20. 6. 170

20 I. 6

·12th 1721

Digitized by Google

J. B. Scotin Sculp.

DIONYSII PETAVII

Aurelianenſis è Societ. Jeſu

RATIONARIUM TEMPORUM.

EDITIO NOVISSIMA,

CUI ACCESSERUNT, PRÆTER

Diſſertationes & Tabulas Chronologicas antea editas, APPENDIX HISTORICUS uſque ad annum 1718; Et NOTÆ IN ANTIQUAM HISTORIAM, præcipua illius capita illuſtrantes.

TOMUS PRIMUS.

LOTH. PALAT. BIBL. CAES.

COLONIÆ.

Sumptibus SOCIETATIS.

MDCCXX.

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI D. LUDOVICO BORBONIO ENGUIENNENSIUM DUCI.

S*I ipſa per ſe loqui artes, diſciplinaque poſſent,* (Illuſtr. Princeps) *magnas profectò tibi, ac tuo Parenti, ſummo viro, gratias agerent: nec minus ſibi de hoc honore gratularentur, quem ſunt ad hanc diem maximum veſtro de ſe judicio conſecutæ.*

Eſt enim hoc, quanti vos illas feceritis, illuſtre teſtimonium, quòd amplitudinis uterque tanta, ille te in earum ſinu, ac gremio educari voluerit, tu earumdem convictu, & contubernio poſteriores aulæ delicias, & amœnitates duxeris. Hoc eſt, inquam, prorſus amplum literis noſtris, & magnificum; regia te ſtirpe puerum, & indole ſic illis tractandis aſſueſcere, non ut earum magiſtros ad te domum evoces; aut oblectamenti, & acroamatis adhibeas loco: ſed ut ad illorum ædes ultrò accedas ipſe quotidie: neque in Scholarum officiis obeundis proprium tibi quicquam præter cæteros aſſumas. Quare cum ſempiternum vobis nomen, ac famam utrique comparatis; tum exemplum huic, & ſequenti ætati ſtatuitis, quanto illas in pretio haberi deinceps oporteat, ut id ex opinione evellatur hominum, quod pleriſque ordinis illius vel palam, vel uſu tacito ac judicio perſuaſum videtur: ut quiſque ſummo loco natus eſt, ita minimum cum otioſis illis & inertibus ſtudiis habere commercii. Quod ſi quis jactare audebit in poſterum; non Alexandri M. non Caroli noſtratis; non reliquorum, quos ex antiquitatis memoria proferre ſolemus: ſed recentiore iſto tuo, & Illuſtriſſimi parentis tui facto refelletur. Hoc igitur, ut dixi, nomine quàm maximas ſe ambobus vo-

bis gratias debere literæ profiterentur, ſi uti ſermone poſſent, tùm qui hoc poſſunt, fautores illarum, & amantes, prolixè ac cumulatè facient: & hujus commendationem laudis adjungent ad cæteras, quarum ſegetem, ac materiam olim in Illuſtriſſimo parente tuo confectam habent: in te vero nihilo minorem, & his, quæ præ te fers, generis naturæque bonis conſentaneam fore confidunt. Quam de te conceptam omnium opinione ſpem ratam exploratamque reddunt tot illa præſtantium, quæ vel id ætatis habes, indicia virtutum. Eſt omninò divinum neſcio quid in vobis Principibus; & communi captu altior indoles, quæ vos ſecernit à vulgo; & ad hominum imperia, magnaſque res, & arduas capeſſendas natos eſſe demonſtrat. Atque ut in apum genere ſigna quædam regibus indita ſunt, quibus facilè dignoſcuntur ab reliquis: aut ut Spartorum poſteri lancea; eburneo humero Pelopidæ; Seleucidæ ancora; naturalibus aliis alii notis inſignes erant: Sic eſſe ſolet eximium aliquid in magnis viris; quos ſupra ſortem aliorum non tam conditio generis, quàm omnia gubernantis, ac ſuum cuique deſcribentis ordinem Dei voluntas extollit.

Ejuſmodi in te eſſe illa, didicimus: primum acre & excellens ingenium; cujus eſt ad omnes capiendas artes tanta celeritas, ut undecimo jam ætatis anno, primas in Eloquentiæ ſchola eruditionis induſtriæque teneas: animus item honeſtæ laudis, ac gloriæ incitatus ſtimulus: crebra cum adverſario de doctrinarum genere omni certamina; neque certaminibus rariores palmæ ac victoriæ, dum tu quidem æquales inter, omnium rerum, quibus ornari ætas iſta ſolet, principatum obtines; &, ſive Parentis hortatu, ſive tuapte ſponte id aſſequeris, quod cuidam in militiam profecturo Principi ſuus apud Homerum pater præcepiſſe legitur,

Αἰὲν ἀριςεύειν; καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

ut umbratili hac & ludicra dimicatione præludas iis triumphis puer, quos matura poſt ætate juſtis ex hoſtibus, preliiſque reportabis. His, quæ ſplendidiora videntur vulgò, multo accedunt illa potiora; flos quidam integritatis, ac nitor, nullis vitiorum maculis oblitus: docilis natura, & ad fingentis arbitrium tenera, & flexibilis: tum candidi mores, & amabiles; atque adverſus omnes, etiam infimos, ſumma lenitas, affabilitaſque ſermonis: Chriſtianæ denique, ſine fuco, pietatis diligens amor, & cultus. Hæc, & ejuſdemmodi cætera magna per ſeſe, tamen inde nonniſi ſemina ſunt, & initia, quibus ad dignum Principe decus tuus ſenſim adoleſcit & perficitur animus.

Sed ego laudum hic tuarum præconium non decrevi facere. Id opus

*ium erit, primum univerſos, quod dicere cœperam, eò con-
re, nitique ſimul oportebit, qui doctrinarum perſequuntur
a; tum Societatem noſtram neceſſe erit ex omnibus: cujus
ucioni tuus te nunquam ſine laude nominandus pater ad-
. Quod cum ageret, unà preclarum obſidem, ac pignus
t ſingularis de ea exiſtimationis, ac voluntatis ſuæ; &
s in te viciſſim obligabat fidem, ut quibus poſſet rationibus
amplificanda gloria tua, tùm juvandis ac provocandis ſtu-
tuis incumberet. Ego itaque, qui, quòd & ex illa Societa-
ium, & ingenuis delector artibus, utriuſque lege officii teneri
entio, eo ipſo defungendum mihi hoc tibi inſcribendo Opere
ui: in quod hiſtoriam omnem ab Orbis initio ad ætatis no-
tempora, quanta potui brevitate, diligentiaque contuli.
enim commodare primum me putavi poſſe ſtudiis tuis: quo-
ı præcipua pars in hiſtoria, & antiquitatis ſita eſt ſcientia.
nc vero non decoram ſolùm principibus, ſed etiam perutilem
, jure perhibent ſapientes viri. Sive quod civilis ex illa pru-
ıtia diſciplina petitur; dum ex alienis exemplis, & caſibus
id in ſuis, vel communibus gerendis rebus tenendum, vitan-
mque ſit, addiſcunt homines, nullo ſuo labore, ac periculo,
e ex tam aſſidua rerum humanarum, fortunæque, quam illic
unt, viciſſitudine, & imperiorum ac civitatum occaſu, par-
i iſta facere conſueſcunt, & in iis tuendis, aut appetendis
odum adhibere cupiditatibus ſuis; atque ad ſolidæ, conſtan-
ſque gloriæ fructum, qui ex una virtute, & pietate capitur,
nſilia ſua transferre. Hunc uſum hiſtoriæ legendæ vel eſſe præ-
antiſſimum, non ſemel admonet gravis imprimis auctor Otho
riſingenſis, præſertim his verbis, quæ in ſecundi libri fine
oſuit:* Hęc omnia, *inquit*, nutantium rerum mala (ut
ta dixerim) quotidianæ mortalium mortes, ad veram
ıc permanentem æternitatis vitam nos mittere deberent.
*Ejuſmodi tu morum, vitæque fructum, non ſolùm utilius;
ſed etiam, quæ tua eſt ingenii bonitas, jucundius, quàm illum
ſcientiæ, cognitioniſque, cujus eſt vehemens imprimis amor in
pueris, ex hoc noſtro libro colliges. Atque hinc poſtremò, de duo-
bus illis erga te officiis, quæ mihi cum univerſa Societate propo-
ſita debere eſſe dixi, conſequens fiet alterum; ut, ſi privatis
adhuc nullis tuis, Illuſtriſſimi certè tui Parentis in me meritis,
tùm in noſtram Societatem utriuſque communibus, debitum à
me viciſſim honorem, & cultum hac qualicumque nominis tui
commendatione perſolvam.*

ILL. C. T. *Addictiſſimus,*

DION. PETAVIUS
è Societate Ieſu.

AD CANDIDUM, ERUDITUMQUE LECTOREM.

NEQUE meram tibi (*erudite Lector*) hiſtoriam hoc in libro, neque porro Chronologiam inſtitui ſcribere. Quæ duo quantum diſtent invicem, cùm eſt facilis exiſtimatio, tùm in poſterioris partis initio docebitur. Medii eſt ergo generis, quod aggredimur, & ex ambobus ita temperatum, ut id ex unoquoque, quo potiſſimum commendatur, exprimat: quod minus ineſt commodum, eo careat. Habet hoc hiſtoria proprium, uti pleniùs rei geſtæ modum, ordinemque perſcribat; nullis ferè neque probationibus, & argumentis; neque teſtibus, unde ſingulorum annorum ratio conſtet. Chronologia verò unum illud inquirens, quibus ſignis & veſtigiis ad annos ſuos ac tempora res quæque dirigatur, earum ſumma ferè appellatione contenta eſt: ac neque ſingulas diffundit latiùs: nec earum progreſſiones, & exitus cum initiis contexit. Ita non obſcura ſolum præteritorum cognitio, ſed exilis etiam, & jejuna ſumi ex illa creditur. Nos hîc pręcipua, rerum ab exordio, totius hiſtoriæ capita ſic exponimus; ut & paullò uberiùs ac nitidiùs, quam Chronologia ſolet, atque hiſtorico penè more, tractemus: & uniuſcujuſque, quantum licet, notemus annos, ac tempora, quæ partim Chronologicis argumentis, partim idoneis auctoribus affirmare ſtuduimus. Huic lucubrationi *Rationarii* nomen fecimus: quo nomine ſummam Imperii Romani, hoc eſt, vectigalium ejus, virium, & copiarum Indiculum, ab * Auguſto confectum, Suetonius appellat.

Cum ſit igitur *duplex*, ut cùm Phædro loquar, hujus *libelli dos*; ac tùm perpetuam ab mundi primordio rerum hiſtoriam; tùm rationem temporis, id eſt, χρονικὴν ἀπόδειξιν exhibeat: utrumque hîc paullo aliter, atque in priori editione, inſtitui tradere. Nam in iſta conjunctim ambo illa iiſdem & libris, & plerumque capitibus exponebantur; ac ſuę cuique hiſtorię ſubjecta erat Chronologica probatio: tùm qui Operis in principio poſitus erat liber, & primus in Lectoris incurrebat oculos, meram Chronologiam afferebat; hoc eſt, elementa doctrinæ illius, & annorum ſtructuras, computandorumque temporum pręcepta. Quæ omnia etſi facilitate

* *Suet. in Aug. c. 28.*

ſummâ

ſummâ,quantam capere res ipſa poterat,explicata illic erant; tamen non defuerunt, qui eorum ſe difficultate abſterreri ab illius lectione dicerent, ac malle ſe plena hiſtorię ſpatia continenti peragrare curſu, quàm toties ad eas tricas, & ſalebras offendere. Addebant iidem, ne id quidem conſilii fuiſſe, quod in ipſo Operis aditu, qui quadam ſuavitatis, & facilitatis illecebra blandiri, ac Lectorem allicere debeat, Chronologica iſta collocarim; quæ asperâ fronte, ac tetricâ hiſtoriæ ab ſeſe ſtudioſos arceant: neque Pindari pręcepto paruerim admonentis, *cujuſlibet operis in capite ſplendentem ac renidentem faciem eſſe oportere.* Hæc cùm plerique jactarent; etſi me nondum ſuperioris conſilii pœnitebat, tamen illorum obſequi voluntati, quàm in propoſito perſeverare malui. Quare quidquid ad ſubtilem, & enucleatam rationem temporum attinebat, quod per libros ſingulos diffuſum erat, & cum hiſtoria permiſtum, ſecrevi unum in locum, ac ſepoſui: totumque hoc Opus in partes duas diſtribui. Quarum prior nudam feré ac ſimplicem hiſtoriam complectitur: eaque rurſus in Tomos eſt diviſa duos: è quibus alter ab mundi primordio ad Chriſtiana initia proficiſcitur: poſterior inde cœptam hiſtoriam ad noſtra uſque tempora perducit. Secunda pars Chronologicas probationes quatuor libris explicat præcipuorum hiſtorię capitum, quę in priori Parte narrantur. Qua etiam in Parte priori, poſterioris locos ad marginem notamus; ex quibus probationes illæ repetendæ erunt, ſi quem ad iſta diligentiùs inquirenda voluntas induxerit. Ac præter hos Chronologicos locos, nomina inſuper adſcripſimus Auctorum ſingulorum,eorumque libros, & capita, unde quælibet hiſtoria deſcribitur. Id autem ea cautione fecimus, ut quoad licuit, quàm vetuſtiſſimos, & illorum vel æquales, vel ſuppares temporum, hoc eſt, maximè omnium fide dignos adhiberemus. In quo & iſtud commodum eſt non ſanè permittendum, quod hoc ipſum παρεργον vice methodi eſſe poſſit, quam in legenda plenius ſibi quiſque præſcribat. Habebit enim Scriptorum notulis, quibus paginarum prętexuntur oræ, hiſtoricorum omnium ſeriem, & ordinem, qui temporibus ſingulis accommodantur. Cætera, quæ ex hujus libelli uſu adjumenta capies, tuę (*Candide Lector*) experientię permitto: ne ambitioſe jactare noſtra, pluraque, quam re ipſa peti ex illius tractatione poterunt, polliceri tibi videar.

PRÆFATIO
In hanc novam Editionem.

HAbes hîc, Lector Erudite, novam *Rationarii Temporum* editionem, ad quam perfectiorem & utiliorem reddendam ſequentia præſtita ſunt.

1. Textus ipſe accuraté hîc exhibetur, mendis illis innumeris repurgatus, quibus ſcatebat *Editio Pariſienſis* anni 1702. cœterum aliis, multis nominibus præferenda.

2. Variæ *Diſſertationes*, Temporum doctrinam illuſtrantes, & Petavij errores quoſdam corrigentes, *Tabulæ* præterea *Chronologicæ* ex ſupra dicta editione *Pariſienſi* in hanc tranſlatæ ſunt.

3. Notæ quædam non contemnendæ, quæ in Præfatione Editionis *Lugduno-Batavæ* anni 1710. occurrebant, ad loca, ad quæ pertinebant, adductæ & adſcriptæ ſunt, deſignato ſemper loco illo, ex quo deſumptæ fuerunt.

4. Ex eâdem Editione Lugd. Bat. *Appendix*, hiſtoriam ad annum 1710. deducens, huic editioni additus eſt.

5. Quæ maximi momenti ex eo tempore ad annum uſque 1718. contigerunt, breviter uno capite ad calcem libri congeſta ſunt.

Denique, quum à tempore, quo editum eſt ab ipſo Petavio Rationarium, imprimis verò ab *Uſſerio* ita illuſtratæ fuerint res Chronologicæ, ut illius calculi Petavianis hodie ab omnibus ferè præferantur; Quum præterea res *Aſſyriorum* & Babyloniorum ab eodem Chronologo in multò majori luce poſitæ ſint, quàm à Petavio fuerunt; *Breves Notæ* in Hiſtoriam Vet. Teſt. hæc capita & alia quædam numero pauca illuſtrantes additæ ſunt.

Sic perfectior & accuratior erit præſtantiſſimi illius libri hæc Editio, quàm omnes aliæ, quæ variis in locis exhibitæ ſunt, & quæcunque in præcedentibus utilia occurrunt, in hâc ſumma attentione collecta & emendata reperientur.

INDICULUS AUTHORUM,

qui in libris Rationarii Temporum citantur.

A.

Abarbanel.
Abbo de obſidione lutetiæ
Aben Hezra.
Abulenſis.
Abydenus apud Joſephum.
Acta Apoſtolorum.
Acta Sanctorum Fauſtini & Jovitæ.
Acta Charitonis.
Acta paſſionis ſancti Cypriani.
Additiones ad Monstreletum.
Adelmus in Chronico.
Ado Viennenſis.
Ælianus.
Æmilius (*Paulus*)
Æneas Gazæus.
Æneas Sylvius, qui ſt Pius II.
Æſchyli vita.
Africanus (*Iulius*)
Africanæ expeditionis Caroli V. hiſtoria.
Agathias.
Aigradus.
Aimoinus.
Alanus Carreterius.
Albatenius.
Albertus Krantzius.
Albertus Argentinenſis.
Albigenſium hiſtoria.
Alcuinus.
Alemannus notis ad Procopium.
Alexander Polyhiſtor.
Alphonſus à Carthagenâ Hiſpanus.
Ambroſius (*Sanctus.*)
Ammianus Marcellinus.
Anaſthaſius bibliothecarius.
Animadverſiones Petavii ad Epiphanium.
Annales Turcici.
Annales à Pithæo editi.
Anonymus auctor Argonauticorum.
Anonymus auctor Thebaicorum.
Anonymus auctor Troicorum.
Anonymus Cuſpinianus,
Anonymus ſcriptor manu exaratus.
Anſelmi appendix ad Sigebertum.
Antiquitates Monaſterli S. Dionyſii.
Antoninus (*Sanctus.*)
Antonius Palmerius.
Apollinaris Laodicenus.
Apollodori bibliotheca.
Apollonius Rhodius.
Appianus.
Arati vita.
Ariminenſis Conſilii Synodica.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles.
Arnobius.
Arrianus hiſtoricus.
Arundelliana marmora.
Asconius.
Athanaſius (*Sanctus*)
Athenæus.
Auctarium Affligemenſe.
Auctarium Aquicinctinum.
Audoënus (*Sanctus*) in vitâ ſancti Eligii.
Auguſtinus (*Sanctus.*)
Auctor Troicorum à Neandro editus.
Auctor libri de progenie Auguſti.
Aurelius Victor.

B.

Baldericus in chronico Cameracenſi.
Barletus (*Marinus*) in hiſtoriâ Scanderbegi.

Baro-

INDICULUS AUTHORUM.

Baronius.
Bartholomæus Facius.
Baſilius.
Bayardi hiſtoria.
Beda.
Bellarminus.
Be lais.
Belleforeſtius.
Bernardus de Lutzemburgo.
Bernardus Guidonis in vitis Pontificum.
Bernardi (*Sancti*) vita.
Beroſus.
Bertholdus.
Bibliotheca Patrum.
Biſarri hiſtoria Perſica, nec non belli Cyprii.
Blondus.
Bochartus (*Samuel.*)
Boëmica hiſtoria.
Bonfinius de rebus Hungaricis.
Breviarium Francorum Regum.
Bucherius.
Burgenſis (*Paulus*)

C.

Cæſar.
Cajetanus.
Calippus.
Calviſius.
Candidus apud Photium.
Canon mathematicus Regum Babylonis.
Capellus (*Antonius.*)
Capellus (*Iacobus*)
Capellus (*Ludovicus*).
Capitolinus.
Capitula Caroli Calvi.
Caroli magni vita.
Caſſianus.
Caſſiodorus.
Caſtor apud Euſebium.
Cedrenus.
Cenſorinus.
Chalcondyles.
Chion ad Matridem.
Chronicon Alexandrinum; idem cum faſtis Siculis
Chronicon Aquitanum.
Chronicon Cameracenſe.
Chronicon Caſinenſe.
Chronicon Citizenſe.
Chronicon Colmarienſe.
Chronicon Fuldenſe.
Chronicon Germaniæ.
Chronicon Spanhemenſe.
Chryſologus (*Petrus*)
Chryſoſtomus (*Sanctus*)
Cicero.
Cirthenſis Conciliabuli acta.
Claudianus.
Clemens Alexandrinus (*Sanctus*)
Cochleus.
Codex Nazarianus.
Codex Theodoſii.
Collatio Carthaginenſis.
Collectanea Anaſtaſii.
Comminæus.
Concilium Baſileenſe.
Concilium Chalcedonenſe.
Concilium Carthaginenſe.
Concilium Conſtantienſe.
Concilia Gallicanæ Eccleſiæ.
Concilium ſub Menna.
Conon apud Photium.
Conradus Vecerus in Henrico VII.
Conſtantinus in vitâ S. Germani Antiſſiodorenſis.
Conſtantinus Manaſſes.
Cornelius Nepos.
Crantz. vide Albertum Krantzium.
Cteſias.
Curopalates.
Curtius.
Cuſpinianus.
Cyprianus [*Sanctus*]
Cyrillus Alexandrinus (*ſanctus*) contra Julianum.

D.

Damaſcenus [*Nicolaus*)
Danielis liber.
Dates Phrygius.
Decherius, vel Dekerius.
Delrius.
Demoſthenes.
Deuteronomium.

Dexip

INDICULUS AUTHORUM.

Dexippus in Collectaneis gręcis Scaligeri in theſauro temporum.
Dio hiſtoricus.
Diodorus Siculus.
Diodori Eclogæ.
Diogenes Laërtius.
Dionyſius Exiguus.
Dionyſius Halicarnaſſenſis.
Diſſertationes variæ ad Uranologium.
Doctrinâ temporum (*opus de*)
Dodechenus.
Donatus.
Dudo.
Dyctis Cretenſis.

E.

Edinerus in vita Sancti Anſelmi.
Eginhartus in vitâ Caroli M.
Egnatius.
Ennodius.
Epheſina Synodus.
Epiphanius (*Sanctus*)
Epitome Livii.
Eratoſthenes.
Eſdræ liber.
Evagrius.
Eugipius in vitâ Sancti Severini.
Eunapius.
Euripides.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſebius Pontaci.
Euſtachius, Homeri interpres.
Euſtathius in S. Eutychii vitâ.
Euthimius.
Eutropius.
Excerpta græca Scaligeri.
Excerpta Valeſii ex Polybio Diodoro.
Exilii S. Martini Papæ hiſtoria.
Exodus.
Ezechiel.

F.

Facius.
Facundus Hermianenſis.
Faſti Siculi.
Fauſtus Regienſis.
Fazellus in Siciliâ.
Felix Papa.
Feronius.
Flandrenſis Hiſtoria.
Flodoardus in hiſtoriâ Remenſi. Item ejuſdem chronicon.
Floriacenſis Chronici fragmentum.
Florus.
Fragmenta Hiſtoriæ Francorum à Roberto ad Philippum.
Franciſcus Taraſa.
Fredegarius in appendice ad Gregorium Turnenſem.
Frontinus.
Froſſardus.
Fulgentii vita.

G.

Gagnæus.
Gaguinus.
Gaza de menſibus.
Gelaſius Papa.
Gellius [*Aulus*]
Geminus.
Genebrardus.
Geneſis.
Gennadius.
Genovefæ (*Sancta*) vita.
Georgius monachus.
Gerbertus.
Geſta Franciorum Epitomata.
Geſta Pontificium Aquitanorum à Boſqueto edita.
Geſta Normannorum.
Gildas.
Gillius.
Glauber Rodolphus.
Glycas.
Gotfridus Viterbienſis.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Papa.
Gregorius Turonenſis.
Gregorius Septimus.
Grotius [*Hugo*]

Guiber-

Guibertus Nangentinus.
Guicciardinus.

H.

Haillanus.
Halicarnaſſenſis.
Harpocratio.
Harvillęus.
Hebræos (*Epiſtola Pauli ad*)
Hegeſippus.
Helgaldus in vitâ Roberti Regis.
Hermannus.
Herodianus.
Herodotus.
Heruartus.
Hieremias.
Hieronymus (*Sanctus.*)
Hilarii (*Sancti*) Arelatenſis vita.
Hilarius Pictavenſis.
Hincmarus.
Hipparchus.
Hippolitus Portuenſis.
Hippolitus Thebanus.
Hirtius.
Hiſtoria obſidionis Melitenſis.
Hiſtoriæ Indicæ.
Hiſtoria Ioannæ Aurelianenſis puellæ.
Hiſtoria Romanorum Pontificum à Boſquio edita.
Homerus.
Hormiſdę Papæ Epiſtolæ.
Hugonis (*Sancti*) Gratianopolitani vita.
Hyginus.

I.

Ialignius.
Ianſenius Gandaveus.
Ianſenius Yprenſis.
Idatius.
Inſcriptiones Gruteri.
Ioannes Aſſer.
Ioannes Biclarienſis.
Ioannes Diaconus.
Ioannes Villanus, Italicus ſcriptor.
Ioinvillęi hiſtoria Sancti Ludovici.
Iornandes de rebus Gothicis, & de Regnorum ſucceſſionibus.
Ioſephus.
Ioſuë.
Iovianus Pontanus.
Iovius (Paulus.)
Irenæus (*Sanctus.*]
Iſaias.
Iſidori [*Sancti*] Chronicon.
Iſocrates.
Iudicum liber.
Iulianus Toletanus.
Iulius Obſequens.
Iunius [*Franciſcus*]
Ivonis Chronicon.
Iuſtinus hiſtoricus.
Iuſtinus Martyr.

K.

Keplerus.

L.

Lactantius.
Lambertus Saphnaburgenſis.
Lampridius.
Langius.
LateranenſisSynodus ſubMartino.
Latinus Pacatus.
Leo [*Sanctus*)
Leo Hoſtienſis.
Leodegarii [*Sancti*] vita.
Leontius de ſectis.
Leporius.
Leunclavius.
Liberatus Diaconus.
Ligfootius.
Lineleus.
Livius [*Titus*]
Lombardus (*Petrus*)
Lucas Evangeliſta.
Lucianus.

Luciani

INDICULUS AUTHORUM.

Luciani Presbyteri Epiſtola.
Lucifer Calatrinus.
Ludovici Pii vita, vel annales.
Ludovici XIII. hiſtoria.
Luithprandus.
Lycophron.
Lyra (*Nicolaus de*]
Lyranus.

M.

Machabæorum libri.
Macrobius.
Maldonatus.
Malmesburienſis.
Mamartinus.
Manilius.
Manutius [*Aldus*]
Manutius (*Paulus*)
Marcellinus Comes vel
Marcellini Chronicon.
Marcus Evangeliſta.
Mariana.
Marinus Scotus.
Marmora Arundelliana.
Marthamul.
Martyrologium Romanum.
Maſſonus [*Papyrius*]
Matthæus Evangeliſta.
Matthæus hiſtoricus gallicanus.
Matthæus Palmerius.
Matthęus Villanus.
Matthęus Paris.
Maximus (*Sanctus*) Martyr.
Megaſthenes apud Ioſephum.
Meſſinghamus in Sanctis Hibernię.
Metaphraſtes.
Meyerus.
Miſcella hiſtoria Pauli Diaconi.
Miſcellaneæ exercitationes ad Julianum.
Monachus Paduanus in hiſtoria Germanicâ.
Monſtreletus.

N.

Nangis.
Nauclerus.
Nazarius.
Nazianzenus Gregorius.
Neemiæ liber.
Neubrigenſis.
Nicephori breviarium.
Nicephori Chronicon.
Nicephorus Gregoras.
Nicephorus hiſtoricus.
Nicetus in vitâ ſancti Ignatii.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Gillius.
Nithardus.
Notæ Petavii ad Iulianum.
Novella Majoriani.
Novella Valentiniani.
Numerorum liber.
Nyſſenus (*Gregorius.*]

O.

Odo Cluniacenſis.
Odoranus.
Olivarius Marchius.
Olympiodorus apud Photium.
Onufrius.
Optatus.
Ordericus Uticenſis.
Origenes.
Origenes Monaſterii Sancti Dionyſii.
Origine Romæ [*liber de*]
Oroſius [*Paulus*]
Oſorius de geſtis Emmanuelis.
Otho à S. Blaſio.
Otho Friſingenſis.
Ovidius.

P.

Pachymeris fragmenta edita à Petavio cum Nicephori breviario.
Pagi critica Baronii.
Palladii Lauſiaca vel in vitâ Chryſoſtomi.
Palmerius.
Pandulphus Collenutius.

Pane-

INDICULUS AUTHORUM.

Panegyricus Conſtantino & Maximiano dictus.
Panegyricus Conſtantino dictus.
Panodorus.
Paradinus.
Paralipomenion libri.
Paterculus (*vellejus*]
Paulus Diaconus.
Paulus Æmilius.
Paulus Jovius.
Paulus Middelburgenſis.
Paulinus in vitâ Sancti Ambroſii.
Paulinus Nolanus.
Pauſanias.
Pererius.
Petavius de doctrina temporum & notæ in Epiphanium.
Petronius.
Petrus Cluniacenſis.
Philaſtrius Brixienſis.
Philippus Cluverius.
Philo Judæus.
Philoponus.
Philoſtratus.
Phlegon.
Photius.
Pighius (*Albertus*)
Pindari Scholiaſtes.
Pius II. Papa.
Platina.
Plato.
Pleirins.
Plinius.
Plinius Junior.
Plutarchus.
Polidorus Virgilius de Inventoribus Rerum & de Anglicanâ Hiſtoria.
Pontanus.
Polybius
Polybii Ecloga.
Porphyrius.
Porphyrii [*So-cti*] vita.
Poſſidius in vita S. Auguſtini.
Priſcus.
Procopius Gaſçus
Proſper Aquitanicus.
Prudentius.
Ptolemæus.

Q.

Quadripartita hiſtoria S. Thomæ Cantuarienſis.
Quinta Synodus.

R.

Raderus.
Radevicus de geſtis Friderici.
Regino.
Reginonis Supplementum.
Regum libri.
Ribadeneira.
Rigordus.
Robertus de monte.
Rodericus Santius.
Rodericus Toletanus.
Rogerus de Hoveden in annalibus Angliæ.
Romani Concilii ſynodalis.
Rubeus in hiſtoria Ravennat.
Ruffinus.
Rupertus.

S.

Sabellicus.
Salianus.
Salluſtius.
Salmero.
Sanſovinus.
Sanutus.
Scaliger.
Schiſmatis Anglicani hiſtoria.
Sedulius.
Seldenus.
Seneca.
Servius.
Severus Sulpicius.
Sidonius.
Sigonius.
Sigebertus.
Simocatta
Simplicii Papæ Epiſtolæ.

Simpli-

Simplicius in commentariis ad Ariſtotelem.
Sirmondus.
Societatis Jeſu hiſtoria.
Socrates.
Solinus.
Sophoclis vita.
Sozomenus.
Spanhemius.
Spartianus.
Spanheimenſe chronicon.
Spondani chronicon.
Stephani (*Sancti*) Hungari vita.
Stephanus de urbibus.
Strabo.
Suarez.
Suetonius.
Suffridus in germanicâ hiſtoriâ.
Sugerius.
Suidas.
Sulpitius Severus.
Supplementum Chalcondilæ.
S[illegible]ius.
Syncellus.
Syneſius.
Synodus Septima.
Syrmondus.

T.

Tacitus.
Tatianus.
Temporarius.
Tertullianus.
Theganus in vitâ Ludovici Pii.
Themiſtius.
Theobaldus in Vitâ S. Guillelmi.
Theocritus.
Theodoretus.
Theodorus Lector.
Theophanes.
Theophilus Antiochenus.
Theophraſtes.
Theophylactus Simocatta in hiſtoriâ Mauritii.
Thomas Magiſter.
Thucydides.
Thucydidis Scholiaſtes.
Tilius.
Timotheum (*Epiſtola Pauli ad*)
Tirinus.
Tobias.
Toletus.
Torniellus.
Toſtatus.
Trebellius.
Trithemius in chronico Hirſaugienſi.
Trogus Pompejus.
Turrecremata (*Card.*)
Turſelinus in hiſtoria S. Xaverii.
Tzetzes ad Lycophronem.

V.

Valerius Maximus.
Valtonus.
Varnefridus (*Paulus*)
Varro.
Vaſæus in Chronico Hiſpano.
Veleſius (*Marchio*)
Vellejus Paterculus.
Vellejus alter in appendice ad Gaguinum.
Veſtmonaſterienſis.
Victorinus Aquitanicus.
Victor Tununenſis.
Victor.
Victor Uticenſis.
Vignerius.
Villanus.
Vincentius Bellovacenſis.
Vincentius Lirinenſis.
Virgilius.
Vita Horatii.
Vita Patrum.
Volaterranus.
Volcatius.
Vopiſcus.
Voſſius (*Ioan. Gerard.*)
Vrſpergenſis Abbas.
Vſſerius.
Vſuardus.

VV.

VVillelmus Gemmeticenſis in hiſtoriâ Northmannorum.
VVillelmus Nangis.
VVillelmus Tyrius.

VVitichin.

VVitichindus.

X.

Xenophon.
Xiphilinus.

Z.

Zonaras.
Zozimi Papæ Epiſtolę.
Zozimus hiſtoricus.

F I N I S.

Summa Temporum ab Orbis Initio ad ætatem noſtram.

Annos ab rerum primordio, ad eum, qui Chriſti putatur 1633, numeramus 5616; proindèque ab initio mundi ad æram Chriſtianam, ſive ad eum annum, quo natus vulgò ponitur Chriſtus, computantur anni 3983, ita ut horum extremo communis Natalis inciderit. Hunc annorum numerum per intervalla certa ita partimur.

1 Ab exordio mundi ad Diluvium abſolutum anni ſunt 1656.

2 Ab eo anno, qui Diluvium proximè ſecutus eſt, ad Abraami quintum & ſeptuageſimum, quo ſtirpem illi pollicitus eſt Deus, anni numerantur 366.

3 Ab anno Abraami 76, ad eum, quo Iſraëlis poſteri ex Ægypto profecti ſunt, anni 430.

4 Ab eo, qui proximè ab exitu cœpit Iſraëlitarum, ad tertium Salomonis, ante Templi conditum, anni 519.

5 Ab quarto Salomonis anno, quo Templi fundamenta jacta ſunt, ad annum Cyri 21, ſive poſtremum Babylonicæ captivitatis, anni ſunt 474.

6 Ab ſoluta captivitate ad Communem Chriſti natalem, anni ſunt 538.

Fiunt ab Orbe condito ad natalem Chriſti anni 3983. ad quos additi 1632. ſummam explent annorum à Mundi conditu 5615.

Atque his additi iterum anni 77, qui in Appendice continentur ab anno 1633. ad 1709, efficiunt ſummam annorum ab Orbe condito 5692.

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ,

quæ eſt ἱϛορικὴ,

LIBER PRIMUS.

Annos continens ab orbis initio, ſive (1) anno Periodi *Julianæ* 730. ad 3. *Salomonis*, qui eſt ejuſdem Periodi 3702.

Caput I.

Quænam (2) primo hoc intervallo à mundi conditu ad diluvium digna memoriâ contigerunt: ubi de operibus ſex dierum, deque anno diluvii.

Mundum à Deo eſſe factum, ſi non divina perſuaderet auctoritas, ſatis nos ejus per ſeſe contemplatio doceret. Hunc etſi ſummus ille Artifex con- A. 730. Per. Jul. ad 2386.

(1) *Anno Periodi Iulianæ 730.*] De Periodo Julianâ Vid. *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. Cæterum Anno Per. Jul. 730. conditum fuiſſe Mundum aſſerit Autor, quia à condito Mundo ad initium Æræ Chriſtianæ annos tantum 3983. effluxiſſe putat, Vid. *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. Cum autem ex accuratioribus calculis infra in Not. *ad c.* 2. *lib.* 2. *part.* 2. *& ad c.* 6. ejusdem libri deductis appareat annum primum Æræ vulgaris ſeu Per. Jul. 4714. fuiſſe Mundi 4004 (non 3984) ſequitur Mundum Per. Jul. Anno 710 (non 730) conditum ſupponi debere.

(2) *Primo hoc intervallo*] Quæ fuerit illius intervalli duratio ſcil. annor. 1656. & de diſcrimine Codicum Hebraic. & Græc. Vid. *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 1.

A. 730. Per. Jul. ad 2386. ſtantem partibus ſuis & abſolutum momento creare potuit, paulatim tamen ſex intervallo dierum elaborare maluit.

Quocirca principio rerum omnium nihil præter terram, terræque circumfuſam aquarum immenſitatem exſtitit. Aquæ porrò non craſſæ erant & concretæ, quales modò cernimus: ſed tenues, ac vaporis inſtar, & nebulæ totum hoc inane repleverant; quod ſupra terram elementorum cæterorum, ac cæleſtium corporum vaſtitas occupavit. Eas partim aquarum

Gen. 1. vocabulo, partim abyſſi declarat *Moyſes*; quas & initio, nondum exortâ luce, tenebris obſitas fuiſſe dicit; & iis Dei incubuiſſe Spiritum. Ex aqua, terraque, velut materiâ, reliqua deinde formata ſunt corpora, quæ in ſex dierum opere percenſentur. Quòd autem Deum in principio cœlum & terram creaſſe *Moyſes* ait, ea generalis eſt ſententia, quæ id omne complectitur, quod ſex illis diebus effectum eſt, quodque per partes deinceps exponitur.

Primâ die lucem procreavit Deus; quam aqua, ſive tenuis, & immenſus ille vaporum tractus excepit; nondum Sole producto. Et ut diei noctiſque ſpatia definiret, eandem lucem nebuloſi illius corporis agitatione circumtulit.

Secundâ die firmamentum à Deo fabricatum eſt. Quo nomine tam cœleſtia corpora ſignificari credimus, quàm aërem & ætherem: hoc eſt, totum id, quod à terra ad extremum uſque mundi patet, & inane vulgo creditur. Quibus fingendis omnibus abyſſus, hoc eſt aquæ in vaporem attenuatæ moles infinita materiam præbuit. Firmamento demùm vis illa eſt indita, ut ſuperiores aquas ab infimis ſepararet: non ut totum ipſum inter ambas medium intercederet; ſed aliquâ tantummodo ſui parte, quæ citima terris regio aëris infima dicitur. Hæc enim ut firmamenti pars eſt, hoc eſt inanis illius exporrecti; ſic firmamentum

vel

vel expanſum appellari poteſt. Superiores aquæ, nubes ſunt medio in aëre ſuſpenſæ, è quibus pluviæ gignuntur: inferiores, maria, fluminàque; quæ ſequenti die ortum habuerunt. A. 730. Per. Jul. ad 2386.

Tertio die primùm aquas in unum collegit locum; imò verò totidem in loca, quot maria, & lacus exſtiterunt. Nam exaggeratis in immenſum montibus, & excavatis alveis, aquarum conceptacula fecit. Exinde retectam humum herbarum ac ſtirpium viriditate veſtiri, arboreſque juſſit educere.

Quarto die Solem, ac Lunam, Stellaſque collocavit in cœlo.

Quinto piſces & aves ex aqua procreavit.

Sexto demùm hominem finxit è terra, & divini afflatu Spiritus animavit: cui ab terra *Adami* nomen impoſuit. Poſt in hortos amœniſſimos à Deo conſitos novus homo transfertur; quos (3) in *Babylonia*, vel in hujus & *Meſopotamiæ* confinio ſitos fuiſſe, juſta ſuſpicio eſt. Non enim alibi *Tygris* & *Euphrates*, (4) quos nominatim *Moyſes* recenſet, alveos committunt. Iis in hortis cùm alias arbores ad uſum hominis ac voluptatem, tùm inſignes collocavit duas, alteram vitæ, alteram ſcientiæ boni & mali. Prior ab effectu nomen invenit; quòd ei vis ineſſet perpetuæ cum vita fovendæ ſalubritatis, (*a*) ut *Auguſtinus*, & *Proſper*, aliique ſentiunt. Poſterior ab eventu ſic appellata eſt; quòd ejus deguſtato fructu ſtatim intellexerunt, quanto amiſſo bono, quantum in malum incidiſſent, ut eidem (*b*) *Auguſtino* videtur, nec non (*c*) *Moſi bar Cephà* in Commentario de Paradiſo.

Paradiſus terreſtris. Gen. 2. 14.

a Aug. 3. Civ. cap. 20. Proſp. 2. de Vita Cont. cap. 18.
b Aug. 14. Civ. cap. 17.
c Par. 1. cap. 19.

(3) *In Babyloniâ*] de Situ paradiſi terreſtris conſulendi *Bochart. Geogr. part.* 1. ſeu *Phaleg. lib.* 1. *cap.* 4. & *Huëtius Tract. de Situ Parad. Terr.* qui uterque poſt *Peravium* ſcripſere.

(4) *quos nominatim recenſet Moſes*] In eod. Heb. non Tigris ſed Chiddekel nominatur: eo autem nomine eundem intelligi fluvium qui, Græcis Τίγρις dicitur, probant jam laudati Scriptores.

A. 730. Per. Jul. ad 2386. radiſo. Sive quòd boni malique ſcientiam illa ex arbore ſerpens promitteret: ut acutè (a) Rupertus. Ibi dormientis ex Adami latere detractam coſtam Deus formavit in fœminam, quam illi comparem & adjutricem dedit. Sed ea quovis hoſte graviorem ipſi perniciem attulit. Ejus quippe blanditiis infractus, oblatum ab illa interdictæ fructum arboris comedit. Cujus ſceleris noxam cùm ipſe præſenti mox pœnâ luit; tùm deinceps derivavit in poſteros. Igitur beatâ illâ manſione dejectus, cum culpæ ſocia conjuge in vitæ hujus ærumnas extruditur. Primi deinde mortalium ab illis orti ſunt *Cainus* & *Abelus*: quorum ille agriculturâ, hic paſtione pecorum vitam exercuit; qui & Deo propter integritatem fuit acceptior. Ob id furore ardens & invidiâ *Caïnus* innocentem fratrem peremit: & in ultionem parricidii hùc illùcque vagus oberrans, ſimilem ſui, hoc eſt inviſam Deo ac rebellem procreavit ſobolem. Idem de *Henochi* nomine urbem primus inſtituit. Stirpi huic adverſam, hoc eſt piam & religioſam alteram propagavit *Sethus*, aliquanto poſt *Abeli* necem *Adamo* genitus: cujus filius *Enos* Dei nomen invocare cœpiſſe dicitur: quòd, ut opinio eſt, Dei cultum ab *Caini* poſteris obliteratum publicè conſtituit. Inter alios memorandus venit *Henoch Jaredi* filius. Quem cùm ob innocentiam adamaſſet Deus, vivum adhuc ex hominum oculis eripuit, (5) nondum legitimâ ætate confectâ. Hujus poſteri, quos *filios Dei* ſcriptura nominat, moribus in deteriora lapſis, cum *Caini* gente matrimonia junxerunt: quo ex commercio (6) gigantes procreati ſunt. Tùm in omne flagitiorum effuſi genus morta-

a Rup. 2. de Trin. cap. 27.

Gen. 4.

Gen. 4. 17.

Gen. 4. 26.

Gen. 5. 22.

(5) *Nondum legitimâ ætate confectâ*] erat nim. annos natus 365. *Gen*. V. 23. 24.

(6) *Gigantes*] Heb. *Nephilim*. Illi fortè non tam fuerunt procerioris ſtaturæ homines ut innuit vox Latina, quam *Tyranni* populos ſive ſubditos ſive vicinos infeſtantes.

mortales, iram in ſe Numinis verterunt; cùm virtute ex hominibus exſtinctâ, nihil ei jam moræ poſſet objici. Ergo infenſus *Adami* poſteris Deus univerſos aquarum eluvione decrevit perdere. Unus è *Sethi* ſanguine *Noëmus* ſupererat qui in fide ac Dei obſequio perſtabat. Hunc de conſilio ſuo centum & viginti annis antè certiorem facit: ac paucis ex hominum pecudumque numero ſervandis (7) moliri arcam imperat. Centum totos annos in ea fabricanda Patriarcha poſuit. Quæ trecentos longa cubitos, lata quinquagenos, in altum tricenos aſſurgebat, triplici tabulatorum ordine, in quibus ſuas quibuſque generibus animantium manſiones attribuit. Octo in totum hominum capita; purorum animantium ſeptena; impurorum paria ſingula eo navigio incluſa ſunt, ac diluvii aquis erepta: reliqua terrarum omnium eluvione conſumpta ſunt: quam quadraginta dierum continens imber, & effuſi latè gurgites effecerant: ſic ut altiſſimorum juga montium quindecim cubitis unda ſupergreſſa ſit. Annus ab rerum exordio 1656. tunc agebatur, ante *Christi* æram 2329.

A. 730. Per. Jul. ad 2386.

Gen. 6.

Arca Noëmi.

Gen. 7. 2.

Vide Part. 2. l. 2. c. 1.

(7) *Moliri Arcam imperat*] De figura & dimenſionibus Arcæ conſulenda *Diſſertatio Gallica Ioan. Le Pelletier Rhotomagi edita* A. 1700. in quâ fuſè probat author ſufficere potuiſſe hoc ædificium ad excipiendo (præter Noachi familiam) omnia animalia in eo includenda cum pabulo, aliiſque ad eorum omnium vitam per annum conſervandam neceſſariis.

CAPUT II.

A. 2387. Per. Jul. ad 2752.

Quæ ex ſacra profanaque hiſtoria intervallo iſto geſta memorantur, quod (1) *ab anno Periodi* Julianæ 2387. *ad* 2752. *pertinet: ubi de* Babelis *ædificatione, ortu* Abraami, *& migratione:* Aſſyriorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum *regnis.*

Gen. 8. Joſephus I. Ant. c. 4.

EXACTO diluvio, *Noëmus* ex arca digreſſus ſacra ritè Deo fecit (2) in montibus *Armeniæ*; ubi & Arcæ reliquias in longa tempora ſervatas eſſe, prodidere Veteres aliqui.

Poſt hæc, verſis ad agriculturam ſtudiis, vitem *Noë* conſerit: ac vino, cujus vim adhuc neſciebat, paulò largiùs epoto, in ebrietatem, ex eàque in ſomnum ſolutus eſt; quem nudatis verendis indecorè ſtratum in tentorio ludibrio *Chamus* habuit, fratribuſque monſtravit: hi averſi, retròque gradientes pallium injiciunt. Re pater poſteà compertâ, *Chami* ſtirpem execratus, *Japheto*, ac *Semo* benè precatus eſt. (3) Ab his tribus propagatum humanum genus brevi maximum incrementum habuit: ut non unâ regione capi ampliùs poſſet. Et videlicet frequentandæ erant orbis terrarum partes reliquæ. In has antequam immigrarent, à ſeque mutuò divellerentur, ingentem turrim in campo *Sennaar* ædificare placuit, quod commune ſui monimentum poſteris relinquerent. Erat hactenus mortalium omnium

(1) *Ab anno Per. Jul. &c.*] De iſtius periodi duratione & autoris in hoc errore. Vid. *Part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. & Not.

(2) *In Montibus Armeniæ*] Illi in Heb. Cod. dicuntur montes Ararat in Vulg. montes Armeniæ fuiſſe autem *Gordyæos* in Armeniâ montes vero ſimillimum reddit *Bochart. Phal. lib.* 1. *c.* 3. Vid. *Chardini Itiner. Tom.* 2.

(3) *Ab his tribus*] Ordo nativitatis filiorum Noëmi duci debet ex *Gen.* c. x. ubi illorum poſteri recenſentur. Ibi autem ſic diſponuntur Japhet, Cam, Sem. Semus itaque non quòd fuerit primogenitus: ſed ob continuatum in ejus familia Dei fœdus, primus vulgò nominatur.

A. 2387. Per. Jul. ad 2752.]

omnium eadem lingua. Hanc fruſtrandis illorum conatibus Deus in plures diſtraxit. Ita commercio vocis ablato, ædificandi conſilium abjecerunt. Quod ex illa molitione reliquum fuit (4) *Babylonis* initium feciſſe creditur. Nam *Babel* à linguarum permiſtione turris illa nominari cœpit. Hæc ut in ortu ipſo *Phaleci*, hoc eſt uno ab Diluvio vertente ſæculo, minimè facta putamus: ſic in plura proferre nihil attinet. Alterius ergo ſæculi elapſo jam dimidio, quod oſtendam in ſecunda Parte, perturbatio linguarum cum populorum, ac regnorum propagatione contigit.

Part. 2. l. 2. c. 3.

Abraami ortus.

Ab *Heberis* ſtirpe, penes quam uſus cognominis linguæ & vera religio conſtitit, ortum duxit *Abraamus*, in ingens pietatis & obſequii futurus ſpecimen. Pater huic *Thare*, patria *Chaldæa*; è qua Dei monitu cum patre profectus (5) in *Meſopotamiam* eſt (6) ætatis anno 70. ac circiter annis quinque *Charris* habitavit. Ibi patre relicto, mox, ut juſſus eſt, cum uxore *Sarai*, & *Loto* fratris filio migravit in *Chananæam*, annum agens 75. *Tharæi* patris anno 145. Vixit deinde, patre ſuperſtite, annis in *Chananæa* ferè ſexaginta: quibus exactis, anno ipſo vitæ 135. in *Meſopotamiam*, ac paternam domum abiit; unde mox, jubente Deo, in *Chananæam* regreſſus eſt. Sic illa conciliantur, quæ ex *Moſis* & *Actorum* hiſtoria ſolent objici.

Partis 2. l. 2. c. 2.

(4) *Babylonis initium feciſſe creditur*] fuiſſe reverà terram Scinhar vel Sennaar eandem cum Babyloniâ vel ſaltem Babyloniæ partem ibique conditam tunc fuiſſe Babylonem aperte colligitur ex *Gen.* X. v. 10: XI. v. 2. & *Dan.* I. v. 2. Vid. *Perizon. Orig. Babylon.*

(5) *In Meſopotamiam*] Vel potius in Cananæam: Ur enim unde proficiſcebatur Abram. in Meſopotamiâ erat. Vid. *Act.* VII, v. 2. & *cap.* ſeq. §. 1. ubi idem ſupponit autor noſter. Vid. & *Perizon. Orig. Babylon. cap.* VI. p. 85. & addita in fine libri.

(6) *ætatis anno 70.*] parum accuratam hic eſſe Autoris noſtri Chronologiam probatur in *annot. ad cap.* 2. *lib.* 3. *part.* 2.

A. 2387. Per. Jul. ad 2752. Poſtquam *Noëmi* poſteri per orbem terrarum diſſipati ſunt nationum exinde ac regnorum diſcrimina cœperunt. Quorum quidem literis prodita ſunt initia, vetuſtiſſimum fuit *Aſſyriorum*, ſive *Chaldæorum*, quod in *Babylonia* primùm exortum, ab eà in *Niniven*, *Aſſyriamque* translatum, annis circiter mille ac trecentis obtinuit. Nam quæ de *Arabum* & *Chaldæorum* antiquioribus regnis ex *Africano* commemorantur ab *Euſebio*, ea fabulæ, quàm vero, propiora ſunt.

Part. 2. l. 2. c. 3. *Aſſyriorum regnum.*

Belus ſive Nembroth. (7) Primus in Regum *Aſſyriorum* ſerie *Belus* ponitur: qui *Babylone* regnavit, ejusque conditor habetur à profanis Auctoribus; ex quo idem videtur eſſe, qui in ſacris Litteris *Nembroth* dicitur. Huic, cùm quinque & ſexaginta imperaſſet annos, ſucceſſit *Ninus*: à quo condita *Ninive*; eòque ſedes translata regni, quod deinceps ab *Aſſyriis* nomen accepit. Supra hunc profana hiſtoria non aſſurgit. Ac primus proferendi imperii cupiditate bella cum exteris feciſſe fertur. *Aſiâ* ſubactâ, poſtremò, *Bactrianos* cum eorum rege *Zoroaſtre* domuit. Inde *Semiramide* in conjugium adſcitâ, ex eâque ſuſcepto filio *Ninyâ* moritur poſt annos: quàm regnare cœperat, duos & quinquaginta.

Ninus. — Diod. 2. Juſt. 2.

Semiramis. *Semiramis* impubere filio circumſcripto, regnum artibus intervertit, quod duobus & quadraginta annis obtinuit. (*a*) *Græcorum* annales exſtructam ab ea *Babylonem* aſſerunt. Veriùs amplificatam dixeris, & mirabili mœnium ambitu cinctam; quorum circuitus (*b*) quadringenta & octoginta ſtadia colligebat. *Aſiam* præterea, *Mediam*, *Perſidem*, *Ægyptum*, *Libyam*, *Æthiopiam*; demùm *Indiam* cum exercitu aditam ab illa, vaſtatamque, memorant. Ad ultimum libidinoſa mulier filium ad inceſtum provocans, ab eo necatur anno regni 42. *Semi-*

a Diod. 2. Juſt. 1. Euſeb. Chron. *b* Herod. 2.

(7) *Primus in Regum Aſſyriorum ſerie*] Hos etiam Autoris calculos emendatos habes in *annot. ad c. 5. lib. 2. part. 2.*

(8) *Semiramidis* anno 23. *Abraamus* oritur; non, ut falsò perſuaſit *Euſebius*, *Nini* 43. A. 2387. Per. Jul. ad 2752.

Ninyas, interemptâ matre, regnum, quod à parentibus ampliſſimum acceperat, per ſummam ſocordiam tenuit; ac per præfectos omnia gerens, raròque conſpectus, inter pellicum greges conſenuit. Quod inſtitutum ſequentes deinde Reges amplexi ſunt, qui nulla re inſignes ac vix nomine ipſo poſteris noti, tres ſupra triginta recenſentur in *Euſebii Chronico*: quaternos amplius numerat *Africanus*; & imperii totius intervallum juſto longius facit. Quod, ut ſuprà demonſtravi, (9) annis 1300. circumſcribitur. *Ninyas.*

Per idem tempus, quo *Aſſyriorum* regnum primordium habuit, alibi quoque regna conſtituta ſunt: (10) præſertim *Ægyptiorum*, & *Sicyoniorum*. Sed illorum origines fabularum licentia corrupit. *Sicyone* duodecim ferè poſt *Aſſyriorum* initium annis fundatum eſt imperium, anno ante *Chriſtum* 2164. ac mille propemodum perſeveravit annis. Lib. 9. de Doct. Temp. 15. *Ægyptiorum Dynaſt. fabuloſæ.*

(8) *Semiramis anno* 23.] ad alia planè tempora pertinet *Semiramis* Vid. *loc. cit. in Not. præced.* & *Uſſer.* ad A. Per. Jul. 3499. Cæterum de *Semiramidis* nomine & Etymol. Vid. *Boch. Can. lib.* 2. *cap.* 11. Et *Iaquelot Diſſertat. de Dei Exiſt. cap.* 17. conjicit hic ultimus ſcriptor fabuloſa eſſe ea omnia quæ de *Semiramide* narrantur & nata ex vocibus quibuſdam æquivocis linguæ Hebr.

(9) *annis* 1300] ſic quidem *Diodor. Iuſtin.* aliique ex *Cteſiâ* aſſerunt ſed ex *Herodoto* 520. annos tantum huic Monarchiæ hibuendos eſſe patet Vid. *loc. cit. Not.* 7.

(10) *præſertim Ægyptiorum & Sicyoniorum*] de horum imperiorum antiquitate & authoribus. Vid. *Perizon. Ægyptiac. Orig. & tempor. Inveſtigat. c.* 2. ubi multis probat ad Moſis non vero Abraami tempora referenda eſſe *Sicyoniorum* initia.

CAPUT III.

A. 2753. Per. Jul. ad 3183. *Summa hiſtoriæ ſacræ ſpatio illo comprehenſæ, quod* (1) *ab anno Periodi* Julianæ 2753. ad 3183. *interceſſit: ubi de* Abraami, Iſaaci, Jacobi *geſtis, & hujus poſteris: tum de* Jobo.

Abraami geſta. ABRAAMI, & ejus poſterorum variæ peregrinationes, reſque ab iis geſtæ continentur hoc annorum ſpatio. *Abraamus* fame urgente, anno ferè, quàm in *Chananæam* primò tranſierat, (*a*) *Ægyptum* petiit, ubi ab (2) Regis libidine *Saram* ejus conjugem tutatus eſt Deus. (*b*) Inde reverſus in *Chananæam* ab *Loto* fratris filio divellitur; quem è *Meſopotamia* profectionis comitem, & hactenus contubernalem habuerat. Is *Sodomis* domicilium optavit: *Abraamus Hebrone*, ad convallem *Mambre*.

a Gen. 12. 10. *b* Gen. 13.

(*c*) Secutum eſt bellum, quo à *Codorlahomore*, tribuſque ſociis Regibus, victis aliis quinque Toparchis, è quibus *Sodomæ*, *Gomorrhæque* Reges erant, ac direptis oppidis, pars prædæ fuit *Lotus*, cum familia, fortuniſque omnibus. Sed re auditâ, victoribus ex improviſo ſupervenit *Abraamus*; iiſque per intempeſtam noctem fuſis ac fugatis, ſalva omnia cum *Loto* ſuo recuperavit. Redeuntem xeniis ac panis & vini (3) myſticâ oblatione *Melchiſedecus* excepit Rex *Salem*; hæc eſt *Hieroſolyma*; viciſſimque manubiarum primitiis ab *Abraamo* donatus eſt.

c Gen. 14.

Poſt (*d*) annos decem, quàm habitare *Chananæam* cœperat *Abraamus*, *Sara* ſterilem ſe videns,

d Gen. 15. 3.

(1) *ab anno Per. Jul.* 2753 *ad* 3183.] de hujus 3. periodi duratione Vid. *Part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. & annot.

(2) *ab Regis libidine*] Rex ille Ægypti, Moſi tantum Pharao dictus, *Uſſerio* is videtur fuiſſe qui *Manethoni*, Apophis dicitur Vid. *Uſſer.* ad A. P. I. 2730. & 2795.

(3) *Myſticâ oblatione*] Imò hoſpitali, & civili oblatione.

videns, *Hagarem* ancillam *Ægyptiam* viro ſuo A. 2753.
permiſit. Ea gravida cum dominam ſperne- Per. Jul.
ret, ab ea malè habita fugit in deſertum; (*a*) ad 3183.
ſed Angeli monitu reverſa, *Iſmaëlem Abraa-* a Gen.
mo peperit annum agenti 86. 16. 16.

(*b*) Undecenteſimo ætatis anno Patriarcha, b Gen.
ex fœdere, quod cum Deo percuſſit, cum om- 17. 1.
ni familia, & *Iſmaële* 13, vel 14. annos circi-
ter nato (4) circumciſus eſt.

(*c*) Idem annus *Sodomæ*, *Gomorrhæ*, *Ada-* c Gen.
mæ, ac *Seboim* exitialis fuit. Quæ oppida pro- 18. & 19.
pter execranda flagitia, ac præpoſteram libidi- *Sodomo-*
nem, (5) pice ac ſulphure animata cœleſtis flam- *rum con-*
ma conſumpſit. Quo ex incendio ereptus ab *flagratio.*
Angelis *Lotus*, amiſsâ conjuge, quæ contra
vetitum poſt ſe reſpectans in ſtatuam ſalis eſt
mutata, primùm (6) in urbem *Segor*, quam
imminenti cladi precibus exemit; inde vici-
num in collem ſubiit; ubi per noctem, &
ebrietatem filias inceſto polluit. Hinc orti ſunt
Moab & *Ammon*; à quibus totidem propagati
ſunt populi.

(*d*) Centeſimum annum agens *Abraamus* d Gen.
Iſaacum de *Sara* conjuge nonagenaria ſuſtulit 17. 17. &
anno ante *Chriſtum* 1936. ac tam illius, quàm cap. 21. 5.
Dei monitu, poſt annos aliquot, *Hagarem*
cum *Iſmaële* filio domo expulit *Iſaacus* virili
jam ætate, hoc eſt anno, ut putat (*e*) *Joſephus*, e Joſeph.
quinto & viceſimo, à patre immolandus ſiſti- 1. Orig.
tur in monte *Moria*. Mox ejuſdem, à quo c. 14.
mactari juſſus erat, Dei imperio liberatus,
poſt *Saræ* matris obitum, quæ (*f*) anno f. Gen.
127. exceſſit è vita, (*g*) *Rebeccam* duxit, *Ba-* 23. 1.
thuele g Gen. 24.

(4) *Circumciſus eſt.*] Tunc etiam mutata fuere nomina Abrami & Saraï, Iſque exinde dictus *Abraham* & Saraï *Sara*, *Gen.* XVII.

(5) *pice ac ſulphure*] Inde ortus lacus *Aſphaltites* Vulgò dictus Moſi ים המלח *Mare ſalſum* aliis *Mare mortuum.*

(6) *in urbem Segor*] Ea in textu Hebræo & plurimis verſionibus tabuliſque Geographicis *Tſohar* dicitur Vulg. *Segor.*

A. 2753. Per. Jul. ad 3183. thuele natam, *Nachoris* filio, fratris *Abraami*. Erat tùm *Iſaacus* (*a*) annos natus 40.

a Gen. 25. 20. b Gen. 25. 1. c Gen. 25. 26. d Gen. 25. 7. (*b*) Interim *Abraamus Cethurâ* in matrimonium ſumptâ ſex filiis auctus eſt. (*c*) *Iſaacus* ſexagenarius, conjugis ſterilitate precibus diſcuſsâ, geminos ex ea ſuſcepit, *Eſaü*, & *Jacobum*, anno ante *Chriſtum*, 1876. (*d*) *Abraamus* poſtea moritur vitæ anno 175. ante *Chriſtum*, 1862.

e Gen. 26. & ſeq. Pòſt *Iſaacus* (*e*) variis peregrinationibus & incommodis exercitus, grandioribus jam filiis, hoc eſt, ſeptimum & ſeptuageſimum annum agentibus, centeſimum trigeſimum & ſeptimum numerans ipſe, (ut ex *Joſephi* & *Jacobi*, cùm in *Ægyptum* venit, ætate, & hujus apud *Labanum* manſione deducitur) *Eſaü* filio benè precaturus, venatu prius ab illo parari ſibi epulas jubet. Sed hortante matre, furtim obrepens *Jacob* paternam benedictionem intervertit. Mox fratris inſidias veritus f Gen. 29. (*f*) in *Meſopotamiam* ad *Labanum* avunculum fugit. Quo in itinere oblatâ ſibi per quietem Dei ſummis ſcalis incumbentis ſpecie, ac promiſſis animatus eſt. Cùm autem *Labano* ſeptennem operam in paſcendis pecoribus locaſſet, non antè pactam ab eo *Rachelem* abſtulit, quàm majoris ſororis *Liæ* nuptiis per fraudem implicatus eſt anno ætatis ferè 84. Per. Jul. 2921. Ex his, & earum ancillis duabus, (7) *Bala*, & *Zelpha*, nati ſunt *Jacobo* liberi duodecim. Ex *Lia*, 7. *Ruben*, *Simeon*, *Levi*, *Juda*, *Iſſachar*, *Zabulon*, cum *Dina* filia. Ex g Gen. 30. *Rachele*, 2. *Joſephus*, & *Benjamin*. (*g*) E *Bala*, 2. *Dan*, *Nephthali*. E *Zelpha*, 2. *Gad*, *Aſer*: fiunt mares 12. cum filia unica. Viginti apud *Labanem* annis expletis, *Jacob* in *Chananæam* h A. C. 1780. rediit (*h*) anno vitæ circiter nonageſimo ſeptimo ac variis in locis tentoria poſuit. Præſertim (8) apud *Sochotha*; & ad *Salem Sichimo-*

(7) *Balâ & Zelphâ*] Heb. Bilha & Zilpha.
(8) *apud Sochotha*] Heb. Succoth.

morum oppidum, ubi (*a*) poſt annos decem, quam è *Meſopotamia* redierat, *Dina* ejus filia ab *Sichemo Hemoris* reguli filio vim eſt paſſa: quam injuriam uterini illius fratres, *Simeon* & *Levi*, *Sichimitarum* internecione & urbis direptione ſunt ulti. Profectus inde *Jacob Bethelem* abiit, novum jam adeptus *Iſraëlis* nomen: (*b*) quod ei ad partem è *Meſopotamia* redeunti Angelus, quo cum luctatus erat, monimentum fortitudinis impoſuit. (*c*) *Rachel Benjaminum* pariens obiit, cùm annos expleſſet *Joſephus* (*d*) ſedecim, & decimum ſeptimum iniiſſet. Qui pòſt paulò per invidiam à fratribus diſtractus, & in *Ægyptum* deductus, ab *Putiphare* præpoſito cubiculariorum *Pharaonis* Regis emptus eſt. Apud hunc cùm adoleviſſet, ab ejus conjuge fruſtra ſollicitatus ad ſtuprum, ejuſdem falsâ delatione fidei & innocentiæ pœnas luit triennali carcere. (9) Unde ad interpretandum Regis ſomnium eductus, cum imminentem fertilitatem annorum ſeptem, ac totidem ſterilitatem præſagiiſſet, (10) toti *Ægypto* præficitur. Eò demum (*e*) *Jacobus*, hortatu filii, cum familia & fortunis omnibus, graſſante jam tertium annum fame, proficiſcitur anno ante *Chriſtum* 1747. annum agens (*f*) 130. qui erat *Joſephi* quadrageſimus. Vixit in *Ægypto Jacob* annis omnino 17. Eo mortuo, corpus in *Palæſtinam*

A. 2753. Per. Jul. ad 3183.

a Alexand. Polyh apud Euſeb. 9. p. 247.

b Gen. 32. 28.

c Gen. 35. 19.

d Gen. 37. 2. & deinceps.

e Gen. 47.

f Gen. 47. 9.

(9) *Unde ad interpretandum Regis ſomnium eductus*] Hic Ægypti Rex *Uſſerio* is fuiſſe creditur qui *Manethoni Mephranuctoſis* vel *Myſphragmutoſis* dicitur *Uſſer.* ad A. Per. Jul. 2983. Minimè tamen negligenda quæ adverſus ſummi illius viri Chronologiam habet *Perizon. Ægypt. Orig. Inveſtigat. cap.* 12. Ex quibus hoc ſaltem colligitur eſſe conjecturas quæ de his temporibus traduntur. Tabulæ ſcil. *Manethonis* ex quibus ea ducuntur & in pluribus confictæ ad Ægyptiorum antiquitatem augendam & in reliquis corruptiſſimæ ſunt ut fusè à variis Chronologis probatum eſt.

(10) *Toti Ægypto præficitur*] ſub variis regibus & per annos 80. præfecturam hanc egit Joſephus, *Euſeb. Chron.* de eo Vid. etiam *Iuſtin. lib.* 36. *cap.* 2.

A. 2753. Per. Jul. ad 3183. *nam*, ut optaverat, delatum, & in parentum ſuorum ſepulcro conditum eſt.

a Gen. 50. 25. (*a*) *Joſephus* anno vitæ expleto 110, mundi 2308 moritur, qui 71. circiter fuit ex quo *Jacob* in *Ægyptum* immigrarat. Secundum hæc *Jacobi* ſobole majora in dies incrementa capiente (11), (*b*) *Ægyptiorum* Rex quà inviḍiâ, quà metu, ne deficerent, paulatim occidere illorum genus inſtituit. Itaque necari, præter fœminas, quidquid deinde ſtirpis naſceretur jubet, aut in profluentem abjici. Ita (*c*) (12) *Moyſes* ad flumen expoſitus, (13) à *Pharaonis* filia tollitur, & in aula ad ſpem regni capeſſendi alitur. Hic *Amrami* filius, *Caathi* nepos, *Levi* pronepos, *Maria* ſorore & *Aarone* fratre junior fuit. (*d*) Annos natus quadraginta, gentiles ſuos inviſens, *Ægyptium* quemdam, à quo *Hebræus* pulſabatur, occidit. Neque hoc Rege clam fuit. Itaque pœnam metuens in *Madianitidem* fugit *Moyſes*; ubi *Jethro* Sacerdotis filiam *Sephoram*, duxit.

b Exod. 1.

c Exod. 2.

d Act. 7. 30.

e Exod. 3. & 4. (*e*) Anno ætatis octogeſimo *Moyſes*, dum ad montem, *Oreb*, qui & *Sinai* dictus eſt, greges paſceret, ex flagrante rubo divinis animatus oraculis, (14) in *Ægyptum* ad ſuos revertitur.

Eodem

(11) *Ægyptiorum Rex quâ invidiâ*] Rex ille *Uſſerio* itidis judicatur fuiſſe qui *Manethoni Rameſſes Miamum* dicitur Vid. & *Marsham* ad hæc tempora.

(12) *Moyſes ad flumen expoſitus*,] de Moſe Vid. etiam *Iuſtin. lib.* 36. *c.* 2. ubi imperitè illum *Ioſephi filium* dicit.

(13) *à Pharaonis filiâ*] quæ *Thermutis* dicta *Ioſephi Antiquit. lib.* 2. *c.* 5.

(14) *In Ægyptum ad ſuos revertitur*] Regnante jam *Amenophi Rameſſis Miamum* filio. Qui *Amenophis Belus Ægyptius* fuiſſe exiſtimatur pater Ægypti & Danai Græcis dictus. Tres autem *Beli* circa hæc tempora *Uſſerio* obſervantur primus *Babylonius* pro Deo Chaldæis habitus & *Iupiter Belus* dictus qui Evechous fuiſſe videtur circa annum Per. Jul. 2952. 2. Ægyptius *Amenophis* ſcil. de quo hic ſermo circa annum Per. Jul. 3203: 3. Aſſyrius Nini pater. A. Per. Jul. 3392. ſcilicet Beli nomen non *proprium* fuit nomen ut crediderunt Græci ſed *appellati-*

Eodem intervallo *Jobum* admirabile patientiæ ac fortitudinis exemplum exſtitiſſe probabile eſt. *(a)* Quem ex *Eſaü* ſtirpe deſcendiſſe cum pleriſque Veterum arbitramur. Hujus ex veriſimili conjectura ſic annos ordinamus. Natus eſt *Zara* nepote *Eſaü* ſub annum ante migrationem *Iſraëlitarum* ducenteſimum triceſimum ſecundum, ante *Chriſtum* 1763. Idem anno vitæ quinquageſimo permiſſus *Satanæ*, variis calamitatibus anno uno conflictatus eſt. Quibus perfunctus vixit deinde annos 139. ac mortuus eſt ætatis anno 189. *(b)* ante migrationem ex *Ægypto* 45.

A. 2753. Per. Jul. ad 3183.
Iob.
a Euſeb. I. de Dem. cap. 4. Epiph. Chryſoſt. Hom. 2. de Job. Auguſt. 18. Civ. c. 47.
b A. C. 1575.

CAPUT IV.

De Argivorum *regno*, Inachi *poſteris*, *&* Ogygis *diluvio*, Prometheo, *&* Athenienſium *regno*.

SEXTO anno poſt *Abraami* obitum, ante *Chriſti* æram 1857. *Argis* in *Peloponneſo* novum regnum auctore cœpit (1) *Inacho*: quem Veteres plerique *Moſis* æqualem fecerunt: ſed aliquot ſæculis illo fuiſſe ſuperiorem, fidem fecit *Euſebius*. Nos annum, antequam ex *Ægypto*

Argivorum regni initium.
Part. 2. lib. 2. cap. 5.

laticum Hebrçum nempe *Bahal*, quod Dominum ſignificat. Cæterum in eo ut in deſignatione aliorum Ægypti Regum de quibus in ſcripturâ ſacrâ fit mentio ab *Uſſerio* diſſentit recentior ſcriptor *Perizonius* cujus conſuli poſſunt *Ægypt. Orig. Inveſt.* Et *Orig. Babylon. cap.* VI.

(1) *Inacho*] circa *Inachi* nominis originem an Grçca fuerit an Phœnicia vix quicquam certi habetur forte ab appellativo Ἄναξ, Rex antiquiſſimi regis nomen proprium deduxerunt Grçci. Fortè à Phçnicibus qui ſe *Anaki* filios dicebant & magna de parente ſuo narrabant, diu poſt tempora de quibus hic agitur nomen iſtud deſumptum eſt. Ex iis quæ ab Autore noſtro è Grçcis ſcriptoribus hauſta referuntur, id tantum conjici poteſt, circa tempora Abrahami coli cæptam Grçciam, Japeti nimirum poſteris è vicina Aſiâ eò transfretantibus. Sed *Inachum* & *Argivorum* imperium ad antiqua illa tempora pertinere minimè ſit veroſimile, Moſis ævo vixiſſe *Inachum* tradunt accuratiores Chronologi Vid. *loc. ad marg. citat*, & *Perizon. Ægypt. Orig. Inveſt.* c. 18.

A. 2753. Per. Jul. ad 3183. *gypto* migrarent *Iſraëlitæ*, 327. illius regni finimus exordio. Pòſt *Inachum* ſedes *Argis* perſeveravit imperii annis 546. ſub Regibus tredecim: è quibus novem priores, ad *Gelanorem* uſque, *Inachidæ* vocantur, quòd ab *Inacho* rectâ ſerie deſcendant. *Gelanore* ab *Argivis* expulſo, horum conſenſu regnum *Danaus* occupavit, ex *Ægypto* advena, & ab *Inacho* ipſe ſtirpis originem trahens; quippe *Beli* filius, *Epaphi*, quem *Jo. Inachi* filia *Jovi* peperit, pronepos fuiſſe dicitur. Ab *Danao* quatuor itidem *Argis* ſedem habuêre regni, ad *Acriſium* uſque: quo per imprudentiam ab nepote occiſo *Perſeo*, *Mycenas* hic tranſtulit regnum; cujus è ſanguine poſtremus fuit *Euryſtheus*. Eo ab *Heraclidis* interfecto, *Pelopidæ* rerum potiti ſunt numero ſex: quorum ultimi Reges fuere *Tiſamenus* & *Penthylus Oreſte* geniti. *Mycenis* porrò regnatum eſt annis 210. In totum ab *Inacho*, 756. uſque ad annum 80. poſt excidium *Trojanum*. Quæ omnia ſub conſpectum ſimul hic data, ſuis intervallis poſtea reddentur. Hoc quidem, quod *Iſraëlitarum* ex *Ægypto* profectione terminatur, hæc ferè contigerunt.

a Apollod. 2. Euſeb. *b* Pauſ. Cor. p. 58. *Phoroneus.* *c* Init. l. 2 *d* Apollod. 2. *e* Euſeb. & Auguſt. 18. Civ. c. 6. *f* Herod. 1. *g* Euſeb.

Phoronæus (*a*) *Inachi*, & *Meliſſæ Oceaninæ* filius (*b*) rudes adhuc homines & ſparſos oppidis legibuſque muniit, ac totam, ſi (*c*) *Apollodoro* credimus, ſub ditione ſua *Peloponneſum* habuit.

(*d*) Hujus filius *Apis*, à quo *Apia* dicta, quæ poſtea *Peloponneſus*, ob mutatum in tyrannidem regnum inviſus ſuis; ab *Thelxione* & *Thelchine* ex inſidiis opprimitur, nullâ relictâ prole; (*e*) ac poſt mortem in *Ægypto* divinis conſecratus eſt honoribus. Quin & (*f*) *Inachi* filiam *Jo* in *Ægyptum* pervectam memorant (*g*) ibidem pro Dea habitam eſſe, ac nominatam *Iſidem*. Verùm *Pauſanias* recentiori id alteri tribuit, *Jaſo Triopæ* filio geni-

genitæ, quod & mihi vero ſimilius videtur. A. 2753. Per. Jul. ad 3183.

Sub eodem *Phoroneo Ogyges* in *Attica* regnabat: cujus tempore magnum ibi diluvium accidit, quod *Ogygium* vocant. (*a*) Id Olimpiadem primam mille ac viginti annis anteceſſiſſe proditum eſt ab *Acuſilao*: qua ratione *Chriſtianam* æram præceſſerit annis 1796. quintoque ab *Iſaaci* morte anno contigerit. (*b*) Quanquam alii duobus circiter ac viginti annis tardiùs referant.

a Excerpta Scal. Græca p. 363.

b Vide c. 5. l. 2. par. 2.

Apide regnante *Spartam* conditam affirmat *Euſebius*.

(*c*) Septimi *Argivorum* Regis ætate *Triopæ*, ac *Cecrope* in *Attica* regnante, *Prometheus Japeti* filius, ejuſque frater *Atlas*, ambo Aſtrologiæ ſcientiâ nobiles, ſed fictis Poëtarum fabulis nobiliores exſtiterunt: quod tempus ſub diſceſſum ex *Ægypto Hebræorum* incidit. (*d*) Siquidem *Triopas* anno cœpit ante *Chriſtum* 1557. tertiò & viceſimo priuſquam Dei populus emigraret: cùm jam ante annos aliquot *Athenis Cecrops* regnum inchoaſſet: quod initium æra *Chriſtiana* prius eſſe annis 1558. ponit *Euſebius*; *Arundelliana* marmora tribus & viginti circiter antevertunt. *Ægyptium* hunc fuiſſe docent (*e*) Veteres: & quod *Ægyptiacam* linguam *Græcamque* calleret, διφυῆ nominatum. Ab hoc Reges in *Euſebii Chronico* recenſentur numero 17. quorum poſtremus fuit *Codrus*. Secuti ſunt Prætores perpetui numero 13. deinde decennales ſeptem; domum annui conſtituti ſunt. Quæ quibus temporibus geſta ſint, ſuis locis explicabimus.

c Tatianus.

d Vide loc. cit. par. 2.

Atheniensium regnum.

e African. in Excerpt. Scal. p. 365, & Euſeb.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

CAPUT V.

De his, quæ poſt migrationem ex Ægypto *ex primis 46. annis memoriâ digna contigerunt* Iſraëlitico *populo.*

a ante Chr. 1531.

(*a*) MOYSES (1) octogeſimo ætatis anno, quod de *Iſraëlitis* ab *Ægyptiaca* tyrannide liberandis mandatum ſibi erat, aggreſſus eſt exſequi. (*b*) Commeatu ab *Pharaone* Rege fruſtrà petito, multiplicibus prodigiis & calamitatibus adeò perterruit *Ægyptios*, ut cùm (*c*) poſtremò qui primi in quaque illorum familia geniti erant, ab Angelo nocte occiſi forent, eâdem ipsâ egredi permitterentur *Hebræi*. Quod antequam facerent, ſolemni agni epulo Paſcha dedicarunt. Is dies feſtus ad æternam partæ illo die libertatis memoriam deinceps inſtitutus eſt. (*d*) Prima illa nox ea fuiſſe videtur, quæ inter *Aprilis* diem ſecundum ac tertium interceſſit. (*e*) Cenſa ſunt *Iſraëlitici* nominis peditum duntaxat virorum millia ſexcenta. (*f*) Fugientem populum mox (2) inſecutus eſt *Pharao*. Sed *Moyſes* interrupto mari rubro viam ſuis aperuit: quam dum terga premens illorum *Ægyptius* ingreditur, eâdem, quâ diductum erat, virgâ percuſſum mare coiit, ac trepidantes involvit hoſtes. Ita trans ſinum *Arabicum* evadentes *Iſraëlitæ* (*g*), menſe tertio, qui eſt *Sivuan*, legem à Deo conditam accipiunt, qua ſacra profanaque populi jura conſtituta ſunt.

b Exod. 5. 6. & ſeq.

c Exod. 12.

d Lib. 9. de Doct. Temp. c. 24.

e Exod. 12. 37.

f Exod. 14.

g Exod. 19. 1.

h Exod. ult. 15.

Multis deinde ſtationibus confectis (*h*), anno

(1) *Moyſes*] Exteris Scriptoribus minime ignotus fuit hic Judæorum Legiſlator, V. quæ de eo congeſſit *Hugo Grot. de Verit. Relig. Chriſt. lib.* 1. §. 16. & *in notis.*

(2) *Inſecutus eſt Pharao*] ſcilicet *Amenophis.* 1. *Rameſſis Miamum* filius pater *Sethoſis*, juxta *Uſſer. Ann. V. T. ad A. P. I.* 3203. *Perizonius Amoſim* fuiſſe putat primum *Dynaſtiæ* 18. *Manethonis*, vid. *Ægypt. Orig. inveſt. c.* 18.

anno altero, quàm egreſſi erant, ineunte, *Apri-* A. 3184.
lis circiter 8. die, *Moyſes* tabernaculum erexit; Per. Jul.
Aaronem Pontificem, filios ejus Sacerdotes in- ad 3701.
ſtituit. At ingratus adverſus tot beneficia Dei
populus, cùm & de cœlo ad eos alendos con-
tinuè Manna plueret (*a*); & interdum coturni- *a* Num.
cibus immiſſis, etiam delicias indulſiſſet, jurgari 12.
ac Deum *Moyſem*que provocare non deſtitit.
(*b*) Miſſi demùm à *Moyſe* in *Chananæam* ex- *b* Num.
ploratores decem: qui poſt dies 40. reverſi, cùm 13.
terrore ac diffidentiâ populi animos impleſſent,
fruſtrà obnitentibus *Joſue* & *Calebo*, qui &
ipſi exploratum iverant, rem ad ſeditionem
vocarunt.

(*c*) Ob id *Chananææ* terræ aditu prohibiti, *c* Num.
ac retrò per *Arabiæ* deſerta circumducti ſunt: 14.
donec rebelles omnes ſuo quiſque fato conſum-
pti ſunt duobus ſolis è tantâ multitudine, qui
in fide manſerant, relictis, *Joſue* & *Calebo*. Er-
go undequadraginta circiter annis in illa ſoli-
tudine *Nomadum* more vagati ſunt. Qua in
peregrinatione perpetuæ in Deum *Moſem*que
contumaciæ graves pœnas dederunt. (*d*) Im- *d* Num.
primis *Core*, *Datan*, & *Abiron* nefariæ defe- 16.
ctionis auctores, ſubitò dehiſcente terrâ, cum
ſuis familiis abſorpti; ac 250. ex ea factione
thus adolentes, cœleſti flammâ deuſti ſunt:
eodemque mox incendio correpta millia qua-
tuordecim ac ſeptingenti cæteris exemplo fue-
runt. Complures quoque diuturni erroris tæ-
dio *Moſi* obtrectantes, igneorum morſibus an-
guium exſtincti ſunt. (*e*) Cæteris, ne eam- *e* Num.
dem necem incurrerent, *Moyſes* æneâ ſerpen- 21.
tis effigie ſublatâ conſuluit. Hæc anno ab exi-
tu quadrageſimo geſta ſunt. Quo (*f*) *Aaroni* *f* Num.
ſummo Sacerdoti mortuo ſuffectus eſt ejus fi- 20.
lius *Eleazarus*. *Seone* poſt hæc *Amorrhæorum*
& *Ogo Baſanis* Rege devictis, *Balac Moabita-*
rum Rex, adjunctis ſibi *Madianitis*, non tam
aperto Marte, quàm artibus *Hebræos* oppugna-

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. vit, conducto ad exſecrandum ariolo *Balaamo*. Sed in fauſtam precationem divinitùs verſis ejus carminibus, eleganti ſpecie puellas, eodem hortantè *Balaamo*, Rex *Iſraëlitis* obtulit, ut hâc eos illecebrâ caperet. (*a*) Quo tempore *Phinees Eleazari* filius pietate in Deum ardens principem virum unà cum ſcorto ſub omnium confodit oculis, eoque facto perpetuum ſibi ſacerdotii decus, populo delicti illius gratiam impetravit.

a Num. 25.

(*b*) Anno ab exitu quadrageſimo, menſe undecimo exeunte, *Moyſes* in monte *Nebo*, qui è *Moabitis* campeſtribus aſſurgit, diem obiit, (*c*) anno ætatis 120. Huic ſuffectus eſt *Joſue* filius *Nun*, è tribu *Ephraim* qui populum, ſiccato *Jordanis* alveo, in *Chananæam* traduxit (*d*) decima die menſis primi, qui eſt *Niſan*, quæ in *Aprilis* 6. incidit. Exinde arma circumferens, oppida quamplurima cum eorum incolis ferro flammiſque conſumpſit, (*e*) ab *Hierichunte* orſus; cujus urbis mœnia, circumlatâ ſeptem diebus Arcâ, ad extremum clangore buccinarum ac vociferatione militum in plana ſubduxit. (*f*) Quinque regulos *Gabaonem*, quæ *Hebræis* deditionem fecerat, oppugnantes repente irruens in fugam egit: ad quos perſequendos, penitùſque delendos, quò plus haberet ſpatii, Solem Lunamque diei unius intervallo juſſit conſiſtere. Denique (*g*) uno & triginta debellatis Regibus, ac ſex totis annis majori ſubactâ *Palæſtinæ* parte, eam *Hebræorum* diviſit in tribus circa annum ante *Chriſtum* 1486.

b Deut. 34.

c Ante Ch. 1491.

d Joſue 4, 19.

e Joſ. 6.

f Joſ. 10.

g Joſ. 12.

CAPUT

CAPUT VI.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Reliqua ſacræ hiſtoriæ ad Templi conditum; quibus tam Judicum *geſta*, *quàm* Saülis *ac* Davidis, *&* Salomonis *continentur.*

JOSUE poſt annos à *Moyſis* obitu quatuordecim vitâ functo, ætatis (*a*) 110, Seniores Rempublicam adminiſtrarunt annis circiter decem: quibus deinceps reliqui ſucceſſerunt (1) eo ordine ac tempore, quæ in Parte hujus operis altera propoſuimus. Res autem à ſingulis, vel ſub eorum præfectura geſtas uberiùs exſequi inſtituta hoc in opere brevitas vetat. Quare paucis iſtis contenti erimus. (*b*) Subinde poſt obitum *Joſue*, *Judæ* tribus *Adonibezecum* Regem *Chananæum* vicit prælio, & in fuga comprehenſo, manuum ac pedum extrema præcidit: pari in eum divinitùs conſtituto ſupplicio, ac ſeptuaginta ante Reges affecerat. Aliæ poſtea tribus civitates alias partim ceperunt, partim ſtipendiarias fecerunt; non ſine offenſione Numinis; à quo omnis cum illa gente conditio prorſus erat interdicta.

Ioſue. Vid. Par. 2. l. 2. c. 6.

a Joſ. ult.

b Jud. 1.

Michæ, ac *Danitarum* hiſtoria quæ *Jud.* 18. perſcribitur, ſub illis Senioribus, qui *Joſue* ſucceſſerunt, accidiſſe videtur; cùm *Jonathan Moyſis* nepos, ejusque filii Sacerdotes à *Danitis* electi eodem loco dicantur.

Michas.

Per idem tempus bellum quoque civile conflatum eſt ob ſtupro violatam à *Gabaonitis*, qui de tribu *Benjamin* erant, *Levitæ* conjugem. Quod flagitium reliquæ tribus acerrimè vindicarunt; *Benjaminitis* qui pro tribulibus ſuis in

Gabaonitæ.

(1) *Eo ordine ac tempore*] Circa durationem iſtius periodi ab exitu Iſraëlitarum ex Ægypto uſque ad jacta fundamenta Templi Salomonici, Vid. *loc. ad margin. citat.* præcipuè verò annotata ad *cap.* illud 6. *lib.* 2. *part.* 2. ubi emendatur Authoris noſtri Chronologia & eventus hic narrati accuratius diſponuntur.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. armis ſtabant, propè occidione cæſis tertio prælio, cum duobus ante victores in acie fuiſſent. Id eo, quo dixi, tempore contigiſſe fidem facit, (*a*) quod *Phinees Eleazari*, filius *Aaronis* nepos, ſacris tum præfuiſſe legitur.

a Joſue 20. 21.

Exſtinctis Senioribus illis, qui utcumque Dei populum auctoritate ſuâ continebant, patriâ deſtitutâ Religione, (*b*) & ipſe à Deo deſtitutus, ab *Chuſano Meſopotamiæ* Rege octo annorum ſervitute premitur: ut cujus ſecundis ſuis rebus obliti erant, per adverſa meminiſſent Dei. Reſipiſcentibus vindex aſſertorque datus eſt *Othoniel* anno ante *Chriſtum* 1459. qui oppreſſo *Chuſano* partam populo ſuo libertatem (2) annis 40. moderatus eſt. Eo vitâ functo pari ad nefariam ſuperſtitionem & ſervitutem gradu rediêre. Hanc enim ſub *Eglone Moabitarum* Rege annis duodevigenti pertulerunt: donec anno Periodi *Julianæ* 3313. *Eglone* ſublato lucem rebus attulit *Aodis* Judicis virtus, qui longiſſimo tempore, annis ſcilicet 80. præfuit.

b Jud. 3.

Othoniel.

Anno ante *Chriſtum* 1301. (*c*) *Iſraëlitæ* poſtquam ab *Jabino Chananæorum* Rege viginti annis oppreſſi ſunt, reconciliato ſibi Numine, jugum excutiunt. Victoriæ partæque libertatis artifices fuêre mulieres duæ; *Debora* Propheteſſa, quæ *Baracum Nephthalitam* ad bellum capeſſendum acuit: & *Jahel*, quæ *Siſaram* ex acie profugum tabernaculo excepit, ac ſopitum impacto per tempora clavo trucidavit.

c Jud. 4. & 5.

Iabin.

Debora.

(*d*) Mortuâ *Deborâ* rurſus in priſtina ſcelera cultuſque dæmonum *Hæbræi* relapſi ſunt. Ob id *Madianitis* in ſervitutem traditi: quibus cùm annos ſeptem ſerviiſſent, anno mundi 2730. (*e*) per *Gedeonem* in libertatem aſſeruntur. Qui juſſu Dei trecentis omnino delectis, eos tubis ac fictilibus lagunculis inſtruxit. Producti in aciem,

d Jud. 6. & 7.

e Ante Chr. 1254.

Gedeon.

(2) *annis 40. moderatus eſt*] imò 40. anni effluxerunt ab eo anno quo quies regioni à Joſue data fuerat *Ioſ.* 14. v. 10. ad eum quo ab *Othoniele* reſtituto fuit. Vid. *loc. cit. not. præc.*

aciem, cùm lagenas, quibus faces erant incluſæ, comploſiſſent, & eodem omnes tempore tubis ceciniſſent, territi hoſtes mutuam in cædem ruerunt. A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

(*a*) *Gedeone* poſt annos 40. mortuo tyrannidem occupat *Abimelech* ejus filius, *Sichimitarum* opibus adjutus; qui regnum per nefas partum firmare parricidiis aggreſſus, 70. fratres ſuos crudeliſſimè mactavit; ipſeque triennio per ſummam impotentiam ac ſævitiam exacto, poſtremò dum *Thebes* oppido capto, turrim illius obſidet atque incautiùs ſubit, ſaxo ab muliere capiti ejus illiſo, armigero ſe jugulandum præbuit. *a* Jud. 9.

(*b*) Interdictis aliquot Judicibus, qui nihil dignum memoriâ geſſerunt, illuſtris habitus eſt *Jepthe*, vir ut obſcuro genere (nam ſcorto natus eſt) ita ſtrenuus ac manu promptus. Quem cum latronum turba vagantem *Iſraëlitæ*, qui *Galaaditidem* incolebant, *Ammonitarum* oppreſſi jugo, ducem ſibi ſumpſerunt. Hic cum hoſte pugnaturus vovit, ſe, quidquid domum ſibi poſt victoriam redeunti ex ea primùm occurriſſet, Deo immolaturum. Damnatus voti, quam primam in occurſum habuit, (3) unicam filiam mactavit. Id evenit anno ante *Chriſtum* 1166. duodeviginti circiter poſt *Trojanum* excidium, decem amplius poſt interfectam ſimiliter ab *Agamemnone* filiam; niſi hæc fabula potiùs eſt ad veræ illius hiſtoriæ conficta ſpeciem. *b* Jud. 11. *Iephte.*

(*c*) Anno ante *Chriſtum* 1135. judiciariam functionem iniit *Samſon*, heroïcâ vir fortitudine, ad (4) *Palæſtinorum* comprimendam tyrannidem à Deo ſubmiſſus. (*d*) Natus hic matre ſterili, *c* Jud. 14. & ſeq. *Samſon.* *d* Jud. 14.

 Deoque

(3) *Unicam filiam mactavit*) Non mactaviſſe ſed Deo conſecraſſe ſicque jure ſuo in eam & ſpe prolis ex eâ ſpoliatum fuiſſe exiſtimant plerique Interpretes. Vid. *Grot. in Iud. c.* 11. *v.* 30. & Le *Blanc Diſſertat. Gallic. de Voto Iephte.*

(4) *Palæſtinorum*] aliter Philiſtinorum Heb. Pheliſchtæorum, Heb. פְּלִשְׁתִּים Pheliſchtim.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. Deoque conſecratus ex utero, comam ex (*a*) *Nazaræorum* lege promiſſam habuit; indeque tantum ei divinitùs roboris datum eſt, ut obvium in itinere leonem quaſi hœdum manu diſcerperet. Uxorem è *Palæſtinorum* gente duxit, quæ cum, eo abſente, collocata eſſet alteri, hâc offenſus injuriâ, graſſari in illos hoſtili more ſtatuit. (*b*) Trecentis primùm captis vulpibus, & ad earum caudas invicem junctas illigatis facibus ſuccenſiſque, cùm eas dimiſiſſet, latè per maturas ad meſſem ſegetes incendium ſparſit. Hinc à *Palæſtinis* poſtulatus ad ſupplicium, & ab *Hebræis*, qui tum illorum imperio tenebantur, deditus, ruptis repente vinculis, arreptâ, quæ fortè jacebat, aſini maxillâ, mille hoſtium mactavit. (*c*) Quin & *Gazæ* occluſis portis interceptus, earum unam cum clauſtris ac poſtibus revulſam humeris comportavit in propinqui montis verticem. Poſt hæc & ſimilia inauditi roboris exempla, mulierculæ captus illecebris, & ab ea *Palæſtinis* proditus, inde excæcatus & ad ludibrium productus, concuſſis utraque manu columnis, quibus ea domus ſuſtinebatur, in quam frequentes proceres ad epulas ac ſpectaculum confluxerant, eâdem ſe & illos ruinâ ſepeliit anno viceſimo quàm Judex eſſe cœperat.

a Jud. 14.

b Jud. 5.

c Jud. 16.

Mortuo *Samſone* circa annum ante *Chriſtum* 1115. (*d*) *Heli* Pontifex Judicis titulo populum gubernavit (5) annis viginti. Nam priores totidem cum *Samſone* communes habuit, ut alio loco ex inſtituto docui. Utroque Rempublicam adminiſtrante, hoc eſt anno *Samſonis* ſecundo, ante *Chriſtum* 1134. natus videtur *Samuel*, parte *Elcana*, ex poſteris *Caath*, *Levitica* tribus: uti (*e*) Scriptura demonſtrat. Quem votis ac precibus impetratum à Deo mater *Anna* pia fœmina templi miniſteriis addixit. Per hunc

d 1. Reg. c. 1. & ſeq.

Heli.

Lib. 2. c. 6 part. 1.

Samuelis ortus.

e 1. Paral. c. 6.

(5) *annis viginti*] hi autoris calculi omnes fere erroris ſuſpecti emendantur *loc. ſup. cit. Not.* 1.

hunc fruſtrà monitum *Heli*, uti graſſantem ad ſacrorum injuriam filiorum ſuorum libidinem coërceret, tandem ſeverè ultus eſt Deus. (*a*) Victi ingenti acie à *Palæſtinis Hebræi*: Arca, quam ad ultimum ſubſidium in Caſtra portaverant, ab hoſte capta: ambo Pontificis filii cæſi: pater ipſe, nuncio tantæ cladis accepto, è corruens ſella ſubitò eſt exſtinctus.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

a 1. Reg. 4.

(*b*) Exinde *Samuel* ætatis agens quadrageſimum circiter annum, populi curam capeſſit; cui quidem & *Sauli* annos quadraginta liber (*c*) *Actorum* imputat: è quibus *Sauli* duodecim, reliquos ſoli Prophetæ ex conjectura tribuimus. Ut Rempublicam attigit *Samuel*, ſtatim converſâ rerum facie, in melius omnia ceſſerunt. (*d*) Arca ſeptem apud *Palæſtinos* morata menſibus, cùm quocumque portaretur, luem ac perniciem ſpargeret; ad *Iſraëlitas* remiſſa, annis viginti *Cariathiarimis* conſedit. (*e*) Poſt id tempus ſub annum mundi 2909. ſolenni apud *Maſpham* populi conventu habito, *Samuel* fœdus cum Deo redintegravit. Conciliati Numinis index inſignis ſubinde contra *Palæſtinos* victoria fuit: quos ſuperiorum bellorum præmiis exutos ſuis ſe continere finibus Propheta compulit.

b Ante Chr. 1095.

c Act. 13. 20.

d 1. Reg. 6.

e 1. Reg. 7.

(*f*) Poſt id tempus populus libertatis nimiæ pertæſus, (*g*) ſub Rege deinceps eſſe voluit; quem & impetravit, (*h*) *Saüle Cis* filio ex tribu *Benjaminitica* divino priùs quàm humano ſuffragio ad hoc faſtigium evecto. (*i*) Ab eo *Jabenſes Galaaditæ* præſenti erepti diſcrimine, *Naaſo Ammonitarum* ſuperato Rege, qui deditionem eâ conditione cogebat facere, dextros ut omnibus oculos erueret. Ab *Ammonitis* in *Palæſtinos* arma convertit: (*k*) qui tum *Hebræis* dominabantur, quos audaci *Jonathæ* filii facinore conſternatos toto campo cecîdit; tanto id quidem ardore, ut ne guſtandi quidem cibi poteſtatem cuiquam ſub mortis interminatione faceret.

f Ante Ch. 1067.

g 1. Reg. 8. *Saül.*

h 1. Reg. 9.

i 1. Reg. 11.

k 1. Reg. 14.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. ceret. Cujus edicti *Jonathas* ignarus, cum ſummâ virgâ paululum ſilveſtris mellis ori admoviſſet, ab irato patre damnatus inſons, deprecante populo vix eſt ereptus. Idem verò paulatim mutatis moribus, dum divinis mandatis privatam libidinem poſteriorem ducit à Deo rejectus eſt: (*a*) eique ſucceſſor ex tribu *Judæ* deſtinatus eſt *David Iſaï* filius. Quem anno ferè ætatis 22. clanculum inunxit *Samuel*, anno ante *Chriſtum* 1063. ut proinde circiter anno ante *Chriſtum* 1085. videatur in lucem editus.

a 1. Reg. 16. 13.

Poſt annos inde ſex (*b*), obiit Propheta *Samuel* biennio ante *Saülem*, uti *Clemens Alexand. Strom.* 1. refert.

b Anno ant. Chr. 1057.

(*c*) *Saül* anno regni duodecimo, cum *Palæſtinis* dimicans, (*d*) cum *Jonathane* filio cecidit. Cujus in *Dagonis* templo ſuffixo capite, corpus pro mœnibus ſuſpenditur.

c 1. Reg. 31. d Ante Ch. 1055.

(*e*) *David* utriuſque necem lacrymis ac luctu proſecutus regnum capeſſit; quod in tribules ſuos primùm tenuit (*f*) annis 7. menſibuſque ſex, cùm apud *Hebronem* ſolemni ritu ac frequentibus comitiis inunctus eſſet, anno ætatis triceſimo.

e 2. Reg. 1. *David.* f 2. Reg. 5. 4. & 5.

(*g*) Interim *Isboſeth Saülis* filius reliquas in tribus imperium cepit. Nec finis ambos inter affines bellorum plus quàm civilium fuit; illo paternum jus regni, iſto divinum beneficium armis vindicante: ſed divinis tandem humana præſidia ceſſerunt. (*h*) Octavo, quàm patri ſucceſſerat, anno domi ſuæ per ſummum ſcelus à ſicariis oppreſſus *Isboſeth*, ſolidam *Davidi* regni poſſeſſionem reliquit.

g 2. Reg. 2. 8. h 2. Reg. 4. & 5.

(*i*) Anno ante *Chriſtum* 1047. conventu totius *Iſraëlitici* nominis, habito, *Hebrone* denuò Rex inauguratus eſt *David*, bellicâ virtute vir ac geſtis rebus illuſtris, ſed pietate præſtantior. Prima illi rudimenta ſub *Saüle* Rege fuerunt; (*k*) cui egregiis moribus ac memorabili facinore conci-

i 2. Reg. 5. k 1. Reg. 17.

conciliatus, quo occiſo *Goliatho*, egregiam de *Palæſtinis* victoriam adeptus eſt, regiam affinitatem meruit, (*a*) ductâ *Michole Saülis* filiâ. Sed vehemens hic amor momento in odium invidiamque vertit. Quæſitus ad necem ſæpiùs, ac per deſerta loca & per abrupta montium ac ſpeluncas feræ in modum latebras captans, ægrè hoſtiliter inſequentis ac curioſè omnia perſcrutantis ſoceri ſedulitatem eluſit. Nec ſemel eumdem cùm in poteſtate haberet, interficere noluit. Per hæc tolerantiæ ac manſuetudinis exempla annis 7. (ut conjicimus) exactis, mortuo (ut ſupra dictum eſt) *Saüle*, in tribules primùm ſuos, inde in reliquos poſt necem *Isboſethi*, ſine competitore principatum obtinuit.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

a 1. Reg. 19.

Davidis calamitates.

Rex fit Iudaæ.

Quem ut adeptus eſt, (*b*) *Sionis* arcem, pulſis inde *Jebuſæis*, expugnavit, ibique regiam conſtituit.

b 2. Reg. 5. 7.

(*c*) Anno verò ante *Chriſtum* 1045. ex ædibus *Aminadab* & oppido (6) *Gabaa* Arcam tranſtulit; quæ dum in *Sionem* portatur, *Oziâ*, quod eam temerè tetigiſſet, repente mortuo, territus *David* in domum *Obededom Gethæi* illam avertit; indèque poſt menſes tres in *Sionem* magnâ pompâ detulit.

c 2. Reg. 6.

(*d*) Sub annum ante *Chriſtum* 1039. qui decimus ſeptimus à *Saülis* obitu numeratur, *Davidis* adulterium ac cædes innocentis *Uriæ* contigiſſe videtur, *Ammonitico* bello. Anno verò ſequenti natus eſt ex *Bethſabee* legitimâ jam uxore (*e*) *Salomon*, (*f*) eodemque *Amnonis* inceſtus cum ſorore *Thamar* accidit.

d 2. Reg. 11.

e 2. Reg. 12. 24.

(*g*) Poſt biennium verò, *Amnon Abſalomi* fratris uterini *Thamaris* inſidiis inter epulas occiditur.

f 2. Reg. 13.

g 2. Reg. 13. 23.

Anno porrò (*h*) quadrageſimo quàm Rex *Saül* factus eſt, ab ejus morte ſeptimo & viceſimo, impius *Abſalom Davidem* patrem *Hieroſolymis* ac regno expulit; occupatâque regiâ, fœdiſſimo ſtupro

h Cap. 15. 7.

Abſalom.

(6) *Gabaa*] al. Guibha.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. pro paternas concubinas polluit. Sed paulò pòſt prælio victus, dum per avium ſaltum præcipiti in fugam mulo vehitur, patulæ quercus & condenſæ ramis implicato capite ſuſpenſus hæſit. Comâ, quam ad decorem prolixam gerebat, pependiſſe auctor eſt (*a*) *Joſephus*, haud probabili commento. Hærentem, uti credibilius eſt, collo juvenem *Joabus Davidici* dux exercitus triplici jaculo confodit.

a Lib. 7. c. 9.

(*b*) *David*, quod regni ac vitæ reliquum fuit in ſecundis rebus & otio tranſacto, demùm ſenio ac laboribus confectus, anno regni ſui quadrageſimo, ætatis ſeptuageſimo, cùm *Salomonem* in ſolio ſuo collocaſſet, moritur. Erat tùm *Salomon* natus annos circiter 23. cujus initium competit in annum ante *Chriſtum* 1015. (*c*) Hic *Adoniæ* fratri novarùm rerum ſuſpecto vitam eripuit. (*d*) *Pharaonis Ægypti* Regis filiam in matrimonium accepit. Deo per viſum apparente ſibi, & cujus vellet rei optionem dante, cùm ſapientiam opibus ac cæteris omnibus antepoſuiſſet, non illam ſolùm quam petierat, ſed reliqua inſuper, quæ neglexerat, votis majora ab eodem obtinuit.

b Lib. 3. Reg. c. 2.

Salomon.

c 3. Reg. 2.

d 3. Reg. 3.

CAPUT VII.

De vetuſtis Græcorum *originibus, quas ſpatium illud amplectitur, quod ab exitu* Iſraëlitarum *ad* Salomonis *quartum annum pertinet: ac de triplici* Græcorum *genere*, Æolico, Dorico, *&* Ionico, *qui ab* Hellene Deucalionis *filio procreati.*

HOc intervallum vetuſtiſſimæ *Græciæ* origines illas amplectitur, quarum qualemcumque veritatem ſic Poëtæ mendaciis ſuis obruerunt, ut ea dijudicari modò nequeat. (1) Adhibenda

(1) *Adhibenda tamen à nobis opera eſt*] Fabulas planè redolent ea etiam quæ hic ab Autore noſtro ut ex *idoneis teſtibus* afferuntur,

benda tamen à nobis opera eſt, ut quæ ex idoneis antiquitatis teſtibus afferri utcumque repurgata poterunt, in ſui temporis ordinem vocentur. Et quoniam in *Græcis* ferè rebus ac populis illuſtrandis labor iſte vertitur, de *Græcis* ipſis ac primis nominis illius generiſque divortiis par eſt dicere. A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Græcum omne nomen ac genus ab *Hellene Deucalionis* filio propagatum in tria faſtigia dividitur: in *Æolicum* genus, *Doricum* & *Ionicum*. Stirpis auctor, ut dixi, *Deucalion* fuit, qui in *Theßalia* ſedem ac regnum habuiſſe fertur. Hujus ætate diluvium in *Græcia* contigit: cujus tempus in nonnulla ſententiarum varietate poſitum, in annum ante *Chriſtum* 1529. conjicimus, tertium ab *Ægyptiaca* profectione: uti ſuo loco demonſtrabimus. Ex Apollod. lib. 1. Diod. 4. Strab. 8. Pauſan. Conon. apud. Phot. Cod. 186. Part. 2. l. 2. c. 9.

Deucalionis ac *Pyrrhæ* filii duo fuere, *Hellen* & *Amphictyon*. *Amphictyon* pulſo *Cranao Athenis* regnavit. Ab *Hellene* (2) *Græci* Ἕλληνες vocati. Hic ex *Orſeide* filios tres genuit, *Æolum*, *Dorum*, & *Xuthum*. (*a*) *Æolus* natu maximus patri ſucceſſit, obtinuitque quidquid inter *Enipeum* & *Aſopum* fluvios interjacet. Ita præter *Theßaliam*, *Locros* ac *Bœotiam* eſt adeptus. *Doro* ceſſit

a Conon apud Phot. Lib. 27.

feruntur, & in iis luculenter apparet Græcorum ingenium heroës ſemper fingentium ad reddendam rationem nominum populorum & urbium quam à ſe ignorari fateri nolebant; ea igitur ut vera à cordato viro admitti nullomodo debent; Hæc tantum duo circa Græcorum origines certa habemus.

1. Paulò poſt diſperſionem hominum apud Turrim Babel ex Oriente in Græciam quoſdam homines, præſertim *Iavanis* poſteros tranſiiſſe, Vid. *ſup. c.* 2. *&* *c.* 4.

2. A Phænicibus ſeu Cananæis patriâ pulſis ab Iſraëlitis duce Joſuâ præcipuè repletam & cultam fuiſſe Græciam ab iiſque in regionem hanc invectas artes & diſciplinas. Ipſi Græcorum annales ad hæc tempora tantum aſcendunt, & in veteribus nominibus populorum, urbium, heroumque Græciæ præterea in Religione & diſciplinarum principiis aperta occurrunt Phœnicum veſtigia ut jam pluribus oſtenderunt viri docti inter alios *Bochart. Can. de Phœnicum colon. lib* 1. *&* 2.

(2) *Græci* Ἕλληνες *vocati*] De variis & antiquiſſimis Græciæ nominibus, Vid. *Palmer. Græc. Ant. lib.* 1.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. ceſſit ea regio, quæ *Parnaſſo* ſubeſt, ubi *Boëum*, *Cytinium*, *Pindum* & *Erineum* condidit; ab eoque *Doris* regio nomen accepit. *Xuthus* natu minimus, quòd paternas pecunias depeculatus eſſet, pulſus à fratribus, in *Atticam* profugit, ubi *Tetrapolim* condidit & *Erechthei* filiam *Creüſam* conjugem duxit.

Æolidarum ſoboles. *Æolus* ex *Enarete Deimachi* filia ſeptem mares ſuſtulit, fœminas quinque. Mares fuere *Critheus*, *Siſyphus*, *Athamas*, *Salmoneus*, *Deion*, *Magnes*, *Perieres*. Filiæ verò, *Canache*, *Alcyone*, *Piſidice*, *Calyce*, *Perimede*. *Critheus* ex *Tyrone Salmonei* fratris filia *Æſonem*, *Amythaonem*, & *Pheretem*. *Æſonis* filius *Jaſon* fuit. *Amythaon Pylum* in *Peloponneſo* tenuit, ac *Melampodem* & *Biantem* genuit. *Melampus* ob *Prœti* filias à furore liberatas regnum *Argis* cum *Biante* fratre à *Megapenthis* filio *Anaxagora* ſuſcepit. Et ex hujus filia *Iphianira Antiphaten*, *Manto*, *Biantem*, & *Pronoen* genuit. *Antiphate* nati ſunt *Oïcles*, ſive, ut *Pauſanias* vocat, *Jocles*, & *Amphalces*. *Oïcle* verò *Amphiaraus Amphilochi* pater & *Alcmæonis*.

Bias ex *Perone Talaum* ſuſcepit, *Adraſti*, *Parthenopæi*, & *Eriphyles Amphiarai* conjugis patrem.

Pheres Admetum & *Lycurgum* procreavit: ex hoc *Opheltes* natus eſt, qui & *Archemorus*. Hi *Crithei* filii.

Siſyphus Corinthum condidit, & ex *Merope Atlantis* filia *Glaucum* genuit *Bellerophontis* patrem.

Athamas Bœotiæ regulus ex *Nephele Phryxum*, & *Hellen*; pòſt ex *Ino Cadmi* filia *Learchum*, & *Melicerten* filios habuit.

Salmoneus in *Theſſalia* primùm habitavit, pòſt in *Elide*; cujus filia *Tyro*, antequam *Critheo* patruo nuberet, *Peliam* & *Neleum* ex *Neptuno* peperit. Qui cùm adoleviſſent, diſcordes inter ſe fuerunt. *Neleus* itaque *Meſſanam* fugit,

fugit, atque ex *Chloride Amphionis* filia undecim mares ſuſtulit. Qui omnes, præter *Neſtorem*, ab *Hercule* interfecti ſunt. Filiam verò præterea *Pero*. A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Pelias in *Theßalia* regnavit, ex eòque nati ſunt *Acaſtus* & *Alceſtis* filia.

Deion, *Phocidem* tenuit; cujus filii cùm alii, tùm *Cephalus* fuit *Procridis* conjux.

Magnetis filii *Polydectes*, & *Dictys Scriphi* incolæ. *Perieres* ex *Gorgophone Perſei* filia *Aphareum*, *Leucippum*, *Tyndareum*, & *Icarum* ſuſcepit.

Hactenus *Æolidarum* progenies ex *Apollodoro*. At (*a*) *Diodorus Siculus* præter iſtos *Æoli* filium refert alium *Mimantem*, qui fratribus in diverſa loca profectis, in *Æolide*, regnavit. Hujus filius *Hippotes*, qui ex *Melanippe Æolum* genuit. Cujus filia fuit *Arne*, quæ ab *Neptuno* compreſſa, ob idque *Metapontino* cuidam à patre tradita, apud eum geminos peperit, *Æolum* avo cognominem & *Bœotum*. E quibus *Æolus* inſulas occupavit, quæ ab eo dictæ ſunt *Æoliæ*. *Bœotus* ad avum *Æolum* rediit, & in *Æolide* regnavit, *Arnen*que condidit, ac *Bœotiis* de ſuo nomen indidit.

a Lib. 4. p. 187. Græcæ edit.

Ionum ſtirps.

Xuthus verò, (nam de *Dori* ſtirpe nihil eſt memorabile ſcriptis proditum) *Hellenis* liberorum natu minimus, pulſus à fratribus in *Atticam* conceſſit: ubi ductâ uxore *Erechthei* Regis *Athenienſium* filiâ, *Achæum* & *Jonem* filios habuit. *Achæus* cæde præter voluntatem factâ, in *Peloponneſum* abiit, (ut auctor eſt *Conon* apud *Photium*) & in ea regione, quæ ab eo dicta eſt *Achaïa*, (*Ægialea* ante vocabatur) *Tetrapolim* condidit. Inde *Athenienſium* & *Ægialenſium* auxilio, in *Theßaliam* profectus, paternam poſſeſſionem recepit.

Ion Athenis conſtitit, & ſi *Cononi* creditur, *Erechtheo* mortuo, ibidem regnum obtinuit, ab eoque *Attici* populi *Iones* appellati ſunt. Sed hoc

Iones Attici dicti.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. hoc ſolus iſte Scriptor aſſeverat, neque in *Atticorum* Regum catalogo ponitur *Ion*. Quin *Pauſanias* in *Achaicis*, *Erechtheo* mortuo ſcribit inter hujus filios de ſucceſſione exortâ lite, *Xuthum Ionis* patrem & *Achæi* arbitrum ab illis eſſe captum. Qui cùm *Cecropi*, tanquam ſeniori, regnum adjudicaſſet, ab hujus fratribus ſolum vetere coactus, (3) in *Ægialum*, quæ tum erat *Achaia*, ſeſe recipiens, ibi idem obiit. De *Ione* quoque refert idem *Pauſanias*, eum in *Achaia* (quò ex *Attica* fugiſſe debuit) adverſus *Selinuntem* Regem bellum molientem, pactione nuptiarum conciliatum fuiſſe, acceptâ in matrimonium *Helice Selinuntis* unicâ filiâ; atque & ſocero ſucceſſiſſe, & *Jonas* ab eodem appellatos eſſe, qui prius *Ægialenſes* vocati. Poſteà cum *Athenienſes* inter & *Eleuſinios* bellum eſſet ortum, *Jonem* ab illis electum eſſet ortum, *Jonem* ab illis electum ducem ex *Achaia* veniſſe, & in *Attica* vitam finiiſſe. Hæc in *Achaicis Atticiſque Pauſanias*.

De Græcorum variis linguis.

Strabo lib. 8. init.

Operæ pretium nunc eſt animadvertere, quæ ab illis auctoribus ſtirpis populorum per *Græciam* linguarumque facta ſint divortia. Nam populi fuere potiſſimùm tres, *Æoles*, *Dores*, & *Jones*, quibus adjungi poſſent *Attici*, qui ſe indigenas & αὐτόχθονας eſſe gloriari ſolebant, niſi cum *Jonibus* in unum coaluiſſent. *Strabo* quidem ex quatuor *Græciæ* linguis, *Æolicâ*, *Doricâ*, *Jonicâ*, & *Atticâ*, duas eſſe primigenias & ſinceras ait: reliquas ex corruptela & aliarum permiſtione factas. Priores ſunt *Doricâ* & *Attica*. Quæ autem *Æolica* & *Jonica* deinceps appellatæ ſunt, ex diverſorum generum commercio ab ſui cujuſque proprietate deſciverunt. Nam priores ob id incorruptæ man-

(3) *In Ægialum quæ tum erat Achaia*] dicendum erat *in Achaiam quæ tum erat Ægialus*, ut ex § *præc.* & *Pauſania* initio Achaicorum obſervavit *Aut. præf.* hujuſce operis Edit. Lugd. Batav. A. 1710.

manſerunt, quòd ambæ illarum regiones, *Doris*, & *Attica*, propter aſperitatem & ſterilitatem, minus exterorum migrationibus & coloniis opportunæ, eoſdem perpetuò incolas habuerunt. A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Addit ſcriptor idem, populos omnes, qui extra Iſthmum erant in *Græcia*, exceptis *Athenienſibus*, *Megarenſibus*, & *Dorienſibus Parnaſſi* accolis, *Æolenſes* ad ætatem ſuam uſque nominatos eſſe. Sed & olim intra Iſthmum *Æolenſes* habitaſſe. Quibus cùm *Iones* ex *Attica* profecti & *Dorienſes* è *Doride*, poſtmodum immiſti ſunt. Hos enim *Heraclidæ* ſecum in *Peloponneſum* reduxerunt. Sed cur reductos ab *Heraclidis* in *Peloponneſum Dorienſes* aſſerat *Strabo*, non ſatis video. Neque enim, perinde ut *Iones*, aut *Æoles*, priùs ibi ſedem habuerant, quod equidem legerim. At idem Auctor *lib.* 9. ſcribit *Dorienſium* Regem *Æpalium* ab *Hercule* reſtitutum in regnum, in ejus rei gratiam *Hyllum Herculis* filium adoptaſſe ac ſucceſſorem reliquiſſe: indidemque profectos *Heraclidas* poſtea *Peloponneſum* occupaſſe. Cæterùm *Iones* (ait (*a*) *Strabo*) ab *Achæis Æolenſis* generis ex *Ægialo* ſive *Achaia* facilè pulſi ſunt. Unde ſola in *Peloponneſo* remanſerunt genera duo, *Doricum*, & *Æolicum*.

a Strabo lib. 8.

Arcades porrò & *Elei*, qui in priſtinis ſedibus hæſere, illi quòd propter montana regionis ac prærupta loca haud facilè adiri poſſent, hi propter religionem, quòd *Olympio Jovi* erant ſacri, *Æolicè* locuti ſunt. Alii miſtam uſurparunt ex *Attica* & *Dorica*. Hæc *Strabo* initio octavi libri. Qui locus nonnihil apud Auctorem impeditus & corruptus legitur.

Horum omnium exactè computare tempora nullius eſt humani ingenii. Sic autem rudi *Minervâ* delineare licet. *Xuthus* è *Theſſalia* pulſus in *Atticam* ad *Erechtheum* Regem ſe contulit. *Erechtheus* autem regnare cœpit an-

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. no ante *Chriſtianam* æram 1400. ferè *Deucalionis* diluvium circa annum ante *Chriſtum* 1529. ponitur. Ergo *Hellenes Græci* nominati, & in varios illos populos diſtributi ſunt decimo quinto ac decimo quarto ſæculo ante *Chriſtum*: ſub id tempus, quo *Iſraëlitæ Palæſtinæ* poſſeſſione aditâ, ſub Judicibus eſſe cœperunt. Hoc velut cardine poſito, ſingulorum *Hellenis* poſterorum tempora, partim ex aliis certioribus hiſtoriis, quibus alligata ſunt partim ex conjectura prudenter æſtimabimus; quod non eſt hoc loco neceſſe facere.

CAPUT VIII.

Mycenæorum *Regum, qui* Argivis *ſucceſſerunt, tempora, ac de* Inachidarum *deque* Perſei *ſtirpe quædam ad vetuſtatis notitiam ſcitu digna.*

2. Par. l. 2. c. 8. ANTIQUISSIMAM Regum familiam, quæ *Argis* imperavit, in *Acriſio* terminat *Euſebius*; indeque tranſlatum ait à *Perſeo Mycenas* regnum; quam ille urbem condiderat. Sed *Argis* interea non minùs regnatum eſt. Nam poſt *Acriſium Megapenthes Prœti* filius, *Talaus*, & *Adraſtus* in ea urbe principatum tenuerunt. Ac *Megapenthi Talaus* ſucceſſit; quo mortuo, *Adraſtus* ejus filius, *Argis* relictis, *Sycionem* migravit, ibique cùm annos aliquot regnaſſet, *Argos* repetiit: ubi & *Tydeum* ac *Polynicen* profugos excepit. Sanè quo tempore *Mycenis* regnabat *Agamemnon*; *Diomedes Tydei* filius *Argis* dominabatur, ut *Euſtathius* obſervat *ad Iliad.* 1. & ad hunc verſum:

Vide 9. de Doct. Temp. c. 16. & 18.

Ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ, ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης.

Ut ad *Mycenæos* tranſitum faciamus, explicandum hîc erit *Perſei* ſtemma, quo cùm pleræque res *Græcorum* illius ætatis implicantur. Sed altiùs origine repetitâ, etiam *Agenoridarum*

ſive

ſive *Cadmidarum* ſtirpem recenſebimus, *Apollodorum* maximè ſecuti. *Inachus* filiam *Ionem* habuit. Ea in *Ægyptum* profecta ex *Jove* *Epaphum* genuit *Ægypti* Regem: cujus ex filia *Lybia* & *Neptuno* gemini nati ſunt, *Belus* & *Agenor*. Ita quidem *Apollodorus*; ſed nos (1) (*a*) *Pauſaniæ* libentiùs aſſentimur, qui *Ionem* hanc non *Inachi* filiam, ſed *Jaſi* multis poſteriorem annis facit: quod & *Danai* ætas exigit. Præter hos duos, *Neptunus* ex *Libya* (*b*) *Buſirim* quoque genuiſſe proditur. Qui haud procul *Nilo* degens, latrociniis hoſpitumque cædibus infamis eſt habitus, ſub id tempus, ut apparet, quo ex *Ægypto* receſſere *Judæi*. Redeo ad *Epaphi* filios, è quibus *Agenor* in *Phœnicem* abiit. (2) *Belus* in *Ægypto* regnavit, ac liberos ſuſcepit duos, *Ægyptum* & *Danaum*. Priorem *Belus* ad *Arabiam* obtinendam, poſteriorem in *Libyam* miſit: Poſtea cùm *Ægyptus* mares 50. totidem *Danaus* filias procreaſſet, hic oraculo monitus ſibi ab uno è fratris filiis impendere necem, 50. remorum actuariâ navi fugit in *Græciam*: ubi mortuo *Sthenelo*, ejuſque ſucceſſore *Gelanore* pulſo conſenſu populi delatum eſt *Danao* regnum. Id anno ante *Chriſtum* 1475. accidit, triennio poſt obitum *Joſue*. Ab eo ferunt *Argivos* appellari *Danaos*. Pòſt *Ægypti* filii, cùm *Argos* veniſſent, à *Danaidibus* ſponſis ſuis interfecti ſunt, uno excepto *Lynceo*, qui *Danao* ſucceſſit. *Lyncei* exordium capit annus ante *Chriſtum* 1425. Quare paulo ante hunc cædes

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. Apollodorus l. 2.

Belidarum ſtirps.

a Pauſ. Corin. p. 58.

b Euſeb. Apoll. 2.

Danaus a quo Danai

(1) *Pauſania libentiùs aſſentimur*] reverà inter Inachum & Danaum multò majus temporis ſpatium interceſſiſſe quàm ſupponit *Apollodorus*, liquet ex *dictis ſup. cap.* 4.

(2) *Belus in Ægypto regnavit*] Vid. *ſup. cap.* 3. *Not. ult.* Cæterum non tam ex Ægypto quàm ex Phæniciâ veniſſe antiquos illos Græcię heroës fusè probavit *Bochart. Can. lib.* 1. Ad Ægyptios vero potius quàm Phænices originem ſuam referre maluerunt Græci plurimi quod nobilior iis videretur hęc origo & Ægyptus majoris eſſet nominis quam Palæſtina.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. des illa facta ſit oportet. *Lynceum Abas* filius excepit. Huic gemina ſoboles contigit, *Prætus*, & *Acriſius*: quorum ille prior *Argis* regnaſſe perhibetur ab *Euſebio*. Sed (*a*) *Pauſanias Corinthiacis* ambos ait paternum regnum ita partitos eſſe, ut *Acriſius Argos*, *Prœtus Tyrinthem*, *Midiam* & *Hæreum* obtineret. (*b*) *Apollodorus* ambos illos fratres, poſt patris *Abantis* obitum, de regno contendiſſe memorat; ac victorem *Acriſium Argis* hæſiſſe; *Prætum* in *Lyciam* ad *Jobaten* fugiſſe; cujus filiam *Sthenobœam*, aut, ut *Homero* placet, *Antiam* duxit. Inde ſoceri auxilio fretum, in *Peloponneſum* rediiſſe, ac *Tyrinthem* occupaſſe. Huic vero adverſatur *Euſebius*, qui *Prœtum* in *Argivorum* Regum ſerie collocat ante *Acriſium*. Quare interjecti illius anni 17. in *Abantem* aut *Acriſium* refundendi ſunt. Hic ille *Prætus* eſt, ad quem *Bellerophon Glauci* filius ſextus à *Deucalione* confugit ob patratam cædem: & ab *Sthenobœa* ſollicitatus ad ſtuprum, cùm ei morem gerere noluiſſet, in crimen adductus, (*c*) ad *Jobaten* miſſus eſt in *Ciliciam*, ubi cum *Chimæra* conflixiſſe fingitur. Quæ res commodè cadit in annum ante *Chriſtum* 1360. *Aode* judiciarium munus apud *Hebræos* exercente.

a P. 58. & vide 9. de Doct. Temp. c. 18.

b Apollod. 2.

c Apollod. 2.

Perſeus. *Acriſio*, ut opinor, regnante, naſcitur ex ejus filia *Danaë Perſeus*: quod anno ejus ſecundo, ante *Chriſtum* 1343. conſentaneè ponitur. Idem periculis perfunctus iſtis, quæ ex fabulis ſunt notiſſima, circa annum ætatis, ut eſt conjectura, quintum & viceſimum, cum copiis profectus in Orientem, ea geſſit apud *Cepheum*, quæ Poëtarum celebrata ſunt verſibus: atque *Andromedam* conjugem habuit. Ea eſt ϛρατεία *Perſei*, quam ex antiquis Chronologis *Clemens Alexandrinus* annis ante *Trojanam* cladem quatuor & triginta poſuit, (3) errore mani-

Clementis error Strom. I.

(3) *Errore manifeſto*] incidit quippe clades Trojana in annum

manifeſto; quem paucis antè paginis altera ab eodem inſtituta temporum putatio refellit. Enimverò cùm *Acriſius* à *Perſeo* nepote per imprudentiam occiſus eſſe dicatur, obierit autem (*a*) *Acriſius* exactis in regno annis 31. circa annum ante *Chriſtum* 1312. vel 1311. eodem quoque *Perſeus* in *Græcia* fuerit oportet unà cum *Andromeda* conjuge; atque adeo quinque circiter aut ſex annis anteà illam ipſam liberarit. Etenim *Acriſio* regnante probabilius eſt, quàm privato, natum eſſe *Perſeum*, neque triceſimum ætatis annum exceſſiſſe, cùm *Acriſium* occidit. (*b*) Quo interfecto, *Argis* habitare non ſuſtinens, cum *Megapenthe Prœti* filio patruele ſuo permutavit imperium; ac *Tyrinthe*, quam obtigiſſe *Prœto* ſuprà docuimus, regnum conſtituit; quod in urbem à ſe conditam *Mycenas* poſteà tranſtulit. *Megapenthes* verò cùm *Argis* aliquot regnaſſet annis, locum *Talao* dedit, ut ſuperiùs attigimus.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

a Euſeb. Chron.

b Pauſ. Corinth. p. 58.

Perſeus itaque circiter anno ante *Chriſtum* 1312. regnare eſt orſus, primùm apud *Tyrinthem*, deinde *Mycenis*. Qui præter *Perſen* apud *Cepheum* ſocerum relictum, à quo *Perſæ* nominati, filios ex *Andromeda Mycenis* genuit, ſex, *Alcæum*, *Sthenelum*, *Helam*, *Meſtorem*, *Electryonem*, & filiam *Gorgophonem*, quam *Perieri*, *Æoli* filio, *Hellenis* nepoti, nupſiſſe paulò ante ſignificavi.

Perſei filii.

Alcæo & *Hipponome Menœcei* filiâ natus eſt *Amphitruo* & *Anaxo* filia. Ex *Meſtore* & *Lyſidice* filia *Pelopis Hipothoë* genita eſt. Cujus ex *Neptuno* filius exſtitit *Taphius*, qui *Taphum* coluit urbem *Cephalleniæ*, populumque *Teleboas* vocavit. *Taphii* filius *Pterelas* fuit, quem *Neptunus* immortalitate donavit.

Electryo ex *Alcæi* filia *Anaxone* *Alcmenam*

 ſuſce-

tum Per. Jul. 3530. ante Ær. Chriſt. 1184. *inf.* c. 11. quod tempus iſto longè eſt poſterius.

A. 3184. Per. Jul. ad. 3791.

ſuſcepit, unà cum maribus 9. & ſpurium ex *Midea Licymnium*. *Sthenelus* ex *Nicippe Pelopus* filia *Euryſtheum* genuit; cui in ſervitutem eſt addictus *Hercules*.

Inter initium regni *Perſei* & *Stheneli*, anni ſunt 58. Nam *Sthenelus* circa annum mundi 2730. iniit. Quo toto intervallo non videtur ſuperſtes fuiſſe *Perſeus*, ſi *Apollodoro* credimus. Hic enim *Mycenis* cum *Taphio* regnaſſe *Electryonem* ait. *Pauſanias* autem in *Corinthiacis*, *Midea*. Potuit idem & *Mycenis* & *Mideæ* regnare, Nam *Midea* & *Tiryns Mycenis* contributæ ſunt. Proinde in *Mycenæorum* Regum ſerie numerandi videntur (4) *Electryo* & *Taphius Perſei* filii, atque ante *Sthenelum* locandi: niſi eodem tempore plures ſimul regnaſſe velimus, quod tunc erat uſitatum, cùm & oppidorum domini Reges appellarentur. Sanè *Taphius* cum *Electryone* pariter ſceptrum tenuit. Cujus filii paterni regni portionem ab *Electryone* repoſcentes, orto jurgio, hujus liberos interficiunt: quos ut ulciſceretur *Electryo*, *Alcmenam* filiam *Amphitruoni* paciſcitur, eâ lege, ut non eam antè contingeret, quàm ab expeditione rediiſſet, quam contra *Teleboas* parabat. Sed cùm *Electryonem* imprudens occidiſſet *Amphytruo*, pulſus à *Sthenelo* cum *Alcmena Thebas* ad *Creontem* profugit: à quo expiatus, contra *Teleboas* rem ex ſententia geſſit. Per idem tempus genitum *Herculem* ferunt; quod circa annum ante *Chriſtum* 1289. incidit. Quæ cùm ita ſint, apparet *Mycenæorum* Regum catalogum haud ſatis ex fide ab *Euſebio* eſſe redditum. Nam *Perſeo* mortuo *Electryo* ante *Sthenelum* regnavit. Neque *Perſeus* annos 58. *Mycenis* præfuit, ut ex illius & *Pauſania* deſcriptione olim ſtatuimus.

Herculis ortus.

Euſebius notatur.

Perſei

(4) *Electryo & Taphius Perſei filii*] fuit quidem Electryo Perſei filius ſed Taphius illius pronepos ut paulò ante referebat ipſe autor noſter. Obſervatus fuit hic error in *Præfat.* hujuſce operis Edit. Lugd. Batav.

Perſei poſteritate in *Euriſtheo* deficiente, *Mycenis* regnarunt *Pelopidæ* à *Pelope* filio *Tantali Phrygiæ* Regis oriundi, à quo *Peloponneſus* nomen eſt ſortita. Ex quo conjectari poſſit aliquis, toti illum *Peloponneſo* dominatum fuiſſe. Sed non eſt ita; nam in *Piſæa* regnavit; & fortitudine ac ſolertiâ pleroſque peninſulæ illius incolas adjunxit ſibi, ut teſtatur (*a*) *Diodorus*. Hic è *Phrygia* trajecit in *Græciam*; & *Hippodamiam Oenomai* filiam fraudis potiùs, quàm celeritatis in curſus certamine præmium abſtulit; quod ſub annum ante *Chriſtum* 1324. incidit, extremo Judicis *Aodis* tempore. (*b*) Hujus filii *Atreus* & *Thyeſtes* parricidalibus inter ſe odiis & inceſtis ſtupris clarum ſibi nomen apud poſteros fecere. *Thyeſtes* uxorem fratris *Aëropem* polluit. *Atreus* viciſſim epulandos illi filios ſuos dedit. Pòſt *Thyeſtes* (5) *Pelopis* filiæ imprudens vitium obtulit, unde natus eſt *Ægiſthus*, qui *Atrei* filium *Agamemnonem* occidit. Hunc tamen *Apollodorus Pliſthene Atrei* filio ſatum, ut & *Menelaum* aſſerit; idque auctore, *Heſiodo* confirmat *Euſtathius* ad primum *Iliados*, in hæc verba:

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. *Pelopidæ.*

a Diod. l. 4. p. 192.

b Hyg. f. 81. & ſeq.

Agamemnon.

Ἀτρείδης τε ἄναξ ἀνδρῶν.

Igitur *Micæneorum* regnum à *Perſeidis* ad *Pelopidas* tranſlatum, eo tempore deſitum eſt, quo *Heraclidæ Peloponneſo* potiti ſunt. De quo pòſt agetur. Nam *Pelopidæ* cum *Perſei* ſtirpe affinitate juncti ſunt: ſiquidem ex *Nicippe Pelopis* filiâ *Sthenelus Euriſtheum* ſuſcepit, ut antea dictum eſt.

(5.) *Pelopis filia*] lege *Pelopeia filia* imprudens &c. ex Thyeſte enim & Pelopeia Thyeſtis filia natus eſt Ægyſthus. Obſervatus etiam fuerat hic error, in *Præfat.* hujuſce operis Edit. Lugd. Batav.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

CAPUT IX.

De alia duplici Inachidarum *ſtirpe*, Agenoridarum, *&* Pelaſgorum, *deque* Cadmi *progenie*.

HACTENUS *Belidarum*, ſive *Danaïdarum*, è quibus *Perſeidæ* fuerunt, genus deſcripſimus. Nunc *Inachidarum* ſtirps altera, quæ ab *Agenore* propagata eſt, perſtringenda paucis videtur. Eſt enim ad res antiquioris *Græciæ* cognoſcendas non inutilis hic labor.

Agenor. *Agenor* ex *Telephaſſa* filiam *Europam*, mares autem tres, *Phœnicem*, *Cadmum*, & *Cilicem* genuit, ut *Apollodorus libro* 3. prodidit. Sed idem in *Phœnicia*, quæ eſt *Aſiæ* regio, liberos iſtos ab *Agenore* ſuſceptos indicat in 2. *libro*, in 3. verò, cùm in *Europam* veniſſet: cui & conſentaneè ſubjecit, *Phœnicem* ad quærendam ſororem cum *Cadmo* fratre miſſum, eâ non inventâ, in *Phœniciam* abiiſſe: quaſi inde eum pater non miſerit. Igitur cùm *Europam* rapuiſſet *Jupiter*, *Agenor* tres ad illam inquirendam filios deſtinat, quibus cum profecta eſt *Telephaſſa* mater. Exindè *Phœnix* *Phœniciam* occupat; *Cilix Ciliciam*. *Cadmus*, *Telephaſſâ* matre vitâ functâ, venit in *Græciam*, ac *Thebas* condidit, urbem patriæ, ut apparet, cognominem. Nam (1) *Ægyptiis Thebis* oriundus *Agenor* videtur. Scribit apud *Photium* (*a*) *Conon*, *Europam Phœnicis* fuiſſe filiam, (quod & *Apollodorus* refert) *Cadmum* verò, qui apud *Phœnicas* auctoritatis erat maximæ, ab eorum Rege miſſum in *Europam*, novas ut ibi ſedes conſtitueret, ſimulaſſe quærendæ ſororis ſe gratiâ profectum, ac demum *Thebas*

Vide Par. 2. lib. 2. c. 9.

Cadmus.

a Conon lib. 32. & 37.

(1) *Ægyptiis Thebis oriundus Agenor videtur*] Non Ægyptius ſed Phœnix ſtatuendus eſt Agenor ut ex *Apollodoro ſup. cit.* liquet Thebarum autem nomen à voce Phœnicia quæ *lutum* ſignificat, quod urbs eſſet κάθυδρος & πηλὸν ἔχοι πολὺν deducit *Bochart. Can. lib.* 1. c. 16.

Thebas in *Bœotia* condidiſſe, de *Ægyptiarum* nomine ſumpto vocabulo; quòd *Phœnices*, qui tùm *Aſiæ* partem maximam obtinebant, ſedem imperii *Thebis* in *Ægypto* collocarant. Ex eo manaſſe fabulam, *Cadmum* ad *Europam* ſororem quærendam navigaſſe, qui ad occupandum in *Europa* domicilium veniſſet. Hæc *Conon.* (*a*) Scholiaſtes *Pindari* ſcribit, *Agenorem* in *Phœnicia* regnaſſe. Utcumque res habet, poteſt adventus in *Græciam Cadmi*, conditusque *Thebarum* imputari primis Judicum *Hebræorum* temporibus.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

a Nemeac. 10.

Cadmi ex *Harmonia* filiæ recenſentur, *Autonoë*, *Ino*, *Semele*, *Agave*: filius *Polydorus*. *Autonoë Ariſtæo* nupſit, *Ino Athamanti*, *Agave Echioni*. *Semele Bacchum* peperit. Cujus ortus competit in annum circiter ante *Chriſtum* 1354. *Aode Hebræorum* Judice. *Euſebius* verò confert in annum *Abraami* 628. qui eſt ante *Chriſtum* 1389. Sed nondum erat nata *Semele*. Ita *Phryxi* cum *Helle* ſorore fuga per idem tempus accidere potuit: (*b*) quos ambos *Nephele Athamanti* peperit. Hic verò cùm *Inonem* deinde ſibi connubio junxiſſet, hujus artibus *Phryxus* & *Helle* neci à patre deſtinati in *Colchos* fugere coguntur: quo in itinere *Helle* in mare decidens huic de ſuo nomen reliquit: *Phryxus* quò intenderat pervenit, ac theſauros, quos ſecum exportarat, *Æetæ* Regi *Colchorum* reliquit. Aurei velleris arietem hunc fuiſſe, eòque pervectum in *Colchidem Phryxum*, ac prædivitem hanc pellem ibi aſſervatam eſſe carminum licentiâ Poëtæ finxerunt. *Polydorus Thebis* regnavit; & ex *Nicteide Nyctei* filia *Labdacum* genuit. Qui poſt *Pentheum* moriens *Laium* filium anniculum reliquit. Ideò *Lycus Nyctei* frater (ambo iſti ex *Eubœa* venerant) regnum occupat. *Nycteo* filia erat *Antiopa*, quæ de *Jove* gravida, patris iram metuens, *Sicyonem* fugit ad *Epo*-

Cadmi Poſteritas.

Bacchi ætas.

b Apoll. 1. Hyg. fab. 3.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. *peum*, eique nubit. *Nycteus* moriens *Lyco* fratri mandat, ut *Epopeum* ulciſcatur. Quem cùm, captâ *Sicyone*, occidiſſet, & *Antiopam* abduceret; ea in itinere geminos enixa eſt, *Zethum* & *Amphionem*, apud *Eleutheras Bœotiæ*; ubi à bubulco ſublati educatique ſunt. Interim *Antiopa* malè ab *Lyco* ejuſque conjuge *Dirce* habita, clam evadens, à filiis jam adultis agnita eſt: qui occiſo *Lyco*, ac *Dirce* ad tauri indomiti caudam alligatâ necatâque, *Thebis* potiuntur. *Laius* ab iis pulſus in *Peloponneſum* abiit, & *Zethus Theben*; *Amphion Nioben* duxit *Tantali* filiam. Quibus omnibus exſtinctis, *Laius* in regnum reſtitutus eſt, & *Jocaſtam* conjugem adſciſcit *Menœcei* filiam, è qua natus eſt *Oedipus*, cujus inceſtas cum matre nuptias, ac filiorum cædes mutuas Poëtæ omnes ac theatra omnia perſonant. De *Thebarum* expugnatione paulo pòſt. Reliquorum tempora, conſtituto anno adventus in *Græciam*, prudenter æſtimanda ſunt. Hæc *Apollodorus lib.* 3.

Poſtremò ex *Europa* & *Aſterio Cretenſium* Rege, ut ſcribit (*a*) *Euſebius*; ut *Apollodorus*, ex *Jove*; *Minos*, *Radamanthus*, & *Sarpedon* orti ſunt. *Minoës* porrò duos fuiſſe auctor eſt (*b*) *Diodorus*, alterum *Europæ* filium; (2) alterum nepotem.

a Euſeb. Chron.

b Diod. 4. p. 183.

Inachidarum ſtirps tertia. Tertium ab *Inacho*, Poëtarum & Hiſtoricorum prædicant literæ, *Pelaſgicum* genus. Nam *Pelaſgus Jove* & *Niobe*, *Phoronei* filiâ, *Inachi* nepte, natus dicitur. (*c*) *Pelasgi Lycaon* filius 50. liberos habuit, qui omnes *Nyctimo* excepto, interfecti feruntur. (*d*) Habuit & *Calliſtonem* filiam *Lycaon*, è qua natus eſt *Arcas*. Hujus filii *Elatus* & *Aphidas*. Hic *Aleum* & *Sthenobœam* genuit *Prœti* conjugem.

c Dion. Halic. l. 1. Apollod. 2. & 3.

d Hæc Apollod. lib. 3.

Aleo

(2) *alterum nepotem*] imo pronepotem; fuit enim Minos poſterior nepos prioris, qui filius fuerat Europæ ut obſervatum fuit in *Præfat.* hujus oper. Edit. Lugd. Batav.

Aleo nati ſunt *Cepheus*, & *Lycurgus*, & *Auge* amborum ſoror; quæ ex *Theuthrante Telephum Myſiæ* Regem peperit. *Lycurgi* filii memorantur, *Ancæus*, *Epochus*, *Amphidamas*, & *Idaus*. *Amphidamantis Melanion*, qui *Atalantam Jaſi* ſeu *Schœnei* filiam duxit, *Parthenopæi*, unius è 7. qui ad *Thebas* occubuerunt, ducibus, matrem.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Ergo *Pelaſgi Arcades* fuiſſe videntur: qui *Peloponneſo* pulſi, in *Hæmoniam*, quæ *Theſſalia* eſt dicta poſtea, migrarunt, ducibus *Achæo*, *Phthio*, & *Pelaſgo*. Unde ſextâ ætate à *Curetibus* & *Lelegibus*, qui deinde *Ætoli* ac *Locri* nominati ſunt, ejecti, pars in *Cretam* abierunt; pars *Cycladas* inſulas; alii *Heſtiotidem* ad *Olympi* & *Oſſæ* radices; alii *Bœotiam*, *Phocidem*, & *Eubœam*; *Aſiam* & *Helleſponti* oram ac *Lesbum* tenuerunt alii. Complures in *Saturniam*, quæ eſt *Italia*, tranſmiſerunt, ſeque *Aborigenibus* adjunxerunt. Hæc *Dionyſius*; quibus & *Strabo* conſentit.

Strabo lib. 5. p. 153. Dion. Halic. l. 1. p. 14.

CAPUT X.

De Hercule, Jaſone, Argonautarum *expeditione*, Minoë, Theſeo Oedipo, *ejuſque filiis ac* Thebano *bello*.

HOc temporis ſpatio, quod *Hebræorum* exitum ab *Ægypto* deinceps eſt ſecutum, inſignia illa carminibus Poëtarum nomina & fabuloſi *Græciæ* Heroës exſtiterunt: quorum alii majorum in Deorum gentem adſcripti ſunt: alii inter minores ac ſemideos habiti. Horum pleroſque ſparſim, ut ſe occaſio dabat, attigimus. Nunc illuſtriores quoſdam referemus, (1) ac primum omnium *Herculem*, quod nomen

vide Par. 2. l. 2. c. 9.

(1) *ac primum omnium Herculem*] Plerorumque illorum Heroum nomina è lingua Phœniciâ ducenda eſſe abunde ab erudi-

tis

A. 3184. Per. Jul. ad 3901.

a Diod. fine l. 3.

Hercules plures.

nomen non uni tributum eſſe conſtat. (*a*) Tres à *Diodoro* commemorantur, quorum unus omnium antiquiſſimus fuit *Ægyptius*; qui cum armis terrarum orbem peragravit. Secundus *Cretenſis*, qui ex *Idæis Dactylis* fuit, ac ludos *Olympicos* inſtituit. Poſtremus paulò ante *Trojanum* bellum natus ex *Alcmena*, qui *Euriſthei* imperio paruit. Hos tamen in unum conflagari vulgo idem *Diodorus* aſſerit.

b Cic. 3. de Nat. Deor.

c Lib. 4. p. 151.

(*b*) *Cicero* ſex enumerat; quorum ultimus idem ille eſt *Alcmena*, genitus, de quo nos hîc agimus *Alcmenæ* pater fuit *Electryo*, *Perſei* & *Andromedæ* filius: mater, ut *Apollodorus* cenſet, *Anaxo Alcæi* filia. Ut autem (*c*) *Diodorus* ait, *Eurymeda* vel *Eurydice Pelopis*. Illa cùm *Amphitruoni* nupſiſſet patrueli ſuo, (hic enim *Alcæo* natus eſt *Electryonis* fratre, *Perſei* filio) *Herculem* de *Jove* peperit: cujus ætas circa *Gedeonis* præfecturam convenit. Nam *Euriſtheus* anno Periodi *Julianæ* 3468. *Gedeonis* nono regnare cœpit, ante *Chriſtum* 1246.

Herculis poſtremi geſta.

d Diod. 4. p. 151.

e Diod. 4. p. 183. Hyg. Fab. 14. & 89. Apoll. 1.

f Diod. 4. p. 156. Apoll. 2.

g Diod. 4. p. 165. Hyg. 89.

Natus apud *Tirynthem Hercules*, *Thebas* cum *Amphitruone* translatus eſt. (*d*) Quam urbem, ut primùm adolevit, ab *Ergini Minyarum* Regis dominatu in libertatem aſſeruit, & *Orchomenum Bœotiæ* oppidum, quæ regni illius ſedes erat, evertit. Ob id *Creon Thebarum* Rex filiam ei *Megaram* conjugem dedit. Inde *Euryſtheo* in ſervitutem deditus varia obiit certamina. (*e*) Cum *Jaſone* quoque inter *Argonautas* navigavit in *Colchos*, & (*f*) cum *Amazonibus*, earumque Regina *Hippolyta* ad *Themiſciram* urbem acie congreſſus, eas devicit. (*g*) *Trojam* inde rediens expugnaſſe, ac cæſo *Laomedonte*, *Priamo* regnum dediſſe, fertur. Idem in *Hiſpaniam Italiam*que penetravit annis ante ultimam *Trojæ* vaſtitatem circiter 55. ut mox expli-

tis probatum eſt. *Herculis* porrò nomen non *mercatorem* ut vulgo creditur, ſed *virum fortem præſtantem* Heroëm ſignificare, ex Arabicâ linguâ veroſimillime probari poteſt.

explicabitur. (*a*) *Olympicis* verò celebratis in *Græcia* ludis, in deſperatum morbum incidens, vivus ſe ardentem injecit in rogum. Quorum omnium certum tempus ex *Argonautarum* expeditione poteſt conjici. De qua ideo paucis hîc dici convenit.

A. 3184. Per. Jul. ad 3705. *a* Diod. 4. p. 170. Euſeb. Chron. *b* Apol. 1. *Argonautarum expeditio.*

(*b*) *Critheus* *Æoli* filius, *Hellenis* nepos, *Deucalionis* pronepos, ex *Tyrone* *Salmonei* filia *Æſonem* genuit *Jaſonis* patrem, & ex eadem à *Neptuno* vitiata *Pelias* eſt ortus. Hic, mortuo *Critheo* *Theſſaliæ* regnum invaſit, fratre pulſo *Æſone*: cujus filium viribus & ætate florentem *Jaſonem* veritus, eum in *Colchos* ad aureum vellus reportandum navigare juſſit; hoc eſt ad repetendos theſauros, quos *Phryxus* fugiens apud illos depoſuerat. Ejus expeditionis fama vulgata per *Græciam*, quæ tum viris fortibus abundabat, complures ex iis in ſocietatem glorioſi laboris excivit: quorum variè prodita ſunt nomina. (*c*) Primarii fuiſſe perhibentur, *Hercules* *Alcmenæ* filius, *Orpheus* *Oeagro* & *Calliopa* genitus, muſicæ ac poëticæ artibus illuſtris, *Caſtor*, & *Pollux*, *Peleus* *Achillis* pater, *Telamon*, *Theſeus*, *Pirithoüs*, & cæteri. Hi duce *Jaſone*, majore, quàm viſa erat hactenus, fabricatâ nave, quæ (2) *Argo* ab celeritate dicta eſt, ad *Troadem* appulerunt: ubi *Heſionem* *Laomedontis* filiam, ceto interfecto, cui erat expoſita, liberavit *Hercules*, eamque ſibi ex pacto conceſſam cum equis pernicibus apud patrem reliquit, dum ab expeditione rediens cuncta reciperet. *Jaſon* ut in *Colchidem* venit, conciliatâ ſibi *Medeâ* Regis *Æetæ* filiâ, voti compos eſt factus, eamque connubio ſibi junctam cum aureo vellere pervexit in *Theſſaliam*. *Hercules* ab *Laomedonte* præmium ex pacto repetens, ac perjurio ejus illu-

c Vide Hyg. Fab. 14. Apoll. 1. Apollon. Rhod. Val. Flac. Orph. &c.

Diod. 4. Hyg. &c.

(2) *Argo ab celeritate dictâ*] potius à *longitudine* voce ductâ è linguâ Phœniciâ; cum Græci rotundis ſcalphis antea uterentur.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. illuſus, *Trojam* expugnat, *Laomedontem* interficit, filium ejus *Priamum* Regem conſtituit. Quadrageſimo id anno geſtum eſſe priuſquam *Græci Trojam* funditùs everterent, *Iliados* parvæ teſtis eſt ſcriptor. Quare *Argonautarum* navigatio, ſi vera iſta ſunt, in annum cadet, qui ante *Chriſtianam* epocham numeratur 1226. Vide. Par. 2. l. 1. c. 9. Paulò hæc aliter à *Darete Phrygio* narrantur: *Argonautas* à *Laomedonte Trojanis* litoribus excluſos, mox ut reverſi ſunt in *Græciam*, comparatâ claſſe, duce *Hercule* in *Troadem* profectos, oppidum *Ilion* cepiſſe, ac *Laomedontem* cum filiis omnibus occidiſſe, uno excepto, qui tum fortè aberat, *Priamo*; *Telamoni Heſionem* in virtutis ceſſiſſe præmium. Quam cùm *Priamus* per legatos incaſſum repoſceret, *Alexandrum* filium ſuum cum claſſe miſit in *Græciam*: à quo abducta *Menelai* uxor *Helena* belli ingentis occaſionem attulit. Hæc *Dares Phrygius*.

a Diod. 4. p. 178. (*a*) *Argonautæ*, poſtquam in patriam rediere, ſolemne ludicrum magno apparatu in honorem *Jovis* inſtituerunt facere, ejuſque curationem *Herculi* permiſerunt; qui in *Elide Peloponneſi* provincia ad *Alpheum* amnem ludos inſtauravit *Olympicos*: tametſi auctorem illorum *Atreum* facit (*b*) *Velleius*, ſper eoſque generis omnis certaminum victorem fuiſſe dicit *Herculem*. b Vellei. 1. Sed fieri poteſt, ut non ſemel, & ab ambobus, brevi interjecto ſpatio, celebrati ſint. Mors *Herculis* haud longè ante tentatam ab illius poſteris *Peloponneſum*, & *Euriſthei* necem accidit, quæ ſub annum cadit ante cladem *Trojanam* viceſimum, ut poſtea demonſtrabitur.

Diod. p. 179. Apoll. 1. Interim *Jaſon Corinthi* degens apud *Creontem* Regem, *Glaucen* ejus filiam, *Medeâ* repudiatâ, conjugem duxit: (*c*) cùm jam annos cum illa vixiſſet decem. c Diod. ibid. (3) Quam injuriam barbara

(3) *Quam injuriam barbara mulier*] præter poëtas & inter

ta mulier in *Creontis* familiam & genitos ex *Jaſone* filios ſuos ulta, *Thebas* ad *Herculem* confugit, ac poſt longos errores in patriam longo intervallo rediit. *Jaſon* magnâ ob perfidiam invidiâ collectâ, rerum omnium inops ſibi vitam eripuit. Unus ex *Jaſonis* ac *Medeæ* liberis necem evaſit (*a*) *Theſſalus*: qui *Iolcum* poſtea *Jaſonis* patriam petens, paterno ſibi jure debitum adiit regnum, ab eoque *Theſſalia* nomen accepit: quamvis id alteri cuidam nominis ejuſdem (*b*) *Vellejus* aſſignat.

A. 3184. Pet. Jul. ad 3701.

a Diod. p. 180.

b Vellei. 1.

(*c*) Sub idem tempus *Minos* in *Creta* regnabat; *Minoïs* alterius nepos, quem *Jovis* filium ex *Europa* fuiſſe memorant. Hujus filium *Androgeon* *Ægeus* *Theſei* pater in *Attica* per ſicarios occiderat. Ob eam cauſam *Athenienſibus* *Minos* intulit bellum. Tum eodem tempore fame ac ſiccitate per *Atticam* *Græciam*que reliquam divinitùs immiſſâ, principes civitatum *Delphos* deliberatum miſerunt, quodnam iis malis remedium caperent. (*d*) His conſulentibus oraculum editum eſt, ut *Æacum* *Jovis* & *Æginæ* filium pro communi *Græcia* deprecatorem adhiberent. *Æacus*, votis ritè ſuſceptis, omnium præterquam *Athenienſium*; agris fertilitatem reddidit. His verò rurſus adeuntibus *Pythia* reſpondit, non priùs mali finem eos habituros, quàm de nece *Androgei* ex *Minois* arbitrio ſatisfacerent. Hujus itaque decreto, ſeptimo quoque anno ſeptenos mares ac totidem puellas in *Cretam* mittere jubentur. (*e*) Eò cùm *Theſeus* ſive ſponte ſuâ, ſive ex ſorte veniſſet *Ægei* filius, *Ariadna*, quæ ejus amore capta erat operâ *Minotauro* ſuperato, quem *Minois* ducem fuiſſe referunt vocabulo *Taurum*, periculo ſe, *Athenas* ſervitute in perpetuum liberas fecit. Id paulò ante mortem

c Diod. 4. p. 183. Plut. Theſ. Apolſ. 3. Hyg. 41.

Minos.

d Diod.

e Hyg. Fab. 41. & 42.

ter alios *Euripid.* in Medea V. *Ælian. var. hiſt. lib.* 5. *c.* 21. & *Bochart. Georgr.* ſeu *phal. lib.* 4. *c.* 31. ubi à crimine τεκνοκτονίας excuſatur Medea.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. tem Ægei & initium regni Theſei incidit. Nam cùm navem è Creta Theſei nigris velis Atticum in portum tendere, non albis, ut inter eos convenerat, Ægeus è littore proſpiceret, ſeſe in mare præcipitaſſe dicitur. (a) Theſeus porrò, ſive annis ante Trojanum excidium ſeptem & quadraginta, ſive paulò pluribus regnare cœpit. (b) Poſtea Minos Dædalum ingenioſiſſimum artificem, qui è Creta in Siciliam ad Cocalum Regem aufugerat, armis repetens, ab eodem Cocalo in balneo ſuffocatus eſt Theſeus æmulatione Herculis rebus maximis confectis, totâ Græcia celebre nomen eſt adeptus.

a Clem. Alex. 1. Strom.

b Diod. 4. p. 194. Hyg. 43.

Theſeus. Vid. Par. 2. l. 2. c. 9.

(c) Inter alia porrò, Amazonum copias, quæ ex Ponto claſſe in Atticam pervenerant, collatis ſignis cecîdit Bœdromione menſe, qui ob illius victoriæ memoriam id deinceps nomen accepit. Herculis deinde poſteros ab Euriſtheo Rege armis appetitos, egregiâ fidei commendatione, Athenienſium ſuorum præſidio tutatus eſt. (d) Poſtremò cùm decennem Helenam (e) quinque & viginti ante Trojanam cladem annis rapuiſſet, (f) magnumque ab Tyndaridis bellum in ſe provocaſſet, Meneſthei factione pulſus Athenis in Scyrum inſulam conceſſit, ibique ex mœrore obiit, non ſine ingratæ patriæ deteſtatione: (g) quam per pagos diviſam ſub regni ſui primordium, unum in corpus civitatis contraxerat.

c Plut. Theſ. Diod. 4. p. 163.

d Diod. 4. p. 185.

e Vetus Chron. apud Clem. Alex. l. 1.

f Plut.

g Arund. Marm. Plut.

(h) Triſte ante hoc tempus Thebis editum eſt ſpectaculum. Oedipus Lajo patre per imprudentiam occiſo; Jocaſtæ matris nuptias in præmium interfectæ à ſe Sphingis adierat. Quo ex conjugio nati ſunt Etheocles, & Polynices. Re compertâ, Oedipus effoſſis ſibi oculis voluntarias pœnas luit. Ejus filii inter ſe ita pacti ſunt ut alternis annis regnarent, Etheocles anno ſuo perfunctus Polynici fratri cedere noluit. Qui Argos ad Adraſtum ſe recipiens gener illius eſt factus. Hinc, (i) Theſeo adhuc ſuperſtite, motum eſt adverſus Thebanos vehemens bellum,

h Diod. 4. p. 185. Hyg. 67. & ſeq. Apoll. 3.

i Apoll. 3. Diod. 4. p. 185. Hyg. 68. & ſeq.

bellum, *Polynice* contra fratrem *Etheoclem* *Adraſti* & aliorum Principum arma concitante. Qui omnes ſeptem numero fuiſſe narrantur; *Adraſtus*, qui *Argis* regnabat, *Tydeus Oenei Calydonii* filius, *Capaneus*, *Hippomedon*, *Parthenopæus Atalantâ Schenœi* filiâ genitus, *Amphiaraus*, qui *Adraſti* ſororem *Eriphylen* habebat in matrimonio, & *Polynices*. Hi, præter *Adraſtum*, eo bello univerſi perierunt, cum ingenti militum ſtrage, quorum omnium cadavera ſepeliri *Creon* vetuit, *Jocaſtæ* matris ejuſdem & conjugis *Oedipi* frater. (*a*) Sed *Athenienſes* duce *Theſeo* pro communi humanitate *Thebanis* indixêre bellum, eorumque captâ urbe, parentandi propinquis copiam fecêre.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Septem ad Thebas ducum nomina.

a Apollod. 3.

Accidit *Thebanum* hoc bellum, ſi veteri apud (*b*) *Clementem* Chronologo creditur, annis ante *Trojam* dirutam ſeptem & triginta. (*c*) Poſt annos decem, Principum illorum, qui ad *Thebas* occubuerant, liberi, quos *epigonos* vocant, duce electo *Amphiarai* filio *Alcmeone*, bellum contra *Thebanos* capeſſunt, iiſque acie victis, urbem diripiunt; (*d*) *Tireſiam* abducunt, qui in itinere mortuus eſt: filiam ejus *Manto Delphos* ablegant, quæ inde in *Aſiam* eſt profecta. (*e*) *Diodorus* eam *Daphnen* nominat, quam apud *Delphos* hæſiſſe, &, ut præclarâ erat indole, ſingulari elegantiâ oracula ſcriptitaſſe refert, ex quibus *Homerum* ait haud pauca ſumpſiſſe. (*f*) *Thebani* urbe ſuâ pulſi, *Dorienſes* viciſſim oppidis ſuis ejiciunt, ac plerique *Thebas* poſtea reverſi ſunt,

b Clem. Alex. 1. Strom.

c Diod. 4. p. 187. Hyg.

d Pauſ. Achai. p. 208.

e Diod. 4. p. 187.

f Diod. 4. p. 187.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

CAPUT XI.

De Trojanorum *regno, ac* Trojæ *excidio*, Æneæ *in* Italiam *profectione*, Jovis *&* Saturni *ætate*.

Par. 2. l. 2. c. 10. ANNO, poſtquam ex *Ægypto* profecti ſunt *Iſraëlitæ*, ferè quinquageſimo, paulò ante mortem *Joſuæ*, (*a*) *Trojanum* regnum in *Aſia* fundatum eſt, auctore *Dardano*, quanquam primus in *Troade* regnaſſe *Teucer* dicitur, *Scamandri* & *Idææ* Nymphæ filius, à quo *Teucrorum* populis illis inditum eſt nomen. *Jovis* porrò & *Electræ Atlantidis* filii exſtitêre duo, *Dardanus* & *Jaſion*, ſive *Jaſius*, qui ambo primùm in *Italia* regnarunt, (*b*) ac *Tuſciæ* urbe *Corito*, Etſi (*c*) aliis placet non ex *Italia*, ſed *Arcadia* duci illorum originem. Igitur patriis ambo relictis ſedibus, in *Samothraciam* venerunt.

a Apoll. 3. Diod. 4. p. 191.

b Virg. 3. Æn. & Serv.

c Varroni, & Græcis apud Serv. ibid.

Unde poſtea *Dardanus* in *Troadem* transmittens, ab Rege *Teucro* humaniter exceptus eſt, ejuſque filiam *Batieam* in matrimonium accepit. (*d*) Sunt qui ab *Dardano* fratrem interfectum eſſe velint *Jaſium*. (*e*) *Apollodorus* ob tentatam *Cererem* fulmine ictum eſſe prodidit. Nec (*f*) deſunt qui *Dardanum* priùs in *Troade* regnaſſe, quàm *Teucrum* exiſtiment, atque hunc è *Creta* veniſſe. (*g*) *Teucro* mortuo, *Dardanus* cognominem ſibi urbem condidit ad montem *Idam*, prope mare, populoſque de ſe *Dardanos* nominavit. Hujus filius *Erichthonius* ex *Aſtyoche Simoëntis* filia *Troëm* ſuſcepit, (*h*) à quo regioni *Trojæ* nomen impoſitum. (*i*) *Troi* è *Callirhoe Scamandri* filia nati ſunt *Ilus*, *Aſſaracus*, *Ganymedes*, & filia *Cleopatra*. *Ganymedem Tantalus* rapuit (*k*) *Paphlagoniæ* Rex, annis ante *Trojanum* excidium circiter 192. ut ex

d Serv. ad 3. Æn. Auct. Troic.

e Apollod. 3.

f Serv. ad 3. Æn. Auct. l. de prog. Aug.

g Apoll. Diod.

h Apoll.

i Ibid.

k Diod 4. p. 191.

85
85
HERACLITUS.
ZENO.
92
92
92
SOCRATES.
DEMOCRITUS
HIPPOCRATES
92
92
PINDARUS.
SOPHOCLES.
92
101
EURIPIDES.
PLATO.

ex antiquo Chronologo (*a*) *Clemens Alexandrinus* aſſerit. Paulò infra hoc tempus hiſtoriam iſtam ſummovet *Euſebii Chronicon*; quod & *Phrygiæ*, quæ tum *Mæonia* dicebatur, Regem appellat *Tantalum*. (*b*) Hanc injuriam *Ilus* armis perſecutus *Tantalum* exuit regno. *Aſſaraco* natus eſt *Capys*, cujus *Anchiſes* filius, *Æneæ* pater. *Ilus* in campeſtri *Troadis* regione *Ilium* condidit, ac *Laomedontem* genuit; cujus filii *Tithonus* & (1) *Podarces*, filia *Heſione*. *Tithonus* in Orientem & *Æthiopas* uſque profectus, *Memnonem* ibi filium ſuſcepit. *Podarces*, occiſo, ut ſupra meminimus, *Laomedonte*, regnum accepit ab *Hercule*, quod (*c*) annis quadraginta tenuiſſe ſcribitur. Complures hic liberos habuit; è quibus *Alexander*, qui & *Paris* eſt dictus, navibus in *Peloponneſum* ac *Spartam* delatus, *Menelai* hoſpitis uxorem *Helenam* rapuit. (2) Ob quam grave bellum adverſus *Trojanos Græci* (*d*) toto decennio geſſerunt, magno gentis utriusque damno, & occiſis amborum fortiſſimis ducibus. Sed *Græcis*, quorum erat cauſſa juſtior, ad extremum ceſſit victoria, (3) proditione *Antenoris* & *Æneæ* urbe captâ atque direptâ. Clades iſta certiſſimè incidit in eum annum, qui eſt Periodi *Julianæ* 3530. ante *Chriſtum* 1184. ſub *Jaïre Hebræorum* Judice. Victores domum redeuntes nihilo commodior fortuna, quàm victos excepit. Plerique tempeſtate jactati, aut oppreſſi. *Agamemnon* in ipſo conjugis ac Deorum Penatium complexu, ab *Ægyſtho* adultero *Thyeſtæ* filio confoſſus eſt. (*e*) Sed hujus necem ultus eſt poſtea filius ejus *Oreſtes* qui

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

a Clem. Alex. 1. Strom.

b Diod.

c Auct. Troic.

Trojanum bellum.

d Dictys Cretenſ. Dares Phryg. Hyg.

e Vellei. 1. Hyg. Fab. 119.

 cum

(1) *Podarces*] Qui *Priamus* ſæpius vocatur.

(2) *Ob quam grave bellum*] Belli illius Trojani veritatem pluribus probat *Thucydides* in initio Hiſtoriæ ſuæ.

(3) *Proditione Antenoris & Æneæ* Illi non proditores ſed Principes pacifici & Patriæ ſimulque juſtitiæ verè amantes aliis Hiſtoricis dicuntur. Vid. *Dict. Cretenſ.*

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. cum *Electra* ſorore conſiliorum omnium participe, *Ægyſthum* & *Clytæmneſtram* matrem ſuſtulit; Diis, ut ferunt, parricidium approbantibus diuturnitate imperii pariter, & felicitate. Nam regnavit annos 70. vixit 90. & *Hermionem* habuit uxorem, *Menelai* & *Helenæ* filiam, occiſo apud *Delphos* *Pyrrho* *Achillis* filio, qui ejus pactæ ſibi nuptias invaſerat, (*a*) annis viginti poſt everſum *Ilium*.

a Euſeb.

Æneas in Italiam proficiſcitur.

Melioribus auſpiciis ex illo incendio patriæ longinquas in oras evolarunt *Trojani* duo, *Antenor* & *Æneas*. Quorum (*b*) ille per *Adriaticum* mare ad *Venetorum* appulſus litora, urbem ibi Patavium poſuit: (*c*) alter claſſe navium duarum & viginti pervenit in *Latium*, cui *Latinus* tum præerat *Fauni* filius, ſive, ut quibuſdam videtur, *Herculis*. (*d*) Ante quem quatuor omnino fuiſſe Reges accepimus, (*e*) *Janum*, *Saturnum*, *Picum*, & *Faunum*. *Jano* regnante *Saturnus* à *Jove* filio pulſus ad *Italiam* appulit; ibique exceptus hoſpitio, haud procul *Janiculo* arcem condidit, quam de ſuo nomine *Saturniam* vocavit. Quatuor iis Regibus annos 150. tribuit *Euſebii* *Chronicon*. Ex quo videtur initium *Jani* in annum convenire, qui ante *Chriſtum* fuit 1330. (*f*) indidemque conſtat quanta ſit vetuſtas gentilium Deorum. Nam cùm *Jano*, ut dixi, regnante *Saturnus* vixerit, poſt annum ante *Chriſtum* 1330. non multò ante naſci *Jupiter* potuit; adeòque ſub *Aod* *Iſraëlitarum* Judice, ante tria circiter ab hac ætate noſtra annorum millia: circa quod tempus ætas aurea fuit, Poëtarum commendata fabulis. *Picum* *Saturno* genitum fuiſſe (*g*) *Virgilius* & (*h*) *Ovidius* affirmant. *Fauno* verò regnante (*i*) annis ante *Trojæ* excidium ſexaginta, *Evander* ex *Arcadia* navigavit in *Italiam* & *Pallantium* exſtruxit, ubi *Roma* eſt poſtea condita. Ante hunc *Pelaſgi* è *Theſſalia* in *Epirum* &

b Dictys l. 5. Virg. 1. Æn.

c Dares. Halic. 1. Liv. 1.

d Euſeb. Chron. l. de Orig. Rom.

e Halic. Vide Par. 2. l. 2. c. 10.

f Vide Lact. fine lib. 1.

Iovis ætas, & Saturni.

g Æn. 7.

h 14. Met.

i Dion. Halic. 1. Victor. de Orig.

& *Dodonam* primò, tum inde in eamdem *Italiam* profecti, cum *Aboriginibus*, qui ex *Arcadia* eò pridem appulerant, ſeſe conjunxerunt: à quibus ejecti *Siculi* ſub annum vel 60. ut *Philiſto* placuit, vel 90. hoc eſt γενεὰς tres, ut *Hellanicus* ſcripſerat, in *Trinacriam*, ſive *Sicaniam* trajecerunt, quæ ab illis *Sicilia* vocabulum traxit. Quinque poſt *Evandrum* annis, ante *Trojanam* cladem quinque & quinquaginta, *Hercules* cum *Græcorum* manu ad eamdem appulſus oram ab *Evandro* comiter exceptus eſt.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Herculis adventus in Italiam.

(*a*) Demùm *Latino* Rege, & anno ejus 35. *Æneas* anno à calamitate *Troja* tertio, in *Laurentem* adductus agrum, pacem cum *Latino* affinitatemque junxit, filiâ ejus in matrimonium acceptâ *Laviniâ*, à qua conditum à ſe oppidum appellavit *Lavinium*. *Turnus* deinde *Rutulorum* Rex *Latinum* ſimul & *Æneam* bello petiit, iratus utrique, quòd priùs pactam ſibi *Laviniam* ille advenæ, quàm indigenæ, dare maluiſſet. Victi acie *Rutuli*; *Turnus* & *Latinus* occiſi quarto anno poſt *Trojam* erutam. Ita ſolus *Æneas* rerum triennio, potitus eſt: cui in prælio, quod *Rutuli* ac *Mezentius Tyrrhenorum* Rex cum eo geſſerunt, interempto ſucceſſit *Aſcanius*. Is hoſtibus fuſis, paceque cum *Mezentio* factâ, triceſimo poſt conditum *Lavinium* anno, *Albam* longam exſtruxit. Quà in urbe 14. poſt *Aſcanium* Reges imperarunt ad *Romulum* uſque, *Romæ*que primordium.

a Dion. Halic. 1. Liv. 1. Aliter Conon apud Phot. cod. 186. l. 46.

Turnus.

Æneæ mors.

CAPUT XII.

De Herculis *poſterorum expeditionibus in* Peloponneſum: Melantho *&* Codro Athenarum *Regibus*: *tum de* Archontibus: *de* Æolica *&* Ionica *migratione*, *aliisque nonnullis.*

HERCULI (*b*) *Alcmenæ* & *Amphitruonis* filio utrumque genus è *Peloponneſo* ac

b Ex Apoll. 2.

 Myce-

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Diod. l. 4. p. 181. & ſeq. Pauſ. Corinth. p. 60. & alibi paſſim. Euſeb. 5. de Præp. p. 124.

Mycenarum Regibus fuit. Ambò enim illius parentes *Perſei* nepotes & patrueles invicem erant. *Alcæi* quippe *Perſeo* nati filius *Amphitruo*, *Electryonis* eodem geniti *Perſeo* filia fuit *Alcmena*. *Amphytruo*, (1) fratre eodemque ſocero per imprudentiam occiſo, ab *Sthenelo* patruo *Mycenis* exturbatus *Thebas* petiit. *Hercule* mortuo, *Mycenarum* Rex *Euriſtheus Stheneli* filius ſtirpem illius omnem conatus eſt exſtinguere; veritus ne, ſi adoleviſſet, *Mycenarum* ad ſe transferret imperium. Igitur *Ceyci* Regi, apud quem *Trachine* morabantur, denuntiat, ut ſuſpectum ſibi genus, niſi mallet dedere, ſuis finibus expelleret: hoc ni faciat, bellum exſpectare jubet. Hoc mandato territi *Heraclidæ*, cùm nemo eos *Euriſthei* metu recipere auderet, ad *Athenienſes* eorumque Regem *Theſeum*, non, ut (*a*) *Euripides* ait, *Demophoontem*, ſe conferunt. *Euriſtheus* magnum in illos exercitum ducit. Fit deinde prælium, in quo ducibus *Iolao Iphicli* fratris *Herculis* filio, & *Hyllo*, quem ex *Dejanira* idem *Hercules* genuerat, ac *Theſeo*, victus *Euryſtheus* ab *Hyllo* perimitur, unaque proles ejus omnis occubuit. (*b*) Victores *Heraclidæ Peloponneſum* occupant, ac brevi amiſſa omnia recuperant. Sed ingruente peſte, quod ante conſtitutum tempus reditum acceleraſſent, ab Oraculo moniti ſponte diſcedunt. Poſt hæc *Hyllus*, conſulto iterum *Apolline*, reſponſum accipit, uti fructum tertium exſpectet. Id eò valebat, ut in tertiam hominum ætatem differre juberetur: at ille tertium annum ſignificari putans, poſt id tempus novam expeditionem comparat, perque Iſthmum copias immittit, ancipiti altero falſus oraculo, (*c*) quod *per humentes anguſtias* ducentibus victoriam pollicebatur: quâ ambage mare ipſum intel-

a In Heracl.

b Apollod. 2.

c Euſeb. 5. de Præp.

(1) *fratre eodemque ſocero*] Lege *patruo eodemque ſocero*, ut ex ipsâ loci ſerie apparet & obſervatum fuerat *in Præfat.* hujus operis Edit. Lugd. Batav.

intelligebat *Pythia*, quo ad eaſdem illas *Peloponneſi* fauces contenditur. Ingruentibus *Heraclidis* *Atreus* *Euryſthei* avunculus (*a*) ejuſque ſucceſſor ſe cum armis oppoſuit. Commiſsâ pugnâ, cadit *Ariſtomachus* unus *Heraclidarum*: ac demùm *Hyllus* hoſtium quemlibet ad ineundum ſecum ſingulare certamen provocat, cum ea lege, ut utrius partis victor eſſet, ea *Peloponneſum* obtineret; *Heraclidæ* porrò, ſi viciſſet hoſtis, non ante certam diem, (quinquageſimum annum *Diodorus*, (*b*) alii centeſimum finiunt) illius aditum repeterent. Conditione acceptâ, pugnat *Echemus Tegeatarum* Rex, & *Hyllum* interficit. *Heraclidæ* in *Atticam* revertuntur. (*c*) Prima hæc irruptio annis viginti *Trojanum* excidium anteceſſit.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

a Thucyd. 1.

b Thucyd. Schol. l. 1.

c Schol. Thucyd. ad lib. 1.

Exinde poſt annos à priore centum, ab *Trojana* clade (*d*) octoginta, rurſus *Heraclidæ* *Peloponneſum* aggrediuntur. Horum principes erant *Ariſtomachi* filii tres, *Temenus*, ſive *Temenes*, *Creſphontes*, & *Ariſtodemus*. Qui dum claſſem moliuntur ad *Naupactum* *Ariſtodemus*, ſive (*e*) ictu fulminis, ſive *Pyladæ* (*f*) & *Electræ* filiorum *Tiſameni* propinquorum, dolo periit: in cujus locum ambo ejus filii, *Procles* & *Euryſthenes*, ſuffecti. Illi ducem expeditionis trioculum adhibere juſſi ab Oraculo, in luſcum (*g*) quemdam incidunt mulo inſidentem; cui nomen *Oxylus*, genus ex *Ætolia*. Huic pacti *Elidem* ſe daturos, ejus ductu hortatuque claſſem inſtruunt, ac *Peloponneſum* invadunt. Eam regionem per id tempus incolebant ferè populi duo, *Achæi* & *Iones*, ab ambobus *Xuthi* filiis ita dicti. *Achæi* *Argos* & *Lacedæmonem* habitabant ſub *Pelopidarum*, hoc eſt poſterorum *Agamemnonis*, regno, *Tiſameni* & *Penthili*, quorum pater *Oreſtes* fuerat. *Iones* *Achaiam* tenebant. (*h*) *Heraclidæ* pulſis *Achæis* trifariam ſortes diſtribuunt. Ex quibus *Temeni* *Argos* obtigit, *Creſphonti* *Meſſenia* *Ariſtodemi* filiis *Laconia*. (*i*) Nec verò regiones iſtas

d Thuc. 1. Vellei. 1. Tatian. Eratoſt. apud Clem. Alex. 1. Strom.

e Apollod. 2.

f Pauſ. init. Lacon.

g Apollod. 2. Pauſan. Eliac. 1.

h Pauſ. Meſſen. 113. Apoll.

i Pauſ. Cor. p. 60.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. priùs armis, quàm jure ad ſe pertinere dicebant. Quippe *Argos* antè *Perſei*, quàm *Pelopis*, tenuiſſe poſteros: *Laconicam* verò, interfecto, qui eam occuparat, *Hippocoonte*, *Tyndareo* commiſiſſe *Herculem*; ſimiliter & *Meſſeniam* *Neſtori*, quam, occiſo ejus patre *Neleo* ac fratribus omnibus, armis acquiſierat.

a Pauſ. Eliac. 1. p. 130. Strabo lib. 8. (*a*) *Oxylus Elidem*, ut convenerat, accepit: cujus è progenie *Iphitus* fuit, qui agones inſtauravit *Olympicos*. Soli *Arcades* priſtinis in ſedibus hæſere, quòd in aſperis ac præruptis locis degerent. *Elidenſes Ætolos* advenas in partem agri receperunt. (*b*) *Phliaſios* invaſit *Rhegnidas Phalei* filius, *Temeni* nepos, *Hippaſo* depulſo: qui inde *Samum* contendit, & filium habuit *Euphronem*, qui *Mneſarchum* procreavit, è quo natus eſt *Pythagoras*.

b Pauſ. Cor. p. 56.

Heraclidarum hæc incurſio magnis per omnem *Græciam* populorum motibus ac migrationibus originem præbuit: cùm, ut quiſque à valentiore ſedibus ſuis ejectus fuerat, in alterum imbecilliorem incumberet: non ſecùs ac ventis turbato mari fit, ut è longinquo concitati fluctus proximum quemque propellant. (*c*) *Achæi* iis, quas dixi, provinciis coacti cedere, contra *Ionas* in *Achaiam* erumpunt: iiſque debellatis & in fugam actis, in illorum immigravere locum, Rege amiſſo *Tiſameno*, qui in conflictu cecidit, (*d*) *Iones* in *Atticam* fugêre, ubi eos *Melanthus* excepit, qui cum aliis *Neleidis* ac *Neſtoris* poſteris, eodem non multò ante pervenerat.

c Pauſ. Eliac. 1. & in Achai. p. 206.

d Pauſ. in Achai.

e Cor. p. 60. Hunc *Andropompi* filium (*e*) *Pauſanias* fuiſſe dicit, *Bori* nepotem; cujus pater *Penthilus*, avus *Periclymenus* fuit *Neſtoris* filius, & ab *Heraclidis* expulſum *Athenas* migraſſe; cui & (*f*) *Conon* aſſentitur. Fortè tum *Athenienſes* cum *Bœotis* ſuper *Oenoë* bellum gerebant, idque ſingulari Regum prælio dirimi placebat. Ab eo cùm *Thymœtes Athenienſium* Rex abhorreret, *Melanthus*, oblatâ ſpe regni, periculum

f Conon. l. 39. ap. Phot. cod. 186. Suid. in voce Μέλανθος.

culum adiit, & *Xantho Bœotorum* interempto A. 3184.
Rege, *Athenarum* imperio mutavit exſilium. Per. Jul.
Mox idem pulſos ab *Achæis Ionas* peregrinus ad 3701.
ipſe ſuſcepit. Hinc apparet, poſt *Heraclidarum* reditum in *Peloponneſum*, *Melanthum* *Melanthus.*
in *Attica* regnare cœpiſſe, contrà quàm *Euſebius* in *Chronico* exiſtimaſſe videtur. (*a*) Paternam æmulatus gloriam *Melanthi* filius *Codrus*, majorem etiam virtutem promeruit. Bello quippe, quod inter *Dorienſes* novos *Peloponneſi* incolas & *Athenienſes* erat, cùm reſpondiſſet *Pythia*, quorum dux in acie cecidiſſet, eos fore ſuperiores, paſtorali ſumpto habitu, hoſtium agmen ingreditur. Ibi temerè jurgium ciens, ab gregario quodam milite, quem ſauciarat, interficitur. Agnito Regis cadavere *Dorienſes* ſine pugna recedunt. Quo in facto utrum magis mirêre neſcias, vitæ, an regni contemptum; quod utrumque mortales cariſſimis omnibus anteferre ſolent. Ea pugna congruit in annum ante *Chriſtianam* æram 1071. qui eſt Periodi Iulianæ 3643.

a Vellei. 1. Juſt. 2. Pauſ. Achai. p. 232.

Codrus.

Codri morte Regum *Athenis* exſtincta ſucceſſio eſt, adminiſtratioque Reipublicæ Magiſtratibus permiſſa, quos Ἄρχοντας vocabant: iique initio fuere perpetui. Et primus horum *Medon* fuit, (*b*) *Codri* filius, pede altero debilis. Quem cùm ideò frater ejus *Neleus* principem ſe negaret *Athenis* paſſurum fieri, re ad arbitrium *Apollinis* delatâ, ſecundum *Medontem* ille pronunciavit.

Archontes.

b Pauſ. Achai. p. 206.

Ut de *Græcorum* migrationibus & coloniis quod inſtitueram abſolvam, poſt *Heraclidarum* reditum inſignes ab Auctoribus commemoratæ ſunt duæ: altera *Æolica*, duce (*c*) *Penthilo* *Oreſtis* filio, qui ſtatim atque *Laconica* ceſſit, in *Thraciam* primò cum ſuis penetravit. Tum, eo vitâ functo, in *Aſiam* trajecêre, ejuſque partem illam, quæ *Æolis* deinceps appellata fuit. Nam *Achæi*, qui *Laconicam* incolebant, *Æolenſes* erant. Altera longè celeberrima migratio, quam *Ionicam* nominant, annis poſt *Trojæ*

Æolica migratio.

c Strab. lib. 13.

Ionica migratio.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. cladem centum & triginta, vel, ut aliis viſum eſt, decem ampliùs evenit. (*a*) *Iones Athenas* profecti, uti ſupra demonſtravimus, poſt *Codri* obitum, *Neleo* & *Androclo* filiis ejuſdem ducibus, tranſmearunt in *Aſiam*, & oram ejus, quæ ab illis vocata eſt *Ionia*, oppidis frequentarunt.

a Pauſ. Achai. p. 206. Strabo 13. Vellei. 1. Ælian. 8. Var. c. 5.

b Herod. lib. 4.

(*b*) Medio inter ambas tempore, novam è *Laconica Minyarum* coloniam *Theras* duxit *Auteſionis* filius, *Polynicis Oedipi* filii abnepos, cujus ſoror *Argia Ariſtodemo* nupta *Proclem* & *Euriſthenem* peperit. Erant *Minyæ Argonautarum* è *Lemniadibus* poſteri, qui à *Pelaſgis Lemno* pulſi *Lacedæmonem* ſupplices acceſſerant; ubi comiter accepti, ac civitate donati, cùm inſoleſcere cœpiſſent ac jus etiam vendicare ſibi regni, in vincula conjiciuntur. Inde cum uxoribus permutato habitu in *Taygetum* evadunt. Sed cùm ad ſupplicium *Lacedæmonii* eos expeterent, *Theras* condonari ſibi illos poſtulat, ut ad novas capiendas ſedes ſecum educeret. His impetratis itineris ſociis, in *Calliſten* inſulam, quæ inter *Cretam* & *Libyam* ſita eſt, colonos intulit, ac de ſuo nomine *Theram* appellari conſtituit. Id unâ ante *Ionicam* profectionem ætate incidiſſe (*c*) *Pauſanias* refert, quod 30. annis æſtimari ſolet.

c Pauſ. Achai. p. 206. Strab. 13.

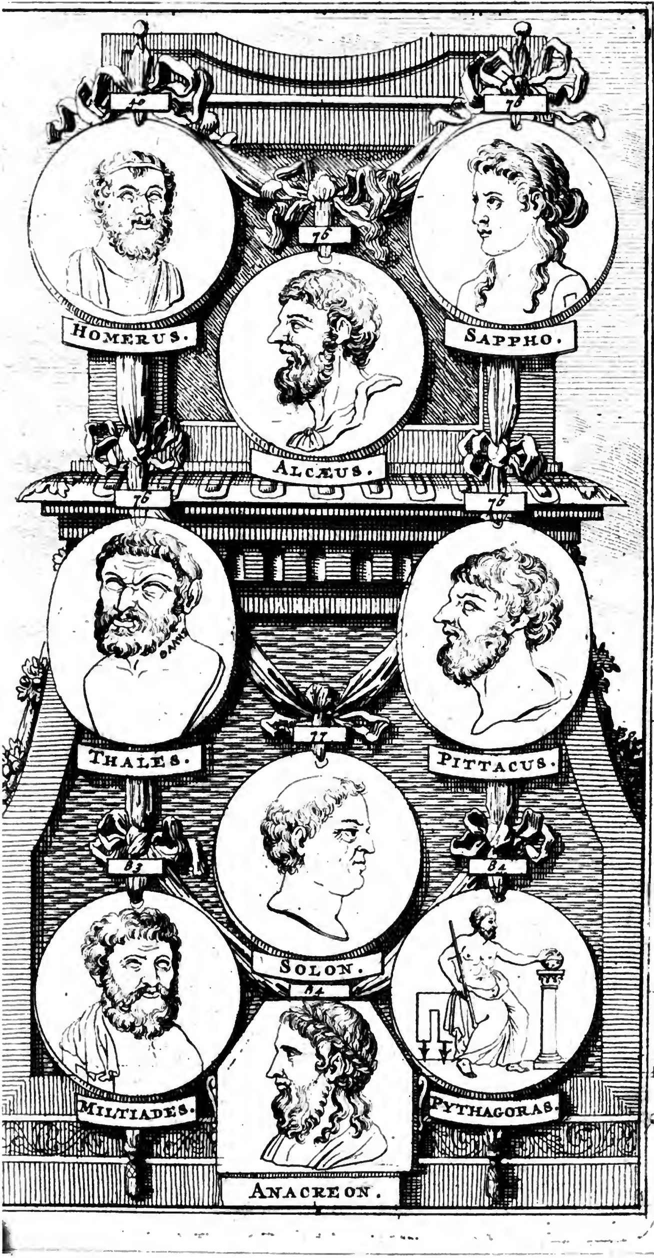
Poſt *Ionum* ex *Attica* demigrationem, *Cumam Phricotidem*, vel *Phriconidem*, ſive *Æolicam*, in *Aſia* colere cœperunt *Æoles*, qui eodem, quo *Penthili* ſocii, tempore profecti è *Laconia*, circa *Locridem* ejuſque montem *Phricium* hæſerunt. Unde in *Aſiam* tranſportati, *Cumam* illic ab eo, quem incoluerant, monte nominarunt, (*d*) annis poſt frequentatam civibus *Lesbon* viginti. (*e*) Hanc verò ſub *Ionum* adventum in *Aſiam* novis auctam eſſe coloniis conſtat.

d Herod. in vita Hom.

e Ælian. l. 8. Var. c. 5.

(*f*) *Æoles* duodeviceſimo, poſtquam ad *Cumam* appulerant, anno *Smyrnam* condiderunt. Hoc eſt poſt *Trojanum* bellum 168. quo tempore

f Herod. in vita Hom.

42
76
76
HOMERUS.
SAPPHO.
ALCÆUS.
76
76
THALES.
77
PITTACUS.
SOLON.
83
84
84
MILTIADES.
PYTHAGORAS.
ANACREON.

re clariſſimum ingenii lumen *Homerus* in lucem exiit annis ante *Chriſtum* circiter mille, *Judæis Salomone* regnante: etſi de ejus ætate non planè inter Auctores convenit. Huic tempore & ingenio famaque ſuppar *Heſiodus* vixit: quem nonnulli vetuſtiorem, quidam verò recentiorem faciunt. (*a*) Sed æqualem fuiſſe, ex Arcturi ortu, quem Poëta iſte deſcribit, eruditi artis illius colligunt.

A. 3184. Per. Jul. ad 3701.

Vellejus Cyril. 7. con. Jul. Vide Euſ. 12. de Præp.

Homerus.

Cuma fuit altera, (*b*) oppidum *Eubœæ* inſulæ; (*c*) ex qua, & *Chalcide*, *Hippocle Cumæo* ac *Megaſthene Chalcidenſi* ducibus, coloni profecti, *Cumas* in *Italia* condiderunt. Quorum curſum ante eas volitans columba rexiſſe fertur, ſive etiam ſtrepitus æris, qualis per nocturna *Cereris* ſacra fieri conſueverat. Ajunt ſic illos inter ſe pactos eſſe, ut amborum populorum alterius eſſet colonia: alter ſuum illi nomen imponeret. Itaque ab *Cumæis* dicta, propria *Chalcidenſium* fuit. Quam *Euboïcam* idcirco *Virgilius* appellat. Hanc demigrationem omnium, quæ in *Siciliam Italiam*que factæ ſunt, vetuſtiſſimam eſſe confirmat *Strabo*, proindèque *Troicis* rebus antiquiorem. At multò citeriorem *Vellejus* & *Euſebius* exiſtimant.

a Longom. 2. Sphær. p. 83.

b Steph.

c Strabo 5. Vellei. 1. Euſeb. Chron.

CAPUT XIII.

De Lacedæmoniorum *&* Corinthiorum *regnis, ac de* Cypſelo, *&* Periandro.

DORIENSES cum *Heraclidis*, occupatâ *Peloponneſo*, regna ibi præcipua fundarunt duo, *Lacedæmonium*, & *Corinthiacum*, *Lacedæmonem*, pulſis *Achæis* & *Oreſtidis*, obtinuerunt. *Ariſtodemi* filii *Procles* & *Euriſthenes*; quos geminos fuiſſe, anno autem *Procli* vitam breviorem, eumque fratri rerum geſtarum gloriâ præſtitiſſe, (*d*) *Cicero* prodidit. A quibus Regum in illa urbe familiæ duæ propagatæ ſunt, *Euryſthenidarum*, quæ præſtantior eſt habita, & *Proclidarum*, cui ſecundæ principatus tributæ.

Par. 2. l. 2. c. 29.

d Lib. 2. de Div.

Hæc

A. 3184. Per. Jul. ad 3701. Hæc eadem *Eurypontidarum* eſt dicta, ab *Euryponte Proclis* nepote. Regum ex priori ſtirpe ſeries notata diligentiùs eſt: obſcurior altera remanſit, ſine annorum, quot regnavit quiſque, numero. Initium regni illius proximè ab *Heraclidarum* in *Peloponneſum* reditu contigit, ſub annum ante *Chriſtum* 1102. deſiit in *Ageſipolide* & *Lycurgo*, (*a*) qui poſt *Cleomenis* obitum, circa annum primum Olympiadis 140. utcumque regnarunt.

a Polyb. 4. p. 271. & 304.

(*b*) Sub idem tempus, quo *Heraclidæ Lacedæmone* regnare cœperunt, *Corinthi* quoque regnum conſtituerunt, quod hactenus *Æolidæ*, vel *Siſyphidæ* tenuerant, ut refert (*c*) *Pauſanias*. Qua ex progenie poſtremi *Doridas* & *Hyantidas*, ab *Alete Hippotæ* filio, *Phylantis* nepote, pronepote *Antiochi*, *Herculis* abnepote, exuti regno, in eadem urbe privati conſtiterunt, ac deinceps *Aletæ* poſteri rerum potiti ſunt. Quorum ultimus *Teleſtes* à *Pauſania* recenſetur. Poſt quem annui *Prytanes* ſubſtituti, initio ab *Automene* facto, quem Regem facit *Euſebius*. Solet tamen *Corinthiorum* Regum nova familia à *Bacchide* duci, quam *Bacchiadarum* vocant. Ultimus *Heraclidarum* Rex *Teleſtes* apud *Euſebium* deſiit triennio ante primam Olympiadem: ad quem computantur anni 324. ab *Aletæ* primordio, qui eſt annus proximus ab *Heraclidarum* adventu.

b Vide l. 9. de Doct. Temp. c. 31.

c Cor. p. 47.

Poſt *Automenem* optimates ex eodem *Bacchiadarum* ſanguine civitatem gubernarunt uno ex ſuo grege Magiſtratu annuo creato, quem Πρύτανιν vocabant, uſque ad *Cypſelum*, qui à *Melane Antaſi* filio originem trahebat. Erat *Melas Gonuſſâ* oppido ſupra *Sicyonem* oriundus. Qui cum *Aleta* & *Heraclidis Corinthum* expugnavit, ab iiſque poſtea in civitatem adſcitus eſt. (*d*) *Cypſelus* annis 30. tyrannidem tenuit. *Periander* verò *Cypſeli* filius annis 44. Itaque ab initio regni *Heraclidarum* ad *Periandri* obitum anni ſunt elapſi 518.

d Herod. l. 5. c. 92. Ariſtot. 5. Pol. c. 12.

RATIO-

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ,

LIBER SECUNDUS.

Annos continens 484. à quarto *Salomonis*, qui eſt Periodi *Iulianæ* 3702. ad mortem *Cyri*, Periodi *Iulianæ* 4185.

CAPUT I.

Regum Judæ à Salomone *ad* Joſaphatum, *&* Iſraëlitarum *Regum* à Jeroboamo *ad* Baaſam, *geſtæ res*, *ac tempora.*

ANNO ab rerum conditu 2972. ante *Chriſtum* 1012. *Salomon* partâ divinitùs ſapientiâ, & incredibili copiarum apparatu, quas ad hoc olim pater illius congeſſerat, inſtructus, templum *Hieroſolymis* aggreditur, opus longè magnificentiſſimum: quod *Judaicæ* Religionis deinceps ſacrarium foret. Id anno abſolutum eſt octavo. A. 3702. Per. Jul. ad 4185. 3. Reg. 6. *Salomon.*

(*a*) Poſt templum, regias ſibi & uxori ſuæ *Pharaonis* filiæ, tùm alias ædes *Salomon* annis tredecim molitus eſt. Tametſi poteſt fieri, ut eodem tempore Templum Domini, & palatia iſta conſtruxerit, adeòque non anno regni ipſius 24. ſed 16. ad exitum ædificatio omnis adducta ſit. *a* 3. Reg. 7. 1.

(*b*) Interim opibus ac ſapientiâ mortalibus longè omnibus antecellens, cùm & Regum populorumque donis & obſequiis honeſtaretur, & longiùs dilatatis regni finibus, pace otioque frueretur, ad extremum ſecundarum *b* 3. Reg. 11.

rerum

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. rerum magnitudinem non tulit. Quippe vergente jam ætate, uxorum & concubinarum, quas utraſque ad mille contraxerat, illecebris captus, ad vetitas nefariaſque ſuperſtitiones abducitur: nec utrum ante mortem reſipuerit, hactenus conſtat. Ex quo (1) anceps de illius ſalute conjectura poſteris eſt relicta.

Roboam. a 3. Reg. 12. Regnum paterno vitio peſſundatum (2) evertit *Roboam.* (a) Hic enim rogatus à populo, ut in ſe paulò mitius, quàm à patre factum erat, exerceret imperium, ſeniorum rejecto conſilio, qui juſtis illius querelis dandum aliquid putabant, de æqualium ſuorum ſententiâ ſuperbè aſperèque reſpondit. Quæ res ſic illorum efferavit animos, ut decem omninò tribus à *Davidis* familia divulſæ, novum ſibi Regem ſtatuerent (3) *Jeroboamum Nabati* filium, *Ephraïmitam*, ſolis duabus, *Judæ*, ac *Benjamini Roboamo* reliquis factis. Ex eo (4) ſciſſum eſt in regna duo *Judaïcum* nomen: quorum alterum *Judæ*, alterum *Iſraëlis* appellatum eſt: hoc verò poſterius etiam *Ephraïmiticum* ab ejus conditore *Jeroboamo*, & *Samariæ* vocari ſolitum, poſtquam in id oppidum

(1) *anceps de illius ſalute conjectura*] Reſipuiſſe Salomonem & ſalutem obtinuiſſe tum ex Eccleſiaſtis libro tum ex elogiis illi paſſim in ſcripturâ conceſſis pluſquàm veroſimiliter colligitur. Regnavit annos 40.

(2) *Evertit Roboam.*] *Fuit ingenium Roboami apud Hebræos quale apud Romanos Appii Claudii quem vehementi trucique ingenio fuiſſe ait Livius ideoque perpelli nunquam quiſſe ut apud populum ex conſuetâ aſperitate orationis aliquid leniret atque ſubmitteret. Hujus ſunt illa Licentiâ tantùm concitum turbarum & laſcivire magis plebem quàm ſævire; Ejus & illud carcerem eſſe plebis Romanæ domicilium* &c. vid. *Grot. ad lib. 1. Reg. Lat. 3. c. 12. v. 11.* Regnavit porrò *Roboam* A. 17.

(3) *Ieroboamum*] Impoſitus is fuerat à Salomone tributis exigendis & dirigendis operibus duarum tribuum Ephraïm & Manaſſe. *Lib. 1. Reg. Lat. 3. cap. 11.* v. 28. Regnavit *Ieroboam* A. 17.

(4) *Sciſſum eſt in regna duo Iudaicum nomen*] *Bipartito regno videbis Iſraëlis reges omnes malos Iudæ reges malos aliquot, mediocres ſatis multos bonos tot quot facilè in annulo inſcribi poſſent Grot. præf. in Lib. 1. Reg. Lat. 3.*

dum tranſportata regni ſedes eſt, quæ hacte- A. 3702.
nus in urbe *Sichem*, (*a*) quam in monte *E-* Per. Jul.
phraïm Jeroboamus exſtruxit, collocata fuerat; ad 4185.
nam alterius regni *Hieroſolymis* arx fuit. *Da-* a 3. Reg.
vidis poſteri in *Judæ* tribu regnum tenuerunt 12. 25.
unus & viginti: *Iſraëlitæ* decem & octo.
Priores poſt obitum *Salomonis* annos impera-
runt circiter 387. poſteriores ferè 254.

Ut ad ambos illos Reges revertar, neutri *Ieroboam.*
vera in Deum pietas conſtitit. Citiùs tamen
Iſraëlita defecit. (*b*) Qui ut Rex factus eſt, b 3. Reg.
veritus ne, ſi *Hieroſolymam* ad ſtata ſolemnia 22. & ſeq.
commearent ſui, paulatim eos divortii illius
tædium caperet, ultrà ſacrorum cauſsâ profi-
ciſci illò vetuit; & ut haberent apud ſe quod
venerari poſſent, aureas vitulorum effigies
erexit, præſertim in *Bethele*, ac *Dane*: qui-
bus & ſacrificulos & profanas religiones ve-
rarum æmulas inſtituit. Quem aureo vituli
ſimulacro thus adolentem Propheta vehemen-
tiùs increpavit. Eum verò Rex, indignè id
ferens, comprehendi mox jubet: ſed cùm ejus
manus, quâ ut caperetur innuerat, exaruiſſet,
hoc prodigio territus, & ad preces converſus
pœnæ illius gratiam obtinuit. Propheta eò,
unde venerat, rediens, ab altero Propheta do-
mum invitatus eſt; ibique, contrà quàm à
Deo mandatum ſibi fuerat, curato corpore,
mox ut digreſſus eſt, à leone interficitur, aſi-
no, quo is vehebatur, incolumi relicto.

(*c*) Eâdem Deorum ſuperſtitione contactus c 3. Reg.
Roboamus, ſuos & ipſe traxit in perniciem. c. 14. &
Ergo aras & fana poſuêre paſſim, ac lucos 2. Paral.
in collibus profanis dicavêre numinibus. Hinc 12.
iratus Deus *Seſacum* quem (5) (*d*) *Seſoſtrim* d Lib. 8.
Joſe- c. 4.

(5) *Seſoſtrim Joſephus exiſtimat*] Seſonchim *Uſſerius ad A. P. J.* 3736. Vid. etiam *Perizon. Ægyptiac. Orig. Inveſtigat. c.* 8. 9. ubi non id ſenſiſſe Joſephum quod hic illi tribuitur multis probat. Simulque ab *Uſſerio* diſſentiens exiſtimat *Seſacum* de quo hic fit mentio eſſe *Smedem* regem primum *Dyn.* 21.

Man.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *Joſephus* exiſtimat, *Ægypti* Regem in eos immiſit, qui (*a*) anno 5. *Roboami Hieroſolymam* veniens, theſauris ac donariis omnibus direptis inde diſceſſit.

a 3. Reg. c. 14. 25.

Abiam. (*b*) Sub *Abiamo* Rege *Roboami* filio ingentem cladem *Jeroboamus* accepit. Octingenta millia hic in aciem eduxerat. Contra quem cum quadringentis millibus progreſſus *Abiam* ac prope circumventus, imploratâ patrii Numinis ope inſignem victoriam adeptus eſt, cæſis hoſtium quingentis millibus; quod pro anguſtiis utriuſque regni vix fidem habeat, ſi alio quàm Deo teſte referatur. Nec is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate abſterreri potuit.

b 2. Par. 13.

Aſa. (*c*) *Aſæ* initia laudatiſſima fuerunt. Nam aras, & idola, ac paternæ ſuperſtitionis veſtigia ſuſtulit, excelſis tantummodo relictis. Erant hæc altaria veri quidem Dei cultui, ſed paſſim, & alibi quàm in urbe primariâ, contra interdictum *Moyſis* erecta. (*d*) Eo regnante, *Zara* Rex *Æthiopum* cum decies centenis millibus militum ac trecentis curribus irrumpens, piis Regis precibus obſecundante Deo internecione deletus eſt. (*e*) Poſtea (6) *Baaſâ* adverſus *Aſam Ramam* muniente, *Benadab Syriæ* Rex donis ingentibus contra *Iſraëlitas* evocatus cœptum coëgit omittere, quod (*f*) anno 36. factum Scriptura memorat; nempe ab eo tempore quo ambo regna divulſa ſunt. Sed cùm ab *Hanani* Propheta objurgatus eſſet ideo, quòd ſpem ſuam à Deo ad humana præſidia tranſtu-

c 3. Reg. 15. & 2. Par. 14.

d 2. Par. 16.

e 3. Reg. 15. & 2. Par. 16.

f 2. Par. 16. 1.

Manethonis. Seſoſtrim porrò tempore Judicum & ſervitutis Iſraëlitarum ſub Jabino vixiſſe credit *Perizonius*, qui eumque eſſe *Rameſſes* vel *Rhamſes Manethoni* dicitur inter ultimos reges *Dynaſtiæ* 18. vel primos 19. *Ægypt. Orig. Inveſt.* c. 12. 14. & 16. Fatendum eſt non facilè hæc determinari poſſe & recentiores Chronologos facilius præcedentium ſyſtemata evertere quam proprium ſtabiliunt.

(6) *Baaſâ*] Inter Jeroboamum & Baaſam in ſerie regum Iſraël occurrit Nadab Jeroboami filius qui regnaſſe videtur A. I.

tranſtuliſſet, ægrè id ferens monitorem abduci juſſit in nervum: neque deinceps in officio ſtetit. Itaque pedum doloribus triennio conflictatus, divinâ ope contemptâ, in unam Medicorum intentus artem periit anno regni 41. (*a*) Ejus funus ambitioſâ pompâ & odorum unguentorumque barbarico luxu celebratum eſt.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

a 2. Par. 16. 14.

Sextus à *Davide Joſaphatus* pietate pariter & opibus illuſtris fuit. Primam in exordio regni conſtituendæ religionis curam habuit. (*b*) Sublatis enim ſuperſtitionis impiæ monimentis, anno regni tertio, principes ſuos cum *Levitis* ad erudiendum populum circum oppida dimiſit, anno Periodi *Julianæ* 3802. qui erat Sabbaticus, eoque ad illud inſtitutum aptior. Eâ re tantum nominis ſui terrorem finitimis gentibus objecit, ut ei certatim tributa penderent. (*c*) Habuit autem ad regni præſidium, quod incredibile ſit, virorum fortium undecies centena ſexagena millia.

Ioſaphatus.

b 2. Par. 17.

c 2. Par. 17.

CAPUT II.

De aliis Judæ *&* Iſraëlis *Regibus ad* Ezechiam *uſque.*

AT in *Iſraëlitide*, (*d*) mortuo *Baaſâ*, ejuſque filio *Elâ*, qui ambo quatuor & viginti annos, nec eos integros, regnarunt, *Zamri*, à quo occiſus *Ela*, diebus tantummodo ſeptem rerum potitus eſt. (*e*) Exinde populus *Iſraëliticus* in duas factiones abiit. Nam altera pars *Thebni* filio *Gineth* paruit, altera (1) *Amri* ſecuta eſt, (*f*) à quo *Zamri Therſæ* cùm eſſet obſeſſus, deſperatâ ſalute ſe cum regia ſuccenderat. Ac videtur civilis iſta diſſenſio ad annos quatuor perducta, hoc eſt ad *Aſæ* 31. quo *Amri* regnum (*g*) auſpicatus eſt:

Par. 2. 4. 2. c. 11.

d 3. Reg. 16. 15.

e 3. Reg. 16. 21.

f Ibid. verſ. 18.

g 3. Reg. 16. 23.

(1) *Amri*] Heb. Homri.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

a Ibid. verſ. 74.

Samaria condita.

eſt: quod ſic interpretamur, ut ab eo tempore ſolus imperarit, competitore ſublato. (*a*) Hic ille eſt *Amri*, qui cum ſex annis *Therſæ* regni ſedem habuiſſet, montem *Someron* emit à *Semere*, ibique *Samariam* condidit : quo & domicilium regni tranſtulit, ſub annum ante *Chriſtum* 923.

Achab.

b 3. Reg. 16. 29.

c 3. Reg. 16. 31.

d 2. Par. 21. 6.

Huic anno regni duodecimo perfuncto ſucceſſit (*b*) *Achab* ejus filius, patre deterior: (*c*) qui *Jezabelem Ithobali Tyriorum* Regis filiam infauſtis auſpiciis duxit, perditam ac turbulentam fœminam. Hujus Regis implicatus eſt affinitate *Joſaphatus.* (*d*) Quippe *Joramo* filio ſuo *Achabi* & *Jezabelis* filiam conjugem dedit. Per id tempus, & anno circiter *Achabi* 13. ut in *Sederholam* aſſerunt *Hebræi*, hoc eſt ſub annum Periodi *Julianæ* 3809. ante *Chriſtum* 905. prodire cœpit *Elias Thisbites*; cujus parentes & ætatis initia Scriptura tacuit. (*e*) Hic trium annorum ſexque menſium ſiccitatem indixit. Inde ad torrentem *Carith* aliquandiu moratus, annonam ſuppeditante corvo, ad *Sarephtanam* viduam perrexit; cujus filium poſtea mortuum vitæ reſtituit. Idem, velut arbiter mundi, ad condictum diem pluviam ac terræ fœcunditatem reddidit; cum, provocatis, ad fidem veri Numinis miraculo ſanciendam, Sacerdotibus *Baalis*, fruſtràque ſatagentibus, ipſe cœlitùs evocatâ flammâ perlitaſſet, ac Sacerdotes iſtos numero 850. jugulaſſet. Ob id quæſitus ad necem, & impiæ *Jezabelis* minas fugiens, Dei fruitur alloquio, (*f*) ejuſque monitu Prophetam ac ſucceſſorem ſibi *Eliſeum* deſignat.

Elias.

e 3. Reg. 17. & 18.

f 3. Reg. 19. 19.

g 3. Reg. 20.

h Ibid. verſ. 29.

(*g*) *Benadad* Rex *Syriæ* contra *Achabum* valido exercitu bellum iteratò commovens, fruſtrante conatus illius omnes *Eliâ*, poſt fœdiſſimam cladem, in qua (*h*) *Syrorum* centum & viginti ſeptem millia occiſa ſunt, pacem ſupplex petiit.

(*a*) Sed

A. 3701. Per. Jul. ad 4185.

(*a*) Sed *Iſraëlitarum* Rex contra tot Dei beneficia obfirmatus ad perfidiam, pœnas ad extremum dedit cùm aliorum ſcelerum, tùm per calumniam (*b*) interfecti *Nabothis*; & in prælio, quod contra *Syros* commiſerat, tertio quàm pacem cum iis fecerat anno, ſagittâ confoſſus mortem oppetiit. *Joſaphat* vero, qui conjunctis copiis in periculi ſocietatem venerat, Dei auxilio admirabiliter eſt ereptus. (*c*) Poſt hæc, *Moabitarum* & *Ammonitarum* innumerabiles copiæ, contra *Joſaphatum* poſitis caſtris, ſolis ipſius precibus occidione deletæ ſunt. Ex quo tantum prædæ fuit, ut exportari triduò non poſſet.

a 3. Reg. 22. & 2. Par. 18.
b 3. Reg. 21.
c 2. Par. 20.

Achabo mortuo regnum *Iſraëlitarum* (2) *Ochozias* tenuit ejus filius, anno ante *Chriſtum* 897. Quo inſuper anno *Elias* igneo curru raptus in cœlum, pallium ex alto projecit *Eliſeo*, eumque Prophetici muneris ſibi hæredem ſubſtituit. Id anno *Joſaphati* 17. accidiſſe confirmat *Hebræorum Chronicon*, quod *Seder holam* nuncupant. Sed & (*d*) liber *Regum* quartus indicat, non diu poſt *Ochoziæ Iſraëlitæ* mortem ſuperſtitem in terris *Eliam* fuiſſe. Quippe eodem anno moritur quo *Ochozias*, qui æger ad conſulendum de ſoſpitate ſua *Beelzebubum* certos homines ablegarat, quibus occurrens *Elias*, graviter incuſato Principi nuntiari juſſit, ipſum ex eo morbo deceſſurum. (*e*) Mox ſatellites ad ſe comprehendendum à Rege miſſos devocato cœlitùs igne conſumpſit.

Ochozias.
Eliſeus.
d 4. Reg. 1. & 2.
e 4. Reg. 1.

(3) Poſt *Ochoziam* frater ejus *Iſraëlitis* præfuit *Joram* (*f*) anno 18. *Joſaphati*, paternæ impietatis hæres; etſi commodior aliquantò fuit.

Ioram.
f 4. Reg. 3. 1.

(2) *Ochozias*] Heb. Achazia ut & alter Rex Judæ, de quo infra. Regnaverat porrò Achab. A. 22. 1. vel 3. *Reg.* c. 16. v. 29.

(3) *Poſt Ochoziam*] duos annos regnaſſe dicitur Ochozias (Achazia) 1. vel 3. *Reg.* c. 22. v. 52. qui anni non perfecti ſed cœpti intelligi debent vel partem alterius cum patre regnaſſe dicendus eſt. Conf. loc. jam citat. cum 2. vel 4. *Reg.* c. 3. v. 1.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. fuit. Huic cum *Joſaphato* & *Idumæo* Rege contra *Moabitas* exercitum ducenti, & in ſiticuloſa regione potus inopiâ periclitanti, ſubvenit *Eliſeus* in *Joſaphati* gratiam, ac præter aquam, de hoſte quoque victoriam dedit. Quo in bello *Moabitarum* Rex in eam deſperationem venit, ut obſidione vallatus, ac fruſtrà conatus erumpere, (*a*) hæredem regni filium ſuum parricidali religione mactaverit. Secundum hæc, miraculis ac futurarum rerum prædictionibus majorem in modum *Eliſeus* inclaruit, quæ (*b*) in 4. *Regum* capitibus aliquot explicantur.

a Ibid. verſ. 27.

b 4. Reg. 4. & ſeq.

Jorami duo.

Per idem tempus *Jorami* duo utrique regno dominati ſunt, alter *Joſaphati*, alter *Achabi* filius. *Joſaphat* enim annos quinque & viginti exegit in regno. Poſt cujus obitum *Joramus* fratres ſuos interfecit, ac, pari infelicitate & perfidiâ tranſactis reliquis quatuor annis, (*c*) locum dedit *Ochoziæ* filio ex (4) *Athalia Achabi* filia, *Amri* nepte. Qui vix anno integro perfunctus, cum *Joramo Iſraëlita* ab *Jehu* necatus eſt. Hunc enim ad *Achabi* ſtirpem funditùs abolendam Dominus evexit ad *Iſraëliticum* regnum, quod ut eſt adeptus, ſtrenuè quidem Deo iſtam navavit operam; nam *Jezabelem* è feneſtra præcipitari juſſit; cujus cadaver cùm ad ſepulturam quæreretur, nihil ejus præter calvariam ac pedes manuſque ſummas eſt repertum, cætera canes devoraverant, ſed & *Achabi* ſeptuaginta filios eodem momento trucidandos curavit: *Baalis* quoque ſacrificulos omnes per ſpeciem ſolemnis ſacri in unum coactos jugulari præcepit, ſimulacrum ſuccendit, ædem demolitus eſt: ſed, quod reliquum erat, patrii numinis cultum haud reſtituit; atque in vitulorum

c 4. Reg. 10. & 2. Par. 22.

Ochozias.

Jehu res geſta.

quos

(4) *Athalia Achabi filia*] ac proinde nepte Homri cujus filia dicitur, 2. *Paralip.* c. 22. v. 2. ratione loquendi Hebræis familiari.

quos *Jeroboamus* poſuerat, veneratione perſtitit. A. 3702.
At *Hieroſolymis* (*a*) *Athalia Jorami Judæ* Per. Jul.
Regis uxor, mortuo (5) *Ochoziâ*, quidquid ad 4185.
ſupererat ſtirpis regiæ ſuſtulit, ac tyrannidem *Athaliæ.*
invaſit. Unus *Ochoziæ* filius *Joas* ab amita *a* 4. Reg.
Joſaba Jojadæ ſummi Pontificis uxore neci eſt 11.
ereptus. Quem poſt annos ſex, *Athalia* necatâ, *Jojadas* paternum in ſolium reſtituit.

(*b*) *Joas* Rex *Judæ*, quoad vixit *Jojadas*, *Joas.*
inter optimos Reges cenſeri potuit. Eo mor- *b* 4. Reg.
tuo anno ætatis 130. aulicorum adulationibus 12. & 2.
corruptus *Joas*, patriâ religione ſpretâ, ad lu- Par. 24.
cos & idola reſpexit. Addidit & nefariæ ſuperſtitioni indigniſſimam (*c*) necem *Zachariæ* *c* 2. Par.
Prophetæ filii *Jojadæ* illius, cui vitam regnum- 24. 15.
que debebat; quòd is divino impellente Spi- Ibid. 20.
ritu eorum impietatem argueret. Nec diù tanti ſceleris ultionem diſtulit Deus. Anno vertente, *Syriæ* Rex *Hazaël* cum exiguis copiis *Judæ* regnum populatus, principes occidit omnes, & ab *Hieroſolymis*, quibus jam imminebat, vix ingentibus donis, in quæ theſauri omnes effuſi ſunt, averti potuit. *Joas* ipſe paulò poſt miſerrimâ confectus ægritudine, à ſuis in lectulo confoſſus interiit anno regni 40. nec in ſepulchra Regum illatus eſt.

Apud *Iſraëlitas* mortuo *Jehu*, filius ejus 4. Reg.
Joachaz, tum *Joachazi* filius *Joas*, annis am- 13. & ſeq.
bo ſedecim regnant. Inde *Jeroboam Joaſi* fi- *Ioachaz*
lius annis 41. illaudati omnes, & idolis dedi- *Rex Iſraëlit.*
ti. Porrò *Joas Judæ* Rex ſucceſſorem habuit *Amaſiam* filium, annis undetriginta. *Amaſiam* (6) *Azarias*, qui & *Ozias*, excepit, ac præfuit annis 52.

Undecimus à *Davide* regnavit *Amaſias Joaſi* *Amaſias.*
filius, (*d*) cujus, perinde ut patris, initia lau- *d* 4. Reg.
de digna, diſſimiles exitus fuerunt. Bellum 14. & 2.
adver- Par. 25.

(5) *mortuo Ochoziâ*] Is per A. 1. tantum regnavit.

(6) *Azarias qui & Ozias*] Conf. 2. vel 4. *Reg.* c. 15. v. 1. 2. & 2. *Paralip.* c. 26. v. 1.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. adverſus *Idumæos* totis regni viribus adortus, trecenta ſuorum armavit millia; præter quos ex *Iſraëlitico* regno centum millia conduxit. Quæ ſubinde unius ad Prophetæ vocem talium auxilio prohibentis uti, neglectis quos in illos fecerat ſumptibus, domum dimiſit. Eâ regis obedientiâ delectatus Deus vincere hoſtem dedit. Sed ea victoria, uti ſecundæ ferè res ſolent, victoris in perniciem vertit. Deorum enim ſimulacra plurima ex manubiis parta cultu ac ſacris proſecutus eſt: neque abſterrentem ab eo ſcelere Prophetam auſcultare voluit. Ideò deſtitutus à Deo, primùm ab *Joaſo Iſraëlitarum* Rege, quem ſtolidè provocarat, victus atque captus eſt: *Hieroſolymorum* mœnia diruta: gaza omnis tam ſacra, quàm regia, direpta. *Amaſias* demùm poſt annos à *Joaſi* morte quindecim conſpiratione ſuorum oppreſſus eſt.

a 4. Reg. 13. *Eliſeus moritur.* (*a*) Regnante *Joaſo*, ejuſque, ſi quid *Hebræis* creditur, anno decimo, qui eſt Periodi *Julianæ* 3884. moritur *Eliſeus*. Quem hac ratione perdiu Propheticum id munus obiiſſe neceſſe eſt, ſub *Iſraëlitarum* Regibus ſex. Moriens *Joaſo* Regi triplicem de *Syro* victoriam promiſit; quam & paulò pòſt eſt adeptus. In ejus verò ſepulchrum abjectum cadaver hominis, mox ut oſſa ſancti viri contigit, ad vitam excitatur.

Duodecimus ab *Davide* regnavit *Azarias*, *Ozias.* ſive *Ozias*, Princeps ſatis bonus; ideoque divino tectus præſidio regnum feliciter adminiſtravit. b 2. Par. 26. 16. (*b*) Verùm oblitus poſtremò ſui, dum quæ Sacerdotum erant partes per ſuperbiam uſurpat, elephantiacus repente factus, ab omni, etiam civili, functione depellitur, translatâ in *Joatham* filium procuratione regni.

Apud *Iſraëlitas Jeroboamus* eodem tempore c 4. Reg. 15. 1. ſceptrum gerebat, quo *Azarias* cœpit. Hic enim anno (*c*) illius 27. iniiſſe fertur.

Sub

Sub hoc & *Ozia* Regibus complures Prophetæ floruerunt, præſertim in *Iſraëlitico* regno, quod ut altero depravatius erat, ita frequentioribus remediis opus habuit. (*a*) Regnante ergo *Jeroboamo Jonas* exſtitit, qui de *Syris* victoriam ei prædixit. Sub *Ozia* porrò celebres fuerunt *Oſee*, *Joël*, *Amos*, *Abdias*. *Iſaias* quoque eodem Rege vaticinatus eſt.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *Propheta. Ionas.* *a* 4. Reg. 14. 25.

(*b*) Tertius decimus à *Davide* in regno *Judæ Joathamus* exſtitit, pietate patris *Oziæ* non diſſimilis. (*c*) Sed ejus filius *Achaz* Regum peſſimus fuit, & ab religione patria ſic abhorruit, ut *Baalem* coleret, eique ſtatuas & aras poneret, filios ritu nefario igne luſtraret. Ob id maximis eum vicini Reges affecêre cladibus, *Iſraëlita*, *Syrus*, &, quem adverſus hunc magnis incitarat præmiis, *Aſſyrius*; nec non *Idumæi*, ac *Palæſtini*. Eas ut calamitates expiaret, ſtolido conſilio *Damaſcenos* ſibi Deos placare ſacris inſtituit, & occluſo templo, paſſim aras profanis numinibus excitavit.

Ioatham. & Achaz. *b* 4. Reg. 15. *c* 4. Reg. 16 & 2. Par. 28.

Achazo Judæ tribum regente, *Iſraëlitis* præerat *Oſee*, prioribus *Iſraëlitarum* regibus paulò tolerabilior: neque tamen inanium Deorum cultum abjecit, aut ad veri religionem animum tranſtulit.

Oſee.

At, qui *Achazo* patri ſucceſſit, *Judæ* Rex (*d*) *Ezechias* poſt *Davidem* Principibus longè omnibus antecelluit. Hic enim Deorum ſtatuas omnes ac fana disjecit, lucos excidit, excelſa ſuſtulit, ac denique *Moſaicæ* legi obtemperavit penitus. Hujus (*e*) anno ſexto, *Oſee* nono, Periodi *Julianæ* 3993. *Salmanaſar* Rex *Aſſyriorum*, captâ *Samariâ*, *Iſraëlitas* omnes tranſportavit (7) in *Aſſyriam*, atque ita regnum *Iſraëliticum* deſiit, quod annos ferè tenuit 254.

Ezechias. *d* 4. Reg. 18. & 2. Par. 29. *e* Ibid. verſ. 10.

 (*a*) An-

(7) *In Aſſyriam*] Et in Mediæ civitates 2. *Reg.* 17. v. 6 & 18. 10 ſcil. per ἀναρχίαν, quæ ante Dejocem apud Medos obtinuit Aſſyrii quaſdam illorum civitates occupaverant *Tob.* 1. Cæterum ut hæc intelligantur legendum eſt hujus libri c. 4. cum notis.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *a* 4. Reg. 18. 13. & c. 19.

(*a*) Anno quartodecimo *Ezechiæ*, Periodi *Julianæ* 4000. *Sennacheribus Salmanaſaris* filius, Rex *Aſſyriorum*, in *Judæam* irrumpens oppida plurima cepit, aut evertit. *Rapſacem* deinde ad obſidendam *Hieroſolymam* cum copiis mittit. Quo reverſo, dum ad invadendam urbem *Sennacheribus* accingitur, unâ nocte centum octoginta quinque *Aſſyriorum* millia ab Angelo interfecta ſunt.

b Vide 9. de Doct. Temp. cap. 56.

Eodem anno, poſt cladem *Aſſyriorum*, *Ezechias* in lethalem morbum incidit, à quo per *Iſaiam* Prophetam divinitùs eſt ſanatus, & in annos quindecim illius vita producta. (*b*) Præpoſterè faciunt, qui morbum *Ezechiæ* ante ſtragem *Aſſyriorum* collocant.

Tobias. *c* Vide 10. de Doct. Temp. cap 4.

Inter *Iſraëlitas*, qui à *Salmanaſare* deportati ſunt, (*c*) fuit *Tobias* vir ſanctiſſimus, cujus hiſtoria peculiari Scripturæ libro traditur.

Manaſſes. *d* 4. Reg. 21. & 2. Paral. 33.

Sextus decimus à *Davide* regnat *Manaſſes* annum agens duodecimum, (*d*) qui à paternis moribus ita degeneravit, ut neſcias uter utram in partem illuſtrior exſtiterit; ille pietate in Deum, ac virtutum cæterarum officiis; iſte contemptu patriæ religionis, crudelitate, libidine, quibus in ſacra pariter & humana graſſatus eſt. Ideò octavo circiter, ut conjectamur, anno regni ſui à principibus exercitus *Aſſyriorum* Regis captus, & compedibus vinctus in *Babylonem* perducitur: ubi malis edoctus, ac toto pectore converſus ad Dominum, ab eo reſtitutus eſt in integrum. Moxque idolis & omnibus ſuperſtitionis impiæ monimentis abraſis, numinis patrii cultum repræſentare ſtuduit. (*e*) Nobis, ut & aliis pleriſque, probabile eſſe videtur, (8) à *Merodacho Babyloniæ* tum regulo, & *Aſſyriorum* Regi ſubjecto, captum eſſe *Manaſſem*.

e Vide 12. de Doct. Temp. c. 26.

(8) *A Merodacho Babyloniæ tum regulo*] Imò poſt illius mortem Babylonis tunc iterum ab Aſſyriis ſub jugum miſſis 2. *Paral.* 33. & V. *Uſſer.* ad A. P. J. 4037. ab Eſarhaddonis ergo ducibus abductus fuit Manaſſes;

ſem. Nam utriuſque tempora congruunt, ut poſtea videbimus. Ac per idem tempus (*a*) (9) *Juditha* & *Holophernis* hiſtoriam eveniſſe: ſiquidem *Aſſyriæ* Rex *Nabuchodonoſor*, unus ex *Aſarhaddonis* poſteris, *Medos* & *Babylonios* alioſque populos ac dynaſtas obnoxios habebat: ita tamen ut per ſeſe res illi ſuas interim agerent, ac privatim & ipſi regnum exercerent. (*b*) Quare ſub annum ante *Chriſtum* 688. *Juditha* facinus accidiſſe credimus.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *Iudith.*

a Judith.

b Vid. 12. de Doct. Temp. c. 26.

(*c*) Poſt *Amonem Manaſſis* filium, qui priorem parentis ſui vitam imitatus, ſceleratiſſimè regnavit ad biennium uſque, (*d*) *Joſias* octennis puer ad imperium eſt evectus. Qui ſanctitate & religione jam tum à teneris excelluit: &, abolitâ omni penitùs ſimulacrorum ac gentilium ſacrorum memoriâ, Deum ſincerè & ex animo veneratus eſt. Anno 18. regni ſui ex collatitia pecunia templum inſtauravit. Ibi reperto legis volumine, ac coram Rege lecto, præ terrore denuntiatæ deſertoribus pœnæ, veſtimenta ille ſua diſcidit. Eodem anno Paſcha celeberrimo apparatu *Hieroſolymis* indixit. Tandem verò dum *Neco*, ſive *Nechao*, *Ægypti* Regi adverſus *Aſſyrios* tendenti inconſultè ſeſe cum copiis objicit, in prælio cæſus eſt anno regni ſui 31.

c 4. Reg. 21. & 2. Paral. 33.

d 4. Reg. 12. & ſeq. & 2. Par. 34. & ſeq.

CAPUT III.

De Joſiæ *poſteris*, *maximè* Sedecia, *& clade* Hieroſolymitana, *ac de 70. annorum ſervitute.*

Vide Animadverſ. ad Epiph. pag. 18. & lib. 9. de Doct. Temp. c. 61.

JOSIÆ liberi (*e*) recenſentur quatuor, *Johanam*, *Joakim*, *Sedecias*, & *Sellum*. Ex quibus poſt patrem regnaſſe *Sellum* ſcribit (*f*) *Hieremias*. Idem igitur eſt cum *Joachazo*, qui *Joſiæ* ſucceſſit (*g*), menſibuſque ſex regnavit, & à *Nechao Ægypti* Rege de ſolio dejectus & in

e 1. Par. 3. 15.

f Cap. 22. 11.

g 4. Reg. 23. 30.

E 5

(9) *Juditha & Holophernis hiſtoriam*] Regnante ſcil. in Juda Manaſſe & Aſſyriis Babyloniiſque ſimul imperante Saoſduchino Eſarhaddonis ſucceſſore A. P. J. 4058. A. C. 656.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. in *Ægyptum* abreptus eſt; qui Regem illius loco conſtituit *Eliacim*, ſive *Joakim*, illius fratrem. *Johanam* porrò ſuperſtite adhuc *Joſiâ* deceſſiſſe videtur. Itaque ſublato *Joachazo*, qui populari factione, uti ſuſpicio eſt, majoribus natu fratribus antepoſitus erat, regnavit

Ioakim. *Joakim* anno Periodi *Julianæ* 4104. cujus

a Dan. 1. (*a*) anno tertio ineunte *Nabuchodonoſorus* à patre *Nabopollaſaro* miſſus venit in *Syriam*, &

b 4. Reg. 24. 7. *c* Hier. 25. 1. *d* 4. Reg. 24. 1. (*b*) victo *Nechao Ægypti* Rege, (1) *Joakimum* (*c*) anno ejus ineunte quarto ſibi ſubjecit. (*d*) Qui cùm poſt annos tres rebellaſſet, ab ejuſdem *Nabuchodonoſori* exercitu captus eſt; proque eo regnare juſſus *Joachin*, qui & *Jechonias*, ejus filius. Sed poſt menſes tres, *Nabuchodonoſoro* rursùs ad obſidendam *Hieroſolymam*

e 4. Reg. 24. 36. & 2. Par. 6. veniente, (*e*) *Jechonias* ſponte ſe illi dedidit, atque in *Babyloniam* cum matre ac proceribus aliiſque compluribus eſt abductus.

Iechonias. Hic octodecim annos natus Rex eſſe factus dicitur in libro 4. *Reg.* in ſecundò verò *Paralipomenon*, octennis; quod ſic interpretari licet, ut à patre in regni conſortium ſit aſſumptus anno circiter regni ſui ſecundo, ac decem cum illo imperarit annos.

f 4. Reg. 25. Hier. 52. (*f*) Poſtremus in locum *Jechoniæ* à *Nabuchodonoſoro* creatus eſt *Judæ* Rex *Mathanias*, qui & *Sedecias*, *Joſiæ* filius, deſertor & ipſe religionis ac fidei, tam Deo debitæ, quàm ei, à quo Rex erat factus, *Babylonio* præſtitæ. Nam ab eo, anno regni ſui nono, deſcivit, eumdemque provocavit in ſeſe. Cœpta

g Per. Jul. 4124. ante Chriſtum 591. *h* cap. 34. eſt igitur obſideri *Hieruſalem* (*g*) anno Sabbatico ineunte, mundi porrò 3393. ut (*h*) ex *Hieremia* colligitur, ac tertio anno capta, templumque incendio concrematum. *Sedecias*

Hieroſolyma capta. è fu-

(1) *Ioakimum annò ejus ineunte 4. ſibi ſubjecit*] Inde numerandos eſſe annos 70. captivitatis Babylonicæ ſcil. ab A. P. J. 4108. à 4178. ſeu ab A. A. C. 606. ad 536. conſentiunt accurati Chronologi.

è fuga retractus, & oculis, quibus jugulari ante ſe priùs liberos ſuos viderat, orbatus, in vinculis *Babylonem* perducitur. A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Expugnata urbs eſt (2) anno ante *Chriſtum* 589. menſe quarto, ac die quinta, (*a*) ut ſcribit *Hieremias*: (*b*) at idem alibi nonam diem præfinit. Nimirum quintâ die pars aliqua urbis occupata eſt; nonâ verò penitùs eſt perrupta. Quæ dies congruit *Junii* 16. (*c*) Sequenti menſe, qui fuit *Ab*. die 10. quæ incurrit in *Julii* 20. cum templo urbs inceuditur.

a Hier. 39. 2. *Sedecias.* *b* Cap. 52. 6. *c* Cap. 52. 13.

Sedeciâ Rege inſignes exſtitêre Prophetæ, *Hieremias*, & *Ezechiel*. *Daniel* verò tum adoleſcebat in *Babylonia*, quo cum reliquis anno quarto *Joakimi* tranſportatus eſt: *Ezechiel* verò cum *Jechonia*, poſt annos octo. (*d*) *Hieremias*, qui annis pluribus, ac præſertim obſidionis tempore, crudeliter à ſuis vexatus fuerat, captâ urbe, *Nabuchodonoſoris* mandato, à *Nabuzardane* honorificè eſt habitus, factâ ubi vellet habitandi copiâ. Cùm à patriæ ruinis digredi noluiſſet, *Godoliæ*, quem populi reliquiis *Chaldæus* præfecerat, commendatus: illo paulò poſt ab *Iſmaële* occiſo, in *Ægyptum* ab ſuis popularibus cum *Barucho* invitus abripitur. Ibi dum *Judæorum* ſceleribus obſiſtit, multa perpeſſus, (*e*) demùm ab illis interficitur.

d 4. Reg. 25. Hier. 42.

e Epiph. de Vitis Prophet.

CAPUT IV.

De Tyriis *Regibus*, Carthaginis *conditu*, Lycurgo *Legiſlatore*, *ac* Medorum *&* Macedonum *initiis*.

PER idem tempus, quo ambobus *Hebræorum* regnis ſuæ gentis principes præerant, ac Part. 2. l. 2. c. 13.

(2) *anno ante Chriſtum* 589] 588. habet *Uſſerius*, cujus accuratiores ſunt calculi.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. ac longo poſt exſtinctum utrumque ſpatio, regnatum eſt apud *Tyrum Sidoniorum* coloniam; quam annis ducentis & quadraginta ante fundatum ab *Salomone* templum fuiſſe conditam, ex *Tyriorum* annalibus (*a*) *Joſephus* affirmat. Cadit id tempus in *Gedeonis* præfecturam, & annum ante *Chriſtum* 1247. ante *Trojanum* excidium ferè ſeptuageſimum. Sed priorum *Tyri* Regum memoriam vetuſtas obliteravit: nec ullius antiquior eſt, quàm *Abibali*, & filii ejus *Hirami*, qui *Davidis* & *Salomonis* ætate vixit; & cum ambobus fœdere amicitiâque junctus, huic etiam ad templum ædificandum materiam atque artifices prolixè ſuppeditavit.

a Joſ. 8. Ant. c. 8. ann. Per. Julianæ 3457. ante Chriſtum 1247.

Hiramus Rex Tyri.

Ithbaal. Octavus ab *Hiramo* regnaſſe proditur *Ithobalus Aſtartæ* Sacerdos (*b*) cujus filiam *Jezabelem* in matrimonium accepit impius *Achab Iſraëlitarum* Rex. Undecimus porrò ab eodem *Hiramo* cenſetur *Pygmalion*; qui ſororis *Eliſæ* ſive *Didonis* conjugem *Sichæum*, opibus ejus inhians, vitâ privavit. At *Dido*, gazâ omni clam in naves impoſitâ, nec paucis fugæ comparatis ſociis, navigavit in *Africam*; (*c*) ubi ab *Hiarba Mauruſiorum* regulo agrum mercata oppidum condidit: quod *Byrſam* primùm, (arcis id nomen fuit) exinde (1) *Carthaginem* vocarunt. Ea profectio *Pygmalionis* anno ſeptimo (*d*) ab *Joſepho* tribuitur ex archivis *Phœnicum*. *Carthago* verò fundata dicitur anno poſt Templum inchoatum 144. qui eſt annus poſt *Trojanam* calamitatem 316. ante *Chriſtum* 868. Minimè itaque conſentanea eſt *Virgilii* ratio, qui æqualem *Æneæ Didonem* ſtatuit, quam trecentis ferè annis poſteà vixiſſe conſtat inter Annales. Quamvis enim *Carthaginis* conditum ante expugnatum

b 3. Reg. 16. 31.

Pygmalion.

Dido, & Carthaginis conditus.

c Solin. c. 30.

d Joſ. 1. cont. Appion. pag. 1043. edit. Græco-Latin.

Virgilius notatur.

(1) *Carthaginem vocarunt*] de Carthaginis conditu & nominibus Vid. *Bochart. Can. lib.* 1. c. 24, & *lib.* 2, c. 5. & Noſtrum *Part.* 2. *lib.* 2. c. 13.

tum *Ilium* quidam ex Antiquis adſcripſerint, non ii tamen auctorem illius fuiſſe *Didonem* arbitrati ſunt *Pygmalionis* ſororem.

A. 3702. Per. Jul. ad 4165.

Eâdem tempeſtate, quâ in *Africa* novum à *Tyriis* poſitum eſt oppidum, (*a*) *Lacedæmoniorum* in *Græcia* Rempublicam ſaluberrimis fundavit legibus *Lycurgus Eunomi* filius, ex *Proclidarum*, ſive *Euryponditarum* ſtirpe. Cujus fratre mortuo *Polydecto* Rege, cùm ejus uxor filii nece, quem in utero gerebat, paciſci cum illo nuptias vellet, prudenter eluſâ fœminæ cupiditate, recentem à partu adhuc infantem in throno collocatum regio deſtinavit Principem; ac regno ſe abdicans, pro tutore deinceps procuravit Rempublicam. *Charilao* (nomen id fuit pueri) jam adulto, ut affectati principatus purgaret invidiam, peregrè profectus, variorum ex uſu populorum confectam legum ac civilis diſciplinæ formam reportavit in patriam. Imprimis agrum *Spartanum* inter omnes ex æquo partitus eſt: auri & argenti uſum, tanquam litium ac ſcelerum omnium cauſam, funditùs ſuſtulit, nummis è ferro gravibus inductis. Ac ne cuiquam parandarum opum luxus occaſionem daret, cùm epulari publicè juſſit omnes, tum frugali ac duro victu conſueſcere. Hæc aliaque civibus ſuis inſtituta mandanti gravis orta ſeditio penè interitum attulit. Quam dum fugâ declinare ſtudet, *Alcander* converſo capite fortè reſpectanti ſuffodit oculum. Hoc ſpectaculo repentè flexis ad miſericordiam animis, auctor illi facinoris ad ſupplicium deditur: quem ille in domum acceptum lenitate & obſequio ita ſibi devinxit: nemo ut deinceps amicior fuerit. Ad eum modum publicè receptis legibus, ut iis æternitatem daret, *Delphos* ſe ad oraculum proficiſci velle denunciat: ac ſacramento cives omnes adigit, nihil eos de legibus ſuis mutaturos antequam rever-

a Plut. Lyc. Juſt. lib. 3.

Lycurgus.

Vid. Par. 2. lib. 2. c. 14.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. revertiſſet. Sic in *Cretam* abiens, ibi ad obitum uſque permanſit. Vitam ſponte inediâ finiiſſe (*a*) *Tertullianus* refert, ægrè ferentem leges à ſe latas *Lacedæmonios* mutaſſe. Quin & oſſa ſua moriens in mare projici juſſit, ne iis *Spartam* relatis, ſolutos ſe ſacramenti religione *Lacedæmonii* crederent. Harum rerum tempus, ob Scriptorum diſſenſionem, certò conſtitui non poteſt. Nam (2) *Licurgum* (*b*) alii ſub primam Olympiadem floruiſſe volunt: alii annis centum, eoque ampliùs, anteceſſiſſe.

a Apolog.

b Pauſ. El. 1. p. 150.

Medorum initium.

(3) (*c*) Integro ante primam Olympiadem ſæculo vetus *Aſſyriorum* deſiit regnum: *Sardanapalo* poſtremo Rege ob luxum & ſocordiam à præfecto *Medorum Arbace* contempto, & poſt fuſum illius exercitum mori compulſo. Mos erat *Aſſyriorum* Principum ex antiquo traditus, ut ſe videndos nemini præberent, quod inter ſcortorum greges pudendam viris, nedum dignam Regibus, vitam duce-

c Cteſias apud Diod. 1. p. 83. & Athen. l. 12. Juſt. 1. 1. Euſ. Chron.

(2) *Lycurgum alii ſub primam Olympiadem floruiſſe &c.*] Rectè obſervatum fuerat in præfat. hujus oper. Edit. Lugd. Batav. nullam inter illos authores eſſe diſſenſionem ſcil. vixit Lycurgus ſub primam Olympiadem Iphiteam h. e. ipſius Iphiti tempore, ſimulque annis centum anteceſſit jam Olympiadem h. e eam quæ 1. numeratur in Olympiadum epocha, ſic enim numerari cæptum eſt non Iphiti tempore qui ludos Olympicos inſtauravit ſed centum annis poſt à ludis illis quibus ſtadio victor fuit *Corœbus* Eleus, ut ex *Polybio* & *Africano* liquet.

(3) *Integro ante primam Olympiadem ſeculo*] In rebus Aſſyriacis enarrandis à Cteſiâ & Diodoro deceptus fuit autor noſter, ad *Uſſerium* & *Marshamum* recurrendum ut reſtituatur hæc hiſtoriæ pars, ſicque fermè res intelligenda. Regnante in Judâ Jothamo A. P J. 3967. A. C. 747. ab Arbace poſt triennalem Ninives obſidionem, combuſtâ regiâ in quâ ſe Sardanapalus incluſerat, everſa eſt ingens illa Aſſyriorum Monarchia quæ per annos 520. univerſam ferè Aſiam ſub ſe habuerat. Ex illius ruinis tria nova ſurrexerunt imperia 1. fuit Medorum qui ſine Rege per annos 37. vixerunt de quâ ἀναρχίᾳ dictum eſt ſup. c. 2. Not 7. 2. Aſſyriorum quod veteris nomen non potentiam tenuit hujus inſtaurator fuit ſcripturæ Tiglothpileſer dictus etiam Ninus junior hoc ipſo anno P. J. 3967. 3. denique Babylonicum à Nabonaſaro conditum qui in Scripturâ vocatus creditur Baladan. Vid. ſup. laud. *Uſſer.* ad hæc tempora.

ducerent. Contra hunc morem admiſſus *Arbaces*, cùm *Sardanapalum* muliebri habitu inter pellices penſa trahentem adſpexiſſet, rei indignitate commotus ab eo defecit. Poſtque aliquot eventu vario geſta prælia, poſtremò victum ad regni vitæque deſperationem impulit. Igitur in regiæ ſe penetrale recipiens, coacervatis in lignorum ſtruem theſauris omnibus, ſeſe ſuperinjecit, vivumque concremavit; ut hoc ſolo facinore utcumque virum imitaretur. Sic *Medorum* in *Aſia* conditum eſt imperium, octavum circiter annum *Iſraëlitis* regnante *Jehu*, *Joaſi* verò *Ochoziæ Judæ* Regis filii tertio, Per. *Jul.* 3838. ante *Chriſtum* 876. Primus in *Medorum* ſerie imperavit *Arbaces*: (4) poſtremus *Aſtyages*, avus *Cyri*. Novem in totum Reges exſtitêre, qui annis 317. rerum potiti ſunt.

A. 3702. Per. Juſ. ad 4185.

Par. 2. l. 2. c. 14.

(5) At *Herodotus* de *Medis* paulò diverſa prodidit. Nam *Aſſyrios* narrat annis 520. *Aſiam* obtinuiſſe: ab iis defeciſſe poſteà *Medos*: qui cùm perdiu ſine legibus & imperio vixiſſent, ad ultimum Regem ſibi præfeciſſe *Dejocen*; cujus in jure dicundo prudentiam experti fuerant: ab hoc conditum eſſe *Ecbatanorum* oppidum.

Par. 2. l. 2. c. 14.

Annis poſt *Medorum* initium duobus & ſexaginta, regnante *Amaſia* in *Judæ* ſorte, (6) *Iſraëlitis* verò *Jeroboamo*, (*a*) *Macedonum* imperium fundatum eſt à *Carano Argivo Phidonis* fratre, ejus (*b*) qui menſuras & pondera primus inveniſſe dicitur. Horum genus ab *Hercule* deductum; à quo *Caranus* undecimus à *Dexippo*, à *Vellejo* ſextus decimus putatur: qui contractâ ex omni *Peloponneſo* validâ manu in *Macedoniam* venit, ibique regnum auſpicatus

Macedonum regnum.

a Dexippus in Excerpt. Euſeb. Gr. p. 49.
b Euſeb. Chron. Sch. Pind. Olymp. 13.

(4) *Poſtremus Aſtyages avus Cyri.*] V. inf. Cap. 9. & Not.

(5) *At Herodotus de Medis paulò diverſa prodidit.*] Vid. ſup. lib. 1. c. 2. & Not. 7. 8. 9.

(6) *Iſraëlitis verò Ieroboamo*] ſcil. Jeroboamo II.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. ſpicatus eſt. Hinc ſe *Macedoniæ* Reges, nec non (*a*) *Alexandrini* ab *Lagida Ptolemæo Macedone* oriundi, *Heraclidas* ferebant. Initium *Carani* ex *Euſebii Chronico* competit in annum *Abraami* 1204. Periodi *Julianæ* 3901. qui eſt octavus & triceſimus ante primam *Olympiadem*. Poſtremus *Macedonum* Rex *Perſeus*, *Philippi* filius, captus eſt à *Romanis* anno urbis conditæ 586. cum jam Reges imperaſſent numero 40. annis 647. Ac principio, anguſtis clauſi finibus, aſſidua, ſed obſcura, cum *Illyriis* & *Thracibus* bella geſſerunt. (*b*) Per quæ id, *Europo* vel *Aëropâ* Rege, ſanè memoriâ dignum accidit. *Philippus*, *Argæi* filius, ordine Regum ſextus, circa annum Periodi *Julianæ* 4116. tertium *Olympiadis* 45. moriens, *Europum* penè adhuc infantem reliquit hæredem. Cujus ætate contemptâ, *Illyrii* bellum *Macedonibus* inferunt. Ii primo prælio victi, mox certamine repetito, Regem ſuum in cunis productum ante aciem collocant: atque ex ejus adſpectu tantum ardorem animo conceperunt, ut magnâ ſtrage fuſis hoſtibus, nobilem de iis victoriam referrent. Cæteri ad *Philippum* & *Alexandrum* uſque Magnum nullâ re ferè celebres exſtiterunt.

a Theoc. Idyl. 17.

b Juſt. 7.

CAPUT V.

De Olympicis *agonibus*.

Par. 2. l. 3. c. 8.

CELEBERRIMUM in *Græcia* certamen inſtitutum eſt *Olympicum* anno poſt *Trojam* deletam 408. ante *Romam* conditam tertio & viceſimo, cùm *Judæis* regnaret *Ozias* annum jam quartum & triceſimum. (1) Hujus inſtaurandi princeps fuit *Iphitus Praxonidæ* filius,

(1) *Hujus inſtaurandi princeps fuit Iphitus*] id quidem verum eſt, ſed non ab Iphiti tempore, ut in toto hoc capite ſupponere videtur Autor incipit Olympiadum Epocha. Agon in quo ſtadio vicit Corœbus Eleus centum annis Agone Iphiteo poſterior fuit. V. c. præced. Not. 2.

filius, *Eleus*, qui genus ſuum ad *Herculem* referebat. *Hercules* porrò complures extitêre. Ex his qui inter *Idæos Dactilos* cenſetur, ludos primus iſtos edidit: quos ab aliis ſubinde repetitos *Pelops Tantali* filius, nec non *Atreus*, ac deinde *Alcmenæ* filius celebravit *Hercules*. Ab *Iphito* demùm, & eo, quo dixi, tempore ſtati eſſe cœperunt, ut quinto quoque ineunte anno redirent: ex quo πεντaετηρικοὶ, id eſt *quinquennales* agones appellati ſunt. Quippe quatuor confectis annis in orbem recurrebant. Hoc verò quadriennium eo genere conſtabat anni, quo *Græcia* vetus utebatur: quod lunare fuiſſe, ſed minùs exactum, (*a*) alio loco demonſtravimus. *Africanus* apud *Georgium* Monachum referebat, *Lunam* ab *Ægyptiis Olympiadem* eſſe dictam, quòd ſingulis menſibus *Zodiaci* dodecatemorion peragrat; qui circulus à veteribus ὄλυμπος nominatur; unde *Olympiadas* putabat eſſe dictas. Sed id minimè eſt verum: nam *Olympiadum* nomen antiquius videtur apud *Græcos* fuiſſe, quàm *Zodiaci* partitio in duodecim ſegmenta, (*b*) ut alibi diſſerimus. Itaque ab loco illis inditum eſt vocabulum. *Piſatis* in *Peloponneſo* regio à primaria urbe, *Piſa*, quæ *Olympia*, auctore *Stephano*, dicta eſt, nomen invenit. (*c*) Urbem hanc vicini *Elidenſes* evertêre, cùm ſe ex eorum poteſtate, cui ſubjuncti erant, *Piſatæ* conati eſſent eripere. (*d*) Ad eamdem vetuſtiſſimum *Jovis* fanum erat, trecentis ab *Elide* ſtadiis diſtans, prope *Alpheum* fluvium. Nec longè inde oleaſtris conſitum nemus, è quibus victorum coronæ texebantur; tum curriculum, ſive ſtadium, in quo ludicra ſpectacula præbebantur.

A. 3701. Per. Jul. ad 4185.

a Lib. 1. de Doct. Temp. & 4. Var. Diſſ. ad Uran.

b Lib. 2. Var. Diſſ. ad Uran. cap. 1.

c Pauſan. Eliac. 1. p. 200.

d Strabo 8.

Templum ſcribit *Pauſanias* opere *Dorico* factum ab ima area ad ſummum faſtigium octo & ſexaginta pedes habuiſſe, latum nona-

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. a Pauſan. ginta quinque, longum verò 330. cujus architectus *Libo* fuit. Hujus tectum pro tegulis, *Pentelico* ſtratum marmore. (*a*) Ara in eo *Jovis* erat *Olympii* (cujus crepido pedum in circuitu 125. altitudo 22. fuit. Crepidinem appellabant πρόθυσιν, in qua victimæ mactabantur: earum verò femora in ara ſumma cremabantur. Itaque *Pauſanias* è cineribus factam hanc aram fuiſſe narrat. Sed & gradus cùm ad πρόθυσιν uſque lapidei eſſent, inde ad aram cinerei fuerunt. (*b*) Memorabile ibidem exſtitit *Jovis Olympii* ſimulacrum: quod à *Phidia* elaboratum, *Panænus* Pictor coloribus pinxit.

b Strabo 8.

c Pauſ. Eliac. A. p. 200. d Polyb. l. 4. p. 537. (*c*) Jam ludis ipſis *Elei* præfuêre, ac *Piſatas*, qui jus illud uſurpare conabantur, funditùs deleverunt. (*d*) Iidem *Jovis* & ludorum religione tuti vacationem ab armis habebant, ac ruri fermè degebant. Sed eâ contemptâ quiete, cùm ſe poſtea bellis immiſcuiſſent, in magnas calamitates inciderunt.

e Pauſ. Eliac. A. p. 156. (*e*) Igitur ex ea gente certaminum arbitri, (quos *agonothetas*, ſive *Hellanodicas* vocabant) primùm exſtitêre duo; tùm novem; poſtea decem ac duodecim; inde octo; ac decem deníque ſunt facti. (*f*) Coram his athletæ producti, ad *Jovis Fidii* ſtatuam, quem ὄρκιον nominabant, ad jusjurandum adigebantur, omnes ſe diſciplinæ numeros decem ante diem certaminis menſibus expleſſe. (*g*) Præcipuum & antiquiſſimum genus certaminis curſus fuit, quod *ſtadium* appellabant, reliqua deinceps addidêre. (*h*) Quinque omninò ludis inſtaurandis attributi ſunt dies ab Luna undecima ad quintam decimam. Plenilunio quippe agonem obibant, ut ait *Pindarus*. (*i*) Ac paulò ante ludicrum, denunciatis per civitates induciis, ſi quæ bellum invicem gererent, ab armis abſtinere jubebantur.

f Pauſ. Eliac. A. p. 173. g Pauſ. Eliac. A. p. 200. h Pindar. & ejus Schol. ad Olymp. 5. Tzet. ad Lycoph. i Thuc. l. 5. p. 380. edit. Vech.

(*a*) Jam

(*a*) Jam cùm nudi prorsùs athletæ certarent, ab iis ſpectaculis muliebrem ſexum lex, & pudor arcebat. In quo muſcas iis (*b*) *Ælianus* anteponit, quæ ſponte avolantes nuſquam per id tempus apparebant. Victorum oleaginea corona præmium fuit. Tùm ad aras ſex, quas ſingulas par Deorum obtinebat, ſacra faciebant. Prima omnium *Olympias* ſtadionicam habuit *Corœbum Elidenſem*: quem arte coquum fuiſſe prodit (*c*) *Athenæus*. Ea porrò *Olympias* iniit anno Periodi *Julianæ* 3938. mundi 3208. qui eſt ante natalem *Chriſti* 776. actique ſunt ludi à *Julii* 19. die, ad 23. Quippe legitimum tempus illorum fuit æſtivum, ſub ipſum ſolſtitium.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

a Dion. Halic. l. 7 ſub fin.

b Lib. 5. de Anim. c. 17.

c Lib. 9.

CAPUT VI.

De poſteriore ac redivivo Aſſyriorum *imperio, ejuſque Principibus, deque* Juditha, *&* Holopherne, *ac de* Sargon, *&* Thartan; *tum de* Babylonici *regni primordio.*

FIt in ſacris Libris *Aſſyriorum* Regum non infrequens mentio, etiam poſt illud tempus, quo *Sardanapalo* mortuo, prius illud imperium à *Belo* vel *Nino* cœptum, occidiſſe conſtat. Id enim anno illo contigiſſe inter omnes convenit, quo *Medorum* imperii jacta ſunt fundamenta. Quod quidem centum annis ante primam *Olympiadem*, hoc eſt trecentis ac ſeptemdecim ante *Cyri* primordium eveniſſe, (1) ſuprà *cap.* 4. demonſtravimus. Atqui longè poſt illud tempus alii recenſentur *Aſſyriorum* Principes, qui & *Ninive* ſedem regni

Vide l. 9. de Doct. Temp. c. 25.

(1) *Suprà cap.* 4. *demonſtravimus*] Vid. ibi notas. Et in genere de rebus iſtis adi *Uſſerium & Marshamum locis citat.* longiores enim requirerentur ad omnia hic emendanda obſervationes, quam ut in notis reponi poſſunt.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. gni ſui collocarunt. Sic (2) *Azariâ* regnante, ſub ejus nonum & triceſimum annum, *Phul* Rex *Aſſyriorum Iſraëlitas* vexaſſe (*a*) dicitur. Qui annus ante *Chriſtum* numeratur 771. & eſt centeſimus ſextus ab nece *Sardanapali*, excidioque *Ninives*.

a Lib. 4. Reg. c. 15. 19.

Per. Jul. 3943. Ne te longiùs morer: exiſtimo poſt antiquum illud *Aſſyriorum* exſtinctum vel in *Medos* tranſlatum imperium, (3) paulatim exoleſcentibus *Medis*, & propter ignaviam ac mollitiem eorum labefactatis viribus, nonnullos defeciſſe; primùm *Aſſyrios*, deinde *Babylonios*. Nam quòd *Medi* ab *Arbace* ad *Dejocem* non eumdem fortunæ curſum tenuerint, ex eo veriſimile fit, quòd Herodotus interjecto illo ſpatio *Medos* ait liberos ac ſine Rege vixiſſe. Quocirca *Ninive* ſubversâ, & prioribus ſublatis *Aſſyriis*, novi poſtea Reges exſtiterunt, qui urbem illam inſtaurarunt, latèque dominati ſunt, donec à *Babyloniis* Regibus bello ſuperati fuerunt. Horum nomina, & quibus in *Judæa* regnantibus exſtiterint, qui quidem in Scriptura, memorantur, adſcribam:

(2) *Azariâ regnante & Phul*] Phulem ante Sardanapalum reponendum pluſquam veroſimile reddit. *Uſſer.* ad A. P. J. 3943.

(3) *Paulatim exoleſcentibus Medis*] vel potius ſtatim poſt everſam Aſſyriorum Monarchiam, antequam conſtitutum fuiſſet Regnum Medorum. Vid. *ſup. cap.* 4. *not.* 3.

Later-

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Laterculum Regum *Aſſyriorum.*

	Reges *Aſſyrii.*	Regnantibus in *Judæa.*		Anni Jul. Per. in quos incidit eorum mentio.
1	*Phul*	*Ozia*	4. *Reg.* 15. 19.	3943
2	*Teglath Phalaſar.*	*Ioathan* & *Phacee*	Ibid. verſ. 29.	3955
3	*Salmanaſar*	*Ezechiâ*	4. *Reg.* 17. 3.	3993
4	*Sennacherib* ejus F.	*Ezechiâ*	Ibid. 18. 13. & *Tob.* 1. 18.	4000
5	*Aſſarhaddon Sennacheribi* F.	*Ezechiâ*	4. *Reg.* 19. 37.	4001
6	*Nabuchodonoſor* diverſus à *Babylonio.*	*Manaſſe.*	*Judith.* 1. 5.	4025

Hi ſunt *Aſſyriorum* Reges, quorum Scriptura meminit: (4) quos initiò *Babyloniâ* potitos eſſe liquet (*a*) ex ſacra Regum hiſtoria: ubi *Salmanaſar* è *Babylone* aliiſque regionibus colonos in *Samariam* miſiſſe dicitur. Sed & *Medis* imperaſſe ex eodem (*b*) libro colligitur.

a Reg. 4. c. 17. 24.

b c. 18. 2. Vid. Iſai. 23. 13. ex Hebræorum interpretatione.

(*c*) *Salmanaſar Iſraëliticum* regnum invaſit, & *Iſraëlitas*, quo nomine decem ferè tribus continebantur, in *Mediam*, & *Babyloniam*, ac reliquas Orientis provincias relegavit; pro iis

c 4. Reg. 17. & ſeq.

(4) *Quos initio Babyloniâ potitos eſſe liquet*] Scilicet perpetuis inter novos illos Reges bellis modò huic modò illi cedebat Babylonia, ſicque, licet Reges Babylonii Nabónaſari poſteri vigerent, potentior Salmanaſar Babylone aliquamdiu potiri & inde colonos Samariam mittere potuit. *Uſſerius* porrò hanc novam fuiſſe coloniam non Salmanaſaris ſed Eſarhaddonis tempore miſſam judicat, ex loco Ezræ c. 4. v. 2. 10. ad A. P. J. 4017.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Samaritani ex variis gentibus collecti.

iis colonos in illorum vacuas ſedes variis ex gentibus infudit: quibus cùm infeſti leones eſſent, *Aſſyriorum* Rex unum è captivis *Judæorum* Sacerdotibus ad eos mittit: à quo *Hebræorum* numinis religiones edocti; has ipſas cum profanis ſuperſtitionibus ſuæ quiſque patriæ complexi ſunt. Hinc *Samaritanorum* fœda colluvio, & in longum propagata tempus, ortum accepit.

a 4. Reg. 18. & ſeq.

(*a*) Poſt *Iſraëliticam* vaſtitatem, quæ ſub annum *Ezechiæ* ſextum incidit, non ultra regnare *Salmanaſar* annum *Ezechiæ* 14. potuit. Siquidem *Sennacheribus* circa annum iſtum illi ſucceſſit. Quo anno in *Judæam* duxit exercitum; ac pluribus expugnatis oppidis, dum *Hieroſolymam* aggreditur, & per legatos *Ezechiæ* Regi & *Iſraëlitarum* Deo contumelioſis vocibus inſultat, unâ nocte deletis ab Angelo 185000. trepidus domum rediit: ubi filiorum parricidio inter ſacra, & in ipſo Dei ſui conſpectu miſerrimè periit, (*b*) cùm priùs *Judæorum* exſulum nece, quos in regnum ſuum deportatos habebat, acceptam in illorum patria cladem eſſet ultus.

b Tobiæ 1.

Vide l. 12. de Doct. Temp. c. 26.

c Judith. 1.

Juditha tempus.

(5) *Nabuchodonoſor* verò, quem poſtremum in ſerie numeramus, is ille eſt, qui in hiſtoria (*c*) *Judith*, contra *Arphaxadum* *Medorum* Regem, à quo *Ecbatana* condita erant, inito prælio viciſſe dicitur, anno regni ſui duodecimo. Non alius eſt *Arphaxad*, quàm *Dejoces Herodoti* atque *Cteſiæ*, qui *Medorum* primus ab *Herodoto* Rex ponitur. Nam tempora mirificè congruunt. Hinc *Juditham* ad *Manaſſis* tempora pertinere cum pleriſque credimus. Regnare porrò cœpit *Manaſſes* anno Periodi *Julianæ* 4016. *Dejoces* autem 4018.

(6) *Ba-*

(5) *Nabuchodonoſor verò*] Is eſt qui in *Canon. Ptolem.* Saoſduchinus nuncupatur Eſarhaddonis ſucceſſor; imperavit & Aſſyriis & Babyloniis. Vid. *inf. Not.* 8.

(6) *Babylone* interim reguli quidam ab *Nabonaſ-* A. 3702.
ſaro deinceps regnum ſtatuerant: quod initio Per. Jul.
modicum, & *Aßyriorum* dominatui ſubjectum ad 4185.
fuit: unde (*a*) *Merodach*, qui per illud tem- *a* 2. Pa-
pus *Babylonem* tenebat, unus è *Nabuchodono-* ral. 33.
ſori Principibus appellatur, à quo captus eſt, 11.
& in *Babyloniam* perductus *Manaßes*. Quo
abſente *Nabuchodonoſorus* *Holophernem* miſit
in *Judæam*, qui ab *Juditha* laudatiſſima fœmina prudenter illuſus & occiſus eſt.

Præter hos *Aſſyriorum* Reges meminit (*b*) *b* c. 20.
Iſaias *Sargon* Regis *Aßyriorum*, qui *Thartan* 1.
miſit; quem cum *Sennacheribo* plerique confundunt, (*c*) quod hic *Thartan* miſiſſe fertur. *c* 4. Reg.
Non deſunt tamen, qui diverſum utrumque 18. 17.
faciunt. Quibus ſi auſcultemus, inter *Salmanaſarum* & *Sennacheribum* inculcandus erit; & hujus aut pater, aut certè frater fuiſſe putandus. Etſi probabilius eſt eumdem eſſe cum *Sennacheribo*. Siquidem (*d*) mortuo *Salma-* *d* Tob.
naſare regnaſſe pro illo dicitur *Sennacherib* fi- 1. 8.
lius ejus. Itaque nullus ambos inter collocandus videtur.

Cæterùm quæ de regni *Babylonici* primordio paulò antè obiter injecimus, *Ptolemæi* ac veterum Aſtronomorum teſtimonio nituntur, qui ab initio *Nabonaßari* *Babyloniæ* Regis tempora ſua computant. Quod initium annis
(*e*) 747. *Chriſti* æram antecedit. Hinc vetus *e* Per. Jul.
Chaldæorum regnum cœpiſſe videtur. Eſt in 3967.
ſacris libris prima Regum *Babyloniorum* mentio, ſub *Ezechiæ* regno, circa annum ejus 14.
(*f*) quo *Merodach* filius *Baladan* Rex *Baby-* *f* 4 Reg.
loniorum legatos miſiſſe fertur ad *Ezechiam*, 20. & 2.
ut interrogarent de portento, quod acciderat ſu- Par. 32. 31.

 per

(6) *Babylone interim*] Vid. *ſup. c.* 4. *Not.* 3. & de Nabonaſaro Merodaco aliiſque Babyloniæ Regibus conſule *Canon. Ptolem.* in loco porrò 2. *Paral.* 33. 11. qui hic ad marginem citatur nulla fit *Merodaci* mentio, reſpexit autor ad 2. *Paral. c.* 32. v. 38. qui locus infrà citatur.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

a Per. Jul. 4000.

per terram; tum quod illum ægrotaſſe didicerat. Annus 14. *Ezechiæ* ex his, quæ ſuperiùs expoſita ſunt, incurrit in (*a*) annum ante *Chriſtum* 714. qui eſt à *Nabonaſſari* primordio triceſimus quartus.

b In fine partis hujus.

(*b*) Vetus eſt Canon *Babyloniorum Regum*, quo *Ptolemæus* aliique Mathematici ſunt uſi, qui à *Nabonaſſaro* ad *Alexandri* M. obitum perducitur. In eo porrò *Mardokempadus*, qui *Merodach* in ſacris libris nominatur regnare cœpit anno ab *Nabonaſſaro* 27. & fortaſſis *Baladam* illius pater is eſt, quem *Conon Ilulaum* vocat.

Quocirca probabilis eſt conjectura, (7) poſt *Aſſyrios*, aliquanto ſpatio defeciſſe ab *Medis Babylonios*, ac privatum ſibi ſtatuiſſe regnum duce *Nabonaſſaro*. Quod regnum initio tenue, & *Aſſyriis* obnoxium (8) ab *Nabopolaſſaro* ejuſque filio *Nabuchodonoſoro* amplificatum eſt, ut & *Medos* ipſos *Aſſyrioſ*que ſibi ſubjiceret. De qua re poſtea. Sed obſcuriſſima ſunt illius imperii primordia; de quibus nihil præter conjecturam ferè reliquum habet hiſtoria.

CAPUT VII.

De Romulo *ac* Romæ *conditu, deque geſtis illius, & ſex inſequentium Regum.*

Part. 2. lib. 3.

c Dionyſ. Hal. l. 1. & 2. Liv. 1. Plut. Romul. Victor de Orig. Romæ.

DUODECIMUS ab *Ænea Latinis* regnavit *Amulius*, (*c*) *Numitore* fratre cir-

(7) *Poſt Aſſyrios &c.*] Vid. *ſup. cap.* 4. *Not.* 3.

(8) *Ab Nabopolaſſaro &c.*] Res ſic intelligi poteſt Eſarhaddon Sennacheribi filius & Succeſſor Babylonios ſub Aſſyriorum jugum iterum miſit. Indeque illius Succeſſores indifferenter Aſſyriorum, & Babyloniæ Reges dicuntur uſque ad Nabopolaſſarum, qui cum Babylonius eſſet Aſſyrii Regis legatus, & ab eo exercitus præfectus ab eo defecit, junctiſque cum Medo (Aſſyage) viribus, Aſſyrium Saracum ſeu Chinaladanum de Solio deturbavit & Ninivem expugnavit A. P. J 4088. ex quo Aſſyriis viciſſim imperarunt Babylonii. Hæc fere *Uſſerius* ad A. P. J. 4088.

circumvento, ad quem propter ætatem jus regni pertinebat. *Numitoris* unica erat filia *Silvia*, quam *Amulius*, ne qua poſteritatis ſpes eſſet, Veſtalem fecit. At illa, incertum à quo compreſſa, geminos eſt enixa, *Romulum*, ac *Remum*: qui juſſu Regis expoſiti, & à *Fauſtulo* paſtore clam educati, poſtquam adoleverunt, occiſo *Amulio*, avum reſtituerunt in regnum, & anno ipſius ſecundo *Romam* condiderunt: (1) qui (*a*) ex *Varronis* calculo incidit in annum tertium Olympiadis ſextæ.

A. 3702. Per. Jul. ad 4485.

a Plutar.

(*b*) *Dionyſius* auctor eſt natum eſſe *Romulum* anno 2. exeunte Olympiadis ſecundæ, (*c*) qui eſt ante *Chriſtum* 770. & octavo decimo pòſt, id eſt ante (*d*) *Chriſtum* 753. Urbem auſpicatò condidiſſe. Hic igitur, anno ætatis 18. primus ab convenarum manu Rex ſalutatus eſt, cùm jam fratrem novi æmulum regni ſuſtuliſſet. Mox ordinato rerum ſtatu, ac diviſo in partes populo, (*e*) *Sabinorum* puellas per ludorum occaſionem rapuit anno regni quarto; ex quo vehemens ac diuturnum cum *Sabinis* bellum geſſerunt. Victi *Ceninenſes*, *Antemnates*, *Cruſtumini*; ac demum *Sabinis Tatio* duce prementibus, interventu raptarum, inter ambos convenit, uti *Romæ* communiter habitarent, ac duo ſimul imperarent, *Romulus*, & *Tatius*. Hoc verò poſt ſex annos interfecto, ſolus regnavit utriſque *Romulus*, & 38. annos explevit, finitimis interim civitatibus bello ſuperatis; *Fidenatibus* imprimis, ac *Vejentibus*. (*f*) Demùm ad *Capreæ* paludem dum concionem haberet, repente caliginoſâ tempeſtate ſubortâ, nuſquam comparuit, à Patribus, ut eſt multorum opinio, diſcerptus, quibus propter impotentiam inviſus eſſe cœperat. Mors illius contigit anno 1. exeunte

b Lib. 2. p. 119. ed. Vech.

c Per. Jul. 3944.

d Per. Jul. 3961.

Romulus.

e Halic. 2. p. 100. Liv. Flor. Plut.

f Dionyſ. Livius, Plut. Flor. Vide 10. de Doct. Temp. c. 21.

(1) *Qui ex Varronis calculo*] de Tempore quo condita eſt Roma de variis calculis Varronis & Faſtorum Capitolinorum, Vid. *loc. ad marg. paulò ſuprà cit. Part.* 2. *lib.* 3. *c.* 2.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. te Olymp. 16. (*a*) ante *Chriſtum* 715. *Ezechiæ* circiter 13. quo anno *Maji* 26. ſub occaſum Sol defecit.

a Per. Jul. 3999. Primus ille civitatem in curias triginta diſtribuit, populum in tribus tres. Tenues clientelæ potentiorum addixit; quos & Patricios nominavit. Tres de hoſte victo triumphos in urbem invexit; 1. de *Caninenſibus* & *Antemnatibus*: quando & *Acrone* Rege eorum ſuâ manu cæſo, prima *Jovi Feretrio* ſpolia reportavit: 2. de *Camerinis*, 3. de *Fidenatibus* & *Vejentibus*.

Numa. *b* Dion. l. 2. p. 120. Liv. 1. Plut. Num. Poſt interregnum unius anni Rex à *Romanis* optatus eſt *Numa Pompilius* genere *Sabinus*, & *Curibus* oriundus, (*b*) anno tertio Olympiad. decimæ ſextæ, ante *Chriſtianam* æram 714. qui ad pacis ſtudia converſus, *Romana* ſacra conſtituit. Annum decem hactenus menſibus conſtantem duobus auxit. *Jani* templo clauſo perpetuum ſuis otium fecit. Regnavit annos 43.

c Dion. 3. init. & cæteri. Tertius *Romæ* regnavit *Tullus Hoſtilius*, (*c*) qui anno 2. Olymp. 27. cœpit, ante *Chriſtum* 671. vir pacis inſolens, & ad bella factus. Hic, *Albanis* victis, urbem eorum excîdit, cùm opes ejus omnes ipſumque populum *Romam* tranſtuliſſet; ac *Metium Fuffetium Albanorum* Dictatorem perfidiæ convictum inter duos currus religatum actis equis in diverſa diſtraxiſſet. Ter ille triumphavit, de *Albanis*, *Fidenatibus*, *Sabinis*. Regnavit annos 32. ac de cœlo tactus, cum uxore familiaque periit.

Ancus. Quartus regnavit *Ancus Martius*, (2) *Numæ Pompilii* nepos, anno ante *Chriſtum* 639. ſecundo Olymp. 35. à quo *Latini* ſuperati, ac plerique in Urbem recepti, qui in *Aventino*

(2) *Numæ Pompilii nepos*] Senec. Ep. 108. Anci originem non certò notam fuiſſe aſſerit. *Anci pater nullus Numæ nepos dicitur*.

tino collocati ſunt. *Janiculum* ab eodem munitum, & ſublicio ponte junctus *Tiberis*, *Oſtia* condita. Regnavit annos quatuor & viginti. A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Quintus *Romæ* Rex *Tarquinius Priſcus* cœpit anno ſecundo Olymp. 41. ante *Chriſtum* 615. Hic *Demarati Corinthii*, ex *Bacchiadarum* ſtirpe, profugi filius, & *Lucumo* priùs dictus, *Romam* migravit, & à *Tarquiniis Etruſco* oppido, ubi cum patre hactenus habitârat, *Lucius Tarquinius* appellatus eſt. Adeptus imperium Senatum ampliavit: *Tuſciæ* populos 12. ſubegit: ab iiſque inſignia ſummæ poteſtatis accepit faſces, trabeam, curules prætextam, & id genus alia. Opera præterea in Urbe magnifica condidit: velut cloacas, quibus in *Tiberim* aqua derivabatur. (*a*) *Capitolini Jovis* ædem inchoavit. Occiſus eſt ab *Anci* filiis, cùm regnaſſet annos 38. *Tarquinius Priſcus.* *a* Dion. 4. &c.

Hujus gener ſextus ordine regnavit *Servius Tullius* anno 4. Olympiadis 50. ante *Chriſtum* 577. Hic (3) *Ocriſiâ Corniculanâ* captivâ matre natus, ac *Tarquinio* Regi virtute commendatus, regii ſtemmatis proceribus antepoſitus eſt. Multa in Republica præclarè ab eo ſunt ordinata. Primus (*b*) cenſum inſtituit, ac quinto quoque vertente anno fieri decrevit: Ex cenſu populum in claſſes & centurias diſtribuit. Urbem ipſam amplificavit. Regno demum ſumma cum laude per annos 44. adminiſtrato, generi ſui *Tarquinii* ac filiæ exſecrando parricidio vita illi eſt erepta. *Servius Tullius.* *b* Vide 2. de Doct. Temp. c. 76.

Anno, (*c*) ut refert *Dionyſius*, quarto Olympiadis 61. ante *Chriſtum* 533. ſeptimus ac poſtremus regnavit *Tarquinius* cognomento *Superbus*, quem *Priſci* filium plerique *Romanorum* veterum, & eos ſecutus *Livius*, aſſeverarunt; nepo- *c* Dion. 4. p. 212. Liv. 1. &c. *Tarquinius Superbus.*

(3) *Ocriſiâ Corniculanâ captivâ matre natus,*] Senec. loc. cit. *de Servii matre dubitatur*; additque, *Duos Romanos Reges eſſe quorum alter patrem non habet, alter matrem.*

A. 3702. Per. Jul ad 4185. nepotem fuiſſe perſuadet *Dionyſius*. Hic regnum ſcelere partum non meliùs, quàm quæſierat, adminiſtravit. Cædibus ac direptionibus in Senatores ac Nobiles graſſatus eſt. *Latinorum* ſociorum commune fanum in *Albano* conſtituit, *Latinaſ*que ferias condidit. Templum *Capitolini Jovis*, ab avo cœptum, de manubiis exædificavit. Tandem ob ſtuprum *Lucretiæ* nobiliſſimæ fœminæ ab (4) *Arunte* filio ejus illatum, abſens, dum *Ardeam* obſideret, conſenſu populi ſumma illi abrogata dignitas eſt, cumque eo regium nomen è civitate ſublatum anno Urbis exeunte 244.

CAPUT VIII.

De bello Meſſeniaco, *ac Rege eorum* Ariſtomene, *deque* Tyrtæo *Poëta*.

a Pauſan. Meſſen. Juſt. 3. Excerpta Diod. à Valeſ. edita, p. 226.

MESSENIA (*a*) *Laconicæ* finitima regio eſt, quam (1) poſteri *Herculis* occuparunt. Hujus incolæ, gravi ac diuturno cum *Lacedæmoniis* bello fortiter geſto, tandem victi ac ſolum vertere coacti ſunt. Cauſa belli fuiſſe videtur *Lacedæmoniorum* cupiditas & ambitio, ex quibus invidia in vicinos ac ſimultas oritur. Occaſionem dedit ſive *Lacænis* oblatum à *Meſſeniis* ſtuprum per ſacrorum ſpeciem, ac *Teleclo Lacedæmoniorum* Regi ab iiſdem illata nex; ſive mutuæ privatorum injuriæ; quas dum civitates animoſiùs perſequuntur, bellum utrinque vehemens exarſit. Initium oppugnandi fecere *Lacedæmonii*, qui nequicquam provocantibus ad æquas conditiones *Meſſeniis*, graviſſimo jurejurando priùs obſtricti,

Bellum Meſſeniacum.

(4) *Ab Arunte filio*] Sic quidem *Florus lib.* 1. *c.* 10. ſed *Livius, Dionyſius*, aliique non ab *Arunte*, ſed à *Sexto Tarquinio* vim Lucretiæ illatam fuiſſe aſſerunt. Obſervatum id fuerat in Præfat. huj. oper. edit. Lugd. Batav.

(1) *Poſteri Herculis occuparunt.*] Vid. *ſup. lib.* 1. *c.* 12.

obſtricti, non ante ſe ab armis ceſſaturos, quàm *Meſſeniam* obtinerent, eorum oppidum in clivo poſitum occuparunt *Amphiam*. (*a*) Id accidit anno ſecundo nonæ Olympiadis, hoc eſt Periodi *Julianæ* 3971. *Euphaë Meſſeniis* regnante. Quarto pòſt anno, qui fuit Periodi *Julianæ* 3975. atrox prælium eſt factum; tùm nova *Lacedæmoniorum* irruptio: ac denique *Meſſenii*, cæteris oppidis relictis, *Ithomen* muniunt. Mortuo *Euphaë*, *Ariſtodemus* Rex à *Meſſeniis* eligitur, is qui filiam ex oraculo jugularat. Id evenit anno circiter *Julianæ* Periodi 3984. tertio Olymp. 12. Ab hoc Rege magnam cladem acceperunt *Lacedæmonii*. (*b*) Quibus adeò placuit, ad prolem ſufficiendam, uxores ſuas proſtituere, unde nati quos *Parthenios* vocarunt, de quibus poſtea. Ea res circa tertium annum Olympiadis 13. accidit, *Ariſtodemi* quintum. Demùm *Ariſtodemus* deſperatâ patriæ ſalute, quod *Ithomen* arctiſſimâ obſidione premerent *Spartani*, ſemetipſum ad filiæ ſepulcrum jugulat, poſtquam annos ſex & majorem ſeptimi partem imperavit. Anno verò primo Olymp. 14. exeunte, Periodi *Julianæ* 3991. viceſimo quàm initum erat *Meſſeniacum* bellum, *Ithome* à *Meſſeniis* deſerta, & à *Lacedæmoniis* everſa eſt. Ita bello priori finis imponitur. Ex hoc *Meſſeniorum* naufragio quidam, *Alcidamidâ* duce, *Rhegium* commigrarunt, quod eſt *Italiæ* oppidum.

A. 3702. Per. Jul. ad 4135.

a Pauſan. Meſſen. p. 116.

b Juſt. 3. Parthenii.

Poſt annos inde 38. hoc eſt Olympiadis 23. anno 4. Periodi *Julianæ* 4029. Archonte *Athenis Tleſiâ*, ut ait *Pauſanias Ariſtomenis* hortatu viri heroicâ fortitudine præditi, *Meſſenii* bellum contra *Lacedæmonios* inſtaurant; quo bello *Lacedæmonii*, ex oraculo, ducem ab *Athenienſibus* petunt. Hi *Tyrtæum* Poëtam ludimagiſtrum ad illos deſtinant. Quo imperatore victi primùm; poſtea dolo potiùs quàm virtute ſuperiores facti ſunt. *Meſſenii* in

Tyrtæus.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. in *Iram* montem ſe recipiunt anno belli tertio: ubi undecim annos hoſtibus reſtiterunt. (*a*) Multa per id tempus incredibilia & ſtupenda *Ariſtomenes* edidit. Tandem anno *Olymp.* 27. primo, expugnata eſt *Ira*, ante *Chriſtum* 671. ac bellum deſiit, quod ex *Pauſaniæ* narratione colligitur annos tenuiſſe 14 (*b*) *Juſtinus* tamen bellum ſecundum poſt annos à priore octoginta ab *Meſſeniis* inſtauratum refert, cùm toto hoc ſpatio ſervilem in modum à *Lacedæmoniis* eſſent habiti. *Meſſenii*, excisâ patriâ, vere appetente, in *Siciliam* navigant, ibique *Zanclen*, occupant, quam *Meſſanam* nominant.

a Pauſan. Meſſen. 128. & ſeq.

b Vide Valeſ. ad Exc. Diod. p. 38.

CAPUT IX.

De Cyaxare Medorum *Rege*, *&* Scytharum *irruptione*, *ac* Babyloniorum *Regibus*, *præſertim* Nabuchodonoſoro, *ejuſque poſteris.*

HERODOTUS (*c*) in primo libro, *Medorum* imperium regnante *Phraorte Cyaxaris* patre auctum & amplificatum eſſe ſcribit, ab eoque *Perſas* & *Aſiaticos* bello domitos ac ſubactos. Qui cùm *Aſſyrios* oppugnaret, ac (1) *Ninum* obſideret, ibi cum maxima exercitus parte periit. *Cyaxares Phraortis* filius, ut patrem ulciſceretur, contra *Aſſyrios* bellum & ipſe ſuſcepit. Quibus victis, in ipſa *Nini* obſidione, ſubitâ irruptione *Scytharum* opprimitur. *Scytharum irruptio.* Qui *Cymmerios* inſequentes, *Madye* duce, *Aſiam* ac *Mediam* inundaverant. Iidem *Aſiæ* octo & viginti annis dominati ſunt, continuas ex ea prædas agentes, ac prohibente nullo impune graſſantes; donec poſt annos 28. *Cyaxares* convivio illos excepit, ac poculis largioribus invitatos & temulentos ad unum occidit omnes, priſtinumque recuperavit imperium.

c Herod. 1. c. 102. Par. 2. l. 3. c. 4.

Ad

(1) *Ninum obſideret*] quæ ſæpius Ninive dicitur.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Ad eumdem poſteà *Cyaxarem Scithici* nominis alii cùm ſupplices veniſſent, eos ille benignè habuit: quibus & *Medorum* pueros *Scythico* ſermone, ac ſagittandi peritiâ, quâ illi præ cæteris pollebant, inſtituendos tradidit.

Interim *Scythæ* quotidie venatum euntes, ferinæ ſemper aliquid offerebant Regi. Quod cùm aliquando prædæ inopiâ deſiiſſent facere malè ab illo ſunt accepti. Quam injuriam barbaricâ crudelitate ſunt ulti. Unum enim de diſcipulis ſuis mactatum, ac ferinæ in modum paratum, ad Regem deferunt; & ſubinde ſupplices ad *Alyattem Lydiæ* Regem ſeſe recipiunt. *Cyaxares*, comperto flagitio, profugos ad ſupplicium dedi ſibi poſtulat, ac bellum, niſi impetraret, *Lydis* minatur. Quinquennali igitur bello per eventus varios & ancipites tracto, ſexto demùm anno ſit inter ipſos prælium, à quo repentinâ Solis obſcuratione territi deſtiterunt. Tandem *Syenneſis Cilicis* & *Labyniti Babylonii* operâ conciliati ſunt invicem, paxque nuptiali fœdere ſancita. Nam *Arienne Alyattis* filia *Aſtyagi Cyaxaris* filio nupſit. (2) *Labynitus* iſte idem eſſe videtur, qui in ſacris Libris *Nabuchodonoſorus* dicitur, *Nabopoloſſari* filius, qui tum *Babylone* regnabat, ac jam *Medorum* excuſſo dominatu, *Babyloniorum* res in majus extulerat, de quibus deinceps facienda mentio eſt.

Poſt *Nabonaſſarum*, quem, *Babylonici* fundatorem imperii jure ſuſpicamur, plures, ſed obſcuri, ad *Nabopolaſſarum* uſque numerantur in Mathematico Canone, cujus ſuprà meminimus.

(2) *Labynithus iſte idem eſſe videtur, qui in - - Nabopolaſſari filius*] ad hæc tempora non pertinet Labynithus, ſed idem eſt cum Nabonido, ultimo Babyloniorum Rege, cui ſucceſſit, vel potius quem de Solio dejecit, Saxares Danieli Darius Medus dictus, *Uſſer.* ad A. P. J. 4159. & 4176. Id expreſsè docet *Beroſus* apud Joſ. quem tamen in erroribus ſecutus eſt autor noſter.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. nimus. *Nabopolaſſarus Babylonicum* regnum, quod modicum acceperat, armis propagavit: Quippe (*a*) *Beroſus Chaldaicorum* Scriptor Annalium & *Alexandri* M. temporum æqualis prodidit, *Nabopolaſſarum Nabuchodonoſori* patrem *Ægypto*, *Cœleſyriæ*, ac *Phœniciæ* dominantem, illis præfeciſſe Satrapam: qui cùm defeciſſet, *Nabopolaſſarus* ingraveſcente jam ætate filium ſuum *Nabuchodonoſorum* adverſus illum cum exercitu miſit; qui perduellibus victis, recuperatoque imperio, cùm inter hæc fato functus eſſet *Nabopolaſſarus*, raptim *Babylonem* advolavit, copiis omnibus unà cum præda cuidam amicorum relictis, ut ea deportaret in *Babyloniam*. Regnavit *Nabopolaſſarus* annos unum & viginti, ac cœpit anno Periodi *Julianæ* 4089. *Joſiæ* Regis 17. Porrò expeditio illa prior *Nabuchodonoſori*, *Joakimi Joſiæ* Regis filii anno tertio quartove ineunte, contigit Periodi *Julianæ* 4107. à quo *Nabuchodonoſori* Regis initium auſpicati ſunt *Judæi* quamvis biennio poſt hunc annum ſuperſtes fuit *Nabopolaſſarus*. *Nabuchodonoſorus* porro patre multò clarior longè bella maxima geſſit, ac gentes plurimas vincendo peragravit; quod non ſolùm Literæ ſacræ teſtantur, ſed etiam *Megaſthenes*, in quarto rerum *Indicarum* (*b*) apud *Joſephum* de hoc Rege ſcripſit, fortitudine multum ab eo eſſe ſuperatum *Herculem*. Nam & præcipuam illum *Africæ* civitatem, & majorem, *Hiſpaniæ* partem armis ſubjugaſſe. Addit *Philoſtratus* in *Phœnicum* & *Indorum* hiſtoriis, *Tyrum* ab eodem annis tredecim oppugnatam: quam anno circiter regni ſui aggreſſus videtur decimo ſexto, Periodi *Julianæ* 4122. anno antequam obſideret *Hieroſolymam*, *Sedeciâ* regnante. Tantis elatus ſucceſſibus *Nabuchodonoſorus* primùm coli ſe pro Deo voluit; (*c*) ingentique ſibi, ut (*d*) quibuſdam placet, ex auro erectâ ſtatuâ, numinis

Nabopolaſſarus.

Nabuchodonoſorus.

a Apud Joſeph. l. 9. Ant. c. 11. & 1. con. App. p. 925. edit. Frob. Euſ. 9. de Præp. p. 267.

b 10. Ant. c. 11.

c Dan. 3.

d Hiero.

nis ritu adorari eam juſſit: quam impietatem liberè detrectantes *Hebræos* tres, *Ananiam*, *Azariam*, *Miſaëlem*, vivos in ardentem fornacem mandavit abjici. Sed cùm exſtinctis, qui circùm erant, ſatellitibus, tribus illis flamma pepercisset, & inter eos quartus quidam ignotâ, ſed auguſtiori, quàm eſt humana, ſpecie conſpectus eſſet, irâ in ſtuporem religionemque verſâ, Rex juvenibus iſtis & eorum ſocio *Danieli* omnem deinceps honorem tribuit; tum quem ſibi uſurparat impiè cultum ac venerationem, *Hebræorum* in Deum pio edicto tranſtulit. (*a*) Verùm relapſis in ſuperbiam moribus, poſtquam neque divinis oſtentis, neque *Danielis* hortatu revocari ſe ad officium paſſus eſt, in amentiam incurrit: ex qua pecudis ritu ac pabulo victitans, ſeptem totos annos ſub dio tranſegit; donec receptâ mente, ac ſceleris exoratâ veniâ, in priſtinum eſt reſtitutus. Moritur deinde anno, poſt parentis obitum regni, tertio & quadrageſimo, (*b*) ante *Chriſtum* 563. quo ſecundus iniit *Olympiadis* 45.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Tres pueri in fornacem injecti.

a Dan. 4.

b Per. Jul. 4151.

(*c*) *Evilmerodachus* hunc filius excepit; qui ſtatim ut regnum adiit, *Joachinum*, ſive *Jechoniam*, *Joakimi* filium, qui ſe *Nabuchodonoſoro* dediderat, è carcere liberatum habuit in pretio, & in contubernium accepit. (*d*) Hujus ſororem habebat in matrimonio *Nerigloſſoorus*, ex eaque *Laboroſſarchodum* ſuſceperat. Itaque occiſo *Evilmerodacho*, poſt expletum regni biennium, quaſi tutorio nomine, pro filio *Laboroſſarchodo*, (3) quem nos *Baltaſſarum* eſſe credimus, imperium geſſit annis quatuor; qui quidem *Laboroſſarchodo* nonnumquam im-

c 4. Reg. 25. 17. Jerem. 51. 31.

Evilmerodachus.

d Beroſ. apud Joſeph. 1. con. App. p. 226. edit. Frob. & Euſeb. 10. de Præp. p. 267.

Baltaſar.

(3) *Quem nos Baltaſſarum eſſe credimus*] Non Laboroſſarchodus ſed Nabonidus Danieli Baltaſarus vel Belçatſar nominatur, rationes ab Autore noſtro *Part. 2. lib. 3. cap.* 6. allatæ tales non ſunt ut *Uſſerii* argumentis ex *Beroſo* & *Can. Ptolem.* ſerie Chronologicâ deductis præponderent. Vid. *Uſſer. loc. cit. in Not. præced.*

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *Necos.* Poſt hunc *Necos* ejus filius præfuit. Quem *Syros* ad *Magdolum* acie viciſſe auctor eſt *Herodotus.* (*a*) Hic eſt *Necaos Ægypti* Rex, à quo *Joſias* interfectus eſt in *Mageddo*, circa annum ante *Chriſtum* 611. quo ſextum jam annum regnabat *Necos*: qui annis exactis in regno ſedecim, *Pſammim* ſucceſſorem habuit: hic *Apriem*, qui (*b*) *Hieremiæ* eſt *Ephree.*

a 4. Reg. 23. 29. & 2. Par. 35. 20.

b Jerem. 44. 30.

Apries. Ab eo propter *Cyrenaicam* expeditionem haudquaquam è ſententia geſtam defecerunt *Ægyptii.* Ad quos placandos miſſum ait *Herodotus Amaſim* præfectum; qui conciliatis ſibi rebellibus, regnum invaſit ipſe; & *Apriem* in cuſtodia detentum, poſtulantibus deinde *Ægyptiis*, neci dedidit. Cœpit *Apries*, ex *Herodoti* ratiociniis, anno Periodi *Julianæ* 4120. & annis 25. regnavit. Ita *Amaſis* anno Periodi *Julianæ* 4145. iniit. Quem primùm, ſuperſtite adhuc *Necao*, præpoſitum *Ægypto* fuiſſe à *Nabuchodonoſoro* crediderim; &, poſt occiſum *Apriem*, *Babyloniorum* excuſſo dominatu, ſuis auſpiciis regnare cœpiſſe. Quippe *Nabopolaſſarus*, ut ſuprà demonſtravi, jamdudum *Ægyptum* ſubegerat. (1) Quâ, ut apparet, propriis permiſsâ Regibus, iiſque vectigalibus factis, curatorem addidit, qui illam in officio contineret, quod & filius deinceps ejus *Nabuchodonoſorus* inſtituit.

c Herod. l. 2. c. 172. *Amaſis.* *Amaſim* refert (*c*) *Herodotus*, quòd plebeio eſſet genere, ab ſuis initiò eſſe contemptum: hos verò conſilio & ſolertia potiùs, quàm vi ac minis, ad cultum ſui in hunc modum adduxiſſe. Pelvim auream, in qua pedes cum con-

(1) *Quâ - - propriis permiſſâ Regibus*] Imò à Babyloniis ſtatim poſt extinctam Monarchiam Aſſyriacam defeciſſe Ægyptios & perpetua cum illis bella geſſiſſe, apparet inter alia ex *Ierem. cap.* 34. 37. &c. Amaſis autem non à Babylonio Ægypto præfectus, ſed Saïtes quidam fuit Apriæ ſubditus *Herodot. lib* 2. *c.* 172. & ab eo miſſus ad pacandam ſeditionem, quæ in Ægypto orta fuerat ob infauſtum ſucceſſum expeditionis in Cyrenæos ſuſceptæ. *Herod. lib.* 2. *cap.* 161. 162. & *Diod. Sic. lib.* 1.

convivis lavare ſolitus erat, comminuit, ac ſimulacrum ex ea numinis fecit, idque in propatulo dedicavit. Quod cùm ab *Ægyptiis* magno haberi in honore didiciſſet, vocatâ concione dixit, ſtatuam illam, quam adeo venerabantur, ex ea pelvi fabricatam eſſe, quam ad ſordidos uſus adhibere conſueſſet. Sibi verò perinde ut illi contigiſſe; qui cum plebejus antea fuiſſet, nunc ſe illorum eſſe principem. Æquum itaque videri, ſibi ut deinceps ab omnibus honos haberetur. Quâ Oratione ſtatim quod volebat effecit. A. 3702. Per. Jul. ad 4182.

(*a*) Ferunt & ab eodem latam hanc eſſe legem, ut quotannis apud provinciarum præſides profiterentur ſinguli, undenam victum ſibi compararent: qui aut hoc non faceret, aut vivendi rationem non probaret, morte plecteretur. Quam legem imitatus poſtea *Solon Athenienſibus* tuliſſe dicitur. *Amaſis* ſex circiter menſibus deceſſit antè quàm *Cambyſes* in *Ægyptum* irrueret; de quo paulò pòſt dicetur. *a* Herod. l. 2. c. 177.

CAPUT XI.

De Aſtyage Medorum *Rege ultimo, & occaſu* Medici *regni, atque initio* Perſici, Crœſo, *ac* Cyro, *& hujus geſtis rebus, monarchia, & obitu, ac* Judæorum *reditu à* Babylonica *ſervitute.*

MEDIS (1) ultimus regnavit *Aſtyages*, ut (*b*) *Herodotus*, & *Cteſias*, ex iiſque cæteri deinceps Hiſtorici prodiderunt. Hic, cùm virili careret ſobole, quam habebat unicam filiam *Mandanem, Cambyſi* cuidam *Perſæ* collocavit, homini quieto, neque novarum rerum cupido; quòd ex ſomnio didicerat, ſe ab nepote *b* Herod. 1. Cteſ. Ju. 1. Vid. par. 2. l. 3. c. 8.

(1) *Ultimus regnavit Aſtyages*] Vid. *ſup. cap.* 9. *Not. ult* & *Xenoph. Cyropæd.* unde tota hæc de Cambyſe viro ignobili & Aſtyagis ſomnio fabula ſolidè refutari poteſt.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *Samaritani ex variis gentibus collecti.* iis colonos in illorum vacuas ſedes variis ex gentibus infudit: quibus cùm infeſti leones eſſent, *Aſſyriorum* Rex unum è captivis *Judæorum* Sacerdotibus ad eos mittit: à quo *Hebræorum* numinis religiones edocti; has ipſas cum profanis ſuperſtitionibus ſuæ quiſque patriæ complexi ſunt. Hinc *Samaritanorum* fœda colluvio, & in longum propagata tempus, ortum accepit.

a 4. Reg. 18. & ſeq. (*a*) Poſt *Iſraëliticam* vaſtitatem, quæ ſub annum *Ezechiæ* ſextum incidit, non ultra regnare *Salmanaſar* annum *Ezechiæ* 14. potuit. Siquidem *Sennacheribus* circa annum iſtum illi ſucceſſit. Quo anno in *Judæam* duxit exercitum; ac pluribus expugnatis oppidis, dum *Hieroſolymam* aggreditur, & per legatos *Ezechiæ* Regi & *Iſraëlitarum* Deo contumelioſis vocibus inſultat, unâ nocte deletis ab Angelo 185000. trepidus domum rediit: ubi filiorum parricidio inter ſacra, & in ipſo Dei ſui conſpectu miſerrimè periit, (*b*) cùm priùs *Judæorum* exſulum nece, quos in regnum ſuum deportatos habebat, acceptam in illorum patria cladem eſſet ultus.

b Tobiæ 1.

Vide l. 12. de Doct. Temp. c. 26. (5) *Nabuchodonoſor* verò, quem poſtremum in ſerie numeramus, is ille eſt, qui in hiſtoria (*c*) *Judith*, contra *Arphaxadum Medorum* Regem, à quo *Ecbatana* condita erant, inito prælio viciſſe dicitur, anno regni ſui duodecimo. Non alius eſt *Arphaxad*, quàm *Dejoces Herodoti* atque *Cteſiæ*, qui *Medorum* primus ab *Herodoto* Rex ponitur. Nam tempora mirificè congruunt. Hinc *Juditham* ad *Manaſſis* tempora pertinere cum pleriſque credimus. Regnare porrò cœpit *Manaſſes* anno Periodi *Julianæ* 4016. *Dejoces* autem 4018.

c Judith. 1.

Judithæ tempus.

(6) *Ba-*

(5) *Nabuchodonoſor verò*] Is eſt qui in *Canon. Ptolem.* Saolduchinus nuncupatur Eſarhaddonis ſucceſſor; imperavit & Aſſyriis & Babyloniis. Vid. *inf. Not.* 8.

(6) *Babylone* interim reguli quidam ab *Nabonaſ-* A. 3702.
ſaro deinceps regnum ſtatuerant: quod initio Per. Jul.
modicum, & *Aſſyriorum* dominatui ſubjectum ad 4185.
fuit: unde (*a*) *Merodach*, qui per illud tem- *a* 2. Pa-
pus *Babylonem* tenebat, unus è *Nabuchodono-* ral. 33.
ſori Principibus appellatur, à quo captus eſt, 11.
& in *Babyloniam* perductus *Manaſſes*. Quo abſente *Nabuchodonoſorus Holophernem* miſit in *Judæam*, qui ab *Juditha* laudatiſſima fœmina prudenter illuſus & occiſus eſt.

Præter hos *Aſſyriorum* Reges meminit (*b*) *b* c. 20.
Iſaias Sargon Regis *Aſſyriorum*, qui *Thartan* 1.
miſit; quem cum *Sennacheribo* plerique confundunt, (*c*) quod hic *Thartan* miſiſſe fertur. *c* 4. Reg.
Non deſunt tamen, qui diverſum utrumque 18. 17.
faciunt. Quibus ſi auſcultemus, inter *Salmanaſarum* & *Sennacheribum* inculcandus erit; & hujus aut pater, aut certè frater fuiſſe putandus. Etſi probabilius eſt eumdem eſſe cum
Sennacheribo. Siquidem (*d*) mortuo *Salma-* *d* Tob.
naſare regnaſſe pro illo dicitur *Sennacherib* fi- 1. 8.
lius ejus. Itaque nullus ambos inter collocandus videtur.

Cæterùm quæ de regni *Babylonici* primordio paulò antè obiter injecimus, *Ptolemæi* ac veterum Aſtronomorum teſtimonio nituntur, qui ab initio *Nabonaſſari Babyloniæ* Regis tempora ſua computant. Quod initium annis
(*e*) 747. *Chriſti* æram antecedit. Hinc vetus *e* Per. Jul.
Chaldæorum regnum cœpiſſe videtur. Eſt in 3967.
ſacris libris prima Regum *Babyloniorum* mentio, ſub *Ezechiæ* regno, circa annum ejus 14.
(*f*) quo *Merodach* filius *Baladan* Rex *Baby-* *f* 4 Reg.
loniorum legatos miſiſſe fertur ad *Ezechiam*, 20. & 2.
ut interrogarent de portento, quod acciderat ſu- Par. 32. 31.

 per

(6) *Babylone interim*] Vid. *ſup. c.* 4. *Not.* 3. & de Nabonaſaro Merodaco aliiſque Babyloniæ Regibus conſule *Canon. Ptolem.* in loco porrò 2. *Paral.* 33. 11. qui hic ad marginem citatur nulla fit *Merodaci* mentio, reſpexit autor ad 2. *Paral. c.* 32. v. 31. qui locus infrà citatur.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

per terram; tum quod illum ægrotaſſe didicerat. Annus 14. *Ezechiæ* ex his, quæ ſuperiùs expoſita ſunt, incurrit in (*a*) annum ante *Chriſtum* 714. qui eſt à *Nabonaſſari* primordio tricesſimus quartus.

a Per. Jul. 4000.

b In fine partis hujus.

(*b*) Vetus eſt Canon *Babyloniorum Regum*, quo *Ptolemæus* aliique Mathematici ſunt uſi, qui à *Nabonaſſaro* ad *Alexandri* M. obitum perducitur. In eo porrò *Mardokempadus*, qui *Merodach* in ſacris libris nominatur regnare cœpit anno ab *Nabonaſſaro* 27. & fortaſſis *Baladam* illius pater is eſt, quem *Conon Ilulæum* vocat.

Quocirca probabilis eſt conjectura, (7) poſt *Aſſyrios*, aliquanto ſpatio defeciſſe ab *Medis Babylonios*, ac privatum ſibi ſtatuiſſe regnum duce *Nabonaſſaro*. Quod regnum initio tenue, & *Aſſyriis* obnoxium (8) ab *Nabopolaſſaro* ejuſque filio *Nabuchodonoſoro* amplificatum eſt, ut & *Medos* ipſos *Aſſyrioſ*que ſibi ſubjiceret. De qua re poſtea. Sed obſcuriſſima ſunt illius imperii primordia; de quibus nihil præter conjecturam ferè reliquum habet hiſtoria.

CAPUT VII.

De Romulo *ac* Romæ *conditu, deque geſtis illius, & ſex inſequentium Regum.*

Part. 2. lib. 3.

c Dionyſ. Hal. l. 1, & 2. Liv. 1. Plut. Romul. Victor de Orig. Romæ.

DUODECIMUS ab *Ænea Latinis* regnavit *Amulius*, (*c*) *Numitore* fratre cir-

(7) *Poſt Aſſyrios &c.*] Vid. *ſup. cap.* 4. *Not.* 3.

(8) *Ab Nabopolaſſaro &c.*] Res ſic intelligi poteſt Eſarhaddon Sennacheribi filius & Succeſſor Babylonios ſub Aſſyriorum jugum iterum miſit. Indeque illius Succeſſores indifferenter Aſſyriorum, & Babyloniæ Reges dicuntur uſque ad Nabopolaſſarum, qui cum Babylonius eſſet Aſſyrii Regis legatus, & ab eo exercitus præfectus ab eo defecit, junctiſque cum Medo (Aſſyage) viribus, Aſſyrium Saracum ſeu Chinaladanum de Solio deturbavit & Ninivem expugnavit A. P. J 4088. ex quo Aſſyriis viciſſim imperarunt Babylonii. Hæc ferè *Uſſerius* ad A. P. J. 4088.

circumvento, ad quem propter ætatem jus regni pertinebat. *Numitoris* unica erat filia *Silvia*, quam *Amulius*, ne qua poſteritatis ſpes eſſet, Veſtalem fecit. At illa, incertum à quo compreſſa, geminos eſt enixa, *Romulum*, ac *Remum*: qui juſſu Regis expoſiti, & à *Fauſtulo* paſtore clam educati, poſtquam adoleverunt, occiſo *Amulio*, avum reſtituerunt in regnum, & anno ipſius ſecundo *Romam* condiderunt: (1) qui (*a*) ex *Varronis* calculo incidit in annum tertium Olympiadis ſextæ. A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *a* Plutar.

(*b*) *Dionyſius* auctor eſt natum eſſe *Romulum* anno 2. exeunte Olympiadis ſecundæ, (*c*) qui eſt ante *Chriſtum* 770. & octavo decimo pòſt, id eſt ante (*d*) *Chriſtum* 753. Urbem auſpicatò condidiſſe. Hic igitur, anno ætatis 18. primus ab convenarum manu Rex ſalutatus eſt, cùm jam fratrem novi æmulum regni ſuſtuliſſet. Mox ordinato rerum ſtatu, ac diviſo in partes populo, (*e*) *Sabinorum* puellas per ludorum occaſionem rapuit anno regni quarto; ex quo vehemens ac diuturnum cum *Sabinis* bellum geſſerunt. Victi *Cæninenſes*, *Antemnates*, *Cruſtumini*; ac demum *Sabinis Tatio* duce prementibus, interventu raptarum, inter ambos convenit, uti *Romæ* communiter habitarent, ac duo ſimul imperarent, *Romulus*, & *Tatius*. Hoc verò poſt ſex annos interfecto, ſolus regnavit utriſque *Romulus*, & 38. annos explevit, finitimis interim civitatibus bello ſuperatis; *Fidenatibus* imprimis, ac *Vejentibus*. (*f*) Demùm ad *Capreæ* paludem dum concionem haberet, repente caliginoſâ tempeſtate ſubortâ, nuſquam comparuit, à Patribus, ut eſt multorum opinio, diſcerptus, quibus propter impotentiam inviſus eſſe cœperat. Mors illius contigit anno 1. exeunte

b Lib. 1. p. 119. ed. Vech. *c* Per. Jul. 3944. *d* Per. Jul. 3961. *Romulus.* *e* Halic. 2. p. 100. Liv. Flor. Plut. *f* Dionyſ. Livius, Plut. Flor. Vide 10. de Doct. Temp. c. 21.

F 5

(1) *Qui ex Varronis calculo*] de Tempore quo condita eſt Romà de variis calculis Varronis & Faſtorum Capitolinorum, Vid. *loc. ad marg. paulò ſuprà cit. Part. 2. lib. 3. c. 2.*

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. te Olymp. 16. (*a*) ante *Chriſtum* 715. *Ezechiæ* circiter 13. quo anno *Maji* 26. ſub occaſum Sol defecit.

a Per. Jul. 3999. Primus ille civitatem in curias triginta diſtribuit, populum in tribus tres. Tenues clientelæ potentiorum addixit; quos & Patricios nominavit. Tres de hoſte victo triumphos in urbem invexit; 1. de *Caninenſibus* & *Antemnatibus*: quando &, *Acrone* Rege eorum ſuâ manu cæſo, prima *Jovi Feretrio* ſpolia reportavit: 2. de *Camerinis*, 3. de *Fidenatibus* & *Vejentibus*.

Numa. *b* Dion. l. 2. p. 120. Liv. 1. Plut. Num. Poſt interregnum unius anni Rex à *Romanis* optatus eſt *Numa Pompilius* genere *Sabinus*, & *Curibus* oriundus, (*b*) anno tertio Olympiad. decimæ ſextæ, ante *Chriſtianam* æram 714. qui ad pacis ſtudia converſus, *Romana* ſacra conſtituit. Annum decem hactenus menſibus conſtantem duobus auxit. *Jani* templo clauſo perpetuum ſuis otium fecit. Regnavit annos 43.

c Dion. 3. init. & cæteri. Tertius *Romæ* regnavit *Tullus Hoſtilius*, (*c*) qui anno 2. Olymp. 27. cœpit, ante *Chriſtum* 671. vir pacis inſolens, & ad bella factus. Hic, *Albanis* victis, urbem eorum excîdit, cùm opes ejus omnes ipſumque populum *Romam* tranſtuliſſet; ac *Metium Fuffetium Albanorum* Dictatorem perfidiæ convictum inter duos currus religatum actis equis in diverſa diſtraxiſſet. Ter ille triumphavit, de *Albanis*, *Fidenatibus*, *Sabinis*. Regnavit annos 32. ac de cœlo tactus, cum uxore familiaque periit.

Ancus. Quartus regnavit *Ancus Martius*, (2) *Numæ Pompilii* nepos, anno ante *Chriſtum* 639. ſecundo Olymp. 35. à quo *Latini* ſuperati, ac plerique in Urbem recepti, qui in *Aventino*

(2) *Numæ Pompilii nepos*] Senec. Ep. 108. Anci originem non certò notam fuiſſe aſſerit. *Anci pater nullus Numæ nepos dicitur*.

tino collocati ſunt. *Janiculum* ab eodem munitum, & ſublicio ponte junctus *Tiberis*, *Oſtia* condita. Regnavit annos quatuor & viginti. A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Quintus *Romæ* Rex *Tarquinius Priſcus* cœpit anno ſecundo Olymp. 41. ante *Chriſtum* 615. Hic *Demarati Corinthii*, ex *Bacchiadarum* ſtirpe, profugi filius, & *Lucumo* priùs dictus, *Romam* migravit, & à *Tarquiniis Etruſco* oppido, ubi cum patre hactenus habitârat, *Lucius Tarquinius* appellatus eſt. Adeptus imperium Senatum ampliavit: *Tuſciæ* populos 12. ſubegit: ab iiſque inſignia ſummæ poteſtatis accepit faſces, trabeam, curules prætextam, & id genus alia. Opera præterea in Urbe magnifica condidit: velut cloacas, quibus in *Tiberim* aqua derivabatur. (*a*) *Capitolini Jovis* ædem inchoavit. Occiſus eſt ab *Anci* filiis, cùm regnaſſet annos 38. *Tarquinius Priſcus.*

a Dion. 4. &c.

Hujus gener ſextus ordine regnavit *Servius Tullius* anno 4. Olympiadis 50. ante *Chriſtum* 577. Hic (3) *Ocriſiâ Corniculanâ* captivâ matre natus, ac *Tarquinio* Regi virtute commendatus, regii ſtemmatis proceribus antepoſitus eſt. Multa in Republica præclarè ab eo ſunt ordinata. Primus (*b*) cenſum inſtituit, ac quinto quoque vertente anno fieri decrevit: Ex cenſu populum in claſſes & centurias diſtribuit. Urbem ipſam amplificavit. Regno demum ſumma cum laude per annos 44. adminiſtrato, generi ſui *Tarquinii* ac filiæ exſecrando parricidio vita illi eſt erepta. *Servius Tullius.*

b Vide 2. de Doct. Temp. c. 76.

Anno, (*c*) ut refert *Dionyſius*, quarto Olympiadis 61. ante *Chriſtum* 533. ſeptimus ac poſtremus regnavit *Tarquinius* cognomento *Superbus*, quem *Priſci* filium plerique *Romanorum* veterum, & eos ſecutus *Livius*, aſſeverarunt; nepo- *Tarquinius Superbus.*

c Dion. 4. p. 212. Liv. 1. &c.

(3) *Ocriſiâ Corniculanâ captivâ matre natus,*] Senec. loc. cit. *de Servii matre dubitatur*; additque, *Duos Romanos Reges eſſe quorum alter patrem non habet, alter matrem.*

A. 3702. Per. Jul ad 4185. nepotem fuiſſe perſuadet *Dionyſius*. Hic regnum ſcelere partum non meliùs, quàm quæſierat, adminiſtravit. Cædibus ac direptionibus in Senatores ac Nobiles graſſatus eſt. *Latinorum* ſociorum commune fanum in *Albano* conſtituit, *Latinaſ*que ferias condidit. Templum *Capitolini Jovis*, ab avo cœptum, de manubiis exædificavit. Tandem ob ſtuprum *Lucretiæ* nobiliſſimæ fœminæ ab (4) *Arunte* filio ejus illatum, abſens, dum *Ardeam* obſideret, conſenſu populi ſumma illi abrogata dignitas eſt, cumque eo regium nomen è civitate ſublatum anno Urbis exeunte 244.

CAPUT VIII.

De bello Meſſeniaco, *ac Rege eorum* Ariſtomene, *deque* Tyrtæo *Poëta*.

a Pauſan. Meſſen. Juſt. 3. Excerpta Diod. à Valeſ. edita, p. 226.

MESSENIA (*a*) *Laconicæ* finitima regio eſt, quam (1) poſteri *Herculis* occuparunt. Hujus incolæ, gravi ac diuturno cum *Lacedæmoniis* bello fortiter geſto, tandem victi ac ſolum vertere coacti ſunt. Cauſa belli fuiſſe videtur *Lacedæmoniorum* cupiditas & ambitio, ex quibus invidia in vicinos ac ſimultas oritur. Occaſionem dedit ſive *Lacænis* oblatum à *Meſſeniis* ſtuprum per ſacrorum ſpeciem, ac *Teleclo Lacedæmoniorum* Regi ab iiſdem illata nex; ſive mutuæ privatorum injuriæ; quas dum civitates animoſiùs perſequuntur, bellum utrinque vehemens exarſit. Initium oppugnandi fecere *Lacedæmonii*, qui nequicquam provocantibus ad æquas conditiones *Meſſeniis*, graviſſimo jurejurando priùs obſtricti,

Bellum Meſſeniacum.

(4) *Ab Arunte filio*] Sic quidem *Florus lib.* 1. *c.* 10. ſed *Livius*, *Dionyſius*, aliique non ab *Arunte*, ſed à *Sexto Tarquinio* vim Lucretiæ illatam fuiſſe aſſerunt. Obſervatum id fuerat in Præfat. huj. oper. edit. Lugd. Batav.

(1) *Poſteri Herculis occuparunt.*] Vid. *ſup. lib.* 1. *c.* 12.

obſtricti, non ante ſe ab armis ceſſaturos, quàm *Meſſeniam* obtinerent, eorum oppidum in clivo poſitum occuparunt *Amphiam*. (*a*) Id accidit anno ſecundo nonæ Olympiadis, hoc eſt Periodi *Julianæ* 3971. *Euphaë Meſſeniis* regnante. Quarto pòſt anno, qui fuit Periodi *Julianæ* 3975. atrox prælium eſt factum; tùm nova *Lacedæmoniorum* irruptio: ac denique *Meſſenii*, cæteris oppidis relictis, *Ithomen* muniunt. Mortuo *Euphaë*, *Ariſtodemus* Rex à *Meſſeniis* eligitur, is qui filiam ex oraculo jugularat. Id evenit anno circiter *Julianæ* Periodi 3984. tertio Olymp. 12. Ab hoc Rege magnam cladem acceperunt *Lacedæmonii*. (*b*) Quibus adeò placuit, ad prolem ſufficiendam, uxores ſuas proſtituere, unde nati quos *Parthenios* vocarunt, de quibus poſtea. Ea res circa tertium annum Olympiadis 13. accidit, *Ariſtodemi* quintum. Demùm *Ariſtodemus* deſperatâ patriæ ſalute, quod *Ithomen* arctiſſimâ obſidione premerent *Spartani*, ſemetipſum ad filiæ ſepulcrum jugulat, poſtquam annos ſex & majorem ſeptimi partem imperavit. Anno verò primo Olymp. 14. exeunte, Periodi *Julianæ* 3991. viceſimo quàm initum erat *Meſſeniacum* bellum, *Ithome* à *Meſſeniis* deſerta, & à *Lacedæmoniis* everſa eſt. Ita bello priori finis imponitur. Ex hoc *Meſſeniorum* naufragio quidam, *Alcidamidâ* duce, *Rhegium* commigrarunt, quod eſt *Italiæ* oppidum.

Poſt annos inde 38. hoc eſt Olympiadis 23. anno 4. Periodi *Julianæ* 4029. Archonte *Athenis Tleſiâ*, ut ait *Pauſanias Ariſtomenis* hortatu viri heroicâ fortitudine præditi, *Meſſenii* bellum contra *Lacedæmonios* inſtaurant; quo bello *Lacedæmonii*, ex oraculo, ducem ab *Athenienſibus* petunt. Hi *Tyrtæum* Poëtam ludimagiſtrum ad illos deſtinant. Quo imperatore victi primùm; poſtea dolo potiùs quàm virtute ſuperiores facti ſunt. *Meſſenii* in

A. 3702. Per. Jul. ad 4135.

a Pauſan. Meſſen. p. 116.

b Juſt. 3. *Parthenii.*

Tyrtæus.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. in *Iram* montem ſe recipiunt anno belli tertio: ubi undecim annos hoſtibus reſtiterunt. (*a*) Multa per id tempus incredibilia & ſtupenda *Ariſtomenes* edidit. Tandem anno *Olymp.* 27. primo, expugnata eſt *Ira*, ante *Chriſtum* 671. ac bellum deſiit, quod ex *Pauſaniæ* narratione colligitur annos tenuiſſe 14 (*b*) *Juſtinus* tamen bellum ſecundum poſt annos à priore octoginta ab *Meſſeniis* inſtauratum refert, cùm toto hoc ſpatio ſervilem in modum à *Lacedæmoniis* eſſent habiti. *Meſſenii*, exciſâ patriâ, vere appetente, in *Siciliam* navigant, ibique *Zanclen*, occupant, quam *Meſſanam* nominant.

a Pauſan. Meſſen. 128. & ſeq.
b Vide Valeſ. ad Exc. Diod. p. 38.

CAPUT IX.

De Cyaxare Medorum *Rege*, *&* Scytharum *irruptione*, *ac* Babyloniorum *Regibus*, *præſertim* Nabuchodonoſoro, *ejuſque poſteris.*

HERODOTUS (*c*) in primo libro, *Medorum* imperium regnante *Phraorte Cyaxaris* patre auctum & amplificatum eſſe ſcribit, ab eoque *Perſas* & *Aſiaticos* bello domitos ac ſubactos. Qui cùm *Aſſyrios* oppugnaret, ac (1) *Ninum* obſideret, ibi cum maxima exercitus parte periit. *Cyaxares Phraortis* filius, ut patrem ulciſceretur, contra *Aſſyrios* bellum & ipſe ſuſcepit. Quibus victis, in ipſa *Nini* obſidione, ſubitâ irruptione *Scytharum* opprimitur. Qui *Cymmerios* inſequentes, *Madye* duce, *Aſiam* ac *Mediam* inundaverant. Iidem *Aſiæ* octo & viginti annis dominati ſunt, continuas ex ea prædas agentes, ac prohibente nullo impune graſſantes; donec poſt annos 28. *Cyaxares* convivio illos excepit, ac poculis largioribus invitatos & temulentos ad unum occidit omnes, priſtinumque recuperavit imperium.

c Herod. 1. c. 102. Par. 2. l. 3. c. 4.

Scytharum irruptio.

(1) *Ninum obſideret*] quæ ſæpius Ninive dicitur.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Ad eumdem poſteà *Cyaxarem Scithici* nominis alii cùm ſupplices veniſſent, eos ille benignè habuit: quibus & *Medorum* pueros *Scythico* ſermone, ac ſagittandi peritiâ, quâ illi præ cæteris pollebant, inſtituendos tradidit.

Interim *Scythæ* quotidie venatum euntes, ferinæ ſemper aliquid offerebant Regi. Quod cùm aliquando prædæ inopiâ deſiiſſent facere malè ab illo ſunt accepti. Quam injuriam barbaricâ crudelitate ſunt ulti. Unum enim de diſcipulis ſuis mactatum, ac ferinæ in modum paratum, ad Regem deferunt; & ſubinde ſupplices ad *Alyattem Lydiæ* Regem ſeſe recipiunt. *Cyaxares*, comperto flagitio, profugos ad ſupplicium dedi ſibi poſtulat, ac bellum, niſi impetraret, *Lydis* minatur. Quinquennali igitur bello per eventus varios & ancipites tracto, ſexto demùm anno ſit inter ipſos prælium, à quo repentinâ Solis obſcuratione territi deſtiterunt. Tandem *Syenneſis Cilicis* & *Labyniti Babylonii* operâ conciliati ſunt invicem, paxque nuptiali fœdere ſancita. Nam *Arienne Alyattis* filia *Aſtyagi Cyaxaris* filio nupſit. (2) *Labynitus* iſte idem eſſe videtur, qui in ſacris Libris *Nabuchodonoſorus* dicitur, *Nabopoloſſari* filius, qui tum *Babylone* regnabat, ac jam *Medorum* excuſſo dominatu, *Babyloniorum* res in majus extulerat, de quibus deinceps facienda mentio eſt.

Poſt *Nabonaſſarum*, quem, *Babylonici* fundatorem imperii jure ſuſpicamur, plures, ſed obſcuri, ad *Nabopolaſſarum* uſque numerantur in Mathematico Canone, cujus ſuprà meminimus.

(2) *Labynithus iſte idem eſſe videtur, qui in - - Nabopolaſſari filius*] ad hæc tempora non pertinet Labynithus, ſed idem eſt cum Nabonido, ultimo Babyloniorum Rege, cui ſucceſſit, vel potius quem de Solio dejecit, Saxares Danieli Darius Medus dictus, *Uſſer.* ad A. P. J. 4159. & 4176. Id expreſsè docet *Beroſus* apud Joſ. quem tamen in erroribus ſecutus eſt auctor noſter.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. nimus. *Nabopolaſſarus Babylonicum* regnum, quod modicum acceperat, armis propagavit. Quippe (*a*) *Beroſus Chaldaicorum* Scriptor Annalium & *Alexandri* M. temporum æqualis prodidit, *Nabopolaſſarum Nabuchodonoſori* patrem *Ægypto*, *Cœleſyriæ*, ac *Phœniciæ* dominantem, illis præfeciſſe Satrapam: qui cùm defeciſſet, *Nabopolaſſarus* ingraveſcente jam ætate filium ſuum *Nabuchodonoſorum* adverſus illum cum exercitu miſit; qui perduellibus victis, recuperatoque imperio, cùm inter hæc fato functus eſſet *Nabopolaſſarus*, raptim *Babylonem* advolavit, copiis omnibus unà cum præda cuidam amicorum relictis, ut ea deportaret in *Babyloniam*. Regnavit *Nabopolaſſarus* annos unum & viginti, ac cœpit anno Periodi *Julianæ* 4080. *Joſiæ* Regis 17. Porrò expeditio illa prior *Nabuchodonoſori*, *Joakimi Joſiæ* Regis filii anno tertio quartove ineunte, contigit Periodi *Julianæ* 4107. à quo *Nabuchodonoſori* Regis initium auſpicati ſunt *Judæi* quamvis biennio poſt hunc annum ſuperſtes fuit *Nabopolaſſarus*. *Nabuchodonoſorus* porrò patre multò clarior longè bella maxima geſſit, ac gentes plurimas vincendo peragravit; quod non ſolùm Literæ ſacræ teſtantur, ſed etiam *Megaſthenes*, in quarto rerum *Indicarum* (*b*) apud *Joſephum* de hoc Rege ſcripſit, fortitudine multum ab eo eſſe ſuperatum *Herculem*. Nam & præcipuam illum *Africæ* civitatem, & majorem *Hiſpaniæ* partem armis ſubjugaſſe. Addit *Philoſtratus* in *Phœnicum* & *Indorum* hiſtoriis, *Tyrum* ab eodem annis tredecim oppugnatam: quam anno circiter regni ſui aggreſſus videtur decimo ſexto, Periodi *Julianæ* 4122. anno antequam obſideret *Hieroſolymam*, *Sedeciâ* regnante. Tantis elatus ſucceſſibus *Nabuchodonoſorus* primùm coli ſe pro Deo voluit; (*c*) ingentique ſibi, ut (*d*) quibuſdam placet, ex auro erectâ ſtatuâ, numinis

a Apud Joſeph. l. 9. Ant. c. 11. & 1. con. App. p. 925. edit. Frob. Euſ. 9. de Præp. p. 267.

Nabopolaſſarus.

Nabuchodonoſorus.

b 10. Ant. c. 11.

c Dan. 3.

d Hiero.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Tres pueri in fornacem injecti.

nis ritu adorari eam juſſit: quam impietatem liberè detrectantes *Hebræos* tres, *Ananiam*, *Azariam*, *Miſaëlem*, vivos in ardentem fornacem mandavit abjici. Sed cùm exſtinctis, qui circùm erant, ſatellitibus, tribus illis flamma pepercisset, & inter eos quartus quidam ignotâ, ſed auguſtiori, quàm eſt humana, ſpecie conſpectus eſſet, irâ in ſtuporem religionemque versâ, Rex juvenibus iſtis & eorum ſocio *Danieli* omnem deinceps honorem tribuit; tum quem ſibi uſurparat impiè cultum ac venerationem, *Hebræorum* in Deum pio edicto tranſtulit. (*a*) Verùm relapſis in ſuperbiam moribus, poſtquam neque divinis oſtentis, neque *Danielis* hortatu revocari ſe ad officium paſſus eſt, in amentiam incurrit: ex qua pecudis ritu ac pabulo victitans, ſeptem totos annos ſub dio tranſegit; donec receptâ mente, ac ſceleris exoratâ veniâ, in priſtinum eſt reſtitutus. Moritur deinde anno, poſt parentis obitum regni, tertio & quadrageſimo, (*b*) ante *Chriſtum* 563. quo ſecundus iniit *Olympiadis* 45.

a Dan. 4.

b Per. Jul. 4151.

c 4. Reg. 25. 17. Jerem. 51. 31.

Evilmerodachus.

(*c*) *Evilmerodachus* hunc filius excepit; qui ſtatim ut regnum adiit, *Joachinum*, ſive *Jechoniam*, *Joakimi* filium, qui ſe *Nabuchodonoſoro* dediderat, è carcere liberatum habuit in pretio, & in contubernium accepit. (*d*) Hujus ſororem habebat in matrimonio *Nerigloſſoorus*, ex eaque *Laboroſſarchodum* ſuſceperat. Itaque occiſo *Evilmerodacho*, poſt expletum regni biennium, quaſi tutorio nomine, pro filio *Laboroſſarchodo*, (3) quem nos *Baltaſſarum* eſſe credimus, imperium geſſit annis quatuor; qui quidem *Laboroſſarchodo* nonnumquam im-

d Beroſ. apud Joſeph. 1. con. App. p. 226. edit. Frob. & Euſeb. 10. de Præp. p. 267.

Baltaſar.

(3) *Quem nos Baltaſſarum eſſe credimus*] Non Laboroſſarchodus ſed Nabonidus Danieli Baltaſarus vel Belçatſar nominatur, rationes ab Autore noſtro *Part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. allatæ tales non ſunt ut *Uſſerii* argumentis ex *Beroſo* & *Can. Ptolem.* ſerie Chronologicâ deductis præponderent. Vid. *Uſſer. loc. cit.* in *Not. præced.*

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. putari ſolent. (*a*) Hic verò, patre mortuo, cùm ad luxum & perpotationem ſacrilegium adderet, ac ſaçra vaſa, quæ ex *Hieroſolymitano* templo avus ipſius tranſportarat, profanos ad uſus conviviorum inferri juſſiſſet, vidit ad parietem moventes ſeſe manus humanæ digitos, ac tria verba pingentes; quæ cùm interpretari nemo, præter *Danielem*, potuiſſet, is ſummum inde honorem eſt adeptus. Rex verò eâdem nocte conſpiratione ſuorum, quos ob pravam indolem alienos à ſe fecerat, interfectus eſt, novem poſt parentis obitum menſibus exactis.

a Dan. 5.

Nabonidus.

Tum de conſenſu procerum (4) *Nabonido* cuidam origine *Medo*, & conjurationis ſocio, defertur imperium. Quod cùm ille ſeptemdecim adminiſtraſſet annis, bello appetitus à *Cyro Perſarum* Rege, & intra *Borſippenam* incluſus arcem, deditione factâ in *Carmaniam* tranſlatus eſt.

(4) *Nabonido cuidam origine Medo*] Beroſo dicitur Nabonidus τὶς τῶν ἐκ Βαβυλῶνος, quod cum ex Babylonicâ ſtirpe (Regiâ ſcil.) potius quàm Medicâ fuiſſe probat. Is reverà Nebucadneſaris ex filio Evilmerodaco *nepos* fuit. Vid. *loc. cit. Not.* 2. præterea Beroſi locum apud *Ioſeph. Antiq. lib.* 10. & adv. *Appian. lib.* 1. hæc ultima loca malè intelligit *Petavius* huj. op. *Part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. curâ ex illis colligit Nabonidum non fuiſſe de ſtirpe Nebucadnetſaris cum contrarium potiùs ex iis colligatur. Hinc porrò patet non in Carmaniam translatum, ut malè hic habet author noſter ex Beroſo, ſed in palatio occiſum fuiſſe Nabonidum. vid. *Dan.* 5. v. 30. Cæterum inter Medorum Reges omittitur à *Petavio* ultimus, Cyaxares ſcil. Aſtyagis filius, qui Babyloniæ imperium Cyri ſororis filii virtute partum obtinuit, idque per duos circiter annos occupavit, eſtque Darius Medus, de quo *Dan.* 5. 6. & 9. in eos errores incidit autor noſter, quod nimium *Iuſtini* narrationibus crediderit, quæ ex *Xenophonte* emendari debent.

A. 3701. Per. Jul. ad 4185.

CAPUT X.

De poſtremis Ægypti *Regibus ex* Heredoto, Sethone, *duodecim Principibus*, Pſammeticho, Necao, Amaſide, *& cæteris.*

ÆGYPTIORUM origines ac Dynaſtiæ, quas ex *Africano* & *Euſebio Georgius* Monachus collegit, multis fabulis adſperſæ ſunt. Quare, iis omiſſis, paucos ex *Herodoto* Reges adducemus in medium, qui ad hanc noſtram & ſacram illuſtrandam hiſtoriam neceſſarii videntur. (*a*) Ergo ille, commemoratis aliquot Regibus, regnaſſe ſcribit *Vulcani* Sacerdotem *Sethon*; qui cùm militari genere contemptim uteretur, in ejus offenſionem incidit. Itaque cùm *Sennacheribus Arabum Aſſyriorum*que Rex magnis viribus oppugnaſſet *Ægyptum*, ab ſuo exercitu deſtitutus *Sethon* numinis imploravit fidem; à quo murium agreſtium vis immiſſa noctu hoſtium pharetras, & arcuum nervos, ac ſcutorum habenas aroſit. Ita poſtero die hoſtes armis exſuti fugam fecêre. Non dubium eſt, quin *Sennacheribus* ille Rex *Aſſyriorum* idem fuerit, qui *Ezechiâ* regnante *Judæam* populatus eſt. Nam utrobique tempora congruunt.

Part. 2. l. 3. c. 7.

a Herod. 2. c. 141. & ſeq.

Sethon.

Poſt *Sethonem* duodecim ſibi Reges *Ægyptii* præfecerunt, totidem in partes regione diviſâ. Horum unus *Pſammetichus* fuit; qui à collegis pulſus, & in paluſtria loca relegatus, *Ionum* & *Carum* auxilio ſuperatis undecim reliquis, univerſam occupavit *Ægyptum*, & cum *Græcis* amicitiam fecit; primuſque agrum illis in *Ægypto* ad incolendum dedit. Initium illius cadit in annum ante *Chriſtum* 670. Olympiadis 26. tertium: ab eoque annos 54. regnavit, ex quibus unde triginta in *Azoti Palæſtinæ* oppidi obſidione conſumpſit.

Duodecim reguli.

A. 5702. Per. Jul. ad 4185. *Necos.* Poſt hunc *Necos* ejus filius præfuit. Quem *Syros* ad *Magdolum* acie viciſſe auctor eſt *Herodotus.* (*a*) Hic eſt *Necaos Ægypti* Rex, à quo *Joſias* interfectus eſt in *Mageddo*, circa annum ante *Chriſtum* 611. quo ſextum jam annum regnabat *Necos*: qui annis exactis in regno ſedecim, *Pſammim* ſucceſſorem habuit: hic *Apriem*, qui (*b*) *Hieremiæ* eſt *Ephree*.

a 4. Reg. 23. 29. & 2. Par. 35. 20.

b Jerem. 44. 30.

Apries. Ab eo propter *Cyrenaicam* expeditionem haudquaquam è ſententia geſtam defecerunt *Ægyptii.* Ad quos placandos miſſum ait *Herodotus Amaſim* præfectum; qui conciliatis ſibi rebellibus, regnum invaſit ipſe; & *Apriem* in cuſtodia detentum, poſtulantibus deinde *Ægyptiis*, neci dedidit. Cœpit *Apries*, ex *Herodoti* ratiociniis, anno Periodi *Julianæ* 4120. & annis 25. regnavit. Ita *Amaſis* anno Periodi *Julianæ* 4145. iniit. Quem primùm, ſuperſtite adhuc *Necao*, præpoſitum *Ægypto* fuiſſe à *Nabuchodonoſoro* crediderim; &, poſt occiſum *Apriem*, *Babyloniorum* excuſſo dominatu, ſuis auſpiciis regnare cœpiſſe. Quippe *Nabopolaſſarus*, ut ſuprà demonſtravi, jamdudum *Ægyptum* ſubegerat. (1) Quâ, ut apparet, propriis permiſsâ Regibus, iiſque vectigalibus factis, curatorem addidit, qui illam in officio contineret, quod & filius deinceps ejus *Nabuchodonoſorus* inſtituit.

c Herod. l. 2. c. 172. *Amaſis.* *Amaſim* refert (*c*) *Herodotus*, quòd plebeio eſſet genere, ab ſuis initiò eſſe contemptum: hos verò conſilio & ſolertia potiùs, quàm vi ac minis, ad cultum ſui in hunc modum adduxiſſe. Pelvim auream, in qua pedes cum con-

(1) *Quâ - - propriis permiſsâ Regibus*] Imò à Babyloniis ſtatim poſt exſtinctam Monarchiam Aſſyriacam defeciſſe Ægyptios & perpetua cum illis bella geſſiſſe, apparet inter alia ex *Ierem. cap.* 34. 37. &c. Amaſis autem non à Babylonio Ægypto præfectus, ſed Saïtes quidam fuit Apriæ ſubditus *Herodot. lib* 2. *c.* 172. & ab eo miſſus ad pacandam ſeditionem, quæ in Ægypto orta fuerat ob infauſtum ſucceſſum expeditionis in Cyrenæos ſuſceptæ. *Herod. lib.* 2. *cap.* 161. 162. & *Diod. Sic. lib.* 1.

convivis lavare ſolitus erat, comminuit, ac ſimulacrum ex ea numinis fecit, idque in propatulo dedicavit. Quod cùm ab *Ægyptiis* magno haberi in honore didiciſſet, vocatâ concione dixit, ſtatuam illam, quam adeo venerabantur, ex ea pelvi fabricatam eſſe, quam ad ſordidos uſus adhibere conſueſſet. Sibi verò perinde ut illi contigiſſe; qui cum plebejus antea fuiſſet, nunc ſe illorum eſſe principem. Æquum itaque videri, ſibi ut deinceps ab omnibus honos haberetur. Quâ Oratione ſtatim quod volebat effecit. A. 3702. Per. Jul. ad 4182.

(*a*) Ferunt & ab eodem latam hanc eſſe legem, ut quotannis apud provinciarum præſides profiterentur ſinguli, undenam victum ſibi compararent: qui aut hoc non faceret, aut vivendi rationem non probaret, morte plecteretur. Quam legem imitatus poſtea *Solon Athenienſibus* tuliſſe dicitur. *Amaſis* ſex circiter menſibus deceſſit antè quàm *Cambyſes* in *Ægyptum* irrueret; de quo paulò pòſt dicetur. a Herod. l. 2. c. 177.

CAPUT XI.

De Aſtyage Medorum *Rege ultimo, & occaſu* Medici *regni, atque initio* Perſici, Crœſo, *ac* Cyro, *& hujus geſtis rebus, monarchia, & obitu, ac* Judæorum *reditu à* Babylonica *ſervitute.*

MEDIS (1) ultimus regnavit *Aſtyages*, ut (*b*) *Herodotus*, & *Cteſias*, ex iiſque cæteri deinceps Hiſtorici prodiderunt. Hic, cùm virili careret ſobole, quam habebat unicam filiam *Mandanem*, *Cambyſi* cuidam *Perſæ* collocavit, homini quieto, neque novarum rerum cupido; quòd ex ſomnio didicerat, ſe ab nepote b Herod. 1. Cteſ. Ju. 1. Vid. par. 2. l. 3. c. 8.

(1) *Ultimus regnavit Aſtyages*] Vid. *ſup. cap.* 9. *Not. ult* & *Xenoph. Cyriped.* unde tota hæc de Cambyſe viro ignobili & Aſtyagis ſomnio fabula ſolidè refutari poteſt.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. nepote imperio eſſe privandum. Eâdem de cauſa prægnantem ad ſe filiam evocat, & ex ea natum infantem occidendum *Harpago* tradit; quem unum familiariſſimum habebat, & arcanorum omnium participem. At ille clam exponendum paſtori regio dedit, à quo educatus, ubi ad ætatem pervenit, ſomniorum implevit fidem. Nam cùm ab *Aſtyage* agnitus eſſet, & in gratiam receptus, demum hortante *Harpago* (cujus filium *Aſtyages*, ob ſervatum nepotem ſuum, interfecerat, epulandumque patri præbuerat) ab avo defecit. *Aſtyages* quid in *Harpagum* admiſiſſet oblitus, ſummam ei belli permiſit; qui exercitum omnem ſtatim *Cyro* prodidit. Poſt hæc *Aſtyages*, novis undique contractis copiis, cum *Cyro* confligit. Quo in prælio victus libertatem cum imperio perdidit, in quo (*a*) quinque & triginta annos expleverat. Sic à *Medis* ad *Perſas* poſt annos 317. dominatus tranſiit ineunte Olympiade 55. ut Antiquorum omnium conſenſus habet, (*b*) qui eſt annus ante *Chriſtum* 559.

Cyri incunabula.

a Herod. 1. c. 150.

b Per. Jul. 4155.

Aſtyage ſuperato primùm, cum *Crœſo Lydiſque* certamen fuit. *Crœſus* enim affinitate junctus *Aſtyagi*, ut (*c*) ſuprà retuli, ſimul incrementa *Cyri* ac *Perſarum* haud æquo ferens animo, bellum iis intulit. In quo victus ipſe cum omni regno maritimiſque *Græciæ* coloniis in *Cyri* poteſtatem venit. Scribit (*d*) *Diodorus Eurybatum Epheſium*, cum magna vi pecuniæ miſſum ab *Crœſo* ut in *Peloponneſo* reliquaque *Græcia* militem conſcriberet, ad *Cyrum* transfugiſſe. Inde nomen *Eurybati* probro apud *Græcos* habitum, ut cujus inſignem perfidiam & improbitatem notare vellent, eum vocarent *Eurybatum*. *Lydorum* illa clades Olympiade circiter 59. ineunte, (*e*) ante *Chriſtum* 544. eveniſſe videtur.

Crœſus.

c Cap. 9.

d In Excerpt. à Valeſ. editis p. 241.

e Anno Per. Jul. 4170.

Crœſus ab victore *Cyro* damnatus incendio, cùm

cùm *Solonis* identidem nomen appellaret, ſciſcitanti *Cyro* quid is tandem hominis eſſet, *Athenienſem* fuiſſe ſapientem reſpondit, qui ſe olim admonuiſſet: *Mortalem ante obitum neminem dici beatum oportere:* quæ vox quàm eſſet vera nunc ſe demùm intelligere. Hoc audito, *Cyrus* non ſolùm homini pepercit, ſed etiam in pretio deinceps habuit. Inde ſubactâ *Lydiâ*, *Aſiam* expugnavit, cui *Mazarem* præfecit; à quo *Lydi*, cùm iterum rebellaſſent, conſilio *Crœſi*, armis atque equis ademptis, cauponias, & ludicras artes, ac lenocinia exercere ſunt juſſi; de quibus *ludorum* & *ludiorum* vocabula ipſa fluxiſſe creduntur. Poſt hunc, *Harpagus* eamdem curavit provinciam; (*a*) & *Joniam* aliaſque propinquas regiones ditionis *Perſicæ* fecit, orſus à *Phocæa* civitate; cujus incolæ barbaricæ metu ſervitutis, rebus omnibus ſuis in naves impoſitis, ac dira ſibi, ſi umquam redirent, imprecati, ad *Corſicam*, & *Italiam*, oramque *Gallicam* appulere, (*b*) & in hac nobile condiderunt oppidum, quod *Maſſiliam* dixerunt. Quod circa Olymp. 60. evenit. Quanquam alii haud paulò ante id tempus iiſdem ab *Phocæis* conſtructam ferunt *Maſſiliam*; in eaque fuiſſe ſententia ſummum virum *Ariſtotelem* teſtis eſt (*c*) *Harpocratio*; & *Euſebius* ad 45. Olympiadem conditum illius adnotat. Interim *Cyrus* in *Babyloniam* tranſportato exercitu, in qua tum *Nabonidus* regnabat, (2) quem *Darium Medum* appellatum eſſe ſuperiùs oſtendimus, patre *Medo Babylonis* inquilino genitum,) caput gentis *Babylonem* poſt longam obſidionem cepit, circiter anno 22. quàm *Medorum* opes everterat, (*d*) ante *Chriſtum* 538. quo tertius iniit annus Olympiadis 60. *Darium* verò *Medum* in *Carmaniam* tranſtulit. Ab hoc anno captæ *Babylonis* novum imperii primordium *Cyrus* accepit;

[Margin: A. 3702. Per. Jul. ad 4185.]

[Margin: *a* Herod. 1.]

[Margin: *b* Iſocr. in Archid. Juſt. 43.]

[Margin: *c* Harpoc. in Μασσαλία.]

[Margin: Vide Scal. ad Euſeb. 1417.]

[Margin: *d* Per. Jul. 4176.]

(2) *Quem Darium Medum* &c.] Vid. *ſup.* c. 9. Not. 2. 3. 4.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. cepit; indidemque illius anni in ſacris Literis putari ſolent.

Cyri mors. Tot elatus victoriis *Cyrus Maßagetis* intulit bellum; quod initio proſperum, in fine *Cyro* ipſi *Perſiſ*que calamitoſum accidit. Quippe *Tomyris* Regina, cujus filium *Cyrus*, cùm fugam ſimulaſſet, vino atque epulis illectum magna cum *Scytharum* ſtrage ceciderat, eumdem inſidiis exceptum cum toto exercitu profligavit. Tomyris. Cujus caput præfectum *Tomyris* in utrem humano plenum cruore injeciſſe dicitur, exclamaſſeque, *Satia te ſanguine, cujus inſatiabilis ſemper fuiſti.* Hæc ferè *Herodotus*, ac *Juſtinus*. Paulò aliter *Cteſias*, qui imprimis *Aſtyagem* negat ullo jure propinquitatis cum *Cyro* fuiſſe junctum: affinem verò poſtea factum, cùm ejus filiam *Amyntam Cyrus* uxorem duxiſſet. Exinde *Bactrios* refert ſponte ſe *Cyro* ſubjeciſſe. Tùm *Sacas* ab eo victos, eorumque captum Regem *Amorgem*; poſtea *Lydos*, & *Crœſum*, ad ultimum contra *Derbicas* prælianrem, accepto vulnere, triduo poſteà deceſſiſſe, diviſo in duos filios imperio, quorum major natu *Cambyſes* patri ſucceſſit, junior verò *Tanaxarces Bactrianorum*, *Choramniorum*, *Parthorum*, & *Carmanorum* principatum adeptus eſt. Obiit *Cyrus* anno regni triceſimo, quarto Olympiadis 62. (*a*) ante *Chriſtum* 529.

(*b*) Hic anno primo *Babylonici* imperii, qui ab exordio *Perſici* ſecundus ac viceſimus fuit, edicto *Judæis* redeundi in patriam, & urbis ac templi pariter inſtaurandi poteſtatem fecit. Nam de urbe nominatim (*c*) *Joſephus* docet. Itaque *Zorobabele Salathielis* filio duce, nec non *Joſuë* filio *Joſedec* ſummo Sacerdote, *Judæi* numero (*d*) 42360. profecti ſunt. Qui primùm omnium altari ſtructo, ſeptimo ineunte menſe, juge ſacrificium offerunt. (*e*) Anno verò ſecundo quàm advenerant, ſecundo menſe,

a Per. Jul. 4185. Par. 2. l. 3. c. 10.

b 2 Par. c. ult. & 1. Eſd. c. 1.

c Lib. 11. Antiq. c. 1. Vide Eſd. 1. c. 4. 12. & 12. de Doct. Temp. c. 31.

d 1. Eſd. 2. 64.

1 Eſd. 4.

e 1. Eſd. 3.

ſe, qui in *Aprilem* cecidit, templi fundamenta jacta ſunt. Sed adverſariorum calumniis diſturbatum opus eſt, & impeditum ſuperſtite *Cyro*, deincepſque, donec *Darii Hyſtaſpis* filii anno ſecundo repetitum eſt.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

CAPUT XII.

De his, quæ toto hoc intervallo, quod eſt à Templi conditu ad Cyri *mortem, ſparſim hiſtoriis prodita leguntur, ac de viris eruditione præſtantibus ætatis illius.*

(*a*) SUB primum *Meſſeniacum* bellum, inclytis quibuſdam civitatibus datum eſt initium; imprimis *Syracuſis*, quarum conditor *Archias Corinthius*, (1) è ſtirpe *Bacchiadarum.* Qui (*b*) quatuor expugnatis oppidis, *Achradine*, *Neapoli*, *Epipolis*, *Tyche*, unam ex omnibus urbem inſtituit. Ad quam & *Ortygia*, quæ hactenus inſula fuerat, acceſſit. Utrumque & *Ortygiæ* & *Syracuſarum* nomen vel locis illis dederunt, vel ab iis acceperunt filiæ totidem *Archiæ*, quas illîc genitas *Ortygiam* & *Syracuſam* vocavit. Poſtea ab *Telepho* quodam, qui illi in amoribus fuerat, per dolum occiſus, pœnas veteris in patria commiſſi ſceleris dedit, propter quod *Græciâ* coactus eſt excedere. Id autem hoc modo ſe habuit.

a Diodor. in Excerpt. Valeſ. p. 229.

b Schol. Pind. in 2. Pyth.

(*c*) *Meliſſus* erat *Corinthi*, *Abrone* natus eo, qui *Phidonis Argivorum* Regis *Corinthiorum* imminentis libertati conſilia clam illis aperuerat: ob idque civitate ab iis donatus, eo cum univerſa domo commigrarat. Hujus filium *Actæonem*, eleganti corporis ſpecie, ſed majore pudicitiâ præditum, cùm donis ac variis illecebris fruſtrà ſollicitaſſet *Archias*, vi palam

c Plut. in Amat. Narrat. Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 229. Maxim. Tyr. Diſſert. 8. Apoll. Schol. ad lib. 4.

(1) *E ſtirpe Bacchiadarum*] Vid. *ſup.* Pa t. 1. *lib.* 1. *cap.* 13.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. palam tentavit abripere. Nam magnâ ſervorum & amicorum manu factâ, in *Meliſſi* ædes irrupit; indeque prehenſum *Actæonem* cœpit abducere. Sed patre ac domeſticis reſiſtentibus, utrimque diſtractus puer, inter illorum manus exſtinctus eſt, (*a*) & cognominis ac fabuloſi illius necem haud abſimili repræſentavit exitu, perinde ab ſuis, ut ille, diſcerptus. *Meliſſus* fruſtrà legum ac Magiſtratuum implorata fide, cùm indignationem magis ac dolorem omnium, quàm quod jus erat, exprimeret, per *Iſthmiorum* ludicrum ac frequentem illîc *Græciæ* mercatum, in *Neptuni* templum adſcendit, quòd erat in arduo loco poſitum. Ibi poſtquam multa contra *Bacchiadas*, deque *Abronis* patris ſui meritis in *Corinthios* peroraſſet, ad ultimum ultores ſibi precatus Deos, ex alto ſe præcipitem jecit. Paulò poſt ortâ ſiccitate ac peſte, *Corinthii* interrogandi *Apollinis* cauſsâ *Delphos* *Archiam* miſerunt. Huic conſulenti oraculum reſpondit, ita deſiturum hoc malum, ſi de *Actæonis* morte *Corinthii* pœnas ſumpſiſſent. Quo audito *Archias Corinthum* non auſus regredi, in *Siciliam* navigavit. *Bacchiadæ* omnes *Corintho* ejecti ſolum vertêre. *Syracuſarum* conditum *Euſebius* à *Pontaco* editus aſſignat anno quarto nonæ Olympiadis, qui eſt ante *Chriſtum* 741. Editio *Scaligeri* in quartum annum refert undecimæ.

a Diod. & Schol. Apoll.

Naxum quoque (*b*) anno ante *Syracuſas* conditam ſcribit *Thucydides*, (*c*) auctore *Thucle Chalcidenſi* ex *Eubœa* inſula: qui & (*d*) quinto poſt *Syracuſas Catanam*, pulſis inde *Siculis*, frequentavit.

b Thuc. lib. 6.
c Thuc. lib. 5. Steph.
d Thuc. 5.

Ex eadem *Bacchiadarum* progenie *Cherſicrates*, *Corintho* & ipſe profugus, in *Corcyram* inſulam colonos duxit, ut (*e*) *Timæus* prodidit. Sed annis poſt excidium *Trojæ* ſexcentis id factum addidit: quod minimè convenit.

e Apud Schol. 1. Apoll. lib. 4.

nit. Fuiſſet enim annus primus Olympiadis nonæ & quadrageſimæ, qui longè abeſt ab *Syracuſarum* conditu, pulſiſque *Corintho Bacchiadis Euſebius* ad Olympiadem octavam decimam *Corcyræ* conditum adſcribit. A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Bello (*a*) *Meßenio Lacedæmonii* ingenti prælio ab *Ariſtodemo* ſuperati, ad prolem ſufficiendam, florenti ætate milites domum allegant, iiſque relictarum ibi fœminarum copiam faciunt. Unde orti, quos *Parthenios* nominarunt. Qui triceſimo pòſt anno, ut ait *Juſtinus*, ad ſedes novas quærendas ablegati, duce *Phalanto* in *Italiam* navigantes *Tarentum* condiderunt. Clades *Lacedæmoniorum* incidiſſe videtur anno ante *Chriſtum* 726. Olympiadis 13. anno tertio. Ideò *Partheniorum* migratio confertur ex *Juſtino* in annum ante *Chriſtum* 696. qui eſt primus Olymp. 21. Quare ſub hoc tempus *Tarentum* à *Lacedæmoniis* eſt conditum. (*b*) Haud multò poſteà *Calchedon* à *Megarenſibus* exſtructa eſt, nempe anno quarto Olympiad. 22. Triennio pòſt, *Cyzicus* in *Aſia*, & *Locri* in *Italia* poſiti ſunt.

a Pauſan. Phoc. p. 326. Juſt. 3. Lact. l. 1. c. 20.

Parthenii.

b Euſeb. Pont.

Olympiade 39. anno ante *Chriſtum* 624. (*c*) *Epidamnus* à *Corcyræis* eſt condita. Nec multò pòſt *Cyrenen Battus* ſtatuit in *Libya*. Quod Olymp. 45. anno poſt *Trojam* captam 586. accidiſſe *Solinus* aſſerit. Hic erit ſecundus circiter annus Olympiadis illius (*d*) *Plinius* verò annum urbis aſſignat 143. qui eſt ſecundus Olympiadis 43. ante *Chriſtum* 611. quod & (*e*) *Theophraſto* conſentaneum eſt, qui trecentis circiter annis ante *Simonidem* Archontem conſtructam eſſe *Cyrenen* adſtruit: qui eſt annus ſecundus Olymp. 117. ante *Chriſtum* 311. Idem porrò *Theophraſtus Silphium* ſeptem annis ante *Cyrenen* conditam exortum eſſe ſcribit, imbre piceo ſubitò madefactâ tellure, circa *Heſperidum* hortos, *Syrtim*que majorem.

c Thuc. 1. Strab. 7. Euſ. Pont.

Cyrene condita.

d Lib. 19. c. 3.

e Theophr. l. 6. de cauſ. c. 3.

Athenis (*f*) ſub Olympiadem 39. *Draco* leges

f Clem. Alex. 1. Strabo. Euſ.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. a Ælian. 8. Var. 10. b Plut. Solon. Par. 2. l. 3. c. 9

ges edidit quas (a) θεσμὲς vocarunt, (b) ſanguine potiùs, ut ajebat *Demades*, quàm atramento ſcriptas. Tanta quippe earum aſperitas fuit, ut parvis juxta magniſque delictis capitalis irrogata pœna ſit, ac qui otii damnatus eſſet, non minùs, quàm qui parricidium feciſſet, morte lueret. Eas leges, præterquàm quæ de ſicariis erant, poſtea *Solon* abrogavit.

c Thuc. 1. Plut. Sol. *Cylonis facinus.*

(c) In eâdem urbe, circa Olymp. 45. memorabile fuit *Cylonis* facinus unius ex Principibus. Qui ab oraculo monitus arcem ac dominatum occupare, celeberrimo *Jovis* feſto die, per *Olympicum* id ludicrum aggreditur, ignarus aliud in patria *Jovis* eſſe feſtum, quod *Diaſia* vocabant. Itaque conatui non reſpondit exitus. Obſidione vallatus à popularibus ſuis evaſit ipſe cum fratre ſuo. Reliqui fame ac ſiti coacti, ad aram, quæ erat in arce, ſupplices aſſederunt. Qui fide datâ hinc abducti, nihilominus interfecti ſunt. Hujus cædis auctores & eorum poſteri pro ſacrilegis & piacularibus habiti fuerunt, ac poſtea ex urbe proſcripti.

d Herod. l. 1. & 3. Diod. *Periander.* e Ariſtot. 5 Polit. c. 12.

Ut iſtorum de occupando patriæ dominatu conſilia fortuna deſtituit, ita complures illâ ipsâ ætate, quaſi ex compacto idem agreſſi, quod volebant adepti ſunt. Memorabiles ex eo Tyrannorum numero fuere, (d) *Periander Corinthius, Cypſeli*, filius, (e) qui annos quatuor & quadraginta dominatum exercuit, cœpitque Olympiade octava & trigeſima, ante *Chriſtum* 628. ac deceſſit anno quarto Olympiadis 48. hoc eſt uno ante *Olympiadem* 49. ut *Soſicrates* apud *Diogenem* refert, ante *Chriſtum* 585. (f) Hic *Lyſidem*, quam

f Herod. 3. Diod.

Meliſſam ipſe nominavit, uxorem ſuam, *Proclis Epidauriorum* Tyranni filiam interfecit; quod ægrè ferens *Lycophron* ejus filius, ab illo primùm abdicatus, deinde relegatus in *Corcyram*,

cyram, cùm poſtea ad capeſſendam tyrannidem revocaretur à patre, ab *Corcyrenſibus* occiſus eſt. Ob id Principum illius inſulæ liberos trecentos ad *Alyattem Lydiæ* Regem caſtrandos miſit *Periander*; quos in *Samum* delatos eripuere *Samii*, & in patriam remiſere. (*a*) Coluit hunc *Arion Methymnæus* fidicen, quem etiam ex *Italia* redeuntem, & à nautis in mare coactum ſe projicere, ac delphino revectum excepit. (*b*) Fuit & *Thraſybulus Mileti* Tyrannus *Periandro* junctus amicitiâ.

A. 3702. Per. Jul. ad 4135.

a Herod. lib. 1.

b Herod. ibid.

Thraſybulus.

Non multò poſt *Periandri* obitum, (*c*) hoc eſt *Olympiade* circiter tertiâ & quinquageſimâ, *Phalaris Agrigenti* in *Sicilia* tyrannidem arripuit. (*d*) Nam cùm publicanus eſſet, ac templo *Apollinis* in arce ſumma ædificando præeſſet, publicis acceptis pecuniis mercenarios magno numero conduxit, & complures captivos emit: tum queſtus furto ſibi materiam ex arce ſurripi, muniendæ arcis poteſtatem accepit; itaque ex improviſo tyrannidem cepit, (*e*) quam per ſummam deinceps immanitatem annis ſedecim exercuit.

c Euſeb.

Phalaris.

d Polyænus l. 5. c. 1.

e Euſeb.

Æqualis hujus fuit *Piſiſtratus* (*f*) qui *Athenas* bis occupavit; primùm circa *Olympiadem* 55. & initium *Cyri*. (*g*) Sed brevi poſt *Megaclis* præpotentis civis factione pulſus, cùm eum ſibi nuptiarum pactione reconciliaſſet, ab eodem per ſubornatam *Minervæ* ſpecie fœminam in arcem introductus eſt. Unde *Megaclis* conſpiratione rurſus ejectus, undecimo demùm anno reſtitutus eſt, ſub id tempus, quo *Crœſus* contra *Cyrum* bellum agitans, *Græcorum* circumſpectabat auxilia. Obiit ſucceſſore *Hippiâ* relicto filio, circa annum primùm Olympiadis 62. cùm ſeptemdecim haud ampliùs annis tyrannidis potitus eſſet.

Piſiſtratus.

f Ariſt. 5. Pol. c. 12.

g Herod. 1. c. 59. & ſeq.

Porrò *Megacles* iſte *Alcmæonem* filium habuit, (*h*) qui ab *Crœſo* locupletatus eſt, & cognomi-

h Herod. 6.

Cliſthenes.

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. cognominem patri filium genuit *Megaclem*, *Cliſtenis Sicyoniorum* Principis generum. (*a*) Hic enim *Agariſtam* filiam volens *Græciæ* totius præſtantiſſimo in matrimonium dare, certam diem edixit, ad quam proci omnes *Sicyonem* venirent, quorum è numero *Megaclem* *Alcmæonis* filium elegit. (*b*) Affuiſſe tum inter alios *Smindyrides Sybarita* dicitur, opibus & luxu per id tempus celebris. Atque hoc ſecunda poſt *Solonem* & *Crœſum* ætate incidiſſe teſtis eſt *Herodotus*.

a Herod. ibid.

b Herod. ib. Diod. in excerpt. Valeſ. p. 230.

Exſtiterunt illâ tempeſtate ingenii ac ſapientiæ laude inclyti; ex Poëtis quidem, *Archilochus* (*c*) Olymp. 23. *Steſichorus*, qui naſcitur Olymp. 37. & moritur Olymp. 57. ait *Suidas*.

Archilochus. *c* Tatian. Cyr. 1. con. Jul. *Steſichorus.*

Alcman Lyricus Poëta floruit (*d*) circa Olympiadem 42.

Alcman. *d* Euſeb.

Eodem tempore vixit & *Alcæus*, qui cum *Pittaco* aliiſque potentioribus graves inimicitias exercuit. *Euſebius* in *Chron.* *Alcæum* & *Sapphonem* adſcribit Olympiadi 44. vel 45.

Alcæus. *Sappho.*

Theognis Olympiade floruit 58. *Euſebio* teſte. Quem *Megarenſem* è *Sicilia* fuiſſe perhibent (*e*) nonnulli. Alii *Megaris*, Iſthmo *Corinthiaco* vicinâ urbe, oriundum aſſerunt.

Theognis. *e* Plato 1. de Leg. Theod. 5. con. Gen.

Hipponax mordacium ſcriptor Iamborum exſtitit Olympiad. 60. ut ait (*f*) *Plinius*.

Hipponax. *f* Lib. 36. c. 5.

In Philoſophia porrò claruerunt imprimis illi ſeptem, qui id vocabulum proprium ſibi fecerunt. Hos in *Protagora Plato*, ex eoque (*g*) *Pauſanias* in *Phocicis* ita recenſent.

Septem ſapientes. *g* Pauſan. Phoc. p. 340.

Primus fuit *Thales Mileſius*, natus (*h*) Olympiadis 35. anno 1. Archonte *Damaſiâ*: obiit Olympiade 58. poſtquam in expeditione contra *Cyrum Crœſo* adfuit. Quare non 70. vel 90. ut *Diogenes* dicit, ſed 96. vixit annos, ſiquidem 24. ſolidas Olympiadas confecit.

h Diog. Laërt. Cyr. 1. cont. Jul.

Secundus *Pittacus Mitylenæus*, qui (*i*) floruit

i Diog. Laert.

ruit Olympiade 42. & mortuus eſt anno tertio Olymp. 52. Archonte *Ariſtomene.* A. 3702. Per. Jul. ad 4185.

Tertius *Bias Priennenſis*: (*a*) qui eâdem ætate vixit, ſub *Alyatte Cræſo*que *Lydiæ* Regibus. *a* Diog.

Cujus æternâ celebrandum laude facinus (*b*) à *Diodoro* proditur in *Excerptis* nuper editis. Cùm enim *Meſſeniæ* nobiles virgines à prædonibus captæ eſſent, eas ille ſuapte pecuniâ redemptas domi aluit, & filiarum habuit loco. Quas cùm deinde propinqui aliquantò poſt repeterent, nullo neque redemptionis, neque alimentorum accepto pretio illis reddidit. Hujus ſingularis beneficii memores puellæ, ubi domum reverterunt, cùm ſub id tempus *Meſſenii* piſcatores æneum tripodem extraxiſſent, cui inſcriptum hoc erat, *Sapientiſſimo*, apud ſuos effecerunt, ut ille *Bianti*, tanquam omnium digniſſimo mitteretur. *b* In Excerpt. Valeſ. 237.

Quartus *Solon*, qui (*c*) anno tertio Olympiadis 45. Prætor *Athenis* fuit, *Tarquinio Priſco Romæ* regnante: quo & leges *Athenienſibus* dedit, & eorum Rempublicam ordinavit. Mortuus eſt annos natus (*d*) 80. eodem, ut apparet, anno, quo *Cyrus* in *Perſide* imperare cœpit, (*e*) paulò poſt occupatum *Athenis* à *Piſiſtrato* dominatum. *c* Diog. Plut. *d* Diog. *e* Ælian. 8. Var. c. 16.

Quintus *Cleobulus Lindius*, æqualis *Solonis*.

Sextus *Myſon Chenenſis* ex *Laconicæ* oppido, vel *Oetæo* potiùs, quas *Chenas* vocat.

Septimus *Chilo Lacedæmonius*, quem Olympiade 52. ſenem ait fuiſſe *Diogenes*.

Pro *Myſone* plerique *Periandrum Corinthiorum* Tyrannum numerant, ait *Pauſanias*: alii *Anacharſin Scytham*, qui eâdem tempeſtate vivebat.

Æſopus quoque fabularum ſcriptor ſæculo illo floruit. Quem Olympiade 54. necatum à *Delphis* refert *Euſebius*.

Epime-

A. 3702. Per. Jul. ad 4185. *Epimenides Cretenſis* inter illorum temporum ſapientes adſcribitur. Qui (*a*) Olympiade 46. *Athenas* veniens, urbem *Cylonii* piaculi contagione purgavit. (*b*) Creditus eſt anno 57. in ſpelunca dormiiſſe, vixiſſe 154. vel 157. vel 298. *Diogenes* præterea ſcribit ipſum ad expiationem *Athenarum* aras complures excitaſſe nulli certo Deo dicatas, ad quod *Actorum* 13. *Paulus* reſpexiſſe videtur.

a Diog. *b* Id.

c Diog. (2) (*c*) *Anaximander Mileſius* anno ſecundo Olymp. 58. annum agebat 64. pauloque poſt obiit.

Anaximenes & ipſe *Mileſius* natus Olympiade 63. & mortuus circa *Sardium* ἅλωσιν, ut ait, *Diogenes*: ſed falsò. (*d*) *Sardes* enim captæ ſunt à Cyro anno 1. Olympiade 59.

d Vide l. 13. de Doct. Temp.

e Diod. Par. 2. l. 5. c. 9. (*e*) *Xenophanes* claruit Olympiad. 60. quâ eâdem *Pherecydes Syrus* Philoſophus exſtitit.

Sunt qui *Periandrum*, ut dixi, *Corinthi*, & *Piſiſtratum Athenarum* Tyrannos inter ævi illius ſapientes annumerent.

(2) *Anaximander Mileſius*] Hic primus Zodiaci obliquitatem obſervaſſe dicitur. Illi etiam vel ſaltem illius diſcipulo & ſucceſſori Anaximeni gnomonis & horologii inventionem plurimi tribuunt. Vid. *Uſſer.* ad A. P. J. 4001. & 4167.

RATIO-

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ, LIBER TERTIUS.

Tempora continens ab anno Periodi *Iulianæ* 4186. ad 4430. ſive ab initio *Cambyſis* ad *Ptolemæi Philadelphi* primordia.

CAPUT I.

De iis quæ ſub Cambyſe *ac* Dario *memoriâ digna contigerunt, præſertim de* Marathonico *conflictu.*

CAMBYSES anno 4. Olymp. 62. ante *Chriſtum* 529. ut oſtenſum eſt, regnare orſus in *Perſide*, quinto anno, ut in *Chronico* ſcribit *Euſebius*, invadit *Ægyptum*. Cauſam belli hujus ridiculam refert (*a*) *Herodotus*; *Cambyſen Amaſidis* filiam ad conjugem expetiiſſe: pro ea verò *Apriæ* filiam *Nitetim* ab *Amaſide* miſſam, quod ſciret non uxoris legitimæ loco habendam eſſe, ſed pellicis. Id ubi *Cambyſes* reſcivit, in *Ægyptum* arma vertiſſe. Sed cùm *Apries* ante annos 44. obierit, quàm *Cambyſes Ægyptum* peteret, non eſt veriſimile, *Aprie* genitam pro puella *Cambyſæ* nuptiis deſtinari potuiſſe. Quare probabilius eſt, quod & nonnullos aſſerere ſcribit *Herodotus*, affinitatem illam non à *Cambyſe*, ſed à *Cyro* exambitam fuiſſe.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. Par. 2. l. 3. c. 10.

a Lib. 3. init.

Cambyſis geſta.

Quod & Polyænus ſecutus eſt. Scribit enim *Cyro Amaſidis* filiam ad conjugium poſtulanti, miſſam ejus loco ab *Amaſide Nitetim A-*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *priæ* filiam; quæ, diſſimulatâ re, ubi plures è *Cyro* liberos ſuſcepit, inque his *Cambyſem*, *Cyro* fraudem confeſſa, eum perpulit, ut, quoniam *Amaſis* obierat, (1) in filium ejus *Pſammetichum* vindicaret. Sed in apparatu mortuo *Cyro*, *Cambyſes* hortatu matris *Ægypti* regnum in *Apriæ* poſteros tranſtulit.

a Herod. ibid. (*a*) Antequam in *Ægyptum Cambyſes* proficiſceretur, *Amaſis* obierat, eique *Pſammenitus* filius ſucceſſerat; qui à *Cambyſe* captus, aliquamdiu vixit in *Perſide*. *Cambyſes* in ea expeditione *Polycratis Samiorum* Tyranni claſſe eſt adjutus. *Ægypto* ſubactâ, multa ibi crudeliter & impiè fecit. Contra *Æthiopas* exercitum ducens, ob commeatus inopiam incepto deſtitit. Cùm autem ad *Ammonii Jovis* oraculum incendendum 50. millia circiter miſiſſet, ea tempeſtate & arenarum ingeſtis molibus obruta ſunt.

Crœſus à nece liberatus. *Crœſum* porrò amicè quæ officii erant admonentem duci ad necem imperavit. Sed *Perſæ* clam eum ſubduxerunt. Quo cognito, *Cambyſes* de illius ſalute gaviſus, conſervatores ejus capitali affecit ſupplicio.

b Herod. ibid. (*b*) Demùm anno octavo ineunte regni ſui, ante *Chriſtum* 522. *Cambyſes* in amentiam incidit, ac fratrem ſuum *Smerdin* mandavit interfici; quòd eum per ſomnium in ſolio ſuo conſidentem vidiſſet. *Prexaſpes* id mandatum exſecutus eſt. Ita quidem *Herodotus*. *Cteſias* verò nomen illius *Tanyoxarem* fuiſſe ſcribit, paulòque rem aliter exponit. Haud multò poſt *Cambyſes* lignum incîdens, femoris muſculum oblæſit, atque undecimo pòſt die mortuus eſt.

c Herod. ibid. (*c*) Ægrotante *Cambyſe*, *Polycrates* in *Samo* anno 11. tyrannidis ſuæ ab *Orœte Sardium* præfecto

(1) *In filium ejus Pſammetichum*] Lege Pſammenitum, ut ex §. ſeq. apparet, & *Herod. lib.* 3. *c.* 14. is porrò ille eſt, qui *Cteſiæ Amyrtæus* dicitur.

ſecto per fraudem evocatus interficitur, ejuſque cadaver in cruce ſuſpenditur.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Per idem tempus, ante *Cambyſis* obitum, *Magus* quidam *Smerdi* ſimillimus, ejus ſibi perſonam impoſuit; ac, defuncto *Cambyſe*, regnum menſibus ſeptem tenuit.

Magus invadit imperium.

(*a*) Quo à ſeptem principibus occiſo, unus ex horum numero *Darius*, *Oebaris* ſtratoris ſui opera, & equi hinnitu, regnum eſt adeptus, annum agens 28. Siquidem *Herodotus* in calce *libri* 1. ait anno ultimo *Cyri Darium* annorum fuiſſe circiter 20. Is *Orœtem* paulò poſt interfecit. *Intaphernem* unum de ſex adjutoribus ſuis, quòd ab admiſſionali & janitore ad Regem adire prohibitus, utrique nares aureſque præcidiſſet, morte damnavit. Tributa certum ad modum redegit. Horum ſumma ex *Aſia* & *Ægypto* talentûm *Euboicorum* fuit 14560. quæ ad æs noſtrum redacta ſcutatorum noſtrorum efficiunt 10374000. (Editio Francof. 9487626.)

a Herod. 3. Valer. Max. 7. cap. 6. Juſt. 1.

Darius.

De Dario. Par. 2. l. 3. cap. 10.

Syloſonti Polycratis fratri, à quo privatus adhuc veſte donatus in *Ægypto* fuerat, patriæ ſuæ *Sami* inſulæ principatum dedit. Quo ferè tempore *Babylon* defecit, quam 20. menſibus obſeſſam, per *Zopyrum* egregiæ fidei principem obtinuit. Quod ſub annum tertium Olympiadis 67. incidit.

(*b*) Duplex ab eo inſignis expeditio facta. Prior contra *Scythas*; contra *Græcos* altera. In priori, ponte *Boſphorum* injunxit, tum alterum in *Danubio* fecit; cui ſervando *Jonicarum* urbium principes adhibuit: à quibus deliberatum eſt, ecquid ponte reſciſſo, ad quod *Scythæ* eos adhortabantur, *Darium* & *Perſarum* robur iiſdem internecione delendum traderent. Sed vicit *Hiſtiæi Mileſii* ſententia, qui ne id fieret eâ ratione perſuaſit, quòd *Darii* regno ipſorum ſalus niteretur ac dominatio. Itaque *Darius* magnâ exercitus amiſsâ parte, ægrè

b Herod. 4. Juſt. 1. Corn. Nep. in Milt.

Darii Scythica expeditio.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. in *Aſiam* rediit, *Megabazo* cum 70. M. in *Europa* relicto ut eam armis ſubigeret. Contigit hæc in *Scythas* expeditio ineunte 68. Olympiade, ante *Chriſtianam* æram 508.

a Herod. 5. (*a*) *Megabazus Thraciam* & *Macedoniam Darii* ſubjecit imperio. Quo tempore *Alexander*, *Amyntæ Macedonum* Regis filius, *Perſarum* principes quoſdam petulantiùs in convivio domi ſuæ laſcivientes occidit. *Darius* in *Perſidem* rediens *Hiſtiæum Mileti* Tyrannum ſecum per honoris ſpeciem abducit invitum. Qui *Ariſtagoram* generum & conſobrinum ſuum civitati ſuo loco præpoſuit. Quem poſtea, ut ab Rege deficeret, & in belli ſocietatem *Jonas* ſecum traheret, clam eſt hortatus. Quippe patriæ deſiderio & aulæ *Perſicæ* tædio id conſilii ceperat, ut, prætextu domeſtici illius incendii reſtinguendi, commeatum impetraret à *Dario*. Interim *Ariſtagoras*, *Mileſiis* reſtitutâ libertate, ac Tyrannis, quoad potuit, ubique ſublatis, ad *Græcorum* auxilia reſpexit. Itaque *Lacedæmoniis* fruſtrà tentatis, *Athenas* venit; à quibus claſſe viginti navium adjutus, palam defecit à *Perſis*. Mox eorumdem auxilio captæ ſunt *Sardes*, & incenſæ. Id evenit Olympiade 69. *Perſæ Jonas* perſecuti fundunt fugantque. Qui ab *Athenienſibus* deſtituti, nihilo ſecius contra *Perſas* utcumque bellum ſuſtinent. *Byzantium* & alias urbes capiunt. *Darius*, audito ab *Athenienſibus* inflammatas eſſe *Sardes*, ulciſcendi cupidus, quotidie ſe de bello *Athenienſibus* inferendo jubet admoneri.

Hiſtiæus Mileſius.

b Herod. 6. (*b*) *Ariſtagorâ* deinde in acie cæſo, miſſus ab *Dario Hiſtiæus* fruſtrà contra Regem cum *Jonibus* nititur: qui navali prælio ſuperati; *Miletus* ſexto ab *Ariſtagoræ* defectione anno expugnata; & incendio conſumpta; *Hiſtiæus* ab *Harpago Perſarum* duce captus in pugna, & ad *Artaphernem Darii* fratrem perductus, in crucem agitur.

Da-

Darios Mardonium generum adverſus *Græcos* cum exercitu mittit; qui Tyrannis ex urbibus *Joniæ* ſublatis, pro iis popularia imperia conſtituit. *Thraciam* inde, *Macedoniam*, ac finitimas regiones ſibi ſubjicit. Ad montem *Athon* gravi tempeſtate jactatus viginti amiſit hominum millia. Poſt hæc, legatos *Darius* miſit in *Græciam*, qui (1) aquam & ignem exigerent; quibus *Æginetæ* paruerunt. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Demùm anno tertio Olymp. 72. Periodi *Julianæ* 4224. ad *Marathona* pugnatum eſt. Par. 2. l. 3. c. 11.

(*a*) Cauſam hujus belli *Dario* præbuit partim propagandi in *Europam* & *Græciam* imperii, partim ulciſcendorum *Athenienſium* cupiditas, qui auxilium contra ſe tulerant *Jonibus*, & *Sardes* incenderant. Non hoc ſolum poſterius expeditioni prætexuit ſuæ, ſed illud inſuper, ut *Hippiam Piſiſtrati* filium *Athenis* ejectum, ac ſupplicem ſibi factum, in tyrannidem reſtitueret. *a* Herod. 6. Corn. Nepot. Milt. Pauſan. Att. p. 31. Juſt. 2. c. 9.

His commotus *Darius* claſſem mittit in *Græciam* ſexcentarum triremium, ut ait (*b*) *Herodotus*; ut autem *Cornelius Nepos* in *Miltiade* refert, quingentarum; quibus ducenta peditum millia, decem equitum impoſuit, ſi eidem creditur. At *Lyſias* in *Epitaphio* quingenta millia numerat. Ea claſſis, ducibus *Dati* & *Artapherne Artaphernis* fratris *Darii* filio, primùm ad *Eubœam* appulſa, *Eretriam* cepit. Inde in *Atticam* venit, & ſuas copias in campum *Marathonem* expoſuit. *Athenienſes* decem contra illos Prætores creant, qui exercitui præeſſent: inter quos erat *Miltiades*; cujus auſpiciis perexiguâ manu (non enim plures decem millibus habebant, è quibus *Athenienſium* novem millia, *Plataenſium* mille *b* Lib. 6. p. 331. edit. Græc.

(1) *Aquam & ignem*] Lege terram & aquam, ut ex *Herod. lib.* 6. c. 48. & 49. obſervatum fuit in *Præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.* erat autem traditio terræ & aquæ formula acceptæ dominationis. Aquâ autem & igni interdicere; Romanis erat in exilium mittere.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. mille fuerunt) fuſi ſunt barbari. Centum millia peditum cum equitum millibus decem in aciem produxiſſe *Datim* aſſerit *Cornelius Nepos*. Cæſa in eo prælio *Perſarum* 6400. *Athenienſes* 192. die *Boëdromionis* 16. ut ait a Plut. in Cam. (*a*) *Plutarchus*, hoc eſt *Septembris* 29. Celebrantur inter alios *Callimachus Athenienſium* Polemarchus, & *Cynægirus*, (2) qui hoſtilis navis apluſtria manu prehendens ea abſciſſa cecidit.

Poſt hanc cladem *Darius* majorem contra b Herod. 7. init. *Græcos* apparatum inſtruit (*b*) triennio toto. Quarto verò anno defecit *Ægyptus*. Dum igitur ad ulciſcendos utroſque ſe comparat, ortâ liberos inter diſſenſione, qui à patre Regem eligi de more poſtulabant, tandem ab eo *Xerxes* deſignatus eſt, ac majori natu *Artabazani* antepoſitus, quòd & *Cyri* filiâ *Atoſſâ* genitus, & in principatu ſuſceptus eſſet. Sequenti demùm anno ab *Ægypti* defectione (3) moritur *Darius*. Hæc *Herodotus*. Ex quibus id efficitur, *Marathoniam* pugnam anno *Darii* ſecundo & triceſimo contigiſſe, hoc eſt quinto ante illius obitum.

CAPUT II.

De Piſiſtratidarum *hiſtoria*, *&* Hipparchi *nece*, *tum de* Miltiadis *dominatu*, *&* Cornelii Nepotis *errore graviſſimo*.

c Lib 6. Herod. 5 & 6. Vide Par. 2. l. 3. c 9. ANNO ante *Marathonium* prælium viceſimo, ut auctor eſt (*c*) *Thucydides*, *Piſiſtratidarum* dominatus *Athenis* exſtinctus eſt *Alcmæonidarum* operâ, & auxilio *Lacedæmoniorum*. Pulſus eſt enim *Hippias Piſiſtrati* filius,

(2) *Qui hoſtilis navis apluſtria manu prehendens*] ſcilicet cum terrà victi Perſæ in naves confugerent. *Herod. lib.* 6. c. 114.

(3) *Moritur Darius*] Hic Darius Hyſtaſpis filius vulgò creditur *Aſſuerus* libri *Eſtheræ* *Uſſer.* ad A P. J. 4 94 *cap.* 11.

lius, cùm annos 18. poſt patris obitum præfuiſſet. Cujus frater *Hipparchus* fuit, vir moderatus & eruditus, ut teſtis eſt (*a*) *Plato.* Tametſi *Diodorus Hipparchum* & *Hippiam* violentos & impotentes fuiſſe dicit, tertium verò *Piſiſtrati* filium *Theſſalum* civilem ac benè moratum, qui ejuratâ tyrannide civibus percharus fuit: cui rurſus contradicit (*b*) *Heraclides*, qui *Theſſalum* juniorem & audaciâ præcipitem ait fuiſſe; quem conjurati volentes occidere, pro eo *Hipparchum* interemerunt, longè commodiorem fratribus duobus. Hic *Harmodii* & *Ariſtogitonis* conſpiratione cæſus eſt *Panathenæorum* tempore. (1) Qui ambo à ſatellitibus occiſi; plerique alii torti, & ſupplicio affecti. Inter quos *Leænæ* meretricis conſtantia celebratur. (*c*) Pòſt *Hippias Athenis* dominatus eſt annos tres; & quarto pulſus, ad *Darium* confugit, anno viceſimo ante *Marathoniam* pugnam ut ait *Thucycides.* Quocirca *Hipparchi* nex contigit anno 4. Olymp. 66. quo anno *Panathenæa* pentaëterica ſacra *Athenis* indici ſolita indidem colligitur. Fuit autem hic annus ante *Chriſtum* 513. *Hippias* verò anno tertio Olymp. 67. eſt ejectus. Periodi *Julianæ* 4204. Statuæ deinde publicè *Harmodio* & *Ariſtogitoni* poſitæ ſunt, ut ſcribit (*d*) *Plinius*; qui eodem anno id actum eſſe dicit, quo pulſi ſunt Reges. Pulſi ſunt autem tertio anno exeunte Olympiadis ejuſdem, hoc eſt Periodi *Julianæ* 4205.

(*e*) Per idem tempus, quo *Darius* per legatos (2) aquam & ignem à *Græcis* civitatibus petebat, cùm *Æginetæ* mandata feciſſent, & ad eorum cauſam cognoſcendam *Lacedæmone*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

a Dial. de lucri cupid. In Excerpt. Val. p. 250.

b Lib. de Polit.

c Pauſ. Att.

d Lib. 34. c. 4.

e Herod. lib. 6.

(1) *Qui ambo à Satellitibus occiſi &c.*] alter tantum illorum occiſus eſt à Satellitibus, alter dein captus tortus & ſupplicio affectus eſt, ut ex *Thucyd. lib. 5. c. 57.* & *ſeqq.* obſervatum fuerat in *Præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.*

(2) *Aquam & ignem*] terram & aquam. Vid. *cap. præced. Not. 1.*

A. 4186. Per. Jul. ad 4410. *mone Cleomenes* Rex eò veniſſet, à collega ſuo *Demarato* in crimen adductus, huic ipſi regnum abrogari fecit, ſubornatâ *Pythiâ*, quæ legitimum *Ariſtonis* filium negaret eſſe *Demaratum*. Huic ſubſtitutus eſt *Leotychides*, à quo ille ludibrio perſtrictus ad *Perſas* profugit.

a Herod. l. 6. c. 34. (*a*) Memorabilis eâdem tempeſtate fuit *Athenis Miltiades Cimonis* filius, qui in *Cherroneſo Thraciæ* dominatum obtinuit. Hujus Miltiadis hiſtoria. enim patruus *Miltiades Cypſeli* filius, eâdem quâ *Cimon* matre genitus, à *Doloneis Thracibus*, qui *Cherroneſum* incolebant, ad principatum, ex oraculo, *Athenis* expetitus, *Crœſo* regnante, quo cum & amicitiam coluit, regionem illam tenuit. Is moriens *Cimonis* fratris filium *Steſagoram* ſucceſſorem relinquit. Quo ab ſicario interfecto, *Piſiſtratidæ*, ait *Herodotus*, *Miltiadem Cimonis*, quem ipſimet è medio ſuſtulerant, filium eò ſubmittunt, qui rerum ibi potitus eſt. Tertiò verò, poſtquam venerat, anno *Scythæ*, quos *Darius* expeditione in eos factâ provocarat, in *Thraciam* irrumpunt. Quos *Miltiades* fugiens *Cherroneſum* reliquit, eodemque poſtmodum à *Thracibus* eſt reſtitutus. Hæc *Herodotus*. Quæ ut vera ſint, neceſſe eſt poſt *Hipparchi* necem ab *Hippia* ſolo miſſum eſſe *Miltiadem*, ſiquidem tertio anno poſt *Scythæ* impreſſionem fecerunt.

Cornelii Nepotis gravis error de Miltiade. In quo *Cornelii Nepotis* animadverſione dignus eſt error, qui priorem *Miltiadem* cum poſteriore confudit, & utriuſque geſta adſcripſit uni. Rectè autem (*b*) *Ælianus* in *Variis*, *Miltiades* tres diſtinguit, itidem ut nos fecimus.

b Lib. 12. Var. c. 35.

c Herod. Corn. Nepot. Juſt. 2. *Cimonis geſta.* (*c*) *Cimonis* filius *Miltiades*, cùm totum illud mare *Perſica* claſſis obtineret, *Athenas* elapſus eſt. Ac poſteà contra *Darii* exercitum imperator, in campo *Marathonio* ſecundiſſimo & glorioſiſſimo exitu certavit. Quam victoriam adeptus, ad ejus perſequendas reliquias

quias cum claſſe mittitur: ac dum per inſu- A. 4186.
las bella circumfert, *Paron* aggreſſus; indeque Per. Jul.
quâ terrore falſo ingruentis *Perſarum* exerci- ad 4430.
tus, quâ oblæſi corporis ægritudine depulſus, iniquis civium ſuorum ſententiis grandi ære mulctatus eſt; & quia ſolvendo non erat, in vincula conjectus, ubi diem obiit ſupremum. Hæc proximo anno ab *Marathonia* victoria videntur accidiſſe.

CAPUT III.

De quibuſdam viris doctis, qui circa illud tempus exſtiterunt.

HOC temporis ſpatio, quod ab anno tertio Olympiadis 60. ac *Cyri* primordio *Babylonico*, ad obitum *Darii* & *Xerxis* initium fluxit, memorantur inſignes in omni doctrinæ genere viri. Poëtæ quidem, (1) *Simonides Ceus* Lyricus, quem *Euſebius* adſcribit Olympiadi 61. unà cum *Phocylide*. *Simonides. Phocylides.*

Tum *Anacreon*, qui *Polycrati Sami* Tyranno percharus fuit, ut refert (a) *Herodotus*. At *Polycrates* Olympiade 64. ab *Orœte* necatus eſt. *Anacreon.*

Floruit & (b) *Æſchylus Athenis Cynegyri* illius frater, qui in pugna *Marathonia* fortiſſimè pugnavit, quo cum & *Æſchylus* in acie ſtetit, ut ſcribit Vitæ illius Auctor. At in *Sophoclis* Vita refert alius, hunc Archonte *Philippo* natum eſſe, anno ſecundo Olympiadis 71. & 17. annis *Æſchylo* fuiſſe juniorem, Ita natus fuerit *Æſchylus* anno primo Olympiadis 67. Periodi *Julianæ* 4202. & *Marathonii* conflictus tempore annum agebat circiter 22. aut 23. ac mortuus erit anno Periodi *Julianæ* 4267. Olympiadis 83. anno ſecundo. Nam vixit *Æſchylus.*

a Lib. 3. c. III.

b Schol. Æſch.

(1) *Simonides Ceus*] Chius in plurimis Ciceronis operum editionibus dicitur. *Simonides Chius* poëta, quem primum ferunt artem memoriæ protuliſſe de Orat. §. 141.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. vixit annos 65. Verùm cùm *Hieronis Siciliæ* Regis tempore & apud illum mortuus eſſe perhibeatur, & *Hiero* anno Periodi *Julianæ* 4247. obierit, non conſonat ratio. Itaque longè ante Olympiadem 67. natus fuerit.

Xenophanes. Inter Philoſophos recenſetur *Xenophanes* Phyſicus idemque Poëticâ laude celebratus, quem *Diogenes* & *Euſebius* circa Olympiadem ponunt 60.

Pythagoras. Jambl. in vita Pyth. Diog. Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 241. Sed nihil *Pythagorâ* nobilius ætas illa peperit, qui ortus inſulâ *Samo*, poſt diuturnam peregrinationem, reverſus in patriam, *Polycrate* adhuc in ea dominante, *Crotonam* in *Italia* petiit, ibique diſcipulos complures habuit, ut refert *Diogenes*. Alii *Syloſontem Polycratis* fratrem & ſucceſſorem ajunt non potuiſſe ferre. Floruit is Olympiade 60. ſi *Diogeni* credimus: *Jamblichus* circa Olympiadem 62. in *Italiam* abiiſſe ſcribit, quâ ſanè *Polycrates* dominari cœpit. Mortuum verò Olympiade 70. ejuſque quarto anno refert *Euſebius*, cùm vixiſſet annos vel 80. vel 90. ut auctor eſt *Diogenes*. Cum *Phalaride* Tyranno & *Abaride* verſatum eſſe prodit *Jamblichus* idem, qui de ejus vita & dogmatibus ſcripſit. Fuit autem *Abaris Hyperboreus Apollinis* Sacerdos; qui *Pythagoram* pro *Apolline* veneratus, mirificam illi ſagittam obtulit, quâ fretus flumina tranſmittebat, urbes peſtilentiâ liberabat, & alia pleraque ſtupenda faciebat. Hæc *Jamblichus*. (a) *Tertullianus* verò *Pythagoram* apud *Thurios* tyrannidem affectaſſe ſcribit.

a In Apol. c. 46.

Pythagoræ præceptis *Crotoniatæ* Rempublicam ſuam inſtituerunt: ac non moribus ſolùm, ſed etiam virtute bellicâ adeo profecerunt, ut centum eorum millia duce *Milone* cum trecentis *Sybaritarum* millibus (2) ad *Sagram*

Diod. 12.

(2) *Ad Sagram fluvium*] Delendæ ſunt hæ voces errore huc illapſæ, ut ex *Diodoro* ad marginem citato obſervatum fuit in *Præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.*

Sagram fluvium conflixerint, & cæſis hoſtibus, urbem ipſam funditùs everterint. A. 4186 Per. Jul. ad 4430.

Heraclitus Epheſius circa Olympiadem 69. floruit, auctore *Diogene*. Nec non *Zeno Eleates*. (*a*) Hunc bubulo ſe ſtercore oblitum exuſſiſſe refert *Tertullianus*. *Heraclitus.* *a* Tert. ad Mart. c. 4.

CAPUT IV.

De ejectis Româ *Regibus*, *ac bellis deinceps à* Romanis *ſuſceptis*.

REGNATUM eſt *Roma*, ait (*b*) *Livius*, ab condita urbe ad liberatam, annos 244. Itaque (*c*) anno ineunte 245. pulſis Regibus, Conſules primi creati ſunt. Quare cùm urbs condita ſit, ex *Varronis* opinione, anno tertio Olympiadis 6. qui incurrit in annum (*d*) ante *Chriſtum* 753. Regifugium ac primus Conſulatus convenit in annum quartum Olympiadis 67. ante *Chriſtum* 509. Quod ſic intelligi volumus, quaſi idem in anno veteri *Romano* ſitus menſium fuerit, qui hodieque in *Juliano* cernitur. *Palilia* 6. Cal. *Maji* celebrata ſunt: unde Urbis anni computari ſolent. *Olympiadici* verò ab ſolſtitio numerantur. Itaque initium annorum urbis in finem *Olympiadicorum* congruit. At *Romani* menſes per illa tempora non eodem loco conſiſtebant: quem tum verò tenerent, nulla poteſt divinatio conſequi. Ideo communi nos & hodierno ſitu ſæpiùs utemur. *b* Lib. 1. in fine. *c* Dion. l. 4. Plut. in Popl. *d* Per. Jul. 3961.

Tarquinio propter oblatum ab ejus filio *Lucretiæ* ſtuprum abrogatum eſt regnum 6. Cal. *Mart.* quo die Regifugium notatur in Calendario *Romano*. Vide 10. de Doct. Temp. c. 21.

Pro Regibus Conſules duo comitiis centuriatis à Præfecto urbis ex commentariis *Servii Tullii* creati ſunt, *L. Junius Brutus*, & *L. Tarquinius Collatinus*: quorum hic *Tarquiniorum*, *Conſules creati.*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

niorum propinquus erat, à *Demarato* oriundus, ejuſque pronepos. Qui, poſt detectam conſpirationem, in qua filii *Bruti* & ipſius *Tarquinii* ſororum filii deprehenſi fuerant, cùm ſe mollius gereret, annitente *Bruto*, redactus in ordinem exſulare coactus eſt, eiſque *P. Valerius Poplicola* ſuffectus. Poſt *Tarquinio* Rege bellum inferente, in ipſo conflictu *Brutus* occubuit, ejuſque loco primùm *Lucretius* Conſul eſt factus; deinde *M. Horatius*; ac deinceps quotannis inſtitutum, nova ut Conſulum paria Reipublicæ præeſſent.

a Liv. 2. Dion. 5. Plut. in Popl. — *Horatius Cocles.* — *Scævola.* — *Clælia.*

(*a*) Anno tertio à parta *Romæ* libertate *Porſenna Cluſinorum* Regulus, ad reducendos *Tarquinios*, bellum *Romanis* intulit. Quo bello *M. Horatii Coclitis* virtus enituit; qui ingruentes per pontem hoſtes ſuſtinuit unus, ac reciſo ponte tranſnatavit. Tum *Mucii Scævolæ*, qui Regem aggreſſus, & conatu ſuo fruſtratus, ardentem in focum injectâ manu illum adeo terruit, ultrò ut pacem à *Romanis* expeteret. Nec minùs puellarum fortitudo conſpecta eſt, imprimiſque *Clæliæ*, quæ obſes data Regi, eluſâ cuſtodiâ, trans flumen ad ſuos equitavit.

b Liv. 2. Dion. 6. — *Primus Dictator.* — c Liv. 2. Plut. Cor.

(*b*) Submotis *Etruſcis*, vehemens ab *Latinis* bellum increbuit, quos *Octavius Mamilius Tarquinii* gener, *Latinus* ipſe, concitabat, contra quos Dictator anno urbis 258. factus *Poſtumius*, ad *Regillum* lacum inſigni prælio victis ſocietatem reddidit. Nec primus hic Dictator fuit. Ante hunc urbis anno 250. creatus erat *T. Lartius* Conſul, cùm plebs ære alieno preſſa nomen adverſus *Latinos* dare detractaret.

Bellum Volſcicum. — d Dion. l. 8. Liv. Plut.

(*c*) Contra *Volſcos* bellum poſtea ſuſceptum. Qui *Latinis* ſuperiore bello, quæ mitterent, auxilia paraverant. Quod bellum ex intervallo ſæpè repetitum ad annos plures propagatum eſt. Cœpit autem anno urbis 259. (*d*) Memo-

Memorabilis eo bello *C. Marcii Coriolani* fortuna fuit, qui anno urbis 263. damnatus abſens, in *Volſcos* abiit; iiſque auctor fuit inſtaurandi belli, cui gerendo dux cum *Tullio Accio* delectus, cùm fuſis ſæpè *Romanis*, jam mœnibus ipſis immineret, maternis precibus infractus, cœpto deſtitit; quod anno urbis conditæ 266. evenit. Exſtincto *Coriolano*, *Volſci* nihilominus bellum perſeverarunt facere, qui cum *Æquis* & *Hernicis* inſigniter à *Spurio Caſſio* ter Conſule victi. Sed ea gloria in auctoris ſui perniciem ceſſit. Hic enim primus *Romæ*, poſt ejectos *Tarquinios*, regnum auſus affectare, in ipſo conatu eſt oppreſſus, ac de rupe *Tarpeia* præcipitatus anno U. C. 269. (*a*) Hic princeps agrariam *Romæ* legem tulit anno eo, qui illum, quo necatus eſt, anteceſſit.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *Coriolanus.* *a* Dionyſ. Liv. 2. *Agraria lex prima.*

At anno conditæ *Romæ* 261. cum ob creditorum impotentiam ac fœnebre malum plebs trans *Anienem* in montem ſacrum ſeceſſiſſet à Patriciis, *Menenii Agrippæ* conſilio & Oratione reconciliata eſt, impetrato priùs Magiſtratu, quem ad ſui tutelam violentiæ Patrum objiceret. Ii Tribuni appellati ſunt.

Tribuni creati.

CAPUT V.

De expeditione Xerxis *in* Græciam, Græcorum *navali ad* Salaminam *victoriâ*, *&* *clade* Perſarum.

ANNO poſt *Marathoniam* pugnam decimo *Salaminia* contigit, ut auctor eſt *Thucydides*. (*b*) *Xerxes* enim, qui anno 4. Olympiadis 73. & ante *Chriſtum* 485. poſt parentis obitum imperare cœpit, *Piſiſtratidarum* & *Alevadarum* hortatu, tum horribilibus ſpectris incitatus ad hoc bellum, anno imperii ſui quinto, Periodi *Julianæ* 4233. ſive Olympiadis

V. Par. 2. l. 3. c. 13. *b* Herod. 7. & 8. Plut. in Them. & Ariſt. Juſt. 2. Corn. Nep. in Them. Diod. 11.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. piadis 74. anno quarto, in *Aſiam* profectus eſt, & hyeme *Sardibus* exactâ, ſequente vere trajecit in *Græciam*. *Herodotus* ſcribit in illius exercitu capitum fuiſſe amplius quinquagies & bis centena octoginta tria millia, (*a*) *Plutarchus* quinquagies: (*b*) *Theodoretus* tricies centena millia, *Cornelius Nepos* peditum ſeptingenta millia, equitum quadringenta. Claſſis porrò navium fuit, ut idem refert, 1200. *Lacedæmonii*, duce *Leonidâ*, cum trecentis *Spartanis* & *Græcorum* cæterorum millibus quatuor, in *Theſſaliæ* faucibus, quas *Thermopylas* vocant, ingruentem illius exercitum aliquandiu repreſſerunt. Dilapſis deinde *Græcis* aliis, ſoli *Lacedæmonii* à *Perſis* circumventi perierunt. *Athenienſes* ab oraculo moniti, ut ſe muris ligneis tutarentur, auctore *Themiſtocle*, relictâ patriâ ſe ſuaque omnia in naves impoſuerunt, quas ducentas numero paratas habebant, ut ait *Cornelius Nepos*. Quibus additæ *Græcorum* reliquorum centenæ trecentarum navium claſſem implebant. (*c*) At *Herodotus Atticas* naves 127. haud plures, memorat: in totum verò 271. *Xerxes Atticam* ingreſſus, *Athenas* incendit. Tum navalis ad *Salaminam* pugna fit; in qua victi ſunt *Perſæ*, *Boëdromionis* die 20. qui in *Septembris* 23. incidit. Fugit *Xerxes*, & ad *Helleſpontum* pervenit die poſt pugnam 45. relicto in *Græcia Mardonio* cum 300000 peditum. Hoc navale prælium contigit ineunte anno primo Olympiadis 75. ante *Chriſtum* 480. Anno inſequente, *Mardonius* à *Græcis*, duce *Pauſaniâ Lacedæmonio* & *Ariſtide*, vincitur ad *Platæas*, & occiditur, *Boëdromionis* tertio, *Septembris* 25. (*d*) Quâ eâdem die *Græci* ad *Mycalem* navali prælio *Perſas* ſuperarunt.

Per idem tempus, quo cum *Perſis* maritimo prælio certavere *Græci*, *Carthaginenſes*, quos ad invadendam *Siciliam Xerxes* incitarat,

a In Paral.
b Orat. 10. con. Græc.
c Herod. 8. init.
d Herod. lib. 9. Diod. 11. Plut. Ariſt.

rat, terra victi ſunt ad *Himeram* à *Gelone*, ut ſcribit (*a*) *Diodorus*. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

a Lib. 11.

CAPUT VI.

De rebus memoriâ dignis, quæ poſt Perſicum *bellum in* Græcia *contigerunt, ac civilibus* Græcorum *bellis.*

PERSICI turbinis metu perfuncta *Græcia* ab externis bellis ad domeſtica paulatim arma ſua convertit, nobiliſſimis civitatibus de principatu certantibus, *Athenis* & *Lacedæmone*, ad eas cæteræ partitis ſeſe ſtudiis applicarunt.

(*b*) Prima, conſtitutis rebus, *Athenienſes* cura tenuit inſtaurandorum mœnium, quæ *Perſæ* diruerant, quod *Themiſtoclis* induſtriâ perfectum eſt, nequicquam *Lacedæmoniis* obſtantibus, ne extra *Peloponneſum* paulò aliqua munitior urbs eſſet, quâ barbari occupatâ velut arce uterentur ad opprimendam *Græciam*: etſi non tam boni publici amore, quam invidiâ & metu, ne ſe altiùs æmula civitas efferret, id illos prohibere conſtabat. Quin ejuſdem conſilio (*c*) *Themiſtoclis*, *Athenienſes* in *Piræeo* portum fecêre, cùm *Phalerico* hactenus uterentur. (*d*) Poſteà *Græci* ad depellenda barbarorum præſidia *Pauſaniam* cum claſſe miſerunt in *Cyprum* & *Helleſpontum*. (*e*) Qui, capto *Byzantio*, moras ibi faciens, occulta cum *Perſis* conſilia de prodendis *Græcis* iniit, quibus patefactis, domum revocatus, ac denique damnatus periit. *Athenienſes* interim *Græcos* populos, *Pauſaniæ* ſuperbiâ ab *Lacedæmoniis* alienatos, per *Ariſtidem* adjunxere ſibi; quibus commune quoddam ærarium in inſula *Delo* conſtituere placuit, in quod ſinguli quotannis conferrent aliquid, quod ſibi poſtea *Athenienſes* uſurparunt.

b Diod. 11. Corn. Nepot. Themiſt. Plut. Them.

c Thuc. l. 1. p. 62. Corn. Nep.

d Diod. 11. Corn. Nep. in Pauſan.

e Thuc. 1. Diod. 11. Corn. Nepot. Plut. Parall.

Inde

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *Themiſtoclis fuga.* Inde *Lacedæmoniis* poſt necem *Pauſaniæ Themiſtoclem* proditionis accuſantibus, fugit ille, & ad *Perſas* abiit. Quod anno ſecundo Olympiadis 77. ante *Chriſtum* 471. *Diodorus* refert; qui nonus poſt cladem *Salaminiam* fuit. Itaque ſuperſtite adhuc *Xerxe* venit ad eum *Themiſtocles*, (*a*) ut alio loco docuimus.

a Par. 2. l. 3. c. 10.

b Diod. 11. Plut. in Cim. Corn. Nepot.

(*b*) Sequente anno, *Cimon Miltiadis* filius cum claſſe navium 250. invectus, ad *Cyprum* Barbarorum 340. naves prælio ſuperavit; eodemque die militibus ſuis *Perſicis* veſtibus indutis & in captas naves impoſitis, terreſtres *Perſarum* copias ex improviſo ad *Eurymedontem* fluvium cecîdit.

At in *Peloponneſo*, vehementi terræ motu concuſsâ *Lacedæmone*, cùm *Helotes* & *Meſſenii* defeciſſent, primùm acciti ſunt à *Lacedæmoniis Athenienſes* ut opem ferrent. Sed interim dum in itinere ſunt, hoſtes ab *Archidamo* compreſſi, & ſuſpecta jam *Athenienſium* auxilia dimiſſa ſunt. Quæ res illorum alienavit animos, & ſimultatis initium dedit. Id anno 4. Olympiadis 77. *Diodorus* adſcribit.

Ineunte Olympiade 78. *Mycenas* ab *Argivis*, quòd iis ſe ſubjicere nollent, everſas eſſe *Diodorus* idem aſſerit. (*c*) *Pauſanias* verò ex æmulatione gloriæ implacabile in eos odium *Argivos* cepiſſe prodit; quòd *Perſico* bello, domi quieſcentibus *Argivis*, *Mycenæi* 80. milites contra *Perſas* ad *Thermopylas* ſubſidio miſiſſent. Anno verò ſequenti mortuum tradit *Hieronem Syracuſis* regnantem, cùm annis 11. imperaſſet, ac *Thraſybulum* fratrem ſucceſſorem habuiſſe; qui *Syracuſanorum* conſenſione depulſum in *Locros* abiit. (*d*) Ita *Syracuſani* deinceps ad *Dionyſium* uſque annis 60. in ſumma tranquillitate vixerunt. Quod anno 3. Olympiadis 78. *Diodorus* aſſignat.

c Pauſ. Cor. 59.

Hiero.

d Diod. 11.

e Diod. 11. Juſt. 5.

(*e*) In *Perſide* verò *Xerxes* anno 4. Olympiadis ejuſdem occiſus eſt ab *Artabano*: nec

non

non *Darius* illius filius ab *Artaxerxe* fratre, apud quem parricidii, quod ipſe commiſerat, illum accuſarat *Artabanus*, qui *Artaxerxi* meritas pœnas dedit. Sic *Artaxerxes* ὁ μακρόχειρ (*a*) eodem anno regnare eſt orſus. Hic anno imperii tertio, Olympiadis 79. ſecundo, *Ægyptum*, quæ cum *Inaro Libyæ* Rege defecerat, per *Achæmenem* patruum oppugnat. At *Inarus Athenienſium* copiis adjutus *Perſis* reſtitit. Qui & navali prælio victi ab *Athenienſibus* anno tertio Olympiadis ejuſdem, ſequente verò *Memphim* confugientes ab iiſdem illic obſidentur. Demum Olympiade 81. (*b*) *Athenienſes* ab *Ægyptiis* deſtituti, à *Megabazo* æquis dimiſſi conditionibus diſceſſerunt. *Inarus* in crucem actus eſt: *Ægyptus* recuperata.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Artaxerxes.

a part. 2. lib. 3. c. 10.

b Thuc. 1.

Interim *Lacedæmonios* inter & *Athenienſes* velitationes aliquot & atrociſſimorum, quæ deinceps conſecuta ſunt, bellorum orta ſunt initia. Nam *Athenienſes*, quos opinione comitatis ac juſtitiæ ſibi conciliarant ſocios, converſis in ſuperbiam moribus offenderunt. Illi ad *Lacedæmonios* ſeſe receperunt, velut (*c*) *Thaſii*, *Æginetæ* Olympiade 79. Quinetiam mutuæ hinc inde in agros impreſſiones factæ. *Athenienſes* duce *Leocrate*, *Corinthiis* & *Epidauriis* victis, in *Peloponneſum* graſſati ſunt anno 2. Olympiadis 80. Item Olympiade 81. duce *Tolmide Laconicam* populati ſunt, & *Æginetas* ſibi ſubjecerunt. (*d*) Pòſt *Cimonis* operâ quinquennales induciæ factæ, bellique contra *Perſas* converſus eſt impetus. *Cimon* cum claſſe profectus in *Cyprum*, terrâ marique barbaros vicit, & ad pacem faciendam adegit *Artaxerxem*, quâ nulla *Græcis* ad hanc diem gloriæ, *Perſis* ignominiæ plus attulerat. Iis enim conditionibus eſt accepta, ne ad mare propiùs intervallo quantum equi curſus eſt accederent: intra *Cyaneas* autem & *Chelidonias*

c Diod. 11.

d Thuc. 1. p. 72.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. longâ navi vel roſtratâ non inveherentur: & ut Aſiæ urbes liberas relinqueret. (a) Ea pax anno 4. Olympiadis 82. tribuitur à Diodoro. Eodem anno Cimon in Cypro Citium obſidens ex morbo deceſſit.

a Diod. 11. Thuc. 3. Plut. & Corn. Nep. in Cimone.

(b) Subinde Græcorum inter ſe recrudeſcentibus odiis, repetitum eſt bellum. Quod tricennalium induciarum pactione utcunque ſopitum eſt anno 3. Olympiadis 83. Interim Samii ab Athenienſibus deficientes ad Lacedæmonios, à Pericle perdomiti ſunt anno 4. Olympiadis 84. & Corinthii contra Corcyræos & eorum ſocios Athenienſes bellum movent. Ac ſub annum 2. Olympiadis 86. navali certamine ſuperantur. Ergo anno 14. quàm factæ erant induciæ, ab Athenienſibus eas eſſe violatas Lacedæmonii & eorum ſocii pronunciant. Ita bellum de integro conflatum eſt, quod Peloponneſiacum appellant.

b Thuc. 2. Diod. 12.

CAPUT VII.

Romanorum *res geſtæ ab A. V. C.* 271. *ad* 323. *& initium belli* Peloponneſiaci.

ROMÆ (c) *Vejens* bellum initum eſt Urbis anno 271. quod cùm privatis opibus gerendum *Fabiorum* ſibi gens una depopoſciſſet, & ad *Cremeram* fluvium caſtra muniiſſet, circumventi hoſtium inſidiis eodem die periere trecenti ſex, anno Urbis 277. quarto anno poſt pugnam *Salaminiam*, ait *Gellius*. Sed anno ſequenti cum *Vejentibus* debellatum eſt ab *Servilio* Coſ.

c Liv. 2. Dion. 9. Gellius 17. c. 20.

(d) Cum *Volſcis* quoque bellum perſeveravit; qui victi ſæpiùs, præſertim à *T. Quinctio Capitolino*. Is anno Urbis 286. *Antium* gentis caput expugnavit. Anno verò 296. adverſus

d Liv. l. 3. Dion. 10.

verſus *Æquos* Dictator factus, & (1) ab A. 4186.
aratro vocatus, *Minucium* Coſ. & ab illis Per. Jul.
circumſeſſum eripuit, hoſteſque ſub jugum ad 4430.
miſit.

(*a*) Anno poſt U. C. trecenteſimo tertio, *a* Dion.
ante *Chriſtum* 451. ut auctor eſt *Dionyſius*, mu- 10. & 11.
tata *Romæ* eſt Reipublicæ forma. Nam pro Liv. 3.
Coſſ. duobus creati ſunt Decemviri cum ſum- *Decem-*
ma poteſtate; qui ex legibus, quas hinc in- *viri.*
de legati è *Græcia* ſuperiore anno *Romam* attulerant, populo *Romano* jura conſcriberent. Sed cùm iidem poteſtate ſuâ ad tyrannidem abuterentur, & eorum unus *Appius Claudius Virginiam* per vim ſibi ad ſtuprum vindicare vellet, eamque ſuapte manu pater occidiſſet, fit altera plebis ſeceſſio: ad quam ſedandam, redacti ſunt in ordinem Decemviri, ac Tribuni plebis, & Conſules reſtituti. Quod an-
no Urbis trecenteſimo quinto, (*b*) ſexageſi- *b* Cic. 2.
mo poſt partam libertatem incidit, ante *Chri-* de fin.
ſtum 449. Ita tertium annum attigere Decemviri.

(*c*) Anno U. C. trecenteſimo decimo quin- *c* Liv. 4.
to *Sp. Melius* per occaſionem prævalidæ fa- Val. l. 5.
mis in plebem frumento diviſo aditum ſibi parans ad regnum, juſſu *Quinctii* Dictatoris à *C. Servilio Ahala* Magiſtro Equitum occiſus eſt. Sequenti verò, *Fidenates* ad *Lartem Tolumnium Vejentium* Regem deficiunt, & legatos populi *Romani* trucidant. His in foro ſtatuæ poſitæ. *Vejentes* anno, qui proximè ſecutus eſt, U. C. 317. à *Mamerco Æmilio* Dictatore victi: *Tolumnius* à *Corn. Coſſo* eſt occiſus; qui & optima ſpolia ſecundus à

 Romu-

(1) *ab aratro vocatus &c.*] Duos diverſos Quinctios in unum malè confundit auctor; primus T. Quinctius Capitolinus dictus, Volſcos devicit, & Antium expugnavit; alter ab illo diverſus fuit L. Quinctius Cincinnatus Dictator factus adverſus Æquos & ab aratro vocatus, qui Minucium Coſ. liberavit, obſervatum hoc fuerat in *Præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. Romulo Feretrio Jovi conſecravit. Etſi Sigonius id in illius Conſulatu factum putet anno 326.

a Liv. 4. Cenſores creati. (a) Cenſores Romæ conſtituti anno 311. iidemque quinquennales facti. Sed anno 320. à Mamerco Æmilio Dictatore ad ſeſquiannum contracti.

Anno verò 323. contra Æquos & Volſcos Dictator A. Poſtumius proſperè rem geſſit; ſed eam victoriam filii ſui ſanguine cruentavit, quem, quòd contra juſſum ſuum pugnaſſet, ſecuri percuſſit.

CAPUT VIII.

De viris excellenti doctrinâ præditis, qui inter tempus expeditionis Perſarum *in* Græciam *&* Peloponneſiacum *bellum floruerunt.*

Anaxagoras. EMINENTES ingenio fuere hoc intervallo Philoſophi, *Anaxagoras*, qui eo anno, quo *Xerxes* trajecit in *Græciam*, annum agebat viceſimum, quo & philoſophari cœpit, ut refert *Diogenes*. Natus itaque eſt Olympiade 70. ut ſcripſit *Apollodorus*; mortuus Olympiade 88. Malè apud *Diogenem* ἑβδομηκοστῇ pro ὀγδοηκοστῇ. Hujus diſcipulus *Pericles* fuit.

Socrates. b Diog. Laërt. (b) Natus eſt & Philoſophiæ parens *Socrates* anno quarto Olympiadis 77. *Thargelionis* 6. die. Hic eſt annus Periodi *Julianæ* 4246. ante *Chriſtum* 468. vixit annos 70. mortuus eſt anno primo Olympiadis 95.

Democritus. *Democritus* naſcitur anno tertio Olympiadis 77. anno ante *Socratem*, ut ait *Thraſyllus* apud *Diogenem*: & vixit annos 109. Itaque moritur anno 4. Olympiadis 105. Quod autem librum, qui inſcribebatur μικρὸς διάκοσμος, ſe ſcripſiſſe teſtatus eſt anno 730. ab excidio *Trojæ*, qui annus ex calculo noſtro cadit

dit in annum Periodi *Julianæ* 4260. fuit tunc annos natus 15. Sed fieri poteſt ut *ἅλωσιν Trojanam* annis aliquot anteverterit.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Hunc ſe oculis privaſſe propterea, (*a*) teſtis eſt *Tertullianus*, quòd mulieres ſine cupiditate intueri non poſſet.

a Apol. 46.

(*b*) *Empedocles* & *Protagoras* circa Olympiadem 84. floruerunt. Quando & *Meliſſus*, (1) nec longè pòſt *Parmenides*; qui 90. Olympiade inſignis eſt habitus. Item *Gorgias*, *Hippias*, *Prodicus*, *Hippocrates* Medicus; quos ad Olympiadem 86. adſcribit *Euſebius*. Claruit & Aſtronomus (2) *Meto*, qui anno ante bellum *Peloponneſiacum* ſolſtitium obſervavit.

Empedocles. *b* Diog. Laërt. Euſeb. *Hippocrates.* *Meto.*

Poëtæ vero celebres habiti ſunt, *Pindarus*; (*c*) qui anno, quo *Xerxes* tranſitum fecit in *Græciam*, annos natus erat 40. Olympiade 65. in lucem editus. Item *Bacchylides*, quem *Euſebius* ponit Olympiade 82. Vigebant tum & Tragici inſignes, *Æſchylus*, de quo ante dictum eſt; *Sophocles*, qui 17. annis junior *Æſchylo*, natus eſt anno 2. Olympiadis 71. ante *Chriſtum* 495. & obiit annos natus 90. anno tertio Olympiadis 93. Periodi *Julianæ* 4308. ut ſcribit (*d*) *Diodorus*, qui & *Apollodorum* in *Chronicis* referre, ſcribit, *Euripidem* eodem anno eſſe defunctum. Qui quidem natus eſt, ut ait *Thomas Magiſter* in illius Vita, anno ipſo primo Olympiadis 75. quo *Xerxes* irrupit in *Græciam*, vixitque annos 75.

Pindarus. *c* Pind. Vita. *Æſchylus.* *Sophocles.* Diod. 13. *Euripides.*

Comici quoque *Cratinus*, *Plato*, *Ariſtarchus*, Olympiade 81. conſignanter ab *Euſebio*.

(1) *Nec longè poſt Parmenides*] Imò contra & Meliſſus & Empedocles inter Parmenidis diſcipulos memcrantur, ipſeque Olymp. 69. floruiſſe *Laërtio* dicitur, obſervatum id fuit in *Præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.*

(2) *Meto*] Is etiam Ennea de caëteridem ſeu Cyclum Lunarem novemdecim annorum inſtituit, de quo conſuli poteſt *autor noſter part. 2, lib. 1. c.*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

CAPUT IX.

De bello Peloponneſiaco, *ac cæteris quæ per illud in* Græcia *contigerunt.*

a Thuc. 2. Diod. 12. Plut. Peric. Vide Par. 2. l. 3. c. 11.

Periclis mors.

BELLUM (*a*) in *Græcia* longè atrociſſimum maximèque diuturnum *Athenienſes* inter & *Peloponneſios* erupit anno primo exeunte Olympiadis 87. *Pythodoro* Archonte, verno tempore, ante *Chriſtum* 431. Occaſionem dedit *Pericles*, qui ſeptem millibus talentûm expenſis, ne rationes cogeretur reddere, permiſcere maluit omnia.

Hujus belli multiplex fortuna fuit, ac ſumma rerum varietas. *Pericles* pòſt biennium & ſex menſes, quàm bellum cœperat, (1) peſtilentiâ moritur, quæ ſæviſſima graſſari cœpit anno ſecundo. (*b*) *Lesbii*, & præcipuè *Mitylenæi*, ab *Athenienſibus* defecerunt anno quarto belli; ſed inſequente, à *Pachete* duce recepti, ægrèque ab internecione ſervati ſunt. Anno ejus belli decimo, cùm ad *Toronam* *Cleo* dux *Athenienſium*, & *Braſidas* *Lacedæmoniorum* in acie cecidiſſent, utrinque quinquaginta annorum induciæ factæ ſunt; at eæ poſt annos octo diſſolutæ.

b Thuc. 3. Diod. 12.

c Thuc. 8. Diod. 12.

(*c*) Anno verò belli 16. Olympiade 91. induciarum tempore, *Siciliam* aggreſſi ſunt *Athenienſes*, ut *Ægeſtanis* & *Leontinis* contra *Syracuſanos* opem ferrent. Duces ad eam expeditionem miſſi ſunt *Alſcibiades*, *Nicias*, *Lamachus*. Sed *Alcibiades* abſens ſacrilegii poſtulatus, & domum revocatus, aufugit *Lacedæmonem* & ad auxilia *Syracuſanis* importanda *Lacedæmonios* hortatus eſt. Itaque miſſo

(1) *Peſtilentiâ moritur &c.*] Genus morbi *hiſtoricè* deſcripſit (qui & eo morbo laboravit, & alios laborantes vidit) *Thucydides Lib* 1. *Medicè* (qui ei curando tum præſens operam præſtitit) *Hippocrates Lib.* 3. *Epidem. Sect.* 3. *Poëticè* verò (qui longo poſt tempore vixit) depinxit *Lucretius lib.* 6.

ſo *Gylippo* duce, *Athenienſes*, quibus hactenus res ex voto fluxerant, terrâ marique victi omnes in poteſtatem venerunt hoſtium; à quibus occiſi ſunt *Demoſthenes* dux fortiſſimus, & *Nicias*. Id anno belli 19. contigit, ante *Chriſtum* 413. A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *Sicula clades Athenienſium.*

Ex eo tempore *Athenienſium* inclinare fortuna cœpit, quam tamen labantem utcumque revocavit (*a*) *Alcibiades*, cum in patriam reſtitutus eſſet, populari imperio ſublato, ac penes quadringentos conſtitutâ Republicâ, quæ deinde quinque millibus permiſſa. *a* Thuc. l. 2. Diod. 13.

(*b*) *Poſtremo* ab *Araco* & *Lyſandro* ducibus victis ad *Ægos* potamon *Athenienſibus*, urbeque ipſâ in deditionem acceptâ, finis bello eſt impoſitus, anno viceſimo octavo ineunte, *Aprilis* circiter 18. hoc eſt *Munychionis* 16. Tenuit, itaque bellum annos ſolidos 27. ad uſque *Athenarum* ἅλωσιν (*c*) At *Xenophon* bellum extendit ad autumnum uſque ſequentem, quo Solem defeciſſe refert; quod anno ante *Chriſtum* 404. Olympiadis 94. anno primo, *Septembris* 3. accidit. Siquidem Olympiade nonâ ineunte id eveniſſe narrat, adeòque proximâ ab illa, quam diſertè 93. numeraverat initio *libri* 1. *b* Corn. Nep. & Plut. in Lyſan. Pind. 13. *Athenæ captæ.* *c* Xeno. 2. Hellen. p. 270. Græc.

Cæterùm *Artaxerxis Longimani* anno 34. bellum inchoatum eſt. Nam ejus belli anno 7. mortuus eſt, ut ait (*d*) *Thucycides*, cùm regnaſſet annos 40. Deſiit autem anno *Artaxerxis Memorioſi* primo deſinente, vel ineunte ſecundo, ut (*e*) ex *Diodoro* conſtat. *d* Thuc. l. 3. p. 285. *e* Diod. 13.

Per idem belli tempus, ejus, ut auctor eſt *Diodorus*, anno 22. profligatis in *Sicilia Athenienſium* opibus, *Ægeſtani*, qui illos ad auxilium exciverant, ad *Carthaginenſes* confugiunt; qui *Hannibalem Amilcaris* filium eo cum copiis mittunt. Is *Selinuntem* diripit, *Himeram* evertit. Contra quem *Hermocrates*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *Syracuſanus* exſul ſtrenuè dimicat; ſed idem anno primo Olympiadis 93. clam *Syracuſas* irrepens, in foro cum ſuis occiditur: quos inter *Dionyſius* erat is, qui poſtea tyrannidem occupavit anno belli *Peloponneſiaci* ultimo. Siquidem (*a*) *Dionyſius Halicarnaſſ.* ſcribit, Archonte *Calliâ*, anno tertio Olympiadis 93. (cœpit is anno Periodi *Julianæ* 4309.) (*b*) *Dionyſium Syracuſis* tyrannidem obtinuiſſe, (2) quod eodem aſtu, ac *Piſiſtratus Athenis* olim, perfecit.

a Lib. 7. init.
b Diod. 13. Xeno. 2. Ἑλλην.

CAPUT X.

De iis, quæ poſt Peloponneſiacum *bellum memoratu digna geſta ſunt, uſque ad* Philippi Macedonis *tempora.*

POST (*c*) *Athenas* à *Lyſandro* captas cùm 30. viris rerum illîc ſumma permiſſa foret, ii crudeliter in cives graſſantes, à *Thraſybulo* ſunt ejecti, ac libertas *Athenis* reſtituta anno 4. Olympiadis 94. quarto ab eâdem urbe capta. (1) Quo ipſo *Cyrus* junior, *Darii* filius, *Artaxerxis Mnemonis* frater, & à patre *Aſiæ* præfectus, cum *Græcorum* & imprimis *Lacedæmoniorum* fretus auxilio contra fratrem arma ſumpſiſſet, in prælio cæſus eſt. *Græci* auxiliares ad quinque millia ex decem redacti, duce inter alios (*d*) *Xenophonte* per *Armeniam*, & *Paphlagoniam*, & infeſtos Regis exercitus in *Græciam* admirabiliter evasêre anno primo Olympiadis 95.

c Xenop. lib. 2. Ἑλλην. Diod. 13. & 14.
d Xeno. in libris Ἀναβασ-Chion. ad Matridem.

Inte-

(2) *Quod eodem aſtu, ac Piſiſtratus*] V. ſup. lib. 2. c. 12.

(1) *Quo ipſo Cyrus junior*] obſcuriora hæc videntur, quia Autor noſter Seriem Regum Perſarum non accuratè retulit ſcil. inter Artaxerxem Longimanum & Mnemonem occurrunt Xerxes II. Secundianus vel Sogdianus & Darius Nothus, qui tres reges 20. annos occupant, per hos 20. annos, geſtum eſt bellum Peloponneſiacum & Artaxerxis Mnemonis anno 1. deſiit. Anno regis illius 3. in illum exercitum duxit Cyrus frater, de quo hic Autor noſter.

Interim ab *Artaxerxe Pharnabazus* & *Tiſſaphernes Aſiæ* præpoſiti. *Lacedæmonii* (1) ad *Pharnabazum* contra *Tiſſaphernem* adjungunt ſeſe, & ab eodem *Conon Athenienſis* claſſi præficitur. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Ageſilaus quoque in *Aſiam* profectus ibi multa fortiter gerit. (*a*) Sed pace cum *Perſis*, occiſo ab Rege *Tiſſapherne*, factâ, cùm *Bœoti*, *Athenienſes*, *Corinthii*, & *Argivi* contra *Lacedæmonios* conſpiraſſent, revocatus in patriam adverſus *Bœotos* ancipiti exitu pugnavit. Hoc anno 2. Olympiadis 96. refert *Diodorus*. *a* Diod. 14. Xenop 4. Ἑλλην. Plut. in Ageſil. Corn in Ageſil.

Exinde *Lacedæmoniorum* vires in deterius verſæ. Quin & ad *Gnidum* navali certamine vincuntur à *Perſis Conone* duce. Quo tempore Sol defecit, ut *Xenophon* & *Plutarchus* in *Ageſilao* meminerunt. Id autem contigit anno Periodi *Julianæ* 4320. *Auguſti* 14.

Clariſſimi per id tempus imperatores fuere: *Athenis* quidem *Iphicrates*, *Chabrias*, *Thraſybulus*, *Timotheus*; apud *Thebanos Pelopidas*, & *Epaminondas*, vir non ſolùm Philoſophiæ doctrinæque laude, ſed etiam militaris rei gloriâ, & integritate vitæ per illuſtris, qui *Thebanos* ſuos ad capeſſendum *Græciæ* principatum erexit. Nam *Lacedæmonios*, priſtinum recuperare decus perfidiâ magis quàm virtute nixos, ſecundis aliquot præliis fregit. *Phœbidas* dux ab illis contra *Corinthios* miſſus *Cadmæam Thebarum* arcem fraudulenter (*b*) occupavit, in eaque urbe Tyrannos conſtituit anno tertio Olympiadis 99. ut putat *Diodorus*. Sed *Pelopidæ* conſilio & arte libertatem cum arce recuperarunt poſt annos quatuor. Hinc adverſus *Lacedæmonios* junctis in unum viribus civitates *Græciæ* conſpirant, du- *Athenienſes illuſtres duces.* *b* Xenop. Hell. 5. Diod. 15. Plut. Pelop. Juſt. 6. Cor. Nep. in Pelop.

(1) *Ad Pharnabazum contra Tiſſaphernem adjungunt ſeſe*] De variis Peloponneſiorum cum Regiis Legatis fœderibus & quomodo Tiſſaphernes illis ſuſpectus in apertum tandem cum illis odium venerit Vid. *Thucyd. lib.* 8.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. cibus *Athenienſibus*. Sed *Artaxerxes* in *Ægyptum*, quæ defecerat, bellum movens, ne exercitus ſui in *Græcia* detinerentur, edixit omnibus, ut ab armis abſtinerent, ac priſtinam libertatem, ſublatis omnibus præſidiis, reciperent: ſe eos qui detractarent, pro hoſtibus habiturum. Huic pacis conciliatori cupidè *Græci* omnes obtemperarunt, præter *Thebanos*, quos ab ea pace *Epaminondas* deterruit. Sed non diuturna fuit illa *Græcorum* concordia. Statim enim recrudeſcente bello acrius inter ſe dimicarunt. *Thebani* contra *Athenienſes* arma ſumpſerunt, ac *Platæas* vetere inducti odio ſubverterunt. Pòſt adverſus *Lacedæmonios* converſus eſt inpetus. Qui ad *Leuctra Bœotiæ* longè plures à paucioribus *Thebanis*, *Epaminondâ* duce, ſuperati, *Cleombroto* etiam occiſo. (*a*) Ea clades anno ſecundo Olympiadis 102. contigit, *Diodoro* teſte.

Leuctrica pugna.

a Xen. Hell. 6. Corn. Nep. in Epam. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 31.

Deinceps comtemptui eſſe cœpere *Lacedæmonii*, qui & rurſum ab *Arcadibus* vincuntur. *Thebani* porrò *Epaminondam* ſecuti in *Laconicam* irrumpunt, ac *Spartam* obſident. *Lacedæmonii* opem ab *Athenienſibus* poſtulant. Sed, utriſque fruſtrà repugnantibus; iterum *Lacedæmoniorum* agrum populatus eſt *Epaminondas*. Demùm, anno tertio Olympiadis 103. à *Perſarum* Rege reconciliati ſunt *Thebanis Lacedæmonii*. Illi contra *Alexandrum Phæreum* Tyrannum arma convertunt: adverſus quem pugnans *Pelopidas*, & victor occiditur. (2) Rurſus *Thebani* à *Mantineenſibus*, qui ab reliquis *Arcadibus* diſſidebant, ad auxilium vocati, *Epaminondâ* imperatore bellum gerunt. (*a*) Is

(2) *Rurſus Thebani à Mantineenſibus, qui ab reliquis Arcadibus diſſidebant, in auxilium vocati*] Imò contrà, ab Arcadibus præcipuè verò *Tegaatis* vocati ſunt Thebani adverſus Mantineenſes, qui Lacedæmoniorum & Athenienſium opem imploraverant. Obſervat. id fuer. in *Præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.* Vid. *Xenoph. Hellenic. lib.* 7.

(*a*) Is ad *Mantineam* cum *Lacedæmoniis* & *Arcadibus* poſtremo prælio conflixit; in quo victor ex vulnere paulò pòſt occubuit anno 2. Olympiadis 105.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *a* Diod. 15. Xen. 7. Corn. Nep. in Epam. *Epaminondæ mors.*

Anno ſequente mortuus eſt (*b*) *Ageſilaus* annum agens 84. regni 41. in *Cyrenaïca*, cùm ex *Ægypto*, in quam *Tachoni* Regi, qui à *Perſis* defecerat, opem allaturus venerat, rediret in patriam.

(*c*) At in *Sicilia Dionyſius* interim aſſiduè bellabat. Nec minùs cum ſuis quàm cum externis, hoc eſt *Carthaginenſibus*, illi negotium fuit. *Syracuſanos* rebellantes compreſſit ſæpius, *Lacedæmoniorum* etiam opibus adjutus. Contra *Carthaginenſes* verò perpetuò certavit. Qui & *Imilcone* duce *Syracuſas* obſidentes, cùm ex ſacris profaniſque prædas agerent, peſtilentiâ pariter & hoſtili claſſe à *Syracuſanis* & *Dionyſio* terrâ marique ſunt oppreſſi, anno, ut ait *Diodorus*, primo Olympiadis 96. Sed iidem rurſus ex integro *Siciliam* adorti ſunt. Tum pace cum *Dionyſio* junctâ, cùm idem bellum poſtea facere vellet, in ipſo apparatu (*d*) obiit ex crapula, poſtquam *Lenæis* ludis victorem ſe renunciatum *Athenis* audiſſet. (*e*) Regnavit annis 38. cum 25. natus tyrannidem occupaſſet: mortuus eſt ineunte Olympiade 103. anno ante *Chriſtum* 368. ac ſucceſſorem habuit cognominem filium. (*f*) Contra quem *Dio Hipparini* filius, cujus ſororem *Ariſtomachen* ſuperior *Dionyſius* habuit in matrimonio, duabus onerariis inſtructus è *Græcia* proficiſcitur, & per abſentiam Tyranni *Syracuſas* occupat. Qui cùm arcem præſidio teneret, nec ullas ab *Syracuſanis* conditiones impetrare poſſet, in *Italiam* navigavit. Interim *Dio* à *Zacynthiis* mercenariis jugulatur (*g*) anno 3. Olympiadis 106. *Dionyſius Syracuſas* decimo, poſtquam ejectus erat, anno recuperavit, ſecundo Olympiadis

b Diod. 15. Plut. Ageſ. Corn. Nep. in Ageſ. Xenoph. in Encom. Ageſ. *Dionyſius pater tyrannus.* *c* Diod. 15. *d* Diod. 15. *e* Cic. Tuſc. 5. *f* Diod. ib. Cor. Nep. & Plut. in Dione. *Dionyſius junior Dio.* *g* Diod. 16. Plut. Corn. Nep. in Dione.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. piadis 108. Poſtremò *Timoleon Corinthius* à *Syracuſanis* expetitus *Dionyſium* exſuit regno, & *Corinthum* mittit, ubi privatus in ludo puerili conſenuit. Factum illud eſt anno 2. Olympiade 109. ante *Chriſtum* 343.

Timoleon. a Plut. Corn. Nepot. in Timol. Diod. 16. (*a*) Secundùm hæc *Timoleon*, tyrannidis ſublatis reliquiis, *Carthaginenſes* memorabili pugnâ ſuperavit, *Thargelionis* 7. quæ in *Maji* diem 26. incidit, exeunte quarto Olympiadis 110. atque ita pacatâ *Siciliâ*, quod reliquum vitæ habuit, ibidem placidiſſimè tranſegit.

CAPUT XI.

De bello ſociali Græcorum, *& ſacro, ac* Philippi Macedonis *rebus geſtis.*

b Diod. 16. SOCIALE (*b*) porrò bellum in *Græcia* concitatur anno tertio Olympiadis 105. in quo adverſus *Athenienſes Byzantii*, *Rhodii*, *Coi*, *Chii*, cum *Mauſolo Cariæ* Principe conſpirarunt. *Chabrias* eodem anno cæſus in acie dux *Athenienſium*. Sed idem bellum anno quarto terminatum eſt.

c Diod. 16. Pauſan. Phoc. p. 318. Juſt. 3. Oroſ. 3. c. 12. *Bellum Phocenſe.* (*c*) Eodem tempore bellum alterum in *Græcia* conflatum eſt, quod *ſacrum* nominarunt. *Amphictyones* (Judices hi ſunt è communi *Græcia* delecti) *Lacedæmoniis* & *Phocenſibus* multam dixerant: illis, quòd *Cadmæam Thebarum* arcem occupaſſent; his, quòd agri ſacri non nihil tenerent. *Philomelus Phocenſibus* ſuis auctor eſt, ut *Delphicum* templum diripant. Eo ſacrilegio contacta civitas aliquanto tempore contra *Locros* ac *Thebanos* ſecundo *Marte* pugnavit, ad extremum ultimâ gentis, clade tantum ſcelus expiatum eſt.

d Philo de Provid. apud Euſeb. 8. de Præpa. Evang. pag. 231. Qua in re memoriâ dignum eſt, quod apud *Euſebium* (*d*) *Philo* ſcriptis prodidit. Cùm lex eſſet, ut ſacræ pecuniæ expilatores præcipitio, vel ſuffocatione in aquis, vel incendio

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

dio perirent, duces tres *Phocenſium* ſacrilegii participes tribus his pœnarum formis eſſe conſumptos. Primus *Philomelus* à *Thebanis* victus ſeſe præcipitavit, anno, ut ſcribit *Diodorus*, tertio Olympiadis 106. Poſt illum, *Onomarchus* à militibus ſuis in mare demerſus ibidem præfocatus eſt anno 4. ejuſdem Olympiadis. Tertius *Phayllus* anno ſequente in templo, quod apud *Abas* fuit, vivus concrematus eſt; quanquam *Diodorus* aliique tabe periiſſe referunt. Confectum eſt hoc bellum à *Philippo Macedoniæ* Rege, cujus ad auxilium *Thebani* confugerant. Quippe *Phocenſes* à *Lacedæmoniis* & *Athenienſibus* adjuvabantur. Ergo *Phocenſium* urbes omnes ſolo æquatæ, præter *Abas*, quæ ſacrilegii participes non fuerant. Cœptum eſt hoc bellum, ut ait *Diodorus*, anno 2. Olympiadis 106. à conditu *Romæ* 399. finitum eſt anno decimo quàm initum erat, exeunte ſecundo Olympiadis 108. Periodi *Julianæ* 4368. quamvis (*a*) *Pauſanias* Prætore *Athenis Agathocle*, & anno 4. Olympiadis 105. inchoatum eſſe velit, & ineunte 108. Olympiade deſiiſſe, Archonte *Theophilo*, biennio ante *Diodorum*. Sed *Diodori* verior eſt ſententia. Siquidem (*b*) *Demoſthenes Orat. de ementita legat.* teſtatur eodem anno, quo *Phocenſium* urbes everſæ ſunt à *Philippo*, *Pythicos* ludos eſſe celebratos, ad quos propter luctum *Athenienſes* θεωροὺς & θεσμοθέτους *ſacros* videlicet *legatos*, non miſerunt. Atqui (*c*) *Pythia* exeunte anno ſecundo tetraëteridos Olympicæ peragebantur.

Hæc victoria *Philippo* gratiam & auctoritatem apud *Græcos*, ac poſtremò dominatum peperit. Hic *Amyntâ* genitus, *Thebis* obſes apud *Epaminondam* aliquandiu vixit, ejuſque diſciplina tantum profecit, quantum res ab eo geſtæ poſtea declararunt. (*d*) Mortuis fratribus tribus, eorumque noviſſimo *Perdiccâ*,

a Pauſ. Phoc. p. 318.

b Demoſt. περὶ παραπρ.

c Vide l. 1. de Doct. Temp. c. 33.

d Diod. 16. Juſt. 8.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *Philippus Macedo.* *câ*, anno ſecundo Olympiadis 105. regnum tenuit. Eo anno victis ad *Methonem Athenienſibus*, pacem deinde cum *Amphipoli* reddidit, ut eo liberiùs finitimos ſubjugare ſibi poſſet. Ergo *Pæones* & *Illyricos* vincit. Inde *Amphipolim* capit. Superatis Regibus tribus, *Thraciæ*, *Pæonum* & *Illyriorum*, *Olynthios* deinde præpotentem in *Thracia* civitatem ſuis artibus, hoc eſt dolo ac muneribus, in poteſtatem redigit, ineunte 108. Olympiade. Quo eodem, *Phocenſibus* deletis, ſacro bello, cui adjutor & dux à *Thebanis* adſcitus erat, finem impoſuit.

a Plut. Pyr. (*a*) Anno tertio Olympiadis 109. mortuo *Arymbâ* Rege *Moloſſorum*, *Alexandrum* uxoris ſuæ *Olympiadis* fratrem, excluſo *Æacida Arymbæ* filio, *Pyrrhi* patre, regem facit.

Byzantium oppugnans, *Athenienſium* aliorumque *Græcorum* conſenſu territus, ab incœpto deſtitit, pacemque cum *Athenienſibus* facit Olympiade 110. quâ anno tertio diſſolutâ, cum iiſdem *Athenienſibus* & *Bœotis* ad *Chæroneam* conflixit, ac victoriâ moderatè uſus, hortatu *Demadis* pacem cum *Athenienſibus* ſocietatemque renovavit. (*b*) Poſt *Chæronenſem* victoriam inſigne hoc moderati animi ſpecimen dedit, quòd ſe quotidie conditionis admoneri ſuæ juſſit, adhibito puero, qui ei antequam prodiret ter illud acclamaret, *Philippe, homo es*. Denique dux contra *Perſas Græci* nominis electus, cùm ſe ad bellum compararet, in ipſa celebritate ludorum, quos *Ægis* in *Macedonia* peragebat, à *Pauſania* ſtipatore corporis ſui, incertum an *Olympiadis* conjugis & *Alexandri* filii conſilio, ex improviſo (*c*) confoditur, ineunte Olympiade 91. ante *Chriſtum* 336. Regnavit annos 24.

b Ælian. lib. 8. Var. c. 15.

c Diod. 16. Juſt. 8. & 9.

CAP.

CAPUT XII.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Romanorum *res ab initio* Peloponneſiaci *belli ad obitum* Philippi, *id eſt ab A. V.* 373. *ad* 418.

ROMÆ, ab initio *Peloponneſiaci* belli ad mortem *Philippi*, varia bella confecta ſunt. (*a*) Nam præter *Æquos* & *Volſcos*, etiam cum *Vejentibus* negotium fuit. Quorum urbs obſeſſa eſt, eaque obſidio annos decem tenuit. Ac tùm primùm ſub pellibus hyems agi cœpta. Initium obſidendi factum eſt anno U.C. 349. Capta urbs eſt anno 358. à *Camillo* Dictatore. Idem *Faliſcos*, non tam armis, quàm juſtitiæ opinione, ad imperium adjecit anno urbis 360.

a Liv. 4. & 5. Flor. l. 1. c. 12. Eutrop. 1.

(1) (*b*) Sed à *Gallis* victrix ipſa *Roma* propemodum eſt deleta. Qui cùm anno 363. *Cluſium* obſediſſent, ac *Romani* legatos ad ipſos miſiſſent *Fabios* tres, iique contra jus gentium prima in acie pugnare conſpecti eſſent, omiſſo *Cluſio*, ad urbem advolarunt.

b Liv. 5. Flor. 1. c. 13. Plut. Cam. Eutrop. 1. Vide Part. 2. lib. 3. c. 11.

Primo impetu fuſi fugatique ad *Alliam Romani*, qui obviam iverant. Urbs deinde capta & incenſa; Capitolium, quò ſe flos civitatis receperat, obſeſſum; &, abſque *Manlio* fuiſſet, clam invadentibus barbaris captum foret. Sed clangore anſeris excitatus *Manlius*, ac deinde reliqui, ſubeuntes per acclive *Gallos* egêre præcipites. Interim *Camillus*, qui *Ardeæ* exſulabat, revocatus, abſenſque Dictator eſt factus. Is collectis copiis *Romam* adveniens, inde *Gallos* ejecit, & ad octavum lapidem delevit penitùs.

Capta Urbs à Gallis.

Poſt hæc *Romanos*, relictis *Romæ* ruinis, *Vejos*,

(1) *Sed à Gallis &c.*] 200. annis anteà regnante ſcil. Tarquinio Priſco jam Galli in Italiam duce Belloveſo penetraverant, ſed brevi recedere coacti fuerant, *Liv. lib.* 5.

A. 4186. Per. Jul. ad 443c. *Vejos* migrare cupientes, ægrè *Camillus* Dictator compeſcuit, & ad inſtaurandam patriam adduxit. *M.* verò *Manlius*, ob ſervati Capitolii decus, à quo & *Capitolini* cognomen acceperat, elatus arrogantiâ, dum per ambitionem ac popularem gratiam viam ſibi affectat ad regnum, (*a*) ex illo ipſo, quod erat tutatus, *Tarpeio* ſaxo dejicitur anno U. C. 370.

M. Manlius.

a Liv. l. 6. Plut. Cam.

(*b*) Magna deinde patricios inter & plebejos altercatio fuit. Nam *C. Licinius Stolo*, & *L. Sextius*, Tribuni plebis legem anno U. C. 377. promulgarunt de plebejo altero creando Conſule. Huic patribus acerrimè reſiſtentibus, nullum curulem Magiſtratum paſſi ſunt fieri Tribuni. (*c*) Ita *Romæ* quinque annorum ἀναρχία fuit. Ac demùm pervicit plebs anno 387. & anno ſequenti primus è plebe Conſul factus eſt *L. Sextius*.

b Liv. 6. Flor. 1. c. 26.

c Liv. 7.

Primus è plebe Conſul.

(*d*) Anno U. C. 392. cùm ingens medio in foro terræ hiatus exſtitiſſet, ac reſponſum foret, id illi dicandum eſſe, quo plurimùm Pop. Rom. poſſet; quid illud eſſet dubitantibus omnibus, *M. Curtius*, juvenis bello egregius, armatus, & equo inſidens in voraginem ſeſe demiſit, ratus nullum magis *Romanum* bonum quàm arma virtutemque eſſe.

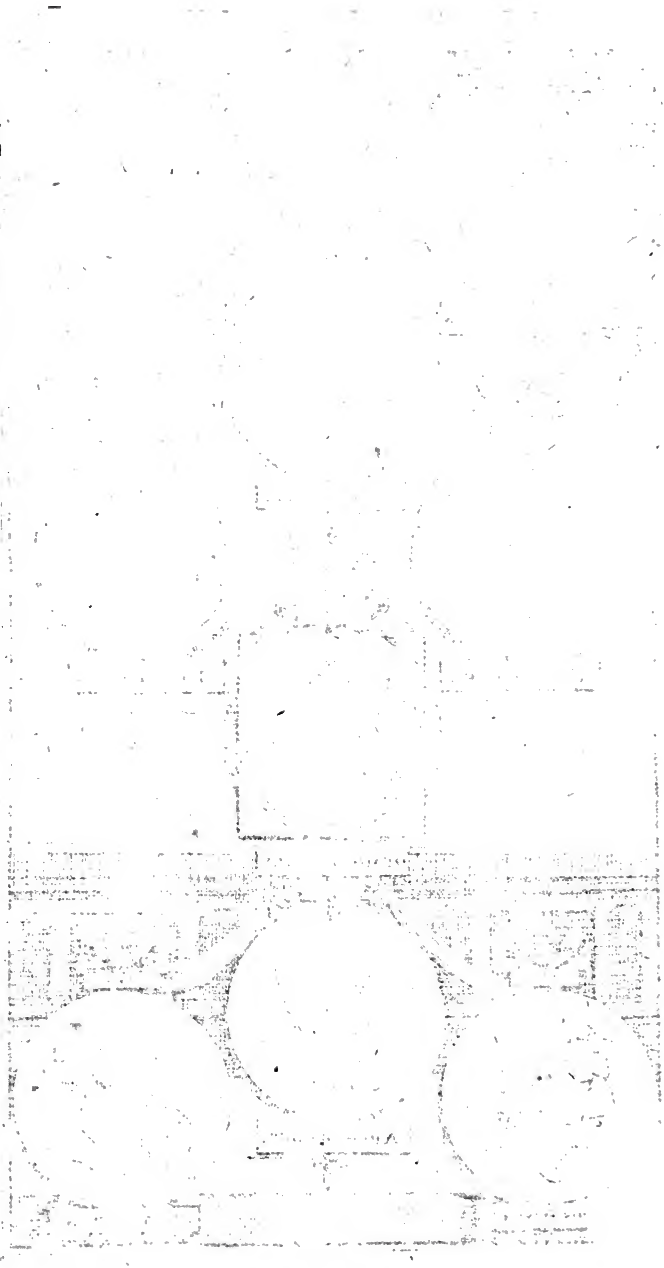
d Liv. 7. Oroſ. 3. c. 5.

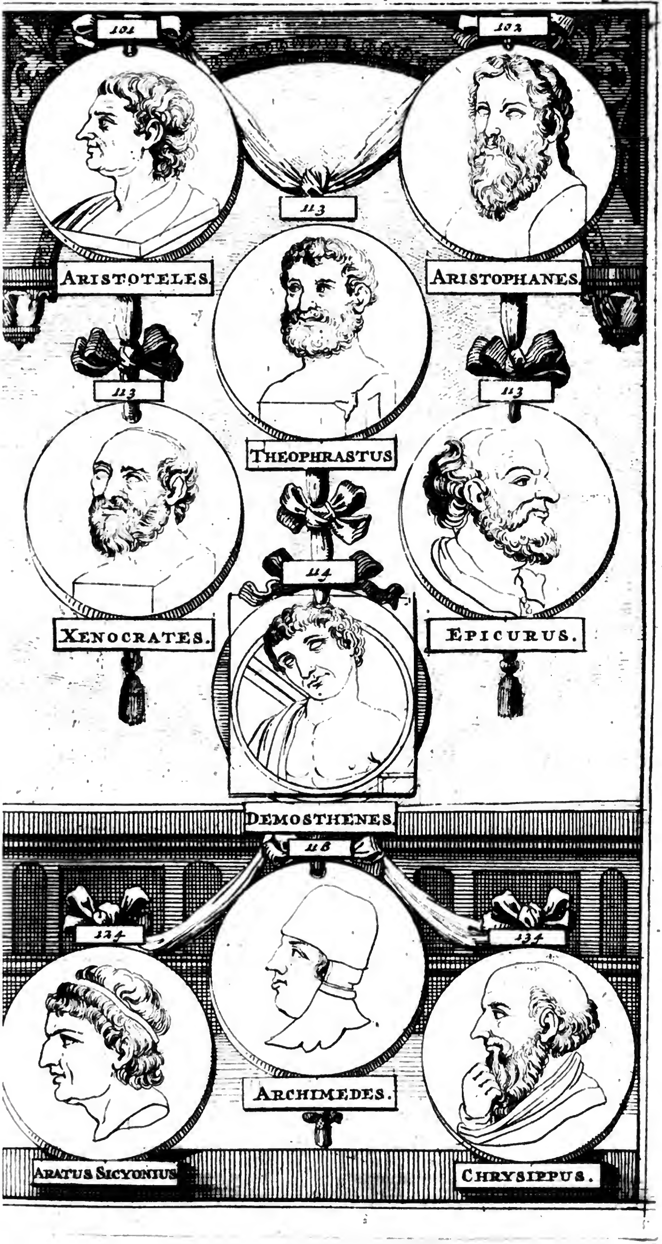
M. Curtius.

Cum *Tiburtibus*, *Tarquinienſibus*, & *Faliſcis* bellum deinde fuit; præſertim anno U.C. 398. quo, ad terrorem Sacerdotibus cum facibus & anguibus præmiſſis, *Faliſci*, & *Tarquinienſes* acerrimè certantes, à *Fabio* Coſ. victi ſunt. Utriſque induciæ in annos 40. conceſſæ anno 403.

Cum *Gallis* quoque non ſemel res fuit. His in acie ſtantibus, *M. Valerius* Trib. militum annos natus tres & viginti *Gallum* quemdam *Romanos* ad certamen provocantem corvi auxilio ſuperavit anno U. C. 405. unde *Corvini* cognomen & anno ſequente Conſulatum meruit.

(*a*) Sed

101
102
ARISTOTELES.
113
ARISTOPHANES.
113
THEOPHRASTUS
113
XENOCRATES.
114
EPICURUS.
DEMOSTHENES.
116
124
134
ARCHIMEDES.
ARATUS SICYONIUS
CHRYSIPPUS.

(*a*) Sed nullum gravius ac diuturnius, quàm *Samniticum* bellum, accidit, quod anno Urbis 411. *Campanorum* rogatu ſuſcepere *Romani.* Illi enim à *Samnitibus* victi, *Romanis* deditionem fecerunt. Quare pro dedititiis ſumpſere bellum, quod (*b*) ad annos 70. vel uno ampliùs, extenſum eſt; etſi domiti ſæpiùs identidem in fœdus reſtituti ſint. Velut anno 413. quo (*c*) *Latini* novi hoſtes ſucceſſere. Sed ii ſequente anno à duobus victi Coſſ. *Torquato*, & *Decio*. Quorum alter filium, quod injuſſu ſuo pugnârat, ſecuri percuſſit; alter ſe pro exercitu devovit: deditionem & ipſi faciunt. Mox rebellantes iterum, anno 416. penitùs ſubacti ſunt.

A. 41[illegible] Per. Jul. ad 4430.

Samniticum bellum.

a Liv. l. 7. Flor. l. 1. c. 16. Eutrop. 2.

b Liv. 31.

c Liv. 8. Flor. l. 1. cap. 14. Oroſ. 3. cap. 9.

CAPUT XIII.

Qui ingenii gloriâ præſtiterunt circa idem tempus.

IN (*d*) *Græcia* claruerunt ingenii commendatione, ex Philoſophis primùm *Plato*, qui natus Olympiade 88. ejuſque anno primo, *Thargelionis* ſeptimâ, Archonte *Aminiâ*, qui *Epaminon* aliàs dicitur, quod anno mundi 3556. incidit. (Hoc enim anno *Aminiæ* magiſtratus deſiit, paulò ante initium Olympiadis) Mortuus eſt anno primo Olympiadis 108. Archonte *Theophilo*, Urbis conditæ 406. ante *Chriſtum* 348. annum agens 81. Hic anno ætatis viceſimo *Socratem* audire cœpit. Quare non ampliùs quàm octo annos auditor illius eſſe potuit. Mortuus eſt enim *Socrates* anno primo Olympiadis 95. cum *Plato* octavum & viceſimum annum ætatis ageret.

Plato.

d Diog. in Plato. ex Apol.

(*e*) *Platonis* ſcholam excepit ſororis ejus filius *Speuſippus*; qui anno ſecundo Olympiadis 110. moritur, Archonte *Lyſimacho*. Ita octo

e Diog.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. circiter annos ſcholæ præfuit. Hunc in adulterio deprehenſum obiiſſe auctor eſt (*a*) *Tertullianus*. *Speuſippo Xenocrates* ſucceſſit annos 25.

a In Apol. c. 46.

Ariſtoteles. (*b*) *Ariſtoteles* ſectæ *Peripateticæ* conditor natus eſt anno, ut putat *Apollodorus* apud *Diogenem*, primò Olympiadis 99. ante *Chriſtum* 384 *Platone* junior annis circiter tribus & quadraginta. Cui anno ætatis 17. operam dare cœpit, audiitque annos viginti: ac mortuus eſt anno ætatis 63. Olympiadis 114. anno tertio, quo & obiit *Demoſthenes*.

b Diog. Laërt.

Eudoxus. (*c*) *Eudoxus Cnidius* floruit Olympiade 103. ut ait *Diogenes*: qui & Aſtronomiæ princeps ætate eſt habitus illâ.

c vide l. 2. de Doct. Temp. cap. 6.

Xenophon. (*d*) *Xenophon*, *Platonicorum* columen, eodem tempore non ſolùm Philoſophiæ, ſed etiam militaris ſcientiæ gloria celebris exſtitit. Hic anno 4. Olympiadis 94. *Xenæneto* Archonte, anno ante obitum *Socratis*, contra *Artaxerxem* cum *Cyro* ejus fratre profectus, finito bello, *Græcos* auxiliares incolumes reduxit in *Græciam*. Moritur *Corinthi* anno primo Olympiadis 105. *Callidemide* Archonte, quo & *Philippus Macedoniæ* regnare cœpit: qui eſt mundi 3625.

d Diog.

(*e*) Hiſtorici quoque præſtantes hoc ſæculum illuſtrarunt: quorum princeps *Thucydides*. De quo memorabilis eſt *Gellii* locus ex *Pamphylæ libro* 11. Hellanicus *in initio belli* Peloponneſiaci *fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur:* Herodotus *tres & quinquaginta*: Thucydides *quadraginta*.

e Gellius lib. 15. c. 23.

Philiſtus Syracuſanus, *Dionyſii* utriuſque Tyranni familiaris, obiit Olympiade 106. cùm pro minore *Dionyſio* contra *Syracuſanos* navali prælio certaret, ut ex *Diodoro* ſuprà retulimus.

Vixit & *Theopompus Iſocratis* diſcipulus, & *Ephorus Cumæus* ex *Æolide*. *Cteſias* quoque

Cnidius

Cnidius Medicus, qui *Artaxerxis Mnemonis* & *Cyri* junioris tempore floruit. *Iſocrates* verò, eloquentiæ magiſter, natus Olympiade 86. Archonte *Lyſimacho*, quinque annis ante bellum *Peloponneſiacum*, mundi 3548. uti *Dionyſius* & *Plutarchus* in ejus Vita referunt. Obiit eo anno, quo ad *Chæroneam* victi ſunt *Athenienſes*, Archonte *Charonidâ*, ſive *Charondâ*, mundi 3646. undecenteſimo ætatis anno. Inter Poëtas nobiles fuerunt *Ariſtophanes* Comicus circa tempus belli *Peloponneſiaci*; *Eupolis*, *Cratinus*, itidem Comici; *Philoxenus Cythereius*, *Timotheus*, *Teleſtes* Dithyrambici, ut refert *Diodorus lib.* 14. Sed & *Dionyſius* Tyrannus major Tragœdias ſcripſit. (1)

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

(1) Magnus hic in Auctoris noſtri Rationario occurrit hiatus. Seriem, nimirum, *Hiſtoriæ Judaicæ* à Cyri primo edicto, de quo *ſup. lib.* 2. c. XI. ſub fin. ad Alexandrum Magnum omninò omiſit; Ea igitur ex libris Sacris *Eſdræ*, *Eſtheræ*, *Nehemiæ*, *Zachariæ*, *Aggæi & Malachiæ*, præterea ex Hiſtoriâ gentis illius à *Joſepho* conſcriptâ peti debet. Nobis præcipuos eventus populum hunc ſpectantes breviter hic ſuppleviſſe ſat erit.

Poſt edictum Cyri clam primùm Rege illo ſuperſtite deinde verò apertiùs ſub Cambyſe illius filio, qui Eſdræ Aſſuerus dicitur, Judæis nocere conati ſunt Samaritani. Cum eorum litteræ Cambyſis ſucceſſori (Mago ſcil. qui *Eſdræ* 4, 7 - 16. Artacshaſta dicitur) traditæ fuiſſent, hic Hieroſolymam ædificari vetuit A. A. C. 521. & Samaritanis illius authoritate fultis in Judæos identidem irruentibus, Templi & urbis reſtaurationis opus turbatum tandemque planè intermiſſum eſt uſque ad annum 2. regni Darii filii Hyſtaſpis, hoc eſt circiter per 3. annos *Eſdræ* 4.

Poſt triſte illud intervallum, Judæi hortantibus prophetis Zachariâ & Aggæo, intermiſſum opus repetierunt edicto Cyri nitentes quod perpetuum & immutabile eſſe debebat. Cumque à Tatnaïo Præfecta regionis eis flumen ejuſque ſociis turbarentur novum Darii Reſcriptum obtinuerunt, quo non tantum in opere pergendi libertas illis conceſſa eſt; ſed præterea Tatnaius & ſocii juſſi ſunt, Judæos omni ope juvare etiam collatis ex tributo regio expenſis *Eſdr.* VI. A. A. C. 519.

Circa idem tempus & ſub hoc Rege reponi debet hiſtoria *Eſtheræ* ejus nominis libro contenta.

Anno 6. Darii hujus perfectum à Judæis & dedicatum fuit Templum A. C. 515.

Ex eo tempore uſque ad Darii mortem, per totum Xerxis illius filii regnum, & primos Artaxerxis Longimani annos,

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. nulla in Judæorum ſorte occurrit mutatio alicujus momenti, de bello Græcis inferendo tantum cogitabant Perſæ. Sed Artaxerxis Longimani anno 7. Eſdras ſacerdos ad Rempublicam Judaïcam conſtituendam & Eccleſiam reformandam Hieroſolymam miſſus eſt, novo inſtructus edicto, quo pleniſſima huic populo concedebatur libertas, *Eſdr.* c. 7. & 8. Cum adveniſſet varia circa Religionem conſtitui, imprimis verò alienigenarum uxorum miſſionem ſeveriſſimè juſſit *Eſdr.* c. 10. A. A. C. 467.

Cùm verò iterum à Sanballato Horonitâ Moabitidis & Tobiâ, Ammonitidis Toparchis urgerentur Judæi; Nehemias, Artaxerxi à poculis, anno ejus regni 20. præfecturam Judææ & ædificandæ Hieroſolymæ ampliorem, quàm hucuſque data fuerat, poteſtatem accepit, quâ quomodo uſus fuerit in illius libro habetur. Inde porrò 70. Danielis ſeptimanarum initium duci debere exiſtimant recentiores ferè omnes Chronologi fuit is annus ante Ær. Vulg. 454. Vid. *Uſſer.* ad hunc annum & *Diſſertat. Gallic. D. Le Blanc* de 70. Danielis Hebdomadibus.

Nehemiæ curâ fremente licet Sanballato aliiſque vicinis hoſtibus, urbis mænia perfecta & dedicata ſunt, variaque officia tum ſacra tum politica accuratiùs ordinata.

Præfuit deinde Nehemias populo per 12. annos uſque ad Artaxerxis annum 32. quo iter ad Regem ſuſcepit, eo abſente, cùm variæ corruptelæ in Rempubl. & Eccleſiam Judaicam irrepſiſſent, ipſe poſt annum reverſus, omnia ſeveriſſimè correxit.

Illius tempore vixiſſe creditur & prophetaſſe Malachias. Poſteà deficientibus prophetis illis ſucceſſiſſe *Viros Synagogæ magnæ* tradunt Judæi his tamen temporibus ſub Præſide ſeu Satrapâ Perſâ Rempublicam adminiſtrabat Senatus. Vid. *Joſeph. Antiquit. lib.* 11. *c.* 7.

Ad Expeditionem Ægyptiacum proficiſcens. Mnemonis ſucceſſor Ochus ſecum plurimos Judæos in Ægyptum adduxit. A. A. C. 349. ex Ægypto rediens multos etiam è Judæis captivos Babylonem abduxit plures etiam in Hyrcaniam ad mare Caſpium deportavit, hæc ex Georgio Syncello habet *Uſſer.* ad A. A. C. 350.

Anno denique ante Chriſt. 336. Darius Codomannus Sanballetem genere Cutheum, unde Samaritis origo eſt in Samariam Satrapam miſit, qui ad Judæorum gentem ſibi devinciendam Nicaſo filiam ſuam Manaſſæ Judæo fratri Jaddi ſummi ſacerdotis nuptam dedit. Verum cùm ob hanc alienigenam ductam ſacerdotio pulſus fuiſſet Manaſſes, ad ſocerum confugit, qui illi pollicitus eſt ſe Novum Templum Hieroſolymitano ſimile in monte *Garizim* ædificaturum, cujus Pontifex eſſet Manaſſes; Templum illud Alexandri Magni autoritate reverà à Sanballete vel Sanaballate ædificatum eſt A. A. C. 332. & Manaſſes ejus Pontifex conſtitutus, qui Judæos quàm plurimos præcipuè alienigenarum conjugiis implicitos ad ſe traxit, inde odium illud ortum duxit, quod Chriſti tempore Judæos inter & Samaritas adeò vigebat, Vid. *Joſeph. Antiquit. lib.* 11. *c. ult.*

CAP.

Caput XIV.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

De Alexandro Magno *ejuſque tempore, ac rebus ab eo geſtis, morte* Darii, *& occaſu* Perſici *Imperii*, Alexandri *obitu.*

(*a*) ALexander *Philippi* filius, ob rerum geſtarum excellentiam *Magni* cognomen aſſecutus, naſcitur Olympiade 106. anno Urbis 398. mundi 3628. ante *Chriſtianam* æram 356. quod *Diodorus*, *Plutarchus*, aliique confirmant. *Plutarchus* verò ſextum etiam diem *Hecatombaonis* adſcribit. Quo tempore *Philippo* refert, captâ *Potidaâ*, (1) tres optatiſſimos nuntios adveniſſe; victoriæ de *Illyriis* à *Parmenione* partæ; & alterius *Olympica*; tum nati filii. Quæ omnia potuerunt eodem menſe *Loo*, vel *Hecatombaone*, contingere; non tamen eodem die nuntiata ſunt. Siquidem agones *Olympici* celebrabantur plenilunio menſis illius, qui *Hecatombaoni* reſpondebat. Niſi fortè menſis primus *Elidenſium* anno illo *Hecatombaonem Atticum*, vel *Loum* antevenerit. *Rupertus libro 9. de Victoria Verbi Dei capite* 11. neſcio quo ex auctore prodidit, *Nectanebum* quemdam maleficum, præſtigiis ſuis in *Ammonis* ac cornuti *Jovis* ſpeciem converſum cum *Olympiade* rem habuiſſe, ex eaque *Alexandrum* genuiſſe.

a Diod. Plut. in Alexand. Arrian. Curt. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 31. & Paral. pag. 856. *Alexander Magnus.*

Conſtat eâdem nocte, quâ in lucem editus eſt *Alexander*, *Dianæ* templum *Epheſi* deflagraſſe: de quo *Timæi* dictum exſtat; *minimè id eſſe mirandum, quòd* Diana, *cùm in partu* Olympiadis *adeſſe voluiſſet, abſfuiſſet domo.* Quod ut acutè concinnèque repertum laudat (*b*) *Cicero*. *Plutarchus* ut ineptum ac frigidum jure contemnit.

b II. de Nat. Deor.

 Alexan-

(1) *Tres optatiſſimos nuntios adveniſſe*] de hac Plutarchi narratione Vid. *Uſſer.* Ann. V. T. ad A. P. J. 4358.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

a Diog. Laërt. in Ariſt.

b Arianus initio l. 1.

Alexander (*a*) anno ætatis 15. in diſciplinam traditus eſt *Ariſtoteli*. Anno porrò viceſimo, Urbis 418. ante *Chriſtum* 348. occiſo patre *Philippo*. regnare cœpit, (*b*) *Pythodoro Athenis* Archonte, qui & *Pythodemus* appellatus eſt.

Eodem, quo *Alexander*, anno (2) *Darius Codomanus* poſtremus *Perſarum* regnum auſpicatus eſt. Contra quem communibus *Græciæ* ſuffragiis, præter *Lacedæmonios*, imperator *Alexander* eligitur. Sed, ut erant mobilia *Græcorum* ingenia, dum in *Thracia* bellum gerit (*c*) *Alexander*, ab eo deficiunt. Eò cum opinione celeriùs ille cum exercitu veniſſet, ab *Athenienſibus* cæteriſque placatus, contra *Thebanos*, qui pertinaciùs in ſententia manebant, arma tranſtulit, & urbem illorum vi expugnatam funditùs diruit *Boëdromionis* die 15. qui in *Octobris* quartum diem incurriſſe videtur, ſecundo anno Olympiadis 111. (*d*) Cæſa *Thebanorum* ad 90000. in ſervitutem abducta 30000. liberi omnes ſub corona vænie-

c Diod. 17. Aria. 1. Plutarch. Juſt. 11.

d Ælian. 13. Var. c. 7.

(2) *Darius Codomanus*] omiſit iterum Autor noſter in ſerie Regum Perſidis duos Reges, quorum nomina ſaltem & regni tempus & duratio notari debuiſſent. Ii ſunt Artaxerxes Ochus dictus & Artes. Artaxerxes Ochus, Mnemonis filius, patris morte per decem menſes celata apertè illi ſucceſſit, Rexque agnitus eſt A. A. C. 360. regnavit annos 23 juxtà accuratiores Chronologos. pacem cum Græcis fovit, & totus incubuit expeditioni adverſus Ægyptum, cujus rege Nectanebo devicto, univerſam Ægyptum occupavit, & crudeliſſimè tractavit, Deum Apim irriſit, cumque eum Ægyptii ob inertem animum Aſinum appellaſſent, ille Apim vi abſtractum immolavit aſino carneſque ejus à coquis diſſecari & ad cænam præparari voluit. *Ælian. Var. hiſtor. lib. 4. cap. 8. Suid. in Ωχος. Uſſer. ad A. A. C.* 350. Tandem ægrotantem Ochum, Bagoas, Eunchus, medici Ægyptii ope veneno ſuſtulit. Artemque Ochi filium natu minimum aliis omnibus filiis interfectis in ſolio conſtituit. A. A. C. 338.

Poſt biennium Arſem Regem idem Bagoas ab eo ſibi metuens, liberosque ejus omnes è vitâ ſuſtulit, & Darium, qui Codomannus dictus eſt, ex amicis unum Arſanis, qui Ochi frater fuerat, filium in regno collocavit. V. *Curt. lib. 6. c. 4. & Arian. lib. 2.*

vænierunt, *Philippi* exceptis hoſpitibus, qui puer in ea urbe obſes fuerat, nec non *Pindari* poſteris, cujus domum ſolam intactam reliquit *Alexander*. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Hinc, *Helleſponto* trajecto, in *Aſiam* venit anno mundi 3650. regni ſui, ut ait (*a*) *Zoſimus*, tertio. Habuit autem in exercitu peditum 30000. equitum 4500. Tam exiguis copiis, ſed fortiſſimorum ac veteranorum militum, *Perſarum* evertit imperium. Primus ad *Granicum* amnem *Phrygiæ* conflictus factus eſt, quo *Perſæ* ſuperati: Victoriæ præmium fuit *Aſia* penè omnis, *Græcorum* frequentata coloniis; *Memnone* interim *Græco Darii* duce præſtantiſſimo inſulas populante.

a Zoſ. 1.

(*b*) Secunda ad *Iſſum Ciliciæ* pugna fuit, ante quam *Alexander* periculoſum in morbum incidit. Sed *Philippi* Medici ope citò convaluit. Victi denuò *Perſæ*, quorum in acie peditum quadringenta, equitum centena millia fuerunt. Caſtra *Darii*, cum ejus matre, uxore, ac liberis, in poteſtatem *Alexandri* venerunt, qui ſummâ humanitate & abſtinentiâ in captivos uſus eſt. Id evenit anno ante *Chriſtum* 333. mundi 3151. Sequente verò, qui Olympiadi 112. initium dedit, *Alexander* in *Phœniciam* venit. (*c*) Quâ universâ, præter *Tyrum*, potitus, cùm ad hanc urbem caduceatores miſiſſet, qui ad pacem hortarentur, eos *Tyrii* contra jus gentium interfectos in mare projecerunt. Hâc ille exacerbatus injuriâ urbem obſedit; & jactis in altum molibus, omnique machinarum genere aggreſſus, cùm illi, quâ veniæ deſperatione, quâ ſpe ab *Carthaginenſium* legatis, qui tum fortè aderant, auxilii factâ, pertinaciùs reſiſterent, vi tandem expugnavit menſe ſeptimo. Tum exceptis, qui ad templa confugerant, trucidari omnes ac domos incendi jubet. Quindecim tamen millia ab *Sidoniis*, qui *Alexandro* mili-

b Curtius l. 3.

c Diod. Curt. 4. Arrianus, Plut. Juſt.

Tyrus capta.

A. 4186. militabant, occultata, & *Sidona* perveſta ſunt.
Per. Jul. Armatorum in urbe cæſa millia ſex: duo, quæ
ad 4430. cædi ſuperfuerant, crucibus affixa per totum
a Lib. 2. littus pependerunt. Capta eſt urbs, ait (*a*) *Arrianus*, *Aniceto Athenis* magiſtratum obtinente, (qui *Niceratus* à *Diodoro* dicitur) anno ante *Chriſtum* 332. menſe *Hecatombæone*, qui circa ſolſtitium incidit. Huic urbi datum ab *Hephæſtione* Regem *Balonymum* ſcribit *Diodorus*, regiâ oriundum ſtirpe, ſed propter inopiam ſuburbanum hortum colentem. Verùm ante captam *Tyrum*, non hujus urbis, ſed *Sidonis*, *Abdolominum* Regem eſſe factum
b Curt. l. 4. (*b*) *Curtius* refert, *Gazam* exinde vi *Alexander* expugnat.

c Joſeph. lib. 11. c. 8. Per idem tempus (*c*) *Hieroſolymam* veniens à *Jaddua* Pontifice eſt exceptus; & in templo ſacrificavit, ac *Judæis* quàm plurima largitus eſt, profeſſus ſe *Dii* in *Macedonia* eâdem, quâ ſummus Pontifex ſibi in occurſum venerat, ſpecie Deum vidiſſe, qui ad *Perſicam* expeditionem hortans victoriam polliceretur.

d Diod. l. 17. Curt. 4. Plutarc. Alex. Juſt. 11. e Par. 2. l. 3. c. 12. & 10. de Doct. Temp. c. 31. Plin. 2. c. 70. (*d*) Pòſt *Ægyptum* ingreſſus, *Ammonis Jovis* oraculum adiit, & inde revertens *Alexandriam* condidit. (*e*) Demùm ultimo prælio ad *Arbella* cum *Dario* debellavit anno ſecundo Olympiadis 112. ante *Chriſtum* 331. Urbis conditæ 423. *Darium* porrò in exercitu decies centena militum habuiſſe millia idem refert *Plutarchus*, qui cum *Arriano* conditum *Alexandriæ* ante profectionem ad *Hammonis* ſacrarium collocat. *Curtius* verò, *Diodorus*, & *Juſtinus* poſteriorem faciunt.

Clades ultima Darii, Perſici imperii. Quocirca annus idem ab orbe condito 3653. ante *Chriſtianam* æram 331. *Alexandrinæ* urbis initium, cladem *Perſarum* ad *Arbella* ſive *Gaugamela*, tum *Perſici* finem imperii, & *Macedonici* ſive *Græci* in Oriente primordium attulit, qui & ſextus putatur *Alexandri* ab *Philippi* patris obitu.

Darius

Darius ægrè dilapſus è pugna, perſequentem *Alexandrum* equorum celeritate fruſtratus eſt; ac dum novis coactis copiis bellum rurſus aggreditur, à *Beſſo Bactrianorum* præfecto indignè perimitur anno altero poſt *Arbellicam* cladem. Interim *Alexander Suſianâ* potitus, & *Perſide*, caput gentis *Perſepolim* diripit: regiâ quoque *Perſarum* inibi ſuccensâ. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Nec minùs in *Græcia* ſecundo *Marte* contra *Lacedæmonios* pugnavit *Antipater* præfectus *Alexandri*, quo in certamine Rex *Agis* occubuit.

At in Oriente victoriis magis quàm paſſibus omnia peragrans *Alexander*, *Hyrcaniam*, *Paropamiſadas Caucaſi* incolas, *Indos*, victo priùs & capto illorum Rege *Poro*, ſubjugavit, tum varias latè nationes & provincias. *Beſſum* anno primo Olympiadis 113. deditum ſibi juſto ſupplicio punivit. Tot igitur proſperarum rerum ſucceſſibus elatus, ad poſtremum fortunæ magnitudinem non cepit. Ac primùm humanæ ſortis oblitus Deo ſe genitum haberi voluit; tum adulatione, luxu, & crapulâ in crudelitatem converſis moribus, complures amicos optimèque de patre ac de ſe meritos occîdit. In his *Parmenionem* ducem fortiſſimum, ac *Philotam* ejus filium in ſuſpicionem temerè vocatos: *Clitum* in convivio per vinolentiam ſuaptè manu confodit. Biennio ferè antequàm vitâ excederet, *Hephæſtionem* amiſit amicorum ſummum, cujus obitum fracto ac muliebri animo tulit; cujus corpus *Babylonem* deportari, ibique magnificentiſſimè ſepeliri juſſit; quin etiam pro Deo haberi voluit. Auctor *Lucianus* in libro *de calumnia*.

(*a*) Tandem anno regni ſui decimo tertio, hoc eſt duodecim integris annis ac menſibus ſeptem exactis, *Babylone* ex morbo, quem ebrietate contraxerat, ſeu veneno, ut creditum eſt, obiit, (*b*) ætatis annum iniens triceſimum tertium.

a Diod. l. 18. Arrian. 7. Plut. in Alex. Juſt. 12. Curt. 10.

b Part. 2. l. 3. c. 12.

CAP.

A. 4186. Fer. Jul. ad 4430.

CAPUT XV.

Quæ in Oriente ac Græcia *memoriâ digna geſta ſunt poſt mortem* Alexandri *ad* Pyrrhum *uſque.*

a Diod. l. 18. Dexippus apud Phot. Cod. 82. Curt. l. 10. Arrian. de rebus poſt Alex. obitum geſtis apud Phot. Cod. 82.

Succeſſores Alexandri.

ALEXANDRO mortuo, quod is ſucceſſorem deſignare noluiſſet, totidem pene Reges emerſere, quot erant præfecti ac duces. (*a*) Summa tamen initiò penes *Perdiccam* potentiæ fuit, cui moriens *Alexander* annulum tradiderat. Alternantibus deinde ſententiis, *Aridæus* ex *Philinna Theſſala Philippi* ſcorto genitus, Rex nomine ac ſpecie tenus factus eſt, eique *Philippi* nomen attributum, ac *Perdiccas* curator appoſitus; (1) tùm Satrapiæ præfecturæque omnes in principes diſtributæ.

(1) *Tùm Satrapiæ præfecturaque omnes in principes diſtributæ.*] Obſervare debuiſſet Autor, Alexandro duos ſuperſtites fuiſſe filiós, Herculem ex Barſine concubinâ, & Alexandrum è Roxane conjuge natum, aliquot menſibus poſt Alexandri M. obitum, *Curt. lib.* 10. *c.* 10. Prioris quidem, ut è concubinâ nati in patris ſucceſſione, non magna habita eſt ratio, ſed cum ne nimiam autoritatem aliquando ad ſe traheret, Caſſander obſedit in urbe Pydnâ, ubi ab aviâ Olympiade & matre Barſine educabatur A. A. C. 316; poſtque urbem deditione acceptam primum eodem anno Olympiadem, cui tamen ſalutem promiſerat, è medio ſuſtulit, deinde A. A. C. 309. Herculem cum matre Barſine per Polyſperchontem, quocum fœdus inierat, Caſſander occidi curavit. *Diodor. Olymp.* 117. *A.* 4. *& Iuſtin. lib.* 15. *c.* 2.

Alexandrum verò Roxanes filium, quod attinet illius ſtatim ac notus eſt, maxima ratio eſt habita, iſque Rex cum Aridæo dictus in Perdiccæ tutelâ aliquandiu vixit. Illum cum Aridæo *Philippo* dicto in exercitu habuit Perdiccas, in Ægyptum adverſus Ptolemæum proficiſcens anno à morte Alexandri Secundo A. C. 321. *Pauſan. in Att. p.* 5. *Iuſtin. lib.* 13. *cap.* 6 Anno A. C. 319. Polyſperchon *Regum tutor* dictus. Epiſtolam *Regum* (*Aridæi* ſcil. *&* *Alexandri*) nomine ad Eumenem ſcribit, *Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.* Poſteà anno A. C. 316. idem Polyſperchon occisô Olympiade Alexandrum cum matre Roxane in arcem Amphipolitanam cuſtodiendos miſit, *Diod. Olymp.* 116. *à* 1. *& Iuſtin. lib.* 14.

Anno A. C. 311. Pax inter præcipuos duces Alexandri M. compo-

butæ. *Ptolemæo Lagi* filio *Ægyptus*; *Laomedonti Mitylenæo Syria*; *Philotæ Cilicia*; *Pithoni Media*; *Eumeni Paphlagonia*, & *Cappadocia*, cum finitimis provinciis; *Antigono Pamphylia*, *Lycia*, & *Phrygia* major; *Caſſandro Caria*; *Meleagro Lydia*; *Leonnato Phrygia* minor; *Lyſimacho Thracia*; *Antipatro Macedonia*; *Aſiæ* ſuperioris provinciæ iis, qui tùm præerant, permiſſæ; *Seleucus* ſociorum equitibus præfectus. *Craterus* ab *Alexandro* miſſus jam erat in *Ciliciam* cum 10000. emeritorum. Cui quidem unà cum *Antipatro Græcia* conceſſa. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Interim *Græci*, nuntiato *Alexandri* obitu, ubique tumultuati ſunt; imprimis *Athenienſes*, qui *Leoſthene* duce *Græcos* ad libertatem vocarunt; *Antipatrum* victum *Lamiæ*, quod *Theſſaliæ* oppidum eſt, obſederunt. Unde *Lamiaco* bello nomen impoſitum eſt, quod anno proximo ab *Alexandri* obitu cœptum. (*a*) Sed inſequente, cùm ſe ad *Antipatrum Craterus* adjunxiſſet, victi ſunt ad *Cranonem Athenienſes*, *Metagitnione* menſe, qui in *Auguſtum* incidit; ac *Boëdromione*, hoc eſt *Septembri*, *Macedonum* præſidium in *Munychiam* acceperunt. *Lamiacum bellum.* *a* Auct. cit. & Plut. in Demoſth.

(*b*) At in Oriente *Perdiccas* in ſeſe transferre omnia cupiens, opprimendorum ducum initium à *Ptolemæo* inſtituit facere. Contra quem validum ducens exercitum, in ipſo *Nili* tranſitu conſpiratione ſuorum, quibus ob ſuper- *b* Diod. Dexip. Corn. Nep. ac Plut. in Eumen.

compoſita eſt in hanc ſententiam, ut certis regionibus quiſque imperaret, donec Alexander Roxanes filius ad maturam ætatem perveniſſet. Verùm paulò poſt ſub finem anni ſcil. Caſſander eum cum matre Roxane per Glauciam cuſtodiæ illorum præfectum occidi curavit, eorumque occultari cadavera, *Diodor. ad Olymp.* 117. a. 3. vixit igitur hic Alexander Magni filius duodecim circiter annos à fine anni A. C. 323. ad finem 311. Illo autem ſuperſtite nullum, è ducibus Alexandri M. regium nomen ſumſiſſe aſſerit, *Juſtin. lib.* 15. c. 2. *Tanta in illis verecundia fuit, ut cùm opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro juſtus hæres fuit.*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. ſuperbiam inviſus erat, occiditur anno ante *Chriſtum* 322. *Eumenes* verò, qui *Perdiccæ* favebat, paulò ante cum *Cratero* & *Neoptolemo* facto prælio, utrumque vicit, ambobus cæſis, hoc etiam manu ſuâ perempto. Itaque tam iſte, quàm *Alcetas Perdiccæ* frater hoſtes judicati; reliqua ex *Ptolemai* & *Antipatri* voluntate compoſita, penes quos & *Antigonum* principatus tunc erat. *Antigonus* contra *Eumenem* & *Alcetam* profectus, utrumque in *Piſidia* ſuperavit. *Antipater*, *Polyſperchonte* Regis *Aridai* & *Eurydices* ejus conjugis tutore facto, *Caſſandro* verò filio chiliarcho, moritur. Quâ ſorte non contentus iſte ad *Ptolemai* ſocietatem tranſiit. *Polyſperchon Olympiadem Alexandri* matrem, quæ *Antipatri* metu in *Epirum* fugerat, in *Macedoniam* revocat. Ea poſtquam reſtituta eſt, *Philippum Aridæum*, ejuſque conjugem *Euridicem*, ac pleroſque principes *Caſſandri* amicos interficit. Id anno ante *Chriſtum* 318. accidiſſe (*a*) *Didorus* indicat: qui ſex annis ac menſibus quatuor *Aridæum* regnaſſe perhibet.

Eumenes.

a Diod. 19.

Caſſander cum *Polyſperchonte* in *Græcia*, *Eumenes Polyſperchontis* & *Olympiadis* fautor in *Aſia* cum *Antigono* eodem tempore bella geſſerunt. *Athenæ* in *Caſſandri* poteſtatem veniunt: quibus, populari ſublato dominatu, curator adhibitus eſt *Demetrius Phalereus Theophraſti* diſcipulus, vir facundiâ & Philoſophiæ ſtudio ætate illâ longè præſtantiſſimus. Ea mutatio Reipublicæ incidit (*b*) *Archippo* Prætore, anno tertio Olympiadis 115. cùm paulò antè *Phocionem* capitis damnatum, & à *Polyſperchonte* comprehenſum, *Athenaſ*que miſſum, (*c*) cives ſui cicutæ hauſtu necaſſent. *Caſſander* anno 1. Olympiadis 116. *Macedoniâ* potitus Olympiadem occîdit, *Theſſalonicem Alexandri Magni* ſororem conjugem ducit.

Demetrius Phalereus.

b Diod. 19.

Phocion.

c Plut. in Phoc. Corn. Nep.

(*a*) In

(*a*) In *Aſia* verò *Eumenes*, fatigato perdiu *Antigono*, tandem veteranorum militum *Argyraſpidum* perfidiâ proditus, ab eoque ſublatus eſt, anno decimo ab *Alexandri M.* obitu. Ex eo tempore opibus ac potentiâ auctus *Antigonus*, contra *Caſſandrum* & *Ptolemæum* bellum inſtauravit unà cum *Demetrio* filio, qui *Poliorcetæ* cognomen adeptus eſt, utroque profitente ſe *Græciæ* civitates, quarum libertatem *Caſſander* oppreſſerat, recuperare velle. (*b*) Harum pleraſque per *Demetrium* filium legibus ſuis reſtituit. Imprimis *Athenas* quintodecimo anno poſtquam *Lamiaco* bello in ſervitutem venerant, detracto præſidio, priſtinæ libertati reddidit anno ante *Chriſtum* 307. quo eodem anno tam illi duo, quàm cæteri ſucceſſores *Alexandri*, regium ſibi nomen & inſignia ſumpſere. Sub hæc, anno poſt *Alexandri* mortem quarto & viceſimo, ante *Chriſtum* 301. ultimo Olympiadis 119. cùm *Antigonus* & *Demetrius* nimiam ob potentiam formidoloſi reliquis eſſent, *Lyſimachus*, *Caſſander*, & *Seleucus* conjunctis copiis, in quibus peditum erant 74000. equitum dena & quingenti, currus 120. adverſus ambos illos, quibus peditum erant 70000. equitum decem, cum elephantis 75. pugnam fecerunt ad *Ipſum Phrygiæ* oppidum. Victus *Antigonus* in acie cecidit. *Demetrius* in *Græciam* fugiens ab *Athenienſibus* excluſus eſt. (*c*) Verùm paulò pòſt viribus & copiis refectus *Athenienſes* oppugnat, urbemque annuâ obſidione vallatam obtinet, pulſo *Lachare*, qui pro Tyranno ſe in illa geſſerat, anno 1. Olympiadis 121. Summa tùm in victos, & extrema omnia uti meritos, ſic pati formidantes, Regis humanitas exſtitit. Leni verborum caſtigatione contentus, priſtina illis, præter libertatem, reſtituit omnia; &, impoſito præſidio, contra *Lacedæmonios*

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

a Corn. Nep. & Plut. in Eumen. Diod. 19.

b Diod. Plut.

Alexandri ſucceſſores Reges ſalutati.

c Plut. in Demetr.

A. 4126. Per. Jul. ad 4430. *monios* tetendit; quibus cum Rege *Archidamo* ſuperatis, dum ſe ad *Spartam* obſidendam accingeret, nova eum ſpes in *Macedoniam* avertit. (*a*) Mortuus ibi paulò antè *Caſſander*, (tertio videlicet Olympiadis 120.) filios è *Theſſalonica* tres reliquerat. Quorum maximus *Philippus* uno anno regnavit. Reliqui duo, *Antipater*, & *Alexander*, de imperio certabant. *Antipater*, *Lyſimachi* Regis *Thraciæ* gener, matrem, quòd in *Alexandrum* videretur propenſior, vitam etiam per ubera materna deprecantem, occidit. *Alexander* itaque *Pyrrhum* in auxilium vocat; qui partem *Macedoniæ* in auctoramentum accepit. Eò verò *Demetrius* adveniens, quem eodem quoque tempore *Alexander* acciverat, *Pyrrho* & *Antipatro* pulſis, *Alexandro* interfecto, *Macedoniâ* potitus eſt anno tertio Olympiadis 121.

a Juſt. 16.

Caſſandri mors.

(*b*) Sed cùm ad *Aſiam* recuperandam ingentem appararet exercitum duodecentenorum millium peditum, equitum 12000. cum claſſe quingentarum navium, *Seleucus*, *Lyſimachus*, *Ptolemæus*, & *Pyrrhus* communibus eum conſiliis oppugnant. Ejectus *Macedoniâ*, ac civitatum reliquarum defectione territus, *Seleuco* ſe tradere cogitur. Qui *Stratonicen* ejus filiam in matrimonio habitam, *Antiocho* filio, quòd eam ad uſque vitæ periculum perditè adamaſſet, ſponte ceſſerat. Apud hunc inter luxum ac delicias vitam inglorius anno pòſt tertio finiit, anno itidem tertio 123. Olympiadis.

b Plut. in Pyr. & Dem.

Demetrii exitus.

(*c*) Nec multò poſtea victores primi tres exſtincti ſunt. *Ptolemæus Lagi* filius, tranſlato in *Philadelphum* filium regno, moritur anno primo Olympiadis 124. *Lyſimachus* anno tertio *Olympiadis* ejuſdem, ante *Chriſtum* 282. in *Aſiam* contra *Seleucum* trajecit, ibique pugnans occubuit annos natus 74. *Seleucus*

c Juſt. 17. Pauſ. Phoc. 335. Dexip. apud Euſ. in Collec. Gr. p. 49.

leucus verò annum agens 77. & *Alexandri* commilitonum ultimus, poſt menſes admodum ſeptem, *Ptolemæi Ceranni Philadelphi* fratris inſidiis oppreſſus, regnum *Macedoniæ*, quod *Lyſimacho* eripuerat, cum vita pariter amittit. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

Mortuo *Demetrio*, ejus poſteri in *Macedonia* regnarunt uſque ad *Perſen Philippi* filium, de quo poſtea dicetur.

Regna Græcorum quatuor. Atque hæc ſunt præcipua regna, quæ poſt *Alexandri* obitum ex ejus cineribus enata ſunt; quæ numero quatuor à *Daniele* (*a*) Propheta obſcuris ſignificationibus adumbrata ſunt. Horum principes fuere *Ptolemæus Lagi* filius in *Ægypto*; *Seleucus Babylone*, & in *Syria*; *Caſſander* in *Macedonia*, & *Græcia*; *Antigonus* in *Aſia*. Qui omnes, ut & *Lyſimachus* in *Thracia*, regium ſibi nomen & inſignia ſumpſerunt anno, ut ſcribit (*b*) *Diodorus*, Olympiadis 118. ſecundo, ante *Chriſtum* 307. quorum æmulatione Tyrannus *Agathocles*, qui tum fortè in *Africa* cum *Pœnis* bellum gerebat, regium & ipſe decus aſſumpſit. Porrò *Antigono* victo ad regna tria rerum ſumma pervenit, *Ægyptiacum*, *Syriacum*, *Macedonicum*; quibus & *Pergamenum* ſuccrevit; cujus *Lyſimacho* Rege jacta ſunt primordia.

a Dan. 7. 6.

b Diod. 20.

Ptolemæi Reges Ægypti. *Ptolemæorum Alexandriæ* & in *Ægypto* regnum, nomenque, pervaſit ad poſteros ab ejus conditore *Lagi* filio *Ptolemæo*, ſive, ut *Pauſanias* in *Atticis* refert, *Philippi* patris *Alexandri Magni*. Qui tametſi anno demùm poſt obitum *Alexandri* octavo decimo titulum Regis uſurpaverit, ejus tamen initium regni ab illo ipſo ſumitur, quo mortuus eſt Alexander. Hinc ergo *Ptolemæi* regnare orſi ſunt in *Ægypto*. Nam quadraginta illi tribuuntur anni ab *Euſebio*, & cæteris; qui ab anno mundi 3660. quo *Alexander* exceſſit,

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. ceſſit, ad 3699. uſque perveniunt. Hoc enim anno *Ptolemæum* filium cognomento *Philadelphum*, ex *Berenice* genitum, vivus adhuc ſibi Regem ſubſtituit.

CAPUT XVI.

De Agathocle, Pyrrho, *&* Gallorum *in* Græciam *expeditionibus variis.*

Agathocles.

a Diod. l 19.

b Diod. l. 20. Juſt. 20. & ſeq.

PER idem tempus (*a*) *Agathocles* in *Sicilia* regnavit, obſcuro loco natus, *Carcini Rheginenſis* adſcriptitii civis filius, à quo figlinam edoctus, tyrannidem *Syracuſis* occupat anno quarto Olympiadis 115. mundi 3667. quam ad annos circiter octo & viginti admirabili fortunæ varietate pertulit. (*b*) Domitis non ſemel *Siculis*, cum *Carthaginenſibus* conflixit; à quibus ingenti ad *Himeram* fluvium victus prælio, tertio anno Olympiadis 117. nec opinato tranſvectis in *Africam* copiis, acceptam ibi victoribus cladem repoſuit. *Curtius* hanc *Syracuſanorum* expeditionem in *Africam* & obſidionem *Carthaginis* in idem tempus conjicit, quo ab *Alexandro Tyrus* obſidebatur; in quo duobus & viginti annis aberrat. Annus, quo in *Africam* trajecit *Agathocles*, inſigni Solis defectione notatus eſt ab *Diodoro* & *Juſtino*, quæ *Auguſti* 15. horâ octavâ matutinâ *Syracuſis* accidit anno Periodi *Julianæ* 4404. ante *Chriſtum* 310. *Carthaginenſes* propè ad deſperationem adducti *Saturno* liberos ſuos immolant, & *Amilcarem* ducem è *Sicilia* revocant. At is *Syracuſas* obſidens ab obſeſſis ipſis captus interficitur. (*c*) Demum *Agathocles* anno 4. Olympiadis 122. ante *Chriſtum* 289. cùm in *Bruttios* transfretaſſet, veneno ſublatus eſt ab *Archagatho* nepote. (*d*) *Diodorus* in *Excerptis* nuper è editis *Agatharchum* nominat.

c Diod. 20. & in Ecl. l. 21. Juſt. 23.

d Excerp. Valeſ. p. 250.

(*a*) Non

(*a*) Non minùs ſtupenda fortunæ varietas in *Pyrrho*, ſed major, ut in legitimo principe, virtus enituit. Qui *Æacidâ* patre (*Arybæ* filio, Rege *Moloſſorum*) natus, ac regno pulſus, ſub *Demetrio Poliorceta*, cui ſoror ejus *Deidamia* nupſerat, prima tyrocinia rei militaris habuit. Nam in illa celebri pugna, quâ ad *Ipſum* victus eſt cum *Antigono* patre *Demetrius*, in hujus caſtris militabat adhuc adoleſcens. Poſtea, *Ptolemæi Lagidæ* & uxoris ejus *Berenices* affinitate & opibus adjutus, regnum recuperavit. Cujus initium *Vellejus* (*b*) attribuit anno illi, quo Conſules erant *Q. Fabius* quintùm, & *P. Decius Mus*; qui eſt Urbis 459. mundi 3689. Quo eodem anno ab *Alexandro Caſſandri* filio vocatus in *Macedoniam*, partem ejus ſibi vendicavit. Unde pulſus à *Demetrio Poliorceta*, aliquot annis, partim per ſeſe, partim junctis cum *Lyſimacho*, *Ptolemæo*, & *Seleuco* viribus, bellum geſſit, cujus præmium occupata ſeptem haud ampliùs menſibus *Macedonia* fuit. Mox à *Tarentinis* excitus in *Italiam*, contra *Romanos* iteratò bellavit. Nec minùs *Siciliam* interim aggreſſus, ac deinde tàm hâc, quàm *Italiâ*, coactus excedere, in regnum revertit. Hinc *Macedoniâ* rurſum potitus eſt, ejecto *Antigono Demetrii* filio. Poſtremò à *Cleonymo Spartano Arei* filio evocatus in *Peloponneſum* adverſus *Antigonum*, apud *Argos* oppetiit primo Olympiadis 127. ante *Chriſtum* 272. regni, ut apparet, tertio & viceſimo; ſiquidem anno Urbis 459. ante *Chriſtum* 295. regnare cœpit. Triſte illâ nocte, quâ *Argos* eſt ingreſſus, auſpicium ei noctua fecit, ſummæ ipſius haſtæ inſidens, ut ſcribit (*c*) *Ælianus*.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

a Plut. in Pyrrho. Diodori Eclogæ. Juſt. l. 16. & ſeq.

Pyrrhus.

b Vellejus l. 1.

c Lib. 10. Hiſt. An. cap. 37.

(*d*) *Gallorum* quoque in *Thraciam* & *Græciam* expeditio in idem intervallum incidit. Ea triplex à *Pauſania* deſcribitur. Primò

Gallorum irruptio in Thraciam & Græciam.

d Pauſ. Phoc. p. 335. Juſt. lib. 24. Dexippus in Coll. Scal.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. *Cambaule* duce in *Thraciam* uſque penetrarunt; cujus populatione contenti domum redierunt. Secundò diviſis trifariam copiis, alii *Thraciam* duce *Cerethrio*, *Pannoniam* alii, *Brenno* & *Acichorio* ducentibus, adierunt. Reliquos in *Macedoniam* & *Illyricum* egit *Bollius*. Huic reſiſtere auſi *Macedones* ingentem cladem accipiunt, occiſo *Ptolemæo Ceranno*. Deſperatas *Macedoniæ* res unius principis virtus *Soſthenis* erexit, qui barbaros exſultantes victoriâ repreſſit, ac *Macedoniæ* finibus expulit; eoque meritò regnum eſt conſecutus. (*a*) Scribit *Polybius* Reges quatuor, *Ptolemæum Lagidam*, *Lyſimachum*, *Seleucum*, & *Ptolemæum Ceraunum*, intra 124. Olympiadem exſtinctos eſſe. Quare *Cerauni* cædes rectè anno quarto exeunte Olympiadis iſtius imputabitur, mundi 3704.

a Polyb. 2. p. 128. & 155.

Sequens annus tertiam *Gallorum* irruptionem attulit in *Græciam*, imperatoribus *Brenno* & *Acichorio*. Quorum exercitus conſtabat peditum millibus 152. equitum viginti millibus & quadringentis, quorum ſingulis equites erant adjuncti famuli duo, qui mortuis heris ſuccederent. Quod σύνταγμα vocabant τριμαρκισίαν. Nam μάρκαν *Galli* nominabant equum, ait (*b*) *Pauſanias*. Sic equitum millia unum & ſexaginta, & ducenti ampliùs, fuerunt. Victi primùm ad *Thermopylas*; tùm ad *Parnaſſum*, quò potiundi *Delphici* templi ac ſpoliandi gratiâ perruperant. *Brennus* ipſe multis acceptis vulneribus largiùs hauſto mero vitam ſponte finiit. Ea *Gallorum* calamitas notatur à *Pauſania* Archonte *Anaxicrate*, hyemis tempore, hoc eſt anno ſecundo Olympiadis 125. ante *Chriſtum* 279.

b Pauſ. Phoc. p. 335.

Inſequente rurſus anno, *Democle Athenis* Prætore, in *Aſiam* infudêre ſe *Galli*, ut idem *Pauſanias* refert. (*c*) *Polybius* verò ſcribit eodem

c Polyp. 4. p. 313.

dem anno *Gallorum* reliquias *Comontorio* duce in *Thraciam* invaſiſſe, ac tributum à *Byzantiis* exegiſſe. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

CAPUT XVII.

Res ab Romanis, *ab anno V. C.* 419. *ad* 472. *geſtæ.*

DUM in Oriente atque *Græcia* ab *Alexandro M.* ejuſque ſucceſſoribus bellis ac tumultibus omnia miſcentur, non minores *Italia* procellas armorum tulit; quibus ſe *Romana* virtus ad orbis terrarum dominatum exercuit.

(*a*) Diuturnum præ cæteris maximèque formidoloſum *Samniticum* bellum fuit, de quo (*b*) ſuprà memini, quod hoc intervallo acerrimè geſtum eſt; nonnullâ interim clade *Romanorum* & ignominiâ: ſed majore, &, quod caput eſt, ultimâ *Samnitium*: qui poſtremò domiti anno Urbis conditæ 482. finem belli fecerunt, anno, ut jam diximus, uno & ſeptuageſimo; nempe ab anno Urbis 411. ad 481. (*c*) Quo ſpatio *Caudinæ* furcæ *Romanorum* dedecore nobiles factæ ſunt anno Urbis conditæ 433. quarto poſt *Alexandri M.* obitum, quando deditionem hoſtibus fecit *Romanus* exercitus, & ſub jugum miſſus eſt cum utroque Conſule. Sed eam infamiam ſequente anno majori *Samnitium* clade, ac pari ignominiâ, rependit *Papyrius*, imperator illâ ætate fortiſſimus. Præter quem & complures alii percenſentur ab *Livio*, (*d*) qui *Alexandro*, ſi in *Italiam*, ut erat fama, veniſſet, pares eſſe potuerunt.

a Liv. 9. Eutrop. *Samniticum bellum.* *b* cap. 12. *c* Liv. 2. Flor. 1. c. 16. *Caudinæ furcæ.* *d* Liv. 9.

(*e*) *Alexander* alius *Epiri* Rex, avunculus *Magni*, ab *Tarentinis* accitus in *Italiam*, cùm adverſus *Samnites*, *Bruttios*, ac *Lucanos* ſæpè fortiter pugnaſſet, pace cum *Romanis* fa-

e Liv. 9. Juſt. 12. Oroſ. 3. c. 11.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. ctâ anno U. C. 422. ab *Lucanis* tandem occiſus eſt ad *Acheruntem* fluvium, anno U. C. 428. tertio Olympiadis 113. ſuperſtite *Alexandro M.*

a Polyb. 2. p. 100. Lib. 7

Bella cum Gallis inita.

(*a*) Cum *Gallis* quoque repetitum identidem in *Italia* certamen. Quorum varias irruptiones ex *Polybio* ac *Romanis* Annalibus hîc breviter attingam. Triceſimo anno, poſtquam *Româ* potiti ſunt, haud procul *Collina* porta, magnâ utrinque editâ cæde, vix averſi ſunt, Dictatore tumultus iſtius cauſſâ creato *Servilio Ahala*, anno Urbis conditæ 394. Duodecimo pòſt anno, qui fuit Urbis 405. rurſus à *Camillo* cæſi. Quo tempore *Valerius Corvinus Gallum* provocantem auxilio corvi ſuperavit. Poſt annos tredecim pacem cum *Romanis* ac fœdus faciunt, in quo annos triginta perſeverarunt. Itaque ſub annum Urbis conditæ 450. *Ciſalpini Galli* cum *Tranſalpinis* & *Etruſcis Romanorum* agros populati ſunt. Indè cum ingenti præda reverſi domum *Ciſalpini*, de hac ipſa inter ſe digladiati ſunt. Anno poſtea quarto cum *Samnitibus Etruſciſ*que conjuncti, commiſſo prælio legionem *Romanam* cecîderunt, cui præerat *L. Scipio* Proprætor. Quo tempore flagrante alterâ pugnâ, & ſiniſtro jam inclinante cornu, *P. Decius* Coſ. caput devovit, ac victoriam morte ſuâ peperit, anno U. C. 459.

Corvinus.

Decius.

b Polyb. p. 107. & 108. Eutrop. Epit. Liv. 13.

(*b*) Decem poſt hæc elapſis annis, iterum *Galli Senones* à *Lucanis*, *Bruttiis*, *Samnitibus*, & *Etruſcis* exciti *Aretium* obſederunt; ac *L. Cæcilio* Prætore victo, *Romanorum* millia tredecim occîderunt. Quam cladem Conſul *Dolabella* mox ultus eſt; *Galliſ*que profligatis, *Senâ* eorum urbe captâ, coloniam eò deduxit. *Boii Senonum* calamitate commoti, & cum *Etruſcis* conſpirantes, ad *Vadimonis* lacum pugnam faciunt: in qua cæſi plerique omnes *Etruſci*, *Bojorum* pauci admodum evaſerunt.

ſerunt. Id accidit anno Urbis 471. Sequente verò, *Boii* rurſus à *Romanis* funditùs deleti pacem ac fœdus impetrarunt, tertio anno antequam *Pyrrhus* in *Italiam* veniret. A. 4186. Per. Jul. ad 4430.

(*a*) *Palæpolitani* præterea, ubi nunc *Neapolis* eſt, auſi *Romanis* inferre bellum, tertio anno, qui fuit U. C. 428. à *Publilio* Procoſ. domiti ſunt. *a* Liv. 8.

Sic *Etruſcorum* duodecim populi in excidium *Romani* nominis incitati anno U. C. 442. (*b*) à Conſule *Fabio* anno 444. ingenti prælio deviɛti ſunt, in quo cæſa aut capta hoſtium millia ad ſexaginta. *b* Liv. 9. Flor. 1. c. 17. Oroſ. 3. c. 21.

Caput XVIII.

De viris doctrinâ præſtantibus.

Athenis poſt (*c*) *Ariſtotelis* obitum, qui tertio Olympiadis 114. anno mortuus eſt, *Peripateticam* Scholam rexit *Theophraſtus Ereſius*, cùm biennio antè *Diogenes Cynicus* exceſſiſſet è vita (*d*) eodem ſcilicet quo & *Alexander M.* natus annos ferè nonaginta. *c* Diog. in Ariſt. *Theophraſtus.* *d* Idem in Diog. Cyn.

(*e*) *Xenocrates Platonicæ* ſectæ magiſter, cùm ei quinque & viginti præfuiſſet annis, nimirum ab ſecundo 110. Olympiadis, & Archonte *Lyſimacho*, moritur anno tertio Olympiadis 116. (*f*) Floruerunt & *Polemo Xenocratis* auditor; *Crates Polemonis*; & illius *Crantor Solenſis*; *Crantoris* item *Arceſilaus*, mediæ auctor Academiæ, ex *Pitana Æolidis* oppido: qui Olympiade 120. celebris eſt habitus. *e* Diog. in Xenocrat. *Xenocrates.* *f* Idem. *Epicurus.* Diog. in Epic.

Epicurus anno tertio Olympiadis 109. editus in lucem, obiit anno ſecundo Olympiadis 127. (1) natus annos 92. *Zeno Stoicæ* conditor *Zeno Stoicus.*

 ditor

(1) *Natus annos 92.*] Imò 71. tantum tot enim ab anno 3. Olymp. 109. ad 2. Olymp. 127. numerantur.

A. 4186. Per. Jul. ad 4430. ditor ſectæ, *Cratetis* antè diſcipulus, idem ſæculum ornavit; quem Olympiade 129. obiiſſe perbibet *Euſebius*. *Demetrius* item *Phalereus Theophraſti* diſcipulus, non minùs adminiſtrandæ Reipublicæ, quàm Philoſophiæ & Eloquentiæ facultate nobilis, *Athenis* præfuit annos decem, ut ait *Diogenes Laërtius*. (*a*) Cœpit autem anno tertio Olympiadis 115. quo *Caſſander Athenis* potitus eſt. At anno ſecundo Olympiadis 118. *Demetrio Poliorcetâ Athenas* obtinente, fugit in *Ægyptum* ad *Ptolemæum Lagi* filium. (*b*) Quo mortuo, ab ejus filio *Ptolemæo Philadelpho* relegatus, ac dolore contabeſcens, aſpidis morſu periit anno circiter primo Olympiadis 124. (*c*) Aſtronomiæ ſcientiâ clarus *Timocharis* fuit circa Olympiadem 121.

a Diog. 18. Plut. in Phoc.

b Diog. in Demetr.

c Ptolem. 7. c. 3.

Demoſthenes. Sed nominis celebritate vicit cæteros *Demoſthenes*; (*d*) qui anno tertio ab *Alexandri* obitu, eodem quo *Ariſtoteles*, fato conceſſit in *Galauriâ* inſula, quò ſe metu *Macedonum* receperat.

d Plutar. Demoſt.

Menander. *Menander* Comicus Poëta Archonte *Philippo* mortuus perhibetur, ut eſt in veteri inſcriptione, cùm natus eſſet tertio Olympiadis 109. Archonte *Soſigene*. Ita ut quinquagenarius obierit.

(*e*) Hiſtoriam ſcripſit *Timæus Siculus Tauromenita Agathoclis* tempore, à quo *Siciliâ* pulſus, ſtilo ſeſe vindicavit, quo in illum intemperantiore uſus dicitur. (*f*) At è contrario *Callias Syracuſanus*, quòd magnis ab eodem Tyranno beneficiis affectus eſſet, in hiſtoria ſua turpiter ei aſſentatus eſt.

e Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 258.

f Idem.

At *Alexandro M.* regnante (*g*) *Beroſus Ægyptius*; ſub ejus verò ſucceſſoribus *Ptolemæis Lagida* & *Philadelpho*, (*h*) *Manethon Dioſpolitanus* Hiſtorici memorantur.

g Tatian. apud Euſ. de Præp. 289.

h Joſeph. 1. Ant. cap. 3. Theoph. ad Antol. 3.

RATIO-

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ LIBER QUARTUS.

Rerum hiſtoriam continens ab A. Per. Jul. 4431. ad 4713.

CAPUT I.

Romanorum *res ab anno U. C.* 472. *ad* 536. *ac potiſſimùm de bello* Epirotico, Punico *primo, &* Gallico.

FATISCENTIBUS, oppreſsâ jam libertate, *Græcorum* animis ac viribus, efferre ſe *Romana* res cœpit. Itaque major deinceps in *Italia* & *Africa*, quàm in Oriente, ſeges hiſtoriæ naſcitur. Ideò *Romana* bella primo loco memorabimus. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

(*a*) *Tarentini Græcâ* levitate majus, quàm pro viribus ſuis, bellum contra ſe pro vocarant, *Romanorum* claſſe direptâ, & eorum legatis, qui de injuria queſtum venerant, temerè pulſatis anno Urbis conditæ 472. Ob id *Tarentinis* indicto bello, *L. Aimilius Barbula Tarentinos, Samnites*, & *Salentinos* acie devicit. Eâ clade permoti *Pyrrhum* ad auxilium evocant. Qui anno Urbis 474. in *Italiam* trajecto exercitu, cum *Romanis* bellum gerit, quod ſex annos tenuit. Primo congreſſu *Romani*, *Lævino* duce non tam viribus quàm elephantorum inuſitatâ victi ſpecie, ceſſerunt. Captivos repoſcente *C. Fabricio*,

a Epit. Liv. 13. Plut. in Pyr. Eutrop. 2. Flor. l. 1. c. 18. Oroſ. l. 4. c. 4. Juſt. 24. Diod. in Eclog.

Bellum cum Pyrrho.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *bricio*, ſine pretio *Pyrrhus* remiſit omnes. Mox per *Cineam* legatum fruſtrà pace tentatâ, (hanc enim *Appius Cæcus* fieri prohibuit) bis ancipti *Marte* cum *Romanis* congreſſus eſt. Tum à *Syracuſanis* contra *Pœnos* accitus in *Siciliam*, ibi rebus ex voto minimè fluentibus in *Italiam* revertit anno Urbis 479. ac victus, & caſtris exſutus, *Tarento*que pulſus in *Epirum* rediit, cùm ſex annos in *Italico* ac *Siculo* bello poſuiſſet.

a Epit. Liv. 14. Oroſ. 4. c. 3. (*a*) *Pyrrho* fugato, *Tarentini* cum *Samnitibus Bruttiis*, & *Carthaginenſibus*, qui iſti bello contra fœdus intervenerant, acie victi (1) in *Romanam* venêre ditionem ac pacem & libertatem acceperunt anno U. C. 482. cùm eo, qui anteceſſit, (*b*) à *Ptolemæo Philadelpho* ſocietas cum *Romanis* eſſet inita.

b Eutr. 2.

c Flor. 1. c. 19. Eutr. 2. (*c*) Secutum eſt *Picens* bellum, ac *Salentinum*, & omnium denique graviſſimum ac longiſſimum (*d*) *Punicum*: quod primùm anno U. C. 490. cœptum eſt, undecimo poſtquam *Pyrrhus* in *Epirum* rediit.

d Polyb. 1. Epit. Liv.

e Polyb. 1. p. 12. & ſeq. Epit. Liv. Flor. 2. cap. 2. Eutr. 2. Appian. Oroſ. l. 4. c. 7. (*e*) Primi ergo *Punici* belli cauſſa fuit utriuſque civitatis ambitio, ac mutuò ſuſpecta & formidoloſa potentia. Occaſionem dedere *Mamertini*, & *Hiero Syracuſarum* Rex, ac *Carthaginenſium* ſocius. (*f*) Hic, anno Olympiadis 126. ſecundo, à *Syracuſanis* primùm factus imperator; Rex deinde ſalutatus quarto Olympiadis 127. *Mamertinos*, qui *Meſſanam* occuparant, armis aggreditur. Hi *Romanorum* implorant opem: qui in inſulam trajectis copiis cum *Hierone Pœniſ*que bellandi fecerunt initium. Ejus belli anceps diu fortuna fuit, *Pœnis* mari, *Romanis* terrâ vincentibus. Qui anno demum belli quarto, U. C. 493. rem nauticam attigerunt. Sed eâ iden-

f Polyb. 1. p. 8. Pauſan. Eliac. 2. p. 129.

Bellum Punicum.

(1) *In Romanam venère ditionem*] Tarentini ſcilicet cum Samnitibus & Bruttiis non verò Carthaginenſes ut innuere videtur phraſis Autoris.

identidem omiſsâ, repetitâque, ad extremum ſuperiores fuerunt. Memorandus eo bello cum primis venit *Attilius Regulus*, qui maritimo ac terreſtri prælio fractis *Carthaginenſium* viribus, cùm pacem petentibus niſi iniquis conditionibus dare nollet, à *Xanthippo Lacedæmonio* duce victus, & in acie captus eſt cum millibus 15. occiſis 30. mille, anno Urbis duodequingenteſimo. Poſt à *Carthaginenſibus Romam* miſſus, ut de permutandis captivis cum Senatu ageret, id ne fieret interceſſit; & *Carthaginem* ad certiſſimam carnificinam ſponte rediit. Primus navalem victoriam *Romanorum* adeptus eſt *C. Düilius*, belli anno quinto: poſteriorem *C. Lutatius* anno 23. & ultimo, quâ ad *Ægatem* inſulam cum *Pœnis* debellavit; quibus pax his legibus conceſſa eſt, ut inſulis omnibus cederent, quæ *Italiam* inter & *Africam* interjacent, ac bis mille & ducenta in annos 20. talenta penderent. Id actum eſt anno U. C. 513. ante *Chriſtum* 241. A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *Attilius Regulus.*

(*a*) Perfuncto externo bello *Carthaginenſes* majus domi periculum excepit. Nam mercenarii milites, quo genere plurimùm uſi ſunt *Pœni*, ſtipendia ſua & militiæ præmia poſtulabant: quod exhauſto ærario præſtari non poterat. Ideo graſſantibus per *Africam*, & latè omnia vaſtantibus, ægrè obſiſti potuit. (*b*) Tandem poſt annos tres & menſes quatuor bello iſti finem impoſuerunt.

a Polyb. 1. p. 65. Appian. in Pun. Diod. in Excerp. p. 275.

b Polyb. 1. p. 88.

(*c*) Anno Urbis 519. quod *Romæ* perrarò accidit, templum *Jani* clauſum eſt, bellis ubique pacatis. Sed ſubinde novis coortis motibus apertum eſt. *Ligures*, *Sardi*, *Corſi* ſubacti. Cum *Illyriis* deinde ac *Teuta* Regina anno Urbis 524. initum bellum, tertio pòſt anno confectum eſt. Ac tum primùm legati victoriæ nuntii per *Græciam* miſſi. (*d*) *Corinthii Romanos* in ſocietatem *Iſthmiorum* acceperunt.

c Eutr. 3. Plut. in Numa. Oroſ. 4. c. 11.

d Polyb. 2. p. 101.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. a Polyp. 2 p. 109. Flor. 2. c. 2. Oroſ. 4. c. 13. b Cic. 2. Acad. Quæſt. c Polyb. 2. p. 113. Eutr. 2. d Eutr. 2. e Diod. Ecl. 25.

(*a*) *Gallorum* præterea formidoloſa fuit irruptio. *Inſubres* & *Boii* ob ereptum *Senonibus Gallis* & agrariâ lege diviſum (*b*) à *Flaminio* Trib. Pl. agrum *Picenum*, (quæ lex anno urbis conditæ 522. lata eſt) accitis *Tranſalpinis Gallis Gæſatis*, ita mercenarios vocabant, *Romanos* oppugnarunt. Contra quos peditum, quod vix credibile ſit, (*c*) millia ſeptingenta, equitum ſeptuaginta conſcripſere *Romani*. Victi ſæpius *Galli*, ac trans *Padum* anno primùm Urbis conditæ 530. copiæ ductæ: *Inſubreſ*que domiti: (*d*) ac *Cæſatarum* Rex *Virdumarus* à *C. Marcello* Conſule trucidatus opima de ſe ſpolia dedit. (*e*) Ad hoc bellum *Siciliæ* Rex *Hiero*, qui ſub initium *Punici* belli victorum in partes amicitiamque tranſierat, frumenti vim maximam miſit, cujus pretium confecto bello recepit.

CAPUT II.

Bellum Punicum *ſecundum.*

Polyb. 2. Liv. 1. Dec. 5. Flor. 2. cap. 6. Plut. in Fab. & Marc. Appian. Oroſ. 4. c. 14. g Polyb. init. l. 1. Liv. l. 21. Corn. Nep. in Hannib. Plin. de Vir. Ill.

PUNICUM inde bellum alterum ſecutum eſt (*f*) anno à prioris fine quarto & viceſimo; quod ſpatio quidem minus temporis fuit, ſed adeo cladium atrocitate terribilius, ait *Florus*, ut ſi quis conferat damna utriuſque populi, ſimilior victo ſit populus, qui vicit. Belli cauſa eadem, quæ ſuperioris, dominandi cupiditas; & in *Pœnis* impatientia ſervitutis; quod annum jam, ut dixi, quartum & viceſimum *Romanorum* victi armis ceſſerant. Præcipuam huic incendio facem ſubjecit *Hannibal Hamilcaris* filius, ejus qui bello priore *Carthaginenſium* imperator pacis leges mœrens acceperat; quique compoſitis in *Africa* rebus, anno Urbis, ut ex *Polybio* (*g*) colligitur, 517. miſſus in *Hiſpaniam*, *Hannibalem* novem annos natum ſecum duxerat,

xerat, cùm eum priùs ad aram adductum jurare juſſiſſet, nunquam ſe in amicitia cum *Romanis* fore. *Hamilcare* poſt annos circiter novem occiſo, ſuffectus eſt *Haſdrubal* illius gener, qui *Hannibalem* accivit, eumque poſt octo annos interfectus ſucceſſorem habuit, Urbis 534. cùm ætatis circiter ſeptimum ac viceſimum inchoaſſet: quâ ratione natus videtur anno urbis conditæ 507. ante *Chriſtum* 247. Igitur ſtatim atque Imperator eſt factus, totam intra flumen *Iberum Hiſpaniam* ſibi ſubjicit. (*a*) Hinc *Saguntum Romanorum* ſociam magnis adortus viribus, poſt ſeptem menſes capit. *Saguntini* omnes, fruſtra exſpectato *Romanorum* auxilio, partim hoſtili gladio, partim ſuapte manu ceciderunt. Ita bellum conflatum *Punicum* ſecundum: quod initium anno Urbis conditæ 536. (*b*) *P. Cornelio Scipione*, *T. Sempronio Longo* Coſſ. decimo ſeptimo exitum habuit, Coſſ. *M. Servilio Gemino*, *T. Claudio Nerone*, U.C. anno 552.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Liv. 21. Polyb. 3.

b Liv. 30.

(*c*) Habebat *Hannibal* in exercitu peditum, ut ſcribit *Polybius*, millia 90. equitum duodecim; varie de numero prodit *Livius*. (1) Primo impetu uterque Conſulum victus, *P. Cornelius* ad *Tricinum*, *Sempronius* ad *Trebiam*. Sequente anno U.C. 537. major ad *Thraſumenum* lacum clades accepta; cùm interim *Q. Fabius Maximus* Prodictator à populo factus cunctando rem utcumque ſuſtentavit. (*d*) Sed omnium atrociſſima plaga *Cannenſis* anno U.C. 538. alterius temeritate Conſulis *Terentii Varronis* accidit. In ea pugna cæſa *Romanorum* 40. millia. Neque tamen (infractis ob eam calamitatem animis), *Cannenſi* prælio captos redimere noluerunt. Tum *Syra-*

c Polyb. 3. p. 189. Liv. 21.

d Polyb. 3. p. 254. Liv. 22. Appian. Flor. & alii cit.

(1) *Primo impetu uterque Conſulum victus*] Clariùs indicare debuiſſet Autor clades illas in Italiâ acceptas fuiſſe, poſtquam Hiſpaniâ profectus Annibal Gallias peragraſſet, Apeſque ſummo labore tranſiiſſet, Vid. *loca Polyb. & Liv. ad margin. cit.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Syracuſas, quæ urbs poſt *Hieronis* obitum, qui anno U.C. 539. contigit, ab ſocietate defecerat, *Marcellus* (*a*) Conſul obſedit anno Urbis 540. Quam ab vehementi illius oppugnatione unius hominis induſtriâ tutata eſt. *Archimedes* is fuit, qui cœli ſiderumque contemplator eâ ætate præſtans, ſed machinarum operumque bellicorum inventis multò clarior, *Romanorum* apparatus omnes perlevi negotio ludificatus eſt. Itaque vix anno demum tertio, Urbis 542. capi *Syracuſæ* potuerunt. (*b*) Quo tempore proditum eſt *Archimedem*, intento in ea ſtudia, quibus deditus erat, animo, ac nihil eorum ſentiente, quæ per hunc tumultum gerebantur, ab ignoto milite, fruſtràque ſciſcitato quis eſſet, interfectum: ejus ex morte magnum dolorem cepiſſe *Marcellum*, qui ut vitam illi conſervarent, irrumpentibus in urbem militibus edixerat: ac ſepulturæ curam habuiſſe.

Archimedes.

Hæc *Syracuſarum* calamitas finem (*c*) attulit regii in *Sicilia* dominatus, quem is, cujus paulò antè meminimus, inſtaurârat *Hiero*, ac legitimum ex tyrannico & acceptum etiam vulgo fecerat comitate ac clementiâ, cùm nihil ex tanta dignitate præcipuum ſibi præter curam ac liberalitatem aſſumeret. Regnavit autem annos quatuor & quinquaginta exorſus ab anno Urbis conditæ 485. ſexto ante bellum primum *Punicum*: quo ineunte victus ab *Appio* Conſule, ab *Carthaginenſium* ſocietate ad *Romanos* deſcivit, & in eorum amicitia (*d*) propè quinquaginta perſeveravit annos. (*e*) Iiſdem moribus filium habuit *Gelonem*, qui ante patrem obiit quinquageſimo ætatis anno; & *Hieronymum* ex *Nereide Pyrrhi Epirotarum* Regis filia ſuſceptum reliquit aviti hæredem regni; quod anno Urbis 539. adiit, *Hierone* mortuo, annum agens quintum decimum. Sed ut peſſimâ erat indo-

a Polyb. 8. p. 515. & ſeq. Liv. 3. Dec. 4. Plut. in Marc.

b Liv. Dec. 3. lib. 5.

c Polyb. in Excerpt. Valeſ. p. 10. & l. 1. Hiſt. p. 16.

d Liv. l. 4. Dec. 3.

e Polyb. in Excerpt. Val. p. 13. Liv. l. 4. Dec. 3. Pauſan. El. 2. Juſtin. 28.

indole, effuſus in omne flagitii ac crudelitatis genus, conjuratione ſuorum eodem anno perimitur. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

(*a*) Interim *Philippum Macedoniæ* Regem, pactâ cum *Hannibale* ſocietate, imminentem *Italiæ Lævinus* Prætor compreſſit, & in *Macedoniam* ſe ſuam incensâ ultrò claſſe coëgit recipere anno Urbis conditæ 542. At in *Hiſpania P.* & *Cn. Scipiones* fratres, qui *Haſdrubali* tranſitum in *Italiam* ad *Hannibalem* fratrem hactenus intercluſerant, multaque ibi fortiter geſſerant, deleto exercitu ambo ceciderunt. (*b*) *L. Marcius* eques *Romanus*, in trepidatione dux militari ſuffragio creatus, labantem rem ſuſtinuit: cujus ductu unâ nocte ac die bina hoſtium expugnata ſunt caſtra, & ad triginta ſeptem millia hoſtium interfecta: quod anno illo Urbis 542. contigit. Eodemque *Tarentum*, præter arcem, captum ab *Hannibale*: & *Capua* ab *Romanis* obſeſſa: (*c*) à qua ut eos averteret, *Romam* contendit *Hannibal*. Sed coorta ſubitò tempeſtas hunc ab ejus mœnibus conſpectuque repulit. *Capua* deinde *Romanis* tradita; cujus principes veneno ſibi vitam eripuerunt: Senatores ſecuri percuſſi; urbs in Præfecturam redacta.

(*d*) *P. Scipionis* ejus, quem in *Hiſpania* cæſum eſſe meminimus, filius erat *P. Scipio*: qui poſt *Hiſpanienſem* illam cladem territis omnibus, quatuor & viginti natus annos imperium in *Hiſpaniam* petere ſe profeſſus eſt; eoque pro Conſule eſt miſſus anno Urbis 543. (*e*) Ibi rebus geſtis maximis, & *Haſdrubale Giſconis* filio ac *Magone* ſuperatis, anno quinto quàm venerat, *Carthaginenſes* totâ ejecit *Hiſpaniâ*. Inde in *Africam* profectus amicitiam junxit cum *Syphace Maſylorum*, deinde cum *Maſaniſſa Maſæſulorum* Regibus. Geſta hæc ſunt anno Urbis 548. tertio ab *Marcelli* clade Conſulis, (*f*) qui anno

a Liv. 3. Dec. 4.

b Liv. 3. Dec. 5.

c Liv. 3. Dec. 6.

d Liv. ibid. Val. 3. c. 7. Plin. de Vir. Illuſt.

e Liv. 3. Dec. 1. 6. Polyb. 11. p. 638.

f Liv. 3. Dec. 7. Plut. in Marcell.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. no 546. ſecundis cum *Hannibale* præliis aliquot factis, ejuſdem circumventus inſidiis opprimitur. (*a*) Sequente verò, à duobus Conſulibus *Claudio Nerone* & *Livio Salinatore* *Haſdrubal Hannibalis* frater, qui cum novo exercitu in *Italiam* pervenerat, antequàm ſe cum fratre conjungeret, cum ſuis copiis deletus eſt. Erat tum in *Apulia Hannibal*, cui ſe *Nero* Conſul oppoſuerat. *Livius* in *Ciſalpina Gallia* caſtra contra *Haſdrubalem* habebat. Interceptis *Haſdrubalis* literis, *Nero* clam, inſcio *Hannibale*, ſex dierum ſpatio totam emenſus *Italiam*, ad collegæ caſtra cum copiarum parte venit, ac victis, uti memoratum eſt, hoſtibus, antè ad ſtativa ſua rediit, quàm eum diſceſſiſſe *Hannibal* ſentiret. Cæſa feruntur eo prælio quinquaginta ſex hoſtium millia, capta quinque millia & quadringenti. Caput *Haſdrubalis* ante ſtationes *Pœnorum* ab *Nerone* projectum triſte acceptæ cladis indicium *Hannibali* fuit.

a Liv. ibid. Polyb. init. l. 11.

(*b*) At *P. Scipio*, ut ab *Italia* revocaret *Hannibalem*, tranſportare bellum in *Africam* ſtatuit, quod anno demum Urbis 549. quo Conſulatum ipſe geſſit, aggreſſus eſt. Sed initiò, cum id temerarium conſilium haberetur, nihil neque pecuniæ, neque militum publicè ſuppeditatum eſt. Ita nemine niſi voluntario milite conſcripto, & acceptâ mutuò corrogatâque pecuniâ, primum ad *Siciliam* Conſul, inde in *Africam* anno Urbis 550. belli quinto decimo, cum claſſe Proconſul appulit. (*c*) Quo anno *Peſſinunte* in *Phrygia* ſimulachrum *Idææ* matris *Romam* ex oraculo devectum, à *P. Scipione Naſica Cn.* filio, quem adoleſcentem Senatus virum optimum indicarat, exceptum eſt.

b Liv. 28. Appian.

c Liv. Plin. de Vir. Ill. Herodian. lib. 1.

Scipioni dux ab *Carthaginenſibus* objectus eſt *Haſdrubal Giſconis* filius, qui *Maſaniſſæ* filiam *Sophoniſbam* deſponderat. Sed eam, abſente

Liv. App. Flor. &c.

ſente patre ac ſponſo, *Carthaginenſium* populus *Syphaci*, qui amore puellæ captus agros eorum vaſtabat, publicè collocavit, ut eum ab *Romanorum* amicitia ad ſuam tranferret. Quâ commotus injuriâ *Maſaniſſa* totum ſe *Romanis* addixit, magnumque deinceps ad *Pœnos* debellandos momentum attulit.

A. 4435. Per. Jul. ad 4713.

Scipioni Uticam oppugnanti anno eodem Urbis 550. *Syphax* & *Haſdrubal* cum centum armatorum ſupervenêre millibus. Quorum caſtra eâdem die deleta ſunt, millibus occiſis quadraginta, captis ſex, amboque rurſus redintegratis copiis altero prælio ſuperati. *Syphax* à *Lælio* & *Maſaniſſa* Rege vivus eſt captus.

Ejus uxorem *Sophonisbam* cum *Maſaniſſa* duxiſſet, increpitus ab *Scipione* venenum ad eam miſit, quo ſibi mortem illa conſcivit. (*a*) *Hannibal* à *Carthaginenſibus* revocatus, *Italiâ* relictâ, decimo ſexto belli anno, Urbis 551. rediit in *Africam*; (*b*) ſociis, qui ſequi nollent, quà occiſis, quà in ſervitutem redactis; ac tentatâ fruſtra per colloquium pace, congreſſus acie ab *Scipione* vincitur. Poſt eum *Vermina Syphacis* filius, qui auxilio *Pœnis* venerat. *Scipio* pacis leges *Carthaginenſibus* dixit, auctore Senatu populoque *Romano*. (2) *Hannibal* ad *Antiochum* perfugit.

a Liv. 3. Dec. 10. App. &c. Polyb. 15.

b Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 290.

(*c*) Finitum eſt bellum anno ſeptimo decimo, Urbis 552. Coſſ. *M. Servilio Gemino*, *T. Claudio Nerone*: ac ſequente pax *Carthaginenſibus* ab Senatu data, & triumphans in urbem invectus eſt *Scipio*. (*d*) in eoque triumpho ductus *Syphax* paulò poſt *Tibure* in cuſtodia mortuus eſt. (*e*) At *Livius* ante triumphum obiiſſe narrat, (*f*) ac publico elatum

c Liv. 3. Polyb. 15.

d Polyb. 16. p. 73[illegible].

e fine l. 10. Dec. 3.

f Valer. Max. l. 5. c. 1.

(2) *Hannibal ad Antiochum perfugit.*] Non ſtatim poſt pacem ut innuere videtur Autor, ſed aliquot poſt illam annis, ut ex *Corn. Nep. & Liv. lib.* 30. & 33. obſervatum fuit in *præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. tum funere. Ubi & *Polybium* id quod dixi, ſentire aſſerit. *Hunc regem* (ait) *in triumpho ductum* Polybius *haudquaquam ſpernendus auctor tradit*. Quæ Hiſtorici præſtantiſſimi commemoratio nimis anguſta ac jejuna mihi videtur.

CAPUT III.

De Achæorum *initiis*, Pyrrhi *rebus geſtis & obitu*, *ac* Pergami *Regum &* Parthorum *origine*.

IN *Græcia* porrò & Oriente ad hiſtoriam hæc præcipua contigerunt. *Achæorum* Reſpublica paulatim in *Peloponneſo* coaluit; (*a*) cujus fundamenta jacta ſunt Olympiade 124. ſub *Pyrrhi* tranſitum in *Italiam*; quando *Dymæi*, *Patrenſes*, *Tritaenſes*, & *Pharaenſes* concordiam inierunt; ad quos ſe reliqui deinceps applicarunt. Hi principio Scribam unum, & Prætores duos in orbem conſtituerunt. Poſt annos quinque & viginti unicum Prætorem placuit eligere. Is circa *Plejadis* exortum creari ſolitus, (*b*) ut auctor eſt *Polybius*; ac primus ſingularium Prætorum *Marcus Carynenſis* ab eodem proditur, cujus anno quarto *Aratus Sicyonius* viceſimum agens annum, rebus geſtis cœpit inclareſcere. Quocirca anno ultimo *Olympiadis* iſtius orta eſt illa Reſpublica, anno ante *Chriſtum* 281. Urbis 473. Siquidem anno ſequente *Pyrrhus* in *Italiam* transfretavit. *Lacedæmonii* domeſticâ vexati ſeditione propè ſub *Pyrrhi* venêre dominatum. *Cleomenes*, annis in regno ſexaginta & decem exactis menſibus, obiit, *Diodoro* teſte, Prætore *Athenis Demetrio Phalereo*. Is eſt quartus Olympiadis 117. (*c*) Hic filios genuit duos, *Acrotatum*, qui ſuperſtite patre mortuus filium reliquit *Areum*, & juniorem *Cleonymum*

a Polyb. 2. p. 129.

b Polyb. init. 5. p. 350.

c Diod. 20. Pauſ. in Lacon. p. 87. Plut. in Ag. & Cleom. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 5.

nymum. Natâ de ſucceſſione controverſiâ, Senatus *Areum* antepoſuit *Cleonymo.* Hunc verò, ne quid contra Rempublicam conſilii caperet, honoribus ac præfecturis delinire conati ſunt. Nam inter alia *Tarentinis* contra *Lucanos* & *Romanos* miſſus auxilio, *Lucanos* vicit. *Tarentum*, quod defecerat, expugnavit, anno Urbis conditæ 451. Olympiadis 119. ſecundo, ut auctor eſt (*a*) *Diodorus.* Pòſt urbe *Salentinorum* captâ, ab *Romanis*, duce *Aemilio* Conſule, anno 452. fugatus cum claſſe ſua, ad *Patavina* litora prædabundus pervenit. Ubi peſſimè accepta claſſis, vix quintâ parte incolumis domum rediit, ut ſcribit *Livius* (*b*), qui hunc Regem *Lacedæmoniorum* haud rectè nominat. Verùm ille poſt annos plures cùm repulſæ memor, tum novâ provocatus injuriâ, quod *Acrotatus Arei* filius *Chelidonidem* conjugem ſuam corrupiſſet, *Pyrrhum* excivit in *Laconicam*; (*c*) anno eodem, quo ex *Italia* reverſus *Macedoniam* occupavit, *Antigono* pulſo: qui eſt Urbis conditæ 481. Sequente igitur anno *Pyrrhus* in *Laconicam* impreſſione factâ, pænè urbem defenſoribus vacuam cepit. Sed oppidanorum virtute pulſus contendit *Argos*: quam urbem ingreſſus, conträque *Antigonum* pugnans, illisâ capiti tegulâ ab muliere peremptus eſt, ineunte Olympiade 127. Is eſt annus ante *Chriſtum* 272. ad quem ab eo anno, quo *Cleonymus* à regno eſt rejectus, qui fuit ante *Chriſtum* 309. intercedunt anni circiter ſeptem & triginta.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Diod. 26.

b Liv. 10.

c Plut. in Pyrrho. Juſt. 25.

Pyrrhi mors.

(*d*) Per idem tempus, quo *Achæorum* civitates unum corpus redigi ſunt cœptæ, *Pergami Phrygiæ* majoris oppido ad *Carcum* amnem novi regni fundamenta jacta ſunt. Circa Olympiadem 124. ultimo anno *Ptolemæi Lagidæ*, *Philæterus* ſpado ærario præfectus ab *Lyſimacho*, *Agathoclis* ejus filii necem ægrè ferens,

d Strabo. l. 13. Pauſan. Att. p. 7.

Pergami regnum.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

rens, quem pater ab *Arſinoë* conjuge falſis criminibus accuſatum veneno ſuſtulerat, ab illo defecit, ac novi apud *Pergamum* imperiii princeps exſtitit. (1) Hic fratres habuit duos, *Eumenem* & *Attalum*; qui & in regnum ſucceſſerunt. Primus autem regium nomen uſurpavit *Attalus*, ut ait *Strabo*. Poſtremus fuit *Attalus* prioris *Attali* nepos, qui moriens populum *Romanum* hæredem inſtituit anno U. C. 621. Ita annis circiter 152. *Pergami* regnarunt.

Parthorum initium.

Parthorum in Oriente regnum, *Romani* quondam æmulum futurum, *Arſace* conditore, cœpit eodem tempore, quo *Punicum* bellum primum in Occidente flagrabat. Sed in incerto eſt propter Antiquorum de illius origine diſſidium.

a Juſt. 41.

(*a*) *Juſtinus* quidem primam defectionem *Parthorum* primo *Punico* bello accidiſſe memorat, *L. Manlio Vulſone*, *Attilio Regulo* Coſſ. regnante *Seleuco*; cujus cum *Antiocho* fratre diſcordia impunitatem illis defectionis dedit. Conſules iſti annum occupant Urbis conditæ 504. ante *Chriſtum* 250. quo regnabat in *Syria Antiochus* ὁ θεὸς *Seleucidarum* tertius, *Seleuci Callinici* pater. *Seleuco* geniti ſunt *Seleucus Ceraunus*, qui poſt patrem *Callinicum* anno regni viceſimo mortuum, tribus annis imperavit; & *Antiochus Magnus*, qui *Ceranno* fratri ſucceſſit. *Juſtinus*, qui ab *Seleuco Antiochi Soteris* pronepote defeciſſe *Parthos* ait, non *Callinicum*, ſed ejus filium *Ceraunum* intellexit, cujus frater *Antiochus* fuit.

(1) *Hic fratres habuit duos &c.*] Malè hic confundit Autor Philæteri fratres cum ejus Succeſſoribus: fratres, & vixere & mortui ſunt in privatâ fortunâ. At ſucceſſit Philætero *Eumenes* Eumenis Philæteri fratris filius. Dein *Attalus* ejus Patruelis, ex alio Philæteri fratre Attalo itidem dicto, natus. Vid. *Strab. lib.* 13. *p.* 624. & *Pauſan. in Attic. c.* 8. *deſumpta eſt hac nota ex Præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.*

ſuit. (2) In quo mirificè fallitur. *Seleucus Ceraunus* regnum iniit anno ſecundo Olympiadis 138. primo ſequentis obiit. Triennio quippe regnavit. Initium itaque illius convenit in annum Urbis 527. qui eſt quintus decimus à pace *Pœnis* data, & à Conſulatu *Vulſonis* & *Attilii* quartus & viceſimus. *Euſebius* porrò ſub *Antiocho* Θεῷ ad Olympiadem 133. adſcribit, biennio poſt memoratus à *Juſtino* Conſules.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Error Juſtini.

(*a*) At *Strabo* regnante *Callinico* fugiſſe ſcribit *Arſacem*, quod ſatis cum *Euſebio* congruit. *Appianus* eo tempore defeciſſe *Perſas* ait, quo *Antiocho Deo* mortuo *Laodice Berenicen* alteram illius conjugem occîdit: cujus necem frater ejus *Ptolemæus Evergetes* ulciſci cupiens, in *Syriam* ac *Babylonem* uſque profectus eſt. Hæc geſta ſunt anno ipſo primo *Seleuci Callinici*, paulò poſt *Antiochi Dei* mortem. Quamobrem ſub *Callinico Parthorum* exordia poſita credimus, eoque primitùs imperante circa annum ante *Chriſtum* 246. Siquidem (*b*) *Arrianus* apud *Photium* auctor eſt *Arſacem* cum *Teridate* fratre *Phereclem* ab *Antiocho Deo* regioni ſuæ præfectum ob tentatam ab eo pudicitiam alterutrius occîdiſſe. Unde vel ſuperſtite adhuc *Antiocho* Θεῷ, vel paulò poſt ejus obitum veriſimile eſt id eveniſſe.

a Strabo 13. Appian. in fine Syr.

b Arrian. in Parthic. Phot. cod. 58.

Ab *Arſace* deinceps *Parthorum* principes nomen acceperunt, velut ab *Cæſare Auguſto*que *Romani* Imperatores *Auguſti* ac *Cæſares* appellati ſunt. Horum imperium ad annos circi-

Vide par. 2. lib. 4. cap. 7.

(2) *In quo mirificè fallitur.*] De hac epocha regni Parthorum & Juſtini computo. Vid. *Uſſer.* ad A. A. C. 250. ſcil. ſub Antiocho Θεῷ cæpit defectio, ſed cùm regnante illius ſucceſſore Callinico, Arſaces ingentem victoriam reportaverit, ipſumque Seleucum ceperit; Parthi victoriæ illius diem ſolennem velut initium libertatis obſervaverunt; ſicque non miram, ſi exinde imperii illius initium ducant. *Juſt. in lib.* 41. c. 4. & *Appianus in Syriacis p.* 130.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. circiter 472. perſtitit; ab anno ante *Chriſtum* 246. ad 220. poſt *Chriſtum*, & quintum uſque *Alexandri Mammeæ* filii; (*a*) quo *Artaxerxes* genere *Perſa Artabano Parthorum* Rege occiſo rerum ſummam in *Perſas* tranſtulit.

a Herodian. 6.

b Juſt. 41. (*b*) *Theodotus* quoque *Bactrianorum* præfectus eodem, quo *Arſaces*, tempore novi factus eſt regni conditor. Quod ipſum minimè diuturnum fuit, atque in *Parthorum* ditionem conceſſit.

CAPUT IV.

Quænam in Græcia *perque Orientem geſta ſunt ab anno ante* Chriſtum 252. *ad* 219. *& initium belli ſecundi* Punici.

c Polyb. 2. p. 130. Plut. in Arato. Pauſan. Cor. 51. Aratus. d Polyb. 2. p. 130.

ACHÆORUM (*c*) in *Peloponneſo* Reſpublica *Arati Sicyonii* virtute magnis auctibus excrevit. Hic ætatis anno viceſimo (qui & *Punici* belli prioris undecimus, & ab *Achæorum* fundata Republica undetriceſimus putatur, (*d*) hoc eſt quartus Præfecturæ *Marci Carynenſis*) *Græcas* urbes, quæ ab Tyrannis pleræque per id tempus obtinebantur, ab eorum, nec non *Macedonum* jugo extricare eſt aggreſſus. Cujus rei à patria fecit initium, quam, expulſo *Nicocle* Tyranno, libertate donatam ad *Achæorum* concilium adjunxit anno ante *Chriſtum* 253. Urbis conditæ 501. Cùm autem exſules ampliùs quingenti *Sicyonem* reverſi bona ſua repeterent, *Aratus* in *Ægyptum* profectus, à *Ptolemæo Philadelpho* 150. talenta, quibus illis ſatisfaceret, expreſſit. Octavo poſt anno Prætor primùm factus eſt, & (*e*) anno interjecto iterum eumdem magiſtratum cepit per quem (*f*) dejecto ex arce *Macedonum* præſidio, cui *Perſeus Stoicus* præerat, *Corinthum* liberavit. Quod exemplum in oppidis pleriſque valuit, quæ eamdem

e Plut. Arato. f Polyb. Plut. Pauſan.

dem ſocietatem ſecutæ ſunt. Id verò anno ante *Romanorum* ultimam de *Pœnis* victoriam contigit, ut refert *Polybius*, *Punici* belli prioris ſecundo & viceſimo, Urbis 511. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

(*a*) Sub idem tempus *Lacedæmone* tumultus exſtitit, *Agide* ac *Leonidâ* regnantibus: quorum ille ex *Eurytionidarum*, ſive *Eurypontidarum* erat familia, ſextus à magno illo *Ageſilao*, quin in *Aſia* contra barbaros præclaras res olim geſſerat. *Leonidas* ex *Agidarum* ſive *Euryſthenidarum* ſtirpe oriundus fuit, quæ dignatione anteibat alteri, patre natus *Cleonymo*; quem *Cleomenis* ſuperioris filium, *Acrotati* fratris *Areo* filio poſthabitum, *Pyrrhum* in *Laconicam* adduxiſſe ſuprà (*b*) ſignificavi. *Agis* nondum viceſimo ætatis anno collapſam *Lycurgi* diſciplinam inſtaurare cupiens, ab novis tabulis & agrorum diviſione id aggreſſus eſt facere. Cui cum civitatis principes, & inter eos *Leonidas* Rex alter, intercederent, nihilominus in incœpto perſtitit, adjutorem nactus conſiliorum *Lyſandrum* Ephorum; à quo *Leonidas* judicio poſtulatus, abrogato regno & in *Cleombrotum* ejus generum, tranſlato, ſupplex in *Chalciœcæ* templo conſedit. Poſtea, novis ſuccedentibus Ephoris, ac *Lyſandrum* alioſque fautores *Agidis* ad cauſſam dicendam citantibus, Reges ambo magno cum amicorum ſtipatu in forum veniunt; Ephoros in ordinem redigunt: pro his cùm alios ſuarum partium ſubſtituunt, tum *Ageſilaum*, latiſſimè arantem hominem, ſed ære obrutum alieno. Qui propterea auctor *Agidi* fuit, ut ante legem agrariam novas ad deliniendam plebem tabulas proponeret. Ejus cùm *Agis* conſilio paruiſſet, ubi ventum eſt ad agrorum partitionem, miris artibus ludificari ac tergiverſari *Ageſilaus* inſtitit. Quæ res ab *Agide* civium alienavit animos. Igitur conſpiratione inimicorum il-

a Plut. Ag. & Cleom.

b cap. 3.

Agidis hiſtoria.

 lius

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. lius revocatur ab exſilio *Leonidas*, ac regno reſtituitur. *Agis* & *Cleombrotus* ſupplices ad delubrum *Minervæ Chalciœcæ* confugiunt. *Cleombrotus* per *Chelonidem* uxorem, *Leonidæ* filiam, vitâ impetratâ ſolum vertit; eoque virum, nequicquam patre retinente, *Chelonis* eſt ſecuta. *Agis* ab Ephoris comprehenſus, capitiſque damnatus, laqueo vitam finiit: eodemque ſupplicio mater ejus *Ageſiſtrata* & *Archidamia* avia ſunt exſtinctæ. (*a*) *Archidamus* frater fugâ necem evaſit. Quem ab *Leonida* paulò poſt revocatum, & in regni collegium aſſumptum, eo mortuo, *Cleomenis* metu fugiſſe denuò, ab eoque demùm occiſum (*b*) *Polybius* demonſtrat. *Agiatis* uxor *Leonidæ* filio *Cleomeni* adhuc puero coacta nubere; quem prioris exemplo viri ad eadem perſequenda cœpta ſuapte concitatum ſponte vehementiùs accendit. *Agidis* iſta calamitas ſub *Punici* prioris belli exitum incidit, & occupatam ab *Aratho Corinthi* arcem.

a Plut.

b Lib. 5. p. 383.

Cleomenis geſta.

Leonidâ aliquantò poſt vitâ perfuncto *Cleomenes* regnavit, ſub annum, uti ſuſpicamur, ante *Chriſtum* 235. Urbis conditæ 519. ingentis animi, ſed fervidi ac ferocis, adoleſcens, & imprimis bello ſtrenuus; qui *Achæos* viribus & imperio florentes, ac totâ *Peloponneſo Arato* duce volitantes, haud ſemel acie profligavit; cùm ab eorum fœdere, quod publicè hactenus coluerant, ad *Ætolorum*, quibus cum bellum iis erat, ſocietatem *Lacedæmonii* tranſiſſent.

c Polyb. 2. & Plut. in Arato.

(*c*) Etenim *Achæi*, quod perpetuò concupiverant, multò id magis per hoc tempus auctore perſeverabant *Arato*, uti ex omnibus *Peloponneſi* civitatibus Rempublicam unam facerent. Quod metuentes *Macedonum* Reges, in illarum pleriſque Tyrannos aut ipſi collocaverant, aut jam per ſeſe conſtitutos ſuo præſidio firmabant. In his quà vi deji-ciendis,

Arati res geſta.

ciendis, quà ſponte in commune fœdus adducendis ſedulam operam præſtitit *Aratus*; ad idque perficiendum multùm induſtriâ conſilioque valuit. Itaque ſuperſtite adhuc *Antigono Gonata Demetrii Poliorcetæ* filio, præter alia oppida, *Sicyonem* & *Corinthum*, ejecto illinc Tyranno, hinc *Macedonum* præſidio, ad ſuorum fœdus adjunxit. Tum verò *Gonatâ* mortuo anno tertio Olympiadis 134. Urbis conditæ 512. ac *Demetrio* filio, qui decem exactis annis obiit anno Urbis 522. ante *Chriſtum* 232. in liberandam *Græciam* ſtudium omne ſuum contulit. Quo tempore *Atticam* primùm jugo *Macedonum* exſolvit; *Diogene*, qui illi præerat, ad eam prodendam magnis præmiis illecto; dehinc *Argivos*, *Hermionenſes*, *Phliaſios*, alioſque, ſponte ſe dedentibus proditionis metu Tyrannis, & ad commune *Achivorum* applicantibus. Quorum tam ſecundis rebus *Ætoli*, & Rex *Lacedæmoniorum Cleomenes*, moras objecêre; illi invidiâ & calliditate, apertâ iſte vi & armis; quibus *Aratum* & alios *Achæorum* imperatores haud ſemel, ut jam diximus, vicit ac fugavit. Quod bellum ſuis ut auſpiciis, non ad aliorum nutum, adminiſtraret, fecit quod jamdudùm cogitabat, ut, ſublatis Ephoris, jus & imperium ſibi omne vindicaret; veteremque diſciplinam domi repræſentavit, anno regni decimo, Urbis *Romæ* 528. aut ſequenti. Exinde domeſtico metu ſolutus ac liber in *Achäicum* bellum totus incubuit. Huic ſuſtentando cùm *Achæi* impares ſe viderent, fatiſcente ac languente jam *Arato*, magniſque à *Cleomene* cladibus acceptis, auctore eodem illo, ad *Macedonum* auxilia reſpexerunt. *Macedoniæ* tum regnabat *Antigonus* cognomento Δωσων, hoc eſt *profuturus*, quod nomen ex eo ſortitus eſt, quia ſe daturum quod petebatur identidem ajebat. Hic A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

 pro

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. pro *Philippo Demetrii* filio regnum curabat ex anno ante *Chriſtum* 232. Urbis 522. ineunte Olympiade 137. nempe paulò antequam *Romani* in *Illyricum* trajicerent, (*a*) ut ait *Polybius*. Igitur *Antigoni* ſocietatem *Aratus* cum *Achæis* ſuis expetit, cùm hactenus *Ptolemæi* amicitiâ uſi eſſent, quod novum fœdus magno auctoramento pacti ſunt arcis *Corinthiæ*, quà *Macedoni* ceſſerunt, & eumdem mox *Græci* ducem nominis terrâ marique renuntiarunt. (*b*) Venêre in communionem illius fœderis *Macedones*, *Achæi*, *Epirotæ*, *Phocenſes*, *Bœoti*, *Arcades*, *Theſſali*. *Cleomenes* irrumpenti cum ingentibus copiis *Antigono* cùm ad *Iſthmum* occurriſſet, *Argivorum* defectione territus ad defendendam patriam retrò pedem retulit. Ita *Macedones* prohibente nemine *Peloponneſum* adiêre anno mundi 3761. Urbis 531. quo ſecundus iniit Olympiadis 139. ac ſequente multis oppidis potiti ſunt, haud interim ceſſante *Cleomene*, qui *Megalopolim* ex improviſo cepit evertitque funditùs; quòd ſocietatem inire ſecum cives patriâ licèt profugi renuiſſent, ita ſuadente *Philopœmene*, (*c*) qui tum triginta erat annorum. Poſtremò anno Urbis 533. ante *Chriſtum* 221. quo quartus incepit Olympiadis ejuſdem, (*d*) commiſſo prælio ad *Selaſiam Laconicæ* oppidum, ab *Antigono* victus eſt *Cleomenes*, cùm hic viginti, ille triginta millia in aciem eduxiſſet. Elapſus è pugna *Cleomenes* ad *Ptolemæum Evergetem* transfretavit in *Ægyptum*, vacuam propugnatoribus *Antigono* relinquens *Lacedæmonem*; quam ille adiens, libertatem ei ac priſtina omnia jura reſtituit. Poſtridie certior factus incurſari ab finitimis barbaris *Macedoniæ* fines, eò quàm celerrimè contendit. In tranſitu *Nemeis* ludis interfuit, per quos magnis *Græcorum* acclamationibus atque omni genere honoris eſt acceptus. Ut autem *Macedoniam*

a Lib. 2. p. 131.

b Polyb. p. 279.

c Plut. in in Philop.

d Polyb. 5. Plut. in Ag. & Cleom.

cedoniam attigit, profligatis *Illyriis*, aliiſque barbaris, confecto jampridem tabe corpuſculo deceſſit, & *Philippo* reliquit imperium, qui adverſus *Romanos* poſtea bellavit. Anno id Urbis eveniſſe 533. mundi 3763. quod quartus numeratus eſt annus Olympiadis 139. ſuadet *Nemei* ludicri mentio, quod ſub finem anni tertii *Olympici*, ac prope ſolſtitium committi ſolebat, (*a*) ut aliàs oſtendimus.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Cleomenes à *Ptolemæo Evergete* perhonorificè & amanter exceptus, eo poſt paulò mortuo, in ſuſpicionem venit apud *Evergetis* ſucceſſorem *Philopatorem*, qui illum redire properantem in *Græciam*, de *Soſibii* conſilio, cujus auctoritate regnum adminiſtrabatur, cuſtodiâ ſepſit; è qua tandem erumpens cum paucis, ac diſtrictis gladiis totâ urbe diſcurſans, *Alexandrinoſ*que nequicquam ad libertatem vocans, ſibi ipſi manus attulit (*b*) tertio quàm *Ægyptum* adierat anno, (*c*) regni confecto decimo ſexto. Quippe ſtatim poſt *Cleomenis* necem *Cœlen Syriam* ab *Theodoto* proditam eſſe *Antiocho*, teſtis eſt (*d*) *Polybius*. Quod anno conditæ Urbis 535. ſecundo Olympiadis 140. contigit. Ad hunc modum affirmatur *Cleomenis* initium, quod ſecundo anno Olympiadis 136. Urbis 519. adſcripſimus. Nam ab eo ad Urbis 535. pleni ſedecim intercurrunt.

a Not. ad Jul. p. 323. & ſeq. Polyb. 2. p. 155.

b Polyb. 4. p. 304.

c Plut. in Agide & Cleom.

d Lib. 9. p. 315.

CAPUT V.

De bellis Antiochi M. *&* Ptolemæi Philopatoris *pugna ad* Raphiam, Achæi *rebus geſtis*.

IN *Syria* principum luxus & crudelitas calamitoſos habuit exitus. *Antiochus Seleuci Nicanoris* nepos, ab eoque tertius, uxorem habebat *Laodicen Ptolemæi Philadelphi* filiam, ut narrat (*e*) *Appianus*; ex eaque li-

e App. in fine Syr. Hieron. ad c. 11. Dan.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. beros duos *Seleucum Callinicum*, & *Antiochum Hieracem*. Cùmque Reges ambo maxima inter ſe bella geſſiſſent, in eas tandem convenêre pacis conditiones, uti *Berenice* altera *Philadelphi* filia *Antiocho* nuberet, *Laodice* aut repudiatâ, aut concubinæ loco habitâ. Mortuo deinde *Philadelpho*, anno Urbis 507. ante *Chriſtum* 247. *Antiochus* amore victus *Laodicen* revocavit, quæ viri levitatem verita, veneno ei vitam eripuit. Tum, *Berenice* ejuſque filio adhuc infante cæſis, *Seleucum* filium ad regnum evehit. Hæc *Berenice* amita fuit illius, quam à *Ptolemæo Philopatore* cæſam indicat (*a*) *Polybius*.

(*b*) *Ptolemæus Evergetes*, qui *Philadelpho* ſucceſſerat, in *Syriam* invectus, ſororis necem cæde alterius eſt ultus. Nec eo victoriæ fructu contentus magnam incurſavit *Aſiæ* partem; ac domeſtico tumultu revocatus, *Syriam*, quam fuiſſe *Cœlen* arbitror, per ſuos obtinuit. (*c*) *Ciliciam* verò *Antiocho Hieraci* permiſit. Moritur anno regni 26. mundi 3763. quo tertius deſiit Olympiadis 39. Eâ verò Olympiade deceſſiſſe auctor eſt (*d*) *Polybius*, qui & morbo ait exſtinctum; (*e*) *Juſtinus* verò filii parricidio ſublatum aſſerit, cui propterea per ludibrium *Philopatoris* cognomen impoſitum eſſe ſcribit.

Igitur anno illo, quem poſui, *Ptolemæus Philopator* in *Ægypto* ſceptrum tenere cœpit, (*f*) qui ſtatim *Magam* fratrem interfecit, & *Berenicem*, ut narrat *Polybius*; (*g*) ac ſe totum ludis, comeſſationibus, luxuriæque tradidit. Quod eò licentiùs faciebat, quòd ſibi domi foriſque in longum tempus ſecuritatem partam arbitrabatur. Nam & occiſo fratre aliiſque propinquis terrorem ſuis objecerat; & *Antigono Macedoniæ*, ac *Seleuco Syriæ* Regibus exſtinctis, in eorum locum pænè adhuc pueri venerant *Antiochus* & *Philippus*,

a Lib. 5. p. 382.
b Hieron. Polyb. 5. p. 403.
c Hier.
d Lib. 2. p. 50.
e Lib. 30.
f Polyb. 5. p. 380. Juſt. 30.
g Polyb. 5. p. 380. Plut. in Agide & Cleomene. Juſt. 30.

lippus, ab quibus nihil tum ſibi metuebat. A. 4431. Per. Jul. ad 471.

(*a*) Commodum enim mortuo *Seleuco Callinico*, qui viginti regnavit annis, ejuſque ſucceſſore filio *Seleuco*, pòſt infelicem cum *Ptolemæo Evergete* pugnam, amicorum inſidiis exſtincto, *Antiochus Seleuci* frater, *Callinici* filius, *Babylone* accitus eſt ad regnum capeſſendum propemodum puer, ineunte Olympiade 139. conditæ Urbis 530. qui ob res geſtas, & recuperatam imperii partem haud modicam, *Magni* cognomen meruit. Nam hujus exordium tumultuoſum & exercitum fuit, præfectis provinciarum per contemptum ætatis ab eo deficientibus. (*b*) Primus *Molo Mediæ* rector, & *Alexander Perſidis* illius frater, jugum excutiunt; ad quod conſilium *Hermiæ Caris* hominis nequiſſimi, qui apud Regem poterat omnia, metus illos potiſſimùm impulit. Hi paucis annis, hoc eſt non integris tribus, quantùm ex *Polybio* conjicimus, vexato *Antiocho*, & ejus victo occiſoque duce *Xenœtâ*, multis expugnatis urbibus, ab ipſo tandem Rege ſuperati, voluntariâ morte meritas pœnas anteverterunt, eodemque anno *Hermias* in Regis caput nefaria molitus, eo jubente per inſidias opprimitur, qui fuit annus Urbis *Romæ* 533. idem prorſus qua & *Cleomenem Spartæ* Regem àb *Antigono* ſuperatum eſſe capite ſuperiori retulimus.

a App. Syr.

Antiochi M. exordium.

b Polyb. l. 5. p. 386.

Achæus regnum uſurpat.

(*c*) Occiſo, ut dictum eſt, *Seleuco Cerauno*, *Achæus* ejus propinquus, vindicatâ ipſius nece, quidquid citra *Taurum* erat armis recuperavit, &, *Antiocho* ſpreto, (1) regnum ſibi ſumpſit. (*d*) Quo tempore *Molone* debellato contra *Artabazanem* Satrapam ducebat *Antiochus*, ipſo, quem memoravimus, anno Urbis 533. quarto Olympiadis 139. (*e*) ac poſt

c Polyb. l. 4. p. 271. & 314.

d Polyb. 4. p. 99.

e Polyb. 4. p. 318.

(1) *Regnum ſibi ſumpſit.*] Non ſtatim Achæum regis nomen ſumpſiſſe, ſed aliquot annis poſt obſervatum fuit in *Præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. poſt annos duos ab nece junioris *Seleuci* fratris *Antiochi*. Sed antequam in *Achæum* moveret *Antiochus*, priùs *Cœlen Syriam* decrevit aggredi : (*a*) quam provinciam ex antiquo *Ægypti* Reges obtinebant, ejuſque poſſeſſionem pluris etiam atque *Ægyptum* ipſam facere conſueverant, quòd adverſus *Syriæ* regnum peropportunus illius ſitus eſſet. Igitur anno mundi 3765. Urbis 535. tertio ante *Rhaphienſem* pugnam, quod (*b*) *Polybius* indicat, (*c*) in *Cœlen Syriam* duxit *Antiochus*, ac priùs *Seleuciam* expugnavit. Secundum quæ *Theodotus Ætolus* genere, *Cœlæ Syriæ* à *Ptolemæo* præfectus, partim hujus contemptu, partim quòd ejus erga ſe procerum ſuſpectam haberet voluntatem, ad *Antiochum* defecit, eique provinciam illam prodidit. *Ptolemæus*, (*d*) magno apparatu belli clam inſtructo, contra *Antiochum* pergit : (*e*) quem collatis ſignis ad *Rhaphiam* oppidum *Phœniciæ* ſuperavit. (*f*) Fuiſſe produntur in exercitu *Ptolemæi* millia peditum ſeptuaginta, equitum quinque, cum elephantis tribus & ſeptuaginta. *Antiochus* peditum numerabat ſexaginta duo, equitum ſex millia, elephantes duos ſupra centum. (*g*) Lævum *Ptolemæi* cornu ab dextro *Antiochi*, hujus ſiniſtrum ab illius dextro fuſum eſt: pugnam utrinque phalanges reſtituêre, in qua *Antiocheni* poſtremò campo ceſſerunt. Horum deſiderata ad decem ferè millia cum equitibus trecentis; è *Ptolemaïcis* peditum mille quingenti, equites ſeptingenti. Hic ille conflictus eſt, cujus liber tertius *Machabæorum* apocryphus initio meminit; qui inſuper *Theodoti Syriæ* proditoris audax factum refert, cùm in *Ptolemæi* tentorium ante pugnam cum duobus irrumpens, eo fortè non reperto, alium pro illo trucidavit: (*h*) quod & *Polybius* memoriæ prodidit. Addit *Machabæorum* tertius, *Arſinoën Philopatoris* ſororem

a Polyb. 5. p. 330. C. & 428. A. Juſt. 30.

b Lib. 5. p. 409. D. & 385. C.

c Polyb. 5. p. 402. & 405.

d Polyb. 5. p. 407. & 7. & ſeq.

e Polyb. 5. p. 422.

f Polyb. 5. p. 421. C.

g Polyb. 5. p. 426. & ſeq.

h Lib. 5. p. 425.

rem illi pugnæ interfuiſſe, ac fortiter ex adverſo repugnantibus *Antiochenis*, ſuos ad prælium acuiſſe, cùm per ordines paſſis crinibus lacrymabunda diſcurreret, ac ſingulis binas auri minas polliceretur: eo factum, ut ſuperiores acie fuerint *Ægyptii*. Eodem anno pugnatum ad *Rhaphiam* eſſe auctor eſt (*a*) *Polybius*, quo *Romani* ad *Thraſumenum* in *Etruria* victi ſunt ab *Hannibale*, Olympiadis centeſimæ quadrageſimæque tertio: (*b*) idemque verno id tempore contigiſſe ſignificat, quo & ad *Thraſumenum* certavêre *Romani*. Quin eamdem pugnam Lunæ defectio anteceſſit, (*c*) ut ſcribit *Polybius*; quæ autumno ſuperiore incidit anni urbis 536. ante *Chriſtum* 218. Calendis *Septembris*.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Lib. 5. p. 422. F.

b P. 421. C. & 431.

c Lib. 5. p. 420.

(*d*) Tantâ præter ſpem ac meritum adeptâ victoriâ uti *Philopator* neſciit: qui ſi ad fortunam animum & induſtriam adjunxiſſet, ſpoliare *Antiochum* regno poterat. Nunc quæ amiſerat recuperare contentus, petenti pacem *Antiocho* dedit: tum in *Syria* & *Phœnicia* menſes tres moratus eſt; (*e*) quo tempore cùm ad eum gratulatum *Judæi* miſiſſent, *Hieroſolymam* adiit, ibique celebratis ritè ſacrificiis, in ipſum templi penetrale ſanctius tentavit ingredi. Quod dum illis fruſtrà renitentibus aggredi cupit, occultâ vi abjectus in terram, diſſoluto corpore, interceptâque voce, ab ſtipatoribus ſuis metu & horrore perfuſis abducitur; atque è veſtigio furens inde minitanſque deceſſit. Reverſus *Alexandriam*, quidquid *Judaici* per *Ægyptum* nominis fuit, decuriari, & compedibus vinctum *Alexandriam* abripi, atque in Circum includi jubet: tum eodem elephantos induci, ut eorum pedibus obterendos in conſpectu populi totius objiceret. Ad hoc ſpectaculum cùm certam ſæpè condixiſſet diem, ea quoties venit, omni ejus, quod decreverat, divinitùs

d Polyb. p. 428. Juſt. 30.

e 3. Mac. 1.

Ptolemæus Philopator in adytum ingredi prohibetur.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. vinitus illi erepta memoria eſt, nec umquam deſtinata potuit exſequi. Ergò in miſericordiam & amorem deinde gentis repentè mutato illius odio, dimiſit omnes; ac deinceps multò, quàm quiſquam antea Regum, liberaliùs & honeſtiùs habuit; quin etiam permiſit, ut in patriæ deſertores religionis ſui generis animadverterent. (*a*) Perfunctus his curis *Philopator* confeſtim priſtinos ad mores rediit; ac regiæ majeſtatis & pudoris omnis oblitus, dies & noctes in ſtupris flagitiiſque conſumpſit. Nam *Eurydice* occisâ ſorore, eâdemque conjuge, *Agathocleæ* meretricis blanditiis irretitur; eique ſe totum, adjuncto fratre illius *Agathocle* & *Oenanthe* matre, permittit; quorum ex arbitrio maxima minimaque omnia tractabantur.

a Juſt. 30. Hieron.

(*b*) At in *Aſia*, quæ eis *Taurum* eſt, *Achæus* interim, dum de *Cœle Syria* cum *Ptolemæo* contendit *Antiochus*, regnum ſuum firmare & quàm latiſſimè proferre ſtudebat, continua finitimis Regibus ac civitatibus inferens bella. (*c*) Cui *Pergami* Rex *Attalus* haud ſegniter reſiſtebat, conductis è *Thracia* uſque auxiliaribus *Gallis Tectoſagis*; quibus deinde militiam detrectantibus, &, quòd ſuper *Megiſtum Myſiæ* amnem poſitis caſtris Luna defeciſſet, in religionem trahentibus, miſſionem dedit, anno tertio Olympiadis 140. Urbis 536. nam eo anno Luna Calendis *Septembris* obſcurata eſt. Eoſdem poſtea *Gallos* effusè omnia populantes (*d*) *Pruſias Bithyniæ* Rex haud procul *Helleſponto* ad unum concîdit anno Urbis 538.

b Polyb. 5. p. 415. & ſeq.

c Polyb. p. 420.

d Polyb. fine l. 5. p. 447.

(*e*) *Antiochus*, compoſitis cum *Ptolemæo* rebus, amiſſâque *Cœle Syriâ*, belli molem in *Achæum* vertit. Quem & *Sardibus* obſeſſum *Cretenſium* duorum proditione in poteſtatem redegit, ac vitâ per ſummos cruciatus exſuit circa annum urbis 539.

e Polyb. l. 5. p. 444. & l. 7. p. 506. & l. 8. p. 522.

(*a*) Per

(*a*) Per idem tempus, quo victus ad *Raphiam Antiochus* in *Achæum* parabat bellum, *Rhodiorum* urbs ingenti terræ motu concuſſa eſt, quo mœnium ac navalium magnâ parte disjectâ, ingens quoque coloſſus corruit. Quam jacturam Regum ac civitatum profuſa in illos liberalitas pòſt paulò ſarcivit. Coloſſus annos complures in ſolo jacuit, (*b*) donec eum *Saracenorum* Rex *Mauvia*, captâ *Rhodo*, Mercatori cuidam vendidit ſub annum *Chriſti* 653. Hunc 70. cubitorum altitudinis fuiſſe, & poſt quinquageſimum ſextum annum, quàm à *Charete Lyſippi* diſcipulo factus eſt, terræ motu proſtratum ſcribit (*c*) *Plinius*; paucos pollicem ejus amplexos; majores fuiſſe digitos quàm pleraſque ſtatuas; duodecim annis effectum talentis 300. Hanc ruinam *Euſebius* confert in annum ſecundum Olympiadis 139. in ſeptimum ab eo, uti dixi, *Polybius*.

A. 4411. Per. Jul. ad 4713.
a Polyb. l. 5. p. 428.
b Cedren.
Coloſſus Rhodius.
c Lib. 34. c. 6.

CAPUT VI.

De ſociali contra Ætolos *bello*, Philippo *Rege* Macedoniæ *duce facto*, *deque* Philippi *ejuſdem rebus geſtis.*

ANTIGONUS, qui ab liberalibus promiſſis Δωσων cognominatus eſt, ab *Achæis* contra *Cleomenem* vocatus in auxilium, eo victo (*d*) pacem totâ *Græciâ* conſtituerat, cujus inter alias conditiones ea fuit, ut ne (*e*) *Ætoli* cum exercitu *Achaiam* intrarent. Huic paulò pòſt vitâ functo *Philippus* ſucceſſit pænè puer; (*e*) nondum enim ſeptimum decimum annum exceſſerat, (*f*) egregiæ indolis, & ad virtutis magnaſque res capeſſendas factæ ſpecimen ætate illâ præferens; quam & oris dignitas, ac totius corporis ſpecies quædam regia commendabat. Sed ſubinde improborum uſu, (*g*) præſertim *Tarentini Heraclidæ*,

d Polyb. 4. p. 272. & 276.
e Polyb. ib. p. 274. & 294.
f Polyb. l. 4. p. 339.
g Diod. in Excerpt. Val. p. 293.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *raclidæ*, & flagitiorum licentiâ tot illa naturæ bona ſpeſque de ſe hominum evertit. (*a*) *Ætoli* hujus ætate ſpretâ, cùm jampridem eos quietis publicæ pigeret, quòd alioqui rapto vivere ac prædas undecumque agere conſueſſent, turbandæ pacis initium fecerunt à *Meſſeniæ* populatione, quæ in eorum ſocietate tunc erat. Præerant *Ætolis* (*b*) *Dorimachus* & *Scopas*; quibus cùm *Aratus* & *Achæi* fruſtrà denuntiaſſent, ut à *Peloponneſiorum* finibus arma ſua & injurias abſtinerent, res ad bellum deducitur exeunte Olympiade 139. qui fuit annus ante *Chriſtum* 220. Urbis conditæ 534. (*c*) Primum inter illos prælium ad *Caphyas* oppidum *Arcadiæ* geſtum eſt, in quo *Achæi* ſuperati ſunt. *Ætoli* ex eo fiduciâ majore ſumptâ *Peloponneſo* totâ graſſati ſunt. Contra quos evocatus *Philippus*, de communi Sociorum ſententia, quorum in numerum *Meſſenii* recepti ſunt, bellum iis indicit, quod *Sociale* vocatum eſt, (*d*) ex anno primo cœptum Olympiadis 140. ante *Chriſtum* 220. U.C. 534. cùm *Aratus* Prætor eſſet *Achæorum*. Eodem anno primo (*e*) Olympiadis, 140. ſed ante *Chriſtum* 219. vere jam adulto, hoc eſt ſub Vergiliarum ortum, quo tempore *Achæorum* Prætores magiſtratum inibant, *Arato* juniore *Arati* filio in patris locum ſubrogato, oppugnare *Ætolos* aggreſſus eſt *Philippus*, dum eodem tempore *Hannibal* ad obſidionem *Saguntinorum* ſeſe comparat, *Romani* contra *Demetrium Pharium Illyriorum* Principem, *Æmilio* Conſule imperatore bellum movent: qui ſubinde victus ad *Philippum* ſe recepit. Tum *Lycurgus* Rex *Lacedæmonis* ſtatim poſt obitum *Cleomenis* creatus facto cum *Ætolis* fœdere *Achæos* infeſtat. *Rhodii*, adjuncto *Pruſiâ Bithyniæ* Rege, contra *Byzantios* certant; quòd *Gallis* tributa coacti perſolvere, portoria quædam negotiatoribus impone-

a Polyb. 4. p. 272. & p. 285. B.

b De hoc vide Diod. Excerpt. Val. p. 278.

c Polyb. 4. p. 281. & 283.

Bellum Sociale.

d Polyb. 4. p. 295. D. & 398.

e Polyb. 4. p. 305.

Magni motus ubique Olymp. 140. ineunte.

imponerent. *Sinopenſes* adverſus *Mithridatem Ponti* Regem imminentem civitati ſuæ *Rhodiorum* ſe præſidio defendunt. Tot illa bellorum initia anno eodem primo Olympiadis 140. contigiſſe (*a*) *Polybius* obſervat; eorumque cauſſam eò rejicit, quòd tunc orbis ferè totius cogniti regna & imperia novi Principes adirent. A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *a* Lib. 2. fine & 4. p. 271.

Bellum ſociale *Philippus* ad annum tertium adminiſtravit, (*b*) *Arato* uſus plurimùm, quem cùm procerum ſuorum calumniis permotus à ſe nonnihil alienaſſet, mox ut, quantus vir eſſet, re ipſâ cognovit, majore habuit in pretio. (*c*) Sed eumdem denique rurſus in invidiam adductum veneno interficiendum curavit circa annum Urbis 541. quartum Olympiadis 141. (*d*) paulò poſt naves ab *Romanis* incenſas *Philippi*, ac (*e*) circa *Syracuſarum* obſidionem à *Marcello* cœptam Urbis anno 542. Quare ſexageſimo ſecundo ineunte anno ætatis *Aratus* obiit; qui quintus fuit ab ſocialis fine belli. (*f*) Hoc enim anno Urbis 537. tertio deſinente Olympiadis 140. finitum eſt, pace cum *Ætolis* factâ, cùm auditâ clade *Romanorum* ad *Thraſumenum* lacum *Philippus* in *Italiam* navigare cuperet, ac cum *Pœnis* in partem venire victoriæ. (*g*) Claſſe igitur *Illyricum* verſus invectus, *Romanorum* metu ſubitò repreſſus ab incepto deſtitit. Pòſt anno Urbis 539. cum (*h*) *Hannibale* fœdus iniit. Ex quo in apertum cum *Romanis* bellum erupit anno U.C. 540. quo *Illyrici* ora tentata, (*i*) à *M. Valerio Lævino* perterrefactus, ſubductis aut incenſis navibus, terrâ *Macedoniam* petiit. *Lævinus* cum *Ætolis* ſocietatem contra *Philippum* facit (*k*) Urbis anno 542. Cum his & *Attalo* Rege *Romani Macedonas* oppugnant, eorumque ſocios, quorum primarii erant *Achæi*. (*l*) Horum princeps *Philopœmen* ætate illâ inſignis exſtitit: à quo

b Polyb. l. 4. p. 338. & ſeq. Plut. Arat. *c* Polyb. 8. p. 519. Plut. *d* Plut. in Arato. *e* Polyb. 8. p. 519. *Arati mors.* *f* Polyb. l. 4. p. 297. & l. 4. pag. 442. *g* Polyb. ib. p. 446. *h* Id. lib. 7. Liv. l. 23. *i* Liv. l. 24. *k* Liv. 26. *l* Polyb. l. 11. p. 629. Liv. Dec. 4. l. 4. & 5.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. à quo *Lacedæmoniorum* Tyrannus *Machanidas* ad *Mantinæam* oppreſſus eſt, circa annum Urbis 548. (*a*) quem *Nabis* longè iſto crudelior excepit. Cum autem neglectæ ab *Romanis* in *Græcia* res forent, quòd domeſtico cum *Pœnis* bello eſſent occupati, tandem *Epirotis* intervenientibus, pax inter ipſos & *Philippum* amborumque ſocios convenit anno Urbis 549.

a Polyb. l. 13. p. 674. & Diod. in Excerpt. Val. p. 285.

(*b*) Pacatis in *Europa* rebus, ad *Ægyptum* occupandam *Philippus* intendit animum. Commodum è vivis exceſſerat *Ptolemæus Philopator* ante *Chriſtum* 204. Urbis 550. relicto quadrimo filio *Ptolemæo Epiphane*. Itaque cum *Antiocho Philippus* de invadendo illius regno conſilium iniit. Sed *Alexandrini Agathocle* tutore ejuſque ſorore *Agathoclea* ſublatis, legatos misêre *Romam*, qui tutelam iis permitterent. *Antiochus* interim *Cœlen Syriam* & *Phœnicen* recuperat. Ac tùm *Onias* Sacerdos cum *Judæis* plurimis in *Ægyptum* profugit; ubi, ſub *Philometore*, *Heliopoli* poſtea templum exſtruxit.

b Polyb. l. 15. Hier. in c. 11. Dan. Juſt. l. 30.

CAPUT VII.

De præſtantibus ingenio viris, qui ab Olympiade 125. ad 145. ſive ab anno Urbis conditæ 474. ad 554. exſtiterunt.

Chryſippus. CHRYSIPPUS Stoïcus *Cleantis* diſcipulus hoc tempore celebris fuit. Eum mortuum eſſe ſcribit *Diogenes* Olympiade 143. natum annos 73. Ita ſub initium Olympiadis 125. in lucem prodiit. *Strato.* *Strato Lampſacenus Peripateticæ* ſcholæ poſt *Theophraſtum* præfuit annis 18, *Diogene* teſte. Quare cùm docere orſus ſit Olympiade 123. ſub finem obiit Olympiadis 127. ut idem (*c*) *Diogenes* indicat. *Lyco Stratonem* excepit, (*d*) & annis 40. ſcholam

c Laërt. in Lycone.

d Diog. Laërt.

lam duxit, vixit autem annos 74. *Lacydes Cyrenæus* novæ auctor Academiæ docere cœpit (*a*) anno quarto Olympiadis 144. ac 26. annis ludum tenuit. A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *a* Diog.

Eratoſthenes variâ vir eruditione præditus, ac *Beta* cognominatus, quòd in unoquoque genere ſcientiæ ſecundas teneret, natus eſt Olympiade 126. & annos natus 80. inediâ vitam finit, ait *Suidas*. *Eratoſthenes.*

(*b*) Inter Poëtas celebratus eſt in *Græcia Callimachus Cyrenæus*, *Ptolemæo Philadelpho* regnante. *b* Suidas. *Callimachus.*

(*c*) Tum *Aratus*, qui ſub *Antigono Gonata* floruit. *Aratus.* *c* Arat. vita.

Romæ verò *Livius* Poëta anno U. C. 514. primùm fabulam docuit. *Nævius* Olympiade 144. deceſſit, ut in *Euſebii Chronico* ponit *Hieronymus*. *Livius Poëta.* *Nævius.*

Sequenti verò Olympiade *Plautus* obiit, Urbis anno 554. auctore eodem. *Plautus.*

Q. Ennius natus anno U C. 515. ſæculum idem nobilitavit. *Ennius.*

Caput VIII.

Romanorum *res geſtæ contra* Philippum Macedonum *Regem*, Antiochum Syriæ, *&* Perſeum Macedonum *itidem Reges*.

Bello (*d*) ſecundo *Punico* confecto, *Macedonicum* ſucceſſit cum *Philippo* Rege, quod decem fermè annis antè cœptum (ait *Livius*) triennio prius depoſitum erat. Nimirum ante annos ferè tredecim, Urbis 540. à *Lævino* Prætore vexari *Philippus* cœperat. Anno verò U. C. 549. in concordiam redierunt. Pace *Carthaginenſibus* datâ, bellum de integro cum *Macedone* ſumptum, quod anno Urbis 554. indictum eſt. Ad id *Romanos* perpulêre cùm veteres injuriæ *Philippi*, tùm recens ſo- *d* Livius l. 31. Flor. 2. c. 7. Plut. in Flamin. Juſt. 30. Eutr. 4. *Macedonicum* 1. *bellum.*

A. 4411. Per. Jul. ad 4713. ciorum infeſtatio, præſertim *Athenienſium*, qui ab Rege pervaſtati, ad *Romanos* confugerant.

a Polyb. l. 16. p. 735. Plut in Flaminio. (*a*) Initium belli gerendi ab oppugnatione fecit *Abydenorum Philippus*; quos in eam deſperationem conjecit, ut *Saguntinorum* exemplo univerſi in mortem ruerent. Tandem quarto anno, poſtquam inſtauratum fuerat, Urbis 557. à *T. Quinctio Flaminio* finitum eſt, victo ad *Cynoſcephalas* in *Theſſalia Philippo*. b Polyb. l. 17. p. 762. (*b*) Cæſa refert *Polybius*, ex eoque *Plutarchus*, *Macedonum* octo millia, capta quinque. Pretium victoriæ libertas *Græciæ* fuit, quam c Polyb. Ecl. 9. Plut. in Flam. per ſolemne (*c*) *Iſthmiorum* ludicrum præconis voce pronuntiatam tantus cum applauſu clamor excepit, ut ſupra ſtadium volantes corvi in terram deciderint. *Flori error.* *Florus* id per *Nemea* factam aſſeverat ludis quinquennalibus: errore non levi. Nam nec quinquennalis agon *Nemeorum* fuit, & *Iſthmiis* hoc eveniſſe *Polybius* & *Plutarchus* aſſerunt. d Liv. l. 34. (*d*) *Nemeis* porro ſolis *Argivis* pronuntiata libertas eſt.

e Liv. 33. (*e*) *Titi* frater *Lucius* eodem tempore fractos *Arcananas* in deditionem accepit.

f Liv. 35. Polyb. Ecl. 22. Plut. in Philop. (*f*) Exinde *Nabidi Lacedæmoniorum* Tyranno bellum movit *T. Quinctius*; ſed *Argis* liberatis pacem eidem dedit. Ita *Græcis* ex urbibus *Spartâ* ſolâ in ſervitute relictâ; quam anno U. C. 562. *Philopœmen*, *Nabide* ab *Ætolis* occiſo, ad *Achæorum* ſocietatem adjunxit.

Antiochicum bellum. Paucis poſt *Macedonicum* annis bellum cum *Antiocho* Rege geſtum eſt. g Polyb. l. 16. (*g*) Qui recuperatâ *Syriâ*, ac *Ptolemæi Epiphanis* duce *Scopâ* devicto, *Romanis* jam formidoloſus eſſe cœperat. Contra quos illum præcipuè incitavit *Hannibal*, h Liv. l. 33. fine. Corn. Nep. in Hann. (*h*) qui eoſdem metuens hoſtes, ad eum confugerat anno Urbis conditæ 559. *Ætolorum* quoque legati, qui à *Romana* ſocietate alienati jam erant, haud parvum

vum momentum attulêre. (*a*) His impulſus *Antiochus*, compoſitâ cum *Ptolemæo* pace, cui *Cleopatram* filiam in matrimonium dedit, ac dotis nomine *Cœlen Syriam* & *Judæam* conceſſit, *Romanis* intulit bellum, quod anno Urbis conditæ 562. ſuſceptum, triennium omninò tenuit. Siquidem anno Urbis 564. *L. Cornelius Scipio* Conſul cum *P. Cornelio Africano* fratre legato profectus in *Aſiam*, hujus potiſſimùm conſilio ſuperavit *Antiochum*. Ad quinquaginta millia peditum cæſa uno prælio (*b*) *Livius* refert, equitum quatuor millia. *Antiocho* data pax cum aliis conditionibus, tum illa, uti regionibus omnibus, quæ erant cis *Taurum* montem, cederet.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Liv. 34. & ſeq. Flor. 2. c. 8. Appian. Syr. Juſt. 31. Eutr. 4. Oroſ. 4. c. 20.

b Livius l. 37.

(*c*) Victo *Antiocho*, mox *Ætoli* perdomiti ſunt à *Fulvio* Conſule anno Urbis conditæ 565. eodemque *Gallogræci* à *Cn. Manlio* altero Conſule ſubacti.

c Livius l. 38. Flor. 2. c. 9.

Olympiade 194. tres eximii Imperatores obierunt, *P. Scipio*, *Hannibal*, & *Philopœmen*. *Publius* à *Petilliis* (*d*) *Tribunis* dictâ die de captâ ab *Antiocho* ob dandam pacem pecunia, *Liternum* in *Campaniam* ſeceſſit. *Lucius* frater ejus peculatus damnatus eſt. (*e*) At *Publius* anno illo *Juliano* mortuus eſt, qui Urbis 570. cœpit, quo Coſſ. fuere *P. Claudius*, *L. Porcius*, ante *M. Catonis* Cenſuram, quam iiſdem Coſſ. geſſit. *Hannibal* anno, vel biennio pòſt (*f*) nam variant Scriptores, apud *Pruſiam Bithyniæ* Regem à *Romanorum* legatis quæſitus ad necem, veneno vitam finiit. (*g*) Anno Urbis 571. *Philopœmen Achæorum* dux à *Meſſeniis* captus & interfectus eſt, cùm quidem *Lacedæmonios* ab *Achæorum* ſocietate deſciſcentes muris legibuſque nudatos ſuis jugum pati coëgiſſet.

P. Scipionis, Hannibalis, & Philopœmenis, mors.

d Livius ibid.

e Livius ſub fin. l. 39.

f Livius ib. Corn. Nep. in Hannib.

g Livius ib. Plut.

(*h*) Hujus necem *Lycortas Achæorum* Prætor ultus eſt, ac *Meſſenios Lacedæmonioſque* in concilium *Achæorum* reſtituit. Nam utrique,

h Polyb. Excerpt. Legat. 52. & 53.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. que, ſed hi præſertim, ægrè obtemperabant, *Romanorum* freti potentiâ, qui *Achæorum* ſocietatem coaleſcere inviti patiebantur.

Interim *Philippus* à *Romanis* repreſſus magis ſuperiori certamine, quàm victus, in apparatum novi belli totus incubuit. (*a*) Qui cùm filios haberet duos, *Perſeum* natu majorem, ac *Demetrium*, & hunc *Romanis*, apud quos obſes aliquot annos vixerat, longè gratiſſimum, ortâ inter ambos ſimultate, *Demetrium* & *Romanorum* amicitiâ & fratris calumniis ſuſpectum morte affecit, Olympiade ineunte 150. Urbis conditæ anno 574.

a Livius l. 40. Polyb. Ecol. 50.

(*b*) Sequente igitur anno, qui 150. Olympiadis ſecundus putatur, mundi 3805. U. C. 575. *Macedonum* poſtremus Rex iniit *Perſeus*, à *Carano*, qui primus inibi regnavit, undequadrageſimus. Hic, paterni in *Romanos* hæres odii atque conſilii, bellum in eos geſſit. Quod quarto anno tam illius, quàm totius *Macedonici* imperii clade ac ſervitute, finitum eſt anno primo Olympiadis 153. Urbis conditæ 586. (*c*) *Romanorum* imperator eo prælio fuit Conſul *Æmilius Paulus*; quo *Macedonum* cæſa ſunt in acie ad viginti millia, capta undecim. *Romanorum* non plus centum cecidêre. Inſignis ea victoria, regnique *Macedonici* occaſus fuit lunari defectione, quæ pridie ejus diéi, quo certatum eſt, accidit eâ nocte, quæ inter 4. & 5. *Romani Septembris* interceſſit, quæ in *Juliano* Calendario inter *Junii* 21. & 22. media fuit. Ea non alterum in annum congruere poteſt, quàm qui (*d*) ante *Chriſtianam* æram 168. fuit, mundi 3816. Hoc igitur ipſo *Macedonum* imperium à *Romanis* exſtinctum eſt, undecimo *Perſei* Regis anno. Nam totidem ei *Livius* aſſignat. Uno minus *Euſebius*, quem & anteà ſecuti ſumus. Nunc *Livium* anteponimus.

b Livius l. 45.

Perſeus ultimus Rex Macedonum.

c Livius l. 44. Vellejus 1. Plut. in Æmilio. Juſt. l. 33. Flor. 2. c. 12. Eutr. l. 4.

d Per. Jul. 4646.

(*a*) Bel-

(*a*) Belli *Macedonici* ac victoriæ *Romanis* acceſſio fuit *Illyriorum* Rex *Gentius*; qui à *Perſeo* per fraudem inductus in periculi ſocietatem, *L. Anicio* Prætori *Illyrici* triumphi materiam dedit. Quem eodem anno deportavit, quo de *Perſeo* ac *Macedonibus Æmilius*; utroque Rege victoris ſui antecedente currum, anno Urbis 587. *Macedonia* & *Illyricum* in provinciæ ceſſêre formam.

A. 4431. Per. Jul. ad 4711.

a Ibidem.

CAPUT IX.

De Judaïcis *rebus & calamitatibus, quas ſub* Antiocho Epiphane *paſſi ſunt, ac de* Epiphanis *expeditionibus in* Ægyptum, *& de templo* Hieroſolymitano *ab eo Rege poluto.*

DUM *Europa*, & *Aſia Romanis* armis quatitur, *Judæam* quoque externi pariter ac domeſtici turbines infeſtam habuerunt. (*b*) *Antiochus Magnus* apud *Elymæos* in *Suſiana*, cùm *Beli Jovis* templum deprædari vellet, à barbaris occiſus eſt, ut refert *Strabo*, anno ſecundo Olympiadis 148. (1) *Græcorum* 126. Succeſſit illi *Seleucus Philopator* ejus filius; quo regnante Pontificatum tenebat *Onias* ejus nominis tertius, vir ſanctus, (*c*) qui *Heliodorum* unum è *Seleuci* purpuratis ad ærarium templi diripiendum *Hieroſolymam* miſſum, & ab Angelis flagellatum, ac ſeminecem liberavit precibus ſuis.

b Strabo l. 16. Juſt. l. 32. Vide 10. l. de Doct. Temp. c. 45.

Heliodorus flagellatus.

c 2. Mac. c. 3.

(*d*) *Seleuco* annis regni duodecim perfuncto, & *Heliodori* inſidiis interfecto, ut ſcribit *Appianus*, ſuffectus eſt *Antiochus Epiphanes* (*e*) anno *Græcorum* 137. qui eſt annus primus Olympiadis 151. Urbis *Romæ* 578. ante *Chriſtum* 176. ut (*f*) ex annorum *Græcorum* certa ratione colligitur.

d App. in Syr.

e 1. Mac. 1. 11.

f Vide l. 3. c. 13. Par. 2. Excerpt. Diod. Valeſ. p. 305.

N 4 Ab

(1) *Græcorum* 126.] de *anno Græcorum*, de quo hic primùm mentio, Vid. *Part.* 2. *lib.* 3. *c.* 13.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. Ab illo Rege ſacra omnia profanaque *Hieroſolymis* ac per totam *Judæam* peſſundata proculcataque ſunt. Primus in ſacerdotium gentis illius graſſatus eſt furor. Erat Pontifex tùm *Onias*, ut jam dixi, vir laudatiſſimus. *a* Lib. 1. Mac. c. 4. (*a*) Hujus Pontificatum ab *Antiocho* ſub ipſum regni, ut apparet, initium, grandi pecuniâ mercatus eſt *Jaſon* illius frater, homo perditus ac nefarius, qui gentiles ritus *Hieroſolymam* invexit. *Onias Antiochiam* ſeceſſit.

Per idem tempus *Ptolemæus Philometor*, (2) *Ptolemæi Philopatoris* & *Cleopatræ Antiochi* ſororis filius, *Alexandriæ* regnabat. Cujus exordium incidit in annum ante *Chriſtum* 181. U.C. 573. quartum Olympiadis 150.

b Hier. in Dan. 11. Luc. 42. (*b*) Erat huic frater *Ptolemæus Evergetes*, ſoror *Cleopatra*, ætate omnes infirmâ. Ob id per tutores *Eulajum* ſpadonem nutricium, & *Lenæum*, res adminiſtrabantur. *Antiochi bellum cum Philometore.* Qui *Cœlen Syriam*, quam *Antiochus* à patre recuperatam obtinebat, auſi repoſcere, illum in ſe concitârunt, *Ægypto* aliàs imminentem, cujus regni procurationem tutorio ſibi jure, propinquitatis nomine vendicabat. Nam & *Apollonium* ducem ejus rei gratiâ miſit in *Ægyptum*, *c* 2. Mac. 4. 21. & à regni primatibus, ut (*c*) ait Scriptura, voto ſuo fruſtratus eſt. Tum verò *Hieroſolymam* adiens, ab *Jaſone* ſummo cum honore eſt exceptus: indeque claſſis exædificandæ cauſsâ in *Phœnicen* abiit. Quod anno *Græcorum* 139. eveniſſe videtur, Urbis 580. Dum igitur magno utrimque apparatu bellum Reges ambo moliuntur, *d* Polyb. in Legat. 71. & 72. (*d*) legatos miſêre *Romam*, per quos ſeſe invicem accuſabant. *e* Hieron. in Dan. (*e*) Nec ſegniter interim *Antiochus*, cunctantibus *Ægyptiis*, in *Ægyptum* tetendit. Ibi *Peluſium* inter & montem *Caſium* pugna

(2) *Ptolemæi Philopatoris --- filius*] Ptolemæi Epiphanis filius fuit Philometor Philopatoris nepos, ut obſerv. fuit in *præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.*

pugna committitur, (*a*) quâ *Ægyptii* ſuperati; & occidione deleri poterant, niſi *Antiochus* ipſe inter ſuorum ordines adequitans, parcere cædi juſſiſſet, ac vivos tantùm capere; quâ humanitate plus quàm armis profecit; nam ſtatim *Peluſio* ac totâ deinceps *Ægypto* potitus eſt.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 310.

(*b*) *Philometor*, clade hâc acceptâ, contemptus à ſuis, & ab minore fratre *Evergete* pulſus *Alexandriâ*, ab *Antiocho* eſt exceptus: qui per honeſtam ſpeciem illius reducendi in regnum *Alexandrinis* intulit bellum; à quibus *Evergetes*, qui & *Phyſcon* dictus eſt, renuntiatus Rex erat. (*c*) Excerpta *Græca Georgii Monachi*, quæ *Euſebio Scaliger* inſcribit, *Ptolemæum Philometorem* ajunt ſolum regnaſſe annos undecim, dehinc ab *Antiocho* victum, regnoque pulſum. Verùm (*d*) *Livius*, cui potiùs accredimus, non ab *Antiocho* ejectum, ſed à fratre minore, *Philometorem* refert; *Antiochum* verò, quod jam dixi, per ſpeciem reducendi majoris, bellum cum minore fratre feciſſe, & ad *Peluſium* navali prælio victorem *Alexandriam* obſediſſe. Ideo *Ptolemæum* & *Cleopatram* legatos ad Senatum miſiſſe. Quo commoti Patres, extemplo *C. Popilium* cum duobus aliis *Alexandriam* ad conciliandos inter ſe Reges ire juſſerunt. (*e*) *Antiochus* ergo fruſtrà tentatis mœnibus *Alexandriæ*, relicto *Memphi Philometore*, & *Ægypto* cæterâ ei traditâ, validum *Peluſii* præſidium reliquit; indeque abiit in *Syriam*, & *Hieroſolymam* venit. Ibi templum diripuit, cædem fecit, ingentemque luctum *Judæis* attulit. Hoc anno *Græcorum* 143. incidiſſe (*f*) Scriptura teſtatur his verbis: *Et convertit* Antiochus, *poſtquam percuſſit* Ægyptum *in centeſimo & quadrageſimo tertio anno*, *& adſcendit ad* Iſraël. Qui *Græcorum* annus incurrit in Urbis conditæ quingenteſimum octogeſimum quartum, Olym-

b Liv. 44.

c Euſeb. Chron. priore, p. 54.

d Liv. 44.

e Liv. 45.

f Mach. l. 1. c. 1. 21.

 piadis

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. piadis centeſimæ quinquageſimæ ſecundæ tertium, & (*a*) Conſules habuit *A. Hoſtilium Mancinum*, & *A. Attilium Serranum*. Sequens verò annus Urbis 585. Coſſ. notatur *Q. Marcio Philippo* II. & *Cn. Servilio Cæpione*, qui *Græcorum* annus erat 144. ut manifeſtus ſit eorum error, qui pugnam illam *Antiochi* cum *Ægyptiis Caſium* inter & *Peluſium Philippo* II. & *Cæpioni* Coſſ. adſcribant, contra Scripturæ fidem. Porrò initium belli hujus, quòd ob *Cœle-Syriam* commotum eſt ab *Ægyptiis*, capit annus Urbis 582. *C. Popilio* & *P. Ælio* Coſſ. ut (*b*) *Livius* indicat, qui ſequenti anno, Coſſ. *P. Licinio Craſſo* & *C. Caſſio*, jam impulſum hoc fuiſſe bellum demonſtrat.

a Faſti Capit.

b Lib. 42.

(*c*) Paulò antequam *Ægyptum* peteret *Antiochus*, hoc eſt poſt triennium ab indepto Pontificatu, adeoque anno *Græcorum* 142. *Jaſon* Pontifex *Menelaum* ad *Antiochum* miſit cum pecuniis. At is trecentorum ampliùs, quàm *Jaſon* pendebat, talentorum pactione ſummum ab Rege ſacerdotium mercatus eſt. Sed cùm fidem non exſolveret, à ſacerdotio remotus eſt, ſucceſſore ſeu vicario potiùs dato ei fratre *Lyſimacho*. Nam *Græca Menelaum* reliquiſſe ſacerdotii ſucceſſorem fratrem *Lyſimachum* ferunt; (*d*) *Latina* verò amotum à ſacerdotio *Menelaum*. Nec invito ipſo id eſſe factum inſequens hiſtoria demonſtrat. Nam ſubinde *Antiochiam* veniens, *Oniam* ſanctiſſimum ac legitimum Pontificem, qui ſe apud *Daphnem* aſylo concluſerat, per fraudem extractum, *Andronici* operâ necavit. Cujus morti *Antiochus* illacrymans *Andronicum* capitis damnavit. *Menelaus* deinde *Hieroſolymam* rediens *Lyſimachum* ad ſacrum ærarium expilandum impulit. Sed in ipſo ſcelere oppreſſus *Lyſimachus*; *Menelaus* apud Regem poſtulatus, gratiâ & corruptelâ ſuperior fuit, occiſis accuſatoribus.

c 2. Mac. 4. 23.

Pontifices Iudæorum impii.

d Ibid. verſ. 29.

Onias ſanctus occiditur.

De

De duobus iſtis fratribus haud vana quæſtio eſt, fuerint ne ex *Aaronis* ſtirpe, penes quam ſolam ſacerdotii jus eſſet, an ex aliena tribu, maximè *Benjaminica*, quòd *Menelaum Simonis* fratrem (*a*) Scriptura nominat; *Simonem* porrò de tribu *Benjamin* eadem fuiſſe (*b*) teſtis eſt. *Joſephus* ambos *Jaſonis* & *Oniæ* fratres, & ſacerdotalis originis facit; quod & nos amplectimur. Fratris autem vocabulum ad affinitatem aliquam poteſt referri.

A. 4451. Per. Jul. ad 4713.

a 2. Mac. 4. 23.

b 2. Mac. 3. 4. Joſeph. l. 11. c. 8. Vide 10. de Doct. Temp. c. 50.

(*c*) Interim *Philometor Antiochi* veritus inſidias, cum fratre & ſorore pacem confirmat. Quâ illorum concordiâ offenſus *Antiochus* bellum adverſus ambos comparat anno *Græcorum* 144. *Ptolemæi* legatos *Romam* impetrandi auxilii gratiâ mittunt. Profecti *Româ* tres menſe *Martio*, ut ex (*d*) *Livio* colligas, (qui tum in *Decembrem* circiter noſtrum cadebat; quod Lunæ illa defectio demonſtrat, quæ ante *Macedonicum* prælium accidit *Septembri* menſe, qui tum *Junium* occupabat, ut *cap.* 8. meminimus) nonniſi poſt *Romanorum* victoriam de *Perſeo* Rege *Alexandriam* pervenerunt: hoc eſt poſt æſtatem anni ante *Chriſtum* 168. Urbis 586. *Græcorum* 145. Ibi verò incumbentem in obſidionem urbis *Antiochum*, & navali ad *Cyprum* partâ victoriâ tumidum ſolâ auctoritate repreſſerunt. (*e*) Nam *Popilius*, unus legatorum, dextram porrigenti tabellam Senatus conſultum continentem viciſſim tradidit: quo perlecto, cùm ſe conſideraturum adhibitis amicis quid ſibi faciendum eſſet, *Antiochus* dixiſſet, eum legatus virgâ, quam tenebat, circumſcripſit, ac priuſquam circulo hoc excederet, reſponſum dare juſſit, quod Senatui referret. Quâ libertate territus Rex, in Senatus ſe poteſtate reſpondit fore. Sic legati unius voce & auctoritate terreſtres & maritimæ

c Luc. 45.

d Lib 45.

e Polyb. Ecl. 92. Liv. 45. Valer. Max. l. 6. c. 4. Juſt. l. 35. Vell. 1.

Popilius legatus Antiochum deterret.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. ritimæ *Antiochi* copiæ ab *Ægypto* depulſæ ſunt.

Hâc ſpe alienæ ditionis occupandæ falſus *Antiochus*, ac furore amens, *Hieroſolymam* venit, audito præſertim *Jaſonem*, (*a*) falſo de morte ſua rumore ſparſo, contra *Menelaum* arma moviſſe, atque urbem cepiſſe. Ob id *Judæis* iratus, (*b*) promiſcuâ cæde atque incendio vaſtatis *Hieroſolymis*, templum polluit; ac idolis & abominandis ſacris omnia replevit poſt duos annos ab adventu priore, die quintadecima *Caſleu*, qui in *Novembrem* incidit. Ad hæc cives pleroſque ad ejurandam patriam religionem diris ſuppliciis compulit. Reverſus *Antiochiam*, *Eleazarum* (*c*) ac ſeptem fratres cum eorum matre, quòd contra divinum interdictum ſuillâ veſci renuerent, excarnificatos neci tradidit.

a 2. Mac. 5.
b 1. Mac. 1.
Templi profanatio. 1. Mac. 1. 30. & 57. Joſe. lib. 12. cap. 1.
c 2. Mac. c. 6. & 7.

CAPUT X.

De Judæorum *rebus à templi profanatione ad* Simonis *mortem*; *ubi de* Juda Machabæo, *&* Syria *Regibus*.

ANTIOCHO in *Judaici* nominis & ſacrorum perniciem impiè graſſante, (*d*) *Mathathias* de ſtirpe *Joarib* ſacerdos, occiſo regio ſatellite, qui ad profanos ritus populum adigebat, ex *Modin* oppido profugit; &, collectâ *Judæorum* manu; Regis minas contempſit. Moriens anno *Græcorum* 146. Urbis conditæ 587. filios quos habebat quinque fortiſſimos viros ad tuendam libertatem animavit. (1) Horum principes erant *Judas*

d 1. Mac. 2. Vide l. 10. de Doct. Temp. 50.

(1) *Horum principes &c.*] Reliqui duo fratres, quorum nomina hic non referuntur, fuerunt *Iohanan*, & *Eleazar*. Vid. 1. Macc. 2. v. 2. ubi hoc ordine recenſentur *Iohanan*, *Simon*, *Iudas*, *Eleazar*, & *Ionathan*.

Judas (2) cognomento *Machabæus*, *Jonathas*, & *Simon*, qui ſigillatim populo præfuerunt.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Judas Machabæus.

(*a*) Primus *Judas Machabæus* ſecundis aliquot præliis factis cum *Antiochi* ducibus, eo in *Perſidem* profecto, templum repurgavit, ac divinum cultum reſtituit, qui annis tribus intermiſſus erat. Id accidit anno *Græcorum* 148. *Caſleu* 25. qui in *Novembrem* incurrit.

a 1. Mac. 3. & 4.

(*b*) Interim *Antiochus*, dum in *Dianæ* templo, quod in *Elymaide* erat, expilando paterni ſacrilegii imitatur exemplum, concurſu oppidanorum ejectus in *Babylonem* abiit. Sed in itinere, auditâ *Judæorum* defectione, mœrore amens & iracundiâ, gravem in morbum incidit, horrendiſque viſcerum doloribus ac vermibus conſumpto corpore, fruſtrà ſceleris veniam à Deo poſtulans, miſerandam mortem obiit (*c*) anno *Græcorum* 149. Urbis conditæ 590. cùm regnaſſet annos ſolidos undecim.

b 1. Mac. 6. & l. 3. c. 9.

Mors Antiochi.

c Ibid. verſ. 16.

Succeſſit ei filius *Antiochus Eupator*, curante *Lyſiâ*; qui ad opem ſuis ferendam, qui in arce obſidebantur à *Juda*, *Hieroſolymam* adduxit exercitum, & eam oppugnavit anno currente Sabbatico, (*d*) *Græcorum* 150. ante *Chriſtum* 163. Denique pace cum *Judæis* conſtitutâ intra urbem admiſſus, contra fidem muris everſis, *Antiochiam* profectus eſt: cum jam ad Pontificatum conſenſu populi *Judas* eſſet evectus.

Antiochus Eupator.

d 1. Mac. 6. verſ. 20. & 53. Vide Par. 2. l. 3. c. 13.

(*a*) Quip-

(2) *Cognomento Machabæus*] Hujus nominis Machabæi origo ex eo vulgò ducitur, quod in vexillo habuerit Judas quatuor has litteras Hebraïcas מכבי, quæ initiales ſunt quatuor iſtarum vocum מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים יְהוָֹה, *quis ſicut tu inter fortes Domine*, quatuor enim illæ litteræ in unam vocem conjunctæ efferri poſſunt *Machbai*, unde additâ terminatione Latinâ fit Machabæus, idque nomen non tantum Judæ, ſed illius etiam Succeſſoribus datum fuit. Alio nomine porrò iidem vocantur Aſmonæi à voce Hebraicâ vel Chaldaicâ חַשְׁמוֹנִים quæ *Principes* ſignificat.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. (*a*) Quippe triennio ipſum in eo magiſtratu fuiſſe *Joſephus* & *Euſebius* referunt. Hâc ratione anno circiter *Græcorum* 149. quo *Antiochus* obiit, ex duce populi ſummus eſt factus Sacerdos.

a Joſeph. l. 12. c. 17.

Demetrius Soter.

(*b*) Biennio pòſt, *Græcorum* 151. *Demetrius Soter Seleuci*, qui frater fuit *Epiphanis Antiochi*, filius, olim obſes à patre pro *Antiocho Romanis* datus, cùm ab iis, *Epiphane* mortuo, dimitti ſe fruſtrà poſtulaſſet, clam ex urbe profugit in *Syriam*, & *Antiocho Eupatore* ac *Lyſiâ* juſſu ejus occiſis; regnare cœpit annos natus tres & viginti, ut ſcribit (*c*) *Polybius*, & *Appianus*. Ad hunc (*d*) *Alcimus* è ſacerdotali ſtirpe veniens, homo perditus, ſacerdotium obtinuit. Sed *Judas* ei acerrimè reſtitit: (*e*) qui & fuſo Regis exercitu, ejus ducem occidit *Nicanorem* anno *Græcorum* 151. exeunte, menſis *Adar* die 13. qui incidit in annum ante *Chriſtum* 161. (*f*) Sub hæc miſſis *Romam* legatis fœdus cum *Romanis* ac ſocietatem iniit. Demùm anno *Græcorum* 152. cùm *Demetrius Bacchidem* & *Alcimum* cum 20000. peditum & 2000. equitum contra *Judæos* miſiſſet, (*g*) *Judas* à ſuis deſertus octingentiſque non ampliùs ſtipatus, prælium auſus eſt committere: quod cùm totâ die ſuſtinuiſſet, glorioſam mortem oppetiit, vir pietate ac fortitudine bellicâ nemini ſecundus. (*h*) Succeſſit ei *Jonathas* frater, qui octodecim annis circiter præfuit. *Alcimus* verò dum templi opera demolitur, inflicto divinitùs morbo periit, anno *Græcorum* 153.

b 1. Mac. c. 7. Polyb. Ecl. 114.

c Polyb. Ecl. 107. Appian. Syr.

d Lib. 1. Mach. 7.

e 1. Mac. c. 7. verſ. 49. & 2. Mac. 14.

f 1. Mac. 8.

g 1. Mac. 9.

Juda mors.

h Lib. 10. Doct. Temp. c. 50.

Demetrius porrò, ut *Romanos* ſibi conciliaret, *Leptinem*, & *Iſocratem* Grammaticum, quorum ille *Cn. Octavium* legatum ad *Antiochum Eupatorem Româ* profectum occîderat anno *Græcorum* 150. iſte factum probaverat, vinctos miſit anno *Græcorum* 152. ut ex *Appiano* & (*i*) *Polybio* colligitur. *Ariarathen Cappadocia*

i Polyb. Ecl. 120. & ſeq.

padociæ Regem mille talentûm pactione ab *Holopherne* fratre illius adductus regno expulit; quo *Romam* profecto, (*a*) Senatus decrevit, ut ambo fratres ſimul regnarent. Porrò tribus in ſe concitatis Regibus, *Ptolemæo Ægypti*, *Attalo Aſiæ*, & quem nominavi, *Ariarathe Cappadociæ*, ab iiſdem (3) ſubornato *Prompalo* quodam ſortis extremæ juvene, qui ſe *Antiocho* genitum ferret, regno detruditur. (*b*) Nam ille *Alexandrum* ſe nominans cognomento *Balam*, anno *Græcorum* 160. contra *Demetrium* arma commovit: eique poſt biennium regnum ac vitam eripuit, conciliato ſibi *Jonathâ Judæorum* Pontifice. Mox *Cleopatram Ptolemæi Philometoris* filiam duxit, natam exitio *Syriæ* ac *Seleucidarum* fœminam. Ita præter ſpem ac meritum ad ſummam evectus potentiam, dum vitam in regia luxu & inertiâ perditam degit, (*c*) *Demetrius Nicator*, *Demetrii Soteris* filius è *Creta* veniens illum aggreditur anno *Græcorum* 165. *Ptolemæus* quoque *Philometor* in *Syriam* navigans, & à genero magnificè exceptus, inſigni perfidiâ regnum illi abſtulit cum *Cleopatra* filia, quam *Demetrio* collocavit. Inde cum *Alexandro* acie congreſſus eum fugere compulit in *Arabiam*; (4) ubi (*d*) capite truncato, veteris & ipſe in *Demetrium Soterem* injuriæ pœnas luit, anno *Græcorum* 167. Urbis *Romæ* 608. Triduo pòſt obiit *Philometor* ex vulnere, relicto ſucceſſore

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Polyb. Ecl. 125. App. Syr.

b 1. Mac. c. 10. Juſtin. 35. Joſeph.

Jonathas Pontifex.

c 1. Mac. 10. 67. & c. 11.

Demetrius Nicator.

Ptolemæi Reges.

d Ib. verſ. 19. Epit. Liv. 52.

(3) *Subornato Prompalo quodam ſortis extremæ &c.*] Rectè obſervatum eſt in *præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.* nomen hoc *Prompali* ex prava lectione loci *Iuſtini lib.* 35. *c.* 1. huc illatum fuiſſe. Legebant in eo veteres quædam Editiones *ſubornant Propolam quendam*, aliæ *ſubornant pro Palam quendam*, ſed vitium ſenſerunt & emendarunt eruditi *Gronov.* Obſerv. 4. 1. & *Rupertus* obſerv. ad Hiſt. unic. c. 16. citati *Grævio* not. in hunc *Iuſtini* locum, qui ideò in editione ſuâ legis *ſubornant Balam quendam*. *Idem* ex Strabone Joſepho & Euſebio probat id reverà fuiſſe juvenis illius nomen, qui exinde *Alexander Bala* dictus eſt.

(4) *Ubi capite truncato*] Alexander à Zabdiale Arabe capite truncatus eſt, 1. *Macc.* 11, *v.* 17.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. ceſſore fratre *Evergetâ Phyſcone*, quo cum ſimultatem habuerat. (*a*) Etenim cùm ambo *Alexandriæ* vixiſſent annis ſex, à 12. *Philometoris* ad 17. poſtea diviſo regno, *Philometoris* anno 18. *Græcorum* 150. *Evergetæ Libye* & *Cyrenaïca* obtigit. Quâ ille minimè contentus, *Romæ* apud Senatum querelas ſuas expoſuit: qui *Cyprum* illi decrevit dari, ut auctor eſt *Polybius*, & *Euſebius* in Chron. Mortuo *Philometore* accitus *Cyrenis* (*b*) *Evergetes Alexandriæ* regnavit, vultu deformis, & ſaginâ ventris belluæ ſimilior, quàm homini: qui ipſo die nuptiarum, quas cum ſorore ac fratris olim conjuge *Cleopatra* junxerat, parvulum utriuſque filium in ipſo complexu matris peremit. Nec minori crudelitate deinceps regnum tenuit: adeò ut exacerbatis civibus in *Cyprum* fugere ſit coactus cum uxoris ejuſdemque ſororis ex *Philometore* filia, quam, repudiatâ matre, priùs ſtupratam conjugio ſibi ſociarat. Ibi audito ſtatuas ſuas ab *Alexandrinis* eſſe disjectas, filium, quem ex *Cleopatra* ſuſceperat, membratim diſſectum ad eam miſit in ciſta.

a Excerpta Euſ. 62. p. 54. Polyb. Ecl. 113. 117.

b Juſt. 38.

(*c*) *Demetrius* interim ab *Antiochenſibus* ſeditione vexatus præſidio *Judæorum* militum eos compeſcuit. Sed cùm omnibus inviſus eſſet, *Diodotus*, cognomento *Tryphon*, qui *Alexandri Balæ* ſatelles fuerat, *Antiochum* ejus filium, qui apud *Emalchuëlem*, ſive *Malchum*, Regem *Arabum*, educabatur, Regem conſtituit, ac *Jonatham* ſibi demereri ſtuduit anno *Græcorum* 168. quo & ſocietatem cum *Romanis* & *Spartanis Jonathas* inſtauravit. Inſequente anno (*d*) *Tryphon* tyrannidem affectans, ne qua per *Jonatham* mora ſuis conſiliis eſſet, exceptum illum inſidiis occîdit. Cujus loco *Simon* ejus frater populi dux & Pontifex factus eſt; qui cum *Demetrio* inito fœdere, immunitatem ab eo nactus eſt,

c 1. Mac. 1. Joſeph. l. 13. c. 9.

Tryphon.

d 1. Mac. c. 12.

Simon pont.

(*a*) an-

(*a*) anno *Græcorum* 170. Urbis 611. quo ex tempore *Simonis* Pontificatus anni putari cœpti ſunt. Idem & *Gazam* expugnavit; & *Hieroſolymitanam* arcem; quam & muniit, & deinceps habitavit.

A. 4411. Per. Jul. ad 4713. *a* 1. Mac. 13. 41. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 53.

Demetrius, ut adverſus *Tryphonem* auxilia compararet, in *Mediam* profectus eſt, ut ait Scriptura. (*b*) *Juſtinus* verò ad *Parthos* oppugnandos illò veniſſe teſtatur; à quibus captus & benignè eſt habitus: adeò ut *Rodhogunen* filiam Rex *Phraates* illi in matrimonium daret.

b Juſt. l. 36. & 38. App. Syr.

Capto *Demetrio Tryphon Antiochum* pupillum interfecit, ac diadema ſumpſit, quod ad tertium circiter annum tenuit, auctore *Joſepho*, licèt *Appianus* uno regnaſſe dicat. (*c*) Unde conjectura eſt, quòd in 1. *Mach. cap.* 14. *Demetrii* expeditio poſt *Antiochi Alexandri* filii necem exponitur, in eo non temporis ſed narrationis ordinem obſervaſſe Scriptorem.

Demetrius captus à Parthis. *c* Joſeph. l. 12. c. 13.

Dum hæc aguntur, (*d*) *Antiochus Sidetes Demetrii Soteris* filius, *Nicatoris* frater, in *Syriam* venit, atque à *Cleopatra* uxore fratris accitus eam duxit, ac *Tryphonem* occîdit anno *Græcorum* 174. (*e*) *Simoni* poſtea per *Cendebæum* ducem bellum intulit, qui à *Joanne Simonis* filio ſuperatus eſt.

d Juſt. 36. Joſeph. ib. *e* 1. Mac. 16.

Proſperas *Judæorum* res *Ptolemæi* (*Simonis* generis fuit) perfidia conturbavit; qui convivio exceptum ſocerum cum duobus filiis interfecit. *Joannes* verò cognomento *Hircanus* evaſit ejuſdem *Simonis* filius; qui annis deinde 31. *Judæis* præfuit. (*f*) Ea clades incidit in finem anni *Græcorum* 177. menſe undecimo *Schebat*; qui annus Sabbaticus fuit, inchoatus anno mundi 3848. Urbis 618. ab autumno, (*g*) uti *Seleucidæ* putare conſueverant. *Judæi* verò ab menſe *Niſan*, à quo *Schebat* undecimus numeratur. Et hactenus ſacra Hiſtoria progreditur.

Simon Pont. occiſus. *f* 1. Mac. 16. 14. Joſeph. l. 13. c. 15. Euſeb. 8. de Præp. *g* Vide 2. Par lib. 3. c. 13.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *Antiochus Sidetes* anno quarto regni ſui (ait (*a*) *Joſephus*) *Hircani* primo, *Hieroſolymam* arctiſſimâ obſidione vallavit, anno ſcilicet *Græcorum* 178. ante *Chriſtum* 135. ac per feſtum Scenopegiæ ſeptem dierum conceſſis induciis, *Hircanum* adeo permovit, ut æquis conditionibus ab eo pacem impetraverit.

a Joſeph. l. 13. c. 16.

CAPUT XI.

Romanorum *res geſtæ, bellaque varia,* Achaïcum, Punicum 3. Macedonicum 3. Numantinum, *Servile.*

(1) MACEDONIBUS poſt *Antiochum Magnum* altero bello domitis, eorumque regno in formam provinciæ redacto, ſervire deinceps *Romanis* neminem puduit. Horum igitur obſequio certatim ſeſe populi ac Reges addixerunt, ab iiſque pacis inter ſe ac belli arbitria ſumpſerunt. (*b*) Ex Regibus duo præ cæteris illorum gratiam allicere conati ſunt, *Eumenes Aſiæ*, & *Pruſias Bithyniæ*, qui (*c*) *Venator* cognominatus eſt; quorum ille occulti in *Perſeum* favoris ſuſpectus, purgandi ſui gratiâ *Attalum* fratrem *Romam* miſit, Senatui, quòd nutante fratre manſiſſet in fide, gratiſſimum. Qui ne regnum ſibi privatim peteret, à *Stratio* Medico deterritus eſt, quem eo conſilio comitem illi dederat *Eumenes*. Id anno Urbis factum eſſe *Livius* oſtendit 587.

b Polyb. Ecl. 93. Liv. l. 45. Epit.

c App. Mith.

(*d*) *Pruſias*, qui cum *Perſeo* affinitate junctus neutras partes foverat, cum *Nicomede* filio

d Polyb. Ecl. 97. Livius 45. App. in Mich.

(1) *Macedonibus poſt Antiochum &c.*] Apparet ex *Liv. Lib.* 45. Ante Antiochum devictos fuiſſe Macedonas captumque Perſeum, neque hinc Macedoniam in provinciæ formam redegiſſe Romanos; ſed potius liberam eſſe & propriis Magiſtratibus uti juſſiſſe. Optimè obſervatum fuit in *Præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.* feſelliſſe Autorem noſtrum Epitomen Livianam, quæ diverſa habet ab iis quæ in textu occurrunt.

filio *Romam* profectus, ſervilem in modum Patribus adulatus eſt, adeo ut ſoſpitatores Deos ſalutando illos appellaret, ſeque eorum libertum nominaret. Idem *Nicomedem* filium diſcedens *Romæ* alendum reliquit anno Urbis eodem. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Eumene verò *Pergami* Rege mortuo circa annum Urbis 596. (regnavit enim annos ſolidos 40.) cum (2) filium imbecillâ adhuc ætate reliquiſſet *Eumenem*, pro eo tutor regnum procuravit *Attalus* illius frater annos 21. (*a*) quo cum anno ſequente *Pruſias* bellum geſſit: quod anno Urbis conditæ 601. *Romanorum* juſſu pacatum eſt.

a Polyb. Ecl. 128. 135. & 136. App. Mith. Epit. Liv. 50.

Liberorum populorum *Rhodii* iram, maximè *Romanorum*, veriti, & verò commeriti fuerant: (*b*) nam & *Perſeo* ſtuduerant, & ſuperbè pacem illis non tam ſuadere, quàm imperare auſi, minas etiam adjecerant, eos ſe pro hoſtibus habituros, per quos, ne pax fieret, ſtetiſſet. Itaque, victo *Perſeo*, parum abfuit quin contra eos bellum decerneretur. Quod cùm infimis precibus avertiſſent, *Lycia* & *Caria* iis adempta.

b Livius 44. Polyb. Ecl. 80. & 99.

At non ſimplici rerum ſuarum damno, ſed civitatum exitio populi duo *Romanorum* expiarunt odia, *Achæi*, & *Carthaginenſes*. Priores, multis in unum Reipublicæ corpus partim allectis, partim vi coactis urbibus, *Græciæ* totius erant potentiſſimi. Iidem invitos *Lacedæmonios*, mœnibus ac priſtinis ademptis legibus, in eamdem ſocietatem compulerant, ut jam ſuprà meminimus. Quorum querela permotus Senatus, cùm haud ſemel *Achæorum* conatibus interceſſiſſet, ac ne nimiæ forent eorum opes, diſtrahere ſtuderet, ſingulaſ-

Achaicum bellum.

(2) *Filium — reliquiſſet Eumenem*] Rectè obſervatum eſt in *præfat. huj. oper. Edit. Lugd. Batav.* filium Eumenis non *Eumenem* ſed *Attalum* vocatum fuiſſe, quemadmodum illius patruus & tutor atque Attalus *Eumenis* filius ultimus fuit regum Pergami. *Vid. inf.* c. 14. §. 2.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. gulaſque urbes juris proprii facere, (*a*) tandem Urbis conditæ anno 606. mundi 3836. legatos miſit in *Græciam*; qui non ſolùm *Lacedæmonem*, ſed etiam *Corinthum*, *Argos*, *Heracleam*, & *Orchomenios Arcadas* ab ſuo corpore juberent divellere. Hæc illis edicentibus, *Critolao* potiſſimùm inſtigante, tanta repentè orta ſeditio eſt, ut peregrinos omnes, maximè *Lacedæmonios*, trucidarent; ac ne legatis quidem ipſis pepercíſſent, niſi fugâ eorum antevertiſſent impetum. Quibus de cauſſis bellum iis denuntiatum anno Urbis 607. ac primùm à Prætore *Metello* duobus præliis ad *Thermopylas* & in *Phocide* ſuperati; quorum altero dux erat *Critolaus*, altero *Diæus*; demùm eodem anno, qui fuit Urbis 608. à *L. Mummio* Conſule omnis *Achaïa* in deditionem accepta, *Corinthus* ipſa caput gentis incenſa eſt. Tum de legatorum decem ſententia, ſublato *Græciæ* concilio, ac tributi formâ deſcriptâ, conſtitutum eſt, ut quotannis Prætor juris dicundi cauſſâ mitteretur. (*b*) Quo ex tempore *Græcia* omnis *Achaiæ* nomen accepit, ut teſtis eſt *Pauſanias*.

a Polyb. Ecl. 142. Pauſ. Ach. Juſt 34. Oroſ. l. 5. c. 3. Flor. l. 2. c. 16. Vellei. 1. Epit. Livii 52.

Corinthus everſa.

b Vide Plin. l. 8. Ep. ult. & Notas noſtras ad Ep. 35. Jul.

Flagrante *Corintho*, ex auro, argento, atque ære liquefactis invicemque confuſis, genus illud æris pretioſiſſimi caſus invenit, quod *Corinthium* dixere, mirè apud Antiquos laudatum. (*c*) Clades urbis nobiliſſimæ, *Plinio* id diſertè teſtificante, contigit anno tertio Olympiadis 158. Urbis 608. ante *Chriſtum* 146.

Æs Corinthium.

c Plin. l. 33. c. 2.

(*d*) Idem etiam annus tertio in *Africa Punico* bello cum occaſu *Carthaginis* exitum dedit. Huic bello ex *Maſaniſſa* Rege quæſitus color, quem *Pœni* fines ſuos invadentem armis propulſaverant; cauſſâque ad *Romanos* delatâ, eorum judicio agro inſuper ac pecuniâ multati fuerant. Sed *Carthaginem* funditùs delere quacumque ſpecie *Romani* decreverant;

d Flor. l. 2. c. 15. Epit. Livii 52. App. Libyc Eutr. 4. Oroſ. 4. c. 23.

verant; inſtante præſertim *Marco Catone Cenſorio*, qui hoc in Senatu ſententiis ſuis omnibus ſolebat adjicere. Igitur anno Urbis 605. à duobus Coſſ. *Manilio* & *Cenſorino* oppugnari cœpti ſunt *Carthaginenſes*, cùm fruſtrà idem, quod *Uticenſes* fecerant, *Romanis* ſeſe dedidiſſent. Juſſi extemplò, urbe ſuâ dirutâ, decem ab mari paſſuum millibus ſedes ponere, in rabiem deſperationemque verſi, ſuprà vires reſtiterunt; donec anno quarto, eodem, ut dixi, quo *Corinthus* exciſa eſt, à *P. Cornelio Scipione* Proconſule, qui *Paulo Æmilio* genitus à *Scipionis Africani* filio adoptatus erat, capta & incenſa *Carthago* eſt, penituſque ſubverſa. Sub initium belli *Maſaniſſa* Rex *Numidarum* per annos ſexaginta ferè (verba ſunt (*a*) *Eutropii*) amicus populi *Romani*, anno vitæ ſuæ 97. mortuus eſt, 44. filiis relictis. Cujus rogatu *Scipio* miſſus à *Manilio* Conſule extremum morientis ſpiritum excepit, ac regnum in ejus filios diviſit.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *Bellum Punicum 3. & Carthago exciſa.*

a Eutr. 4.

(*b*) Per idem tempus in *Hiſpania Luſitani* fœdâ clade *Romanos* afficiunt, *Viriatho*, duce; qui ex venatore latro, ex latrone ſubitò dux atque imperator, *Romanorum* exercitus non ſemel cecîdit. Memorabilis inter cæteras clades illa fuit, quâ anno U. C. 608. *Vetilium* Prætorem, fuſis ejus copiis, captum trucidavit, ut ſcribit *Appianus*. *Oroſius* de anno teſtatur; ſed evaſiſſe fugientem *Vetilium* refert. Nec ſolus ille à *Viriatho* victus eſt; ſed alii præterea, de quibus (*c*) Annales meminerunt. Contra quem primùm *C. Lælius* (*d*) Prætor annò 609. egregiè pugnavit. Pòſt *Q. Fabius Maximus Æmilianus* Proconſul, reſtitutâ militari diſciplinâ, eumdem devicit. Tum *Q. Fabius Maximus Servilianus* Conſul, alterius frater, fuſum fugatumque in *Luſitaniam* compulit anno 612.

b Vellei. init. 2. Florus l. 2. c. 17. App. Iber. Oroſ. l. 5. c. 4. Epit. Livii 52.

Bellum Viriathicum.

c Vide Sigon. Faſ.

d Cic. in Lælio.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. Sequente verò cùm à *Viriatho* circumventus opprimi poſſet, pacem præoptanti æquis conditionibus dedit. Sed, eâ neglectâ, *Q. Servilius Cæpio* anno 614. repentè *Viriathum* adortus, corruptis ejus legatis dolo illum interemit, majore populi *Romani* dedecore, quàm operæ pretio.

Numantinum bellum.

a App. Iber. Epit. 55. & ſeq. Flor. 2. c. 18.

b Epit. 55. Front. l. 3. App. Eutr. 4. Plin. de Vir. ill.

Nam atrocius multò coortum eſt in *Celtiberia* bellum. (*a*) Quippe *Segidenſes* ſocios ſuos, è *Romanorum* manibus elapſos, *Numantini* cùm recepiſſent, à *Metello* Procoſ. juſſi ſupplices dedere, arma ipſi deponere, utrumque detrectarunt. Exinde, numero licèt opibuſque tanto impares, annos aliquot *Romanis* fortiter repugnarunt. (*b*) Cæſus ab iis anno Urbis 616. *M. Popilii* Procoſ. exercitus: nec non ſequente, triginta *Romanorum* millia duce *Mancino* Conſule fuſa ſunt à *Numantinorum* millibus quatuor. Quam ignominiam turpior conſecuta pax eſt. Eam verò Senatus ratam habere noluit. Itaque anno Urbis conditæ 618. *Mancinus Numantinis* deditus eſt eâ lege, quam ſuaſit ipſe. Sed eum *Numantini* non acceperunt. (*c*) Tandem duce *Scipione*, qui *Carthaginem* excîderat, victi ac fugati ſunt *Numantini*, & intra urbem ſuam obſeſſi extremâ deſperatione mori coacti ſunt. Ita nullo ſuperſtite, (nam ſibi omnes necem conſcivêre) ſolo æquata *Numantia* eſt nono anno poſtquam ab *Romanis* defecerat; qui idem decimus quartus (*d*) ab *Eutropio* numeratur ab everſa *Carthagine*, Urbis verò conditæ 621. Sic eſt (*e*) *Florus* interpretandus, qui *Numantiam* ait ſine muro, ſine turribus, modicè edito in tumulo apud flumen *Durium* ſitam, quatuor millibus *Celtiberorum* 40. millium exercitum per annos 14. ſolam ſuſtinuiſſe: quod de ſola *Numantia* intelligi non poteſt, ſed ita ut *Viriathi* cum *Romanis* bellum unà comprehendatur.

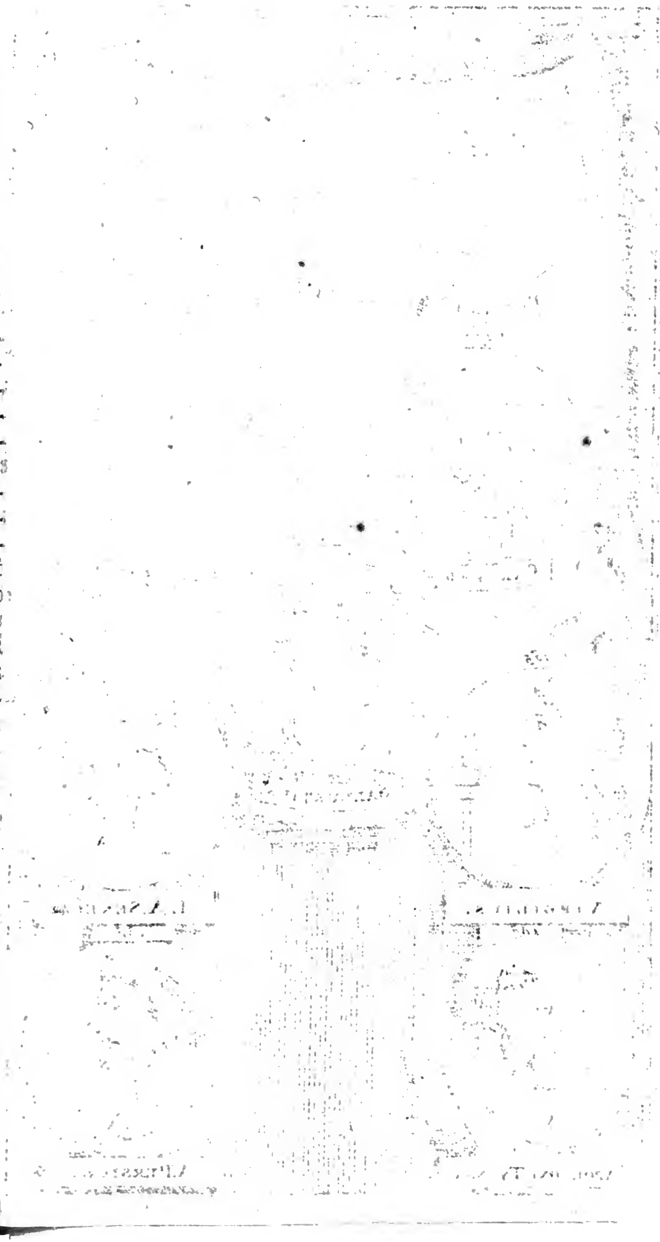
c Epit. 59. App. &c.

Numantia everſa.

d Eutr. 4.

e Flor. l. 2. c. 18.

Non-

149
149
TERENTIUS.
DIOGENES CYNICUS
149
161
CARNEADES.
CICERO.
165
SALLUSTIUS.
165
186
VIRGILIUS.
L.A.SENECA.
188
188
APOLLONI.TYANÆUS
A.PERSIUS.

Nondum *Achæi Carthaginenſeſ*que *Romanis* Imperatoribus ceſſerant, cùm (*a*) *Macedonia* tertiò ab illis domita eſt, quam *Andriſcus* quidam infimæ ſortis homo pro *Philippo Perſei* filio ſe gerens occupaverat anno Urbis 605. Qui anno 606. à *Q. Cæcilio Metello* Prætore devictus eſt, occiſis ex ejus copiis viginti quinque millibus. Inde *Metello Macedonici* cognomen inditum.

A. 4431. Per. Jul. ad 4715.

a Flor. l. 2. c. 14. Eutr. 4. Epit. 49.

Macedonicum bellum 3.

Dum in *Hiſpania Celtiberico* & *Numantino* bello *Romani* diſtinentur, ſerviis in *Sicilia* tumultus exortus eſt anno, (*b*) ut putat *Oroſius*, Urbis 619. nempe *Ser. Fulvio Flacco* & *Calpurnio Piſone* Coſſ. (*c*) *Syrus* quidam nomine *Eunus* fanatico furore ſimulato, dum *Syriæ* Deæ ceremonias jactat, ad libertatem & arma ſervos, quaſi numinum imperio concitavit, ut ait *Florus*. Hinc magnis collectis copiis, ad uſque ſeptuaginta millia, ac *Romanis* Prætoribus victis quatuor, anno denique quarto, Urbis 622. à *P. Rupilio* Conſule profligatus eſt.

Servile bellum.

b Oroſ. l. 6. c. 6.

c Flor. l. 3. c. 19. Ep. 59. Val. Max. l. 2.

CAPUT XII.

Qui ingenii laude celebres habiti ab Olympiade 145. ad 162. ſive anno Urbis 554. ad 622.

CÆCILIUS Comicus *Inſuber Gallus*, & *Ennii* contubernalis, clarus habitus eſt Olympiade 150. Urbis 574. ut *Hieronymus* ſcribit in *Chronico*.

Cæcilius.

Ennius annos ſeptuaginta natus obiit Coſſ. *Cæpione* & *Philippo* iterum, Urbis 585. auctore *Cicerone* libro *de Senectute*.

Decem pòſt annis, hoc eſt Urbis 595. fato functum eſſe *Terentium* Comicum, ejus Vita teſtatur.

Terentius.

Celebrati ſunt & *Pacuvius* & *Accius*; quo-

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. rum ille ab *Hieronymo* floruiſſe dicitur circa annum Urbis 600. hic 614.

Ex Philoſophis tres imprimis ætatem illam exornarunt, *Diogenes Stoïcus*, *Carneades Academicus*, & *Critolaus Peripateticus*. Qui legati *Romam Athenis* miſſi ſunt, uti multam remitti civitati peterent quingentorum talentûm, quam fecerat, propter (*a*) *Oropi* vaſtationem, *Sicyoniis* damnantibus, quibus illius cauſſæ judicium à Senatu permiſſum fuerat. Legationis iſtius tempus mirâ Auctorum diſſenſione traditur. *Gellius lib.* 17. ſub bellum *Punicum* alterum illos adveniſſe refert; ac poſteriorem eorum adventu facit *Ennium*, quod ego falſum arbitror; ſiquidem obiit *Ennius* anno, ut dictum eſt, Urbis Romæ 585. At *Cicero Academ.* 2. legationem iſtam aſſignat *P. Scipioni* & *M. Marcello* Coſſ. qui eſt annus 599. Verùm *Pauſanias* in *Achaicis* ſub annum Urbis (*b*) 603. illos adveniſſe ſignificat. Nam *Menalcidâ* præfecturam *Achæorum* gerente, paulò poſt illam legationem, *Oropum* ab *Athenienſibus* direptam eſſe ſcribit; ac non longè poſtea *Metellum* contra *Andriſcum* exercitum duxiſſe.

Diogenes. Critolaus. Carneades.

a Pauſ. Achai. p. 216. Cicero 2. Acad. Gell. l. 7. c. 14. & l. 17. c. ult.

b Eodem anno Caſaub. id eveniſſe putat in Synopſi ad Polyb.

Eodem intervallo Aſtronomiæ princeps exſtitit *Hipparchus*, cujus obſervatio prima æquinoctii autumnalis congruit anno mundi 3822. Urbis 592. ut (*c*) auctor eſt *Ptolemæus*. Verni autem æquinoctii ultima cadit in annum mundi 3856. Urbis 626. Quocirca lunares eclipſes, quas ex *Hipparcho Ptolemæus* refert in fine quarti, quarum prima incurrit in annum mundi 3783. Urbis 553. non videntur *Hipparchi* ipſius oculis notatæ, ſed ab aliis acceptæ. Nam intervallum ab hac eclipſi ad ultimum æquinoctium ab *Hipparcho* deprehenſum, annorum eſt 74.

Hipparchus.

c Ptol. 2. Vide l. 4. de Doct. Temp. c. 26.

Vixit & *Attalus* eâdem ætate non ignobilis Grammaticus, nec Aſtronomiæ rudis,

(*a*) qui

(*a*) qui *Aratum* commentariis illuſtravit. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Hippar. l. 1. ad Arati Phæn.

CAPUT XIII.

Seleucidarum, *&* Ægyptiorum *Regum bella*, *nec non* Judæorum, *ab anno mundi* 3854, *qui fuit Urbis* 624. *ad mundi* 3865. *Urbis* 665.

ANTIOCHUS *Sidetes* anno regni ſui nono & ultimo (totidem enim regnavit, ut teſtis eſt *Euſebius* in *Chron.*) contra *Parthos* exercitum duxit, per ſpeciem recuperandi fratris *Demetrii*, ut indicat (*b*) *Appianus*. *Juſtinus* verò longè cauſſam aliam refert. Profectus eſt unâ cum *Judæorum auxiliis Joannes Hircanus*. *Phraates Parthorum* Rex *Demetrium* in *Syriam* ad occupandum regnum cum *Parthico* præſidio mittit; & *Antiochum* interim ex improviſo aggreditur, qui deſertus à ſuis occîditur, ait *Juſtinus*. *Appianus* ſuâ manu interemptum aſſerit. Plerique verò *Antiochum* illum eſſe ſentiunt, cujus mentio fit in (*c*) epiſtola *Judæorum Hieroſolymitanorum* ad *Ægyptios*, ubi occiſus dicitur *Antiochus* in templo *Naneæ*, cùm ejus pecunias diripere vellet. Fieri poteſt, ut amiſſâ victoriâ cum reliquiis exercitus ſui in illam prædam involare cupiens, & incluſus, ſibi necem intulerit. Contigit hoc, ut ex illius initio ac regni ſpatio colligitur, anno *Græcorum* 183. mundi 3854. circa hyemem, ut *Juſtinus* oſtendit.

b Appian. Syr. Juſt.

c Lib. 2. Mach. c. 1.

(*d*) *Hircanus* paulò antè dimiſſus, ut apparet, ab *Antiocho*, ejus auditâ nece, oppida quædam expugnat, inque his *Garizim Samaritanorum*, ubi templum eorum conditum ante annos ducentos *Alexandri* tempore ſubvertit.

Hircanus Pontifex.

d Joſeph. l. 13. c. 17.

Demetrius ſecundò regno *Syriæ* potitus, qua-

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. tuor id annis tenuit: donec inviſus omnibus, & ab *Alexandro Zebina* victus, quem *Ptolemæus* Regem *Syris* poſtulantibus miſerat, ab uxore *Cleopatra* interfectus eſt, indignè ferente, quòd *Rhodogunem* duxiſſet, ut auctor eſt (*a*) *Appianus*. *Juſtinus*, cùm *Tyrum* peteret, navi egredientem præfecti juſſu interfectum aſſerit. Quod anno mundi 3859. accidit.

a App. Syr. Juſt. 39. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 45.

Demetrio ex *Cleopatra* filii nati ſunt duo, *Seleucus* & *Antiochus Grypus*. *Antiocho Sidetæ* ex eadem *Antiochus Cyzicenus*. *Seleucus*, quòd injuſſu matris diadema ſumpſiſſet, ab ea ſagittâ confoſſus eſt, ait (*b*) *Appianus*. *Grypus Ptolemæi* filiam *Gryphinam*, *Tryphænam* alii vocant, duxit; *Alexandrum* occîdit; matrem venenum ſibi propinantem bibere ipſam coëgit anno regni quarto. Siquidem duodecim regnavit annis, ut in *Chronico* ſcribit *Euſebius*. *Juſtinus* verò poſt matris necem octo ipſum annis pacificè imperaſſe narrat; & videlicet alios 17. adjecit, quibus cum fratre perpetuis certavit odiis, ut (*c*) *Joſephus* indicat, qui 29. annis illum regnaſſe ſcribit.

b App. Syr. Juſt. 39.

c Joſeph. l. 13. c. 21.

Ptolemæus porrò *Grypi* ſocer *Evergetes* fuit, cujus ſcelera vitamque perditam antea perſtrinximus; atque is (*d*) reconciliatâ ſibi, quod valdè mirum ſit, ſorore *Cleopatra*, quo tempore contra *Alexandrum Zebinam Antiocho Grypo* favebat, moriens ſub annum mundi 3867. Urbis conditæ 637. (*e*) ut *Ægyptiorum* Regum ſeries oſtendit, regnum *Cleopatræ* conjugi reliquit, ſororis & olim conjugis *Cleopatræ* filiæ, & ei ex liberis quem illa legiſſet. Erant ii duo, *Ptolemæus Lathurus*, & *Ptolemæus Alexander*, ac præter hos tertius ex pellice natus *Ptolemæus Appio*, cui pater *Cyrenarum* regnum teſtamento conceſſit, auctore (*f*) *Juſtino*. Qui ſub annum U. C. 657. vitâ excedens Populum *Romanum* fecit hæredem.

d Juſt. 39.

e Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 46.

Ptolemæus Rex Cyrenarum.

f Juſt. 39. Epit. 70. Juſt. Obſe.

Pro-

Pronior in minorem filium *Alexandrum* erat *Cleopatra*; ſed à populo majorem eligere coacta *Lathurum*, priuſquam ei regnum daret, cariſſimam ei conjugem ac ſororem *Cleopatram* ademit, pro qua minorem *Seleucen* ducere juſſit. *Cleopatra Antiocho Cyziceno* nupſit, quæ, *Antiochi* à *Grypo* captâ, juſſu ſororis ſuæ *Gryphinæ Grypi* uxoris occîditur in templo. Nec multò pòſt *Cyzicenus Gryphinâ* viciſſim interfectâ conjugi parentavit. *Cleopatræ* nex anno *Grypi* tertio decimo videtur eveniſſe, Urbis 642. poſt octo nimirum illos pacificos, quos ex *Juſtino* ſuprà memoravi; *Gryphinæ* verò, inſequenti anno. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

(*a*) In *Ægypto Ptolemæum Lathurum*, cùm annos regnaſſet 17. *Cleopatra* mater expulit, pròque eo *Alexandrum* Regem conſtituit anno Urbis 654. Olympiade ineunte 170. ut ex *Chronico Euſebii* & *Ægyptiorum* Regum ſerie colligitur. Pulſus iſte *Cyprum* obtinuit, & cum *Alexandro Judæorum* Rege bellavit. Sed eum *Cleopatra* implacabili odio perſecuta, *Judæâ* fugavit, ac tandem ab *Alexandro* filio necata eſt, anno Urbis 664. Ideo ab *Alexandrinis* hic ejectus, poſtquam annos regnavit decem, & ipſe Urbis anno 665. à *Chærea* navarcho trucidatur. Tum verò revocatus *Lathurus* octo deinceps exegit annos. Hic eſt ille *Ptolemæus* octavus à *Lagi* filio quem *Pauſanias Philometorem* appellat, per ludibrium ita dictum aſſerens, quòd mater ipſum pluſquàm novercalibus odiis exagitarit, quæ res Annalium Scriptoribus quibuſdam impoſuit, qui *Pauſaniæ* narrationem iſtam ad ſextum *Ptolemæum Philometorem* falsò tranſtulerunt.

a Juſt. 39. Euſeb. Chron. Pauſ. Attic. p. 7.

(*b*) *Judæorum* interea res ſub *Hircano* primùm Pontifice floruerunt, cùm *Seleucidarum* potentia parricidialibus odiis ac mutuis cædibus conſumpta paulatim exoleſceret. *Hircanus* itaque longè latèque ditionis ſuæ fines protu-

b Joſeph. l. 13. c. 17.

Hircanus.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. protulit. *Idumæos* imprimis bello ſubactos *Judaicos* ritus cum Circumciſione coëgit accipere, teſte (*a*) *Joſepho*; neque tamen diademate aut regio nomine eſt uſus; (*b*) quod primus ejus filius *Ariſtobulus* inſtituit; qui annis uno & triginta Pontificatu functo patri ſucceſſit, homo exſecrandus & impius. Nam & matrem & *Antigonum* minimum fratrem ſuſtulit: reliquos tres in vinculis habuit, anno Urbis 651. Ejus uxor *Salome*, ſive *Saalina* *Alexandrum* unum ex tribus viri fratribus regni ac conjugii ſui compotem fecit. Qui fratrum alterum rebus incumbentem novis occîdit; alterum privatâ vitâ otioque contentum retinuit. Inviſus idem *Judæis*, & eorum odiis ac factionibus exagitatus; quos viciſſim crudeliter eſt ultus. Nam non minùs illorum quinquaginta millia ſex annis interfecit. (*c*) Crebra ſuper hæc bella cum *Ptolemæo Lathuro*, & *Demetrio Eucæro*, aliiſque geſſit, ac per ſummam fortunæ viciſſitudinem amplificatum nihilominus imperium ad annos ſeptem ac viginti perduxit, ut ſcribit *Joſephus*.

a Joſeph. 13. c. 19.
b Joſeph. ib.
Primus Iudæorum Rex poſt Machabæorum tempora.
c Joſeph. l. 1. de Exc. c. 3. & 4.

CAPUT XIV.

Romanæ *res ab anno Urbis conditæ* 621. *ad* 662: *imprimis* Gracchorum *ſeditiones:* Marii *cum* Cimbris *&* Teutonibus *bella. Nec non* Jugurthinum.

UT *Romanas* res, quæ in illud tempus incidunt, attingam, *Attalus Eumenis* filius, *Attalo* patruo, qui poſt *Eumenis* obitum regnum pro tutore curaverat, vitâ functo, quinque regnavit annis; ac moriens ſub annum U.C. 621. (*d*) ut ex *Strabone* colligitur, Populum *Romanum* inſtituit hæredem. Quod ægrè ferens *Ariſtonicus Eumenis* ex pellice filius

d Strabo l. 13. Vell. l. 2. Flor. l. 2. c. 20. Eutr. 4. Oroſ. 5. c. 10.

filius invadit *Aſiam*, & *Craſſi* Prætoris exercitum delet. Pòſt à Conſule *Perperna* profligatus eſt anno 624. cujus belli reliquias *M. Aquilius* Conſul ſequente anno confecit. Qui annus *Scipionis Africani* ac *Numantini* morte funeſtus exſtitit; qui non ſine veneni ab uxore dati ſuſpicione in lecto mortuus eſt repertus, ut ſcribit *Vellejus*. Aſia *facta* Romanorum, ait (*a*) *Juſtinus*, *cum opibus ſuis vitia quoque* Romam *tranſmiſit*. A. 4431. Fer. Jul. ad 4713. *a* Juſt. fine l. 36.

Quo *Attalus* anno populum *Romanum* fecit hæredem, *Romæ* atrox eſt orta ſeditio. (*b*) Nam *Tib. Gracchus* Trib. Pl. lege latâ agrariâ, ne quis ampliùs quingenta poſſideret agri jugera, cùm intercedenti collegæ *Octavio* magiſtratum abrogaſſet, ac præterea *Attali* Regis pecuniam in populum dividi vellet, nec non Tribunatum in ſequentem ambiret annum, commotis eâ re Patribus, *P. Corn. Naſicâ* auctore, in Capitolio, quò ſe receperat, interfectus eſt. *Gracchorum ſeditio.* *b* Livii Ep. 58. Vellei. 2. Flor. l. 3. c. 13. App. 1. Civil. Plut. in Grac.

Pòſt *Tiberii* mortem, (*c*) *Cajus* ejus frater eamdem ſectam proſequens ab *Opimio* Conſule anno U.C. 633. eſt oppreſſus, cum eoque *Fulvius Flaccus* Conſularis. Mox *Opimius* ſæviſſimam quæſtionem exercuit, in qua tria millia hominum occiſa ſunt, ut refert (*d*) *Auguſtinus*. *c* Idem Flor. 3. c. 15. *d* Aug. 3. Civ. c. 24.

In *Galliis* cum *Tranſalpinis* populis primùm dimicavêre *Romani* anno U.C. 629. (*e*) Initium à *Salyis* & *Allobrogibus* eſt factum, quos *Fulvius Flaccus*, idem, qui poſt annos, ut dixi, quatuor cum *C. Graccho* interemptus eſt, bello perdomuit. Anno verò 633. *Allobrogicum* bellum confecit *Fabius* Coſ. qui *Bituitum Arvernorum* Regem acie vicit, cæſis ad *Iſaram* ex ejus exercitu 120. millibus Rex ipſe *Romam* veniens ad ſatisfaciendum Senatui, *Albæ* in cuſtodiam datus eſt. Tum & *Narbonenſis Gallia* provincia facta; ac *Narbonem* dedu- *e* Epit. 6. Flor. 3. c. 2. Eutr. 4. *Allobrogicum bellum.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. — *Narbo colonia.* — *a* Vellei. 1.

deducta colonia eſt anno, ut docet (*a*) *Vellejus*, U.C. 636.

b Aſcon. in Corn. — *c* Tac. de Mor. Germ. — *d* Cæſ. 1. Comm. — Epit. Liv. 75. Flor. 3. c. 3. Juſt. 32. — *e* Epit. 63. Oroſ. l. 5. c. 19.

Continuum ferè deinceps cum *Gallis* certamen habuêre *Romani*, à quibus multas maximaſque clades acceperunt. (1) *Cimbri Teutoneſ*que præ cæteris terrori fuerunt, qui interclusâ *Galliâ*, & *Hiſpaniâ*, cùm *Italiam* petiſſent, nec ab Senatu agrum impetraſſent, *M. Silanum* Conſulem fuderunt, anno, ut ex (*b*) *Aſconio* liquet, Urbis 645. Sequente itidem anno Conſul alter *Scaurus* à *Cimbris* vincitur, auctore (*c*) *Tacito*: à *Tigurinis Helvetiis* (*d*) *L. Caſſius* Coſ. anno 647. in *Allobrogum* finibus. Quod ex *Cæſare* conſtat. Sed memorabilior cæteris *Q. Cæpionis* calamitas fuit, ejus qui Conſul, *Tolosâ* direptâ in *Tectoſagis*, 110. millia auri pondo quinquies decies centena millia abſtulit, ut ſcribit *Juſtinus*. Quod anno U. C. 648. factum eſt. (*e*) Inſequente verò, Proconſul cum *C. Manilio* Coſ. internecione *Romani* exercitus ſacrilegium luit. Cæſa conſtat eo certamine fuiſſe *Romanorum* & ſociorum millia 80. calonum lixarumque ſexaginta *Cæpioni Romæ* imperium abrogatum eſt.

f Plut. Mar. Epit. 68. Oroſ. 5. c. 16. Flor. loco cit. Eutr. 5. — *Marii victoria de Cimbris.*

(*f*) Demùm à *Mario* IV. Conſule *Teutoni*, & *Ambrones* penè omnes trucidati, interfectis millibus ducentis, captis ſeptuaginta millibus, Urbis anno 652. Idem Conſul anno 653. cum *Catulo* Procoſ. *Cimbros* per *Noricum* irrumpentes cecîdit, interemptis millibus 120. captis 60. millibus.

g Saluſt. de bello Jugurth. Plut. in Mar. & Sylla. Epit. 62. Eutr 4. Oroſ. 5. c. 15. — *Iugurthinum bellum.*

(*g*) Tot victoriis partam *Jugurthino* bello gloriam cumulavit *Marius*. Etenim anno Urbis 643. ut ex *Saluſtio* colligitur, bellum cum *Jugurtha* Rege *Numidiæ* ſumptum eſt; quòd

(1) *Cimbri Teutoneſque præ cæteris &c.*] Cave ne credas, ut ex ſerie phraſeos autoris noſtri innui videtur è *Gallis* fuiſſe hos populos *Cimbros & Teutones*, qui contrà ex aliis Europæ regionibus, maximè ſeptentrionalibus, ſciliçet, in Gallias & Italiam irrumpebant.

quòd *Hiempſalem* & *Adherbalem*, *Micipſæ* filios, *Maſſaniſſæ* nepotes, ac patrueles ſuos regno ac vitâ ſpoliârat. Sed cùm auro potiùs quàm armis *Romanos* aliquot expugnaſſet annis, à *Metello* primùm Coſ. antiquæ ſeveritatis imperatore fractus; poſtremò à *Mario* Conſule anno U. C. 647. ac ſequenti anno Proconſule, debellatus, proditione *Bocchi Mauritaniæ* Regis ad quem confugerat, in victoris poteſtatem venit; cujus cohoneſtato triumpho, in carcere necatus eſt.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Proſperum foris *Romani* curſum imperii crebræ deinceps ac fœdiſſimæ domi tempeſtates interpellarunt: quarum ab Tribunis nata ſunt initia. (*a*) *Saturninus* agrariâ lege latâ, ut quem agrum *C. Marius* pulſis è *Gallia Cimbris* peperiſſet, populo divideretur, *Metellum Numidicum* reſiſtentem ſibi multavit exilio, ac tandem à *C. Mario* ſextum Conſule, anno ab *Romæ* conditu 654. peremptus eſt. *Metellus* ſequenti anno ab exſilio revocatus.

a Epit. 69. App. 1. Civ. Plut. in Mario. Oroſ. 5. c. 17.

(*b*) Poſt hunc *Livius Druſus* Trib. Plebis, ſed Patribus favens, cùm Senatui priſtinum recuperare ſplendorem, ad eoſque judicia transferre vellet, quæ *C. Gracchus* cum Equitibus communicârat, leges eaſdem agrarias tulit, ac ſpem ſociis fecit civitatis obtinendæ. Quod cùm præſtare non poſſet, in omnium incurrit odium, & clam gladio confoſſus eſt anno Urbis 663.

b Epit. Liv. 71. Flor. 3. c. 17. App. 1. Civ. Oroſ. l. 5. c. 18.

CAPUT XV.

Seleucidarum *in* Syria *poſtremæ res*, *& eorum occaſus: tum* Ptolemæorum *in* Ægypto.

SELEUCIDARUM in Oriente regnum luxu Regum & diſcordiâ paulatim concidit. *Antiochus Grypus* inſidiis *Heracleonis* occiditur anno ætatis 45. regni 29. ait (*c*) *Joſephus* qui

c Joſeph. 13. c. 21.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. qui regno ejus imputat illud omne tempus, quo aliis regnantibus ſuperſtes fuit, quòd interim aliqua in *Syriæ* parte dominaretur. Nam duodecim ſolos annos regno illius *Euſebii Chronicon* aſſignat. Ille igitur circa annum Urbis 658. moritur, relictis liberis (*a*) quatuor, *Seleuco*, *Antiocho*, *Philippo*, *Demetrio Eucæro*, ut eſt auctor *Joſephus*. Succeſſit patri *Seleucus*, qui *Antiochum Cyzicenum* patruum occidit anno 659. ipſe (*b*) anno ſequente ab *Antiocho Pio Cyziceni* filio pulſus, apud *Mopſueſtiam* civili ſeditione vivus exuſtus eſt.

a Lib. 10. de Doct. Temp.

b Joſeph. & App. Syr.

Antiochus Pius Selenen, quæ priùs patri *Cyziceno* & patruo *Grypo* nupſerat, uxorem duxit, ex eaque *Antiochum* ſuſcepit, cognomento *Aſiaticum*. Idem *Antiochum Grypi* filium, exercitu ac vitâ privavit. At *Ptolemæus Lathurus Demetrium Eucærum* provexit ad regnum. Sic eodem tempore plures in *Syria* Rege exſtiterunt, donec *Syri* tot civilium bellorum ac parricidiorum tædio *Tigranem Armeniæ* Regem illâ tempeſtate præpotentem advocârunt; qui annos, ut ſcribit (*c*) *Juſtinus*, 18. ut autem *Appianus*, 14. *Syriam* tranquillè tenuit. (*d*) Eo victo *Lucullus* anno U. C. 686. *Antiochum Aſiaticum* Regem *Syriæ* ſalutavit. Quare detractis annis 18. ab 686. colligitur annus Urbis 669. quo *Tigranes* regnare cœpit in *Syria*. Adeoque *Antiochus Euſebes* novem circiter imperavit annis.

Tigranes.

c Juſt. 40.

d Appian.

Pompejus anno Urbis 688. *Tigrane* in deditionem accepto, *Antiocho Aſiatico Syriam* ademit. Regnatum igitur eſt in *Syria* ab initio *Seleuci* primi ad *Tigranis* exordium annis 228. ad ultimum *Aſiatici*, annis 247.

In *Ægypto Ptolemæus Lathurus* obiit anno U. C. 673. quo *L. Sulla* (*e*) *Alexandrum Alexandri Lathuri* fratris filium Regem fecit *Ægypti*. Sed eo poſt dies 19. ab *Alexandrinis* occiſo, ejuſdem nominis alter, illiuſque germa-

e Cic. de leg. Agr. 1. & 2. Trogus Pomp. 39. App. l. 1. Civil.

germanus regnum obtinuit, quod (*a*) alio in opere demonſtramus. Atque hic ſub annum 689. à ſuis pulſus *Tyrum* ſeceſſit, ubi & moriens Pop. *Romanum* hæredem eſſe juſſit. Itaque annis 16. vel 17. regnavit. A. 4458. Per. Jul. ad 4713. *a* Lib. 10. de Doct. Temp. c. 46.

Poſt (*b*) hunc *Ptolemæus*, *Auletus* dictus ab tibiarum ſtudio, ſecutus eſt, *Ptolemæorum* alienus ſtemmate; qui & generis ſui, & teſtamenti *Alexandri* ſibi conſcius, Populi *Romani* ſocietatem & amicitiam in finitâ pecuniâ mercatus eſt: ob quam tributis immanibus *Ægyptios* onerans, eorum conſenſu pellitur anno regni ſui octavo, Urbis 697. Itaque cœpit anno circiter 690. Eo abſente *Alexandrini* ſceptrum ejus filiæ natu majori deferunt, eamque nubere cogunt *Cybioſactæ* cuidam è *Syria* homini fœdo & obſcuro, quem Regina paucis pòſt diebus interfecit. Inde *Archelao Comanorum* in *Ponto* ſacerdoti nupſit. *Auletes* biennio poſtea, U. C. 699. à *Gabinio* juſſu *Pompeji* reſtitutus, filiam cum ejus conjuge ſuſtulit, quæ omnia (*c*) *Strabo* memoriæ prodidit. Videtur hic anno U. C. 703. fato eſſe functus, quod indicat (*d*) *Cœlius* ad *Ciceronem* ſcribens. Itaque annos 13. regnavit. *Ptolemæus Auletes.* *b* Strabo 17. Clem. Alex. 1. Strom. Euſeb. Chron. Epiph. de menſ. Chron. Alex. *c* Lib. 17. *d* Lib. 8. Epiſt. fam. Ep. 5.

(*e*) Hujus filius *Ptolemæus* cognomento Διόνυσος, id eſt *Bacchus*, cum ſorore primùm *Cleopatra*, mox eâ anno, ut videtur, Urbis 706. pulsâ, ſolus regnum tenuit. (*f*) Quo enim tempore *Cæſar* in *Ægyptum* venit, *Ptolemæus*, ejectâ ſorore, ut eam regni arceret aditu, cum copiis aderat; quem ex *Dione* conſtat annum fuiſſe 706. (*g*) Sequente porrò contra *Cæſarem* pugnans cecidit, ac ſorori *Cleopatræ* reliquit imperium. *e* Vide 10. de Doct. Temp. c. 45. *f* App. 2. Civ. Dio. 42. *g* Hirt. de bello Alex.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

CAPUT XVI.

De bello Sociali, Mithridatico, Syllæ & Marii, Sertoriano, Servili, *conjuratione* Catilinaria.

a App. 1. Civ. Ep. 71. Flor. 3. c. 18. Plut. in Syl. Eutr. 5. Oroſ. 5. c. 18.

ROMANI (*a*) eodem pænè tempore duo difficillima ac formidoloſiſſima bella geſſerunt; quorum alterum in *Italia*, alterum extra *Italiam* contigit. Illud *Sociale*, vel *Marſicum* appellatum eſt, quòd à *Marſis* primùm concitatum fuerit. Etenim *Latini* omnes, ac plerique *Italiæ* populi, indignè ferentes ſe laborum ac periculorum participes, ab communione imperii & honoris excludi, fruſtrà per *Druſum* ſperatâ civitate, quod jure non poterant, armis conſequi ſtuduerunt, ac primùm per *Latinas* ferias Coſſ. ambos *Philippum* & *Cæſarem* anno U. C. 663. interficere conati ſunt: re detectâ palam defecerunt. *Q. Servilium* Proconſ. *Fontejum* legatum, ac *Romanos* omnes *Aſculi* peremerunt. Poſt hæc vario eventu cum illis dimicatum eſt. Præcipuum adverſus eos victoriæ decus *Cn. Pompejus Strabo Magni* pater meruit; primùm legatus *P. Rutilii* Coſ. anno Urbis 664. quo, eruptione factâ ex oppido *Firmo*, obſidentes *Latinos* repulit, & *Aſculum* fugavit; deinde Conſul anno 665. quo *Aſculum* cepit, *Veſtinos*, & *Pelignos* ad deditionem redegit, deque iis triumphavit. *Lucius* quoque *Sylla Lucii Cæſaris* Coſ. legatus anno 664. multis maximiſque præliis egregia cum laude confectis, Conſulatum adeptus eſt anno 666. eoque belli Socialis reliquias eſt perſecutus. Scribit (*b*) *Appianus*, iſto bello primùm libertinos ad ſacramentum vocatos fuiſſe.

b App. 1. Civ. Macrob. 1. Sat. c. 11.

c Vell. 2. App. Mithr. Ep. 76. & ſeq. Flor. 3. c. 5. Eutr. 5. Oroſ. 5. c. 19.

Mithridaticum bellum.

(*c*) Bellum alterum contra *Mithridatem* in *Aſia* ſuſceptum eſt, qui à *Perſarum* Regibus origi-

originem traxit, & ſextus decimus à *Dario Hyſtaſpis* filio numeratur, (ſic enim apud (*a*) *Appianum* legi neceſſe eſt, ἑκκαιδέκατος ὢν ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, non ut vulgò ὑστάτου) octavus ab illo *Mithridate*, qui paulò poſt obitum *Alexandri* à *Macedonibus* defecit; etſi (*b*) ſextum *Appianus* antea putaverat. Ortum inde bellum eſt, quòd *Mithridates Ariarathe Cappadociæ* Rege ſororis ſuæ marito per inſidias occiſo, tùm ejus cognomine filio, regnum illius occuparat, ac poſtea iniquâ poſſeſſione pulſus, (*c*) *Ariobarzanem* Regem à Senatu *Cappadocibus* datum expulerat: quem quidem *L. Sylla* Proprætor reſtituit anno U. C. 660.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.
a App. in Mithr. p. 149. Græcol.
b p. 176.
c Epit. 74. Vide Sigon.

(*d*) Poſt hæc iterum *Ariobarzanes Cappadociâ*, *Nicomedes Bithyniâ* operâ *Mithridatis* expulſi, ex Senatuſconſulto regna ſua recuperarunt. Quod ægrè ferens *Mithridates*, & à *Nicomede* ac *Romanis* inſuper armis laceſſitus, *Cappadociam* & *Bithyniam* invadit; *Romanos* exercitus profligat; *Italos* omnes (1) ad condictum diem per totam *Aſiam* interficit; *Macedoniam*, *Thraciam*, *Græciam*, & *Athenas* in ditionem ſuam redigit. Contra hunc *Sylla* Conſul profectus anno U. C. 668. *Athenas* capit. *Mithridatis* ducibus victis, ipſum ad pacis conditiones adigit, uti *Aſiâ*, *Bithyniâ*, & *Cappadociâ* cederet.

d Ep. 74. App. Mithr. Plut. in Syl. & Pomp. Flor. 3. c. 5. Eut. 5. Oroſ. 6. c. 2.

(*e*) Inſtabat enim civile bellum, quod etiam proficiſcenti *Syllæ* Conſuli moras injecerat. Quippe ante hoc tempus, anno U. C. 666. *Marius*, licèt ſenio confectus, *Mithridatici* belli gerendi cupiditate flagrans, per (2) *C. Sulpicium* Trib. Pleb. eam *Syllæ* provinciam

e Vell. 2. App. 1. Civ. Plut. in Syl. & Mar. Flor. 3. c. 21. Eutr. 5.

Sulpitii Trib. Pl. factiones. Mariana proſcriptio.

eripue-

(1) *ad condictum diem per totam Aſiam interficit.*] Quot cives Romani tunc interfecti fuerint, quàmve bellum illud Romanis grave viſum fuerit, diſci poteſt ex *Orat. Ciceronis pro Lege Maniliâ.*

(2) *C. Sulpicium*] Lege *Publium* Sulpicium, hoc enim fuit tribuni illius nomen, ut ex *Appiano* & *Livii* Epitome obſervatum fuit in *præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. eripuerat, & in ſe tranſtulerat. Quâ re *Sylla* commotus Urbem occupat, occiſoque *Sulpicio*, *Marium* fugat. Eò verò abſente, *Cinna* Conſul anno 667. Rempublicam perturbans, ab *Octavio* collega pulſus Urbe, adjunctis ſibi *Mario*, *Carbone* & *Sertorio*, quadrifariam partitis copiis patriam oppugnat. Eâ captâ, multi cives interfecti. *Marius* anno ſequente morbo eſt exſtinctus.

Sylla. Pace cum *Mithridate* factâ, *Sylla* in *Italiam* reverſus anno 671. civile bellum, *Carbone*, *Norbano*, juniore *Mario*, aliiſque profligatis, biennio confecit: ac Dictator anno 672. renuntiatus eſt plurimoſque viciſſim *Marianarum* partium proſcriptione ſuſtulit.

Sertorius. *a* Vell. 2. Plut. in Sert. Ep. 96. Oroſ. 5. c. 23. (*a*) *Q. Sertorius* anno 671. deſperatis partibus, in ulteriorem *Hiſpaniam* receſſit; ubi bellum annos aliquot pari virtute atque induſtriâ ſuſtinuit.

b Plut. Syl. App. 1. Civil. Vell. 2. Flor. 3. c. 22. Oroſ. 5. (*b*) *Sylla*, Dictaturâ cùm ſe abdicaſſet anno 675. ſequenti obiit pediculari morbo, annos natus 60. Poſt cujus mortem *Lepidus* Conſul de actis illius reſcindendis perniciosa conſilia molitus, à collega *Catulo* fugatur, anno U. C. 676. Eo verò, qui ſecutus eſt, anno ad Urbem cum exercitu veniens, ab eodem *Catulo*, & *Cn. Pompejo* victus, in *Sardiniam* fugit, ubi ex morbo interiit. Idem *Pompejus* in *Hiſpaniam* adverſus *Sertorium* miſſus, ut *Metello* ſuccurreret, nihil admodum promovit. Verùm perfidiâ ſuorum oppreſſo illo provinciam facilè recepit anno U. C. 681.

Lepidi civile bellum.

Mithridaticum bellum confectum. *c* Vell. 2. Epit. 72. Plut. Luc. App. 1. Civil. Dio. 35. Eutr. 6. Interim *Mithridaticum* bellum vivo adhuc *Syllâ* recrudeſcit, quod à *L. Murana* anno U. C. 672. geſtum eſt, ut (*c*) *Epitome Liviana* docet. Poſt *Syllæ* mortem, cùm Rex fœdus etiam cum *Sertorio* pepigiſſet, ac *Bithyniam*, quam *Nicomedes* moriens anno 679. Populo *Romano* reliquerat, armis occupaſſet, *L. Lu-*

L. Lucullus anno 680. Conſul eò profectus, ſecundiſſimis præliis terrâ marique factis, *Mithridatem* in *Pontum* primò, indèque mox in *Armeniam* ad *Tigranem* fugere compulit anno Urbis conditæ 683. Ita *Ponto* ſubacto, ambos Reges cum ducentis peditum millibus, equitum ſexaginta, congreſſos acie devicit anno 685. quod & (*a*) *Phlegon* teſtatur, quarto Olympiadis 177. id aſſignans. Sub hæc capta *Tigranocerta Armeniæ* caput, tùm *Niſibis*, urbes maximæ. Sed à millitibus ſuis poſtremò deſtitutus *Lucullus* tot laborum victoriarumque fructu *Cn. Pompejo* cedere coactus eſt anno 688. *Pompejus*, lege à *Cn. Manilio* Trib. Pl. latâ anno, quem dixi, cum utroque rege bellum ſuſcepit. *Tigranem* ad deditionem adactum ſolâ contentum *Armeniâ* eſſe juſſit. *Iberos*, & *Albanos*, dum *Mithridatem* perſequitur, *Romano* adjecit imperio Urbis anno 689. *Mithridates* denique anno 691. undique pulſus, deſperatis domi rebus, fugam in *Gallias* meditans, *Pharnacis* filii & exercitus defectione perterrefactus ſibi ipſi vitam eripuit. Quæ ratio temporum ex (*b*) veteribus Hiſtoricis Faſtiſque conſtat.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Apud Phot. Cod. 97.

Lex Manilia.

b Dio. 36. Plut. in Pomp. App. Mithr.

Ita *Mithridaticum* bellum eo anno, quo Conſul fuit *Cicero*, Urbis 691. terminatum eſt; quod annos 40. duraſſe (*c*) *Florus* aſſerit, duos ampliùs *Appianus* initio *Mithridatici*, in fine verò 40. totidem *Eutropius*. *Oroſius* verò nonniſi 30. tribuit ab anno 662. ad 691. quo Conſul fuit *Cicero*. Verùm anno, ut ſuprà memoravi, 660. *Sylla* contra *Mithridatem* Proprætor *Ariobarzanem* reſtituit. Inde ad Conſulatum *Ciceronis* anni ſunt pleni 32. *Appianus Mithridaticum* motum ab Olympiade 173. repetit, quæ cœpit anno U. C. 666. quo in apertum bellum res eſt deducta, & in *Græciam Sylla* navigavit. Hâc ratio-

c Flor. 3. c. 5. App. init. Mithr. Eut. 6. Oroſ. 6.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. ratione ſex & viginti anni, non 40. imputandi erunt. Vixit, ut idem ſcribit *Appianus*, annos 68. vel 69. regnavit 57. *Eutropius* 40. regnaſſe putat.

a Vell. 1. Epit. 96. Plut. in Craſ. Fl. 3. c. 20. Eutr. 6. Oroſ. 5. c. 24. *Spartaci bellum.* (*a*) Flagrante *Mithridatico* bello *Servile* conflatum eſt. Anno Urbis 681. *Spartacus*, *Oenomaus*, & *Crixus* gladiatores, effracto *Capuæ* ludo *Lentuli*, ac perditorum haud exiguâ collectâ manu, *Romanos* non ſemel fuderunt exercitus, ac tandem à *Craſſo* Prætore & *Pompejo* profligati ſunt anno 683.

b Plut. in Pomp. Ep. 99. *Piraticum bellum.* (*b*) Piratas quoque, qui â *Mithridate* ſollicitati maria omnia & oras infeſtabant, *Pompejus* anno 687. breviſſimo tempore perdomuit, extraordinarium nactus imperium lege *Gabiniâ*.

c Sall. in bel. Cat. Cic. Orat. Catil. Dio. 36. Joſeph. 14. c. 8. Plut. in Cic. Ep. 102. Flor. 4. c. 1. *Catilina.* (*c*) Dum foris à *Pompejo Romanum* amplificatur imperium, pænè ipſum caput imperii nefariorum civium conjuratione deletum eſt; qui *Catilinâ* duce, *Lentulo* Prætore, *Cethego*, aliiſque Senatoribus adjunctis, de *Ciceronis* Conſulis nece, deque inflammanda ac diripienda Urbe conſpirarant. Sed horum conatus vigilantia Conſulis eluſit. Ejectus mœnibus *Catilina* ad paratum exercitum profugit: de *Lentulo* cæteriſque conjuratorum principibus ſupplicium ſumptum, ipſo exeunte Conſulatu *Ciceronis*, anno 691. Sequente, à *Petrejo Antonii* Procoſ. legato victus *Catilina* in pugna cecidit.

CAPUT XVII.

Quæ in Judæa *contigerunt ſub* Hircano *&* Ariſtobulo, *utque libertate amiſſâ in* Romanorum *poteſtatem redacti ſunt.*

Vide 10. de Doct. Temp. c. 54. JUDÆORUM Reſpublica ambitione principum, ac civilibus diſcordiis, in extremam eſt adducta perniciem. Primus, uti dictum

diĉtum eſt, in ea gente regnum ex (1) *Haſamonæis* uſurparat *Ariſtobulus Joannis Hircani* Pontificis filius, *Simonis Machabæi* nepos. Qui uno cum regnaſſet anno, regni hæredem & ſacerdotii habuit (*a*) *Alexandrum Jannæum* fratrem anno Urbis conditæ 650. Olympiadis 169. primo. Qui ex *Salome*, ſive *Alexandra*, aut *Saalina*, *Ariſtobuli* anteà conjuge, filios ſuſcepit duos, *Hircanum* pacis & otii, quàm belli ac regni cupidiorem, & *Ariſtobulum* feroci hominem ingenio, & dominationis avido. Atque anno U. C. 676. mortuus regni annum 27. attigit, ut *Joſepho* auĉtore conſtat. (*b*) *Salome* poſt viri obitum annis novem regnum adminiſtravit, & *Hircano* Pontificatum permiſit, ac 73. vixit annos. *Ariſtobulus* anno ineunte nono ab *Alexandri* morte, à matre deficiens occupare per vim urbes aggreditur. Eâ defunĉtâ anno tertio (ait (*c*) *Joſephus*) Olympiadis 177. Coſſ. *Hortenſio*, & *Metello Cretico* (eſt hic annus Urbis *Varronianus* 685. quo deſiit tertius Olympiadis & quartus iniit) bellum *Hircano* Pontifici movit *Ariſtobulus*. Sed mox pace compoſitâ, *Hircano* ſacerdotium ceſſit; regnum *Ariſtobulo*. Paulò pòſt *Hircanum* ab ea concordia divellit (*d*) *Antipater Idumæus*, homo pecunioſus, & novarum rerum appetens; cujus hortatu clam ad *Aretam* Regem *Arabum* confugit *Hircanus*, donec à *Pompejo* captis *Hieroſolymis* Olympiade 179. Coſſ. *Cicerone* & *Antonio*, qui eſt Urbis annus 691. *Hircanus* Pontificatum recepit. Ex eo verò tempore *Hieroſolyma* tributum *Romanis* cœpit pendere; ac pleriſque urbibus, quæ *Judæis* haĉtenus contributæ fuerant, proprio Præſidi permiſſis, gens ipſa intra veteres terminos redaĉta. (*e*) Hæc *Joſephus*.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Joſeph. 13. Antiq. c. 24. Heg. ſ. 1.

Hircanus & Ariſtobulus.

b Joſeph. ibid. 13. c. 23.

c Joſeph. l. 14. c. 1.

d Joſeph. c. 2. Heg. ſ. 1. c. 14.

Judæorum ſervitus.

e Joſeph. l. 14. c. 8.

Quæ rerum mutatio velut cardo quidam

(1) *Haſamonæis*] Vid. ſup. *cap.* 10. *not.* 2.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *Judaïcæ*, quæ deinceps naſcitur, hiſtoriæ, præ oculis eſt habenda. Igitur *Hircanus* ab anno U. C. 676. quo mortuus eſt pater ejus *Alexander*, uſque ad annum 688. Pontificatum geſſit, annis duodecim. Hoc enim anno ad *Arabum* Regem profugiſſe videtur; quandoquidem (*a*) *Joſephus* ait *Ariſtobulum* poſt *Hircanum* annis tribus, totidemque menſibus geſſiſſe Pontificatum, donec à *Pompejo* *Hieroſolyma* caperentur. Quæ anno U. C. 691. menſe tertio capta eodem (*b*) auctore produntur. *Pompejus* *Ariſtobulum* cum *Alexandro* filio, & *Antigono*, ac filiabus totidem, *Romam* abduxit. *Alexander* clam dilapſus contra *Hircanum* in *Judæa* tumultuari non deſtitit, donec eum expelleret, (*c*) quem *Gabinius* anno U. C. 698. reſtituit; qui & juridicos conventus quinque in *Judæa* conſtituit. (*d*) Idem *Gabinius* *Ariſtobulum* è vinculis elapſum, & in *Judæa* turbantem, *Romam* remiſit. Qui à *Julio Cæſare* anno U. C. 705. ſolutus carcere, veneno ſublatus eſt. *Alexander* verò *Pompeji* juſſu à *Scipione* ſecuri percuſſus. Demùm (*e*) *Antigonus* *Aſinio* ac *Domitio* Coſſ. qui eſt annus Urbis conditæ 714. *Parthorum* auxilio patruum *Hircanum* auribus mutilatum abducendum iiſdem barbaris dedit. Hanc *Parthorum* irruptionem *Dio* confert in annum, quem dixi; ut propterea rectè *Joſephus* poſt capta à *Pompejo* *Jeroſolyma* 24. annos imputet *Hircano* Pontifici. At anno 717. operâ *Soſii* *Herodes* expugnatâ urbe *Antigonum* oppreſſit; de qua re paulò pòſt. Ex iis liquet incredibiliter à *Pompejo* *Romanum* eſſe amplificatum imperium, infinitis additis populis; adeò ut in concione gloriatus ſit, *ſe* Aſiam (minorem intellige) *ultimam provinciarum accepiſſe*, *eamdemque patriæ reddidiſſe*.

a Joſeph. l. 20. c. 8.

b Joſeph. l. 14. c. 8.

c Joſeph. l. 14. c. 10.

d Joſeph. ibid. c. 11.

e Joſeph. ibid. c. 19.

Pompeji laus.

CAP.

CAPUT XVIII.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

De Civili bello Pompeji *ac* Cæſaris.

JAM toto ferè terrarum orbe domito ad eum ſtatum *Romani* imperii fortuna pervenerat, ut nec ulteriùs efferre ſeſe, nec in eo, quem tenebat, gradu poſſet conſiſtere. Ergo huic evertendæ cum par externa nulla vis eſſet, ſuis ſe demùm opibus ipſa conſumpſit. Quam ei calamitatem principum ambitio, ex eaque conflata diſcordia civilis attulit.

a Plutar. in Cæſare. Dio. 37. App. 2. Civ. Vellei. 2. Suet. Cæſ. Flor. 4. c. 2. Ep. 109. Eutrop. 6. Oroſ. c. 15. & ſeq.

Cæſaris geſta.

(*a*) *C. Cæſar* ex Urbana Prætura *Luſitaniam* nactus provinciam Urbis anno 693. ac rebus ibidem præclarè geſtis, triumphum meruerat. Sed hujus certam ſpem Conſulatus honori poſthabuit. Quem dum enixè anno Urbis 694. peteret, eodem tempore *Pompejus*, actis ſuis, quæ ab Senatu rata fieri vellet, obſtrepente *Lucullo*, aliiſque primoribus, ſe cum *Cæſare Craſſo*que conjunxit. Ita *Cæſar* Conſulatum eſt adeptus anno 695. quo & *Pompeji* acta per Senatum approbavit, & agrum *Campanum* in cives pleroſque diviſit, & publicanos ex equeſtri ordine remiſſionem petentes tertiâ mercedum parte relevavit. *Juliâ* filiâ *Pompejo* collocatâ, *Calpurniam Piſonis* ipſe duxit. His artibus & infinitâ largitione cum ſibi ordinum omnium gratiam paraſſet, *Galliam* provinciam obtinuit, quam ab anno Urbis 696. adminiſtrare cœpit, ac novem annis rexit, ut auctor eſt (*b*) *Suetonius*. Quo intervallo *Galliam* omnem, quæ à ſaltu *Pyrenæo*, *Alpibuſ*que, *Rheno*, *Rodano*que fluminibus continetur, in provinciæ formam redegit, eique in annos ſingulos (1) ſtipendii nomen impoſuit. Primus

b Suet. in Jul. c. 25. Vide Cæſatem.

P 5 etiam

(1) *Stipendii nomen impoſuit.*] Hæc obſcura ſunt. Legendum eſt, ut patet ex Suetonii loco ad marginem citato: *Eique H-S. quadringenties in ſingulos annos ſtipendii nomine impoſuit.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. etiam *Romanorum Germanos trans Rhenanos* ponte ſuper *Rhenum* impoſito laceſſivit. *Britannos* quoque adiit, quò nullus antea penetrarat. Inter hæc anno Urbis conditæ 698. cum *Pompejo Craſſo*que ita pactus eſt, ut ſibi provincia *Gallia* prorogaretur, *Pompejus Hiſpaniam*, *Craſſus Syriam* ſortiretur, *Parthicum*que bellum, ad (*a*) quod iſte profectus anno 699. tertio inde miſerrimè cum majori exercitus parte periit. Poſt eam cladem irruentes in *Syriam Parthos Caſſius* egregiè propulſavit.

a Plut. in Craſ. Dio. Ap. Parth.

(*b*) Mortuo *Craſſo*, cùm neque parem *Pompejus*, neque ſuperiorem ferre *Cæſar* ampliùs poſſet, civile bellum eſt exortum. *Pompejanis* id agentibus, ut expleto tempore, provinciâ *Cæſar* exercituque cederet, *Cæſarianis* porrò viciſſim idem ut *Pompejus* faceret annitentibus; anno denique 705. *C. Claudio Marcello* & *L. Cornelio Lentulo* Coſſ. (*c*) Senatus decrevit, ut ante certam diem *Cæſar* exercitum dimitteret. Trib. Pl. *Antonius* & *Caſſius* nequicquam intercedentes fugere coguntur ad *Cæſarem*; qui cum copiis ad Urbem properans, ita *Pompejum* alioſque perterruit, ut ſine mora Urbe ac deinde totâ *Italia* relictâ in *Græciam* navigarint. *Cæſar* in *Hiſpaniam* profectus *Afranium Petrejum*que ſuperavit, & eorum exercitus in deditionem accepit. In reditu *Maſſiliam* expugnavit, ac Dictaturam primam iniit; (*d*) quam quidem quater, ac poſtremò perpetuam obtinuit.

b Sueton. in Jul. Plut. in Pomp. & Cæſ. Flor. 4. c. 2. Dio. 40. & ſeq. App. 2. Civil. Eutr. l. 6. Oroſ. 6.

c Cæſ. 1. Civ.

Bellum civile Cæſaris & Pompeji.

d Lib. 10. de Doct. Temp. c. 57.

Anno 706. in *Pharſalicis* campis victus à *Cæſare Pompejus* in *Ægyptum* abiit, ibique (2) *Ptolemæi* juſſu trucidatur, ætatis anno 59. Eodem cùm *Cæſar* anno ſequente veniſſet, *Alexandriæ* periculoſiſſimo prælio confecto, *Ægypti* regnum *Cleopatræ* ejuſque fratri permiſit.

(2) *Ptolemæi juſſu*] Illius ſcilicet, qui Διόνυσος ſeu *Bacchus* dictus fuit. Vid. ſup. *cap.* 15. *ſub fin.*

miſit. Inſequenti anno *Scipionem* & *Catonem* in *Africa* cum *Juba* Rege devicit. *Cato* apud *Uticam* voluntariam ſibi necem attulit. (*a*) Qui hunc conſecutus eſt annus, Urbis conditæ 708. pulcherrimæ rei dedit initium, Faſtorum annique caſtigationi, quam hoc anno *Cæſar* auſpicatus eſt, unde *Juliani* anni profecti ſunt. Quorum exordium ex Calendis *Januariis* anni Urbis 709. duci conſuevit. Quo etiam anno 709. *Pompeji* liberos maximo difficillimoque bello cùm viciſſet, ſequente, qui Urbis conditæ 710. *Julianæ* editionis ſecundus numeratur, *Bruti* & *Caſſii*, aliorumque conſpiratione in Senatu ipſo confoſſus eſt anno ætatis quinquageſimo ſexto, ut ait *Plutarchus*. Quare natus eſt anno Urbis conditæ 654. *C. Mario* VI. & *Flacco* Coſſ.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Vide 2. Par. l. 3. c. 14.

Civile bellum *Cæſaris* ac *Pompeji* cùm portenta alia ſignificarunt, (*b*) tum horrenda Solis defectio, quæ anno mundi 3933. incidit, qui illum annum *Julianum* proximè præceſſit, quo civile bellum inchoatum eſt. Contigit autem *Martii* hodierni ſeptimâ die, dodrante poſt meridiem, de quo prodigio intelligendi ſunt *Dio*, *Lucanus*, & *Petronius*.

b Lib. 10. de Doct. Temp. c. 18.

Solis defectio.

Præter hos armorum motus, quibus totus orbis terrarum concuſſus eſt, minores alii *Romæ* interim coorti ſunt. (*c*) *Clodius Pulcher* à patriciis tranſlatus ad plebejos, & factus Tribunus Plebis, *Ciceronem*, quòd indictâ cauſſâ nobiles cives *Catilinæ* ſocios morte damnaſſet, multavit exſilio anno U.C. 696. quam ille calamitatem molliùs, quàm pro reliqua vitæ dignitate, pertulit. Sed anno ſequente *Pompeji* & *Lentuli* Conſulis operâ revocatus, ac ſummo honore eſt exceptus. Idem *Clodius Cyprum* adjudicavit Populo *Romano*, ad quam poſſidendam miſſo, *Catone Ptolemæus* ejus inſulæ Rex, pecuniis in mare projectis,

c Dio. 39. App. 2. Civ. Plut. in Cicer.

Clodius Ciceronem ejicit.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. jectis, voluntaria morte ignominiam antevertit anno U.C. 698. (*a*) *Romam* reverſo *Catoni* Præturam Senatus citra comitia decrevit. Quo is honore uti noluit, magis illam legitimis populi ſuffragiis impetrare cupiens: ſed eum ſpes fefellit. Nam *Pompeji* & *Craſſi* factione eo, quem petebat, magiſtratu excidit, eique *Vatinius* antelatus eſt. Exinde Tribunatum Plebis agente, *Trebonio*, *Craſſus* *Syriam*, *Pompejus* *Hiſpaniam* in annos quinque obtinent, *Cæſari Gallia* in triennium prorogata. *Craſſus* in Conſulatu profectus eſt in Orientem anno Urbis 699.

a Plut. in Caton. & Craſſo. Dio. 39.

(*b*) Fervente porrò in comitiis ambitu, ac fœdè miſcentibus omnia candidatis, cùm diu interregnum *Romæ* fuiſſet, *Cn. Pompejus* novo more, nec hactenus audito, Conſul ſine collega creatus eſt anno 702. quo in magiſtratu cum de aliis criminibus ſeveriſſimè quæſtionem inſtituit, tum de nece *Clodii*, quem *Milo* anno eodem interfecit, ideoque in exſilium abiit.

b Plut. in Pomp. Dio. 40. Vell. l. 2.

CAPUT XIX.

De viris eruditione præſtantibus, quos ætas illa peperit, ab anno circiter Urbis 622. ad 710.

MAGNÂ præ cæteris commendatione ſapientiæ (*c*) *Carneades* in *Græcia* floruit, patriâ *Cyrenæus*, Academicorum anteſignanus; de cujus obitu mirum eſt tam incerta, immò falſa, prodidiſſe veteres Chronologos. Nam apud *Diogenem Apollodorus* in *Chronicis* obiiſſe illum aſſerebat anno 4. Olympiadis 162. in quem cadit annus Urbis 626. (*d*) quo tempore defeciſſe Lunam proditum eſt memoriæ. Verùm longè poſt id tempus deceſſiſſe poteſt ex *Cicerone* colligi; apud quem in primo *de Oratore* dicit *Antonius* ſe, cùm in *Aſiam* pro

c Vide Miſcell. Exercit. noſtras ad Julianum c. 8.

d Diog. Carn. Heſych.

Conſule

Conſule proficiſceretur, *Athenis* conveniſſe *Carnealem* Academicum, qui patrio ſectæ more omnibus adverſabatur in diſputando. Annus iſte Proconſulatus *Antonii* fuit ab Urbis conditu 652. *Mario* 4. & *Catulo* Coſſ. Ergo adhuc ſuperſtes erat tempore illo *Carneades*. (*a*) Quem ad 90. annos ætatem propagaſſe legimus.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

Carneadis obitus.

a Cic. 4. Acad. Valer. Max. 8. c. 7.

(*b*) *Metrodorus* quoque *Scepſius* Philoſophus, & Orator inſignis, ac memoriâ, ut & *Carneades*, præſtante præditus, *Mithridatis* & *Tigranis* Regum ætate vixit, apud quos in amicitia fuit.

b Strabo 13. Cic. 2. de Orat.

(*c*) *Geminus* item Mathematicus circa annum Urbis 677. extitit, ut ex *Gemino* ipſo demonſtravimus.

Geminus.

c Lib. 2. de Doct. Temp. c. 6. & in Notis ad Gem. p. 411.

Sed *Romæ*, & in *Italia*, velut tranſlatâ cum imperio literarum gloriâ, multò plures eo ſæculo doctrinâ præſtiterunt. Oratores quidem etiam vetere *Græciâ* nihilo inferiores multi; ut *M. Antonius*, ut *L. Craſſus*, ut alii plerique, quos (*d*) *Cicero* percenſet; interque cæteros *Hortenſius*. Verùm unus *Græcorum* ac *Latinorum* omnium ſplendorem obſcuravit eloquentiæ laude *Cicero*; ad quam etiam Philoſophiæ decus adjunxit. Hic anno natus Urbis 648. tertio Nonas *Januarias* ut ait (*e*) *Gellius*, (quo novem poſt menſibus ortus eſt *Pompejus*, (*f*) quem pridie Calendas *Octobres* natum teſtis eſt *Plinius*) ampliſſimis in Republ. geſtis honoribus, cujus, oppreſſo *Catilinâ*, parens ac conditor appellari meruit; anno ætatis obiit ſexageſimo quarto, Triumvirali proſcriptione, Urbis conditæ 711.

d Lib. de Clar. Orat.

Cicero.

e Gell. l. 15. c. 28.

f Plin. l. 37. c. 2. Vell. l. 2. Plut. in Cic.

Ut de *Cæſare* taceam, qui inter doctiſſimos ac diſertiſſimos annumerari potuit, niſi imperii ac triumphi lauream, quàm ingenii, ferre maluiſſet, eruditionis primas ſæculo iſto eſt adeptus *M. Terentius Varro*. Fuit & alius ejuſdem nominis Poëta *P. Terentius Varro* vi-

Cæſar.

Varrones duo.

co

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. co *Atace* in *Narbonenſi* natus (*a*) anno Urbis conditæ 672.

a Hier. Chron. *b* Valer. Max. 1. c. 7. *Salluſtius. Diodorus. Didymus.* *c* Suid. *Lucilius.*

Celebratus eſt & *L. Cælius Antipater* hiſtoriæ ſcriptor ſub annum Urbis conditæ 630. (*b*) *Gracchorum* ſcilicet ætate. Item *C. Criſpus Saluſtius*. E *Græcis. Diodorus Siculus*, ut ex libro 1. ejus apparet. Vixit & *Didymus* Grammaticus *Alexandrinus* cognomento (*c*) *Chalcenterus*. Poëtæ verò in fama fuerunt *Turpilius* Comicus, & *Lucilius* Satyricus, quos *Hieronymus* ait obiiſſe ſub annum Urbis conditæ 651. Nec non *T. Quintius Atta* Togatarum ſcriptor mortuus anno Urbis conditæ 676. ut idem perhibet. *Lucretius* præterea, (*d*) qui ſub annum U. C. 700. ſibi necem conſcivit annos natus 44. *Catullum Hieronymus* aſſerit natum Urbis anno 668. (*e*) Decimo ſeptimo pòſt anno Urbis 684. natus eſt Poëtarum princeps *Virgilius* Eidibus *Octobris*.

d Hier. Chron. *Catullus.* *e* Phleg. apud Phot. Cod. 97. Don. in Vita Virg. *Vitruvius.*

Vitruvius quoque ſub *Julio Cæſare* Architecturæ ſcientiâ clarus exſtitit; quod ex ejus ſcriptis apparet.

Caput XX.

Quæ ab Cæſaris *obitu ad* Actiacum *victoriam* Romanis *rebus acciderunt.*

f Plin. l. 2. c. 30. Virg. 1. Georg. *g* Lib. 10. de Doct. Temp. c. 63. *h* Plut. in Anton. Dio. 44. & ſeq. Ap. 2. & ſeq. Epit. 17. & ſeq. Vell. 2. Cic. Phil. 1.

Obiit *Cæſar*, ut ſupra memoravi, anno Urbis conditæ 710. *Juliano* 2. Eidibus *Martiis*: qui quidem annus inuſitato pallore Solis teter fuit ac luridus, ut ſcribit (*f*) *Plinius*, & *Virgilius*. Non ulla tamen Solis defectio anno iſto contigit, ut (*g*) ſuo loco docuimus. (*h*) Occiſo *Cæſare*, *Antonius* Conſul ſeditiosâ concione populum ita commovit, ut illius corpus publicè concremaret, & civium ædibus ferrum ac faces intentaret. Pòſt ſedatis tumultibus Dictaturam abrogat;

gat; *Cæſaris* teſtamento corrupto, per vim ac tyrannidem multa molitur. *Octavius Cæſar* *Acciâ* ſororis *Julii* filiâ genitus & teſtamento *Julii Cæſaris* adoptatus, cùm ab *Antonio* deſpiceretur, veteranorum cogit exercitum, ſeque tyrannidi illius opponit. *Antonius* provinciam *Galliam* à populo per vim impetrat. Cujus ei aditum, occupatâ *Mutinâ*, *Decimus Brutus* intercludit. Ideo ab *Antonio* ibidem obſidetur. A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

(*a*) Conſulibus *Hirtio* atque *Panſâ*, Urbis anno 711. *Cicerone* claſſicum canente, adverſus *Antonium* hoſtem judicatum bellum ſuſcipitur, & utrique Conſuli *Octavius* adjungitur, cum Proconſulari poteſtate, (*b*) viceſimum circiter agens ætatis annum. Fit ad *Mutinam* vehemens & cruentum prælium, (*c*) in quo Prætoriani *Cæſaris* milites ad unum omnes occubuêre. Sed victus eſt *Antonius*, & ſolutus obſidione *Brutus*: Conſules tamen ambo trucidati. *a* Plut. in Ant. & Bruto, ac Cic. Dio. 45. & ſeq. App. 3. Civil. Ep. 117. Fl. 4. c. 5. *b* Vell. 2. *c* App. 3. Civ.

(*d*) Quæ dum in *Italia* geruntur, anno ipſo conditæ *Romæ* 711. *Dolabella* ubi in *Aſiam* pervenit, *Trebonium Smyrnæ* comprehenſum, verberibus ac tormentis per biduum quæſtione priùs habitâ, capite multavit. (*e*) *Caſſius* in *Syria* magnis confectis copiis ad legiones duodecim, obſeſſum *Laodiceæ* *Dolabellam* viciſſim adegit ad necem. *d* Dio. 47. App. 3. Civ. Cic. Phil. 11. *e* App. 4. Civ.

(*f*) In *Macedonia* *Brutus* *Cajum Antonium* *Marci* fratrem inſidias ſibi ſtruentem interemit, ac firmum & ipſe comparavit exercitum. (*g*) Exinde Senatus *Octavium*, ne altiùs adſcenderet, in ordinem cogere paulatim inſtituit: quod ille metuens cum *Antonio* ac *Lepido* conſpirat. Ita Trumviri Reipublicæ conſtituendæ *Novembris* 27. facti ſunt. Qui (1) trifariam *Romano* diſtributo imperio, *f* App. &c. *g* Plutarch. in Cic. App. Dio. Vell. &c. *Triumviri.*

(1) *Trifariam Romano diſtributo imperio*] Obſervatum fuit in *præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.* non ante proſcriptionem, ſed

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *Ciceronis exitus.*

rio, cives quamplurimos proſcripſerunt; in his *M. Tullium Ciceronem*, qui in *Græciam* molitus fugam, dum paululum ſubſiſtit, à *Popilio* centurione, quem in cauſſa capitis defenderat, capite abſciſſo moritur *Decembris* 7. ætatis quarto & ſexageſimo. (a) In illa proſcriptione multa & in utramque partem memorabilia exempla ſunt edita, ac *ſummam in proſcriptos uxorum fidem* exſtitiſſe, *libertorum mediam, ſervorum aliquam, filiorum nullam*, ſcribit (b) *Vellejus*. *Epitome Livii* Senatorum 130. nomina fuiſſe refert. (c) Idem annus Urbis conditæ 711. nobiliſſimo in *Gallis* oppido *Lugduno* dedit initium, auctore *Munatio Planco* Procoſ. ad confluentes *Araris* & *Rhodani*.

a Vide App. 4. Civ.
b Lib. 2.
c Dio. Strab. 4. Hier. Chron.

Bruti & Caſſii bellum.

Sequente verò anno cum *M. Bruto*, & conjuratorum principibus, *Octavius* & *Antonius* acie decertarunt (2) in *Theſſalia* ad urbem *Philippos* eventu vario. (d) Siquidem utrinque dextra cornua vicerunt, & utrinque caſtra direpta ſunt. Sed *Caſſius*, qui in eo cornu erat, quod pulſum eſt, ratus totum eſſe fuſum exercitum, mortem ultrò ſibi conſcivit *Brutus* altero prælio victus vitam & ipſe manu ſuâ finiit, annum agens ſeptimum & triceſimum, ait *Vellejus*. Percuſſorum porrò *Cæſaris* nullus triennio ampliùs ſuperſtes fuit; & omnes violentâ morte ſublati ſunt, ut ait *Suetonius*: quidam eodem pugione, quo *Cæſarem* confoderant, ſe ipſos interfecerunt.

d Ep. 123. Dio. 47. Plut. in Brut. App. 4. Civ. Flor. 4. c. 6.

(e) Poſt victoriam *Antonius* in *Aſiam*, *Octavius Cæſar* in *Italiam* profectus eſt. Hic adverſus *L. Antonium* Triumviri fratrem, & hujus

e Dio. 48. Ep. 127. & ſeq. Flor. 4.

ſed demum poſt eam imò poſt victos Brutum & Caſſium inter Triumviros diviſum fuiſſe *Imperium*: fuerat tantum inter eos anteà diviſio quædam *provinciarum*.

(2) *In Theſſalia ad urbem Philippos*] Philippi urbs *Macedoniæ* non *Theſſaliæ*, ut accuratioribus Geographis obſervatum, malè à Scriptoribus quibuſdam Romanis *Philippi* cum *Pharſalia* confunduntur, cum diverſiſſima ſint loca.

A. 4437. Per. Jul. ad 4713.

hujus conjugem *Fulviam* virilis animi fæminam bellum habuit *Cæſar*; ac pulſum Urbe *Lucium*, & hoſtem judicatum, incluſumque *Peruſia*, ad deditionem compulit. (*a*) Interim *Parthi* ab *Labieno Pompejanarum* partium exciti in *Syriam* irrumpunt anno Urbis conditæ 714. quos ſequente *Ventidius* maximâ clade affectos, (3) occiſo Rege eorum, expulit, *Syriam*que recuperavit.

a App. Parth. Flor. l. 4. c. 9.

(*b*) *Sext. Pompejus Cn.* filius claſſi imperans mare latrociniis infeſtum habebat: quo cum pace prius factâ, moxque reſciſsâ, *Cæſar* navali prælio congreſſus, victum egit in fugam anno Urbis conditæ 718. Eodem *Lepidum*, qui ex *Africa* in *Siciliam* trajecerat, exutum imperio, privatum permiſit vivere. (*c*) *Sextus* verò *Pompejus* ad *Antonium* ſeſe recipiens, juſſu ejus interfectus eſt annos natus 40. cùm idem paulò antè adverſus *Parthos* ſuſceptâ expeditione magnam cladem accepiſſet *Antonius*.

b App. 5. Civ. Dio. 49. Epit. 128. & ſeq. Flor. 4. c. 8.

c App. in fine Civ. Flor. 4. c. 10.

(*d*) Ad extremum *Antonius*, cùm ſe totum *Cleopatræ* dedidiſſet, repudiatâ *Octavia* ſorore *Cæſaris*, ei bellum indixit, ac tandem claſſe victus eſt ad *Actium Epiri* promontorium. *Cæſar* 400. ampliùs naves, *Antonius* 200. circiter habebat, ſed ingenti mole, ut caſtellorum urbiumque per mare ambulantium præberent ſpeciem Anceps alioqui certamen *Cleopatræ* conſternatio in *Antonii* vertit exitium: qui fugientem proſecutus in *Ægyptum*, & *Alexandriæ* circumſeſſus ab *Octavio*, ſe ipſum interemit. Quem mox conſecuta *Cleopatra*, ne ad victoris arbitrium viveret, admotâ ſibi aſpide periit.

d Ep. 132. & 133. Dio. 50. Plut. in Ant. Flor. 4. c. 11.

Actiacum certamen.

(3) *Occiſo Rege eorum,*] Imò potius Regis filio nunquam enim *Rex* fuit *Paconus*, qui à Ventidio occiſus eſt, ut ex *Appiano & Floro* obſervatum fuit *in præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.*

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

CAPUT XXI.

De Romanis *rebus ab* Actiaca *victoria ad ortum* Chriſti. *Tum de eruditis viris, qui* Auguſto *rerum potiente vixerunt.*

MORTUIS *Antonio* & *Cleopatra*, *Ægyptus* in provinciæ redacta formam, anno 294. quàm in ea *Lagidæ* dominati ſunt. (*a*) *Cæſar* anno Urbis conditæ 725. tres egit triumphos, *Dalmaticum*, *Actiacum*, & *Ægyptiacum* eodem menſe (*b*) *Sextili* Secundum quos de imperio deponendo ſerio, an ſimulatè, cum *Agrippa* & *Mæcenate* deliberavit. Illo ſuadente, hoc verò deterrente, cùm hujus ſequi conſilium ſtatuiſſet, ad Senatum nihilominus de imperio abdicando retulit; (*c*) atque hâc arte perfecit, ut ſibi à Senatu populoque firmaretur anno Urbis conditæ 726.

a Dio. 51.
b Macrob. Satur. 1. c. 12.
c Dio. 52. & 53. Sueton.

Cornelius Gallus.

(*d*) *Cornelius Gallus* eques *Romanus Ægypto* præfectus, ob inſolentiam damnatus exſilio ſe ipſum occîdit anno 728. Cum *Cantabris* & *Aſturibus Auguſtus* annis aliquot per duces ſuos bellum geſſit, ab anno 729. ad 735. quo ab *Agrippa* perdomiti ſunt; (*e*) qui quidem reverſus oblatum ſibi triumphum detrectavit. *Phraates Parthorum* Rex anno 734. *Romana* ſigna *Craſſo* erepta reſtituit.

d Dio. ibib.
e Dio. 54.

Mæcenas & Agrippa.

(*f*) Duos autem præ cæteris amicos coluit, *Mæcenatem*, & *M. Vipſanium Agrippam.* Ille equeſtri gradu contentus obiit anno *Juliano* 38. literarum ac literatorum omnium ſingulare præſidium. *Agrippam Auguſtus* generum fecit, datâ in matrimonium *Juliâ* filiâ, quam è *Scribonia* ſuſceperat, è qua nati *C.* & *L. Cæſares*, *Agrippa* poſthumus, *Agrippina* nupta *Germanico Druſi* filio *Liviæ* nepoti, & *Juliâ*, quam *L. Æmilius* duxit. (*g*) *Liviam* porrò prægnantem à priore marito *Tiberio Nerone* abduxit *Auguſtus*; ex qua prolem

f Dio. 55.
g Dio. Sueton.

lem nullam habuit, cum ea ex *Nerone Tiberium*, qui poſtea imperavit, & *Druſum* peperiſſet, qui in *Germania* periit (*a*) anno *Juliano* 37. mortuo jam (*b*) *Agrippa* anno *Juliano* 34. Porrò *C. Cæſar Agrippâ* & *Juliâ* natus eſt anno *Juliano* 26. *Lucius* verò anno 29. A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *a* Dio. 53. *b* Dio. 54.

(*c*) *Tiberius* anno *Juliano* 40. Tribunitiam poteſtatem in quinquennium adeptus, mandatâ ſibi *Armeniâ* in inſulam *Rhodum* ſeceſſit anno ſequenti; ubi privignorum veritus offenſionem ſeptem conſedit annis Præcipua ſecedendi cauſſa fuit *Juliæ* uxoris odium, quæ per omnia flagitiorum genera ætatem trahebat; quam anno *Juliano* 44. hujus infamiæ compertam relegavit *Auguſtus*. *Tiberius Tribunitiâ poteſtate præditus.* *c* Sueton. Vell. 2. Dio. 55.

Hujus Imperatoris ætas magnorum ingeniorum fœcunda fuit. Inter *Græcos* hiſtoriam inſigniter attigêre *Dionyſius Halicarnaſſenſis*, qui ſe *Auguſto* imperante vixiſſe prodit, & *Nicolaus Damaſcenus*, qui *Auguſto* pariter atque *Herodi* carus in paucis fuit. Ex *Latinis Cornelius Nepos*, (1) *Attici* gener. (*d*) *Salluſtius*, qui quadriennio ante *Actiacum* prælium obiit. *M. Portius Latro* oratoriâ facultate celebris tædio quartanæ duplicis ſibi vim attulit (*e*) *Auguſti* anno 40. (*f*) In *Aſia Hybreas* Orator ſub *Antonio* & *Cleopatra* floruit. (*g*) *Romæ Hyginus* Grammaticus cognomento *Polyhiſtor*. Poëtæ quoque totius ævi clariſſimi magno numero vixêre: (*h*) *Virgilius*, *Sentio Saturnino* & *Lucretio Cinnâ* Coſſ. anno mundi 3965. ante *Chriſtum* 19. *Brunduſii* moritur annum agens 52. (*i*) Natus eſt enim anno U. C. 684. *Pompejo* & *Craſſo* Coſſ. ante *Chriſtum* ſeptuageſimo, mundi 3914. (*k*) *Horatius Cenſorino* & *Gallo* Coſſ. obiit vertente anno ætatis 57. Siquidem natus eſt *Cotta* & *Torquato* Coſſ. anno U. C. 689. ſexto Idus *Decembris* mortuus *Viri doctrinâ præſtantes.* *d* Hier. in Chron. *e* Hier in Chron. *f* Ibid. *g* Ibid. *h* Hier in Chron. *i* Donat. in Vita Virg. *k* Vita Horatii.

Q 2

(1) *Attici gener.*] Obſervatum fuit in *præfat. huj. op. Edit. Lugd. Batav.* antiquis Scriptoribus Cornel. Nepotem Attici generum non dici.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. tuus eſt *Cenſorino* & *Gallo* Coſſ. Urbis 746. 5. Calendas *Decembris* eodem quo & *Mæcenas* anno, duodecimo verò quàm *Virgilius* exceſſerat. *Tibullus* etiam ac *Propertius* elegorum ſcriptores, & æqualis eorum *Ovidius*, qui natus *Hirtio* & *Panſa* Coſſ. eo ſcilicet anno,

Quo cecidit fato Conſul uterque pari; ut ipſe cecinit, (*a*) vitam in exſilio apud *Tomos* finiit anno *Chriſti* 17. Urbis 770. ætatis 60.

a Ibid.

Caput XXII.

Herodis *hiſtoria*.

AD inveſtigandum *Chriſti* Salvatoris ortum, neceſſaria prorſus eſt *Herodis* hiſtoria; cujus initium, annoſque, quibus regnavit, hoc capite complectemur.

Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 65. & l. 11. c. 1. & ſeq.

Fuit hic *Antipatri Idumæi* filius, genere proinde (2) *Idumæus* & ipſe, non *Aſcalonita*, quod (*b*) *Africanus* apud *Euſebium* ex quorumdam relatione prodidit. Nos *Joſepho* magis credimus, qui (*c*) hunc *Idumæum* facit. Quod ut veriſimilius eſt, ſic illud minimè redarguendum, quod antiqui ferè Patres *Herodem* alienigenam fuiſſe dicunt. Nam *Idumæi* alienigenæ cenſentur, hoc eſt alieno orti genere, non utique ab *Jacobo*; quamvis eamdem cum *Jacobæis* religionem ſecuti *Judæi* profeſſione, non ſtirpe fuerint. At de ſatu & natura, non de fide ac religione agitur, cùm de nativo & alienigena quæritur, ut in illa de *Herode* controverſia. *Antipater* in illa fratrum diſſenſione, de qua (*d*) antea diximus, ad *Hircanum* adhæſit; ac (*e*) *Judææ* procurator à *Julio Cæſare* conſtitutus eſt, qui mox *Herodem* filium *Galilææ* præfecit natum annos circiter 25. non 15. ut hallucinatur (*f*) *Joſephus*. Pòſt à *Sext. Cæſare Cœli-Syriæ* præpoſitus eſt *Herodes* anno U. C. 707. Hoc enim anno

b Euſeb. 1. Hiſt. c. 7.
c Joſeph. 14. c. 2. Vide l. 11. de Doct. Temp. c. 5.
d c. 17.
e Joſeph. l. 14. c. 15.
f Lib. c. 17.

(2) *Idumæus & ipſe,*] De Genere & Hiſtoriâ Herodis *Vid. Baſnage Hiſt. des Juifs liv.* I.

anno *Sext. Cæſar* legionibus *Syriæ* præficitur, auctore (*a*) *Hirtio*. Poſt *Philippenſem* pugnam (*b*) Tetrarchiam cum *Phaſaëlo* fratre ab *Antonio* meruit anno *Juliano* 5. Exinde *Parthis* ab *Antigono Ariſtobuli* filio mille talentorum pactione in *Judæam* excitis, *Herodes* ad *Antonium* profugit: per quem *Judææ* Rex à Senatu præter ſpem factus eſt (*c*) *Calvino* & *Pollione* Coſſ. anno *Juliano* ſexto, ineunte Olympiade 185. Nam eo conſilio *Romam* advenerat uti regnum conjugis ſuæ fratri *Alexandro Ariſtobuli* nepoti peteret. Reverſus in *Judæam* cum *Antigono Ariſtobuli* filio biennio ampliùs certavit. Demùm *Soſio Antonii* duce opem ferente, *Hieroſolymam*, quâ ſe *Antigonus* clauſerat, obſedit, ac cepit menſe tertio, in die jejunii. *Dio* (*d*) Sabbatum fuiſſe ſcribit. *Joſephus* annum Sabbaticum Coſſ. *Agrippâ* & *Gallo*. Hic annus neceſſariò mundi numeratur à nobis 3947. *Julianus* 9. Urbis 717. Itaque caſtigandus *Dio*, qui *Claudio* & *Norbano* Coſſ. aſſignat, hoc eſt anno *Juliano* 8. (*e*) Sed eum Sabbatici anni character falſitatis arguit. *Antigonus* ad palum alligatus, ac virgis cæſus, & ſubinde ſecuri percuſſus eſt, ut *Dio* ac *Joſephus* referunt.

A. 4431. Per. Jul. ad 4713.

a Hirt. de Bell. Alex.

b Joſeph. 14. c. 23.

c Joſeph. l. 14. c. 26.

d Dio. 49. Joſeph. 14. c. ult.

e Vide Par. 3. l. 2. c. 7.

Sic *Haſamonæorum* principatus deſiit poſt annum, ait *Joſephus*, 126. quod eſt veriſſimum. *Judas* enim primus ex illa ſtirpe Pontifex creatus eſt anno mundi 3820. Urbis 590. à quo centeſimus viceſimus ſextus eſt Urbis annus 717.

Duplex initium Herodis.

Hinc apparet duplex initium regni *Herodis* exſtitiſſe: alterum ab anno *Juliano* 6. alterum à 9. Priore Rex ab Senatu renuntiatus eſt, poſteriore ſolus, ac ſublato competitore, regnavit (*f*) *Joſephus* porrò à priore initio ſcribit *Herodem* regno potitum eſſe per annos 37. à poſteriore 34. idemque (*g*) ſex circiter in locis aliquot illius annos commemorans, à poſteriore deducit.

f Joſeph. 17. c. 10.

g Lib. 15. c. 7. 12. 13. 14. l. 16. c. 9. l. 17. c. 10. Vide 11. de Doct. Temp. c. 1.

Ma-

A. 4431. Per. Jul. ad 4713. *Mariamnem* duxit *Herodes* anno tertio, quàm Rex à *Romanis* declaratus fuerat, hoc eſt illo ipſo, quo capta ſunt *Jeroſolyma*, (*a*) *Joſepho* teſte. Cujus (*b*) fratrem *Ariſtobulum* Pontificem fecit anno ætatis 18. eumdemque mox in piſcina præfocavit, quòd eum videret populo eſſe gratiſſimum. Idem bello contra *Cæſarem* ſecutus *Antonii* partes, eo victo, occiſo priùs *Hircano Mariamnes* avo, *Rhodum* (*c*) ad *Cæſarem* adiit, à quo benignè eſt habitus; eique regnum ex illius auctoritate ac novo Senatus decreto confirmatum eſt. Ubi (*d*) *Jeroſolymam* rediit, *Mariamnem* conjugem, tum ejus matrem *Alexandram*, interficit.

a l. 14. c. 27.
b Joſeph. 15. c. 3.
c Ib. c. 10.
d Ib. c. 11.

(*e*) Anno regni ſui 18. qui eſt *Julianus* 28. templum *Hieroſolymis*, vel à fundamentis inſtaurare cœpit, ut ſcribit *Joſephus*, vel reſarcire inſtituit.

e Ib. c. 14.

(*f*) Poſtremò majori in dies efferatus rabie, filios, quos ex *Mariamne* genuerat, præclaræ indolis adoleſcentes, *Alexandrum*, & *Ariſtobulum*, falſis ab *Antipatro* fratre criminibus circumventos, occîdit paucis ante obitum annis; qui incidit in annum *Julianum* 42. ſi *Joſepho* & *Dioni* creditur. Quorum ille ab anno *Juliano* 9, quo *Antigonus* interemptus eſt, regnaſſe ſcribit *Herodem* annis 34. (*g*) *Dio* verò anno *Juliano* 51. *Lepido* & *Arruntio* Coſſ. *Herodem Palæſtinum* ait à fratribus accuſatum trans *Alpes* ab *Auguſto* eſſe relegatum, ejuſque Tetrarchiam provinciæ contributam. Hic non alius eſſe poteſt, quam *Archelaüs*, qui *Herode* mortuo, *Judææ* Tetrarchiam impetravit ab *Auguſto*, & anno decimo ab eodem ejectus eſt. Deductis annis novem ſolidis de 51. reliquus eſt annus *Julianus* 42. quo *Herodes* obiit. (*h*) Cujus etiam exitum lunaris defectio præceſſit, teſte *Joſepho*, quæ eodem anno deprehenditur *Martii* 13. horâ ferè tertiâ ab nocte media.

f Ib. 16. c. ult.
g Dio. 55.
h Joſeph. l. 17. c. 15. l. 17. c. 8. & 15.

DIONYSII

DIONYSII PETAVII,

E SOCIETATE JESU,

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ

TOMUS POSTERIOR.

Tempora complectens Chriſti ortum deinceps ſecuta.

Digitized by Google

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ

LIBER QUINTUS.

Annos continens à *Chriſti* 1. ad 304.

CAPUT I.

De Auguſti Cæſaris *obitu*, *ac* Tiberii Neronis *Imperio*, *& morte. Tum de* Chriſti *ortu*, *ac nece*, *& iis*, *quæ primis illis temporibus* Chriſtianis *accidêre.*

ANNO *Chriſti* 14. *Nolæ* in *Campania* mortuus eſt *Auguſtus*, decimo quarto Calend. *Septembris*, (*a*) anno ætatis 76. cùm annos primo adito Magiſtratu vixiſſet 56. ab *Antonii* nece, tres & quadraginta ſolidos; Princeps longè præſtantiſſimus, ac *Romanæ* Reipublicæ neceſſarius; quam nimiâ felicitate laborantem, nec fortunæ capacem ſuæ, ſed in præceps incumbentem ſuſtinuit; ac tum optimis legibus, tum opibus, atque omni rerum copiâ ſic excoluit, urbe ipſâ quoque magnificis operibus exornatâ, ut ſecundus illius conditor, *Pater*que *patriæ*, & *Auguſtus* jure diceretur. A 1. Chriſti ad 37. *a* Sueton. in Auguſto 100. Dio. 56. *Auguſtus.*

Cujus magnum per ſe deſiderium auxit *Tiberii*, quem ſucceſſorem habuit, immanitas, ac turpitudo. Hic *Liviâ* matre, patre *Nerone* genitus 16. Calend. *Decembris* anno Urbis conditæ 712. *Juliano* 4. (*b*) poſt bellum *Philippenſe*, annum ætatis agens 55. illo ipſo, quo mortuus eſt *Auguſtus*, imperavit anno; *Tiberius.* *b* Suet. in Tib. 5.

A. 1. Chriſti ad 37. no; mortalium triſtiſſimus, ac ſævitiâ, rapacitate, libidine, arrogantiâque inviſus omnibus, quæ tamen vitia ſub principatus initium mirâ arte diſſimulavit, *Germanici* metu, quem ille fratris filium juſſu vitrici adoptârat, omni tum virtutum ac rerum geſtarum laude florentis; & quòd imperio eſſet aptior, maximè ſuſpecti. Hunc è *Germania*, ubi maxima bella feliciter confecerat, tranſtulit in *a* Tac. 1. Orientem, ac *Parthis* oppoſuit (*a*) anno Urbis conditæ 769. miſſo per idem tempus in *Syriam* ordinario Præſide *Cn. Piſone*, quo cum *Germanico* graves erant inimicitiæ. Ideo non ſine veneni ab illo dati ſuſpicione *Germanicus* *b* Tac. 16. exſtinguitur (*b*) anno Urbis conditæ 772. *Tiberii* ſexto. Ob id *Romæ* judicio poſtulatus ab *Agrippina Germanici* conjuge *Piſo* (*c*) voluntariâ morte damnationem antevertit.

Dio. 57. Sueton. in Cajo 1. & 2.

c Tac. 3. *Sejanus*. *d* Tac. 4. Dio. 58.

(*d*) *Ælius* inde *Sejanus* equeſtri genere ab *Tiberio* provectus, poſt multa ſcelera, ſumma quæque jam animo deſtinans, unis *Tiberii* literis contra ipſum datis ad Senatum, ex illo faſtigio dejicitur, & carnificis manu *e* Sueton. cum omnia ſua ſtirpe necatus eſt (*e*) anno Dio. 58. *Tiberii* 18. *Juliano* 76.

Biennio ante hoc tempus, hoc eſt *Tiberii* 16. *Chriſti* 29. mater *Tiberii Livia* deceſſerat *f* Tac. 5. (*f*) ætatis anno 86. Erat tum in inſula *Ca-* Dio. 58. *prea Tiberius*, (*g*) quò anno imperii circiter 13. *g* Tac. 4. *Chriſti* 26. ſeceſſerat, numquam deinceps ad Sueton. Urbem rediturus. Ubi remotis arbitris per Dio. 58. omnia ſe flagitiorum genera volutavit. Inter *Tiberii mors*. hæc dedecora non magis omnibus aliis quàm ſibi exſecratus ipſi, moritur 17. Cal. *Apr.* Imperii anno 23. *Chriſti* 37. vitæ agens octavum & ſeptuageſimum.

Vide l. 12. de Doct. Temp. Rerum *Auguſto* potiente *Jeſus Chriſtus* Dei filius è virgine *Maria* naſcitur ſub Olympiadem 194. ac *Tiberio* imperante, cùm ætatis quartum & triceſimum expleſſet annum, pro

pro recuperanda humani ſalute generis, voluntarias crucis ſupplicio pœnas luit. *Tiberio* V. & *Sejano* Coſſ. *Martii* 23. Tertio exinde conſurgens à mortuis die, quadrageſimo quàm revixerat, ſub Diſcipulorum oculis in cœlum revectus eſt. A. 1. Chriſti ad 37.

Poſt *Chriſti* necem, & illapſum in Diſcipulos Spiritum ſanctum, audacter illis quæ viderant publicèque profitentibus, *Judæi* in eos acerbè ſævierunt. (*a*) *Stephanus* unus è ſeptem, qui ad profana ſacraque miniſteria in cœtu *Chriſtianorum* obeunda delecti erant, quòd in *Chriſti* prædicandam gloriam ardentiùs incumberet, ab æmulis comprehenſus, ac ſaxis eſt obrutus. *Quæ ſub paſſionis annum acciderunt.* *a* Act. 6. & 7.

Ex eo tempore *Chriſtianum* nomen quibuſcumque poterant modis abolere conati ſunt *Judæorum* principes, ſed imprimis in illos *Saulus* (*b*) exarſit: qui ampliſſimâ ſibi ab Pontifice factâ poteſtate, cùm ad illos opprimendos *Damaſcum* tenderet, *Chriſti* voce adſpectuque territus ac proſtratus, totum ſe repentè ad illius cultum applicavit. Id evenit anno à *Chriſti Stephani*que morte tertio. Quippe anni illi 35. quibus *Paulum Chriſto* ſerviiſſe Veteres affirmant, (*c*) ut antè docuimus, ab anno *Neronis* 13. *Chriſti* 67. retrò numerati, in eum deſinunt, qui eſt ab anno Paſſionis tertius. *b* Act. 6. *Pauli converſio.* *c* Par. 2. l. 4. c. 4.

Hiſtoria Chriſti ab anno 4709. Periodi Julianæ ad ann. 4746. ejuſdem Periodi.

ANNO igitur Periodi Julianæ 4709. Joſephus & Maria in Bethleem eo temporis intervallo profecti ſunt quo filium primogenitum enixura hæc erat. Ille igitur quemadmodum à traditione acceptum habemus, 25. Decembris in lucem editus, octavo ætatis die Circumciſus, ineunte Period. „ Julian. Lucæ 2.

A. 1. Chriſti ad 37. „ Julian. 4710. JESUS vocatus eſt, quem „ haud multò poſt Deum veneraturi ab Orien- „ te Magi convenêre. Maria vero 40. par- „ tus die ad templum Jeroſolymorum, tum „ Filium Domino oblatura, tum pari turtu- „ rum aut columbarum pullis duobus macta- „ tis, ſacra de more factura, ſe contulit. Jo- „ ſephus ſomnio præmonitus, futurum ut „ Herodes puerum interimendi quæreret opor- „ tunitatem (immaniter eo principe in pue- „ ros omnes, bimulos quinque nondum ad „ eam ætatulam pertigerant in Bethleemo, „ finitimiſque tractibus deſæviente) matris & „ infantis ſaluti conſulturus in Ægyptum eos „ deduxit. Hinc Herodes morbo labefacta- „ tus, atque in Archelaum & Philippum ger- „ manos fratres, Antipatri filii natu majoris „ infandis calumniis infenſum & exulcera- „ tum gerens animum, reſciſſo priori teſtamen- „ to, Herodem Antipam filiorum minimum „ regni conſtituit hæredem, eo tamen refecto „ ſumma rerum Archelao contigit. Ubi Ju- „ das & Matthias, legis peritiſſimi, audive- „ re actum eſſe de ſalute regis; juvenes quos „ erudiebant, inſtigationibus incenderunt, ut „ aquilæ in majori templi portu ex auro pro- „ minentis effigiem ſubverterent. Herodes, „ quo jubente ſimulachrum ſteterat, conju- „ rationis auctores vivos combuſſit, & luna „ eſt ea nocte paſſa deliquium, ſed vix per- „ ductâ ad aliquot menſes vitâ infelici, eodem „ anno menſe Novembri, 34. regni ab occi- „ ſo à ſe Antigono, 37. à conceſſa ſibi à Ro- „ manis purpura, luctuoſa morte diem obiit „ ſupremum.

Joſeph. l. 18.

Joſeph. l. 17. c. 8. & 15. l. 10. c. 15.

„ Joſephus, mortuo Herode, Angeli moni- „ tis edoctus in Judæam contendit anno 4711. „ Per. Jul. ſed veritus ne, ab Archelao Judææ „ imperante, aliquod ſibi diſcrimen impende- „ ret, divinitus præmonitus in Galilææ tra-

„ ctum,

ctum, in oppido Nazareth vitam traductu- “ A. r. Chriſti ad 37.
rus, conceſſit. Antiquioribus benemultis, “
& recentioribus non paucis placuit natum “
fuiſſe Chriſtum Corn. Lentulo, & L. Æ- “
milio paulo Coſſ. id eſt anno 4713. Jul. “
menſe Decembri, verùm ex Herodis obitûs “
Epochâ, iſta fit opinio erroris manifeſta; “
anno ſequenti ſeu Period. Jul. 4714. Cor- “
rectionis inductæ à Julio Cæſare 46. Æræ “
vulgaris Chriſtianæ initium affigitur. Anno “
autem vulgari 6. Judæorum magnates Ar- “
chelaum ſibi infenſum tyrannide apud Cæ- “ Joſeph. l. 2. de B. Jud. c. 11.
ſarem arceſcunt, ille ut à ſe criminationes “
depelleret Romam fato infelici profectus, “
ex ea Viennam in Galliis anno ſequenti, “
actus eſt in exilium Quirinus Archelaï te- “
trarchiâ in provinciam Romanam redactâ, “
procurator miſſus in Judæam, regiam ven- “
didit, exegitque cenſum à Judæâ & Syriâ “
anno 37. ab Actiacâ pugnâ, atque Joazaro “
moto Pontificiâ dignitate, Ananus Sethi “
filius (is eſt Annas Caïphæ Socer) in ejus “
locum ab eo ſuffectus eſt; Chriſtus ætatis “
12, die feſto Paſchatis, æræ vulgaris 8. an- “
no, ſedens in Doctorum conceſſu nectens “
quæſtiones & auribus excipiens ſolutas à “
parentibus in templo repertus eſt. Æræ “
vulgaris 14. Nolæ mortuus eſt Auguſtus “
eodem in cubiculo, quo pater ejus Octa- “
vius obierat. Tiberius novum principa- “
tum, ut Tacitus loquitur, adeptus eſt, & Au- “ Tacitus l. 1. Annal. c. 6.
guſtalem potentiam ſive ἀυτοκρατορίαν om- “
ni legum auctoritate liberam. Unde ab eo “
tantum anno exiſtimamus imperii illius “
exordium eſſe deducendum. Caïaphas ſive “
Caïphas anni ſeu Annæ gener, elapſis ali- “
quot annis quorum intervallo Chriſti geſta “
altiſſimo ſilentio involvuntur, ſupremus eſt “
Judæorum ſacerdos anno æræ vulgaris 26. “
renuntiatus, quo tempore Pontius Pilatus “ Joſeph. l. 18. c. 3.

„ Judææ

A. 1. Chriſti ad. 37. Philo de Legatione ad Caium.

„ Judææ præpoſitus decem annis ei præfuit,
„ cujus nomini Philo, dictarum pro pecuniis
„ ſententiarum, rapinarum, injuriarum, cla-
„ dium, tormentorum, cædium frequentiſſi-
„ marum indemnatis illatarum ſæviſſimæ cru-
„ delitatis, ſceleribus reſperſo, ignominiæ no-
„ tam inurit. Joannes, Tiberii 15. à morte
„ Auguſti deducto, id eſt anno vulgari 28.
„ baptiſmatis aquis luſtrare & pœnitentiam
„ publicare cœpit ad 19. Octobris, quod non
„ omnino lævi conjecturâ conficitur. Anno
„ ſequenti duobus geminis Coſſ. Chriſtus fuiſ-
„ ſe baptiſatus vulgo perhibetur, imo huic an-
„ no mors ejus à nonnullis Patribus adſcribi-
„ tur, cum tamen annum ſolidum aliquot ad-
„ jectis menſibus Joannes ad populum verba
„ fecerit, *& impleret curſum ſuum*, atque om-
„ nis ab eo plebs baptiſma ſuſciperet. Ar-
„ bitramur Quartino & Longino Coſſ. ſeu an-
„ no æræ vulgaris 30. 6. die Januarii, ut à
„ certa & minimè dubiâ traditione accipimus
„ Chriſtum à Nazareth ad eum fuiſſe profe-
„ ctum & baptiſmatis aquis ab illo perfu-
„ ſum. Hoc eodem anno Chriſtus primum
„ miniſterii ſui Paſcha celebravit à quo primus
„ annus ſeptuageſimæ & poſtremæ hebdoma-
„ dis Danielis exordium cœpit, in ea porro
„ fœdus confirmatum eſt multis. In annum
„ ſequentem æræ vulgaris 31. ætatis Chriſti
„ 35. alterum Domini noſtri Paſcha conferen-
„ dum eſſe duximus; tertium in vulgarem
„ 32. quartum denique quo Chriſtus victima
„ ſalutis immolatus eſt, ineunte quarto ſeu
„ medio poſterioris hebdomadis Danielis, æ-
„ ræ Dionyſianæ ſeu vulgaris 33, ætatis Chri-
„ ſti 37, feriæ ſextæ, diei 3. Aprilis eſſe ad-
„ ſcribendum ut die Dominicâ ejuſdem men-
„ ſis redivivus è tumulo prodierit.

Act. 13. Luc. 3.

Joan. 2. 13.

„ (1) In illis vero de ætatis Chriſti ſubdu-
„ cendis

(1) *In illis verò &c.*] De hac ratione ſubducendorum annorum

cendis rationibus ita religioſe Petavio non " haeſimus ut paululum ab illo non deflexe- " rimus, parcè tamen, neque niſi graviſſimis " de cauſis fuſius in animadverſionibus ad cap. " 4. lib. 4. partis 2. à nobis evolvendis, ab e- " jus ſententiâ receſſimus.

A. 1. Chriſti ad 37.

norum nativitatis vitæ & mortis Chriſti *Vid. inf. Part. 2. lib. 4. c. 2. & diſſertationes additas.*

CAPUT II.

De Cajo Caligula, Claudio, *ac* Nerone, *quorum geſta perſtringuntur.*

A. 37. *Chriſti* ad 68.

CAJUS *Cæſar Caligula* dictus à militari calceamento, quo puer in caſtris uti ſolebat, patre *Germanico*, matre *Agrippinâ*, *M. Agrippæ* ac *Juliæ* filia, *Tiberio* ſucceſſit, eodem quo ille obiit, anno *Chriſti* 37. (*a*) cui jam animam agenti ſuapte manu fauces eliſiſſe dicitur. Annum tunc ingreſſus erat quintum & viceſimum; quippe natus *Antii* pridie Cal. *Sept.* (ait (*b*) *Suetonius*) patre ſuo & *Capitone* Coſſ. qui eſt æræ *Chriſtianæ* duodecimus. Magna, ut primum imperium attigit, populi lætitia, nec minor ſpes exſtitit ſimilem fore *Germanici* patris augurantium; (*c*) cui virtutes omnes animi corporiſque contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Et quidem, ut optima plerumque ſolent eſſe peſſimorum Principum initia, haud pauca tunc moderati ac civilis animi ſigna protulit; ſed ſubinde, tanquam hominem exſuiſſet, feras ipſas immanitate vicit. Graſſatus per ordinum omnium cædes, (*d*) *Macronem* quoque Prætorianis præfectum, cujus operâ factus erat Imperator, occîdit. Conſuetudinem ſtupri etiam cum ſororibus fecit. Exhauſtis infinitis opibus, ac vix anno vertente toto illo conſumpto vicies ac ſepties millies HS, quod *Tiberius*

Par. 2. l. 4. c. 5.

Cajus Caligula.

a Suet. in Cajo 12.

b Suet. c. 8.

c Suet. ib. 3.

d Dio. 59. Suet. 26.

A. 1. Chriſti ad 37.

Tiberius congeſſerat (quæ ad coronatorum 72561500. propemodum attingunt) ad proſcriptiones & rapinas convertit animum. Inter alia crudelitatis indicia excepta vox ejus eſt; *Utinam populus* Romanus *unam cervicem haberet!* (*a*) In exſtructionibus operum nihil tam efficere cupiebat, quàm quod poſſe effici negaretur. (*b*) *Bajarum* medium intervallum & *Puteolanas* moles trium millium & ſexcentorum paſſuum ponte conjunxit anno *Chriſti* 39. (*c*) Idem pro Deo coli ſe toto orbe terrarum, ac templa ſibi conſtitui juſſit. Ad extremum 9. Cal. *Febr.* à *Chærea Caſſio* Tribuno cohortis prætoriæ, & aliis conjuratis, interfectus eſt anno *Chriſti* 41. cùm imperaſſet annis 3. menſibus 10. ac diebus 8. ut ſcribit (*d*) *Suetonius*; vixiſſet autem annos 29.

a Suet. 37. *b* Suet. 19. Dio. 59. *c* Suet. Philo. de Legat. Joſeph. 19. Ant. c. 1. Suet. 58. *d* Cap. 59. Dio. 59.

Claudius.

(*e*) *Claudius Nero Caji Caligulæ* patruus, *Druſi* filius, poſt *Cajum* præfuit, homo naturâ minimè malus, ſed vecors ac ſtolidus. Itaque non tam ſuapte ſpontè crudelis fuit, quàm alieno ductu & arbitrio, præſertim libertorum & conjugum; quorum poteſtati ſe omniaque permiſit. (*f*) Uxorem primùm habuit *Meſſalinam*; cujus ſtupra & inaudita flagitia ignota nulli ſolus neſciit, donec palam auſa nubere *Silio* equiti, juſſu illius cum adultero perimitur, impellente *Narciſſo*, qui cum *Pallante* altero liberto apud ipſum omnia poterat. Id evenit anno imperii ejus 8. *Chriſti* 48. *Dione* ac *Tacito* teſtibus.

e Suet. in Claud. Dio. 59. Par. 2. l. 4. c. 5. *f* Tac. l. 11. Suet. Dio. 60.

Alterum ſtoliditatis indicium, quod, occiſâ *Meſſalinâ*, è qua *Britannicum* filium & *Octaviam* ſuſceperat, *Agrippinam Germanici* fratris filiam duxit, *Neronis* ex *Domitio* matrem, anno imperii nono, *Chriſti* 49. idque *Pallantis* hortatu; cujus & *Agrippinæ* precibus *Neronem* adoptavit anno imperii 10. præteritoque *Britannico* ſucceſſorem deſtinavit. Idem *Româ Judæos* anno *Chriſti* 49. (*g*) Mathematicos

g Tac. 12. Sueton.

ticos *Italiâ* pepulit anno 52. Expeditione in *Britanniam* inſulam factâ intra dies 16. univerſam domuit, ut ait (*a*) *Dio*, anno imperii tertio. Moritur *Marcello* & *Aviola* Coſſ. 3. Eid. *Oct.* anno *Chriſti* 54. cùm ei venenum in boleto datum eſſet ab *Agrippina.* (*b*) Imperavit annis 13. menſibus 8. diebus 20. vixit annos 64. A 37. Chriſti ad 68. *a* Dio. 60. *b* Suet. Dio.

(*c*) Irato *Romanis* Deo, poſt vitrici mortem *Domitius Nero* cepit imperium annos natus (*d*) ſeptimdecim; quod initio ſic geſſit, ut inter optimos Principes haberi potuerit; quamdiu ſcilicet *Seneca* præceptoris monitis obtemperavit. Pòſt ætatis licentiâ, & adulatione corruptus monſtri quàm hominis ſimilior exſtitit. (*e*) *Parthos* captâ *Armenia* graſſantes per *Corbulonem* repreſſit, ſtrenuum & antiquæ virtutis ac ſeveritatis ducem; qui & *Armeniam* recepit (*f*) anno *Neronis* 7. *Chriſti* 60. & *Tiridatem Vologeſis Parthorum* Regis fratrem *Romam* venire compulit, & ab *Nerone* diadema petere. Quod (*g*) anno *Chriſti* 66. *Neronis* 13. factum; quo & *Corbulonem* honorificè revocatum mori coëgit. *Britannicum* ſtatim, ut imperare eſt orſus, veneno ſuſtulit. (*h*) *Agrippinam* matrem honore prius omni ſpoliatam, ac palatio pulſam, ad extremum juſſit occîdi. Quod parricidium, ne quid ad illorum temporum infelicitatem deeſſet, Senatus probavit. Id evenit anno *Chriſti* 59. *Neronis* 6. (*i*) Poſt hæc inductâ *Poppæa*, quam ab *Othone* abſtraxerat, *Octaviam* relegatam interficit. (*k*) Conjuratione in ipſum *Piſonis* aliorumque detectâ, *Lucanum* Poëtam, *Senecam* Philoſophum, cum aliis quàmplurimis anno *Chriſti* 65. morte multavit; eodemque *Poppæam* gravidam ictu calcis exanimavit. Adjecit ad hanc immanitatem turpiſſimi dedecoris infamiam, quòd in ſcenam prodire, & inter hiſtriones aut citharœdos ope-

c Suet. Dio. 62. *Nero.* *d* Suet. Nero. 8. *e* Tac. 13. Dio. 62. *Corbulo dux eximius.* *f* Tac. 14. *g* Tac. 16. Dio. 63. *h* Suet. 34. Tac. 14. Dio. 61. *i* Sueton. Dio. 62. Tac. 14. *k* Tac. 15. Dio. 62. Sueton.

A 37. Chriſti ad 68. operam dare, & *Circenſibus* equos agitare non eſt veritus. Quin etiam, ut ardentis *Trojæ* ſpeciem velut per ludicrum exprimeret, incendit Urbem (*a*) anno *Chriſti* 64. Quibus flagitiis cùm in odium ſuorum contemtumque veniſſet, deſtitutus ab omnibus, & ad ſupplicium quæſitus, carnificis in ſe partes occupavit anno imperii decimo quarto, æræ *Chriſti* 68. (*b*) eo die, quo *Octavium* interemerat.

a Tac. 15. Sueton. Dio. 63.

b Suet.

CAPUT III.

Judaïcæ *res*, & Chriſtianæ, *ſub* Cajo, Claudio, & Nerone.

A *Chriſti* 37. ad 68.

Vide l. 11. de Doct. Temp. c. 10. & ſeq.

Agrippa Rex.

AGRIPPA *Ariſtobuli* filius, ſenioris nepos *Herodis*, à *Tiberio* vinctus, quòd *Cajo Caligulæ* ſtudens ei precatus eſſet imperium, mox ut *Tiberius* obiit, à *Cajo* vinculis ſolutus eſt, ac *Philippi* & *Lyſaniæ* tetrarchiis cum Regis appellatione donatus, (*c*) auctore *Joſepho*; ac ſequente anno, *Caji* ſecundo, ut idem refert, ad regnum ſuum navigavit. Cujus æmulatione ſoror ejus *Herodias*, quæ *Philippo* viro ſuo relicto inceſtas cum ejus fratre *Herode Antipa Galilææ* Tetrarchâ nuptias junxerat, hunc ipſum *Romam* ad regium decus obtinendum adire compulit. Sed ibi *Agrippæ* literis offenſum ſibi *Cajum* reperit, ac (*d*) ſperatum Regis honorem mutavit exſilio, & *Lugdunum* relegatus eſt, ejuſque Tetrarchiâ auctus eſt *Agrippa*; quod anno *Caji* tertio, vel ineunte quarto, contigiſſe paulò pòſt conſtabit. Quo tempore *Vitellio Syriæ* Præſidi ſucceſſor datus eſt *Petronius*, cui mandatum à *Cajo*, ut imaginem ſuam *Hieroſolymis* in templo collocâret; ſed differente *Petronio* (*e*) mortuus eſt interim *Cajus*. *Alexandriæ* quoque

c Joſeph. 18. Antiq. 8.

d Joſeph. ib. c. 19.

e Joſeph. c. 11.

Digitized by Google

Iuliopolis
Amorium

Albania.
Mare
Caspium
Colthene
Paphlagonia
Caspi.
Cadusy
Parthia
Gether
Lycaonia
MEDIA
Marciana.
Pisidia
Pamphilia
Arbelitis
Adiabene
Syrien
Chalne
Ragu
Chaldea
Cyprus.
Susiana
Arioch
Babylonia
Persia
Elime
Ægypt
Sinus
Persicus.

que *Judæi* à *Flacco Avilio* Præfecto indignè habiti (*a*) *Philonem* gentis ſuæ nobilem ac diſertum virum *Romam* ablegarunt ad *Cajum*, à quo illuſus & ejectus eſt. Quin eodem anno *Pilatum* vitæ pertæſum ſibi necem attuliſſe, (*b*) ex *Euſebio* didicimus.

A 37. Chriſti ad 68.

a Philo. l. de Legat. Joſeph. ib. c. 10.

b In Chron. & 2. Hiſt. 7.

Cajo vivis exempto, qui ſucceſſit ei *Claudius* anno *Chriſti* 41. eo ipſo (*c*) regnum amplificavit *Agrippæ*, additâ *Judæa* & *Samaria*. Sic regnum *Herodis* poſt ejus mortem in lacinias diviſum, ex aſſe primus *Agrippa* poſſedit. Qui ſtatim *Hieroſolymam* adiens *Chriſtianos* inſtituit perſequi, quò ſibi *Judæos* conciliaret, ac primùm (*d*) *Jacobum* occîdit; deinde *Petrum* in carcerem conjecit, unde ab Angelo eſt ereptus. Nec diu crudelem ambitioſumque Principem cœleſtis ira diſtulit. Poſt tres annos, quàm *Palæſtinæ* totius Rex erat factus, *Cæſareæ* cùm eſſet, quæ *Stratonis Turris* dicitur, (*e*) proque tribunali verba faceret, tanquam Deo acclamari ſibi paſſus, ſubitâ Numinis irâ, ſcatentium è corpore vermium tabe confectus eſt. Paulò ab *Luca* diverſam narrationem apud *Joſephum* mortis illius invenies. Sed de tempore quod diximus, affirmat. Nam quatuor annis regnaſſe illum imperante *Cajo*, tribus ſub *Claudio*, in totum ſeptenis annis aſſerit. Eo defuncto, *Judæa* deinceps contributo eſt *Syriæ*, ac proprios Reges habere deſiit.

c Joſeph. l. 19. c. 4.

d Act. 9.

e Act. 12. Joſeph. 19. c. 7.

Interea per *Judæam*, & *Syriam*, ac longiùs quoque propagari pietas *Chriſtiana* cœpit, incumbentibus in eam rem naviter Diſcipulis, præſertimque *Petro*, ac *Paulo*. Quorum ille peragratâ *Syria*, *Antiochiæ* ſedem Pontificiam fixiſſe creditur anno poſt Paſſionem *Chriſti* ſeptimo, æræ communis 37. cui annos ſex integros præfuit. *Romam* inde (*f*) circa *Claudii* ſecundum migravit annum, ut in *Chronico* ſcribit *Euſebius*, qui & annis 25. Urbis

Chriſtianæ rei incrementa.

f Euſeb. 2. Hiſt. c. 24.

Petri cathedra Romana.

R 2 Epiſ-

A 37. Chriſti ad 68.

Epiſcopum *Petrum* fuiſſe refert. (1) *Dionyſius Alexandrinus* apud *Euſebium* auctor eſt, primum omnium *Petrum Romæ Chriſti* prædicaſſe fidem, ſive Eccleſiam ibi fundaſſe. Hujus ſedis principium cadit in annum *Claudii* tertium, *Chriſti* 43. qui eſt ab ejus profectione proximus, cùm *Paulus* nondum eò perveniſſet; qui in *Aſia*, & *Græcia*, *Macedonia*que interim procurabat Evangelium; atque anno poſt Paſſionem *Chriſti* 25. *Neronis* 2. vinctus *Romam* adductus eſt, (*a*) ut teſtatur *Hieronymus*. Qui eſt annus *Chriſti* 56. Itaque diu ante *Paulum Romam Petrus* adiit.

a Hier. Script. Eccl.

Prima perſecutio ſub Nerone.

Paulus ab *Nerone* coram auditus & abſolutus eſt. Sed cùm utriuſque, ut apparet, Apoſtoli ſtudio *Romæ Chriſtiana* fides adoleſceret, primus eam inſectatus eſt *Nero*. Qui cùm Urbi (ut ſuprà dictum eſt) ſubjeciſſet ignes anno imperii 11. æræ *Chriſtianæ* 64. falsò ſceleris hujus in *Chriſtianos* derivavit invidiam. Ideo comprehenſi plerique, & horrendis affecti ſuppliciis, (*b*) adeo ut nonnulli ſebo, adipe, ac pice obliti, facium inſtar, in uſum nocturni luminis arſerint. Eodem ferè tempore *Simon Magus*, qui (*c*) *Samariæ Chriſtianam* Religionem importante *Philippo* ei nomen dederat, & ad maleficas artes poſtea redierat, *Romam* advenit, ac præſtigiis ſuis *Romanos* illuſit: (2) (*d*) quem *Petrus* à Dæmoni-

b Tac. Annal. 15. Suet. 16.

c Act. 8.

d Arnob. 2. Cyril. Cat. 6. Chryſol. Serm. 47. Sulp. l. 2. Chryſoſt. Hom. 18. in Acta. Ephrem. Serm. de Hæret. p. 803. & alii.

(1) De priorum Romanorum Pontificum ætate nihil certi haberi poteſt uſque ad Victorem. Hæc hiſtoriæ Chriſtianæ capita eruditè tractarunt Pearſonius, Papebrochius, Pagi, Tillemonius, ne tamen inter ſe conſentiunt. Euſebius tradit Petrum ſediſſe Romæ 25. an. quod maximas patitur difficultates Lactantius verò in libro edito à Baluſio tom. 2 Miſcellan. de mortibus perſecutorum aſſerit Petrum per 25. annos multas provincias peragraſſe; poſtea veniſſe Romam initio Neroniani imperii. hoc eſt ann. æræ vulgaris 54. obiit verò ann. 65. undecim igitur tantum annos Romanam ſedem obtinuiſſe Petrum exiſtimant multi.

(2) Petri cum Simone Mago certamen dubium valde ac incertum eſt cùm veterum Scriptorum nullus ante Arnobium de illo ſermonem faciat.

monibus in aëra ſubvectum, ac volitantem, oratione ſuâ dejecit. Ob id *Neronis* juſſu tam ille, quàm *Paulus* capitis damnati ſunt 3. Cal. *Jul.* anno *Chriſti* 67. *Neronis* exeunte 13. (*a*) *Petrus* inverſis veſtigiis cruci ſuffixus eſt. (*b*) *Paulus* eâdem die gladio truncatus eſt.

A 37. Chriſti ad 68.

Petri Paulique mors.

a Ambroſ. in Pſ. 118. Oct. 21. Euſeb. 3. de Dem. p. 75. Aug. ſerm. 28. de Sanct.

b Hier. de Script. Chryſoſt. Hom. 2. in epiſt. ad Rom.

Reliquorum Apoſtolorum acta nulla ferè certa ac fide digna hiſtoriâ comprehenſa in obſcuro latent. De *Matthæo* ſcribit (*c*) *Irenæus* ſcriptum ab eo tunc Evangelium, cùm *Petrus Romanam* inſtituit Eccleſiam. *Jacobum* quoque minorem fratrem Domini, qui primus *Hieroſolymorum* Antiſtes ab Apoſtolis ordinatus eſt, (*d*) anno ſedis ſuæ 30. *Neronis* ſeptimo, *Judæi* peremerunt: quod in annum incidit *Chriſti* 61. *Jacobo* ſucceſſit *Simon*, *Petro Linus*, qui hactenus Chorepiſcopus fuiſſe putatur.

c Iren. l. 2. c. 1.

Iacobus minor.

d Hier. de ſcript. Eccl. Euſeb. Chron.

Utriuſque cathedræ tempus auctoritate nititur. Sed *Romanæ* intervallum plures, quàm *Antiochenæ*, teſtes habet. Hujus enim ſolus vindex eſt *Euſebius* in *Chronico*, qui ad annum ultimum *Tiberii* initium ejus adſcribit, à quo ſeptimo deinceps anno *Romam* profectum eſſe *Petrum* adnotat. Sed prior illa de *Antiochenſi* ſede lacinia germana non eſt, cùm nec in veteribus libris appareat, & abſurdè *Petrum Antiochiæ* doceat annos 25. manſiſſe. De *Romana* conſtantiùs Antiqui loquuntur, cujus finis in *Petri* nece factus eſt, anno *Chriſti* 67. *Neronis* labente adhuc 13. & inſtante 14. ſed is decimus quartus computatur ab *Hieronymo*, qui Apoſtolos ambos eo ipſo mortem obiiſſe ſcribit, eumdemque numerat poſt Paſſionem *Chriſti* 37. (*e*) Ad hæc *Petrum* ait annis 25. *Romanam* ſedem obtinuiſſe. Unde videri poteſt circa annum *Chriſti* 43. illius initium feciſſe: *Antiochenæ* verò ante annos, ſex, *Chriſti* 37.

Demonſtratur cathedra Romanæ tempus.

Vide 11. de Doct. Temp. c. 13.

e Hier. de Vir. Illuſt. & in Chr.

Neque verò *Romanam* tantùm Eccleſiam à

A 68. Chriſti ad 96. *Petro* fundatam eſſe Veteres produnt. Sed etiam *Innocentius* I. in *epiſtola* prima, *manifeſtum eſſe*, ait, *in omnem* Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, *atque* Siciliam, *inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus* Petrus, *aut ejus ſucceſſores, conſtituerint ſacerdotes. Aut legant*, inquit, *ſi in his provinciis alius Apoſtolorum invenitur aut legitur docuiſſe.*

CAPUT IV.

De Galba, Othone, Vitellio, Veſpaſiano, Tito, Domitiano, *deque* Hieroſolymorum *excidio.*

A 68. *Chriſti* ad 96.

a Suet. Nero. c. 40. & 41. Xiph. *Galba*. PAULÒ ante *Neronis* obitum, (*a*) *C. Julius Vindex*, qui pro Prætore *Galliam* regebat, palam deficiens, (1) *Sergium Galbam Hiſpanias* adminiſtrantem ad imperium capeſſendum impulit; quod ille, ſubinde interempto manu ſuâ *Vindice*, perſeveravit facere. b Suet. Galba. Xiphil. (*b*) Ita ſublato *Nerone*, imperavit menſes circiter ſeptem, grandi jam natu; ac ſequente anno *Chriſti* 69. ineunte, periit cum eo, quem adoptarat, *Piſone*, cùm jam *M*. (2) *Silvius* *Otho*. *Otho* Imperator acclamatus eſſet. Sed huic perbreve imperandi ſpatium fuit, ac trium circiter menſium.

c Tac. 1. Hiſt. & 2. Suet. in Othone & Vitel. Plut. in Othone. Xiphil. Interim (*c*) *Vitellius Germanicarum* legionum, quibus Conſularis legatus præerat fiduciâ, Imperatoris nomen uſurpat, & ad *Bebriacum Othonis* levi prælio vincit exercitum: qui civilium pertæſus armorum voluntariam ſibi necem conſcivit *Aprili* circiter menſe, ætatis anno 37.

Vitellius. d Suet. Tac. Xiphil. (*d*) *Vitellius* poſt *Othonem* imperium octo admodum menſibus geſſit, eodem anno *Chriſti*

(1) Leg. Servium Sulpicium Galbam, ut obſervat. *in Præfat. Edit. huj. op. Lugd. Bat.*

(2) Leg. M. Salvius Otho, ibid.

ſti 69. quod intervallum haud ſolus implevit. Nam *Flavius Veſpaſianus*, qui ad comprimendos *Judæos* à *Nerone* miſſus fuerat, adjuvantibus *Tiberio Alexandro Ægypti* Præfecto & *Muciano Syriæ* Præſide, trium cæde Principum quaſi fluctuans & incertum ſuſcepit imperium. (*a*) Primus *Tiberius* Calendis *Juliis* anni *Chriſti* 69. legiones in illius verba ſacramentum adegit; iſque primus principatus dies in poſterum celebratus, ait *Tacitus*. (*b*) Decem annos imperium rexit ſummâ æquitate ac clementiâ. Obtrectantium libertatem, maximèque Philoſophorum, patientiſſimè tulit. *Helvidium* tamen *Priſcum Thraſeæ* generum, ſectâ *Stoïcum*, & Prætorem, nimiâ ejus inſolentiâ coactus relegavit, ac juſſit occidi; tum Philoſophos, uno excepto *Muſonio*, Urbe ſubmovit anno *Chriſti* 73. Ingenia doctrinaſque magnâ liberalitate complexus eſt. Primis enim *Latinis Græciſque* Rhetoribus à fiſco annua centena conſtituit. Sola in eo culpabatur pecuniæ cupiditas; quam tamen excuſare ſolebat ærarii fiſcique inopiâ, aſſerens quadringenties millies opus eſſe, ut Reſpublica ſtare poſſet. Ea ſumma ad noſtram pecuniam redacta coronatorum circiter efficiet 107500000.

A 68. Chriſti ad 96. *Veſpaſianus.*

a Tac. Hiſt. 2.

b Suet. Xiphil.

Bellum eo Imperatore confectum eſt *Judaïcum*, ad quod privatus adhuc ab *Nerone* miſſus erat, ut ſuprà docui. Id à ſeditioſis quibuſdam ortum habuit, quorum (*c*) dux *Eleazarus*, *Ananiæ* Pontificis filius; qui per ſpeciem religionis adverſus *Romanos* arma moverunt. Dehinc ſtrage ſuorum, qui à *Cæſarienſibus*, *Scythopolitanis*, aliiſque paſſim trucidabantur, efferata gens contra *Romanos* pertinaciùs contendit. *Ceſtius Gallus*, *Syriæ* legatus, *Hieroſolymam* obſidens cum magna copiarum ſuarum cæde in fugam agitur (*d*) anno *Neronis* 12. *Novembri* menſe, *Chriſti* 65.

Vide Par. 2. l. 4. c. 5.

Hieroſolymitanum excidium.

c Joſeph. 2. de Excid. c. 17. & ſeq.

d Joſeph. l. 2. c. 24.

A 68. Christi ad 96.

Ioſephus Hiſtoricus.

a Joſeph. l. de Exc. 1. c. 14. Suet. Xiph.

b Joſeph. 6. de Exc. c. 26.

c Id. lib. 6. 47.

Victores *Hieroſolymam* reverſi cùm alios belli duces eligunt, tum *Joſephum Matthiæ* filium. (*a*) Anno *Chriſti* 67. *Veſpaſianus* per *Galilæam* ac *Judæam* arma circumferens, præter oppida pleraque, ducem ipſum belli *Joſephum* in poteſtatem redigit, à quo & illi prædictum eſt imperium. Poſtremò caput gentis *Hieroſolymam* aggreſſus, mox interruptam *Neronis* aliorumque cæde Principum obſidionem per *Titum* filium jam *Auguſtus* inſtaurat anno imperii ſecundo, *Chriſti* 70. per Azymorum dies; ac demum (*b*) *Loi* decimo, ſive *Auguſti* 5. die, templo ſuccenſo, urbs eſt capta penitùs, (*c*) *Gorpiæi* 8. qui *Septembris* 1. reſpondet, feriâ 7. ut *Xiphilinus* ex *Dione* prodidit.

d Joſeph. Lib. 7. de Excid. Dio. 66.

e Hieron. in 8. Zach.

f Joſeph. 7. c. 24. vel 26:

g Id. c 30. vel λζ.

h Suet. in Veſp. c. 24. Dio. 66.

Ea clades *Judaicæ* genti ac nomini exitium attulit, tantaque vis calamitatis, ac tam multiplex malorum ſpecies fuit, ut appareret ob unius Filii Dei indigniſſimam necem pœnas iſtas eſſe perſolutas. (*d*) Nam & horrenda fames incluſos mœnibus in eam rabiem impulit, ut humanis veſcerentur carnibus, ac natorum etiam corpora matres abſumerent: & undecies centena millia, quod fando vix auditum erat, unâ illâ obſidione perierunt. Urbs ipſa denique ſolo æquata; (*e*) cui & aratrum victor impreſſit. Anno imperii tertio, *Chriſti* 71. (*f*) *Veſpaſianus* cum *Tito* filio de *Judæis* triumphavit, ac tum *Jani* templum occluſit, & Pacis ædificare cœpit. Eodem anno tumultuantibus *Alexandriæ Judæis*, (*g*) *Lupus* Præfectus templum ipſorum *Onion* dictum ab *Onia* Pontifice, qui illud fundarat, obſtruxit. Dehinc Conſulatu ſuo nono, quem cum *Tito* filio geſſit, (*h*) deceſſit ex morbo, dum legationibus operam daret, aſſerens *Imperatorem ſtantem mori oportere.* Fuit hic annus *Chriſti* 79. dies, VIII. Calend. *Julias*, cùm annos vixiſſet 69. menſem 1. dies 7. imperaſſet annos decem.

(*a*) In-

(*a*) Inter optimos Imperatores jure numeratur, qui *Veſpaſiano* patri ſuffectus eſt; *Titus*; etſi, antequam imperaret, crudelitatis, avaritiæ, ac libidinis ſuſpectus fuerit; ſed qualeſcumque mores ſuos in principatu ſic in melius convertit, ut amor ac deliciæ generis humani vocari meruerit. Præcipua in illo manſuetudinis ac facilitatis laus exſtitit. Nulli negare quicquam ſolitus, ajebat, *Neminem à Principe triſtem oportere diſcedere.* Cùm ſuper cœnam recordatus eſſet, nihil ſe cuiquam eo die præſtitiſſe, *Amici*, inquit, *diem perdidi.* Eo imperante, anno *Chriſti* 80. ex *Veſuvio* monte ingens vis flammarum ac mox cineris erupit. (*b*) Hæc verò in *Africam*, *Syriam*, & *Ægyptum* uſque pervaſit. Oppida periêre duo, *Pompeji* & *Herculanum*. Amphitheatrum & thermas ſuo nomine dedicavit.

A 68. Chriſti ad 96.
a Suet. Xiphil.
Titus.
b Xiphil. Plin. Jun. l. 6. Ep. 16.

Moritur anno *Chriſti* 81. Eid. *Septembris*, poſt annos duos, ac menſes totidem, dieſque 20. quàm ſucceſſerat patri, (*c*) altero & quadrageſimo ætatis anno; non ſine dati ab fratre *Domitiano* veneni ſuſpicione.

c Suet.
Domitianus.

Incredibile ſui deſiderium *Titus* moriens Senatui populoque reliquerat. Auxit (*d*) id *Domitianus* frater ejus ac ſucceſſor, pænè omnium, qui hactenus fuerunt, ac deinde vixerunt, Principum teterrimus. Atqui inter initia principatus clementiæ juſtitiæque nonnullum ſpecimen ediderat. Sed mox indolem prodidit, ac ſævitiâ, rapacitate, luxuriâ æmulum ſe *Neronis* oſtendit. In muneribus ac ſpectaculis effuſus, quinquennale inter alia certamen inſtituit, *Capitolino Jovi* triplex, muſicum, equeſtre, gymnicum, anno *Chriſti* 86. Primus ſe *Dominum* ac *Deum* appellari, voluit. Initium imperandi cùm habuiſſet anno *Chriſti* 81. conſpiratione ſuorum opprimitur anno 96. decimo quarto Calend. *Octobris*, anno ætatis 45. cum imperaſſet annos 15. dies 6.

d Suet. Xiph.
e Suet. 4. Cenſor. c. 16.

A 68. Christi ad 96.

CAPUT V.

De Chriſtiana *re ab exitu* Neronis *ad ultimum annum* Domitiani, *ſive*

A 68. *Chriſti* ad 96.

CHRISTIANÆ res illius temporis haud magna in luce verſantur, ſcriptorum magis inopiâ, quàm quia mandari quod poſſet literis exſtaret nihil. Nam neque parva, neque ſcitu indigna credibile eſt Apoſtolos, ac *Chriſti* Diſcipulos, toto orbe geſſiſſe; ſed pleraque fabulis & incertis narrationibus adſperſa ſunt. Tum nos præcipua tantùm capita rerum, non exactam ſingulorum hiſtoriam mandare huic libro decrevimus.

Romani pontifices.

Petro ab *Nerone* interfecto, *Romanam* Eccleſiam *Linus* regendam ſuſcepit, ut (*a*) antiqui Scriptores aſſerunt; quibus ſuffragatur vetus *Indiculus Romanorum Pontificum Liberii* tempore contextus, quem penes nos habemus. Huic annos 11. menſes 2. cum diebus aliquot aſſignant; ut anno *Chriſti* 78. deceſſerit. Cui (1) *Cletus* deinde ſucceſſit, quem *Anacletum* vocat *Irenæus*, ut & *Græci* complures, ac duodecim annis ſedit, menſibuſque ſeptem; & martyrium fecit anno *Chriſti* 91. ac ſucceſſorem habuit *Clementem*. (*b*) Anno porrò *Domitiani* 13. vel 14. *Chriſtianum* in nomen ardere perſecutio cœpit; in qua S. *Joannes* Apoſtolus in *Patmon* inſulam relegatus (*c*) ſcripſit *Apocalypſin*, (*d*) ſub exitum *Domitiani*, cùm antea *Romæ* in fervens demerſus oleum illæſus abiiſſet, (*e*) quod ex *Tertul-*

a Iren. l. 3. c. 3. Tert. Carm. cont. Mar. l. 3. Euſ. Chron. Epiph. Hær. 28.

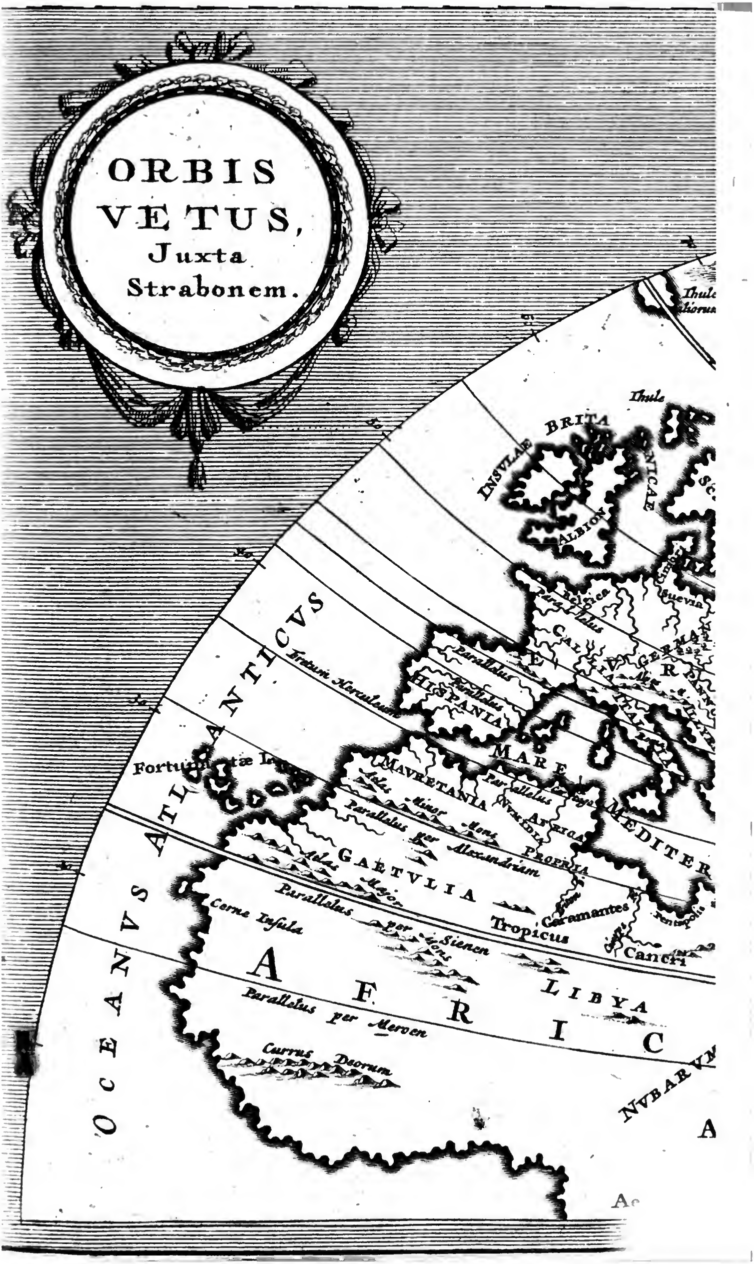
b Euſeb. Chron.

c Hier. de Script. Eccl.

d Iren. l. 5. c. 30.

e Hier. l. 1. in Jovin.

(1) Cletum ab Analleto ſecernendum non eſſe pereruditè demonſtravit Pearſonius in Diſſertationibus poſthumis, idque non ex Irenæo tantùm, ſed ex omnibus Græcis. Hunc porro non Anacletum, ſed Anencletum vocari ibidem oſtendit Pearſenius.

ORBIS
VETUS,
Juxta
Strabonem.
OCEANVS ATLANTICVS
Fretum Herculeum
HISPANIA
Parallelus
INSVLAE BRITANNICAE
ALBION
Thule
Belgica
Suevia
GALLIA
GERMANIA
MARE MEDITER
MAVRETANIA
Atlas Minor Mons
NVMIDIA
AFRICA PROPRIA
Parallelus per Alexandriam
GAETVLIA
Atlas Major
Garamantes
Tropicus Cancri
Pentapolis
Cerne Insula
Parallelus per Sienen
LIBYA
A F R I C
Parallelus per Meroen
Currus Deorum
NVBARVM
A

DAC
RANE
MARMA
REGIO
E T E
ſive

Tertulliano Hieronymus approbat. Paſſi ſunt & *Flavius Clemens* Conſul *Domitiani* conſobrinus, & uxor ejus *Flavia Domitilla* ejuſdem Imperatoris cognata; quibus ἀθεότητ☉ & *Judaiſmi* crimen impactum, ut ſcribit (*a*) *Dio*; *Domitillam* ait *Euſebius*, ſive *Hieronymus* in *Chronico*, *Clementis* Conſulis ex ſorore fuiſſe neptem, & eamdem virginem *Romanum Martyrologium* nominat.

A 68. Chriſti ad 96.

a Dio. l. 67.

Hæretici porrò eodem intervallo complures exſtiterunt. Præcipui verò *Simon Magus* à *Petro* Apoſtolo de ſublimi dejectus; *Nicolaus*, à quo *Nicolaitarum* ſecta profluxit: (*b*) *Hymenæus*, *Philetus*, *Phygellus*, *Alexander*, quorum Apoſtolus meminit. (*c*) *Ebion* poſt excidium *Hieroſolymitanum* hæreſis ſuæ venena ſparſit, ut ſcribit *Epiphanius*. *Menander* item, ac *Cerinthus*, temporibus iiſdem vixêre.

Hæretici.

b 2. Tim. 1. & 2. & 4.

c Epiph. Hær. 30.

CAPUT VI.

De viris doctrinæ laude præſtantibus, qui ab ortu Chriſti *ad* Domitiani *obitum ſæculo ferè integro floruerunt.*

ILLUSTRAVIT hanc ætatem *Judæi Philonis* eloquentia pariter ac ſapientia, (*d*) qui publica pro *Judæis Alexandrinis* legatione functus eſt apud *Cajum* Imperatorem. Tum *Muſonius Tyrrhenus Vulſiniis* oriundus, ſectâ *Stoïcus*, qui *Neronis* tempore vixit, ut ait *Suidas*. *Apollonius Tyaneus Muſonii* familiaris. *Demetrius Cynicus* multùm ab (*e*) *Seneca* laudatus. Longè verò clariſſimus habitus eſt *Seneca* ipſe *Stoïcus*, ac *Neronis* præceptor, & ab eodem mori coactus. Sub *Tiberio* floruit (*f*) *Strabo* Philoſophus pariter & Geographus ſcriptor. Sub *Nerone* Poëtæ celebres fuêre *Lucanus*; *Silius Italicus*, quo *Nero* Conſule

Philo Judæus.

d Philo de Legat.

Muſonius.

Tyaneus.

Seneca.

e Sen. ep. 63.

f Strabo 13.

Poëtæ celebres.

A 68. Chriſti ad 96. ſule mortuus eſt; *Perſius* Satyricus. Paulò pòſt ſub *Domitiano*, *Martialis*, *Valerius Flaccus*, *Statius*, *Juvenalis*. Hiſtorici, *Suetonius*, *Tacitus*: inter *Judæos* (*a*) *Joſephus*, qui anno *Domitiani* 13. *Chriſti* circiter 93. *Antiquitates Judaicas* abſolvit, ætatis anno 56. ut ipſe profitetur. Ita natus erit anno *Chriſti* 37. *Caji Caligulæ* primo; quod in vita ipſe ſua teſtatur. Ejus æqualis & æmulus fuit *Juſtus Tiberiadenſis*, de quo (*b*) *Photius*. *Veſpaſiano* quoque Principe exſtitiſſe fertur *Q. Curtius* poſitiſſimus Hiſtoricus. Eruditionis variæ palmam tulêre ſub *Tiberio*, Grammaticus *Appio Alexandriâ* oriundus; *Plinius ſenior*, qui *Titi* anno 2. dum *Veſuvii* montis incendium propiùs, quam tutum erat, intuetur, (*c*) exſtinctus eſt *Chriſti* anno 80. *Plinius* item *junior* illius ſorore natus ſub *Domitiano* ac *Trajano* celebris fuit; eodemque tempore *Quintilianus*. *Aſconius Pedianus* Ciceronis interpres longè nobiliſſimus anno *Veſpaſiani* 7. ut ſcribit *Hieronymus* in *Chronico*, natus annos 73. luminibus captus, duodecim poſtea vixit annos.

a Joſeph. in fine l. 20.

b Phot. cod. 35.

Plinius.

c Plin. Jun. l. 6. ep. 16.

Aſconius, *Q. Quintilianus*.

CAPUT VII.

A 96. Chriſti ad 138.

De Nerva, Trajano, *&* Hadriano, *& quæ ab iis, vel eorum temporibus geſta.*

A 96. *Chriſti* ad 138.

COCCEJUS *Nerva* oppido *Narnienſi* genitus, grandi jam ætate poſt *Domitianum* ſuſcepit imperium anno *Chriſti* 96. & ad annum integrum menſes 4. dieſque 11. adjecit, Princeps optimus, ſed propter ætatem contemptus. *Domitiani* acta reſcidit; & quæ per vim & injuſtitiam erant adempta, reſtituit. Ita ſe demùm in imperio vixiſſe dicebat, ut, quo minus tutò privatus poſſet vivere,

d Dio. 68. Aur. Victor. Eutr. Vide Par. 2. l. 4. c. 6.

vere, nihil metueret. Sed ei ad compeſcendum militem auctoritas defuit. Itaque *Domitiani* interfectores, à quibus imperium acceperat, illo repugnante à Prætorianis jugulati ſunt. Ideo *Trojanam Germaniam* adminiſtrantem in filium adoptavit; cum quo (*a*) tribus vixit menſibus. Obiit 6. Cal. *Febr.* (*b*) cùm vixiſſet annos 65. menſes 10. dies 10. *Eutropius* annos vitæ ejus numerat duos & ſeptuaginta.

A 96. Chriſti ad. 138.

a Victor.

b Dio.

Anno ergo duodecenteſimo *Chriſti Ulpius Trajanus* cepit imperium apud *Agrippinam Coloniam*, annum agens 42. ex urbe *Tudertina* oriundus, ut ſcribit (*c*) *Victor.* (*d*) *Eutropius Italicæ* natum in *Hiſpania* memorat. Bellicæ vir rei peritus imprimis ac ſtrenuus, prudens idem, moderatus, ac mitis; ut *Optimi* cognomen omnium conſenſu meruerit. Amicis eum culpantibus, ait *Eutropius*, quòd nimis circa omnes comis eſſet, reſpondit *Talem ſe Imperatorem eſſe privatis, quales eſſe ſibi Imperatores privatus optaſſet.* *Daciam Romanis* provinciis addidit, victo Rege *Decebalo*, qui ſuapte manu periit anno *Chriſti* 102. (*e*) In Orientem profectus, *Armenios*, *Iberos*, *Colchos*, *Sarmatas*, *Oſrhoënos*, *Arabas*, *Boſphoranos* perdomuit. In *Parthos* invectus *Seleuciam*, *Cteſiphontem*, & *Babyloniam*, aliaſque ſubegit urbes. Sed dum in mare rubrum navigat, omnes illi ferè populi defecerunt; quos ſtatim per ſeſe ac per ſuos duces recepit. (*f*) Ingens illo imperante terræ motus *Antiochiam* evertit anno *Chriſti* 115. quo Coſſ. fuere *Meſſala* & *Pedo*; quorum hic ruinâ ſubitò eſt oppreſſus. *Trajanus* per feneſtram eductus vix evaſit. *Judæi* quoque *Cyrenenſes* in *Romanos* & *Græcos* omni crudelitatis genere graſſati ſunt per *Ægyptum* atque *Cyprum*: quos *Trajanus* per *Martium Turbonem* infinitâ ſtrage compeſcuit. Tandem rebellantibus *Parthis*,

Trajanus.

c Dio. l. 68. Vict.

d Eutr. 8.

Trajani aureum dictum.

e Dio. Euſeb. Chron.

f Dio.

A 96. Chriſti ad 138. *this*, qui ab *Romano* Imperatore datum ſibi Regem expulerant, dum in illos arma molitur, in ægritudinem incidit; ob quam *Selinuntem* in *Cilicia* delatus obiit IV. Eid. *Aug.* anno *Chriſti* 117. ab eoque *Trajanopolis* urbs ipſa nomen accepit. Vixit, ut ſcribit *Victor*, annos 64. minus uno habet *Eutropius*. Imperavit annos 19. menſes 6. dies 15. ait (*a*) *Dio*.

a Dio. 68.

Hadrianus.

(*b*) *Ælius Hadrianus Trajani* conſobrinus, ejuſque popularis, (nam *Italicâ* ortum acceperit) *Plotinæ* favore, quæ uxor *Trajani* fuit, imperare cœpit anno *Chriſti* 117. vir ingenio varius ac multiplex, & ad virtutes perinde atque vitia factus. Artium in eo ſtudium pænè omnium fuit, etiam minutiſſimarum, quarum peritos, tanquam æmulos, obterere conſueverat. Præſtanti idem memoriâ & in obeundis provinciis aſſiduus ac diligens. Itaque tantum terrarum nemo peragravit. Mortuo *Trajano*, *Parthis Armenia*, *Aſſyria*, *Meſopotamia* ceſſit; *Daciam* quoque relicturus, niſi tot *Romanorum* civium, quæ illic erant, millia perdere eſſet veritus.

b Spartian. Dio. 66. Vict. Eutr. 8. Par. 2. l. 4. c. 6.

Hieroſolymam inſtaurat.

(*c*) Sub hoc *Judæi* tumultuantes primùm à *Martio Turbone* compreſſi ſunt anno ejus imperii ſecundo. Poſtea *Hieroſolymam* inſtauravit, quam *Æliam Capitolinam* vocavit, eoque coloniam deduxit; atque in eodem loco ubi templum ſteterat, alterum in honorem *Jovis* conſtituit. Quæ res *Judæorum* animos ita commovit ut ad arma converſi atrociùs, quàm unquam aliàs, bellum excitarint, duce *Barcocheba*, contra quos *Hadrianus* cùm alios belli peritos Imperatores, tum *Julium Severum* è *Britanniis* accivit; à quo paulatim oppreſſi *Judæi*, & internecione deleti ſunt. Cæſa *Judæorum* eo bello quingenta octoginta millia ſcribit *Dio*, præter innumerabilem multitudinem, quam fames, morbus, aut incendium

c Spart. Dio. 69. Xiphil. Euſeb. Chron. Oroſ. 7. c. 13.

Judæi internecione deleti.

dium abſumpſit; adeo ut *Palæſtina* pænè ad ſolitudinem redacta ſit. Ex illo tempore *Hieroſolymam* adire *Judæis* ſub pœna mortis vetitum fuit; (*a*) niſi quòd uno quotannis die lugendi gratiâ adire conceſſum eſt. Belli hujus exitus in annum *Chriſti* 135. incurrit, quo *Hadrianus* imperii viceſimum iniit. A 96. Chriſti ad 138.

a Greg. Naz. Orat. 12.

(*b*) Ad extremum ævo jam ingraveſcente, morbiſque confectus, prole cùm careret, *Cejonium Commodum Verum* adoptavit, quem *Ælium Verum* nominavit, ac *Cæſarem* fecit anno *Chriſti* 137. at is Cal. *Januariis* anni ſequentis exſtinctus eſt, ut ſcribit *Spartianus*. *Hadrianus* itaque affectâ valetudine *Arium Antoninum*, qui poſtea *Pius* eſt dictus, adoptavit, eâ lege, ut ille ſibi duos adoptaret, *Annium Verum Ælii Veri* filium, & *Marcum Aurelium Antoninum*. Demùm occiſo *Serviano* ſororis ſuæ viro nonagenario, aliiſque plurimis, cùm vitæ tædio ſibi mortem afferre tentaſſet, apud *Bajas* periit in conſpectu *Antonini Pii*, VI. Eid. *Jul.* anno *Chriſti* 138. (*c*) cùm vixiſſet annos 62. menſes 5. dies 17. imperaſſet annos 21. menſes 11.

b Spart. Dio. 69. Eutrop. Vict.

c Dio. 69. Xiphil. Spart. Vide 11. de Doct. Temp. c. 21.

CAPUT VIII.

De Antonino Pio, Marco Aurelio, Lucio Vero, Commodo.

A 138. *Chriſti* ad 192.

(*d*) ANTONINUS *Pius* adoptatus ab *Hadriano Romanæ* rei præfuit anno *Chriſti* 138. tantâ virtute ac bonitate, ut exempla omnia ſuperârit. Patris enim potiùs affectu, quàm Principis, Rempublicam tractavit atque orbem terrarum ſine bello, quamdiu imperavit, ſolâ auctoritate rexit; ideòque cum *Numa* comparatus eſt. Hunc exteri

Antoninus Pius.

d Capitolinus. Victor. Eutr. 8.

A 138. Chriſti ad 196. teri ac longinqui Reges & populi adeo veriti ſunt, ut controverſiarum ſuarum arbitrium ab eo poſcerent. In eos, qui contra ſe conſpiraverant, inquiri vetuit. Moritur (a) anno ætatis 70. imperii 24. *Victor* annos ætati illius aſſignat 72. In 161. porrò *Chriſti* annum mors ejus incidit, Nonaſque *Martias*, cùm cœpiſſet anno 138. ex ante diem VI. Eid. *Jul.* Ita viginti duos annos cum octo fere menſibus geſſit imperium.

a Capitol.

M. Aurelius. Poſt hunc imperavit *Marcus Aurelius*, *Pii* gener: hujus enim filiam *Valeriam Fauſtinam* in matrimonium habuit. Is ab ineunte ætate cùm cæteris artibus, tùm ſapientiæ ſtudiis excultus, hanc ipſam non minùs vitâ moribuſque, quàm ſermone ac profeſſione præ ſe tulit. Principio *L. Ælium Verum*, cui *Lucillam* filiam collocarat, imperii participem fecit. Ac tum primùm duo Imperatores *Augusti* nomine Rempublicam geſſerunt. *Tantùmque hujus rei & novitas & dignitas valuit, ut Faſti Conſulares nonnulli ab his ſumerent ordinem Conſulum* ait (b) *Spartianus*. Ambo igitur ad undecimum annum communiter imperarunt, ut idem teſtatur cum *Eutropio*, vitæ inſtitutis inter ſe diſſimillimi. Nam *Verus* iners, luxuque perditus, ac parum civili ingenio fuit, quod fratris reverentia moderabatur. (c) A quo miſſus adverſus *Parthos*, quadriennio toto per duces ſuos rem proſperè geſſit. Itaque de *Parthis* ambo triumpharunt. *Marcomanicum* poſtea bellum ab iiſdem ſuſcipitur. Sed in ipſa profectione *Verus* apoplexiâ correptus inter *Concordiam* & *Altinum* periit anno *Chriſti* 171. ſi undecimum imperii annum attigit: vel 169. ſi nonum haud exceſſit. Nam utrumque refert *Euſebii Chronicon*. Solus ergo cum *Marcomanis*, quibus *Quadi*, *Vandali*, *Sarmatæ*, *Suevi*, ac barbari ſe omnes adjunxerant, *M. Aurelius* triennio confli-

b Spart. in Vero. Eutr. 8.

Verus.

c Capitol.

Marci Aurelii virtus.

conflixit, ait *Eutropius*, ac periculoſiſſimo bello perdomuit: (*a*) in quo ſiti aliquando laborantem exercitum *Chriſtiana* legio impetratâ de cœlo pluviâ recreavit; quod ſub annum *Chriſti* 174. contigiſſe *Euſebius* oſtendit. Ad hujus belli ſumptus, exhauſto ærario, ne quem exactionibus oneraret, imperatoriam omnem ſuppellectilem ornatumque diſtraxit; & poſt victoriam, emptoribus, qui reddere comparata vellent, pretia reſtituit. (*b*) *Avidius Caſſius* falſo mortis illius allato rumore tyrannidem cepit, ac poſt tres menſes occiſus eſt. *M. Aurelius*, annis 19. ac menſibus undecim in imperio tranſactis, apud *Vindobonam*, ſive *Viennam*, morbo eſt exſtinctus anno *Chriſti* 180. natus annos 59. ait *Victor*; quippe editus eſt in lucem avo ſuo *Vero* & *Augure* Coſſ. auctore *Capitolino*, qui in annum competunt *Chriſti* 121.

A 138. Chriſti ad 192. *Marci Aurelii virtus.*

a Xiphil. Euſeb. Chron. & 5. Hiſt. c. 5.

b Volcat. Gallus.

(*c*) Optimo patri nequiſſimus filius ſuffectus eſt *Aurelius Commodus Antoninus*, crudelitate, libidine, avaritiâ, fœdis & Imperatore indignis artibus *Neroni* ſimillimus. Cum *Germanis* initiò rebus compoſitis, *Romæ* triumphavit. Idem *Lucillam* ſororem, quæ cum aliis pleriſque contra ſe conſpirarat, occîdit, *Perenni* Præfecto Prætorio quæſtionem habente; qui & ipſe poſtea ſimili in culpa deprehenſus capite pœnas luit. Exinde Prætorio præfecti ſunt duo. *Perennis* potentiæ ſucceſſit *Cleander* populo propter ſævitiam & avaritiam inviſus; qui exortâ ſeditione juſſu *Commodi* interemptus eſt. Denique ſuorum inſidiis, quibus necem deſtinarat, opprimitur anno imperii exacto duodecimo, ſuperque menſibus 9. ac diebus 14. ait *Xiphilinus*, cùm vixiſſet annos 31. menſes 4. (*d*) Siquidem natus eſt patre *M. Aurelio* ac *L. Vero* Coſſ. anno *Chriſti* 161. mors autem ejus incidit in annum *Chriſti* 192. pridie Calendas *Januarii*.

Commodus.

c Xiphil. Capitol. Herodian. 1. Vict. Eutrop.

d Lamprid.

A 138. Christi ad 192.

CAPUT IX.

Chriſtiana res, & à quibus vel ſanguine, vel ſtylo, ſub illis Principibus defenſa; tùm qui inter Gentiles doctrinâ celebres; item Hæretici.

TRAJANO rerum potiente non ſtatim in *Chriſtianos* nova indicta perſecutio eſt; ſed *Domitiani* edicto ſemel orta Martyres aliquot dedit, è quibus inſignis fuit (1) *S. Clemens Romanus* Pontifex, (*a*) qui anno tertio *Trajani* mortuus eſt, cùm ſediſſet annos 9. menſeſque ſex. Cui ſucceſſit *Anacletus*.

S. Clemens.

a Hier. de Script. Eccl.

(*b*) In *Bithynia* verò *C. Plinius* Proconſul de *Chriſtianis* habitâ quæſtione, cùm eos falſis criminibus paſſim accuſari deprehendiſſet, ex *Trajani* reſcripto inquirere deſiit; ſic ut oblatos tantùm obſtinatoſque puniret.

b Plin. l. 10. Ep. 98. Euſeb. 3. Hiſt. c. 33. & in Chr. ex Tert. Apol.

Porrò anno *Trajani* circiter decimo, tertia ab eodem (*c*) mota perſecutio eſt, in qua *Simeon Cleophæ* filius annos natus 120. cruci ſuffigitur; nec non *Ignatius Romam* ex *Aſia* perductus in amphitheatro leonibus objicitur anno *Chriſti* 108. & errat videlicet *Maximus* Martyr, qui, quòd *Dionyſius* in *cap.* 5. *de Divinis Nominibus Ignatium* citat, ante *Domitianum* necem ejuſdem *Ignatii* collocat. *Oneſimus* item *S. Pauli* diſcipulus *Epheſi* Epiſcopus pro *Chriſto* patitur; & *Anacletus* Papa, cùm ſediſſet annos 9. menſes 3. quem *Evariſtus* excepit.

Perſecutio Trajani.

c Euſeb. Chron. & 3. Hiſt. c. 32. & ſeq.

Trajani

(1) S. Clementem Romanam ſedem obtinuiſſe ante everſam Jeruſalem, everſumque Templum, id eſt ante annum æræ vulgaris 71. concludunt eruditi quidam ex ejus Epiſtola ad Corinthios in qua loquitur de Templo, de Sacrificiis, de Levitis & Miniſtris velut ſi nondum abolita eſſent Templum & ſacrificia. Ultro ſe Pontificatu abdicaviſſe exiſtimavit Epiphanius in hæreſi Carpocratianorum, eamque abdicationem ſignificari volunt eruditi in Epiſtola 1. ejudem Clementis ad Corinthios.

Trajani perſecutionem ſucceſſor ejus propagavit *Hadrianus*, & in Martyres plurimos ſæviit. *Evariſtus* Papa ſub illo cæſus *Alexandro* ſedem reliquit; quam hic anno *Hadriani* 15. martyrio perfunctus *Sixto* tranſmiſit; (*a*) cum jam *Fauſtinus* & *Jovita Brixiani* illius juſſu necati eſſent circa annum ejus 4.

A 138. Chriſti ad 192.

Perſecutio Hadriani.

a Acta SS. Fauſt & Jov.

Imperante *Antonino Pio Juſtinus Martyr* (*b*) *Apologeticum* unum edidit; (1) alterum *M. Aurelio* & *L. Vero*; quorum ſub initium illuſtre martyrium obiit.

Romani verò Pontifices pro *Chriſto* cæſi ſunt, *Sixtus* anno ſecundo *Antonini*, cùm annos ſediſſet propemodum decem; (2) *Teleſphorus* anno ejuſdem 14. *Hyginius* anno 18. *Aurelii* verò anno 5. paſſus eſt *Pius*. (*c*) Huic ſucceſſit *Anicetus*; occiſus & ipſe anno illius 13. Eo Eccleſiam adminiſtrante (3) *Polycarpus Smyrnæ* Epiſcopus *Romam* adiit, ac paulò pòſt circa annum ſeptimum *M. Aurelii*, egregium in *Aſia* pro *Chriſto* certamen obiit. In eadem provincia paſſus eſt & *Pionius*. *Soter* poſt *Anicetum Romæ* cùm ſediſſet annos 4. agonem implevit, eique ſubrogatus eſt *Eleutherus* anno circiter *M. Aurelii* 17. (*d*) quando in *Galliis* ferali Imperatorum edicto *Chriſtiani* complures occiſi ſunt, inter quos *Lugdunenſes* Martyres excelluerunt; præſertim *Photinus* Epiſcopus, *Attalus*, *Alexander* Medicus, *Blandina*. *Actum primùm* (ait (*e*) *Severus*) *intra* Gallias *martyria viſa*, *ſeriùs trans* Alpes *Dei religione ſuſcepta*. Id anno evenit *Chriſti* 177. Paſſa eſt *Romæ* quoque ſub *Aurelio* (*f*) *S. Felicitas*

Iuſtinus Martyr.

b Euſeb. l. 4. Hiſt. c. 16. Hier. de Script.

Polycarpus.

c Iren. l. 3. c. 3. Euſ. l. 4. Hiſt. c. 14 & ſeq. & in Chron.

d Euſ. l. 5. Hiſt. c. 1. & ſeq.

Lugdunenſes Martyres.

e Lib. 2.

f Martyrol. Rom.

(1) Hanc primam Apologiam quæ in Vulgaris ſecundum obtinet locum ſcriptam fuiſſe an. æræ vulgaris 140. erudite probat R. P. Pagi in Critica ad Annales Baronii.

(2) Poſt Apoſtolum Petrum Teleſphorum primùm ex Romanis Pontificibus Martyrium ſubiiſſe putant aliqui ex eo quod Irenæus hunc primum Martyrem nuncupet, non verò alios ante ipſum ſi Petrum excipias.

(3) Polycarpum Romam veniſſe ann. æræ vulgaris 157. exiſtimat & oſtendit Pagi ad Annales Baronii.

A 68. Chriſti ad 96. Victores *Hieroſolymam* reverſi cùm alios belli duces eligunt, tum *Joſephum Matthiæ* filium. *Joſephus Hiſtoricus.* (*a*) Anno *Chriſti* 67. *Veſpaſianus* per *Galilæam* ac *Judæam* arma circumferens, præter oppida pleraque, ducem ipſum belli *Joſephum* in poteſtatem redigit, à quo & illi prædictum eſt imperium. Poſtremò caput gentis *Hieroſolymam* aggreſſus, mox interruptam *Neronis* aliorumque cæde Principum obſidionem per *Titum* filium jam *Auguſtus* inſtaurat anno imperii ſecundo, *Chriſti* 70. per Azymorum dies; ac demum (*b*) *Loi* decimo, ſive *Auguſti* 5. die, templo ſuccenſo, urbs eſt capta penitùs, (*c*) *Gorpiæi* 8. qui *Septembris* 1. reſpondet, feriâ 7. ut *Xiphilinus* ex *Dione* prodidit.

a Joſeph. l. de Exc. 1. c. 14. Suet. Xiph.

b Joſeph. 6. de Exc. c. 26.

c Id. lib. 6. 47.

Ea clades *Judaicæ* genti ac nomini exitium attulit, tantaque vis calamitatis, ac tam multiplex malorum ſpecies fuit, ut appareret ob unius Filii Dei indigniſſimam necem pœnas iſtas eſſe perſolutas. (*d*) Nam & horrenda fames incluſos mœnibus in eam rabiem impulit, ut humanis veſcerentur carnibus, ac natorum etiam corpora matres abſumerent: & undecies centena millia, quod fando vix auditum erat, unâ illâ obſidione perierunt. Urbs ipſa denique ſolo æquata; (*e*) cui & aratrum victor impreſſit. Anno imperii tertio, *Chriſti* 71. (*f*) *Veſpaſianus* cum *Tito* filio de *Judæis* triumphavit, ac tum *Jani* templum occluſit, & Pacis ædificare cœpit. Eodem anno tumultuantibus *Alexandriæ Judæis*, (*g*) *Lupus* Præfectus templum ipſorum *Onion* dictum ab *Onia* Pontifice, qui illud fundarat, obſtruxit. Dehinc Conſulatu ſuo nono, quem cum *Tito* filio geſſit, (*h*) deceſſit ex morbo, dum legationibus operam daret, aſſerens *Imperatorem ſtantem mori oportere.* Fuit hic annus *Chriſti* 79. dies, VIII. Calend. *Julias*, cùm annos vixiſſet 69. menſem 1. dies 7. imperaſſet annos decem.

d Joſeph. Lib. 7. de Excid. Dio. 66.

e Hieron. in 8. Zach.

f Joſeph. 7. c. 24. vel 26:

g Id. c. 30. vel λζ.

h Suet. in Veſp. c. 24. Dio. 66.

(*a*) In-

(*a*) Inter optimos Imperatores jure nume- A 68.
ratur, qui *Veſpaſiano* patri ſuffectus eſt; *Ti-* Chriſti
tus; etſi, antequam imperaret, crudelitatis, ad 96.
avaritiæ, ac libidinis ſuſpectus fuerit; ſed *a* Suet.
qualeſcumque mores ſuos in principatu ſic in Xiphil.
melius convertit, ut amor ac deliciæ generis *Titus.*
humani vocari meruerit. Præcipua in illo manſuetudinis ac facilitatis laus exſtitit. Nulli negare quicquam ſolitus, ajebat, *Neminem à Principe triſtem oportere diſcedere.* Cùm ſuper cœnam recordatus eſſet, nihil ſe cuiquam eo die præſtitiſſe, *Amici*, inquit, *diem perdidi.* Eo imperante, anno *Chriſti* 80. ex *Veſuvio* monte ingens vis flammarum ac mox
cineris erupit. (*b*) Hæc verò in *Africam*, *Sy-* *b* Xiphil.
riam, & *Ægyptum* uſque pervaſit. Oppida Plin. Jun.
periêre duo, *Pompeji* & *Herculanum*. Amphi- l. 6. Ep.
theatrum & thermas ſuo nomine dedicavit. 16.

Moritur anno *Chriſti* 81. Eid. *Septembris*, poſt annos duos, ac menſes totidem, dieſ-
que 20. quàm ſucceſſerat patri, (*c*) altero & *c* Suet.
quadrageſimo ætatis anno; non ſine dati ab
fratre *Domitiano* veneni ſuſpicione. *Domitianus.*

Incredibile ſui deſiderium *Titus* moriens Se-
natui populoque reliquerat. Auxit (*d*) id *Do-* *d* Suet.
mitianus frater ejus ac ſucceſſor, pænè omnium, Xiph.
qui hactenus fuerunt, ac deinde vixerunt, Principum teterrimus. Atqui inter initia principatus clementiæ juſtitiæque nonnullum ſpecimen ediderat. Sed mox indolem prodidit, ac ſævitiâ, rapacitate, luxuriâ æmulum ſe
Neronis oſtendit. In muneribus ac ſpectacu- *e* Suet. 4.
lis effuſus, quinquennale inter alia certamen Cenſor.
inſtituit, *Capitolino Jovi* triplex, muſicum, c. 16.
equeſtre, gymnicum, anno *Chriſti* 86. Primus ſe *Dominum* ac *Deum* appellari, voluit. Initium imperandi cùm habuiſſet anno *Chriſti* 81. conſpiratione ſuorum opprimitur anno 96. decimo quarto Calend. *Octobris*, anno ætatis 45. cum imperaſſet annos 15. dies 6.

A 68. Chriſti ad 96.

CAPUT V.

De Chriſtiana *re ab exitu* Neronis *ad ultimum annum* Domitiani, *ſive*

A 68. *Chriſti* ad 96.

CHRISTIANÆ res illius temporis haud magna in luce verſantur, ſcriptorum magis inopiâ, quàm quia mandari quod poſſet literis exſtaret nihil. Nam neque parva, neque ſcitu indigna credibile eſt Apoſtolos, ac *Chriſti* Diſcipulos, toto orbe geſſiſſe; ſed pleraque fabulis & incertis narrationibus adſperſa ſunt. Tum nos præcipua tantùm capita rerum, non exactam ſingulorum hiſtoriam mandare huic libro decrevimus.

Romani pontifices.

a Iren. l. 3. c. 3. Tert. Carm. cont. Mar. l. 3. Euſ. Chron. Epiph. Hær. 28.

Petro ab *Nerone* interfecto, *Romanam* Eccleſiam *Linus* regendam ſuſcepit, ut (*a*) antiqui Scriptores aſſerunt; quibus ſuffragatur vetus *Indiculus Romanorum Pontificum Liberii* tempore contextus, quem penes nos habemus. Huic annos 11. menſes 2. cum diebus aliquot aſſignant; ut anno *Chriſti* 78. deceſſerit. Cui (1) *Cletus* deinde ſucceſſit, quem *Anacletum* vocat *Irenæus*, ut & *Græci* complures, ac duodecim annis ſedit, menſibuſque ſeptem; & martyrium fecit anno *Chriſti* 91. ac ſucceſſorem habuit *Clementem*. (*b*) Anno porrò *Domitiani* 13. vel 14. *Chriſtianum* in nomen ardere perſecutio cœpit; in qua S. *Joannes* Apoſtolus in *Patmon* inſulam relegatus (*c*) ſcripſit *Apocalypſin*, (*d*) ſub exitum *Domitiani*, cùm antea *Romæ* in fervens demerſus oleum illæſus abiiſſet, (*e*) quod ex *Tertul-*

b Euſeb. Chron.

c Hier. de Script. Eccl.

d Iren. l. 5. c. 30.

e Hier. l. 1. in Jovin.

(1) Cletum ab Anacleto ſecernendum non eſſe pereruditè demonſtravit Pearſonius in Diſſertationibus poſthumis, idque non ex Irenæo tantùm, ſed ex omnibus Græcis. Hunc porro non Anacletum, ſed Anencletum vocari ibidem oſtendit Pearſonius.

ORBIS VETUS, Juxta Strabonem.
Thule
INSULAE BRITANNICAE
ALBION
Belgica
Parallelus
GALLIA
HISPANIA
Fretum Herculeum
Parallelus
MARE
MEDITER
OCEANUS ATLANTICUS
Fortunatae Insulae
MAURETANIA
Atlas Minor
Parallelus per Alexandriam
AFRICA PROPRIA
Carthago
NUMIDIA
GAETULIA
Atlas Major
Parallelus per Sienen
Garamantes
Tropicus Cancri
Corne Insula
LIBYA
AFRIC
Parallelus per Meroen
Currus Deorum
NUBARUM
Suevia
GERMANIA
Cimbri

DAC
RANE
Alexand
MARMA
REGIO
E T E

Tertulliano Hieronymus approbat. Paſſi ſunt & *Flavius Clemens* Conſul *Domitiani* conſobrinus, & uxor ejus *Flavia Domitilla* ejuſdem Imperatoris cognata; quibus ἀθεότητος & *Judaiſmi* crimen impactum, ut ſcribit (*a*) *Dio*; *Domitillam* ait *Euſebius*, ſive *Hieronymus* in *Chronico*, *Clementis* Conſulis ex ſorore fuiſſe neptem, & eamdem virginem *Romanum Martyrologium* nominat.

A 68. Chriſti ad 96.

a Dio. l. 67.

Hæretici porrò eodem intervallo complures exſtiterunt. Præcipui verò *Simon Magus* à *Petro* Apoſtolo de ſublimi dejectus; *Nicolaus*, à quo *Nicolaitarum* ſecta profluxit: (*b*) *Hymenæus*, *Philetus*, *Phygellus*, *Alexander*, quorum Apoſtolus meminit. (*c*) *Ebion* poſt excidium *Hieroſolymitanum* hæreſis ſuæ venena ſparſit, ut ſcribit *Epiphanius*. *Menander* item, ac *Cerinthus*, temporibus iiſdem vixêre.

Hæretici.

b 2. Tim. 1. & 2. & 4.

c Epiph. Hær. 30.

CAPUT VI.

De viris doctrinæ laude præſtantibus, qui ab ortu Chriſti *ad* Domitiani *obitum ſæculo ferè integro floruerunt.*

ILLUSTRAVIT hanc ætatem *Judæi Philonis* eloquentia pariter ac ſapientia, (*d*) qui publica pro *Judæis Alexandrinis* legatione functus eſt apud *Cajum* Imperatorem. Tum *Muſonius Tyrrhenus Vulſiniis* oriundus, ſectâ *Stoïcus*, qui *Neronis* tempore vixit, ut ait *Suidas*. *Apollonius Tyaneus Muſonii* familiaris. *Demetrius Cynicus* multùm ab (*e*) *Seneca* laudatus. Longè verò clariſſimus habitus eſt *Seneca* ipſe *Stoïcus*, ac *Neronis* præceptor, & ab eodem mori coactus. Sub *Tiberio* floruit (*f*) *Strabo* Philoſophus pariter & Geographus ſcriptor. Sub *Nerone* Poëtæ celebres fuêre *Lucanus*; *Silius Italicus*, quo *Nero* Conſule

Philo Iudæus.

d Philo de Legat.

Muſonius.

Tyaneus.

Seneca.

e Sen. ep. 63.

f Strabo 13.

Poëtæ celebres.

A 68. Chriſti ad 96. ſule mortuus eſt; *Perſius* Satyricus. Paulò pòſt ſub *Domitiano*, *Martialis*, *Valerius Flaccus*, *Statius*, *Juvenalis*. Hiſtorici, *Suetonius*, *Tacitus*: inter *Judæos* (*a*) *Joſephus*, qui anno *Domitiani* 13. *Chriſti* circiter 93. *Antiquitates Judaicas* abſolvit, ætatis anno 56. ut ipſe profitetur. Ita natus erit anno *Chriſti* 37. *Caji Caligulæ* primo; quod in vita ipſe ſua teſtatur. Ejus æqualis & æmulus fuit *Juſtus Tiberiadenſis*, de quo (*b*) *Photius*. *Veſpaſiano* quoque Principe exſtitiſſe fertur *Q. Curtius* poſitiſſimus Hiſtoricus. Eruditionis variæ palmam tulêre ſub *Tiberio*, Grammaticus *Appio Alexandriâ* oriundus; *Plinius ſenior*, qui *Titi* anno 2. dum *Veſuvii* montis incendium propiùs, quam tutum erat, intuetur, (*c*) exſtinctus eſt *Chriſti* anno 80. *Plinius* item *junior* illius ſorore natus ſub *Domitiano* ac *Trajano* celebris fuit; eodemque tempore *Quintilianus*. *Aſconius Pedianus* Ciceronis interpres longè nobiliſſimus anno *Veſpaſiani* 7. ut ſcribit *Hieronymus* in *Chronico*, natus annos 73. luminibus captus, duodecim poſtea vixit annos.

a Joſeph. in fine l. 20.

b Phot. cod. 35.

Plinius.

c Plin. Jun. l. 6. ep. 16.

Aſconius, Q. Quintilianus.

CAPUT VII.

A 96. Chriſti ad 138.

De Nerva, Trajano, *&* Hadriano, *& quæ ab iis, vel eorum temporibus geſta.*

A 96. *Chriſti* ad 138.

COCCEJUS *Nerva* oppido *Narnienſi* genitus, grandi jam ætate poſt *Domitianum* ſuſcepit imperium anno *Chriſti* 96. & ad annum integrum menſes 4. dieſque 11. adjecit, Princeps optimus, ſed propter ætatem contemptus. *Domitiani* acta reſcidit; & quæ per vim & injuſtitiam erant adempta, reſtituit. Ita ſe demùm in imperio vixiſſe dicebat, ut, quo minus tutò privatus poſſet vivere,

d Dio. 68. Aur. Victor. Eutr. Vide Par. 2. l. 4. c. 6.

vere, nihil metueret. Sed ei ad compeſcendum militem auctoritas defuit. Itaque *Domitiani* interfectores, à quibus imperium acceperat, illo repugnante à Prætorianis jugulati ſunt. Ideo *Trojanam Germaniam* adminiſtrantem in filium adoptavit; cum quo (*a*) tribus vixit menſibus. Obiit 6. Cal. *Febr.* (*b*) cùm vixiſſet annos 65. menſes 10. dies 10. *Eutropius* annos vitæ ejus numerat duos & ſeptuaginta.

A 96. Chriſti ad. 138.

a Victor.

b Dio.

Anno ergo duodecenteſimo *Chriſti Ulpius Trajanus* cepit imperium apud *Agrippinam Coloniam*, annum agens 42. ex urbe *Tudertina* oriundus, ut ſcribit (*c*) *Victor.* (*d*) *Eutropius Italicæ* natum in *Hiſpania* memorat. Bellicæ vir rei peritus imprimis ac ſtrenuus, prudens idem, moderatus, ac mitis; ut *Optimi* cognomen omnium conſenſu meruerit. Amicis eum culpantibus, ait *Eutropius*, quòd nimis circa omnes comis eſſet, reſpondit *Talem ſe Imperatorem eſſe privatis, quales eſſe ſibi Imperatores privatus optaſſet.* *Daciam Romanis* provinciis addidit, victo Rege *Decebalo*, qui ſuapte manu periit anno *Chriſti* 102. (*e*) In Orientem profectus, *Armenios*, *Iberos*, *Colchos*, *Sarmatas*, *Oſrhoënos*, *Arabas*, *Boſphoranos* perdomuit. In *Parthos* invectus *Seleuciam*, *Cteſiphontem*, & *Babyloniam*, aliaſque ſubegit urbes. Sed dum in mare rubrum navigat, omnes illi ferè populi defecerunt; quos ſtatim per ſeſe ac per ſuos duces recepit. (*f*) Ingens illo imperante terræ motus *Antiochiam* evertit anno *Chriſti* 115. quo Coſſ. fuere *Meſſala* & *Pedo*; quorum hic ruinâ ſubitò eſt oppreſſus. *Trajanus* per feneſtram eductus vix evaſit. *Judæi* quoque *Cyrenenſes* in *Romanos* & *Græcos* omni crudelitatis genere graſſati ſunt per *Ægyptum* atque *Cyprum*: quos *Trajanus* per *Martium Turbonem* infinitâ ſtrage compeſcuit. Tandem rebellantibus *Parthis*,

Trajanus.

c Dio. l. 68. Vict.

d Eutr. 8.

Trajani aureum dictum.

e Dio. Euſeb. Chron.

f Dio.

A 96. Chriſti ad 138. *this*, qui ab *Romano* Imperatore datum ſibi Regem expulerant, dum in illos arma molitur, in ægritudinem incidit; ob quam *Selinuntem* in *Cilicia* delatus obiit IV. Eid. *Aug.* anno *Chriſti* 117. ab eoque *Trajanopolis* urbs ipſa nomen accepit. Vixit, ut ſcribit *Victor*, annos 64. minus uno habet *Eutropius*. Imperavit annos 19. menſes 6. dies 15. ait (*a*) *Dio*.

a Dio. 68.

Hadrianus.

b Spartian. Dio. 66. Vict. Eutr. 8. Par. 2. l. 4. c. 6.

(*b*) *Ælius Hadrianus Trajani* conſobrinus, ejuſque popularis, (nam *Italicâ* ortum acceperit) *Plotinæ* favore, quæ uxor *Trajani* fuit, imperare cœpit anno *Chriſti* 117. vir ingenio varius ac multiplex, & ad virtutes perinde atque vitia factus. Artium in eo ſtudium pænè omnium fuit, etiam minutiſſimarum, quarum peritos, tanquam æmulos, obterere conſueverat. Præſtanti idem memoriâ & in obeundis provinciis aſſiduus ac diligens. Itaque tantum terrarum nemo peragravit. Mortuo *Trajano*, *Parthis Armenia*, *Aſſyria*, *Meſopotamia* ceſſit; *Daciam* quoque relicturus, niſi tot *Romanorum* civium, quæ illic erant, millia perdere eſſet veritus.

Hieroſolymam inſtaurat.

c Spart. Dio. 69. Xiphil. Euſeb. Chron. Oroſ. 7. c. 13.

(*c*) Sub hoc *Judæi* tumultuantes primùm à *Martio Turbone* compreſſi ſunt anno ejus imperii ſecundo. Poſtea *Hieroſolymam* inſtauravit, quam *Æliam Capitolinam* vocavit, eoque coloniam deduxit; atque in eodem loco ubi templum ſteterat, alterum in honorem *Jovis* conſtituit. Quæ res *Judæorum* animos ita commovit ut ad arma converſi atrocius, quàm unquam aliàs, bellum excitarint, duce *Barcocheba*, contra quos *Hadrianus* cùm alios belli peritos Imperatores, tum *Julium Severum* è *Britanniis* accivit; à quo paulatim oppreſſi *Judæi*, & internecione deleti ſunt.

Iudæi internecione deleti.

Cæſa *Judæorum* eo bello quingenta octoginta millia ſcribit *Dio*, præter innumerabilem multitudinem, quam fames, morbus, aut incen-

dium

dium abſumpſit; adeo ut *Palæſtina* pænè ad ſolitudinem redacta ſit. Ex illo tempore *Hieroſolymam* adire *Judæis* ſub pœna mortis vetitum fuit; (*a*) niſi quòd uno quotannis die lugendi gratiâ adire conceſſum eſt. Belli hujus exitus in annum *Chriſti* 135. incurrit, quo *Hadrianus* imperii viceſimum iniit.

A 96. Chriſti ad 138.

a Greg. Naz. Orat. 12.

(*b*) Ad extremum ævo jam ingraveſcente, morbiſque confectus, prole cùm careret, *Ceionium Commodum Verum* adoptavit, quem *Ælium Verum* nominavit, ac *Cæſarem* fecit anno *Chriſti* 137. at is Cal. *Januariis* anni ſequentis exſtinctus eſt, ut ſcribit *Spartianus*. *Hadrianus* itaque affectâ valetudine *Arium Antoninum*, qui poſtea *Pius* eſt dictus, adoptavit, eâ lege, ut ille ſibi duos adoptaret, *Annium Verum Ælii Veri* filium, & *Marcum Aurelium Antoninum*. Demùm occiſo *Serviano* ſororis ſuæ viro nonagenario, aliiſque plurimis, cùm vitæ tædio ſibi mortem afferre tentaſſet, apud *Bajas* periit in conſpectu *Antonini Pii*, VI. Eid. *Jul.* anno *Chriſti* 138. (*c*) cùm vixiſſet annos 62. menſes 5. dies 17. imperaſſet annos 21. menſes 11.

b Spart. Dio. 69. Eutrop. Vict.

c Dio. 69. Xiphil. Spart. Vide 11. de Doct. Temp. c. 21.

CAPUT VIII.

De Antonino Pio, Marco Aurelio, Lucio Vero, Commodo.

A 138. *Chriſti* ad 192.

(*d*) ANTONINUS *Pius* adoptatus ab *Hadriano Romanæ* rei præfuit anno *Chriſti* 138. tantâ virtute ac bonitate, ut exempla omnia ſuperârit. Patris enim potiùs affectu, quàm Principis, Rempublicam tractavit atque orbem terrarum ſine bello, quamdiu imperavit, ſolâ auctoritate rexit; ideòque cum *Numa* comparatus eſt. Hunc exteri

Antoninus Pius.

d Capitolinus. Victor. Eutr. 8.

A 138. Chriſti ad 196. teri ac longinqui Reges & populi adeo veriti ſunt, ut controverſiarum ſuarum arbitrium ab eo poſcerent. In eos, qui contra ſe conſpiraverant, inquiri vetuit. Moritur (a) anno ætatis 70. imperii 24. *Victor* annos ætati illius aſſignat 72. In 161. porrò *Chriſti* annum mors ejus incidit, Nonaſque *Martias*, cùm cœpiſſet anno 138. ex ante diem VI. Eid. *Jul.* Ita viginti duos annos cum octo fere menſibus geſſit imperium.

a Capitol.

M. Aurelius.

Poſt hunc imperavit *Marcus Aurelius*, *Pii* gener: hujus enim filiam *Valeriam Fauſtinam* in matrimonium habuit. Is ab ineunte ætate cùm cæteris artibus, tùm ſapientiæ ſtudiis excultus, hanc ipſam non minùs vitâ moribuſque, quàm ſermone ac profeſſione præ ſe tulit. Principio *L. Ælium Verum*, cui *Lucillam* filiam collocarat, imperii participem fecit. Ac tum primùm duo Imperatores *Augusti* nomine Rempublicam geſſerunt. *Tantùmque hujus rei & novitas & dignitas valuit, ut Faſti Conſulares nonnulli ab his ſumerent ordinem Conſulum* ait (b) *Spartianus*. Ambo igitur ad undecimum annum communiter imperarunt, ut idem teſtatur cum *Eutropio*, vitæ inſtitutis inter ſe diſſimillimi. Nam *Verus* iners, luxuque perditus, ac parum civili ingenio fuit, quod fratris reverentia moderabatur. (c) A quo miſſus adverſus *Parthos*, quadriennio toto per duces ſuos rem proſperè geſſit. Itaque de *Parthis* ambo triumpharunt. *Marcomanicum* poſtea bellum ab iiſdem ſuſcipitur. Sed in ipſa profectione *Verus* apoplexiâ correptus inter *Concordiam* & *Altinum* periit anno *Chriſti* 171. ſi undecimum imperii annum attigit: vel 169. ſi nonum haud exceſſit. Nam utrumque refert *Euſebii Chronicon*. Solus ergo cum *Marcomanis*, quibus *Quadi*, *Vandali*, *Sarmatæ*, *Suevi*, ac barbari ſe omnes adjunxerant, *M. Aurelius* triennio confli-

b Spart. in Vero. Eutr. 8.

Verus.

c Capitol.

Marci Aurelii virtus.

conflixit, ait *Eutropius*, ac periculoſiſſimo bello perdomuit: (*a*) in quo ſiti aliquando laborantem exercitum *Chriſtiana* legio impetratâ de cœlo pluviâ recreavit; quod ſub annum *Chriſti* 174. contigiſſe *Euſebius* oſtendit. Ad hujus belli ſumptus, exhauſto ærario, ne quem exactionibus oneraret, imperatoriam omnem ſuppellectilem ornatumque diſtraxit; & poſt victoriam, emptoribus, qui reddere comparata vellent, pretia reſtituit. (*b*) *Avidius Caſſius* falſo mortis illius allato rumore tyrannidem cepit, ac poſt tres menſes occiſus eſt. *M. Aurelius*, annis 19. ac menſibus undecim in imperio tranſactis, apud *Vindobonam*, ſive *Viennam*, morbo eſt exſtinctus anno *Chriſti* 180. natus annos 59. ait *Victor*; quippe editus eſt in lucem avo ſuo *Vero* & *Augure* Coſſ. auctore *Capitolino*, qui in annum competunt *Chriſti* 121.

A 138. Chriſti ad 192. *Marci Aurelii virtus.* *a* Xiphil. Euſeb. Chron. & 5. Hiſt. c. 5. *b* Volcat. Gallus.

(*c*) Optimo patri nequiſſimus filius ſuffectus eſt *Aurelius Commodus Antoninus*, crudelitate, libidine, avaritiâ, fœdis & Imperatore indignis artibus *Neroni* ſimillimus. Cum *Germanis* initiò rebus compoſitis, *Romæ* triumphavit. Idem *Lucillam* ſororem, quæ cum aliis pleriſque contra ſe conſpirarat, occîdit, *Perenni* Præfecto Prætorio quæſtionem habente; qui & ipſe poſtea ſimili in culpa deprehenſus capite pœnas luit. Exinde Prætorio præfecti ſunt duo. *Perennis* potentiæ ſucceſſit *Cleander* populo propter ſævitiam & avaritiam inviſus; qui exortâ ſeditione juſſu *Commodi* interemptus eſt. Denique ſuorum inſidiis, quibus necem deſtinarat, opprimitur anno imperii exacto duodecimo, ſuperque menſibus 9. ac diebus 14. ait *Xiphilinus*, cùm vixiſſet annos 31. menſes 4. (*d*) Siquidem natus eſt patre *M. Aurelio* ac *L. Vero* Coſſ. anno *Chriſti* 161. mors autem ejus incidit in annum *Chriſti* 192. pridie Calendas *Januarii*.

Commodus. *c* Xiphil. Capitol. Herodian. 1. Vict. Eutrop. *d* Lampr.

A 138. Christi ad 192.

CAPUT IX.

Chriſtiana *res, & à quibus vel ſanguine, vel ſtylo, ſub illis Principibus defenſa; tùm qui inter Gentiles doctrinâ celebres; item Hæretici.*

S. Clemens. TRAJANO rerum potiente non ſtatim in *Chriſtianos* nova indicta perſecutio eſt; ſed *Domitiani* edicto ſemel orta Martyres aliquot dedit, è quibus inſignis fuit (1) *S. Clemens Romanus* Pontifex, (*a*) qui anno tertio *Trajani* mortuus eſt, cùm cediſſet annos 9. menſeſque ſex. Cui ſucceſſit *Anacletus*.

a Hier. de Script. Eccl.

b Plin. l. 10. Ep. 98. Euſeb. 3. Hiſt. c. 33. & in Chr. ex Tert. Apol.

(*b*) In *Bithynia* verò *C. Plinius* Proconſul de *Chriſtianis* habitâ quæſtione, cùm eos falſis criminibus paſſim accuſari deprehendiſſet, ex *Trajani* reſcripto inquirere deſiit; ſic ut oblatos tantùm obſtinatoſque puniret.

Perſecutio Trajani.

c Euſeb. Chron. & 3. Hiſt. c. 32. & ſeq.

Porrò anno *Trajani* circiter decimo, tertia ab eodem (*c*) mota perſecutio eſt, in qua *Simeon Cleophæ* filius annos natus 120. cruci ſuffigitur; nec non *Ignatius Romam* ex *Aſia* perductus in amphitheatro leonibus objicitur anno *Chriſti* 108. & errat videlicet *Maximus* Martyr, qui, quòd *Dionyſius* in *cap.* 5. *de Divinis Nominibus Ignatium* citat, ante *Domitianum* necem ejuſdem *Ignatii* collocat. *Oneſimus* item *S. Pauli* diſcipulus *Epheſi* Epiſcopus pro *Chriſto* patitur; & *Anacletus* Papa, cùm ſediſſet annos 9. menſes 3. quem *Evariſtus* excepit.

Trajani

(1) S. Clementem Romanam ſedem obtinuiſſe ante everſam Jeruſalem, everſumque Templum, id eſt ante annum æræ vulgaris 71. concludunt eruditi quidam ex ejus Epiſtola ad Corinthios in qua loquitur de Templo, de Sacrificiis, de Levitis & Miniſtris velut ſi nondum abolita eſſent Templum & ſacrificia. Ultro ſe Pontificatu abdicaviſſe exiſtimavit Epiphanius in hæreſi Carpocratianorum, eamque abdicationem ſignificari volunt eruditi in Epiſtola 1. ejudem Clementis ad Corinthios.

Trajani perſecutionem ſucceſſor ejus propagavit *Hadrianus*, & in Martyres plurimos ſæviit. *Evariſtus* Papa ſub illo cæſus *Alexandro* ſedem reliquit; quam hic anno *Hadriani* 15. martyrio perfunctus *Sixto* tranſmiſit; (*a*) cum jam *Fauſtinus* & *Jovita Brixiani* illius juſſu necati eſſent circa annum ejus 4.

A 138. Chriſti ad 192.

Perſecutio Hadriani.

a Acta SS. Fauſt & Jov.

Imperante *Antonino Pio Juſtinus Martyr* (*b*) *Apologeticum* unum edidit; (1) alterum *M. Aurelio* & *L. Vero*; quorum ſub initium illuſtre martyrium obiit.

Iuſtinus Martyr.

b Euſeb. l. 4. Hiſt. c. 16. Hier. de Script.

Romani verò Pontifices pro *Chriſto* cæſi ſunt, *Sixtus* anno ſecundo *Antonini*, cùm annos ſediſſet propemodum decem; (2) *Teleſphorus* anno ejuſdem 14. *Hyginius* anno 18. *Aurelii* verò anno 5. paſſus eſt *Pius*. (*c*) Huic ſucceſſit *Anicetus*; occiſus & ipſe anno illius 13. Eo Eccleſiam adminiſtrante (3) *Polycarpus Smyrnæ* Epiſcopus *Romam* adiit, ac paulò pòſt circa annum ſeptimum *M. Aurelii*, egregium in *Aſia* pro *Chriſto* certamen obiit. In eadem provincia paſſus eſt & *Pionius*. *Soter* poſt *Anicetum Romæ* cùm ſediſſet annos 4. agonem implevit, eique ſubrogatus eſt *Eleutherus* anno circiter *M. Aurelii* 17. (*d*) quando in *Galliis* ferali Imperatorum edicto *Chriſtiani* complures occiſi ſunt, inter quos *Lugdunenſes* Martyres excelluerunt; præſertim *Photinus* Epiſcopus, *Attalus*, *Alexander* Medicus, *Blandina*. *Actum primùm* (ait (*e*) *Severus*) *intra* Gallias *martyria viſa*, *ſeriùs trans* Alpes *Dei religione ſuſcepta*. Id anno evenit *Chriſti* 177. Paſſa eſt *Romæ* quoque ſub *Aurelio* (*f*) *S. Felicitas*

Polycarpus.

c Iren. l. 3. c. 3. Euſ. l. 4. Hiſt. c. 14 & ſeq. & in Chron.

d Euſ. l. 5. Hiſt. c. 1. & ſeq.

Lugdunenſes Martyres.

e Lib. 2.

f Martyrol. Rom.

(1) Hanc primam Apologiam quæ in Vulgaris ſecundum obtinet locum ſcriptam fuiſſe an. æræ vulgaris 140. erudite probat R. P. Pagi in Critica ad Annales Baronii.

(2) Poſt Apoſtolum Petrum Teleſphorum primùm ex Romanis Pontificibus Martyrium ſubiiſſe putant aliqui ex eo quod Irenæus hunc primum Martyrem nuncupet, non verò alios ante ipſum ſi Petrum excipias.

(3) Polycarpum Romam veniſſe ann. æræ vulgaris 157. exiſtimat & oſtendit Pagi ad Annales Baronii.

A 198. Chriſti ad 192. *licitas* cum filiis ſeptem *Chriſtianam* fidem contra Gentiles & Hæreticos ſtylo propugnarunt eodem ſæculo quàm plurimi. Velut (*a*) *Agrippa Caſtor*, qui ſub *Hadriano* contra *Baſilidem* Hæreticum ſcripſit. *Quadratus*, & *Ariſtides Athenienſis*, qui pro *Chriſtiana* Religione apologeticos edidêre eodem imperante.

a Euſeb. 4. Hiſt. Hier. de Script.

Scriptores Eccleſiaſtici.

Papias.

Æqualis item fuit illorum *Papias Joannis* auditor, & *Hegeſippus*, qui ſub *Aniceto* & *Eleuthero* vixiſſe *Romæ* ſcribitur ab *Hieronymo*, hoc eſt Imperatoribus *M. Aurelio* & *Commodo*, quando & *Melito*, *Sardenſis*, & *Apollinaris Hierapolitanus*, & *Dionyſius Corinthius* Epiſcopi, nec non *Athenagoras Athenienſis* Philoſophus, pietatis & doctrinæ famam latè ſparſere.

Inter Gentiles Philoſophos inſignis habitus eſt ſub *Trajano Chæronenſis Plutarchus*, ac *Dio Pruſæus*; ſub *Hadriano Phavorinus*, *Euphrates Stoïcus*, (*b*) qui morbi ac ſenectutis tædio cicutæ hauſtu vitam finiit *Hadriano* permittente. *Sextus* item, *Agathobulus*, & *Oenomaus*. (*c*) Sub *Antonino Pio Taurus Berytius Platonicus* vixit; tùm *Arrianus Nicomedienſis* Philoſophus, & Hiſtoricus; *Maximus Tyrius*; *Apollonius Chalcidicus Stoïcus*; *Baſilides Scythopolitanus*; qui omnes *M. Aurelii* præceptores fuêre. Quo imperante *Peregrinus* Philoſophus, cognomento *Proteus*, apud *Piſas* per *Olympicum* ludicrum exſtructo rogo ſe ipſum cremavit Olympiade 236. ut ſcribit *Euſebius* in *Chron.* meminit & *Lucianus* peculiari libro, quem de ejus morte confecit. (*d*) *Menelaus* Mathematicus *Trajani* anno primo Lunam in ſpica Virginis notavit anno *Chriſti* 98. Paulò pòſt ſub *Hadriano* & *Antonino Ptolemæus* Aſtronomiæ princeps exſtitit.

b Xiphil. & Euſ. Chron.

c Capit. Euſeb. Chron.

Peregrinus.

d Ptol. l. 7. p. 270. Græc.

Eruditi ingenii ac ſermonis primas tenuêre *Trajano* Imperatore *C. Plinius* junior; (*e*) *Dio Pruſæus*, quem *Trajanus* mirificè coluit; (*a*) *Po-*

e Philoſt. Euſeb. Chron.

(*a*) *Polemo Laodiceâ*, quæ eſt ad *Lycum*, oriundus, Rhetor, & Sophiſta, *Ariſtidis* magiſter, qui & ipſe ſub *Hadriano* floruit; *Fronte* inſignis Orator; *Philoſtratus Lemnius*; *Herodes Atticus*, (*b*) qui imperantibus *Trajano*, *Hadriano*, & *Antonino* celebris fuit. *Hermogenes Tarſenſis*, quem *Suidas* prodit, ſub *Marco* anno ætatis 18. Rhetoricam magna cum admiratione profeſſum, anno 24. omnium prorſus oblitum, nullâ, quod quidem appareret, ægritudine, in extrema inſcitia, conſenuiſſe; *Phlegon Hadriani* libertus, (*c*) qui ad Olympiadem 229. hoc eſt *Hadriani* obitum, & annum *Chriſti* 137. opus ſuum perduxit. Eadem tempeſtate *Galenus* Medicinæ princeps habitus eſt.

A 138. Chriſti ad 192.
a Suid.
b Suid.
c Suid.

Hiſtorias edidere *Pauſanias Herodis* æqualis, *Appianus*, *Juſtinus*, *Ælianus Præneſtinus*, qui *Græcos* ipſos ſuapte elegantiâ ſuperavit. *Lucianus* item, & qui illum imitatus eſt *Apulejus*, circa hæc tempora vixiſſe creduntur. Juriſconſulti *Trajano* & *Antonino* imperantibus memorantur *Neratius Priſcus*, *Domitius Labeo*, *Salvius Julianus*, *Voluſius Mætianus*. (*d*) Grammatici *Aper*, *Pollio*, *Eutychius*, *Proculus Siccenſis*, *Aulus Gellius*.

d Capit. Euſ. 4. Hiſt.

(*e*) Hæretici ſub *Trajano* & *Hadriano*, *Elxai*, qui ſe ad *Oſſenos* adjunxit, ut ait *Epiphanius*, *Saturninus Antiochenus*, *Baſilides Alexandrinus*, *Carpocrates* à quibus nefanda *Gnoſticorum* ſecta profluxit; *Prodicus*; nec non *Marcio Ponticus*, quem circa annum *Chriſti* 134. hoc eſt extrema tempora *Hadriani*, virus ſparſiſſe ſuum (*f*) oſtendimus. Sub *Antonino* fuerunt *Ophitæ*, *Cainani*, *Sethiani*, *Apelles*, *Valentinus*, qui circa annum *Chriſti* 153. *Romam* advenit, *Cerdo*, *Tatianus Juſtini* Martyris diſcipulus. (*g*) *Cataphrygum* hæreſis auctore *Montano*, & *Priſcilla Maximilla*que inſanis fœminis, *M. Aurelio* imperante naſcitur, ut Annales teſtantur.

e Epiph. Hær. 19. & 27. & ſeq.
Hæretici.
f Vide Animad. ad Epiph. p. 83. Iren. l. 3. c. 4. Euſ. 4. Hiſt. c. 10.
g Euſ. Chron. Epiph. Hær. 48.

A 138. Chriſti ad 192. *Interpretes Scripturæ Græci.* Sunt & Hæreticis annumerandi Bibliorum Interpretes, qui illo ſæculo vixere, duo; *Aquila* ſemi-*Judæus* homo, ac ſemi-*Chriſtianus*, quem ad tempus *Hadriani* refert (*a*) *Epiphanius*; & *Symmachus*, qui ſub *M. Aurelio* ſcripſit. Ab his non longè abfuit *Theodotio*, (*b*) ut olim animadvertimus.

a Epiph. de Menſ. & Pond.

b in Animad. ad Epiph. p. 399.

CAPUT X.

De Commodo, Pertinace, Juliano, Severo, Caracalla, Geta, Macrino, Alagabalo, Alexandro.

A 193. *Chriſti* ad 235.

c Herod. 2. Xiphil. Capitol. Eutr. Victor.

Pertinax. (*c*) OCCISO *Commodo*, anno ineunte *Chriſti* 193. *P. Helvius Pertinax* ab iiſdem, qui *Commodum* oppreſſerant, Imperator eſt factus. Qui cùm Rempublicam optimis inſtitutis regere ac militari cupiditati obviam ire vellet, intra octogeſimum octavum diem è medio ſublatus eſt. Cujus obitu fluctuantem, & quaſi caducam, imperii poſſeſſionem licitari auſus eſt *Didius Julianus*. *Julianus.* Sed poſt menſes 2. dies quinque, quòd integrum donativum repræſentare non poſſet, ab iiſdem deſtitutus, *Septimii Severi* juſſu necatur.

Severus. (*d*) Hic enim oriundus *Africâ*, cùm *Pannoniæ* præeſſet, per ſpeciem ulciſcendi *Pertinacis* imperium arripuit. Ac primùm Prætorianos ob indignam illius necem à ſuis circumventos exauctoravit; tum *Peſcennium Nigrum Syriæ*, *Clodium Albinum Britanniæ* Præfectos, & imperii competitores, ſingillatim aggreſſus eſt. Primus *Niger* acie ſuperatus, *Antiochiâ*, quò ſe receperat, captâ, ad *Euphratem* fugiens interemptus eſt, ut ſcribit *Herodianus*. *Spartianus* haud procul *Cyzico* interfectum refert. *Byzantium captum.* Oppreſſo *Nigro*, *Byzantium*, quod

d Spart. & alii ſuperiores.

quod in ejus fide perſtabat, triennali obſidione *Severus* expugnavit, ac muris & libertate ſpoliatum *Perinthiis* contribui juſſit anno circiter imperii quinto. A 193. Chriſti ad 235.

Rebus in Oriente pacatis, vertit in Occidentem arma contra *Clodium Albinum*, quem hactenus *Cæſaris* oblatâ dignitate ſibi conciliarat. Cum eo ad *Lugdunum* in *Gallia* congreſſus cæſis utrimque plurimis, ipſoque inter alios *Albino*, ſolus rerum potitus eſt; urbs direpta & incenſa; caput *Albini Romam* miſſum, in ejuſque fautores & amicos acerbiſſimè ſævitum eſt. *Albinus.* *Lugdunum everſum.*

Hinc denuò profectus in Orientem, *Parthos*, *Adiabenos*, *Arabaſ*que devicit; *Alexandrinis Buleutarum* jus dedit; *Plautiano* interim *Romæ* omnia gubernante, cujus filiam *Plautillam Antonino* filio deſponderat. Nuptiæ deinde anno *Severi* circiter decimo celebratæ ſunt; (*a*) ac tantum dotis numeratum, quantum Reginis quinquaginta ſatis eſſet. Verùm paulò poſteà anno circiter *Chriſti* 204. *Plautianus* idem contra Imperatores conſpirans, ab *Antonino* genero interimitur, & complures poſt eum interfecti, qui illi ſtuduerant. *a* Spart.

Severus in *Britannias* abiit anno imperii 15. cum duobus filiis, *Baſſiano*, quem *Antoninum* cognominârat, & *Auguſtum* anno circiter imperii ſeptimo fecerat, ac *Geta Cæſare* adhuc, an *Auguſto*. Ibi quatuor circiter annis re proſperè confectâ reſedit & muro per tranſverſam inſulam ducto eam munivit. Ibidem denique majoris filii inſidiis haud ſemel appetitus *Eboraci* moritur prid. Non. *Feb.* anni *Chriſti* 211. (*b*) cùm imperaſſet annos 17. menſes 8. dies 3. Moriens ſeptem annorum canonem reliquit; ſic ut quotidiana modiorum quinque & ſeptuaginta millia poſſent expendi; olei verò, quantum *Italiæ* toti per quinquennium ſufficeret. *b* Xiphi.

 (*a*) *An-*

A 193. Chriſti ad 235.

a Spart. Herod. 4. Xiphil. Eutr. Vict.

Caracalla & Geta.

(*a*) *Antoninus Caracalla*, & *Geta*, duo *Severi* filii, pari jure poſt parentis obitum ad imperium evecti ſunt, anno, ut dictum eſt, *Chriſti* 211. quorum ex indolis morumque diſſenſione perpetua diſcordia fuit. Miti erat ac civili, ut ferunt, ingenio *Geta*: truculentus alter, & furore præceps. A quo, anno imperii altero, ut è *Xiphilino* conſtat, *Chriſti* 212. in ipſo ſinu matris per colloquii ſpeciem frater eſt occiſus anno ætatis 23. Cæſa poſtea eſt amicorum illius ac fautorum ingens multitudo. In his *Papinianus* Juriſconſultus, quòd parricidium illius excuſare legibus nollet. Poſt hæc in Orientem abiit *Antoninus*. *Alexandriæ* verò ingentem civium ſtragem edidit, quòd in ipſum aliquando dicta jeciſſent. *Artabanum Parthorum* Regem fraudulenter invaſit, ac regnum ejus populatus eſt. Annis demùm à patris obitu ſex, menſibus duobus exactis, ab *Opilio Macrino* Præfecto Prætorio per *Martialem* Centurionem interficitur *Edeſſam* inter & *Carras* VI. Eid. *Apr.* ut ait *Xiphilinus*, anno *Chriſti* 217. ætatis illius 29. eodem auctore; *Spartianus* 43. imputat.

Papinianus.

Macrinus.

b Capitol. Lamprid. Herodianus. Xiph. Vict. Eutr.

Alagabalus.

(*b*) *Macrino* poſt annum, menſeſque duos, quàm imperium aſſumpſerat, à militibus occiſo, unà cum *Diadumeno* filio, imperavit *Aurelius Antoninus Alagabalus Varius*, ex *Jovis* vel Solis Sacerdote, *Caracallæ* filius vulgò, ſed falsò creditus, anno *Chriſti* 219. Hic mortalium omnium fœdiſſimus fuit; adeo ut in mulierem, abjectâ virilitate, ſponte ſe deformaret, & quidvis corpore ſuo pateretur. Igitur annis tribus, menſibus novem exactis, conſenſu militum cum matre *Semiamira*, ſive *Julia*, cæſus anno *Chriſti* 222. unco impactus in cloacam, inde in *Tiberim* tractus eſt anno ætatis 18. ut narrat *Xiphilinus*, plerique duos annos & menſes aliquot aſſignant imperii, vitæ 16. ſed *Xiphilino* magis aſſentimur;

mur; cujus ratio, cùm de *Alexandro* dictum eſt, (*a*) alibi eſt reddita.

A 193. Chriſti ad 235.

a Par. 2. l. 4. c. 6. & 7.

Alexander.

(*b*) Anno *Chriſti* 222. *M. Aurelius Severus Alexander* ad imperium pervenit, cùm jam *Cæſar* eſſet anno ſuperiore factus: Princeps longè omnium optimus, ac pace belloque præſtantiſſimus. Summam vel in dicendo, vel à Judicibus exigendo jure, diligentiam adhibuit, in eoſque, qui favore aut corruptelâ juſti fines excederent, ſeverius animadvertit; adulatores, ſcurras, & aulicorum dedecora procul amovit; magiſtratus venales eſſe prohibuit, aſſerens non poſſe fieri, quin, quod emiſſet aliquis, hoc venderet. Itaque provinciarum rectoribus, ne populis oneri eſſent, inſtrumentum ex ærario præbebat.

b Ibidem.

Idem à *Chriſto* non abhorruit; cui cùm divinos honores habere ac templum condere per Senatum minimè licuiſſet, eum in larario coluit. Uſus eſt in adminiſtrando jure clariſſimorum ejus ſcientiæ virorum induſtriâ, (*c*) *Ulpiani*, *Pomponii*, *Celſi*, *Modeſtini*, *Pauli*, *Proculi*, *Venuleii*. Ex his *Ulpianus* ad Præfecturam Prætorii provectus, militari ſeditione interemptus eſt, ut affirmat *Zoſimus*. Sed & bellicam laudem pacis artibus adjecit. (*d*) Eo quintum jam annum imperante, *Artaxerxes Perſa* cùm *Parthos* tribus præliis ſuperaſſet, interfecto Rege eorum *Artabano*, *Perſarum* in Oriente inſtauravit imperium; ex quo Magi in pretio eſſe cœperunt, ut ſcribit *Agathias*. Hunc *Romanos* fines incurſantem fruſtrà literis abſterrere conatus *Alexander*, in eum duxit exercitum, vicitque, ut ex Actis Senatus docet *Lampridius*, ac triumphavit 7. Cal. *Octobr.* etſi longè alia *Herodianum* ſcripſiſſe idem referat. Hâc functus expeditione, novam contra *Germanos* ſuſcepit; in qua conſpiratione paucorum militum occiditur.

c Lamprid. Zoſimus 1.

Ulpianus.

d Herod. 6. Agath. 1. p. 61. Vid. Par. 2. l. 4. c. 7.

Perſa imperium recuperant.

A 193. Christi ad 235.

tur (*a*) *Moguntiaci* cum matre, cui ſe, quamdiu vixit, ad invidiam uſque morigerum præbuit. Ita *Lampridius*, & *Herodianus*, *Zoſimus* à *Maximino*, qui tyrannidem uſurpârat, cum matre juſſum interfici prodit. Id anno *Chriſti* factum eſt 235. (*b*) Imperavit annos paulò plus 13. vixit novem & viginti cùm menſibus 3.

a Hier. in Chron. & Euſ. Oroſ. 7. c. 18.

b Lamprid. in Alex. Herod. 6. &c. Zoſim. 1.

CAPUT XI.

De Chriſtiana *re per illorum Imperatorum tempora, & illuſtribus pietate ac doctrinâ viris.*

EODEM, quo *Commodus* interemptus eſt, anno *Eleutherus* Papa moriens *Victorem* genere *Afrum* ſucceſſorem habuit. (*c*) Qui *Theodotum Byzantinum* Coriarium de *Chriſto* pravè ſentientem ejecit ab Eccleſia; ortamque de Paſchate controverſiam cùm *Romæ*, tùm aliis in locis, indictis Synodis compoſuit. (*d*) Quin etiam *Aſianos Judaico* more celebrare perſeverantes à communione ſegregare voluit. Sed hunc *Irenæus* ab eo conſilio deduxit. (*e*) Gravis eo ſedente procella perſecutionis in *Chriſtianos* incubuit; quam anno *Severi* decimo *Euſebii Chronicon* aſſignat, *Chriſti* 202. Per hanc *Leonides Origenis* pater *Alexandriæ*, (*f*) *Irenæus Lugduni* cum omni ferè populo ſuo paſſus eſt. Cujus perſecutionis quædam in *Africa* velitatio fuit, (*g*) *Saturnino* primùm, deinde *Scapulâ* provinciam illam adminiſtrante.

c Euſ. 5. Hiſt. c. 27.

Quæſtio de Paſchate.

d Euſ. Ibid.

e Euſ. 6. Hiſt.

Perſecutio Severi.

f Martyr. Rom. Jun. 28.

g Tertull. in Scap.

Alexandro Imperatore pacem habuit Eccleſia. Nam & *Chriſtianis* ille faviſſe dicitur. Verùm cùm eos in conſilium adhiberet, qui ut juris peritiſſimi, ita *Chriſtianis* iniquiſſimi erant, nonnullæ Martyrum cædes exſtiterunt. (*h*) Quos inter *Cæcilia* claruit, cum *Tiburtio*, & *Valeriano Urbanum* quoque, qui *Zephyrino* ſubrogatus annum ſeptimum agebat in Pontificatu, gladius abſtulit.

h Martyr.

S. Cæcilia.

Eadem

Eadem tempora quà inſigni ſanctitate, quà doctrinâ, fecerunt illuſtriora (*a*) *Pantænus* è *Stoïco Chriſtianus*, qui cùm *Alexandrinæ* ſcholæ præfuiſſet, *Indias* Evangelii proferendi cauſsâ petiit ac ſub *Severo* & *Caracalla* floruit; *Rhodon Aſianus Tatiani* diſcipulus ſub *Commodo* ac *Severo*; *Clemens Alexandrinus* auditor *Pantæni*, & *Origenis* magiſter; *Miltiades*, & *Apollonius*, qui contra *Montanum*, ac *Priſcillam*, & *Maximillam* ſcripſere; *Apollonius* Senator, qui pro *Chriſtiana* Religione apologiam in Senatu recitavit, ejuſque decreto capite truncatus eſt imperante *Commodo*; *Polycrates Epheſiorum* Epiſcopus, qui *Victori* Pontifici pro quartadecimanis vehementiùs obſtitit. In *Africa Tertullianus Severo* & *Caracalla* Principibus; *Romæ Minucius Felix*; *Origenes Alexandriæ*, qui quidem anno *Commodi* ſexto, *Chriſti* 185. circiter in lucem editus, *Severi* decimo anno, decimum ſeptimum ætatis agebat annum, quando (*b*) *Leonides* ejus pater martyrium obiit, ut narrat *Euſebius*. Eminebat & *Julius Africanus*, ad quem *Origenes* de *Suſanna* ſub *Alexandro* ſcripſit; *Gregorius Thaumaturgus*: *Heracles Alexandrinus* Epiſcopus; *Ammonius Chriſtianus* in eadem urbe Philoſophiam profeſſus, cujus auditor fuit *Plotinus Lycopolitanus*, teſte *Porphyrio* in illius Vita. De his ac cæteris, quos omittimus, conſulendus eſt præſertim *S. Hieronymus*.

A 193. Chriſti ad 235.

a Hier. de Script.

Tertullianus.

b Euſ. 6. Hiſt. c. 3. & in Chron. Hier. de Script. Eccl.

Origenes.

CAPUT XII.

De Maximino, Gordianis, Philippo, Decio, Gallo, *&* Voluſiano, Valeriano, Gallieno, Claudio, Aureliano, Tacito, *Tyrannis* 30. *nec non* Odenato, *&* Zenobia.

A 235. Chriſti ad 276.

A 235. *Chriſti* ad 276.

MAXIMINUS (*c*) *Gotho* patre, *Alanâ* matre genitus, ſive occiſo, ut *Herodiano*

c Lampr. Herodi. 7. Eutr. Victor.

Maximinus.

A 193. Chriſti ad 276. Vide Par. 2. l. 4. c. 7. *no* placet, *Alexandro*, ſive poſt ejus necem nullâ ſuâ fraude patratam, Imperator factus eſt anno *Chriſti* 235. qui confecto proſperè bello *Germanico*, apud *Sirmium* hyemavit, ac dirè interim *Romæ* per Præfectos ſuos graſſatus eſt, pluresque maximè nobilium interfecit. *Gordianus.* Inter hæc *Gordiani* ambo, pater & filius, *Carthagine* imperium uſurpant. *Romani*, auctore Senatu, à *Maximino* deficiunt; & legati ubique mittuntur, qui provincias in Senatus poteſtate continerent. *Romæ* verò viginti viri ad tuendam Rempublicam delecti ſunt. *Gordianis* in *Africa* poſt annum ac dies aliquot à *Maximini* duce *Capeliano* cæſis, *Balbinus* & *Maximus Pupienus* ex viginti viris à Senatu ad imperium provecti ſunt anno *Chriſti* 237. quo *Maximinus*, dum *Aquilejam* obſidet, à militibus interfectus eſt cum filio adhuc puero, poſt annos duos ac menſes aliquot in ſumma poteſtate tranſactos.

a Capitol. Herod. 8. Eutr. 9. *Balbinus. Pupienus. Gordianus.* *b* Hoſ. 1. (*a*) *Balbinus* & *Pupienus* cum *Gordiano* puero, *Gordiani* illius, quem in *Africa* cum filio periiſſe ſuprà memoravi, nepote, ut *Capitolinus* ait, ut autem *Eutropius*, filio, annum ſolidum tenuêre rempublicam. (*b*) Poſtea *Gordianum*, à quo favore ſuperabantur, amoliri cupientes, à millitibus trucidati ſunt anno *Chriſti* 238. quo ex tempore *Gordianus* ſolus imperavit magno omnium favore, natus annos vel 11. vel 13. vel 16. (id enim ambiguè proditum eſt) optimâ & ad omnem virtutem factâ puer indole; quam *Miſithei* doctiſſimi ac diſertiſſimi viri, cujus filiam duxerat, prudentia temperabat: quo cum, aperto *Jano* gemino, magnis copiis contra *Perſas* tetendit anno imperii quinto; ab iiſque *Carras*, *Niſibin*, aliaque oppida recepit, & eoſdem in regionem ſuam compulit. Anno inſequente *Philippi Arabis* inſidiis ſublato *Miſitheo*, paulò pôſt *Gordianus* ipſe, ſeditione per

per corruptos milites ab eodem concitatâ *Philippo*, perimitur, (*a*) cùm ſexennium regnaſſet, anno *Chriſti* 244. Cujus in locum ille ipſe parricida ſucceſſit; qui pace cum *Sapore* conſtituta *Romam* rediit. Hujus anno quarto labente, quo Conſul ipſe tertium, filius ejus *Philippus Cæſar* ſecundùm fuere, (*b*) *Romæ* ludi ſæculares, anno Urbis vertente milleſimo, celebrati ſunt, *Chriſti* 248. circa meſſis tempus, ut ex (*c*) *Zoſimo* colligitur. Quinque demùm annis in imperio decurſis, ſextum auſpicatus ſenior *Veronæ Philippus*, *Romæ* junior à militibus jugulantur, anno *Chriſti* 249. cùm jam purpuram ſumpſiſſet.

A 235. Chriſti ad 276.

a Vict. Euſ. Zoſim. 1.

Philippus.

b Vide l. 11. de Doct. Temp. c. 15.

c Zoſ. 2.

(*d*) *Decius* ex inferiore ortus *Pannonia*, excellente vir animi virtute ac bellandi uſu præditus, ut eum *Victor* prædicat, imperavit eodem teſte menſes 30. & contra barbaros pugnans, in promiſcua turba paludis hauſtus gurgite periit; ſic ut ne cadaver quidem inveniri potuerit. *Galli*, ut ſcribit *Zoſimus*, fraude cùm Barbaris occultè conſpirantis ea clades eſt accepta. *Decii* filius eodem bello eſt exſtinctus anno 251.

d Victor. Zoſ. Eutr.

Decius.

Gallus, & Voluſianus.

(*e*) *Gallus* inde *Hoſtilius* limitanei in *Mœſia* dux exercitus militari ſuffragio creatus imperator, ac *Voluſiano* filio in conſortium aſſumpto, poſt biennium ac menſes 4. cum eodem ab militibus trucidatur apud *Interamnam*, dum adverſus *Æmilianum* res novas in *Mœſia* molientem pergeret. Id anno evenit *Chriſti* 254. (*f*) Eo imperante, peſtilens morbus, quantus numquam antea, totum penè vaſtavit orbem anno *Chriſti* 252. in quo *Chriſtianorum* etiam adverſus perſecutores ſuos caritas enituit.

e Victor. Eutr. Zoſ. l. 1. Oroſ. 7. c. 21.

f Euſ. 7. Hiſt. c. 17. Cypr. de mortal.

Perſæ verò Orientalem limitem armis invadentes *Antiochiam* diripuêre. *Scythæ* in *Aſiam* transgreſſi latè omnia populati ſunt. Quibus ſtrenuè *Æmilianus* obſtitit; &, iis repreſſis,

A 235. Chriſti ad 276. preſſis, imperium militaribus ſuffragiis eſt adeptus, occiſo, uti dictum eſt, *Gallo*. Tertio (*a*) poſteà menſe *Æmiliano* ſublato, rerum potitus eſt *Valerianus* cum *Gallieno* filio, quô cum annum ſeptimum libavit imperii: ac multis per id tempus Barbarorum incurſionibus res *Romana* lacerata eſt. Auctor eſt *S. Auguſtinus Epiſt.* 80. Barbarorum impreſſiones *Gallieno* imperante *tales fuiſſe, ut mundi finem appetere putare poſſent.* Tyranni quoque complures variis in locis exorti, qui triginta numero percenſentur à *Trebellio Pollione.* Cùm igitur adverſus *Scythas*, à quibus capta *Chalcedon*, *Nicæa* ſuccenſa, *Epheſinæ Dianæ* templum crematum fuerat, *Valerianus* iiſſet, indèque contra *Saporem* Orientali limiti infeſtum progreſſus eſſet, ab eo captus, & vilis more mancipii habitus eſt, ut quoties equum conſcenderet, incurvato eo pedem cervicibus ejus imponeret. Demùm (*b*) illum cute nudari ac ſaliri juſſit, ut teſtatur *Euſebius*. Ea clades in annum *Chriſti* incidit 260. Secundùm quam *Odenatus Palmyrenorum* Decurio, cui *Zenobia* nupſerat, (*c*) *Perſas Romanis* finibus ingruentes fortiter compreſſit, ac *Romanam* rem ſuſtinuit, cùm regium ſibi nomen aſſumpſiſſet.

a Trebel. Eutrop. Victor. Zoſim. 1. Oroſ. 7. c. 22.

b Euſeb. Orat. Conſtan. ad Sanc. c. 24. Agath. l. 4 p. 129.

c Trebel.

Gallienus.

(*d*) Interim *Gallienus*, luxu nequitiiſque perditus, lacerari undique tam à Barbaris, quàm ab Tyrannis, paſſus eſt imperium. Ad hunc cùm *Odenatus*, captâ *Niſibi* & *Carris*, vindicatâ *Meſopotamiâ*, *Perſarum* Rege fugato, cæſiſque quamplurimis, vinctos Satrapas miſiſſet, quaſi viciſſet ipſe, triumphare non erubuit. Ea *Odenati* victoria Coſſ. *Gallieno* & *Saturnino* ab *Trebellio* notatur, qui eſt annus *Chriſti* 264. Paucis pòſt annis *Odenatus* Imperator à *Gallieno* renunciatus, inſidiis conſobrini ſui unà cum *Herode* filio trucidatus eſt, cujus uxor *Zenobia*, virilis animi fœmina,

d Trebell. Victor. Eutrop. Oroſ. 7. c. 22.

Odenatus.

Zenobia.

mina, ſuſcepit imperium *Gallienus* à *Martiano* & *Cecropio* ducibus contra *Aureolum* Tyrannum excitus, ad *Mediolanum* occiditur cum fratre *Valeriano*. Imperavit annos cum patre ferè ſeptem, ſolus octo. A 235. Chriſti ad 276.

(*a*) Anno itaque *Chriſti* 268. *Claudius* circiter IX. Cal. *April.* ut ex *Trebellio* conſtat, imperare cœpit, frugi, ac moderatus, & utilis Reipublicæ Princeps; qui, *Aureolo* ſublato Tyranno, contra *Gothos* egregiè pugnavit. Horum cæſa conſtat trecenta viginti millia, navium duo millia depreſſa; quod reliquum Barbarorum fuit, ad *Hæmimontum* fames ac peſtis abſumpſit, (*b*) *Atticiano*, ſive *Antiochiano*, & *Orſito* Coſſ. qui in annum congruunt *Chriſti* 270. Paulò pòſt eâdem peſte contactus moritur *Claudius*, poſtquam anno 1. menſibus paulò plus 9. imperavit, *Euſebio* & *Caſſiodoro* teſtibus. Verùm cùm anno 270. illum deceſſiſſe *Trebellius* confirmet, videtur biennium ferè clauſiſſe; alioquin fine anni 269. mortuus eſſet. *Claudius.* *a* Trebell. Victor. Eutrop. Zoſim. l. 1. Oroſ. 7. c. 20. *b* Trebell.

Frater illius *Quintillus* cùm imperium uſurpaſſet, poſt dies 16. à militibus obtruncatus eſt, à quibus jam electus erat (*c*) *Aurelianus* obſcuro genere editus, ſed inter laudatiſſimos Principes ab Ethnicis numeratus; niſi quòd ad crudelitatem fuit propenſior. Ab eo victi ſunt *Alemanni*, & *Marcomanni*, à quibus maximam cladem *Romani* prius acceperant; ob quam *Sybillinos* adeundos libros *Aurelianus* cenſuit, quod tertio Eid. *Jan.* anno *Chriſti* 271. contigiſſe ex *Vopiſco* conſtat. *Romam* poſt victoriam veniens plurimos interfecit è Senatoribus. Muros Urbis amplificavit. In Orientem profectus *Zenobiam* vicit, & in triumpho duxit cum *Tetrico* Tyranno, quo apud *Catalaunos* in deditionem accepto *Gallias* recuperaverat. Utrumque poſtea vivere paſſus, hunc *Lucaniæ* Correctorem *Quintillus.* *Aurelianus.* *c* Vopiſc. Victor. Eutrop. Zoſ. Oroſ. 7. c. 13. *Zenobia capta cum Tetrico.*

A 235. Chriſti ad 276. rem fecit, illam in Urbe retinuit; à qua *Zenobiam* familiam propagatam eſſe ſcribit (*a*) *Hieronymus*. Auctor eſt *Aurelius Victor* primum illum è *Romanis* Imperatoribus innexuiſſe diadema capiti ſuo, ac gemmis & auratâ uſum eſſe veſte. Idem porcinam carnem largiri in populum inſtituit. Periit anno imperii vertente quinto, *Chriſti* ineunte 275. fraude *Mneſthei* Secretariorum Notarii, ad *Cænophrurium*, inter *Byzantium* & *Heracleam*. Eo mortuo (*b*) interregnum fuit menſium circiter ſeptem, quod de eligendo Imperatore Senatum inter & milites amica & ad hanc diem rara eſſet orta contentio, eas mutuò ſibi partes utriſque deferentibus. (*c*) Tandem ab Senatu 7. Cal. *Octobres* creatus eſt *Tacitus*, vir egregiè moratus, & tractandæ Reipublicæ imprimis idoneus; qui ad Hiſtoricum *Tacitum* genus ſuum referebat. At idem (*d*) ducenteſimo pòſt die apud *Tarſum* febri mortuus eſt; eique *Florianus* ejus frater cùm ſucceſſiſſet, ab majori exercitus parte imperator factus eſt *Probus*. *Florianus* intra dies 60. inciſis ſponte venis obiit anno *Chriſti* 276.

a Hier. in Chron.

b Victor.

c Vopiſc. Eutr. Zoſ. Victor.

Tacitus.

d Victor.

CAPUT XIII.

De Chriſtianis *rebus ac perſecutionibus, nec non Hæreticis, tum claris pietate, vel ſanctimoniâ, aut eruditione viris, qui à* Maximino *ad* Aureliani *uſque tempus exſtiterunt.*

Maximini perſecutio.

MAXIMINUS (*e*) ſtatim atque imperio potitus eſt, in *Chriſtianos* ſæviit, ac ſextam, uti vulgò computant, perſecutionem inſtituit. In ea *Pontianus Rom.* Pontifex martyrium obiit, eique ſuffectus *Anterus* paulò plus uno menſe functus, ineunte *Chriſti* anno 236. eumdem martyrii titulum obtinuit.

e Euſ. l. 6. Hiſt. c. 28. & in Chron. Oroſ. 7. c. 19.

(*a*) Sep-

(*a*) Septimam verò perſecutionem *Decius* ipſo imperii exordio, *Chriſti* circiter anno 250. commovit. In qua *Fabianus* Pont. *Romæ* cæſus eſt *Januarii* 20. cùm ſediſſet annos 15. In ea perſecutione comprehenſus (*b*) *Origenes*, ne infanda pateretur, thus idolis adolere maluit; ac *Tyrum* inde ſecedens, anno pòſt quinto moritur ſub *Valeriano* & *Gallieno*, ætatis undeſeptuageſimo, ut ex (*c*) *Euſebio* colligitur. *Tyri* porrò mortem obiiſſe fidem facit (*d*) *Hieronymus*. Anno *Decii* ultimo, *Chriſti* 251. cùm *Romana* ſedes annum amplius vacaſſet, *Fabiano* ſubrogatus eſt *Cornelius*: contra quem (*e*) *Novatianus* ſchiſma conflavit à pauciſſimis ſuæ partis electus; ad quem ſe *Novatus* Epiſcopus ex *Africa* veniens adjunxit; quem plerique cum *Novatiano* promiſcuè habent.

A 235. Chriſti ad 276. *Decii perſecutio.*

a Euſ. 6. Hiſt. c. 32. Oroſ. 6.

Origenes idolis ſacrificat.

b Epiph. Hær. 64. Vide & Animad. noſtras.

c Euſeb. Hiſt. 7. c. 1.

d Epiſt. 55 ad Pammach.

Sub *Decio* cùm alii complures paſſi ſunt, tùm *Agatha* in *Sicilia*, *Alexandriæ Apollonia*, quæ ſe ardentem in rogum injecit, ut ſcribit (*f*) *Euſebius*.

e Cypr. Epit. 55. Epiph. Hær. 59.

Novatiani ſchiſma.

Eodem imperante *Decio*, ejuſque anno I. vel ſecundo, *Chriſti* 250. hoc eſt *Decio* & *Grato* Coſſ. ait (*g*) *Gregorius Turonenſis S. Saturninum Toloſæ* Epiſcopatum iniiſſe, cum eoque miſſos eſſe *Gratianum Turonorum*, *Dionyſium Pariſienſium* Epiſcopum: & hunc ibidem cum *Ruſtico* & *Eleutherio* mortem pro *Chriſto* ſubiiſſe.

f Vide Euſ. 26. Hiſt. c. 41.

Cui ſuffragatur Auctor *Vitæ S. Audomari* apud *Surium* die IX. *Septembris*. Qui refert, *Fuſcianum* & *Victorinum S. Dionyſii* ſocios eodem prædicaſſe tempore *Chriſti* fidem, quo *S. Quintinus* apud *Ambianenſes* idem factitabat. At illi *Novembris* XI. *Maximiano* Imperatore paſſi ſunt. Non multùm igitur *Maximiani* tempus *Dionyſii* anteceſſit obitus, hoc eſt quinquaginta circiter annis.

g Greg. Tur. l. 1. Hiſt. c. 30.

S. Dionyſius Pariſienſis Epiſcopus

Eamdem *Chriſtiani* populi carnificinam, qui

A 235. Christi ad 276.

Decio ſucceſsêre, proſecuti ſunt *Gallus & Voluſianus*. Itaque *Cornelius* Papa poſt annos 2. menſes totidem *Romæ* paſſus eſt; eique *Lucius* eſt ſuffectus; qui ſub *Valeriano* & *Gallieno* cæſus, *Stephano* ſedem reliquit.

S. Cyprianus.

Per idem tempus clariſſimum *Africanæ* lumen Eccleſiæ *Cyprianus Carthaginenſis* Epiſcopus floruit, qui *Philippo Aug.* III. & ejus filio *Cæſare* II. Coſſ. hoc eſt anno *Chriſti* 248. ad Epiſcopatum evectus eſt. (*a*) Nam ſcribit poſt quatuor, quàm ſedere cœpit, annos, ortum eſſe in *Africa* ſchiſma *Feliciſſimi*, ſub ipſum *Cornelii Romani* Pontificis exordium, quod anno *Chriſti* 251. congruit.

a Cypr. Epiſt. 55.

(*b*) *Stephano* ſedente, ſub annum *Chriſti* 256. *Carthagine* Concilium Epiſcoporum à *Cypriano* celebratur; in quo baptiſmus Hæreticorum pro falſo habitus eſt, repetique juſſus; quod ipſum & *Firmilianus Cæſareæ* in *Cappadocia*, *Dionyſius Alexandriæ* decreverunt. Sed iis omnibus Apoſtolicâ auctoritate reſtitit *Stephanus*. Hanc verò qualemcumque labem pòſt paulò cruore ſuo *S. Cyprianus* diluit, *Valeriano* & *Gallieno* Imperatoribus, à quibus inſtaurata perſecutio eſt anno circiter quarto imperii ſui, *Chriſti* 257. hoc eſt *Valeriano* IV. *Gallieno* III. Coſſ. ut (*c*) *Acta paſſionis S. Cypriani* teſtantur. Hoc enim anno in exilium pulſus, ſequenti *Chriſti* 258. pro *Chriſto* vitam finiit 18. Cal. *Octobres*. Ita decem ſolidos annos, ac menſes aliquot, in Epiſcopatu tranſegit.

b Cypr. Epiſt. 70. & ſeq. Aug. de Bapt. contr. Don. Vincent. Lirin.

Synodus Carthaginenſis de iterando baptiſmo Hæreticorum.

Cypriani martyrium.

c Acta Paſſ. S. Cypr. Hier. de Script.

Eadem *Valeriani* perſecutio primùm *Stephanum* Papam, annis 2. menſibus 3. obito Pontificatu; inde ſucceſſorem ejus *Sixtum* poſt annum 1. menſes ferè 2. abſtulit anno *Chriſti* 259. Octavo Eid. *Auguſti*, quartoque pòſt die *S. Laurentium*, inde *Hippolytum*, alioſque non non paucos.

S. Laurentius.

Sed hujus crudelitatis meritas ſubinde pœnas *Valerianus* exſolvit, captus à *Perſis*, & ad

ad pudenda vel mancipio coactus obſequia, ac demùm cute nudatus, ut antea meminimus. (*a*) *Gallienus*, paterno doctus exemplo, perſequi ultrà *Chriſtianos* vetuit.

A 255. Chriſti ad 276.

a Euſ. 7. Hiſt. c. 13. Oroſ. 7. c. 22.

Externo repreſſo, domeſticus Eccleſiam turbo jactavit. (*b*) *Paulus Samoſatenus Antiochenus* Epiſcopus *Sabellium* æmulatus, qui *Ptolemaïde* in *Libya* nefarium adverſus ſanctiſſimam Trinitatem dogma paulò antè vulgaverat, Filii & ipſe Divinitatem oppugnare cœpit. (*c*) Contra quem prima *Antiochiæ* Synodus eſt habita ſub annum *Chriſti* 260. cui *Firmilianus Cæſarienſis*, *Gregorius Neocæſarienſis*, & ejus frater *Athenodorus* interfuerunt. Sed tum ſubdolâ tergiverſatione Patrum ſtudia *Paulus* eluſit. Poſtea verò altero in Concilio *Antiochiæ* celebrato damnatus, ac ſede ſuâ deturbatus eſt; quâ cùm cedere nollet, interpellato, qui tum imperabat, *Aureliano*, vi detruſus eſt anno *Chriſti* 270. Tum enim noſtris ab rebus haud alieno erat *Aurelianus* animo; qui biennio pòſt, *Chriſti* 272. nonâ, ut plerique computant, perſecutione graſſatus, innumerabiles Martyres fecit; cui finem *Tacitus* impoſuit, ut (*d*) *Charitonis Martyris Acta* teſtantur.

b Euſ. 7. Hiſt. c. 8. Epiph. Hær. 65.

Paulus Samoſatenus. Sabellius.

c Euſ. 7. Hiſt. c. 22. 23. & 24.

Aureliani perſecutio.

d Surius 28. Sept.

Eidem ſæculo ſplendorem attulit *Paulus* Heremitarum ſignifer; qui, *Decio Chriſtianos* inſectante, per occaſionem vitandæ necis (*e*) ſpeluncam adiit; in qua ſolitariam vitam amplexus eſt, anno ætatis 23. *Chriſti* 250. qui annus & *Magnum Antonium* in lucem edidit, ut ex *Hieronymo* colligitur. (*f*) *Dionyſius* item *Alexandrinus* (*g*) obiit anno *Gallieni* 12. ait *Euſebius*; nec non *Gregorius Thaumaturgus*. E Gentilibus *Plotinus* Philoſophus ſub initium *Aureliani*, hoc eſt anno circiter *Chriſti* 270. moritur, ut ex *Porphyrio* in ejus *Vita* colligitur.

S. Paulus Heremita.

e Hier. in Paulo.

f Idem in Chron.

g Euſ. 7. Hiſt. c. 28.

Suidas illum refert ſenem ſub *Gallieno* admo-

A 235. Chriſti ad 276. dum vixiſſe, atque hujus auditorem *Amelium* fuiſſe, *Amelii Porphyrium*, hujus *Jamblichum*; *Porphyrium* verò *Aureliano* imperante floruiſſe, & ad *Diocletiani* uſque tempora perveniſſe. Verùm *Eunapius Porphyrii* condiſcipulum, non magiſtrum, facit *Amelium*, unà cum *Origene*, & *Aquilino*; ac *Porphyrii* ætatem ad *Aurelianum* ac *Probum* perducit; quâ & *Dexippum* Hiſtoricum vixiſſe memorat. *Longinus.* *Longinus* præterea inter ſæculi iſtius eruditiſſimos cenſetur; à quo *Porphyrium* inſtitutum, & eo affectum nomine, cùm priùs *Malchus* vocaretur, idem auctor eſt *Eunapius*. Sed & *Zenobia* ad *Græcas* literas magiſtro eodem uſa *Longino* eſt; quem proptèrea *Aurelianus* juſſit occidi, ut ſcribit *Vopiſcus*.

CAPUT XIV.

De Probo, Caro, Numeriano, Carino, Diocletiano, Maximiano, Conſtantio Chloro, *&* Armentario.

A 276. *Chriſti* ad 304.

a Vopiſc. Victor. Eutrop. Idatius in faſtis Zoſ. 2. *Probus.*

TACITO (*a*) ac *Floriano* ejus fratre mortuis, *M. Aurelius Probus* militari conſenſu ad principatum extollitur anno *Chriſti* 276. è *Pannonia Sirmienſi*, vir omni laude cumulatus: nam & bello præclarus, & incorruptis moribus fuit. Qui ſimul atque renuntiatus eſt *Auguſtus*, in eos milites animadvertit, qui *Aureliano* manus attulerant. Hinc *Gallias* adiens, ſexaginta de Barbaris oppida recuperavit, & eorum ſeptingenta millia propemodum occîdit. Pacatis *Galliis* recepit *Illyricum*, ac *Getas* populos ſubegit omnes. In Orientem verò profectus *Perſas* bello laceſſivit: iiſque ſuperatis, & expugnatis aliquot urbibus, dum in *Italiam* rediens per *Illy-*

ricum

ricum iter faceret, *Sirmii* à militibus eſt occiſus, quos ob nimiam ſeveritatem infenſos habebat anno *Chriſti* 282. imperii ſeptimo, quem menſibus circiter 4. inchoarat. A 276. Chriſti ad 304.

Suffectus eſt *Probo* (*a*) *M. Aurelius Carus*, *Narbonæ* ortus in *Gallia*; qui ſtatim *Carinum* & *Numerianum* filios *Cæſares* creavit, & *Carino* ad tuendas *Gallias* miſſo, cum *Numeriano* contra *Perſas* tetendit in Orientem. Ibi ſubactâ *Meſopotamiâ*, ad *Cteſiphontem* uſque progreſſus, ictu fulminis exanimatus eſt anno circiter imperii uno vertente, *Chriſti* 283. *Numerianus* patris obitum ægrè ferens nimio fletu ocularem in morbum incidit; ac dum in lectica vehitur; *Apri* ſoceri inſidiis oppreſſus eſt anno *Chriſti* 284.

a Vopiſc. Victor. Eutr. 9. Zoſim. 2. Oroſius 7. c. 24. *Carus Carinus, & Numerianus.*

(*b*) *Carinus*, patris fratriſque diſſimilis, ac ſceleribus flagitiiſque contaminatiſſimus, vixit. Nam ab eo probrum nullum abfuiſſe, nullum in eo virtutis ac bonæ mentis veſtigium fuiſſe dicitur. Quamobrem ſummis æquè ac minimis inviſus, aliquantò poſt patris mortem tempore, non magis cum *Diocletiano*, quàm cum publico in ſe odio luctatus eſt, pervenitque ad annum *Chriſti* 285. hoc eſt alterum ab eo, quo *Diocletianus* imperare cœpit. Tum enim apud *Margum Mœſiæ* oppidum à ſuis proditus, ab exercitu *Diocletiani* victus interemptuſque eſt.

b Ibid. *Carinus.*

(*c*) Anno igitur *Chriſti* 284. *Septembri* circiter menſe, *Diocletianus*, qui antè *Diocles* vocabatur, poſt exſtinctum *Numerianum*, oblatam ab exercitu purpuram accepit, natus in *Dalmatia* obſcuro genere, (fuiſſe quippe libertus *Anulini* Senatoris traditur) ſed militari fortitudine præſtans. Is primâ ſtatim concione juravit nullâ ſuâ fraude *Numerianum* occîdiſſe, ac ſubinde interfectorem ejus *Aprum* manu ſuâ peremit: eoque vaticinium illud implevit, quod olim acceperat, tum ſe Imperato-

c Victor. Eutrop. 10. Euſeb. Chr. Faſti Siculi Oroſ. 7. c. 25. *Diocletianus.*

A. 276. Chriſti ad 304. peratorem fore, cùm aprum ſuâ manu occidiſſet; ex quo in venatu, quoties in aprum inciderat, eum per ſeſe venabulo conficere ſolebat. Tum verò poſtquam *Aprum* interemit, fatalem ſe denique aprum inveniſſe jactavit.

Maximianus. Poſtea ruſticos in *Gallia* tumultuantes, qui ſe *Bacaudas* nominabant, miſſo *Maximiano Herculio*, compeſcuit anno 285. quo *Cæſar* primùm hic eſt factus. Nam ſequenti 286. *Auguſtum* eumdem creavit ex *Cæſare Diocletianus* Cal. *Aprilis* quod ſcribit *Idatius*, ut labantem quà Barbarorum quà Tyrannorum graſſatione Rempublicam fulciret. Quippe ſub idem tempus & *Carauſius* occupatis *Britannis*, & *Achilleus* in *Ægypto* purpuram ſumpſerant; & ab Oriente *Narſes* imminebat *Perſarum* Rex; & à *Quinquegentianis Africa* vaſtabatur: quibus undique ſævientibus procellis aliquot annos jactatus eſt *Romanus* orbis. Ergo (*a*) anno 7. imperii, *Chriſti* 291. ut omnibus occurreret, duos *Cæſares* creavit *Conſtantium Chlorum*, qui *Claudii* II. nepos per filiam traditur, ait *Eutropius*, & *Galerium Maximianum* in *Dacia* natum haud procul *Sardicâ*, qui *Armentarius* cognominatus eſt, quòd armentorum paſtor fuiſſet. Hos ut affinitate ſibi jungerent, *Diocletianus Valeriam* filiam *Armentario*, *Maximianus Herculius Theodoram* privignam *Conſtantio* collocavit. Inde quadrifariam partito bello, *Diocletianus* in *Ægyptum*, *Herculius* in *Africam*, *Armentarius* in Orientem, *Conſtantius* in *Britanniam* profecti ſunt. Ab his omnibus longis & laborioſis expeditionibus *Romanus* pacatus eſt orbis, *Diocletiani* anno imperii 12. labente, *Chriſti* 296. ut in *Chronico* teſtatur *Euſebius*, obſeſſa menſibus octo *Alexandria*, captaque, cum *Ægypto* rediit ad obſequium.

a Idat. *Cæſares creati à Diocletiano Conſtantius & Galerius Maximianus.*

Carauſius ab *Alecto* ſocio poſt annos quàm defece-

defecerat ſeptem interemptus eſt, anno *Chriſti* 293. *Alectus* verò ab *Aſclepiodoto* Præfecto Prætorio poſt annos tres opprimitur, *Chriſti*, 296. (*a*) Ita *Britanniæ* decimo anno recuperatæ, ait *Eutropius*. Eodem tempore & *Quinquegentiani* à *Maximiano Herculio* perdomiti, & *Galerius Armentarius* à *Narſeo* victus; à *Diocletiano* arroganter exceptus, ſequenti (*b*) anno *Chriſti* 297. acceptam ignominiam ultus eſt, fuſis *Perſarum* copiis, ac *Narſei* conjugibus, ſororibus, liberiſque captis. (*c*) Ideo revertentem honorificè *Diocletianus* in *Meſopotamia* ſuſcepit.

A 276. Chriſti ad 304.

a Eutrop.

b Idat.

c Eutrop. 9. Victor.

(*d*) Demùm poſt magnificum de tot confectis bellis triumphum *Romæ* ab utroque *Auguſto* celebratum, ambo depoſitâ purpurâ eodem die Calend. *Aprilis*, ut auctor eſt *Idatius*, privati facti ſunt, *Diocletianus Nicomediæ*, *Mediolani Maximianus*. Sed ille ſponte, ſive ingraveſcente jam ætate fatiſcens, ſive *Chriſtianæ* rei, cui par opprimendæ non erat, tædio fractus, *Salonas* in hortos ſeceſſit. *Maximianus* auctoritate magis collegæ, quàm voluntate, idem ut faceret adductus eſt. Id anno 20. *Diocletiani*, *Chriſti* 304. contigit, quo Coſſ. fuere *Diocletianus* IX. *Maximianus* VIII. ut ſcribit *Idatius*; qui & *Auguſtos* eâdem horâ renuntiatos ait eſſe *Conſtantium Chlorum* & *Galerium Maximianum Armentarium*; *Cæſares* verò duos alios, *Severum* & *Galerium Maximinum* ſorore *Armentarii* genitum, ut ait *Victor*.

d Idem & Zoſim. Euſeb. 8. Hiſt. c. 13. & in Chron. Oroſ. 7. c. 25.

Diocletianus, & Maximianus purpuram ponunt.

Conſtantius ita cum *Galerio Maximiano Romanorum* orbem partitus eſt, ut huic *Illyricum Aſia*, Orienſque cederet, *Conſtantio Gallia*, *Italia*, & *Africa*; qui poſtea *Italiam*, & *Africam* collegæ remiſit. Itaque *Maximianus Severum Italiæ*, *Maximinum* Orienti præpoſuit. *Conſtantinus* interim *Conſtantii Chlori* filius obſes à patre *Diocletiano* & *Galerio Maximiano*

A. 276. Chriſti ad 304. *ximiano* traditus, cùm ab eodem patre repoſceretur, variis à *Galerio* periculis objectus, clamque dilapſus, *Geſſoriacum* ad patrem profugit. Ita ſcriptor quidam anonymus, quem manuſcriptum penes nos habemus.

CAPUT XV.

De Chriſtianæ *Religionis ſtatu ab anno* Chriſti 276. *quo* Probus *eſt exorſus, ad* Conſtantii Chlori *obitum, & initium* Conſtantini, *hoc eſt annum* 305. *vel* 306. *Ubi de perſecutione* Diocletiani, Donatiſtarum *origine, & pleriſque ſanctitate ac doctrinâ inclytis.*

PAUCIS iis annis, quos hoc capite complectimur, maximi in Eccleſia motus exſtiterunt. Ipſo *Probi* Imperatoris exordio, hoc eſt ſecundo ejus anno, *Chriſti* 277. *Manichæorum* hæreſis erupit, ut in *Euſebiano Chronico* legitur. Ubi & ærarum aliquot annis tempus idem notatur, *Antiochenorum*, *Laodicenorum*, (1) &c. Hunc annum *Probo* & *Paulino* Coſſ. inſcriptum (*a*) *Leo* Papa illius præfinit origini. Quo tempore *Archelaus*, *Caſchara* in *Meſopotamia* Epiſcopus, ſanctitate & eruditione florens *Manetis* ſe furori ſtrenuè ac conſtanter objecit.

Manichæus. a Leo Hom. 2. de Pent. Vide Epiph. Hær. 66. & Animad. noſtras. Cyr. Cat. 6.

(*b*) Sub *Diocletiano* verò gravis, & quanta hactenus non fuerat, in *Chriſtianos* exorta perſecutio eſt, ſub extremum illius imperii tempus. Etſi longè eum antè ſævire in illos cæpiſſe ex *Actis S. Sebaſtiani* colligit *Baronius*: (*c*) quem anno 2. *Diocletiani* paſſum vult cum *Tiburtio*, *Chromatio*, aliiſque.

Diocletiani perſecutio. b Vide Par. 2. & l. 4. c. 9. c Apud Sur. Jan. 20.

Sed vehementius illud exarſit incendium anno ipſo labente *Diocletiani* 18. ſive, ut (*d*) *Euſebius* putat, 19. quem à Paſchali menſe

d Euſ. in Chron. & Hiſt. 8. Oroſ. 7. c. 25.

(1) Tempus Manetis hæreſeos ſtabiliit Quenellus in Notis ad Opera ſancti Leonis.

ſe numerare incipit. Igitur per eos dies, quibus Paſſionis Dominicæ memoria colitur, Imperatores edicto juſſerunt Eccleſias dirui & ſacros Libros ad incendium tradi; tùm ut *Chriſtiani* honoribus functi gradu ſuo deciderent, cæteri capite minuerentur. Innumerabiles ergo pro *Chriſti* fide vario cruciatuum genere conſumpti ſunt, quorum *Euſebius* nonnullos recenſet; ut *Procopium* apud *Cæſaream Palæſtinæ*, *Alphæum*, *Zachæum*, &c. paſſim verò Eccleſiaſticis in tabulis illius temporis martyria leguntur; velut *Marci*, & *Marcelliani*; *Coſmæ* & *Damiani* fratrum; *Vincentii*; *Agnetis*; *Luciæ*; *Mauricii*, ac legionis *Thebæorum*. *Marcellinus* item Papa anno *Chriſti* 304. redactis jam in ordinem Imperatoribus, 6. Cal. *Maji* pro *Chriſto* mortem pertulit. Anno quippe perſecutionis altero ambo Imperatores imperio ſe abdicarunt, ait *Euſebius*.

A 276. Chriſti ad 304.

Martyres varii.

Porrò qui metu pœniſve fracti ſacros Libros tradiderunt, *Traditores* in *Africa* vocati ſunt, quod ſemen *Donatiſtarum* ſchiſmatis poſtmodum fuit. (*a*) Ac primùm *Cyrræ* in *Numidia* Concilium ab infamibus pleriſque iſto crimine celebratum eſt Epiſcopis, cui *Secundus Tigiſitanus* Primas *Numidiæ* præfuit. In eo vitandi cauſsâ ſchiſmatis *Traditores* recepti ſunt, anno *Chriſti* 303.

Traditores ſemen Donatiſtarum.

a Optatus l. 1. Auguſt. 3. contr. Creſc. c. 26.

Neque Martyrum cruore tantùm, ſed eruditione quoque nobilitata eſt Eccleſia. (*b*) Sub *Probo* enim vixit *Anatolius Laodicenus* vir doctiſſimus. Sub *Caro* & *Diocletiano* *Pierius Alexandrinus* Presbyter; *Pamphylus*, qui ſub *Maximino* poſtea paſſus; *Lucianus* eadem perſecutione cæſus, *Methodius Olympi Lyciæ*, ac deinde *Tyri* Epiſcopus qui ſub *Diocletiano* martyrium obiit; alii ſub *Decio* & *Valeriano* putant, ut refert *Hieronymus*. Sed prius placet; quandoquidem & contra *Porphyrium*

b Euſeb. Chron. Hieron. de Script.

Viri docti & pii.

A 276. Chriſti ad 304. *phyrium* & contra *Origenem* ſcripſit; quorum ille ad *Diocletianum* uſque pervenit; hic *Decio* ſupervixit: *Arnobius*, qui ſub *Diocletiano Siccæ* Rhetoricam docuit, & *Chriſtianus* poſtea factus eſt; ejuſque diſcipulus *Lactantius*. Ex Gentilibus Poëtæ ſub *Caro* & *Diocletiano* celebrati ſunt *Calpurnius Siculus*, & *Nemeſianus*. Hiſtorici *Lampridius*, *Capitolinus*.

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ LIBER SEXTUS.

In quo anni continentur ab 304. *Chriſti* ad 491.

CAPUT I.

A 304. Chriſti ad 337. *De* Conſtantio Chloro, *& ejus filio* Conſtantino, Licinio, *& horum inter ſe bellis, déque Indictionum origine.*

A 304. *Chriſti ad* 337.

Par. 2. l. 4. c. 10. DIOCLETIANO & *Maximiano* ſponte privatum ad genus vitæ redactis anno *Chriſti* 304. eodem anno, ac die, hoc eſt Cal. *Aprilis* ut auctor eſt (*a*) *Idatius*, *Julius Conſtantius Chlorus*, & *Galerius Maximianus Armentarius* è *Cæſaribus* (*b*) *Auguſti* & Imperatores facti ſunt, quorum ille *Galliis* & *Britanniis* contentus fuit; hic *Romanum* reliquum poſſedit orbem, cui adminiſtrando cùm ſolus intentus eſſe non poſſet,

a Idatius in faſt.

b Eutrop. l. 10. Victor. Schotti, & in Cæſ. Oroſ. 7. c. 25. Zon.

poſſet, curam illius cum duobus partitus eſt, *Severo*, & *Galerio Maximino* in *Illyrico* natis; hoc verò ſororis filio. Quos etiam *Cæſares* creavit (*a*) eodem, quo *Conſtantinus Cæſar* eſt appellatus tempore; hoc eſt anno 305. vel 306. *Severo Italia*, Oriens *Maximino* permittitur; *Maximianus* in *Illyrico* reſedit.

A 304. Chriſti ad 337.

a Victor Schotti. Anonymus ſcriptus.

Conſtantius Chlorus, vel uno tantùm anno, vel biennio, ut pleriſque placet, *Auguſtâ* dignitate potitus eſt; (*b*) atque *Eboraci* in *Britannia* diem obiit. Miti ac civili fuit ingenio, planèque liberalis; (*c*) qui neque contra *Chriſtianos* quæſtionem haberi paſſus eſt, & quos ejus profeſſionis in comitatu ſuo eſſe ſciret, cæteris antetulit. (*d*) Ad hunc *Bononiæ*, ſive *Geſſoriaci*, degentem *Conſtantinus* accurrit, *Galerii Maximiani* inſidias veritus; in ejuſque complexu paulò pòſt *Eboraci* moritur *Conſtantius*, ànno, ut vulgò ferunt, *Chriſti* 306. quo ſextum Conſules erant *Chlorus* & *Armentarius*: (*e*) *Jul.* 25. auctore *Socrate*.

b Victor. Schotti.

Conſtantius Chlorus.

Eutr. 10. Victor. Schot. Euſ. 1. de Vita Conſt. & in Chron. Oroſ. 7. c. 25. Zonar.

Ex hoc anno *Conſtantini* procedit initium, etſi tum *Cæſaris* contentus appellatione (*f*) ſequenti anno *Auguſti* ab *Maximiano* ſocero nomen accepit. Natus tunc erat annos 32. vel 33. quod ex mortis illius tempore pòſt intelligetur. Ortus itaque eſt anno circiter 273. ex *Helena Bithyna*, quam concubinam (*g*) plerique fuiſſe dicunt: (*h*) *Ambroſius* ſtabulariam, alii legitimam, ſed obſcuriore loco natam conjugem. (*i*) *Zonaras* in incerto rem reliquit.

c Euſ. de Vita Conſt. Sozom. 1. c. 7.

d Vict. Anonym. Zonar.

e Socr. 1. c. 1.

Conſtantinus.

(*k*) At *Romæ*, ubi *Conſtantini* allatæ ſunt imagines, *Maxentius Herculii* filius à Prætorianis militibus ſubitò Imperator acclamatus eſt: qui initio, populi demerendi gratiâ, (*l*) *Chriſtianis* favere viſus eſt, ac perſecutioni modum adhibuit; at mox in omni ſe crudelita-

f Paneg. Conſt. & Max. dictus.

Maxentius.

g Hier. Chron. Zoſim. l. 2. Oroſ. 7. c. 25. Chron. Alex. *h* Ambr. de fun. Theod. *i* Zonar. To. 3. *k* Eutr. 10. Victor. Euſeb. 8. Hiſt. c. 14. & de Vita Conſt. *l* Euſ. 8. Hiſt. c. 14. Optatus l. 1.

A 304. Chriſti ad 337. delitatis ac flagitii genere volutavit. (*a*) Contra hunc *Galerius Maximianus Severum Cæſarem* miſit; qui deſtitutus à ſuis *Ravennam* fugit. *Galerius Romam* cum exercitu petens, fruſtraque *Maxentium* generum ſuum per legatos hortatus, ut precibus potiùs quàm armis mereretur imperium, fœdè & ipſe deſertus à ſuis in *Illyricum* abiit; (*b*) ubi *Licinium Cæſarem* conſtituit anno *Chriſti* 307. (*c*) Quo *Herculius* ad ſpem evectus imperii reſumendi, quo invitus ceſſerat, è *Lucania Romam* revertit, *Diocletianum*que *Carnunti* in *Pannonia* degentem, (non *Carnuti* in *Celtica*, ut malè narrat *Zoſimus*) vel, ut *Victor* ſcribit, *Salone*, idem ut faceret literis hortatus eſt, quod ille renuit. (*d*) Poſtea *Severum* perjurio deceptum, & *Ravennâ* retractum, captivi habitu in urbem perduxit, & in *Appia* via triceſimo ab Urbe milliario jugulavit, eodem anno 307. ut confirmat *Idatius*. *Herculius Maxentio* filio ſuo inſidias ſtruens *Româ* pellitur, & ad *Conſtantinum* fugit in *Gallias*; (*e*) cui *Fauſtam* filiam in matrimonium dedit cum *Auguſti* appellatione.

Anno deinde 308. quo *Herculius* X. & *Armentarius* VII. Conſules ponuntur, (*f*) *Licinio Carnunti* Imperatore creato; Idib. *Novembris*, ut ſcribit *Idatius*, (*g*) quatuor ab *Auguſtis* Reſpublica regi cœpit, *Conſtantino* & *Maxentio Auguſtorum* filiis; *Galerio Maximiano* & *Licinio* novis hominibus. (*h*) *Herculius* anno 310. dum adverſus generum ſuum *Conſtantinum* nefaria molitur, re per *Fauſtam* ejus filiam detectâ, *Maſſiliam* fugiens pœnas ibi perfidiæ luit. De tempore fidem facit *Idatius*. (*i*) *Galerius Maximianus* ſequente anno fœdo morbo conſumptus eſt (*k*) octavo ſuo Conſulatu; quem *Maxentius* gener (*l*) inter Divos adſcripſit.

a Vict. Schot. Eutrop. 10. Anon. Zoſim. 2.
b Eutr. 10. Vict. Schot.
c Eutr. 10. Vict. Epit. Oroſ. 7.
d Anon. Zoſ. 2. Vict. Schot. Oroſ. ib.
e Paneg. Conſt. & Max. Eutrop. 10. Zoſim. 2. *Aug*. 4.
f Hier. Chron. Idat. faſt. Vict. Schot.
g Eutr. 10.
h Eutr. & cæteri. *Maximiani mors*.
i Euſ. 8. Hiſt. c. 17
k Euſ. & Idat. Faſt.
l Vetus Inſcr. Nummi apud Baron. An. 306.

(*a*) Anno

(*a*) Anno 312. *Conſtantinus* cœleſti crucis oſtento contra *Maxentium* animatus, & *Alpes* tranſgreſſus, victis ad *Veronam* illius ducibus, eumdem non longè ab Urbe ſuperavit: (*b*) qui per pontem, quem *Tiberi* impoſuerat, raptim properans, ejus ruina oppreſſus, ac demerſus periit. Caput ejus *Romæ* ac per *Africam* circumlatum eſt; quod *Nazarius* in *Panegyrico* dixit.

Ordinatis in Urbe rebus, (*c*) *Conſtantinus* in *Germaniam* profectus *Mediolani* ſororem *Conſtantiam Licinio* collocavit anno 313. & eodem *Galerius* (*d*) *Maximinus Chriſtianorum* carnifex contra ambos Imperatores ſtolidè bello ſuſcepto, in *Illyriis* ab *Licinio* victus in *Aſiam* aufugit, & apud *Tarſum Ciliciæ* horrendâ morte conſumptus eſt. Nec diuturna inter ambos Principes concordia fuit. (*e*) His enim quartum Conſulibus, ut *Idatius* refert, anno *Chriſti* 315. rupto fœdere, ad *Cibalim* primò, quod eſt *Pannoniæ* oppidum, 8. Idib. *Octobris* deinde in campo *Mardienſi* pugna facta eſt, utrobique fuſi fugatique *Liciniani*. Tandem reconciliata pace de integro diviſum eſt imperium. Interim *Salonæ Diocletianus* obiit. 3. Non. *Decembris*, ait *Idatius*.

(*f*) Anno 324. cùm *Licinius* adverſus *Conſtantinum* rurſus arma cepiſſet, cauſſatus illum ultra limites ſuos in alienam ditionem erupiſſe, (quanquam *Gothos Thraciam Mœſiamque* populantes neceſſariò propulſarat) prope *Hadrianopolim* maximam cladem accepit Non. *Julii*, (quod *Idatius* adnotat) cæſis millibus 35. cùm 150. millia peditum haberet, equitum 15. millia. Inde *Byzantium* ſe proripiens denuò pugnâ navali vincitur. Ac demùm noviſſimo ad *Chalcedonem* prælio debellatus, in victoris poteſtatem venit; à quo vitam, interpoſitâ conjuge ſorore *Conſtantini*, pactus, ac *Theſſalonicam* relegatus, ſequenti

(*a*) anno

A 304. Chriſti ad 337.

a Vide Par. 2. l. 4. c. 10.

Maxentii clades.

b Euſ. 1. de Vita. Conſt. c. 22. & 9. Hiſt. c. 9. Zoſim. 2. Vict. Schot. Eutrop. 10.

c Zoſim. 2. Eutrop. 10.

d Euſ. 8. Hiſt. c. 9. & 10. Zoſim. l. 2. Eutr. 10. Vict. Schot. Oroſ. 7. c. 28.

e Iidem Auct.

f Anonym. Zoſim. 2. Euſ. 1. de Vita Conſt. &c.

A 304. Chriſti ad 337.

a Idat.

Licinii mors.

Criſpus occiditur.

b Oroſ. 7. c. 28.

c Amm. 14.

d Zoſim. 2.

e Idat. Faſt. Hieron. in Chron.

Conſtantinopolis exſtructa.

f Hier. in Chron. Zoſim. 2. Socr. 1. c. 16. Vide 11. de Doct. Temp. c. 42.

g Hieron. in Chron. Anonym. Idatius.

h Euſ. 4. de Vita Conſt. Hier. in Chron. Ambr. Orat. in fun. Theod. Socr. Theod. Sozom.

(*a*) anno 325. quòd novas res moliretur, in eadem urbe peremptus eſt. Hic finis civilium armorum fuit.

Hoſtili perfunctum metu *Conſtantinum* domeſtici turbines excepêre. (*b*) *Criſpus Cæſar*, ex priori conjuge *Minervina* ejus filius, egregiâ juvenis indole, cùm in ſuſpicionem tentati cum noverca ſtupri veniſſet, *Polæ* in *Iſtria*, ut ſcribit (*c*) *Ammianus*, occiditur, *Romæ* (*d*) *Zoſimus* id factum aſſerit. Annum (*e*) verò *Idatius* indicat, qui eſt *Chriſti* 326. Nec diu innocentis ultionem diſtulit Deus; quippe conſequens annus *Fauſtæ*, quæ privignum accuſarat, necem attulit; quam falſi compertam *Conſtantinus* balnei calore juſſit occidi.

(*f*) Eo Imperatore *Byzantium* inſtauratum eſt, ac penè totius orbis locupletatum ſpoliis, ſic ut *Romam* exæquaret, cum imperii ſede conditoris nomen accepit. Eam V. Id. *Majas* anno 330. dedicatam prodit in *Faſtis Idatius*. Lege autem latâ, & in lapideam columnam incisâ, novam *Romam* appellari juſſiſſe *Socrates* refert.

(*g*) *Sarmatis* poſt hæc ſubactis, ac per varia *Romani* imperii loca diſtributis, quarto pòſt anno, qui erat *Chriſti* 337. ipſo Pentecoſtes die moritur *Conſtantinus* in ſuburbano *Nicomediæ*; ubi paulò ante mortem baptizatum eſſe (*h*) plerique Veterum affirmant; quibus (*i*) Cardinalis *Perronius* nuper adſtipulatus eſt, dum poſt *Nicænam* Synodum baptizatum ob *Euſebio Nicomedienſi Conſtantinum* aſſeruit.

(*k*) Indictionum originem vulgò *Conſtantini* ætate prodiiſſe putant, ejuſque anno 6. *Chriſti* 312. Sed ego, qui ſic ſentiunt, divinare eos arbitror, non certum dicere; nam nullum

i Perron. in Reſp. p. 239. k Vide 11. de Doct. Temp. c. 39. & ſeq.

nullum idoneum teſtem citant. Apud (*a*) *Ambroſium* fit ejus mentio verbis iſtis: *Indictio enim Septembri menſe incipit.* Et in (*b*) *Cod. Theod. Valentiaca Indictio* nominatur. Antiquiorem his Auctorem, qui quidem exploratæ ſit fidei, non facilè reperias. Undè porrò *Indictionis* vox manaverit, quæque ſit ei ſubjecta notio, non magis perſpicuum eſt hactenus. Illud inter doctos convenit, *Indictiones* nihil aliud eſſe, quàm præſtationes & tributa, quorum canon, id eſt modus, quotannis indicebatur. Sed cur ſpatio 15. annorum, quot orbis Indictionum colligit, finiri placuerit, & qua de cauſſa, quove tempore primùm id uſurpari cœperit, cùm multæ multorum conjecturæ ſint, nulla ſatis probabilis adfertur. Eſt autem Indictionis uſus triplex. Nam alia Calendis ab *Septembribus* proficiſcitur, eaque *Conſtantinopolitana* dicitur. Alia ab 8. Cal. *Octobris* quæ *Cæſarea* vocatur. Harum utra ſit vetuſtior, nondum mihi conſtat. Tertia *Pontificia*, ſeu *Romana*, nominatur, quæ in *Pontificiis* diplomatibus adhibetur, & à Cal. *Januariis*, quæ priores duas illas epochas ſequuntur, ſumit exordium.

A 304. Chriſti ad 337.

a In Epiſt. ad Epiſc. Aemiliæ.

b Leg. 9. Cod. de Indul.

CAPUT II.

De rebus Eccleſiaſticis, quæ Conſtantino *Imperatore contigerunt; perſecutione* Maximiani; Donatiſtarum *ſchiſmate*; Arianorum *hæreſi*; *&* Nicæna *Synodo. Tum de viris pietate ac literarum ſcientiâ claris.*

CHRISTIANI nominis vexationem à *Diocletiano* cœptam, poſt ejus & *Herculii* ſeceſſum, propagavere *Galerius Maximianus* & alter *Galerius Maximinus. Conſtantinus* verò, qui *Gallias* obtinebat, non modò *Chriſtianorum* abſtinuit ſanguine; ſed illos etiam

A 304. Chriſti ad 337. tiam habuit in pretio. (*a*) Præ cæteris in Oriente bacchatus eſt *Maximinus*, qui innumerabiles Martyres occîdit. Eximii fuere *Pamphilus Cæſarienſis* Presbyter eruditiſſimus; *Procopius* in eadem urbe paſſus; *Petrus Alexandrinus* Epiſcopus, qui *Arium* ob ſchiſma *Meletii* à communione ſubmovit; (*b*) *S. Potamiena Alexandrina*; *Lucianus Nicomediæ*, &c. Quin etiam (*c*) juſſu *Maximini* deteſtandus quidam liber ſub *Actorum Pilati* nomine vulgatus eſt, in quo multa de *Chriſto* nefaria continebantur. Nec minùs *Romæ* graſſabatur *Maxentius*. Modum crudelitati *Conſtantinus* victor adhibuit; cujus auſpiciis & favore dilatata *Chriſti* Religio longiùs ſe *Romanis* finibus extendit.

a Euſeb. Hiſt.

Martyres ſub Maximino.

b Pallad. Lauſ. c. 1.

c Euſ. 9. Hiſt. c. 4.

Licinius (*d*) poſtea hoſtis ex fautore factus *Chriſtiani* nominis, non paucos & ipſe Martyres dedit, quos inter egregiâ fortitudine memorantur 40. milites, qui in *Cappadocia* frigore enecti ſunt; *Baſilius Amaſeæ* Epiſcopus, & alii, donec à *Conſtantino Licinio* interfecto pax eſt reddita.

d Euſ. in Vita Conſt. Chron. Socrat. 1. c. 8. Oroſ. 7. c. 22.

Dum ferro ac flammis in Eccleſiam tyrannicus exardet furor, domeſtica quoque illam tempeſtas exercuit. Nam duo præſertim ſchiſmata ſub *Conſtantini* & *Maxentii* exordium nata feruntur; *Donatiſtarum* in *Africa*; *Meletianum* in *Ægypto*. Prius his de cauſſis conflatum eſt.

(*e*) *Lucilla* fuit *Carthagine Hiſpana* mulier, præpotens & factioſa, quæ à *Cæciliano* Archidiacono reprehenſa ulciſcendi ſui occaſionem captabat. Forte accidit, ut *Menſurius Carthaginenſis* Epiſcopus à *Maxentio Romam* evocatus ſenioribus quibuſdam Eccleſiæ vaſa commendaret. Quo mortuo *Cæcilianus* in ejus locum ordinatus eſt à *Felice Aptungitano*; qui cùm ab iſtis depoſitum repeteret, hi communionem ejus averſati ſunt, iiſque ſe

e Opt. 1. Aug. 5. cont. Parm. & in Brevi. & alibi. Tom. 7. parte 1.

Lucillæ

Lucilla conjunxit. Hæc origo fuit *Donatiſtarum*, qui ab *Donato* à *Caſis* nigris præcipuo ſchiſmatis auctore, à quo *Majorinus* ordinatus eſt, nomen adepti ſunt; etſi ab altero cognomine *Donato*, qui *Majorino* ſuffectus eſt, appellari ſe poſtea maluerunt. (*a*) *Maxentio* ſublato, cùm *Donatiſtæ Conſtantinum* interpellaſſent adverſus *Cæcilianum*, quem à traditore *Felice* ordinatum aſſerebant, Imperator *Melchiadi Romano* Pontifici, & aliis Epiſcopis, quorum tres erant *Gallicani*, cauſſam commiſit. A quibus anno 313. damnati ſunt ſchiſmatici cum eorum principe *Donato*. At hi in *Africa* denuò tumultuantes, & ab *Æliano* Procoſ. iterum condemnati, ad Imperatorem provocant. Cujus mandato *Arelate* in Synodo cauſſa illorum denuò diſceptata eſt, & ſecundum *Cæcilianum* dicta ſententia anno 314. *Voluſiano* & *Aniano* Coſſ. Cùmque nihilominus *Conſtantinum* iterum appellaſſent, *Romam* primùm, deinde *Mediolanum* venire juſſi, ibi poſtremò damnati ſunt, additâ exilii pœnâ, quam idem poſtea *Conſtantinus* remiſit.

A 304. Chriſti ad 337. *Donatiſtarum hiſtoria.*

a Optat. 1. Aug. Ep. 68. 162. 165. & alibi paſſim. Vide Tom. 1. Conc. Gall. & Euſ. 10. Hiſt. c. 5.

Alterum ſchiſma *Meletianorum* fuit. (*b*) Auctor ejus *Meletius Lycopolitanus* Epiſcopus, qui à *Petro Alexandrino* Epiſcopo propter varia crimina, tum quòd idolis ſacrificaſſet, exauctoratus ab eo deſcivit. Natum illud eſt eodem quo *Donatiſtæ* tempore.

b Athan. Apol. 2. Socr. 1. Sozom. 1. Theod. 1. c. 9.

Ex ea factione prodiit (*c*) *Arius Alexandrinus* Presbyter, qui contra Dei filium impiam hæreſim effudit; ob quam ab *Alexandro* Epiſcopo ejectus Eccleſiâ, patronos ſibi quæſivit *Euſebium Nicomedienſem*, & alterum *Cæſarienſem* Epiſcopos, cum pluribus aliis. Quod incendium fruſtrà per literas perque legatum *Hoſium* conatus reſtinguere *Conſtantinus*, *Nicænam* denique Synodum haberi juſſit anno 325. cui interfuêre 318. Epiſcopi.

c Athan. paſſim. Socr. 1. 28. Sozom. 1. 25. Theod. 1. c. 30. Epiph. Hær. 69. *Arius.*

A 304. Chriſti ad 337.

Ab hac *Ariana* damnatur hæreſis, & de Paſchate celebrando controverſia dirimitur. (*a*) *Arius*, nec non octo partium ejus Epiſcopi, *Nicænæ* aſſenſi fidei ſuſcepti ſunt, ut ſcribit (*b*) *Hieronymus*; *Arius* quidem eâ lege, ut ne *Alexandriam* rediret, (*c*) cujus quidem cremari libros, (*d*) ejus verò fautores dogmatis *Porphyrianos* dici *Conſtantinus* edixit. Quòd autem in illa omni actione præcipuas ſibi partes vendicarat *Athanaſius Alexandri* Epiſcopi *Alexandrini* Diaconus, omnium in ſe *Arianorum* convertit odia; (*e*) atque, quinto poſt Concilium menſe, mortuo *Alexandro*, in ejus ſubſtitutus eſt locum; neque ut *Arium Alexandriam* redire pateretur, precibus ullis ac minis ab eo impetrari potuit. Ob id *Meletianorum* & *Arianorum* calumniis exagitatus, (*f*) demùm in famoſo illo apud *Tyrum* conventiculo falſis criminibus damnatus eſt anno 335. cùmque ad Imperatorem *Conſtantinopolim* veniſſet, novis inimicorum fraudibus apud illum in ſuſpicionem adductus, *Treverim* relegatur anno 336. *Arius* communionem ab *Alexandro Conſtantinopolitano* Epiſcopo per vim extorquere conatus, dum ad Eccleſiam properat, infamem vitæ exitum habuit.

a Athan. Apol. 2.
b Hier. contr. Lucif.
c Gelaſ. l. 2. c. 36.
d Socrat. Trip. 2. c. 15.
e Theod. l. 15. c. 26.
f Athan. Apol. 2. Socr. 1. Theod. Sozom. 1. 25. Ruff. 1.
Athanaſii vexatio.

(*g*) Imperante *Conſtantino*, *Helena* ipſius mater crucem Domini *Hieroſolymis* reperit, (*h*) ac baſilicas erexit duas; *Conſtantinus* unam in ipſa urbe magnificentiſſimam.

In *Perſide Sapores Chriſtianos* vexat, & *Acepſimam*, (*i*) *Aïthalem*, aliosque plurimos interficit, quem literis ad eum datis mitigare Imperator ſtuduit. (*k*) In *India* porro *Frumentius Tyrius* Philoſophus *Chriſti* propagavit fidem; & eodem ab *Athanaſio* factus Epiſcopus rediit, circa annum 327. quando & *Iberos Chriſtianæ* cujuſdam captivæ operâ Evangelii

g Ruff. 1. c. 8. Socr. 1. 17. Sozom. 2. 1. Ambr. de fun. Theod. Pauli ep. 11. Sever. Sulp. l. 2.
h Euſ. 3. de Vita Conſt.
i Iid. & Theopha. Cedren.
k Ruf. l. 1. c. 9. Socr. 1. c. 15. Theod. 1. c. 23. Sozom. 1: c. 23.

vangelii lux afflavit. Ut autem ſecundo curſu *Chriſtiana* res procederet, quamplurimis ei legibus pius Imperator conſuluit: (*a*) quarum una fuit inſignis, ut Epiſcoporum ſententiæ in civilibus etiam cauſſis ratæ eſſent, lata anno 314. Immunitatem quoque Clericis aliâ lege conceſſit. (*b*) Tum Hæreticos conventus habere prohibuit, ædeſque illorum dirui, & Catholicis attribui juſſit.

A 304. Chriſti ad 337.

a L. 1. Cod. Theod. de Epiſc.

b Euſ. 3. de Vita Conſt. c. 61. Sozom. 2. c. 32.

(*c*) Synodi præterea variis in locis habitæ Eccleſiaſticam ſanxêre diſciplinam, præſertim *Ancyrana*, cui *Baſilius Amaſeæ* Epiſcopus ſubſcriptus legitur, is qui ab *Licinio* mori juſſus eſt; & *Gangrenſis*, incertum quo anno.

c To. 1. Conc.

Illuſtres viri.

Nec minùs ſanctitatis & doctrinæ ferax illa ætas fuit. Præter eos, quos ſparſim attigimus, illuſtri pietate commendantur eorum plerique qui in Synodo *Nicæna* convenerunt; (*d*) uti *Nicolaus Myrenſis* Epiſcopus; *Spyridio Trimithuntis* in *Cypro*; *Euſtathius Antiochenus*; *Paphnutius Thebarum*; innumerabiles alii. *Rhæticus* item *Auguſtodunenſis* inter doctos habitus eſt; qui cum *Melchiade* judex ab *Conſtantino Donatiſtis* eſt datus. *Arnobius* ad hæc ex *Siccenſi* Rhetore, ac Gentili, *Chriſtianus* anno 20. *Conſtantini* factus ſcribitur ab *Hieronymo* in *Chronico*, quod ego longiùs infra tempus ſuum ab illo poſitum arbitror. Nam libros adverſus Gentes pignus quoddam ſeriò ſuſceptæ *Chriſtianæ* pietatis obtuliſſe dicitur: at illos ſævientibus adhuc perſecutoribus ſcripſiſſe, ex iis perſpicuè colligitur. Tùm in ſecundo teſtatur, ab Urbis conditæ primordio annum agi 1050. qui ex *Varronis* calculo incidit in *Chriſti* 297. paulò ante *Diocletiani* perſecutionem. Omninò ſub *Diocletiano* ſcripſit *Arnobius*. Sed & *Lactantius Criſpi Cæſaris* magiſter ei ſuperſtes vixit, vir omnium, ait *Hieronymus*, ſuo tempore eruditiſſimus; (*e*) ſed adeo pauper, ut plerumque

d Socr. 1. c. 10. & 11.

e Hier. in Chron.

A 304. Chriſti ad 337. etiam neceſſariis indiguerit. Poëtica *Juvencus* excelluit *Hiſpanus* Presbyter, & *Publius Optatianus Porphyrius*, qui Panegyricum moroſi literarum artificii *Conſtantino* dicavit. *Nazarius* in *Galliis*, & *Patera* Oratores inſignes exſtiterunt.

CAPUT III.

De Conſtantini M. *filiis*, *&* *ſucceſſoribus*, *maximè* Conſtantino, *deque* Gallo Cæſare, Vetranione, *ac* Magnentio *Tyrannis*, *&* *de bellis* Perſicis.

A 337. *Chriſti* ad 361.

CONSTANTINUS ex *Fauſta Maximiani* filia liberos tres imperii reliquit hæredes, qui & *Romanum* orbem inter ſe partiti ſunt. (*a*) *Conſtantinus* natu maximus *Gallias*, & quicquid trans *Alpes* erat, ſortitus eſt. *Conſtans* minimus natu *Romam* & *Italiam*, *Africam*, *Siciliam*, inſulaſque reliquas, *Illyricum*, *Thraciam*, *Macedoniam*, & *Græciam*. *Conſtantius* inter ambos medius à freto *Propontidis Aſiam*; & Orientem, cum *Ægypto*.

(*b*) Habuerat *Conſtantinus* horum pater fratres duos, *Conſtantium Juliani* patrem, & *Dalmatium*; alii *Anabalianum* vocant. Hujus filii erant duo, *Dalmatius*, qui *Cæſar* anno 335. factus dicitur in *Faſtis Idatii*, ac *Cenſor* nominatur apud (*c*) *Socratem*: & *Anabalianus*, vel *Annibalianus*, quem Regem Regum, & *Ponticarum* gentium *Conſtantinus* eſſe juſſerat, ut Anonymus refert. Unde & ab (*d*) *Ammiano* Rex appellatur.

Conſtantini filiorum initia cruenta. Quos omnes ſtatim poſt *Conſtantini* obitum militaris oppreſſit ſeditio, incitante vel diſſimulante *Conſtantio* Imperatore. Cum his etiam *Optatus Patricius*, novo & ab *Conſtantino*

a Victor. Zoſim. 2. Ruf. 1. c. 15.
b Socr. l. 2. c. 1. Zoſim. 2. Victor. Eutrop. Anon.
c Lib. 1. c. 27.
d Amm. lib. 14.

tino excogitato titulo, & *Ablavius* Præfectus Prætorio trucidati. Tum *Conſtantii* fratris *Conſtantini* filius, *Galli* & *Juliani* frater; quod *Julianus* ipſe teſtatur ad S.P.Q. Ath. ſcribens. *Gallum* ægritudo, *Julianum* tenera ætas (erat enim quinquennis) vix neci ſubtraxit. His parricidialibus auſpiciis imperium iniêre fratres tres, quos inter haud diu concordia tenuit. (*a*) Quarto poſt mortem patris anno, *Chriſti* 340. *Conſtantinus Conſtanti* fratri bellum movens, in ejuſque fines irrumpens, interfectus eſt prope *Aquilejam Conſtans* ipſe poſt annos decem, *Chriſti* videlicet anno 350. ineunte, ut ex (*b*) *Idatio* colligitur, à *Magnentii* duce *Gaiſone*, prope *Pyrenæos*, in caſtro, cui *Helenæ* nomen eſt, occiditur, annos natus 30. ut in *Chronico* ſcribit *Hieronymus*. Etſi *Aurelius Victor* 27. tribuat. (*c*) Cujus morte cognitâ, *Vetranio* Magiſter militum in *Pannonia* apud *Murſam*, *Nepotianus Eutropiâ Conſtantii* ſorore natus *Romæ* imperium arripiunt, ille Calend. *Maji*, hic 3. Non. *Junii*. (*d*) *Vetranio* octavo pòſt menſe, nempe 8. Calend. *Januarii* in ordinem redactus, privatam vitam coluit. *Nepotianus* viceſimo octavo die ab *Magnentii* ducibus oppreſſus eſt. (*e*) Cum *Magnentio* periculoſiùs certatum eſt 4. Calend. *Octobris* auctore *Idatio*, ad *Murſam* in *Pannonia*. Victus primo impetu *Conſtantii* exercitus, poſtea ſuperior fuit; eoque prælio ingentes *Romani* vires imperii conſumptæ ſunt. Id anno 351. accidit. (*f*) Poſt biennium, *Chriſti* ſcilicet 353. deſperatis rebus, apud *Lugdunum* in *Gallia*, 3. Id. *Auguſti*, *Magnentius* ſibi mortem attulit. *Decentius* ejus frater apud *Senonas* 15. Cal. *Septembris*.

(*g*) *Gallus Cæſar* à *Conſtantio* creatus anno 351. & Orienti præpoſitus, dum ſummâ poteſtate per vim ac libidinem abutitur, ab *Conſtantio* accitus, in *Illyrico* juſſu ejuſdem morte

A 304. Chriſti ad 337.

a Eutrop. 10. Socr. 2. c. 5. Zoſim. Victor. Idat.

Conſtantinus junior occiſus. Tum Conſtans.

b Socr. 2. c. 6. Sozom. 4. 1.

c Iidem.

d Idat. Julianus Orat. 1. & 2.

e Victor. Socr. 2. c. 31. Sozom. 4. c. 7. Oroſ. 7. c. 29.

f Idat. Socr. l. 2. c. 31. Zoſim. Vict. Eutrop. &c.

Gallus Cæſar.

g Amm. 14. Idat. Socr. 2. c. 34. Vict. Eutr. 10. Zoſim. 2.

A 317. Chriſti ad 361.

eſt affectus. (a) *Julianus* ejus frater, interventu *Euſebiæ* uxoris *Conſtantii* ſervatus, & *Athenas* ſtudiorum cauſsâ miſſus eſt. (b) Pòſt anno 355. *Cæſaris* dignitate eſt auctus, datâ in matrimonium *Helenâ* ſorore Imperatoris, & *Galliis* præpoſitus; quò cùm perveniſſet, multa contra *Germanos*, *Francos*, & *Alemannos* egregiè geſſit. Horum Regem *Chonodomarum* vinctum *Romam* ad *Conſtantium* miſit. Cujus ſecundis rebus invidens *Conſtantius* milites ab eo abſtrahere, & in Orientem contra *Perſas* tranſportare ſtuduit. (c) At illi *Julianum Lutetiæ Pariſiorum Auguſtum* ſalutârunt, *Conſtantio* interim bellum contra *Perſas* apparante: quo utcumque terminato, vel dilato, cùm adverſus *Julianum* ulciſcendi cupidus advolaret, 3. Nonas *Novembres* prope *Tarſum* obiit *Mopſucrenis*. (d) *Victor* anno ætatis 44. mortuum eſſe *Conſtantium* ait, imperii 39. *Auguſtum* fuiſſe 24. *Eutropius* anno ætatis quinto & quadrageſimo, imperii quinto & triceſimo deceſſiſſe refert. At *Ammianus* vitæ & imperii ſupra annos 40. paucos dies attribuit. Sub mortem baptizatus eſt ab *Euzoio Ariano* Epiſcopo, ut ait (e) *Socrates*. Sane (f) *Lucifer Calaritanus* Epiſcopus illum admonebat, pèr *Athanaſium* ſive Coëpiſcopos ejus, ſalutarem conſequi baptiſmum.

Eo imperante ter à *Sapore Niſibis* eſt obſeſſa, ut ſcribit *Rufus*. (g) Primùm ſtatim poſt *Conſtantini* mortem, anno 338. duobus ferè menſibus obſidione vallata eſt, cùm *Antiochiæ Conſtantius* eſſet; (h) ubi & à *S. Spyridione Trimithuntis* Epiſcopo morbo levatus eſt. Secundò anno 350. cùm adverſus *Magnentium* ab Oriente profectus eſſet *Conſtantius*. Eo enim abſente *Saporem* iterùm aggreſſum eſſe teſtis eſt (i) *Julianus*: atque hæc obſidio quadrimeſtris fuit, ac *S. Jacobi* Epiſcopi precibus

a Julian. Orat. 3. &c.
b Amm. 15. Zoſim. 3. Vide Ep. Jul. ad S. P. Q. A.
Julianus fit Imperator.
c Amm. Hier. in Chron. Idat. Zoſim. Socr. l. 3. c. 1. &c. ſupr. cit.
Conſtantii mors.
d Vict. Epit. de Conſt. Vide Part. 2. l. 4. c. 11.
e Socr. l. 2. c. 46.
f Lucif. l. 1. pro S. Ath.
g Hier. in Chron
h Metaphr. 12. Sept.
i Julian. Orat. 1. Theod. Hiſt. lib. 2. c. 30. & in Philotheo.

bus ſoluta eſt; & immiſſo culicum agmine fugati ſunt Barbari. Tertiò, cùm jam *Cæſar* eſſet *Julianus*, ac *Francos*, *Salios*, *Quadoſque* viciſſet, ab eoque *Conſtantius* legiones duas repeteret. Ita anno 360. obſeſſa videtur *Niſibis*, quando eam urbem *Lucillianus* ſtrenuè defendit, ut auctor eſt (*a*) *Zoſimus*.

A 337. Chriſti ad 361.

a Zoſim. 3. Notæ noſtræ ad Jul. p. 251.

CAPUT IV.

De Eccleſiaſticis rebus Imperatore Conſtantio, *variiſque Conciliabulis*, Athanaſii *perſecutionibus*; *deque viris ſanctitatis ingeniique laude præſtantibus*.

GRAVES, imperante *Conſtantio*, & continui tumultus Eccleſiam infeſtam habuerunt. Nam *Ariana* perfidia, quæ *Conſtantini* ſe metu hactenus repreſſerat, caput erexit. Una tanti cauſa mali fœmina fuit. *Conſtantia*, (*b*) quæ *Licinio* nupſerat, moriens Presbyterum quemdam *Conſtantino* fratri commendârat *Arianâ* imbutum hæreſi; quem ille magni deinceps fecit, eique moriens teſtamentum ſuum commiſit: quod ubi *Conſtantio*, in manus tradidit, non minore apud hunc loco eſſe cœpit. Quare ut de *Ario* revocando *Conſtantino* perſuaſerat, ſic apud *Conſtantium* perfecit, ut is hæreſis illius fautorem ſe profiteretur acerrimum, ejuſque dilatandæ ſtudio cuncta miſceret.

b Ruff. l. 1. c. 11. Socr. l. 1. c. 26. Sozom. l. 1. c. 34. & l. 2. c. 1. Theod. 2. c. 3.

Conſtantius Arianam hæreſim propagat.

Omnium deinde *Arianorum* curæ cogitationeſque unius in exitium *Athanaſii* converſæ ſunt, quo præcipuè per id tempus res catholica nitebatur. (*c*) Hunc verò *Conſtantinus* Junior è *Gallis*, (*d*) ubi jam annos duos ac menſes 4. egerat, *Alexandriam* cum honorificentiſſimis literis remiſit anno *Chriſti* 338. Sed *Euſebio Nicomedienſi* aliiſque turbantibus,

c Athan. Apol. 2. Theod. l. 2. c. 1. Socr. l. 2. c. 3.

d Theod. l. 2. c. 1.

Athanaſii res geſtæ.

 Julius

A 337. Chriſti ad 361.

Julius Papa *Romam* ad cauſſam dicendam utroſque citavit. *Euſebianis* tergiverſantibus, *Athanaſius* cum vadimonium obiiſſet, ac *Romæ* annum unum menſeſque tres moratus eſſet, anno 341. *Alexandriam* rediit. (1) (*a*) At eodem anno Conciliabulum *Antiochiæ* ad dedicandam *Conſtantini* baſilicam celebratum eſt; in quo ejecto *Athanaſio*, ſubſtitutus eſt ei *Gregorius Cappadox*, qui ingenti patratâ cæde, ſedem illam occupavit, clam dilapſo *Athanaſio* ac *Romam* profecto; quò & *Paulus Conſtantinopolitanus* & alii Catholici Epiſcopi ab *Arianis* expulſi tanquam ad aſylum ſeſe receperunt. (*b*) Horum in cauſsâ *Conſtantis* & *Conſtantii* juſſu *Sardicæ* generalis eſt habita Synodus anno 347. à qua *Arianis* ſe ſubducentibus, reſtitutus eſt *Athanaſius*, ac cæteri Epiſcopi, & damnatis Hæreticis, *Nicæna* fides iterum approbata. (*c*) Eodem tempore *Ariani Philippis* in *Thracia* conventiculum celebrant, quod & *Sardicenſis* vocabulo nuncuparunt: in quo *Conſubſtantialis* vocem audiri ultra vetuerunt; (*d*) idque decretum ad *Africanos* miſerunt. Tum verò *Conſtantis* minacibus literis coactus *Conſtantius Athanaſium Alexandriam* redire juſſit. (*e*) *Paulus* verò *Conſtantinopolim* regreſſus, paulò pòſt inde ejectus, ac *Cucuſum* perductus, ab *Ariani* ſtrangulatus eſt. Brevi poſtea *Athanaſius* & ipſe pellitur; atque in ejus perniciem *Conſtantius* totius imperii opibus certans, Epiſcopos partim vi ac verberibus ad illius damnationem adigit, partim ſcelus detrectantes carcere aut exilio multat. Relegantur *Euſebius Vercellenſis*, *Dionyſius*

a Athan. Apol. & Ep. ad Orth. Socr. l. 2. c. 10. Soz. l. 3. c. 10. Theod. 2. c. 4.

Sardicenſe Concilium.

b Iid. & Sulp. 2.

c Socr. 2. c. 20. Sozom. 3. c. 10.

d Exſtat apud Hilar. in fragm.

e Sulpit. 2. Socr. 2. c. 21. Theod. 2. c. 5. Sozom. 4. c. 2.

In cauſſa Athanaſii gravis perſecutio.

(1) Concilium Antiochenum anni 341. Hæreticorum eſſe Conciliabulum exiſtimaverant eruditi, attamen illud vindicavit Emmanuel Scheltratius in Commentario ad ſacrum Antiochenum Concilium, ita tamen ut poſt genuinum Antiochenum Concilium, poſt dimiſſos Epiſcopos Catholicos Ariani Conciliabulum coëgerunt, in quo damnatus & ſede pulſus eſt Athanaſius, Gregorius vero Athanaſio ſuffectus.

ſius *Mediolanenſis*, *Liberius* Papa; qui biennio poſteà recuperandæ amore ſedis *Athanaſii* condemnationi ſubſcripſit. *Oſius* verò *Cordubenſis*, cùm initiò conſtanter obſtitiſſet, plagis ac terroribus infractus eidem eſt aſſenſus. A 337. Chriſti ad 361.

Inter hæc *Athanaſius* ad necem anxiè quæſitus, divino tectus præſidio admirabiliter evaſit. (*a*) *Ariani* verò novas identidem fidei formulas recudebant; cujuſmodi 11. aut 12. intra annos viginti condiderunt.

Nunquam alias frequentiores, quàm hoc Imperatore, Synodi Epiſcoporum fuerunt; quod ab (*b*) *Ammiano* Ethnico Scriptore egregiè notatum ejus verbis libet exponere: *Chriſtianam religionem abſolutam & ſimplicem anili ſuperſtitione confundens, in qua ſcrutanda perplexiùs, quàm componenda graviùs, excitavit diſſidia plurima; quæ progreſſa fuſiùs aluit concertatione verborum; ut catervis antiſtitum jumentis publicis ultrò citròque diſcurrentibus per Synodos, quas appellant, dum ritum omnem ad ſuum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ ſucciderit nervos.* (*c*) Præcipuæ autem ab Hæreticis indictæ memorantur, *Sirmienſis* anno 351. in qua *Photinus Marcelli Ancyrani* diſcipulus (*d*) ſæpè aliàs poſtulatus judicio, ac damnatus, poſtremò redactus eſt in ordinem, *Baſilio* potiſſimùm *Ancyrano* reum peragente. (*e*) Item *Ariminenſis*, & *Seleucienſis*, eodem habitæ tempore, anno 359. in quibus *Arianorum* improbitate ac fraude, perfidiæ robur eſt additum.

Hæreſes, præter *Arianum*, emerſere *ſemi-Arianorum*, qui Filium Dei non ejuſdem, ſed ſimilis cum Patre eſſe ſubſtantiæ profitebantur; *Marcellianorum*, qui (*f*) *Sabellianum* inſtauravêre dogma; *Photinianorum*, qui *Chriſtum* merum hominem auſi ſunt aſſerere; *Macedonianorum*, ſive *Pneumatomachorum*, qui Spiritum S. in creatarum rerum ordinem relegarunt;

a Athan. &c. citati. Vide Anim. noſtras ad Epiph. Hær. 73.

b Amm. in fine l. 21.

c Hilar. de Syn. Socr. l. 2. c. 29. Sozom. l. 4. c. 6. Vide Anim. ad Epiph. Hær. 73.

d Vide Append. hujus Operis.

e Athan. de Syn. Sever. 2. Socr. 2. c. 29. Sozom. 4. c. 16. Ruff. l. 1. c. 21. Theod. 2. c. 18.

f Epiph. Theod. de Hær. Aug. de Hær. Sever. 2.

A. 337. Chriſti ad 361. runt; (*a*) *Anomæorum* item hæreſis, ſive *Eunomianorum*, ab *Aëtio Syro*, ejuſque diſcipulo *Eunomio*, qui Patris diſſimilem eſſe Filium aſſerebant. (*b*) Tum, *Audianorum* & *Aëriorum*; de quibus *Epiphanius*, *Theodoretus*, & alii.

a Epiph. Hær. 76. Soc. l. 2. c. 35.

b Epiph. Hær. 70. & 75.

Paulus Eremitarum princeps, & Antonius.

Sanctitate præſtantes viri deceſſerunt *S. Paulus* Eremitarum primicerius, & *Antonius* Monachici inſtituti propagator eximius. *Hieronymus* in *Chronico* ſcribit anno 19. *Conſtantii* deceſſiſſe *Magnum Antonium*; quod & (*c*) *Gregorius Turonenſis* ſecutus eſt: qui annus in editione *Scaligeri* adſcribitur anno 4. Olympiadis 283. in *Pontacena*, anno 1. Olympiadis 284. & *Chriſti* 359. Verùm annus 19. *Conſtantii* cœptus eſt anno *Chriſti* 355. *Arbetione* & *Lolliano* Coſſ. Unde mors *Antonii* contigerit anno ſequente 356. *Januario* menſe (*d*) Natus erat annos 105. quare ortus illius congruit anno *Chriſti* 250. *Decio* imperante, ac *Chriſtianos* perſequente, ut idem habet *Hieronymi Chronicon*.

c Lib. 1. Hiſt. Franc. c. 38.

d Athan. in Vita ejus. Hier. in Chron.

Paulus Antonio major natu fuit annis tribus & viginti. Siquidem in *Pauli Vita* refert *Hieronymus* nonagenarium *Antonium* fuiſſe, quando *Paulus* obiit vitæ anno 113. Hâc ratione *Paulus* natus eſt anno circiter 227. vel 228. mortuus anno 340. vel 341. & in eremo vixit annos 90.

At *Hieronymus* in *Paulo* perplexè loquitur. Nam ait *Paulum*, quo tempore ad eum venit *Antonius*, cœleſtem vitam in terris jam annos 113. peregiſſe; tùm anno ætatis 15. declinandæ cauſsâ perſecutionis in ſpeluncam ſe abdidiſſe; quæ minimè cohærent. Si annos 113. in ſolitudine degiſſet poſt *Decianam* perſecutionem, mortuus poneretur anno 363. poſt *Conſtantii* & *Antonii* ipſius obitum, vixiſſetque annos 128. aut certè *Antonius*, qui ei ſupervixit annos 15. exceſſit anno 378. quod eſt abſurdiſſimum.

Floruere

Floruere per idem tempus *S. Jacobus Niſibis* Epiſcopus, *Euſtathius Antiochenus* ob fidem ab *Arianis* pulſus anno 340. *Hilarius Pictavienſis* anno 355. relegatus à *Conſtantio*, (*a*) *Joſephus* Comes è *Judæo Chriſtianus*, *Euſebius Vercellenſis*, *Paulinus Trevirenſis*. Doctrinæ laude celebrantur *Euſebius Cæſarienſis*, qui anno 340. deceſſit, *Victorinus* Rhetor, *Donatus* Grammaticus *Hieronymi* præceptor. A 337. Chriſti ad 361. *a* Epiph. Hær. 30.

CAPUT V.

De Juliano, *ac rebus ab eo geſtis.* A 361. *Chriſti* ad 363.

(*b*) JULIANUS *Conſtantio* patruele mortuo, ſolus imperavit anno 361. cùm jam (*c*) *Cæſaris* titulum ex ante diem 8. Id. *Nov.* anni 355. obtinuiſſet à *Conſtantio*, *Auguſtus* verò à militibus acclamatus eſſet anno 360. *Lutetiæ Pariſiorum.* Simul ac rerum potitus eſt, *Conſtantii* amicos omnes quà nece, quà exilio multavit; (*d*) Idolorum fana reſeravit; ejuratiſque *Chriſtianæ* fidei ſacramentis omnibus, in Pontificem Maximum profanis ritibus conſecratus eſt. Exinde contra *Perſas* anno 362. profectus, *Antiochiæ* cùm eſſet, ab ejus urbis populo deriſus, Satyrico ſe libro ultus eſt, quem *Miſopogonem* inſcripſit. *b* Julia. ad S. P. Q. Ath. Amm. 15. Zoſim. 3. Socr. 3. Theod. 3. Sozom. 4. Sulp. 2. Oroſ. 7. c. 30. *c* Idat. Faſt. Socr. 2. 34. *d* Amm. 21. & 22. Socr. 3. c. 4.

(*e*) Poſt hæc, anno 363. tertio Non. *Mart.* contra *Perſas* ductis copiis, ſecundo *Marte* aliquantum progreſſus, oblatas pacis ab illorum Rege ſatis honeſtas conditiones ſtolidè rejecit. Demùm pari imprudentiâ navigiis, quæ ad ſubſidium exercitus ſecundo fluvio comitabantur, exuſtis, omnique intercluſo commeatu, à Barbaris interceptus, & omnium rerum laborans inopiâ, in medio conflictu, periit, incertum cujus emiſſo manu jaculo confoſſus, (*f*) *Junii* 26. anno 363. ætatis 31. *e* Amm. 24. & 25. Zoſim. 3. *f* Socr. 5. c. 21.

imperii

A 361. Chriſti ad 363. imperii poſt *Conſtantii* obitum anno uno, & menſibus 7. circiter tranſactis. (*a*) Moriens exceptum cavâ manu cruorem in cœlum jeciſſe fertur, cum hac voce: *Viciſti Galilæe.*

a Theod. 3. c. 25.

b Hier. in Chron. Ruf. 1. c. 32. &c. ſupr. cit.

(*b*) Blanda ſub hoc Imperatore *Chriſtianorum* perſecutio fuit, illiciens magis, quàm impellens ad ſacrificandum. Occultis enim artibus *Chriſtianam* oppugnavit fidem. Magiſtratus ac Præfecturas, niſi Gentili, nemini commiſit. Pueris in ſcholis *Chriſtianorum* Gentiles enarrari Scriptores vetuit. Variarum hæreſeon antiſtites ſuo quemque arbitrio vivere permiſit, eo animo, ut ne inter ſe concordes eſſent. Quidam tamen morte ab illo ſunt affecti, ut inter alios *Artemius*, *Auguſtalis Ægypti* Præfectus; qui ſub aliorum ſpecie criminum perductus *Antiochiam*, cùm ad fidei conſtantiam libertatem etiam increpandi Imperatoris adjungeret, gladio animadverſus (*c*) eſt 20. *Septembris.*

c Martyr. Rom.

d Socr. 3. c. 7. 8. & 9. Theod. l. 3. c. 4. & 5.

Luciferi ſchiſma.

(*d*) Cùm autem exules *Julianus* edicto revocaſſet, reverſus *Alexandriam Athanaſius* Synodum collegit anno 362. In qua ſtatutum eſt, ut Epiſcopi lapſi cum priſtino gradu reciperentur in Eccleſiam. *Lucifer Calaritanus Antiochiam* paulò pòſt venit, ſciſſam in factiones tres. Nam alii *Euſtathiani* erant, à magno illo *Euſtathio* dicti, qui *Antiochiâ* ab *Arianis* ejectus eſt. Alii *Meletiani*, à *Meletio*, quem *Arianorum* conſortio pollutum, quamlibet Catholicum averſabantur iſti. Alii denique *Ariani*, quibus præerat *Euzoius*. Eò itaque cùm veniſſet *Lucifer*, *Paulinum Euſtathii* Presbyterum in parte Catholica fecit Epiſcopum. Ita tres in ea urbe fuerunt Epiſcopi. Poſtea *Euſebius Vercellenſis* eodem profectus *Luciferi* factum improbavit: quâ re offenſus ille, qui & permiſſum alioqui lapſis ad Eccleſiam cum honore priſtino reditum moleſtè ferebat, ſe à Catholicorum communione

nione divulſit. Hinc *Luciferianorum* ſchiſma initium habuit.

(*a*) *Arianis* autem inſtantibus, *Julianus Athanaſium Alexandriâ* pelli jubet; qui ad necem quæſitus, aſtuto conſilio perſequentium manus eluſit. (*b*) Idem Imperator ab *Donatiſtis* interpellatus, eos in integrum reſtituit. (*c*) Gentiles porrò crudelitatis genere omni graſſari *Chriſtianum* in populum vel juſſit, vel impunè permiſit. (*d*) *Georgium* inter alios in *Athanaſii* locum intruſum cùm *Alexandrini* laniaſſent, leniter illos objurgare ſatis habuit. Cujus obitu vacuam ſedem repetiit *Athanaſius*, quem denuò *Julianus* mandavit ejici.

A 337. Chriſti ad 361.
a Ruff. l. 2. c. 34. Socr. l 3. c. 9. Theod. 3. Sozom. 3.
b Opta. 2.
c Socr. l. 3. &c.
d Amm. 22. Julia. Ep. 10.

Claruerunt hoc Imperatore doctrinæ famâ, (*e*) *Prohæreſius* Sophiſta *Chriſtianus*; qui ob edictum *Juliani*, quo *Chriſtianos* liberalium artium Doctores eſſe vetuerat, ſponte ſcholâ ceſſit, tametſi *Julianus* nominatim eum excepiſſet; natus tum annos 85. ut ex *Eunapio* colligitur; *Aimerius* & ipſe Sophiſta, *Prohæreſii* æmulus, ut ſcribit *Suidas*; (*f*) *Themiſtius* item Philoſophus; *Libanius* Sophiſta; *Oribaſius* Medicus; *Maximus* Philoſophus; *Ecebolius*.

e Hier. in Chron. Eunap. *Viri inſignes*.
f Auct. citati, & Suid.

CAPUT VI.

De Joviano, Valentiniano, Valente. A 363. *Chriſti* ad 378.

A 363. Chriſti ad 378.

JOVIANUS (*g*) *Singidone* in *Pannonia* natus, anno 363. quinto Cal. *Julias*, ut ſcribit *Idatius*, militari ſuffragio Imperator acclamatus eſt, vir excellenti corporis ſpecie, ſed animi pietate præſtantior. Qui ſtatim milites ab gentilitio cultu *Chriſtianam* ad Religionem traduxit; atque idolorum delubra claudi & aboleri ſacrificia penitùs edixit. Cum *Sapore*

g Amm. 25. Ruff. 2. c. 1. Socr. 3. c. 24. & ſeq. Soz. 6. Th. 4. Vict. Eutr. 10. Zoſim. 3.

A 363. Christi ad 378. *Sapore* neceſſariâ magis, quàm honeſtâ, pace in annos 30. factâ, quâ *Niſibi* & maximâ parte *Meſopotamiæ* ceſſit, *Romanam* rem erexit. Sed dum *Conſtantinopolim* revertitur, *Dadaſtanæ* in confinio *Galatiæ* & *Bithyniæ* moritur ex cruditate, ſive odore prunarum, ac recenti tectorio, XI. Cal. *Martii*, anno ætatis 33. octavo imperii menſe.

a Athan. ad Jovia. (*a*) Hic Catholicæ tenax fidei, ejus regulam ab *Athanaſio* præſcribi ſibi petiit & *Arianos* callidè ſibi obrepentes reſpuit. Quos quidem *Antiochiæ* collectos in *Nicæni* Concilii conſpiraſſe formulam, duce *Meletio*, & *Acacianis* ſuffragantibus, auctor eſt (*b*) *Socrates*, & *Sozomenus*. At *Hieronymus* in *Chron.* *homouſion* illos communi decreto ſanxiſſe refert, repudiato *homouſio* pariter, & *anomœo*; hoc eſt *Macedonianorum*, ac *ſemi-Arianorum* dogma probaſſe.

b Socr. 2. c. 25. Sozom. 6. c. 4.

c Amm. 26. Zoſim. fine. 3. & in 4. Victor. Socr. 4. Theod. 4. c. 6. Ruff. l. 2. c. 3.

(*c*) Exſtincto *Joviano*, anno eodem *Christi* 364. *Valentinianus* proximo poſt biſextilem die apud *Nicæam* Imperator electus eſt, cùm biſextilem ipſum quaſi ominoſum declinaſſet, ut ſcribit *Ammianus*. Hic patre *Gratiano* apud *Cibalim Pannoniæ* oppidum ſcholam ſecundam *Scutariorum* regebat, ſed ab *Juliano* propter *Chriſtianæ* conſtantiam fidei ordine motus eſt. Qui eodem anno *Valentem* fratrem ſuum *Auguſtum* appellavit *Conſtantinopoli* in milliario ſeptimo, (ait *Idatius*) 4. Cal. *April.* (*d*) ac permiſſo illi Oriente, in Occidentem ipſe conceſſit. Multa in eo virtutum egregiarum decora fuêre. Sed juſtitiæ amore imprimis excelluit ut in puniendis ſceleribus etiam nimius aliquanto fuerit. Oris eximia ſpecies; ſolers ingenium ac variarum artium peritum; temperantia ſingularis; Catholicæ verò integritate fidei eo prædicandus magis, quòd ab ea frater ejus magnâ ſuâ infamiâ diſceſſit. Bellum contra *Alemannos*,

d Amm. 30. Vict.

Valentiniani decora.

nos, *Saxones*, *Quados*, alioſque populos geſſit. *Quadis* demùm, ſive *Sarmatis* incurſantibus, cum adverſus eos pararet exercitum, atque illi legatos ad eum ſupplices miſiſſent, in eos acriùs invehens, apoplexiâ ſubito correptus interiit, 15. Cal. *Decembres*, apud *Pannoniam*, in caſtello *Brigitione*, ut ait *Idatius*, (*a*) anno ætatis 55. imperii duodecimo. Succeſſorem reliquit *Gratianum* filium jam *Auguſtum* antea factum. (*b*) *Valentinianus* verò alter è *Juſtina* filius ſexto pòſt die apud *Acincum* in *Pannonia* ab exercitu idem ad faſtigium eſt evectus.

A 363. Chriſti ad 378.

a Amm. 30.

b Idatius.

Valens.

(*c*) *Valens* ipſo imperii ſui primordio *Procopium Cilicem*, *Juliani* propinquum, arreptâ *Conſtantinopoli* tyrannide infeſtum habuit: quem anno 366. oppreſſit in *Phrygia*, & crudeli affecit ſupplicio 6. Cal. *Jun.* (*d*) Inde contra *Gothos* bellum continuum habuit. Quorum Regi *Athanarico* pacem petenti tribuit anno 369. anno verò 376. eumdem & *Fritigernem* ab *Hunnis* expulſos humaniter excepit. (*e*) & in *Thracia* cum *Gothis* ſuis collocavit. Hi poſtmodum *Lupicini* ducis avaritiâ commoti, in *Romanos* inſurrexerunt. (*f*) *Valens* ipſe poſtremò contra illos ad *Hadrianopolim* dimicans, ſagittâ confoſſus, & cum tugurio, quò ſe receperat, vivus à Barbaris exuſtus eſt 5. Id. *Auguſti*, anno 378. ut teſtis eſt *Idatius*. Obiit anno ætatis ferè 50. imperii anno 14. ſuperque menſibus 4. exactis. Hujus mores & indolem nonnullis virtutibus, ſed vitiis temperatam pluribus, *Ammianus* expreſſit, irâ præſertim, crudelitate, & invidiâ; quibus impietas in Deum, & *Arianæ* contagio perfidiæ faces ſubjecit.

c Amm. 26. & ſeq. Zoſim. 4. Socrat. 4. c. 3. & 5. Sozom. 6. c. 8. Theod. 4. c. 12. Them. Orat. 9. Oroſ. 7.

d Amm. 27. Vide Jornand.

e Amm. 31.

f Hier. in Chron. Amm. 31. Zoſim. 4. Socr. 4. c. 38. Sozom. 7. c. 40. Ruf. l. 2. c. 13. Oroſ. 7. c. 3. Theod. 4. c. 36.

(*g*) Crudelitatis illuſtre ſpecimen dedit annus 370. quo multi juſſu illius occiſi ſunt, eò quòd de ſucceſſore curioſis inquiſitum artibus ferebatur, ac prima nominis illius

g Amm. 26. Zoſim 4. Socr. 4. c. 19. Sozom. 6. c. 35.

A 363. Chriſti ad 378. lius elementa prodita THEOD. (*a*) Unde & *Theodoſius* ſenior *Theodoſii* pòſt Imperatoris pater in *Africa* poſt ſuſceptum baptiſmum interfectus putatur haud dignâ mercede tot in Rempublicam meritorum ſuorum. Siquidem *Firmum* Tyrannum, qui *Maurorum* præſidiis armatus *Africam* pervaſtabat, bello fractum & oppreſſum ad mortem coëgerat.

a Hier. in Chron. Oroſ. 7. c. 33.

CAPUT VII.

Eccleſiaſticæ res ſub illis Imperatoribus hiſtoriâ dignæ; nec non illuſtres pietate ac ſcientiâ viri.

PER id tempus Catholica res in Oriente ſub *Ariano* Principe laboravit. (*b*) *Valens* enim *Arianorum* conſuetudine ad eam hæreſim implicatus, *Nicæni* fautores dogmatis agitare non deſtitit; maximè ubi ab *Eudoxio Conſtantinopolitanæ* invaſore ſedis in ipſo procinctu expeditionis *Gothicæ* baptizatus eſt, & illo præeunte juravit, neque ſe ab impio dogmate deſciturum umquam, & contraria profitentes quibus poſſet opibus expugnaturum eſſe. Utrumque ex fide cumulatè præſtitit. Nam atrox ab illo commota perſecutio eſt; in qua plures acti in exilium Epiſcopi, aliorumque ordinum Catholici; cæteri variis modis vexati; non pauci extrema perpeſſi ſunt.

b Theod. 4. c. 12. Hier. in Chron. & cæt. citat.

Valens Eccleſiam perſequitur.

(*c*) *Macedoniani* & *ſemi-Ariani*, *Lampſaci* coitione factâ, legatos *Romam* ad Pontificem miſerunt, & *Nicænâ* probatâ fide plerique in integrum reſtituti ſunt, præcipuè *Sebaſtenus Euſtathius*, ſubdolus *Arianus*.

c Socr. 4. c. 4. & 11. Baſil. Ep. 54.

(*d*) Eam conſenſionem ægrè ferens Imperator, *Nicomediæ* ſuorum conventum haberi voluit; quo *Eunomius Anomæorum* princeps *Cyzici* creatus eſt Epiſcopus, *Eleuſio* pulſo; ſed paulò pòſt à *Cyzicenis* exturbatus eſt.

d Baſ. Ep. 195. Socr. 4. c. 7.

(*a*) Poſt

(*a*) Poſt *Eudoxii* obitum, anno 370. cùm Catholici *Evagrium*, *Ariani Demophilum* ſubrogaſſent, ambos *Valens* relegavit. Catholici deinde ab *Arianis* oppreſſi octoginta Eccleſiaſtici ordinis viros queſtum ad Imperatorem miſerunt, quos *Valentis* juſſu *Modeſtus* Præfectus in navem impoſitos medio mari aquis & incendio conſumſit. Monachis præ cæteris fuit infeſtus, quos in militiam conſcribi edicto compulit. Nec defuit turbulento illo ſtatu rerum Eccleſiæ ſuæ Deus. Nam complures ſanctimoniâ literarumque præſtantes ſcientiâ viros Hæreticis oppoſuit. (*b*) Inter cæteros eminebat par illud amicorum, *Baſilius*, & *Gregorius*; qui ex ſolitudine ad ſubſidium Catholicarum partium accurrerunt. *Baſilium Cæſareæ* in *Cappadocia* creatum Epiſcopum anno 370. fruſtrà *Valens* aggreditur: cujus & filius *Galates* in pœnam paternæ impietatis exſtinctus eſt. *Gregorius Saſimorum* ordinatus Epiſcopus poſt *Nazianzum* tranſlatus eſt. Floruit & *Gregorius* alter *Nyſſenus* Epiſcopus *Baſilii* frater, quem *Valens* relegavit; ut & *Meletium Antiochenum*, & *Euſebium Samoſatenum*. (*c*) *Athanaſium* verò cùm itidem exturbare vellet, *Alexandrinorum* tumultum veritus, à cœpto deſtitit. At illo vitâ functo, eique ſuffecto ab Catholicis *Petro*, *Lucium Arianum Valens* Epiſcopum præcepit fieri, ac *Petrum* carcere concludi. Miſera exinde facies *Alexandrinæ* Eccleſiæ fuit, quam cæde Catholicorum, raptatione Virginum ac Monachorum, aliorum proſcriptione ac direptione *Lucius* infeſtam habuit. (1) Moritur *Athanaſius*, ut refert (*d*) *Socrates*, Coſſ. *Gratiano* II. & *Probo*; qui eſt annus 371. cùm annos 46. in ſumma rerum viciſſitudine præfuiſſet. Eodem tempore (*e*) cùm *Mauvia* Sara-

A 363. Chriſti ad 378.

a Socr. 4. c. 13. & ſeq. Sozom. 6. c. 14. & ſeq.

b Iidem & Naz. in Euc. Baſil. & Ep. 20.

Baſilius & Gregorius.

c Socr. 4. Theod. 4. Sozom. 6.

d Socr. 4. c. 29. Theod. 4. c. 2.

e Socr. 4. c. 36. Sozom. 6. c. 38. Ruf. 2. c. 6.

(1) Athanaſium obiiſſe anno 372. non 371. oſtendit Pagi ad Annales Baronii.

A 363. Christi ad 378.

Saracenorum Regina pacem *Romanis* oſtendiſſet eâ conditione, ut ſuæ genti *Moyſes* ſanctiſſimus Eremita daretur Epiſcopus; is *Alexandriam* perductus, nunquam ſibi ab *Lucio* manus imponi paſſus eſt, pervicitque ut ab Catholico Antiſtite conſecraretur. Orientali quoque Eccleſiæ ſplendorem attulit *S. Epiphanius*, qui *Panarium* ſuum inchoavit anno 375. nec non (*a*) *Didymus Alexandrinus*, qui ab quinto ætatis anno captus oculis, in omni floruit eruditionis genere.

(*b*) Obiit anno Chriſti ineunte 379. Calend. ipſis *Januariis* magnus ille *Baſilius*, (*c*) cujus poſt obitum nono menſe *Antiochiæ* ab Catholicis Epiſcopis conventus eſt habitus, in quo ad componendum illius Eccleſiæ diſſidium, de *Paulini* ac *Meletii* conſenſu decretum eſt, ut alterutro vitâ functo ſolus alter eſſet Epiſcopus. (*d*) Ex eodem Concilio *Gregorius Nazianzenus Conſtantinopolim* ad rem Catholicam ordinandam mittitur.

In Occidente, quem *Valentinianus* Princeps Catholicus obtinebat, nihil ab Hæreticis admodum turbatum eſt; niſi quod (*e*) *Auxentius Mediolanenſis* Epiſcopus ex *Ariana* parte, ementitâ pietatis ſpecie Imperatorem illuſit; qui *S. Hilarium Gallicanæ* columen Eccleſiæ cum *Auxentio* congredi paratum iratus urbe juſſit excedere.

(*f*) At *Romæ* poſt *Liberii* Pontificis obitum anno 367. ſchiſma peſtilens erupit, *Urſicino* contra *Damaſum* legitimis electum ſuffragiis ordinato Epiſcopo, ex quo tam atrox orta ſeditio eſt, ut in Baſilica *Sicinini* uno die 137. cadavera reperta ſint, ut teſtatur *Ammianus*.

(*g*) *Mediolani* porrò cùm diem obiiſſet *Auxentius*, in ejus locum Epiſcopus creatur *Ambroſius* vir Conſularis anno 375. octavo poſtquam baptizatus eſt die. Et eodem anno (*h*) *S. Martinus* in *Gallia Turonis* præficitur.

(*a*) Quin-

a Hier. in Chr. Socr. 4. c. 25. Ruf. 2. c. 7.
b Vide Par. 2. l. 4. c. 13.
c Socr. l. 5. c. 5. Zoſim. l. 7. c. 3.
d Socr. Greg. ipſe de vita ſua.
e Hilar. contr. Auxent. Sulp. 2.
f Amm. 27. Socr. 4. c. 29. Ruf. 2. c. 10.
g Paul. in Vita Ambr. Hier. in Chro. Ruf. 2. c. 11. Socr. 4. c. 30. *Ambroſius.*
h Greg. Tur. 1. c. 47.

(*a*) Quinquennio ante hoc tempus, nempe anno 370. vivendi finem fecêre *S. Euſebius Vercellenſis*, & *Lucifer Calaritanus*, qui ſui nominis ſchiſma conflavit. Nec longè ab hoc anno ponendus eſt (1) obitus *Hilarii Pictavorum* Epiſcopi. In *Africa* verò claruit (*b*) *Optatus Milevitanus* Epiſcopus, qui *Parmenianum Donati* ſucceſſorem luculento opere confutavit.

A 363. Chriſti ad 378.

a Hier. in Chron.

b Hier. in Chron.

Palæſtinam quoque admirabili ſanctitate decoravit *S. Hilario*, monaſtici in illa provincia princeps inſtituti; qui anno circiter 372. octogenarius obiit; ut in ejus *Vita* ſcribit *Hieronymus*, qui tunc in *Syria* degebat. Vixit & ſanctiſſimus *Ephrem Edeſſenæ* decus Eccleſiæ.

S. Hilario.

(*c*) In eadem *Palæſtina Melania* ſenior *Marcelli* Coſ. filia *Romanarum* mulierum nobiliſſima ſanctitatis celebre nomen habuit; tametſi poſtea *Ruffini* conſuetudo *Origeniani* dogmatis illi virus adſperſerit.

Melania.

c Hier. in Chron. Ruf. 25. c. 7. Pall. Laus.

Inter Gentiles doctrinæ præconio cenſetur (*d*) *Themiſtius* cognomento *Euphrades*, qui ab *Conſtantii* imperio ad *Theodoſium* & *Arcadii* uſque primordia Philoſophiæ pariter & facundiæ principatum tenuit. Hiſtorici celebrantur, *Ammianus*, qui ſub *Valente* militavit, & *Aurelius Victor*.

d Vita Them. ex ejus ſcriptis collecta. 4. c. 32.

Hæreſis hoc intervallo eſt exorta potiſſimùm *Apollinariſtarum*; quorum auctor (*e*) *Apollinaris Laodicenus*, quem cum *Vitali* ejus diſcipulo *Damaſus* Papa *Romæ* in Synodo damnavit anno 373.

e Sozom. 6. c. 25. Naz. Ep. ad Cledon.

Valentiniani epocha illuſtri charactere notatur anni biſextilis, qui eſt *Chriſti* 364. ut ex

Valentiniani epocha comprobatur.

X 2 (*a*) *Am-*

(1) Hilarium Pictavienſem obiiſſe anno æræ vulgaris 367. oſtendit Bollandus ad 13. Januarii. 1. Aſſerit Sulpitius Severus Hilarium obiiſſe ſexto anno poſtquam redierat; rediit vero anno 360, obiit igitur poſt annum 366, id eſt anno 367. Deinde aſſerit Hieronymus, Hilarium obiiſſe anno 4. Valentiniani & Valentis, at annus 4. Valentiniani & Valentis annus eſt 367. æræ vulgaris.

A 363. Chriſti ad 378. a Amm. 23.

(*a*) *Ammiano* conſtat. Atque hic eſſe cardo Chronologiæ debet illorum temporum; qui cum Faſtis Conſulum, & Imperatorum ætatis illius compoſitus, ſingulorum initia, exituſque, cujuſmodi conſtituimus, affirmat.

A 378. Chriſti ad 395.

CAPUT VIII.

Quæ Gratiani, Valentiniani *junioris*, *ac* Theodoſii *temporibus evenerunt*; *deque Tyrannis* Maximo, *&* Eugenio.

A 378. *Chriſti* ad 395.

VALENTINIANO *Auguſto* nati ſunt filii duo; *Gratianus* anno 359. *Chriſti*, 14. Cal. *Majas*, ut eſt in *Faſtis Idatii*, & *Valentinianus* Junior ex altera conjuge *Juſtina*, (quam *Magnentio* Tyranno antè nupſiſſe refert (*b*) *Zoſimus*) anno, ut *Idatius* memorat, 366. *Januarii* 18. (*c*) *Gratianum Valentinianus Auguſtum* renunciavit apud *Ambianum* in *Galliis* anno 367. die 9. Cal. *Septembris*. (*d*) *Valentinianus* autem junior anno 375. ſtatim poſt patris obitum militaribus ſuffragiis ad eumdem honorem eſt evectus annum agens decimum.

(*e*) *Gratianus* præclarâ fuit ad omnem virtutem & honeſtatem indole, quam eximia corporis ornabat ſpecies; literis haud mediocriter eruditus; ſed à negotiis publicis abhorrebat animo; barbarum militem *Romano* ac veteri anteferre ſolitus. (*f*) Hic *Valente* mortuo, cùm impune *Gothi Thraciam* aliaſque *Romani* imperii percuſarent provincias, quòd ſolus oneri ferendo par non erat, *Theodoſium Theodoſii* ejus, quem in *Africa*, innocentem occiſum eſſe (*g*) ſuprà memoravi, filium accitum ex *Hiſpania* in communionem aſſumpſit imperii, annum 33. agentem, ut ſcribit *Victor*. (*h*) Quod anno 379. die 14. *Februarii* apud *Sirmium* contigit.

b Zoſim. 4. *c* Idat. *d* Amm. 30. Socr. 4. c. 31. Idat. *e* Amm. 27. Vict. *f* Zoſim. 4. Socr. 5. c. 2. Sozom. 7. c. 12. Theod. 5. c. 9. Vict. Oroſ. 7. c. 24. *g* cap. 6. *h* Proſp. Chron. Idat. Marcell. Chron. Alex.

Theodo-

Theodoſius victis profligatiſque Barbaris, pacem reſtituit; ac paulò pòſt *Athanaricum* eorum Regem à ſuis pulſum perhonorificè *Conſtantinopoli* profugum excepit anno 381; & eodem, quo venerat, menſe *Januario* vitâ functum regio more ſepelivit. Inſequente porrò anno *Gothorum* gentem omnem cum Rege ſuo *Romanis* ſe tradidiſſe teſtis eſt *Idatius*, quibus Imperator agrum aſſignavit, quod in *Orat. de Regno Syneſius* indicat. A 378. Chriſti ad 395.

(*a*) Poſt hæc *Maximus* tyrannidem in *Britanniis* arripuit anno 382, ac *Treviris* ſede imperii conſtitutâ, per *Andragathium* ducem, deſertum à ſuis *Gratianum* apud *Lugdunum* dolo peremit 8. Calend. *Septembris* anno 383. Periit itaque *Gratianus* anno ætatis 25. Cujus necem ultus eſt (*b*) *Theodoſius*; ſimul pulſum *Italiâ Valentinianum* juniorem in imperium reſtituit, (*c*) & cum *Ambroſio* Catholicaque reconciliavit Eccleſia: cui deinceps utrique, ſpretâ matre *Arianâ*que perfidiâ totum ſe conſtanter addixit. Quod evenit anno 388. quo *Maximum* ſingulari Dei præſidio fretus ad *Aquilejam* ſuperavit, & occîdit (*d*) 5. Calend. *Auguſti*. *Victor* ejus filius poſt paucos dies ab *Arbogaſte* Comite necatus eſt. *Andragathius* ſe in mare præcipitavit.

a Sever. 2. Vict. Zoſim. 4. Marcell. Socr. 5. c. 11. Sozom. 7. c. 13. *b* Lat. Pac. Paneg. Idat. Marcell. Ruff. 2. c. 32. Socr. &c. *c* Ambr. Ep. 57. *d* Idat.

(*e*) Erat *Theodoſius* omnibus Imperatore *Chriſtiano* dignis ornatus virtutibus, ac nulli priorum poſteriorumve Principum ſecundus. Militiâ præclarus, nulla, niſi neceſſaria, bella ſuſcepit. Clementiâ verò & humanitate ſingulari præditus, & in omnes officioſus fuit. Paulò tamen erat in iracundiam proclivior; ſed ut non niſi rebus indignis moveretur, atque ut citò ſe flecti pateretur: quod *Ambroſius* in ea *Oratione* teſtatus eſt, quam in ejus obitum dixit.

e Victor Ambr. in fun. Theod.

(*f*) Hujus indolis ſpecimen præbuit in vindicanda

f Paul. in Vita Ambr. Ruff. 1. c. 18. Sozom. 7. c. 14.

A 378. Chriſti ad 395. dicanda *Theßalonicenſi* ſeditione. Nam cùm *Bothericum Illyricianorum* militum Præfectum populus occîdiſſet, *Theodoſius* plurimorum cæde civium, etiam innocentium, id facinus eſt ultus. Ob id *Mediolanum* venientem *Ambroſius* Eccleſiæ aditu prohibuit; quod ille non ſolum tulit patienter, ſed ex Pontificis præſcripto ſatisfaciens, lege inſuper ſanxit, ut latæ in reos ſententiæ executio in dies 30. differretur. Hoc anno 390. eveniſſe videtur. (*a*) At ante hoc tempus, in apparatu belli contra *Maximum*, (ut *Zoſimus* refert) & anno circiter 388. *Antiochenis*, qui in ſeditione quadam *Placillæ* conjugis ſtatuas dejecerant, intercedente Præſule *Flaviano*, pepercerat.

Haud diu pôſt (*b*) *Eugenius Arbogaſtis* Comitis fretus potentiâ tyrannidem uſurpat anno *Chriſti* 391. ac ſequente *Valentinianus* ab eodem *Arbogaſte Viennæ* in *Galliis* occiditur. Auctor eſt (*c*) *Epiphanius* illum in palatio ſtrangulatum *Arcadio* II. & *Ruffino* Coſſ. Idibus *Maji*, Sabbato pridie Pentecoſtes, qui neceſſariò annus eſt *Chriſti* 392. ut annos tum natus fuerit 26. menſeſque 4. Erat tum Catechumenus, & Baptiſmum ab *Ambroſio* flagitârat, quem ſingulari obſervantiâ coluit; ut ipſemet *Oratione* illâ meminit, quâ ejus funeri parentavit, atque eximiam ejuſdem pietatem virtuteſque cæteras poſteritati tradidit.

(*d*) *Theodoſius* anno 394. *Eugenium* non tam humanâ vi, quàm Deo pro ipſo pugnante, victum captumque ſuſtulit. *Arbogaſtes* ſuapte manu periit. Hæc victoria *Theodoſio* poſtrema contigit. Quippe (*e*) anno 395. die *Januarii* 17. *Mediolani* obiit, cùm imperaſſet annos 16. vixiſſet 50. ut ait *Victor*. *Socrates* 60. tribuit; quinque ampliùs *Alexandrinum Chronicon*.

a Chryſ. Orat. 10. ad Pop.
b Zoſim. 4. Marcell. Socrat. 4. c. 72. Sozom. 7. cap. 25. Oroſ. 7. c. 35.
c Epiph. de Menſ. & Pond. Idat. Faſt.
d Ruff. 2. c. 33. Theod. 4. c. 24. Proſper. Marcell. Auguſt. de Civit. Dei lib. 5. cap. 26. Oroſ.
e Victor. Socr. l. 5. c. 26. Idat. Chron. Alex. Theod. l. 4. c. 15. Sozom. l. 7. c. 28.

CAPUT IX.

A 378. Chriſti ad 395.

Eccleſiaſticarum rerum hiſtoria, quæ per ſuperiorum Imperatorum tempus accidêre, Conſtantinopolitanæ *Synodi ſeries.* Priſcillianiſtarum *hæreſis.* Ambroſii *certamina. Tum inſignes doctrinâ & ſanctimonia viri.*

A 378. *Chriſti* ad 395.

CATHOLICÆ Religionis incenſus amore *Theodoſius* ad eam tuendam ornandamque omnem adhibuit operam. Quem animum, ſuapte concitatum ſponte, majorem auxit in modum Baptiſmus, (*a*) ab *Aſcholio Theſſalonicenſi* Epiſcopo ſuſceptus, cùm ex morbo periclitaretur. (*b*) Igitur adverſus hæreſes omnes ſanctionem edidit, ac ſolam obtinere juſſit Catholicam fidem, quam *Romæ Damaſus* Pontifex teneret. (*c*) *Conſtantinopolim* ingreſſus deinde 18. Calend. *Decembris* anno 380. ademptas *Arianis* Eccleſias, quas jam annos 40. poſſidebant, Catholicis addixit. (*d*) Quo tempore cùm *Ariani*, qui frequentes erant *Conſtantinopoli*, *Theodoſium* ſibi adjungere ſtuderent, atque *Eunomius* præ cæteris, acer ac verſutus diſputator, hujus audiendi cupidum Imperatorem avertit ejus uxor *Flaccilla* (*e*) pia ſanctaque mulier. Movit & illius animum Epiſcopi cujuſdam prudentiæ ac libertatis plenum facinus, qui cùm *Theodoſium* honorificè ſalutaſſet, atque ejus filium *Arcadium*, qui tum aſſidebat, tanquam unum è plebe puerulum appellaſſet, fremente ob id Imperatore, & extrudi foras illum jubente, *Tu verò, Imperator*, dixit, *qui ob negatum filio tuo honorem iraſceris mihi, quo tandem animo ferre putas Deum, cùm ab Hæreticis contemni filium ſuum videt, ac non eodem honore affici?* Quâ tempeſtivâ libertate gaviſus Imperator,

a Socr. 5. c. 6. Sozom. 7. c. 4.
b L. 5. Cod. de Hær. & l. 2. Cod. de fide Cath.
c Socr. 5. cap. 7. Idat. Sozom. 7. cap. 12. Marcel.
d Sozom. l. 7. c. 6.
e Theod. l. 5. c. 19.

A 378. Chriſti ad 395. rator, revocatum illum in pretio habuit, veniamque ab eo petiit, & Hæreticos audire ultrà renuit.

a Gregor. Nazianz. Carm. de Vita ſua. Ruff. l. 2. c. 9. Socr. l. 5. c. 6. & 7. Theod. 5. c. 8. Sozom. 7. c. 7. Tripart. 9. *Conſtantinopolitana Synodus.* b de qua Tom. 1. Conc.

(*a*) Paulò antè profectus eodem *Gregorius Nazianzenus*, ut Catholicæ fidei reliquias foveret, contemptim habitus eſt initio; paulò pòſt admirationi eſſe cœpit; ſic ut Epiſcopatum popularibus ſuffragiis, ac *Petro Alexandrino* aſſentiente, caperet. At hic ſubinde mutato conſilio, *Maximum Cynicum* Philoſophum ad eam ſedem evexit. *Theodoſius*, ut & *Nicænam* profeſſionem & *Gregorio* partam dignitatem aſſereret, œcumenicam in illa urbe (*b*) Synodum coëgit Epiſcoporum 150. quæ & *Maximum*, ab eoque temerè factas ordinationes, damnavit; & *Nicæno* probato Symbolo, de Spiritus Sancti divinitate contra *Macedonium* decrevit. Secundùm hæc, mortuo *Meletio*, cùm ei *Flavianum* ſubrogari *Gregorius* cerneret, conſtanter obſtitit, quòd ex pacto integram illam diœceſin *Paulino* cedere oporteret. Sic enim convenerat; uti, cùm duo Catholicæ partis eſſent Epiſcopi, *Paulinus* & *Meletius*, uter priùs vivere deſiiſſet, ne altero ſuperſtite ſecundus ordinaretur Antiſtes. Hinc altercatione ſubortâ, tum *Timotheo*, *Petri* ſucceſſore, *Alexandrino*que Præſule injuſſu ſuo negante *Conſtantinopoli* dari Epiſcopum potuiſſe, *Gregorius* pacis ſtudio ſponte ſe abdicavit. In ejus locum *Nectarius* ſuffectus eſt. Poſt hæc ſui cuique diœceſi limites conſtituti: & *Conſtantinopolis*, quaſi novæ *Romæ*, Epiſcopo eadem, quæ veteris *Romæ* Pontifici, ſecundo tamen ab eo loco, jura conceſſa ſunt: quod decretum ratum eſſe vetuit *Romanæ* ſedis auctoritas. Id Concilium Oecumenicum ſecundum fuit, quod *Conſtantinopoli* celebratum eſt anno *Chriſti* 381.

c Tom. 1. Concil. (*c*) quo & *Aquilejæ* in *Italia* Synodus alia, cui *Ambroſius* præfuit, *Palladium* & *Secun-*

Secundianum Arianos condemnavit Epiſcopos. A 378. Chriſti ad 395.

(*a*) At in *Hiſpania Priſcillianiſtarum* novâ efferente ſe hæreſi, quæ ex *Manichæorum* aliorumque perfidia coaluerat, *Cæſarauguſtæ* per idem ferè tempus Concilium celebratur, in quo cum Epiſcopis aliquot ſectæ parens *Priſcillianus* homo laïcus percellitur. Hunc damnati Epiſcopi *Abulenſem* Epiſcopum conſtituunt. At hos omnes *Idacius* & *Ithacius* Epiſcopi *Gratiani* edicto relegandos curârunt; etſi ſubinde per fraudem obrepentes in integrum reſtituti ſunt. *Burdegalæ* poſtea alterâ coactâ Synodo *Priſcillianus* damnatur; qui ad *Maximum* Tyrannum provocans, juſſu ejus auditus *Treviris*, gladio eſt addictus cum aliis pleriſque. *Ithacius* Epiſcopus, ejuſque participes, quod ſe, præter fas ordinis illius, cauſſæ capitis immiſcuiſſent, ab Eccleſiaſtica communione alieni judicati ſunt; quod in annum congruit 385. (*b*) Sequenti verò, *Treviris* collectâ fautorum ſuorum Synodo, *Ithacius* abſolvitur. Quo cum *S. Martinus*, qui eòdem *Maximum* interpellaturus acceſſerat, communicare cùm initio detrectaſſet, mox, ut id, cujus gratiâ venerat, impetraret, Imperatoris ceſſit precibus: cujus etiam adhibitus convivio, incredibili ab hoc & ejus conjuge honore eſt exceptus.

Priſcillianiſtarum ſecta.

a Severus Sulp. l. 2. Hiſt. Proſp. Chron. Aug. de Hær.

b Sever. in Vita Martini.

Ambroſius.

(*c*) *Mediolani* interim *Ambroſius* ab *Juſtina Valentiniani* Junioris matre *Ariana* fœmina indigna multa perpeſſus, ejus impotentiæ ſacerdotali conſtantiâ reſtitit; ac per idem tempus ſanctorum reliquias *Gervaſii* & *Protaſii* divinitùs oſtenſas in *Ambroſianam* baſilicam tranſtulit. Quarum cultum magnis tum prodigiis ſancivit Deus, ut tam (*d*) *Ambroſius* teſtatur ipſe, quàm qui unà interfuit (*e*) *Auguſtinus*. Ex quibus (*f*) *Molinæi Calviniani* Miniſtri inſcitia pari conjuncta temeritate convincitur; qui non ſolùm totam illam invento-

c Paul. in Vita Ambr. ipſe in Auxent. & Ep. 13. 14. & 36.

d Ep. 53. & 54.

e L. 9. Conf. c. 7.

f L. 7. contr. Perron. cap. 11.

A 378. Christi ad 395. ventorum corporum narrationem fictam eſſe credidit; ſed etiam epiſtolam illam, quâ hoc deſcribit, *Ambroſii*, haud eſſe germanam ejus exiſtimat: quo nihil dici poſſit obtuſius. *Ambroſius* legatus tandem ab *Juſtina* miſſus ad *Maximum*, pari fortitudine imminentem *Italiæ* Tyrannum redarguit; ac tam ejus quàm *Ithacianorum* communionem averſatus eſt.

a Aug. 5. Civ. c. 26. Proſp. de Prom. l. 3. c. 38. (*a*) *Theodoſius* poſt necem *Maximi* idolorum fana disjici, confringi ſtatuas, ac ceremonias aboleri juſſit. *b* Ruff. 2. c. 29. Socr. 5. c. 16. Sozom. 7. c. 15. (*b*) Inter alia famoſum *Serapidis* templum *Alexandriæ* demolitus eſt *Theophilus* Epiſcopus; qui ſub idem tempus utilem *Antiochenæ* Eccleſiæ navavit operam. *c* Ambr. Ep. 9. Socr. 5. c. 15. Theod. 5. c. 23. (*c*) Nam hujus Epiſcopum *Flavianum* in *Siricii Romani* Pontificis gratiam communionemque reſtituit, à qua ob inſtauratum poſt *Meletii* obitum ſchiſma pridem exciderat.

Viri inſignes. Baſilius. Plurimum his temporibus ornamenti contulere literis ac pietate præcellentes viri, *Baſilius*, qui anno ineunte 379. Calendis *Januariis* deceſſit, nono Epiſcopatus anno; quippe *Chriſti* 370. *Euſebio* vitâ functo ſubrogatus eſt; quare annos 8. cum menſibus aliquot *Cæſareæ* præfuit, *d* Nyſſen. de S. Macrina. Nazianz. de S. Baſil. quæ eſt 20. (*d*) ut *Gregorii* ambo, *Nyſſenus*, & *Nazianzenus*, aſſerunt; magnum uterque decus ætatis ejuſdem. *Gregorii Nazianzen. & Nyſſen.* Quorum ille, *Baſilii* germanus, à *Valente* multa pro fide Catholica paſſus eſt, *e* Nyſſen. de S. Macr. & (*e*) octo circiter annis exulavit. Alter *Baſilii* amicorum intimus obiit anno 389. ut ex *f* Hier. de Script. (*f*) *Hieronymo* colligitur. De *Baſilii* initio ac morte perſuadet *g* L. 5. c. 5. (*g*) *Socrates*, qui *Antiochenam* Synodum ad ejus ſtatum Eccleſiæ componendum poſt *Theodoſii* renuntiationem eſſe celebratam refert; quam *Nyſſenus* Oratione de obitu *Macrinæ* nono poſt mortem *Baſilii* menſe contigiſſe ſcribit. *Theodoſius* porrò anno 379. *Januarii* 16. creatus eſt *Auguſtus*, ut idem *Socrates* aſſeverat.

h Hier. de Script. & Hiſtor. cit. (*h*) *Amphilochius Iconii*, *Gelaſius Cæſareæ* in

in *Paleſtina*, *Theodorus Mopſueſtenus*, *Ambroſius Mediolanenſis*, (*a*) *Exuperius Toloſæ*, *Simplicius Viennæ*, *Amandus Burdegalæ*, *Mauritius Andegavi*, Epiſcopi inſignes habiti ſunt. Item (*b*) *Philaſtrius Brixienſis*. Sed & (*c*) *Joannes* Anachoreta in *Ægypto* vixit admirabili ſanctitate; cujus monitis & conſilio plurimùm uſus eſt *Theodoſius* Imperator. Nec non (*d*) *Arſenius*, qui à *Damaſo* Pontifice ad erudiendum. Imperatoris filium miſſus eſt, & clam aulâ poſteà dilapſus ſolitudinem petiit.

A 378. Chriſti ad 395.

a Greg. Turon. 2. Hiſt. Franc. c. 13.

b Aug. de Hær.

c Aug. 5. Civit. c. 26. Ruff. 2. c. 32.

d Vitæ PP.

Viduæ præterea ſanctiſſimæ, *Monica*, *Auguſtini* mater, (*e*) quæ anno 389. ad oſtia *Tiberis* exceſſit è vita anno ætatis 56. & *Paula Romanarum* mulierum nobiliſſima; (*f*) quæ contemptis opibus, ut *Chriſto* ſe totam dicaret, *Bethleemum* migravit anno circiter 384. quod in ejus Epitaphio ſcribit *Hieronymus*; qui & ipſe in eodem tum loco degens, doctrinæ virtutiſque famâ totum implevit orbem.

e Aug. 9. Conf. c. 11

f Hier. Ep. Paulæ.

Diſertiſſimum tulit ætas eadem *Symmachum*; qui præfectus Urbi anno 384. de ara Victoriæ inſtauranda *Valentinianum* interpellavit; quem *Ambroſius* refellit. *Macrobius* item *Theodoſio* imperante vixit.

Hæreſes exſtitere per idem tempus nonnullæ; ut *Joviniani*, quem anno 390. *Siricius* Papa damnavit; & *Vigilantii*, qui ambo *Hieronymi* ſtylo confoſſi ſunt. Flagrabat & *Origenis* fautorum inſania; quorum è numero fuere *Joannes* Epiſcopus *Hieroſolymitanus*, *Ruffinus Aquilejenſis* Presbyter, *Palladius Galata*: quo S. *Epiphanius* & *Hieronymus* ſcriptis ſuis exagitârunt.

CAP.

A 395. Chriſti ad 408.

CAPUT X.

De Arcadio, & Honorio, *déque præcipuis illorum temporum rebus.* De Stilichone, Eutropio, Ruffino, Radagaiſo, Alarico, Romanæ *urbis expugnatione, ac Barbarorum in* Gallias & Hiſpanias *irruptione.*

A 395. *Chriſti* ad 408.

MORIENS *Theodoſius* anno, ut dixi, 393. filios hæredes reliquit imperii duos, *Arcadium*, cui Orientem conceſſit, & *Honorium*, cui Occidentem attribuit. Ille annum agebat ætatis 18. iſte 11. (*a*) Siquidem natus eſt *Honorius Ricimere* & *Clearcho* Coſſ. 5. Id. *Septembris* qui eſt annus 384. cùm antecedente jam *Arcadius Auguſtus* à patre renuntiatus eſſet, 17. Calend. *Februarias*, (*b*) *Honorius* verò anno 389. *Timaſio* & *Promoto* Coſſ. idem decus eſt adeptus. (*c*) Alii *Theodoſio* III. & *Abundantio* Coſſ. anno 393. id eſſe factum referunt.

a Idat. Marcel. Chron. Alex.

b Chron. Alex.

c Proſp. Marcell.

Arcadius.

Arcadius Eudoxiam ſtatim poſt patris obitum duxit, conciliante has nuptias *Eutropio*, ne *Ruffini* filiam ſibi in matrimonium adſciſceret. Summa tum erat principum in Republica duorum dignitas & potentia; *Ruffini*, qui *Conſtantinopoli* degebat, & in Occidente *Stilichonis*. *Stilicho* genere *Vandalus*, ut ſcribit (*d*) *Oroſius*, cùm poſt (*e*) *Theodoſii* mortem utriuſque ſibi tutelam arrogaret imperii, & in Orientem proficiſci vellet; ejus avertendi causâ, *Ruffinus Græciæ* aditus armis occupavit. Tum *Allaricum Gothorum* Regem excivit; quem eamdem incurſantem *Græciam* fugavit *Stilicho*; ac ducem *Gainam Gothici* generis cum copiis ad *Arcadium* miſit. Cujus operâ *Ruffinus* à militibus obtruncatus eſt eodem, quo *Theodoſius* obierat, anno, quem *Eluſa* oriundum *Aquitaniæ*

d Oroſ. 7. c. 38.

e Zoſim. 4. Marcell. Jornand. de reg. ſucc. cap. 94. Socr. 6. cap. 1.

Ruffinus.

taniæ

taniæ oppido (*a*) *Claudianus* indicat. Hujus cum *Stilichone* conſilii particeps fuerat *Eutropius* ſpado; qui & ipſe pòſt paulò *Stilichonem* veritus, eum ab Imperatore ac Senatu pro hoſte proſcribendum curavit, (*b*) & *Gildonem* Comitem Paganum, *Africæ* ab *Theodoſio* Præfectum, ſibi conciliavit. Qui aſſumptâ tyrannide, cùm frumentum ad Urbem prohiberet advehi, à *Maſcezele* fratre, quem adverſus illum miſerat *Stilicho*, perexiguâ manu fuſus fugatuſque ſibi vitam eripuit. Nec diu poſt *Maſcezelem* ipſum in *Italiam* reverſum *Stilicho* per ſuos de ponte præcipitavit in fluvium. (*c*) *Africana* illa victoria anno *Chriſti* 398. evenit.

A 395. Chriſti ad 408.

a 1. Con. Ruf.

Eutropius

b Zoſ. 5. Jornand. Marcell. Oroſ. 7. c. 36.

c Idat. Marcel.

(*d*) *Manlio Theodoro* & *Eutropio* Eunucho Coſſ. qui annus fuit undequadringenteſimus, *Gainas Gothici* dux exercitus à *Stilichone*, ut jam dixi, *Conſtantinopolim* miſſus, contra Imperatorem *Arcadium* cum *Trigibildo* propinquo conſpirat; ita temperatis artibus, ut hic apertè deficeret; ille dux in eum belli delectus, rem ex utrinſque opportunitate gereret. Eodem agente *Gainâ*, omnibus ſpoliatus ornamentis *Eutropius* & interemptus eſt anno ipſo, quo Conſulatum geſſit; ejuſque de faſtis ac monimentis publicis abraſa memoria eſt. Eo ſublato, nihilo ſeciùs tumultuari *Gainas* inſtituit, & apertè Rempublicam oppugnare. Cujus compertâ fraude, occultiſque de *Conſtantinopoli* diripienda patefactis conſiliis, hoſtis ab *Arcadio* judicatur; & *Fravittæ* potiſſimùm *Gothi* Gentilis auxilio victus, in *Thracia* mortem oppetiit ſub finem anni 400. vel initium ſequentis, ut *Alexandrinum Chronicon* oſtendit. (*e*) Moritur poſt hæc nullâ re geſtâ memorabilis *Arcadius* anno *Chriſti* 408. pacato, vel inerti potiùs ingenio, & uxori nimium addictus; cui dum impenſiùs obſequitur, publicam non minus rem, quàm *Chriſtianam*, peſſundedit. (*f*) Moriens *Theodoſii* filii tutelam *Iezde-*

d Zoſim. 5. Socr. l. 6. Sozom. 6. Oroſ. 7. Proſper. Marcellinus.

Gainas.

Eutropii mors.

e Socr. 6. c. 23.

f Procop. l. 1. Perſic. init.

A 395. Christi ad 408. *Iezdegirdi Perſarum* Regi teſtamento reliquit; qui eam ex fide capeſſens, pupilli curam mandavit *Antiocho* eruditiſſimo viro; & qui contra illum molirentur aliquid, iis ſe hoſtem venturum eſſe denuntiavit. Mortuus eſt Cal. *Majis*, annum agens 31.

In Occidente multiplex Barbarorum excurſio *Romanæ* rei propemodum exitialis fuit. (*a*) *Radagaiſus Gothorum* Princeps cum quadringentis millibus, (uti *Zoſimus* prodit) vel ducentis, (ut *Oroſius* & *Marcellinus*) totam inundavit *Italiam*; hoſtis longè omnium teterrimus, ac *Chriſtianis* infenſus. Quam omnem multitudinem *Stilicho* mirâ felicitate *Feſulanis* incluſam montibus internecione delevit, duce ipſo capto & occiſo: quod anno 405. *Proſper*, ſequenti *Marcellinus*, aſſignat.

a Zoſim. 5. Proſper. Marcell. in Chron. Oroſ. 7. c. 37. Aug. 5. de Civ. c. 23. Jornandes.

(*b*) Poſt hunc *Alaricus Gothorum* & ipſe Rex, *Balthici* generis, cum populatâ *Græciâ* in *Epiro* diu moras egiſſet, (ita jubente *Stilichone*, qui *Illyricum* ab *Arcadii* dominatu ad *Honorium* transferre cupiebat) in *Italiam* deinde penetravit; quem ut averteret *Honorius*, *Gallias* & *Hiſpanias* habitandas ei conceſſit, quòd eas provincias retinere non poſſet. Quò cùm *Alaricus* pergeret, *Saulus* Gentilis dux, cui exercitum *Stilicho* commiſerat, ipſo Paſchæ die inconſideratè Barbaros aggreſſus, ab illis vincitur. Quo ſucceſſu elatus *Alaricus* propiùs admotis copiis, ac peragratâ *Italiâ*, *Romam* expugnavit. (*c*) Quod antequam faceret; *Stilicho Honorii* juſſu interfectus eſt. Cùm enim poſt *Theodoſii* obitum imperium ad ſeſe transferre, & *Eucherium* filium ſuum, Gentilem & *Chriſtianis* inimicum, imperatorem appellare vellet, quò faciliùs voti compos fieret, turbare omnia conſtituit. Itaque Barbaros clam ad lacerandum excivit imperium. *Vandalos* enim, *Alanos*, *Suevos*, *Burgundiones* in *Gallias* & *Hiſpanias* immiſit, Quò illos anno

b Zoſim. 5. Oroſ. 7. c. 39. Jornand. de reg. ſuc. c. 96. & de rebus Get. c. 30. Miſcel. l. 13.

c Zoſim. 6. Jornand. Marcel.

Stilichonis mors.

406.

406. progredi cœpiſſe ſcribit *Proſper* in *Chronico.* Addebat animos Imperatoris affinitas; quòd & *Serenam Theodoſii* fratre genitam habebat in matrimonio, & ex ea ſuſceptas filias duas, *Mariam* primò, tum eâ mortuâ, *Thermantiam Honorio* collocaverat. Sed occultis illius artibus ab *Olympio* detectis anno *Chriſti* 408. *Ravennæ*, cum ad Eccleſiam confugiſſet, occiditur *Heracliani* manu: qui *Africam* provinciam cum *Comitiva* eo facto meruit, ut ſcribit *Zoſimus*; (*a*) tum anno ſequenti *Eucherius* cum *Serena* matre perimitur. Sublato *Stilichone*, cum *Honorio* paciſci cupiens *Alaricus*, ſtolido conſilio repulſus eſt. (*b*) Exemplo igitur *Gothorum Hunnorum*que ſtipatus copiis, cum *Athaulpho* uxoris fratre *Romam* obſedit, obtinuitque anno *Chriſti* 410. quam cùm deprædari ſuis permitteret, mandavit, ut qui ad baſilicas confugerent, præſertim Apoſtolorum *Petri* ac *Pauli*, incolumes haberentur. Sexto die digreſſus inde, *Placidia*que ſorore Imperatoris *Athaulpho* traditâ, *Rhegium* abiit, ut *Siciliam* & *Africam* peteret; ſed ibidem morbo periit. Cujus in locum ſubſtitutus *Athaulphus*, *Româ* denuò populatâ, *Placidiam* abduxit, & apud forum *Cornelium* ſibi copulavit.

A 395. Chriſti ad 408.

a Zoſim. 5.

b Proſp. Chron. Socr. 7. c. 10. Sozom. 9. cap. 6. Olymp. apud Phot. num. 80. Oroſ. 7. cap. 39. Jornand. Marcell.

Alaricus Romam capit.

(*c*) Dum hæc in *Italia* tempeſtas furit, *Galliam* & *Hiſpaniam* haud diſpar calamitas oppreſſit. *Alani*, *Vandali*, & *Suevi*, populatis *Galliis*, *Pyrenæum* tranſgreſſi, *Hiſpanias* occupârunt, (*d*) anno *Chriſti* 409. *Gallæciam Vandali* & *Suevi*; *Alani Luſitaniam* & *Carthaginenſem* provinciam; *Silingi*, quod *Vandalorum* genus alterum fuit, *Bæticam* invadunt.

c Idat. Oroſ. 7. cap. 40.

d Idat.

CAPUT XI.

Eccleſiaſticæ res; & illuſtriores quidam ætatis illius viri; ac de S. Martini *obitu, &* Chryſoſtomi *exilio nonnulla.*

THEO-

A 395. Chriſti ad 408. Paul. in Vita S. Ambroſ. *S. Ambroſii obitus.* THEODOSIO Imperatori *Chriſtianiſſimo* triennium ferè ſupervixit *Ambroſius*, ait *Paulinus*; qui & ipſo die Sabbati ſancti illum deſiiſſe vivere ſcribit: prorſus *Aprilis* 4. *Chriſti* anno 397. *Cæſario* & *Attico* Coſſ. Quâ ratione annos 22. menſesque circiter tres Epiſcopatum tenuit. Etenim anno 374. *Decemb*. 7. hoc eſt anno antequam *Valentinianus* excederet, mortuo *Auxentio* ſuffectus in *Hieronymi Chronico* memoratur. *Marcellinus* tamen *Honorio* & *Eutychiano* Coſſ. id eſt anno 398. *Ambroſii* obitum adſcribit; contrà quàm in Eccleſiaſticis Annalibus illius opinio refertur.

a Severus in Dial. Greg. Turon. L. 1. Hiſt. Franc. c. 46. & l. 10. c. ult. *S. Martinus.* (*a*) Alterum occidentalis Eccleſiæ lumen exſtinctum eſt anno 401. *Turonorum* ſanctiſſimus Antiſtes *Martinus*, *Sabariæ* natus in *Pannonia*. Qui *Hilarium* ab exilio revertentem ſecutus in *Gallias*, poſt monaſticum ibidem vitæ genus excultum, *Turonorum* Epiſcopus creatur eodem ferè tempore, quo *Mediolani* ordinatus eſt *Ambroſius*, nempe 375. anno *Chriſti*; vir ob excellentiorem quolibet præconio ſanctitatem ſæculis omnibus admirandus, quem Imperatores ipſi impensè venerati ſunt, ut inter alios *Maximus*; qui ad ſe anno 386. venientem convivio excepit, quod ſuis manibus Imperatrix uxor ejus apparaverat, quæ tunc eidem famulæ ritu miniſtravit. De anno illius exitus, quia nonnullis tricis implicatus eſt, (*b*) in *Parte* hujus *Operis* altera dicetur.

b Part. 2. l. 4. c. 12.

S. Ioannes Chryſoſtomus. *c* Pallad. in Vita Chryſoſt. Socr. 6. cap. 2. Theod. 5. c. 34. Sozom. 8. c. 17. & ſeq. Orientalem autem Eccleſiam ſplendore ſuo decoravit *S. Johannes* ex *Antiocheno* Presbytero *Conſtantinopolitanus* factus Epiſcopus, poſt *Nectarii* mortem, quæ anno 397. *Septembris* 27. contigit, ut ait (*c*) *Socrates*, qui *Joannem* ſequente anno, *Februarii* 26. in throno ſediſſe refert. Ad eam dignitatem evectus, dum in corruptos hominum mores, præſertim Clericorum ac Principum, acriùs invehitur, multorum in ſe concitavit odia. In his *Eudoxia* Impe-

Imperatricis; quæ ab eo reprehenſa, *Theophilum Alexandrinum* ad cauſſam dicendam *Conſtantinopolim* accitum perpulit, ut eumdem (*a*) tumultuariâ collectâ Synodo damnaret anno *Christi* 403. in ſuburbio *Chalcedonenſi*, loco *ad Quercum* dicto. Sed ingenti populi ſeditione, ac terræ motu ſtatim exorto, territus Imperator ſubinde illum revocari juſſit. Anno verò ſequenti, quòd eâdem libertate cùm alios, tum *Eudoxiam* increparet, ejus operâ (*b*) damnatus iterum, in exilium deportatur *Junii* 20. cùm ante duos menſes circa Paſcha ab Epiſcopali adminiſtratione prorsùs abſtinuiſſet. *Eudoxiam* narrant Hiſtoriæ *Græcæ* poſt menſes tres, quàm ejectus eſt *Chryſoſtomus*, vitâ eſſe functam *Octobris* 4. die, anni 404. cùm quatriduo antè inuſitatæ magnitudinis grando cecidiſſet.

A 395. Christi ad 408.

a Photius Cod. 59. Socr. 6. c. 15. Sozom. 8. c. 17.

b Socr. 6. c. 18. Sozom. 8. c. 22.

(*c*) *Chryſoſtomo* ſubrogatus eſt *Arſacius*, homo elinguis & imperitus, tùm eo poſt menſes 14. mortuo, *Atticus* Monachus *Armenus*. *Chryſoſtomus* interim in *Armenia* & *Iſauria* magnis conflictatus ærumnis, certatim pro eo Catholicis laborantibus Epiſcopis, & *Innocentio* præ cæteris *Romano* Pontifice, cujus fidem appellarat, obiit *Comanis* ad *Pontum Euxinum*, 18. Cal. *Decemb.* anno 407. Vixit annos 52. menſes 8. ſedit verò annos 9. menſes 6. dies 20. Itaque natus eſt anno 355. circa *Martium* menſem. (*d*) *Innocentius* porrò, cum eòque Occidens omnis non priùs cum *Attico* & Orientalibus commune habere quicquam voluit, quàm eraſo *Arſacii* nomine, *Joannis* ipſius in diptycha, quæ ſunt Eccleſiaſticæ tabulæ, referretur.

c Socr. 6. c. 19. & 20. Sozom. 8. c. 23.

Cryſoſtomi obitus.

d Sozom. 8. c. 26.

(*e*) Per idem tempus doctrinæ ac ſanctitatis inclytus famâ vixit *Epiphanius Salaminæ* in *Cypro* Epiſcopus; qui cum *Joanne Chryſoſtomo* ſuper *Origene* vehementer altercatus eſt. Hujus enim errores exagitari tùm cœperunt; qui

e Socr. 6. c. 12. Sozom. 8. c. 14.

Origeniſtæ exagitati.

A 395. Chriſti ad 408. qui quidem hactenus per *Ægypti* Monaſteria impunè ſpargebantur. Sed & fautorem habebant (*a*) *Joannem Hieroſolymitanum* Epiſcopum, nec non *Ruffinum Aquilejenſem* Presbyterum, & *Palladium Galatam*; à quibus *Epiphanius* & *Hieronymus* præcipuè diſſidebant. *Theophilus* verò circa annum 399. congregatâ Synodo primus *Origeniſtas* damnavit; & Synodicam miſit ad *Anaſtaſium Romanum* Pontificem, qui anno 398. *Syricio* ſucceſſerat; tum ad *Epiphanium*, & *Joannem Chryſoſtomum*. (*b*) *Anaſtaſius*, *Origene* condemnato, circulares literas mittit. (*c*) *Chryſoſtomus* rem accuratiùs conſiderandam ratus, nequicquam *Theophilo* & *Epiphanio* inſtantibus, *Origenis* libros damnare noluit. Ob id iratus ab eo diſceſſit *Epiphanius*, amboque invicem, ut narrant, quæ ſibi erant eventura divinitùs prædixerunt.

a Epiph. Epiſt. ad Joan. Hier. contr. Ruff. & contr. Joan. Hieroſ.

b Hier. Ep. 8. ad Demetr. & Apol. contr. Ruff. & Ep. 78. ad Pam. & ad Marcell.

S. Aſterius. Theophilus.

Floruit itidem *S. Aſterius Amaſeæ* Præſul, cujus politiſſimæ extant Homiliæ circa annum 400. elucubratæ. *Theophilus* quoque *Alexandrinus* Epiſcopus, odio *Chryſoſtomi* & avaritiæ ſordibus infamis, ſed eruditus, & *Hieronymi* familiaris; qui (*d*) *Syneſium* ex Gentili Philoſopho *Chriſtianum*, *Ptolemaidis* Epiſcopum fecit anno circiter 410. nempe tertio poſt obitum *Chryſoſtomi*, reconciliatumque fautoribus ejus *Theophilum*: quod ſtatim ab illius morte contigit.

c Socr. & Sozom. cit.

d Syn. Ep. 66.

(*e*) *S. Vigilius Tridentinus* Epiſcopus *Stilichone* Conſule martyrium paſſus eſt, ut ſcribit *Uſardus*; &, ut apparet, anno 400. (*f*) *Gazæ* porrò *S. Porphyrius* Epiſcopus pietate, miraculis, & laboribus pro *Chriſti* fide tolerandis *Arcadio* imperante præſtitit. *Severianus Gabalitanus* ut diſertus fuit, ita ob æmulationem *Chryſoſtomi* minùs ſecundam poſteritatis famam meruit. Quam eximiam eſt aſſecuta *S. Paula*; quæ anno 404. *Januarii* 26. apud *Bethleemum* obiit, nata annos 56. menſes

e Martyr. Rom. 26. Jun. & Uſuard.

S. Porphyrius.

f Vita S. Porphyr. apud Sur. 26. Febr.

S. Paula.

ſes 6. dies 11. quorum 5. annos *Romæ* in ſancto propoſito, *Bethleemi* 20. tranſegit, ut teſtatur (*a*) *Hieronymus*.

A 395. Chriſti ad 408.

a Hier. Ep. Paulæ.

Prudentius Hiſpanus Poëta eodem ſcribebat tempore, natus *Philippo* & *Saliâ* Coſſ. anno 348. ut ipſe (*b*) prodit: & anno vitæ 57. carmina meditabatur. Proinde *Chriſti* 404. τὸ Καθημερινὸν edebat.

Prudentius.

b Prud. in Cathem.

Ruffinus Aquilejenſis Presbyter & Monachus, doctrinarum uſu famâque clarus, ſancti tamen *Hieronymi* primùm amicitiâ, tum offenſione clarior, obiit paulò pòſt *Romam* ab *Alarico* captam, ut eſt conjectura *Baronii*. Quo etiam tempore *S. Marcella* vidua mortua eſt, ut (*c*) *Hieronymus* affirmat.

Ruffinus.

c Hier. Ep. 16.

Inter Gentiles Poëticâ facultate facile princeps *Claudianus* exſtitit, *Stilichonis* fautor acerrimus. Hiſtorici verò *Zoſimus*, *Eunapius*.

CAPUT XII.

A 408. Chriſti ad 450.

Quæ ſub Theodoſio *Juniore*, Honorio, *ac* Valentiniano III. *in utroque imperio digna memoriâ contigerunt.* Vandalorum *in* Africam *impreſſio.*

A 408. *Chriſti ad* 450.

ROmanum, *Arcadio* mortuo, ſub duobus Principibus imperium ſtetit. *Honorio* parebat Occidens; *Theodoſius* Orientem tenebat. (*d*) Hic anno 401. *Aprilis* 10. die natus, & ſequenti renunciatus *Auguſtus*, anno 408. ſub tutela *Perſarum* Regis, *Antiocho* curatore, ſolus in Oriente regnare cœpit. Sorores erant illi *Flaccilla*, *Pulcheria*, *Arcadia*, & *Marina*, è quibus *Pulcheriam Theodoſius*, *Auguſtam* appellavit anno, ut *Marcellinus* cum *Alexandrino Chronico* ſentiunt, 414. non, ut *Theophanes*, 411. Ea porrò nata proditur

d Socr. 4. c. 6. Marcel. Chron. Alex. Theopha.

A 408. Chriſti ad 450. anno 399. (*a*) Ab hac inſtitutus *Theodoſius*, ſororeſque cæteræ, tantum in virtute ac pietate profecerunt, nihil ut à Monachis differrent, & in religioſum domicilium aula verteretur.

a Socr. 7. c. 22. Sozom. 9. c. 1.

Theodoſius anno ætatis 20. *Athenaïdem Leontii* Philoſophi filiam de conſilio ſororis *Pulcheriæ* duxit, rarâ fæminam indole, corporiſque ſpecie, quam *Eudociam* nominavit. Ex hac *Eudoxiam* ſuſcepit *Valentiniano* III. nuptam. (*b*) Imperavit *Theodoſius* ad annum uſque 450. quo exceſſit è vita Cal. *Auguſti*, revocatâ prius ſorore *Pulcheriâ*, quam *Eudociæ* conjugis & *Chryſaphii* Eunuchi calumniis adductus in ordinem redegerat. Hoc Imperatore pax ab armis in Oriente ferè perpetua fuit, præter pauca quædam minimèque diuturna bella. E quibus (*c*) *Perſicum* à *Varane Isdegerdis* ſucceſſore motum, anno 422. per *Ardaburium* ducem, non ſine ingenti miraculo, confectum, perterritis ac fugâ conſternatis Barbaris.

b Marcel. Chron. Alex. Zonar. Cedren. Theoph. Hiſt. Miſc. 14.

c Theoph. Socr. 7. c. 18.

Occidentalis imperii clades ſub Honorio.

At in Occidente, ſub *Honorio*, ac deinde *Valentiniano*, domeſtici pariter externique motus aſſidui, ac fœdiſſima *Romani* facies imperii fuit. Erat *Honorius* naturâ mitis & placidus: ludis ac ſocordiæ deditus, & à cura Reipublicæ ac negotiis abhorrens: ſed in pietatem religionemque propenſus, cui pluribus edictis conſultum voluit. Poſt *Gothicam* eruptionem, quæ anno 410. *Romanam* urbem turbinis inſtar oppreſſit, varii in diverſis locis orti ſunt Tyranni. Primùm (*d*) *Attalus Alarici* juſſu ab Senatu factus Imperator, cùm *Honorium* communionem imperii per legatos offerentem ſuperbè reſpuiſſet, ab eodem *Alarico* privatum retractus ad ſortem; ac ſæpiùs deinde refectus, & deſtitutus; ad poſtremum reſumptâ in *Gallia* tyrannide, neglectus à *Gothis*, à *Conſtantio* Comite captus anno

Varii Tyranni.

d Zoſim. 5. & 6. Olymp. apud Phot. 80.

anno 415. (*a*) in poteſtatem venit *Honorii*, ab eoque truncatâ manu vitæ relictus eſt. Quod *Marcellinus* anno 412. reddit, contrà quàm *Proſper*. A 408. Chriſti ad 450. *a* Proſp. Chron. Marcell.

Eodem tempore *Conſtantinus* Tyrannus *Gallias* obtinebat. Qui ex infima militia ob ſolam nominis ſpeciem in *Britanniis* Imperator acclamatus eſt anno 407. ut (*b*) *Olympiodorus*, *Proſper*, & *Zoſimus* indicant; cùm ante illum *Marcus* & *Gratianus* ibidem Tyranni prodiiſſent; *Britannicis* exercitibus contra *Vandalos* & *Alanos*, quos in *Gallias* erupiſſe anno ſuperiore iidem Auctores aſſerunt, hoc ſe tueri præſidio cupientibus. Inde digreſſus in *Gallias* cum duobus filiis *Conſtante*, & *Juliano*, à *Conſtantio* Comite victus, & *Honorii* juſſu ad *Ravennam* jugulatus eſt, anno 411. (*c*) cùm ſe *Arelate* ad Oratorium fugiens ſacerdotio initiandum antè curaſſet. Oroſ. 7. c. 42. Paul. Diac. 14. *b* Olymp. apud Phot. 80. Proſp. Chron. Zoſim. 6. Idat. Chr. Marcell. *c* Olymp.

Poſt hunc, (*d*) *Jovinus* & *Sebaſtianus* fratres, arreptâ tyrannide, ab *Ataulpho Gothorum* Principe *Narbonæ* capti & occiſi ſunt anno 414. ut *Idatius* & *Marcellinus* teſtantur. *d* Idem. Olymp. Idat. Marcell. Proſp.

Heraclianus item Comes *Africæ*, Tyrannus ibidem factus cum 700. navium claſſe, ac tribus militum millibus auſus in *Italiam* contra *Honorium* transfretare, à *Marino* Comite ad *Utriculum* ſuperatus eſt: & in *Africam* reverſus, *Carthagine* in æde Memoriæ jugulatur (*e*) anno 413. *Marinus* ad ordinandam miſſus *Africam*, incertum livore, an auro corruptus, *Marcellinum* Tribunum, qui pro Catholica fide contra *Donatiſtas* fortiter ſe geſſerat, occîdit; ac ſtatim ex *Africa* revocatus eſt, ut ſcribit *Oroſius*. Oroſ. 7. c. 42. *e* Proſp. Idat. Marcell. Oroſ. 7. c. 42.

Super hanc Tyrannorum multitudinem, Barbarorum quoque graſſatio infeſtum habuit Occidentem. *Gothi* *Ataulpho* Rege *Gallias* ingreſſi ſunt (*f*) anno 412. ac ſequenti anno *Burgundiones* *Germaniæ* populi partem *Barbarorum irruptio.* *f* Proſp.

A 408. Chriſti ad 450. *Galliæ Rheno* propinquam occupârunt.

Ataulpho Placidia nupſerat, quæ nuptiæ anno 414. Cal. *Jan.* celebratæ ſunt, ut ſcribit *Olympiodorus*; natuſque illis eſt *Theodoſius*, qui paulò pòſt *Barcinone* obiit. (*a*) *Placidiæ* operâ & conſilio inductus ad amorem pacis *Ataulphus*, cùm fruſtrà *Romanum* in *Gothos* imperium nomenque transferre ſtuduiſſet, de reſtituendo illis hoc ipſo imperio cogitavit, ac ſe cum *Gothis* ſuis *Narbonâ* pelli & in *Hiſpaniam* relegari patienter tulit. Hæc dum agitaret animo, (*b*) à *Gotho* quodam occiditur anno 415. regnumque *Sigericus* occupat *Sari* frater, qui *Placidiam* indignis modis habuit, & poſt dies ſeptem interfectus eſt; eique *Vallia* ſucceſſit. Qui, pace cum *Romanis* factâ, *Placidiam Honorio* reſtituit, acceptis, ut refert *Olympiodorus*, frumenti modiorum 600000, & contra *Vandalos*, *Alanos*, *Suevos*, aliaſque gentes, quæ *Hiſpaniam* inſederant, bella convertit. (*c*) *Placidiam* invitam *Conſtantio* Comiti collocavit *Honorius* anno 417. & eodem anno nata illis eſt *Honoria*. *Valentinianus* verò Junior (*d*) anno 418. *Ravennæ*, 6. Non. *Jul.* in lucem editus eſt. *Conſtantius* pacem cum *Vallia* firmavit, eumque revocavit in *Galliam*, ac ſedes in *Aquitanica* à *Toloſa* uſque ad Oceanum conceſſit, quod ſcribit *Idatius*. Hinc *Gothici* in *Gallia* regni, ſeu *Viſigothici*, caput *Toloſa* fuit: atque hoc anno 419. contigit. Sequente verò anno, *Chriſti* 420. *Conſtantius* ab *Honorio* invito, ut ait *Olympiodorus*, in imperii conſortium aſſumptus, ſeptimo pòſt menſe moritur anno ipſo 420. ſi *Marcellinum* audias. *Proſper* enim in ſequentem rejicit. Natus hic in *Illyrico*, oppido *Panaſo*, multis ſub *Theodoſio* præfecturis claruit, ac poſt ſummum adeptum faſtigium, ejus pertæſus ſæpè conqueri ſolebat, quòd, ut antè conſueverat, jocis ac ludicris indulgere

a Olymp. apud Phot. 80. Jornand.

b Proſp. Marcell. Idat. Oroſ.

c Olymp. Proſper. Jornand.

d Proſp.

Conſtantius fit Imperat.

gere non poſſet, ut ſcribit *Olympiodorus*: qui hoc præterea narrat, *Theodoſium* Imperatorem ratam illius *Auguſtam* dignitatem habere noluiſſe, ob idque *Conſtantium* bellum contra illum decreviſſe ſumere. A 408. Chriſti ad 450.

(*a*) Exſtincto *Conſtantio*, inter *Honorium* & *Placidiam* ſororem ſumma primùm familiaritas, minùs etiam ſecundâ utriuſque famâ. Mox, *Elpidiâ* nutrice *Placidiæ* & *Leontio* ejuſdem curatore id agentibus, tanto exarſere invicem odio, ut, poſt frequentes *Ravennæ* rixas & jurgia, demùm anno 423. *Placidiam* cum filiis *Honorius* extruſerit, & in Orientem abire coëgerit. *a* Olymp.

Moritur paulò pòſt *Honorius* anno ipſo 423. ſive *Auguſti* 15. ut ſcribit *Theophanes*, ſive 27. quod *Olympiodorus* prodidit, anno ætatis 35. *Theodoſius* (*b*) *Placidiam* cum *Auguſtæ* titulo, & *Valentinianum Cæſarem* priùs appellatum, agentem ætatis annum 5. in *Italiam* miſit anno 424. qui mox *Auguſtus Romæ* ſalutatus eſt. (*c*) Interim *Joannes* primicerius Notariorum cum tyrannide *Ravennam* occupat; contra quem *Theodoſius Ardaburium* miſit; qui tempeſtate jactatus in Tyranni poteſtatem venit. Sed Angelus paſtoris ſpecie aperto per invias paludes itinere *Aſparem Ardaburii* filium *Ravennam* deduxit. *Honorii obitus.* *b* Proſper. Marcell. Olymp. *c* Socr. 7. c. 23. & ſeq.

Sic, exſtincto *Joanne*, (*d*) *Valentinianus* apud *Ravennam* factus eſt Imperator anno 425. *Octobris* 23. ut eſt in *Alexandrino Chronico*. *d* Idem. & Chro. Alex.

Secundum hæc *Vandali*, quos ab *Africæ* litoribus *Bonifacius* Comes hactenus repulerat, *Geiſerico* duce in illam ex *Hiſpania* penetrarunt. Nam cùm *Bonifacius* ab *Aëtio* proditionis accuſatus eſſet, miſſoque contra ſe *Sigiſvulto*, parem ſe non eſſe *Romanis* viribus animadverteret, ad *Vandalorum*, quibuſcum affinitatem antea junxerat, confugit au- *Vandali Africam occupant.*

A 408. Christi ad 450. xilia. (*a*) Anno itaque 427. ut ex *Chronico Proſperi* colligitur, *Geiſericus* cum 80000. *Vandalorum* & *Alanorum* transfretavit in *Africam*; eamque paulatim ſubjecit ſibi. (*b*) Interim *Bonifacius* reconciliatâ *Placidiâ*, cum Barbaris reditum perſuadere non poſſet, armis eos conatus pellere, ab illis vincitur: & anno 432. ex *Africa Romam* veniens, adepto magiſterio militum, haud diu poſtea vel morbo, ut ſcribit *Proſper*, vel, ut *Marcellinus* ait, ex vulnere, quod acceperat ab *Aëtio*, deceſſit; (*c*) ac *Pelagiæ* conjugi moriens præcepit, ut ne alteri, quàm *Aëtio*, nuberet.

a Proſp. Miſc. 14. Victor. Utic. l. 1. *b* Procop. 1. *c* Marcel.

Aëtius. (*d*) *Aëtius* in *Galliis* contra *Francos*, *Gothos*, *Burgundiones*, *Hunnos*, alioſque Barbaros *Romanam* rem utcumque ſuſtentavit. *Franci* haud procul *Rheno* devicti ſunt, (*e*) *Felice* & *Tauro* Coſſ. anno 428. *Burgundiones* cum eorum Rege *Guadicario* anno 435. quibus & pacem *Aëtius* indulſit, ut ſcribit *Proſper*. (*f*) Idem *Gothos* ab *Narbonæ* obſidione repulit anno 436. per *Litorium* Comitem.

d Proſp. Idat. *e* Proſp. *f* Idat. Proſp.

Hunnos Aëtius circa annum 432. è *Pannoniis* exciverat, quorum adverſus *Gothos* auxilio eſt uſus. Ita (*g*) *Proſper* vulgatus; at *Pithœanus Aëtium* eumdem *Gaudentii* filium ejus, qui à militibus occiſus eſt, *Hunnos* ad opem *Joanni* Tyranno ferendam adduxiſſe refert, eodem, quo is interfectus eſt, anno *Chriſti* 425. Bis ergo ſollicitaſſe eum *Hunnos* oportet. Sed & anno 434. *Honoria Valentiniani* ſoror, ob ſtuprum cum Procuratore ſuo commiſſum ejecta palatio, & ad *Theodoſium* tranſmiſſa, *Attilam* contra Occidentalem Rempublicam incitavit, ut ſcribit *Marcellinus*. His præpoſitus *Litorius* dux *Romanus*, dum *Aëtii* gloriam ſuperare nititur, & haruſpicum ac dæmonum reſponſis fidem adhibet, contra *Theodoricum Gothorum* Regem bellum infimis precibus detrectantem inconſultè dimicavit;

g Proſp. Salvian. 7. Idatius. Chron. Iſid. Chr. Miſcell. 24. *Hunnorum irruptiones.*

cavit; & magnâ acceptâ clade, captus & occiſus eſt, *Theodoſio* & *Feſto* Coſſ. anno 439. (*a*) Quo etiam *Carthago* à *Vandalis* per ſpeciem pacis ex improviſo irruentibus occupatur, 4. (*b*) Cal. *Nov*. Eam urbem diripuere Barbari: ac cùm reliqui cives variis tormentorum generibus excruciati ſunt; tum in Nobiles & Clericos præcipuè ſævitum eſt. (*c*) Tandem anno 442. cum *Geiſerico Valentinianus* pacem inſtauravit, & certis ſpatiis inter utrumque diviſa eſt *Africa*.

A 408. Chriſti ad 450.

a Proſp. Jorn. de reb. Get.

Carthago à Vandalis capta.

b Proſp. & Idat.

c Proſp.

Per quod tempus (*d*) *Bledâ* & *Attilâ Hunnorum* ducibus *Illyricum Thraciam*que populantibus, *Theodoſius* pacem ab iis redemit pactione pecuniæ. (*e*) Biennio pòſt *Attila*, fratre ſuo cæſo, ſolus *Hunnorum* genti dominatus eſt.

d Marcel. Alexand. Chron. Jornand.

e Proſp.

In *Britanniam* porrò *Picti* ac *Scoti* ſæpiùs incurſionem fecerunt, maximè ſub annum 446. *Aëtio* tertium Conſule: quo rebus aliis ac muniendis maximè adverſus *Hunnos Galliis* intento, fruſtrà ejus aures querelis ſuis pulſarunt, quas (*f*) *Gildas* ex eoque *Beda* deſcribunt.

f Gilda. Beda. 1. Hiſt. c. 13.

CAPUT XIII.

De Francorum *origine, & conſtituto ab iis in* Gallia *regno.*

Vide lib. 11. de Doct. Temp. cap. 48.

NOBILISSIMI toto orbe *Francorum* regni jacta ſunt intervallo iſto primordia. Cujus gentis incerta eſt origo, neque Veterum ſatis expreſſa literis. (*g*) Falli conſtat eos, qui ab *Trojanis* eam repetunt; quod ab *Gaguino* & *Æmilio* mandatum hiſtoriæ fuiſſe mirari ſubit. Vero mihi propior videtur (*h*) illorum opinio, qui non unius populi nomen hoc initio putant fuiſſe, ſed plurium, qui in idem conſpirantibus animis, *Romanorum* ſe ab

g Geſta Franc. ex Greg. c. 1.

h Phil. Cluver. lib. 3. Germ. Ant. cap. 20.

A 408. Chriſti ad 450. ab jugo vindicârunt, *Francique* ab libertate ſunt dicti. Hos eſſe volunt *Bructeros*, *Chamavos*, *Anſivarios*, *Chattos*, *Uſipios* & *Tencteros*, qui ambo *Sicambrorum* vocabulo continentur, *Friſios*, *Delgibinos*, *Chaſſivarios*, & *Angrivarios*, qui *Albim* flumen inter ac *Rhenum* vaſtiſſimos *Germaniæ* agros obtinebant ad Oceanum uſque; ubi nunc *VVeſtphalia*, *Friſia*, *Saxonia*, *Thuringia*, *Heſſia*, *Miſnia*, &c, quæ nomen commune retinet, *Franconia* collocantur.

a Greg. Tur. l. 2. c. 9. *b* Aimo. 1. c. 4. Ivon. Chr. Geſta Franc. epit. c. 4. *c* Proſp. à Pith. editus.

Reges utrum antiquitùs habuerint, ignotum eſſe teſtatur (*a*) *Gregorius*. Nam *duces* tantummodo *Francorum*, aut *ſubregulos*, vel *regales* appellatos. *Maximo* Tyranno *Galliis* imperante, *Marcomerem* & *Sunnonem regales Francorum* exſtitiſſe *Sulpicius Alexander* prodidit, eoſdemque mox *ſubregulos* vocat; tum *reges*, ut hæc vocabula promiſcuè videantur habita.

Pharamundus. *d* Ita Greg. 2. c. 9. *e* Ita Sidon. Carm. V. Ver. 212. *f* Proſp. Pith. Aimo. 2. c. 4. *g* Aimo. 1. c. 4. Ivon. Chr. Geſta Franc. epit. c. 5. *Clodio.* *h* Proſp. Pith. *i* Proſp. vulgatus.

Primus in Regum appellatione ac ſerie *Pharamundus* in noſtris Annalibus ponitur (*b*) *Marcomiri* filius, de quo nihil apud *Gregorium* exſtat. (*c*) *Proſperi Chronicon* ad annum *Honorii* 26. hoc eſt *Chriſti* 420. illius adſcribit exordium. Poſt hunc verò (*d*) *Chlogio*, vel (*e*) *Clojo*, ſive (*f*) *Clodius*, (*g*) *Pharamundi* filius regnavit; qui apud *Diſpargum* reſedit; quod in *Thuringorum* eſſe finibus aſſerit *Gregorius*. Hoc modo *Thuringia* longè apud *Gregorium* alia fuerit ab ea, cui hoc nomen hodie tribuitur. Nam *Diſpargum* oppidum fuit in *Sicambris*, aut iis proximum. *Clojo* anno 428. aut 429. iniit, (*h*) quinque ab morte *Honorii* annis elapſis, atque hic trans *Rhenum* primus in *Gallias* erupit. (*i*) Sed ab *Aëtio* duce repreſſus, citimam *Rheno* partem illam amiſit *Galliæ*, quam cum ſuis occuparat. Poſt annos deinde circiter 18. longiùs etiam in *Atrebatum* & *Cameracenſium* fines transducto *Francorum* exercitu, *Romanos* profliga-

fligavit, & ad *Suminam* uſque fluvium ditionis ſuæ fines extendit (*a*) ſub annum 445. (*b*) Videtur tamen ab *Aëtio* & *Majoriano* tùm cladis aliquid accepiſſe, quod *Sidonius* indicat. Præfuit *Clojo* annos (*c*) ferè 20. Siquidem ad annum *Theodoſii* 25. (*d*) *Proſper* adnotat, *Meroveum* in *Francia* cœpiſſe regnare: qui eſt *Chriſti* 448. vel 449. Ita *Pharamundo* anni reliqui erunt octo.

(*e*) *Meroveus*, affinis *Clojonis*, *Francorum* in *Gallia* ditionem amplificavit; quem *Aëtio* duci adverſus *Attilam* auxilio veniſſe, magnamque partem victoriæ fuiſſe (*f*) Annales *Francorum* referunt. Filium hujus hæredemque (*g*) *Childericum* flagitiorum ac libidinum licentia, quam ne ab nobiliſſimis quidem corporibus abſtinebat, brevi inviſum ſuis reddidit. Omnibus itaque conſpirantibus in eum ordinibus, ad *Thuringos* profugit, *VViniomado* quodam, cujus amicitiæ plurimùm fidebat, domi relicto, qui abſenti *Francorum* reconciliaret animos: quod is aſtuto conſilio perfecit. Nam *Egidium Romanum* patricium ſibi ut Regem caperent *Francos* eſt hortatus, eoque beneficio devinctum facilè adduxit, ut primores gentis, quos ab *Childerico* abhorrere maximè ſciebat, tanquam ſuſpectos interficeret. Ita *Francis* ab novo ab alienatis Rege perſuaſit, uti *Childericum* ab exilio revocarent. Qui (*h*) octavo, poſtquam pulſus erat, anno receptus, *Egidium* acie ſuperatum in oppidum *Sueſſionum* compulit; (*i*) *Odovacrium Saxonem* vicit; *Aurelianos* & *Andegavos* ſubegit, (*k*) exactiſque 24. annis *Chlodoveo* filio, quem ex *Baſina* ſuſceperat *Thuringorum* Regis hoſpitis ſui conjuge, reliquit imperium. Qui cùm anno 482. exorſus ſit, (*l*) (uti poſtea demonſtrabitur) *Childericus* anno cœpit 457. vel 458. ut 24. annos impleverit; *Meroveus* verò circiter 10.

A 408. Chriſti ad 450.

a Sigeb. Greg. 2. c. 9. Aimo. 1. c. 5.

b Sidon. Carm. V. ver. 212.

c Aimo. 1. c. 6.

d Proſp. Pith.

Meroveus.

e Greg. 2. c. 9. Aimo. c. 6. Geſt. Franc. c. 5.

f Gag. Æmil.

Childericus.

g Greg. Tur. l. 2. c. 12. Aimo. 1. c. 7. Ivo. Geſta Franc. c. 2. & 7.

h Greg. Turon. cit.

i Greg. 2. c. 18. Aimo. 1. c. 7. Geſt. Franc. c. 12.

k Aimo. 1. c. 12. Ivo.

l l. 7. c. 2.

CAP.

A 408. Christi ad 450.

Caput XIV.

De Gothorum *initiis, eorumque diſcrimine ac regnis ab illis in* Gallia, Hiſpania, *&* Italia *conditis.*

PLurimum ad illius ætatis hiſtoriam intelligendam conferet *Gothorum* originem & incrementa cognoſcere, qui per *Europam* longè latèque diſſipati florentiſſima ſibi regna pepererunt. Ea nos ex *Jordano* ſive *Jornande Gotho* ac *Paulo Diacono* repetita hoc in caput utiliter conjecimus.

Gothicum omne nomen à *Scania* ſive *Scandinavia* profectum eſt, quam inſulam (*a*) *Jornandes* vocat, cùm peninſula ſit *Norvegiæ* ac *Suediæ* continens regna. Hi cùm vicinam oram *Balthici* maris aliquandiu tenuiſſent, in *Scythiam* inde tranſgreſſi, ad *Euxini Ponti* littora conſederunt, (*b*) quorum qui ad Orientem longiùs receſſerunt *Oſtrogothi*, id eſt, *Orientales Gothi*, nominati ſunt. Qui ad Occidentem habitabant, *Viſigothi*, id eſt, *Occidentales Gothi*. Etſi ab *Oſtrogotha* quodam Rege ex *Amalorum* ſtirpe nomen id acceptum nonnullis placet. (*c*) Duæ quippe *Gothorum* erant regiæ familiæ; *Amalorum*, quibus *Oſtrogothi* parebant, & *Balthorum*, qui *Viſigothis* imperabant. Priores ab (*d*) *Amala* antiquiſſimo gentis illius Rege dicti. Poſteriores ab audacia nominati, (*e*) quia *Balth* audacem ſignificat. (*f*) Cùm igitur ambo illi populi ſummâ concordiâ diu illic habitaſſent, *Valente* denique Imperatore civile inter eos ortum eſt bellum. *Viſigothis* præerat *Fridigernus*, ſive *Fritigernes*; *Oſtrogothis Athanaricus*. *Fridigernus* impar viribus à *Valente* petit auxilium, per *Ulphilam* ſuæ gentis Epiſcopum *Arianum*; (*g*) & ut illi viciſſim gratifica-

a Jorn. de reb. Get. c. 3. 4. & ſeq.

b Paul. Diac. in Miſc. l. 12. c. 31. Jorn. c. 14.

c Jorn. c. 5.

d Jorn. c. 14.

e Jorn. c. 29.

f Socr. l. 4. c. 33. & ſeq. Paul. in Miſc. 12. c. 12.

g Paul. 12. Miſc. c. 12.

tificaretur, *Chriſtianam* ſub *Arii* profeſſione fidem amplectitur; quam, pace ambos inter populos reſtitutâ, longiùs propagavit *Ulphilas*. Ita *Gothi* in *Ariana* hæreſi deinceps obfirmati ſunt. *Athanaricus* verò complures ſuorum ob *Chriſti* nomen neci dedit, qui pro Martyribus in Eccleſia celebrantur. (*a*) Poſt hæc *Hunni*, Rege *Balamire*, trajecto *Boſporo Cimmerio*, repentè in *Oſtrogothos* impreſſionem faciunt, eoſque ſibi ſubjiciunt. Quorum clade territi *Viſigothi Valentem* rurſus implorant, qui in *Mœſia* agros illis ad habitandum attribuit. Sed à *Lupicino* aliiſque limitaneis Præfectis contumelioſiùs accepti *Romanos* armis appetunt; ab iiſque *Valens* Imperator, (*b*) (ut jam memoravi) bello ſuperatus & exuſtus pœnas violatæ religionis dedit. Compoſitis poſtea cum *Theodoſio* rebus *Romanam* in amicitiam ac fœdus ab illo recepti, (*c*) & *Fœderati* propriè ſunt dicti. *Theodoſio* mortuo *Alaricus* ex *Balthica* ſtirpe cum *Viſigothis* ſuis in *Italiam* perrupit, eumque, quem ſuprà (*d*) retuli, exitum militiæ hujus habuit. (*e*) Cujus ſucceſſores, *Galliâ* & *Hiſpaniâ* ſubactâ, *Viſigothorum* regnum ibi ſtatuerunt, cujus ſparſim mentionem facimus.

A 408. Chriſti ad 450.

Gothi Ariani ſunt.

a Vide præter cit. Auctores Procop. lib. 4. Goth. p. 323. Sozom. l. 6. c. 37. Jornand. de reb. Get. c. 24.

b Supr. c. 6.

c Jornand. c. 18.

d Cap. 10.

e Vide ſupr. c. 12.

(*f*) Interim *Oſtrogothi* ſub *Hunnorum* dominatu cum privatis Regibus priſtinas ſedes obtinebant. *Hermanaricus*, (quo regnante *Hunnorum* excurſio illa contigit, ut (*g*) *Jornandes* narrat, tametſi cæteri, quos attigi ſuprà, *Athanarico* id factum Rege memorent) (*h*) *Hunnimundum* habuit filium, è quo genitus eſt *Thoriſmundus*; cujus filius *Berimud Hunnicæ* pertæſus ſervitutis ad *Viſigothos* in *Galliam* transfugit, cùm *Theodoricus* ejus nominis primus, occiſo jam *Valliâ*, regnaret. *Berimudis* nepos fuit *Eutharicus*, cui *Oſtrogotorum* Rex *Theodoricus Amalaſuntham* filiam in matrimonium dedit. Ad hanc familiam, ut

f Jorn. c. 48.

g Cap. 25.

h Jorn. c. 14.

A 408. Chriſti ad 450. ut quæ recto ab *Hermanarico* ſtemmate deſcenderet, *Oſtrogothici* jus regni propriè ſpectabat. (*a*) Verùm *Berimude* digreſſo, *VVandalarius Hermanarici* fratre genitus velut caducum principatum tenuit. Hujus filii armis ac mutuâ concordiâ nobiles exſtitere tres. *VValamir*, *Theodomir*, & *VVidemir*; qui cum *Attila* adverſus *Aëtium* & propinquos ſuos *Viſigothos* in *Gallia* decertarunt. Exſtincto demum *Attilâ*, cùm reliqui populi, tum *Oſtrogothi Hunnorum* excuſſerunt jugum. (*b*) *Theodomiri* filius è concubina *Theodoricus* fuit, qui *Leoni* Imperatori ad ſanciendam pacem datus obſes apud *Romanos* adolevit. Tum imperante *Zenone*, cùm à *Theodomiro* patre traditum *Gothorum* regnum accepiſſet, Imperatoris hortatu ad recuperandam *Italiam*, quam *Odovacrius* invaſerat, perrexit; ibidemque (quod poſtea dicetur) *Oſtrogothorum* condidit regnum, quod *Juſtinianus* deinde ſubvertit.

a Jorn. c. 48.

b Jorn. c. 51.

CAPUT XV.

Eccleſiaſticæ res ſub illis Principibus. Ac primùm Pelagianæ *hæreſis*, *&* Neſtorianæ, *nec non* Epheſinæ *Synodi accurata deſcriptio.*

Pelagianæ hæreſis hiſtoria.

HOnorio ac *Theodoſio* regnantibus, varii in Eccleſia motus exſtitere, celeberrimique cum Hæreticis Catholicarum partium conflictus; ac contra duas præſertim hæreſes, *Pelagii* & *Neſtorii*, certamen fuit.

Pelagius (*c*) natione *Scotus* ex inſula *Britannia* oriundus, unde (*d*) & *Brito* nominatur, primùm Monachus in *Palæſtina* vixit; ubi adverſus gratiam *Chriſti* peſtilentiſſimum dogma concepit animo, (*e*) cujus ei *Ruffinus* auctor fuiſſe proditur. Hic diſcipulum habuit *Cæleſtium*, qui prior in *Africa* palam hæreſim prædicans, (*f*) anno 412, *Carthagi-*

c Hier. Præf. ad l. 1. & 3. in Hier.

d Aug. ep. 106.

e Hier. ib. Aug. 2. de Pec. Orig. c. 3.

f Ep. Conc. Carth. ad Innoc. Papam. Aug. 2. de Pec. Orig. c. 3.

ne

ne damnatus eſt, accuſante *Paulino* Diacono *Carthaginenſi*. A 408. Chriſti ad 450.

Poſtea *Eros* & *Lazarus*, Epiſcopi duo *Gallicani*, *Pelagii* nomen detulere apud *Palæſtinæ* Epiſcopos. (*a*) Sed cùm morbus alteri eorum incidiſſet, in tempore adeſſe prohibiti ſunt; quare excerpta de *Pelagii* & *Cæleſtii* libris capitula miſerunt. Ita *Dioſpoli* in *Palæſtina* Synodus eſt habita anno 415. (*b*) cui Epiſcopi 14. interfuerunt. Ab iis interrogatus *Pelagius* facilè *Græcos* homines linguæ illius ac fraudis ignaros captioſis reſponſionibus eluſit. Abſolutus itaque *Joannis* potiſſimùm *Hieroſolymitani*, *Ruffini*, & *Origenis* fautoris operâ, quod *Oroſius* (*c*) indicat, majores ſumpſit ſpiritus. Sed *Hieronymi* primùm ſtylo, tum *Africanorum* Patrum ſententiis vexari cœpit. Anno quippe 416. provinciales (*d*) duæ Synodi celebratæ ſunt, una *Carthagine*, cui præfuit *Aurelius*; altera *Milevi* in *Numidia*, præſide *Silvano*, cui *Auguſtinus* interfuit: indidemque Synodicæ ad *Innocentium* Papam editæ, quibus *Pelagii* & *Cæleſtii* ita damnatos à ſe errores prædicant, ut auctoribus ipſis parcerent. Utriſque reſpondit (*e*) *Innocentius* ſequenti anno, quo Coſſ. notantur *Honorius* & *Conſtantius*, (is eſt *Chriſti* 417.) menſe *Januario*; ac *Pelagium* & *Cæleſtium* cenſuit Eccleſiaſticâ communione privandos. Quâ re compertâ, *Pelagius* ad *Innocentium* ſcripſit; (*f*) ſed eo mortuo illo ipſo *Chriſti* 417. anno, 5. Cal. *Auguſti*, literæ ad *Zoſimum* pervenere. (*g*) Qui *Cæleſtii* primùm fictâ profeſſione, (hic enim *Romam* purgandi ſui cauſsâ venerat) tum ſubdolâ *Pelagii* epiſtolâ deceptus, qua cum *Praylii*, qui in ſedem *Hieroſolymitanam* anno 416. ſucceſſerat, commendatitiam miſerat, in *Africanos* Patres, nec non *Erotem* & *Lazarum*, paulò fuit commotior. Neque tamen *Pelagium* ac *Cæleſtium* communioni

a Aug. 2. Retr. c. 47. & de geſ. Pel. 35. Phot. cod. 54.

b Aug. 1. contr. Jul. c. 5. & de geſ. Pelag.

c Oroſ. Apol.

d Tom. 1. Conc.

e Tom. 1. Conc. & Ep. Aug. 91. & 93.

f Aug. 2. de Pec. Orig. c. 5. & 17.

g Zoſim. ep. Tom. 1. Conc. ubi & Pelagii confeſſio.

A 408. Chriſti ad 450.

nioni reſtituit; ſed bimeſtrem huic diem præfixit, ad quam accuſatores adeſſent. Interim *Africanis* Epiſcopis ſatagentibus, *Romæ* ab *Zoſimo* Hæreticorum calliditate detectâ, cum ſe clam *Cæleſtius* ex Urbe ſubduxiſſet, (*a*) cum *Pelagio* pariter eſt damnatus anno 418. Secutum eſt (*b*) *Honorii* edictum eodem anno prid. Cal. *Majas*, quo ambo perculſi ſunt. *Africani* verò Epiſcopi, accepto *Zoſimi* decreto, Calendis ipſis *Maji* anni ejuſdem 418. in plenaria Synodo, ut ſcribit *Proſper*, Epiſcoporum 213. contra *Pelagianam* hæreſim canones octo condiderunt; (1) qui *Milevitanæ* Synodo ſecundæ perperam vulgò tribuuntur. Sed nihil *Milevitana* iſta contra *Pelagium* ſtatuit, & (*c*) ex illis ipſis octo canonibus, tertius, quartus, & quintus à *Cæleſtino* Papa ſub *Carthaginenſis* Concilii nomine citantur. Denique in generali totius *Africæ* Synodo, non in provinciali, tanta de re pronuntiatum oportuit. Hoc modo ſynodalibus ad *Zoſimum* perlatis decretis, ait *Proſper*, & per totum mundum hæreſis *Pelagiana* damnata eſt. Cujus penè profligatæ patrocinium ſuſcepit *Julianus Memorii Capuani* Epiſcopi filius & ſucceſſor; qui ob hæreſim eamdem ſede ſuâ pulſus, cum *Auguſtino* grande certamen iniit, homo linguâ promptus, ac diſertus, ſed procax, & temerarius.

a Aug. contr. duas Epiſt. Pal. c. 3. & 4.

b Vide Baron. A. 418. Proſp. in Vita Aug.

De Milevitana Synodo vulgatus error.

c Cæleſt. in Epiſt. ad Epiſc. Gall.

Julianus Pelagianus.

(2) *Pelagiani* dogmatis appendix quædam fuit

(1) Hanc Synodum non fuiſſe Milevitanam, ſed Carthaginenſem oſtendit Janſenius in Hiſtor. Pelagiana & Cardinalis Nериſius.

(2) Semipelagianorum hæreſis initium habuit à Caſſiano qui poſt S. Chryſoſtomi mortem, id eſt poſt ann. 407. in provinciam redierat. Hic anno 426. ut oſtendit Noriſius edidit 13. collationem, in qua virus Semipelagianum propinat. Anno 428. Proſper & Hilarius ad Auguſtinum ſcribunt ut enodaret ipſe quæſtiones à Maſſilienſibus propoſitas, ad quos direxit Auguſtinus duplicem librum de Prædeſtinatione SS. & de Dono perſeverantiæ anno 431. Cæleſtinus ſcripſit ad Epiſcopos Galliæ celeberrimam Epiſtolam quâ Maſſilienſium querelas compeſceret. Huic adjecta ſunt capitula quæ Leoni Magno tribuit Quenellus.

fuit *ſemi-Belagianorum* factio; qui initium à nobis eſſe ſalutis aſſeverabant, ac de Prædeſtinatione aliter atque *Auguſtinus* ſentiebant. (*a*) Quam in *Galliis* occultè graſſantem paucis ante obitum annis oppugnare inſtituit *Auguſtinus*, ac poſt eum *Proſper Aquitanicus*.

A 408. Chriſti ad 430.

Semipelagiani.

a Aug. L. L. de Præd. Sanct.

(*b*) Mortuo *Zoſimo* Papâ 7. Cal. *Jan.* anni 418. creatus eſt *Bonifacius*; & ſub idem tempus à ſchiſmaticis *Eulalius*, cui Præfectus Urbis *Symmachus* favebat. Sed ille paulò pòſt cauſsâ cecidit anno *Chriſti* 419. Poſt *Bonifacium* anno 423. *Romanæ* præfuit Eccleſiæ *Cæleſtinus*; cujus anno labente 6. *Chriſti* 428. (*c*) *Neſtorius Antiochenus* in locum *Siſinnii Conſtantinopolitanus* ordinatur Epiſcopus, qui ſubinde novam vulgavit hæreſim, *Chriſtum* aſſerens perſonâ conſtare duplici, ac B. *Mariam* haud eſſe Dei matrem adſtruens, ſed hominis tantummodo *Chriſti*. Ad hoc reſtinguendum incendium præ cæteris accurrit *Alexandrinæ* Antiſtes Eccleſiæ *Cyrillus*; qui ex anno (*d*) 412. avunculo ſuo *Theophilo* ſuffectus erat: *Cæleſtini* maximè literis incitatus, quibus ipſum in *Neſtorii* cauſſam inquirere, ac denos illi ad reſipiſcendum dies præfinire juſſit: quod anno 430. fruſtrà tentatum eſt à *Cyrillo*.

b Cod. Vat. apud Baron. ad an. 419.

Neſtorius.

c Marcel. Chron.

d Socr. 7. c. 7.

(*e*) Quocirca anno *Chriſti* 431. *Epheſi* congregata Synodus eſt, ad quam *Cæleſtini* Papæ legati profecti ſunt *Arcadius* & *Projectus* Epiſcopi, & *Philippus* Presbyter. Epiſcopi porro ſupra ducentos interfuerunt; atque ad prohibendos tumultus, Comites ab Imperatore *Theodoſio* ſunt appoſiti, *Candidianus*, & *Irenæus*, *Neſtorianâ* labe contacti. Orientales autem, qui cum *Joanne Antiocheno* vocati erant, tardiùs adfuerunt, utpote ad damnandum popularem ſuum ingratiis adducti. Itaque cùm ex a. d. 10. Cal. *Jul.* inchoata Synodus eſſet, ac ter citatus *Neſtorius* è ſede ſua depoſitus, quinto inde die *Joannes* cum ſuis

e Acta Eph. Syn. & Epiſt. Cæleſt. Proſper. Socr. l. 7. c. 34. Evag. l. 1. Marcell. Theoph. Zonar. Cedren.

Epheſina Synodus.

A 408. Chriſti ad 450.

ſuis advenit, quos inter *Theodoretus Cyri* Epiſcopus eminebat; qui ſtatim, tumultuario coacto Conciliabulo, legitimæ acta Synodi reſciderunt, ac *Cyrillum* & *Memnonem Epheſi* Epiſcopum damnarunt. Comites, interceptis Catholicorum literis omnibus, Imperatorem contra ipſos calumniæ plenis epiſtolis inflammarunt; adeò ut *Cyrillus* ipſe in carcerem conjectus fuerit. Tandem per fidum hominem, qui mendici habitu *Conſtantinopolim* profectus incluſas arundine literas Catholicorum detulit, certior fit de omnibus Imperator; & Monachis annitentibus, atque allaborante *Pulcheriâ*, Synodi acta Imperatoris auctoritate comprobata ſunt; ejectoque *Neſtorio*, *Maximianus* ei ſubrogatus eſt. (*a*) Eadem porrò *Pulcheria* in honorem ſanctiſſimæ Dei genitricis baſilicam condidit in *Blachernis* ad mare, quæ *Græcorum* deinde religione celebris fuit.

Finitâ Synodo, (*b*) in qua *Pelagianam* quoque damnatam hæreſim auctor eſt *Proſper*, *Joannem* inter & *Cyrillum*, & utrique contributos Epiſcopos, aliquandiu ſimultates manſere; quæ *Theodoſii* ſtudio, & magni illius interventu (*c*) *Symeonis Stylitæ* compoſitæ ſunt. (*d*) *Neſtorius* primùm in priſtinum ſuum Monaſterium *S. Euprepii*, quod erat *Antiochiæ*, relegatus. Inde, quòd multos contagione ſui erroris afflaret, in *Oaſin* amandatus eſt anno 436. ubi poſtmodum, verminante linguâ, miſerabilem vitæ ſortitus eſt exitum. Libri ejus *Theodoſii* edicto flammis addicti ſunt.

Neſtorii miſerabilis exitus.

Leporius.

(*e*) *Neſtorianæ* porrò hæreſi præluſit *Leporius* quidam *Gallicanus* Monachus; qui ab *Auguſtino* dedoctus, oblato libello erroris ſui veniam petit; quod anno circiter 420. factum eſt. (*f*) Quo etiam anno novæ in *Chriſtianos* turbo perſecutionis infeſtam habuit *Perſidem*,

a Nicep. 4. c. 2.
b Proſp. con. Collat.
c Vita S. Sym. apud Sur. 5. Jan.
d Acta Eph. & Evag. 1. c. 7.
e Facundus l. 1. & extat libellus Leporii Caſ. 1. de Incar. c. 4.
f Socr. 7. c. 18 Theod. 5. c. 39. Marcel.

Iſde-

Iſdegerde, an ejus filio *Varans* regnantibus. Id enim ambiguè proditur. (*a*) Sed & *Africana* Eccleſia ſub *Vandalorum* tyrannide gravia perpeſſa eſt *Geiſerico* Rege; qui inter alios *Sebaſtianum* Comitem *Bonifacii* generum, qui ad ipſum confugerat, ſummâ perfidiâ necavit.

A 408. Chriſti ad 450.

a Proſp. Victor. Utic. 1.

CAPUT XVI.

Inſignes ætate illâ viri, ac fœminæ.

MULTUM iis temporibus non vitâ ſolum, ſed etiam obitu ſuo, ſplendoris contulerunt Eccleſiæ duo ſidera, *Hieronymus*, & *Auguſtinus*. Horum prior exceſſit anno 420. pridie Cal. *Octobris*, natus annos, ut ait (*b*) *Proſper*, 91. at (*c*) *Annales Baronii* nonniſi 78. vel 79. adſcribunt.

(*d*) *Auguſtinus* anno 430. obiit 5. Cal. *Septembris*, ætatis 76. Epiſcopatus 36. poſt converſionem 43. quo tempore *Vandali Hipponem* tertium jam menſem obſidebant, ut ait (*e*) *Poſſidius*. Natus eſt anno 354. Idibus *Novembris*, ut in libro *de Vita beata*, & primo *de Ordine* teſtatur ipſe. Converſus eſt ad *Chriſtum* anno 387. circa (*f*) vindemiales ferias; & ſequenti anno circa Paſcha baptizatus eſt, neque biennio Catechumenus fuit, ut quidam opinati ſunt. Ita anno ætatis 34. inchoato Baptiſmum ſuſcepit. Hic adverſus hæreſes ac ſectas omnes, quæ tum in *Africa* percrebuerant, acerrimum bellum ac perpetuum habuit; præſertim *Manichæorum*, *Pelagianorum*, & *Donatiſtarum*. (*g*) Contra hos verò memorabilis facta Collatio eſt anno 411. coram *Marcellino* Tribuno viro religioſiſſimo, quem ad pacificandam Eccleſiam *Honorius* in *Africam* miſerat: cujus pars magna fuit *Auguſtinus*. Secundùm hanc (*h*) variis edictis *Donatiſtarum* ab Imperatore fracta contuma-

b Proſp. Chron.

c Baron. ad an. 372.

d Proſp.

e Poſſid. in Vita S. Auguſt.

f Aug. 9. Conf. c. 2. & ſeq.

g Collat. Carth.

h L. 51. 54. 55. Cod. Theod. de Hær.

A 408. Chriſti ad 450.

cia eſt. (*a*) Quin etiam *Jovinianum* Hæreticum *Honorius* idem anno 412. in *Boam* inſulam relegavit.

a Ibid. l. 53. de Hæret. *b* Greg. Papa 3. Dial. c 1. Sur. 22. Junii. *S. Paulinus.*

Claruit inter illuſtres ſanctitate doctrinâque Præſules (*b*) *Paulinus*, patriâ *Aquitanus*, qui paupertati *Chriſtianæ* poſthabitis opibus ac nobilitate generis, *Nolanus* deinde factus eſt Epiſcopus: qua in dignitate memorandum ſæculis omnibus caritatis ac ſui deſpicientiæ ſpecimen edidit, dum ſe, (1) ut captivum viduæ cujuſdam filium redimeret, *Vandalis* in ſervitutem dedit. Hic *Ambroſii*, *Auguſtini*, *Hieronymi*, *Martini*, aliorumque laudibus & amicitiâ celebratus obiit 10. Cal. *Jul.* anno 431.

S. Leo. *c* Marcel. Chron. *S. Hilarius. Arelat.* *d* Vita S. Hilar. apud Sur. Maji 5. *e* Novella Valent. l. 7. Tit. 24. de Epiſc. ord. *f* Tom. 1. Con. Gall.

(*c*) *S. Leo* Papa *Romanum* Pontificatum, quem anno 440. adeptus eſt, eruditione, pietate, ac rebus geſtis mirificè decoravit. (*d*) *Hilarius* quoque *Arelatenſis* Antiſtes claruit; quem *S. Leo*, quòd in alienam diœceſim graſſari videretur, ſeveriùs caſtigavit. (*e*) Atque hic annum 449. exceſſiſſe non videtur; (*f*) ſiquidem eo ipſo *S. Leo* 7. Cal. *Septembris* datis ad Epiſcopos *Provinciæ* literis, *Ravennium* *Hilarii* ſucceſſorem ſententiâ ſuâ confirmavit; quem etiam *Hilarium ſanctæ memoriæ* nominat. Cæterùm diverſus ab hoc *Hilarius* ille fuit, qui cum *Proſpero* ſuper *Pelagianorum* reliquiis ſcripſit ad *Auguſtinum*. Is enim Laïcum ſe fuiſſe ſignificat. Unde *Arelatenſis* vocabulum in illas epiſtolas irrepſiſſe videtur.

g Rubeus in Hiſt. Raven.

Ravennæ quoque floruit *S. Petrus* ab eloquentia nominatus *Chryſologus*; (*g*) qui ab *Sixto* Papa *S. Apollinaris* admonitu urbi illi datus eſt Epiſcopus ſub annum 433.

(*a*) Oro-

(1) A multis eruditis hæc ſpontanea captivitas ſancti Paulini ut pia fabula rejicitur. Hæc tamen ex veteribus ſoli nota Gregorio Magno ut fidem facit Atto Vercellenſis decimi ſæculi Scriptor 8. tom. ſpicileg. pag. 136. Vide inſuper Paulinum illuſtratum & novam Paulini editionem cui lubens addes Præfationem quam præfixit Peraltius ſuo Paulino.

(*a*) *Oroſius Hiſpanici* generis Presbyter ſcribendâ hiſtoriâ claruit, quam *Auguſtini* hortatu ſuſcepit; & ab eodem miſſus in Orientem, *S. Stephani* reliquias inde ſub annum 416. in *Africam* attulit. (*b*) Quas quidem reliquias *Lucianus* Presbyter ſuperiore anno divinitùs oſtenſas è latebris eruerat.

A 408. Chriſti ad 450. *Oroſius.* *a* Marcell. *b* Epiſt. Luciani apud Sur. 3. Aug.

(*c*) *Vincentius Lirinenſis* anno 434. aureolum edidit libellum adverſus hæreſes, nempe tertio anno poſt *Epheſinam* Synodum, ut ipſe teſtatur. *Caſſianus* item genere *Scytha* (1) *S. Joannis Chryſoſtomi* diſcipulus, *Maſſiliæ* poſtea Monaſterium condidit: quem in *ſemi-Pelagianorum* incumbentem hæreſim (quæ multorum tunc in *Galliis* occuparat animos) *S. Proſper Aquitanus* vir ætate illâ doctus, & diſertus, libro contra Collatorem edito confutavit.

Vincentius Lirinenſis. *c* Vinc. Lirin. Commo. *Caſſianus.*

(2) Sanctitatis præterea maximè laudem adepti ſunt in Occidente, (*d*) *Palladius*, qui ſub annum 429. à *Cæleſtino* Pontifice ad *Scotos* primus Epiſcopus mittitur.

d Proſp. Chron. & contr. Collat. Beda. ſ. Hiſt. Aug. c. 13.

(*e*) Tum *Germanus Antiſſiodorenſis* Epiſcopus vir ſanctiſſimus: quem *Proſper* in *Chron.* memorat, agente *Palladio Scotorum* Epiſcopo, à *Cæleſtino* miſſum in *Britanniam*, ut *Pelagianam* hæreſim exſtingueret, *Florentio* & *Dionyſio* Coſſ. id eſt anno 429. (*f*) At *Beda*, *Sigebertus*, aliique, priorem iſtam cum *S. Lupo Trecenſi S. Germani* profectionem imputant anno 446. atque ex *Gallicana* quadam Synodo miſſum eſſe, idem *Beda* teſtatur. Secundam verò, quam cum *Severo Trevirenſi* Epiſcopo *S. Lupi* diſcipulo ſuſcepit, paulò pòſt accidiſ-

S. Germanus Antiſſiod. *e* Conſt. in ejus Vita Proſp. Scalig. edit. *f* Beda l. 1. c. 17.

Z 3

(1) Caſſianus non fuit natione Scytha ut exiſtimarunt eruditi, ſed in Provincia fortaſſe Maſſiliis ortus, pluribus enim in locis loquitur de Provincia velut ipſius originis locus. Caſſianum ex Provincia Galliarum eſſe fuſe probavit Noriſius Hiſt. Pelag. l. 2 c 1. poſt Holſtenium.

(2) S. Proſper Caſſianum confutavit ann. 433. ut oſtendit Noriſius.

A 408. Chriſti ad 450. accidiſſe *Beda* narrat; hoc eſt, ut *Sigebertus* ait, anno 449.

S. Genovefa. a Vita S. Genov. 3. Jan. apud Sur. (*a*) Per id tempus *Lutetiæ Pariſiorum* admirabili virtutum omnium luce radiabat *S. Genovefa*, *Nemetodoro* pago quodam ejuſdem civitatis oriunda; quam *S. Germanus* in priori profectione illac fortè tranſiens divinitùs agnovit, ac deinceps ſummâ veneratione coluit.

S. Cyrillus. Orientalem Eccleſiam illuminavit *Alexandrinus* Epiſcopus *Cyrillus*, qui avunculo ſuo *Theophilo* anno 412. ſucceſſit, ut jam diximus; ac multis pro Catholicâ fide ſanctiſſimæque Virginis dignitate tuendâ functus laboribus, exceſſit anno 444. *Junii* 9. quod & ex ejus Paſchalibus colligitur.

b Syn. Ep. 66. & Notæ ad eand. (*b*) *Syneſius Cyrenenſis*, ex Gentili Philoſopho *Chriſtianus*, & ejuſdem urbis Epiſcopus, circa annum 410. à *Theophilo* factus, quamdiu ibi ſederit haud compertum eſt.

c Vide Baron. ad A. 423. (*c*) *Theodoretus Cyri* Epiſcopus in *Syria* ſub annum 423. præeſſe cœpit Eccleſiæ illi, ac doctrinâ & eloquentiâ præſtitit.

d Vita ejus apud Sur. 5. Jan. (*d*) Vivebat tunc *Stylites* ille *Simeon*, à columna ita dictus, in qua dies noctesque ſtans, Angelis quàm hominibus, propiorem in mortali corpore vitam inſtituit.

e Hiero. Ep. 79. (*e*) Claruit & virginitatis ac ſanctimoniæ titulis *Euſtochium S. Paulæ* filia, quæ matri ſuperſtes annis 15. mortua eſt anno 419.

f Niceph. l. 14. c. 23. g Socr. l. 7. c. 13. 16. Doctrinâ vero celebres exſtitere fœminæ duæ; (*f*) *Eudocia Theodoſii* junioris uxor, & *Hypatia Theonis* Philoſophi ac Mathematici filia, quam *Syneſius* ſummo habuit in pretio, ac magiſtram ſuam ſæpè nominat. (*g*) Ea verò ab *Alexandrinis* anno 415. in populari ſeditione laniata eſt, quòd *Oreſtem* Præfectum ab *Cyrilli* amicitia putaretur abducere.

CAP.

CAPUT XVII.

A 450. Chriſti ad 491.

De Marciano, Leone, Zenone, Anaſtaſio, *& iis, quæ in Orientali Imperio ſub illis acciderunt: ubi de* Aſpare, Ardaburio, *&* Baſiliſco *Tyrannis.*

A 450. *Chriſti* ad 491.

MArcianus humili loco natus in *Illyrico*, ſed militiæ clarus (*a*) ex Tribuno Imperator à *Pulcheria* factus eſt; cui & ipſa convenit in manum, eâ tamen lege, ut virgini ſibi liceret eſſe; (*b*) quod anno *Chriſti* 450. contigit. Ab utroque ſummâ concordiâ geſta eſt Reſpublica, cùm juſtitiæ ac pietatis Catholicæ tuendæ par in ambobus ineſſet ſtudium. Sed *Marciano*, quamvis ætate jam provecto, prior obiit *Pulcheria*, poſt egregiam Eccleſiæ navatam operam, (*c*) anno 453. *Septembris* 10. quâ die Eccleſiaſticis tabulis conſecrata legitur. *Marcianus* quinto pòſt anno moritur, nempe 457. *Chriſti*, (*d*) exeunte *Januario*, cùm annis 6. ac totidem menſibus imperaſſet.

Marcianus.

a Theod. Lect.

b Marcel. Chron. Alexan. Theoph. Miſcel. Evag. 2. c. 1 Zon. Cedr.

c Marcel. Chron. Alex. Theoph. Martyr. Rom.

d Theod. Lect. 2. Collect.

Marcianum excipit *Leo* genere *Thrax*, (*e*) operâ promotus *Aſparis*; cujus filii erant *Ardaburius*, *Patricius*, *Hermenaricus*: è quibus *Patricium* ſe facturum *Cæſarem Leo* ſpoponderat. Quod cùm diu diſtuliſſet, (*f*) anno demum imperii 12. *Chriſti* 468. perfecit, deſponsâ eidem *Ariadna* filiâ; *Ardaburem* verò *Patricium* creavit. (*g*) Hâc fraude deceptum *Aſparem* cum *Ardaburio* ſpadonum gladiis obtruncat. *Patricius* præter ſpem, vulneribus acceptis, evaſit incolumis. *Hermenaricus*, qui tunc aberat, in *Iſauriam* fugit; & *Zenone* imperante *Conſtantinopolim* reverſus, ſpuriam illius filiam duxit, ait *Theophanes*.

Leo Imp.

e Candidus apud Phot. 79.

f Cedrenus. Niceph. 15. c. 27.

g Marcel. Evag. 2. c. 15. Theoph. Jorn.

A 450. Chriſti ad 491. a Can-did. apud Phot. b Theod. Lect. Procop. de bello Vand. Niceph. 15. c. 17. c Theoph. Marcell. d Theoph. Theodor. Lect. Evagr. 2. cap. 17. Chron. Alex. Zonar. Cedr.

nes. (*a*) *Leo* in *Taraſicodiſam Iſaurum*, quem prius ſibi conciliarat, *Zenonem* nominatum, affinitatem tranſtulit, eique *Ariadnam* filiam & Orientis præfecturam tradidit.

Erat *Verinæ Auguſtæ Leonis* conjugis frater *Baſiliſcus*, homo perfidus, & hæreticus; qui ingenti claſſi, quam contra *Vandalos* pararat; à *Leone* præfectus anno 468. rem prodidit; ſive à *Genſerico* pretio corruptus; (*b*) ſive hujus perfidiæ mercedem *Romanum* ab *Aſpare* & *Ardaburio* pactus imperium. Qui *Conſtantinopolim* reverſus, ad Eccleſiam confugit, ac *Verinæ* ſororis precibus donatus ab Imperatore, *Perinthum* relegatus eſt; nec multò pòſt reſtitutus in integrum, *Oſtryn Aſparis* protectorem, & *Theodoricum Triarii* filium, cujus *Aſpar* ſororem duxerat, ab *Conſtantinopolis* obſidione, unà cum *Zenone* depulit (*c*) anno 472.

Moritur *Leo*, exactis imperii annis 17. menſibus 6. (*d*) *Januario* menſe, cùm *Leonem* Juniorem *Zenone* natum & *Ariadna Cæſarem* renuntiaſſet. Qui *Februario* deinde menſe *Zenonem* patrem manu ſuâ coronavit, *Auguſtum*que conſtituit; & cum eo menſibus tranſactis 10. mortuus eſt anno illo ipſo, quo deceſſerat avus ejus *Leo*, 474. *Victor Tununenſis Zenonem* ait filium ſuum *Leonem* occidere voluiſſe, & ab *Ariadna* pro eo ſubſtitutum alium; *Leonem* verò in Clericum attonſum latuiſſe, & uſque ad *Juſtiniani* tempora vixiſſe. Quod fabulæ ſimilius eſt, quam hiſtoriæ.

Zeno. e Evagr. 3. f Marcel. Evagr. Theod. Lect. g Chro. Alex.

(*e*) *Zeno* itaque ſolus deinceps imperavit, in *Iſauria* natus, non minùs corpore quàm animo fœdus, ait *Zonaras*, & à Catholico alienus dogmate. (*f*) Qui ſub exordium regni, *Verinæ* ſocrus & hujus fratris *Baſiliſci* oppreſſus inſidiis, in *Iſauriam* profugit cum *Ariadna*; (*g*) quæ conjugalem fidem matris atque

que aulæ blanditiis antiquiorem habuit. *Baſiliſcus* cum uxore *Zenonide* Imperator acclamatus eſt, nihilo *Zenone* commodior Princeps, & ab uxore in *Eutychianam* inductus hæreſim. A 450. Chriſti ad 491.

(*a*) Scribit *Candidus Verinam Patricii* magiſtri amoribus irretitam, ut ei in dotem imperii nuberet, generum excluſiſſe, ſed contra illius ſpem *Baſiliſco* ſummam rerum eſſe delatam. Pulſus eſt *Zeno* anno 476. *Baſiliſco* & *Armato* Coſſ. (*b*) quod ex epiſtola Papæ *Simplicii* colligitur his data Coſſ. 4. Id. *Januar.* quâ *Zenonem*, ut pro Imperatore quædam ageret, hortatur. At *Marcellinus* & *Victor Tununenſis* pulſum *Zenonem* memorant ipſo ſolo Conſule anno 475. & reſtitutum ſequenti *Baſiliſco* & *Armato* Coſſ. quos *Simplicii* epiſtolæ revincunt; non quarta ſolùm, ſed & ſeptima data poſt Conſulatum *Baſiliſci* & *Armati*, 8. Eid. *Octobris*, qui eſt annus 477. in qua de recuperato imperio *Zenoni* gratulatur. (*c*) Sed dum *Baſiliſcus* malè parto imperio per tyrannidem abutitur, & inſtigante uxore, peſſimos hæreticos *Timotheum Ælurum* & *Petrum Fullonem* in eas ſedes, unde erant ejecti, reſtituit, *Acacio Conſtantinopolitano* Epiſcopo, ſubdolo hæretico, ac *Daniele Stylitâ* fortiter obſiſtentibus, (*d*) ac *Verinâ*, mutato generi in favorem animo, clam id agente, *Zeno* anno 477. recuperavit imperium, poſt 20. menſes, quàm ejectus erat, ut auctor eſt *Victor Tununenſis*, & corrupto *Baſiliſci* conſobrino *Armato* Magiſtro militum, qui *Zenonidi* hujus uxori per conſuetudinem ſtupri conciliatus omnia poterat, (*e*) *Baſiliſcum* ab Eccleſia detractum *Limnis* incluſit *Cappadociæ* caſtello; ibique cum uxore *Zenonide* mori fame coëgit. (*f*) Auctor eſt *Malchus Baſiliſcum* cum uxore ac liberis gladio ſubjectum, *Armatus* paulò pòſt, pro militari præfectura, quam

a Apud Phot. 79.
b Simpl. Ep. 4.
c Evag. 3. c. 8. Theod. Lect. Marcell. Theoph. Zonar. Cedr.
d Candidus.
e Procop. 1. Vand.
f Apud Phot. cod. 78.

A 450. Chriſti ad 491. quam ei *Zeno* promiſerat, ejuſdem juſſu interfectus eſt. Ejus filius à *Zenone* ex pacto *Cæſar* appellatus, (*a*) in Clerum adſcriptus eſt, & *Cyzicenus* poſtea factus Epiſcopus, ei Eccleſiæ cum laude præfuit.

a Theoph.

Poſt hæc novi contra *Zenonem* motus extitere. (*b*) Primùm *Marcianus Anthemii* filius, ejus qui Occidentis Imperator fuerat, *Leontiam Verinæ* filiam & *Ariadnæ* ſororem habens in matrimonio, imperium uxoris jure ſibi arrogabat; quòd ea *Leone* jam imperium obtinente nata erat, non, ut *Ariadna*, privato. Rem itaque graviter aggreſſus, pulſo *Zenone*, ad extremum partam victoriam luxu & inertiâ corrupit. Mox ergo *Illi Patricii*, genere *Iſauri*, fraude ſuperatus, ab *Acacio* Patriarcha Presbyter conſecratur, (*c*) anno 479.

b Evag. 3. c. 26.

c Theoph.

Sequente dehinc anno in *Zenonem* altera tempeſtas incubuit. Hic *Verinam* ſocrum, *Illi* conſilio, in caſtellum quoddam relegavit, cum *Marciano* & *Leontia* filia; ac mox *Illum* ipſum, inſtigante *Ariadna*, (*d*) per *Alanum* quemdam tentavit occîdere. Sed amputatâ tantum auriculâ, evaſit *Illus*; quem ut leniret *Zeno*, Ducem Orientis cum ſumma poteſtate conſtituit. (*e*) At is injuriæ memor, anno 482. *Verinam Auguſtam* è *Papyrio* caſtello *Iſauriæ* liberatam impulit, ut apud *Tarſum Ciliciæ* oppidum *Leontium Patricium* crearet *Auguſtum*.

d Candid.

e Evag. & Theoph.

Biennio pòſt mortuâ *Verinâ*, anno ſcilicet 484. ab *Joanne Scytha Zenonis* duce victi ſunt *Leontius* & *Illus*, ac ſe caſtello *Papyrio* clauſerunt; quo poſt annos quatuor expugnato, ambobus præfecta ſunt capita, & *Conſtantinopolim* allata anno 488.

Adverſus tot Dei beneficia ingratus Imperator adhæreticam impietatem crudelitatem addidit; & cum à *Mariano* Comite futurorum

rum præſcio didiciſſet, imperii & conjugii ſucceſſorem ſibi quemdam è *Silentiariorum* fore Schola, innocentes aliquot affecit nece; imprimis verò *Pelagium*, virum bonis artibus ac virtutibus eximiè præditum, qui ab Schola *Silentiariorum* ad Patriciam dignitatem pervenerat. Id anno 490. contigit. Proximo ab eo, *Zeno* epilepſiâ correptus, quam è crapula contraxerat, identidem *Pelagii* nomen appellans, exceſſit è vita, ut ſcribit *Evagrius*. Alii vivum adhuc infoſſum eſſe narrant, & ab *Ariadna*, cùm expergefacti vox eſſet audita, vetitum extrahi, ibidem miſerabiliter extinctum: ita *Pelagii* preces ſanciente Deo, quem ille teſtem ac vindicem innocentiæ ſuæ moriturus appellaverat.

A 450. Chriſti ad 491.

CAPUT XVIII.

De Valentiniano III. Maximo *Tyranno*, Avito, Mojoriano, Anthemio, Olybrio, Glycerio, Nepote, Auguſtulo *Occidentis Imperatoribus. Item de iis, quæ in Occidentali Imperio contigerunt, ab anno* 450. *ad* 491. *De* Attila, Odovacre, Theodorico.

VALENTINIANO III. adhuc ſuperſtite, *Attila* qui (*a*) anno 444. occiſo fratre *Bledâ*, *Hunnis* regnare cœperat, ſexto pòſt anno, qui fuit *Chriſti* 450. in *Gallias* contendit; quas per id tempus obtinebant *Gothi*, quos *Viſigothos* nominant, *Franci*, *Burgundiones*, *Alani*, aliique Barbari; partem earum *Romani* ægrè tuebantur *Aëtio* duce, qui Occidentis Imperium, ne funditùs periret, unus illâ tempeſtate ſuſtinuit. *Gothis* regnabat *Theodoricus*; (*b*) cujus filiam *Geiſericus Hunnerico* filio nuptam, ob veneni ſuſpicionem truncis naribus & auribus dehoneſtatam, ad patrem remiſerat. Ab hoc ſibi metuens *Vandalus*

a Proſp.

b Jornand. de rebus Get. c. 56.

Atti-

A 450. Chriſti ad 491.

Attilam in eum magnis concitavit muneribus.

a Jornand. de rebus Get. c. 26.
b Gregor. Turon. 2. c. 7. Sidon. l. 8. epiſt. 25.

(*a*) Qui ad *Aureliam* adduxit exercitum. Hanc enim urbem *Sangibanus* Rex *Alanorum* ſe illi traditurum ſpoponderat; quâ re cognitâ, cives ab ejus ſe inſidiis tutati ſunt. Erat in ea urbe tum (*b*) *S. Anianus* Epiſcopus ſanctitatis & doctrinæ claritate celebris; qui & ad famam adventantis *Attilæ*, *Arelatem* ad *Aëtium*, implorandi auxilii cauſsâ, iverat; & cùm hujus, tum multò magis divinæ opis fiduciâ, trepidantes ſuorum confirmabat animos. Obſidenti igitur *Aurelianos* *Attilæ* ex improviſo ſupervenit *Aëtius* cum fœderatis Regibus; quem ille fugiens, in *Belgicam* conceſſit. (*c*) Ibi anno 451. magno commiſſo prælio fuſus eſt in campis *Catalaunicis*, qui & *Mauriaci* nominantur, ait *Jornandes*; quos centum *leugas*, ut *Galli* vocant, in longitudinem patere, latos eſſe ſeptuaginta, idem Auctor affirmat. *Leugam* porrò paſſus habere mille & quingentos. (*d*) In eo prælio, ait *Jornandes*, *Romanis* adfuere *Viſigothi*, *Franci*, *Sarmatæ*, *Burgundiones*, *Saxones*, aliæque nationes. *Hunnis Gepidæ* & *Oſtrogothi*, Duce *Valamiro*. (*e*) *Sidonius* tamen *Francos* & *Burgundiones* in *Attilæ* fuiſſe caſtris aſſerit; quod de amborum parte aliqua poteſt intelligi. *Theodoricus Viſigothorum* Rex occubuit; ac cæſa ab utriſque partibus, ut ait *Jornandes*, 170000. *Idatius* 300000. Satis conſtat debellari cum *Hunnis* potuiſſe, niſi veritus eſſet *Aëtius*, ne his funditùs exſtinctis, *Gothi* in *Galliis* ſuſtineri non poſſent. (*f*) Itaque *Thoriſmundo Theodorici* filio, per ſpeciem adeundi paterni regni, in *Narbonenſem* redire perſuaſit: (*g*) qui anno vertente à fratribus *Theodorico* & *Friderico* jugulatus eſt.

c Marcel. Idat. Chron. Alexandr. Theoph. Paulus Diac. l. 15.
d Jornand.
e Carm. 7. 320.
f Greg. Tur. l. 2. c. 7. & alii cit.
g Idat. Chron.
h Jornand. Caſſiod. Chr. Paul. Diac. 15.

(*h*) *Attila* præter ſpem ereptus, in *Italiam* infudit exercitum; ubi *Aquilejam* obſidione captam

captam ſolo æquavit. Inde *Mediolano*, *Ticino*, aliiſque vaſtatis oppidis, *Romam* petens, *S. Leonis*, qui ad *Mincium* ei amnem occurrit, legatione commotus, abſceſſit in patriam anno 452. Unde rurſus in *Gallias* contra *Alanos*, qui trans *Ligerim* conſederant, profectus, à *Thoriſmundo* itidem, ut in campis *Catalaunicis*, fugatus eſt, ut ait *Jornandes*. (*a*) Anno verò 454. cùm puellam duxiſſet, hauſto largiùs mero, vomitu ſanguinis exſtinctus eſt.

(*b*) Ferunt *Venetiarum* civitatem ex illa Barbarorum incurſione originem accepiſſe, *Italis* pleriſque, maximèque *Patavinis*, ex urbium ſuarum incendiis & ruinis ad æſtuaria receptum habentibus.

(*c*) At *Valentinianus Placidiæ* matris obitu, quæ anno 451. deceſſit, laxatis licentiæ frænis, imperio per libidinem & crudelitatem abutitur; & cùm *Maximi* Senatoris uxori ſtuprum obtuliſſet, illius callido conſilio ſuſpectum ſibi redditum *Aëtium* obtruncat in palatio anno 454. & ſequenti, ejuſdem dolo *Maximi* per *Aëtii* ſatellites in campo *Martio* confoditur (*d*) 16. Calend. *Aprilis*, natus annos 36. imperii 31. (*e*) *Maximus Eudoxiæ Valentiniani* conjugis potitus nuptiis, cùm ſe ejus amore faſſus eſſet in *Valentiniani* conſpiraſſe mortem, id indignè illa ferens *Genſericum* in *Italiam* evocavit ex *Africa*: cujus adventu territus *Maximus*, in fuga (*f*) pridie Eidus *Junias* laniatus à ſuis, & in *Tiberim* projectus eſt, vix altero Imperii menſe confecto. (*g*) *Genſericus* Urbe captâ, *S. Leonis* Papæ oratione mitigatus, incendio ac cædibus abſtinuit. Direptis tamen (*h*) per dies 14. ſacris ac profanis opibus omnibus, (*i*) *Eudoxiam Auguſtam*, ejuſque filias ambas, *Eudociam*, & *Placidiam*, in *Africam* abduxit; atque illam *Hunerico* filio copulavit; hanc, quòd *Olybrio* jam erat nupta, ſervavit. *Eudoxiam*

A 450. Chriſti ad 491.

a Priſcus apud Jorn. Marcell. Theoph. *b* Blond. Dec. 3. l. 1. Sabell. Ennead. 8. l. 1. Sig. de Imp. Ital. l. 13.

Venetiarum origo.

Valentinianus occiſus.

c Marcel. Idat. Paul. Diac. 15. Jornand. de reg. ſucceſ. Caſſiod. *d* Anonym. Cuſp.

Maximus.

e Procop. 1. Vand. *f* Anon. Cuſpin. De Maxim. Vide Sidon. l. 2. ep. 3. *g* Paulus Diac. l. 15. c. 5. *h* Anon. Cuſpin. *i* Theoph.

doxiam anno 462. *Conſtantinopolim* remiſſam auctor eſt *Idatius*. Ejus filia cùm annis 16. cum *Hunerico* vixiſſet, & *Ildericum* peperiſſet, clam dilapſa in loca ſancta profugit anno 472 ut ſcribit *Theophanes*.

a Caſſiod. Marcell. Idat. Paul. Diac. l. 15.

Avitus.

(*a*) Interim *Avitus Gallus* eodem anno 455. ſexto Eid. *Julias*, ut ait *Anonymus Cuſpiniani*, ab exercitu *Gallicano Toloſæ* renuntiatus Imperator pacem cum *Gothis* firmavit. Cujus hortatu *Theodoricus Hiſpanias* ingreſſus, *Suevos*, occiſo eorum Rege *Rechiario*, perdomuit anno 456. *Avitus* tertio, quàm creatus fuerat, deſtitutus à *Gothis*, imperio vitâque caruit, ut ſcribit *Idatius*. (*b*) *Paulus Diaconus* poſito imperio *Placentinum* eſſe factum Epiſcopum refert. Id anno accidit 457. quo & *Marcianus* in Oriente fato functus eſt. *Anonymus Cuſpiniani Avitum* 13. Cal. *Octobris* captum ait *Placentiæ* anno 456. quo *Joannes* & *Varanes* Coſſ. fuere. Sanè quidem *Evagrius* (*c*) non plures *Avito*, quàm menſes decem ac dies octo tribuit. Sed ex *Anonymo* iſto menſes ampliùs 14. competent: atque interregnum menſium ſex, dierum 15. fuerit. Siquidem *Majorianum* anno 457. Cal. *Aprilis* levatum ait, cùm pridie Cal. *Martias* Magiſter eſſet militum factus; quo etiam die *Ricimer* ex Magiſtro militum creatus eſt Patricius. Hoc modo verum eſſe poteſt quod ait *Idatius*, tertio anno, quàm imperare cœpit, *Avitum* eſſe detractum, imputato videlicet illi interregni ſpatio. Igitur anno 457. *Leonis Auguſti*, qui *Marciano* ſucceſſit, voluntate.

b Paulus 15. c. 5.

c Lib. 2. c. 7.

Majorianus.

d Marcel. Idat. Paul. Diac.

e Nov. Major. Tit. 3. ad Sen. Procop. 1. Vand. Jornand. Caſſiod. Anon Cuſpin.

(*d*) *Majorianus Ravennæ* ſumpſit imperium, ingentis animi Princeps; (*e*) qui recuperandæ cupidus *Africæ*, bellum contra *Vandalos* aggreſſurus, legati ſpecie ad *Genſericum* profectus eſt. Sed à *Ricimere* Patricio, & utriuſque militiæ Magiſtro, apud *Dertonam* comprehenſus, & abdicare coactus, interficitur

anno

anno 461. cùm imperaſſet annos 4. menſes 4. quippe *Dagalaipho* & *Severino* Conſſ. id eſt anno 461. à *Ricimere* imperio eſt exutus quarto Non. *Auguſti*, & occiſus eſt. Id. *Auguſti* ad *Hyram* fluvium. A 450. Chriſti ad 491.

Severum ex pacto deinde *Ricimer* Imperatorem conſtituit anno eodem 461. *Novembri* menſe, (*a*) 13. Calend. *Decembris*, quem & anno tyrannidis quarto veneno ſuſtulit, (*b*) 18. Calend. *Septembris Chriſti* 465. Pòſt interregnum unius anni ac menſium aliquot fuit. Tum anno 467. *Leonis* Imperatoris auctoritate in Occidentem miſſus eſt Imperator.

a Anon. Cuſp. Caſſiod. Idat Marcell. &c.
b Anon. Cuſpin.

(*c*) *Anthemius Patricius*, *Anthemii*, qui ſub *Theodoſio* Juniore principem in Republica locum obtinuerat, nepos, patre *Procopio*. (*d*) Is *Romæ* Imperator appellatus eſt pridie Eid. *Apriles*. Ita porrò *Leonem* inter & *Ricimerem* convenerat, *Græcus* ut *Romam* mitteretur *Auguſtus*, cujus filia *Ricimeri* nuberet. Sic Barbarus iſte *Anthemii* gener factus ſolitâ perfidiâ ſocerum (*e*) bello civili priùs appetitum, *Romæ* peremit (*f*) 5. Eid *Julii*, anno 472. cùm imperaſſet annos 5. ac præterea menſes aliquot.

c Caſſiod. Marcell. Sidon. Paneg. Evag. 2. c. 18.
d Anon. Cuſpin. *Anthemius*.
e Id.
f Marcel. Caſſiod.

(*g*) *Anthemio* ſuffectus eſt *Olybrius* à *Ricimere*; (*h*) qui poſt dies 40. ab *Anthemii* nece mortuus eſt 13. Calend. *Septembris* nec diu ſuperſtitem habuit *Olybrium*. Eo quippe (*i*) eodem anno, 10. Calend. *Novembris* vitâ functo, ſeptimo poſtquam creatus erat menſe, *Gundibalo* hortante, quem *Olybrius Patricium* fecerat, ut ſcribit *Caſſiodorus*, *Glycerius Ravennæ* cepit imperium anno 473. (*k*) tertio Non. *Martii*, quo ſupra annum menſibus ferè 4. adminiſtrato.

g Caſſiod. Marcell. Paul. Dia. 15. Jorn. de Reg. ſucc.
h Anon. Cuſpin.
i Id.
k Anon. Cuſp.

(*l*) *Julius* Nepos anno 474. in illius ſucceſſit locum; (*m*) 8. Calend. *Julii*, qui *Glycerium* in *Portu Romano* ex *Auguſto* fieri paſſus eſt Epiſcopum. (*n*) *Jornandes* verò *Salonis*

l Marcel. Caſſiod.
m Anon. Cuſp.
n de reb. Get.

A 450. Chriſti ad 491. *nis* creatum ait Epiſcopum. At *Marcellinus* anno 475. *Glycerium* cepiſſe ſcribit. *Salonas* igitur ab *Oreſte* fugatus eſt (*a*) 5. Calend. *Septembris* & poſt annos 5. (*b*) haud procul inde ſua in villa eſt occiſus anno 480. ſeptimo eid. *Majas*, ut apud *Cuſpinianum* teſtis eſt *Anonymus*.

a Anon. Cuſp.
b Marcel. Jornand.

(*c*) *Momyllus*, qui & *Auguſtulus*, ab *Oreſte* patre (*d*) pridie Calend. *Novembris* ſubſtitutus eſt, *Romanorum* Imperatorum in Occidente poſtremus. (*e*) Nam *Odovacer Turcilingorum* Rex, cum *Sciris* & *Herculis* auxiliaribus *Italiam* occupavit (*f*) decimo Calend. *Septembris* & 5. Calend. ejuſdem, *Oreſte* cæſo, ejuſque fratre *Paulo*, pridie Non. *Septembris* *Auguſtulum* relegavit in *Campaniam*. (*g*) Ita Imperium Occidentale deſitum eſt *Baſiliſco* & *Armato* Coſſ. Indictione 14. anno *Chriſti* 476.

c Caſſiod.
d Anon. Cuſp.
e Jornand. de rebus Get. c. 46. Marcell.
f Anon. Cuſp.
g Marcel. Caſſiod. Anon. Cuſp.

Odovacer regio nomine, (*h*) ſine ejus inſignibus, *Italiam* tenuit annis circiter 17. antequam *Oſtrogothi Theodorico* Rege in illam advenirent. (*i*) Ab eo *Rugorum* Rex *Pheletheus*, ſive *Phœba*, devictus eſt, & cum *Giſa* uxore peſſima captus anno 487. (*k*) *Novembris* 18. quam ei cladem *S. Severinus* (*l*) *Noricorum* Apoſtolus prædixerat. *Fredericus* *Phelethei* filius *Theodorici* operâ recuperato regno, ab *Odovacre* pulſus eſt, totâ in *Italiam* gente translatâ.

h Caſſiod.
Odovacer.
i Caſſiod. Chron.
k Anon. Cuſp.
l Eugip. in Vita S. Sev.

Anno vero 489. (*m*) *Theodoricus* rex *Gothorum*, *Zenonis* hortatu, *Italiam* adiens *Odovacrem* gemino prælio ſuperatum ad *Iſontium* fluvium, & ad *Veronam*, ſequenti verò ad *Ducam* fluvium tertiò victum, *Ravennam* coëgit fugere Eid. *Jul.* ut ait *Anonymus Cuſpiniani*; ubi triennio illum obſedit, at poſtremò fraudulentâ cum eo pactione facta (*n*) 3. Non. *Martii* ut *Italiam* communiter obtinerent, ad convivium adhibitum eumdem interfecit

m Marcell. Jornand. Procop. 1. Goth. Caſſiod. Chr. Anon. Cuſp. Paul. Diac. 15.
n Anon. Cuſpin.

interfecit anno 493. quo initium habuit *Gothorum* in *Italia* regnum.

A 450. Chriſti ad 491.

CAPUT XIX.

De rebus Eccleſiaſticis ab anno Chriſti 450. *ad* 491. *Ubi de* Chalcedonenſi *Synodo*, *deque Hæreticis* Petro Fullone, Cnapheo, Moggo, Acacio, *&* *de* Zenonis Henotico, *ac viris ſanctis*, *&* *eruditis.*

QUARTA Synodus Oecumenica, imperante *Marciano*, ac *Leone* ſummo Pontifice, celebratur anno *Chriſti* 451. in qua damnatus eſt *Eutyches*. Cujus ordinem brevi compendio pertexam.

Eutychiana hæreſis, & Chalced. Synodi ſeries.

a Conc. Chalc. Act. I. Liberatus in Breviar. Vict. Tunun. Marcell.

b Niceph. Chron.

Epheſinæ Synodi latrocinium.

Eutyches Conſtantinopolitanus Archimandrita novæ auctor hæreſis, quæ naturarum in *Chriſto* diſcrimen omne tollebat, (*a*) poſtulatus judicio ab *Euſebio Dorylæi* Epiſcopo, damnatus eſt in Synodo *Conſtantinopoli*, ab *S. Flaviano* ejus urbis antiſtite anno 448. Sequenti anno opera *Chryſaphii* Eunuchi, qui *Flaviano* infenſus erat, apud *Epheſum* alia Synodus eſt habita, quam ληϛρικὴν, hoc eſt *latrocinalem* nominant, cui *Dioſcorus Alexandrinus* præerat is, qui anno 444. *Cyrillo* ſucceſſit. In ea communioni reſtitutus eſt *Eutyches*, *Flavianus* depoſitus, (*b*) eique ſubrogatus *Anatolius* Presbyter, & Apocriſiarius *Dioſcori*. Sed & *Theodoretus* & *Domnus Antiochenus* in ordinem redacti; etſi hic Conciliabulo iſti ſubſcripſiſſe legitur, unà cum *Juvenali Hieroſolymytano*. *Flavianus*, dum *Romanum* Pontificem appellat, in exſilium pulſus, ac pugnis & calcibus malè multatus interiit. Legati *Romani* Pontificis vexati. Hanc Synodum *Leo* Papa condemnavit; cui viciſſim *Alexandriæ* auſu nefario *Dioſcorus* communionem abrogavit. Hæc omnia connivente *Theodoſio*, Prin-

A 450. Chriſti ad 491. cipe alioqui religioſiſſimo, ſed à Chryſaphio illuſo, peracta ſunt, cùm abeſſet Pulcheria, quæ ſpadonis iſtius & Eudociæ Auguſtæ calumniis anno 447. imperii adminiſtratione ceſſerat.

Theodoſii mors. Tandem agnito errore Theodoſius objurgatam acriter Eudociam Hieroſolymam miſit, ac Pulcheriam revocavit, anno 430. quo eodem anno mortuo, Marcianus cum Pulcheria conjuge imperium accepit. (a) Eâ jubente occiſus eſt Chryſaphius.

a Marçel. Chron. Alex. Concil. Chalc. Liberatus Evag. l. 1. c. 4. b Vict. Tun.

Chalcedonenſe Concilium. (b) Anno porrò 451. Chalcedone generalis eſt celebrata Synodus 630. Patrum; cui Romani Pontificis Legati interfuere, Paſchaſinus Lilybætanus, aliique tres; nec non Dioſcorus ipſe. Sed & Marcianus Imperator cum Pulcheria, & Magiſtratibus, ac Senatoribus, adfuere. Cœpta eſt 8. Eid. Octobris, & poſt 13. ſeſſiones abſoluta Cal. Novembris, quibus latrocinantium abrogata Synodo, damnatus eſt Dioſcorus, & Eutyches, ac Flaviani memoria cum honore reſtituta. (c) Dioſcorus Gangram Paphlagoniæ relegatus, ubi vitam finiit. (d) Ejus Concilii Canones 29. à Leone minimè ſunt recepti. Pulſo Dioſcoro, & in ejus locum ordinato Proterio, Alexandrini amore Præſulis ſui ad ſeditionem verſi ſunt. Sed eos Marcianus facilè compeſcuit. Poſt ejus mortem, anno 457. iterum tumultuari cœperunt, turbantibus omnia Monachis hæreticis, quos Timotheus Ælurus ex Monacho Presbyter Alexandrinus (e) à Proterio unà cum Petro Moggo Diacono damnatus, vafer, & impurus homo, in Proterium commoverat, (f) cùm per illorum cellas circumcurſans, Angelum ſe eſſe mentiretur ad hoc miſſum, ut Proterio diſcedere ac Timotheum ejus loco juberet Epiſcopum facere. Nec tam ſtolidi commenti vana ſpes fuit. Proterius ipſo die Paraſceves ſanctæ in baptiſterium fugiens, ab efferata plebe, (g) ſive ab militibus, quos Timo-

c Leo Ep. 6. & ſeq. Gelaſ. Opuſc. 1. de Anath. Anaſt. ad Joan. Diac. in Collect. P. Sirm. *Timotheus Ælurus.* d Liberat. e Theod. Lect. 2. Collect. Evag. l. 2. c. 8. Vict. Tun. Chron. Liberatus. Theoph. *S. Proterius occiſus.* g Evag.

Timotheus occupata jam ſede ſubmiſerat, obtruncatus eſt, anno *Chriſti* 457. duobus à *Marciani* obitu menſibus elapſis. Teſtis eſt *Victor Tununenſis* in *Chronico*, *Conſtantino* & *Rufo* Coſſ. qui eſt annus 457. *Proterium* ſextâ feriâ ultimæ jejuniorum hebdomadæ cæſum eſſe. Eo anno Paſcha pridie Calend. *Apriles* incidit. Ita Paraſceve 4. Calend. accidit: ex quibus *Victoris* locus caſtigandus eſt, qui vulgò mendoſus erat. Epiſcoporum *Ægypti* literæ ad *Leonem* Imperatorem ipſo die Paſchæ jugulatum ferunt *Proterium*. Fortaſſe Paraſceven ita nominarunt, ut olim plerique conſueverant, (*a*) *Liberatus* die Cœnæ Dominicæ geſtum illud aſſerit. De anno certam fidem facit *Leo* Papa in *epiſt*. 73. & ſequentibus, quæ anno 457. datæ *Alexandrinam* illam tragœdiam deplorant.

A 456. Chriſti ad 491.

a c. p. 15.

Tam immanis auctores facinoris (*b*) linguarum abſciſſione multavit *Leo*; *Timotheum* Epiſcoporum judicio reſervavit; ac denique inſtante Papâ (*c*) *Leone*, longiùs deportari juſſit, primùm *Gangram*, deinde *Cherſonam*.

b Theoph Liberatus.

c Leo P. ep. 99. & 100. Evag. c. 11. Vict. Tunu.

Sub idem tempus peſtis altera *Antiochenam* infecit Eccleſiam. *Petrus Fullo* Eccleſiæ *S. Baſſæ* apud *Chalcedonem* Presbyter, *Zenonem* qui poſtea imperavit, ducem Orientis ſecutus, anno 463. (*d*) *Antiochiæ* contra Epiſcopum ejus urbis Martyrium concitata multitudine, eam ſedem invaſit, ac *Theopaſchitarum* inſtauravit hæreſim, (*e*) additis ad Triſagium vocibus iſtis, *Qui paſſus es pro nobis.* Sed mox ab Imperatore damnatus exſilio, in *Acœmetarum* Monaſterio *Conſtantinopoli* latuit; donec, *Leone* mortuo, (*f*) *Baſiliſcus* Tyrannus arrepto imperio, anno 476. tam hunc, quàm *Timotheum* reſtituit. Quos rurſus *Zeno*, recuperato principatu, anno 477. expulit. (*g*) Eodemque anno mortuus eſt *Ælurus*, quem veneno ſibi vitam ademiſſe, (*h*) *Liberatus* aſſerit.

Petrus Fullo.

d Theoph.

e Felix P. ep. 3. 4. *Triſagium corruptum.*

f Liberat. c. 16. Theoph.

g Vict. Tun.

h Liberat. c. 16.

A 4[illegible]0. Chriſti ad 491. *Petrus Moggus.* Cujus in locum Hæretici *Petrum Moggum* Epiſcopum crearunt, à Catholicis vero *Timotheus Solophaciolus Proterii* ſucceſſor ſedi eſt reſtitutus. *Moggus* à *Zenone* non occiſus, ut (*a*) *Evagrius* ſcripſit, ſed exſulare coactus eſt.

a Evagr. 3. c. 11. b Simpl. Papa epiſt. 14. & 16. Evagr. 3. c. 10. Theoph. c Niceph. Chron. d Simpl. ep. 17. & 18. Libera. c. 17. & 18. Evagr. 3. c. 14. Vict. Tunum. *Zenonis Henoticum.*

(*b*) Ejecto *Cnapheo*, *Antiochiæ* ordinatus eſt *Stephanus* Catholicus; qui anno 479. à *Fullonis* aſſeclis in baptiſterio confoſſus eſt. Poſt quem alius *Stephanus* huic *Calendio* ſuffectus eſt, ambo Catholici.

(*c*) *Conſtantinopolitanam* ſedem regebat tunc *Acacius*; qui *Gennadio* anno 471. ſubrogatus erat; homo verſipellis, & clam *Eutychianæ* favens hæreſi, ſed mirus ſimulandi artifex. (*d*) Hujus hortatu *Zeno Joannem Talaidam*, qui poſt obitum *Timothei Solophacioli Alexandriæ* creatus fuerat Epiſcopus, ejecit, & *Petrum Moggum* ád eam ſedem redire permiſit anno 482. Tum novam fidei formulam promulgavit, ita callidè conceptam, ut in eam Hæretici perinde ac Catholici conſentire poſſent; quod ἑνωτικὸν, id eſt, *conciliatorium* appellavit; ſed in eo tacita inerat Concilii *Chalcedonenſis* abrogatio. Id *Trocundo* Coſ. publicatum ait *Victor*; qui eſt annus 482. Huic nefario Imperatoris edicto Catholici Epiſcopi reſtiterunt; atque inter alios caput omnium *Felix Romanus* Pontifex, qui anno 483. poſt *Simplicium*

e Liberat. 1 L. Evagr. 3. c. 20. & 21.

electus eſt. (*e*) Is ex *Romano* Concilio legatos tres *Conſtantinopolim* miſit, *Vitalem Troentinum*, *Miſenum Cumanum* Epiſcopos, & *Felicem Romanæ* Eccleſiæ Defenſorem: qui & *Acacium* ad *Romani* tribunal Pontificis citarent, & *Moggum* pellendum *Alexandriâ* curarent. *Miſenus* & *Vitalis* ab *Acacio* vexati cum hoc, & *Petro Moggo* communicarunt. *Felix* cùm ob morbum ſubſtitiſſet, poſteà *Conſtantinopolim* veniens in carcerem conjectus eſt. (*f*) Ob eas res *Felix* Papa legatos duos exauctoravit, & in *Acacium* anathematis ſententiam dixit.

f Epiſt. Synod. Romani Conc. 2. ſub Felice.

xit. Qui vicem rependens, *Felicis* nomen eraſit è diptychis, quæ ſunt Eccleſiaſticæ tabulæ. Id anno 484. contigit.

A 450. Chriſti ad 491.

(*a*) *Alexandriæ* porrò *Petrus Moggus*, *Henotico* recepto, dum Catholicos perinde atque Hæreticos demereri ſtudet, & inter utrumque natans *Chalcedonenſem* Synodum nunc rejicit, nunc adſciſcit, in amborum incurrit odium. Complures enim *Eutychiani* ab illo deficiunt; qui quòd neque Catholicarum erant partium, neque cum Epiſcopo ſuo convenirent, *Acephali*, quaſi *ſine capite*, ſunt vocati. Iidem in varia Sectarum abiere divortia, de quibus paulò pòſt agetur.

a Leontius de Sectis. Act. 5.

Acephalorum origo.

(*b*) Eodem tempore, hoc eſt circa annum 485. *Xenajas*, qui & *Philoxenus*, genere *Perſa*, ſervili conditione, *Hierapolitanus* à *Petro Cnapheo* creatus Epiſcopus, contra ſacras imagines primus impietatis vexillum ſuſtulit.

b Anaſt. Diac. in Nic. Syn. 2. ex Theod. Lect. Theoph.

Primus ſacrarum oppugnator imaginum.

(*c*) Moritur deinde *Cnapheus* anno 486. *Petrus Moggus Alexandriæ* anno 498. *Acacius* verò anno 488. de cujus in tabulis Eccleſiaſticis retinenda memoria perdiu cum *Romanis* Pontificibus luctati ſunt Epiſcopi *Conſtantinopolitani*, cæteriqui Catholici; ut (*d*) *Euphemius*, qui poſt *Flavitam* Hæreticum ad illum thronum evectus anno 489. communionem Apoſtolicæ ſedis ea de cauſſa non meruit.

c Theoph.

d Niceph. 16. c. 9.

(1) (*e*) In *Galliis Prædeſtinatianorum* hære-ſis

e Fauſtus ep. ad Leontium. Tom. 3. Conc. Gal.

Prædeſtinatiani.

(1) Hanc hæreſim inepte fabulam eſſe exiſtimarunt critici quidam hujus ſæculi, cujus erroris fuligine tinctos eſſe Auguſtinum & ejus diſcipulos calumniati ſunt Maſcilenſes Presbyteri, ut in eos omnium odia concitarent, hujus ſententiæ eas profert Rationes Mauguinus. 1 Ejus hæreſeos capita nihil aliud ſunt quàm calumniæ quibus Maſſilienſes impetebant doctrinam ſancti Auguſtini. 2. Talis hæreſeos meminit nullus præter Semipelagianos. 3. Quia nono ſæculo Remigius Lugdunenſis & Florus omninò negarunt talem unquam hæreſim fuiſſe. Veruntamen Noriſius & Capiſuchi exiſtimant Lucidum ſaltem fuiſſe prædeſtinatianum: ii igitur ſunt adeundi, & Syrmondus è Societate Jeſu Theologus qui demonſtrat quinto Eccleſiæ ſæculo Prædeſtinatianos fuiſſe.

A 450. Chriſti ad 491. ſis exſtitit, quæ ex *Auguſtini* libris malè intellectis ortum habuit. Ex ea ſecta *Lucidus* quidam à *Fauſto Regienſi* caſtigatus in viam rediit. *Fauſti* epiſtolæ ſubſcripſere Epiſcopi undecim in *Arelatenſi* Concilio anno 475. à quo impoſitam ſibi de gratiâ & libero arbitrio diſputandi provinciam *Fauſtus* ipſe aſſerit. Sed is ultra fines jaculo expedito, nonnulla parum Catholica ſuis libris adſperſit. Eodem tempore & apud *Lugdunum* celebrata eſt Synodus Epiſcoporum 27.

Vandali Eccleſiam Africanam infeſtant. In *Africa* ſub *Arianis* ac Barbaris Principibus graviter oppreſſa eſt Eccleſia; primùm *Genſerico* Rege, qui annis 37. poſt captam *Carthaginem* tranſactis, anno 476. mortuus eſt. (*a*) ut ex *Victore* colligitur. Poſt hunc *Hunericus* ejus filius, cùm ſe moderatum ſatis initio & à Catholicis minùs præbuiſſet alienum, octavo tandem & ultimo anno regni ſui, *Chriſti* 484. (*b*) *Februario* menſe, inauditam in eos crudelitatem exercuit. Epiſcopos ſuprà 334. in exſilium extruſit; complures linguis truncavit ac manibus; (*c*) qui *Conſtantinopolim* & in alia loca delati miraculo fuere, cùm integrâ nihilominus voce loquerentur. Quam piorum carnificinam horrenda Tyranni mors brevi eſt conſecuta; qui exitu anni 484. à vermibus conſumptus periit.

a Vict. Utic. l. 1. in fine & l. 2. ac 3.

Hunericus.

b Marcel.

c Æneas Gaz. Marcell. Vict. l. 3. Vict. Tun.

Summo Eccleſiæ temporibus illis ornamento fuere ſanctitate cum litteris conjunctâ, Magnus imprimis *Leo Romanus* Pontifex, (*d*) qui ab anno 440. ad 461. annis 21. ferè, *Romanam* cathedram tenuit, & (*e*) *Aprilis* 11. defunctus ſucceſſorem habuit *Hilarium*, pietate vir & ſcientia ac dicendi facultate præſtans: quibus præſidiis & Eccleſiam univerſam ab Hæreticorum labe, & *Italiam* ab ingruentium Barbarorum immanitate defendit; ut meritò *Magni* penes eum Cognomen adhæſerit.

Viri docti; & ſancti.

d Marcel.

e Martyrol.

S. Leo.

In *Italia* quoque (*f*) ſanctus *Epiphanius* *Ticinenſis*

f Ennod in ejus Vita.

nenſis Antiſtes anno 446. Pontificatum iniit: quem *Theodoricus Gothorum* Rex ſingulari obſervantiâ coluit. Ejus vitam ſcripſit *Ennodius Ticinenſis*. A 450. Chriſti ad 491.

In *Galliis S. Anianus Aurelianenſis* Epiſcopus, de quo ſuprà memini. Hunc verò biennio pòſt victum ab *Aëtio Attilam* in cœlum tranſiiſſe *Novembris* 17. anno *Chriſti* 453. veteres hiſtoriæ teſtantur. Sed quod eumdem *S. Evortio*, vel *Eortio*, ſucceſſiſſe narrant, id ſi eſt, perdiu alterutrum ſediſſe oportet; ſiquidem *Evortius* eſt ille, qui *Valentino* Concilio ſubſcripſit anno *Chriſti* 374. *Anianum Proſper* excepit, ut *Sidonius* oſtendit. Iiſdem in *Galliis S.* (*a*) *Sidonius Apollinaris* claruit, illuſtri natus genere, qui *Aviti* Imperatoris filiam *Papianillam* duxerat; & *Arvernorum* poſtea ex præfecto ordinatus eſt Epiſcopus circa annum 472. quo etiam anno vel antecedente *S. Remigius* ad *Remenſem* Epiſcopatum admodum juvenis aſſumptus eſt. Quippe (*b*) in Epiſtola, quam anno 523. ſcripſit, ait ſe jam annos 53. eam dignitatem obtinere.

a Sidone l. 5. ep. 16. Greg. Tur. 1. Hiſt. Franc. c. 21.

S. Sidonius, S. Remigius.

b To. 1. Conc. Gal. p. 205.

Obiit & (*c*) *S. Lupus Trecenſis* Epiſcopus circa annum 478. cùm ei ſedi præfuiſſet annos 52.

c Mart. Rom. 29. Julii.

(*d*) Florebant eodem tempore *Principius S. Remigii* frater *Sueſſionenſis* Epiſcopus; *Vedaſtus Atrebatenſis* poſtea creatus Epiſcopus; *Solemnis Carnotenſis*.

d Sigeber. & Martyr.

(*e*) *Victorinus Aquitanus* rogatu *Hilarii* Papæ cyclum Paſchalem annorum 532. edidit anno 463.

e Gennad. Vide l. 2. de Doct. Temp. c. 62. & Append.

(*f*) In Oriente *Gennadius Conſtantinopolitanus* Epiſcopus qui *Anatolio* anno 458. ſucceſſit, doctrinâ & ſanctitate morum antecelluit.

f Marcel.

(*g*) *S. Severinus Noricorum* Epiſcopus obiit anno 482. Januar. 8.

g Sur. 8. Jan.

Moritur circa (*h*) annum 461. admirabilis ille *Symeon Stylites*, cùm annum 109. attigiſſet,

h Theoph.

A 450. Chriſti ad 491. ſet; (a) ac natus eſſet anno 351. cujus obitu divinitùs cognito, (b) *S. Daniel* idem vitæ inſtitutum arripuit.

(c) *Studius* quidam *Conſtantinopoli* nobile condidit Monaſterium, in quod ex *Acœmetarum* domo nonnullos tranſtulit anno 462.

a Raderus in Virid. Par. 3.
b Vita ejus apud Sur. Dec. 11.
c Theoph.

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ LIBER SEPTIMUS.

CAPUT I.

A 491. Chriſti ad 527. *De* Anaſtaſio, *&* Juſtino; *quæque illis regnantibus in Orientali geſta ſunt Imperio ab anno* 491. *ad* 527.

ORIENTIS (d) Imperium, *Zenone* mortuo, cum hujus conjuge *Ariadna* ſuſcepit *Anaſtaſius* anno 491. (e) *Olybrio* ſolo Conſule, ex ordine *Silentiariorum*, nondum adſcriptus in Senatum. Patria illi *Dyrrachium* fuit; ac priuſquam Imperium capeſſeret, *Euphemio* Patriarchæ *Chalcedonenſis* profeſſionem fidei chirographo ſuo teſtatam dedit. (f) Erat enim *Eutychiani* fautor dogmatis, & ex *Hæſitantium* grege, quibus *Zenonis Henoticon* placebat. Ideo conſtringendum illum cautione iſtâ credidit *Euphemius*, quam in archivis Eccleſiæ repoſuit. Verùm ubi voti compos eſt factus, palam ad perfidiam rediit, & Catholicos oppugnare non

d Theod. Lect. Evagr. 3. c. 29.
e Vict. Tun. Marcell. Theophan.
f Leontius de Sect.
Anaſtaſii virtutes vitiis admiſtæ.

non deſtitit; utilis alioqui Reipublicæ Princeps, cui tributis nimiis oppreſſæ ſummâ omnium approbatione ſubvenit. A 491. Chriſti ad 527.

(*a*) Laudatur in eo genere præſertim, quod *Chryſargyrum* ſuſtulit. Id erat vectigal, quod tam capitibus ſingulis, quàm jumentis & pecoribus, ſed & canibus impoſitum fuerat; imò fœdiſſimis ex rebus capiebatur: hoc nono imperii anno vetuit exigi. Simulatque imperium adiit, negotium illi cum *Iſauris* fuit, qui ſub *Zenone* populari ſuo multum in Republica poterant. *Longinus Zenonis* frater ſpe potiundi fruſtratus imperii in *Iſauriam* extruſus eſt, cum eòque *Iſauri* urbe juſſi omnes excedere. *a* Evagr. 3. c. 39. Theoph.

)*b*) Inde Bellum *Iſauricum Longino* duce conflatum quod anno *Chriſti* 492. cœptum, 497. denique terminatum eſt, qui belli ſextus fuit, ut ait *Marcellinus*. *Iſauricum bellum.* *b* Marcel. Theoph.

(*c*) Biennio pòſt, hoc eſt *Chriſti* 499. *Bulgari* primùm auſi *Romanos* in fines excurrere, *Thraciam* populati ſunt ac deinceps formidoloſi eſſe cœperunt. (*d*) *Perſæ* præterea, ne quid ad impium coërcendum Principem deeſſet, Orientalem pervaſere limitem, & *Amidam* expugnarunt, proditione Monachorum, quos victor *Cabades* extemplò juſſit interfici anno 502. *Anaſtaſius* duces contra illum miſit tres cum copiis, quantæ numquam hactenus viſæ fuerant, ait (*e*) *Procopius*. *Marcellinus* 15000. haud ampliùs numerat. Sed illorum diſcordia tantos apparatus irritos fecit. Mox tamen *Celeris* Officiorum Magiſtri viri ſtrenui virtute fractus *Cabades* pacem cum *Romanis* pepigit; & ingenti accepto pretio, *Amidam* aliaque oppida reſtituit anno 505. ut *Theophanes* indicat, & *Marcellinus*. Quo (*f*) eodem anno haud mediocre ducum temeritas *Romanis* intulit damnum, cùm *Sabinianus* contra *Mundonem Getam* infeliciter pugnavit. *Anaſtaſius*, Evagr. 3. c. 35. *c* Marcel. *Perſicum bellum.* *d* Marcel. Theoph. *e* Procop. apud Phot. N. 63. *f* Marcel.

 adver-

A. 491. Chriſti ad 527. adverſus tot irati Numinis argumenta obſtinato ad perfidiam animo, rem Catholicam obterere ac ſuam hæreſim vulgare non deſiit.

Triſagium ab Anaſtaſio depravatum. a Theoph. (*a*) Nam & Triſagium hymnum cum appendice nefaria, *Qui crucifixus es pro nobis*, non ſemel publicè cani in Eccleſia juſſit, haud levi ſuo periculo. Gravis quippe, præſertim anno 514. ex eo populi orta ſeditio eſt, quæ *Anaſtaſium* ad quærendas latebras impulit, exprobrante illi impietatem ſuam *Ariadnâ* conjuge. Sed & anno eodem (*b*) *Vitalianus Scytha* dux *Fœderatorum*, (ita *Gothi* nominati ſunt, ut refert *Jornandes*) per ſpeciem *Catholicarum* tuendarum partium, ab *Anaſtaſio* defecit; ac multis interfectis, & ad urbem admoto exercitu, pacem eâ conditione dedit, ut *Hormiſdæ* Papæ auctoritate collectâ Synodo Eccleſiæ conſuleretur: quod anno 515. tranſactum. Sed *Anaſtaſius Catholicorum* ſtudia ſolitis eluſit artibus, cùm ex *Manichæorum* diſplina, quâ erat imbutus, mentiri ac pejerare penſi nihil haberet. Scribit *Evagrius* navali quoque prælio certatum fuiſſe, atque à *Marino Syro* victum eſſe *Vitalianum*. *Zonaras* verò *Procli* Mathematici induſtriâ, ſpeculis ex ære fabricatis *Vitaliani* conflagraſſe naves, & inſignem contigiſſe victoriam, quam pax illa ſecuta eſt. (*c*) Eâ tempeſtate, ait *Marcellinus*, anno ſalutis 515. *Hunni Armeniâ* transmiſsâ totam *Cappadociam* devaſtantes, *Lycaoniam* uſque pervenerunt: & *Ariadna Auguſta* 60. annis in palatio exactis vitâ deceſſit.

b Marcel. Vict. Tun. Evagr. 3. c. 24. Zonar. Theoph. Cedren. *Vitalianus.*

c Marcel. Vict. Tun.

d Evagr. 3. in fine Marcell. (*d*) Poſtremò anno 518. cùm ob Triſagii hymni depravationem quantus antea numquam tumultus extitiſſet, *Anaſtaſius* imperii poſitis inſignibus populum ad miſericordiam inflexit, qui ipſum, ea ut reciperet, hortatus eſt. (*e*) At idem *Aprilis* 11. die feriâ 5. majoris hebdomadæ, fulmine, ut plerique pro-

e Theoph. *Miſeranda mors Anaſtaſii.*

dunt,

dunt, exanimatus eſt, (*a*) anno ætatis 88. cùm imperaſſet annos (*b*) 27. menſes 3. Fama eſt paulò ante mortem virum ei apparuiſſe terribili ſpecie, qui librum manibus tenens, annos ex eo vitæ illius 14. ſe ob ipſius impietatem delere teſtatus eſt; ut mirum ſit, tam longum vitæ deſtinatum illi fuiſſe ſpatium; quod ſi impleſſet, centum & duos annos attingeret.

A 491. Chriſti ad 527.

a Vict. Tun.

b Marcel. Zonar. Cedr. Theoph. Paul. Diac. l. 15.

Juſtinus ætate jam provectus *Anaſtaſio* mortuo ſucceſſit, anno eodem (*c*) 518. *Julii* 9. Fuit hic genere *Thrax*, obſcuris majoribus, ſed religione pietatéque præſtans. Cujus uxor *Lupicina* mutato nomine *Euphemia* vocata eſt. Sumptâ purpurâ, ſtatim *Amantium* Cubiculariis præpoſitum, & *Andream* Cubicularium, nec non *Theocritum*, quem *Amantius* ſpado Imperatorem facere voluerat, vitâ privavit. *Vitaliano*, quo familiariter utebatur, Magiſterium militiæ contulit; qui Conſul anno 520. ſeptimo menſe Conſulatus ſui, ait *Marcellinus*, in palatio confoſſus eſt; ſive repentè orto populi tumultu, ut *Theophanes* aſſerit; ſive, (*d*) ut *Evagrius* habet, ipſius dolo *Juſtini*; ſive *Juſtiniani* Patricii factione; quod *Victor Tununenſis* affirmat.

Juſtinus.

c Evagr. 4. Marcel. Vict. Tun. Theoph. Zonar. Cedr. Niceph. 17. c. 1. Chron. Alex.

Vitaliani mors.

d Evagr. 4. c. 3.

(*e*) *Lazorum* Rex *Tzathius* à *Perſis* deficiens, ad *Juſtinum* venit *Conſtantinopolim* anno 522. & poſtquam *Chriſtiana* ſacra ſuſcepit, regiis ornamentis ab Imperatore donatus eſt: quod ægrè ferens *Cabades Perſarum* Rex bellum *Romanis* indicere ſtatuit; ſed mox pacem cum illis & amicitiam ſanxit. (*f*) Poſtea cùm filium *Choſroën* natu minimum, quem ſucceſſorem deſignarat, adoptari peteret à *Juſtino*, *Proclo* Quæſtore diſſuadente, rejectus eſt.

e Chron. Alex. Theoph. Zonar. Cedr. &c.

f Procop. 1. Perſ. Theoph. Zonar.

(*g*) Magna hoc Imperatore clades *Antiochiam* afflixit: nam valido terræ motu penè omnis eſt everſa; qui *Maii* 29. die, feriâ 6. cœpit, ut ait *Evagrius*. Proinde anno *Chriſti* 526. contigit, *Juſtini* 8. labente, non, ut *Eva-*

g Evagr. 4. c. 5. Theoph. Niceph. 17. c. 4.

A 491. Chriſti ad 527. *Evagrius*, 7. Terræ motum vehemens incendium eſt conſecutum.

a Marcel· Vict. Tun. Chron. Alex. Theoph. *Juſtinus* denique anno 527. (*a*) *Mavortio* Conſule, *Juſtinianum* ſororis filium, quem Nobiliſſimum priùs, deinde *Cæſarem* fecerat anno 524. ut *Victor Tununenſis* prodit, Imperatorem creavit Calendis ipſis *Aprilis*. Poſt quatuor deinde menſes, Calendis ipſis *Auguſtis* moritur ex vulnere *Juſtinus* (*b*) anno ætatis 77. Indict. 5. cum imperaſſet annos 9. menſem 1.

b Chron. Alex. Theoph. Paul. Diac. in fine 15.

Juſtinus rudis literarum fuit. Mirè hunc imperitum ac rudem fuiſſe literarum teſtis eſt in *Suppreſſa Hiſtoria Procopius*: ſic ut nè ſuum quidem nomen poſſet ſcribere. Quare quod de *Juſtiniano* legitur apud *Suidam*, fuiſſe ἀμάθητον γραμμάτων ἁπάντων & ἀναλφάβητον, *ignarum literarum omnium*, id de *Juſtino* capiendum eſſe, non de *Juſtiniano*, cenſet (*c*) *Alemannius*; hunc enim vel Doctiſſimum fuiſſe probat idem. Quod autem apud *Suidam* pro Ιουςῖνος irrepſiſſe putat Ιουςινιανὸς, de eo ampliùs cogitandum.

c Notis ad Procop.

CAPUT II.

De rebus Occidentis ſub Theodorico *Rege, ac de* Francis, *& eorum Principe* Chlodoveo, Burgundionibus, Viſigothis, & Alarico.

Ab anno *Chriſti* 491. ad 527.

Theodoricus Oſtrogothorum Rex. IN Occidente victo *Odovacre*, *Italiam Theodoricus Oſtrogothorum* Rex obtinuit anno 493. (*d*) *Albino* Conſule. Qui vicinorum Principum affinitatibus regnum ſuum firmare ſtuduit. Etenim *Chlodovei Francorum* Regis (*e*) ſororem *Audeflendem* ſive *Audefledam* duxit, ut rectè *Aimoinus* narrat; non filiam, quod *Jornandes*, ex eòque (*f*) *Freculfus* memorant. Filiarum, quas ex concubina ſuſceperat, alteram

d Caſſiod. e Aimoin. 2. c. 1. f Tom. 2. l. 5. c. 18.

teram *Alarico Viſigothorum*, *Sigiſmundo* alteram *Burgundionum* Regi collocavit. Ac principio quidem ita Rempublicam geſſit, ut cum optimis quibuſque *Romanorum Cæſarum* comparandus fuerit; & quamvis, populari ex inſtituto *Gothorum*, *Arianam* ſectam teneret, *Romanæ* jus ac libertatem Eccleſiæ ſummâ fide tutatus eſt. Inclinante jam ætate, ad crudelitatem ac barbariem deflexit.

A 491. Chriſti ad 527.

(*a*) Interea *Francorum* in *Gallia* regnum *Chlodovei* Regis auſpiciis longè latèque prolatum eſt, victo & occiſo *Syagrio Egidii* Comitis filio, qui *Sueſſionibus* præerat, anno regni ſui 5. *Chriſti* 486. (*b*) *Thuringis* itidem anno decimo, id eſt *Chriſti* 491. perdomitis. Idem *Chilperici Burgundi*, qui *Gundobaldi* frater erat, filiam *Chlotildem* conjugem duxit; à qua ſæpiùs de amplectenda *Chriſtiana* Religione monitus, (*c*) tandem anno 496. ejus conſilio paruit, poſtquam in prælio, quod contra *Alemannos* ad *Tolbiacum* in *Ubiis* geſſit, invocato *Chlotildis* Deo, præſentem ejus opem eſſet expertus. Victis hoſtibus (*d*) apud *Remos* à *S. Remigio* ejus urbis Epiſcopo *Chriſtianis* ſacris initiatus eſt; (*e*) cum eòque ſoror illius *Alboſledis*, quæ paulò pòſt obiit: nec non altera ſoror *Lanthildis* ex *Ariana* hæreſi *Catholicas* ad partes tranſiit. Baptizatus eſt ipſo die natali *Chriſti*, ut ex (*f*) *Aviti* conſtat epiſtola, quâ illi de ſuſcepta *Chriſtiana* fide gratulatur. Addunt ad hanc hiſtoriam (*g*) *Hincmarus*, & eum ſecuti (*h*) *Flodoardus* & *Aimoinus*, cùm puer ille, qui ampullam ferebat, in qua ſacrum chriſma continebatur, concurſu multitudinis interclusus eſſet, ad beati preces Antiſtitis columbam cœlitùs advolaſſe, quæ ampullam alteram roſtro attulit, è qua *Chlodoveus* inunctus: reliqui deinde *Franciæ* Reges ad ætatem uſque noſtram apud *Remos* ritè conſecrantur. Cujus

Francorum geſta ſub Chlodoveo.

a Greg. Turon. 2. c. 27. Aimoinus 1. c. 12.
b Greg. 3. c. 27. Aim. 1. c. 12.
c Greg. 2. c. 31. Aim. c 19.
d Greg. l. 2. c. 31.
e Tom. 1. Conc. Gall.
f Tom. 1. Conc. Gall. Hincm. in c. Car. Cal. 35.
g In Vita S. Remig. apud Sur. 13. Jan. & in cap. Car. Cal. 35.
h Lib. 1. c. 13.

A 491. Chriſti ad 527. Cujus rei nulla apud *Gregorium* mentio.

a Greg. Aim. (*a*) Nec longè poſtea cum *Burgundionum* Rege *Gundobaldo* bellum *Chlodoveus* geſſit, ut ſoceri *Chilperici* necem ulciſceretur. *Gunaericus* enim gentis illius Rex ab *Athanarico Gothorum* Principe trahens originem, quatuor filios reliquerat, *Gundobaldum*, *Godegiſilum*, *Chilpericum*, & *Godomarum*. *Gundobaldus*, *Chilperico* ejuſque conjuge nec non *Godomaro* interfectis, cum *Godegiſilo* regnabat. Ergo inſtigante *Chlotilde* & *Godegiſili* precibus *Chlodoveus* adductus (*b*) *Gundobaldum* aggreditur; & ad *Divionem* caſtrum acie victum parte regni contentum eſſe jubet; alteram *Godegiſilo* tradit; utrique vectigal imponit. Digreſſo *Chlodoveo*, *Godegiſilum* nec opinato circumſeſſum *Viennæ*, captâ urbe, *Gundobaldus* interficit; tùm excuſſo *Francorum* jugo, tractum illum recuperavit omnem, qui *Burgundiæ* cenſetur nomine, ac genti ſuæ leges conſtituit, quas *Avieni* Conſulatu notatas anno 501. vel ſequenti, editas oportet eſſe.

Chlodovei cum Burgundionibus bellum.

b Gregor. Turon. 2. c. 32. Aim. 2. c. 19.

Gundobaldi leges.

c Greg. 2. c. 39. (*c*) Hæc *Francorum* incrementa haud ſecus, quàm par erat, metuens *Viſigothorum* Rex *Alaricus Chlodovei* amicitiam expetiit. Sed ea, ut in diſpari cultu religionis, (erat enim *Gothus Arianus*) diuturna non fuit. Paulò quippe pòſt ex occultis ſimultatibus apertum erupit odium, & ex odio bellum. Quinto ante mortem anno *Chlodoveus*, (ut teſtatur (*d*) *Gregorius*) *Chriſti* 507. cum *Alarico* dimicavit in campo *Vocladenſi*, decimo ab urbe *Pictavorum* milliario, ac cæſo ejus exercitu Regem ipſum ſuapte peremit manu, (*e*) annos jam 23. in *Gallia* & *Hiſpania* dominantem. Hinc victoriam perſecutus, quicquid illius regni trans *Ligerim Rhodanúm*que fluvios erat, cum *Toloſa*, ſuis rebus adjecit. At reliqua *Narbonenſis*, quæ prima dicta eſt, provincia *Galliæ* in *Gothorum* ditione manſit, indè-

d Greg. 2. c. 43.

Alaricum, Gothoſque vincit in Gallia Chlodoveus.

e Iſidor. Chron.

indèqueque vocari cœpta *Gothia* eſt. *Amalaricus* enim, *Alarico* patre mortuo, properè in *Hiſpaniam* fugiens, hanc cum *Galliæ* parte, quam dixi, in ſua poteſtate retinuit. *Theodoricus Italiæ* Rex quæ cis *Rhodanum* erant, hoc eſt *Narbonenſem* ſecundam, *Alpèſque* maritimas, occupavit. Hanc *Alarici* necem anno 507. adſcribit *Iſidorus* in *Chron.* hoc eſt æræ 545. quo etiam anno *Giſelicus Alarici* ex concubina filius regnum occupare conatus, à *Theodorico* pulſus eſt: qui *Amalarici* nepotis tutelâ ſuſceptâ annis 15. *Hiſpaniam* cæteràque *Viſigothicæ* ditionis per Præfectos ſuos adminiſtravit, ut refert *Iſidorus*. A 491. Chriſti ad 527.

Tàm lætos armorum ſucceſſus uni ex omnibus orbis Principibus *Catholico* Regi *Chlodoveo* ſingularis iudulſit Numinis favor, quem inuſitata per id bellum teſtata ſunt miracula, quæ (*a*) à *Gregorio Turonenſi* memoriæ produntur; è quibus inſigne, quòd adverſus *Alaricum* properans, cùm ad *Vigennam* fluvium caſtra poſuiſſet, cervæ præeuntis indicio vadum reperit, quo in ulteriorem ripam tranſportavit exercitum. Poſt victoriam deinde *Ingoliſmam* obſidere paranti ſponte ruentia urbis illius mœnia facilem ad eam aditum dederunt. (*b*) Quibus cognitis rebus, *Anaſtaſius* Imperator illo ipſo, qui proximè *Vocladenſi* victoriæ ſucceſſit, anno Conſulatus inſignia miſit ad *Chlodoveum*: iſque apud *Turones* in æde *S Martini*, cujus maximè præſidio tantum ad decus niti ſe putabat, in blattea tunica, chlamyde, ac diademate, proceſſit. Poſtea *Lutetiam Pariſiorum* veniens, tam felicibus auſpiciis conſecratam ibi ſedem regni conſtituit anno 507.

a Greg. 2. c. 37. Aim. 1. c. 21.

b Greg. 2. c. 38. Aim.

Lutetia regni caput conſtituta.

Celere ac *Venantio* Coſſ. qui eſt annus *Chriſti* 508. & *Vocladenſi* prælio proximus, auctor eſt *Caſſiodorus* à *Theodorico* Rege *Oſtrogothorum* *Francos* eſſe ſuperatos, dèque eorum poteſta-

te

A 491. Chriſti ad 527. te receptas eſſe *Gallias*. Cæſa tum *Francorum* ampliùs triginta millia ab *Hibba Theodorici* duce *Jornandes* aſſerit; de quo nihil apud noſtros comperi. Illud à *Procopio* (*a*) traditum eſt, *Francos* à *Carcaſſonæ* obſidione depulſos, *Narbonenſi* omiſsâ *Galliâ*, *Aquitaniam* obtinuiſſe, eamque partem *Theodoricum*, quòd eos inde pellere non poſſet, illis reliquiſſe. (*b*) Sed & *Arelatenſem* urbem iiſdem ab *Francis* validò *Gothorum* præſidio defenſam eſſe, teſtis eſt in *Vita Cæſarii Cyprianus*.

a Procop. 1. Goth.

b Caſſiod. 8. epiſt. 10.

(*c*) Nec illud omiſerim, quod ab noſtris perinde tacitum apud *Procopium* eumdem legitur, *Francos* cum Rege *Theodorico* contra *Burgundiones* belli fœdus iniiſſe, ac moram conſultò trahentes *Gothos* confecto prælio ſuperveniſſe; atque ita nullo ſuo periculo in partem prædæ receptos, partito inter ambos *Burgundionum* regno. Quod anno circiter 508. poſt *Viſigothicam* cladem oportet accidiſſe, etſi nondum *Burgundionum* in *Gallia* regnum penitùs exſtinctum fuit. (*d*) Quippe *Gondebaldo* fugato ac mortuo, *Sigiſmundus* ejus filius reliquias illius tenuit. (*e*) Qui ſancti *Aviti Viennenſis* Epiſcopi monitis obſequens *Arianam* hæreſim *Catholicâ* mutavit fide.

c Procop. 1. Goth.

d Greg. 3. c. 5.

e Ado. Chron. an. 492.

(*f*) *Chlodoveus* interim in propinquos ſæviens, penè omnes interemit, ac denique anno ætatis 45. regni 30. ab obitu Sancti *Martini* 112. (ut ait *Gregorius*) *Lutetiæ* deceſſit. Qui videtur annus eſſe *Chriſti* 511. *Secundino* & *Felice* Coſſ. Nam *Felice* Conſule, 6. Id. *Jul.* (*g*) prima Synodus *Aurelianenſis* à *Chlodoveo* collecta notatur.

f Greg. 2. cap. 42. & 43. Aim. 1. c. 23.

Mors. Chlodovei

g Tom. 1. Conc. Gall.

(*h*) Hujus regnum ex æquo inter ſe, uti moris tunc erat, diviſerunt quatuor illius liberi. *Theodoricus* ex concubina natus ſedem apud *Metas* regni habuit: *Chlodomirus* apud *Aurelianos*; *Clotharius* in *Sueſſionibus*; *Childebertus Lutetiæ*.

h Greg. Tur. l. 3. c. 1.

(*a*) Theo-

(*a*) *Theodoricus Oſtrogothorum* Rex ſub vitæ finem priſtinis ab moribus, quos laudabiles hactenus fuiſſe diximus, in crudelitatem degenerans, *Symmachum* ejuſque generum *Boëtium*, falſo ad ſe delatos crimine, capitali affecit ſupplicio. Quo peracto ſcelere, cœnanti ipſi cùm caput piſcis miræ magnitudinis appoſitum eſſet, viſus eſt in eo ſibi *Symmachi* intueri caput; quo portento territus brevi pòſt moritur, anno poſt *Odoacris* obitum 35. *Chriſti* 526. æræ ſcilicet *Hiſpanicæ* 564. ut putat (*b*) *Iſidorus*.

A 491. Chriſti ad 527.

a Procop. I. Goth.

Theodorici depravatio & obitus.

b Iſidor. Chron.

CAPUT III.

Eccleſiaſticæ res ſub Anaſtaſio *cæteriſque Principibus, ab anno* 491. *ad* 527.

SUB Imperatore *Catholicarum* partium inimiciſſimo non niſi turbulentus eſſe ſtatus Eccleſiæ potuit.

Anaſtaſius ex (*c*) *Acephalorum* & *Hæſitantium* numero, imò & *Manichæis* addictus, poteſtatem cuique fecit quam vellet ſectam profitendi. Ipſe interim *Catholicos* Antiſtites hoſtili inſecutus animo *Euphemium Conſtantinopolitanum* multis appetitum inſidiis ſede ſuâ pepulit: cujus in locum ordinatus eſt *Macedonius* (*d*) anno 495. *Anaſtaſii* 5. qui *Zenonis Henotico* ſubſcripſit. Ob id communionem ejus averſati *Catholici* multa perpeſſi ſunt.

c Evagr. 3. c. 30. & 31.

Anaſtaſius hæreticus Imperator.

d Marcel. Theoph. Theod. Lect.

Sciſſa per id tempus ab *Romanæ* ſocietate ſedis *Conſtantinopolitana* erat Eccleſia; quòd *Acacii*, qui in hæreſi ac ſchiſmate deceſſerat, è ſacris tabulis nomen eradere illius urbis nollent, aut non auderent Epiſcopi. Quos ut ad officium concordiamque revocarent, nihil omiſere Pontifices *Romani*: (*e*) *Gelaſius* imprimis, qui anno 492. *Felici* Papæ ſubrogatus

Schiſma Eccleſiæ Conſtantinop. ob Acacium.

e Anaſt.

A 491. Christi ad 527.

a Gelaſ. Epiſ. Tom. 2. Conc.

tus eſt. (a) Hic ſequenti anno per *Fauſtum* Magiſtrum Officiorum à *Theodorico* miſſum *Conſtantinopoli*, fruſtrà *Euphemium* & *Anaſtaſium* aggreſſus eſt. Idem & *Anaſtaſius* Papa, qui anno 496. *Gelaſio* ſucceſſit, & qui *Anaſtaſium* excepit anno 498. *Symmachus*, obtinere conati ſunt. Sed adeo Imperatori *Anaſtaſio* pax & concordia perſuaderi non potuit, ut is in hortatricem ipſam *Romanam* Eccleſiam diſſidii ſui peſtem refunderet. *Feſtus* quidam *Romanus* Senator *Conſtantinopolim* miſſus à *Theodorico*, clam *Anaſtaſio* Imperatori pollicitus, effecturum ſe, ut *Henotico Zenonis Romanus* Pontifex *Anaſtaſius* ſubſcriberet, *Romam* ut rediit, defuncto jam *Anaſtaſio*, cùm legitimis ſuffragiis *Symmachus* eſſet electus, corruptis pecuniâ factioſis quibuſdam, alterum ei Pontificem oppoſuit *Laurentium*, anno 498. ex quo cædes in Urbe graſſationéſque factæ. Quibus ut obviam iretur, totius controverſiæ diſceptatio, ex *Odoacris* lege, ad Regem (is tunc erat *Theodoricus*) rejicitur. Hic ſecundum *Symmachum* ſententiam dixit. Ita compreſſum ad tempus incendium paulò pòſt vehementius exarſit. (b) Quare anno 501. & ſequentibus aliquot, *Theodorici* Regis auctoritate frequentes ſuper ea re Synodi *Romæ* ſunt habitæ; ac *Laurentius* anno ipſo 501. damnatus. Sequenti verò *Odoacris* abrogata ſanctio eſt, quâ *Romani* Pontificis electionem ſine conſenſu Regis ratam eſſe vetuerat. In his omnibus laudata eſt præ cæteris *Ennodii Ticinenſis* opera; qui contra Schiſmaticos *Symmachi* cauſſam egregiè peroravit. *Anaſtaſius* interim ad amplificandam hæreſim ſuam conatus adhibebat omnes. Itaque *Xenaiam Manichæorum* principem *Conſtantinopolim* induxit (c) anno 506. & anno 509. *Severum* ex *Acephalorum* ſecta nefandum hominem cum Monachis 200. eodem venientem honori-

Schiſma Romæ ſub Symmacho Papa.

b Tom. 2. Conc. in Synodis, tempore Symmachi.

Ennodius Ticinenſis.

c Theoph.

Severi hæretici primordia.

honorificè ſuſcepit. Atque hoc initium fuit impuri illius *Severi*, qui (*a*) anno 513. *Antiochenam* ſedem, è qua *Flavianus* ob conſtantiam *Catholicæ* profeſſionis ſuperiore anno deturbatus fuerat, per vim occupavit, & Orientales omnes *Chalcedonenſis* ad Synodi damnationem tentavit adducere; reſiſtentes verò *Catholicos* Epiſcopos ſedibus ejecit ſuis; imprimis *Eliam Hieroſolymitanum*. (*b*) *Macedonius* porrò jam ex anno 511. exauctoratus erat.

A 491. Chriſti ad 527.

a Marcel. Evagr. 3. c. 32.

b Marcel.

(*c*) *Symmacho* Papa anno 514. ex hac vita ſubtracto, qui ſuffectus ei eſt *Hormiſda*, totus in repræſentandam Eccleſiæ utriuſque communionem incubuit; præſertim annitente *Vitaliano* duce, qui ejus rei cauſsâ contrà *Anaſtaſium* arma ſumpſerat. Sed hic veteratoriis artibus ambobus illuſit. (*d*) Eo mortuo, & imperante *Juſtino* religioſiſſimo Principe, quod tantopere ſtudebat *Hormiſda* conſecutus eſt anno 519. legatis *Conſtantinopolim* miſſis: inter quos *Germanus Capuanus* Epiſcopus fuit, vir ſanctiſſimus. Horum igitur operâ damnata eſt cum Hæreticis omnibus *Acacii*, *Euphemii*, *Macedonique* memoria, nec non *Zenonis* & *Anaſtaſii* Imperatorum; plenéque cum *Romana* ſede Orientalium redintegrata pax. (*e*) Quam dum per urbes *Græciæ Hormiſdæ* legati circumferunt, unus ex his *Joannes* Epiſcopus *Dorothei Theſſalonicenſis* Epiſcopi factione ab hujus urbis populo crudeliter ignominioſeque eſt habitus: quam ob cauſſam citatus ab *Juſtino Dorotheus*, corruptis Judicibus, levi pœnâ defunctus eſt. Diſſidium illud Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ annos ferè 40. tenuit, (ut (*f*) *Facundus* ſcribit) hoc eſt, ut exactè putemus, annos 36. qui ab 484. *Chriſti* numerati, quo ab *Felice* Papa anathema dictum eſt in *Acacium*, ad 519. ſextum *Hormiſdæ*, pertinent.

c Anaſt. Biblioth.

d Hormiſdæ epiſt. Tom. 2. Concil.

Pax Eccleſiæ à Conſtantino reddita.

e Suggeſtio legatorum ad Hormiſdam. Tom. 2. Conc.

f Lib. cont. Moc. p. 565.

A 491. Chriſti ad 527.

a Evagr.

(*a*) *Juſtinus* porrò Hæreticos variis edictis pœniſque conſtrinxit, & *Catholicos* Epiſcopos reſtituit. *Severo*, qui *Antiochenam* ſedem per latrocinium occuparat, linguam juſſit excidi. Qui cum *Juliano Halicarnaſſenſi* fugit in *Ægyptum* (*b*) anno 1. *Juſtini Septembri* menſe, eique provinciæ contagionem ſui erroris adſperſit; (*c*) adeò ut *Alexandriæ* ſub idem tempus varia ſectæ illius divortia facta ſint; dum alii corruptibile *Chriſti* corpus aſſererent, ut *Severus*; alii incorruptum facerent, ut *Julianus Halicarnaſſenſis*. *Timotheus Alexandrinus Severum* ſequebatur; *Julianum Themiſtius* ejus Diaconus; qui ſe à *Timotheo* ſejungens, novam *Agnoëtarum* condidit hæreſim. Exinde *Corrupticolarum* & *Incorruptibilium*, ſive *Phantaſtarum*, orta ſunt diſcrimina.

b Evagr. 4. c. 4. *Severus Ægyptum inſicit.* c Liberatus c. 19. Leont. de Sectis. Act. 5. & 10. Vict. Tun. *Themiſtius Agnoëta.*

(*d*) Quin & otioſa *Conſtantinopoli* commota quæſtio eſt à *Scythis* Monachis, utrum unum de Trinitate paſſum dici oporteret; de qua *Catholici* inter ſe ipſi non leviter altercati ſunt. (*e*) Ex iſtorum Monachorum numero fuit *Maxentius*; qui contra *Hormiſdæ* Pontificis epiſtolam, quâ notatus cum ſuis erat, apologeticum edidit.

d Epiſt. Hormiſdæ. Tom. 2. Conc. e Tom 4. Bibl. PP.

(*f*) Cum autem Hæreticos, ac præſertim *Arianos Juſtinus* in Oriente vexaret, & horum Eccleſias *Catholicis* adjudicaret, graviter id ferens *Arianus* Princeps *Theodoricus Joannem* Papam, qui *Hormiſdæ* anno 523. ſucceſſerat, legatum miſit ad *Juſtinum*, ut ab *Arianis* injuriam abſtineret; minitans ſe, niſi id faceret, in *Catholicos* viciſſim totâ *Italiâ* ſæviturum. Imperator perhonorificè Pontificem excepit, (*g*) ab eòque primus Imperatorum omnium imperii cepit inſignia. Ejus precibus *Juſtinus* adductus ab *Arianis* inſequendis deſtitit, ſi *Miſcellæ* Diaconi creditur. Sed *Joannes* ipſe in epiſtola 2. alia omnia ſignificat; tùm quòd reverſus in *Italiam*

f Marcel. Theoph. Diac. 15. Greg. Papa 3. Dialog. Niceph. 17. c. 9. g Anaſt. Biblioth.

liam à *Theodorico* conjectus eſt in vincula; ubi confectus ærumnis obiit *Ravennæ* 12. Cal. *Junii*, ait *Anaſtaſius*, anno 526. quo in *Boëtium* ac *Symmachum* idem poſtea gladio *Theodoricus* animadvertit. Qui ab *Joannis* morte nonageſimo nono die decedens, ad inferos præcipitari viſus eſt Monacho cuidam. (*a*) Quod in Dialogis *S. Gregorius* retulit.

A 491. Chriſti ad 527.

Theodorici crudelitas.

a Greg. 4. Dial.

CAPUT IV.

De viris præſtantibus ſanctitate ac doctrinâ, qui ætatem illam exornarunt.

SAnctitatis palmam literis excultæ eâ ætate tulit *S. Fulgentius.* (*b*) Qui *Romam* adiit eo anno, quo *Theodoricus* eamdem ingreſſus ponitur à *Caſſiodoro*, hoc eſt 500. Anno verò 504. *Ruſpenſis* factus Epiſcopus, à *Thraſamundo* Rege cum aliis relegatus eſt in *Sardiniam*; ac denique poſt *Thraſamundi* obitum, (*c*) anno 522. reſtitutâ *Africanis* Eccleſiis ab *Hilderico Hunerici* filio pace, reverſus eſt. Hujus diſcipulus fuit *Ferrandus* Diaconus Scriptor ætatis illius inſignis.

b Vita Fulg. apud Sur. Jan. 1.

S. Fulgentius.

c Iſidor. Chron.

In *Gallia S. Cæſarius Arelatenſis* Epiſcopus enituit, (*d*) qui Concilio *Agathenſi* anno 506. ſubſcriptus legitur, & ad *Vigilii* tempus uſque pervenit, à quo anno 538. epiſtolam accepit.

S. Cæſarius.

d Tom. 1. Conc. Gall.

Avitus quoque *Viennenſis* Epiſcopus; à quo *Burgundiones Catholicam* fidem acceperunt.

(*e*) Item *S. Remigius Remorum* Epiſcopus, ac *Francorum Apoſtolus* meritò nominandus. Hic anno *Chriſti* 471. ſedem illam adiit, natus annos 22. ut *Hincmarus* & *Flodoardus* aſſerunt. Nam in (*f*) epiſtola, quam ad Epiſcopos tres ſcripſit, anno *Chriſti* 523. data, teſtatur ſe jam annis 53. Epiſcopatum obiiſſe. Idem porrò ad cœlum tranſiit ante annum

e Flodoard. l. 1. c. 11. & 18.

f Tom. 1. Conc. Gall. p. 204.

A 491. Chriſti ad 527. S. *Remigius.* num 535. ſiquidem hoc ipſo anno Concilio *Arvernenſi* ſubſcriptus legitur *Flavius Remorum* Epiſcopus. Falsò itaque *Hincmarus* & *Flodoardus* annos ſediſſe illum referunt 74. vixiſſe 96.

In *Italia Ticinenſis* Epiſcopus *Ennodius*; cujus ſub Papa *Symmacho* contra Schiſmaticos permagni operam fuiſſe ſuperiùs oſtendimus. Vixit & *S. Claudius Veſontionenſis* Epiſcopus, qui (*a*) *Epaonenſi* Synodo anno 517. ſubſcripſit.

(*b*) In *Hibernia S. Patricius* primus Epiſcopus obiit anno 491. natus annos 82. ut ex *Mariani* calculo conficitur; cùm tamen 92. ipſe eidem attribuat. Alii 123. annos; 122. uti *Sigebertus*, nonnulli 134. vixiſſe produnt; quorum 60. in inſula iſta *Chriſtum* prædicavit.

S. Sabbas. In Oriente (*c*) *S. Sabbas* Monachus mirificâ ſanctitate *Palæſtinam* illuſtravit, ac fidem *Catholicam* per id tempus *Anaſtaſii* impietate labefactatam ſuſtinuit. Hujus diſcipulus fuit *S. Joannes Silentiarius*, ex Epiſcopo *Colonienſi* in *Armenia* Monachus.

(*d*) *Zoſimæ* quoque duo celebrantur; alter ſolitarius in *Phœnicia*; alter in quodam *Palæſtinæ* Cœnobio; qui *Antiochenam* illam calamitatem, quæ *Juſtini* tempore contigit, divinitùs præſenſerunt.

In *Gallia* monaſticum vitæ genus exornarunt, *Anaſtaſio* imperante, (*e*) *Launomarus Carnotenſis*, (*f*) *Maximinus Aurelianenſis Micianenſis* fundator ad eam urbem Cœnobii, ac nepos *S. Euſpicii*; quos ambos *Chlodoveus Aurelianos* veniens ſecum eò deduxit, ut ſcribit *Aimoinus*. Hunc *Sigebertus Maximum*, Cœnobium ipſum *Miriacenſe* vocat; *Aimoinus Initiacenſe*, quod eſt *Miciacenſe*, & hodièque nomen retinet. Item *Avitus*, atque *Carileſus Maximini* diſcipuli. (*g*) Tum *Severinus* Abbas

a Tom. I. Conc. Gall.

b Marianus Scotus Meſſing. in S S. Hibern.

c Cyrill. in vita S. Sabbæ.

d Niceph. 17. c. 4. & 5. Evagr. 4. c. 6.

e Aim. I. c. 17

f Id & Sigeb. A. 495.

g Sur. 11. Febr. Aim. I. c. 24.

276
IUSTINIANUS.
378
PETRARCHA.
378
BARTOLUS.
378
BALDUS.
392
I. GERSON.
396
COLUMBUS.
397
PLATINA.
397
TRITHEMIUS.
404
LUTHERUS.

Abbas, qui *Chlodoveum* Regem gravi apud *Lutetiam* à morbo recreavit anno 508. *Agaunenſis* hunc Abbatem Cœnobii vocat *Aimoinus*. Sed nondum id videtur fuiſſe conditum; quippe quòd poſtea ab *Sigiſmundo* Rege *Burgundionum*, auctore *S. Avito*, exſtructum fuerit; quod ſcribit *Ado Viennenſis*. (*a*) *S. Equitius* in *Italia* eodem tempore floruit. A 491. Chriſti ad 527.

a Greg. p. 1. Dial. l. 1.

Caſſiodorus verò ac *Boëtius* ad integritatis ac virtutis laudem excellentis doctrinæ decus aſſecuti ſunt ſub *Italiæ* Rege *Theodorico*. (*b*) *Poſſeſſor Africanus* Epiſcopus ſcripſit ad *Hormisdam* Papam de libris *Fauſti Regienſis*. *Joannes* quoque *Maxentius* unus ex *Scythis* illis Monachis, quorum ſuprà memini, (*c*) contra *Hormisdam* ſcribere eſt auſus, qui *Eutychianâ* fuligine adſperſus videtur.

b Epiſt. Herm.

c Exſtat. in Bibl. Patr.

S. Genovefa.

(*d*) Sanctiſſima virgo *Genovefa Pariſienſium*, imò *Francorum* omnium patrona, mortua ponitur â *Sigeberto* eo anno, quo prima Synodus *Aurelianis* eſt habita; qui fuit ultimus *Chlodovei* Regis, *Chriſti* 511. cùm eſſet octogenaria. Hoc modo ortus illius congruet in annum 431. circiter; ac probabilius erit, quod de SS. *Germani* ac *Lupi* in *Britanniam* profectione *Beda* & idem *Sigebertus* memoriæ prodiderunt; eam contigiſſe anno 446. non, ut *Proſper* poſuit, 429. (*e*) *Aimoinus* verò ad tempora uſque *Clotharii* & *Childeberti* perveniſſe ſcribit.

d Vita S Genov. apud Sur. Jan. 3.

e Lib. 1. c. 4.

CAPUT V.

De Juſtiniano Imperatore, & iis rebus, quæ illo imperante geſtæ ſunt in Orientali Imperio; ubi de Vandalorum *in* Africa *extincto dominatu, deque* Gothico *bello.*

Ab anno *Chriſti* 527. ad 565.

MAVOR-

A. 527. Chriſti ad 565.

a Marcel. Vict. Tun. Chron. Alex.

b Zonar.

c Onuphr.

d Procop. Ἀνέκδ. p. 29.

Iuſtiniani mores.

MAVORTIO Conſule, (*a*) quod omnium conſenſu Annalium eſt receptum, hoc eſt anno *Chriſti* 527. *Juſtinianus* ex a. d. Kal. *Aprilis*, ſuperſtite avunculo *Juſtino*, ex Kal. *Auguſti* poſt ejus mortem, imperium moderatus eſt, ætate jam maturus eſt, hoc eſt natus annos (*b*) vel 45. (*c*) vel uno minus; (*d*) etſi *Procopius* multò juniorem fuiſſe indicat, dum ait imperante *Juſtino* κομιδῆ νέον ad Rempubl. gerendam acceſſiſſe. Variis Princeps moribus fuit, atque ex virtutibus vitiiſque temperatus. Nam & acres ad pietatem ac religionem habuit impetus, quod innumerabilibus edictis teſtatum reliquit; quibus *Catholicæ* fidei & Eccleſiaſticæ diſciplinæ conſuluit; & idem poſtremò in *Eutychianam* impegit errorem; tum in omni vita rapacitatis, avaritiæ, ac perfidiæ deformatus maculis: pluribus etiam & horrendis inuſtus (*e*) à *Procopio* opere in illo, quod Ἀνέκδοτον quaſi *ſuppreſſum* dixeris, inſcribitur, quòd vivente *Juſtiniano* id in vulgus non eſſet auſus edere. In quo de *Juſtiniano*, *Theodora*, & *Beliſario* quædam ſtupenda, neque vulgò vel nota, vel credita, declarat. De *Theodora Juſtiniani* conjuge (nam *Theophanes* falſus eſt, qui *Juſtino* eam nupſiſſe tradit) nemo diſſentit, impotentem, avaram, libidinoſam, & hæreticam fuiſſe fœminam: utpote ab ſcenicis artibus & meretricio quæſtu ad legitimum matrimonium abductam ob formæ commendationem: cui plus addictus æquo *Juſtinianus* in Rempublicam pariter & Eccleſiam multa commiſit. Sed ea, quæ privatim ad mores attinent, accuratiùs perſequi non eſt conſilii.

e Procop. in Ἀνέκδ. p. 57.

Theodora Iuſtiniani uxor.

f Procop. 1. Perſ.

Multa magnàque Imperatore iſto bella ſunt geſta. (*f*) Imprimis *Perſicum*; quod in gentis *Lazicæ* (ii ſunt *Colchi*) gratiam à *Juſtiniano* ſumptum initio eſt Imperii, cum Rex illorum *Tzathus Romanorum* cum religione fœdus adiiſſet.

(*a*) Ad

(*a*) Ad id bellum dux eſt miſſus *Beliſarius* anno 529. qui re ancipiti geſtâ exitu, ad *Vandalicum* inde à *Juſtiniano* revocatus eſt anno 531. ac ſequenti anno, (*b*) Indictione II. pax cum *Perſis* facta eſt, (*c*) anno *Juſtiniani* ſexto: eâ tamen lege, ut in *Lazica* invicem utrique bellum facerent. Eodem anno *Conſtantinopoli* incredibilis adverſus imperatorem commota ſeditio eſt; cui ab teſſera à populari Νίκα nomen eſt inditum. (*d*) Per hanc *Hypatius Patricius* Imperator acclamatus eſt, cum *Pompejo* & *Probo* conſobrinis; qui omnes *Anaſtaſii* Imperatoris nepotes erant. *Juſtinianus* cùm de arripienda fuga dubitaſſet, hortatu *Theodoræ* palatium muniit; ac brevi *Beliſario* & *Narſetis* operâ factioſos repreſſit: occiſa (*e*) uno die *Januarii* 19. feriâ 2. hominum 35000. vel, ut *Procopius* habet 30000. (*f*) Complures tunc Eccleſiæ ſubverſæ, quas *Juſtinianus* refecit: imprimis verò *S. Sophiæ* templum, quod anno Imperii ſui 10. infinitis ſumptibus inſtaurare eſt orſus. A 527. Chriſti ad 565. *a* Theoph. *b* Marcel. *c* Procop. I. Perſ. *Seditio vehemens contra Iuſtin.* *d* Marcel. Theoph. Chron. Alex. Procop. I. Perſ. *e* Theoph. *f* Procop. I. de Æd Juſt.

(*g*) In illa ſeditione contra duos præſertim Imperatori cariſſimos popularis exarſit furor, *Joannem Cappadocem* Præfectum Prætorio, & *Tribonianum* Quæſtorem. Quorum ille literarum rudis, ſed callidus, ac pecuniæ præter modum avidus; tum vitiis omnibus flagitiiſque contaminatus. Hic oriundus *Pamphyliâ*, omnium ætate ſuâ longè doctiſſimus erat, ac juris maximè ſcientiâ inclytus; ſed avaritiæ, perinde ut alter, ſordibus infamis; cujus gratiâ leges aut novas quotidie condere, aut jam latas abrogare conſueverat. Utrumque multitudinis conſenſione territus *Juſtinianus* exauctoravit; ſed paulò pòſt in gradum priſtinum reſtituit. (*h*) Ac *Tribonianus* quidem, in eodem magiſtratu annis exactis pluribus, morbo eſt exſtinctus. *Joannes* bonis omnibus everſus decimo pòſt anno, *g* Procop I. I. Perſic. p.39. & ſeq. *Tribonianus & Ioannes Cappadox.* *h* Procop. ibid. p. 42.

qui

A 527. Chriſti ad 565. qui *Chriſti* videtur 542. in Presbyterum attonſus, primùm in ſuburbana *Cyzici* Eccleſia reſedit; inde in *Ægyptum* abreptus miſerrimam ibi vitam egit ad obitum uſque *Theodoræ*, hoc eſt annum *Chriſti* 548. (*a*) quando ab *Juſtiniano* revocatus eſt *Conſtantinopolim*, ubi & in Sacerdotio perſeveravit; cùm quidem falſis viſis in ſpem adductus eſſet *Auguſtæ* potiundæ dignitatis; quorum ludicrâ ſpecie tum fidem impleſſe viſus eſt, cùm per illud tempus, quo *Conſtantinopoli* detonſus eſt in Presbyterum, & hujus ordinis veſtes coactus ſumere, quia nullas proprias habebat, Sacerdotis cujusdam, cui nomen erat *Auguſtus*, penulâ tunicâque eſt indutus.

a Procop. in fine l. 2. Perſic.

b Procop. in Vand.

Vandalicum bellum.

(*b*) *Vandalicum* exinde bellum eodem duce *Beliſario* anno 533. inchoatum in *Africa*, ſequenti terminatum eſt. *Gilimer*, occiſo *Hilderico Hunerici* & *Eudoxiæ Valentiniano* tertio genitæ filio, *Vandalis* regnabat. *Beliſarius Carthaginem* exitu illius anni cepit. Sequente verò, *Gilimerem* totâ obſeſſum hieme in poteſtatem recepit, & *Conſtantinopolim* adduxit ad *Juſtinianum* (*c*) quarto ejus Conſulatu. Quo facto cùm ſparſam de ſe affectatæ in *Africa* tyrannidis calumniam abſterſit; tùm ingens decus eſt conſecutus, repræſentatâ longo intervallo veterum triumphorum ſpecie: quorum ille ritu & apparatu, niſi quod pedes ambulabat, captivis ante ſe traductis, inque his *Gilimere* ipſo, ad *Juſtinianum* in Hippodromum perrexit, quem adorare coactus eſt *Gilimer*, cùm illud identidem clamaret, *Vanitas vanitatum*, &c. qui ſecundum triumphum agro in *Cappadocia* donatus eſt; neque, quòd *Arianam* ejurare nollet hæreſim, Patricius eſt factus. Exſtinctum eſt *Vandalorum* regnum anno 96. poſt occupatam *Carthaginem*; poſt ingreſſum in *Africam*, 108. ex quo *Victor Tununenſis* caſtigandus eſt, qui anno

c Marcel.

Beliſarii triumphus.

Vandali in Africa exſtincti.

97. in-

97. ingreſſionis *Vandalorum* captum *Gilimerem*, & *Africam* eſſe liberatam aſſerit. A 527. Chriſti ad 565.

(*a*) Receptâ à *Vandalis Africâ*, deinceps bella cum finitimis Barbaris, præſertim *Mauris*, aſſidua fuere, donec miſſus eò *Salomon* ſpado rei militaris peritus, compreſſis hoſtibus pacem provinciæ reddidit, (*b*) ſub annum *Juſtiniani* 13. *Chriſti* 539. (*c*) Sed biennio poſtea deſtitutus à ſuis in conflictu cecidit; ac Barbari reſumptis animis, *Romanorum* irritati crudelitate ac perfidiâ, multis eos cladibus affecerunt. Quin etiam Tyranni per idem tempus orti complures (*d*) è quibus *Guntharus Salomonis* antea ſatelles, *Areobindam* Imperatoris affinem, & ad regendam *Africam* miſſum, occîdit (*e*) anno *Juſtiniani* 19. ipſéque mox ſexto & triceſimo tyrannidis die ab *Artabane Perſa* interfectus eſt.

Gothicum bellum (*f*) nono *Juſtiniani* anno cœptum eſt ineunte vere, ut ex *Procopio* colligitur; cujus ea ſeries habetur.

Theodorico Rege, anno, ut dictum eſt 526. mortuo, *Gothis* regnavit *Athalaricus*, *Amalaſunthæ Theodorico* genitæ & *Eutharici* ex *Amalorum* ſtirpe filius, ſub matris tutela, (*g*) annos natus 8. qui (*h*) octavo regni anno deceſſit, *Chriſti* 534. *Amalaſuntha Gothos* verita, ſceptrum in *Theodatum* tranſtulit *Amalaphridæ Theodorici* ſororis filium: quò præter ſpem evectus homo pecuniæ appetens, & ignavus, benè de ſe meritam & egregiam fœminam occîdit. Quod agente *Theodorâ Juſtiniani* conjuge perpetratum eſſe, teſtis eſt (*i*) *Procopius*, cùm ne *Juſtinianus* eam ſibi anteferret illa vereretur.

Hujus nece graviter commotus Imperator, & ad recuperandam alioquin *Italiam Africanæ* ſucceſſu expeditionis admonitus, victorem exercitum, (*k*) ac ducem *Beliſarium* contra *Gothos* immittit anno *Chriſti* 535. (*l*) Indictione

a Procop. Vand. 2. Theoph.

b Procop. l. 2. p. 151. v. 7.

c Procop. ibid. p. 154.

d Id. Marc.

e Id. p. 163. v. 28.

f Procop. 1. Goth. p. 76. Marcell. Theoph. Miſc. Zon. Cedr.

g Procop. ibid. p. 167.

h Id. p. 169. Jornand. de rebus Get. c. 59.

Bellum Gothicum.

i In Ἀνέκδ.

k Procop. Goth.

l Marcell.

A 527. Chriſti ad 565. ne 13. Initium bellandi ab *Sicilia* factum; quam anno eodem occupavit; & (*a*) *Syracuſas* ultimo Conſulatus ſui die eſt ingreſſus. Sequenti anno *Vitigis* Rex à *Gothis* electus, occiſo *Theodato*, *Romanis* fortiter reſiſtit. *Romam Beliſarius* capit anno ipſo 536. & à *Vitige* obſeſſam (*b*) annum unum ac dies novem circa æquinoctium vernum liberat anni 538. Inde *Ravennâ* cum *Vitige* ipſo, ejuſque conjuge, redactis in poteſtatem, ac delato ſibi in *Gothis* repudiato regno, *Beliſarius* anno 540. (*c*) quinto belli deſinente, revocatur ad bellum *Perſicum*, ac *Vitigem* ad *Juſtinianum* adducit. *Ildibaldus* Rex à *Gothis* creatus; ac poſt eum *Eraricus*: tum (*d*) anno 541. *Totilas Ildibaldi* conſobrinus, vir acer ac prudens, & multis Principe dignis ornatus virtutibus. Hic collapſam in *Italia* rem *Gothicam* non minùs æquitate ac moderatione, quàm fortitudine bellicâ reſtituit. Fuſis ſæpiùs *Romanis*, *Romam* ipſam anno 546. recepit; quam ſequente *Beliſarius*, iterum ex Oriente miſſus in *Italiam*, occupat; eadémque biennio pòſt à *Totila* recuperata.

Anno porrò (*e*) belli 18. *Chriſti* 552. *Narſes* ſpado genere *Perſa*, dux egregius, *Totilam* acie vicit, qui è prælio fugiens obtruncatus eſt, (*f*) cum annos regnaſſet 11. Poſt hunc *Tejas Gothis* præfuit, quo brevi pòſt in prælio cæſo, (*g*) anno belli exeunte 18. *Chriſti* 553. cum *Gothis* debellatum eſt. Flagrante *Gothico* bello, *Perſicum* in Oriente repetitum eſt (*h*) anno *Juſtiniani* exeunte 13. *Chriſti* 540. cum ad pacem violandam ſatis ſuapte ſponte concitatum *Choſroën*, & *Africanis* atque *Italicis Romanorum* ſucceſſibus invidentem, perpuliſſet (*i*) *Vitigis Gothorum* Rex, miſſis ad eum *Liguribus* duobus Sacerdotibus (*k*) anno belli *Gothici* deſinente quarto, qui incidit in annum *Chriſti* 539. Sequente igitur anno

a Procop. p. 272. Goth.

b Procop. Goth. p. 126. Græc.

c Procop. l. 3.

Vitiges captus.

Totilas.

d Procop. 3. p. 260. & 261. Græc. comparatis cum p. 265. v. 23.

e Procop. 4. p. 363. & ſeq.

f Procop. p. 270. verſ. 41.

g Procop. in fine l. 4. Goth.

h Procop. Perſ. p. 52. v. 10.

i Procop. init. l. 2. Perſic. & Goth. 2.

k Procop. 2. Got. p. 244. v. 5.

anno vaſtatâ *Syriâ Antiochiam* cepit incendit- A 527.
que *Choſroës*, latèque populationem circum- Chriſti
tulit; nullis, ut per pacis tempus, præſidiis ad 565.
firmato *Romano* limite. Tandem quinquennales induciæ (*a*) anno circiter *Chriſti* 545. *Juſtiniani* 19. inſtauratæ ſunt, ita ut bellum interim in *Colchide* nihilo ſegniùs geſtum ſit. (*b*) Tum finitis prioribus, quinquennales rurſus, aliæ factæ ſunt anno 551. majore *Romanorum* ignominiâ, quòd tributum *Perſis* pendere ſunt coacti.

a Colligitur ex Procop. in fine 2. Perſic. p. 90. v. 30.
b Procop. 4. Got. p. 343.

(*c*) Regnabat tùm in *Lazica* (ea *Colchis* eſt) *Gubazes Romanis* fidiſſimus; qui *Beſſâ*, *Martino*, ac *Ruſtico Juſtiniani* ducibus inviſus, quòd eorum ignaviam apud Imperatorem accuſaſſet, falsòque delatus, ac per inſidias interemptus eſt. Quæ res *Colchorum* alienavit animos, & ad *Perſas* adjunxit ſub annum, ut ex (*d*) *Agathia* colligitur, *Chriſti* 555. (*e*) Novo exinde *Lazis* ab *Juſtiniano* dato Rege *Tzathe*, *Perſæ* magno conflictu ſuperati ſunt, in quo cæſa ſunt eorum millia decem. *Nachoragan Perſarum* dux revocatus ab *Choſroë*, cute detractâ malè geſtæ rei pœnas dedit.

c Agath. l. 3. p. 60. Gr.
d Lib. 2. p. 62.
e Agath. l. 3. p. 85. ibid. p. 100.

(*f*) Secundam victoriam de *Gubazis* nece habita eſt ab *Romanis* quæſtio; & in ejus auctores animadverſum; (*g*) *Choſroës* denuò cum *Romanis* de *Colchide* pepigit; ut quod in ea quiſque tum haberet, interim obtineret, dum plenior inter eos ſancita pax eſſet, (*h*) ſeptemdecim convenit anno 562.

f Agath. l. 4. p. 128.
g Agath. ibid. p. 137.
h Theoph.

(*i*) Medio tempore *Hunni* in *Thraciam* frequenter excurrére, & ad Urbem propiùs poſitis caſtris, latè prædas egere: præſertim (*k*) ſub annum 558. cùm jam ſenio feſſus Imperator, perinde langueret animo, ac rei militaris omiſsâ curâ, totum ſe moliendis ædificiis ac pacis artibus tradidiſſet. (*l*) Tandem *Beliſarii*, qui ætate & ipſe confectus erat, conſilio ac virtute repreſſi Barbari, clade

i Agath. l. 5. p. 150. & ſeq.
k Theoph.
l Agath. ibid. p. 159.

A 527. Chriſti ad 565. de mox acceptâ dilapſi ſunt; quos & civile domi bellum excepit, quod ultimum genti illi exitium attulit.

a Procop. 3 p. 299. *Mors Theodoræ; tum Iuſtiniani.* (*a*) Belli *Gothici* anno 14. *Chriſti* 548. *Theodora* Imperatrix obiit, *Juſtiniani* 22. menſe *Junio*, Indict. 11. ait *Theophanes*. *Juſtinianus* autem extremâ jam ætate moritur anno 565. cùm jam in eam impegiſſet hæreſim, (*b*) quæ *Chriſti* carnem etiam ante reſurrectionem negabat pati aliquid, aut corrumpi potuiſſe, & (*c*) *Eutychium* Patriarcham virum ſanctiſſimum, quòd ei aſſentiri nollet, ſede ſuâ dejeciſſet. Imperavit annos 38. menſes 8. ait *Evagrius*. (*d*) Exceſſit enim *Novembris* 14. die, Indict. 14.

b Evagr. 4. c. 39. c Vita S. Eutych. Apr. 6. d Chron. Alexandr. Theoph. e Act 4. p. 45.

Hujus Imperatoris jam mortui fidem ac pietatem multùm prædicat *Agatho* Papa in epiſtola, (*e*) quam ſexta Synodus recitat, nec non *Romana* eodem Pontifice collecta.

Serici conficiendi ratio. Eo imperante ſerici conficiendi rationem Monachi quidam ex *India* profecti *Conſtantinopolitanos* docuerunt, ovis inde tranſlatis; cùm hactenus non niſi factum ſericum è *Perſide Romani* negotiatores adveherent. (*f*) Quod circa annum *Juſtiniani* 25. ſcribit eveniſſe *Procopius*.

f Procop. Goth. p. 345. Zonar. g Theoph.

Beliſarius (*g*) eodem, quo *Juſtinianus*, obiit anno, Indictione 13. *Martii* 13. hoc eſt anno 565. cùm biennio antè conſpirationis in eumdem ſuſpectus, ac domo vetitus egredi, paulò pòſt reconciliatus eſſet, omnibus, quæ adempta erant, bonis cum honore reſtitutis.

CAPUT VI.

Quæ Juſtiniano *Imperatore alibi, quàm in* Romano *orbe, memoriâ digna contigerunt, déque* Francorum *Regibus ac geſtis.*

GOTHICIS rebus in *Italia* laborantibus ac demùm *Græcorum* virtute ſubverſis, *Fran-*

Francorum regnum majus in dies incrementum habuit. Ab his primùm *Burgundionum* in *Galliis* dominatus exſtinctus eſt. (*a*) *Sigiſmundus Gundebaldi* filius ejus reliquias è *Francorum* ereptas manibus ægrè tuebatur; ut eò laudandus, quòd hortatu *S. Aviti* ad *Catholicam* fidem ab *Ariana* tranſierat hæreſi; ſic innocentis filii cæde culpandus, quem è *Theodorici* filia ſuſceptum poſteriori inſtigante conjuge peremerat. Quod tamen ſcelus in *Agaunenſi* à ſe condito Monaſterio haud paucorum dierum jejuniis lacrymiſque diluit.

A 527. Chriſti ad 565.

a Gregor. l. 3. c. 6. Procop. 1. Goth. p. 186. Aimoin. l. 2. c. 3. & ſeq. Geſta Franc. c. 34. & ſeq. Sigeb.

Huic bellum *Chlotildis* hortatu matris *Chlodomirus* indixit, qui *Aurelianis* regnabat, & prælio victum anno 527. cum uxore ac liberis abduxit. Interim *Gundomarus Sigiſmundi* frater occupatum à *Francis* recipit regnum; quod impotentiùs ferens *Chlodomirus*, *Sigiſmundo* cum ſuis in puteum projecto; anno 528. novam in *Burgundos* expeditionem facit. In ea dum fuſis hoſtibus confertum in globum audaciùs infertur, conto transfixus occubuit. *Franci* (ſi (*b*) *Agathiæ* creditur) cæde Regis territi æquas victis pacis leges dederunt. Noſtri verò cupiditate ulciſcendi ſic illos exarſiſſe ferunt, ut in fugam præcipites agerent. (*c*) Quadriennio pòſt fraternam necem ulti ſunt *Childebertus* & *Chlotarius*; qui pulſo *Godomaro*, *Burgundiæ* regnum *Francici* juris fecerunt anno 532.

Sigiſmundi hiſtoria.

b Agath. 1.

c Greg. 3. c. 11. Aim. 2. c. 7. Geſta Franc. 37.

Burgundia à Francis devicta.

In *Hiſpania* poſt tutoris *Theodorici Oſtrogothorum* Regis (*d*) obitum, qui contigit anno 526. (ut ſuprà diximus) *Amalaricus Viſigothorum* ſceptrum tenuit annis 5. *Francis* Regibus affinitate junctus, quorum ſororem duxerat *Chlotildem*. Eam dum ob *Catholicæ* conſtantiam fidei *Arianus* Princeps indignis vexat modis, *Childebertus* bello hanc injuriam perſequi ſtatuit. (*e*) *Amalaricus* prælio ſuperatus, & ad fugam ſe comparans, *Narbonæ*

d Iſidor. Chron. Greg. 3. c. 10.

e Iſidor. Chron. Greg. 3. c. 10. Aim. 2. c. 8.

Gothi ſuperati.

à ſuis

A 527. Chriſti ad 565.

à ſuis in foro jugulatur anno 531. *Childebertus* cum ingenti præda, abductâ ſorore ſuâ, revertitur, quæ in itinere decedens *Pariſiis* eſt ſepulta.

a Greg. 3. c. 4. & 7. Aim. 2. c 9. Sigeb.

b Jornand. de Geb. Ret.

Radegundis.

Ante hoc tempus triennio circiter, (*a*) *Theodoricus*, qui in *Metenſibus* regiam habebat, accito fratre *Chlotario*, in *Thoringos* bellum cœpit; victòque *Hermenefrido* Rege, (*b*) cui *Amalaberga* neptis *Theodorici* Regis *Oſtrogothorum* nupſerat, *Thoringiam* ſuis rebus adjecit. *Chlotharius* in prædæ partem captivos inter *Radegundem* accepit, *Berthariì Hermenefridi* fratris ab eoque cæſi filiam, quam & matrimonio ſibi junxit, & ut liberiùs illa Deo frueretur, Monacham poſtea fieri permiſit.

Chlodovei filiorum bella.

c Greg. 1. c. 18. Sigeb. Aim 2. c. 12. Geſta Franc. 38.

Ut hæc cum exteris bella decora iis erant, à quibus gerebantur, ita quæ identidem faciebant invicem invidiam apud poſteros habuerunt. (*c*) Sed imprimis deteſtandum *Chlotharii* parricidium, quod cum fratre *Childeberto* conſtitutum ſuapte ipſe perfecit manu. Nam *Chlodomeris* utriuſque germani bello occiſi *Burgundico* filios duos, *Theodovaldum*, & *Guntharium*, cultro confodit: tertius *Chlodovaldus* fugâ elapſus, in Clericorum primùm, tum ob raram ſanctitatem in Cœlitum eſt relatus numerum, & hodieque *Novigenti* ad Urbem colitur; quòd oppidum de ejus nomine deinceps appellatum eſt. Hoc ad annum *Chriſti* 531. *Sigebertus* adnotavit.

d Greg. 3. c. 18. Aim. 2. c. 18.

(*d*) Pòſt amborum Regum mutuum in odium ſocietate versâ, *Childebertus* cum *Theodeberto Theodorici* fratris filio in *Chlotharii* conſpiravit perniciem; ac dum caſtris oppoſitis utrimque ſe ad pugnam inſtruunt, orta ſubitò tempeſtas, grandine miſtis imbribus ac tonitribus, ambas diremit acies. Ita *Chlotildis* illorum matris precibus obſecundante Deo, civilis eſt prohibitus cruor. Eò reſpe-

xiſſe

xiſſe putem (*a*) *Agathiam* Hiſtoricum, qui Francos ideo laudat, quòd in plura regna diſtributi, ſi quid inter eos diſſenſionis ortum fuerit, ubi ad arma venitur, mutuis in ipſo procinctu colloquiis potiùs, quàm cædibus terminare ſoleant. (*b*) Subinde porrò, fœdere inter ſe repetito, *Childebertus* & *Chlotharius* in *Hiſpaniam* irruperunt, cujus maximam partem eos acquiſiſſe ſcribit *Gregorius*. (*c*) Iidem *Cæſaraugustam* obſidione tentarunt; à qua ſe, datâ *Childeberto S. Vincentii* ſtolâ, oppidani redemerunt. Hujus in honorem Martyris Rex ille ſuburbanam baſilicam ædificavit, quæ hodie *S. Germani* dicitur; de qua (*d*) diploma legitur anno ejus regni 48. editum, qui eſt annus *Chriſti* 559. *Hiſpanienſis* autem expeditio confertur (*e*) à *Sigeberto* in annum 542.

A 527. Chriſti ad 565.

a Agath. l. 2.

b Greg. Tur. 2. c. 29. Aim. 2. c. 19. Sigeb.

Expeditio Francorum in Hiſpania

c Aim. 2. c. 19.

d Aim. 2. c. 20.

e Aim. 2. c. 21.

(*f*) Per idem tempus, quo in *Hiſpania Francorum* arma volitabant, trans *Alpes* eorum illatus eſt furor. (*g*) *Theodebertus Theodorici* filius, *Gothis* regnante *Totilâ*, & *Romano* implicato bello, *Liguriam*, *Alpes Cottias*, ac *Venetiæ* pleraque ſibi ſubjecit, atque inde digrediens *Bucellinum* ibi reliquit; quem totam *Italiam* percurſaſſe, & *Siciliam* ſubegiſſe, Annales noſtri memorant. *Procopius* verò *Theodebertum* ait extremo *Vitigidis* anno, qui *Chriſti* 539. putatur, cùm is *Ravennæ* obſideretur à *Beliſario*, in *Italiam* irrupiſſe cum centum millibus armatorum, atque ab *Romanis* fuſum, graſſante inſuper morbo, receſſiſſe.

Expeditio Francorum in Italia.

f Procop l. 4. p. 358. Vide & l. 3. p. 304. Greg. 3. c. 32. Aim. 2. c. 21.

g Lib. 2.

(*h*) Eo mortuo, *Theodebaldus* ejus filius ſub belli *Gothici* finem, annumque *Chriſti* 554. *Francos* & *Alemannos* ſuos ducibus *Leuthari* & *Bucellino*, in *Italiam* expeditionem permiſit facere: (*i*) qui nequaquam obſiſtente *Narſete* in *Samnium* uſque progreſſi anno 555. copias dividunt. *Butilinus*, (ita hunc *Agathias* vocat) ſecundum *Tyrrhena* litora progreſſus, ad fretum *Siculum* uſque pervenit. *Leutharis*

h Agath. l. 1.

i Agath. l. 2. p. 31.

A 527. Chriſti ad 565.

*Apuliam Calabriám*que percurrit. Erant in eorum exercitu *Franci* pariter & *Alemanni*; quorum illi, qui pari cum *Romanis* religione cenſebantur, inter prædandum ſacris abſtinebant: iſti, ut erant Gentiles, ſacra eodem ac profana loco habebant. (*a*) Partâ ingenti prædâ *Leutharis* æſtate appropinquante ſe in *Venetiam* ultra *Padum* recepit. *Bucellinus*, quòd & *Gothis* fidem dederat, & in regni apud illos obtinendi ſpem venerat, cum millibus triginta ſubſtitit, atque ad *Caſilinum* fluvium, haud procul *Capuâ*, ab *Romanorum* millibus octodecim duce *Narſete* fuſus eſt: occiſis cum *Bucellino* ipſo, præter quinque, omnibus, cùm jam *Leutharis* magnâ copiarum amiſsâ prædæque parte, in furorem, ex eaque in mortem incidiſſet. Clades hæc evenit anno ipſo *Chriſti* 555. altero ab obitu *Theodebaldi*, quem anno 554. deceſſiſſe (*b*) monſtravimus, idque (*c*) *Agathias* memorat.

a Agath. ibid. p. 34. & ſeq.

b In par. 2. l. 4. c. 13.

c Lib. 2. p. 47.

Franci obtinent quicquid in Galliis Gothi poſſederant.

Cæterùm *Theodathum Gothorum* Regem ſub initium *Gothici* belli, ad conciliandos ſibi *Francos*, eâ *Galliæ* parte, quam *Gothi* tenuerant, iis ceſſiſſe ſcribit (*d*) *Procopius*, idque ratum habuiſſe anno ſequenti *Vitigem*, deductis inde *Gothorum* præſidiis. (*e*) Ad hæc anno 548. *Juſtinianum* eoſdem demereri *Francos* cupientem, *Provinciæ* poſſeſſionem ſuo iis decreto confirmaſſe; & ex eo tempore *Arelate* certamen equeſtre celebraſſe, ac ſolidos aureos ex *Gallicanis* metallis, non ut gentes cæteræ, etiam *Perſæ*, *Romani* Imperatoris effigie, ſed ſuapte, ſignaſſe.

d Procop. l. 1. Goth. Sigeb. A. 530.

e Procop. l. 3. Goth. p. 304.

Clotharius ſolus regnat.

Ut ad *Chlodovei* poſteros revertar, fratribus tribus eorùmque liberis ſuperſtes *Chlotharius Francorum* principatum ſolus biennio ampliùs geſſit. Qui poſtremo regni anno (*f*) *Chramnum*, quem ex concubina ſuſceperat, contumacem ac rebellantem ſæpiùs, cum uxore ac liberis, injecto in tuguriolum, in quod incluſi

f Gregor. l. 4. c. 13. 16. 17. & 20. Aim. 2. c. 30. Appen. Marcell.

cluſi erant omnes, igne combuſſit. Vivere poſtea deſiit anno regni 51. ac ſub mortem memoriâ dignam hanc vocem edidit: *Vah! qualis, putas, Rex eſt ille cœleſtis, qui ſic tam magnos Reges interficit!* (*a*) Hujus filii quatuor totidem in partes diſtributum *Francorum* imperium ſortiti ſunt. *Chariberto* regnum *Childeberti*, ſedeſque *Lutetiæ Pariſiorum* obtigit: *Gunthramno* regnum *Chlodomeris*, cujus ſedes *Aurelianis* fuit: *Chilperico* regnum *Clotharii* patris, ſedes apud *Sueſſiones*: *Sigiberto* regnum ceſſit *Theodorici*, cujus caput *Remi* fuere.

A 527. Chriſti ad 565.

a Greg. l. 4. c. 21. Aim. l. 2. c. 37. Greg. ibid. c. 22.

Procopius Theodeberti mentionem facit in quarto *Gothicorum*, ejuſque ſororem nupſiſſe ſcribit *Hermenigiſclo Varnorum* Principi, quos à *Francis* interfluente *Rheno* dividi aſſerit. Ac poſt illius mortem *Rhadaſin* privignum eam de patris voluntate duxiſſe, cui ſoror Regis *Angilorum* antè deſponſa fuerat: at hanc fraternis inſtructam copiis in *Varnos* impreſſionem feciſſe, iiſque fuſis, captum *Rhadaſin* ad ſuum conjugium, novercâ repudiatâ, coëgiſſe.

CAPUT VII.

Eccleſiaſticæ res utriuſque Imperii Juſtiniano *rerum potiente, ac de tribus Capitulis.*

ARAUSICANA (*b*) Synodus 2. in *Galliis* habita eſt anno 529. *Decio Juniore* Coſ. cui *Cæſarius Arelatenſis* præfuit. In ea contra *Pelagium* & ejus reliquias *Chriſti* commendata gratia eſt.

b Tom. Concil. Gallic.

Conſtantinopoli verò, *Epiphanio* Epiſcopo mortuo, (*c*) *Anthimus Trapezuntinus* Epiſcopus in ejus locum ſuffectus eſt, id agente *Theodorâ* Imperatrice *Eutychianis* partibus addictâ, quarum princeps erat *Anthimus*. Quem *Agapetus* Papa (*d*) ad *Juſtinianum* miſſus à *Theo-*

c Liberatus c. 20.

d Marcel. Append.

A. 527. Chriſti ad 565. a Liberatus c. 21. b Conc. ſub Menna Tom. 2. Conc. *Synodus Conſtantinop. ſub Menna.* c Liberat. 22. Anaſtaſ. d Marcell. e Liberat. f Liberatus c. 10. vide Facun. Her. *Hiſtoria trium Capitulorum, quorum* 1. *de Theodori Mopſueſteni ſcriptis.* g Conc. Chalced. 2. *de Iba epiſtola* Conc. Chalced. acta 10. Synod. 5. Collat. 6. Facun. 6. c. 3.

dato Rege *Gothorum*, (*a*) dejectum ex illa ſede, ſacerdotio omni & *Chriſtianâ* communione privavit, ejuſque loco *Mennam* conſtituit anno 536. Hic eodem anno *Agapeto* vitâ defuncto, (*b*) Synodum celebravit 6. Non. *Majas*; in qua cum *Anthimo Severus*, aliique damnati ſunt Hæretici, qui omnes *Juſtiniani* edicto relegati, incendio addictis eorum libris.

(*c*) *Agapeti* auditâ morte *Romæ* creatus eſt *Silverius Hormiſdæ* Papæ filius. At *Theodora* cum *Vigilio Romano* Diacono clam pacta de *Anthimo* reſtituendo, aliiſque fovendis Hæreticis, *Silverium* à *Beliſario* in exilium mitti, ac pro eo *Vigilium* fieri *Romanum* curavit Epiſcopum, (*d*) anno 538. Biennio pòſt *Silverio* in inſula *Palmaria* ærumnis & (*e*) inediâ necato, *Vigilius* legitimis comitiis Pontificatum recepit.

Hoc Pontifice celebris illa de tribus Capitulis exorta controverſia, ob quam quinta *Conſtantinopoli* generalis eſt peracta Synodus; cujus ordinem rei breviter exponam.

(*f*) Damnato *Neſtorio*, ejus fautores *Theodori Mopſveſtiæ* quondam Epiſcopi libros in vulgus ſparſerunt, quibus ita naturas in *Chriſto* duas aſſerebat, ut *Neſtoriano* errori ſuffragari videretur. De his libris altercati ſunt inter ſe *Catholici* paulò poſt *Epheſinam* Synodum; hinc *Armenis* Monachis *Theodorum* oppugnantibus, cum aliis pleriſque, & inter hos *Rabula Edeſſeno* Epiſcopo; inde *Joanne Antiocheno* aliiſque pro illo ſtantibus, nec non *Theodoſio* ipſo Imperatore.

(*g*) Ad hæc, *Ibas Edeſſenus* Epiſcopus *Rabulæ* ſucceſſor epiſtolam ſcripſit ad *Marim Perſam*, in qua *Cyrillum* perinde ac *Neſtorium* redarguit, ut & *Rabulam*, *Theodorum* verò magnoperè collaudat. Secutum eſt *Chalcedonenſe* Concilium; in quo *Ibas* à nonnullis judicio poſtulatus, & in *Berytenſi* abſolutus Synodo anno 448. denuò eſt receptus, poſtquam *Neſto-*

ria

rio & *Eutychi* anathema dixit; ac tum lecta illius eſt epiſtola, & eatenus tolerata quòd hæreticum in ea dogma nullum eſſet: quamvis enim *Cyrillum* perſtringeret, id ipſum tamen recenti adhuc Orientales inter & *Ægyptios* diſſidio condonari viſum eſt oportere. In eodem Concilio *Theodoretus*, qui in *Epheſino* Latrocinio à *Dioſcoro* depoſitus erat in conſeſſum eſt admiſſus; qui quidem flagrante illâ, quam dixi, *Joannis Antiocheni* & *Cyrilli* ſimultate, contra hujus Anathematiſmos duodecim aculeatum commentarium ediderat.

A 527. Chriſti ad 565.

3. *de Theodoreti ſcriptis contra Neſtorium.*

(*a*) Secundum hæc, *Paleſtinis* quibuſdam Monachis inſtantibus, unàque cum his *Pelagio Romanæ* ſedis Diacono & Apocriſiario, *Origenes Juſtiniani* decreto damnatus eſt; cui *Mennas Conſtantinopolitanus*, ac *Pelagius* ſubſcripſit; tum *Vigilius* ipſe *Romanus* Pontifex, ac cæteri Patriarchæ. Quæ res *Theodorum Cæſareenſem* Epiſcopum, *Origenis* & *Acephalorum* patronum, quo cum *Pelagius* ſimultatem habebat, vehementer offendit. Hic pro ea, quâ apud Imperatores valebat, gratia, auctor fuit, ut ad conciliandos cum *Catholicis Acephalos Theodorus Mopſveſtenus* in *Ibæ* laudatus epiſtola damnaretur, unà cum epiſtola ipſa, & *Theodoreti* libris contra *Cyrillum*. quòd cùm *Juſtiniano* redintegrandæ ſpe concordiæ valde placuiſſet, *Catholici* complures interceſſere, rati tribus illis condemnatis labefactari Synodi *Chalcedonenſis* auctoritatem, in qua & *Ibas* cum epiſtola ſua ac *Theodori* commendatione probatus erat, & *Theodoretus* ſedi ſuæ reſtitutus. Pervicit tamen Imperator, & anno 546. librum edidit, quo tria illa damnavit Capitula, eique *Mennam* ac cæteros Patriarchas coëgit ſubſcribere. (*b*) *Vigilium* verò *Romanum* Pont. excivit *Conſtantinopolim*; ac diu tergiverſantem in ſuam pertraxit ſententiam. Nam ſequente anno decretum edidit, quod *Judicatum* dicitur; in quo ſalvâ Synodi

a Liberatus c. 23.

b Meminit Procop. l. 3. p. 279.

Vigilius 3. Capitula agrè condemnat.

A 527. Chriſti ad 565. Synodi *Chalcedonenſis* reverentiâ, tria iſta Capitula damnavit. Inſtante porrò *Juſtiniano*, ut abſolutè ac ſine ulla Synodi mentione damnationem conciperet, *Vigilius* abnuit, & adverſus minas omnes & contumelias invicto animo perſtitit.

a Quinta Syn. Tom. 3. Conc. *Quinta Synodus.* (*a*) *Juſtinianus*, ut ei controverſiæ modum poneret generale Concilium indixit, quod quintum ordine celebratum eſt *Conſtantinopoli* anno 553. reclamante *Vigilio*, qui trium Capitulorum patrocinium adverſus Imperatorem reſumpſit. Eadem nihilominus ab quinta Synodo damnata ſunt; (*b*) & *Origenes* inſuper anathemati ſubjectus unà cum *Didymo* & *Evagrio*. *Vigilius*, quòd illius decreto ſubſcribere nollet, in exſilium ejectus eſt, ac plerique alii eadem ex cauſſa vexati: (*c*) præſertim *Afri* & *Illyricani*, qui in trium Capitulorum profeſſione pertinaciùs hæſerunt. (*d*) Synodus verò *Romanæ* tandem ſedis aſſenſione firmata ſuum inter Oecumenicas locum obtinuit. *Vigilius Narſetis* opera revocatus ab exſilio, dum *Romam* revertitur, in *Sicilia* calculi morbo periit poſt *C. Baſilii* 13. ait *Appendix Marcellini*, vel 17. ut habet *Victor*; quorum ille annus eſt *Chriſti* 554. hic 558.

b Cyrill. S. Sabba apud Sur. 5. Dec.

c Victor Tun. Facun. Her.

d Greg. Papa 1. ep. 24. & in aliis paſſim.

Mors Vigilii.

e Anaſtaſ. Sigeb. (*e*) Hunc *Pelagius* excepit; qui necis allatæ *Vigilio* ſuſpicionem publico ſuper Evangeliis & cruce jurejurando diſcuſſit.

CAPUT VIII.

Eruditi ac ſancti viri, quos Juſtiniani *ætas tulit, nec non Gentiles, qui doctrinâ inſignes exſtiterunt.*

f Sigeb. A. 528. CLARUERUNT *Juſtiniano* rerum potiente, doctrinâ morumque ſanctimoniâ (*f*) *Caſſiodorus* Senator, qui *Theodorico* Rege mortuo *Claſſenſis* Cœnobii Monachus factus eſt.

(*a*) Diony-

A 527. Chriſti ad 565.

(*a*) *Dionyſius Exiguus* Abbas, qui cyclum ſuum anno 526. condidit.

(*b*) *Facundus Hermianenſis* Epiſcopus, propugnator Capitulorum trium.

(*c*) *Liberatus* Eccleſiæ *Carthaginenſis* Archidiaconus ex eadem ſecta.

(*d*) *Victor Capuanus* Epiſcopus, qui *Victorium* Cycli annorum 532. conditorem refellit.

Victor Tununenſis Epiſcopus in *Africa* Chronici Scriptor.

Arator Poëta, qui *Vigilio* Papæ librum ſuum dicavit.

(*e*) Sanctitate celebres exſtitere in *Galliis* Epiſcopi, *Gildardus Rothomagenſis*, & ejus frater *Medardus Sueſſionenſis*, Epiſcopi; *Agericus Virdunenſis*. In Oriente *S. Sabbas*, in Occidente *Benedictus*, Abbates. (*f*) Hunc certum eſt ſub *Juſtino* & *Juſtiniano* vixiſſe, mortis annus incertus eſt. (*g*) Illuſtravit & *Gallias* ſanctitate mirabili *Radegundis*, quæ *Chlotarii* Regis nuptiis *Chriſti* paupertatem prætulit; eique in *Pictavienſi* Cœnobio ſe ipſam conſecravit.

Eodem *Juſtiniano* regnante *Procopius*, & *Agathias*, tùm *Marcellinus Comes*, Hiſtorici floruerunt. (*h*) Philoſophi *Damaſcius Syrus*, *Simplicius Cilix*, *Eulamius Phryx*, *Priſcianus Lydus*, *Hermias*, & *Diogenes*, *Phœnices*; *Iſidorus Gazæus*, Gentiles omnes. Qui *Perſarum* & *Choſroïs* exciti famâ, ad eos viſendos in Orientem profecti ſunt; ac ſpe ſuâ decepti, cùm illic publicè privatimque corruptiores, quàm apud ſuos, mores & inſtituta vidiſſent, domum rediere, ut ſcribit *Agathias*: (*i*) qui & *Choſroën* falsâ commendatione doctrinæ celebrem tunc fuiſſe prodit.

a Vide lib. 12. de Doct. Temp. cap. 3. & Append.
b Facun. in lib. ſuis.
c Liber. in Breviar. Tom. 8. Conc.
d Sigeb. Beda.
e Sigeb. A. 535.
S. Benedictus.
f Greg. 2. Dial.
g Greg. Turon. 3. Hiſt. c. 7.
S. Radegundis.
h Agath. 2. p. 65.
i Ibid. p. 62.

A 565. Chriſti ad 600.

CAPUT IX.

De Juſtino *juniore*, Tiberio, *ac* Mauricio; *& quæ in Orientali Imperio ſub illis acciderunt hiſtoriâ digna.*

Vide Par. 2. l. 2. c. 14.

Ab anno *Chriſti* 565. ad 600.

a Evagr. 5. Theoph. 1. Zonar. Cedr. Paul. Diac. lib. 16.

Iuſtinus junior.

b Victor Tunun.

VIgilantiâ (*a*) *Juſtiniani* ſorore & *Dulciſſimo* patre natus *Juſtinus*, ex *Curopalata* Imperator coronatus eſt eo, quo *Juſtinianus* exceſſit, anno 565. unà cum *Sophia* conjuge, *Theodoræ* uxoris *Juſtiniani* (*b*) nepte. Facili ac prompto in officia pietatis animo fuit, ſed à bellicis rebus alieno, legum amans ac juſtitiæ; quam Principum impotentiâ collapſam inſigni ſeveritatis exemplo reſtituit, cujus (*c*) *Cedrenus* meminit, & eſt omninò dignum quòd hic quoque legatur.

c Cedr. p. 319.

Iuſtini factum egregium

Cum ad *Juſtinum*, quoties è palatio publicè prodiret, de potentiorum injuriis queſtum undique cives accurrerent, ac de ea re ille ſæpè fruſtra ad Senatum retuliſſet, quidam ex eo ordine conſurgens, recepit ſe, ſi Præfectus Urbis fieret, & adeundi, quoties vellet, Imperatoris copia fieret, pérque eumdem poteſtate ſuâ liceret uti, circa menſem effecturum, nihil ut injuriarum ac querelarum in urbe reliquum foret; quòd ſi ulla cujuſpiam exſtaret, quam ad ſe perlatam ultus ipſe non eſſet, pœnâ ſe præſtare capitis velle. Conditione acceptâ, paulò pòſt plebeja mulier primarii cujuſdam viri nomen detulit, qui ſe bonis omnibus per fraudem & calumniam everterat. Is Præfecti juſſu ſecundò citatus, cùm nec ſtitiſſet ſe, & eâdem die ab Imperatore invitatus iiſſet ad convivium, è veſtigio Præfectus in regiam irrumpens, accumbentem Imperatorem pacti admonet. Qui cùm nihil ſe,

quo

quo minùs quicquid vellet ex lege faceret, prohibere dixiſſet, extemplo duci hominem imperat, & pro tribunali productum, ac convictum, verberibus affici, tum detonſo capite, vectum aſino, per urbem traduci, ejuſque fortunas omnes addici mulieri. Hoc cùm ſimiliter & in aliis inſtituiſſet, tantum omnibus terrorem fecit, ut ab injuriis deinceps abſtineretur. Tum Imperatorem adiens ille, *Ego*, inquit, *quod promiſeram, effeci: tu ſi lubet periculum facito.* Procedente mox *Juſtino*, cùm quieta latè eſſent omnia, neque quiſquam ampliùs obſtreperet, multùm collaudato homini Patriciam dignitatem ac Præfecturam urbanam in omnem vitam contulit. A 565. Chriſti ad 600.

Idem pacem cum *Avaribus* pactam haud tempeſtivè ſatis, annuâ negatâ penſione, ſolvit anno 566. *Perſicam* item longè majore Reipublicæ damno. (*a*) Nam bellum de honeſta cauſſa ſuſceptum anno 572. imprudenter ignavèque geſſiit.

(*b*) Anno 574. Indictione 8. jam à *Septembre* cœpta, ejuſque die 7. *Tiberium* Comitem Excubitorum renuntiavit *Cæſarem*; à quo deinceps adminiſtrata Reſpublica eſt. Nam *Juſtinus* acceptâ in Oriente clade conſternatus in phrenitin incidit: (*c*) quâ commotus *Choſroës* petenti *Sophiæ* triennales conceſſit inducias, ita ut in *Armenia* tantùm interim certarent. Ibi ergo circa annum 576. redintegrato bello, *Choſroës* à (*d*) *Juſtiniano* duce ſuperatus, & caſtris exutus eſt; ac tantum ea clade terroris accepit, ut lege perpetuâ ſanxerit, ne deinceps contra *Romanos* exercitum Rex ipſe duceret. Eam victoriam (*e*) nonnulli mortuo *Juſtino* contigiſſe volunt; ſed eo ſuperſtite, auctore tamen, qui tum gubernabat omnia, *Tiberio*, partam eſſe ſcribit *Simoccata*, *Evagrius*, & *Joannes Biclarienſis*.

a Evagr. 5. c. 7. Theoph. Paul. Diac. 16.

b Chro. Alex. Theoph. Simoc. 3. c. 11.

c Evagr. c. 12.

Cum Perſis bellatum.

d Simoc. 3. c. 13. & 14. Evagr. 5. c. 14. Theoph. Paul. Diac. 17.

e Theoph. Paul. Diac.

Juſtinus

Juſtinus ingraveſcente morbo, (*a*) Indict. 12. *Septembris* 26. die (hic eſt annus 578.) *Tiberium* ex *Cæſare* creavit *Auguſtum*, & *Octobri* ſequente, die 4. exceſſit è vivis, cùm annos 13. uno menſe minùs imperaſſet.

a Chro. Alex. Theop. Paul. Diac.

Tiberius Imper.

(*b*) *Tiberius* ergo genere *Thrax* ſolus imperare cœpit anno 578. Quem Hiſtorici omnes ab lenitate, juſtitiâ, munificentiâ, pietate, cæteriſque Imperatore dignis virtutibus enixè prædicant. Initio imperii, *Sophiam* occultè ſibi parantem inſidias privatam ad ſortem redegit. (*c*) *Perſas Romanam* pacem ſuperbe reſpuentes duce *Mauricio* cecîdit; & quæ *Juſtiniano* Imperatore ab illis erant occupata, recepit anno imperii quarto. *Narſetis* theſauros ab eo repertos ſcribit *Diaconus*. Imperavit poſt obitum *Juſtini* annos 3. menſéſque circiter 10. Quippe anno 582. (*d*) Indict. 15. *Auguſti* menſis die 14. ex morbo periit; cùm pridie *Mauricio Conſtantinam* filiam conjugem dediſſet, ac ſucceſſorem ſibi deſignaſſet, coronatis ambobus.

b Evagr. 5. Theoph. Paul. Diac. Zonar. Cedr.

c Theoph. Joan. Biclar.

d Chro. Alex. Vità S. Eutychi.

Mauricius.

Mauricius, (*e*) è *Cappadocia* oriundus oppido *Arabiſſo*, fit anno *Chiſti* 582. *Romanorum* Imperator, virtute ac rei militaris ſcientiâ commendatus. Sed utrumque decus fœda labes avaritiæ deformavit; quæ & poſtremò in ejus vertit exitium. Bellum cum *Perſis Juſtino* Imperatore ſuſceptum, per *Philippicum* ducem aliòſque feliciter adminiſtravit.

e Evagr. 5. c. 19. Simocatta.

(*f*) Præcipua *Romano* duce parta victoria eſt anno 8. *Mauricii*, Indict. 7. adeòque anno *Chriſti* 589. Ob quam iratus *Hormiſdas Baramo* duci muliebrem ſtolam per ludibrium miſit. qui ab illo cum exercitu defecit. Interim ab *Vindoë* comprehenſus *Hormiſdas*, & paulò pòſt à *Choſroë* filio excæcatus; ac demùm, quòd nullum imprecandi finem faceret, fuſtuario necatus eſt. *Choſroës* ob parricidium inviſus ſuis, ac *Baramo* in eum inſurgente, ad

f Simoc. 5. c. 6. Theoph. Paul. Diac. lib. 17.

Choſroës patrem necat.

ad *Mauricium* confugit: â quo adoptatus in filium, & *Narſetis* operâ victo *Baramo*, reſtitutus eſt in regnum. Ita *Perſico* bello anno eodem 589. finis eſt impoſitus; quod viginti annos duraſſe haud ſatis accuratè (*a*) *Simocatta* ſcripſit. Cœptum eſt enim anno 572. ac duodeviginti perſeveravit annos. A 565. Chriſti ad 600. *a* Simoc. 3. c. 9.

Perſico bello ſucceſſit *Avaricum*, imminente *Chagano Avarum* Rege; cùm & *Sclavini* interim & *Bulgari Romanos* laceſſerent.

Avarico bello dux *Comentiolus* (*b*) ſeditioſorum aliquot millia leviùs armata juſſu *Mauricii* Barbaris objecit; quibus partim cæſis, partim captis, *Chaganus* perexiguâ in captivorum pretium taxatâ pecuniâ quòd eos redimere Imperator nollet, jugulavit omnes anno *Chriſti* 600. (*c*) Indictione 3. Senſit ob tantam immanitatem infenſum ſibi Numen eſſe *Mauricius*. Itaque, ut erat religioſus ac pius, miſſis per Monaſteria ſacráque loca omnia literis, orari Deum juſſit, ut admiſſi illius delicti vivus potiùs, quàm mortuus, pœnas perſolveret, quod illi ex voto Deus indulſit. *Avaricum bellum.* *b* Theph. Paul. Diac. 17. c. 29. Chron. Alex. Zonar. *Mauricii avaritia.* *c* Theoph. Simoc. 8. c 11.

Anno quippe 602. (*d*) Indict. 6. *Novembri* menſe, *Phocas* quidam Centurio, linguâ promtus, ob idque vulgo militum acceptus, concitato in *Mauricium* exercitu, ſalutatus eſt Imperator, ac 27. die menſis ejuſdem, feriâ 3. *Mauricius*, trucidatis in conſpectu ejus filiis, ad *Chalcedonem* capite plectitur. *Conſtantinâ* verò ejus uxor triennio pòſt, (*e*) Indictione 8. perimitur, unàque tres ejus filiæ. *d* Chron. Alex. *Mauricii miſerandus obitus.* *e* Chron. Alex.

(*f*) Non alius Imperator aut acerbiorem fortunam expertus eſt, aut toleravit conſtantiùs. Una vox in tanta ſuorum carnificina illius eſt excepta, *Juſtus es Domine*, *& rectum judicium tuum*. Quin etiam unum ex ejus filiis infantem adhuc occultante nutrice, ac ſuum pro illo ad necem objiciente filium, fraudem ultrò *Mauricius* detexit, nec alienum eſt *f* Simoc. l. 8. c. 11. Theoph. Paul. Diac. 17. c. 32. Zonar. Cedr.

paſ-

A 565. Chriſti ad 600. paſſus occidi. Imperavit annos 20. menſes tres, ac dies aliquot.

CAPUT X.

Quæ in Occidente Imperatoribus Juſtino *II.* Tiberio, *ac* Mauricio *geſta ſunt. Ac primùm* Langobardorum *in* Italia *regnum, déque* Narſetibus *tribus; tum de Exarchis* Ravennatibus.

a Paulus VVarnef. l. 1. c. 9. b Id. c. 1. c Proſp. LANGOBARDI (*a*) à prolixa barba nominati, cùm *Winili* antea dicerentur, (*b*) è *Scandinavia*, indidem, unde & *Gothi*, *Vandali*, *Rugi*, *Heruli*, *Turcilingi*, profecti ſunt. Illi (*c*) *Iboreâ* & *Aione* ducibus, Coſſ. *Auſonio* & *Olybrio*, hoc eſt anno *Chriſti* 379. devictis *Vandalis*, varias ſedes occuparunt; ac demùm *Audoino* Rege, qui nonus à (*d*) *Paulo* numeratur, *Pannoniam* invaſerunt (*e*) anno *Chriſti* 526. Fœdere cum *Romanis* inito, eorum adjuti opibus, contra *Gepidas* ſecunda prælia fecerunt anno, ut ſcribit (*f*) *Procopius*, belli *Gothici* 14. & 17. *Chriſti* 548. & 551. ac viciſſim *Romanis* & ipſi bello eodem *Gotbico* ſubſidio venerunt. (*g*) Quo tempore *Narſes* in *Italiam* miſſus cum *Gothis* debellavit, occiſo eorum Rege *Totilâ*, anno, ut ſuprà memoravi, 552. Sed cùm belluarum ritu totâ *Italiâ* graſſarentur, ac ferro flammiſque cuncta vaſtantes ſacras ipſas ædes ſtupris polluerent, *Narſes* eos à ſe quàm primùm dimiſit in *Pannoniam*. Regnabat tunc *Langobardis Audoinus*, cujus filius *Alboinus* primus in *Italiam Juſtino* II. imperante pervenit anno *Chriſti* 568. Indictione 1. quo anno Paſcha Calendis *Aprilis* celebratum eſt. Ita (*h*) *Paulus Warnefridus*. Sequente anno, Indictione 3. ineunte, *Liguriam* penè omnem, præter maritimas urbes, expugnavit, *Mediolanum* ingreſſus, *Ticinum*

d Paulus VVarnef. l. 1. c. 22. e Idem l. 2. c. 7. f Procop. p. 307. & p. 3[illegible]c. g Procop. p. 361. VVarnef. 2. c. 1.

Langobardorum in Italiam adventus.

h VVarnef. 2. c. 7. & 25. & Paul. Diac. in Miſc. 16. c. 35.

num obſedit triennio toto; quo demùm oppido potitus eſt anno 572. ac deinceps reliquam pervagatus *Italiam*, (*a*) præter *Romam* & *Ravennam* cuncta propemodum occupavit. Hic affinitate *Chlothario* junctus eſt *Chlodovei* filio, (*b*) cujus *Chlothoſindam* filiam in matrimonio habuit. Eâ mortuâ, *Roſemundam* duxit *Cunicmundi Gepidarum* Regis, quem ſuapte manu peremerat, filiam; cujus inſidiis occiſus eſt, cùm annos tres & ſex menſes in *Italia* regnaſſet; ſive ab ejus ingreſſu ſeptimum attigiſſet, ut (*c*) *Gregorius* noſter prodidit. Itaque periit anno 572. (*d*) *Roſemunda* cum theſauris *Alboini*, & adultero ſuo *Hermige*, ad *Longinum* Exarchum *Ravennam* fugiens, ejus ſuaſu venenum illi propinavit; cujus hauſtâ parte, reliquum eam *Hermigis* ſtricto gladio coëgit bibere. Sic adulteri ambo nefarii parricidii pœnas dederunt.

A 565. Christi ad 600.

a VVarnef. 2. c. 62.

b Greg. Turon. 4. c. 35. Paul. VVarnef. l. 1. ſub finem. & l. 2. c. 28.

c Greg. Turon. c. 35.

d VVarnef.

Hujus *Langobardicæ* irruptionis auctorem fuiſſe *Narſetem* Patricium ſpadonem, à quo *Gothicum* in *Italia* deletum eſt regnum, aſſerit (*e*) *Anaſtaſius* & *Warnefridus*. Cùm enim ab *Romanis* apud *Juſtinum* in crimen adductus, Imperatricis *Sophiæ* contumelioſis literis ad lanarum penſa, ut Eunuchum decebat, redire juſſus eſſet, talem ſe illi telam ordiri reſpondit, quam nec ipſa neque vir ejus umquam retexerent, atque ita *Langobardos* ad invadendam excivit *Italiam*. Hæc *Warnefridus*. Quæ ab nonnullis eo refelli putantur, quòd *Narſes Conſtantinopoli* tum degeret, ut *Corippus* affirmat, quodque idem deinceps in ea urbe reſederit, Imperatoribus longè cariſſimus; donec à *Phoca* anno 605. vivus concrematus eſt, ut ſcribit *Theophanes*. Verùm plures ejuſdem nominis hiſtoria temporum illorum exhibet. *Juſtiniano* quippe Imperatore *Narſetes* duos fuiſſe meminit (*f*) *Procopius*; quorum alter ſpado & ærarii Quæſtor jam erat anno

e Anaſtaſ. in Joan. 3. VVarnef. c. 25.

Narſetis hiſtoria.

f Procop. 1. Perſ. p. 25. & 2. Goth. p. 280.

A. 565. Chriſti ad 600. anno 4. *Juſtiniani*, *Chriſti* 530. à quo *Gothorum* res everſæ ſunt in *Italia*, occiſo *Totilâ* anno 553. ut ſuprà demonſtravi, (*a*) atque hic genere fuit *Perſarmenus*. Alter indidem oriundus, cum fratre *Aratio* & matre ſua defecit ad *Romanos* anno eodem 4. *Juſtiniani*, & à priori *Narſete* eſt exceptus. Ex his priorem illum anno *Chriſti* 572. mortuum eſſe narrat *Anaſtaſius*, poſtquam *Langobardos* evocavit. De poſterioris obitu non memini legere. *Corippus* de *Juſtini* II. Conſulatu agens, ejus armigerum nominat *Narſetem*, qui, ut ibidem canit,

Narſetes duo, imo tres.

a Procop. 1. Perſ. p. 25.

Comptus cæſarie, formâque inſignis, & ore,
Aureus omnis erat.———

Non poteſt hic eſſe ſpado ille qui tum vetulus erat & deformis. Sed nec *Aratii* poſterior ille germanus; niſi tunc, cùm ad *Romanos* tranſiit, penè fuiſſe puerum velimus. Hujus ergo filium fuiſſe haud abſurda ſuſpicio eſt, ad quem (*b*) *S. Gregorius* epiſtolam dedit; niſi mavis ad ipſum hujus pertinere patrem. Eumdem porrò *Narſetem* poſterioris filium arbitror à *Phoca* vivum eſſe combuſtum. Quem qui putant Eunuchum illum longè celeberrimum fuiſſe, vehementer errant, ut inter alios *Conſtantinus Manaſſes*.

b Greg. l. 1. ep. 6.

Ut ad *Langobardos* redeam, hi paulatim *Italiam* obtinuerunt, *Româ*, uti dictum eſt, *Ravennâ*que exceptis, ab iiſque tractum *Langobardiæ* nomen penes amplam *Italiæ* provinciam hodieque reſidet. Regnatum ab illis eſt annis 206. (*c*) Poſtremus enim Rex *Deſiderius* à *Carolo Magno Francorum* Rege victus anno 773. & incluſus *Ticino*, ſequenti anno, urbe captâ, in *Gallias* eſt abductus. Ejus filius *Adalgiſus Conſtantinopolim* fugit; ubi à *Conſtantino Copronymo* Patriciatus honorem eſt adeptus. Quod Annales noſtri teſtantur, nec non *Paulus Warnefridus*.

c Paulus VVarneſ. l. 6. ult.

Eodem

Eodem porrò tempore, quo *Langobardi* in *Italia* dominabantur, *Ravennam* Exarchi tenuerunt. *Græci* erant Præfecti, qui *Conſtantinopoli* ab Imperatore mitti conſueverant; & utcumque *Langobardis* reſiſtentes, reliquias illic imperii tutabantur, ſed per impotentiam & avaritiam majora, quàm hoſtes ipſi, damna ſuis afferebant. A 565. Chriſti ad 600. *Exarchi Ravennæ.*

Ergo ſub annum 568. (*a*) *Longinus* Patricius primus *Ravennæ* Exarchus mittitur, amoto *Narſete*, *Juſtino* imperante Juniore. Poſtremus *Eutychius* fuit, ſub quo *Aiſtulphus Langobardorum* Rex *Ravennam* armis occupavit (*b*) circa annum 752. Hâc ratione annos circiter 185. Exarchi *Græci Ravennæ* præfuerunt.

a Rubeus l. 3. & 4. VVarnef. l. 1. c. 29.

b Rubeus l. 4. p. 221.

Caput XI.

Quæ in Francia *&* Hiſpania *interim geſta ab anno circiter* 565. *ad* 600. *ubi de* Chlotharii *filiis quatuor* Chariberto, Chilperico, Sigeberto, Gunthramno, *ac* Sigeberti *poſteris*; *tum de* Leuvigildo Hiſpaniæ *Rege*, Hermenegildo, *ac* Ricaredo.

Chlotharii filiis quatuor totidem in partes diviſa *Gallia* parebat, uti (*c*) ſuprà memoravimus. Horum peſſimi fuere *Charibertus* & *Chilpericus*: in quibus præter libidinum impunitatem ac licentiam, regium nihil agnoſceres. (*d*) Horum ut indecora conjugia exemplo ſuo reprehenderet, *Athanagildi Viſigothorum* in *Hiſpania* Regis affinitatem *Sigebertus* expetiit, ductâ *Brunechilde* illius filiâ. (*e*) Quem *Chilpericus* imitatus ſororem ejus *Gaſuntham* paulò pòſt adſcivit, *Fredegunde* rejectâ pellice. cujus deinde blanditiis irretitus, innocentem fœminam vitâ privavit, ejuſque loco pellicem accepit. Ob id regno pulſum à fratribus fuiſſe *Gregorius* narrat, quod tamen ſubinde recepit.

Vide Par. 2. l. 4. c. 15.

c cap 6.

d G reg. 4. c. 25. Aim. 3. c. 4.

e Greg. 4 c. 18. Aim. 3. c. 5.

Has

A 565. Chriſti ad 600.

Has amborum fratrum nuptias *Chronicon Sigeberti* in annum rejicere videtur 569. Verùm *Athanagildus*, quo auctore ambæ iſtæ nupſerunt, ut ait *Gregorius*, ante annum illum obiit, (*a*) videlicet *Juſtini* 2. adeòque anno *Chriſti* 567. quo *Liuba* ſucceſſit.

a Joann. Biclar. Iſidor. in Chron.

Charibertus excommunicatur, & moritur.

Charibertus ob legitimam repudiatam conjugem *Ingobertam*, ac *Meroſledis* ejúſque deinceps ſororis iterata conjugia, à *S. Germano Pariſiorum* Epiſcopo ſacris interdictus apud *Blaviam* in *Santonibus* obiit (*b*) regni anno nono: proinde *Chriſti* circiter 570. (*c*) cujus regnum fratres ejus inter ſe partiti ſunt.

b Sigeb. in Chron.

c Greg. 4. c. 26. Aim. 3. c. 2.

d Greg. 4. c. 23.

Chilpericus ac *Sigebertus* perpetui invicem hoſtes frequentiora ſecum, quàm cum exteris, bella geſſerunt. (*d*) Hic dum *Hunnos* armis perſequitur, *Chilpericus* abſentis aliquot invadit urbes. Neque tamen hâc diu victoriâ gaviſus eſt. Reverſus enim *Sigebertus*, *Sueſſionum* oppidum, inque eo *Theodebertum Chilperici* ex *Audovera* filium capit: quem, exacto priùs jurejurando, ne contra ſe deinceps arma caperet, vertente anno remiſit. Id paulò ante *Brunechildis* nuptias evenit.

e Greg. Sigeb. & Aimoin.

Civile alterum bellum poſt *Chariberti* mortem à *Chilperico* eſt ortum; (*e*) qui *Turonos Pictavóſque*, quos ex fraterni partitione regni *Sigebertus* ſortitò ceperat, hoſtiliter invaſit. Sed *Sigebertus*, conjunctis cum *Guntramno* viribus, per *Eunium* cognomento *Mummolum* fortiſſimum eâ tempeſtate ducem cuncta recuperavit, ſub annum, quo *Charibertus* obiit, *Chriſti* 570. Quinto pòſt anno, poſt *Alboini* cædem, (ut (*f*) *Warnefridus* ſignificat) *Chriſti* 574. vel ſequenti, (*g*) *Langobardorum* Reguli aliquot ex decem illis, qui *Alboino* ſucceſſerunt, in *Gallias* eruperunt, & *Burgundiones* cædibus ac populationibus infeſtarunt. Sed eos *Mummolus* ad *Ebredunum* concîdit. Nec multò poſtea (*h*) *Saxones*, qui ſe *Langobardis*

f Greg. 4. c. 40.

g Lib. 2. c. 32. & l. 35. c. 1.

h Greg. 4. c. 36. & ſeq. VVarnef. l. 3. c. 16. & ſeq.

bardis adjunxerant, non minori ſtrage compreſſit. A 565. Chriſti ad 600.

(*a*) Tertium civile bellum movit idem *Chilpericus*, occupatis, hoſtilitérque vaſtatis per *Theodebertum* filium *Turonis*, *Pictavis*, *Lemovicinis*, *Cadurcinis*, aliiſque *Sigeberti* provinciis. Quibus ille permotus *Trans-Rhenanis* ad auxilium excitis populis, *Chilpericum Guntramni* licèt auxilio fretum ita perterruit, pacem ut ultrò reſtitutis omnibus peteret. Sed ea poſt annum unum ab eodem rupta *Chilperico* eſt, qui in belli ſocietatem *Guntramnum* iterum adduxit. Verùm eo facilè reconciliato, *Sigebertus Chilpericum* fugavit; omnibuſque latè *Pariſios* ac *Rhotomagum* uſque redactis in poteſtatem, à *Francis* ſolemni ritu impoſitus clypeo, Rex *Chilperici* in locum acclamatus eſt. Hinc ad *Tornacum* in *Nerviis* obſidendum præmiſſis copiis, quâ ſe urbe *Chilpericus* cum uxore liberiſque ſepſerat, à ſicariis duobus, quos *Fredegundis* ſubmiſerat, tinctis veneno cultris confoſſus eſt, (*b*) anno regni 14. ætatis 40. *Chriſti* 575. Erat tum *Lutetiæ Brunechildis*; cujus filius *Childebertus* (*c*) quinquennis puer à *Gundobaldo* duce furtim paternum ad *Auſtraſiæ* regnum abducitur. *Brunechildis* omnibus à *Chilperico* ſpoliata *Rothomagum* relegatur. (*d*) Cujus captus amore *Meroveus Chilperici* filius eam patre inſcio ducit uxorem: ac poſtremò miſſis ad illum comprehendendum militibus, ne in patris poteſtatem veniret, cuidam familiari ſuo trucidandum ſe præbuit anno *Chriſti* 577. ut ex annis *Childeberti* conſtat (*e*) à *Gregorio* numeratis: nec non è Paſchate, (*f*) quod anno iſto celebratum ait in *Galliis* 14. Cal. *Majas*; in *Hiſpania* 12. Cal. *Aprilis*.

a Greg. 4 c. 42. & ſeq. Aimoin. 3. c. 14.

Sigeberti nex.

b Greg. fine l. 4.

c Greg. 5. c. 1.

d Greg. 5. c. 2. 14. 19. Aimoin. 3. c. 14. & 15.

e Greg. 5. c. 6. & 26.

f Cap. 17.

Interim *Childebertus* ſub matris tutela *Brunechildis* in *Auſtraſia* regnabat; qui cum patruis identidem bella ſuſcepit. (*g*) *Chilpericus* cùm natum ſibi è *Fredegunde Chlotharium* vi-

Childebertus Sigeberti filius.

g Greg. 6. c. 41.

diſſet, quarto pòſt menſe ſub noctem à ſicariis è venatione rediens occiditur anno *Chriſti* 584. nempe nono *Childeberti* anno, ut (*a*) *Gregorius* narrat; cujus hodièque ſepulchrum in Baſilica *S. Vincentii* ad Urbem cernitur. (*b*) Dicitur ea cædes ab *Landerico Fredegundis* adultero ejus eſſe conſilio facta: quod *Gregorius* tacuit, (*c*) qui hoc unum ſcribit, illam à *Childeberto* poſtulatam ad cauſſam dicendam fuiſſe, & quo minus id fieret, interceſſiſſe *Guntramnum*. (*d*) Hunc verò accitum à *Fredegunde Lutetiam*, *Chariberti* & *Chilperici* regna cepiſſe. Tutelam quippe *Chlotharii* II. *Chilperici* filii ſuſcepit; qui eodem, quo pater interfectus eſt, anno natus, (*e*) Rex ætatis quarto menſe renuntiatur.

Secundùm hæc (*f*) *Childebertus* contra *Langobardos* auctoratus à *Mauricio*, metu illos ad deditionem impulit. Sed cùm anno (*g*) regni ſui 13. rurſus in eos miſiſſet exercitum, penè univerſus profligatus eſt (*h*) Nihilo ſecundiore contra *Gothos* uſus eſt fortunâ *Guntramnus*, qui in *Septimaniam*, quæ tum *Gothicæ* ditionis erat, copias miſit. Eæ, quacumque iter habuerunt, ſacra profanáque omnia hoſtili more populatæ, ſcelus hoc magnis ſuis cladibus expiarunt (*i*) anno *Childeberti* 10. *Chriſti* 586.

(*k*) Tum anno pòſt quarto, *Chriſti* 589. tentatâ iterum *Septimaniâ*, *Guntramni* exercitus majori ſtrage conciſus eſt. Dux erat *Gothorum Claudius*; quem cum trecentis haud ampliùs viris ſexaginta *Francorum* fudiſſe millia, auctor eſt *Joannes Biclarienſis*. Quod non eſt ſimile vero.

(*l*) *Guntramnus* anno *Chriſti* 593. vel 594. moritur 5. Cal. *Aprilis*, illuſtri pietatis ac virtutum cæterarum relictâ memoriâ; quæ (*m*) Eccleſiaſticis commendata tabulis, 28. *Martii* quotannis repetitur. Ejus regnum ad *Childebertum*

debertum pervenit. Hic adverſus *Chlotharium*, ejùſque matrem *Fredegundem*, veteres perſecutus inimicitias validum inſtruxit exercitum. A 565. Chriſti ad 600.
(*a*) *Fredegundis* ſupra muliebrem indolem audax fœmina, Regem, quem in ulnis geſtabat, oſtentans *Chlotharium*, tantum illis fecit animorum, ut ex improviſo impetu in hoſtes facto, ingenti eorum cæde victoriam pepererint. Erat tùm *Chlotharius* annos natus ſaltem novem, ut qui anno *Chriſti* ſit ortus 584. ut ſuprà docuimùs. *a* Aimoin. 3. c. 82.

(*b*) *Childebertus* anno quarto ab *Guntramni* obitu, *Chriſti* 596. cum uxore veneno tollitur. Cui *Theodebertus* ac *Theodoricus* ejus filii ſucceſſere, ſub *Brunechildis* aviæ tutela. (*c*) *Fredegundis* verò, *Lutetiâ* captâ, cum finitimis aliis oppidis, amborum fratrum in *Chlotharii* filii perniciem conjunctos fudit exercitus; ac ſequenti anno vitâ functa ad urbem *Lutetiam* in S. *Vincentii* æde ſepelitur. *b* Aimoin. 3. c. 84. Fredeg. c. 16. *c* Aimoin. 3. c. 86. Fredeg. c. 17.

(*d*) *Childeberti* filii, inſtigante aviâ, *Chlotharium* oppugnant, & acie victum maximâ parte regni cogunt cedere. *d* Fred. c. 20. Aim. 3. c. 87.

At in *Hiſpania* *Leovigildus* à *Liuba* patre in regni conſortium acceptus (*e*) anno *Juſtini* tertio, *Chriſti* 564. *Goſuintham* *Athanagildi* conjugem duxit; cùm jam ex *Theodoſia* *Severiani* ducis *Carthaginenſis* filia, (*f*) SS. *Leandri* & *Iſidori* ſorore, liberos haberet duos, *Hermenigildum*, & *Ricaredum*. Atque is *Gothorum* in *Hiſpania* res plurimùm virtute bellicâ & victoriis amplificavit. Sed *Ariano* imbutus veneno *Catholicos* crudeliter inſecutus eſt; adeo ut *Hermenigildum* eam ob cauſſam morte damnaverit. Huic (*g*) *Ingundis* *Sigeberti* *Metenſium* Regis filia nupſerat, cujus hortatu *Catholica* pietate *Arianam* mutavit hæreſin, ac patris offenſionem inſidiaſque veritus, ab eo defecit, & ab *Romanis* ſubſidium petiit, atque ad *Tiberium* Imperatorem legatum miſit S. *Leandrum*. *e* Joan. Biclar. Iſid. Roder. Tolet. 3. c. 14. *Leovigildus*. *f* Joan. Vaſeus in Chron. *g* Greg. Turon. 5. c. 39. & l. 8. c. 28.

A 565. Chriſti ad 600. *Hermenigildus à patre necatur.* drum. Sed cunctantibus illis, *Leovigildus* interim *Hermenegildum* bello perſecutus in poteſtatem redegit, ac *Valentiam* relegavit (*a*) anno 2. *Mauricii* Imperatoris, *Chriſti* 584. & ſequente anno, ipsâ nocte Paſchatis, quod *Aprilis* 15. anno 585. contigit, cum *Arianis* communicare detrectantem vitâ privavit. Cujus mortem plurimis illùſtratam miraculis (*b*) *Gregorius* Papa teſtatur. Martyrii porrò neque *Biclarienſis*, neque *Turonenſis Gregorius* meminere.

Leovigildus (*c*) quarto *Mauricii* anno, *Chriſti* 585. *Toleti* moritur, ejùſque loco regnavit *Ricaredus*; (*d*) cui moriens mandaſſe pater dicitur, *Catholicam* ut fidem amplecteretur, quod ſtatim, auctore *Leandro*, tanto ardore perfecit, ut regnum omne paullatim ad Eccleſiæ *Catholicæ* communionem adjunxerit. Idem bello inclytus *Gothorum* firmavit atque auxit imperium. Pace ab Rege *Guntramno* fruſtrà petitâ, illatum ab eo bellum fortiter repulit, uti ſuprà demonſtravimus. *Ricaredi pietas.*

a Joan. Biclar. Greg. Tur. 8. c. 28. VVarnefr. 3. de geſt. Long. c. 21.

b Greg. P. 3. Dial. c. 31.

c Biclar. Iſid. in Chron.

d Turon. 8. c. 46.

CAPUT XII.

Eccleſiaſticarum rerum præcipua quæque, tum illuſtres aliquot ſanctitate doctrinâque viri ab anno 565. ad 600.

ULTIMO *Juſtiniani* anno, *Chriſti* 565. (*e*) *Eutychius Conſtantinopolitanus* Epiſcopus, vir ſanctus, quòd Imperatoris damnaret hæreſin, ſede ſuâ ejectus eſt *Januarii* 22. & *Amaſeam* deportatus, ac poſt annos 13. à *Juſtino* reſtitutus, *Octobris* 3. (*f*) Indict. 11. *Chriſti* 577. *Tiberii* extremo anno moritur, *Chriſti* 582. Hic ille eſt *Eutychius*, quem de reſurrectione haud rectè ſentientem (*g*) dedocuit *Gregorius* *Pelagii* tum Pontificis Apocriſiarius, (*h*) Pontifex & ipſe pòſt factus anno 590. Qui cùm illam *S. Eutychius.*

e Euſt. in ejus Vita apud Sur. Apr. 6.

f Theoph. Cedren.

g Joan. Diac. in Vit. Greg.

h Greg. Turon. l. 10. c. 1.

illam dignitatem quibus poterat rationibus incaſſum vitaſſet, tantas in ea res geſſit, ut meritò *Magni* cognomen tributum illi fuerit.

A 565. Chriſti ad 600.

(*a*) In *Galliis Sagittarius* & *Salonius*, ille *Ebredunenſis*, hic *Vapingenſis* Epiſcopi, ob ſcelera ſua, tùm quòd armati militum more præliarentur, in *Lugdunenſi* 2. Synodo epiſcopatus honore privati ſunt (*b*) anno *Guntramni* 6. qui eſt *Chriſti* 567. Sed ad *Joannem* provocantes, ejus juſſu reſtituti; ad extremum, quòd in flagitiis perſeverarent, in *Cabillonenſi* Concilio rurſus omni dignitate ſpoliati ſunt, anno (ut ait (*c*) *Gregorius*) *Childeberti* quarto, *Guntramni* & *Chilperici* 18. qui fuit *Chriſti* 579.

Sagittarius & Salonius.

Auguſtoriti Pictonum obiit (*d*) *S. Radegundis* 14. *Auguſti*, feriâ 4. ut ejus Acta nos docent, anno *Chriſti* 587. (*e*) nempe 12. *Childeberti*. Cujus in Monaſterio nonnullæ ſtirpe regiâ ortæ virgines erant; quæ poſt illius obitum adverſus Cœnobii Præſidem *Leuboveram* elatæ ſuperbiâ, primùm ab ea diſceſſerunt; tùm immiſſis in Monaſterium ſatellitibus, ac direptis omnibus, *Leuboveram* inde per vim abſtraxerunt. Tandem *Childeberti* juſſu in *Pictavis* Epiſcoporum collecto Concilio, à communione rejectæ ſunt, & *Leubovera* priſtinum in locum reſtituta. (*f*) Id anno 14. *Childeberti*, *Chriſti* 589. cœptum, ſequente terminatum videtur.

Turba in S. Radegundis monaſterio.

In *Britannia* inſula, *Chriſtiana* religio multùm propagata eſt *Columbani* viri ſanctiſſimi labore ac ſtudio; qui profectus ex *Hibernia*, Septentrionales *Pictos* ad eam tranſtulit (*g*) anno 585. *Anglo-ſaxones* verò, qui Auſtralem inſulæ partem olim occuparant, *S. Gregorius* Pontifex *Romanus* (*h*) eamdem convertit ad fidem miſſo illuc *Auguſtino*, aliiſque Monachis anno *Mauricii* 14. *Chriſti* 596.

D. Columbanus.

Præter hos eximiè ſancti ætate illâ floruerunt, *Gre-*

a Greg. Turon. 5. c. 21.
b Conc. Lugd. c. 2. Tom. 1. Conc. Gall. p. 325.
c Greg. Turon. 5. c. 28.
d Greg. Tur. 9. c. 2.
e Greg. 8. c. 43.
f Patet ex Greg. 9. c. 26. 39. & ſeq. & l. 10. c. 15. & 16.
g Beda l. 3. Hiſt. Angl. c. 4.
h Beda. l. 1. c. 23. & ſeq. Joan. Diac. in Vita S. Greg. l. 2. c. 34.
Greg. Papa Epiſt. l. 5. ep. 52. & ſeq.

A 565. Chriſti ad 600. *Gregorius* alter in *Gallia Turonenſis* Epiſcopus; *Germanus* Pariſienſis (*a*) qui anno primo *Childeberti Chriſti* 576. obiit; (*b*) *Salvius Albigenſis* eodem, quo *Chilpericus*, anno mortuus, *Chriſti* 584. (*c*) *Dumnolus Cenomanenſis*; (*d*) *Sulpitius Bituricenſis*. Hi omnes Epiſcopi fuerunt. Præter hos eaſdem illuſtravere *Gallias Hoſpitius Nicææ* (*e*) incluſam vitam agens; *Eparchius Ingoliſmæ* pari inſtituto vitæ mirabilis, aliique complures.

a Greg. Tur. l. 5. c. 6. & 8. *b* Greg. l. 7. 1. *c* Greg. c. 9. *d* Id. l. 6. c. 39. *e* Id. c. 6. *f* Evagr. 5. c. 5. *g* Niceph. Chron. *h* Greg. 5. c. 38.

In Oriente (*f*) *S. Anaſtaſius Sinaïta Antiochenus* Epiſcopus; (*g*) *Eulogius Alexandrinus*; ambo *Gregorio Magno* familiares. In *Hiſpaniis Leander Hiſpalenſis* Epiſcopus, (*h*) *S. Martinus Gallecienſis*, qui anno 580. obiit, cùm 30. annos ſedem illam tenuiſſet, indidem unde & magnus ille *Turonenſis* Antiſtes, è *Pannonia* ſcilicet, oriundus, doctrinâque præſtans.

CAPUT XIII.

A. 600. Chriſti ad 641. *De rebus Orientalis Imperii ab anno* 600. *ad* 641. *ſub Imperatoribus* Phoca *&* Heraclio: *déque* Muhammede Arabum *ſectæ conditore*; *&* Monothelitarum *origine*.

Phocas. PHOCAS occiſo *Mauricio* eâdem, quâ ſibi quæſierat, immanitate adminiſtravit imperium annis ferè octo. Cœpit enim *Chriſti* 602. (*i*) Indictione 6. *Novembris* die 23. feriâ 6. quâ illum *Cyriacus* Patriarcha coronavit: & ab *Heraclio* captus interfectuſque anno 610. Indictione 14.

(*k*) Eo regnante *Choſroës Perſarum* Rex, tanquam *Mauricii* necem, quo cum magnis ejus in ſe meritis pacem fecerat, in auctores vindicaret, *Romanos* populatus eſt fines; ac torrentis inſtar cuncta rapiens, *Chalcedonem* uſque in *Bithyniam* pervaſit: cùm *Phocas* interea rerum omnium ſecurus ac domi ſedens obſce-

i Chron. Alex. Theoph. Paul. Diac. l. 17. Zonar. Cedren. *k* Iidem Auctores.

obſcenis ſe libidinibus ac principum cruore ſatiaret. Hoc cùm ferri diutiùs non poſſet, (*a*) *Heraclius Heraclii* filius Præfectus *Africæ*, anno (uti diximus) 610. *Octobri* menſe, inde ſolvens, *Conſtantinopolim* obtinet, comprehenſoque *Phocâ*, de eo ſupplicium ſumit. Graſſabatur inter hæc *Perſicum* illud incendium quod Orientem *Aſiámque* momento corripuit. (*b*) Anno porrò 614. menſe *Junio*, Indictione 2. capta ſunt à *Perſis Hieroſólyma*; & Clericis Monachiſque ſexus utriuſque mactatis pluribus, veneranda Crux in *Perſidem* aſportata eſt. Sequenti anno 615. *Saës Choſroïs* dux *Chalcedonem* obſedit: hoc eſt Καλχηδόνα, non Καρχηδόνα ut perperam *Cedrenus* habet, & (*c*) *Paulus Diaconus*, qui *Carthaginem* vertit. Inde propagatus in Annales error eſt, *Choſroëen Carthaginem* uſque penetraſſe; quod ſecus habuit: numquam enim *Africam Perſæ* tenuerunt. Eodem anno *Ægypto*, *Alexandriâ*, *Libyâ*que potiti ſunt *Perſæ*. (*d*) Quibus perculſus calamitatibus *Heraclius*, pacem ſupplex à *Choſroë* petiit; at ille conditionem nullam fore pacis ſuperbè reſpondit, niſi crucifixum abnegarent Deum, ac Solem adorarent.

A 565. Chriſti ad 641.

a Vide Auctores eoſdem, & l. 4. part. 2. c. 14. Niceph. Breviar. & Notas ad Idem.

Heraclius & Perſarum irruptio.

b Chron. Alex. Theoph.

c Paul. Diac. l. 18. c. 6.

d Theoph. Paul. Diac. l. 18.

Quin etiam, ut ne mali ſpecies abeſſet ulla, per idem tempus *Avares* in *Thraciam* impreſſionem fecerunt. Quibus ægrè placatis, totus in *Perſicum* bellum incubuit; cujus, adſpirante Numine, voto potior omni ſucceſſus exſtitit. (*e*) Tranſportatis anno *Chriſti* 621. in *Aſiam* copiis, cum *Choſroïs* ducibus ſæpiùs acie dimicavit; ac magnis eorum deletis exercitibus, in *Perſidem* irrupit anno 627. *Choſroës* deſperatis omnibus, in fuga *Merdaſen* juniorem filium ſucceſſorem ſibi deſtinat. Quod ægrè ferens *Siroës* major natu cum *Perſarum* primoribus in patrem conſpirans, eum ludibrio priùs habitum, & jugulatos coràm filios omnes coactum cernere, ſagittis objici

e Niceph. Brev. Theoph. Paul. Diac. Zonar. Cedren.

Choſroïs clades & mors.

A. 600. Chriſti ad 641. objici juſſit. Pacem extemplò cum *Heraclio* pepigit, captivis liberatis, ac redditis, quæ *Romanis* erant ademptæ, provinciis omnibus, nec non ſacroſanctâ Cruce reſtitutâ, anno *Chriſti* 628. quam inſequenti vere *Hieroſolymam Heraclius* ſummâ veneratione tranſtulit.

a Theoph. Paul. Diac. Zonar. Cedr. &c.

Muhammedis tempus.

(*a*) Hoc imperante *Muhammedes Arabum* princeps exitialem condidit ſectam, quam & armis longiùs extendit. Hic de camelorum paſtore locupletis heræ conjux factus in *Palæſtinam* abiit; ubi cum *Chriſtianis Judæiſ*que colloquens, adjutore *Sergio* Monacho, qui ob hæreſim ejectus ab Eccleſia fuerat, ex omnium colluvione ſectarum novum illud fabricatus eſt monſtrum, cui ſtolido mendacio auctoritatem addidit. Cùm enim à dæmone & comitiali morbo jactatus identidem corrueret, mœrenti ob id uxori perſuaſit, *Gabrielis* ſe Angeli conſpectu, & alloquio conſternatum ſic affici. Id confirmante *Sergio*, mulierculæ operâ latiùs diſſipatum, ac vulgò creditum eſt. Scribit *Theophanes* decem annis occultam hæreſim illum habuiſſe, ac novendecim poſtea vi ferróque propagatam aſſeruiſſe. (*b*) Illud conſtat, anno *Chriſti* 622. *Julii* die 16. feriâ 6. fugam eum arripuiſſe, cùm ob erroris novitatem de vita periclitaretur. Ab hac fuga, quam *Hegiram* vocant *Arabes*, id est διωγμὸν *perſecutionem*, nova illorum epocha proficiſcitur.

b Par. 2. l. 4. c. 14.

Hic anno *Chriſti* 628. ex *Æthribo Felicis Arabiæ* regione cum *Saracenis* ſuis ad *Heraclium* accedens, agrum impetravit ad habitandum, ac poſteà (*c*) anno 631. obiit. Quo ex tempore ſucceſſores illius *Saraceni* paulatim *Palæſtinam*, *Syriam*, *Ægyptum*, *Heraclio* regnante, ſibi ſubjecerunt. Quin & *Perſidem* anno 640. fugato Rege *Hormiſdâ*, ceperunt.

c Theoph. Miſcel. 18. c. 53.

Tot imperii calamitatibus originem *Heraclius* dedit, provocatâ in ſe Numinis irâ, dum

Mono-

Monothelitarum hæreſim temerè ſuſceptam pertinaciùs tuetur. (*a*) Ea ſumpſit initium anno *Chriſti* 630. quo, cùm *Hierapoli* eſſet *Heraclius*, ab *Athanaſio Jacobitarum* Patriarcha interrogatus, duæne eſſent in *Chriſto* voluntates & actiones, an una tantùm? ab hoc eodem, & *Sergio Conſtantinopolitano*, & *Cyro Alexandrino* Epiſcopis unicam profiteri didicit; (*b*) quam & edicto, ſive, ut appellant, *ecthesi*, publicè propoſuit anno 639. (*c*) Moritur demùm *Heraclius Martii* 11. die, anno ætatis 66. cùm imperaſſet annos 30. menſes 4. dies 6. *Chriſti* 641. ex aqua intercute, aliiſque morbis, quibus inceſtas cum *Martina* fratris filia nuptias luiſſe creditur.

A 600. Chriſti ad 641.

a Theoph. Diacon.

Monothelitarum origo.

b Synod. Later. ſub Mart. Secret. 1. & 3.

c Niceph. Brev. p. 83. Theoph. Diac. Zonar. Cedren.

CAPUT XIV.

De rebus Occidentalis Imperii per idem tempus, ac præcipuè Francicis, *tum de viris illuſtribus.*

IN *Galliis Childeberti* filii duo, *Theodebertus* ac *Theodoricus*, aviâ id agente *Brunechilde*, ſecum invicem, & cum *Chlothario* perpetuâ regnavere diſcordiâ. Victus ab iis primùm eſt *Chlotarius* (*d*) anno à *Childeberti* patris obitu 5. qui eſt *Chriſti* 600. tùm rurſus (*e*) poſt annos 4. à *Theodorico* ſuperatur, cùm adverſus hunc *Chlotarii* præeſſet exercitui *Meroveus* ejus filius, ut ait *Fredegarius*; quod abſurdum videtur. Nam *Chlotarius* anno *Chriſti* natus eſt 584. Itaque anno 604. viceſimum ad ſummum ætatis exceſſerat.

d Fredeg. in App. c. 20. Aimoin. 3. c. 87.

e Fredeg. c. 26.

Error Fredegarii.

Pòſt iidem inter ſe fratres mutuis exarſere odiis. *Theodebertus* à fratre prælio victus anno regni eorum 17. *Chriſti* 612. (*f*) apud *Coloniam* à ſuis interimitur. *Theodoricus* ſequente moritur anno, ſpuriis quinque relictis filiis; quòd legitimâ uxore caruiſſet, id aviâ

f Fredeg. c. 38.

 molien-

A 600. Chriſti ad 641. moliente, quo nepotem magis ſibi haberet obnoxium. (*a*) Quæ ſubinde flagitiorum, ob quæ *Francis* erat inviſa, pœnas *Chlothario* dedit. (*b*) Qui eodem *Chriſti* anno 613. toto *Francorum* regno potitus, *Brunechildem* in camelo circumductam indomitis equis illigavit ac diſcerpſit. Quietæ poſthæc & florentes hoc, & *Dagoberto* Rege ejus filio, res *Francorum* fuere; (*c*) quem anno 622. in regni conſortium adſcitum *Auſtraſiæ* præfecit. (*d*) Eumdem bello contra *Saxones* malè ab iis acceptum, & capite ſauciatum, magnâ ſtrage hoſtium eſt ultus; cùm quidem eorum neminem, qui ſuo gladio major eſſet, ſuperſtitem reliquit.

a Aimoin. 3. c. 98.
b Fredeg. 40. & 41.
c Sigeb.
Chlotharius Brunechildem necat.
d Fredeg.

(*e*) Moritur *Chlotarius* anno 628 principatus 45. cujus regnum *Dagobertus* in ſolidum accepit; fruſtrà obnitente *Chariberto* fratre, ex *Sichilde* poſteriori conjuge ſuſcepto; cùm *Berthrude* natus eſſet *Dagobertus*, qui fratris demùm miſertus, maximam ei partem *Aquitaniæ* conceſſit. Atque hic *Toloſæ* regni ſede conſtitutâ, totam ſibi *Vaſconiam* ſubjecit. *Dagobertus S. Arnulphi Metenſis* Epiſcopi, tùm *Pipini Auſtraſii* uſus conſiliis, ſummâ regnum æquitate ac prudentiâ gubernavit. (*f*) Pòſt in luxum reſolutus, uxores tres, præterque concubinas plures, eodem habuiſſe tempore dicitur. Prolixus tamen in egenos, & pietati deditus fuit; (*g*) *S. Dionyſium Pariſiorum* Epiſcopum præcipuè veneratus eſt: cui templum haud procul urbe condidit, quod aliorum locupletavit ſpoliis. (*h*) *Judæos* quoque, hortatu Imperatoris *Heraclii*, *Chriſtiana* ſacra coëgit ſuſcipere. Quod ipſum & *Heraclius* in Oriente fecerat.

e Aimoin. 4. c. 8.
f Fredeg. c. 56. & ſeq.
Dagobertus.
Vide Par. 2. l. 4. c. 16.
g Fredeg. 60
h Fredeg. 65.

Phocâ regnante, (*i*) *S. Gregorius* Papa mortuus eſt anno *Chriſti* 604. Indictione 7. *Heraclio* verò Imperatore *S. Joannes Alexandrinus* Antiſtes cognomento *Eleëmon* floruit; cujus in an-

i Joan. Diac. in Vita Greg.
S. Ioannes Eleëmon.

in annis conſtituendis magna labes eſt Annalium, (*a*) quam alibi correximus. Illud certum eſt, *Perſas* annos 6. *Heraclii*, *Chriſti* 616. *Alexandriam* cepiſſe. Unde ſi ab *Heraclio* factus eſt Epiſcopus, citra ſextum dignitatis annum exſtinctus ſit oportet. (*b*) *Anaſtaſius Perſa*, Monachus & Martyr, circa annum 622. *Heraclii* 12. pro *Chriſto* paſſus eſt.

A 600. Chriſti ad 641.

a In Notis ad Niceph. Brev. & 11 de Doct. Temp. c. 49.

b Vide eadem loca.

Æqualis horum fuit (*c*) *S. Antiochus* Monachus, & Abbas *Lauræ S. Sabbæ*: qui cladem *Hieroſolymæ* ac *Perſicum* illum turbinem lugubri ſtilo proſequitur in *Homilia* 107. & in *Exomologeſi*. Idémque luctuoſum cujuſdam Monachi deſcribit exitum, cui poſt annos complures in ſolitudine per omnia virtutum decora tranſactos Diabolus per viſum objecit hinc Apoſtolos, Martyres, *Chriſtianóſ*que omnes luridos, ac turpi ſqualentíque habitu; inde *Moſem* cum Prophetis, *Judæorúm*que turba, nitidos & ſplendentes, eòque perpulit, ut *Chriſtianâ* Religione damnatâ, *Judæum* ſe faceret, ac circumciſus uxorem duceret. Quo in ſcelere triennio antequam iſta ſcriberet, verminante toto corpore, peſſimo ſuo fato conſumptum illum refert *Homilia* 84.

c Tom. 1. Bibl. PP. Græcol.

In *Galliis* præclarum ſanctimoniæ nomen adepti ſunt (*d*) *S. Amandus Trajectenſis* Epiſcopus ſub *Dagoberto* Rege; (*e*) *S. Arnulphus Metenſis*, *Arnoldi* filius, *Ansberti* nepos, cui *Blithildis Chlotarii* I. filia nupſerat; *Auſtregiſillus Bituricenſis*, *Lupus Senonenſis* Epiſcopi. (*f*) Præterea *S. Bavo* ex Prædone converſus ab *Amando*. *Columbanus* item à *Brunechilde* plurimùm vexatus ſub *Chlothario* vixit, ejuſque diſcipulus *S. Gallus*. In *Hiſpania S. Iſidorus Hiſpalenſis* Epiſcopus.

d Sigeb.

e Sigeb. anno 625.

f Sigeb. ſtylo.

RATIO-

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ

LIBER OCTAVUS.

Tempora continens ab anno *Chriſti* 641. ad 1200.

A 641. Chriſti ad 685.

CAPUT I.

Orientalis Imperii res ſub Heraclii *poſteris ab anno* 641. *ad* 685. *de ſexta Synodo contra* Monothelitas.

CONſtantinus *Heraclii* ex priori conjuge filius (*a*) poſt hunc imperavit anno *Chriſti* 641. & quarto menſe à noverca *Martina* veneno tollitur.

(*b*) *Heracleonas* cum *Martina* matre ſenis haud ampliùs menſibus regnat. Quibus exactis, nares illi Senatus decreto, matri lingua præciditur: & fit Imperator *Conſtans Conſtantini* filius, *Heraclii* nepos; qui religionis cultu avi, quàm patris, ſimilis eſſe maluit. Fuit enim *Monothelita*, cùm pater ejus *Catholicus* fuiſſet.

Conſtans Imperat.

Hâc inſtinctus hæreſi *Martinum* Papam virum ſanctiſſimum, quòd *Heraclii* typo ſubſcribere juſſus, eum (*c*) cùm *Monothelitarum* errore damnaſſet in Synodo anno 649. per *Theodorum Calliopam* Exarchum *Conſtantinopolim* abripuit anno (*d*) 653. quo ſcilicet 13. Cal. *Julii* erat feria 4. indeque *Cherſonam* relegavit; ubi is anno 655. moritur, Indictione 14. *Septembris* 16. ut eſt in (*e*) *Collectaneis Anaſtaſii*.

a Niceph. Brev. Theoph. Miſcel. in fine l. 18.

b Theoph. Zonar. Cedr. Diac in Miſc. 18.

c Anaſt. Collect. & in Martino. Theoph. Miſc. 16.

d Exſilii S. Mart. Hiſtoria in Collect. p. 79.

e Anaſtaſ. Collect. p. 104.

(*a*) Ma-

(*a*) *Maximum* quoque Monachum egregium fidei *Catholicæ* propugnatorem linguâ manùque truncatum in exſilium deportavit.

A 641. Chriſti ad 685.

Quibus offenſus ſceleribus Deus *Saracenorum* armis lacerari *Romanum* permiſit Imperium. (*b*) Contra quos anno 654. infeliciſſimè navali prælio certavit. (*c*) Pertæſus inde *Conſtantinopolis* in *Italiam* trajecit; ubi cum *Langobardis* nihilo ſecundiori *Marte* pugnavit. Ea clade irritatus, furore barbarico *Romam* expilavit, & in *Siciliam* tranſmiſit; ubi cùm ſex annis hæſiſſet, *Syracuſis* in balneo à ſuis interfectus eſt anno 668. (*d*) poſtquam imperavit annos 27.

a Ead. p. 196. & 264. Theoph. &c.

b Theoph. Miſc.

c Paul. VVarnefr. 5. de geſt. Lang. c. 20.

d Theoph. Zonar. &c.

(*e*) *Conſtantinus* hujus filius eodem imperare aggreſſus anno, *Catholicum* cultum reſtituit. Scribit *Theophanes*, ex eóque *Paulus Diaconus*, ambobus fratribus *Tiberio* & *Heraclio* nares juſſu ejus amputatas initio regni. At iidem anno ejus imperii 14. *Chriſti* 681. ejectos ab imperio eoſdem illos referunt, & *Conſtantinum* ſolum cum *Juſtiniano* filio Rempublicam geſſiſſe, quæ minimè conſentanea ſunt.

Conſtantinus Imp.

e Theoph. Miſc. &c.

(*f*) *Saraceni* vincendo longiùs progreſſi *Conſtantinopolim* ſeptem annis obſederunt. Sed cùm & *Mardaitæ Libani* incolæ eos domeſtico bello diſtinerent, & beatæ Virginis auxilio tuti *Romani* fortiter reſiſterent, pacem denique in annos triginta his conditionibus fecerunt; ut quotannis 365. aureorum millia penderent *Romanis*, ac virorum capita 50. equos nobiles 50. *Saracenorum* claſſis in reditu tempeſtate disjecta naufragio tota periit: quod pace datâ poſteriùs eveniſſe *Theophanes* aliique ſcribunt. *Nicephorus* poſteriorem pacem, & hujus cladis occaſionem petitam à Barbaris affirmat. Anno quinto *Conſtantini* oppugnare *Saracenos* cœpiſſe *Conſtantinopolim* prodit *Theophanes*, ex eóque *Cedrenus*, & *Paulus Diaconus*; nono verò pacem initam fuiſſe. Hoc modo

f Niceph. Brev. p. 99. & ſeq. Theoph. Paul. Diac. 19. Cedr.

Bellum cum Saracenis proſperum.

A 641. Chriſti ad 685. modo falſum erit annis ſeptem obſeſſam eſſe, quos tam iſti quàm *Nicephorus* in *Breviario* numerant. Per idem tempus ignis ille, qui vulgò *Græcus* dicitur, à *Callinico* quodam excogitatus eſt; cujus ea vis eſt, ut aquis in ipſis ardeat. *Saracenorum* exemplum ſecuti (*a*) *Avares*, aliique Barbari, pacem ab *Romanis* impetrarunt, (*b*) quam biennio pòſt à *Bulgaris*, qui tum primùm, hoc eſt anno *Chriſti* 677. in *Romanos* fines impetum fecerunt, tributi annui pactione coactus eſt redimere.

Ignis Græcus repertus.

a Niceph. Brev.

b Theoph. Diac.

Conſtitutâ Reipublicæ tranquillitate, ad pacandam Eccleſiam Imperator conſilia ſua tranſtulit. (*c*) Quam in rem generale ſextum Concilium indixit, *Agathone Romano* Pontifice, (*d*) quod anno 680 Indictione 9. *Novembri* menſe cœptum, ſequenti anno terminatum eſt. In eo Concilio quinque probatis Oecumenicis Synodis, decretum eſt, duas in *Chriſto* voluntates ac totidem actiones eſſe, quot in eo ſunt naturæ: & qui ſecùs docuerant pro Hæreticis damnati, *Sergius*, *Pyrrhus*, *Cyrus*, *Paulus*, aliique; quibus & *Honorius* in *Actis* adjungitur *Romanus* Pontifex, qui *Heraclio* imperante ſederat. Verùm hanc ab illo calumniam depellit (*e*) *Joannes* IV. qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit; ubi *Honorium* docet *Sergio* de una in *Chriſto* voluntate ſubdolè interroganti, reſpondiſſe duas non fuiſſe repugnantes & contrarias, cujuſmodi in nobis experimur: cæterùm naturas in illo duas, ac voluntates totidem ab eo agnitas fuiſſe. (*f*) Obiit *Conſtantius* anno 685. cùm imperaſſet annis 17.

c Niceph. Brev. p. 109.

d Anaſtaſ. in Agath. Theoph. Diac. 19. Zonar. Cedr.

Sexta Synodus. Honorius Papa defenditur.

e Joan. Epit. ad Conſtan. in Collectaneis. Anaſtaſ.

f Niceph. p. 109. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

CAP.

CAPUT II.

A 641. Chriſti ad 685.

Occidentalis Orbis hiſtoria ad ſuperius intervallum pertinens: maximè Francorum; *tum qui viri pietate ac doctrinâ illuſtres habiti.*

IN *Francia Dagobertus* mortuus eſt (*a*) anno regni 16. *Chriſti* 644 *Januarii* 19. cui ex *Nanthilde* (*b*) Monacha natus eſt *Chlodoveus*; (*c*) cùm antè *Sigebertum* ex *Ragintruda* pellice genuiſſet anno 629. hoc eſt ſeptimo poſt prius exordium regni. *Sigebertus Auſtraſiæ* Rex puer adhuc à patre factus erat anno 632. *Chlodoveo* relicta cætera, (*d*) hoc eſt *Neuſtriæ Burgundiæ*que regna, ſub *Nanthildis* matris tutela; (*e*) addito & *Æga* Palatii Magiſtro viro laudatiſſimo. Natus erat *Chlodoveus* annos 12. ortus eſt enim (*f*) anno *Dagoberti* 12. à priore, ut apparet, exordio *Chriſti* 633.

a Fredeg. 79. *b* Fredeg. c. 58. Aim. 4. c. 59. *c* Aim. 4. c. 20. *d* Fredeg. 76. Aim. 4. c. 27. *e* Fredeg. 80. *f* Fredeg. 76.

(*g*) *Æga* mortuo anno 646. *Erchenualdus* Major domus in *Neuſtriæ* regno, *Flaochatus* in *Burgundia*, creantur. *Pipino* verò anno eodem exſtincto, *Grimoaldus* ejus filius in *Auſtraſia Sigeberti* regno ſimili dignitate functus eſt.

g Fredeg. 83. & ſeq. Aim 4. c. 37. & ſeq.

(*h*) *Sigebertus* deſperatâ prole *Childebertum Grimoaldi* filium adoptat, ſucceſſoremque deſtinat, (*i*) anno regni ſeptimo, *Chriſti* 651. Sed cùm præter ſpem *Dagobertum* genuiſſet, eo in fidem *Grimoaldi* tradito, moritur anno *Chlodovei* Regis 11. *Chriſti* 654. *Grimoaldus* attonſum *Dagobertum* miſit in *Scotiam* & *Childebertum* filium ad regnum extulit. Quâ offenſi perfidiâ *Franci* comprehenſum *Grimoaldum Chlodovei* judicio ſiſtunt; qui eo carcere damnato, ſubmotoque *Childeberto*, ſuum ipſe filium *Childericum* Regem *Auſtraſiis* dedit: (*k*) quem ex *Bahtilde Saxonica* cum aliis duobus, *Chlothario*, & *Theoderico*, ſuſceperat.

h Append. Aim Sigeb. *i* Trithem. *k* Fredeg. 91. Aim. 4. c. 34.

Chlodovei pietas.

Chlodovei porrò laudatur in Annalibus ſingularis

A 641. Chriſti ad 685. gularis erga pauperes benignitas; (*a*) quibus ut in ſumma annonæ penuria ſuccurreret, aurum & argentum omne, quo ſanctorum *Dionyſii* & ſociorum Martyrum ſepulchra pater illius ornarat, abradi juſſit, & in illos dividi. Id anno ejus regni 14. *Aimoinus* imputat, qui in *Chriſti* cadit 657.

a Aim. 4. c. 41.

b Aim. ibid. Antiq. Monaſt. S. Dion. l. 3. c. 4.

S. Dionyſii Cœnobio immunitas data.

(*b*) Atque ut hanc qualemcumque ſacri loci compenſaret injuriam, biennio pòſt celeberrimo Epiſcoporum conventu habito, ſancti *Dionyſii* Cœnobium, quod ad urbem pater illius exſtruxerat, ab Epiſcoporum omnium juriſdictione immune eſſe ſtatuit, *Landerico Pariſiorum* aſſentiente Præſule: qua de re edita ſanctio legitur 10. Calendas *Julias* anno 16. *Chlodovei.*

c Par. 2. l. 4. c. 16.

Ebroinus.

d Sigeb. A. 662.

(*c*) Obiit *Chlodoveus* anno 660. regni 17. eodemque tempore *Erchenvaldo* palatii Præfecto mortuo, *Franci Ebroinum* ſubſtituunt, crudelitate ac perfidiâ famoſum hominem. (*d*) Quo ex tempore ſolutis in luxum & inertiam *Francorum* Regibus, ad palatii Præfectos paulatim rerum ſumma pervenit; cùm per eos adminiſtrarentur omnia, Reges verò ſolo contenti nomine regiâ ſe continerent, nec niſi ſemel quotannis Calendis *Majis* in conſpectum populi venirent. Quod (*e*) & *Græcorum* in Annalibus legitur, cum hac ineptiſſima fabula: *Francorum* Reges, porcorum inſtar, ſetoſum tergum habuiſſe, appellatoſque ideo *trichorachatos.*

e Theoph. ad annum 1. Leonis Iſaur. Miſcell. l. 22.

f Fredeg. 93. 94. Aim. 4. c. 44. Sigeb.

Childericus regnat.

(*f*) *Chlothario*, qui *Chlodoveo* patri ſucceſſerat, poſt annos regni 4. exſtincto, circa annum *Chriſti* 664. *Theodoricus* ejus frater brevi ſpatio præfuit. Hujus enim pertæſi citò *Franci Childericum*, qui *Auſtraſiæ* regnabat, Regem eligunt. *Theodoricum* cum *Ebroino* detonſos in Monaſterium includunt; illum in *S. Dionyſii* ad *Lutetiam*, hunc in *Luxovienſe. Childericus*, annis in regno tribus decurſis,

Chri-

Chriſti 667. à *Bodilone* nobili *Franco*, quem ad ſtipitem alligatum virgis affici juſſerat, cum uxore gravida interfectus eſt poſt Paſcha. Cujus filius *Chilpericus* (*a*) in quodam diplomate *Corbejenſi* ſubſcriptus legitur anno 1. regni ſui, cujus nulla uſquam fit mentio, ſtatimque (*b*) *Theodoricus* ad regnum vocatur; cui *Leudeſius* prætorii Magiſter attribuitur *Erchenualdi* filius.

A 641. Chriſti ad 685.

a Memi-nit. P. Sir-mond. in Not. ad Tom. 1. Conc. p. 620.

(*c*) At *Ebroinus* è Monaſterii latebris erumpens, Præfecturam palatii rurſus invadit, occiſo *Leudeſio*, nec non (*d*) *S. Leodegario Auguſtodunenſi* Præſule; quem diris tormentis excarnificatum, & in Epiſcoporum Concilio dignitate ſpoliatum, gladio plecti juſſit. Id anno 685. *Sigebertus* retulit; (*e*) quo reverà celebratum legitur Concilium illud in *Villa regia*. Ut errare neceſſe ſit eos, qui ſancti *Leodegarii* necem in annum conferunt 672. (*f*) cùm anno ſeptimo *Theodorici*, Indictione 2. hoc eſt anno *Chriſti* 674. ſubſcriptus legatur *Vindiciani* literis.

b Vita S. Leodeg.

c Fredeg. 96. Sigeb. Aimoin. 4. c. 44.

Ebroini crudelitas in S. Leodegarium & alios.

d Urſinus in Vita S. Leodeg. 2. Octob. apud Sur. Sigeb. Fredeg. Aimoin.

Multi per illa tempora ſanctitate florentes exſtitere viri, præſertim in *Galliis*. Inter quos *SS. Eligius* & *Audoënus* inſignes memorantur Epiſcopi, ille *Noviomenſis*, hic *Rothomagenſis*, eodem facti die, (*g*) anno 3. *Chlodovei*, *Chriſti* 646. nempe die 14. menſis tertii, qui eſt *Majus*, quæ Dominica fuit ante Litanias majores. Obiit (*h*) *Eligius* ætatis 70. ſub initium *Chlotharii*. (*i*) *Audoënus* porrò nonagenarius moritur, cùm annum Epiſcopatus 44. ageret. Præter hos Epiſcopi ſanctiſſimi *Chlodoveo* Rege, (*k*) *Remaclus Trajectenſis*, *Autbertus Cameracenſis*, *Theodardus Trajectenſis* Martyr, cui *Lambertus* ſucceſſit; qui & ipſe poſtea martyrium obiit anno 2. *Childeberti*, hoc eſt *Chriſti* 696. (*l*) *Audomarus Tarvanenſis*, qui, dum *S. Vedaſti* reliquiæ transferrentur, viſu, quem præ ſenio perdiderat, ſibi reſtituto,

e Tom. 1. Conc. Gallic. p. 510.

f Baldéric. l. 1. Chron. Camerac. cap. 25. Vide Sirmon. Not. ad 1. Tom. Conc. Gall. p. 620.

Viri SS. in Galliis.

g Audo. in Vita S. Elig. lib. 2. c. 2. *h* Audo. ibid. c. 32. *i* Vita S. Audo. Aug. 24. *k* Sigeb. *l* Sig. A. 638.

A 641. eodem rurſus ut careret, obtinuit, potiorem ra-
Chriſti tus oculorum incolumitate mentis aciem. Pri-
ad 685. vati quoque *Gallias* exquiſitâ ſanctimoniâ deco-
rarunt, *Furſeus*, *Foillanus*, *Ulranus*, qui ex *Hibernia* profecti Cœnobia condiderunt: *Jodocus Britonum* Regis filius, qui ſpretis opibus ſolitariæ ſe vitæ dedidit. (*a*) Illuſtris fuit & *S. Bathildis Chlodovei* uxor, quæ *Corbejenſe* & *Calenſe* Monaſteria condidit: nec non *Itta Pipini* vidua, quæ cum *Gertrude* filia Deo ſe conſecravit.

a Sigeb. A. 662.

In *Britanniis* haud pauci eodem ſanctitatis ornamento claruerunt; (*b*) ſed præ cæteris ſanctus *Oſuvaldus*, qui contra Gentiles pro patria dimicans in prælio cecidit.

b Beda l. 3. c. 6. & 9. Hiſt. Ang.

In *Hiſpania* laudatur *Bambæ* Regis pietas, qui æra 714. ut ait (*c*) *Rudericus*, hoc eſt anno *Chriſti* 676. ut autem *Vaſæus* in *Chronico* ſcribit, anno 672. regnum, quod ſibi conſenſu omnium delatum fuerat, vi coactus eſt capere: quod poſtquam ad annum uſque decimum geſſit, eo abdicato, Monachum ſe fecit, ut ad cœleſtem in terris capeſſendam vitam eſſet expeditior. (*d*) Item ſanctus *Ildephonſus Toletanus* Epiſcopus, qui ob ſuſceptum adverſus Hæreticos B. Virginis patrocinium allatâ cœlitùs ab ea veſte donatus eſt.

c Ruder. Tolet. l. 3. c. 1.

d Ruder. 2. c. 22.

CAPUT III.

Quæ ſub Juſtiniano *II.* Leontio, Tiberio, Philippico, Artemio, *ac* Theodoſio *in Oriente contigerunt ab anno* 685. *ad* 717. *ac de appendice Synodi ſextæ in* Trullo.

JUſtinianus II. ab præciſis, ut poſtea dicetur, naribus cognomento *Rhinotmetus*, *Conſtantino* patri ſucceſſit anno *Chriſti* 685. (*e*) annos natus 16. qui puerili levitate & impotentiâ publicam rem peſſumdedit. *Mardaitas Libani* incolas, unicum *Saraceni* terrorem nominis, ac robur imperii, de *Libano* detraxit. Pòſt, (*f*) anno imperii 7. pacem cum iiſdem

Theoph. Paul. Diac. l. 9. Zonar. Cedren.

e Niceph. Brev.

f Theoph. Miſcell. 19.

dem *Saracenis* initam pari ſtoliditate diſſolvit, *Sclavorum* fretus auxiliis, à quibus deſtitutus partam jam victoriam turpi corrupit fugâ. Quo ex tempore *Muhammed Arabum* princeps *Romanos* fines impunè vaſtavit. Ad eam bellicis in rebus conſiliiſque temeritatem cùm domi quoque crudelitatem ac rapacitatem adderet, in populare incurrit odium. Itaque duorum hortatu Monachorum, *Pauli*, & *Gregorii*, (*a*) *Leontius* Patricius ad regendam *Helladem* ab *Juſtiniano* miſſus è carcere hunc ipſum comprehendit, naſoque mutilatum in *Cherſonam* relegavit anno 695. ſicque promiſſum ſibi jamdudum iiſdem à Monachis ex ſiderum peritia principatum adeptus eſt, quem triennio geſſit.

A 655. Chriſti ad 717.

a Niceph.

(*b*) *Leontio* imperante *Carthago* ab *Saracenis* expugnata anno 698. Ad hanc recuperandam navalis ab *Leontio* miſſus exercitus malè geſtâ re offenſionem illius veritus, *Apſimarum* quemdam ad imperium provexit, eumque *Tiberium* appellavit.

b Niceph. Brev. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

Leontius Imperator.

(*c*) *Tiberius Apſimarus* anno eodem 698. *Leontium* pari, ac *Juſtinianum* hic affecerat, clade naſi deformen redditum Monaſterio ſepſit. Sub hoc *Saracenorum* ducenta millia ab *Romanis* in *Syria* conciſa proditum eſt (*d*) à *Theophane* anno *Tiberii* tertio. Imperavit annos 7. (*e*) Etenim *Juſtinianus* ad *Chaganum* Regem *Avarum* à *Cherſona* fugiens, ejus ſororem, an filiam, duxit in matrimonium, cujus indicio paratis à ſocero compertis inſidiis, ad *Bulgaros* tranſiit: quorum ope reſtitutus poſt decem annorum exſilium, anno 705. novum imperandi habuit exordium. Primùm omnium *Apſimaro* ac *Leontio*, diu traductis per Hippodromum & illuſis, cervices incîdit. Pace deinde, quam cum *Bulgaris* pepigerat, temerè violatâ, ingrati in eos, à quibus erat adjutus, animi pœnas clade ſuorum

c Niceph. Theoph. Miſcell.

Tiberius Apſimarus.

d Iid. & Miſcell. lib. 20.

e Theoph. Miſcell. Niceph. Brev. Anaſtaſ. in Joan. 7. Zonar. Cedr.

Juſtinianus denuò regnat.

 & igno-

A 685. Chriſti ad 717. & ignominiâ perſolvit anno imperii 4. Ad extremum *Cherſonitis* offenſus, quòd ab iis inſidias ſibi factas eſſe meminerat, validâ in eos claſſe miſsâ, penè omnes mactari fecit. Quam *Octobri* menſe redeuntem claſſem immanis tempeſtas naufragio demerſit, quo tria & ſeptuaginta hominum millia perierunt. *Juſtinianus* cladis tantæ ſecurus, cùm id unum ferret ægrè, quòd in illa *Cherſonitarum* ſtrage parvulorum ab cæde miles abſtinuiſſet, novam ad illos jugulandos claſſem eò direxit. Verùm tam efferatæ crudelitatis odio commoti principes *Bardanem Philippicum* Imperatorem renuntiant anno 711. cùm ſextum ab recuperato imperio *Juſtinianus* ageret annum: qui juſſu *Philippici* cum filio ſuo *Tiberio* jugulatus eſt. Refert *Anaſtaſius* in *Vita Conſtantini* Papæ, hunc ipſum ab *Juſtiniano Conſtantinopolim* excitum *Româ* profectum eſſe *Octobris* 5. Indict. 9. (eſt hic annus 710.) & illic ſummo exceptum honore *Romam* rediiſſe *Octobris* 24. Indict. 10. (qui eſt annus 711.) ac poſt menſes tres nuntium allatum eſſe *Romam* de *Juſtiniani* nece. Quare ſub finem anni 711. vel ineunte 712. *Juſtinianus* interfectus eſt. (*a*) Barbarum hujus Principis & immitem animum teſtatur nefaria vox ex ore illius excerpta, cùm periculosâ exortâ tempeſtate, monenti cuidam, uti votum Deo faceret, ſe, ſi ex illa incolumis exiret, inimicis omnibus parciturum; *Immò, miſerè hîc peream*, reſpondit, *ſi vel uni pepercero.*

Juſtiniani crudelitas.

Philippicus imperat.

a Theoph. Miſcell. 20. Zonar.

Philippicus (*b*) partum per ſcelus imperium ſtolidè ac negligenter adminiſtravit, atqueab *Juſtiniano* collectas opes nimiis nec utilibus profudit impenſis. Pulſo *Cyro, Conſtantinopolitanam* ad ſedem *Joannem* extulit, impurum & hæreticum hominem; quo adjutore, per factionis ejuſdem Epiſcopos ſextam abrogavit Synodum anno 712. ac *Monothelitarum* redinte-

b Niceph. Brev. Theoph. Paul. Diac. Zonar. Cedr.

Sextam Synodum abrogat. Philippicus.

integravit hæreſim. Cujus impietatis ultorem ſubinde Deum expertus eſt. (*a*) Poſtquam enim biennium ac menſes aliquot imperavit, cùm equeſtri dato certamine poſt prandium in ſeceſſu meridiaretur, à conjuratis arreptus, oculiſque privatus eſt pridie Pentecoſtes; quæ *Junii* 4. anno iſto 713. incidit. (*b*) Quam in Pentecoſtes vigiliam natalem *Conſtantinopolis* diem conveniſſe falsò *Nicephorus* ac *Theophanes* aſſeverant.

A 685. Chriſti ad 717.

a Theoph. Niceph. Miſcell. &c.

b Vide Notas ad Breviar. Niceph. p. 198.

(*c*) *Artemius*, qui à ſecretis erat *Philippico*, mutato nomine dictus *Anaſtaſius*, eodem *Chriſti* 713. imperavit anno, quod (*d*) Acta publica liberatæ à dæmonio virginis Indictione 12. *Octobri* menſe, imperante *Anaſtaſio*, teſtantur.

Anaſtaſius Imperator.

c Niceph. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

d Baron. ad A. 713.

Magnam iſte contra *Saracenos* claſſem inſtituit, qui ad *Rhodum* inſulam cædendæ materiæ cauſsâ naves appulerant. Sed ortâ in exercitu ſeditione, occiſoque duce, milites *Adramytti Theodoſium* quemdam, tributorum exactorem, hominem quietum, ad capeſſendum imperium invitum ac latitantem adigunt. *Anaſtaſius* rebus ſuis diffiſus, acceptâ fide, & imperii poſitis inſignibus, Monachum ſe fecit, ac *Theſſalonicam* tranſlatus eſt, anno *Chriſti* 715. cùm imperaſſet annos duos. Fuit hic apprimè literis excultus, & *Catholicarum* fautor partium. Itaque *Joanne* Hæretico rejecto, *S. Germanum* Epiſcopum *Cyzico Conſtantinopolim* tranſtulit Indictione 15. ut ſcribit *Theophanes*, hoc eſt anno 715.

(*e*) *Theodoſius Adramyttenus* quaſi per ludicrum factus Imperator, annos circiter duos regnavit, uſque ad annum 717. quo *Leoni Iſaurico* militaribus ſuffragiis evecto ſponte ceſſit imperio, & cum filio ſuo in Clericum detonſus, quod reliquum habuit ætatis in otio tranſegit. Mortuus eſt *Epheſi*, ait *Cedrenus*; & hanc vocem tumulo ſuo juſſit inſcri-

e Niceph. Breviar. Theoph. Diacon. Zonar. Cedr.

Theodoſius.

 bi,

A 685. Chriſti ad 717. bi, Υγίεια, id eſt, *Sanitas*. Quin etiam poſt obitum fama eſt ipſum miraculis inclaruiſſe.

a Niceph. Breviar. Theoph. (*a*) Eo regnante *Muſalmas Saracenorum* Princeps *Conſtantinopolim* aggreſſurus in *Aſiam* excurrit, & *Cappadociam* occupavit.

b Theoph. ad annum ver. Pogonati. Exſtat Synod. cum Comm. Zonar. & Balſam. Vide Par. 2. l. 4. c. 14. (*b*) *Juſtiniano* rerum potiente, annoque *Chriſti* 707. *Conſtantinopoli* in *Trullo* (ita Palatium nominant) conventus *Græcorum* Præſulum habitus eſt, à quo Canones conditi ſunt 105. Quam Synodum πενθέκτην, id eſt, *quiniſextam* vocarunt, velut ad ſupplendas 5. & 6. Oecumenicas Synodos, in quibus nulli erant Canones editi. (*c*) Sed iſti Canones ineptè ac præter jus omne perſcripti, *Romanorum* decreto Pontificum auctoritate caruerunt.

c Anaſtaſ. in Serg. Beda de ſex. ætat.

CAPUT IV.

Occidentalis orbis res, præſertim in Gallia, *&* Hiſpania, *eodem illo ſpatio. De poſtremis* Francorum *Regibus è* Merovei *ſtirpe, ac de* Saracenis Hiſpaniam *invadentibus. De viris item ſanctitate vitæ conſpicuis.*

d Fredeg. Chron. Sigeb. IN *Galliis Theodorico* Occidentalis *Franciæ* regnum, quod *Neuſtriam* vocabant, nomine tenus obtinente, Palatii Præfectus *Ebroinus* immani tyrannide ſæviebat. *Auſtraſiæ* regnum Præfectis itidem Palatii parebat. *Vulſoaldo* mortuo *Pipinus Anſegiſi* filius eam dignitatem cepit, (*d*) anno *Chriſti* 687. Qui initiò cum *Theodorico* & *Ebroino* congreſſus acie vincitur: ejuſque collega *Martinus* contra datam fidem ab *Ebroino* perimitur. *Ebroinus* ipſe anno, ut apparet, 688. hoc (*e*) eſt tertio poſt *S. Leodegarii* necem, ab *Hermenfrido* confoſſus eſt. Tum verò *Pipinus*, *Theodorico* ſuperato, utriuſque regni magiſterium tenuit (*f*) anno 691. ſummus vir & *Francorum* imperio digniſſimus; niſi quòd hujus memoriam

Pipinus Major domus. *Ebroini mors.*

e Urſinus in S. Leodeg. 2. Octobris apud Sur.

f Breviar. Franc. Reg. Fredeg.

labes

labes una libidinis obſcurat. Habuit enim, præter *Plectrudem* nobilem conjugem, *Elpaidem* pellicem, è qua ſatus eſt *Carolus Martellus*: quo uno poſtea *Francici* nominis dignitas ſtetit. (*a*) Hanc illius intemperantiam caſtigare auſus *Lambertus* Epiſcopus *Leodienſis*, à *Dodone* fratre *Elpaidis* obtruncatus eſt. Cui ſanctus *Hubertus* ſuffectus eſt. Quod anno 698. *Sigebertus* retulit. A 685. Chriſti ad 717.

a Sigeb. S. *Lambertus*.

(*b*) *Pipinus*, domitis *Friſonibus* eorumque duce *Ratbodo*, ac *Franciæ* regno ſeptem & viginti annis ſummâ æquitate geſto, moritur (*c*) anno 714. cui *Carolus* ſucceſſit, ex *Elpaide* ſuſceptus, de quo poſtea. Nunc cæteros ad *Pipinum* uſque *Caroli* filium *Franciæ* Reges exſequar, qui ſolo nomine cenſentur; cùm poteſtas omnis penes Palatii Præfectos, quos *Majores* nominant, deinceps fuerit.

b Fredeg. 102.

c Annal. Pith. Sigeb.

(*d*) *Theodoricus Chlodovei* II. filius circa annum *Chriſti* 690. obiens, *Chlodoveo* filio ejus nominis III. vacuam reliquit nominis regii poſſeſſionem, quam ille quatuor annis obtinuit; ac mortuus anno 694. *Childeberto* fratri tradidit. *Childebertus* annum numeravit regni (*e*) 17. mortuuſque (*f*) eſt anno 711.

d Vide Par. 2. l. 4. c. 16.

(*g*) *Dagobertus* ejus filius regnavit annos 5. quem anno 715. obiiſſe *Annales Pithœani* referunt.

e Geſta Franc. Epit. c. 13.

f Fragm. Cod. Nazar.

(*h*) Huic *Franci Danielem* quemdam Clericum ſubſtituunt, regiæ, ſed haud ſatis compertæ, familiæ; quem nomine mutato *Chilpericum* vocant.

g Geſta Franc. c. 52. Aim. 4. c 51. Ivo.

h Iid.

(*i*) Huic *Raginfridus* Palatii Præfectus adjungitur. Uterque ab *Carolo Martello* ſuperatus ad *Eudonem Vaſconum* Regulum profugit. Sed eo quoque fracto, & in fugam conjecto, *Chilpericus Carolo* deditus anno regni 5. moritur, (*k*) *Chriſti* 720. Eodem anno *Carolus Theodoricum* Regem conſtituit, qui (*l*) annos 15. regnavit. Itaque deceſſit anno circiter 735.

i Annal. Pith. Sigeb.

k Annal. Pith.

l Sigeb.

A 685. Christi ad 717. Poſt hunc (*a*) interregnum fuit annorum circiter 7. quibus vertentibus, poſtremus *Merovei* poſterorum *Childericus* III. anno 742. iniit, qui ad annum uſque 752. imaginem habuit regni. Siquidem hoc ipſo anno *Pipinus*, *Childerico* in Monaſterium incluſo ac detonſo, *Francorum* Rex appellari cœpit; qui annus ab exordio regni *Francorum*, id eſt ab anno *Chriſti* 420. numeratur 333.

a Probat Sirmond. in Not. ad Tom. 2. Concil. Gall. p. 621.

Saraceni Hiſpanias invadunt. At in *Hiſpaniis* effuſi ex *Africa Saraceni*, *Ruderico* regnante, *Gothos* oppreſſerunt, à *Juliano* acciti Comite, cujus filiam, an uxorem, *Rudericus* Rex ſtupro violarat. Initium cladis iſtius (*b*) anno *Hegiræ* 91. æræ *Hiſpanicæ* 750. notat *Rudericus*. Eſt hic annus *Chriſti* 712. (*c*) Biennio pòſt *Rudericus* Rex magno commiſſo prælio proditus à ſuis ac deſtitutus occubuit. Sic *Hiſpania Saracenorum* in poteſtatem venit. *Gothorum* reliquiæ in *Aſturibus* & *Cantabris* receptum habuerunt: ibique, propulſatis fortiter Barbaris, veteris regni poſſeſſionem utcumque tenuerunt, duce *Pelagio*, qui primus *Aſturibus* regnavit.

b Ruder. Tolet. 3. c. 18.

c Ibid. c. 19. Ruder. Tolet. 4. c. 1.

Sancti viri. Sanctitatem ſuam haud pauci intervallo iſto probarunt: in *Anglia Cuthbertus*; quem circa annum 685. Epiſcopum factum (*d*) *Beda* teſtatur. (*e*) Indidem & *Willebrordus* cum duodecim profectus ſociis, & in *Friſiam* à *Pipino* miſſus, Barbaris Evangelii lucem intulit, ſedemque *Trajecti* conſtituit anno, ut habet *Sigebertus*, 697. quo ſanctum *Kilianum* martyrium obiiſſe prodit. *Britanniam* quoque ſuam non minùs pietate atque doctrinâ, quàm hiſtoriâ, celebravit *Beda*, qui ad annum uſque 735. *Chriſtianas* illius gentis origines pertexuit. *Gallias* eodem tempore Monachi ſanctiſſimi decorarunt, *Vandregiſillus Fiſcanenſis* & *Fontinellenſis* Monaſteriorum conditor, cujus anno 692. *Sigebertus* meminit. (*f*) *Urſmarus Lobienſis* fundator Cœnobii; *Bertinus* Abbas

d Beda 4. Hiſt. 6. & ſeq.

e Sigeb. anno 692. & 697.

Beda.

f Sigeb. 698.

bas *Sithienſis*; (*a*) *S. Ægidius*, qui è *Græcia* veniens *Provinciam* illuſtravit. *Childeberto* regnante, anno 709. *Sigebertus* idem ſcribit, Archangeli *Michaëlis* indicio rupem eam, quæ in *Abrincatenſi* Diœceſi illius nomine ac religione colitur, conſecratam fuiſſe ab *Autberto* Epiſcopo.

A 685. Chriſti ad 717. *S. Ægidius.* *a* Id. 715. *S. Michaëlis templum in Gallia.*

CAPUT V.

De Leone Iſaurico, Iconoclaſtarum *hæreſi, ac cæteris rebus Orientis ab anno* 717. *ad* 741. *Tum de Occidentalibus, deque* Carolo Martello, *&* Saracenis *ab eo deletis.*

Leo Iſauricus.

OBſcuro in *Iſauria* genere natus *Leo*, qui priùs *Conon* appellabatur, imperium adiit anno 717. Indictione 15. *Martii* 25. die, ut ſcribit (*b*) *Theophanes*. (*c*) *Saracenos*, vaſtatâ *Aſiâ* & expugnatâ *Pergamo*, *Byzantium* obſidentes, magnâ eorum clade repulit, ſub ipſum imperii primordium. *Tiberium* in *Sicilia* Tyrannum per duces ſuos oppreſſit, & Occidentem pacavit anno 719. Demùm conceptam olim in animo contra ſacras imagines impietatem, *Judæo* uſus auctore, protulit anno 726. (*d*) quo per ſatellites ſuos Salvatoris dejecit imaginem. Quibus à populo cæſis, ardens iracundiâ Princeps crudeliſſimè cædem illorum eſt perſecutus; atque in Doctorum præſertim collegium ſæviit, ex omnium Profeſſoribus artium collectum, cum eos incaſſum ad perfidiæ communionem incitaſſet. (*e*) Quam illius improbitatem *Helladis* & *Cycladum* defectio, ac ſecundus in ea opprimenda ſucceſſus acriorem fecit anno 727. Itaque triennio pòſt contra venerandas imagines edictum ferale propoſuit, (*f*) Indict. 13. *Januarii* 7. feriâ 7. hoc eſt anno *Chriſti* 730. *Germanus* Epiſcopus nequicquam ſe furori

b Theoph. ad annum ultimum Leonis. Paul. Diac. 21. c. 32. Niceph. Brev.
c Theoph. & Paul. Diac. 21. Cedren. Zonar.
d Theoph. Paul. Diac. 21. Cedren.
e Theoph. Niceph. Brev. Diac. Cedr.
f Theoph. Diac. Niceph.

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ

LIBER OCTAVUS.

Tempora continens ab anno *Chriſti* 641. ad 1200.

A 641. Chriſti ad 685.

Caput I.

Orientalis Imperii res ſub Heraclii *poſteris ab anno* 641. *ad* 685. *de ſexta Synodo contra* Monothelitas.

a Niceph. Brev. Theoph. Miſcel. in fine l. 18. b Theoph. Zonar. Cedr. Diac in Miſc. 18. *Conſtans Imperat.* c Anaſt. Collect. & in Martino. Theoph. Miſc. 16. d Exſilii S. Mart. Hiſtoria in Collect. p. 79. e Anaſtaſ. Collect. p. 104.

C*Onſtantinus Heraclii* ex priori conjuge filius (*a*) poſt hunc imperavit anno *Chriſti* 641. & quarto menſe à noverca *Martina* veneno tollitur. (*b*) *Heracleonas* cum *Martina* matre ſenis haud ampliùs menſibus regnat. Quibus exactis, nares illi Senatus decreto, matri lingua præciditur: & fit Imperator *Conſtans Conſtantini* filius, *Heraclii* nepos; qui religionis cultu avi, quàm patris, ſimilis eſſe maluit. Fuit enim *Monothelita*, cùm pater ejus *Catholicus* fuiſſet.

Hâc inſtinctus hæreſi *Martinum* Papam virum ſanctiſſimum, quòd *Heraclii* typo ſubſcribere juſſus, eum (*c*) cùm *Monothelitarum* errore damnaſſet in Synodo anno 649. per *Theodorum Calliopam* Exarchum *Conſtantinopolim* abripuit anno (*d*) 653. quo ſcilicet 13. Cal. *Julii* erat feria 4. indeque *Cherſonam* relegavit; ubi is anno 655. moritur, Indictione 14. *Septembris* 16, ut eſt in (*e*) *Collectaneis Anaſtaſii*.

(*a*) *Ma-*

(*a*) *Maximum* quoque Monachum egregium fidei *Catholicæ* propugnatorem linguâ manùque truncatum in exſilium deportavit.

A 641. Chriſti ad 685.

a Ead. p. 196. & 264. Theoph. &c.

Quibus offenſus ſceleribus Deus *Saracenorum* armis lacerari *Romanum* permiſit Imperium. (*b*) Contra quos anno 654. infelicisſimè navali prælio certavit. (*c*) Pertæſus inde *Conſtantinopolis* in *Italiam* trajecit; ubi cum *Langobardis* nihilo ſecundiori *Marte* pugnavit. Ea clade irritatus, furore barbarico *Romam* expilavit, & in *Siciliam* tranſmiſit; ubi cùm ſex annis hæſiſſet, *Syracuſis* in balneo à ſuis interfectus eſt anno 668. (*d*) poſtquam imperavit annos 27.

b Theoph. Miſc.

c Paul. VVarnefr. 5. de geſt. Lang. c. 20.

d Theoph. Zonar. &c.

(*e*) *Conſtantinus* hujus filius eodem imperare aggreſſus anno, *Catholicum* cultum reſtituit. Scribit *Theophanes*, ex eóque *Paulus Diaconus*, ambobus fratribus *Tiberio* & *Heraclio* nares juſſu ejus amputatas initio regni. At iidem anno ejus imperii 14. *Chriſti* 681. ejectos ab imperio eoſdem illos referunt, & *Conſtantinum* ſolum cum *Juſtiniano* filio Rempublicam geſſiſſe, quæ minimè conſentanea ſunt.

Conſtantinus Imp.

e Theoph. Miſc.&c.

(*f*) *Saraceni* vincendo longiùs progreſſi *Conſtantinopolim* ſeptem annis obſederunt. Sed cùm & *Mardaitæ Libani* incolæ eos domeſtico bello diſtinerent, & beatæ Virginis auxilio tuti *Romani* fortiter reſiſterent, pacem denique in annos triginta his conditionibus fecerunt; ut quotannis 365. aureorum millia penderent *Romanis*, ac virorum capita 50. equos nobiles 50. *Saracenorum* claſſis in reditu tempeſtate disjecta naufragio tota periit: quod pace datâ poſteriùs eveniſſe *Theophanes* aliique ſcribunt. *Nicephorus* poſteriorem pacem, & hujus cladis occaſionem petitam à Barbaris affirmat. Anno quinto *Conſtantini* oppugnare *Saracenos* cœpiſſe *Conſtantinopolim* prodit *Theophanes*, ex eóque *Cedrenus*, & *Paulus Diaconus*; nono verò pacem initam fuiſſe. Hoc modo

f Niceph. Brev. p. 99. & ſeq. Theoph. Paul. Diac. 19. Cedr.

Bellum cum Saracenis proſperum.

A 641. Chriſti ad 685. modo falſum erit annis ſeptem obſeſſam eſſe, quos tam iſti quàm *Nicephorus* in *Breviario* numerant. Per idem tempus ignis ille, qui vulgò *Græcus* dicitur, à *Callinico* quodam excogitatus eſt; cujus ea vis eſt, ut aquis in ipſis ardeat. *Saracenorum* exemplum ſecuti (*a*) *Avares*, aliique Barbari, pacem ab *Romanis* impetrarunt, (*b*) quam biennio pòſt à *Bulgaris*, qui tum primùm, hoc eſt anno *Chriſti* 677. in *Romanos* fines impetum fecerunt, tributi annui pactione coactus eſt redimere.

Ignis Græcus repertus.

a Niceph. Brev.

b Theoph. Diac.

Conſtitutâ Reipublicæ tranquillitate, ad pacandam Eccleſiam Imperator conſilia ſua tranſtulit. (*c*) Quam in rem generale ſextum Concilium indixit, *Agathone Romano* Pontifice, (*d*) quod anno 680. Indictione 9. *Novembri* menſe cœptum, ſequenti anno terminatum eſt. In eo Concilio quinque probatis Oecumenicis Synodis, decretum eſt, duas in *Chriſto* voluntates ac totidem actiones eſſe, quot in eo ſunt naturæ: & qui ſecùs docuerant pro Hæreticis damnati, *Sergius*, *Pyrrhus*, *Cyrus*, *Paulus*, aliique; quibus & *Honorius* in *Actis* adjungitur *Romanus* Pontifex, qui *Heraclio* imperante ſederat. Verùm hanc ab illo calumniam depellit (*e*) *Joannes* IV. qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit; ubi *Honorium* docet *Sergio* de una in *Chriſto* voluntate ſubdolè interroganti, reſpondiſſe duas non fuiſſe repugnantes & contrarias, cujuſmodi in nobis experimur: cæterùm naturas in illo duas, ac voluntates totidem ab eo agnitas fuiſſe. (*f*) Obiit *Conſtantius* anno 685. cùm imperaſſet annis 17.

c Niceph. Brev. p. 109.

d Anaſtaſ. in Agath. Theoph. Diac. 19. Zonar. Cedr.

Sexta Synodus. Honorius Papa defenditur.

e Joan. Epit. ad Conſtan. in Collectaneis. Anaſtaſ.

f Niceph. p. 109. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

CAP.

CAPUT II.

A 641. Chriſti ad 685.

Occidentalis Orbis hiſtoria ad ſuperius intervallum pertinens: maximè Francorum; *tum qui viri pietate ac doctrinâ illuſtres habiti.*

IN *Francia Dagobertus* mortuus eſt (*a*) anno regni 16. *Chriſti* 644 *Januarii* 19. cui ex *Nanthilde* (*b*) Monacha natus eſt *Chlodoveus*; (*c*) cùm antè *Sigebertum* ex *Ragintruda* pellice genuiſſet anno 629. hoc eſt ſeptimo poſt prius exordium regni. *Sigebertus Auſtraſiæ* Rex puer adhuc à patre factus erat anno 632. *Chlodoveo* relicta cætera, (*d*) hoc eſt *Neuſtriæ Burgundiæ*que regna, ſub *Nanthildis* matris tutela; (*e*) addito & *Æga* Palatii Magiſtro viro laudatiſſimo. Natus erat *Chlodoveus* annos 12. ortus eſt enim (*f*) anno *Dagoberti* 12. à priore, ut apparet, exordio *Chriſti* 633.

a Fredeg. 79. b Fredeg. c. 58. Aim. 4. c. 59. c Aim. 4. c. 20. d Fredeg. 76. Aim. 4. c. 27. e Fredeg. 80. f Fredeg. 76.

(*g*) *Æga* mortuo anno 646. *Erchenualdus* Major domus in *Neuſtriæ* regno, *Flaochatus* in *Burgundia*, creantur. *Pipino* verò anno eodem exſtincto, *Grimoaldus* ejus filius in *Auſtraſia Sigeberti* regno ſimili dignitate functus eſt.

g Fredeg. 83. & ſeq. Aim 4. c. 37. & ſeq.

(*h*) *Sigebertus* deſperatâ prole *Childebertum Grimoaldi* filium adoptat, ſucceſſoremque deſtinat, (*i*) anno regni ſeptimo, *Chriſti* 651. Sed cùm præter ſpem *Dagobertum* genuiſſet, eo in fidem *Grimoaldi* tradito, moritur anno *Chlodovei* Regis 11. *Chriſti* 654. *Grimoaldus* attonſum *Dagobertum* miſit in *Scotiam* & *Childebertum* filium ad regnum extulit. Quâ offenſi perfidiâ *Franci* comprehenſum *Grimoaldum Chlodovei* judicio ſiſtunt; qui eo carcere damnato, ſubmotoque *Childeberto*, ſuum ipſe filium *Childericum* Regem *Auſtraſiis* dedit: (*k*) quem ex *Bahtilde Saxonica* cum aliis duobus, *Chlothario*, & *Theoderico*, ſuſceperat.

h Append. Aim Sigeb. i Trithem. k Fredeg. 91. Aim. 4. c. 34.

Chlodovei porrò laudatur in Annalibus ſingularis

Chlodovei pietas.

A 641. Chriſti ad 685. gularis erga pauperes benignitas; (*a*) quibus ut in ſumma annonæ penuria ſuccurreret, aurum & argentum omne, quo ſanctorum *Dionyſii* & ſociorum Martyrum ſepulchra pater illius ornarat, abradi juſſit, & in illos dividi. Id anno ejus regni 14. *Aimoinus* imputat, qui in *Chriſti* cadit 657.

a Aim. 4. c. 41.

(*b*) Atque ut hanc qualemcumque ſacri loci compenſaret injuriam, biennio pòſt celeberrimo Epiſcoporum conventu habito, ſancti *Dionyſii* Cœnobium, quod ad urbem pater illius exſtruxerat, ab Epiſcoporum omnium juriſdictione immune eſſe ſtatuit, *Landerico Pariſiorum* aſſentiente Præſule: qua de re edita ſanctio legitur 10. Calendas *Julias* anno 16. *Chlodovei*.

b Aim. ibid. Antiq. Monaſt. S. Dion. l. 3. c. 4.

S. Dionyſii Cœnobio immunitas data.

(*c*) Obiit *Chlodoveus* anno 660. regni 17. eodemque tempore *Erchenvaldo* palatii Præfecto mortuo, *Franci Ebroinum* ſubſtituunt, crudelitate ac perfidiâ famoſum hominem. (*d*) Quo ex tempore ſolutis in luxum & inertiam *Francorum* Regibus, ad palatii Præfectos paulatim rerum ſumma pervenit; cùm per eos adminiſtrarentur omnia, Reges verò ſolo contenti nomine regiâ ſe continerent, nec niſi ſemel quotannis Calendis *Majis* in conſpectum populi venirent. Quod (*e*) & *Græcorum* in Annalibus legitur, cum hac ineptiſſima fabula: *Francorum* Reges, porcorum inſtar, ſetoſum tergum habuiſſe, appellatoſque ideo *trichorachatos*.

c Par. 2. l. 4. c. 16.

Ebroinus.

d Sigeb. A. 662.

e Theoph. ad annum 1. Leonis Iſaur. Miſcell. l. 22.

(*f*) *Chlothario*, qui *Chlodoveo* patri ſucceſſerat, poſt annos regni 4. exſtincto, circa annum *Chriſti* 664. *Theodoricus* ejus frater brevi ſpatio præfuit. Hujus enim pertæſi citò *Franci Childericum*, qui *Auſtraſiæ* regnabat, Regem eligunt. *Theodoricum* cum *Ebroino* detonſos in Monaſterium includunt; illum in *S. Dionyſii* ad *Lutetiam*, hunc in *Luxovienſe*. *Childericus*, annis in regno tribus decurſis,

f Fredeg. 93. 94. Aim. 4. c. 44. Sigeb.

Childericus regnat.

Chri-

Chriſti 667. à *Bodilone* nobili *Franco*, quem ad ſtipitem alligatum virgis affici juſſerat, cum uxore gravida interfectus eſt poſt Paſcha. Cujus filius *Chilpericus* (*a*) in quodam diplomate *Corbejenſi* ſubſcriptus legitur anno 1. regni ſui, cujus nulla uſquam fit mentio, ſtatimque (*b*) *Theodoricus* ad regnum vocatur; cui *Leudeſius* prætorii Magiſter attribuitur *Erchenualdi* filius.

(*c*) At *Ebroinus* è Monaſterii latebris erumpens, Præfecturam palatii rurſus invadit, occiſo *Leudeſio*, nec non (*d*) *S. Leodegario Auguſtodunenſi* Præſule; quem diris tormentis excarnificatum, & in Epiſcoporum Concilio dignitate ſpoliatum, gladio plecti juſſit. Id anno 685. *Sigebertus* retulit; (*e*) quo reverà celebratum legitur Concilium illud in *Villa regia*. Ut errare neceſſe ſit eos, qui ſancti *Leodegarii* necem in annum conferunt 672. (*f*) cùm anno ſeptimo *Theodorici*, Indictione 2. hoc eſt anno *Chriſti* 674. ſubſcriptus legatur *Vindiciani* literis.

Multi per illa tempora ſanctitate florentes exſtitere viri, præſertim in *Galliis*. Inter quos *SS. Eligius* & *Audoënus* inſignes memorantur Epiſcopi, ille *Noviomenſis*, hic *Rothomagenſis*, eodem facti die, (*g*) anno 3. *Chlodovei*, *Chriſti* 646. nempe die 14. menſis tertii, qui eſt *Majus*, quæ Dominica fuit ante Litanias majores. Obiit (*h*) *Eligius* ætatis 70. ſub initium *Chlotharii*. (*i*) *Audoënus* porrò nonagenarius moritur, cùm annum Epiſcopatus 44. ageret. Præter hos Epiſcopi ſanctiſſimi *Chlodoveo* Rege, (*k*) *Remaclus Trajectenſis*, *Autbertus Cameracenſis*, *Theodardus Trajectenſis* Martyr, cui *Lambertus* ſucceſſit; qui & ipſe poſtea martyrium obiit anno 2. *Childeberti*, hoc eſt *Chriſti* 696. (*l*) *Audomarus Tarvanenſis*, qui, dum *S. Vedaſti* reliquiæ transferrentur, viſu, quem præ ſenio perdiderat, ſibi reſtituto, eo-

A 641. Chriſti ad 685.

a Meminit. P. Sirmond. in Not. ad Tom. 1. Conc. p. 620.

b Vita S. Leodeg.

c Fredeg. 96. Sigeb. Aimoin. 4. c. 44.

Ebroini crudelitas in S. Leodegarium & alios.

d Urſinus in Vita S. Leodeg. 2. Octob. apud Sur. Sigeb. Fredeg. Aimoin.

e Tom. 1. Conc. Gallic. p. 510.

f Balderic. l. 1. Chron. Camerac. cap. 25. Vide Sirmon. Not. ad 1. Tom. Conc. Gall. p. 620.

Viri SS. in Galliis.

g Audo. in Vita S. Elig. lib. 2. c. 2. *h* Audo. ibid. c. 32. *i* Vita S. Audo. Aug. 24. *k* Sigeb. *l* Sig. A. 638.

A 641. Chriſti ad 685. eodem rurſus ut careret, obtinuit, potiorem ratus oculorum incolumitate mentis aciem. Privati quoque *Gallias* exquiſitâ ſanctimoniâ decorarunt, *Furſeus*, *Foillanus*, *Vlranus*, qui ex *Hibernia* profecti Cœnobia condiderunt: *Jodocus Britonum* Regis filius, qui ſpretis opibus ſolitariæ ſe vitæ dedidit. (*a*) Illuſtris fuit & *S. Bathildis Chlodovei* uxor, quæ *Corbejenſe* & *Calenſe* Monaſteria condidit: nec non *Itta Pipini* vidua, quæ cum *Gertrude* filia Deo ſe conſecravit.

a Sigeb. A. 662.

In *Britanniis* haud pauci eodem ſanctitatis ornamento claruerunt; (*b*) ſed præ cæteris ſanctus *Oſuvaldus*, qui contra Gentiles pro patria dimicans in prælio cecidit.

b Beda l. 3. c. 6. & 9. Hiſt. Ang.

In *Hiſpania* laudatur *Bambæ* Regis pietas, qui æra 714. ut ait (*c*) *Rudericus*, hoc eſt anno *Chriſti* 676. ut autem *Vaſæus* in *Chronico* ſcribit, anno 672. regnum, quod ſibi conſenſu omnium delatum fuerat, vi coactus eſt capere: quod poſtquam ad annum uſque decimum geſſit, eo abdicato, Monachum ſe fecit, ut ad cœleſtem in terris capeſſendam vitam eſſet expeditior. (*d*) Item ſanctus *Ildephonſus Toletanus* Epiſcopus, qui ob ſuſceptum adverſus Hæreticos B. Virginis patrocinium allatâ cœlitùs ab ea veſte donatus eſt.

c Ruder. Tolet. l. 3. c. 1.

d Ruder. 2. c. 22.

CAPUT III.

Quæ ſub Juſtiniano *II.* Leontio, Tiberio, Philippico, Artemio, *ac* Theodoſio *in Oriente contigerunt ab anno* 685. *ad* 717. *ac de appendice Synodi ſextæ in* Trullo.

JVſtinianus II. ab præciſis, ut poſtea dicetur, naribus cognomento *Rhinotmetus*, *Conſtantino* patri ſucceſſit anno *Chriſti* 685. (*e*) annos natus 16. qui puerili levitate & impotentiâ publicam rem peſſumdedit. *Mardaitas Libani* incolas, unicum *Saraceni*ci terrorem nominis, ac robur imperii, de *Libano* detraxit. Pòſt, (*f*) anno imperii 7. pacem cum iiſdem

Theoph Paul. Diac. l. 9. Zonar. Cedren. e Niceph. Brev.

f Theoph. Miſcell. 19.

dem *Saracenis* initam pari ſtoliditate diſſolvit, *Sclavorum* fretus auxiliis, à quibus deſtitutus partam jam victoriam turpi corrupit fugâ. Quo ex tempore *Muhammed Arabum* princeps *Romanos* fines impunè vaſtavit. Ad eam bellicis in rebus conſiliiſque temeritatem cùm domi quoque crudelitatem ac rapacitatem adderet, in populare incurrit odium. Itaque duorum hortatu Monachorum, *Pauli*, & *Gregorii*, (*a*) *Leontius* Patricius ad regendam *Helladem* ab *Juſtiniano* miſſus è carcere hunc ipſum comprehendit, naſoque mutilatum in *Cherſonam* relegavit anno 695. ſicque promiſſum ſibi jamdudum iiſdem à Monachis ex ſiderum peritia principatum adeptus eſt, quem triennio geſſit.

A 655. Christi ad 717.

a Niceph.

(*b*) *Leontio* imperante *Carthago* ab *Saracenis* expugnata anno 698. Ad hanc recuperandam navalis ab *Leontio* miſſus exercitus malè geſtâ re offenſionem illius veritus, *Apſimarum* quemdam ad imperium provexit, eumque *Tiberium* appellavit.

b Niceph. Brev. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

Leontius Imperator.

(*c*) *Tiberius Apſimarus* anno eodem 698. *Leontium* pari, ac *Juſtinianum* hic affecerat, clade naſi deformen redditum Monaſterio ſepſit. Sub hoc *Saracenorum* ducenta millia ab *Romanis* in *Syria* conciſa proditum eſt (*d*) à *Theophane* anno *Tiberii* tertio. Imperavit annos 7. (*e*) Etenim *Juſtinianus* ad *Chaganum* Regem *Avarum* à *Cherſona* fugiens, ejus ſororem, an filiam, duxit in matrimonium, cujus indicio paratis à ſocero compertis inſidiis, ad *Bulgaros* tranſiit: quorum ope reſtitutus poſt decem annorum exſilium, anno 705. novum imperandi habuit exordium. Primùm omnium *Apſimaro* ac *Leontio*, diu traductis per Hippodromum & illuſis, cervices incîdit. Pace deinde, quam cum *Bulgaris* pepigerat, temerè violatâ, ingrati in eos, à quibus erat adjutus, animi pœnas clade ſuorum & igno-

c Niceph. Theoph. Miſcell.

Tiberius Apſimarus.

d Iid. & Miſcell. lib. 20.

e Theoph. Miſcell. Niceph. Brev. Anaſtaſ. in Joan. 7. Zonar. Cedr.

Juſtinianus denuò regnat.

A 685. Chriſti ad 717. & ignominiâ perſolvit anno imperii 4. Ad extremum *Cherſonitis* offenſus, quòd ab iis inſidias ſibi factas eſſe meminerat, validâ in eos claſſe miſsâ, penè omnes mactari fecit. Quam *Octobri* menſe redeuntem claſſem immanis tempeſtas naufragio demerſit, quo tria & ſeptuaginta hominum millia perierunt. *Juſtinianus* cladis tantæ ſecurus, cùm id unum ferret ægrè, quòd in illa *Cherſonitarum* ſtrage parvulorum ab cæde miles abſtinuiſſet, novam ad illos jugulandos claſſem eò direxit. Verùm tam efferatæ crudelitatis odio commoti principes *Bardanem Philippicum* Imperatorem renuntiant anno 711. cùm ſextum ab recuperato imperio *Juſtinianus* ageret annum : qui juſſu *Philippici* cum filio ſuo *Tiberio* jugulatus eſt. Refert *Anaſtaſius* in *Vita Conſtantini* Papæ, hunc ipſum ab *Juſtiniano Conſtantinopolim* excitum *Româ* profectum eſſe *Octobris* 5. Indict. 9. (eſt hic annus 710.) & illic ſummo exceptum honore *Romam* rediiſſe *Octobris* 24. Indict. 10. (qui eſt annus 711.) ac poſt menſes tres nuntium allatum eſſe *Romam* de *Juſtiniani* nece. Quare ſub finem anni 711. vel ineunte 712. *Juſtinianus* interfectus eſt. (*a*) Barbarum hujus Principis & immitem animum teſtatur nefaria vox ex ore illius excerpta, cùm periculoſâ exortâ tempeſtate, monenti cuidam, uti votum Deo faceret, ſe, ſi ex illa incolumis exiret, inimicis omnibus parciturum; *Immò, miſerè hîc pereain*, reſpondit, *ſi vel uni pepercero.*

Juſtiniani crudelitas. *Philippicus imperat.*

a Theoph. Miſcell. 20. Zonar.

Philippicus (*b*) partum per ſcelus imperium ſtolidè ac negligenter adminiſtravit, atqueab *Juſtiniano* collectas opes nimiis nec utilibus profudit impenſis. Pulſo *Cyro*, *Conſtantinopolitanam* ad ſedem *Joannem* extulit, impurum & hæreticum hominem; quo adjutore, per factionis ejuſdem Epiſcopos ſextam abrogavit Synodum anno 712. ac *Monothelitarum* redinte-

b Niceph. Brev. Theoph. Paul. Diac. Zonar. Cedr.

Sextam Synodum abrogat. Philippicus.

integravit hæreſim. Cujus impietatis ultorem ſubinde Deum expertus eſt. (*a*) Poſtquam enim biennium ac menſes aliquot imperavit, cùm equeſtri dato certamine poſt prandium in receſſu meridiaretur, à conjuratis arreptus, oculiſque privatus eſt pridie Pentecoſtes; quæ *Junii* 4. anno iſto 713. incidit. (*b*) Quam in Pentecoſtes vigiliam natalem *Conſtantinopolis* diem conveniſſe falsò *Nicephorus* ac *Theophanes* aſſeverant.

A 685. Chriſti ad 717.

a Theoph. Niceph. Miſcell. &c.

b Vide Notas ad Breviar. Niceph. p. 198.

(*c*) *Artemius*, qui à ſecretis erat *Philippico*, mutato nomine dictus *Anaſtaſius*, eodem *Chriſti* 713. imperavit anno, quod (*d*) Acta publica liberatæ à dæmonio virginis Indictione 12. *Octobri* menſe, imperante *Anaſtaſio*, teſtantur.

Anaſtaſius Imperator.

c Niceph. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

d Baron. ad A. 713.

Magnam iſte contra *Saracenos* claſſem inſtituit, qui ad *Rhodum* inſulam cædendæ materiæ cauſsâ naves appulerant. Sed ortâ in exercitu ſeditione, occiſoque duce, milites *Adramytti Theodoſium* quemdam, tributorum exactorem, hominem quietum, ad capeſſendum imperium invitum ac latitantem adigunt. *Anaſtaſius* rebus ſuis diffiſus, acceptâ fide, & imperii poſitis inſignibus, Monachum ſe fecit, ac *Theſſalonicam* tranſlatus eſt, anno *Chriſti* 715. cùm imperaſſet annos duos. Fuit hic apprimè literis excultus, & *Catholicarum* fautor partium. Itaque *Joanne* Hæretico rejecto, *S. Germanum* Epiſcopum *Cyzico Conſtantinopolim* tranſtulit Indictione 15. ut ſcribit *Theophanes*, hoc eſt anno 715.

(*e*) *Theodoſius Adramyttenus* quaſi per ludicrum factus Imperator, annos circiter duos regnavit, uſque ad annum 717. quo *Leoni Iſaurico* militaribus ſuffragiis evecto ſponte ceſſit imperio, & cum filio ſuo in Clericum detonſus, quod reliquum habuit ætatis in otio tranſegit. Mortuus eſt *Epheſi*, ait *Cedrenus*; & hanc vocem tumulo ſuo juſſit inſcri-

e Niceph. Breviar. Theoph. Diacon. Zonar. Cedr.

Theodoſius.

 bi,

A 685. Christi ad 717. bi, Ὑγίεια, id eſt, *Sanitas*. Quin etiam poſt obitum fama eſt ipſum miraculis inclaruiſſe.

a Niceph. Breviar. Theoph. (*a*) Eo regnante *Muſalmas Saracenorum* Princeps *Conſtantinopolim* aggreſſurus in *Aſiam* excurrit, & *Cappadociam* occupavit.

b Theoph. ad annum ver. Pogonati. Exſtat Synod. cum Comm. Zonar. & Balſam. Vide Par. 2. l. 4. c. 14. (*b*) *Juſtiniano* rerum potiente, annoque *Christi* 707. *Conſtantinopoli* in *Trullo* (ita Palatium nominant) conventus *Græcorum* Præſulum habitus eſt, à quo Canones conditi ſunt 105. Quam Synodum πενθέκτην, id eſt, *quiniſextam* vocarunt, velut ad ſupplendas 5. & 6. Oecumenicas Synodos, in quibus nulli erant Canones editi. (*c*) Sed iſti Canones ineptè ac præter jus omne perſcripti, *Romanorum* decreto Pontificum auctoritate caruerunt.

c Anaſtaſ. in Serg. Beda de ſex. ætat.

Caput IV.

Occidentalis orbis res, præſertim in Gallia, *&* Hiſpania, *eodem illo ſpatio. De poſtremis* Francorum *Regibus è* Merovei *ſtirpe, ac de* Saracenis Hiſpaniam *invadentibus. De viris item ſanctitate vitæ conſpicuis.*

d Fredeg. Chron. Sigeb. *Pipinus Major domus.* *Ebroini mors.* e Urſinus in S. Leodeg. 2. Octobris apud Sur. f Breviar. Franc. Reg. Fredeg.

In *Galliis Theodorico* Occidentalis *Franciæ* regnum, quod *Neuſtriam* vocabant, nomine tenus obtinente, Palatii Præfectus *Ebroinus* immani tyrannide ſæviebat. *Auſtraſiæ* regnum Præfectis itidem Palatii parebat. *Vulfoaldo* mortuo *Pipinus Anſegiſi* filius eam dignitatem cepit, (*d*) anno *Christi* 687. Qui initiò cum *Theodorico* & *Ebroino* congreſſus acie vincitur: ejuſque collega *Martinus* contra datam fidem ab *Ebroino* perimitur. *Ebroinus* ipſe anno, ut apparet, 688. hoc (*e*) eſt tertio poſt *S. Leodegarii* necem, ab *Hermenfrido* confoſſus eſt. Tum verò *Pipinus*, *Theodorico* ſuperato, utriuſque regni magiſterium tenuit (*f*) anno 691. ſummus vir & *Francorum* imperio digniſſimus; niſi quòd hujus memoriam labes

labes una libidinis obſcurat. Habuit enim, præter *Plectrudem* nobilem conjugem, *Elpaidem* pellicem, è qua ſatus eſt *Carolus Martellus*: quo uno poſtea *Francici* nominis dignitas ſtetit. (*a*) Hanc illius intemperantiam caſtigare auſus *Lambertus* Epiſcopus *Leodienſis*, à *Dodone* fratre *Elpaidis* obtruncatus eſt. Cui ſanctus *Hubertus* ſuffectus eſt. Quod anno 698. *Sigebertus* retulit. A 685. Chriſti ad 717. *a* Sigeb. *S. Lambertus.*

(*b*) *Pipinus*, domitis *Friſonibus* eorumque duce *Ratbodo*, ac *Franciæ* regno ſeptem & viginti annis ſummâ æquitate geſto, moritur (*c*) anno 714. cui *Carolus* ſucceſſit, ex *Elpaide* ſuſceptus, de quo poſtea. Nunc cæteros ad *Pipinum* uſque *Caroli* filium *Franciæ* Reges exſequar, qui ſolo nomine cenſentur; cùm poteſtas omnis penes Palatii Præfectos, quos *Majores* nominant, deinceps fuerit. *b* Fredeg. 102. *c* Annal. Pith. Sigeb.

(*d*) *Theodoricus Chlodovei* II. filius circa annum *Chriſti* 690. obiens, *Chlodoveo* filio ejus nominis III. vacuam reliquit nominis regii poſſeſſionem, quam ille quatuor annis obtinuit; ac mortuus anno 694. *Childeberto* fratri tradidit. *Childebertus* annum numeravit regni (*e*) 17. mortuuſque (*f*) eſt anno 711. *d* Vide Par. 2. l. 4. c. 16.

(*g*) *Dagobertus* ejus filius regnavit annos 5. quem anno 715. obiiſſe *Annales Pithœani* referunt. *e* Geſta Franc. Epit. c. 13. *f* Fragm. Cod. Nazar.

(*h*) Huic *Franci Danielem* quemdam Clericum ſubſtituunt, regiæ, ſed haud ſatis compertæ, familiæ; quem nomine mutato *Chilpericum* vocant. *g* Geſta Franc. c. 52. Ann. 4. c. 51. Ivo.

(*i*) Huic *Raginfridus* Palatii Præfectus adjungitur. Uterque ab *Carolo Martello* ſuperatus ad *Eudonem Vaſconum* Regulum profugit. Sed eo quoque fracto, & in fugam conjecto, *Chilpericus Carolo* deditus anno regni 5. moritur, (*k*) *Chriſti* 720. Eodem anno *Carolus Theodoricum* Regem conſtituit, qui (*l*) annos 15. regnavit. Itaque deceſſit anno circiter 735. *h* Iid. *i* Annal. Pith. Sigeb. *k* Annal. Pith. *l* Sigeb.

A 685. Chriſti ad 717. Poſt hunc (*a*) interregnum fuit annorum circiter 7. quibus vertentibus, poſtremus *Merovei* poſterorum *Childericus* III. anno 742. iniit, qui ad annum uſque 752. imaginem habuit regni. Siquidem hoc ipſo anno *Pipinus*, *Childerico* in Monaſterium incluſo ac detonſo, *Francorum* Rex appellari cœpit; qui annus ab exordio regni *Francorum*, id eſt ab anno *Chriſti* 420. numeratur 333.

a Probat Sirmond. in Not. ad Tom. 2. Concil. Gall. p. 621.

Saraceni Hiſpanias invadunt. At in *Hiſpaniis* effuſi ex *Africa Saraceni*, *Ruderico* regnante, *Gothos* oppreſſerunt, à *Juliano* acciti Comite, cujus filiam, an uxorem, *Rudericus* Rex ſtupro violarat. Initium cladis iſtius (*b*) anno *Hegiræ* 91. æræ *Hiſpanicæ* 750. notat *Rudericus*. Eſt hic annus *Chriſti* 712. (*c*) Biennio pòſt *Rudericus* Rex magno commiſſo prælio proditus à ſuis ac deſtitutus occubuit. Sic *Hiſpania Saracenorum* in poteſtatem venit. *Gothorum* reliquiæ in *Aſturibus* & *Cantabris* receptum habuerunt: ibique, propulſatis fortiter Barbaris, veteris regni poſſeſſionem utcumque tenuerunt, duce *Pelagio*, qui primus *Aſturibus* regnavit.

b Ruder. Tolet. 3. c. 18.
c Ibid. c. 19. Ruder. Tolet. 4. c. 1.

Sancti viri. Sanctitatem ſuam haud pauci intervallo iſto probarunt: in *Anglia Cuthbertus*; quem circa annum 685. Epiſcopum factum (*d*) *Beda* teſtatur. (*e*) Indidem & *Willebrordus* cum duodecim profectus ſociis, & in *Friſiam* à *Pipino* miſſus, Barbaris Evangelii lucem intulit, ſedemque *Trajecti* conſtituit anno, ut habet *Sigebertus*, 697. quo ſanctum *Kilianum* martyrium obiiſſe prodit. *Britanniam* quoque ſuam non minùs pietate atque doctrinâ, quàm hiſtoriâ, celebravit *Beda*, qui ad annum uſque 735. *Chriſtianas* illius gentis origines pertexuit. *Gallias* eodem tempore Monachi ſanctiſſimi decorarunt, *Vandregiſillus Fiſcanenſis* & *Fontinellenſis* Monaſteriorum conditor, cujus anno 692. *Sigebertus* meminit. (*f*) *Urſmarus Lobienſis* fundator Cœnobii; *Bertinus* Abbas

d Beda 4. Hiſt. 6. & ſeq.
e Sigeb. anno 692. & 697.
Beda.
f Sigeb. 698.

bas *Sithienſis*; (*a*) *S. Ægidius*, qui è *Græcia* veniens *Provinciam* illuſtravit. *Childeberto* regnante, anno 709. *Sigebertus* idem ſcribit, Archangeli *Michaëlis* indicio rupem eam, quæ in *Abrincatenſi* Diœceſi illius nomine ac religione colitur, conſecratam fuiſſe ab *Autberto* Epiſcopo.

A 685. Chriſti ad 717. *S. Ægidius.* *a* Id. 715. *S. Michaëlis templum in Gallia.*

CAPUT V.

De Leone Iſaurico, Iconoclaſtarum *hæreſi, ac cæteris rebus Orientis ab anno* 717. *ad* 741. *Tum de Occidentalibus, deque* Carolo Martello, *&* Saracenis *ab eo deletis.*

Leo Iſauricus.

OBſcuro in *Iſauria* genere natus *Leo*, qui priùs *Conon* appellabatur, imperium adiit anno 717. Indictione 15. *Martii* 25. die, ut ſcribit (*b*) *Theophanes.* (*c*) *Saracenos*, vaſtatâ *Aſiâ* & expugnatâ *Pergamo*, *Byzantium* obſidentes, magnâ eorum clade repulit, ſub ipſum imperii primordium. *Tiberium* in *Sicilia* Tyrannum per duces ſuos oppreſſit, & Occidentem pacavit anno 719. Demùm conceptam olim in animo contra ſacras imagines impietatem, *Judæo* uſus auctore, protulit anno 726. (*d*) quo per ſatellites ſuos Salvatoris dejecit imaginem. Quibus à populo cæſis, ardens iracundiâ Princeps crudeliſſimè cædem illorum eſt perſecutus; atque in Doctorum præſertim collegium ſæviit, ex omnium Profeſſoribus artium collectum, cum eos incaſſum ad perfidiæ communionem incitaſſet. (*e*) Quam illius improbitatem *Helladis* & *Cycladum* defectio, ac ſecundus in ea opprimenda ſucceſſus acriorem fecit anno 727. Itaque triennio pòſt contra venerandas imagines edictum ferale propoſuit, (*f*) Indict. 13. *Januarii* 7. feriâ 7. hoc eſt anno *Chriſti* 730. *Germanus* Epiſcopus nequicquam ſe fu-

b Theoph. ad annum ultimum Leonis. Paul. Diac. 21. c. 32. Niceph. Brev.

c Theoph. & Paul. Diac. 21. Cedren. Zonar.

d Theoph. Paul. Diac. 21. Cedren.

e Theoph. Niceph. Brev. Diac. Cedr.

f Theoph. Diac. Niceph.

 rori

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ
LIBER OCTAVUS.

Tempora continens ab anno *Chriſti* 641. ad 1200.

A 641. Chriſti ad 685.

Caput I.

Orientalis Imperii res ſub Heraclii *poſteris ab anno* 641. *ad* 685. *de ſexta Synodo contra* Monothelitas.

a Niceph. Brev. Theoph. Miſcel. in fine l. 18.

b Theoph. Zonar. Cedr. Diac in Miſc. 18.

Conſtans Imperat.

c Anaſt. Collect. & in Martino. Theoph. Miſc. 16.

d Exſilii S. Mart. Hiſtoria in Collect. p. 79.

e Anaſtaſ. Collect. p. 104.

C*Onſtantinus Heraclii* ex priori conjuge filius (*a*) poſt hunc imperavit anno *Chriſti* 641. & quarto menſe à noverca *Martina* veneno tollitur. (*b*) *Heracleonas* cum *Martina* matre ſenis haud ampliùs menſibus regnat. Quibus exactis, nares illi Senatus decreto, matri lingua præciditur: & fit Imperator *Conſtans Conſtantini* filius, *Heraclii* nepos; qui religionis cultu avi, quàm patris, ſimilis eſſe maluit. Fuit enim *Monothelita*, cùm pater ejus *Catholicus* fuiſſet.

Hâc inſtinctus hæreſi *Martinum* Papam virum ſanctiſſimum, quòd *Heraclii* typo ſubſcribere juſſus, eum (*c*) cùm *Monothelitarum* errore damnaſſet in Synodo anno 649. per *Theodorum Calliopam* Exarchum *Conſtantinopolim* abripuit anno (*d*) 653. quo ſcilicet 13. Cal. *Julii* erat feria 4. indeque *Cherſonam* relegavit; ubi is anno 655. moritur, Indictione 14. *Septembris* 16, ut eſt in (*e*) *Collectaneis Anaſtaſii*.

(*a*) *Ma-*

(*a*) *Maximum* quoque Monachum egregium fidei *Catholicæ* propugnatorem linguâ manùque truncatum in exſilium deportavit.

A 641. Chriſti ad 685.

Quibus offenſus ſceleribus Deus *Saracenorum* armis lacerari *Romanum* permiſit Imperium. (*b*) Contra quos anno 654. infeliciſſimè navali prælio certavit. (*c*) Pertæſus inde *Conſtantinopolis* in *Italiam* trajecit; ubi cum *Langobardis* nihilo ſecundiori *Marte* pugnavit. Ea clade irritatus, furore barbarico *Romam* expilavit, & in *Siciliam* tranſmiſit; ubi cùm ſex annis hæſiſſet, *Syracuſis* in balneo à ſuis interfectus eſt anno 668. (*d*) poſtquam imperavit annos 27.

a Ead. p. 196. & 264. Theoph. &c.

b Theoph. Miſc.

c Paul. VVarnefr. 5. de geſt. Lang. c. 20.

d Theoph. Zonar. &c.

(*e*) *Conſtantinus* hujus filius eodem imperare aggreſſus anno, *Catholicum* cultum reſtituit. Scribit *Theophanes*, ex eóque *Paulus Diaconus*, ambobus fratribus *Tiberio* & *Heraclio* nares juſſu ejus amputatas initio regni. At iidem anno ejus imperii 14. *Chriſti* 681. ejectos ab imperio eoſdem illos referunt, & *Conſtantinum* ſolum cum *Juſtiniano* filio Rempublicam geſſiſſe, quæ minimè conſentanea ſunt.

Conſtantinus Imp.

e Theoph. Miſc. &c.

(*f*) *Saraceni* vincendo longiùs progreſſi *Conſtantinopolim* ſeptem annis obſederunt. Sed cùm & *Mardaitæ Libani* incolæ eos domeſtico bello diſtinerent, & beatæ Virginis auxilio tuti *Romani* fortiter reſiſterent, pacem denique in annos triginta his conditionibus fecerunt; ut quotannis 365. aureorum millia penderent *Romanis*, ac virorum capita 50. equos nobiles 50. *Saracenorum* claſſis in reditu tempeſtate disjecta naufragio tota periit: quod pace datâ poſteriùs eveniſſe *Theophanes* aliique ſcribunt. *Nicephorus* poſteriorem pacem, & hujus cladis occaſionem petitam à Barbaris affirmat. Anno quinto *Conſtantini* oppugnare *Saracenos* cœpiſſe *Conſtantinopolim* prodit *Theophanes*, ex eóque *Cedrenus*, & *Paulus Diaconus*; nono verò pacem initam fuiſſe. Hoc modo

f Niceph. Brev. p. 99. & ſeq. Theoph. Paul. Diac. 19. Cedr.

Bellum cum Saracenis proſperum.

A 641. Chriſti ad 685. modo falſum erit annis ſeptem obſeſſam eſſe, quos tam iſti quàm *Nicephorus* in *Breviario* numerant. Per idem tempus ignis ille, qui vulgò *Græcus* dicitur, à *Callinico* quodam excogitatus eſt; cujus ea vis eſt, ut aquis in ipſis ardeat. *Saracenorum* exemplum ſecuti (*a*) *Avares*, aliique Barbari, pacem ab *Romanis* impetrarunt, (*b*) quam biennio pòſt à *Bulgaris*, qui tum primùm, hoc eſt anno *Chriſti* 677. in *Romanos* fines impetum fecerunt, tributi annui pactione coactus eſt redimere.

Ignis Græcus repertus.

a Niceph. Brev.

b Theoph. Diac.

Conſtitutâ Reipublicæ tranquillitate, ad pacandam Eccleſiam Imperator conſilia ſua tranſtulit. (*c*) Quam in rem generale ſextum Concilium indixit, *Agathone Romano* Pontifice, (*d*) quod anno 680. Indictione 9. *Novembri* menſe cœptum, ſequenti anno terminatum eſt. In eo Concilio quinque probatis Oecumenicis Synodis, decretum eſt, duas in *Chriſto* voluntates ac totidem actiones eſſe, quot in eo ſunt naturæ: & qui ſecùs docuerant pro Hæreticis damnati, *Sergius*, *Pyrrhus*, *Cyrus*, *Paulus*, aliique; quibus & *Honorius* in *Actis* adjungitur *Romanus* Pontifex, qui *Heraclio* imperante ſederat. Verùm hanc ab illo calumniam depellit (*e*) *Joannes* IV. qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit; ubi *Honorium* docet *Sergio* de una in *Chriſto* voluntate ſubdolè interroganti, reſpondiſſe duas non fuiſſe repugnantes & contrarias, cujuſmodi in nobis experimur: cæterùm naturas in illo duas, ac voluntates totidem ab eo agnitas fuiſſe. (*f*) Obiit *Conſtantius* anno 685. cùm imperaſſet annis 17.

c Niceph. Brev. p. 109.

d Anaſtaſ. in Agath. Theoph. Diac. 19. Zonar. Cedr.

Sexta Synodus. Honorius Papa defenditur.

e Joan. Epit. ad Conſtan. in Collectaneis. Anaſtaſ.

f Niceph. p. 109. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

CAP.

CAPUT II.

A 641. Chriſti ad 685.

Occidentalis Orbis hiſtoria ad ſuperius intervallum pertinens: maximè Francorum; *tum qui viri pietate ac doctrinâ illuſtres habiti.*

IN *Francia Dagobertus* mortuus eſt (*a*) anno regni 16. *Chriſti* 644 *Januarii* 19. cui ex *Nanthilde* (*b*) Monacha natus eſt *Chlodoveus*; (*c*) cùm antè *Sigebertum* ex *Ragintruda* pellice genuiſſet anno 629. hoc eſt ſeptimo poſt prius exordium regni. *Sigebertus Auſtraſiæ* Rex puer adhuc à patre factus erat anno 632. *Chlodoveo* relicta cætera, (*d*) hoc eſt *Neuſtriæ Burgundiæ*que regna, ſub *Nanthildis* matris tutela; (*e*) addito & *Æga* Palatii Magiſtro viro laudatiſſimo. Natus erat *Chlodoveus* annos 12. ortus eſt enim (*f*) anno *Dagoberti* 12. à priore, ut apparet, exordio *Chriſti* 633.

(*g*) *Æga* mortuo anno 646. *Erchenualdus* Major domus in *Neuſtriæ* regno, *Flaochatus* in *Burgundia*, creantur. *Pipino* verò anno eodem exſtincto, *Grimoaldus* ejus filius in *Auſtraſia Sigeberti* regno ſimili dignitate functus eſt.

(*h*) *Sigebertus* deſperatâ prole *Childebertum Grimoaldi* filium adoptat, ſucceſſoremque deſtinat, (*i*) anno regni ſeptimo, *Chriſti* 651. Sed cùm præter ſpem *Dagobertum* genuiſſet, eo in fidem *Grimoaldi* tradito, moritur anno *Chlodovei* Regis 11. *Chriſti* 654. *Grimoaldus* attonſum *Dagobertum* miſit in *Scotiam* & *Childebertum* filium ad regnum extulit. Quâ offenſi perfidiâ *Franci* comprehenſum *Grimoaldum Chlodovei* judicio ſiſtunt; qui eo carcere damnato, ſubmotoque *Childeberto*, ſuum ipſe filium *Childericum* Regem *Auſtraſiis* dedit: (*k*) quem ex *Bahtilde Saxonica* cum aliis duobus, *Chlothario*, & *Theoderico*, ſuſceperat.

Chlodovei porrò laudatur in Annalibus ſingularis

a Fredeg. 79.
b Fredeg. c. 58. Aim. 4. c. 59.
c Aim. 4. c. 20.
d Fredeg. 76. Aim. 4. c. 27.
e Fredeg. 80.
f Fredeg. 76.
g Fredeg. 83. & ſeq. Aim 4. c. 37. & ſeq.
h Append. Aim Sigeb.
i Trithem.
k Fredeg. 91. Aim. 4. c. 34.
Chlodovei pietas.

gularis

A 641. Chriſti ad 685. *a* Aim. 4. c. 41. gularis erga pauperes benignitas; (*a*) quibus ut in ſumma annonæ penuria ſuccurreret, aurum & argentum omne, quo ſanctorum *Dionyſii* & ſociorum Martyrum ſepulchra pater illius ornarat, abradi juſſit, & in illos dividi. Id anno ejus regni 14. *Aimoinus* imputat, qui in *Chriſti* cadit 657.

b Aim. ibid. Antiq. Monaſt. S. Dion. l. 3. c. 4. *S. Dionyſii Cœnobio immunitas data.* (*b*) Atque ut hanc qualemcumque ſacri loci compenſaret injuriam, biennio pòſt celeberrimo Epiſcoporum conventu habito, ſancti *Dionyſii* Cœnobium, quod ad urbem pater illius exſtruxerat, ab Epiſcoporum omnium juriſdictione immune eſſe ſtatuit, *Landerico Pariſiorum* aſſentiente Præſule: qua de re edita ſanctio legitur 10. Calendas *Julias* anno 16. *Chlodovei.*

c Par. 2. l. 4. c. 16. *Ebroinus.* *d* Sigeb. A. 662. (*c*) Obiit *Chlodoveus* anno 660. regni 17. eodemque tempore *Erchenvaldo* palatii Præfecto mortuo, *Franci Ebroinum* ſubſtituunt, crudelitate ac perfidiâ famoſum hominem. (*d*) Quo ex tempore ſolutis in luxum & inertiam *Francorum* Regibus, ad palatii Præfectos paulatim rerum ſumma pervenit; cùm per eos adminiſtrarentur omnia, Reges verò ſolo contenti nomine regiâ ſe continerent, nec niſi ſemel quotannis Calendis *Majis* in conſpectum populi venirent. *e* Theoph. ad annum 1. Leonis Iſaur. Miſcell. l. 22. Quod (*e*) & *Græcorum* in Annalibus legitur, cum hac ineptiſſima fabula: *Francorum* Reges, porcorum inſtar, ſetoſum tergum habuiſſe, appellatoſque ideo *trichorachatos.*

f Fredeg. 93. 94. Aim. 4. c. 44. Sigeb. *Childericus regnat.* (*f*) *Chlothario*, qui *Chlodoveo* patri ſucceſſerat, poſt annos regni 4. exſtincto, circa annum *Chriſti* 664. *Theodoricus* ejus frater brevi ſpatio præfuit. Hujus enim pertæſi citò *Franci Childericum*, qui *Auſtraſiæ* regnabat, Regem eligunt. *Theodoricum* cum *Ebroino* detonſos in Monaſterium includunt; illum in *S. Dionyſii* ad *Lutetiam*, hunc in *Luxovienſe. Childericus*, annis in regno tribus decurſis,

Chri-

Chriſti 667. à *Bodilone* nobili *Franco*, quem ad ſtipitem alligatum virgis affici juſſerat, cum uxore gravida interfectus eſt poſt Paſcha. Cujus filius *Chilpericus* (*a*) in quodam diplomate *Corbejenſi* ſubſcriptus legitur anno 1. regni ſui, cujus nulla uſquam fit mentio, ſtatimque (*b*) *Theodoricus* ad regnum vocatur; cui *Leudeſius* prætorii Magiſter attribuitur *Erchenualdi* filius.

(*c*) At *Ebroinus* è Monaſterii latebris erumpens, Præfecturam palatii rurſus invadit, occiſo *Leudeſio*, nec non (*d*) *S. Leodegario Auguſtodunenſi* Præſule; quem diris tormentis excarnificatum, & in Epiſcoporum Concilio dignitate ſpoliatum, gladio plecti juſſit. Id anno 685. *Sigebertus* retulit; (*e*) quo reverà celebratum legitur Concilium illud in *Villa regia*. Ut errare neceſſe ſit eos, qui ſancti *Leodegarii* necem in annum conferunt 672. (*f*) cùm anno ſeptimo *Theodorici*, Indictione 2. hoc eſt anno *Chriſti* 674. ſubſcriptus legatur *Vindiciani* literis.

Multi per illa tempora ſanctitate florentes exſtitere viri, præſertim in *Galliis*. Inter quos *SS. Eligius* & *Audoënus* inſignes memorantur Epiſcopi, ille *Noviomenſis*, hic *Rothomagenſis*, eodem facti die, (*g*) anno 3. *Chlodovei*, *Chriſti* 646. nempe die 14. menſis tertii, qui eſt *Majus*, quæ Dominica fuit ante Litanias majores. Obiit (*h*) *Eligius* ætatis 70. ſub initium *Chlotharii*. (*i*) *Audoënus* porrò nonagenarius moritur, cùm annum Epiſcopatus 44. ageret. Præter hos Epiſcopi ſanctiſſimi *Chlodoveo* Rege, (*k*) *Remaclus Trajectenſis*, *Autbertus Cameracenſis*, *Theodardus Trajectenſis* Martyr, cui *Lambertus* ſucceſſit; qui & ipſe poſtea martyrium obiit anno 2. *Childeberti*, hoc eſt *Chriſti* 696. (*l*) *Audomarus Tarvanenſis*, qui, dum *S. Vedaſti* reliquiæ transferrentur, viſu, quem præ ſenio perdiderat, ſibi reſtituto, eo-

A 641. Chriſti ad 685.

a Meminit. P. Sirmond. in Not. ad Tom. 1. Conc. p. 620.

b Vita S. Leodeg.

c Fredeg. 96. Sigeb. Aimoin. 4. c. 44.

Ebroini crudelitas in S. Leodegarium & alios.

d Urſinus in Vita S. Leodeg. 2. Octob. apud Sur. Sigeb. Fredeg. Aimoin.

e Tom. 1. Conc. Gallic. p. 510.

f Balderic. l. 1. Chron. Camerac. cap. 25. Vide Sirmon. Not. ad 1. Tom. Conc. Gall. p. 620.

Viri SS. in Galliis.

g Audo. in Vita S. Elig. lib. 2. c. 2. *h* Audo. ibid. c. 32. *i* Vita S. Audo. Aug. 24. *k* Sigeb. *l* Sig. A. 638.

A 641. Chriſti ad 685. eodem rurſus ut careret, obtinuit, potiorem ratus oculorum incolumitate mentis aciem. Privati quoque *Gallias* exquiſitâ ſanctimoniâ decorarunt, *Furſeus*, *Foillanus*, *Ulranus*, qui ex *Hibernia* profecti Cœnobia condiderunt: *Jodocus Britonum* Regis filius, qui ſpretis opibus ſolitariæ ſe vitæ dedidit. (*a*) Illuſtris fuit & *S. Bathildis Chlodovei* uxor, quæ *Corbejenſe* & *Calenſe* Monaſteria condidit: nec non *Itta Pipini* vidua, quæ cum *Gertrude* filia Deo ſe conſecravit.

a Sigeb. A. 662.

In *Britanniis* haud pauci eodem ſanctitatis ornamento claruerunt; (*b*) ſed præ cæteris ſanctus *Oſuvaldus*, qui contra Gentiles pro patria dimicans in prælio cecidit.

b Beda l. 3. c. 6. & 9. Hiſt. Ang.

In *Hiſpania* laudatur *Bambæ* Regis pietas, qui æra 714. ut ait (*c*) *Rudericus*, hoc eſt anno *Chriſti* 676. ut autem *Vaſæus* in *Chronico* ſcribit, anno 672. regnum, quod ſibi conſenſu omnium delatum fuerat, vi coactus eſt capere: quod poſtquam ad annum uſque decimum geſſit, eo abdicato, Monachum ſe fecit, ut ad cœleſtem in terris capeſſendam vitam eſſet expeditior. (*d*) Item ſanctus *Ildephonſus Toletanus* Epiſcopus, qui ob ſuſceptum adverſus Hæreticos B. Virginis patrocinium allatâ cœlitùs ab ea veſte donatus eſt.

c Ruder. Tolet. l. 3. c. 1.

d Ruder. 2. c. 22.

CAPUT III.

Quæ ſub Juſtiniano *II.* Leontio, Tiberio, Philippico, Artemio, *ac* Theodoſio *in Oriente contigerunt ab anno* 685. *ad* 717. *ac de appendice Synodi ſextæ in* Trullo.

JUſtinianus II. ab præciſis, ut poſtea dicetur, naribus cognomento *Rhinotmetus*, *Conſtantino* patri ſucceſſit anno *Chriſti* 685. (*e*) annos natus 16. qui puerili levitate & impotentiâ publicam rem peſſumdedit. *Mardaitas Libani* incolas, unicum *Saraceniciterrorem* nominis, ac robur imperii, de *Libano* detraxit. Pòſt, (*f*) anno imperii 7. pacem cum iiſdem

Theoph. Paul. Diac. l. 9. Zonar. Cedren.

e Niceph. Brev.

f Theoph. Miſcell. 19.

dem *Saracenis* initam pari ſtoliditate diſſolvit, *Sclavorum* fretus auxiliis, à quibus deſtitutus partam jam victoriam turpi corrupit fugâ. Quo ex tempore *Muhammed Arabum* princeps *Romanos* fines impunè vaſtavit. Ad eam bellicis in rebus conſiliiſque temeritatem cùm domi quoque crudelitatem ac rapacitatem adderet, in populare incurrit odium. Itaque duorum hortatu Monachorum, *Pauli*, & *Gregorii*, (*a*) *Leontius* Patricius ad regendam *Helladem* ab *Juſtiniano* miſſus è carcere hunc ipſum comprehendit, naſoque mutilatum in *Cherſonam* relegavit anno 695. ſicque promiſſum ſibi jamdudum iiſdem à Monachis ex ſiderum peritia principatum adeptus eſt, quem triennio geſſit.

A 655. Christi ad 717.

a Niceph.

(*b*) *Leontio* imperante *Carthago* ab *Saracenis* expugnata anno 698. Ad hanc recuperandam navalis ab *Leontio* miſſus exercitus malè geſtâ re offenſionem illius veritus, *Apſimarum* quemdam ad imperium provexit, eumque *Tiberium* appellavit.

b Niceph. Brev. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

Leontius Imperator.

(*c*) *Tiberius Apſimarus* anno eodem 698. *Leontium* pari, ac *Juſtinianum* hic affecerat, clade naſi deformem redditum Monaſterio ſepſit. Sub hoc *Saracenorum* ducenta millia ab *Romanis* in *Syria* conciſa proditum eſt (*d*) à *Theophane* anno *Tiberii* tertio. Imperavit annos 7. (*e*) Etenim *Juſtinianus* ad *Chaganum* Regem *Avarum* à *Cherſona* fugiens, ejus ſororem, an filiam, duxit in matrimonium, cujus indicio paratis à ſocero compertis inſidiis, ad *Bulgaros* tranſiit: quorum ope reſtitutus poſt decem annorum exſilium, anno 705. novum imperandi habuit exordium. Primùm omnium *Apſimaro* ac *Leontio*, diu traductis per Hippodromum & illuſis, cervices incîdit. Pace deinde, quam cum *Bulgaris* pepigerat, temerè violatâ, ingrati in eos, à quibus erat adjutus, animi pœnas clade ſuorum

c Niceph. Theoph. Miſcell.

Tiberius Apſimarus.

d Iid. & Miſcell. lib. 20.

e Theoph. Miſcell. Niceph. Brev. Anaſtaſ. in Joan. 7. Zonar. Cedr.

Juſtinianus denuò regnat.

 & igno-

A 685. Chriſti ad 717.

& ignominiâ perſolvit anno imperii 4. Ad extremum *Cherſonitis* offenſus, quòd ab iis inſidias ſibi factas eſſe meminerat, validâ in eos claſſe miſsâ, penè omnes mactari fecit. Quam *Octobri* menſe redeuntem claſſem immanis tempeſtas naufragio demerſit, quo tria & ſeptuaginta hominum millia perierunt. *Juſtinianus* cladis tantæ ſecurus, cùm id unum ferret ægrè, quòd in illa *Cherſonitarum* ſtrage parvulorum ab cæde miles abſtinuiſſet, novam ad illos jugulandos claſſem eò direxit. Verùm tam efferatæ crudelitatis odio commoti principes *Bardanem Philippicum* Imperatorem renuntiant anno 711. cùm ſextum ab recuperato imperio *Juſtinianus* ageret annum: qui juſſu *Philippici* cum filio ſuo *Tiberio* jugulatus eſt. Refert *Anaſtaſius* in *Vita Conſtantini* Papæ, hunc ipſum ab *Juſtiniano Conſtantinopolim* excitum *Româ* profectum eſſe *Octobris* 5. Indict. 9. (eſt hic annus 710.) & illic ſummo exceptum honore *Romam* rediiſſe *Octobris* 24. Indict. 10. (qui eſt annus 711.) ac poſt menſes tres nuntium allatum eſſe *Romam* de *Juſtiniani* nece. Quare ſub finem anni 711. vel ineunte 712. *Juſtinianus* interfectus eſt. (*a*) Barbarum hujus Principis & immitem animum teſtatur nefaria vox ex ore illius excerpta, cùm periculosâ exortâ tempeſtate, monenti cuidam, uti votum Deo faceret, ſe, ſi ex illa incolumis exiret, inimicis omnibus parciturum; *Immò, miſerè hîc peream*, reſpondit, *ſi vel uni pepercero.*

Juſtiniani crudelitas.

Philippicus imperat.

a Theoph. Miſcell. 20. Zonar.

Philippicus (*b*) partum per ſcelus imperium ſtolidè ac negligenter adminiſtravit, atque ab *Juſtiniano* collectas opes nimiis nec utilibus profudit impenſis. Pulſo *Cyro*, *Conſtantinopolitanam* ad ſedem *Joannem* extulit, impurum & hæreticum hominem; quo adjutore, per factionis ejuſdem Epiſcopos ſextam abrogavit Synodum anno 712. ac *Monothelitarum* redinte-

b Niceph. Brev. Theoph. Paul. Diac. Zonar. Cedr.

Sextam Synodum abrogat. Philippicus.

integravit hæreſim. Cujus impietatis ultorem ſubinde Deum expertus eſt. (*a*) Poſtquam enim biennium ac menſes aliquot imperavit, cùm equeſtri dato certamine poſt prandium in receſſu meridiaretur, à conjuratis arreptus, oculiſque privatus eſt pridie Penteceſtes; quæ *Junii* 4. anno iſto 713. incidit. (*b*) Quam in Pentecoſtes vigiliam natalem *Conſtantinopolis* diem conveniſſe falsò *Nicephorus* ac *Theophanes* aſſeverant.

A 685. Chriſti ad 717.

a Theoph. Niceph. Miſcell. &c.

b Vide Notas ad Breviar. Niceph. p. 198.

(*c*) *Artemius*, qui à ſecretis erat *Philippico*, mutato nomine dictus *Anaſtaſius*, eodem *Chriſti* 713. imperavit anno, quod (*d*) Acta publica liberatæ à dæmonio virginis Indictione 12. *Octobri* menſe, imperante *Anaſtaſio*, teſtantur.

Anaſtaſius Imperator.

c Niceph. Theoph. Diac. Zonar. Cedr.

d Baron. ad A. 713.

Magnam iſte contra *Saracenos* claſſem inſtituit, qui ad *Rhodum* inſulam cædendæ materiæ cauſsâ naves appulerant. Sed ortâ in exercitu ſeditione, occiſoque duce, milites *Adramytti Theodoſium* quemdam, tributorum exactorem, hominem quietum, ad capeſſendum imperium invitum ac latitantem adigunt. *Anaſtaſius* rebus ſuis diffiſus, acceptâ fide, & imperii poſitis inſignibus, Monachum ſe fecit, ac *Theſſalonicam* tranſlatus eſt, anno *Chriſti* 715. cùm imperaſſet annos duos. Fuit hic apprimè literis excultus, & *Catholicarum* fautor partium. Itaque *Joanne* Hæretico rejecto, *S. Germanum* Epiſcopum *Cyzico Conſtantinopolim* tranſtulit Indictione 15. ut ſcribit *Theophanes*, hoc eſt anno 715.

(*e*) *Theodoſius Adramyttenus* quaſi per ludicrum factus Imperator, annos circiter duos regnavit, uſque ad annum 717. quo *Leoni Iſaurico* militaribus ſuffragiis evecto ſponte ceſſit imperio, & cum filio ſuo in Clericum detonſus, quod reliquum habuit ætatis in otio tranſegit. Mortuus eſt *Epheſi*, ait *Cedrenus*; & hanc vocem tumulo ſuo juſſit inſcribi,

e Niceph. Breviar. Theoph. Diacon. Zonar. Cedr.

Theodoſius.

A 685. Chriſti ad 717.

bi, Ὑγίεια, id eſt, *Sanitas.* Quin etiam poſt obitum fama eſt ipſum miraculis inclaruiſſe.

a Niceph. Breviar. Theoph.

(*a*) Eo regnante *Muſalmas Saracenorum* Princeps *Conſtantinopolim* aggreſſurus in *Aſiam* excurrit, & *Cappadociam* occupavit.

b Theoph. ad annum ver. Pogonati. Exſtat Synod. cum Comm. Zonar. & Balſam. Vide Par. 2. l. 4. c. 14.

c Anaſtaſ. in Serg. Beda de ſex. ætat.

(*b*) *Juſtiniano* rerum potiente, annoque *Chriſti 707. Conſtantinopoli* in *Trullo* (ita Palatium nominant) conventus *Græcorum* Præſulum habitus eſt, à quo Canones conditi ſunt 105. Quam Synodum πενθέκτην, id eſt, *quiniſextam* vocarunt, velut ad ſupplendas 5. & 6. Oecumenicas Synodos, in quibus nulli erant Canones editi. (*c*) Sed iſti Canones ineptè ac præter jus omne perſcripti, *Romanorum* decreto Pontificum auctoritate caruerunt.

CAPUT IV.

Occidentalis orbis res, præſertim in Gallia, *&* Hiſpania, *eodem illo ſpatio. De poſtremis* Francorum *Regibus è* Merovei *ſtirpe, ac de* Saracenis Hiſpaniam *invadentibus. De viris item ſanctitate vitæ conſpicuis.*

d Fredeg. Chron. Sigeb.

Pipinus Major domus.

Ebroini mors.

e Urſinus in S. Leodeg. 2. Octobris apud Sur.

f Breviar. Franc. Reg. Fredeg.

IN *Galliis Theodorico* Occidentalis *Franciæ* regnum, quod *Neuſtriam* vocabant, nomine tenus obtinente, Palatii Præfectus *Ebroinus* immani tyrannide ſæviebat. *Auſtraſiæ* regnum Præfectis itidem Palatii parebat. *Vulfoaldo* mortuo *Pipinus Anſegiſi* filius eam dignitatem cepit, (*d*) anno *Chriſti* 687. Qui initiò cum *Theodorico* & *Ebroino* congreſſus acie vincitur: ejuſque collega *Martinus* contra datam fidem ab *Ebroino* perimitur. *Ebroinus* ipſe anno, ut apparet, 688. hoc (*e*) eſt tertio poſt *S. Leodegarii* necem, ab *Hermenfrido* confoſſus eſt. Tum verò *Pipinus*, *Theodorico* ſuperato, utriuſque regni magiſterium tenuit (*f*) anno 691. ſummus vir & *Francorum* imperio digniſſimus; niſi quòd hujus memoriam labes

labes una libidinis obſcurat. Habuit enim, præter *Plectrudem* nobilem conjugem, *Elpaidem* pellicem, è qua ſatus eſt *Carolus Martellus*: quo uno poſtea *Francici* nominis dignitas ſtetit. (*a*) Hanc illius intemperantiam caſtigare auſus *Lambertus* Epiſcopus *Leodienſis*, à *Dodone* fratre *Elpaidis* obtruncatus eſt. Cui ſanctus *Hubertus* ſuffectus eſt. Quod anno 698. *Sigebertus* retulit.

A 685. Chriſti ad 717.

a Sigeb. S. *Lambertus.*

(*b*) *Pipinus*, domitis *Friſonibus* eorumque duce *Ratbodo*, ac *Franciæ* regno ſeptem & viginti annis ſummâ æquitate geſto, moritur (*c*) anno 714. cui *Carolus* ſucceſſit, ex *Elpaide* ſuſceptus, de quo poſtea. Nunc cæteros ad *Pipinum* uſque *Caroli* filium *Franciæ* Reges exſequar, qui ſolo nomine cenſentur; cùm poteſtas omnis penes Palatii Præfectos, quos *Majores* nominant, deinceps fuerit.

b Fredeg. 102.

c Annal. Pith. Sigeb.

(*d*) *Theodoricus Chlodovei* II. filius circa annum *Chriſti* 690. obiens, *Chlodoveo* filio ejus nominis III. vacuam reliquit nominis regii poſſeſſionem, quam ille quatuor annis obtinuit; ac mortuus anno 694. *Childeberto* fratri tradidit. *Childebertus* annum numeravit regni (*e*) 17. mortuuſque (*f*) eſt anno 711.

d Vide Par. 2. l. 4. c. 16.

(*g*) *Dagobertus* ejus filius regnavit annos 5. quem anno 715. obiiſſe *Annales Pithœani* referunt.

e Geſta Franc. Epit. c. 13.

(*h*) Huic *Franci Danielem* quemdam Clericum ſubſtituunt, regiæ, ſed haud ſatis compertæ, familiæ; quem nomine mutato *Chilpericum* vocant.

f Fragm. Cod. Nazar.

g Geſta Franc. c. 52. Ann. 4. c. 51. Ivo.

(*i*) Huic *Raginfridus* Palatii Præfectus adjungitur. Uterque ab *Carolo Martello* ſuperatus ad *Eudonem Vaſconum* Regulum profugit. Sed eo quoque fracto, & in fugam conjecto, *Chilpericus Carolo* deditus anno regni 5. moritur, (*k*) *Chriſti* 720. Eodem anno *Carolus Theodoricum* Regem conſtituit, qui (*l*) annos 15. regnavit. Itaque deceſſit anno circiter 735.

h Iid.

i Annal. Pith. Sigeb.

k Annal. Pith.

l Sigeb.

A 685. Chriſti ad 717.

a Probat Sirmond. in Not. ad Tom. 2. Concil. Gall. p. 621.

Poſt hunc (*a*) interregnum fuit annorum circiter 7. quibus vertentibus, poſtremus *Merovei* poſterorum *Childericus* III. anno 742. iniit, qui ad annum uſque 752. imaginem habuit regni. Siquidem hoc ipſo anno *Pipinus*, *Childerico* in Monaſterium incluſo ac detonſo, *Francorum* Rex appellari cœpit; qui annus ab exordio regni *Francorum*, id eſt ab anno *Chriſti* 420. numeratur 333.

Saraceni Hiſpanias invadunt.

b Ruder. Tolet. 3. c. 18.

c Ibid. c. 19. Ruder. Tolet. 4. c. 1.

At in *Hiſpaniis* effuſi ex *Africa Saraceni*, *Ruderico* regnante, *Gothos* oppreſſerunt, à *Juliano* acciti Comite, cujus filiam, an uxorem, *Rudericus* Rex ſtupro violarat. Initium cladis iſtius (*b*) anno *Hegiræ* 91. æræ *Hiſpanicæ* 750. notat *Rudericus*. Eſt hic annus *Chriſti* 712. (*c*) Biennio pòſt *Rudericus* Rex magno commiſſo prælio proditus à ſuis ac deſtitutus occubuit. Sic *Hiſpania Saracenorum* in poteſtatem venit. *Gothorum* reliquiæ in *Aſturibus* & *Cantabris* receptum habuerunt: ibique, propulſatis fortiter Barbaris, veteris regni poſſeſſionem utcumque tenuerunt, duce *Pelagio*, qui primus *Aſturibus* regnavit.

Sancti viri.

d Beda 4. Hiſt. 6. & ſeq.

e Sigeb. anno 692. & 697.

Beda.

f Sigeb. 698.

Sanctitatem ſuam haud pauci intervallo iſto probarunt: in *Anglia Cuthbertus*; quem circa annum 685. Epiſcopum factum (*d*) *Beda* teſtatur. (*e*) Indidem & *Willebrordus* cum duodecim profectus ſociis, & in *Friſiam* à *Pipino* miſſus, Barbaris Evangelii lucem intulit, ſedemque *Trajecti* conſtituit anno, ut habet *Sigebertus*, 697. quo ſanctum *Kilianum* martyrium obiiſſe prodit. *Britanniam* quoque ſuam non minùs pietate atque doctrinâ, quàm hiſtoriâ, celebravit *Beda*, qui ad annum uſque 735. *Chriſtianas* illius gentis origines pertexuit. *Gallias* eodem tempore Monachi ſanctiſſimi decorarunt, *Vandregiſillus Fiſcanenſis* & *Fontinellenſis* Monaſteriorum conditor, cujus anno 692. *Sigebertus* meminit. (*f*) *Urſmarus Lobienſis* fundator Cœnobii; *Bertinus* Abbas

bas *Sithienſis*; (*a*) *S. Ægidius*, qui è *Græcia* veniens *Provinciam* illuſtravit. *Childeberto* regnante, anno 709. *Sigebertus* idem ſcribit, Archangeli *Michaëlis* indicio rupem eam, quæ in *Abrincatenſi* Diœceſi illius nomine ac religione colitur, conſecratam fuiſſe ab *Autberto* Epiſcopo.

A 685. Chriſti ad 717. *S. Ægidius.* *a* Id. 715. *S. Michaëlis templum in Gallia.*

CAPUT V.

De Leone Iſaurico, Iconoclaſtarum *hæreſi, ac cæteris rebus Orientis ab anno* 717. *ad* 741. *Tum de Occidentalibus, deque* Carolo Martello, *&* Saracenis *ab eo deletis.*

Leo Iſauricus.

OBſcuro in *Iſauria* genere natus *Leo*, qui priùs *Conon* appellabatur, imperium adiit anno 717. Indictione 15. *Martii* 25. die, ut ſcribit (*b*) *Theophanes.* (*c*) *Saracenos*, vaſtatâ *Aſiâ* & expugnatâ *Pergamo*, *Byzantium* obſidentes, magnâ eorum clade repulit, ſub ipſum imperii primordium. *Tiberium* in *Sicilia* Tyrannum per duces ſuos oppreſſit, & Occidentem pacavit anno 719. Demùm conceptam olim in animo contra ſacras imagines impietatem, *Judæo* uſus auctore, protulit anno 726. (*d*) quo per ſatellites ſuos Salvatoris dejecit imaginem. Quibus à populo cæſis, ardens iracundiâ Princeps crudeliſſimè cædem illorum eſt perſecutus; atque in Doctorum præſertim collegium ſæviit, ex omnium Profeſſoribus artium collectum, cum eos incaſſum ad perfidiæ communionem incitaſſet. (*e*) Quam illius improbitatem *Helladis* & *Cycladum* defectio, ac ſecundus in ea opprimenda ſucceſſus acriorem fecit anno 727. Itaque triennio pòſt contra venerandas imagines edictum ferale propoſuit, (*f*) Indict. 13. *Januarii* 7. feriâ 7. hoc eſt anno *Chriſti* 730. *Germanus* Epiſcopus nequicquam ſe furori

b Theoph. ad annum ultimum Leonis. Paul. Diac. 21. c. 32. Niceph. Brev. *c* Theoph. Paul. Diac. 21. Cedren. Zonar. *d* Theoph. Paul. Diac. 21. Cedren. *e* Theoph. Niceph. Brev. Diac. Cedr. *f* Theoph. Diac. Niceph.

A 717. Chriſti ad 741. rori illius interponens, ſponte ſe abdicavit, eique ſubſtitutus eſt *Januarii* 22. die *Anaſtaſius* impietatis particeps, cùm centeſimum ferè ætatis ageret annum *Germanus*; quippe quem anno 726. quinque & nonaginta annos habuiſſe *Gregorius* II. aſſeverat in Epiſtola 2. quæ eſt in 7. Synodo. Complures antiquæ tenaces fidei variis à Tyranno cruciatibus ac pœnis affecti, glorioſos exitus habuerunt. (*a*) Hanc *Leonis* inſaniam *Gregorius* II. *Romanus* Pontifex cùm per literas cohibere non potuiſſet, de Concilii *Romani* ſententia Imperatorem, ejuſque contactos hæreſi (*b*) ſubjecit anathemati: ac *Romam*, & quicquid *Italiæ* reliquum erat, à *Græcorum* abſtraxit imperio, tributaque pendere iis ultrà prohibuit.

a Theoph. Diacon. Anaſtaſ. *b* Zonar. *Roma & Italia a Græcorum imperio abſtracta.*

Ob hæc ardens irâ *Leo* contra rebelles *Italos* claſſem adornavit, (*c*) quæ in *Adriatico* tempeſtate periit anno 732. Paulò antè per Exarchos *Ravennates* ac *Longobardorum* Regem *Luitprandum* (*d*) *Romam* cum Pontifice ipſo conatus eſt opprimere. Sed invicti animi Pontifex imminentem urbi *Longobardum* adiit ultrò, cumque conſtantiâ & oratione ſuâ ſic inflexit, ut ad ejus pedes accidens, quidquid rogatus erat, prolixè faceret.

c Theoph. Cedren. *d* Anaſtaſ. in Greg.

(*e*) Vehemens anno *Leonis* ultimo terræ motus exſtitit, Indictione, ait *Theophanes*, 9. *Octobris* 26. feriâ 4. horâ 8. (ut hic annus *Chriſti* fuerit 740.) quo *Thracia Bithyniaque* quaſſata; ac præſertim *Conſtantinopoli*, *Nicomediæ*, ac *Nicææ* ingens ſtrages accidit. *Nicææ* præter unum templa omnia corruerunt. Ea calamitas Imperatori novi quæſtus occaſionem præbuit. Nam ad muros reficiendos tributorum auxit modum: quod deinceps perſeveravit. (*f*) Moritur ex intercute, ſive inteſtinorum dolore, anno Imperii exacto 24. ſuperque menſibus 3. *Junii* 18. Indict. 9. *Chriſti* 741.

e Niceph. Breviar. Theoph. Diac. Zonar. Cedren. *f* Id.

Qui

Qui idem annus 11. Calend. *Novembris Carolo* cognomento *Martello*, ſive *Tuditi*, ultimus fuit, cùm jam annum octavum & viceſimum *Franciam* adminiſtraſſet, fortitudine Princeps bellicâ rebuſque geſtis inclytus. (*a*) *Pipino* patre mortuo anno 714. in cuſtodiam conjectus à noverca *Plectrude*, indeque dilapſus inſequenti anno *Raginfridum* Majorem, ut tum dici mos erat, domus electum laceſſere auſus, ab eoque primò victus, poſtea ſuperior fuit (*b*) anno 717. duodecimo Calend. *Aprilis*, (*c*) Dominico die. Eumdem *Aquitaniæ* Ducis *Eudonis* auxilio fretum iteratâ fudit acie anno 718. *Saxones* exinde, *Alemannos*, *Bajoarios*, *Noricos*, &, *Eudone* fugato, *Aquitanos* ſubegit. *Eudo* rebus ſuis diffiſus *Saracenos* ex *Hiſpaniis* cum eorum Rege *Abdirama* in ſubſidium excivit anno 725. quibus ſacra profanaque latè populantibus occurrit *Carolus*, eoſque internecione concîdit. Cæſa ſunt uno die ad trecenta ſeptuaginta quinque millia: cùm ex *Francis* 1500. haud ampliùs deſiderati ſint; ut ſcribit (*d*) *Anaſtaſius*. Mox *Burgundiâ Lugdunoque* potitus anno 727. inſequenti, *Eudone* vitâ functo, *Aquitaniam* invaſit, *Saracenos* iterum, ad ulciſcendam ſuorum ſtragem, *Galliam* incurſantes magno numero proſtravit anno 731. & *Avenionem* ab illis captam recepit. Tum *Narbonenſem*, quam ii cum *Hiſpania*, cui contributa erat, occupatam tenebant, aggreſſus, caput ejus *Narbonam* ac reliqua deinceps expugnavit oppida, cæſis, qui ad opem ferendam ſæpiùs accurrerant, *Saracenis*. (*e*) Poſtremò *Luitprandum Longobardorum* Regem *Romanæ* infeſtum Eccleſiæ, à *Gregorio* III. imploratus, minis abſterruit. Hæc *Francorum* Annales veteres à *Pithæo* editi, *Fredegarius*, *Sigebertus*, *Aimoinus*.

A 717. Chriſti ad 741. *Carolus Martellus*

a Annal. Pith. Fredeg. 104. & ſeq.

b Fredeg. 106.

c Geſta Franc. Epit. l. 1. c. 53.

Mira ſtrages Saracenorum.

d Anaſt. in Greg. 2. p. 97.

e Tom. I. Conc. Gall. Epiſt. Gr. 3.

Leone imperante claruit in *Syria S. Joannes* Damaſ-

S. Ioannes Damaſcenus.

A. 717. Chriſti ad 741. *Damaſcenus*; qui pro ſacrarum imaginum cultu ſtilo decertavit. In *Germania S. Bonifacius* provinciæ hujus Apoſtolus *Romæ* conſecratus Epiſcopus (*a*) *Decembri* menſe, Indict. 6. anno 722. *Chriſtianam* ibi Religionem longo tempore propagavit. Sequenti verò anno *S. Eucherium Aurelianenſem* in exſilio deceſſiſſe, in quod actus erat à *Carolo*, auctor eſt *Sigebertus*.

a Tom. 1. Conc. Gall. p. 512.

CAPUT VI.

De Orientalis Imperii rebus ſub Copronymo, Leone, Conſtantino, *&* Irene, *ab anno* 741. *ad* 800.

HÆretico patri ac nefario ſucceſſit teterrima longè ſoboles *Conſtantinus*, qui ab ſtercore, quod baptiſmo infans admotus in aquam eliſerat, *Copronymi* cognomen meruit; (*b*) ex quo *S. Germanus* Patriarcha, qui eum baptizabat, haud vanum impietatis illius omen accepit. Id accidit (*c*) anno *Leonis* 3. *Chriſti* 716. *Octobris* 25. Proinde regnare cœpit anno ætatis labente 22. *Chriſti* nempe 741. Huic *Irene Chagani* Regis *Avarum* filia nupſerat (*d*) anno 732. quæ *Chriſtianis* initiata ritibus ſinceram pietatem conſtanter tenuit.

Copronymus.

b Theoph. Diac. Cedr. Zonar.

c Theoph. Diac. 21. c. 14.

d Niceph. Breviar. Theoph. Diac. l. 22.

Conſtantinus Artabaſdum Annæ ſororis virum initiò æmulum habuit imperii, inviſus ipſe vulgo ob hæreſin & peſſimam indolem haud obſcuris indiciis compertam. Excluſus itaque *Conſtantinopoli* profugit, *Artabaſdo* Imperatore ſalutato: qui *Catholicum* cultum illicò reſtituit. Verùm anno 743. (*e*) Indict. 12. *Septembris* menſe à *Conſtantino* captus cum filio excæcatuſque eſt.

Artabaſdus.

e Theoph. Miſc. 12.

(*f*) Dira hoc Imperatore peſtis ab anno 747. ad triennium producta, ac *Siciliam*, *Calabriam*, & Orientem pervagata, præcipuè *Conſtantinopoli* adeo ſævijt, ut & locus ſepeliendis

f Niceph Brev. Theoph. Cedren. Diac. Zonar.

liendis cadaveribus, & qui ea ſepelirent, propè deficerent. Super hoc *Saracenorum*, *Sclavorum*, & *Bulgarorum* bellis appetitus; ab his etiam præliis ſuperatus aliquot; cùm adverſus eoſdem exercitum duceret, lethali & ignotâ Medicis ægritudine correptus, & in navigium impoſitus miſerandam efflavit animam, (*a*) *Septembris* 14. die, Indict. 14. *Chriſti* 775. cùm imperaſſet annos 34. menſeſque propemodum 3. (*b*) Moriens *ſe ob dehoneſtatam B. Virginem Dei genitricem æterno damnatum incendio* teſtatus eſt; eique deinceps venerationem juſſit tribui. Hic exitus perfidi & crudeliſſimi Principis fuit, (*c*) qui ſacroſanctam Virginem Dei matrem eſſe, *Chriſtum* ipſum negabat Deum: ſanctis honorem haberi vetabat: ſacras imagines everterat, (*d*) quas etiam conciliabulo *Conſtantinopoli* Epiſcoporum 338. coacto damnandas curavit Indict. 7. anno 754. Monachis potiſſimùm infenſus. Quorum ille magnum numerum, ut & aliorum ordinum, quos ab impietate abhorrere ſua cognorat, variis ſuppliciis affecit.

A. 741. Chriſti ad 800.

a Theoph. Paul. Diac.

b Cedren. Theoph. Zonar.

Copronymi deſperata vox.

c Theoph. ad annum ejus 1. Paul. Diac. 22. c. 3.

d Niceph. p. 103.

Ejus anno 20. Solis defectio contigit, *Auguſti* 15. (ut ait *Theophanes*) feriâ 6. horâ 10. qui eſt annus *Chriſti* 760. Unde *Conſtantini* initium adſtruitur.

Theoph. Miſc. 22. c. 24.

Huic *Leo* ſucceſſit filius, paternæ impietatis hæres, annum agens 26. (*e*) Natus enim eſt anno 750. *Januarii* 25. Indict. 3. Qui *Catholicum* ſe principiò ſimulans, poſtquam ſibi largitione popularem quæſivit gratiam, in apertam hæreſis profeſſionem erupit; quam & ſacrilegio cumulavit. (*f*) Gemmarum enim cupidus, lapillis radiantem coronam, quam in majori Eccleſia dedicarat olim *Mauricius*, detractam inde, ſuo capiti impoſuit. Quod ſcelus pœna ſtatim divinitùs eſt ſecuta, erumpentibus ex eodem capite carbunculis: ex quibus ardens exorta febris brevi hominem exſtin-

Leo Conſtantini filius.

e Niceph. Diac. 22. c. 22.

f Iid.

A 741. Chriſti ad 800. exſtinxit, *Septembris* 8. *Chriſti* (*a*) anno 780. cùm imperaſſet annos ferè 5. Cœpit enim anno 775. *Septembris* 14. Reliquit hæredem *Conſtantinum* ſub *Irenes* tutela matris; quam *Athenis* oriundam (*b*) anno 769. duxerat. Natus eſt porrò *Conſtantinus* annò 771. *Januarii* 14. Itaque decimo ætatis anno imperium iniit.

a Theoph. Paul. Diac. Cedren.

b Theoph.

Conſtantinus cum Irene.

Conſtantinus igitur cum *Irene* matre annos circiter imperavit decem: quo tempore *Stauracii* Patricii conſilio omnia gerebantur. Ab his priſtina cum imaginum cultu revocata eſt pietas; (*c*) *Taraſio* viro ſanctiſſimo Patriarchâ facto, ipſo die *Chriſti* natali anni 784. cùm priùs de Oecumenica cogenda Synodo ſtipulatus eſſet, de qua Imperatores (*d*) jam ad *Hadrianum* Papam ſcripſerant eodem anno Indict. 7. Poſtquam igitur *Româ* & ex Oriente Legati omnes Patriarchalium ſedium *Conſtantinopolim* advenere, coeuntibus in concilium Epiſcopis, ab hæreticis Præſulibus incitati milites ſeditionem fecerunt, (*e*) anno *Chriſti* 786. Calendis *Auguſti*. Itaque in annum dilata res eſt, uſque ad 787. *Chriſti*, Indictionemque 21. quâ *Nicæam* tranſlati octavo Calendas *Octobres* Synodum auſpicati ſunt, quæ *Octobri* menſe deſiit, tertio Eidus. Convenere 250. Patres, præſentibus Legatis *Romani* Pontificis *Petris* duobus, altero Archipresbytero, altero Presbytero, & ἡγȣμένῳ *S. Sabbâ*, cum *Taraſio*, aliiſque Patriarcharum cæterorum Vicariis. (*f*) In eo Concilio, quod ſeptimum Oecumenicum appellatur, *Iconoclaſtarum* proſcriptâ hæreſi, ſacrarum imaginum reſtitutus eſt cultus. Quem annum inſignem reddidit Solis defectio: quæ anno 8. *Conſtantini* & *Irenes* contigit, ut ſcribit *Theophanes*, die Dominico, *Septembris* 16.

c Theoph. Paul. Diac. 23. c. 14. & ſeq. Zonar. Cedren.

d Exſtat Epiſt. in 7. Synodo.

e Synod. 7. Act. 1. pag. 377. Act. 7. pag. 654.

Septima Synodus.

f Vide Theoph. Diac. 23. c. 22.

g Theoph. Diac. 23. c. 22. Vita Caroli M.

Conſtantinus matrem redigit in ordinem.

Secundùm hæc *Irene Conſtantinum* filium, (*g*) cui *Caroli Francorum* Regis filiam *Rotrudim* anno

anno 782. deſponderat, *Mariam* quamdam oriundam *Armeniâ* coëgit ducere *Novembri* menſe anni 788. A quibus ille nuptiis abhorrens, nec non infinitæ *Stauracii* potentiæ pertæſus, matrem denique anno 790. redegit in ordinem, ac ſolus imperavit annos octo. Quâ poteſtate juveniliter immodicéque uſus, (*a*) *Nicephorum* patruum & *Alexium* Ducem privavit oculis: linguam aliis excîdit *Auguſto* menſe, Indict. 15. *Chriſti* 792. Triennio pòſt, *Mariâ* conjuge repudiatâ, & in Monaſterium detruſâ, *Theodatam* cubiculariam duxit: jungente nuptias iſtas *Joſepho* quodam Abbate: connivente verò *Taraſio*, metu, ne, quod minabatur, libidine ardens juvenis Idolorum templa patefaceret. Quæ res Orientalem Eccleſiam tumultibus ac diſſidiis implevit. (*b*) Duo quippe ætatis hujus viri ſanctiſſimi, *Plato*, & *Theodorus Studita*, à *Taraſii* communione receſſerunt. (*c*) Tandem anno imperii 18. *Chriſti* 797. *Irenes* matris & *Stauracii* dolo comprehenſus & immaniter excæcatus eſt *Auguſto* menſe, Sabbato, quo die quinquennio antè patruum luminibus orbarat. Effoſſis oculis *Conſtantinus* paulò pòſt exſpiraſſe dicitur. (*d*) Quod parricidium in *Irenes* laudem traxere *Græculi* quidam, ſed quàm inviſum Deo fuerit, ſeptemdecim dierum horrenda caligo teſtata eſt, quæ mortem illius eſt conſecuta. *Irene* quoque anno pòſt ſexto, *Chriſti* 802. Indict. 11. *Octobris* 31. feriâ 2. ab *Nicephoro* imperio fortuniſque omnibus exuta, & in *Lesbon* deportata, nondum anno vertente obiit.

A 741. Chriſti ad 800.

a Theoph. Paul. Diac. 31. c. 32. Cedren.

Repudiatâ conjuge, Theodatam ducit.

b Theoph. Miſcell. 23. c. 36.

c Iid. Zonar. Cedr.

Mors Conſtantini.

d Diac. Cedren.

CAP.

A 741. Chriſti ad 800.

CAPUT VII.

De rebus Occidentis, *deque* Pipino, & Carolo M. *ab anno* 741. *ad* 800.

a Fred. 210.

b Adelmus.

Ann al. Pith. Adelmus. Sigeb.

Carlomannus fit Monachus.

CArolo Martello *Francorum* Principi duo filii ſuccedunt, (*a*) *Carlomannus* & *Pipinus*. Illi Orientalis *Franciæ* pars, cum *Suevis*, ſive *Alemannia*, & *Thuringia*: *Pipino Burgundia*, *Provincia*, *Neuſtria*que ceſſit. (*b*) Frater amborum *Gripho* natu maximus *Odilonis Bajoariorum* Ducis filiâ genitus, excluſum ſe videns, *Laudunum* occupat: ubi obſeſſus à fratribus, deditione factâ, à *Carlomanno* in cuſtodiam datur. (*c*) *Hunaldo* dehinc *Aquitaniæ* Duce, tum *Odilone Bajoario*, & *Alemannis* ab utroque domitis, *Carlomannus* anno 747. cœleſtis amore vitæ Monaſticum inſtitutum in *Soracte* primùm, deinde apud *Caſſinum* ignotus amplectitur.

Pipinus fit Rex Franciæ.

d Annal. Pith.

Gripho ſolutus carcere, contra *Pipinum* rebellat; ab eoque captus, demùm in *Italiam* fugâ elapſus, in *Alpibus* obtruncatur anno 753. cùm jam ſuperiore *Pipinus*, *Zachariæ* Pontificis auctoritate, ac *Francorum* conſenſu procerum, regiam ad poteſtatem, quam olim obtinebat, novum *Francici* titulum Regis adjeciſſet. (*d*) Hoc enim anno, qui *Chriſti* numeratur 752. *Childerico Merovingiorum* poſtremo Rege ob inertiam exauctorato, & in Monaſterium detruſo, *Francorum* regnum novam in familiam tranſiit.

e Anaſt. in Zachar. Paul. VVarnef. 6. c. 9.

f Anaſt. inSteph. Tom. 2. Conc. Gall.

Prima *Pipino* cura fuit, oppreſſum ab *Longobardis Romanum* ſublevare Pontificem. (*e*) *Rachiſio* gentis illius Regi, qui ab obſidione *Peruſiæ Zachariæ* Papæ oratione commotus, abdicato regno, monaſticum ad genus vitæ deſciverat anno 750. *Aiſtulphus* frater ejus ſucceſſerat. (*f*) Quem *Romanis* infeſtum *Stephanus*

nus III. Papa fugiens, ad *Pipinum* venit in *Galliam*; à quo incredibili exceptus honore, eum ut *Longobardis* bellum inferret adduxit. Anno itaque 754. tranſcenſis *Alpibus*, incluſum *Papiâ Pipinus Aiſtulphum* jurare compulit, cuncta ſe, quæ *Romanæ* ditionis erant, redditurum; iterumque promiſſa facere detrectantem, ſed & Urbis imminentem mœnibus, tranſgreſſus in *Italiam* ad pactorum revocavit fidem (*a*) anno 756. Ac tùm (*b*) per *Fulradum* Abbatem, Exarchatum *Ravennæ*, quam *Romaniam* vocant, & *Pentapolim*, hoc eſt *Anconam*; cum quatuor *Piceni* oppidis, aliaque, *Romano* Pontifici tradidit: (*c*) quæ ab *Aiſtulpho Græcis* Imperatoribus erepta *Conſtantinus Copronymus* à *Pipino* per legatos fruſtrà repetebat. Eodem tuendæ Eccleſiæ ſtudio *Pipinus* (*d*) *Vaipharium Aquitaniæ* Ducem res ſacras deprædantem ac rebellantem devicit ſeptimâ in *Aquitaniam* expeditione; quæ anno 768. cum *Vaipharii* nece finem habuit. Quo interfecto, & *Aquitaniâ* omni ſubactâ, *Pariſiis* 8. Calend. *Octobris* diem *Pipinus* obiit, regni ſui decimo ſeptimo.

A 741. Chriſti ad 800.

a Annal. Pith.

b Anaſt. in Steph. 3.

c Anaſt.

d Annal. Pith. Adelm. Ado Vitâ Caroli M. Sigeb.

(*e*) Anno ergò *Chriſti* 768. *Carolus* cum fratre *Carlomanno* paternum regnum partitus eſt. Sed hoc anno 771. exſtincto, ſolus regnavit *Carolus*, Princeps ſine controverſia maximus. Nam & armis invictus, & doctrinarum excultus ſtudiis earum fautor acerrimus fuit: & *Catholicam* Religionem, ejuſque caput Pontificem *Romanum* unicè coluit. (*f*) Hujus adductus precibus (*Adrianus* is erat, qui *Stephano* anno 772. ſubrogatus eſt) contra *Deſiderium Longobardorum* Regem *Romanæ* ſedis hoſtem bellum ſuſcepit anno 773. ac *Ticini* obſeſſum, & in poteſtatem redactum abduxit in *Galliam* anno 774. *Romano* verò Pontifici cùm omnia, quæ à *Pipino* patre donata erant, rata eſſe voluit; tùm adjecit alia quam pluri-

e Eginth. Vita Caroli. Annal. Pith. Aim. &c.

Caroli M. initium.

f Annal. Pith. Anaſt. in Adriano.

Longobardorum regnum evertit Carolus.

A 741. Chriſti ad 800. plurima, *Sabinenſe* territorium, *Spoletinum* Ducatum, & *Beneventanum*, quæ ab (*a*) *Anaſtaſio* referuntur; iiſque *Venetiarum* & *Iſtriæ* adſcribuntur provinciæ. *Saxones* poſt hæc longiſſimo bello propè continuo annorum (*b*) trium & triginta perdomuit. Cœptum id eſt anno 772. & 804. terminatum: quando *Tranſalbianos* omnes cum familiis ſuis tranſportavit in *Galliam*. *Sclavos* item, nec non *Bajoarios* cum Duce ſuo *Taſſilone* rebellantes ad obſequium reduxit. (*c*) Bellum quoque cum *Avaribus* ſive *Hunnis* anno 791. ſuſceptum magnâ illorum ſtrage confecit, eoque tantum prædæ partum, quantum nullo ex alio bello, ſcribit *Eginhartus*.

a Anaſt. in Adriano.

b Eginh. Annal. Pith. Vita Caroli M. incerti Auctoris.

c Annal. Caroli M. Eginh. Sigeb. &c.

(*d*) *Saracenis* inſuper in *Hiſpania* debellatis, partem ejus haud modicam *Francicis* ſubjecit armis. (*e*) Anno verò præſertim 778. expeditione in *Hiſpaniam* factâ, *Cæſaraugustam* aggreſſus, acceptis obſidibus, *Pampilonam* inde diſceſſit: cujus disjectis mœnibus, dum per *Pyrenæos* in *Galliam* egreditur, *Vaſcones* extremum per anguſtias agmen adorti, cæde aliquot principum factâ, impedimentiſque direptis, *Francorum* ſe ab armis inviis ſaltibus latebriſque tutati ſunt. (*f*) Deſideratus eſt inter alios *Rutlandus Britannicæ* oræ præfectus. Eam cladem ab *Aldephonſo Caſto Hiſpaniæ* Rege, qui *Carolum* in *Hiſpanias* exciverat, illatam Annales illius gentis aſſerunt: quod meritò (*g*) *Baronius* ex æqualibus illorum temporum (*h*) Scriptoribus refellit, qui ambos illos inter Reges ſanctiſſimum fœdus amicitiæ fuiſſe memorant, tùm longè ante *Aldephonſi* primordium iſta referunt. Qui quidem (*i*) ærâ 825. hoc eſt anno *Chriſti* 787. regnare cœpit, fortis perinde ac religioſus Princeps, & à perpetua caſtimonia *Caſti* cognomen conſecutus.

d Eginh.

e Annal. Caroli M. & Pith.

Clades Francorum in Pyrenæis.

f Eginh.

g Baron. A 718.

h Eginh. & Annal. Caroli M.

i Roder. Toler. lib 4. cap. 11.

Nec minùs *Catholicæ* proferendæ Religionis

Carolus

Carolus, quàm regni flagrans ſtudio, crebra ad id Epiſcoporum Concilia celebravit. (*a*) Inter quæ anno 792. inſigne id fuit, quod in *Ratisbonenſi* Synodo Epiſcopi *Orgelitani* & *Elipandi Toletani* hæreſis condemnata eſt: qui *Chriſtum* adoptivum Dei Filium aſſerebant. (*b*) Eademque rurſus in *Francofurdenſi* Synodo ad *Mœnum* fluvium notata eſt; qua in Synodo ſeptima Synodus Oecumenica ab ignaris decretorum illius Epiſcopis eſt rejecta anno 794. cùm ſuper eadem imaginum quæſtione, *Pipino* Rege, altera *Gentiliaci* celebrata eſſet (*c*) anno 767.
(*d*) Sub hoc Rege doctrinæ ſummâ opinione floruit *Alcuinus* ex *Anglia* profectus in *Gallias*; quo Præceptore plurimùm uſus eſt *Carolus*, & ipſe divinis humaniſque literis in paucis eruditus, quem ille *S. Martini* apud *Turonos* Cœnobio præfecit, aliiſque nonnullis, nec tamen Monachus is fuit, neque Sacerdos, ſed Diaconi ordine contentus vivere deſiit anno *Chriſti* 804. ipſo die Pentecoſtes, qui incidit in *Maji* decimum nonum.

A 741. Chriſti ad 800.

a Annal. Caroli M. & Pith. Alcuin 1. Conc. Elipand.

b Ibid. vide Tom. 2. Conc. Gall. pag. 193. *Francofurdenſis Synodus.*

c Annal. Tom. 2. Conc. Gall.

d Vita Alcuini.

CAPUT VIII.

De Carolo M. *primo Occidentis Imperatore: ac* Ludovico Pio; *& utriuſque geſtis ab anno* 800. *ad* 840.

NOvum octingenteſimus *Chriſti* annus *Auguſtum* Occidenti attulit: eam dignitatem pietati *Francorum* indulgente Numine, quam in Oriente *Græci* propter arrogantiam impietatemque paulatim amitterent.

(*e*) *Leo* tertius, qui *Adriano* ſuffectus erat anno 795. factione quorumdam oculis linguâque mutilatus, & indignis modis vexatus fuerat anno 799. Et quamvis inuſitato prodigio Deus illi oculos (*f*) ac linguam reſtituiſſet, tamen ſceleris atrocitate permotus *Carolus* Ro-

e Anaſt. in Leone 3.

f Anaſt. ibid.

Carolus fit Imperator.

A 800. Christi. ad 840.

mam adiit, ubi cùm innocentiſſimus Pontifex objecta crimina ſponte jurejurando diluiſſet, (*a*) ipſo natalis Dominici die anno 800. nec opinantem invadens *Carolum*, coronam capiti ejus imponit, ac *Romanorum* Imperatorem ſalutat. Cui vicem deinceps *Carolus* obſequio & liberalitate rependit. (*b*) Habita inſequenti mox anno de parricidis quæſtio eſt; damnatique capitis, deprecante Pontifice, ſolum vertere. Sub hæc *Dani* (*c*) cum eorum Rege *Godefrido* compreſſi; nec non *Veneti*, qui & in deditionem à *Pipino Caroli* filio accepti ſunt anno 810. qui *Pipino* ipſi poſtremus fuit. Obiit enim 8. Eid. *Julii Mauros* etiam *Italiam* inſulaſque populantes per duces ſuos repulit. (*d*) Sub exitum vitæ, totus in officia religionis ac pietatis intentus diem clauſit 5. Calend. *Februarii Aquiſgrani*, anno *Christi* 814. ætatis 71. regni 47. & imperii 14.

(*e*) *Ludovicus* ab inſigni vel in divinas res, vel in ſuos pietate cognomen adeptus, ſuperiore jam anno ex *Aquitaniæ* Rege in imperii conſortium aſſumptus à patre, eidem, anno, ut dictum eſt, 814. luce functo ſucceſſit, reliquis *Caroli* liberis eo ſuperſtite adhuc exſtinctis; *Pipino* anno 811. *Carolo* ſequenti. (*f*) *Stephanum* ille quintum *Leoni* III. ſubrogatum anno 816. apud *Remos* excepit, ab eoque Imperatoriâ coronâ decoratus eſt.

Sequenti anno *Bernardus Pipini* fratris ejus (*g*) ex concubina filius, *Italiæ* Rex, in *Ludovicum* rebellans, ejus deinde metu factâ deditione, oculis privatur: pleriſque principibus majeſtatis crimine damnatis, & exſilio multatis. Inter quos *Anſelmus Mediolanenſis* & *Theodulfus Aurelianenſis* Epiſcopi fuere, cujus in fratris filium ſeveritatis voluntarias ex Epiſcoporum arbitrio pœnas dedit anno 822. (*h*) *Irmingarde* 5. Non. *Octobris* anni 818. mortuâ, (quo anno Sol. 8. Eid. *Julii* defeciſſe proditur,

a Eginh. Annal. Caroli M. & Pith. Theoph.

b Anaſt. *Geſta Caroli.*

c Annal. Caroli M. & Pith.

d Eginh. *Mors Caroli.* Vide Paral. 4. lib. 4. cap. 16.

e Annal. Ludov. & Chron. Pith. Thegan. in Vita Ludov. *Ludovicus Pius*

f Annal. Adelm. Anaſt.

g Theganus, &c.

h Iidem.

ditur, *Ludovici* anno 5.) *Juditham Vuelpi* Comitis filiam duxit in matrimonium: ex qua *Carolus* cognomine *Calvus* genitus eſt; cùm jam tres haberet filios, *Lotharium*, *Ludovicum*, & *Pipinum*. Qui cùm præferri ſibi *Carolum* haud æquo animo paterentur, in patrem haud ſemel inſurrexerunt. Primum (*a*) anno 830. *Pipinus Aquitaniæ* Rex cum proceribus conſpirans, Imperatorem comprehendit, ac *Juditham* in Cœnobium incluſit, ſuperveniente mox & probante *Lothario*. Sed anno ſequenti *Germanorum* operâ *Ludovicus* recepit imperium, (*b*) à quo rurſus anno 833. trium conjuratione filiorum, & Epiſcoporum ſententiâ detractus, & abdicare coactus, non multò pòſt in integrum reſtituitur, anno 834. quo *Lotharius*, qui patrem contumelioſiùs cœteris receperat, tardiùs cum eo reconciliatâ gratiâ, civili bello *Gallias* permiſcuit, donec Imperatoris clementiâ condonatis omnibus, pax inter illos utcunque coiit. Secundùm hæc apud *Theodonis* villam celebrato conventu Præſulum, (*c*) *Ebbo Remenſis* Epiſcopus nefariæ illius in *Ludovicum* conjurationis particeps, cum *Agobardo Lugdunenſi* depoſitus eſt anno 835. (*d*) ac poſt *Ludovici* obitum, anno ipſo 840. ab *Lothario* reſtitutus, ſubinde *Caroli* metu ad eumdem Imperatorem confugit. Poſtremò à *Paſchali* Pontifice prædicandi *Northmannis* Evangelii mandato ſibi munere, *Hildesheimenſem* ſedem in *Saxonia*, haud longè ab illorum finibus, adeptus eſt beneficio *Ludovici Germaniæ* Regis, ibidemque deceſſit.

(*e*) *Pipino* demùm mortuo anno 837. *Ludovicus* tres in reliquos diviſo regno, dum *Ludovicum* filium ob iniquam regni partitionem bellum parantem occupare feſtinat, obiit 12. Calend. *Julii* anni 840. anno vitæ 64. imperii 27. & apud *Mediomatricos* in S. *Arnulfi* baſilica ab *Drogone* fratre ejus urbis Epiſcopo ſepultus

A 800. Chriſti ad 840.

Ludovici filii in patrem rebellant.

a Annal. Pith.

b Annal. Vita Ludov. Nichardus. Tom. 2. Conc. Gall. & Tom. 3.

c Conc. Gall. Tom. 2.

d Tom 3. Conc. Gall in Synodica Tricaſſ. Conc.

e Annal. Vita Lud.

Mors Ludovici.

A 800 Chriſti ad 840. pultus eſt. Cujus exitum dira Solis defectio portendit (*a*) pridie aſcenſionis Dominicæ: qui fuit pridie Nonas *Maii*, hora diei nona.

a Vita Ludov. Annal. Vide Paral. 2. lib. 4. cap. 16.

CAPUT IX.

Quæ ſub Nicephoro, Michaële Curopalata, Leone Armeno, Michaële Balbo, Theophilo *in Oriente geſta ſunt ab anno* 800. *ad* 841.

Nicephorus Imperator.

b Theoph. Paul. Diac. lib. 24.

IN Oriente *Nicephorus*, *Irene*, (ut diximus) ejectâ, anno 802. imperium arripuit. Ac *Bardane*, qui invitus ad idem faſtigium à militibus eductus erat, amoto, (*b*) *Stauracium* filium participem Auguſtæ majeſtatis adſcivit, Indict. 12. *Decembri* menſe anni 803. homo avarus, ac perfidus, ex *Manichæorum* diſciplina, quorum magicis artibus erat deditus. Itaque *Chiſtianis* ab ſacris abhorrens, Epiſcopos, Clericos, ac Monachos peſſimè habebat, & à Magiſtratibus opprimi ac proculcari jubebat. Bellum cum *Saracenis* habuit, à quibus pacem turpiſſimis conditionibus redemptam nequaquam ex fide coluit. Contra *Bulgaros* ducturus exercitum vectigales Eccleſias fecit. De quo conquerenti familiari cuidam, cor ſuum, ut olim *Pharaonis*, obduruiſſe, Deo ita volente, faſſus eſt. Nec diu ſcelerati capitis pœna dilata eſt. Circumventus à *Bulgaris*, cum imperii totius flore cecidit (*c*) anno 811. *Julii* 26. cùm imperaſſet annos 9. (*d*) *Stauracius* in pugna ſauciatus paucis menſibus regnavit.

c Theoph. Miſc. 24. c. 25.

d Iid.

Stauracius.

e Theoph. Miſc. c. 24. Zonar. Cedren.

Michaël Curopalates Leo Armenius Theophanis hiſtoria deſinit.

Quippe anno eodem (*e*) *Michaël Curopolates* cognomine *Rengabe*, *Octobris* 5. feria 5. Imperator acclamatur, vir pietate ac pacis artibus præclarus, ſed haud perinde bellicis rebus idoneus. Quare victus à *Bulgaris* anno 813. *Leoni Armenio* principatu ceſſit haud invitus. Qui ab *Nicephoro* Patriarcha coronatus eſt Indict. 6. *Julii* die 11. feriâ 2. cùm eodem anno (qui eſt neceſſariò *Chriſti* 813.) Sol *Maji* 4. die defeciſſet, ut ſcribit

(*a*) *Theo-*

(a) *Theophanes*, cujus hoc anno hiſtoria deſinit. A. 800.
Eodem porrò teſte (b) *Theophane*, *Michaël* Chriſti
ad conſtituendam Orientalis Eccleſiæ concor- ad 841.
diam omnem adhibuit operam. Sciſſa enim a Theoph. & Miſcell. 24. c. 42.
erat in partes, cùm ab *Nicephoro* Patriarcha,
viro cæteroqui ſanctiſſimo, *Plato* & *Theodorus*,
Studitarum præfecti omni laude cumulati, pro- b Theoph. Miſc. 24. c. 31.
pterea diſſiderent, quòd is ex Laico factus eſ-
ſet Epiſcopus; cùm quòd *Joſephum* Oecono-
mum, qui *Conſtantini Irenes* filii & *Theodotæ* nup-
tias junxerat, ad communionem adhibuiſſet.
Qua de re cauſſa *Theodorus* cum *Joſepho* fratre
Theſſalonicenſi Epiſcopo ac *Platone* relegatus eſt
anno 809. menſe *Januario*, quo illos ab exſi-
lio *Michaël* ſubinde revocavit.

(c) *Leo Armenius* anno 813. *Julio* menſe *Leonis Armenii imperium*
imperium capeſſit, *Michaëlis* multùm diſ-
ſimilis. Nam in ſacras imagines & Catholi-
cos, præſertim Monachos, omni atrocitate c Curopal. Zonar. Cedren.
bacchatus eſt, hortatore ad id uſus *Theodo-
ro*: quem quidem, *Nicephoro* Patriarchâ pul-
ſo, *Conſtantinopolitanum* creavit Antiſtitem (d) d Cedren. Zonar.
Princeps alioqui Reipublicæ non inutilis. Im-
peravit annos 7. menſes 5. atque ipſo nata-
lis Dominici die à *Michaële Balbo*, quem
majeſtatis reum in cuſtodia detinebat, inter
ſacra ipſa trucidatus eſt anno *Chriſti* 820. quo
ſtatim regnavit.

(e) *Michaël* ab linguæ vitio *Balbus* appel-
latus, *Amorio*, quod oppidum *Phrygiæ* eſt, e Curopal. Zonar. Cedr.
oriundus; (f) ubi ex *Judæorum*, *Manichæo-
rum*, cæterarumque colluvione peſtium ſecta
quædam exſtiterat; quam ſecutus *Michaël* ſa- f Zonar. Cedren.
cras imagines & *Catholicum* nomen omne pro- *Michaël Balbus.*
ſcripſit; (g) *Euthymium* & *Methodium* viros
ſanctiſſimos in exſilium extruſit. Illum etiam g Cedren.
taureis ad necem uſque per *Theophilum* filium
concidit. *Methodius Conſtantinopolitanum* poſtea h Curopal. Zonar. Cedren.
Patriarchatum obtinuit. (h) *Thomam* quem-
dam tyrannidem ſibi parantem *Bulgarorum* ope
vicit,

A 841. Chriſti ad 900. vicit, & crudelitatis genere omni laniavit.

a Cedren. Zonar. (*a*) *Creta* ſub hoc à *Saracenis Hiſpanienſibus* occupata circa annum 823. Ab *Africanis* verò *Sicilia* anno 828. proditione *Euphemii*, qui in *Syracuſana* obſidione confoſſus perfidiæ pœnas dedit. Exinde *Calabria*, & *Apulia*, & *Italiæ* pleraque *Saracenis* patuerunt (*b*) Obiit anno 829. poſt annos imperii 8. menſeſque 9.

b Iid.

c Zonar. Cedren. *Theophilus.* (*c*) Excepit hunc *Theophilus* ejus filius *Octobri* menſe, Indict. 8. ut ſcribit *Cedrenus*: haud dubiè anno, quem dixi, 829. paternæ impietatis æmulus. Nam & cultores imaginum perſecutus eſt; imprimiſque *Theophanem* ac *Theodorum* fratres, pietate longè præſtantiſſimos, ignominiosè habuit. Juris idem tamen exactor ſeveriſſimus fuiſſe perhibetur. Atque imperio annis 12. menſibus 3. potitus, anno *Chriſti* 841. altero poſt *Ludovici Pii* mortem, exceſſit è vita.

Caput X.

De rebus Occidentalis Imperii ſub Caroli M. *poſteris, aliiſque, ab anno* 841. *ad* 900. *circiter, ac* Franciæ *præſertim Regibus; deque viris illuſtribus.*

Ludovici Pii filiorum civile bellum. d Chron. Pith. Regino. Herman. Otho. Friſ. 5. c. 35. Marian. Scot.

Poſt *Ludovici Pii* Imperatoris exceſſum in ejus filios de regni jure ac finibus orta diſſenſio eſt. *Lotharius* Imperator natu maximus ad ſe omnia trahere cupiebat. Huic *Ludovicus* & *Carolus* conjunctis viribus reſtitere; victumque 7. Calend. *Julii* ad *Fontinatam villam* magno prælio in fugam egere (*d*) anno *Chriſti* 841. Quâ pugnâ tanta *Francorum* ſtrages facta eſt, quantam fuiſſe hactenus non meminerant.

e Regino. f Otho. Friſ. l. 5. c. 35. Sigeb.

Inſequenti anno, fugato iterum *Lothario*, tandem intèr ſe conveniunt, ac paternum regnum ita diviſerunt: *Lothario*, præter *Romanum* imperium, hoc eſt (*e*) *Romam* & *Italiam*, (*f*) *Belgica*

gica ceſſit, (quæ ab eo *Lotharingiæ* nomen invenisſe proditur, ac *Scaldi* & *Rheno* continetur, ait *Sigebertus* anno 844.) nec non *Provincia*, ſive *Burgundia*. *Ludovico Germania* omnis uſq; *Rhenum*, (*a*) ultraq; hunc civitates tres vini gratiâ, *Moguntia*, *Spira*, *Wormatia*. *Carolus* Occidentalem ſortitus eſt *Franciam* (*b*) ab *Moſæ* flumine ad *Britannicum* Oceanum. Idemque *Pipini* quondam fratris ſui filios *Pipinum* & *Carolum* *Aquitaniam* ſibi vendicantes Monachos coëgit fieri. Quod ad annum 852. *Sigebertus* refert.

(*c*) Hujus filia *Judith*, quam ex *Hermentrude* ſuſceperat, *Ethelredo Angliæ* Regi nupta, poſt ejus mortem in *Gallias* reverſa à *Balduino* Comite non invita rapitur (*d*). anno 862. Qua de cauſſa Epiſcoporum ſententiâ (*e*) anathemate damnatus *Balduinus Romam* ad *Nicolaum* Papam venit; qui enixis precibus tandem illi ab Rege veniam impetravit. (*f*) Reconciliatus igitur *Balduinus*, ac ritè celebratis nuptiis, dotalem ab *Carolo Flandriam* accepit anno 866.

(*g*) Tertius igitur à *Carolo Magno* Imperator Occidentis *Lotharius* annis circiter 15. imperium tenuit. Quippe anno 855. rerum humanarum tædio regnum omne diviſit in filios tres, atque in *Prumienſi* Cænobio Monachus eſt factus, ubi & 3. Calend. *Octobris* obiit. Ejus porrò filii fuere *Ludovicus*, cui *Italiam* cum imperio reliquit; *Lotharius*, cui *Lotharingiam* dedit; *Carolus*, qui *Provinciam* accepit; (*h*) quo mortuo ejus inter fratres diviſa portio eſt, & ex ea *Lotharius Lugdunum*, *Veſontionem*, *Viennam* eſt ſortitus.

Quartus Imperator *Ludovicus* II. anno 855. iniit, (*i*) & annis imperavit 19. uſque ad 875. Hic contra *Saracenos Africanos Italiam* vaſtantes bellum geſſit. (*k*) *Adelgiſum* quoque *Beneventanorum* Ducem compeſcuit, & quamvis ab eo circumventus ignominioſam pactionem feciſſet, *Italiâ* pulſum in *Corſicam* fugere compulit.

A. 841. Chriſti ad 900. *a* Aimoin. 5. c. 19. Sigeb. A. 844. *b* Otho. Regino. Sigeb. Vide Cap. Car. Calv. 37. & Sirm. ibid. *c* Concil. Gall. Tom. 3. pag. 94. & ſeq. Flodoardus lib. 3. cap. 12. Meyerus. *d* Flodoardus. *e* Conc. Gall. Tom. 3. *Judith. Calvi filia à Balduino rapta.* *f* Conc. Gall. Tom. 3. pag. 213. *g* Annal. Pith. Sigeb. Herm. Marian. Regino. Otho. Friſ. 9. *h* Cap. Car. Calv. loc. cit. *i* Otho Friſ. 5. c. 6. *k* Otho Friſ. 5. c. 4. Sigeb.

A 841. Chriſti ad 900. (*a*) Ejus frater *Lotharius VValdradæ* pellicis amoribus irretitus, *Theutbergam* conjugem *Boſonis* filiam falſis oneratam criminibus repudiare inſtituit; de qua re cùm ad *Nicolaum* I. Pontificem ſcripſiſſet, cunctante illo Synodum *Aquiſgrani* cogit anno 862. tertio Calendas *Majas*, Epiſcoporum octo; quorum principes erant *Guntharius Agrippinenſis*, & *Theutgaudus Trevirenſis*. Ab iis novæ cum *VValdrada* permiſſæ nuptiæ. (*b*) Quod cum *Nicolaus* improbaſſet, & alterum apud *Divodurum Mediomatricorum* Concilium indixiſſet, id ſequente anno 863. habitum eſt, pari ac prius illud eventu. Legati porrò ex eodem Concilio *Romam* decreti ſunt *Guntharius* & *Theutgaudus*; quos *Nicolaus* Pontifex dignitate movit, ac *Metenſi* Synodo anathema dixit in *Lateranenſi* Concilio. At illi, Pontificis auctoritate ſpretâ, pro Epiſcopis nihilominus ſe geſſerunt. Sed ut eorum loco alii Epiſcopi crearentur, *Nicolaus* inſtitit. (*c*) *Lotharius* poſt crebras tergiverſationes, tandem ab *Ludovico* Imperatore contra *Saracenos* ad auxilium vocatus *Romam* adiit anno 869. mortuo jam ante biennium *Nicolao*; & ab ejus ſucceſſore *Adriano* II. per fraudem ac mendacium exoratâ veniâ, cùm ſub communionem Dominici corporis *Waldrada* ſe pellice poſt interdictum abſtinuiſſe & in poteſtate fuiſſe *Nicolai* Pontificis juraſſet, ſacrilegii illius in reditu pœnas dedit *Placentiæ* lethali morbo confectus eodem anno, (*d*) ſexto Eidus *Auguſti*. *Julio* menſe mortuum (*e*) produnt alii, neque id, cujus cauſſa venerat, ab *Adriano* impetraſſe. (*f*) Cujus regnum *Carolus Calvus* & *Ludovicus* Rex *Germaniæ* inter ſe partiti ſunt. Ab hoc juniore *Lothario* regnum appellari *Lotharingiæ* cœpiſſe potiùs videtur, quàm ab ejus parente.

a Tom. 3. Conc. Gall. pag. 189. Otho Friſ. l. 9. c. 3. & 4. Herm. Aimoin. 5. c. 29. Sigeb. A. 863. Anaſt. in Nicolao I. Annal. Pith. 863.

b Conc. Gall. Tom. 3. pag. 217. Annal. Pith.

c Regino & cæt. citati.

Lotharii mors horrenda.

d Regino.

e Annal. Pith.

f Cap. Car. Calv. Pit. 357. Herm. Reg.

His Imperatoribus, *Franciæ* Rex, quæ Occidentalis appellabatur, erat *Carolus* cognomento *Calvus*, vafer ac ſubdolus Princeps, & alieni

Carolus Calvus Franciæ Rex.

alieni ſemper appetens. (*a*) Qui anno regni *Francici* 36. *Chriſti* 875. *Ludovici* Imperatoris auditâ morte, *Romam* advolans, à *Joanne* VIII. in *Auguſtum* coronatus eſt, ipſo natalis Dominici die, (*b*) ex quo magnos deinde ſpiritus ſumſit, & *Græcanico* ritu *Dalmaticatus* inceſſit. Moritur poſt hæc Nonis *Octobris* anno 877. imperii 3. ait *Flodoardus*, poſt *Pii* patris obitum 37. veneno ab *Sedecia Judæo* ſublatus, quo is Medico plurimùm utebatur. Ejus frater *Ludovicus Germaniæ* Rex anno 876. deceſſit, filiis relictis tribus, (*c*) *Carlomanno*, qui *Bajoariam*, *Pannoniam*, *Boëmiam*, *Moraviam* accepit: *Ludovico* cui Orientalis *Francia*, *Thuringia*, *Saxonia*, *Friſia*, *Lotharingia* ceſſere: *Carolo Craſſo*, qui *Alemanniam* obtinuit. Et his (*d*) *Ludovicus Calvum Lotharingiæ* finibus inhiantem magna clade repulit anno 876. Nonis *Octobris*, mortuuſque ſcribitur (*e*) anno 882. 13. Calend. *Decembris*.

Carlomannus Bavariæ Rex exſtinctus eſt anno 880. ut eſt *Pithœi Chronicon*, cujus filius *Arnulphus* fuit, de quo poſtea.

Carolo Calvo quinto Imperatore mortuo, ſextus numeratur *Carolus Craſſus Ludovici Germaniæ* Regis filius, ex (*f*) anno 880. Falluntur enim qui *Ludovicum Balbum Calvi* filium Imperatoribus accenſent. Errori cauſſam dedit, (*g*) quòd à *Joanne* Papa VIII. Idibus *Septembris* coronatus dicitur anno 878. ſed regia fuit hæc, non imperatoria corona. Tametſi *Joannes Balbo* favens in eum transferri ſtuderet imperium, ob idque vexatus ab *Romanis* Urbe coactus ſit excedere, ut *Sigebertus* ad annum 878. prodidit. Hinc ad *Balbum* profectus anno integro apud ipſum fuit. (*h*) Ergo *Balbus Franciæ* Rex tertio à patris obitu anno periit 4. Eid. *Aprilis*, (*i*) Paraſceve: qui character in annum cadit 879. Quem (*k*) præterea duabus eclipſibus anno antecedente commiſſis inſignem faciunt Annales: altera Lunæ, 14. *Octobris*: Solis altera, ejuſdem 29. quæ

A 841. Chriſti ad 900.

a Cap. Car. Calv. p. 407. Aim. 5. c. 32. Regin Herman. Marian.

b Sigeb. 875.

c Otho l. 6. cap. 6.

d Annal. Pith. Aimoin. lib. 5. cap. 33. & 34.

e Pith. Annal. Herman. Aimoin. lib. 5. cap. 40.

Carolus Craſſus.

f Aim. lib. 5. cap. 40. Otho Friſ. lib. 6. cap. 8.

g Aimoin. lib 5. cap. 37.

h Annal. Pith.

i Aimoin. lib. 5. cap. 39.

k Annal. Pith. & Regino. Sigeb.

A. 841. Chriſti ad 900.

29. quæ in 878. annum competunt, qui proximè præceſſit eum, quo *Ludovicus* mortuus eſt. Filios ex *Anſgarde* priore conjuge, ſed patris juſſu repudiatâ, ſuſceperat duos, *Ludovicum* & *Carlomannum*: ex *Adelaide* verò *Carolum Simplicem* in cunis (*a*) moriens reliquit. Poſt altercationem Reges *Franciæ* creati ſunt (*b*) *Ludovicus*, cui *Francia* & *Neuſtria* obtigit, & *Carlomannus*, qui *Burgundiam Aquitaniam*que tenuit; *Boſone* rejecto *Richildis Calvi* conjugis fratre, *Ludovici* Imperatoris *Lotharii* Imperatoris filii genero; quem idem *Provinciæ* Regem *Carolus Calvus* fecerat anno 878. ut ait *Sigebertus*, cùm eodem tempore *Lotharingiam* occuparet *Hugo Lotharii* ex *Waldrada* filius. (*c*) *Ludovicus* anno 882. obiit *Auguſto* menſe, *Carlomannus* anno 884.

(*d*) His ſubrogatur *Carolus Craſſus* Imperator anno 885. qui novum hoc *Franciæ* regnum non ultra annum 887. obtinuit. Quo, abdicare coactus ob animi corporiſque valetudinem re adverſus *Northmannos* infeliciter geſtâ, ad eam calamitatem recidit, victum ut ſibi precariò quæreret ab *Arnulpho Carlomanni Bavariæ* Regis filio. Moritur anno 888. quem ab pietate plurimùm commendant *Otho Friſingenſis*, *Hermannus*, & *Regino*. Qui in eo tamen minimè laudatur, quod conjugem ſuam caſtiſſimam fœminam temerè ſuſpectam habuerit, & cum ea divortium fecerit.

Carolus Craſſus exauctoratur.

Amoto *Carolo*, tam *Romanum* imperium, quàm *Francorum* regnum aliquandiu fluctuavit. Ita *Berengarium Eberhardi Forojulienſis* Ducis filium Regem eligunt. *Widonem* alii *Lamberti* filium *Spoletanum* Ducem. (*e*) *Wido Francici* regni poſt *Calvum* ſpe dejectus, *Berengarium* bello perſequitur, victumque cogit ad *Arnulphum* confugere, quem *Italiæ* potiundæ ſpe eò facilè pellexit. (*f*) *Wido* Imperatoris nomine *Italiâ* potitus, anno 894. moritur.

a Aimoin. lib. 5. c. 4. & Flor. Chron. Fragm.
b Capit. Car. Calv. Aimoin. lib. 5. c. 40. Sigeb. 878.
c Aimoin. lib 5. capp. 39. & 40.
d Otho Friſ. lib. 6. cap. 8. & 9. Sigeb.
e Luithprand. lib. 1. cap. 6.
f Marian.

(*a*) Cu-

(*a*) Cujus filius *Lambertus*, Imperatoris & ipſe nomen à *Widone* patre anno 892. conſecutus, anno 899. in venatione peremptus eſt.

Arnulphus ergo *Carlomanni* filius *Lamberto* adhuc ſuperſtite, Imperator Occidentis anno *Chriſti* 896. à *Formoſo* Papa creatur; (*b*) qui ex *Portuenſi* Epiſcópo *Romanus* creatus Pontifex ſedit anno 891. excluſo *Sergio*, qui Pontificatum violenter invaſerat. Nec triennium *Arnulphus* exceſſit. Siquidem (*c*) anno 899. pediculari periit morbo, ut auctor eſt *Luithprandus*, 5. Calend. *Decembris*.

Formoſus autem anno 896. mortuus, ſequenti ab *Stephano* ſucceſſore ſuo ſepulchro extractus, ſacriſque veſtibus exutus, & tribus mutilatus digitis, in *Tiberim* eſt abjectus, quòd relictâ priſtinâ ſede in *Romanam* involaſſet. Sed hujus acta Conciliabuli in *Ravennate* Synodo ab *Joanne* IX. reſciſſa ſunt anno 898. ut putat *Sigonius*, qui ejuſdem decreta Concilii recenſet; (*d*) de quibus agit & *Rubeus*; alii, ut *Baronius*, anno 904. antecedenti *Sigebertus* adſcribit.

Franci interim, dum *Carolus Balbi Ludovici* filius adoleſceret, (*e*) *Othonem*, vel potiùs *Odonem Pariſienſem* Comitem, conſentiente *Arnulpho*, Regem eligunt anno 889. Fuit hic *Roberti Franciæ* Ducis filius, ejus, qui à *Northmannis* anno 867. occiſus eſt. (*f*) Atque hic annis novem *Francos* gubernavit, uſque ad annum (*g*) 898. quo moriens *Januarii* 3. *Francorum* principes obteſtatus eſt, uti *Carolo Ludovici Balbi* filio regnum deferrent, quo cum bellum aliquot jam annos gerebat. Quippe *Franci Odone* in *Aquitania* morante *Carolum* duodecennem (ait *Sigebertus*) in regnum revocant; ſed majorem fuiſſe poſtea demonſtrabitur. Quo ex tempore (*h*) *Odonem* inter & *Carolum* civili certatum eſt bello.

Joannæ Papiſſæ fabula in idem incurrit ſæculum. Hæc enim in *Mariani Scoti & Sigeberti* *Chro-*

A 841. Chriſti ad 900.

a Luithpr lib. 1 cap. 10. Otho Friſ. lib. 6. cap 13. Sigon. 6. de Regn. Ital. Onuphr. lib. 3. de Rom. Princ.

b Luithpr. lib. 1. cap. 8 Herm. Otho Friſ.

c Regino. Luithpr. Marian. Lam. Scaph. Herman. Sigeb. 902. Urſperg.

d Lib. 5.

e Regino. Fragm. Pith.

f Regino.

g Reg Sigeb. Odoran.

h Sigeb. Abbo de Obſid. Par. l. 2.

Joanna Papiſſa.

A. 841. Chriſti ad 900. *Chronicis* anno 854. adſcribitur, atque inter *Leonem* IV. & *Benedictum* III. media ponitur. Sed in utriuſque caſtigatis exemplaribus *Joanna* iſta nuſquam legitur. Quinetiam (*a*) *Photius* ipſe, qui ætate illâ vixit, nullo interjecto, *Benedictum*, huic *Nicolaum*, tum *Joannem* ſubſtituit; ut appareat ludicram hanc fabellam ab otioſis nugatoribus eſſe confictam.

a Leo Allatius Comment. de Ioanna Pap.

Hic ille eſt *Leo* IV. (*b*) qui, *Saracenis Italiam* vaſtantibus, ac, *Venetorum* obtritâ claſſe, terrorem longè latèque circumferentibus, *Romanæ* Urbi veteri novam addidit, quam *Leoninam* vocant.

b Anaſt. in Leone IV.

In *Germania* (*c*) *Rhabanus Maurus Lothario* Imperatore floruit, *Moguntinenſis* ex *Fuldenſi* Monacho factus Epiſcopus. *Hincmarus* item in *Gallia Remenſis* Epiſcopus *Carolo Calvo* regnante. (*d*) Ab utroque damnatus & refugatus eſt *Godeſcalcus* Monachus *Orbacenſis*; qui *Prædeſtinatianorum* dogma renovaſſe creditus eſt; atque hic *Rhabano* præſide in *Moguntinenſi* Synodo convictus condem natuſque anno 848. eodem anno apud *Remos* ab *Hincmaro* pari ſententiâ perculſus, ac virgis cæſus, librum ſuum & ignem coactus eſt projicere, & in carcerem compactus. *Hincmarum* tamen, & omnem contra *Godeſcalcum* ejus actionem refutavit *Florus Magiſter Lugdunenſis* Diaconus, ſub *Lugdunenſis* Eccleſiæ nomine erudito commentario. (*e*) *Nicolao* primo ſedente vixit in *Galliis Joannes Scotus* vir doctus, ſed hæreſis ſuſpectus, qui *Dionyſii* libros *Latinè* vertit; de qua interpretatione *Nicolaus* ad *Carolum Calvum* literas dedit.

c Sigeb.

d Conc. Gall. Tom. 3. pag. 64. & ſeq.

e Tom. 3. Conc. Gall. pag. 552.

Caput XI.

De Northmannorum *graſſationibus & cladibus per eos variis temporibus importatis in* Gallias, *deque* Neuſtria *illis attributa.*

N*Orthmannorum* graſſationes prædationeſq; crebræ ætate iſtâ per *Gallias*, & provinciis omni-

omnibus exitiales fuerunt. *Danici* generis illos ferunt, atque è *Scania* profectos, quam *Northwegiam* appellant, qui, (*a*) jam tum imperante *Carolo Magno*, circum borealem oram *Galliæ* populabundi navigare inſtituerant, ac *Friſonum* & *Scotorum* infeſtare littora. Sed quòd imperii tum limites firmiſſimis præſidiis obtinebantur, facilè eorum impetus arcebant. Quod idem *Ludovico Pio* regnante perſeverarunt facere. At eo mortuo, (*b*) cum civilibus motibus totum quateretur imperium, & detracto, qui in præſidiis erat, milite, nudata defenſoribus ora eſſet maritima *Galliæ*, impuniùs evagari cœperunt: ac non jam piraticas excurſiones, ſed juſtas expeditiones in interiora regni fecerunt. (*c*) Anno eo, qui mortem *Ludovici* conſecutus eſt, *Chriſti* 841. occupatâ ſubitò *Rothomago*, cædibus atque incendiis cuncta vaſtarunt, latèque ſecundùm *Sequanam* populatione factâ, ingentes prædas egerunt. (*d*) Eòdem anno *Haſtingo* duce in *Turonos* progreſſi, cùm circùm vaſtitatem intuliſſent, ab ipſis urbis mœnibus S. *Martini* ope propulſati ſunt 4. Eid. *Maii*. (*e*) Poſt biennium per oſtia *Ligeris* evecti, *Lamberti* Comitis proditione, qui à *Francis* ad *Nomenoium Britonem* defecerat, *Namnetum* urbem capiunt; ubi Epiſcopum ipſo ſancti Sabbati die ſacris operatum cœremoniis interficiunt, cum pleriſque Clericis, & utriuſque ſexus promiſcua multitudine. Id anno 843. aſſignant Annales quidam. At *Rhegino* in 853. conjicit; quo primùm *Northmannorum* claſſem *Ligeris* attigiſſe littora ſcribit; cui & *Fuldenſe Chronicon* & *Sigebertus* aſſentiuntur. Utroque anno veriſimile eſt per ejus fluminis oſtia ſubeuntes, *Namnetum* oppidum invaſiſſe. Hoc etiam poſteriore, poſt direptos *Namnetas*, ut iidem aſſerunt, in (*f*) *Turonos* cùm veniſſent, *Cari Ligeriſ*que fluminum alveis majorem auctis in modum interclu-ſi,

A 841. Chriſti ad 900.

a Annal. Pith. Ann. 810. & ſeq.

b Chron. Beſvenſe inſcript. Nort. p. 22.

c Geſta Northm.

d Chron. Turon. in Hiſt. Northm. p. 25. & Odo Clun. Tract. de reverſ. S. Mart. in Bibl. Clun. p. 117.

e Geſta Northm. & Chro. vetus ſcriptum.

f Geſta Northm. Rheg. Odo Clun. & Chron. Turon. Sigeb.

A 841. Chriſti ad 900. ſi, atque ab urbis aditu prohibiti, ſuburbana omnia, inque his Monaſterium, quod *majus* dicitur, *S. Martini* habitatione celebre ſuccendunt, mactatis in eo Monachis centum & viginti, *Heberno* verò Abbate diris tormentis excruciato. Populatis exinde *Cenomanis*, cùm in *Turonos* redire illos fama vulgaſſet, B. *Martini* corpus à Clericis *Aurelianos* primùm, inde *Antiſſiodorum* uſque pervehitur; ubi annos aliquot aſſervatum frequentibus & inuſitatis prodigiis in ſumma claritate fuit: quòd cùm deinde, pacatis rebus, *Turonenſes* repeterent, *Antiſſiodorenſes* verò id à ſe nollent dimittere, *Ingelgerius Andegavenſium* Comes vi & armis extortum priſtinam in ſedem revexit anno *Chriſti* 885. (*a*) At *Northmanni* illo anno 853. ſexto Eidus *Novembris Turonorum* urbem cum B. *Martini* baſilica cæteriſque ſubjecto igne demoliti ſunt; item *Juliomagum Andegavorum*. (*b*) Quibus illorum ſceleribus ac ſacrilegiis offenſo Numine, civile inter ipſos exortum eſt bellum, quo, præter innumerabile vulgus, penè nobilitas omnis concidit, ſic ut regia de ſtirpe, præter puerum unicum, reliqui nihil eſſet: quod anno 854. *Fuldenſes* Annales adſcribunt. Quin iidem (*c*) inſequente anno *Auguſtoritum Pictonum* adeuntes tantâ ab *Aquitanis* clade profligati ſunt, ut haud multò ampliùs trecentis evaſerint. Biennio poſteà, anno 857. in *Pariſios* impreſſione factâ, ſuburbanas complures Eccleſias, & inter has *S. Genovefæ*, flammis conſumunt: idem ne cæteris facerent, ingenti ab iis pretio cives impetrarunt.

Tranſlatio S. Martini.

a Geſta Northm.

b Chro. Fuld. in Hiſt. Northm. p. 15.

c Geſta Northm.

(*d*) Pòſt immenſo circuitu, inter *Hiſpaniam* & *Africam* per *Gaditanum* fretum circumvecti & adverſo *Rhodano* ſubeuntes, *Valentiam* uſque vaſtitatem intulerunt, & in *Italiam* excurſione factâ *Piſas* ex improviſo populati ſunt, (*e*) Anno 861. *Lutetiam* reverſi, *S. Vincentii* ſive

d Geſta Northm.

e Ead. Geſta

ſive *S. Germani* baſilicam, ante annos quatuor ut dixi, immensâ pecuniâ redemptam, incendio tradiderunt. In *Aurelianos* quoque impetum anno 865. fecerunt; ac *Floriacenſi* incenſo Cœnobio, urbem ipſam *Aureliam* eâqem clade pervaſtarunt. Qua in urbe, reliquis igne conſumptis baſilicis, ſola princeps, quæ S. Crucis titulo dicata eſt, incendio corripi non potuit, quamvis certatim ad id excitandum Barbari faces ac malleolos ſubjicerent.

A 841. Chriſti ad 900.

Ædes S. Crucis Aurelianis magno miraculo ſervata.

Regnabat tunc in (*a*) *Gallia Carolus Calvus*; qui ad eam propulſandam calamitatem magis animo impar, quàm viribus, magnâ pecuniæ ſummâ turpem cum illis pactionem fecit anno 867. (*b*) Neque tamen prohiberi furor eorum potuit, quin eodem hoc anno, ductore *Haſtingo*, per *Ligerim* evecti, adjunctis *Britonibus*, *Namnetum*, *Andegavorum*, *Cenomanorum*, ac *Turonum* agris haud minorem ſolito ſtragem inferrent. Exinde prædâ graves in reditu ab *Rutperto Marchiæ* iſtius Præfecto, & *Ragnoldo Aquitaniæ* Duce circumſeſſi, utroque occiſo, ac *Francis* dilapſis, tutum ad naves perfugium habuerunt. Quadringentos haud ampliùs Barbaros (*c*) Annales fuiſſe memorant; ac tam exiguâ manu tanto majores copias ideò ſuperatas eſſe, duces verò ipſos interfectos, quòd eorum alter *S. Hilarii* alter *S. Martini* optima Cœnobia præter fas obtinerent. *Rutperti* in locum *Hugo* cognomento *Abbas*, quòd perinde ut illi quibuſdam Cœnobiis Abbatis loco eſſet, ſufficitur. Nam duo illius liberi, *Eudo*, ſive *Odo*, & *Rutpertus*, nondum per ætatem paternam dignitatem capere poterant.

a Geſta Northm.

b Ead. Geſta & Rheg.

c Geſta Northm.

(*d*) Hoc ſucceſſu elatiores Barbari, ut piraticam tandem facere deſinerent, & certam ſibi ſedem in *Gallia* ſtatuerent, *Juliomagum Andegavorum* dilapſis fugâ civibus vacuefa-

d Reg. Sigeb. A. 875.

A. 841. Chriſti ad 902.

ctum occupant, ac munire inſtituunt, eodemque conjuges & liberos ac fortunas omnes convehunt. Quod indignè ferens *Carolus*, evocato in auxilium *Salomone Aremoricorum* Regulo, valida ipſe coactâ manu, urbem obſidet. Sed fame ac peſte, multòque magis longioris moræ tædio fatigatus *Carolus*, datis conditionibus acceptâque pecuniâ, tutò illos inde permiſit egredi anno *Chriſti* 873.

a Reg.

b Geſta Northm. Fuld. Chron. Rheg. Aimoin. lib. 5. cap. 61.

c Iid.

d Geſta Northm. Rheg. Sigeb. A. 886.

(*a*) Rege mortuo *Calvo*, ejuſque filio *Ludovico*, *Ludovicus Carlomanni* frater prædabundos in *Belgica* & ad *Somonam Northmannos* aliquanto ſucceſſu anno 881. compeſcuit. (*b*) At illi converſo in *Ciſrhenanam Germaniam* impetu, fœda ubique veſtigia reliquerunt. Crematum tunc ab illis eſt *Aquiſgranenſe* palatium; nec non *Auguſta Trevirorum*, & *Colonia* anno 882. (*c*) *Carolus Craſſus*, qui tum imperabat, armis diffidens pacem cum eorum Regibus *Godefrido* ac *Sigefrido* fecit translatâ in eorum ditionem *Friſiâ*, ac magnis attributis muneribus. Addunt (*d*) Annales aliqui *Godefridum Chriſtianis* initiatum ritibus, è ſacro fonte ſuſceptum ab Imperatore, *Giſlam*, vel *Gillam*, *Lotharii* Regis filiam in matrimonium accepiſſe.

e Geſta Northm. Rheg. Sigeb. A. 885.

(*e*) Digreſſi inde *Northmanni*, contra *Carlomannum*, qui fratre mortuo *Ludovico*, ſolus in *Francia* dominabatur, copias promovent; ab eoque haud mediocrem pecuniæ ſummam exprimunt & in poſterum tempus vectigal imponunt, *Chriſti* 883. Tum ubi is anno ſequente obiit, iterum ad deprædandum illius regnum valido cum exercitu redeunt; ideo dicentes licere ſibi facere, quòd cum nemine alio quàm cum Rege pacem feciſſent. Quibus rebus exterriti principes *Carolum Craſſum* Imperatorem ad regnum *Franciæ* capiendum evocant, rati ſe ejus armis & potentiâ, qui tot gentibus præerat, tutos ab *Northmannorum* impreſſione

futuros.

futuros. Sed multùm eos in omnem partem opinio fefellit.

(*a*) Hoc enim Rege validioribus inſtructi copiis Barbari *Lutetiam* oppugnare auſi ſunt (*b*) anno 886. Sed eam urbem *Odone* duce fortiſſimo, *Rutperti* filio, & *Gozlino* Epiſcopo tutantibus, obſidionem intermittunt, ad eamque rurſus anno 887. redeunt: donec *Carolus* incaſſum eos adortus (*c*) ita demùm cum illis compoſuit, uti *Tranſſequanenſem Galliam*, quæ *Neuſtria* dicitur, quæque ab imperio ſuo defecerat, iis ad prædandum permitteret. (*d*) *Sigebertus* tractum hunc omnem *Galliæ*, non ad direptionem, ſed jure perpetuo *Northmannis* conceſſum ſignificat.

(*e*) Pax ea videtur facta *Martio* menſe anni 887. indeque *Carolus Novembri* receſſiſſe. Nec diu poſteà regnum vitamque produxit *Carolus*, quorum illud priùs ereptum eſt ipſi, datuſque ſucceſſor imperii *Arnulphus*, regni *Francici Odo Roberti* filius; qui ambo *Northmannos* haud levibus affecere damnis. (*f*) *Arnulphus* per *Lotharingiam* graſſantes ad unum penè concîdit anno 893. De *Odonis* cum *Northmannis* conflictu ita prodidit *Abbo Floriacenſis*, vir ſanctitatis & martyrii gloriâ celebris: cùm *Northmanni*, *Carolo Craſſo* adhuc ſuperſtite, contra pactum cum eo fœdus, iterum ad *Sequanam* ac *Lutetiam* revertiſſent, interclusos à *Pariſienſibus*, ac veniam petere coactos, datâ fide nunquam ſe eò deinceps venturos. Cùm hâc conditione dimiſſi eſſent, brevi pòſt intervallo rediiſſe, ac cædem populationemque de more feciſſe: quo permoti *Pariſienſes*, quotcunque apud ſe *Northmannos* invenerunt, (quingenti autem omninò ſunt reperti) neci mandaſſe. Pòſt amoto *Carolo Craſſo*, *Odonem*, Regis accepto nomine, contra *Northmannos* ſtrenuè certaſſe, & ad *Montem Falconem* (is eſt ſuburbanus collis) undeviginti eorum

Gg 2 millia

A 841. Chriſti ad 902.

a Abbo Floriac. Geſta Northm. Rheg. Sigeb.

b Joan. Aſſer. à Pith. editus ante Abbonem. Fuld. Chron.

Obſidio Lutetiæ.

c Rheg.

d Ann. 888.

e Abbo lib. 2. de Obſid. Lut. p. 476. edit. Pith.

f Otho Friſ. l. 6. cap. 11. Sigeb. A. 895.

A 841. Chriſti ad 900. millia profligaſſe: quod anno 898. contigit.

a Rheg. *b* Beſuenſes. in Hiſt. Northm. Dudo l. 2. (*a*) Poſtremus ad *Lutetiam Northmannorum* conatus anno 890. nihilo cæteris ſecundiorem ſucceſſum habuit. Itaque deſperatâ expugnatione tandem abierunt. Hanc obſidionem ſeptem annorum fuiſſe, quidam Annales aſſeverant; credo, quòd ex intervallo ſæpiùs illam repeterent. Id enim aliquot deinceps annis factum ab iis eſſe *Sigebertus* refert. Quin etiam *Carolo* regnante *Simplice*, poſt *Odonis* obitum, perſæpè *Northmannos Rollone* duce excurriſſe *Lutetiam* uſque, Hiſtoriæ veteres affirmant, ex quibus id etiam memoriâ dignum videtur: cùm ab illis *Autricum Carnutum* obſideretur, circumlatâ B. Virginis ſubucula, quam *Carolus Calvus Veſontione* allatam ibi collocarat, tantum iis repentè pavoris injectum, uti in fugam præcipites ſe darent. Id in (*b*) *Chronico* quodam anno *Arnulphi* ſexto tribuitur. (*c*) In altero ſeptimo ab *Odonis* morte, qui putatur *Chriſti* 905. (*d*) Eſt ubi id anno 911. accidiſſe legitur; quando ad *Carnutum* oppidum ab *Richardo*, & *Roberto*, ducibus pugna commiſſa eſt, cæſique *Northmanni*; cujus expeditionis (*e*) *Dudo* meminit.

D. Virginis ſubucula apud Carnotenſes.

c Turon. 26. Hiſt. North. *d* In vetere membrana. *e* Lib 2. *f* Dudo lib. 2. Geſta North. Floriac. Chron. p 34. Hiſt. North.

Northmanni Chriſtiani fiunt.

(*f*) Ad poſtremum *Franconis* operâ *Rothomagenſis* Epiſcopi *Rollo* dux *Northmannorum* cum *Carolo Simplice* in fœdus amicitiamque venit; eique *Chriſtiano* ritè facto *Carolus Giſlam* filiam in matrimonium dedit, cum ora omni maritima *Galliæ*, quæ ab *Epta* fluvio ad mare porrecta, ab illis *Northmannia* vocatur. *Rollonem* è baptiſmi fonte ſuſcepit *Robertus Francorum* dux: ab eoque *Rollo Roberti* & ipſe nomen accepit. (*g*) Hæc anno *Chriſti* 912. geſta eſſe *Dudo* confirmat, qui & hoc adjicit: cùm *Neuſtria* ob aſſiduas populationes inculta eſſet, neque *Northmannis* ad annonam ſufficeret, *Britanniam* iis minorem, unde viverent, ab Rege *Carolo* conceſſam,

g Ordericus l. 5.

Ad

Ad hunc modum *Northmanni*, poſtquam annis ferè centum magnam *Europæ* partem, imprimiſque *Galliam*, piraticis excurſionibus infeſtam habuerant, tandem certum in ea domicilium adepti ſunt: indidemque in alias profecti regiones, clarum ſibi militiâ nomen, cum nonnullarum etiam imperio, pepererunt. A. 841. Chriſti ad 860.

Caput XII.

De Orientis Imperio ſub Michaële, *ac* Theodora *matre*, Barda, Baſilio Macedone, Leone Philoſopho: *deque S.* Ignatio, *&* Photio, *& octava Synodo.*

Orientis Imperium (*a*) *Theophilus* moriens *Michaëli* filio reliquit, ſub matris tutela *Theodoræ* religioſæ viriliſque animi fœminæ. Quæ ſacris inſtauratis imaginibus, *Methodium* virum ſanctiſſimum Patriarcham conſtituit. *Bulgarorum* Regem *Bogorim* bellum in *Romanos* molientem abſterruit, atque is ſororis hortatu, quæ, capta bello, apud *Romanos Chriſtianos* ritus ſuſceperat, cum tota gente *Chriſto* nomen dedit. Cujus rei annales quoque *Pithœani* meminerunt anno 865.

a Curopal. Zonar. Cedren. Glycas. Conſt. Manaſ. *Michaël & Theodora. Bulgari ad Chriſtum converſi.*

(*b*) Hunc proditum eſt, poſt annos aliquot, amore quietis ac receſſus Monachum factum, cùm ſucceſſorem filium ſuum peſſimè curare Rempublicam audiſſet, & ad priſtinam ſuperſtitionem redire velle, reſumpſiſſe regnum, & excæcato filio, atque in minorem alterum tranſlato dominatu, in Monaſterium revertiſſe.

b Sigeb. 865.

Tam felicem imperii ſtatum *Michaëlis* vecordia & ejus avunculi *Bardæ* interpellavit ambitio. Hujus enim conſilio *Michaël Theodoram* matrem, (*c*) qua cum annis 14. Rempublicam adminiſtrarat, privatam ad vitam extruſit anno *Chriſti* 855. Tum rebus omnibus *Bardæ* arbitrio permiſſis, quem *Curopalatem*, deinde

c Curopal. *Bardas.*

A. 841. Chriſti ad 900. deinde *Cæſarem* fecit, totum ſe ludis, aurigationibus, ac perpotationibus dedit. (*a*) Ad extremum *Bardas Cæſar*, aſſentiente *Michaële*, & *Baſilio Macedone* Protoſtatore *Michaëlis*, occiditur anno *Chriſti* 866. *Aprilis* 1. Indict. 14. ait *Curopalates*. Fit paulò pòſt à *Michaële Baſilius* imperator (*b*) *Maji* 26. ipſo die Pentecoſtes. Qui cùm illum ab nequitiis & ſceleribus ad frugem revocare cuperet, ejus odium in ſeſe atque inſidias concivit. Eas ut anteverteret, cùm præſertim remigi cuidam temulentus imperium obtuliſſet, *Michaëlem Baſilius* obrutum vino trucidavit anno *Chriſti* 867. cùm annis imperaſſet 25. hoc eſt 11. ſolus, cum matre 14.

a Iidem & Nicetas in S. Ignat.
b Curop. & Cedr.

S. Ignatius Patriarcha.

Imperante *Michaële*, *S. Ignatius Michaëlis Curopalatæ* Imperatoris filius, & à *Leone Armeno* caſtratus, atque in Monaſterium incluſus, (*c*) *Conſtantinopolitanum* Patriarchatum poſt *Methodium* adeptus eſt anno 847. indeque *Bardæ* operâ pulſus poſt annos 11. quòd neque *Theodoram* redactam in ordinem tondere vellet invitam, & *Bardam Cæſarem* ob inceſtam cum nuru ſtupri conſuetudinem communione privaſſet. Cujus in locum à *Barda Photius* ex laïco ſubrogatus, *Ignatium* in conciliabulo damnavit anno 861. & à *Nicolao* Papa propterea damnatus ipſe, viciſſim in *Nicolaum* ſententiam non dubitavit dicere.

c Nicetas in Ignat. Curopal. Zonar. Cedren. Anaſt. Præf. in 8. Syn.

Photius Ignatium damnat.

Baſilius Macedo.

(*d*) *Baſilius Macedo* ſublato *Michaële* ſolus imperavit anno 876. natus in *Macedonia* obſcuro genere, ut ſcribit *Zonoras*, *Curopalatem* tacito nomine vellicans, qui *Baſilii* ſtirpem ab *Arſacidis* repeteret. Nam ex *Armenia Baſilii* majores ortum habuerunt. Hic rempublicam *Michaëlis* ignaviâ perditam recreavit. Quippe Magiſtratus optimis quibuſque mandabat, ab iiſque jus & integerrimè dici volebat, & judicia nonnunquam exercebat ipſe. Foris quoque contra *Sarecenos*, & *Manichæos*, *Chryſochi-*

d Curop. Zonar. Cedren. Glycas.

re duce *Romanis* infeſtos, proſperè bellavit. *Catholicam* verò pietatem imprimis coluit. Ejus juſſu reductus ab exſilio *S. Ignatius* expulſo *Photio*; contra quem anno 869. *Conſtantinopoli* Oecumenica octava Synodus eſt habita: ſecundùm quam relegatus *Photius*; anno demùm 878. quo *Ignatius* obiit, ſedem ſuam recuperavit, à *Baſilio* revocatus, *Santabareni* cujusdam & ipſius *Photii* præſtigiis illuſus. Imperavit cum *Michaële* (*a*) annum 1. ſolus 19. mortuuſque eſt anno 889.

A. 900 Chriſti ad 966.

Octava Synodus.

a Curop. Cedren.

Hoc anno *Leo Baſilii* filius, vel, ut aliis placet, *Michaëlis*, (*b*) qui concubinam ſuam *Eudoxiam*, de ſe gravidam *Baſilio* collocavit, ad Orientis Imperium pervenit, Philoſophiæ deditus ſtudiis, unde & *Philoſophi* ei cognomen inditum. (*c*) Eum *Baſilius Theodori Santabareni* Monachi calumniis ſuſpectum in carcere habuerat, ac Senatus deinde rogatu dimiſerat. Hanc ille, ſimulatque imperium accepit, injuriam eſt ultus in *Santabarenum*, ejuſque fautorem Patriarcham *Photium*, quem ſede ſuâ depulit. Adverſus *Bulgaros*, Rege eorum *Symeone* pacem turbante, infeliciter pugnavit; ſed eos ſubinde *Turcarum* auxilio devicit. Imperavit (*d*) annos 25. menſes 3. obiit anno 911. *Junii* 11.

b Zonar. Glycas.

Leo Philoſophus.

c Curop. Zonar. Cedren. Glycas. Man.

Photius ejicitur.

d Zonar. Curop.

CAPUT XIII.

Italiæ *Reges, ac tumultus ſub* Vidone, Lamberto, Berengario, Radulpho, Hugone: *& de* Germanorum *ad* Italiæ *regnum aditu.*

Ab anno circiter 900. ad 966.

PErpetui deinceps, in *Italia* præſertim & *Gallia*, civilium motus armorum exſtiterunt, nunc ad hos, nunc ad illos tranſeunte regno, quarum viciſſitudinum ſummam paucis exſequar.

Vidone, ejuſque filio *Lamberto*, vitâ functis,

 (*a*) Sed

A 900. Christi ad 966.

a Luithpr. lib. 2. cap. 10. Regino. Marian. Gotf. Viterb. Joan. Villan. lib. 3. cap. 4.

Ludov. junior Rex Italiæ.

(*a*) Sed huic æmulus à *Tranſalpina Provincia Ludovicus* excitus eſt ab *Adalberto Tuſciæ* Marchione; *Boſonis* filius, ex *Hermingarde* filia *Ludovici* junioris Imperatoris, quem *Lothario* Imperatore natum ſuprà retulimus. Hic, in fugam conjecto *Berengario*, *Romæ* à Papa imperii donatus eſt inſignibus anno (*b*) 901. Qui poſt annos tres, ejuſdem, à quo vocatus erat, *Adalberti* proditione, *Veronæ* captus à *Berengario*, oculis & imperio privatur (*c*) *Auguſto* menſe anni 904. ut ait *Regino*; etſi *Gotfridus Viterb.* ſequenti factum id aſſerat, ut & *Otho Friſingenſis*.

b Diplom. ejus apud Sigon. 6. de Reg. Ital. Onuph. 3. de Rom. Princip.

c Regino. Gotfr. Otho lib. 6. cap. 15.

d Luithpr. lib. 2.

Berengarius Rex Italiæ.

Sigon. 6. de Reg. Ital.

e Luith pr. lib. 2. cap. 16.

f Sigon. 6 de Reg. Ital. Flodoard. Onuph. 3. Rom. Prin.

g Flod in Chron. Luithpr. c. 20. Sig.

(*d*) *Berengarius* ergo, ſublato competitore, rurſus *Italiæ* tenuit regnum, & à *Joanne* X. *Septembri* menſe, anno 915. eſt inunctus, ut ex ejus diplomatibus (*e*) *Sigonius* oſtendit. Verùm *Adalbertus Eporediæ* Marchio, aliique proceres *Italiæ*, (*f*) *Radulphum Burgundiæ* Regem *Berengarii* tædio ad *Italiæ* regnum capeſſendum vocant. Nec ille cunctatus (*g*) anno 922. ut ait *Flodoardus*, eò contendit; ac *Berengarii* fuſis copiis *Italiæ* Rex appellatus eſt. *Berengarius Veronæ*, quò ſe ex inſidiis fugâ receperat, *Flamberti* cujuſdam inſidiis occiditur (*h*) anno 924. Filiam habuit *Chiſelam*, ex qua *Adalbertus Eporediæ* Marchio *Berengarium* genuit, qui Rex *Italiæ* poſtea fuit.

Radulphus, mortuo *Berengario*, regnum *Italiæ* haud diu retinuit. Quippe *Italorum* conſpiratione *Hugoni Provinciæ* Comiti regnum defertur (*i*) anno 926. quem virum fuiſſe fortem, & pietatis perinde amantem ac literarum, ſcribit (*k*) *Luithprandus*; ſed in libidines effuſum concubinas habuiſſe plures; ex legitima porrò uxore *Alda Lotharium* ſuſcepiſſe, qui cum eo poſtea regnavit. *Radulphus* in *Burgundiam* ſe recepit; (*l*) ubi anno 937. obiit, cùm annos regnaſſet 48. nimirum ex eo qui numeratur

h Flod. *i* Luithpr. 3. *k* Luithpr. 33. 5. *l* Flod. Chro. Suppl. Regino.

ratur *Chriſti* 890. quo ſibi ipſe coronam impoſuit, ac primus *Burgundiæ* Rex fuit, (ut ait *Sigebertus*) ſive *Jurenſis*, ac *Ciſalpinæ Galliæ*, ut *Flodoardus* in *Chronico* anno 973. eum nominat: qui *Conradum* huic filium ſucceſſiſſe ſcribit. A 900. Chriſti ad 966.

Anno itaque *Chriſti* 926. *Italiæ* regnare cœpit *Hugo Arelatenſis* Comes, (*a*) ac 20. circiter annos in ea dignitate manſit. *Romam* eâ tempeſtate tyrannide premebat (*b*) *Marozia*, *Sergii* III. Papæ ſcortum: ex qua ille *Joannem* genuit, qui & ipſe Pontificatum obtinuit. *Adalbertus* verò *Tuſciæ* Marchio *Albericum* ex eadem ſuſtulit. Quæ cùm *Widoni Adalberti* ex *Bertha* filio nupſiſſet, eo mortuo, *Hugoni* convenit in manum, dotalem ei *Romæ* principatum afferens anno 928. Sed ab *Alberico Maroziæ* filio ſtatim eo eſt ejectus. Exinde *Lotharium* filium regni conſortem adſcivit anno 932. datâ ei conjuge *Adelaïde Radulphi* filia.

a Sig. 8. Onuph.
b Luith. pr. 2. 13.

Berengarius II. Rex Italiæ.

Demùm *Berengarius* ſecundus *Berengarii* nepos adverſus *Hugonem* res novas molitus ad *Othonem Germaniæ* Regem profugit anno 939. inde poſt annos 6. reverſus in *Italiam* nempe anno 945. *Hugone* ab omnibus derelicto, cum eo ita pactus eſt, ut is cum *Lothario* filio Regis vacabulo contentus uſum regni ac rerum ſummam *Berengario* permitteret. Sic *Lothario* filio in *Italia* relicto, in *Provinciam Hugo* rediit anno 947. biennio pòſt mortuo *Lothario*.

Berengarius Regis titulum aſſumpſit (*c*) anno 950. unà cum *Adalberto* filio; cùm *Adelaïdem Lotharii* viduam dare conjugem vellet, ea *Germaniæ* Regem *Othonem* in *Italiam* invitavit, (*d*) eique anno 951. nupſit. *Berengarius Italiæ* regnum ab eo precariò quæſitum annos deinde circiter 12. habuit; donec Tyranni illius dominatu *Itali* omnes offenſi ad *Othonem* rurſus confugiunt. Hic (*e*) anno 962. in *Italiam*

c Flod.
d Regin. Suppl. Flod.
e Flod. Reg. Lamb. Scaph. Joan. Villan. lib. 3. cap. 5.

 profe-

A. 900. Chriſti ad 985. profectus, à *Joanne* Papa *Alberici* filio acceptâ imperii coronâ, primus è *Germanis* Imperator ſalutatus, (*a*) *Berengarium* poſt annos duos in *Bavariam* abduxit; qui (*b*) anno demùm 966. *Bambergæ* obiit.

Otho primus Germanorum Imperator.

a Lamb. *b* Reg. Suppl. *c* Luithpr.

Hugonis Italiæ Regis inſigne præ cæteris ad memoriam facinus exſtat, quòd *Saracenos* à *Fraxineto* arce deturbavit, (*c*) quam illi in *Cottiis* ſitam *Alpibus*, naturali munitam ſitu & inacceſſam, ante aliquot annos occuparant, ex eaque in vicinas provincias excurrentes *Chriſtianis* terrori erant & exitio. Hos anno 841. (ut ſcribit *Sigebertus*) *Græcanico* injecto paſſim igne profligavit *Hugo*.

CAPUT XIV.

d Marian. Regino. Otho Friſ. lib. 6. cap. 15. Gotfr. Viterb. Urſperg. *e* Regin. App. Lamb. *f* Regino. Herm. *g* Marian. *h* Otho lib. 6. cap. 15.

Germaniæ *Reges & Imperatores, ab anno circiter* 900. *ad* 985. Conradus, Henricus Auceps, Otho *I.* Otho *II. & quæ ſub illis in Occidente memoriâ digna geſta ſunt.*

PEr idem tempus in *Germania Arnulpho* Imperatori ejus filius à principibus (*d*) anno 900. ſubſtituitur *Ludovicus*; qui annos regnavit 12. neque tamen Imperatoris coronam aut titulum habuit. (*e*) *Hungari* eo regnante *Germaniam* pervagati, eodem ſuperato Rege impunè prædas egerunt. (*f*) Obiit anno 911. cum eoque *Carolorum* poſteritas in *Germania* defecit, ait (*g*) *Otho Friſingenſis*.

Conradus Italiæ Rex.

i Luithpr. lib. 2. cap. 7. Reg. Gotfr. Otho lib. 6. c. 6. Lamb. Marian.

Hujus in locum *Germaniæ* regnum obtinuit anno *Chriſti* 912. (*h*) *Conradus Conradi* filius ejus, qui ab *Adalberto*, ſive *Alberto*, Comite *Francorum*, occiſus eſt anno 905. Nonnulli tamen è primoribus ejus imperium detrectarunt, quos ille ſummâ prudentiâ ſibi adjunxit. Septem huic imputantur anni, qui in 918. deſinunt: quo mortuus dicitur à *Mariano*, & (*i*) *Trithemio*, qui 10. Calendas *Junias* illum obiiſſe

A 900. Christi ad 985.

obiiſſe refert. (*a*) Moriens fertur mandaſſe principibus, ut ne alium ſibi ſucceſſorem deligerent, quàm *Henricum Othonis* Ducis *Saxoniæ* filium, ex *Vitikindi*, qui à *Caroli M.* ad *Chriſtianam* fidem perductus eſt, oriundum genere.

a Trithem. in Hirſaurg. Chron.

Igitur *Conradum Henricus* excepit *Auceps* dictus, quòd aucupio delectaretur, (*b*) anno 919. Qui de *Hungaris Germaniam* vaſtantibus memorabilem retulit victoriam. Duas anno ejus 3. & 15. *Sigebertus* adſcribit. Priorem commemorat (*c*) *Luithprandus*, eamque divinitùs partam ſecundùm voti nuncupationem aſſerit, quo ſe *Simoniacam* hæreſim funditùs exſtinctum eſſe ſpoponderat; quod & *Sigebertus* anno aſſignat 922. poſteriorem *Flodoardus* in *Chronico* anno 933. ſecundùm quam tributum ei genti pendere deſierunt *Germani*, ait *Sigebertus*. Imperavit annos 17. obiitque (*d*) 6. Nonas *Julias*, ætatis 60. (*e*) anno 936. cùm *Romam* proficiſci vellet. Hinc *Conſtantini* lanceam *Chriſti* clavis ornatam à *Radulpho Burgundionum* Rege vi expreſſit; quæ coram Imperatoribus præferri deinceps ſolita eſt. Id *Sigebertus* anno 929. retulit.

b Luithpr. lib. 2. cap. 7. Regino.

c Lamb. Marian. VVitich. 2. Ditm. 2.

d Luithpr. lib. 2. capp. 8. & 9.

e Reg. Marian. Gotfr. VVitich. 1. Urſperg.

Otho Henrici Aucupis ex *Mathilde Theodorici Saxonum* Principis nata filius (*f*) anno 936. *Germaniæ* regnum iniit; idque (*g*) annis 37. tenuit, non minùs re ipsâ, quàm appellatione magnus. *Sclavi*, ſeu *Boemi*, ab illo perdomiti, & hi quidem annorum 14. bello, quod cum eorum Rege *Boëſlao*, qui *S. Venceſlaum* fratrem occîderat, geſſit, ut ad annum 968. *Sigebertus* notat. Tum *Belgæ*, ſive *Lotharingi*, quibus dux *Giſibertus* præerat, *Gerbergæ* ſororis *Othonis* maritus; quo cum *Henricus Othonis* frater aliique primarii conſpiraverant. (*h*) Qui omnes ab *Othone* ſuperati ſunt anno 939. quo *Ludovicus Francorum* Occidentalium Rex, *Caroli Simplicis* filius, in *Alſatiam* impreſſione factâ, ab eodem *Othone* fugatus eſt.

Gotfr. Viterb.

f Marian. Lamb. Scaph. Gotfr. Reg.

g Gotfr. Viterb. VVitich. 6. 2. Ditm. 2.

h Flod. Regino.

Lotha-

Lotharingiæ regnum in victoris poteſtatem venit; (*a*) ac deinceps in Regum *Teutonicorum* ditione manſit. In *Italiam* vocatus exinde ab *Adelaide Lotharii Hugonis* filii vidua eam conjugem duxit; cùm *Edmundi* Regis *Angliæ* filiam priùs in matrimonium accepiſſet, ut ad annum 934. *Sigebertus* adnotat; ac *Berengarium* II. ad deditionem compulit. *Hungaros* (*b*) anno 955. internecioni dedit: adeo ut ſeptem ex omni numero reliqui fuiſſe dicantur.

(*c*) Quam victoriam *S. Udalrici Auguſtani* Præſulis meritis adſcripſit *Otho*, qui tum ſanctitate præſtans, Epiſcopatum iniit (*d*) anno 924. eoque 50. perfunctus annos, obiit anno 973. *Hermanno* teſte. Poſtremò *Romam* profectus *Otho* Imperator acclamatus eſt anno 962.

Sic *Romanum* Occidentis Imperium à *Caroli M.* poſteris ad *Longobardos*, ab iis ad *Saxones* pervenit. (*e*) Quorum primus *Otho* Imperator fuit; etſi *Germani* quidam Scriptores *Conradum* & *Henricum Aucupem* in numerum referant Imperatorum; quos tamen ideo prætermittunt alii quòd ab *Romano* Pontifice uncti coronatiq; non fuerint. Quocirca primus è *Teutonicis*.

(*f*) *Otho Magnus* Imperator Occidentis à *Joanne* Papa XII. coronatus eſt anno 962. Sed eo *Româ* digreſſo, *Joannes*, qui *Alberico* patre natus, *Octavianus* antea dicebatur, ab *Othone* deficiens, *Adalbertum Berengarii* filium *Romam* evocavit. Contra quos *Otho* reverſus cum exercitu, fugatis ambobus, conventum Epiſcoporum *Romæ* celebravit; in quo *Joanni* Pontificatus abrogatur, eique ſuffectus eſt *Leo* (*g*) anno *Chriſti* 963. Rurſus anno ſequenti *Romanos* de improviſo irruentes magnâ eorum cæde compeſcuit. (*h*) *Joanne* inter hæc Papâ mortuo 2. Eid. *Maii* anni 994. ab iiſdem *Romanis* ſubrogatus eſt *Benedictus*; quem *Otho* gradu dejectum ſecum in *Germaniam* abripuit.

(*a*) Poſt

A 900. Chriſti ad 985.

a Otho. Friſ. 6. 19. Gotfr. Viterb.

b Reg. Herm. Flodoar.

c Otho Friſing. 6. 20.

S. Udalricus.

d Herm.

Otho Imperator, deficiente Caroli ſtirpe.

e Vide Othon. Friſ. 6. 12. 22. Gotf. Vit. Urſperg.

f Luith. 5. c. 6. & ſeq. Otho Friſ. 6. 21. & ſeq. Regin. Sigeb. Marian. Godefrid. Viterb. Joan. Vill. l. 4. c. 1.

g Regin. Lambert.

h Otho. Friſ. Sigeb. Reg.

(*a*) Poſt hæc *Græcorum*, quibus tum *Nicephorus Phocas* imperabat, perfidiam ultus, *Calabriâ* & *Appuliâ* illos expulit, ut quidam referunt; vel tributum ab illis exegit, ut *Ditmarus* lib. 2. prodidit. Mortuus eſt (*b*) anno 973. Nonis *Maii*, feriâ 4. ante Pentecoſtem, ait *Urſpergenſis* & *Witichindus*, ac *Magdeburgi* ſepultus eſt. *Hermannus* eodem ait anno *S. Udalricum* obiiſſe 4. Nonas *Julias*, feriâ 6. quibus temporum notis indicatur annus *Chriſti* 973. qui Pentecoſten habuit 11. *Maii*, literâ E. Ita annos circiter 37. *Otho* regnavit: è quibus Imperator fuit 11. cum menſibus aliquot.

A 900. Chriſti ad 985. *a* VVitik. 3. *b* Herm. Marianus Lambert. Ditm. 2. Urſperg. VVitik.

Otho II. à patre collega factus imperii, & à *Joanne* XIII. coronatus (*c*) anno 967. (*d*) natalis Dominici die, poſt illius obitum imperavit annos 19. menſeſque 7.

c Lamb. *d* VVitich.

(*e*) Hujus *Theophania* conjux fuit *Conſtantini* Imperatoris filia. (*f*) Anno verò 982. adverſus *Græcos Saracenorum* auxilio *Calabriam Apuliam*que repetentes infeliciſſimè præliatus eſt, cæſis ad internecionem copiis ſuis. Ipſe natando interceptus, & clam dilapſus, vix effugit: (*g*) *Theophaniâ Latinis* inſultante, quòd eos populares ſui viciſſent; quæ res *Germanorum* illi conciliavit odia. (*h*) *Otho* ex animi mœrore in ægritudinem incurrens *Romæ* deceſſit (*i*) anno 983. *Decembris* 8.

e Lamb. A. 972. VVitich. 3. *f* Sigeb. Herm. Lamb. Goth. Dith. 2. *g* Sigeb. *h* Ditm. 3. *i* Marian. Herman. Lamb. Sigeb. Urſperg.

CAPUT XV.

Orientis Imperatores Conſtantinus Porphyrogenitus & Zoë *mater*, Romanus, Nicephorus Phocas, Joannes Tzimiſces.

GRæcorum (*k*) in Oriente poſt *Leonem Philoſophum*, *Alexander* illius frater pro tutore principatum iniit anno 911. cùm *Leonis* filius penè adhuc infans eſſet *Conſtantinus Porphyrogenitus Zoë* natus uxore, quam quartis nuptiis duxerat. Qua de cauſſa *Nicolao* Patriarchâ

k Curop. Cedren. Zonar. Glycas. Conſt. Man.

A 900. chà *Leonem* aditu Eccleſiæ prohibente, eo-
Chriſti demque depulſo, *Euthymius* ſucceſſor illi da-
ad 985. tus eſt.

Alexander, ſimulac præeſſe cœpit, *Euthymio* dignitatem abrogavit, & *Nicolaum* reduxit. Cùmque tredecim in imperio menſes, nullis homine dignis, nedum Principe, geſtis rebus, exegiſſet, in crapulam ac libidinem projectus periit *Junii* 7. anni 912. multo per nares & pudenda ejecto ſanguine, cùm per convivium hauſto largiùs mero, pilâ deinde ſe & equitatione vehementiùs agitaſſet.

a Iid. (*a*) Tali orbatus tutelâ, haud magno ſanè
Conſtantinus Porphyrogenitus. damno ſuo *Conſtantinus Porphyrogenitus* ſeptennis puer imperavit, curam ejus capeſſente Patriarchâ *Nicolao*, aliiſque patriciis quibus eam moriens *Alexander* mandaverat; nec non *Zoë* matre, quæ ab *Alexandro* ejecta, de tutorum ſententia revocata eſt. *Conſtantinus Ducas* Tyrannus opprimitur. *Bulgari Symeone* Rege graſſantes, & victoriâ tumidi, à *Leone Phoca* ſuperantur; qui hoc ſucceſſu ad ſpem occupandi animatus imperii, in eo conatu mortèm reperit.

Anno dehinc octavo Imperii, *Zoë* matre palatio ſubmotâ, cuſtos fit Imperatoris, ac pater, novo & ad hanc diem inuſitato honoris genere, *Romanus Lecapenus Conſtantini* ſocer
b Glycas. Manaſſes. (*b*) moxque (*c*) *Septembris* 24. die Indictione 8. (qui eſt annus 919.) *Cæſar*, *Decembri Auguſtus* appellatur. Qui ſequenti anno *Chriſto-*
c Curop. Cedren. *phorum* filium ſuum ad idem faſtigium evexit, reliquos duos, *Stephanum* & *Conſtantinum* anno
Romanus Lecapenus. 928. (*d*) Indict. 2. ipſo die natali *Chriſti* Quin etiam *Theophylactum* filium ſuum Patriarcham
d Curop. Cedr. 2. fecit In locum *Stephani*, ætatis annum agentem 16. quo in gradu flagitioſiſſimè tres & viginti vixit annos, equorum alendorum ſtudio deditus: atque hic Indict. 14. *Februarii* 27. obiiſſe traditur à *Curopalata*, anno 956. quo tempore *Romanam* Sedem pari juvenis improbitate a:

te a:

te ac turpitudine dedecorabat *Alberici* filius *Octavianus*, qui *Joannes* XII. vocabatur; quod idem *Curopalata* & *Cedrenus* adnotarunt. A 900. Chriſti ad 985.

Tot firmato præſidiis imperio, *Romanus Conſtantinum* adſpernari cœpit, eique poſteriorem à ſe locum tribuere; maximè ubi cum *Bulgarorum* Rege *Petro* affinitatem conjunxit, datâ in matrimonium nepte, *Chriſtophori* filiâ. Quam hominis in Principem ſuum impietatem pari in ipſummet filii ejus impietate vindicavit Deus. Sexto & vigeſimo anno, quàm ad Imperii collegium pervenerat, (*a*) Indict. 3. *Decembris* 16. (qui eſt annus 941.) *Stephanus Romani* filius patrem *Auguſtâ* dignitate ſpoliatum in inſulam relegat. Cujus exemplo incitatus *Leonis* filius *Conſtantinus*, *Romani* ſtirpe deturbatâ, ſolus moderari cœpit imperium, quod per ebrietatem ac ſocordiam ad 15. annum uſque protraxit. Quippe (*b*) Indictione 3. *Novembris* 9. *Chriſti* 959. *Romani*, ut ferebant, filii parricidio ſublatus eſt, anno ætatis 54. cùm imperaſſet annos cum patre, *Alexandro* patruo, & matre 13. cum *Romano* 26. ſolus 15.

a Curop. Cedren.

Romanus à filio pellitur.

b Curop. Cedren.

(*c*) Paternæ haud diſſimilem indolem, hoc eſt mollem ac ſolutam, *Romanus* ad imperium attulit, quod anno 959. iniit, ac tribus annis & menſibus 4. adminiſtravit: obiitque anno 963. ætatis 24. Eo regnante *Nicephorus Phocas Cretam Saracenis* eripuit Indict. 4. anno 961.

c Curop. Cedren. Zonar. Glyc. Conſt.

Poſt hunc imperavit ille ipſe *Nicephorus Phocas* anno 963. cujus ſordidum & illiberalem animum Annales notant; adeo ut Eccleſias immenſis penſitationibus oppreſſerit. Idem tamen militari laude præclarus, in *Cilicia Syria*que contra *Saracenos* ſecunda bella fecit, oppidaque quàm plurima & in his *Antiochiam* recepit. Hic eſt *Nicephorus*, ad quem nobili legatione perfunctus eſt *Luithprandus* ab *Othone* I. miſſus; quam legationem ſingulari libro ille de-

Nicephorus Phocas.

Luithprandi legatio ad Nicephorum.

A 900. Chriſti ad 985. deſcripſit. Periit *Theophanonis* conjugis & *Joannis Tzimiſcæ* inſidiis, Indict. 13. *Decembris* 2. anno 969. cujus obitus inſignis eſt Solis obſcuratione, (*a*) quæ *Decembris* 22. horâ 3. contigiſſe dicitur, Indict. 12. anno 968.

a Curop. Cedren. Luitphr.

b Curop. Cedren. Glyc. Man.

Ioannes Tzimiſces

Ejus pietas in B. Virginem.

(*b*) Anno itaque 969. *Joannes Tzimiſces* Imperator ſalutatus eſt. Qui ſtatim *Romani* filium *Baſilium* & *Conſtantinum* collegas adhibuit. *Theophanonem Nicephori* uxorem, alioſque, quorum operâ *Nicephorus* interfectus erat, Patriarchâ jubente *Polyeucto*, relegavit. *Saracenos* ab *Antiochia* repulit. *Bulgaros* ac *Ruſſos* devicit, atque ad pacis conditiones adegit. Quo confecto bello, triumphantis more *Conſtantinopolim* ingreſſurus, B. *Mariæ* Virginis imaginem quadrigis, quæ *Bulgaricis* conſtratæ ſpoliis erant, impoſitam ſolemni per urbem pompâ devexit, ut ejus victoriæ decus & auctoritatem in ejus patrocinium transferret.

Ejuſdem pietatis argumentum eſt; quod aureis nummis, & obolis, primus Salvatoris impreſſit effigiem, cum hac inſcriptione, JESUS CHRISTUS REX REGUM. Tranſactis in imperio annis 6. menſibuſque totidem, à *Baſilio* Cubiculario, cujus infinitam cupiditatem perſtrinxerat, veneno dato mortuus eſt in expeditione *Syriaca Decembris* 4. anno 975.

CAPUT XVI.

Francorum *res ſub regibus* Carolo Simplice, Rodulpho, Ludovico Tranſmarino, Lothario, & Ludovico, *in quo ſtirpſ* Caroli *defecit.*

INter hæc *Francorum* in *Gallia* regnum ægrè *Caroli M.* poſteri tuebantur, principum oppreſſi potentiâ; qui provincias, non ex voluntate Regis ad tempus, ſed perpetuo jure, quaſi proprias, habebant. Inter hos eminebat *Rutbertus Ruberti* illius, qui à *Northmannis* anno 867.

no 867. in acie interfectus erat, filius, *Odonis* ſive *Eudonis* frater ejus, qui *Carolo Craſſo* ſubſtitutus eſt, & *Heribertus Veromanduorum* Comes; (*a*) cujus ſororem *Rutbertus* conjugem habebat, ex eaque *Hugonem* genuerat. Regnabat in *Francia* tunc *Carolus* cognomento *Simplex*; qui, *Eudone* mortuo, ab anno 898. ſolus regium nomen obtinuit. Hic *Lotharii* regnum anno 912. ditioni ſuæ addidit, quod ex ejus diplomatibus conſtat. (*b*) Eodemque anno cum *Danis* ſeu *Northmannis Galliam* populantibus pacem ac fœdus ſanxit, *Giſla* filiâ *Rolloni* eorum duci in matrimonium datâ; (*c*) quod ſuprà memoravi.

A. 900. Chriſti ad 985. *a* Aimoin. l. 5. c. 43. *Carolus Simplex.* *b* Dudo lib. 2. de Mor. & Act. Northm. *Cum Northmannis pax facta.* *c* Cap. 1.

Seneſcente dehinc auctoritate regiâ, conſenſu facto, principes apud *Sueſſionas* ab *Carolo* deſciſcunt, (*d*) anno 920. quòd is *Haganonem* mediæ ſortis hominem ad ſummam potentiam evectum interioribus conſiliis adhiberet. Deſtitutum ab omnibus Regem *Heriveus Remenſis* Epiſcopus privatis ſuſtentavit opibus, cum eoque proceres in gratiam reduxit. Sed eâ malè ſartâ biennio pòſt in exſecrandum facinus erupit. (*e*) Anno 922. *Robertus* factione principum Rex eligitur, & ab *Heriveo Remenſi* Epiſcopo, *Junio* exeunte, conſecratur. Quod ſcelus in utriuſque vertit exitium. Triduo pòſt moritur. *Heriveus*. (*f*) Sequente anno *Robertus* cum *Hereberto*, cujus ſororem duxerat, & ex ea nato *Hugone* filio, in *Sueſſionibus* contra *Carolum* pugnans occubuit, (*g*) trajectâ per os lanceâ; ut eâ, quâ fefellerat, parte perfidiæ dare ſe pœnas oſtenderet. Moriens tamen victores ſuos reliquit. Ea pugna incidit in (*h*) *Junii* 15. quam Dominicam fuiſſe vetus *Chronicon* teſtatur; ex quo annus colligitur *Chriſti* 923. Haud multò pòſt, quaſi vacuam ad regni poſſeſſionem accitus eſt *Rodulphus Burgundiæ* Dux, & apud *Sueſſionas* ſolemni ritu ſalutatus. (*i*) *Carolus* ab *Heriberto*, prætex-

d Flod. Chron. *Carolus deſtituitur.* *e* Flod. *Roertus regnum uſurpat.* *f* Flod. Chron. Odoran. a Pith. editus p. 297. Aimoin. 5. c. 43. *g* Regino *h* Odoran. *Robertus perfidiæ pœnas luit. Rodulphus fit Rex Franciæ* *i* Flod. Aimoin. Regin. Odoran.

A. 900. Chriſti ad 985. tu reconciliandæ gratiæ perductus, in caſtellum *Theodorici* ad *Matronam* includitur. Unde *Peronam* tranſlatus poſtea, deceſſit (*a*) anno 929.
a Flod. relicto ex *Eadgina Alſtani Anglo Saxonum* Regis filia *Ludovico*; qui, parente capto, ad avum profugit in *Britanniam*, indeque reverſus poſtea regnavit. Itaque poſt *Eudonis* o-
Caroli Simplicis tegnum. bitum, imperavit *Carolus* annis 25. nempe ab anno 898. ad 923. At in ejus diplomatibus, quæ in *Originibus Monaſterii S. Dionyſii* ad urbem leguntur, regni primordium ex anno 893. ſumitur, quo adverſus *Eudonem* creatum illum à *Francis* eſſe Regem ſuprà meminimus. In eorum uno quippe ſubſcriptio iſta legitur: *IV.* Id. *Febr. Indict. I. anno V. regnante*
Error Sigeberti *glorioſiſſimo Rege Carolo, redintegrante* 1. Hic eſt annus 898. quo, *Eudone* 3. *Januarii* vitâ functo, novum cœpit exordium regni, cùm prius ab anno 893. procederet. Rurſus in al-
Rodulphi regnum. tero diplomate: *Datum V. Cal. Jun. Indict. V. anno XXV. regnante Carolo Rege glorioſiſſimo, redintegrante XX. largiore verò hæreditate indeptâ VI.* Annus hic indicatur 917. qui ſextus eſt ab occupato *Lotharingiæ* regno, & viceſimus ab anno 898. quintus autem & viceſimus ab 893. Ex quo evidens eſt duodenni majorem contra quàm *Sigebertus* prodidit, cùm primùm regnavit, fuiſſe *Carolum*, quem anno 879. in cunis jacuiſſe antea demonſtravimus.

b Odoran Aimoin. 5. c. 43. Flod. A. 923. Glaber. 2. c. 2. *d* Fragm. Chron. Flor. à Pith. edit.

Carolo ad eum modum exauctorato, *Francorum* Rex *Rodulphus* anno iniit 923. quem de *Hugonis* aliorumque principum ſententia à *Carolo* jam capto renuntiatum eſſe *Odorannus* & *Aimoinus* referunt (*b*) Fuit hic *Richardi* filius, *Roberti* gener; cujus filiam *Emmam Hugonis* magni ſororem duxerat. (*c*) *Danos* in *Aquitania* graſſantes penè ad unum occîdit. *Heriberti* verò & *Hugonis* factionibus exercitum regnum ad annum extraxit 936. (*d*) quo mortuus, in *S. Columbæ* Cœnobio apud *Senonum* oppidum

ſepelitur

ſepelitur, anno regni 13. atque eodem anno 936. *Henricum Aucupem Germaniæ* Regem exceſſiſſe ſuprà docui; ac *Flodoardus* eo ipſo Lunam defeciſſe ſcribit pridie Nonas *Septembris*. Hunc *Urſpergenſis Abbas* perperam cum *Rodulpho* altero confudit; quem ab *Italis* ad regnum vocatum, & ab *Hugone* pulſum eſſe, antè ſignificavimus. Sed diverſos fuiſſe non eſt dubium; idque *Flodoardus* oſtendit anno 923. 935. & 937. ubi *Italicenſem* iſtum *Ciſalpinæ Galliæ* ac *Jurenſem* appellat Regem; & anno 937. altero poſt *Franciæ* Regem obiiſſe narrat.

A 900. Chriſti ad 985.
a Flod. Aimoin. 5. c. 43.

(*b*) *Ludovicus Simplicis* filius ab *Hugone* revocatus ex *Anglia* regnum adiit anno 936. quem ab tranſmarina illa peregrinatione *Tranſmarinum* vulgò nominant. Nihilo quietiùs huic quàm patri *Carolo*, regnum *Heriberti* & *Hugonis* ambitio fecit. *Lotharingiam* tamen, quâ, deſperatis rebus ſuis, *Henrico Germaniæ* Regi *Carolus* ceſſerat, armis repetens, ab *Othone Henrici* filio depellitur (*c*) anno 939. quo *Giſlebertus Henrici* gener *Lotharingiæ* Præfectus cum aliis rebellibus ab *Othone* victus occidit: cujus conjugem *Gerbergam Othonis* ſororem in matrimonium *Ludovicus* accepit.

b Flod.
Ludovicus Tranſmarinus.
c Flod. Reg. Herm. Marian. Urſperg.
d Glaber 1. c. 15.
Heriberti mors miſeranda.
e Flod.

(*d*) *Heribertus Viromanduorum* Comes, homo ſeditioſus ac perfidus, miſerandâ morte periit, admiſſum ſcelus in *Carolum* identidem deteſtans, (*e*) anno 943. (*f*) eodem ſcilicet, quo *Willelmus* ejus gener *Rollonis* filius *Northmanniæ* Dux. Quam provinciam *Ludovicus* tutoris invadens nomine, *Richardum Willelmi* filium abduxit. Sed eo ab ſuis recepto, captus ipſe poſtmodùm, *Hugonis* interventu dimittitur. Cujus ſubinde potentiam non ferens, *Othonis* conjugis ſuæ germani implorat auxilium. Qui (*g*) anno 948. ingenti in *Gallias* ducto exercitu, expugnatiſque aliquot oppidis, & obſeſsâ fruſtrà *Rothomago*, haud ma-

f Willel. Gemm. l. 3. c. 12. Hiſt. Norm.
g Flod.
Otho Imperator in Gallias irrumpit.

A 900. Chriſti ad 985.

gnum operæ pretium tulit; (*a*) tametſi *Germani* Scriptores expeditionem illam in majus extollant.

Obiit denique *Ludovicus* anno (*b*) 954. (*c*) *Septembri* menſe cùm admiſſo equo lupum inſequens, & in terram collapſus, attrito corpuſculo, in lepram incidiſſet. Sepultus eſt *Durocottori Remorum* in baſilica *S. Remigii* (*d*) Filios ex *Gerberga* ſuſcepit duos, *Lotharium*, & *Carolum*. Annos illi 16. *Aimoinus* aſſignat; ſed biennio ampliùs imputatur.

Lotharius paterni ſimul regni & calamitatis hæres orſus eſt (*e*) anno 954. pridie Idus *Novembris Remis* inunctus, regiæque majeſtatis imaginem ad annos circiter duos & triginta ſuſtinuit. (*f*) Anno hujus tertio, *Chriſti* 956. mortuus eſt *Hugo Magnus Aurelianenſis*, Dux *Francorum* 15. Calend. *Julii*, & in Baſilica *S. Dionyſii* ad urbem ſepultus, filios tres reliquit ex (*g*) *Hathuide Othonis* Imperatoris ſorore, *Hugonem Capetum*, *Othonem*, & *Henricum*, filiam *Emmam*, quæ *Richardo Northmannorum* Duci nupſit. *Hugo Francorum* Ducatum poſt patrem ſortitus eſt. *Otho Burgundiæ*, poſt *Giſlebertum*: *Othoni* paulò pòſt mortuo ſucceſſit *Henricus*.

Lotharii cum Othone bellum.

(*h*) *Lotharius* anno 955. cum *Hugone M.* bellum geſſit in *Pictonibus* adverſùs *Willelmum* Ducem. Tum *Lotharingiæ* ſive *Interamnenſis Belgicæ* recuperandæ cauſsâ, quam *Otho* II. *Carolo* fratri ipſius (*i*) anno 977. permiſerat, *Othonem Lotharius* oppugnavit. Quem de improviſo *Aquiſgrani* fortè morantem & imparatum opprimens, conjecit in fugam (*k*) anno 978. Hanc ignominiam ut aboleret *Otho*, *Remorum*, ac finitimarum civitatum, & *Pariſienſium* agros infinito pervagatus exercitu, (*l*) dum *Axonam* fluvium in reditu tranſmittit, inſequente *Lothario*, cum impedimentis haud paucos milites amiſit.

a Urſperg. VVitich. 2. Alber. Krant. 3. c. 23.
b Flod. Aimoin. 5. c. 43.
c Aimoin. ibid.
d Aimoin. 5. c. 44.
e Flod. Odoran.
f Orderic. Utic. l. 1. Aimoin 5. c. 44.
g Sigeb. A. 965. Glab. 1. c. 4.
h Flod. A. 960.
i Flod.
k Sigeb:
l Sigeb. Herm. Lamb. Aimoin. 5. c. 45. VVil. Nang. Chron.
m Sigeb. Aimoin. Orderic. Utic. l. 1. Glab. c. 3.

(*a*) Ali-

(*a*) Aliquantò pòſt *Lotharius* cum *Othone* colloquio habito ſuper *Charum* fluvium, *Lotharingiam* ei remiſit: quo facto principum ab ſe voluntates alieniores reddidit. (*b*) Itaque poſt annos aliquot, eâdem iterum tentatâ, captoque *Virduno*, ſed mox reddito, deceſſit, (*c*) anno 986. ac *Remis* ſepultus eſt, in baſilica *S. Remigii*.

Poſtremus è *Caroli* genere *Ludovicus Lotharii* filius, anno 986. iniit regnum, *Hugoni* à moriente patre commendatus, ac nullâ re geſtâ celebris, ſine prole *Compendii* mortuus, in Eccleſia SS. *Cornelii* & *Cypriani* ſepelitur anno 987. In eo *Caroli* progenies, ac ſecunda Regum familia deſiit, anno poſt inaugurationem *Pipini* 235.

Nec illud omiſerim, duas in Annalibus ſuper *Lotharii* & *Ludovici* regno ſententias occurrere. (*d*) Alii *Lothario* annos 22. circiter adſcribunt, mortuumque faciunt anno *Chriſti* 976. *Ludovico* porrò ejus filio 9. annos aſſignant. (*e*) Alii longè & numero & auctoritate potiores nobiſcum faciunt.

(*f*) *Ludovico* ſine prole defuncto, regnum ad *Carolum* ejus patruum *Ludovici Tranſmarini* filium jure pertinebat, qui tum *Lotharingiæ* Dux erat, ex anno 977. ut refert *Sigebertus*, ideo factus, ut *Lotharii* fratris conatibus obſiſteret, in eumque *Francorum* inclinabant ſtudia. Sed dum ille cunctando *rem ad conſilium defert*, (*g*) ut *Sigebertus* ait, (*h*) in *Hugonem Capetum* rerum ſumma transfertur. Qui *Hugonis Magni*, cognomento *Abbatis*, filius erat ex *Hauvide* ſorore *Othonis* primi ejus nominis Imperatoris. Quam ad principum auctoritatem *Ludovici* quoque poſtremi è ſtirpe magni *Caroli Francorum* Regis voluntas acceſſerat; qui (ut *Odorannus* ſcribit (*k*) regnum moriens *Hugoni* donaverat. (*l*) Igitur anno 987. regium *Hugo* inſigne cepit *Novioduni* in *Belgica*,

A 900. Chriſti ad 985.
a Sigeb. Aimoin.
b Sigeb. A. 984.
c Sigeb.
d Sigeb. VVil. Nang. Chron.
e Aimoin. 5. c. 45. Odoran. Orderic. Uric. L. 1.
f Sigeb. Ivo Carn. in Chron. VVil. Nang. Chron. Aquit. apud Pith. Fragm. Fol. 1. Chr. apud eumd.
g Aimoin. Suppl. l. 5. c. 44. Sigeb. Nang.
h Anno 987. & Nang.
i Glab. 1. c. 1. Odoran.
k Odot. à Pith. edit.
l Fragm. Flor. ab Pith. edtum.

 (*a*) &

A. 900. Chriſti ad 985.

(a) & 5. Nonas Julias apud *Remos* eſt inunctus. Quod ægrè ferens *Carolus* bellum in eum haud cunctanter movet, ac *Laudunum* imprimis occupat (b) anno 988. Cæterùm in eodem oppido brevi pòſt obſeſſus ab *Hugone*, (c) ſecundo obſidionis menſe ſubitâ è portis eruptione factâ, haud paucos interficit; reliquos perterritos cum *Hugone* in fugam conjicit, urbem obſidione liberat. *Durocottorum* exinde *Remorum* capit proditione *Adelgarii* Presbyteri, anno (d) vel 989. (e) vel ſequente, (f) atque in ea urbe *Arnulphum* Epiſcopum conſtituit *Lotharii* fratris ſui ex concubina filium, *Adalberone*, qui tum ei præerat Eccleſiæ, *Laudunum* abducto, ubi paulò pòſt exceſſit è vita. (g) *Hugo* verò quàm maximis contractis copiis incluſum *Lauduno* cum uxore ſuâ *Herberti Trecarum* Ducis filia *Carolum* oppugnat. Dicitur tunc (h) *Aſcelinus*, ſive (i) *Anſelmus Laudunenſis* Antiſtes, ex intima *Caroli* amicitia, ejuſque conſiliorum particeps, fœdam rem feciſſe; quippe *Hugonem*, ut ferunt, noctu in urbem introduxit, eique *Carolum* prodidit, (k) per dies ſanctioris hebdomadæ. Eſt inter epiſtolas *Gerberti* qui ad *Romanum* Pontificatum evectus *Silveſter* dictus eſt ejus nominis ſecundus, epiſtola quædam ad *Azolinum*, ſive *Aſcelinum*, *Laudunenſem* Epiſcopum plena acerbitatis ac ſtomachi; in qua perfidiam illi in Regem exprobrat; non utique in *Carolum*, quem capitalem habebat hoſtem; ſed in *Hugonem*, cujus filii *Roberti* inſtitutioni præfuerat. Simul *Aſcelinum Romam* ad cauſſam dicendam evocat, ut ex eo conjectura ſit, eumdem, qui ſemel *Carolo* fidem fefellerat, non majorem *Hugoni* poſtea præſtitiſſe. (l) Quanquam *Adalberonem* reperio per id tempus, quo captus eſt *Carolus Lauduni* Epiſcopum fuiſſe.

(m) *Hugo Carolum* in poteſtatem redactum *Au-*

relianos

a Id.
b Sigeb. Nang.
c Iid.
d Nang.
e Sigeb.
f Iid.
g Nang.
h Fragm. Hiſt. Aquit. & Aimoin. 5. c. 44.
i Nang.
k Fragm. Hiſt. Aquit. à Pith. edit.
De Aſcelino Epiſcopo Laudunenſi.
l Gerbertus apud Maſſon. in Hiſt. Reg. Franc. & Rober. in Gall. Chriſti.
m Aimoin. Suppl. 5. c. 44. Nang.

relianos abduxit, ubi turri incluſus diem obiit. Reliquit ex priori conjuge filium (*a*) *Othonem*, qui & *Lotharingiæ* Ducatum poſt patrem habuit: ex uxore verò altera *Ludovicum* & *Carolum*. Quorum ille *Lotharingiæ* Dux poſt patrem fuiſſe proditur ab *Willelmo Nangio*, (*b*) aliiſque Scriptoribus. Sed *Sigeberto* plures aſſentiri video. Ambos iſtos in carcere natos eſſe tradunt (*c*) Annales aliqui: (*d*) & à *Francis* expulſos receptum ad Imperatorem habuiſſe.

A 900. Chriſti ad 985.

a Sigeb. 991.

b Chr. Dionyſ. Nicol. Gill. Vide Haillan.

(*e*) Duas præterea filias ſuſcepiſſe *Carolus* dicitur; *Haridam*, & *Ermengardem*: hæc *Namurſiæ* nupta Comiti; ex eaque *Balduinus* originem traxit *Hannoniæ* Comes, cujus filiam *Iſabellam Philippus Auguſtus* conjugem duxit; quæ *Ludovicum* VIII. *Sancti* patrem peperit; ut eâ ratione *S. Ludovici* poſteri maternam ſaltem ab *Carolo Magno* ſtirpem duxerint. Ita *Willelmus Nangius*.

c Aimoin. 5. c. 44. & Fragm. Aquitan.

d Fragm. Aquit.

e Vill. Nang. Till in Comm.

(*f*) At *Hugo* conceptum in *Arnulphum Remenſem* expromens odium dedit operam, ut is, Concilio Epiſcoporum apud *Remos* coacto, loco moveretur; eumque *Aurelianis* in carcere annos tres detinuit; ac *Gerbertum*: quo, ut dixi, præceptore uſus erat *Robertus* ejus filius, illi ſucceſſorem dedit anno 992. Quâ re commotus *Joannes* XV. *Romanus* Pontifex, Epiſcopis omnibus, qui id fecerant, ſacris interdixit, effecitque, ut, ſummoto *Gerberto*, in integrum reſtitueretur *Arnulphus*. Quod ſub *Gregorio* Papa, & *Roberto* Rege perfectum eſſe (*g*) *Aimoinus* indicat.

f Aimoi. 5. c. 45. Sigeb. A. 992.

Cluniacenſis Ordo ſeculo iſto cepit initium à *Bernone* Abbate *Gigniacenſi*, viro illuſtri: quem anno 912. morientem ait *Sigebertus*, *Odonem* olim Muſicum, *Cluniacenſis* Abbatem Cœnobii feciſſe. *Odonem* porrò 937. deceſſiſſe, eique ſucceſſiſſe *Ademarum*: huic anno 943. *Majolum*: tum *Odilonem* anno 992. idem *Sigebertus* affirmat.

g In Vita S. Abbon. Flor. c. 11.

CAP. XVII.

A 984. Chriſti ad 1106.

De rebus Occidentalis Imperii ſub Othone *III.* Henrico *II.* Conrado, Henrico *III.* *&* *hujus ſchiſmate, ab anno* Chriſti 984. *ad* 1106.

Otho III. *a* Otho Friſing. 9. c. 25. Lamb. Herm. *b* Lamb. *c* Lamb. Glaber. l. 1. c. 4. Gotfr. Viterb. Crantz. *Memorabile juſtitia ſpecimen in Othone.* *d* Vide Bellarm. l. 3. 3. Tranſ. Imp. c. 1. Baron. A. 996. *e* Vita S. Steph. apud Sur. 15. Aug. Bonfin. Dec. 2. l. 1. *f* Vita ejus 20. Aug. *g* Sigeb.

PUer admodum in *Germania* regnavit *Otho* III. (*a*) anno 984. Imperatoris titulo coronâque *Romæ* donatus à *Gregorio* V. Pontifice anno 990. biennio poſt (*b*) *Creſcentium* per honorem Conſulatus in eadem urbe tyrannicè graſſantem, & inexpugnabili ſeptum arce, capitis damnavit. Cujus uxorem in matrimonium acceptam poſtea dimiſit. Nam priorem *Auguſtam Mariam Aragonum* Regis filiam admirabili exemplo juſtitiæ apud *Mutinam* flammis addixiſſe fertur; quod ita contigiſſe narrant. (*c*) Fortè Imperatrix non minùs caſti quàm formoſi Comitis amore capta, ab eo repulſa cùm eſſet, hunc ipſum illius, quod deſignarat, tentati flagitii apud virum detulit; qui in juvenem extemplò capitalem ſententiam dixit. Comitis uxor, quam rei totius conſciam moriturus fecerat, Imperatorem in tribunali jus dicentem adiens, coram & viri innocentiam & Imperatricis ſcelus aperuit; & ad utriuſque fidem faciendam, candentem manu laminam illæsâ contrectavit. Quo indicio convicta Imperatoris uxor impudicitiæ ſimul & calumniæ pœnas incendio dedit.

(*d*) Fama eſt eodem imperante *Gregorium* V. Imperatoris creandi jus certorum principum ſuffragiis illigaſſe; quos & numero ſeptem vel iſte ipſe, vel ſucceſſor ejus quiſpiam, conſtituiſſe creditur. (*e*) *Hungari* & *Tranſſylvani* ſub eo *Chriſtianam* amplexi ſunt fidem.

Viri per id tempus ſanctiſſimi vixere, *Romualdus Adalbertus* in *Pruſſia* martyrium paſſus, (*f*) *Stephanus Hungariæ* Rex, (*g*) *S. Majolus Cluniacenſi* Abbas ex anno 943. Doctrinâ præ-

præſtitit *Gerbertus* ex *Remenſi* & *Ravennati* ſede ad *Romanam* evectus ab *Othone* anno 999. ſub *Silveſtri* II. nomine (*a*) Mortuus eſt *Otho* anno 1002. *Jannuarii* 23. A. 984. Chriſti ad 1106. *a* Lamb. Herm.

(*b*) *Othone* ſine liberis defuncto, *Henricus Bavarus* ejus nominis ſecundus ab *Aucupe*, Imperatorii tituli primus, annos imperavit circiter 23. Inſignia ſumpſit Imperii (*c*) anno 1014. à *Benedicto* VIII. (*d*) quo tempore *Græci* cum *Northmannis*, & cum utriſque *Saraceni* de *Apuliæ* poſſeſſione certabant. *Northmanni* ſub initium ferè Imperatoris *Henrici* in eam oram *Italiæ* adventare cœperant. Quod ut geſtum ſit, non abs re fuerit exponere. *b* Dithm. 7. Joan. Villan. *c* Herm. Lamb. Sigeb. Vrſperg. *d* Pand. Collen. l. 3. p. 96.

(*e*) Scribit *Leo Oſtienſis* anno ſeptimo *Arnulphi Caſinenſis* Abbatis, cujus annum tertium congruere dicit anno *Chriſti* 1014. ut primus ſit *Chriſti* 1012. *Northmannos Apuliam* incurſare cœpiſſe; (hic erit annus 1018.) cùm ante annos fermè ſedecim eò primùm adveniſſent. Quippe ſub annum *Chriſti* 1002. *Northmanni* quadraginta ex *Hieroſolymitana* peregrinatione redeuntes *Salernum* appulerunt, egregio corporis habitu, belloque ſtrenui. Tum oppidum à *Saracenis* obſidebatur; eratque in eo *Gaimarius* Princeps, quem *Northmannicæ* fuiſſe ſtirpis *Pandulphus Collenutius* eſt auctor in tertio *libro*, qui jam tum ex anno *Chriſti* 900. per *Æmiliam*, *Flaminiam*, *Tuſciam*, & *Campaniam Northmannorum* arma inferri cœpiſſe narrat. Ergo illi quadraginta cùm à Principe arma & equos impetraſſent, eruptionem in hoſtes fecerunt, ac plurimis interfectis, reliquis in fugam conjectis, mirabilem victoriam adepti ſunt. *e* Lib. 2. Chr. Caſin. c. 38. c. 31. *Northmannorum adventus in Apuliam.*

Tanto obſtrictus beneficio *Gaimarius*, magnis oblatis muneribus, ac majoribus oſtenſis, retinere illos apud ſe ſtuduit. Sed cùm neutrum obtinuiſſet, quòd & ex ſolo Dei amore gratuitam hanc à ſe collocatam operam dicerent,

A. 984 Chriſti ad 1106. cerent, neque à patria diutiùs abeſſe poſſent; legatos cùm eis proficiſci jubet, qui citrea mala, & id genus alios regionis illius fructus, cum pretioſis veſtibus, equorumque phaleris oſtentantes, ad fertilem tantorum bonorum adeundam provinciam *Northmannos* excitarent. Fortè ſub idem tempus evenit, ut *Giſelbertus* & *Willelmus Repoſtellus* ſummo inter *Northmannos* loco nati à ſe invicem diſſiderent, & *Giſelbertus* coram ipſo Duce *Northmanniæ Roberto* in venatu *Repoſtellum* occideret. Qui *Roberti* ac propinquorum *Repoſtelli* iram veritus, cum quatuor fratribus ſuis *Rainulfo*, *Aſclittino*, *Oſmundo*, ac *Rodulfo*, aliiſque Nobilibus, *Salernitanos* legatos in *Aliam* ſecutus eſt. (*a*) At *Willelmus Gemmeticenſis* Manachus eum, qui cædem fecit, *Oſmundum Drengorum* nominat. Ubi in *Italiam* pervenerunt, ad *Pandulphum Capuæ* Dynaſtam adjunxere ſeſe; ac ſub eo aliiſque Principibus ſtipendia facientes, contra *Græcos* & *Saracenos* utilem & glorioſam navarunt operam. Nec ſuas res interim neglexerunt. Nam *Apuliæ* potiti oppidis aliquot, ſuæ gentis Duces ſibi præfecerunt, quorum primus *Turſtinus* cognomento *Scitellus* à *Willemo* traditur. (*b*) *Pandulphus Triſtanum* vocat, qui ejus ſucceſſores ad *Robertum* uſque *Viſcardum* memorat, paulò ſecùs ac *Willelmus*. (*c*) *Tancredus* quidam in *Northmannia* fuit, qui ab *Alta villa* cognomen accepit. Hic duabus ex uxoribus filios ſuſceperat duodecim, *Sarnum*, *Gotfredum*, *Drogonem*, *Tancredum*, *Guillelmum Ferrabrachium*, *Humfredum*, *Robertum Wiſcardum*, *Rogerium*, *Richardum*, *Gotfredum* alterum, *Frumentium*, *Molugelum*. Ex his *Guillelmus Ferrabrachius* ab iis *Northmannis*, qui *Apuliam* incolebant, Dux eligitur; qui *Saracenos* pariter *Græcoſ*que debellavit. (*d*) *Saraceni* rurſus

a Lib. 7. cap. 3.

b Lib. 3. p. 24.

c Pand.

d Pand. 3. p. 96.

Apu-

Apuliam adorti, diviſis bifariam copiis, eodem tempore *Capuam* & *Barium* oppugnant. Sed *Barium Gregorius Græcorum* Dux, *Venetorum* adjutus viribus, obſidione ſolvit. *Capuæ* opem attulit *Henricus* Imperator, qui *Romæ* tunc erat, & à *Benedicto* Pontifice anno 1014. ut paulò antè demonſtravi, coronam acceperat. Is, *Saracenis* devictis, *Græcos* eodem impetu compreſſit, ac *Trojam* iis eripuit; quod oppidum nuper in *Apulia* conditum ab illis fuerat, atque ita pacem *Italiæ* reddidit. Ita *Pandulphus*. (*a*) At *Leo Oſtienſis* hanc Imperatoris expeditionem, quâ *Trojam* eodem illo anno, quo condita eſt à *Græcis*, deditione cepit, Dominicæ Incarnationis anno 1022. accidiſſe ſcribit: (*b*) quo tempore cùm in *Caſinenſe* Monaſterium veniſſet, ibidemque graviter ex calculo laboraret, noctu ei S. *Benedictus* apparuit, fidemque fecit ſuum in eo loco jacere corpus, de quo hactenus dubitabat, & eodem momento ſanitatem illi reddidit.

A 984. Chriſti ad 1106.

(*c*) Brevi poſtea ſanctitate pollens perpetuum cum *Kunegunde* ſervatum in matrimonio virginitatis florem in cœlum extulit (*d*) anno 1024. tertio Eidus *Julias*, & in *Bambergenſi* Eccleſia, quam cum Epiſcopio ibi conſtruxerat, eſt ſepultus. (*e*) Hic cum *Stephano Hungariæ* Rege peræquè ſancto affinitate junctus eſt, datâ ei in matrimonium ſorore *Giſiâ*. Cujus ſtudio *Hungari Chriſtianam* ad fidem converſi. Hoc Imperatore S. *Abbo Floriacenſis* Abbas in *Vaſconibus*, dum rixantibus inter ſe medius intervenit, confoſſus, inter Martyres adſcribi meruit (*f*) anno 1004. Indictione 2. *Novembris* 13. multis poſt obitum prodigiis illuſtris redditus. (*g*) S. *Heribertus Colonienſis* Epiſcopus eodem imperante moritur anno 1021. (*h*) Sequens annus novo & compendioſiori Muſicæ generi dedit initium, inventore *Aretino* Monacho *Guidone*: à quo notæ illæ ſex, quibus

a Lib. 1. c. 40. & ſeq. Idem habent. Herman. Urſperg.

b Id. c. 44.

c Leo Oſt. l. 2. c. 47 &c.

d Herm. Sigeb. Lamb. Otho Friſ. l. 6. c. 27. Urſperg.

e Sigeb. 1616.

f Aimoin. in ejus Vita cap. ult. Glab. 3. c. 3. Sigeb.

g Herm. Sigeb.

h Baron. Sigeb. anno 1028.

A 984. Chriſti ad 1106. quibus hodie utimur, inſtitutæ feruntur.

Conradus. a Herm. Maria. & Urſperg. Sigeb. b Iid. c Glaber. Herman. Burgundia regnum eſſe deſinit.

(*a*) *Conradus* anno 1024. *Germaniæ* Rex, Imperator anno 1026. ſalutatur. Ad hunc *Rudolphus Burgundiæ* Rex moriens coronam ſuam cum regno deſtinavit (*b*) anno 1032. quod ille anno ſequente adiit, (*c*) quo Sol defeciſſe traditur *Junii* 29. horâ 6. *Sigebertus*, qui id anno 1034. aſſignat, *Rodulphum* ait offenſum *Burgundionibus*, quòd in Regem ſuum inſolentes eſſe pergerent, regnum ſuum in *Conradum* tranſtuliſſe; quod ex *Arnulphi* Imperatoris tempore plus centum & triginta annis gentis ſuæ Reges obtinuerant; atque ita denuò *Burgundiam* in provinciam eſſe redactam. Hoc illud *Burgundiæ* regnum eſt, quod anno 890. *Rodulphus* auſpicatus eſt, ut ex *Sigeberto* ſuprà *cap.* 13. meminimus. Id ægrè ferentem *Odonem Campanienſem Rodulphi* ſororis filium narrat *Sigebertus* idem, cùm ab *Conrado* eam provinciam impetrare nequiſſet, contra ipſum bellaſſe, ac *Lotharingiam* oppugnaſſe. Sed ab *Gothelone* Duce apud *Barum*, magna cum ſtrage *Francorum*, victum in acie cecidiſſe; (*d*) quod in annum incidit 1034. Biennio pòſt obiit *Conradus* pridie Nonas *Junias*, ac *Spiræ* ſepultus eſt. (*e*) Quem annum Solis defectio illuſtrem facit undecimo Calend. *Septembris*, horâ ſextâ, feriâ 4. in Annalibus notata, anno *Chriſti* 1039. Imperavit annos 15. (*f*) *Conrado* regnante obiit ſancta *Kunegundis* anno 1038. eodemque *S. Stephanus Hungariæ* Rex, cui *Petrus* ſucceſſit.

d Herm. Lamb. Urſperg. Sigeb. e Glaber. 4. c. 9. Herm. Urſperg. Sigeb. f Herm. Marian.

g Marian. Herm. Lamb. Urſperg. Glab. 3. c. 2. & 4. Sigeb. Henricus III. h Leo 2. Oſt. c. 20.

(*g*) *Henricus* Imperatorum eo dictus nomine ſecundus, Regum tertius, *Conrado* patri ſubrogatus eſt anno 1039. à quo *Bohemi* bello ſubacti, nec non & *Hungari*, qui *Petro* Rege ſuo ejecto *Ovonem* ſibi præfecerant. Sed hoc *Henrici* armis expulſo, *Petrus* in integrum reſtitutus eſt. (*h*) Ab hoc Imperatore *Leo* IX. Pontifex *Beneventum* accepit, eâ lege, ut *Bambergenſis*

ſis Eccleſiæ tributum remitteret. Floruit hâc æ- A 984 r.
tate *Marianus Scotus* nobilis Chronologus qui Chriſti
anno 1056. *Fuldenſem* ſe Monachum factum eſſe ad 1106.
teſtatur. (*a*) Moritur *Henricus* anno 1056. ter- a Marian.
tio Nonas *Octobres*, cùm regnaſſet annos 17. (*b*) Lamb.
Reliquit ex *Agnete Willelmi Pictavorum* Comi- b Glab.
tis filia *Henricum* hæredem. Hoc imperante 5. c. 1.
Petrus Damianus eruditiſſimus ac ſanctiſſimus
eſt habitus, (*c*) qui anno deinde 1057. ab *Stepha-*
no X. Cardinalis & Epiſcopus *Oſtienſis* eſt factus.

Anno *Chriſti* 1056. *Henricus* imperatorum
eo nomine III. Regum *Germaniæ* IV. (*d*) c Leo
quinquennis puer regnum auſpicatus eſt, quod Oſt. 2. c.
magno *Chriſtianæ* rei damno ad duos & quin- 202.
quaginta perduxit annos. Fœdo quippe ac per- *Henricus IV.*
petuo ferè diſſidio ab *Romano* Pontifice divulſus
eſt, (*e*) quòd Epiſcopos & Abbates partim pre- d Lamb.
tio, partim privatâ auctoritate conſtitueret, e Wil-
quam *inveſtituram* appellant vulgò. Præcipuum lem. Tyr.
illi cum *Gregorio* VII. ingentium animorum l. 1. c. 13.
Pontifice certamen fuit: qui (*f*) anno 1073. f Lamb.
Alexandro II. ſucceſſit, *Hildebrandus* antea di- Bertol.
ctus. Initium Schiſmatis factum eſt (*g*) anno g Sigeb.
1076. quo *Gregorius Henrico* communionem ſa- Bertol.
crorum interdixit. (*h*) Eumdem ſequente anno *Schiſma Henrici.*
reconciliatum, ſed ad priſtinos mores ſubinde h Bertol.
reverſum, denuò ſententiâ ſuâ perculit. (*i*) Joan.
Interim *Saxones* ab *Henrico* deficiunt, & *Ro-* Vill. 4.
dulphum Sueviæ Ducem Regem eligunt, qui c. 21.
Henricum (*k*) primò conjecit in fugam anno 1080. i Otho
ſexto Calendas *Februarii*: at ſecundo in con- Friſ. 5. c.
greſſu, fugato itidem ipſo, cùm inter primos 35.
fortiter pugnaret, occubuit Idibus *Octobris*, k Bertol.
victoriâ penes ſuos relictâ, (*l*) eodem anno Leo Oſt.
1080. Quo *Henricus Guibertum Ravennatem* 3 c. 8.
Epiſcopum ab *Gregorio* triennio antè anathe- l Marian.
mate damnatum, in Conciliabulo ſuorum Pa- *Guibertus Antipapa.*
pam conſtituit; à quo & *Romæ*, in arce S.
Angeli Gregorio intercluſo, inſignia ſumpſit
imperii (*m*) anno 1084. ipſo die Paſchatis. m Bertol.

Rurſus

A 981. Chriſti ad 1106.

Rurſus *Catholicarum* partium fœderati principes *Hermanno Lotharingo* regnum deferunt (*a*) anno 1082. qui (*b*) anno 7. *Chriſti* 1088. Indict. 12. obiit in *Lotharingia Metiſ*que ſepultus eſt. (*c*) Triennio antè, hoc eſt anno 1085. Indict. 8. octavo Calendas *Junias* moritur *Gregorius*. *Guibertus* verò (*d*) anno 1100. Neque tamen hujus morte factionum ſtudia reſtincta ſunt, ſuperſtite adhuc *Henrico*. (*e*) Qui tandem ab *Henrico* filio imperio ſpoliatus anno exeunte 1105. ipſo *Chriſti* natali die, profuguſque, *Leodii* deceſſit anno 1106. ſeptimo Idus *Auguſti*, feriâ tertiâ, ætatis 56.

Roberti VViſcardi res geſtæ.

Præclarum ac fidele per hos tumultus obſequium *Romano* Pontifici præſtitere *Northmanni* Duce *Roberto Wiſcardo*, cùm jam *Apuliam*, *Græcis* ereptam ad ſuam poteſtatem adjunxiſſent (*f*) ex anno 1041. quo *Arduinus* quidam *Longobardus Duclianum Græcorum* ducem alioſque *Northmannorum* auxilio ſuperavit, unde factum, ut illi *Apuliâ* potirentur. Ac primùm *Guillelmus*, de quo ſuprà mentionem attigi, *Tancredi* filius, tum *Drogo* gentis principes fuerunt. *Drogoni Hunfridus* ſucceſſit; huic *Robertus Wiſcardus*; qui omnes fratres fuerunt. (*g*) *Robertus Apuliâ* minimè contentus, *Calabriam* & *Siciliam* ſubegit armis. Ob id ſacrorum uſu à *Gregorio* VII. *Romano* Pontifice interdictus (*h*) anno 1074. ac ſeptimo pòſt reconciliatus anno, qui fuit 1080. provincias illas omnes beneficiario ab eo jure ac vectigales obtinuit. Pacem hanc ſecundiſſimus rerum curſus excepit. (*i*) Sequenti anno cum millibus armatorum quindecim trajecto mari, contra *Græcorum* Imperatorem *Alexium* contendit in *Thraciam*: occurrentemque ſibi cum centum ac ſeptuaginta millibus prælio ſuperavit. (*k*) *Alexius* magnâ pecuniæ vi cum *Henrico* Imperatore pactus eſt, ut imminentem Orientis imperio *Robertum* bello diſtineret anno

a Marian. Bertol. Sigeb.
b Bertol.
c Bertol. Leo Oſt. 3. c. 46.
d Sigeb.
e Otho Friſ. 7. c. c. 11. & 12. Urſperg.
f Leo Oſt. 2. c. 68. VVill. Gemm. l. 7. c. 30.
g Leo Oſt. Otho Friſ. 1. de geſt. Frid. c. 3.
h Greg. ep. apud Baron.
i Leo Oſt. 3. c. 48. Zon. in Alexio.
k Bertol.

anno 1084. Quam ille pecuniam contra juriſjurandi religionem, ad conciliandos ſibi *Romanorum* animos, largitionibus inſumpſit; cùm quidem *Lateranenſe* palatium, cum *Guiberto* Antipapâ, quintâ feriâ ante Palmarum Dominicam occupaſſet, *Gregorius* verò ſe in arcem *S. Angeli* recepiſſet. Quibus (*a*) auditis *Robertus* poſt Calendas *Majas* cum exercitu ad Urbem advolans, *Henricum* ita perterruit, ut is raptim ex Urbe fugiens, contento curſu in *Germaniam* properaret. *Robertus* rebelli urbe direptâ, & incendio magna ex parte conſumptâ, *Gregorium* ex arce detraxit incolumem, ac *Salernum* abduxit; ubi & mortuus eſt. *Robertus* quoque circa idem tempus exceſſit menſe *Julio*. Sed annus, ob Scriptorum diſſenſionem, penè incertus eſt. Nam (*b*) alii 1082. (*c*) alii ſequenti mortuum volunt. (*d*) *Leo Oſtienſis* 1084. deſignare videtur. *Bertoldus* 1086. (*e*) quidam 1085. Magno & excelſo fuit animo, ac militari laude præcellens, perbrevi ſpatio res ſuas majorem amplificavit in modum. (*f*) Commendatur & illius in Deum Sanctoſque pietas, quam multis & ingentibus donariis teſtatam reliquit.

A 984. Chriſti ad 1106.

a Bertol. Leo Oſt. 3. c. 52. Pand. 3. Joan. Villan. 4. c. 17.

b Pand. 3. p. 108.

c Fazel.

d Lib. 3. c. 56. collato cum 64.

e Baron. ex Romualdo.

f Leo Oſt. 3. c. 57.

Caput XVIII.

De Orientalis Imperii rebus ab anno 976. ad 1118.

(*g*) Zimiſce mortuo anno 975. ad *Baſilium* & *Conſtantinum Romani* junioris filios redit imperium; quod *Baſilius* annos 50. tenuit: triennio ampliùs *Conſtantinus*. Haud pauci contra eos tyrannidem uſurparunt; imprimis *Bardas* cognomento σκληρὸς, id eſt *durus*, qui cum *Saracenis* fœdus affinitate ſanxit. Tum *Bardas Phocas*, à quo *Durus* per dolum interceptus, eodem *Phocâ* Indict. 2. anno 989. in pugna interfecto, Imperatori reconcilia-

g Curop. Cedren. Zonar. Glyc.

A. 976. Chriſti ad 1118. *Baſilius Imperator.* conciliatus eſt. His expeditus negotiis *Baſilius*, pacatâ *Syriâ Bulgariam* diuturno bello ſibi ſubjecit, *Samuële* Rege devicto: 15000. militum excæcata ad eum remiſit, ſingulis centuriis uno monoculo præeunte, quorum adſpectu perterrefactus *Bulgarus* paulò pòſt exanimatus eſt. (*a*) Proditum eſt in *Annalibus Aquitanicis*, *Baſilium* voviſſe Monachum ſe fore, ſi vinceret: damnatum voti, quod reliquum vitæ fuit, Monachi cultum ſub imperii inſignibus occultè gerentem, ab concubitu & carnibus abſtinuiſſe. Mortuus eſt annos natus 70. Indict. 9. *Decembri* menſe, anno *Chriſti* 1025. Princeps bello ſtrenuus, ſed avaritiâ, & rapacitate, *Græcâ*que calliditate præditus. Eo tamen deterior *Conſtantinus* illius frater triennio ſupervixit, nullius homo frugis, ac ludis mimiſque deditus. Exceſſit anno 1028. *Novembri* menſe, Indict. 12.

a Fragm. Annal. Aquit.

(*b*) *Romanus Argyrus* conjugem priorem coactus relinquere, cum *Zoë Conſtantini* filia cepit imperium. Initio moderatum ſe ac juſtum præbuit; ſed in pejus immutatis moribus, infinitis exactionibus privatorum exhauſit opes. *Syriam* ab ſuperioribus Imperatoribus receptam culpâ ſuâ perdidit, quam *Georgius Maniaces* dux fortiſſimus utcumque retinuit. Periit inſidiis *Zoës* uxoris anno 1034. *Aprilis* 11. feriâ 5. majoris hebdomadæ, ut eſt apud *Curopalatam Græcum*. Nam *Cedrenus*, qui hunc exſcripſit, hoc loco depravatus eſt. Imperavit annos 5. menſes 6.

b Curopal. Cedren. Zonar. &c. *Romanus Argirus*

(*c*) *Michaël Paphlago Zoës* adulter, quâ inſtigante *Romanum* interfecerat, malè à Dæmone vexatus totum ferè tranſegit imperii tempus, quod annorum fuit 7. menſium 8. Deſperatâ ſalute corporis, animo decrevit conſulere, atque in Monachum detonſus anno 1041. obiit, *Decembris* 10. Indict. 10. parricidium ſuum magno dolore deteſtatus. Hic *Zoën* redegit in ordi-

c Iidem. *Michaël Paphlago.*

in ordinem. *Georgius Maniaces Siciliam* de *Saracenis* eo imperante recuperavit. Sed cùm falſis ex calumniis in vincula conjectus eſſet, eo abſente perdita *Sicilia* eſt. Quam ad calamitatem *Bulgarorum* acceſſit defectio. A 976. Chriſti ad 1118.

(*a*) Exſtincto *Paphlagone*, ſumma rerum in *Zoën* recidit; quæ imparem tanto ponderi ſciens eſſe fœminam *Michaëlem Calaphatum Cæſarem, Stephani*, qui rem *Siculam* perdiderat, filium adoptavit, ac fecit *Auguſtum*: jurejurando ab eo priùs accepto, matris illam ſe loco ac dominæ ſemper habiturum. Hujus oblitus pacti, *Zoën* amoliri cupiens, dum vulgi pertentat animos, ejus in *Zoën* ac *Theodoram* ſororem accendit ſtudia. In quas ſubitò tranſlatum eſt imperium, cujus ſpes *Calaphato* cum oculis in perpetuum eſt erepta. Id evenit anno 1042. Indictione 10. Imperavit menſes 4. dies 5.

a Iid. *Michaël Calaphatus*

(*b*) *Conſtantinus Monomachus* ab *Zoë* tori pariter & imperii conſors adhibitus, eodem anno 1042. *Junii* 12. coronatur. Magnæ hoc Imperatore clades à *Græcis* acceptæ ſunt. Primùm à *Suevis* malè multati ſunt, cæſis quadraginta millibus. Tum ab *Northmannis* in *Apulia*, quorum auxilio *Georgius Maniaces* rebellavit; quo poſtmodum ſublato, iidem in *Apuliæ* poſſeſſione manſere *Northmanni*.

b Iid. *Conſtantinus Monomachus*. *Northmanni Apuliam obtinent.*

Per idem tempus *Turcæ* ſub *Muhammede Saraceno Perſarum* Principe ſtipendia merentes ab illo deficiunt: eoque ſæpè devicto, ac tandem mortuo, *Perſidem* invadunt, quorum primus *Sultanus Tragolipaces Mucaletus* à *Curopalata* nominatur. *Conſtantini* Imperatoris impenſis *Hieroſolymitanum* templum Dominicæ reſurrectionis à fundamentis inſtauratum eſt anno 1048. ante 57. annos à *Saracenis* everſum, ut ſcribit (*c*) *Wilhelmus Tyrius*. Moritur ex morbo, cùm imperaſſet annos 12. Indictione 8. anno 1054. *Theodora* poſt hunc

Turcæ Perſidem occupant.

c Lib. 1. c. 7.

A 976. Chriſti ad 1118. uno regnavit anno, cùm *Zoë* jam obiiſſet: mortuaq; eſt anno 1055. Indictione 9. *Auguſto* menſe.

a Ep. 1. Leon. Sigeb. (*a*) *Conſtantino* imperante *Michaël Cenularius* Patriarcha *Conſtantinopolitanus Romanam* Eccleſiam ſcriptis oppugnavit anno 1053. quem *Leo* Pontifex eruditè confutavit. *b* Leo P. Ep. 7. & 8. Leo Oſt. 2. 89. Sigeb. (*b*) Sequente autem anno legatos *Conſtantinopolim* miſit, *Humbertum* Epiſcopum *Silvæ candidæ*, hominem illâ ætate per eruditum, & *Fridericum*, ambos Cardinales, cum *Petro Amalphitano* Epiſcopo. *c* Vide Baron. (*c*) Qui perbenignè auditi ab Imperatore, *Nicetam Studienſem* Monachum, quæ contra *Latinos* temerè ſcripſerat, retractare coëgerunt. *Michaëlem* verò Patriarcham in errore pertinacem publicè damnarunt.

d Iid. *Michaël Stratioticus.* (*d*) Annum haud ampliùs imperium *Michaëli Stratiotico* poſt *Theodoram* contigit, homini propter ætatem ac rerum imperitiam minimè omnium idoneo. Sed talem ſcilicet Palatini ſpadones eo conſilio delegerant, ut eſſet qui honoris contentus ſpecie rem ipſis imperii ac fructum relinqueret. Dum igitur principes viros contemptum habet ac ſuperbè, eorum inflammavit odia. *e* Cedr. Zonar. *Iſaacius Comnenus.* Ergo adverſus hunc Imperator factus eſt (*e*) *Iſaacius Comnenus* octavo *Junii*, Indictione 10. anno 1057. *Stratioticus* aliquantum cunctatus, Epiſcopos demùm, quos ad ſe privatæ perſuadendæ vitæ cauſsâ Patriarcha miſerat, interrogavit; ecquod ſibi poſiti imperii pretium foret. Regnum illis cœleſte reſpondentibus, ſtatim purpuram exuit *Auguſti* die ultimâ anni 1057. Indict. 10. Ita *Cedrenus*, cujus hîc hiſtoria deſinit. *Cedreni hiſtoria deſinit.*

f Zonar. Glyc. Manaſſ. (*f*) *Iſaacius Comnenus Auguſtus* ſalutatur anno eodem 1057. Calendis *Septembris*, Indictione ineunte 11. acris ingenii ac celeris, ſed arrogantis fuiſſe dicitur, idemque belli periſſimus. Biennio ac tribus menſibus exactis, deſperatâ valetudine, Imperatorem deſignavit *Ducam*, & in *Studienſe* conceſſit Cœnobium,

ubi

ubi ægritudine levatus nihilominus in incepto perſtitit. A. 976. Chriſti ad 1118.

(a) *Conſtantinus Ducas* anno 1059. iniit: commodis moribus, ac prono in juſtitiam animo, ſed hebes ac tardus. Itaque ſub hoc impunè graſſantibus Barbaris, acciſum eſt imperium. Regnavit annos ſeptem, menſeſque ſex, relictis cum *Eudocia* conjuge filiis tribus, *Michaële* & *Andronico*, quos privatus genuerat, & *Conſtantino* eo Imperatore nato, qui *Porphyrogenitus* propterea dictus eſt. Obiit ergo anno 1067. (b) *Joannes Xiphilinus Trapezuntius* ex Monacho Patriarcha imperante *Conſtantino* floruit.

a Iid. *Conſtantinus Ducas.*

b Zonar.

(c) *Eudocia* contra jusjurandum, quo morienti viro caverat, vitricum ſe neminem communibus liberis daturam, poſt ſeptimum menſem *Romano Diogeni* nupſit, forti ac bellicoſo viro, cujuſmodi tum labantibus Orientis rebus opus eſſe ſtatuerat. Jurisjurandi porrò ſyngrapham callidè expreſſit à Patriarcha; cùm ſe propinquum illius ad conjugium ſimulaſſet expetere. Hic in *Turcas* ſecundis aliquot factis expeditionibus, ad extremum collatis ſignis, *Andronici* proditione victus in *Sultani* poteſtatem venit, à quo benignè acceptum, & honorificè dimiſſum eſſe (d) *Græci Annales* memorant. At (e) *Willelmus Tyrius* regium in ſolium adſcendenti, vel deſcendenti, Barbaro pro ſcabello fuiſſe *Diogenem* ſcribit.

c Iid. *Romanus Diogenes.*

d Zonar. Glyc. Manaſſ.

e VVil. Tyr. 1. c. 9.

(f) Interim *Conſtantinopoli* relegatâ in Monaſterium *Eudociâ*, novus creatur *Auguſtus*. *Diogenes* à *Sultano* dimiſſus minùs in ſuis quàm in barbaris humanitatis reperit. Nam contra fidem effoſſis crudeliter oculis, neque curatis vulneribus, tumente ac vermibus ſcatente capite, brevi eſt exſtinctus anno imperii 3. ſuperque octavo menſe; quod anno 1071. contigiſſe videtur.

f Zonar. Glyc. Manaſſ. VVil. Tyr.

(g) *Michaël Parapinacius Conſtantini Ducæ* fi-

g Zonar. Glyc. Manaſſ.

A. 976. Chriſti ad 1118.

lius vitrico ſublectus eſt anno 1071. Cujus ignavia *Turcis* incremento fuit, qui *Ponticam* oram armis ſubegerunt, quod *Turcomanniæ* regnum appellari cœpit. Eodemque tempore *Nicephori* duo, *Botoniates* & *Bryennius* ille in Oriente, hic in Occidente, ubi *Dyrrachio* præerat, imperium uſurpant. *Batoniates Turcarum* fretus auxiliis regiam prior occupat, ac 25. *Martii* Imperator ſolemni ritu renuntiatur. *Michaël* in *Studienſe* tranſlatus Monaſterium, lacernâ pullâ purpuram mutat pridie Paſchatis, hoſt. eſt 7. *Aprilis*, anno 1078. cùm præfuiſſet annos 6. menſeſque totidem. Sub hoc tempus *Joannes Xiphilinus* obiit, Patriarchatu annis 11. ac ſeptem menſibus functus.

Nicephorus Botoniates imperium occupat.

(*a*) *Nicephorus Botoniates* principatus initio *Bryennium* pacis conditiones omnes ſuperbè reſpuentem per *Alexium Comnenum* fregit, oculiſque privavit, paulò poſt lunarem defectionem, cujus *Glycas* meminit; quæ quidem anno *Chriſti* 1078. *Januarii* 31. horâ 1. poſt mediam noctem *Conſtantinopoli* accidit. Sed dum ingraveſcente jam ætate, ac propter inſitam mollitiem, neque rectè publicam rem tractaret ipſe, nec idoneos ei Magiſtratus præficeret, in contemptum venit ſuorum; & ab *Comnenis* dignitate ſpoliatus, inter Monachos adſcribitur, cùm imperaſſet annos 3. *Chriſti* anno 1081. In hoc Imperatore *Conſtantinus Manaſſes* hiſtoriam deſinit.

a Zonar. Glyc. Manaſſ.

(*b*) Ex *Comnenis* duobus, *Iſaacio* & *Alexio*, hic natu licèt minor ad imperium pervenit, quòd & gratiâ & bellicæ rei peritiâ præſtaret. Orſus eſt anno 1081. Indict. 4. *Aprilis* 1. feriâ 5. majoris hebdomadæ, ut eſt in *Chronico* à nobis edito unà cum *Breviario Nicephori*. Vafer homo, ac perfidus, & ad replendum ærarium, quod infinitis largitionibus exhauſerat, nullius parcens opibus. Malè hic à *Francis* acceptus eſt: (*c*) primùm ab *Roberto Guiſcardo*

b Zonar. *Alexius Comnenus.*

c Leo. Oſt. 3. c. 48. Zonar. Vvill. Tyr. 1. c. 5. Otho Friſ. l. 7. c. 2.

cardo, *Apuliæ* Duce, uti ſuperiori *capite* meminimus; quod anno 1081. ineunte *Alexii* regno, contigiſſe teſtis eſt *Zonaras*. Poſteà cùm properantibus in *Palæſtinam*, *Godefrido* duce, *Francis* obſiſteret, maximâ *Græcorum* ſtrage repulſus eſt anno 1096. Enimverò nihil Imperatore iſto totâ hâc noſtrorum expeditione fraudulentius & iniquius fuit; nihil ejus ſucceſſoribus, quamdiu *Chriſtianorum* illic res ſteterunt, in eos crudelius ac perfidioſius. Vixit annos 70. circiter, ac 37. ſuperque menſes 4. & dies aliquot imperavit, obiitque anno 1118. ſub mortem deſtitutus ab omnibus, ne Imperatorio quidem funere eſt elatus; filio præſertim, quem *Auguſtum* vivens appellaverat, relicto ſucceſſore. In hoc hiſtoriam ſuam terminavit *Zonaras*, ac ferè *Curopalates*, quem penes nos *Græcum* habuimus.

A. 976. Chriſti ad 1118.

CAPUT XIX.

Franciæ *res ab anno* 987. *&* Hugonis Capeti *exordio, ad* 1108. *ſub Regibus* Hugone, Roberto, Henrico *I.* Philippo; *nec non de* Italicis *motibus*, *&* *occupata ab* Northmannis Apulia: *tum de* Godefridi Bolionii *in* Palæſtinam *expeditione*.

FRanciæ regnum à *Caroli M.* poſteris novam ad *a*familiam *Saxonicæ* originis anno 987. tranſiit, *Hugone Capeto Hugonis M.* filio conſenſu principum ad eam dignitatem evecto. Quem (*a*) *Willelmus Nangius* materno genere ad *Caroli* ſtirpem pertinuiſſe putat. *Mathildem* quippe *Henricis Aucupis* uxorem, *Othonis* I. matrem *Ludovico Arnulphi* filio *Carlomanni* nepote eſſe genitam. Qua ex *Mathilde* nata eſt *Henrico Hathuide Hugonis Capeti* mater. Sed id eſſe falſum, Veterum auctoritas ſuadet, (*b*) qui *Mathildem Theodorici Saxonis* fuiſſe

Hugo Capetus.

a Annal. Pith. edit. in Annal. Franc.

b VVitich. lib. 1. Luith. pr. 4. c. 7. Sigeb. A. 9.7. Urſperg. Joan. Villan. l. 4. c. 3.

 filiam,

A. 987. Chriſti ad 1108. filiam, & à *Witikindo* illo, quo cum *Carolus M.* bellum habuit, oriundam eſſe demonſtrant.

Nihil igitur cum *Caroli* ſtemmate commune *Capetus* habuit. Qui *Carolum Lotharii* filium *Ludovici* fratrem *Aurelianis*, ut dictum eſt, in cuſtodia tenuit. (*a*) Hic initio novi principatus haud paucos è primoribus adverſantes ſibi nactus, conſilio induſtriâque pervicit. (*b*) Obiit anno 997. quem

Robertus Rex. *Robertus* filius excepit, ex (*c*) anno *Chriſti* 988. coronæ ac regni particeps jam factus, ſummâ pietate, prudentiâ, litterarum inſuper haud vulgari ſcientiâ præditus. (*d*) Qui inceſtis cum *Berta* nuptiis *Gregorii* V. *Romani* Pontificis interdicto diremptis, *Conſtantiam* (*e*) *Willelmi Toloſani* Comitis filiam duxit. *Burgundiam* armis domitam *Francorum* addidit regno. Ædes ſacras quamplurimas ac Monaſteria condidit, (*f*) inter quæ *Aurelianis* S. *Aniano* dicatum ſolemni ritu conſecrandum curavit anno 1029. Indictione 12. (*g*) Quâ urbe, Rege eodem, incendio conſumptâ anno 999. *Arnulphus* Pontifex baſilicam *S. Crucis* inſtauravit primùm ſumptibus ſuis, tum auri vi adjutus maximâ, quam inter fodiendum ibidem reperit. *S. Crucis ædes Aurelianis.* Exceſſit Rex ſanctiſſimus (*h*) ac multis à Deo miraculis illuſtris redditus, anno *Chriſti* 1033. (*i*) decimo tertio Calendas *Auguſti*, poſt dies 21. quàm Sol defecerat; quæ defectio incidit in 3. Calendas *Julias* anni 1033. Sed *Helgaldus* feriâ 3 mortuum ait Regem; cùm 13. Calendas *Auguſti* fuerit feria ſexta. Regnavit poſt patris obitum annis 36. In quo vulgati Annales caſtigandi ſunt, qui 33. vel 34. numerant. (*k*) Ejus corpus *Miloduno*, ubi obierat, in *S. Dionyſii* baſilicam eſt illatum. (*l*) Hoc regnante, *Judæorum*, qui *Aurelianis* erant, hortatu, *Babylonis* Princeps templum, quod ſuper *Chriſti* ſepulchrum *Hieroſolymis* erat, evertit anno

a Glab. 2. c. 1.
b Fragm. Floriac.
c Glaber Rodolph.
d Fragm. Floriac. Helgald. in Vita Rob. Fragm. Aquit. Pith.
e Fragm. Floriac.
f Helgald. in Vita Rob. p. 73. & 77.
g Glaber. 2. c. 5.
h Helgald. p. 77.
i Helgald. ib. Glab. 4. c. 9.
k Helgald.
l Glab. 3. c. 7.

no 1000. Quâ *Judæorum* fraude cognitâ, occiſis plurimis cæteri *Romano* ex orbe profligati ſunt. A 987. Chriſti ad 1108.

(*a*) Ornabat eâ tempeſtate *Gallias* rarâ ſanctitate parique doctrinâ *Fulbertus Carnotenſis* Epiſcopus. *a* Fragm. Aquit. Hiſt. Trithem

Anno *Chriſti* 1033. *Henricus* I. *Francis* regnavit, invitâ *Conſtantia* matre, quæ *Robertum* juniorem præferebat, deſignatus à patre. (*b*) *Odonis Carnotenſis* Comitis rebelles filios *Terbaldum* & *Stephanum* per *Gotfridum Andegavenſium* Comitem vicit, cui *Turonorum* civitatem attribuit. *Wallelmum Nothum Ricardi Northmannorum* Ducis filium fidei commendatum ſuæ, paternam in ditionem (*c*) anno 1047. reſtituit, fuſis *Nortmannorum* millibus triginta, cùm haud plures ipſe tribus millibus haberet. (*d*) *Leo* Papa IX. eo regnante, *Hermeri* Abbatis *S. Remigii* rogatu, in *Remos* pervenit; ubi Monaſterium ab illo Abbate conditum ſolemni pompâ conſecravit, anno 1049. (*e*) quo 6. Calendas *Decembris* Dominica fuit. Idem anno 1053. *Northmannorum* in *Apulia* Ducem pacem infimis poſtulantem precibus, *Germanorum* adjutus auxiliis, aggreditur; à quo 14. Calendas *Julias* acie victus eſt, interfectis penè ad unum *Germanis*, cùm primâ congreſſione territi *Longobardi* terga vertiſſent. (*f*) *Leo* ab iiſdem obſeſſus quodam in caſtello, inde *Beneventum* honorificè perductus eſt, ac tandem dimiſſus. Vitâ functus eſt *Henricus* (*g*) *Vitriaci* anno regni ſui octavo & viceſimo, *Chriſti* (*h*) 1060. ut ex Diplomatibus liquet: (*i*) quorum in uno componitur annus I. *Philippi* cum anno *Chriſti* 1060. in altero annus 8. ejuſdem cum 1068. Indict. 6. Calendis *Auguſti*. In tertio annus 14. *Philippi* cum *Chriſti* 1073. Hoc regnante *Caſimirus* ex Monacho *Cluniacenſi* Rex *Poloniæ* factus ſanctiſſimè vixit.

Henricus I. Rex. *b* Fragm. Floriac. *c* Fragm. Floriac. *d* Fragm. Floriac. Herm. *e* Lamb. Herman. Leo Oſt. 2. c. 88. Otho Friſ. 6. c. 33 Sigeb. 8. de Reg. Ital. Pandul. l. 3. *f* Iid. & Leo Oſt. 2. c. 88. *g* Fragm. Floriac. *h* Aim. 5. c. 47. *i* Libr. 3. Orig. Monaſt. 8. Dionyſ. c. 12. & ſeq.

(*k*) *Henrico* I. ex *Anna Ruſſorum* Regis filia genitus *Philippus* puer regnare aggreſſus eſt, tutore ei dato *Balduino Flandrenſi* Comite. Cujus *k* Fragm. Floriac. Aimoin. 5. c. 47.

A 987. Christi ad 1108.

Philippus Rex Franciæ.

nepotem *Arnulphum* à *Roberto* patruo principatu ſuo ejectum *Philippus* armis reſtituere conatus, à *Roberto* ſuperatus eſt; quo in conflictu *Arnulphus* occubuit, anno, ut putat *Sigebertus* 1072. Uxorem (*a*) habuit *Bertam Florenſis* Ducis *Friſiæ* filiam, *Roberti Flandrenſis* ſororem; ex qua *Ludovicum* genuit. (*b*) Quâ deinde repudiatâ, *Bertardam Fulconis Andegavenſium* Comitis conjugem adſcivit. Ob id ab *Urbano* Pontifice ſacrorum interdictus (*c*) anno 1094. biennio pòſt, cùm ei cumulatè ſatisfeciſſet, cum Eccleſia reconciliatus eſt. Ab eodem *Urbano* apud *Clarum Montem Arverniæ* oppidum celebrata Synodus eſt (*d*) anno 1095. menſe *Novembri*, Indictione 3. ut ait *Tyrius*: in qua Pontifex ad ſacram in *Palæſtinam* expeditionem *Chriſtianos* hortatus eſt, (*e*) *Petri Eremitæ Galli*, qui *Hieroſolymis* urgendæ rei cauſsâ venerat, oratione commotus. Eo veluti claſſico excitus Occidens variis locis ac temporibus collectos ad eam militiam fudit exercitus.

(*f*) *Godefridus Bolionius* anno 1096. *Auguſti* 15. die cum ſuis profectus, poſt infinitos labores, (*g*) anno demùm 1099 *Julii* 15. die, feriâ 6. horâ circiter diei nonâ, *Hieroſolymam* expugnavit, omniumque ſuffragiis (*h*) primus Rex electus eſt. (*i*) Fuit hic *Euſtachii Bononienſis* Comitis filius, *Idâ* matre, *Godefridi Gibboſi Lotharingiæ* Ducis ſorore; qui ſine liberis moriens cognominem ſororis filium hæredem ad ſucceſſorem inſtituit.

(*k*) *Philippi* mors incidit in annum 1108. tertiò Calendas *Auguſti*; regnavitque annis 49. menſibus 2. diebus 7. & in *Floriacenſi* Cœnobio ſepultus eſt.

Eo ſeptimum annum regnante, (*l*) magna in *Anglia* rerum facta converſio eſt, peregrinæ in originis Principem translato imperio; quod hoc ferè modo accidit. *Ethelredus Angliæ* Rex ex veteri *Anglo-Saxonum* ſtirpe *Emmam*

a Fragm. Hiſt. Franc. à Rob. ad Philipp.
b Sigeb. Aimoin. l. 2. c. 49.
c Berthol.
d Berthol. VVilelm. Tyr. 1. c. 14. Aimoin. 5. c. 48. Platina.
e VVilelm. Tyr. 1. c. 11. & 13.
f VVilelm. Tyr. 1. c. 2. Matth. Paris.
g Tyr. 8. c. 24.
h Tyr. 9. c. 1.
i Id. c. 5. Sigeb. 1089.
k Fragm. Floriac. Aimoin. 5. c. 49.
l VVill. Malmeſ. Roger. VVill. Gemm. Neubr. Matth. Paris. Polyd. 7.

Ri-

Richardi hujus nominis ſecundi *Northmannorum* Ducis ſororem habebat in matrimonio ex eaque *Alfredum* & *Eduardum* ſuſceperat. Hic ab *Suenone Daniæ* Rege victus, atque inſula coactus excedere circa annum 1013. ad *Richardum* confugit uxoris fratrem; cujus auxilio poſt *Suenonis* obitum, ejus filio regnante *Canuto*, regnum recuperat. Sed ab *Canuto* deinde ſuperatus moritur (*a*) anno regni 38. *Christi* 1016. Hujus filius *Edmundus* (quem ex *Ethelgina* priori conjuge procrearat) cum *Canuto* pacem eâ conditione fecit, ut regnum ex æquo inter ſe dividerent: quod in ſolidum anno elapſo *Danus* accepit. Non enim uno plus anno regnavit *Edmundus*. Erant *Canuto* ex concubina filii duo, *Haraldus*, & *Sueno*. Ergo, ut legitimam prolem ſibi aliquando ſufficeret, *Emmam Ethelredi* olim conjugem è *Northmannia* revocatam ſibi copulavit; genitoque ex ea *Canuto*, mortuus eſt anno 1036. Hunc *Haraldus* excepit, tum *Canutus*. Quo vitâ functo, regnum *Alfredo Ethelredi* filio defertur, *Danis* occiſis omnibus, octavo & viceſimo anno, quàm *Sueſone* Rege in *Angliam* venerant.

A 987. Christi ad 1108.

a Polyd.

Alfredus cùm ad regnum capiendum trajeciſſet in *Angliam*, clam à *Godvino* trucidatur præpotente viro; qui *Thiram Canuti* ſecundi ſororem conjugem habebat, ex eaque *Haraldum* genuerat. Is ut parricidii à ſe ſuſpicionem averteret, auctor *Anglis* fuit, ut *Eduardum Alfredi* fratrem è *Northmannia* excitum Regem facerent. Sic *Eduardus* paternum imperium recepit circa annum *Christi* 1043. & *Godvini* filiam *Editham* in conjugium adſcivit: quâ cum perpetuum integritatis florem retinuit, multis atque eximiis virtutibus, ac virtutum à Deo teſtibus illuſtratus miraculis, (*b*) ob quæ annis in regno tribus & viginti confectis, menſibuſque ſex, in cœlum receptus

Sanctus Eduardus Rex Angliæ.

b Roger. Par. I.

A. 987. Chriſti ad 1108. eſt anno 1066. atque in cœlitum deinde numerum adſcriptus. Poſt hunc *Haraldus Edithæ* frater regnum occupat; quod cùm vivens *Eduardus Willelmo Notho Northmanniæ* Duci propinquo ſuo pollicitus eſſet, hic *Haraldum* traductis è *Northmannia* validiſſimis copiis acie profligavit, in qua *Haraldus* ipſe fortiter pugnans occubuit (*a*) anno 1066. pridie Eidus *Octobres*, Sabbato. Quo ex tempore *Northmanni* deinceps in *Britannia* regnarunt, anno 618. poſtquàm *Angli* & *Saxones* in eam inſulam adventarunt, quod anno 449. accidit.

Hoc ſæculo docti ac ſancti viri non pauci prodiere. *Hilpericus* eruditum computum edidit anno 1005. (*b*) *Franco* item Scholaſticus *Leodicenſis* de quadratione circuli ſcripſit anno 1047. (*c*) *Leo* ipſe IX. ſummâ doctrinâ parique morum integritate vixit, ex *Tullenſi* in *Galliis* Epiſcopo *Romanus* creatus Pontifex, anno 1049. Item *Humbertus* Cardinalis, qui *Græcos* ipſos & *Conſtantinopoli* coram diſputando, & ſcribendo poſtea confutavit. *Lanfrancus* ex Abbate *Cantuarienſis* factus Epiſcopus (*d*) anno 1070. & qui ei ſucceſſit anno 1093. diſcipulus ipſius *Anſelmus*, ambo, ſed hic præſertim, ſanctitate & literis lucem ætati illi prætulerunt. Atque hic quidem multis pro Eccleſiaſtica libertate laboribus exſiliiſque confectus deceſſit (*e*) anno 1109. octavo Calendas *Maji*, ipſo die *S. Marci* ætatis 76. Pontificatus 16.

(*f*) Claruit inſuper utriſque ornamentis *Ivo*, (*g*) ex Præpoſito S. *Quintini Beluacenſis*, *Carnotenſis* creatus Epiſcopus ab *Urbano* II. anno 1092. (*h*) S. *Odilo Arvernus* ex *Brivatenſi* Cœnobio ad *Cluniacenſe* tranſlatus poſt S. *Majolum* anno 993. cùm annos huic ſex & quinquaginta præfuiſſet, migravit in cœlum anno 1048. Calendis ipſis *Januariis*. (*i*) Sanctitatis inſuper commendatione celebris fuit *Arnulphus* Cœnobii S. *Medardi* in *Sueſſionibus* Monachus, atque

a Roger. Malmeſ. l. 3. Neubrig. Matth. Paris. Willelm. Gem. l. 7. 3. 17.

b Sigeb.

c Id.

d Sigeb. Leo Oſt. c. 82.

e Wil. Malmeſ. 1. Matth. Paris.

f Edinetus in ejus Vita Malmeſ. Matth. Par. &c.

g Ivo Ep. 1. Sigeb.

h Sigeb. & Vita ejus apud Sur.

i Sigeb. 1080.

atque ejuſdem deinde urbis Epiſcopus. Nec non *Theobaldus Francus* Nobilis; qui *Vincentiæ* in *Venetis* cellâ concluſus duodecimo pòſt anno moritur, ac multis à Deo poſt obitum miraculis ornatur; cujus oſſa in *Gallias* deportata ſunt. Meminit *Sigebertus* anno 1050. A 987. Chriſti ad 1108.

(*a*) Tulit & doctrinæ pariter ac ſanctitatis laudem hoc ſæculo S. *Bruno Colonienſis*, & *Remenſis* Eccleſiæ Canonicus, ac Scholarum Magiſter; à quo *Carthuſienſium* Ordo inſtitutus eſt anno 1086. adjuvante *Hugone Gratianopolitano* Præſule ſanctiſſimo; quorum exordia deſcribit (*b*) *Petrus Cluniacenſis*; nec non *Guibertus*, Abbas *Nongentinus*, qui S. *Brunonis* æqualis fuit, in (*c*) *Tractatu de Vita ſua*: neque Canonici illius *Pariſienſis* meminerunt ambo, qui poſt obitum redivivus, denuntiatione feralis de ſe judicii, circumſtantes exterruiſſe fertur: uti nec *Sigebertus*, qui eâdem vixit ætate. Quam tamen hiſtoriam complures docti graveſque viri literis prodiderunt.

a S. geb. 1084. Vita S. Hugon. apud Sur. Apr. 1.
b Petrus Cluu. l. 2. de Mirac. c. 28.
c Cujus Fragm. edidit Cl. Hemeræus in Carthuſiano.

Ciſtercienſis Ordo biennio pòſt, anno nempe 1098. ortum habuit, ut *Sigebertus* eſt auctor à S. *Roberto Moliſmenſi* Abbate cœptus.

(*d*) E contrario *Berengarius Andegavenſis* Archidiaconus infamis auctor hæreſis, qui *Chriſti* corpus re ipsâ ſanctiſſimo contineri Euchariſtiæ Sacramento negat, *Francorum* nomini dedecus adſperſit. Hic verò cùm ſæpè damnatum à ſe repetiiſſet errorem, eum anno 1088. moriens, poſtremò retractaſſe dicitur.

d Malmesb. l. 3. Sigeb. 1051.

CAP.

A 981. Chriſti ad 1106. Ruſſus *Catholicarum* partium fœderati principes *Hermanno Lotharingo* regnum deferunt (*a*) anno 1082. qui (*b*) anno 7. *Chriſti* 1088. Indict. 12. obiit in *Lotharingia Metiſ*que ſepultus eſt. (*c*) Triennio antè, hoc eſt anno 1085. Indict. 8. octavo Calendas *Junias* moritur *Gregorius*. *Guibertus* verò (*d*) anno 1100. Neque tamen hujus morte factionum ſtudia reſtincta ſunt, ſuperſtite adhuc *Henrico*. (*e*) Qui tandem ab *Henrico* filio imperio ſpoliatus anno exeunte 1105. ipſo *Chriſti* natali die, profuguſque, *Leodii* deceſſit anno 1106. ſeptimo Idus *Auguſti*, feriâ tertiâ, ætatis 56.

a Marian. Bertol. Sigeb.
b Bertol.
c Bertol. Leo Oſt. 3. c. 46.
d Sigeb.
e Otho Friſ. 7. c. c. 11. & 12. Urſperg.

Roberti VViſcardi res geſtæ.

Præclarum ac fidele per hos tumultus obſequium *Romano* Pontifici præſtitere *Northmanni* Duce *Roberto VViſcardo*, cùm jam *Apuliam*, *Græcis* ereptam ad ſuam poteſtatem adjunxiſſent (*f*) ex anno 1041. quo *Arduinus* quidam *Longobardus Duclianum Græcorum* ducem alioſque *Northmannorum* auxilio ſuperavit, unde factum, ut illi *Apuliâ* potirentur. Ac primùm *Guillelmus*, de quo ſuprà mentionem attigi, *Tancredi* filius, tum *Drogo* gentis principes fuerunt. *Drogoni Hunfridus* ſucceſſit; huic *Robertus VViſcardus*; qui omnes fratres fuerunt. (*g*) *Robertus Apuliâ* minimè contentus, *Calabriam* & *Siciliam* ſubegit armis. Ob id ſacrorum uſu à *Gregorio* VII. *Romano* Pontifice interdictus (*h*) anno 1074. ac ſeptimo pòſt reconciliatus anno, qui fuit 1080. provincias illas omnes beneficiario ab eo jure ac vectigales obtinuit. Pacem hanc ſecundiſſimus rerum curſus excepit. (*i*) Sequenti anno cum millibus armatorum quindecim trajecto mari, contra *Græcorum* Imperatorem *Alexium* contendit in *Thraciam*: occurrentemque ſibi cum centum ac ſeptuaginta millibus prælio ſuperavit. (*k*) *Alexius* magnâ pecuniæ vi cum *Henrico* Imperatore pactus eſt, ut imminentem Orientis imperio *Robertum* bello diſtineret anno

f Leo Oſt. 2. c. 68. VVill. Gemm. l. 7. c. 30.
g Leo Oſt. Otho Friſ. 1. de geſt. Frid. c. 3.
h Greg. ep. apud Baron.
i Leo Oſt. 3. c. 48. Zon. in Alexio.
k Bertol.

anno 1084. Quam ille pecuniam contra jurisjurandi religionem, ad conciliandos ſibi *Romanorum* animos, largitionibus inſumpſit; cùm quidem *Lateranenſe* palatium, cum *Guiberto* Antipapâ, quintâ feriâ ante Palmarum Dominicam occupaſſet, *Gregorius* verò ſe in arcem *S. Angeli* recepiſſet. Quibus (*a*) auditis *Robertus* poſt Calendas *Majas* cum exercitu ad Urbem advolans, *Henricum* ita perterruit, ut is raptim ex Urbe fugiens, contento curſu in *Germaniam* properaret. *Robertus* rebelli urbe direptâ, & incendio magna ex parte conſumptâ, *Gregorium* ex arce detraxit incolumem, ac *Salernum* abduxit; ubi & mortuus eſt. *Robertus* quoque circa idem tempus exceſſit menſe *Julio*. Sed annus, ob Scriptorum diſſenſionem, penè incertus eſt. Nam (*b*) alii 1082. (*c*) alii ſequenti mortuum volunt. (*d*) *Leo Oſtienſis* 1084. deſignare videtur. *Bertoldus* 1086. (*e*) quidam 1085. Magno & excelſo fuit animo, ac militari laude præcellens, perbrevi ſpatio res ſuas majorem amplificavit in modum. (*f*) Commendatur & illius in Deum Sanctoſque pietas, quam multis & ingentibus donariis teſtatam reliquit.

A 984. Chriſti ad 1105.

a Bertol. Leo Oſt. 3. c. 52. Pand. 3. Joan. Villan. 4. c. 17.

b Pand 3. p. 108.

c Fazel.

d Lib. 3. c. 56. collato cum 64.

e Baron. ex Romualdo.

f Leo Oſt. 3. c. 57.

CAPUT XVIII.

De Orientalis Imperii rebus ab anno 976. ad 1118.

(*g*) Z*Imiſce* mortuo anno 975. ad *Baſilium* & *Conſtantinum Romani* junioris filios redit imperium; quod *Baſilius* annos 50. tenuit: triennio ampliùs *Conſtantinus*. Haud pauci contra eos tyrannidem uſurparunt; imprimis *Bardas* cognomento σκληρὸς, id eſt *durus*, qui cum *Saracenis* fœdus affinitate ſanxit. Tum *Bardas Phocas*, à quo *Durus* per dolum interceptus, eodem *Phocâ* Indict. 2. anno 989. in pugna interfecto, Imperatori reconcilia-

g Curop. Cedren. Zonar. Glyc.

A. 976. Chriſti ad 1118. *Baſilius Imperator.*

conciliatus eſt. His expeditus negotiis *Baſilius*, pacatâ *Syriâ Bulgariam* diuturno bello ſibi ſubjecit, *Samuële* Rege devicto: 15000. militum excæcata ad eum remiſit, ſingulis centuriis uno monoculo præeunte, quorum adſpectu perterrefactus *Bulgarus* paulò pòſt exanimatus eſt. (*a*) Proditum eſt in *Annalibus Aquitanicis*, *Baſilium* voviſſe Monachum ſe fore, ſi vinceret: damnatum voti, quod reliquum vitæ fuit, Monachi cultum ſub imperii inſignibus occultè gerentem, ab concubitu & carnibus abſtinuiſſe. Mortuus eſt annos natus 70. Indict. 9. *Decembri* menſe, anno *Chriſti* 1025. Princeps bello ſtrenuus, ſed avaritiâ, & rapacitate, *Græcâ*que calliditate præditus. Eo tamen deterior *Conſtantinus* illius frater triennio ſupervixit, nullius homo frugis, ac ludis mimiſque deditus. Exceſſit anno 1028. *Novembri* menſe, Indict. 12.

a Fragm. Annal. Aquit.

b Curopal. Cedren. Zonar. &c. *Romanus Argirus*

(*b*) *Romanus Argyrus* conjugem priorem coactus relinquere, cum *Zoë Conſtantini* filia cepit imperium. Initio moderatum ſe ac juſtum præbuit; ſed in pejus immutatis moribus, infinitis exactionibus privatorum exhauſit opes. *Syriam* ab ſuperioribus Imperatoribus receptam culpâ ſuâ perdidit, quam *Georgius Maniaces* dux fortiſſimus utcumque retinuit. Periit inſidiis *Zoës* uxoris anno 1034. *Aprilis* 11. feriâ 5. majoris hebdomadæ, ut eſt apud *Curopalatam Græcum*. Nam *Cedrenus*, qui hunc exſcripſit, hoc loco depravatus eſt. Imperavit annos 5. menſes 6.

c Iidem. *Michaël Paphlago.*

(*c*) *Michaël Paphlago Zoës* adulter, quâ inſtigante *Romanum* interfecerat, malè à Dæmone vexatus totum ferè tranſegit imperii tempus, quod annorum fuit 7. menſium 8. Deſperatâ ſalute corporis, animo decrevit conſulere, atque in Monachum detonſus anno 1041. obiit, *Decembris* 10. Indict. 10. parricidium ſuum magno dolore deteſtatus. Hic *Zoën* redegit in ordi-

in ordinem. *Georgius Maniaces Siciliam* de *Saracenis* eo imperante recuperavit. Sed cùm falſis ex calumniis in vincula conjectus eſſet, eo abſente perdita *Sicilia* eſt. Quam ad calamitatem *Bulgarorum* acceſſit defectio. A 976. Chriſti ad 1118.

(*a*) Exſtincto *Paphlagone*, ſumma rerum in *Zoën* recidit; quæ imparem tanto ponderi ſciens eſſe fœminam *Michaëlem Calaphatum Cæſarem, Stephani*, qui rem *Siculam* perdiderat, filium adoptavit, ac fecit *Auguſtum*: jurejurando ab eo priùs accepto, matris illam ſe loco ac dominæ ſemper habiturum. Hujus oblitus pacti, *Zoën* amoliri cupiens, dum vulgi pertentat animos, ejus in *Zoën* ac *Theodoram* ſororem accendit ſtudia. In quas ſubitò tranſlatum eſt imperium, cujus ſpes *Calaphato* cum oculis in perpetuum eſt erepta. Id evenit anno 1042. Indictione 10. Imperavit menſes 4. dies 5.

a Iid. *Michaël Calaphatus*

(*b*) *Conſtantinus Monomachus* ab *Zoë* tori pariter & imperii conſors adhibitus, eodem anno 1042. *Junii* 12. coronatur. Magnæ hoc Imperatore clades à *Græcis* acceptæ ſunt. Primùm à *Suevis* malè multati ſunt, cæſis quadraginta millibus. Tum ab *Northmannis* in *Apulia*, quorum auxilio *Georgius Maniaces* rebellavit; quo poſtmodum ſublato, iidem in *Apuliæ* poſſeſſione manſere *Northmanni*.

b Iid. *Conſtantinus Monomachus. Northmanni Apuliam obtinent.*

Per idem tempus *Turcæ* ſub *Muhammede Saraceno Perſarum* Principe ſtipendia merentes ab illo deficiunt: eoque ſæpè devicto, ac tandem mortuo, *Perſidem* invadunt, quorum primus *Sultanus Tragolipaces Mucaletus* à *Curopalata* nominatur. *Conſtantini* Imperatoris impenſis *Hieroſolymitanum* templum Dominicæ reſurrectionis à fundamentis inſtauratum eſt anno 1048. ante 57. annos à *Saracenis* everſum, ut ſcribit (*c*) *Wilhelmus Tyrius*. Moritur ex morbo, cùm imperaſſet annos 12. Indictione 8. anno 1054. *Theodora* poſt hunc

Turcæ Perſidem occupant.

c Lib. 1. c. 7.

A 976. Christi ad 1118.

uno regnavit anno, cùm *Zoë* jam obiiſſet: mortuaq; eſt anno 1055. Indictione 9. *Auguſto* menſe.

a Ep. 1. Leon. Sigeb.

(*a*) *Conſtantino* imperante *Michaël Cenularius* Patriarcha *Conſtantinopolitanus Romanam* Eccleſiam ſcriptis oppugnavit anno 1053. quem *Leo* Pontifex eruditè confutavit. (*b*) Sequente autem anno legatos *Conſtantinopolim* miſit, *Humbertum* Epiſcopum *Silvæ candidæ*, hominem illâ ætate per eruditum, & *Fridericum*, ambos Cardinales, cum *Petro Amalphitano* Epiſcopo. (*c*) Qui perbenignè auditi ab Imperatore, *Nicetam Studienſem* Monachum, quæ contra *Latinos* temerè ſcripſerat, retractare coëgerunt. *Michaëlem* verò Patriarcham in errore pertinacem publicè damnarunt.

b Leo P. Ep. 7. & 8. Leo Oſt. 2. 89. Sigeb.

c Vide Baron.

d Iid.

Michaël Stratioticus.

(*d*) Annum haud ampliùs imperium *Michaëli Stratiotico* poſt *Theodoram* contigit, homini propter ætatem ac rerum imperitiam minimè omnium idoneo. Sed talem ſcilicet Palatini ſpadones eo conſilio delegerant, ut eſſet qui honoris contentus ſpecie rem ipſis imperii ac fructum relinqueret. Dum igitur principes viros contemptum habet ac ſuperbè, eorum inflammavit odia. Ergo adverſus hunc Imperator factus eſt (*e*) *Iſaacius Comnenus* octavo *Junii*, Indictione 10. anno 1057. *Stratioticus* aliquantum cunctatus, Epiſcopos demùm, quos ad ſe privatæ perſuadendæ vitæ cauſsâ Patriarcha miſerat, interrogavit; ecquod ſibi poſiti imperii pretium foret. Regnum illis cœleſte reſpondentibus, ſtatim purpuram exuit *Auguſti* die ultimâ anni 1057. Indict. 10. Ita *Cedrenus*, cujus hîc hiſtoria deſinit.

e Cedr. Zonar.

Iſaacius Comnenus.

Cedreni hiſtoria deſinit.

f Zonar. Glyc. Manaſſ.

(*f*) *Iſaacius Comnenus Auguſtus* ſalutatur anno eodem 1057. Calendis *Septembris*, Indictione ineunte 11. acris ingenii ac celeris, ſed arrogantis fuiſſe dicitur, idemque belli periſſimus. Biennio ac tribus menſibus exactis, deſperatâ valetudine, Imperatorem deſignavit *Ducam*, & in *Studienſe* conceſſit Cœnobium, ubi

ubi ægritudine levatus nihilominus in incepto perſtitit. A 976. Chriſti ad 1118.

(*a*) *Conſtantinus Ducas* anno 1059. iniit: commodis moribus, ac prono in juſtitiam animo, ſed hebes ac tardus. Itaque ſub hoc impunè graſſantibus Barbaris, acciſum eſt imperium. Regnavit annos ſeptem, menſeſque ſex, relictis cum *Eudocia* conjuge filiis tribus, *Michaële* & *Andronico*, quos privatus genuerat, & *Conſtantino* eo Imperatore nato, qui *Porphyrogenitus* propterea dictus eſt. Obiit ergo anno 1067. (*b*) *Joannes Xiphilinus Trapezuntius* ex Monacho Patriarcha imperante *Conſtantino* floruit.

a Iid. *Conſtantinus Ducas.*

b Zonar.

(*c*) *Eudocia* contra jusjurandum, quo morienti viro caverat, vitricum ſe neminem communibus liberis daturam, poſt ſeptimum menſem *Romano Diogeni* nupſit, forti ac bellicoſo viro, cujuſmodi tum labantibus Orientis rebus opus eſſe ſtatuerat. Jurisjurandi porrò ſyngrapham callidè expreſſit à Patriarcha; cùm ſe propinquum illius ad conjugium ſimulaſſet expetere. Hic in *Turcas* ſecundis aliquot factis expeditionibus, ad extremum collatis ſignis, *Andronici* proditione victus in *Sultani* poteſtatem venit, à quo benignè acceptum, & honorificè dimiſſum eſſe (*d*) *Græci Annales* memorant. At (*e*) *Willelmus Tyrius* regium in ſolium adſcendenti, vel deſcendenti, Barbaro pro ſcabello fuiſſe *Diogenem* ſcribit.

c Iid. *Romanus Diogenes.*

d Zonar. Glyc. Manaſſ.

e VVil. Tyr. *l.* c. 9.

(*f*) Interim *Conſtantinopoli* relegatâ in Monaſterium *Eudociâ*, novus creatur *Auguſtus*. *Diogenes* à *Sultano* dimiſſus minùs in ſuis quàm in barbaris humanitatis reperit. Nam contra fidem effoſſis crudeliter oculis, neque curatis vulneribus, tumente ac vermibus ſcatente capite, brevi eſt exſtinctus anno imperii 3. ſuperque octavo menſe; quod anno 1071. contigiſſe videtur.

f Zonar. Glyc. Manaſſ. VVil. Tyr.

(*g*) *Michaël Parapinatius Conſtantini Ducæ* fi-

g Zonar. Glyc. Manaſſ.

A. 976. Chriſti ad 1118. *Nicephorus Botoniates imperium occupat.* lius vitrico ſublectus eſt anno 1071. Cujus ignavia *Turcis* incremento fuit, qui *Ponticam* oram armis ſubegerunt, quod *Turcomanniæ* regnum appellari cœpit. Eodemque tempore *Nicephori* duo, *Botoniates* & *Bryennius* ille in Oriente, hic in Occidente, ubi *Dyrrachio* præerat, imperium uſurpant. *Batoniates Turcarum* fretus auxiliis regiam prior occupat, ac 25. *Martii* Imperator ſolemni ritu renuntiatur. *Michaël* in *Studienſe* tranſlatus Monaſterium, lacernâ pullâ purpuram mutat pridie Paſchatis, hoſt. eſt 7. *Aprilis*, anno 1078. cùm præfuiſſet annos 6. menſeſque totidem. Sub hoc tempus *Joannes Xiphilinus* obiit, Patriarchatu annis 11. ac ſeptem menſibus functus.

a Zonar. Glyc. Manaſſ. (*a*) *Nicephorus Botoniates* principatus initio *Bryennium* pacis conditiones omnes ſuperbè reſpuentem per *Alexium Comnenum* fregit, oculiſque privavit, paulò poſt lunarem defectionem, cujus *Glycas* meminit; quæ quidem anno *Chriſti* 1078. *Januarii* 31. horâ 1. poſt mediam noctem *Conſtantinopoli* accidit. Sed dum ingraveſcente jam ætate, ac propter inſitam mollitiem, neque rectè publicam rem tractaret ipſe, nec idoneos ei Magiſtratus præficeret, in contemptum venit ſuorum; & ab *Comnenis* dignitate ſpoliatus, inter Monachos adſcribitur, cùm imperaſſet annos 3. *Chriſti* anno 1081. In hoc imperatore *Conſtantinus Manaſſes* hiſtoriam deſinit.

b Zonar. *Alexius Comnenus.* (*b*) Ex *Comnenis* duobus, *Iſaacio* & *Alexio*, hic natu licèt minor ad imperium pervenit, quòd & gratiâ & bellicæ rei peritiâ præſtaret. Orſus eſt anno 1081. Indict. 4. *Aprilis* 1. feriâ 5. majoris hebdomadæ, ut eſt in *Chronico* à nobis edito unà cum *Breviario Nicephori*. Vafer homo, ac perfidus, & ad replendum ærarium, quod infinitis largitionibus exhauſerat, nullius parcens opibus. Malè hic à *Francis* acceptus eſt: (*c*) primùm ab *Roberto Guiſcardo*

c Leo. Oſt. 3. c. 48. Zonar. Vvill. Tyr. 1. c. 8. Otho Friſ. l. 7. c. 2.

cardo, *Apuliæ* Duce, uti ſuperiori *capite* meminimus; quod anno 1081. ineunte *Alexii* regno, contigiſſe teſtis eſt *Zonaras*. Poſteà cùm properantibus in *Palæſtinam*, *Godefrido* duce, *Francis* obſiſteret, maximâ *Græcorum* ſtrage repulſus eſt anno 1096. Enimverò nihil Imperatore iſto totâ hâc noſtrorum expeditione fraudulentius & iniquius fuit; nihil ejus ſucceſſoribus, quamdiu *Chriſtianorum* illic res ſteterunt, in eos crudelius ac perfidioſius. Vixit annos 70. circiter, ac 37. ſuperque menſes 4. & dies aliquot imperavit, obiitque anno 1118. ſub mortem deſtitutus ab omnibus, ne Imperatorio quidem funere eſt elatus; filio præſertim, quem *Auguſtum* vivens appellaverat, relicto ſucceſſore. In hoc hiſtoriam ſuam terminavit *Zonaras*, ac ferè *Curopalates*, quem penes nos *Græcum* habuimus.

A. 976. Chriſti ad 1118.

CAPUT XIX.

Franciæ *res ab anno* 987. *&* Hugonis Capeti *exordio*, *ad* 1108. *ſub Regibus* Hugone, Roberto, Henrico *I.* Philippo; *nec non de* Italicis *motibus*, *&* *occupata ab* Northmannis Apulia: *tum de* Godefridi Bolionii *in* Palæſtinam *expeditione*.

FRanciæ regnum à *Caroli M.* poſteris novam ad familiam *Saxonicæ* originis anno 987. tranſiit, *Hugone Capeto Hugonis M.* filio conſenſu principum ad eam dignitatem evecto. Quem (*a*) *Willelmus Nangius* materno genere ad *Caroli* ſtirpem pertinuiſſe putat. *Mathildem* quippe *Henricis Aucupis* uxorem, *Othonis* I. matrem *Ludovico Arnulphi* filio *Carlomanni* nepote eſſe genitam. Qua ex *Mathilde* nata eſt *Henrico Hathuide Hugonis Capeti* mater. Sed id eſſe falſum, Veterum auctoritas ſuadet, (*b*) qui *Mathildem Theodorici Saxonis* fuiſſe

Hugo Capetus.

a Annal. Pith. edit. in Annal. Franc.
b VVitich. lib. 1. Luith. pr. 4. c. 7. Sigeb. A. 978. Urſperg. Joan Villan. l. 4. c. 3.

 filiam,

A. 987. Chriſti ad 1108.

filiam, & à *Witikindo* illo, quo cum *Carolus M.* bellum habuit, oriundam eſſe demonſtrant.

Nihil igitur cum *Caroli* ſtemmate commune *Capetus* habuit. Qui *Carolum Lotharii* filium *Ludovici* fratrem *Aurelianis*, ut dictum eſt, in cuſtodia tenuit. (*a*) Hic initio novi principatus haud paucos è primoribus adverſantes ſibi nactus, conſilio induſtriâque pervicit. (*b*) Obiit anno 997. quem

a Glab. 2. c. 1.

b Fragm. Floriac.

Robertus filius excepit, ex (*c*) anno *Chriſti* 988. coronœ ac regni particeps jam factus, ſummâ pietate, prudentiâ, litterarum inſuper haud vulgari ſcientiâ prædītus. (*d*) Qui inceſtis cum *Berta* nuptiis *Gregorii* V. *Romani* Pontificis interdicto diremptis, *Conſtantiam* (*e*) *Willelmi Toloſani* Comitis filiam duxit. *Burgundiam* armis domitam *Francorum* addidit regno. Ædes ſacras quamplurimas ac Monaſteria condidit, (*f*) inter quæ *Aurelianis* S. *Aniano* dicatum ſolemni ritu conſecrandum curavit anno 1029. Indictione 12. (*g*) Quâ urbe, Rege eodem, incendio conſumptâ anno 999. *Arnulphus* Pontifex baſilicam *S. Crucis* inſtauravit primùm ſumptibus ſuis; tum auri vi adjutus maximâ, quam inter fodiendum ibidem reperit. Exceſſit Rex ſanctiſſimus (*h*) ac multis à Deo miraculis illuſtris redditus, anno *Chriſti* 1033. (*i*) decimo tertio Calendas *Auguſti*, poſt dies 21. quàm Sol defecerat; quæ defectio incidit in 3. Calendas *Julias* anni 1033. Sed *Helgaldus* feriâ 3 mortuum ait Regem; cùm 13. Calendas *Auguſti* fuerit feria ſexta. Regnavit poſt patris obitum annis 36. In quo vulgati Annales caſtigandi ſunt, qui 33. vel 34. numerant. (*k*) Ejus corpus *Miloduno*, ubi obierat, in *S. Dionyſii* baſilicam eſt illatum. (*l*) Hoc regnante, *Judæorum*, qui *Aurelianis* erant, hortatu, *Babylonis* Princeps templum, quod ſuper *Chriſti* ſepulchrum *Hieroſolymis* erat, evertit anno

c Glaber Rodolph.

Robertus Rex.

d Fragm. Floriac. Helgald. in Vita Rob. Fragm. Aquit. Pith.

e Fragm. Floriac.

f Helgald. in Vita Rob. p. 73. & 77.

g Glaber. 2. c. 3.

S. Crucis ædes Aurelianis.

h Helgald. p. 77.

i Helgald. ib. Glab. 4. c. 9.

k Helgald.

l Glab. 3. c. 7.

no 1000. Quâ *Judæorum* fraude cognitâ, occiſis plurimis cæteri *Romano* ex orbe profligati ſunt. A 987. Chriſti ad 1108.

(*a*) Ornabat eâ tempeſtate *Gallias* rarâ ſanctitate parique doctrinâ *Fulbertus Carnotenſis* Epiſcopus. *a* Fragm. Aquit. Hiſt. Trithem

Anno *Christi* 1033. *Henricus* I. *Francis* regnavit, invitâ *Conſtantia* matre, quæ *Robertum* juniorem præferebat, deſignatus à patre. *Henricus I. Rex.* (*b*) *Odonis Carnotenſis* Comitis rebelles filios *Terbaldum* & *Stephanum* per *Gotfridum Andegavenſium* Comitem vicit, cui *Turonorum* civitatem attribuit. *Willelmum Nothum Ricardi Northmannorum* Ducis filium fidei commendatum ſuæ, paternam in ditionem (*c*) anno 1047. reſtituit, fuſis *Nortmannorum* millibus triginta, cùm haud plures ipſe tribus millibus haberet. (*d*) *Leo* Papa IX. eo regnante, *Hermeri* Abbatis *S. Remigii* rogatu, in *Remos* pervenit; ubi Monaſterium ab illo Abbate conditum ſolemni pompâ conſecravit, anno 1049. (*e*) quo 6. Calendas *Decembris* Dominica fuit. Idem anno 1053. *Northmannorum* in *Apulia* Ducem pacem infimis poſtulantem precibus, *Germanorum* adjutus auxiliis, aggreditur; à quo 14. Calendas *Julias* acie victus eſt, interfectis penè ad unum *Germanis*, cùm primâ congreſſione territi *Longobardi* terga vertiſſent. (*f*) *Leo* ab iiſdem obſeſſus quodam in caſtello, inde *Beneventum* honorificè perductus eſt, ac tandem dimiſſus. Vitâ functus eſt *Henricus* (*g*) *Vitriaci* anno regni ſui octavo & viceſimo, *Chriſti* (*h*) 1060. ut ex Diplomatibus liquet: (*i*) quorum in uno componitur annus 1. *Philippi* cum anno *Chriſti* 1060. in altero annus 8. ejuſdem cum 1068. Indict. 6. Calendis *Auguſti*. In tertio annus 14. *Philippi* cum *Chriſti* 1073. Hoc regnante *Caſimirus* ex Monacho *Cluniacenſi* Rex *Poloniæ* factus ſanctiſſimè vixit.

b Fragm. Floriac. *c* Fragm. Floriac. *d* Fragm. Floriac. Herm. *e* Lamb. Herman. Leo Oſt. 2 c. 88. Otho Friſ. 6. c. 33 Sigeb. 8. de Reg. Ital. Pandul. l. 3. *f* Iid. & Leo Oſt. 2. c. 88. *g* Fragm. Floriac. *h* Aim. 5. c. 47. *i* Libr. 3 Orig. Monaſt. S. Dionyſ. c. 12. & ſeq.

(*k*) *Henrico* I. ex *Anna Ruſſorum* Regis filia genitus *Philippus* puer regnare aggreſſus eſt, tutore ei dato *Balduino Flandrenſi* Comite. Cujus nepo- *k* Fragm. Floriac. Aimoin. 5. c. 47.

A 987. Chriſti ad 1108. nepotem *Arnulphum* à *Roberto* patruo principatu ſuo ejectum *Philippus* armis reſtituere conatus, à *Roberto* ſuperatus eſt; quo in conflictu *Arnulphus* occubuit, anno, ut putat *Sigebertus* 1072. Uxorem (*a*) habuit *Bertam Florenſis* Ducis *Friſiæ* filiam, *Roberti Flandrenſis* ſororem; ex qua *Ludovicum* genuit. (*b*) Quâ deinde repudiatâ, *Bertardam Fulconis Andegavenſium* Comitis conjugem adſcivit. Ob id ab *Urbano* Pontifice ſacrorum interdictus (*c*) anno 1094. biennio pòſt, cùm ei cumulatè ſatisfeciſſet, cum Eccleſia reconciliatus eſt. Ab eodem *Urbano* apud *Clarum Montem Arverniæ* oppidum celebrata Synodus eſt (*d*) anno 1095. menſe *Novembri*, Indictione 3. ut ait *Tyrius*: in qua Pontifex ad ſacram in *Palæſtinam* expeditionem *Chriſtianos* hortatus eſt, (*e*) *Petri Eremitæ Galli*, qui *Hieroſolymis* urgendæ rei cauſsâ venerat, oratione commotus. Eo veluti claſſico excitus Occidens variis locis ac temporibus collectos ad eam militiam fudit exercitus.

Philippus Rex Franciæ.

a Fragm. Hiſt. Franc. à Rob. ad Philipp.
b Sigeb. Aimoin. l. 2. c. 49.
c Berthol.
d Berthol. VVilelm. Tyr. 1. c. 14. Aimoin. 5. c. 48. Platina.
e VVilelm. Tyr. 1. c. 11. & 13.

(*f*) *Godefridus Bolionius* anno 1096. *Auguſti* 15. die cum ſuis profectus, poſt infinitos labores, (*g*) anno demùm 1099 *Julii* 15. die, feriâ 6. horâ circiter diei nonâ, *Hieroſolymam* expugnavit, omniumque ſuffragiis (*h*) primus Rex electus eſt. (*i*) Fuit hic *Euſtachii Bononienſis* Comitis filius, *Idâ* matre, *Godefridi Gibboſi Lotharingiæ* Ducis ſorore; qui ſine liberis moriens cognominem ſororis filium hæredem ad ſucceſſorem inſtituit.

f VVilelm. Tyr. 1. c. 2. Matth. Paris.
g Tyr. 8. c. 24.
h Tyr. 9. c. 1.
i Id. c. 5. Sigeb. 1089.

(*k*) *Philippi* mors incidit in annum 1108. tertiò Calendas *Auguſti*; regnavitque annis 49. menſibus 2. diebus 7. & in *Floriacenſi* Cœnobio ſepultus eſt.

k Fragm. Floriac. Aimoin. 5. c. 49.

Eo ſeptimum annum regnante, (*l*) magna in *Anglia* rerum facta converſio eſt, peregrinæ in originis Principem translato imperio; quod hoc ferè modo accidit. *Ethelredus Angliæ* Rex ex veteri *Anglo-Saxonum* ſtirpe *Emmam* Ri-

l VVill. Malmeſ. Roger. VVill. Gemm. Neubr. Matth. Paris. Polyd. 7.

Richardi hujus nominis ſecundi *Northmannorum* Ducis ſororem habebat in matrimonio ex eaque *Alfredum* & *Eduardum* ſuſceperat. Hic ab *Suenone Daniæ* Rege victus, atque inſula coactus excedere circa annum 1013. ad *Richardum* confugit uxoris fratrem; cujus auxilio poſt *Suenonis* obitum, ejus filio regnante *Canuto*, regnum recuperat. Sed ab *Canuto* deinde ſuperatus moritur (*a*) anno regni 38. *Chriſti* 1016. Hujus filius *Edmundus* (quem ex *Ethelgina* priori conjuge procrearat) cum *Canuto* pacem eâ conditione fecit, ut regnum ex æquo inter ſe dividerent: quod in ſolidum anno elapſo *Danus* accepit. Non enim uno plus anno regnavit *Edmundus*. Erant *Canuto* ex concubina filii duo, *Haraldus*, & *Sueno*. Ergò, ut legitimam prolem ſibi aliquando ſufficeret, *Emmam Ethelredi* olim conjugem è *Northmannia* revocatam ſibi copulavit; genitoque ex ea *Canuto*, mortuus eſt anno 1036. Hunc *Haraldus* excepit, tum *Canutus*. Quo vitâ functo, regnum *Alfredo Ethelredi* filio defertur, *Danis* occiſis omnibus, octavo & viceſimo anno, quàm *Sueſone* Rege in *Angliam* venerant.

A 987. Chriſti ad 1108.

a Polyd.

Alfredus cùm ad regnum capiendum trajeciſſet in *Angliam*, clam à *Godvino* trucidatur præpotente viro; qui *Thiram Canuti* ſecundi ſororem conjugem habebat, ex eaque *Haraldum* genuerat. Is ut parricidii à ſe ſuſpicionem averteret, auctor *Anglis* fuit, ut *Eduardum Alfredi* fratrem è *Northmannia* excitum Regem facerent. Sic *Eduardus* paternum imperium recepit circa annum *Chriſti* 1043. & *Godvini* filiam *Editham* in conjugium adſcivit: quâ cum perpetuum integritatis florem retinuit, multis atque eximiis virtutibus, ac virtutum à Deo teſtibus illuſtratus miraculis, (*b*) ob quæ annis in regno tribus & viginti confectis, menſibuſque ſex, in cœlum receptus

Sanctus Eduardus Rex Angliæ.

b Roger. Par. 1.

A. 987. Chriſti ad 1108. eſt anno 1066. atque in cœlitum deinde numerum adſcriptus. Poſt hunc *Haraldus Edithæ* frater regnum occupat; quod cùm vivens *Eduardus Willelmo Notho Northmanniæ* Duci propinquo ſuo pollicitus eſſet, hic *Haraldum* traductis è *Northmannia* validiſſimis copiis acie profligavit, in qua *Haraldus* ipſe fortiter pugnans occubuit (*a*) anno 1066. pridie Eidus *Octobres*, Sabbato. Quo ex tempore *Northmanni* deinceps in *Britannia* regnarunt, anno 618. poſtquàm *Angli* & *Saxones* in eam inſulam adventarunt, quod anno 449. accidit.

Hoc ſæculo docti ac ſancti viri non pauci prodiere. *Hilpericus* eruditum computum edidit anno 1005. (*b*) *Franco* item Scholaſticus *Leodicenſis* de quadratione circuli ſcripſit anno 1047. (*c*) *Leo* ipſe IX. ſummâ doctrinâ parique morum integritate vixit, ex *Tullenſi* in *Galliis* Epiſcopo *Romanus* creatus Pontifex, anno 1049. Item *Humbertus* Cardinalis, qui *Græcos* ipſos & *Conſtantinopoli* coram diſputando, & ſcribendo poſteà confutavit. *Lanfrancus* ex Abbate *Cantuarienſis* factus Epiſcopus (*d*) anno 1070. & qui ei ſucceſſit anno 1093. diſcipulus ipſius *Anſelmus*, ambo, ſed hic præſertim, ſanctitate & literis lucem ætati illi prætulerunt. Atque hic quidem multis pro Eccleſiaſtica libertate laboribus exſiliiſque confectus deceſſit (*e*) anno 1109. octavo Calendas *Maji*, ipſo die *S. Marci* ætatis 76. Pontificatus 16.

(*f*) Claruit inſuper utriſque ornamentis *Ivo*, (*g*) ex Præpoſito S. *Quintini Beluacenſis*, *Carnotenſis* creatus Epiſcopus ab *Urbano* II. anno 1092. (*h*) S. *Odilo Arvernus* ex *Brivatenſi* Cœnobio ad *Cluniacenſe* tranſlatus poſt S. *Majolum* anno 993. cùm annos huic ſex & quinquaginta præfuiſſet, migravit in cœlum anno 1048. Calendis ipſis *Januariis*. (*i*) Sanctitatis inſuper commendatione celebris fuit *Arnulphus* Cœnobii S. *Medardi* in *Sueſſionibus* Monachus, atque

a Roger. Malmeſ. l. 3. Neubrig. Matth. Paris. Wilhelm. Gem. l. 7. 3. 17.
b Sigeb.
c Id.
d Sigeb. Leo Oſt. c. 82.
e Wil. Malmeſ. l. Matth. Paris.
f Edinetus in ejus Vita Malmeſ. Matth. Par. &c.
g Ivo Ep. 1. Sigeb.
h Sigeb. & Vita ejus apud Sur.
i Sigeb. 1080.

atque ejuſdem deinde urbis Epiſcopus. Nec non *Theobaldus Francus* Nobilis; qui *Vincentiæ* in *Venetis* cellâ concluſus duodecimo pòſt anno moritur, ac multis à Deo poſt obitum miraculis ornatur; cujus oſſa in *Gallias* deportata ſunt. Meminit *Sigebertus* anno 1050. A 987. Chriſti ad 1108.

(*a*) Tulit & doctrinæ pariter ac ſanctitatis laudem hoc ſæculo S. *Bruno Colonienſis*, & *Remenſis* Eccleſiæ Canonicus, ac Scholarum Magiſter; à quo *Carthuſienſium* Ordo inſtitutus eſt anno 1086. adjuvante *Hugone Gratianopolitano* Præſule ſanctiſſimo; quorum exordia deſcribit (*b*) *Petrus Cluniacenſis*; nec non *Guibertus*, Abbas *Nongentinus*, qui S. *Brunonis* æqualis fuit, in (*c*) *Tractatu de Vita ſua*: neque Canonici illius *Pariſienſis* meminerunt ambo, qui poſt obitum redivivus, denuntiatione feralis de ſe judicii, circumſtantes exterruiſſe fertur: uti nec *Sigebertus*, qui eâdem vixit ætate. Quam tamen hiſtoriam complures docti graveſque viri literis prodiderunt.

a S.geb. 1084. Vita S. Hugon. apud Sur. Apr. 1.

b Petrus Clun. l. 2. de Mirac. c. 28.

c Cujus Fragm. edidit Cl. Heměræus in Carthuſiano.

Ciſtercienſis Ordo biennio pòſt, anno nempe 1098. ortum habuit, ut *Sigebertus* eſt auctor à S. *Roberto Moliſmenſi* Abbate cœptus.

(*d*) E contrario *Berengarius Andegavenſis* Archidiaconus infamis auctor hæreſis, qui *Chriſti* corpus re ipsâ ſanctiſſimo contineri Euchariſtiæ Sacramento negat, *Francorum* nomini dedecus adſperſit. Hic verò cùm ſæpè damnatum à ſe repetiiſſet errorem, eum anno 1088. moriens, poſtremò retractaſſe dicitur.

d Malmesb. l. 3. Sigeb. 1051.

A 1109. Chriſti ad 1200.

CAPUT XX.

De Italicis *ac* Germanicis *rebus ab anno* 1109. *ad* 1200. *circiter*, *Imperatoribus* Henrico *V.* Lothario, Conrado *III.* Friderico Ænobarbo, Henrico *VI. Tum de Shiſmate duplici*, *deque S.* Bernardo, *& aliis inſignibus viris.*

a Otho Friſ. 7. c. 14. & l. 1. de Geſt. Frid. Gotfr. Viterb. Sigeb. Urſperg. b Sigeb. Gotfr. Dodechinus. Urſperg. c Urſperg. d Anſelm. in Append. ad Sigeb. Rob. de monte. Gotf. Urſperg. e Otho 7. c. 16. f Anſelm. in Append. Urſperg. g Urſperg. h Anſelm. Urſperg. i Anſelm. k Urſperg. Oth Friſ. 7. c. 16.

(*a*) VIolentum *Romanam* in ſedem patris animum, cujus ultorem ſe profeſſus erat, non imitatus eſt ſolùm, illo mortuo, ſed etiam ſuperavit *Henricus* V. quarti filius. Quippe *Romam* ut advenit, *Paſchali* XII. manum injecit, ab eoque per vim jura extorſit omnia, de quibus tantum erat certamen exortum. Sic Imperator ritu ſolito conſecratus eſt (*b*) anno 1111. Indictione 5. Verùm quàm primùm *Italiâ* deceſſit, irrita illa eſſe decreverunt (*c*) *Romani* Patres ſuperſtite *Paſchali*, &, eo vitâ functo, ſucceſſores illius *Gelaſius* II. & *Callixtus* II. (*d*) *Henricus*, ritè creato *Gelaſio* anno 1118. *Burdinum* ei Papam oppoſuit, ſuorum electum ſuffragiis, ex *Hiſpania* fugitivum hominem, quem *Gregorium* nominarunt. (*e*) Diris ob hæc *Callixti* Papæ ſententiâ devotus, cùm ſe paulatim ab ſuis deſtitui cerneret, paternæ calamitatis exemplo territus, ad officium rediit, reſciſſis omnibus, quæ per tyrannidem expreſſerat. (*f*) Hoc modo pax Eccleſiæ reddita eſt anno 1122. (*g*) Biennio pòſt in *Ludovicum Franciæ* Regem comparato exercitu, ut *Henrico Angliæ* Regi, cujus *Mathildem* filiam duxerat, opem ferret, occurſu *Francorum* abſterritus pedem retulit, & (*h*) anno 1125. *Trajecti* deceſſit ex morbo, (*i*) feriâ 5. Pentecoſtes, vel ut aliis placet, (*k*) 10. Calendas *Junii*, quod fuit Sabbatum poſt Pentecoſten, regni 19. imperii 14. Hoc Imperatore *Otho Bambergenſis* Epiſcopus

nos Chriſtianis rudimentis imbuit (*a*) anno 1124. Indict. 2.

Vacuum *Henrici* morte *Germanorum* imperium in *Lotharium Saxonem* (*b*) repugnantem licèt invitumque transfertur (*c*) anno 1125. Moderatum, & amantem juſtitiæ Principem, imprimiſque pium (*d*) Annales fuiſſe teſtantur. *Henrici* propinquos *Fridericum* & *Conradum*, illius ſorore genitos, ſub initium regni æmulos habuit, (*e*) quibus ob contumaciam *Honorius* Papa ſacris interdixit. Eoſdem poſtea *S. Bernardus* imperatori reconciliavit. Fœdum per id tempus in Eccleſia *Romana* diſſidium fuit, poſt *Honorii* Papæ obitum anno 1130. cùm huic ritè ſublecto *Gregorio*, qui *Innocentius* II. vocatus eſt, *Petrus Leonis* ſub *Anacleti* II. nomine ab adverſa parte eſſet electus. (*f*) *Innocentio* pars orbis *Chriſtiani* maxima parebat, *Bernardi* operâ potiſſimùm *Clarevallenſis* Abbatis, viri omni præconio majoris, qui in recuperanda Eccleſiæ concordia, auctoritate ac miraculis multorum inſtar fuit. *Anacletum* fovebat *Rogerius Roberii* fratris *Roberti Guiſcardi* filius, Comes *Siciliæ* & *Apuliæ*, *Calabriæ*que Dux poſt *Willelmi* patruelis obitum, qui in annum incidit 1127. Hunc ſibi ut obnoxium haberet *Anacletus*, (*g*) regium ei nomen indulſit anno 1130. *Lotharius Romam* adiens cum *Innocentio*, & *Bernardo Clarevallenſi*, Imperatoris honore eſt affectus: quo anno Solem defeciſſe (*h*) Annales obſervant 4. Nonas *Auguſti*. Ea defectio contigit anno 1133. quo *Lotharium* coronatum iiſdem in Annalibus proditur. Poſtea cum *Rogerio* bellum habuit Imperator; quo *Apuliâ* totâ *Campaniâ*que pulſo, *Rainaldum* ibi Ducem conſtituit; ac ſubinde revocatus in *Germaniam*, in itinere per autumnum (*i*) diem obiit anno regni 13. imperii 6. *Chriſti* 1137. (*k*) alii ſequentem præfiniunt.

A 1109. Chriſti ad 1203.

a Urſperg.

b Otho Friſ. 7. c. 17.

c Otho Friſ. Addit. ad Lamb. Anſelm. Urſperg. Goth. Joan. Villan. 4. c. 33.

d Otho Friſ. Chr. 7. c. 17. & 1. de Geſt. Frid. c. 16. Urſperg. Anſelm. Gotfr.

e Otho Chron. c. 17. Anſelm. Gotfr.

f Vita S. Bernardi Plat. *S. Bernardus*.

g Anacleti diploma apud Baron. 1130.

h Anſelm. Rob. de Monte. Urſperg.

i Auct. Gembl. Rob. de Monte. Gotfr. *k* Urſperg. Onuphr.

(*a*) Ab

A 1109. Chriſti ad 1100.

a Sigon. Urſperg.

(*a*) Ab hoc ferunt inſtitutum eſſe, ut ex jure civili *Romanorum* judicia fierent; ex quo legum ſcientia *Bononiæ* & in aliis *Italiæ* urbibus publicè doceri cœpta.

b Otho Friſ 7. c. 22.

c Otho Friſ. 7. c. 24.

d Urſperg.

Conradus III. *Friderici Sueviæ* Ducis ac ſororis *Henrici* Junioris filius regnare cœpit (*b*) anno 1139. nec à Pontifice redimitus eſt: credo, quòd ejus tempore civilibus bellis ardebat *Italia*, *Rogerio* poſt *Rainaldi* obitum impunè cuncta vaſtante. (*c*) Quem dum armis perſequitur *Innocentius*, ab eodem captus eſt, & cum honore habitus, *Apuliam* ei, & *Calabriam*, *Capuæ* principatum cum Regis titulo conceſſit (*d*) anno 1139. *Julii* 24.

e Otho Friſ. 1. de Geſt. Frid. c. 27. & ſeq.

f Otho Friſ. Chr. 7. c. 29.

g Otho Friſ. Chr. 7. c. 31. & ſeq.

h VVil. Tyr. l. 16.

i Otho à S. Blaſio in Append. Friſ. & Otho Friſ. in 1. de Geſt. Frid. c. 58. Append. Lamb.

Rob. de Monte.

(*e*) Interim *Romæ Arnaldus Brixianus Abailardi* diſcipulus ſub Monachi habitu ſeditionibus ac tumultibus omnia miſcebat. Quo auctore populus, *Jordano* creato Patricio, ad uſurpandam antiquæ libertatis imaginem, Pontificis excuſſit jugum, (*f*) cùm eodem tempore civitates mutuis invicem odiis ac bellis totâ *Italiâ* quaterentur. (*g*) Sedatis utcumque *Romanis* motibus ab *Eugenio* III. qui ex Abbate ac diſcipulo ſancti *Bernardi* Pontifex anno 1145. factus eſt, cùm *Edeſſam* à *Saracenis* in Oriente eſſe captam fama vulgaſſet, certatim Principes ad ſacram expeditionem nomina profeſſi ſunt; (*h*) imprimiſque *Conradus Germaniæ*, & *Ludovicus Franciæ* Reges. Qui hortante ſancto *Bernardo* Crucis inſigne ſumpſerunt, & *Hieroſolymam* profecti ſunt; quorum ille 50000. habebat in exercitu, hic equitum 30000. præter ingentem peditum numerum, ut ſcribit *Auctar. Gemblacenſe*. (*i*) Factum id eſt anno 1147. Sed *Græcorum* fraude vexati, nullo operæ pretio facto redierunt. Mors *Conradi* incidit (*k*) in annum 1152. quinto decimo Calendas *Martias*, feriâ 6. (*l*) Hoc Rege *Gratianus Bononienſis* Monachus *Decretalium* opus condidit anno 1151. At S. *Bernardus* anno 1153.

k Otho 1. de Geſt. Frid. c. 63. *l* Baron.

diem

diem obiit ætatis anno 63. cùm anno 1113. in *Ciſtercienſe* Cœnobium cum pleriſque ſeſe recepiſſet, ut in ejus *Vita* & apud *Robertum de Monte* legitur. Nam *Sigebertus* anno 1112. *Chronicon* finiit. Mortuus jam erat *Eugenius Bernardi* diſcipulus octavo Eidus *Julias* anni ejuſdem 1153. A 1109. A Christi ad 1200.

(*a*) Summa in *Friderico Ænobarbo*, qui *Conrado* patruo ſubrogatus eſt, ad omne decus indoles fuit. Sed eam pertinax in *Romanum* Pontificem odium, violataque Eccleſiæ concordia obſcuriorem reddidit. (*b*) Creatus anno 1152. *Germaniæ* Rex, Imperatoris nomen ab *Adriano* IV. *Romæ* eſt adeptus anno 1155. Mox eidem offenſus Pontifici, ſimul ac deceſſit (*c*) anno 1160. ſucceſſori ejus *Alexandro* III. *Victorem* oppoſuit in *Papienſi* conventiculo. Inde cum *Liguribus* & *Longobardis* pro Pontifice decertantibus bello ſuſcepto, ſæpè illorum obtrivit exercitus. *Mediolanenſes* verò pervicaciùs rebellantes præcipuè contudit, illorum urbe penitùs eversâ (*d*) anno 1162. Sed iteratâ *Ligurum* defectione, & ex improviſo acceptâ clade fractus, in *Romani* Pontificis poteſtate fuit. Itaque anno 1177. pax Eccleſiæ redditur. *Fridericus*, tanti ut ſceleris aboleret invidiam, audito *Hieroſolymam* ab *Saladino* captam eſſe anno 1187. eò cum *Germanorum* viribus inſignis cruce contendit, ac multis in *Thracia* & *Aſia* contra Imperatorem *Conſtantinopolitanum* ac *Saracenorum* Regulos fortiter geſtis, *Tarſi* in præfrigida *Cydni* unda per æſtivos calores fervidum abluens corpus exſtinguitur (*e*) anno 1190. Regnavit annos 38. imperavit 35.

Henricus VI. *Ænobarbi* filius, aſperis truculentiſque moribus fuiſſe traditur. Regni collega factus à patre (*f*) *Conſtantiam Rogerii* I. *Siciliæ* Regis filiam duxit, annum viceſimum & alterum agens: anno 1186. Indictione 6. ſexto Calendas *Februarii*; quam (*g*) falsò quidam

a Otho Friſ. in Rebus Geſt. Frid. & Radevic. Friſ. de iiſdem Otho à S. Blaſ. Joan. Villan. 5. c. 1.

b Otho à S. Blaſ. Append. Lamb. Durich. Auctor. Sigeb. Urſperg.

c Otho à S. Blaſ.

d Otho à S. Blaſ. Auct. Aquicinct.

e Urſp. Auct. Aquicinct. Otho à S. Blaſ.

f Gotfr. Viterb. Auct. Aquicinct. Joan. Villan. 5. c. 35. & ſeq.

g Anton. & Pand. l. 4. alique. Vide Bar. A. 1197.

A 1109. Chriſti ad 1200. dam Monacham fuiſſe referunt, & quinquageſimo ætatis anno nupſiſſe.

Mortuo *Friderico* imperii coronam cum uxore ab *Cæleſtino* III. cepit (*a*) anno 1191. cùm priùs (*b*) *Tuſculum Romanis* coactus eſſet dedere: qui oppidanis, à quibus ſæpè victi fuerant, infenſi, eos partim nece, partim exſilio affecerunt, oppidumque diruerunt. *Henricus*, mortuo *Willelmo Rogerii* filio, *Apuliam* & *Calabriam*, & *Siciliam* recepit, atque in *Siculos* præſertim omne genus immanitatis exercuit anno 1193. & ſequentibus.

a Auct. Aquicinct. b Urſperg.

(*c*) *Alexio Angelo* Orientis Imperatori, ejus imminens regno, tantum terroris objecit, ut ad tributum pendendum adegerit, quod dum à ſuis colligit anno 8. regni, (*d*) *Chriſti* 1179. *Meſſanæ* obiit *Henricus*; (*e*) veneno, ut quidam putant, ab uxore ſublatus: *Friderico* adhuc infante relicto; cùm prius à *Romano* Pontifice anathema ei dictum eſſet, quòd (*f*) *Richardum Angliæ* Regem è *Palæſtina* redeuntem, (*g*) anno 1190. in vincula conjeciſſet, ſeque ipſum coëgiſſet pretio redimere.

c Nicetas Chron. d Auct. Aquicinct. e Urſperg. f Roger. in Annal. g Otho à S. Blaſ.

CAPUT XXI.

Orientalis Imperii res ab anno 1118. *uſque ad* 1204. *quo* Latini Conſtantinopolim *occuparunt.*

GRæcorum imperium *Joannes Comnenus*, qui & *Calojoannes*, *Alexii* filius, iniit (*h*) anno 1118. patre aliquantò commodior, ac bellicis rebus illuſtrior. Nam in *Thracia Scythas* & *Hungaros Iſtrum* tranſgreſſos (*i*) quinto imperii anno profligavit, tum *Perſarmenios* in *Aſia*.

(*k*) Secundum quam victoriam indicto triumpho, quadrigis albis impoſitam B. Virginis effigiem ſolemni in urbem pompâ revexit. In *Aſia* deinde multiplici rerum geſtarum glo-

h Nicetas Choniates. VVilhelm. Tyr. l. 11. c. 31. & l. 12. c. 5. i Nicetas. k Nicetas.

riâ decoratus, *Antiochiam* uſque pervenit, ut ab *Raimundo* (*a*) Principe urbem illam ex pacto reciperet. Quâ ſpe fruſtratus, pervaſtato illius agro, per *Ciliciam* reverſus eſt. Ubi in venatu ſagittam intento arcu dirigens, ejus cuſpide toxico illitâ manum perſtrinxit. Ita graſſante paulatim veneno periit *Aprili* menſe, cùm imperaſſet (*b*) annos 24. menſes 8. Id accidit (*c*) anno 1143. altero poſt *Edeſſam* à *Saracenis* captam, ut indicat (*d*) *Willelmus Tyrius*. Proinde expugnata fuerit *Edeſſa* anno 1142. quod (*e*) alii ad annum 1145. referunt. (*f*) *Tyrus* porrò anno 1124. in *Chriſtianorum* poteſtatem redacta fuerat.

Ioannis Comneni pietas in B. Virginem.

a Nicetas Tyr. I. 15. c. 22. *b* VVil. Tyr. 15. c. 23. *c* Otho Friſ. 7. Chr. c. 28 *d* Tyr. l. 16. c. 3. & 4. *e* Otho Friſ. 7. c. 10. *f* VVilhelm. Tyr. 13. c. 12 Anſelm. Gembl.

(*g*) *Manuelem Comnenum*, natu licèt minorem, *Iſaacio* fratri *Joannes* amborum pater prætulit, Imperatoremque eſſe juſſit; hominem ſubdolum, & *Chriſtianis* rebus, quæ ad *Latinos* ſpectabant, infeſtum & iniquum adeo, ut cum *Saracenis* in illorum conſpiraret exitium.

(*h*) Satis conſtat *Conradi Germanorum*, ac *Ludovici Francorum* Regis exercitus illius fraude ac perfidiâ deletos eſſe, anno *Chriſti* 1147. (*i*) Quam *Latini* nominis injuriam ultus eſt *Siciliæ* Rex *Rogerius*, qui *Græciæ* litora claſſe circumvectus, latè cuncta vaſtavit. Sub exitum vitæ (*k*) *Manuel* eò venit amentiæ, ut *Saracenorum* dogma tantum non adſciſceret. Tandem longiora ſibi imperii ſpatia pollicentem tricesſimo & octavo illius anno vita deſtituit, (*l*) Indictione 14. ineunte, menſe *Septembri*, anni *Chriſti* 1180. (*m*) Hunc *Willelmus Tyrius* plurimùm ab munificentia prædicat; obiiſſeque dicit *Octobris* 3. imperii 40. vitæ 41. In quo valdè eum fugit ratio. (*n*) Vixit *Manuelis* temporibus eruditus ille *Homeri* Interpres *Euſtathius Theſſalonicenſis* Epiſcopus; qui *Muhammedanam* impietatem aſſerere cupienti magnâ conſtantiâ reſtitit, auctore *Nicetâ*.

g Nicetas. *Manuel Comnenus* *h* VVil. Tyr 16. 18. Nicetas. *i* Nicetas. *k* Nicetas. *l* Nicetas. c. 5. *m* VVil. Tyr. c. 21. *n* Nicetas. *Euſtathius Homeri Interpres;*

(*o*) *Alexius Manuelis* filius duodecim circiter

o Nicetas. *Alexius.*

A. 1118. Christi ad 1204.

ter natus annos patri ſuffectus eſt, *Ludovici Francorum* Regis gener: cujus filiam *Agnetem* ut rectè (*a*) *Guillelmus Tyrius* appellat, octennem *Manuel* ei deſponderat. *Nicetas Annam* vocat. (*b*) Hic triennio fere nomen Imperatoris habuit; atque ab *Andronico Manuelis* patruele, quem in conſortium imperii per vim acceperat, necatus eſt, nondum expleto quinto decimo ætatis anno. Quod antequam faceret, (*c*) *Francos* ac *Latinos Conſtantinopoli* trucidari juſſit *Andronicus*; quorum conſilio ac præſidio plurimùm uſus erat *Manuel*, quoſque tyrannidi ſuæ interceſſuros noverat.

a Guil. Tyr. 22. c. 4. *b* Nicetas. *c* Guil. Tyr. 22. c. 10. & ſeq. *Latini Conſtantinopoli cæſi.*

Quam ſuorum cladem haud minori *Græcorum* ſtrage ac direptione, qui elabi fugâ potuerunt, ulti ſunt *Latini*. Nam *Thraciæ Græciæ*que maritimam oram validâ claſſe prætervecti, quicquid obvium fuit ferro ignique populati ſunt.

(*d*) *Andronicus* occiſo *Alexio* ſolus anno 1183. imperare cœpit. *Agnetem Alexio* deſponſam, undecim annos natam, grandi jam ætate ſibi matrimonio junxit. Nec diu per tantum ſcelus parto gaviſus eſt regno. Poſt biennium enim, dum *Iſaacio Angelo* molitur necem, populari orto tumultu comprehenſus ipſe, ac per urbem camelo vectus, alterâ abſciſsâ manu oculoque effoſſo, à furenti plebe laniatus eſt, cùm inter tot rerum verborumque ludibria unum hoc diceret: *Domine miſerere*; &c, *Quid contritum calamum infringitis?* Periit anno *Chriſti* 1185. Hic finis *Comnenorum* fuit.

d Nicetas. *Andronicus. Miſeranda mors Andronici.*

(*e*) *Iſaacius Angelus* ejuſdem factione populi delatum *Auguſti* nomen accepit; idque annis 9. retinuit, ac menſibus 8. *Siculorum* claſſem vicit ad *Strymonem*, captis illius præfectis *Richardo* atque *Balduino*. *Cyprum* ab *Iſaacio Comneno* Tyranno fruſtrà claſſe repetiit. Cum *Myſis*, ſive *Valachis*, parùm ſecunda bella geſſit. *Fridericum Ænobarbum* per *Thraciam Aſiam*que *Palæſtinam* petentem conatus intercludere, magno ſuo

e Nicetas. *Iſaacius Angelus.*

ſuo damno, illius in ſe arma concitavit. Ab *Alexio Angelo* fratre cum oculis ereptum illi eſt imperium anno *Chriſti* 1195. A 1118. Chriſti ad 1204.

(*a*) *Alexius Angelus* aſſumpto *Comneni* nomine imperavit annos 8. menſes 3. dies 10. *Iſaacii* filiam *Irenem Philippus Germanorum* Imperator habebat in matrimonio. Ad eam *Alexius* ejus frater *Conſtantinopoli* profugit; cujus hortatu *Veneti* duce *Dandulo*, cum *Balduino Flandrenſi* Comite, aliiſque ad ſacram militiam nomina profeſſis Principibus ſocietatem ineunt adverſus *Alexium Comnenum*. Qui per hoſtium contemptum nullis ad reſiſtendum paratis copiis, captâ incensâque Urbe, *Debeltum* fugâ petiit, anno 1203. quo remoto

a Nicet. *Alexius. Angelus.*

Iſaacius Angelus cœcus iteratò cum *Alexio* filio ſpeciem adumbravit priſtinæ dignitatis (*b*) Indict. 6. Sequenti anno 1204. Indictione 7. cùm nec ambo iſti inter ſe concordes eſſent, & adverſus illos *Alexius* quidam *Murſiphlus* tyrannidem invaſiſſet, fœderatorum claſſis *Conſtantinopolim* expugnavit, die *Aprilis* 12. feriâ 1. hebdomadis ſextæ Quadrageſimæ, ait *Nicetas*: qui character indicat annum *Chriſti* 1204.

b Nicet. vide & Joan. Villan. *Conſtantinopolis à Latin. capta.*

Tum de communi conſilio è *Latinorum* genere primus *Conſtantinopoli* datus eſt Imperator *Balduinus Flandrenſis*, annum agens 32. à *Græcis* ipſis (*c*) quod magno virtutis argumento ſit, ſummoperè laudatus.

c Nicet. Rigord. in Philippo.

Caput XXII.

De Francorum *Regibus*, Ludovico *VI.* Ludovico *VII.* & Philippo Auguſto.

Ab anno *Chriſti* 1108. ad 1223.

F*Ranciæ* regnare cœpit anno 1108. *Ludovicus* VI. cognomento *Craſſus*, ut (*d*) ejus *Diplomata* teſtantur; annum agens non 12. vel 13. ut (*e*) *Sugerius* prodidit, ſed 30. circiter; ut

d Lib. 3. Orig. S. Dionyſ. c. 13.

e Suger. in Vita Ludov. Groſſi.

A 1108. Chriſti ad 1123.

ut qui anno ætatis 60. regni 30. deceſſerit, eodem auctore *Sugerio*. *Aurelianis* inunctus coronatuſque eſt à *Demberto Senonenſi*; id agente cumprimis (*a*) *Ivone Carnotenſi*, quòd tum *Remenſi* Archiepiſcopo minimè cum *Ludovico* conveniret. Sed neque *Remis* conſecrari Reges neceſſarium eſſe, pluribus idem *Carnotenſis Ivo* diſſerit. *Ludovici* Vitam ſcripſit *Sugerius* Abbas *S. Dionyſii*. Obiit ex morbo, *Chriſti* (*b*) anno 1137. (*c*) Calendis *Auguſti*, cùm regnaſſet annos 30.

Clarevallenſe Cœnobium eo regnante conſtitutum eſt; cujus primus Abbas fuit *S. Bernardus* (*d*) anno 1115. *Præmonſtratenſis* Ordo cœpit anno 1120. auctore *S. Norberto*. (*e*) Floruit eodem tempore *Hugo à S. Victore*; & cognominis alter *Gratianopolitanus* Epiſcopus; qui (*f*) anno 1132. moritur, vir ſanctiſſimus.

Ludovicus Iunior.

(*g*) *Ludovicus* VII. cognomine *Junior*, *Francorum* ſceptra ſuſcepit anno 1137. qui *Alienoram Willelmi* Ducis *Aquitaniæ* filiam, ex ejus ſuprema voluntate, in conjugem accepit, cum eaque dotalem illius ditionem. (*h*) Hic ille eſt *Willelmus Pictavorum* Comes, & *Aquitaniæ* Dux, quem *Anacleti* partes contra *Innocentium* pertinaciùs tuentem *S. Bernardus* anno 1135. meliorem ad mentem reduxit. Quem quidem brevi poſtea, hoc eſt ſub exitum *Craſſi*, & *Ludovici Junioris* initium, in *Hiſpania* mortum eſſe, quò *S. Jacobum* veneraturus adierat, teſtis eſt (*i*) *Sugerius*, qui ætate illâ vixit; nec non *Robertus de Monte*, qui anno 1137. obiiſſe confirmat, in 6. feriâ Paraſceve, in æde *S. Jacobi*, ibique ante altare ſepultum. Ex quo *Theobaldus* Scriptor ejus Vitæ redarguitur, qui in annum 1156. mortem illius rejicit.

Guillelmus Pictavienſis.

Ludovico anno 1147. poſt Pentecoſten, ſacramento in ſacram militiam dicto, proficiſcitur in *Palæſtinam* cum (*k*) 30000. equitum, magnoque peditum

a Vide Ivon. Ep. 70. Aimoin. 5. c. 49. *b* Auctar. Gembl. VVeſtmonaſt. *c* Sigeb. *d* Anſelm. Gembl. Rob. de Monte. *e* Trith. *f* Anſelm Gembl. & Robert. *g* Suger. *h* Vita S. Bern. l. 2. c. 6 & Theobald. in Vita S. Guil. apud Sur. Feb 10. *i* Sugerius in Ludov. Juniore Robert. Auctar. Gembl. Suger. VVillelm. Tyr. l. 16. c. 18. Joan. Villan. 4. 34. *k* Auct. Gembl.

peditum numero. Sed *Græcorum* magis perfidiâ quàm *Saracenorum* vi tantus exercitus periit. Itaque poſt (*a*) annuam moram ibi factam reverſus in *Gallias* anno 1150. cum *Alienora* conjuge divortium fecit, & *Alphonſi* VII. qui ſe Imperatorem appellavit *Hiſpaniæ*, filiam duxit; quam *Mariam Tyrius* & *Sugerius* vocant, *Beatricem*. (*b*) Annales *Hiſpani* (*c*) *Alienora* ſequenti anno *Northmanniæ* Duci, eidemque *Andegavenſium* Comiti, nupſit *Henrico*, qui poſt *Stephanum* regnavit in *Anglia*, ejus nominis ſecundus, anno 1154. quo *Stephanum* obiiſſe 8. Calendas *Novembris*, & 14. *Januarii* Dominicâ die conſecratum *Henricum*, (*d*) *Anglorum* Annales referunt. (*e*) Semen id atrociſſimi belli fuit, quod de *Aquitaniæ* poſſeſſione *Francos* inter & *Anglos* ortum eſt anno 1156. (*f*) quod utcumque ſedatum eſt poſt annos ſex, *Margaretâ Ludovici* filiâ *Henrici* filio deſponsâ. (*g*) Hujus *Henrici* tempore *S. Thomas Cantuarienſis* Epiſcopus pro Eccleſiæ tuenda libertate primùm exſilium, deinde glorioſam mortem obiit anno 1171. à ſicariis in Eccleſia trucidatus. (*h*) Cujus parricidij qualemcumque ſuſpicionem *Henricus* Rex publicâ luit pœnitentiâ, magniſque viciſſim ab illo beneficiis affectus eſt.

Ludovicus Pariſiis anno moritur 1180. (*i*) *Septembri* 28. feriâ 5. regni anno 44. Eo regnante floruit *Petrus Lombardus Pariſienſis* Epiſcopus, *Magiſtri Sententiarum* vocabulo notior, & *Petrus Comeſtor*.

Philippus Ludovici filius, *Auguſtus* & *Adeodatus* vulgò nuncupatus, ſuperſtite adhuc patre Rex ſalutatus eſt (*k*) anno 1179. Calendis *Novembris*. Sequenti verò ſolus regnavit, ætatis annum auſpicatus 16. (*l*) Quippe natus eſt 9. Calendas *Septembris*, in octava Aſſumptionis, (*m*) feriâ 7. qui character anno congruit 1164. non 1165. ut eſt apud *Rigordum* & *Aimoini* *Aucta-*

A 1108. Chriſti ad 1223.

a VVilhelm. Tyr. l. 7. c. 8.
b VVeſtmonaſt. Matth. Paris.
c Ruderic. Par. 3. c. 31.
d Alph. à Carth. c. 77. Suger. VVeſtm. Matth. Paris. Aimoin. 5. c. 51. Rogerius de Hov. VVeſtm. Matth. Paris.
e Affligen. ad Sigeb.
f Auct. id.
g Quadrip. Hiſt. Roger. VVeſtm. Matth. Paris. Otho à S. Blaſ. Auct. Aquicinct.
h Iidem Ann. Angl.
i Rigord. in Vita Philippi

Philipp Auguſtus

k Rigord. *l* Rigord. *m* Aimoin. 5. c. 56.

A 1108. Chriſti ad 1223.

Auctarium. Qui in ipſo regni exordio, poſt patris obitum, *Judæos* per innocentum puerorum cædem *Chriſtianis* ſacris illudentes, & aliorum ſcelerum convictos, comprehendi primùm totâ *Gallia* juſſit (*a*) 16. Calendas *Martias*, die Sabbati, quæ nota eſt anni 1181. tum inſequente *Julio* menſe perpetuo multavit exſilio. Exinde poſtquam *Hieroſolymam* à *Saracenis* captam audiit, ſacramento dicto, in Orientem cum *Richardo Angliæ* Rege profectus eſt (*b*) anno 1190. (*c*) ac ſequente pervenit in *Palæſtinam*; ubi *Acconam* cum fœderatis Principibus 4. Nonas (*d*) *Junias* anno 1191. quem haud dubium facit Solis defectio, quæ ab *Rigordo*, *Rogerio*, & *Weſtmonaſterienſi* incidiſſe dicitur in diem Dominicum, 23. *Junii.* Verùm eâ belli ſocietate in ſimultatem ac diſcordiam versâ, *Philippus* eodem anno rediit in regnum. (*e*) *Richardus Cypro*, quam in poteſtatem redegerat, *Templariis*, & ſubinde *Guidoni Hieroſolymitano* quondam Regi venditâ, ac *Saracenorum* millibus quinque morte multatis, in reditu ab *Leopoldo Auſtriæ* Duce interceptus, (*f*) anno 1194. in *Angliam* revertitur, bellumque cum *Philippo* Rege quinque circiter annos gerit; (*g*) donec anno 1199. in caſtelli cujuſdam obſidione miſſo è balliſta ſpiculo ictus occubuit 8. Idus *Apriles*, feriâ 3. ait *Rogerius*, ſepultuſque eſt in Monaſterio *Fontis Ebraldi*; ubi & patris illius corpus jacebat. *Richardo* ſucceſſit *Joannes* ejus frater, *ſine terra* vulgò nominatus, qui cum *Philippo* bellum inſtauravit, atque *Angliæ Hiberniæ*que regna (*h*) *Romano* Pontifici ſubjecit anno 1213. quæ, indicto annuo tributo, beneficii loco deinceps haberet. (*i*) At *Philippus* anno duplici partâ victoriâ, cum & *Anglos Ludovicus* ejus filius in *Pictonibus*, & *Othonem* Imperatorem in *Flandria* viciſſet ipſe, utriuſque monumentum ad *Silvanectum* oppidum conſtituit Victoriæ Cœno-

Marginal notes: *a* Rigor. — *Judæi pulſi è Francia.* — *b* Roger. — *c* Rigor. Auct. Aquicinct. — *d* Rigord. Urſperg. Pius 2. in Aſia. — *e* Rigor. VVeſtm. — *f* Rigord. Roger. VVeſtm. Matth. Paris. Auct. Aquicinct. — *Anglia Romano Pontifici ſubjecta.* — *g* Roger. VVeſtm. Matth. Paris. — *h* Rigor.

Cœnobium. (a) Sub hæc *Ludovicus* in *Angliam* tranſmittens, pulſo *Joanne*, eam in deditionem accepit. Sed ſtatim atque inde digreſſus eſt ad *Henricum* III. *Joannis* filium tota defecit. Id anno 1214. accidit. (b) Exceſſit ex humanis *Philippus* anno 1223. pridie Idus *Julias*, anno regni poſt patris obitum exacto 43. minùs menſibus ferè 3.

A. 1108. Chriſti ad 1223.

a VVeſt. Marth. Paris.

b Rigord.

RATIONARII
TEMPORUM
PARTIS PRIMÆ
LIBER NONUS.

Annos continens à *Chriſti* 1200. ad ætatem noſtram

CAPUT I.

Quæ in Germania *&* Italia *contigere ab anno* 1200. *ad* 1250. *ſub* Philippo, Othone, Friderico *II. ac de diro ſub hoc Schiſmate: deque viris ſanctitate vel literis inſignibus.*

EXSTINCTO, (c) uti ſuprà meminimus, *Henrico* VI. *Friderici* filio, in ſucceſſore deligendo procerum ſciſſa concordia eſt; aliis imperii decus ad *Henrici* fratrem *Philippum*, aliis ad *Othonem Saxoniæ* Ducem trahentibus. *Philippo* favebat cognominis *Franciæ* Rex, *Othoni Innocentius* III. qui *Friderici* exſecrati olim Principis oderat ſtirpem Prior *Aquiſgrani Philippus* imperium auſpicatus eſt (d) anno 1198. Eòdem paulò pòſt *Otho* pervenit,

c Urſp. Vincent. Bellov. l. 26. c. 59. Suffrid. Fragm. Incert. Auct. Alberto præfixum. Blond. l. 6. Dec. 1.

Philippus Imperator.

d Suffr. Fragm. Incert. Auct.

A. 1200. Chriſti ad 1250.

venit, ac regni adeptus inſignia, bellum cum *Philippo* aliquanti temporis habuit, (*a*) donec inter ſe ita pacti ſunt, ut quamdiu ſuperſtes *Philippus* eſſet, titulo Regis abſtineret *Otho*, poſt illius obitum ritè eum uſurparet. Regnavit *Philippus* annos 10. ac *Chriſti* 1208. *Junii* 23. ab *Othone* quodam *Palatino* interficitur. Cujus uxor *Iſaacii Conſtantinopolitani* Imperatoris filia, auditâ viri nece, vitam & ipſa finiit.

Vacuam morte competitoris *Germanici* regni poſſeſſionem adiit *Otho*, ac *Philippi* ex pacto filiam duxit. (*b*) Quem anno 1209. *Romæ Innocentius* Imperatorem ritè pronunciavit. Sed eumdem contra datam fidem *Romana* jura violantem ab communione repulit anno 1210. Hic ille eſt *Otho*, qui cum *Richardo* avunculo *Angliæ* Rege contra *Philippum Francum* (*c*) ad *Bovinas* pugnans, acieq; victus, aufugit anno 1214. A quo proximus annus *Lateranenſe* Concilium dedit *Romæ* ab *Innocentio* III. celebratum ad quod ex omnibus orbis *Chriſtiani* provinciis adfuere (*d*) Epiſcopi 412. In eo *Tranſſubſtantiationis* cum vocabulo dogma firmatum, ac *Joachimi* Abbatis damnatus eſt liber, quem contra *Petrum Lombardum* ediderat,

Otho Imperator deſtitutus ab omnibus, ac dolore tabeſcens, obiit anno (*e*) 1216. etſi nonnulli ſequente, alii 1218. mortuum velint. Eodem anno 1216. (*f*) *Innocentius* è vita diſceſſit, 16. *Julii*: cui ſuffectus eſt *Honorius* III.

Fridericus II. *Henrici* VI. filius, *Friderici Ænobarbi* nepos, *Othone* exauctorato anno 1211. ut ait (*g*) *Vincentius*, tertio ab *Philippi* patrui morte, *Germanorum* ſuffragiis eligitur, cùm ſe hactenus *Siciliâ* & *Apuliâ*, materno regno, contineret. Imperator verò anno 1219. circa *S. Cæciliæ* feſtum diem *Romæ* dictus eſt ab

a Urſperg. Vincent. Tom. 4. l. 29. c. 10. Fragm. Incert. Auct. Suffrid. Antoninus Trithem. *b* Vinc. l. 29. c. 106. Urſperg. Rob. de Monte. Suffrid. Chr. Citic. Anton. Joän. Villan. 5. cap. 35. *c* Urſperg. Vinc. Tom. 4. l. 30. c. 53. Rigord. Anton. Part. 2. Tit. 9. c. 3. *d* Urſperg. Vinc. Tom. 4. l. 30 c. 64. Anton. Tit. 19. Tom. 3. c. 1. paragraph. 6. Chro. Incert. Chron. Colmar. Fragm. Incert. Trithem. in Hirſaurg. Chron. *f* Urſperg. Monacho. Pad. Chron. Colmar. Fragm. Incert. Auct. *Fridericus II.* *g* Vinc. tom. 4. l. 31. c. 1. Urſperg. Chron. Incert. Colm. Citiz. Trithem. Vide Ioan. in Hirſaurg. Villan. l. 6. c. 1.

ab *Honorio*. Sed fatali generi ſuo in *Romanum* Pontificem inſtinctus odio datam fidem fefellit. Ob id ſacris interdictus ab *Honorio* primùm, *Joanne Brenno Hieroſolymorum* Rege deprecante cum in eo in gratiam rediit, ſub (*a*) annum 1222. quo *Jolantam Brenni* filiam duxit, mortuâ *Aragonum* Regis filiâ (*b*) *Mariâ*, è qua *Henricum* & *Conradum* ſuſceperat. (*c*) Ex illo *Siciliæ* Regibus *Hieroſolymitani* regni titulus acceſſit. (*d*) Idem *Saracenos Siciliæ* montibus dejectos in *Apuliam* tranſtulit, ac *Nuceriæ* collocavit.

Sublato è vivis *Honorio* anno 1227. ſuffectus eſt *Gregorius* IX. (*e*) qui *Fridericum* ex pacto & jurejurando in *Palæſtinam* proficiſci cunctantem anathemate multavit. (*f*) Imperator anno ſequente in *Syriam* navigans, turpi cum *Sultano* pactione rem *Chriſtianam* prodidit, à quo *Hieroſolymam* precariò ac ſpecie tenus impetravit. Reverſus ab Oriente totam inteſtinis odiis & factionibus *Italiam* replevit, quæ tum in duas eſt diviſa partes; quarum uni, quæ Pontifici ſtudebat, *Guelforum* nomen inditum, *Gibellinorum* alteri, qui *Fridericum* ſequebantur. Ea nomina apud *Piſtorium* audita primùm ſub annum 1240. ut auctor eſt (*g*) *Blondus*; ut autem (*h*) *Nauclerus* affirmat, longè antea, *Conrado* III. regnante, in pugna quadam teſſeræ inſtar militaris aſſumpta; ſed ſub *Friderico* ardentioribus propagata ſtudiis, civilem peſtem ac perniciem latè per *Italiam* ſparſere. (*i*) *Gibellinæ* partis columen in *Tranſpadanis* erat *Ecelinus* ſtirpis *Teutonicæ* Tyrannus, qui 34. annis *Tridentum*, *Tarviſium*, *Patavium*, *Veronam*, *Brixiam*, aliaſque urbes oppreſſas tenuit; *Friderico* gratus imprimis, cui decem annos ſuperſtes fuit: quippe anno 1260. in conflictu ſagittâ ſaucius, & ab hoſte captus, interiit anno ætatis octogeſimo. (*k*) *Fridericus Henricum* filium in *Germania* rebellantem

A 1200. Chriſti ad 1250.

a Vinc. Tom. 4. l. 50. c. 125. Urſperg.

b Trithem. Chron.

c Monach. Pad. 1223.

d Monac. Pad. 1220.

e Trithem.

f Jid. Villan. 6. c. 37.

Guelfi, & Gibellini.

g Blond. Dec. 2. l. 7.

h Trithem. Naucl. Gen. 42. p. 933.

Vide Joan. Villan. 5. c. 37.

i Vide Monach. Pad l. 2.

Ecelinus Tyrannus.

k Blond.

redegit in poteſtatem, & in *Apuliam* relegavit anno 1235. ubi ſequente anno deceſſit. Cùm autem nihil de odio in *Romanam* ſedem ac pervicacia remitteret, eum *Innocentius* IV. qui *Gregorio* IX. ejuſque ſucceſſori *Cœleſtino* (*a*) anno 1241. functis, poſt biennii interregnum, ſubſtitutus eſt, à *Chriſtianorum* ſocietate ſubmovit in *Lugdunenſi* Concilio, quod generale habitum eſt anno 1245. eique abrogavit imperium. In eodem Concilio rubri pilei inſigne Cardinalibus datum proditur. Sub hæc novus adverſus *Fridericum* deſignatus Imperator *Henricus Haſſiæ* ac *Thuringiæ* Landgravius; biennio haud ampliùs præfuit; & anno 1247. mortuus eſt; cui (*b*) *Guillelmus Hollandiæ* Comes proximo ab hoc anno Septemviralibus Comitiis ſuffectus eſt, *Friderico* in *Ciſalpinos* tumultus intento. Siquidem *Longobardicum* ab eo nomen omne defecerat, contra quos bellum adortus *Parmam* obſedit anno 1247. Sed *Parmenſium* ſubitâ eruptione disjectus fugatuſque, vix in *Cremonenſem* agrum evaſit anno 1248. (*c*) Biennio pòſt, anno videlicet 1250. Indict. 8. *Octobris* 18. vitâ exceſſit in *Apulia*, anno imperii 32. ætatis 57. (*d*) Fama eſt à *Manfredo*, quem ex concubina genuerat, compreſſo in ſtratis ore præfocatum fuiſſe.

(*e*) *Friderico* imperante religioſi Ordines inſtituti duo, auctoribus SS. *Dominico* & *Franciſco*, quorum initia variis annis attribuuntur. Obiit prior (*f*) anno 1221. *Franciſcus* verò (*g*) anno 1226. Præter quos illuſtres fuere *S. Antonius Patavinus* è *Minimorum* familia; *Alexander Alenſis*, è *Dominicanis*; *Albertus Magnus*; *Vincentius Beluacenſis*. Item *Guillelmus Pariſienſis*, aliique, quorum *Vincentius* & *Antoninus* meminere. Fœminæ quoque pietate celebres exſtitere, *Elizabetha* Landgravii *Thuringiæ* uxor, & (*h*) *Maria Oegniacenſis*, cujus Vitam *Jacobus Vitriacenſis* edidit.

CAP.

A 1200. Christi ad 1250.

a Fragm. Incert. Blond. & Æneas Sil. l. 7. Dec. 2.

b Vinc. l. 31. c. 1. Antôn. Tyr. 19. c. 45. Monach. Pad. Blond l. 7. Dec. 2. Joan. Vil. 6. c. 25.

c Suffr. Monach. Pad. Villan. 5. c. 42.

d Trith.

e Blond. Dec. 2. l. 7 Anton. Tit. 19. c. 9. paragraph 4.

SS. Dominicus, & Franciſcus.

f Joan. Vill 5. c. 23. & 24.

g Vinc. l. 30. c 124. Suffrid. Colm. Chron.

h Trith. Vinc. l. 30. & Anton.

A. 1251. Christi ad 1300.

CAPUT II.

De rebus Germaniæ *&* Italiæ *ab anno* 1251. *ad* 1300. *circiter*; *tum de* Conrado, Manfredo, Conradino, *atque accitis in* Siciliam Francis *& eorumdem clade* Sicula, *ac de* Hiſpanis Siciliam *occupantibus.*

IN *Romani* imperii ſpem Rex ab *Germanis* creatus *Guillelmus Batavus*, *Friderico* ſublato ſexto anno, qui fuit (*a*) *Chriſti* 1256. periit, *Friſiorum* inſidiis exceptus.

Poſt hunc diſtractis *Germanorum* Principum ſtudiis (*b*) anno 1257. alii *Richardum Cornubiæ* Principem, Regis *Angliæ* fratrem, *Romanorum* Regem renuntiant; *Alphonſum* alii *Caſtellæ* Regem, Aſtronomiæ ſcientiâ celebrem. (*c*) Hic, ſolo contentus imperii titulo, pedem ex *Hiſpania* non movit. *Richardus Francofurtum* advolans, ibique ritè regnum auſpicatus, cùm effuſis ſumptibus opes omnes exhauſiſſet, in contemptum venit eorum, à quibus erat accitus. Itaque in *Angliam* è veſtigio rediens, vacuum *Germaniæ* reliquit imperium; diuque interregnum fuit, (*d*) donec *Gregorii* X. Pontificis mandato indictis Comitiis (*e*) *Rodulphus* ex *Alſatiæ* Comite anno 1273. deligitur; quem ab juſtitia, pietate, bellicâque virtute multùm (*f*) Hiſtoriæ prædicant. Hic *Ottocarum* Regem *Boëmiæ* rebellantem prælio vicit, & occîdit, anno 1278. (*g*) annoque regni 19. mortuus (*h*) eſt, *Chriſti* 1291.

(*i*) Proximo ab hoc anno *Romanorum* Rex ſalutatur *Adolphus Naſſovius* Comes; (*k*) qui propter crudelitatem & rapacitatem in ordinem redactus eſt, eique ſubrogatus *Albertus Rodulphi* filius, *Auſtriæ* Dux, contra quem *Adolphus* commiſsâ acie ad *Wormatiam* occîdit (*l*) anno *Chriſti* 1298.

a Colm. Chron. Suffrid.
b Trith. in Hir. Chron. Joan. Villan. 6. c. 75.
c Trith.
d Trith.
e Suffrid. Colmar. Chron.
f Suffrid. Trithem
g Suffrid. Colmar. Chron.
h Villan. 7. c. 145. Suffrid. Trith.
i Anton. Naucl. Villan. 7. c. 152.
k Suffr.
l Suffrid. Albertus Argent.

Interim

Interim per *Italiam* civilibus armis infeſta erant omnia. *Conradus Friderici* I. filius ad occupandum *Apuliæ* ac *Siciliæ* regnum venit è *Germania* (*a*) anno 1251. domitiſque *Neapolitanis*, & eorum disjectis mœnibus, utrâque potitus *Siciliâ*, à *Manfredo* fratre *Friderici* ſpurio, veneno necatus eſt (*b*) anno 1254. relicto filio (*c*) *Conrado*, quem *Conradinum Itali* nominarunt.

(*d*) *Manfredus* interim, quaſi pro pupillo regnum adminiſtrans, adverſus *Romanos* Pontifices, *Saracenorum*, qui *Nuceriam* obtinebant, auxilio bellum gerit.

Urbanus IV. qui apud *Trecaſſes* in *Galliis* oriundus anno 1261. *Alexandro* IV. ſuffectus erat; is, cujus edicto anniverſarius Dominici corporis inſtitutus eſt dies, *Carolum Andegavorum* Comitem *S. Ludovici* germanum *Siciliæ* Regem dixit

Quam ad profectionem dum ſe ille comparat, *Urbanus* obiit, eique ſucceſſit *Clemens* IV. de cujus voluntate *Carolus Romanæ* Senator urbis, & Rex utriuſque *Siciliæ* factus, cum pacto annuæ penſitationis aureorum duodequinquaginta millium, *Manfredum* (*e*) anno 1266. ſuperavit & occîdit; ac biennio poſtea *Conradinum* cum exercitu in *Italiam* à *Gibellinis* excitum ad *Fucinum* lacum devicit, & in poteſtatem redactum capite multavit anno 1268. cujus morte, *Friderici*, ac *Suevicæ* familiæ ſtirps prorſus exſtinguitur.

Anno 1274. *Gregorius* X. qui, *Clemente* mortuo anno 1270. ſequente eſt electus, (*f*) Indict. 14. generalem *Lugduni* Synodum celebravit, in qua de *Romani* Pontificis creatione nonnulla conſtituit, *Græcoſ*que ad *Romanæ* concordiam Eccleſiæ recepit. (*g*) Convenerunt ad hoc Concilium Epiſcopi 500. (*h*) *Petrus Ara-*

Margin notes:

a Blond. Dec. 2. l. 8 Anton. Tit. 20. c. 1. Naucl. Villan. 6. c. 44.

b Colm. Chron.

c Trithem.

d Blond. Anton. Naucl. Nangis in Vita S. Lud. Joan. Villan. 6. c. 47. & 90. & l. 7.

Carolus Andegavenſis Siciliæ Rex.

e Suffrid. Blondus. Dec. 2. l. 8. Anton. Trithem. Naucl. Nangis Pand. Villan. 7. c. 9. & ſeq.

Conradini mors.

f Trithem. Blond. Dec. 2. l. 8. Nang.

in Philippo. Joan. Villan. 7. c. 44. *g* Nangis in Vita Philippi. *h* Blond. Fazel. l. 8 Par. 2. Anton. Tit. 20. c. 4. Nang. in Vita Philippi. Pand. Collenut. Joan. Villan. 7. c. 37. & ſeq.

ragonum Rex, *Manfredi* gener, cujus filiam *Conſtantiam* in matrimonium habebat, hortatu *Joannis Prochytæ* olim domini, nec non *Michaëlis Palæologi Græcorum* Imperatoris, qui ſibi ab *Carolo* metuebat, ad invadendam *Siciliam*, tanquam dotalem, animum adjecit. Itaque ambobus inſtigantibus, per totam *Siciliam* occultâ conſpiratione factâ, eodem die, qui Reſurrectioni Dominicæ ſacratus erat, ſigno, quod convenerat, ad veſpertinam ſynaxim; ut moris eſt, edito, armati *Siculi* nec opinatò *Francos* opprimunt, ac ſine ullo ætatis ſexuſve diſcrimine crudeliter mactant; adeò ut prægnantium uteros excutiendis fœtibus ferro ſcrutati ſint. Inde *Siculæ veſperæ* in proverbium ceſſere. Id anno (*a*) 1282. *Martii* 30. contigit. His auſpiciis *Panormi Petrus Siciliæ* regnum adiit, tenuitque, diris licèt ab *Romano* Pontifice devotus, quod *Carolus* incaſſum armis repetere aggreſſus, cladem inſuper accepit, *Carolo Claudo* ejus filio navali pugnâ ſuperato captoque (*b*) anno 1284. Huic præter ſpem, quòd affinis ſui *Conradini* necem ulturus putabatur, pepercit *Petrus*, (*c*) qui anno 1285. quo *Siciliæ* Rex *Carolus Januarii* 7. diem clauſit, ut in *Philippi Vita* ſcribit *Nangiſius* cùm datum in prædam ex ferali ſententia patrium regnum defenderet, contra *Philippum Franciæ* Regem dimicans occubuit, dictis ex teſtamento hæredibus filiis, *Friderico Aragoniæ*, *Jacobo Siciliæ*. Qui, *Conſtantiæ* matris rogatu, *Carolum* certis conditionibus (*d*) anno 1288. dimiſit: inter quas hæc erat, uti *Aragonum* Regi cum *Romani* Pontificis gratia *Siculi* regni jus impetraret: quod eſſe ratum vetuit *Nicolaus* IV. ex quo bellum de integro ambos inter exarſit. (*e*) Quod, ſequeſtre *Bonifacio* VIII. qui S. *Cœleſtino* III. ſponte ſe abdicanti ſucceſſerat, anno 1299. pacatum eſt cùm *Jacobus Siciliâ* ceſſiſſet. Verùm *Siculi*,

(*a*) Fri-

A 1251. Chriſti ad 1300.

Veſpera Sicula.

a Blond. Dec. 2. l. 8.

b Colin. Chron. Villan. 7. c. 92. & ſeq.

c Blond. l. 8. Dec. 2.

d Naucl.

e Fazel. Dec 2. l. 9. Naucl. Villan. 8. c. 13.

A. 1251. Chriſti ad 1300. (a) *Friderico Jacobi* fratre ad regnum evecto; *Carolo* ac Pontifici reſtiterunt.

a Naucl. Per eadem tempora inteſtinis motibus reliqua omnis ardebat *Italia*; *Venetis* præſertim ac *Genuenſibus* potentiſſimis civitatibus mutuam in perniciem totâ atrocitate bacchantibus: quarum diſſenſio parvis ex initiis apud *Ptolemaïdem Syriæ* oppidum exorta ſub annum (b) 1260. mutuas utriſque calamitates attulit.

b Blond. Dec. 2. l. 8.

Eâ tempeſtate ornabant Eccleſiam omni ſanctitatis ac literarum gloriâ SS. *Bonaventura* & *Thomas Aquinas* (c) qui ambo anno 1274. in cœlum recepti ſunt. *Thomæ* item Præceptor *Albertus M.* (d) qui anno 1280. obiit, anno ætatis 87. (e) *Petrus* quoque *Martyr* anno 1252. ab Hæreticis obtruncatus eſt. Obiit & S. *Clara* B. *Franciſci* popularis (f) anno 1252. Et ex eodem Ordine S. *Ludovicus Toloſanus* Epiſcopus, *Caroli* II. *Siciliæ* & *Apuliæ* Regis filius. (g) Vixit & *Nicolaus Lyranus* hoc tempore, Doctor *Pariſienſis* ex Minimorum Ordine.

c Naucl. d Trith. in Chr. Hirſaurg. e Anton. Colmar. f Anton. g Naucl.

(h) *Raimundus Lullus Majoricenſis* circa annum 1290. in ea inſula floruit ambiguâ famâ. S. *Ivo* in *Aremoricis*, & S. *Rocus* in *Narbonenſi* provincia ſanctitate præſtiterunt.

h Bern. de Lutzemb.

CAPUT III.

De Latinis Conſtantinopoli *imperantibus*, *ac rebus in Oriente geſtis ab anno* 1205. *ad* 1300. *Ubi de recuperata à* Græcis Conſtantinopoli, Tartarorum *excurſione*, *ac terra ſancta* Chriſtianis *penitus erepta.*

Balduinus Imperator. Conſtantinopolitanus.

CONſtantinopolim *Latini* annos octo & quinquaginta tenuerunt. Primus in ea regnavit, ut dictum eſt, *Balduinus*, qui cum expeditionis ſociis imperium partitus eſt; *Venetis* præſertim, ac *Genuenſibus*. Quorum illi *Ægæi* maris inſulas, *Cretam*, & *Eubœam*, aliaque ceperunt, ait (i) *Blondus*: at *Genuenſes*

i Blond. Dec. 2. l. 6.

Cretam occupaſſe *Nicetas* prodidit. (*a*) *Bonifacius Montisferrati* Marchio novum *Theſſalonicæ* regnum inſtituit. A. 1205. Chriſti ad 1,00.

(*b*) *Balduinus* anno vertente à *Bulgaris* victus captuſque anno 1205. Indict 8. *Aprilis* 15. ac menſes ſedecim in vinculis habitus, per ſummos cruciatus ab *Joanne Bulgarorum* Rege perimitur. At tum demùm *Henricus Balduini* frater ad imperium evehitur anno 1206. Quam *Latinorum* moderationem, haud præproperè ſibi regnum uſurpantium ante legitimi Principis obitum, *Nicetas* prædicat, popularium ſuorum ambitionem immanitatemque deteſtans, qui per Imperatorum cædes ad tyrannidem graſſari ſolebant. *Henricus* 10. circiter imperavit annos. Moritur enim (*c*) anno 1. *Honorii* tertii, *Chriſti* 1216. cui ſucceſſit *Petrus Antiſſiodorenſis*, qui *Jolantam Henrici* ſororem, ut (*d*) *Nicephorus* auctor eſt, vel, ut alii, filiam duxerat. (*e*) Hic ab *Honorio* III. *Romæ* coronatus, dum in *Thraciam* proficiſcitur, à *Theodoro Dyrrachii* Principe perfidioſè captus, & à *Theodoro Laſcari* trucidatus eſt.

Robertus Petri filius poſt hunc imperavit. Inde *Balduinus Roberti* frater. Qui (*f*) anno 1261. recuperatâ ab *Græcis Conſtantinopoli*, in Occidentem reverſus, ad *Carolum Siciliæ* Regem adiit, ejuſque filiam filio ſuo deſpondit, *Conſtantinopoli* promiſsâ, ſi illius ope recuperare poſſet. Itaque *Latini Conſtantinopoli* potiti ſunt annis 58.

Latinis Conſtantinopolim obtinentibus, (*g*) *Theodorus Laſcaris* à *Græcis* Imperator creatus, *Nicææ* in *Bithynia* ſedem habebat; homo bellicis rebus inclytus, qui *Turcas* ab *Alexio* ſocero contra ſe concitatos magnâ ſtrage delevit, eorumque *Sultanum* ſuapte manu peremit. Moriens (*h*) anno imperii 18. *Chriſti* 1222. ſucceſſorem deſignavit generum *Joannem Ducam*; à quo pleraque de *Latinis* recepta. (*i*) Imperavit

a Nicep. Greg. l. 1.
b Nicet.
Henricus Imperator.
c Anton. Tit. 19. c. 3.
Petrus Imperator.
d Nicep. Greg. p. 11. & 40.
e Anton. T. 19. c. 3.
Robertus Imperator.
f Nangis in Vita S. Lud. p. 448. Niceph. p. 58. Naucl.
g Nicet. Niceph. Greg. p. 7.
Theodorus Laſcaris.
h Nicep. p. 11.
i Nicep. in fine lib. 2.

A 1205. Chriſti ad 1300.

vit annos 33. & mortuus eſt anno *Chriſti* 1255.

Theodorus Laſcaris Joannis filius patrem excepit (*a*) annos natus 33. qui quarto anno imperii, *Chriſti* 1259. moritur. Siquidem ætatis (*b*) anno 36. obiit, ſex annorum filiolo relicto *Joanne*. Verùm.

(*c*) *Michaël Palæologus Comnenus*, maternum ab *Alexio Comneno* trahens genus, & *Andronici Palæologi* filius, excæcato poſt annos 4. pupillo (*d*) decimum annum agente, imperium uſurpat. Cujus artibus *Conſtantinopolis* per *Alexium Cæſarem* cum 800. haud ampliùs militibus proditione capitur. Subinde tamen imminentem *Conſtantinopoli Carolum* Regem *Siciliæ* veritus, ad *Romanæ* concordiam Eccleſiæ reſpexit; ac legatos in *Africam* uſque miſit ad S. *Ludovicum* anno illo, quo mortuus eſt, 1270. ut ſcribit (*e*) *Pachymeres*. Anno verò 1274. (*f*) *Lugdunenſe* Concilium cùm eò legatos ſuos deſtinaſſet, & conditum in eo decretum fidei ratum habuit. (*g*) Idemque *Siculam* in *Francos* conſpirationem anno 1282. opibus & auctoritate ſuâ promovit. (*h*) Obiit anno *Græcorum* 6791. *Chriſti* 1283. &, quod in *Latinos* propenſior fuiſſet, ſeque cum *Romano* Pontifice conjunxiſſet, (*i*) ab *Andronico* filio ne plebejo quidem ritu ſepultus, haud procul caſtris, in quibus tunc erat, humo eſt obrutus, cùm imperaſſet annos poſt *Joannis* pupilli abdicationem circiter 23.

(*k*) *Andronicus Michaëlis* filius, mortuo *Michaële* filio, ejus filium *Andronicum* deſignavit hæredem imperii. Qui adverſus avum rebellans ſæpiùs, tandem extremâ ſenectute confectum abdicare coëgit captâ *Conſtantinopoli*. Ita privatus exceſſit (*l*) anno *Græcorum* 6840. *Chriſti* 1332.

Hoc ſeculo *Tartarorum* gens hactenus *Indi* Regibus ſubjecta, eorum excuſſo jugo, privatoſque

a Niceph. initio l. 3.
b Niceph l. p. 29.
c Niceph. l. 4. Joan. Villan. 6. c. 72.
d Niceph. p. 43.
Michaël Palæologus Conſtantinopolim recuperat.
e Pachym. in Fragm. à nobis editis p. 300.
f Vide Niceph. Greg. l. 5.
g Anton. Tit. 20. c. 4. paragraph. 1.
h Niceph. p. 72.
i Niceph. 6.
k Niceph. Greg.
Andronicus Imperator.
l Niceph. l. 10. p. 215.
Tartarorum excurſio.

A 1200. Christi ad 1300.

que conſtituto imperio (*a*) ſub annum 1202. latè per orbem diffuſa, vaſtitatem circumtulit. Horum pars, *Georgianâ*, *Armeniâ*, aliiſque direptis provinciis, *Tranſſylvaniam* & *Poloniam*, populabunda percurrit (*b*) circa annum 1241. (*c*) *Bathone* duce; quo amiſſo, fame compulſi poſt triennium ſeſe receperunt. (*d*) Pars altera *Coraſmios Parthici* generis ſedibus ſuis pepulit: qui ab *Ægypti Sultano* pretio conducti, *Francis* in *Palæſtina* fuſis, Dominicum ſepulchrum everterunt ſub (*e*) annum 1244. Hos inſecuti *Tartari Perſidem* invadunt, (*f*) ac *Turcas*, eorumque *Sultanum Iconii* regnantem, in fugam conjiciunt. (*g*) Sequente anno *Turcæ* pactione tributi pacem ab illis redimunt. His de cauſſis *Innocentius* IV. *Dominicanæ* familiæ Monachos aliquot ad *Tartaros* miſit. Cujus profectionis hiſtoriam (*h*) *Vincentius* exponit.

In *Palæſtinam* quoque *Christianæ* quædam expeditiones factæ ſunt, (*i*) quarum una celeberrima fuit anno 1218. quando *Leopoldus Auſtriæ* Dux, & *Andreas Hungariæ* Rex, cum *Joanne Brenno Hieroſolymitano Damiatam* obſeſſam poſt menſes 18. expugnarunt. Sed dum ſucceſſu hoc elati Barbaros perſequuntur, immiſſo in eorum caſtra *Nilo*, pacis conditiones ab illis accipere, ac quæ ceperant reddere ſunt coacti anno 1221. (*k*) At biennio antea *Conradinus Saphadini* filius *Heroſolymam* funditùs diruit, præter templum Domini, & turrim *Davidis*. Poſtea *Innocentius* IV. in *Lateranenſi* Concilio anno 1245. *Chriſtianis* Principibus ſacræ militiæ ſignum edidit: quo *S. Ludovicus* excitatus cum valida manu trans mare navigavit (*l*) anno 1248. Tota belli moles in *Ægypti* urbem *Damiatam* incubuit, quæ anno 1249. in *Francorum* poteſtatem venit. Sed in eorum caſtra peſtilenti è circumjectis paludibus afflatâ lue, deditionem facere, paciſ-

a Monach. Pad.
b Naucl. Vol. 2. Gen. 42.
c Vincent. l. 29. c. 88.
d Vincent. ibid. & c. 89. & l. 31. c. 1.
e Vincent. 30. c. 28. Nang. in Vita S. Ludov.
f Vincent. l. 30. Joan Villan. 6. c. 61.
g Monac. Pad. Vincent. l. 30. c. 54. & ſeq. Blond. Dec. 2. l. 7. Trithem. in Chron. Hirſaug. Oliv. Schol. Joan. Till. 5. 39.
h Vincent. 30. c. 86.
i Expeditio S. Ludovici. *i* Nang. Vincent. l. 31. c. 89. Jōan. Suffrid. Monach. Pad. Sanut. l. 3. part. 12. Naucl. Joan. Villan. 6. c. 37.

A 1200. Chriſti ad 1300.

que leges accipere coacti ſunt, ut *Damiatâ* redditâ tutò inde liceret egredi. (*a*) Poſtremò anno 1291. *Ptolemaïs*, *Tyrus*, & quicquid in *Syria Chriſtiani* nominis reſiduum erat, ſub *Turcarum* ditionem venit: exeoque ſacras expeditiones in Orientem *Chriſtiani* deſiere facere.

a Sanut. l. 3. part. 12. c. 21. & 22. Blond. Dec. 2. l. 8. & 9. Naucl.

CAPUT IV.

De rebus Francicis *ab anno circiter* 1200. *ad* 1300. *ſub* Philippo, Ludovico *VIII.* Ludovico *IX.* Philippo Audace, *ac* Philippo Pulchro.

b Hiſt. Albig. Vincent. l. 29. & 30. Anton. Tit. 19. c. 3.

Albigenſe bellum.

(*b*) REgnante in *Galliis Philippo* pium bellum in *Tectoſagis*, ac *Narbonenſi*, quam *Occitaniam* vocant, provincia motum eſt adverſus *Albigenſes* Hæreticos, *Manichææ* ſectæ colluviem: quorum partes *Raimundus Toloſanus* Comes, & *Aragonum* Rex impigrè tutabatur. Contra quos *Innocentii* III. hortatu *Catholici* Principes coorti ſunt; duce ab omnibus conſtituto *Simone Monteſortio*, viro peræquè religioſo ac ſtrenuo. Qui illorum ſæpè debellatis copiis, in *Toloſana* obſidione glorioſam mortem oppetiit (*c*) anno 1218. Idem bellum ab *Ludovico* VIII. *Sancti* patre, anno 1226. inſtauratum, ab ejus filio 1229. terminatum eſt. Quo *Raimundus* Comes, ejurata *Lutetiæ Pariſiorum* hæreſi, filiam ſuam *Alphonſo S. Ludovici* fratri cum *Toloſani* Comitatus dote collocavit.

c Vincent. 30. c. 35. Anton.

(*d*) Eâdem tempeſtate ſacrum alterum in *Hiſpaniis* bellum contra *Saracenos Alphonſo Caſtellæ* Rege ſecundum fuit. *Miramolinus Tuniſii* Rex totam vincendo pervagatus *Hiſpaniam*, *Arelatum* & *Avenionem* uſque perruperat. Sed anno 1212. Regum quatuor, *Caſtellæ*, *Aragoniæ*, *Luſitaniæ*, & *Navarræ*, oppoſitis ad *Toloſam Hiſpaniæ* oppidum copiis tantâ ſtrage profligati ſunt *Arabes*, ut ducenta millia cecidiſſe dicantur: è *Chriſtianis* viginti quinque haud amplius occubuerunt. Ea pugna facta eſt *Julii* 16. fe-

d Roder. Sant. part. 3. c. 35. Franc. Tarafa Marian. l. 11. c. 23. & ſeq. Blond. Dec. 2. l. 6.

16. feriâ 2. ut *Mariana* ſcribit. Secundùm quam *Saracenorum* in *Hiſpania* res inclinare cœperunt: adeo ut paulatim amiſſis cæteris provinciis, nihil eis præter *Granatenſe* regnum reliquum fuerit. A 1200. Chriſti ad 1300.

(*a*) In *Galliis Ludovicus* VIII. *Philippo* patre mortuo regnavit anno 1223. qui ſequente anno, *Rupellâ*, aliiſque cis *Garumnam* expugnatis oppidis, citeriore omni *Aquitaniâ Anglos* expulit (*b*) anno 1224. Biennio pòſt *Chriſti* 1226. ex *Albigenſi* expeditione rediens, in *Arvernis* apud *Montempenſerium* anno regni 4. ex morbo periit, *Novembris* 8. quæ tum in Dominicam incidit. *Ludovicus VIII.* a Geſta Ludov. 8. Vincent. l. 30. b Geſta Ludov. 8.

(*c*) Eodem anno, primâ Adventus Dominicâ apud *Remos* conſecratus eſt *Ludovicus* IX. octavi filius, *Francici* decus nominis, ætatis anno 12. etſi *Vincentius* 14. tribuat; qui inter Sanctos ob innocenter actæ vitæ meritum à *Bonifacio* VIII. eſt adſcriptus. Hic initio principatus *Theobaldum Campaniæ*, & *Hugonem Marchiæ* Comites, alioſque contra novum Regem conjuratos Principes armis ab obſequium compulit. Pace dehinc ubique partâ, gravi ex morbo recreatus (*d*) anno 1244. crucis inſigne cepit, atque in *Ægyptum* eo, quem ſuprà demonſtravi, exitu bellum invexit. Quo perfunctus, quinque in *Palæſtina* per omnia *Chriſtianæ* pietatis officia exegit annos, *Blancâ* interim matre procurante regnum, *Alphonſi Caſtellæ* Regis, & *Eleonoræ Henrici* II. *Angliæ* Regis, filiâ. c Nangis. Vincent. 30. c. 129. S. *Ludovicus IX.* d Nangis. Vincent. Joinvill.

Poſt cujus obitum eò reverſus, omnes regiæ pariter & *Chriſtianæ* virtutis numeros implevit. (*e*) Sed vehementioribus in dies propagandæ Religionis accenſus ſtimulis, quaſi prior ex voto ſucceſſiſſet, novam contra *Saracenos* in *Africam* expeditionem obiit anno 1269. ac ſequente, caſtris ad *Tunetum* poſitis, vulgatâ per exercitum lue contactus ſanctiſſimam efflavit e Iid. & Joan. Villan. l. 7. c. 36.

A. 1200. Chriſti ad 1300. animam 8. Calendas *Septembris*, anno ætatis 56. regni 44. *Chriſti* 1270.

a Nang. Villan. c. 39. (*a*) Eodem, quo mortuus eſt *Ludovicus*, die *Carolus Siciliæ* Rex ejus frater cum valida claſſe ad *Africæ* littus appulit. Cujus auxilio *Franci* animis erecti Barbaros ita contuderunt, ut ad pacem poſtulandam vel iniquis conditionibus adigerent.

Philippus Audax. *b* Nang. in Vita Philippi. (*b*) *Philippus Ludovici* filius, *Audax* dictus, anno 1270. *Francorum* Rex appellatus in *Africa*, ſequente anno, ipſo die Aſſumptioni Virginis ſacro, apud *Remos* de more coronatus eſt. Ejus patruus *Alphonſus Pictavorum* ac *Toloſatium* Comes, ex *Africa* rediens moritur in *Tuſcia*; cujus vacuam ſucceſſoribus hæreditatem *Philippus* adiit. *Vaſcones*, qui *Navarræi* vocantur, expugnatâ *Pompejopoli* ad obſequium reduxit (*c*) anno 1276. (*d*) *Petro* verò *Tarraconenſium* Rege, à quo *Siciliam* occupatam antea docuimus, ab *Romano* Pontifice ſacrorum uſu prohibito, ejuſque regno in *Carolum Valeſium Philippi* filium translato, ut in ejus poſſeſſionem illum mitteret *Philippus*, totis viribus *Tarraconenſem* oppugnavit anno 1284. ac *Gerundâ* potitus eſt: cujus in obſidione *Petrus* lethali accepto vulnere deceſſit; (*e*) graſſante peſtilentiâ, dum ſe inde *Franci* recipiunt, *Rogerius Tarraconenſis* claſſis præfectus nec opinantes aggreditur. Qui igne oppido ſimul ac navibus ſuis injecto, per *Pyrenæi* anguſtias ferro ſibi iter aperiunt. *Philippus* ingraveſcente morbo *Perpiniani* diem obiit *Octobri* menſe anno 1285. (*f*) qui trium morte Regum inſignis ad memoriam fuit *Caroli Siculi*, *Petri Tarraconenſis*, & *Philippi Franci*. Regnavit *Philippus* annos ampliùs 15. (*g*) Filios ſuperſtites habuit ex *Iſabella Tarraconenſi Philippum Pulchrum*, & *Carolum Valeſium*. Ex *Maria Brabantina Ludovicum Ebroicenſem*.

c Nang. *d* Id. & Ioan. Villan. l. 7. c. 103. & ſeq. *e* Villan. 7. c. 1. 4. Gaguin. Æmil. *f* Paul. Æmil. *g* Gaguin. Æmil. Fil. *Philippus Pulcher.* *h* Annal. Franc. Gaguin. Æmil.

(*h*) *Philippus pulcher* regnum adiit anno 1285. ſed

ſed anno 1286. octavo Eid. *Januarias* conſe- A° 1200.
cratus, 29. regnavit annos, quibus aſſidua Chriſti
ferè cum *Anglis*, & eorum fœderatis *Flan-* ad 1300.
dris, bella ſuſcèpit. *Eduardus* II. *Angliæ*
Rex, *Northmanniam* & *Aquitaniam* invadens,
magnâ clade repreſſus eſt duce *Carolo Valeſio*,
anno 1293. per eumque *Aquitania* recepta.

Guido, *Flandrenſis* Comes, *Eduardi* partes *a* Ioan.
ſecutus, cum eo victus eſt ad *Furnas* anno Villan.
1295. Pòſt, anno 1299. *Flandri* ab eodem 8 c. 35.
Valeſio perdomiti, rurſus ab Rege deficiunt.
(*a*) Cujus exercitus ad *Curtracum* cum ſedi- *b* Joan.
tioſis infeliciter pugnavit anno 1302. Sed Villan.
biennio poſtea ad *Audomurapolim* eorum profli- 8. c 62.
gatis copiis, res ad compoſitionem eſt deducta. Blond.
Dec. 2.
(*b*) Cum *Bonifacio* quoque Pontifice ejus l. 9.
nominis VIII. *Philippo* negotium fuit; qui *c* Chron.
ſacram militiam detrectantem *Franciæ* Regem Colmar.
anathemate perculit anno (*c*) 1302. Quem Conrad.
Sarra Columnenſis cum *Nogareto* Equite *Fran-* Vecer. in
co in *Italiam* profectus, improvisò compre- Henr. 7.
henſum *Anagniæ*, *Romam* perduxit; ubi ex Plat.
mœrore animi *Octobris* 11. vitam finiit anno vill.
1303. Huic ſublectus *Benedictus Philippum* com- *d* Joan.
munioni reſtituit. *Benedicto Clemens* V. ex Ar- vill. 8.
chiepiſcopo *Burdegalenſi* ſubrogatus eſt anno c. 80.
(*d*) 1305. qui Pontificiam ſedem *Avenionem* Bern.
tranſtulit, ubi annis hæſit ampliùs 70. (*e*) Hujus Guid.
decreto damnati *Templarii*, deque iis ab *Phi-* Plat.
lippo Rege ſumptum ſupplicium anno 1307. & *e* Albert.
eorum fortunæ partim *Hoſpitalarii*, *s* ut vocant, Argent.
adjudicatæ; partim in fiſcum relatæ. Exceſſit Plat.
è vita *Philippus*, ut (*f*) quibuſdam placet, anno Vill. 8.
1313. (*g*) alii ſequenti malunt *Novembris* 29. c. 92.
quod & pluribus probatur. Ex quo liquet, eum *Templarii.*
tricesimo regni anno ineunte mortem obiiſſe. *f* Gag.
Æmil.

Rege S. *Ludovico* (*h*) *Robertus Sorbona* The- *g* Joan.
ologus Collegium Theologorum inſtituit, quod Vill. 9.
hactenus illius nomen retinet, (*i*) circa an- c. 65.
num 1243. T. II.
h Joinvil.
i Geneb.

A 1300. Chriſti ad 1400.

CAPUT V.

De Imperii Occidentalis rebus in Germania *&* Italia.

Ab anno *Chriſti* 1300. ad 1400.

(*a*) ALbertus *Auſtriacus*, *Romanorum* Rex, *Rudolphi* Imperatoris filius, ab *Joanne* fratris filio anno 1308. Calendis *Majis* nefariè trucidatur; anno regni 10. eique *Henricus Lutzenburgenſis* Dux (*b*) Calendis *Novembris* ſublegitur. Qui in *Italiam* profectus contra *Gibellinam* factionem bellum fortiter gerit: ac plurimis, quà vi, quà deditione, potitus oppidis, *Romæ* (*c*) anno 1312. coronatur. *Neapolitanum* regnum per id tempus obtinebat *Robertus* ex anno 1309. quo *Carolus* II. cognomento *Claudus*, ejus pater, obierat. Hunc *Henricus* armis perſequens, Imperatoriâ auctoritate proſcriptum *Italiâ* ſtatuerat pellere. (*d*) Sed in eo conatu, anno 1313. in agro *Senenſi*, non ſine veneni à *Dominicano* Monacho dati ſuſpicione, eſt exſtinctus.

Poſt menſium 14. interregnum, diviſis bifariam Principibus, plures *Ludovicum Bavariæ* Ducem, *Fridericum* alii *Auſtriacum* Imperatorem deſignant. *Ludovicus* injuſſu *Romani* Pontificis, qui tum *Avenione* ſedem habebat, (*e*) (erat is *Joannes* XXII. qui poſt *Clementis* V. obitum, biennio interjecto, Pontificatum inierat anno 1316. ſeptimo Idus *Auguſti*, Sabbato) pro Imperatore ſe gerens illius exacerbavit animum. Igitur *Friderico* victo captoque anno 1323. exſultantem *Ludovicum Joannes* diris exſecratur ſequente anno. (*f*) Quo contempto *Bavarus Italiam* adiit, ac *Romæ* imperii ſumptis inſignibus, *Petrum Corbarienſem* ex *Franciſcanorum* Ordine ad Pontificatum

a Conr. Vecer. in Vita Henrici 7. Alb. Argent. Blond. Dec. 2. l. 9. Naucl.

b Albert.

Henricus Lutzenburgenſis Imperator.

c Albert. Naucl. Villan. 9. c. 42.

d Conr. Vecer. Alb. Argent. Naucl. Dec. 2. l. 9. Villan. 9. c. 51.

Ludovicus Bavarus.

e Bernard. Guidon. Naucl. Plat. Joan. Villan. 9.

f Blond. Albert. Plat. Villan. l. 10.

ſicatum evexit, qui *Nicolaüs* V. appellatus eſt.

(a) Inter hæc fervebat *Italia* civilibus diſcordiis, paſſimque dominatum per civitates occupant principes viri: quibus legitimam deinde poteſtatem *Benedictus* XII. Papa permiſit, ut eorum contra *Bavarum* parata haberet auxilia. Sic *Scaligeri Veronæ*, viciniſque in oppidis, *Eſtenſes Ferrariæ*, *Gonzagæ Mantuæ* conſederunt.

Robertus Rex *Neapolitanus* (b) anno 1333. *Joannam* neptem *Andreæ Caroli Hungariæ* Regis filio ſeptenni deſpondit. (c) Dehinc anno 1343. paulò ante mortem, quæ *Januarii* 19. accidit, *Joannæ Andreæ*que nuptias peregit. *Joanna* biennio pòſt, (d) anno ſcilicet 1345. *Andreæ* laqueo gulam fregit, & *Ludovicum Tarentinum* ſibi copulavit. Tum *Ludovici Hungariæ* Regis metu, qui ad ulciſcendam fraternam necem in armis erat, (e) pacem fœduſque cum *Siciliæ* Rege compoſuit anno 1347. indèque ſe in *Provinciam*, quæ juris ipſius erat, recepit ſequenti anno, (f) quo *Ludovicus Hungarus Neapolitanum* regnum invaſit. (g) Ab hac *Clemens* VI. ſummus Pontifex *Avenionem* emit; (h) *Joannam*que certis cum *Hungaro* pactis editis *Neapolitano* regno reſtituit.

Ludovicus Bavarus obiit (i) anno 1347. *Octobris* 11. cùm ſuperiore anno novus adverſus illum deſignatus *Cæſar* eſſet.

(k) *Carolus* IV. *Lutzenburgenſis Joannis* Regis *Boëmiæ* filius, qui anno 1355. (l) die Paſchatis, 5. *Aprilis Romæ* coronam accepit: ac ſtatim ex lege, quam ei ſummus Pontifex dixit, *Româ* & *Italiâ* ceſſit. Imperavit annos ab obitu *Ludovici* 31. menſeſque propemodum duos. (m) Mortuus eſt enim anno 1378. *Novembris* 29. cùm biennio antè, *Chriſti* 1376. redemptis magnâ pecuniæ vi Septemviralibus ſuffragiis, *Venceſlaum* filium *Romanorum* Regem creaſſet.

A. 1300. Chriſti ad 1400.

a Villan. 9. & 10. Blond. D. 2. l. 10.

Turbæ in Neapolitano regno.

b Joan. Villan. l. 10. c. 225.

c Iidem lib. 22. c. 9.

d Iidem c. 50. & ſeq. Albert. Naucl. Pand. 5. Matth. Villan. 1. c. 8.

e Fazel. poſter. Dec. 1. 9.

f Pand. 3. Joan. Villan. 12. c. 106 & ſeq.

g Plat. Paul. Æmil.

h Geſta Pont. Aquit. Pandulph.

i Albert. Naucl. Joan. Villan. l. 12. c. 59. & 105.

k Naucl. Trithem. Albert. *l* Matth. Villan. 5. c. 1. *m* Albert.

A. 1300. Chriſti ad 1400. a Hiſtor. Rom. Pnot. à Boſq. edita. Naucl. Plat.

(*a*) Eodem anno 1376. *Gregorius* XI. hortante *S. Catharina Senenſi*, quæ tum ſanctitate clarebat, *Avenione* profectus *Septembri* menſe *Romam* rediit, anno poſt translatam inde ſedem in *Gallias* 71. Verùm (*b*) poſt *Gregorii* mortem, quæ incidit anno 1378. fœdum ac diuturnum Schiſma fuit ad annum circiter 40. cùm alii *Romæ*, *Avenione* alii Pontifices ſederent. Id *Joannæ Neapolitanæ* operâ inſtitutum, quæ *Urbanum* VI. *Gregorii* ſucceſſorem verita, *Gallicanarum* partium Cardinalibus animos fecit, ut illatam prioribus Comitiis ſibi vim cauſſati, *Clementem* VII. novum Pontificem facerent. Is *Avenionem* ſeceſſit; quem *Joanna* ſecuta (*c*) *Ludovicum Andegavenſem Caroli Francorum* Regis fratrem adoptat: quam anno denique 1381. *Carolus Dyrrachinus*, *Caroli Dyrrachini* filius, in quem *Urbanus Neapolitanum* regnum tranſtulerat, eodem, quo *Andream* olim conjugem necarat, mortis genere ſuſtulit. *Ludovicus* (*d*) biennio poſt aditam *Italiam* infectis, ut ferunt, veneno fontibus, cum pleraque Nobilitate periit (*e*) anno 1383.

b Naucl. Plat. Onuphr. Froſſard. l. 2. c. 12. *Schiſma diuturnum.* c Naucl. Æmil. Pand. Coll. 5. d Naucl. e Joan. Tilius.

(*f*) *Urbano* V. ſummo Pontifice *S. Brigitta Romam* venit, ubi tum erat Pontifex; & inſtitutum â ſe Ordinem ratum ut eſſe vellet, obtinuit circa annum 1366. Nec multò pòſt *Jeſuatis S. Joannes Columbinus* initium dedit. Eadem ætas & viros tulit eruditos, *Franciſcum Petrarcham* & *Joannem Bocacium Etruſcos*; *Paulum Burgenſem* Theologum; *Bartolum* & *Baldum* Juris ſcientiâ nobiles. *Ludovico* verò *Bavaro* imperante *Joannes Okam* ſubtilitate ingenii præſtitit.

f Naucl. Vol 2. Gen. 46. *Sancti vel eruditi.* *Venceſlaüs.*

(*g*) *Venceſlaüs* poſt *Caroli* patris obitum annos circiter 22. ſic adminiſtravit imperium, ut conſenſu principum (*h*) anno 1400. ſumma illi dignitas abrogata ſit. (*i*) Hoc Imperatore tormenti bellici genus, quod ab fremitu *bombardam* vocant, inventum dicitur, quodam au-

g Naucl. Egnat. Æmil. in Carolo 6. h Tom. XI. Ger. Script. in fine Trit. i Polyd. l. 2. de Invent. c. 10. *Bombarda inventa.*

ſtore *Germano* : illoque *Veneti* primùm bello uſi feruntur eo, quod ad *foſſam Clodiam* cum *Genuenſibus* geſſerunt anno 1380. (*a*) Ab eodem Imperatore *Joannes Galeacius Mediolanenſium* Dux renuntiatus eſt ingenti perſoluto pretio. Qui occiſo *Bernabone* avunculo, eodemque ſocero ſuo, *Mediolanum* invaſerat, eumque dominatum firmiſſimis præſidiis ac ſummorum Principum affinitatibus impensè firmaverat. Hujus filiam *Valentinam Ludovicus Aurelianenſis*, *Caroli* ſexti *Francorum* Regis germanus, habebat in matrimonio. (*b*) Ipſe magnis ſucceſſibus in dies elatior totius *Italiæ* principatum agitabat animo : cum præter *Inſubres*, *Bononiam*, *Senas*, *Peruſiam*, *Piſas*, *Umbriæ* partem, *Veronam* inſuper & *Vicentiam* cum aliis civitatibus obtineret, ac *Florentinorum* rebus inhiaret, quibus cum aſſiduum illi bellum erat.

A. 1300. Chriſti ad 1 00.

a Anton. Matth. Palmat.

b Anton.

Venceſlao Imperatore, (*c*) anno 1396. cùm *Sigiſmundus* Rex *Hungariæ* ejus frater contra *Bajazethum Turcarum* Principem per *Pannonias* dirâ clade graſſantem ab *Chriſtianis* opem peteret, magnam *Galli* expeditionem fecerunt; cui *Philippus Burgundiæ* Dux *Joannem* præfecit filium. Sed avidius inito ad *Nicopolim* certamine, noſtrorum temeritate *Turca* ſuperior fuit. Multi & in prælio & in vinculis immaniter occiſi. Dux ipſi *Joannes* cum aliis principibus viris ægrè vitam impetravit, grandique ære eſt redemptus.

c Meyr. 14. Froiſſard. l. 4.

A. Chriſti 1300. ad 1400.

CAP. VI.

Franciæ *res ab anno* 1300. *ad* 1400. *circiter, ſub* Ludovico Hutino, Philippo Longo, Carolo Pulchro, Philippo Valeſio, Carolo *V. & VI.*

Ludovicus Hutinus. (*a*) IN *Galliis Ludovicus Hutinus*, quæ vox rixoſum & pervicacem ſignificat, poſt *Philippum Pulchrum* regnavit anno 1315. cùm jam *Navarræorum* Rex creatus eſſet; ac ſedecimo menſe mortuus eſt. (*b*) Hic Senatum in regio Palatio *Lutetiæ* collocatum ordinarium inſtituit. Deceſſit anno 1316. *Junii* 5. *Clementiâ* uxore gravidâ relictâ, quæ *Joannem* poſthumum peperit. Sed eo intra diem octavum vitâ functo, *Francorum* Rex, rejectâ *Johannâ Hutini* filiâ, ex lege *Salica*, nuncupatus eſt. *Joannes Poſthumus.*

(*c*) *Philippus Longus*, *Hutini* frater, qui annis 5. ſceptrum tenuit, obiitque anno 1322. *Januarii* 6.

Carolus Pulcher. (*d*) *Carolus* hunc germanus excepit, cognomento *Pulcher*: cui, anno 1328. ſexto regni, mortuo, cùm nullus ex *Philippi Pulchri* ſtirpe reliquus eſſet,

Philippus. (*e*) *Philippus Valeſius*, *Caroli Valeſii*, qui *Philippi Pulchri* frater erat, filius ex eadem *Salica* lege ſucceſſit, nequicquam obſiſtentibus *Anglis*, (*f*) quorum Rex *Eduardus* tertius *Iſabellâ Philippi Pulchri* filiâ genitus regnum ſibi vendicabat. Quæ contentio populum utrumque longo ac difficili bello maximiſque calamitatibus penè conſumpſit.

(*g*) Cœptum id eſt bellum anno 1336. *Roberto Atrebatum* Comite ad *Anglum* deficiente; quod in lite quadam ſua cum *Mathilde Burgundionis* conjuge ab *Philippo* injuriam ſibi factam diceret.

Victi primùm ad *Cluſas* in *Flandria* navali certamine *Franci* (*h*) anno 1340. *Junii* 23. Rurſus iidem ad *Creſſiacum* cæſi ſunt, quo in prælio

a Gaguin. Æmil.
b Annal. Franc.
c Iidem.
d Iidem.
e Iid. & Villan. 10. c. 88.
f Froiſſard l. 1. c. 4.
g Froiſſard. l. 1 Gaguin. Æmil.
h Froiſſard. 1. c. 51. Pont. Rom. Hiſt. Boſ. in Clem. 6. Gaguin. Æmil. Villan. 11. c. 109. & l. 12.

lio Principes undecim, equites 1200. peditum 30000. ceciderunt. Id anno contigit 1346. (*a*) *Auguſti* 26. Sabbato. Ex eo (*b*) *Caletum* oppidum in poteſtatem venit *Anglorum*.

A. 1300. Chriſti ad 1400.

a Froſſard. 1. c. 132.

Has *Francorum* clades utcumque compenſavit (*c*) *Humbertus Viennenſium* Princeps, qui (*d*) anno 1349. *Delphinatum Philippo* Regi vendidit & in *Dominicanam* familiam adſcriptus eſt. (*e*) Exceſſit è vita *Philippus* anno 1350. (*f*) *Auguſti* 22. die, regni anno 23. De die tamen Annales diſſentiunt.

b Froſſard. 1. c. 129. Alb. Argent.

c Froſſard. 1. cap. 140. Matth. Villan. 1. c. 25.

(*g*) Hujus Regis tempore de Eccleſiaſtica juriſdictione magnoperè certatum eſt; hinc *Petro Cunerio*, qui regius in Senatu *Pariſienſi* Advocatus erat, Regum jura contra Clericos aſſerente, inde *Petro Bertrando Auguſtodunenſi* Epiſcopo, poſtea Cardinali, horum propugnante partes. Quibus poſt aliquanti temporis altercationem Rex ipſe *Philippus* cauſſam adjudicavit, anno 1329. illo ipſo die, quo *S. Thomas Cantuarienſis* pro Eccleſiaſtica tuenda immunitate mortem oppetierat. Ex eo *Philippus Catholici* cognomen obtinuit.

d Albert. Gaguin. Æmil. Matth. Villan. ibid.

e Iidem.

f Froſſard. 1. c. 113. Matth. Villan. 1. c. 74.

g Æmil. Till.

Joannes Philippo patri ſufficitur, ex *Joanna Roberti Burgundionum* Ducis filia genitus, qui hæreditarium cum *Anglorum* Rege bellum infeliciore, quàm pater, adminiſtravit exitu. (*h*) Cum *Eduardo Walliæ* Principe, Regis *Eduardi* filio, in *Pictonibus* acie commiſsâ ſuperatus, *Septembris* 18. anno 1356. captuſque, in *Angliam* abducitur cum *Philippo* filio: & poſt annos quatuor pace compoſitâ dimittitur. Tot exhauſtus calamitatibus, cùm ſe ſacrum ad bellum pararet, *Philippo* filio *Burgundiæ* Duce nuncupato, trajecit in *Angliam*, uti fœdus cum *Eduardo* Rege ſanciret: itaque anno 1364. mortem obiit, *Aprilis* 8. regni 14.

Iohannes Rex.

h Froſſard. 1. c. 139. & ſeq. Matth. Villan. 7. c. 15.

i Matth. Villan. ibid. Gaguin. Æmil.

Regnavit poſt illum *Carolus* V. illius filius, cognomento *Sapiens*, qui anno decimo ſeptimo regnum cum vita finiit, *Chriſti* 1380. Hujus tempore

Carolus V.

A 1300. Chriſti ad 1400. tempore de minoris *Britanniæ* jure inter *Bleſenſem Carolum* & *Joannem Montefortium* grave bellum eſt ortum; cui finem *Bleſenſis* mors attulit; (*a*) qui in prælio confoſſus, poſt obitum miraculis ad ſanctitatis fidem claruiſſe fertur, circa annum 1369. Quo anno *Philippus Audax Burgundiæ* Dux, Regis *Caroli* frater, *Margaretam Ludovici Flandriæ* Comitis filiam duxit. Unde poſtea, mortuo ſocero, dotalem *Flandriam* eſt adeptus anno 1384. quam civilibus exhauſtam diſſidiis lenitate ac prudentiâ recreavit. Eâdem tempeſtate bellum cum *Anglis* inſtauratum eſt. (*b*) Quippe *Armeniacus* Comes, & *Aquitani Vaſcones*, ab *Eduardo Walliæ* Principe haud æquis exactionibus opprimi ſe apud Regem *Franciæ* queſti, perpulerunt, uti vadimonium ei ab *Carolo* denunciaretur. Eo detrectante bellum de integro ſumptum eſt: quo *Joannes Montefortius Britanniæ* minoris Regulus ad *Anglos* defecit. Eo bello, & ſuperiore, quod *Joanne* Rege geſtum eſt, *Bertrandi Gueſclini Aremorici* prædicatione major omni virtus exſtitit: (*c*) qui paulò antè in *Hiſpania* contra *Petrum Caſtellæ* Regem pro *Henrico* notho illius fratre pugnans æternum ſibi armis decus pepererat. Nam hujus præſertim operâ, poſt varias fortunæ vices, *Petrum* debellavit *Henricus*, & interfecit (*d*) anno 1369.

a Gaguin. & Æmil.

b Froſſard. l. 1. c. 246. Gaguin. Æmil.

c Hiſt. Gueſcl. Froſſard. l. 1. c. 245. Gaguin. Mariana.

d Tarafa.

Carolus VI. (*e*) Longiùs, quàm inde ab *S. Ludovico* ad hanc ætatem cæteri, ſed majore, quàm hactenus, *Franciæ* damno regnavit *Carolus* VI. filius *Caroli* V. anno 1380. nondum ætate gerendis rebus idoneus; cui tutores ex patris teſtamento dati ſunt patrui, *Joannes Bituricum*, & *Philippus Burgundiæ* Duces, *Andegavenſium* Duci *Ludovico* patruorum natu maximo rerum adminiſtratione permiſsâ. Magnæ deinceps domi foriſque turbæ, atque ob immanem tributorum modum populares motus erupere. Siqui-

e Froſſ. l. 2. Gaguin. Æmil.

quidem *Ludovicus Andegavenſis*, quem ab *Joanna Neapolitana* adoptatum ſuprà demonſtravi, in *Italicam* expeditionem aliaſque impenſas brevi ærarium exhauſit. Sed is in *Italiâ* paulò poſt periit. (*a*) Sub hæc *Flandrenſe* ſuſceptum eſt bellum. Cauſſam illius attulit *Flandrorum*, præſertim *Gandavenſium*, rebellio: qui, duce *Philippo Artevellio*, *Comitem* ſuum *Ludovicum* oppugnare auſi, *Francorum* ut fidem imploraret, adegerunt.

A. Chriſti 1300. ad 1400.

a Joan. Till. Meyer. Gaguin. Æmil.

Primum ab *Carolo* Rege militiæ rudimentum contra *Flandros* poſitum eſt *Roſebequenſi* prælio, quo cæſa dicuntur rebellium 40000. in quibus dux *Artevellius* occubuit (*b*) anno 1382. *Novembris* 27. feriâ 5. (*c*) Biennio pòſt *Ludovicus Flandrenſis* vitâ ceſſit anno ineunte 1384. *Jan.* 30. (*d*) cujus hæres *Philippus Audax Burgundiæ* Dux compreſsâ ſeditione pacem reſtituit anno 1385. (*e*) At Rex *Carolus Britanniæ* minoris infenſus Regulo *Joanni*, cùm in eum duceret exercitum, in *Cenomannis*, ardore Solis icto capite, in amentiam incidit, quâ ex intervallo redeunte, rerum poteſtas ad patruos rediit, *Joannem Biturigum* & *Philippum Burgundionum* Duces, *Ludovico* Regis fratre *Aurelianorum* Duce rejecto, quod implacabilis *Burgundionem* inter & *Aurelianenſem*, & utriuſque ſtirpem, odii ſemen exſtitit. *Philippus Audax* (*f*) anno deceſſit 1404. Ejus filius *Joannes Nivernenſis* Dux patre vehementior, ſuſceptam cum *Aurelianenſi Ludovico* ſimultatem hujus nece non dubitavit exſequi, ſubmiſſo clam ſicario, qui *Lutetiæ* inopinantem eſt adortus, (*g*) 10. Calendas *Decembres* 1407. Exinde civile bellum majorem in modum exarſit, eodemque tempore & externum, *Anglo* veteri hoſte, qui *Auralianenſi* ſuppetias tulerat, latè cuncta vaſtante. *Angliæ* tunc regnabat *Henricus Lancaſtrius*: in quem, *Richardo* Rege perpetuâ cuſtodiâ damnato, regnum inſulani

b Froiſſ. l. 2. c. 115.

c Froiſſ. 2. c. 48. Gaguin. Aemil. Meyer.

d Froiſſ. 2. c. 178. Meyr.

e Froiſſ. 2. c. 43. Æmil. Gaguin. Meyer.

f Meyer.

g Alanus Carter. Monſtr. l. 1. c. 36. Gaguin. Æmil. Meyer.

A. 1300. Chriſti ad 1400. inſulani Princeps, *Joannis* patris ulturus cædē, (*a*) qui apud *Monterigolum*, (oppidum id eſt ad *Iconæ Sequanæque* confluentes) quò ad *Carolum* ſexti filium colloquendi gratiâ venerat, in ejus conſpectu trucidatus eſt (*b*) anno 1419. Igitur tantis auctus præſidiis *Anglus*, obſiſtente nullo, incendii more brevi cuncta corripuit. Inter hæc *Carolus* per publicas privataſque tot ærumnas, exactis in ſumma poteſtate annis 42. vivere deſiit (*c*) anno 1422. *Octobris* 22.

a Alanus. Monſtr. l. c. 211. Olivar. 1. c. 2. *b* Meyer. Gaguin. Æmil. *c* Monſtr. l. 1. c. 297. Gaguin. Æmil.

CAPUT VII.

De Conſtantinopolitanis *reliquis Imperatoribus ad urbem uſque* Turcarum *armis occupatam: ubi & de* Turcarum *origine & incremento; nec non de* Uſumcaſſane, Iſmaële Sopho, *& hodierni* Perſarum *dominatus exordio.*

AD eum, quem retuli, modum mutuis bellis ac tumultibus Occidente concuſſo, nihilo pacatiores in Oriente res ſæculo iſto fuerunt. Languebat *Conſtantinopolitanum* Imperium; ac velut in litus ejecta maris bellua, multis confoſſa vulneribus, paulatim cum morte luctando deficit, aut ut per interiora ſerpente veneno tamdiu ſe corpus animantis utcumque ſuſtinet, dum ad cor virus lethale pervenerit; ita *Græcorum* regnum, graſſante per ejus viſcera barbarie, aliiſque ſuper alias acciſis provinciis, ſede ipsâ demùm imperii & arce captâ *Conſtantinopoli*, funditùs eſt everſum.

Poſt *Andronici* ſenioris, *Michaëlis* filii, mortem, quæ anno 1332. accidit, *Conſtantinopoli* regnatū eſt à *Palæologorum* ſtirpe reliqua annis 121. (*d*) *Andronicus* junior, avo (ut ſuprà dictum eſt) ejecto, imperavit annis circiter octo, uſque ad 1341. quo decedens, tutorem ambobus filiis, *Joanni Palæologo*, & *Manuëli*, *Joan-*

d Eguar. cuſpin. onuphr.

Joannem Cantacuzenum dedit. Poſt annos 16. *Chriſti* 1357. *Cantacuzeno* pulſo, *Joannes Palæologus* 27. imperavit annis; atque anno 1384. *Manuëlem* ſucceſſorem habuit. Is 37. expletis annis, (*a*) *Chriſti* 1419. *Joanni* filio reliquit imperium; quod ille 23. annis obtinuit. Demùm anno 1445. *Conſtantinus* cœpit octavus, ultimuſque, cujus octavo anno, *Chriſti* 1453. *Conſtantinopolis* in *Turcarum* venit dominatum.

A 1300. Chriſti ad 1400.

a Vide Vigner. Tom. 5. Bibl.

(*b*) Gentis origo *Turcicæ*, quæ hoc ſæculo magna habuit incrementa, & ſequente *Græcorum* nomen obliteravit, variè ab Auctoribus traditur. Plerique oriundos è *Sarmatia*, vel *Scythia*, putant. Qui egreſſi *Caſpiis portis*, jam tum *Heraclio* imperante, (*c*) circa annum 625. *Perſidem* populati ſunt, & *Romanis* contra *Choſroën* auxilio venerunt. Poſtea *Conſtantino Monomacho* regnante, (*d*) ſub annum 1042. *Perſis*, quorum erant ſtipendiarii, ſubactis, *Mahometicam* ab illis ſuperſtitionem hauſere. Inde in *Syriam*, *Cappadociam*, cæteraſque *minoris Aſiæ* regiones infudere ſeſe, in plures diviſi principatus: è quibus, oppreſſis exſtinctiſque reliquis, unius *Othomani* poſteri rerum potiti ſunt: à quo in *Turcarum* deinde Principibus *Othomanorum* nomen reſedit. Horum primordium anno *Chriſti* imputari ſolet (*e*) 1300. Sed ſi *Othomanus* 29. annos imperavit, ut produnt Annales *Turcici*, & anno *Hegiræ* 727. obiit, qui annus orſus eſt *Chriſti* 1326. *Novembri* exeunte, neceſſe eſt *Othomanum* ante annum *Chriſti* cœpiſſe 1300. alioqui 27. ſolos in regno tranſegerit.

b Chalcond. *Turcarum origo.*

c Theoph. Cedren. Niceph. Brev.

d Curop.

e Annal. Turc. Egnat.

Primus igitur *Othomanus* intra (*f*) 29. annos, quibus præfuit, incredibiliter rem auxit *Turcicam*, magnamque *Bithyniæ* ſubegit partem, ac *Pruſæ* ſedem regni conſtituit.

I.

f Annal. Turc. Chalcond.

Moriens *Urchani* filio regnum tradidit anno *Hegiræ* 727. *Chriſti* 1326. qui *Myſiam*, *Lycaoniam*, *Phrygiam*, *Cariam*, cæteraque ad *Helle-*

A. 1300. Chriſti ad 1400. *Helleſpontum* & *Euxinum* uſque ditioni ſubjecit ſuæ, dum inter ſe *Cantacuzenus* & *Palæologi* odiis armiſque certant. Regnavit annis 32.

III. (*a*) *Amurathes Urchani* patri ſucceſſit anno *Hegiræ* 759. qui iniit anno *Chriſti* 1357. mortuo jam fratre natu majore *Solimano*; qui primus in *Europam* traduxiſſe copias ſuas in Annalibus *Turcicis* proditur anno eodem *Hegiræ* 759. (*b*) *Amurathes Callipolim*, (*c*) *Hadrianopolim*, ac circumjectas provincias occupavit. Huic annos (*d*) nonnulli 23. imputant. Annales *Turcici* 32. Idcirco mortuum eſſe ferunt anno *Turcarum* 791. qui anno 1388. *Chriſti*, ultimo *Decembris*, initium habuit.

a Annal. Turc.

b Annal. Turc. Chalcond.

c Annal. Turc.

d Cuſpin.

IV. *Bajazethes Amurathes* filius, qui & *Gilderim* in Annalibus *Turcicis* nominatur, paternum cepit imperium anno 1389. longè omnium ferociſſimus ac fortiſſimus. Hic *Theſſaliam*, *Macedoniam*, *Phocidem*, *Atticam*, *Myſiam*, & *Bulgariam Turcicæ* ditionis fecit. *Conſtantinopolim* verò pluribus obſedit annis.

(*e*) Contra quem *Emmanuel* Imperator *Caroli* VI. *Francorum* Regis imploraturus opem venit in *Galliam*. Sed & *Sigiſmundo Hungariæ* Rege idem poſtulante, principes aliquot viri ſacræ militiæ nomen dederunt, inter quos *Joannes Nivernenſis* erat *Philippi Burgundionis* filius. Sed dum inconſultè temerèque ruunt in prælium, partim interempti, partim à Barbaris capti ſunt, unà cum *Joanne* ipſo.

e Froſſard. 4. c. 67. Gagnin. Æmil. Chalcond. 2.

(*f*) Nec multo pòſt tempore *Bajazethis* tot ſecundis rebus elati ſuperbiam ultus eſt Deus. Quippe *Tamberlanes*, quem *Temirem* Annales *Turcici* & *Chalcondylas* vocant, cum *Tartarorum* infinita multitudine in *Aſiam* irrupit, occurrentemque *Bajazethem*, cæſis *Turcarum* 200000. vivum in poteſtatem redegit, & incluſum caveâ feræ inſtar ad ludibrium circumduxit; cujus ille calamitatis voluntariâ ſibi morte quæſivit exitum. *Tartaricam* hanc excurſionem

f Annal. Turc. Chalcond. 3. Naucl. Gen. 47. Biſar. 9. Hiſt. Perſ.

Tamberlanes.

ſionem clademque *Bajazethis*, Annales *Turcici* anno *Hegiræ* tribuunt 804. qui anno cœpit *Chriſti* 1401. *Bajazethem* verò annos imperaſſe 14. ferunt: *Tamberlanem* annos 40. *Bajazethem Froſſardus* aliique priſcâ ſimplicitate *Lamorabaquinum* vocant; credo deducto ab *Amurathe*, vocabulo, quaſi fuerit *Amurathbeg*. *Bajazethi* ſuperſtites fuere 5. filii. (*a*) Horum unus & ordine quintus A. 1300. Chriſti ad 1400. *a* Annal. Turc. V.

Iſa Zebelis, cùm ſe Imperatorem feciſſet, à *Solimano* fratre peremptus eſt. Qui anno *Hegiræ* 805. regnum arripuit, hoc eſt, *Chriſti* 1402. vel 1403. ac ſeptem annos in eo vixit. Eo ſublato, frater ejus VI.

Muſa ad annum uſque 4. præfuit; quo eum frater ejus occîdit VII.

Muhammedes I. anno *Hegiræ* 816. qui eſt *Chriſti* 1413. cui ſucceſſit anno *Hegiræ* 824. *Chriſti* 1421. VIII.

Amurathes ejus filius. Hic ex *Aſia* tranſportatis per *Helleſpontum* copiis, *Theſſalonicam* cepit. Contra *Hungaros*, & *Vladiſlaum* Regem, qui poſt *Albertum Cæſarem* ab *Hungaris* adſcitus erat, ac *Joannem Huniadem* ducem fortiſſimum, bellum habuit; in quo ſæpè victus, ad extremum anno 1444. *Chriſtianos Warnenſi* prælio profligavit: (*b*) quo Rex ipſe *Vladiſlaus* periit *Novembris* die 10. Fuit eidem cum *Scanderbego Epiri* Rege bellicoſiſſimo, acre certamen; cujus dum regni caput *Crojam* obſidet, ex mœrore deceſſit (*c*) anno regni 31. ætatis 75. *Hegiræ* 855. *Muharram* 8. feriâ 4. Hic eſt annus *Chriſti* 1451. quo *Muharram* anni *Hegiræ* 855. iniit, *Februarii* 3. feriâ 4. ut mendoſè Annales *Turcici Muharram* 10. concipiant. IX. *b* Cuſpin. *c* Annal Turc. Leuncl. Barl. in Scanderb.

Succeſſit *Amurathi Muhammedes* II. ejus filius: qui anno ſequenti *Conſtantinopolim* obſedit, expugnavitque anno 1453. *Maji* 29. feriâ 3. quod alibi (*d*) oſtendimus. X. *d* Lib. 11. de Doct. Temp. cap. 51.

A. 1300. Christi ad 1400. Natus iſte *Chriſtianâ* matre, ſed religionis contemptor omnis, (*a*) ac diſciplinis variis eruditus, præſertim Aſtronomiæ, tum *Græcæ*, *Latinæ*, *Arabicæ*, *Perſicæ*que linguæ uſu promtus, incredibili fuiſſe crudelitate perhibetur ac perfidiâ. Summus idem belli dux, *Turcicas* res majorem amplificavit in modum. Duo quippe *Chriſtianorum* evertit imperia. Nam præter *Conſtantinopolitanum*, (*b*) *Trapezuntinum* quoque cum *Colchide* in ſuam poteſtatem tranſtulit, *Davide Comneno Uſumcaſſani* ſocero, qui ibidem imperabat, cum tota familia *Conſtantinopolim* abducto, ac paulò poſt interempto. Quod imperium, captâ ab *Latinis Conſtantinopoli*, *Iſaacius Comnenus* ante annos circiter 250. fundaverat. Ad hæc, regna 12. urbes ſupra 200. expugnaſſe fertur. Idem ab *Tauruno*, quam *Belgradam* vocant, *Joannis Huniadis* virtute pulſus, *Corinthum*, *Lemnon*, *Mitylenam*, *Eubœam Venetis* eripuit; *Genuenſibus Theodoſiam*, ſeu *Capham*. *Rhodum* fruſtra tentavit. *Hydruntem* in *Italia* cepit. Obiit anno 1481. *Maji* 3. ætatis, ut (*c*) quidam aſſerunt, 53. (*d*) ut alii produnt, 58. alii denique 76. vel 74. Omnino 53. annos exceſſit, ſiquidem filius ejus vixit annos 74. & 31. regnavit. Nam ex 53. & 31. conficiunt 84. quibus demptis 74. reliqui eſſent 10. quot natus *Muhammedes* II. *Bajazethem* genuiſſet. Id verò minùs eſt credibile. Quare *Nauclero* forſitan adhibenda fides eſt, qui annos 58. illum vixiſſe refert.

a Chalcond. l. 8.

b Chalcond. l. 9. Paul. Jovius Mahom. Leuncl.

c Paul. Jov. in l. de reb. Turc. Supp. Chalcond. & Hiſt. Turc.

d Naucl.

XI. (*e*) *Bajazethes* huic filius, ejus nominis ſecundus, à Prætorianis ſufficitur, natu majori antelatus *Ziſimo*; qui quidem ad *Chriſtianos* fugiens, in *Italia* mortuus eſt, quo tempore *Carolus* VIII. *Francorum* Rex *Neapolitanum* regnum armis vendicabat.

e Paul. Jov. Hiſt.

Hic *Venetis Naupactum*, *Metonam*, *Dyrrachium* ademit. Coactus denique conſpiratione proce-

procerum, abdicavit imperium, idq; *Selimo* filio conceſſit anno ætatis 74. regni 31. *Chriſti* 1512. A 1300. Chriſti ad 1400.

Selimus Mammalucos, ſive *Circaſſos*, in *Ægypto* debellavit; eorumque *Sultanum Tommambaiſum* apud *Cairum* ſuſpendio necavit anno (*a*) *Hegiræ* 923. *Chriſti* 1517. *Aprilis* 9. qui fuit *Rabie* prioris 17. Exinde *Turcarum* ditioni contributa eſt *Ægyptus*. Triennio pòſt *Selimus* exceſſit (*b*) *Hegiræ* anno 926. *Schebalis* 7. hoc eſt *Chriſti* 1520. *Septembris* 22. imperii 9. XII. *a* Annal. Turc. Leuncl. Jov. Supp. Chalcond. *b* Iid. Annal. &c.

(*c*) *Solimannus Selimi* filius, vir prudens, &, ut Barbarorum captus eſt, ſatis commodus, nec minus acer & bellicoſus, *Belgradum* expugnavit anno 1521. Sequenti *Rhodum*, ſexto, quàm obſidione vallarat, menſe, *Decembris* 22. Fuſis *Hungarorum* copiis; & occiſo Rege eorum *Ludovico*, *Budam* occupavit anno 1526. Ab *Viennæ* mœnibus magnâ acceptâ clade rejectus anno 1529. *Albam Regiam*, *Strigonium*, aliaque deinceps *Pannonum* oppida ſubegit. Ejuſdem auſpiciis *Barbaroſſa* nobilis pirata *Tunetum* expugnavit in *Africa*. Nec minùs proſperè contra *Perſas* per duces ſuos pugnavit. (*d*) *Melitam* obſedit anno 1565. Inſequenti verò ad *Sigetum Hungariæ* arcem moritur propè octogenarius, imperii 47. *Chriſti* 1566. XIII. *c* Iid. *d* Hiſt. Obſid. Melit. Suppl. Chalcond..

Hinc *Selimus* II. quo imperante *Cyprus* in *Turcarum* ditionem pervenit anno 1571. Obiit anno 1574. imperii 8. poſt memorabilem ad *Naupactum Chriſtianorum* victoriam, quæ anno 1573. accidit. XIV.

Dehinc *Amurathes* III. qui anno 1599. defunctus eſt imperii 31. XV.

Mahometes III. iners, & in libidines reſolutus. Atque hic anno 9. *Chriſti* 1604. obiit. XVI.

Achmetes annos 14. regnavit, periitque *Chriſti* anno 1617. cujus filiorum natu maximus *Oſmannus* duodecim haud ampliùs erat annorum. Ob id Imperator à Prætorianis ſalutatus eſt. XVII.

Muſtapha Achmetis frater, homo vecors XVIII.

A 1300. Chriſti ad 1400. XIX. & ſtolidus, qui in cella ſolitariam & incluſam vitam degebat. Sed eo poſt menſes duos in cuſtodiam retruſo,

a Suppl. Chalcond. lib. 10.

(*a*) *Oſmannus Achmetis* filius *Sultanus* renuntiatus, ingentis animi puer, & ſupra captum ætatis magnarum rerum cupidus. Sed ejus conatus fortuna primùm, deinde vita deſtituit per ſummam illi dignitatem à ſuis erepta. Vix egreſſum ex ephebis vehemens deſiderium ceperat ulciſcendæ cladis, quam in *Moldavia* recentem à *Polonis* acceperat, ſimulque *Poloniæ* ipſius invadendæ. In hanc igitur expeditionem univerſis viribus opibuſque collatis, cùm quadringenta circiter millia hominum eduxiſſet, cum maxima ſuorum jactura ignomiaque repulſus eſt. Ad centum millia *Turcarum* variis in præliis cæſa memorantur, præter cæteram multitudinem, quam per moræ diuturnitatem fames morbuſve conſumpſit. Hanc ille calamitatem aſſiduis per id tempus Prætorianorum militum ſeditionibus imputans, de iis exauctorandis ac mutandis deliberare cœpit: immò verò ſedem imperii *Conſtantinopoli* in *Syriam* ac *Damaſcum* tranſportare ſtatuit. Quo ejus patefacto conſilio, milites ab illo deficiunt, & *Muſtapham* patruum, è cuſtodia retractum, Imperatorem renuntiant; tum *Oſmannum* regni exutum inſignibus, miſerandoque per urbem ſpectaculo in equo ductum, laqueo præfocant, (*b*) *Maji* 20. feriâ 6. anno 1622.

b Suppl. Chalcond l. 10. p. 931.

XX. Ad hunc modum *Turcarum* imperium iterum adeptus eſt *Muſtapha*. Sed annô ſequente, *Septembri* menſe, priſtinam in ſortem & carcerem retruſus eſt; eique

XXI. *Amurathes* ſubſtitutus, *Oſmanni* frater, qui eo ipſo, quo hæc ſcribimus, anno 1632. adhuc regnare dicitur.

c Volat. l. 7. Biſarrus l. Hiſt. 9. Perſ p. 294. & ſeq.

Hactenus *Othomannorum* familia. (*c*) Præter quam tres aliæ principes exſtiterunt, *Aſſimbejorum*

jorum, *Candelororum*, *Caramannorum*. Poſteriores duæ *Othomannorum* armis oppreſſæ, ac regnis pulſæ ſuis, ad *Aſſimbejos* perfugerunt, qui *Cappadociam* minoremque *Armeniam* occuparant; cùm quidem *Synopem Ponticam Candelori*, *Caramanni Ciliciam* haud exiguo tempore tenuiſſent. A. 1300. Chriſti ad 1400.

Ex *Aſſimbejis* ortum duxit *Uſumcaßanes*, qui à *Bajazethe* primo *Turcarum* Imperatore ejectus *Armeniâ*, cum *Caſane* patre ad *Tamerlanem Tartarorum* Regem ſeſe recepit; ab quo, ejuſque poſteris, in regnum reſtituti ſunt. Poſtea devictis *Tartaris*, *Perſarum* imperio potitus eſt (*a*) ſub annum 1470. Inde contra *Turcas* & *Mahometem* II. haud ſatis proſperè pugnavit, (*b*) circa annum 1474. (*c*) quo tempore *Mahometes Paphlagoniam* & *Trapezuntem* ſubegit, *Davidem*que ſocerum *Uſumcaßanis* cum reliqua omni *Comnenorum* ſtirpe, *Conſtantinopolim* abduxit. (*d*) Bellum nihilominus cum *Turcis*, ſed & Orientalibus pleriſque populis, *Uſumcaßanes* non deſtitit facere, quo longè latèque ditionis ſuæ fines protulit. Ex quo tam illuſtre ſibi orbe toto peperit nomen, ut ad eum *Callixtus* Pontifex *Romanus* literas daret, quibus ad perſequendos armis *Othomannos* illum excitabat: idemque & facerent *Veneti*, & cum eo fœdus ac ſocietatem conjungerent. (*e*) Vixit octo & ſeptuaginta annos: & *Chriſti* 1478. Nonis ipſis *Januariis* mortuus eſt. *Jacuppus* hunc filius excepit: iſque poſt annos 7. ab adultera uxore unâ cum filiolo veneno exſtinctus eſt, quod & illa ipſa bibere antè coacta eadem die periit. Secuti ſunt deinde Reges alii ad *Iſmaëlem* uſque *Sophum*, cujus paulò altiùs repetenda mentio eſt.

Uſum-Caßanes.

a Biſar. l. 9. p. 317. & l. 10.
b Annal. Turc.
c Biſar.
d Biſ. ib.
e Biſar. ib. p. 329.

(*f*) *Mahometis*, *Saracenorum* & *Turcarum* legiſlatoris, patruelis ac gener fuit *Hales*, eidemque ſucceſſit. Qui cùm traditam ab illo ſuperſtitionem partim additis quibuſdam, partim

f Bizar. l. 6. p. 295. & l. 10. p. 323. Supp. Chalc. l. 2.

A. 1300. Chriſti ad 1400. partim aliter, atque uſu receptum erat, interpretando, mutaſſet, novam ſectam condidit. Sed ea paulatim neglecta in obſcuro jacuit; cùm *Homaris* alterius *Mahometis* interpretis diſciplina potior haberetur; donec (*a*) ſub annum 1350. Regulus quidam nomine *Sophus* ad *Halim* referens originem, longo intervallo intermortuam diſciplinam reſtituit, eò fidentiùs, quòd *Turcæ Tartarorum* adhuc imperio premebantur. (*b*) Hujus ſectæ commendationem auxit deinde ſanctitatis doctrinæque opinione *Guines* ejus filius, quem *Tamerlanes Scytha* ſumma in veneratione fertur habuiſſe. Tum *Guinis* filius *Sicaidares*, *Harduellis* à patria dictus, iiſdem artibus ſibi ac ſectæ ſuæ auctoritatem addidit: quem *Aſſumbejus Uſumcaſſanes* generum optavit, datâ illi in matrimonium *Marthâ*; quam ex *Trapezuntini* Imperatoris filia ſuſceperat. Ad hunc *Halis* inſtituta prædicantem cùm ingens ex *Armeniâ* & *Perſide* concurſus hominum fieret, *Ruſtanus Perſarum* Rex ſubmiſſis percuſſoribus *Sicaidarem* cum pleriſque factionis illius oppreſſit. *Iſmaël Sophus Sicaidaris* filius adhuc puer elapſus eſt; nec non *Techelles* illius diſcipulus, qui virtute ac ſcientiâ nihilo magiſtro inferior putabatur. *Iſmaël*, ut primùm adolevit, patris veſtigia perſequens, novæ ſectæ pretium accendit; ac cùm oris ſpecie, facundiâ, animi magnitudine, & induſtriâ præſtaret, brevi ſummam ad potentiam pervenit.

a Bizar. l. 10. p. 383.

b Iid.

Iſmaël Sophus.

(*c*) Victo denique & occiſo Rege, *Perſidis* imperium ab *Turcis* ad indigenas poſt longa ſpatia tranſtulit ſub annum 1499. quod in hodiernum uſque diem illius obtinent poſteri, bellumque cum *Othomannis* penè aſſiduum exercent: ita *Chriſtianorum* rebus conſulente Deo, ut præpotens hoſtis, utrimque diſtractis viribus, ſuſtineri faciliùs poſſit.

c Bizar. Jovius Suppl. Chalcond.

CAP.

A. 1400. Christi ad 1437.

CAPUT VIII.

De Roberto *&* Sigiſmundo *Imperatoribus, ac de iis quæ in* Germania *&* Italia *geſta ſunt.*

Robertus Imperator.

Ab anno 1400. ad 1437.

V*Enceſlao Romanorum* Rege eâ dignitate propter inertiam remoto, *Robertus Bavariæ* Dux ei ſufficitur (*a*) anno 1400. Qui adverſus *Geleacium* Vicecomitem *Mediolani* Ducem à *Florentinis* accitus in *Italiam*, nullo operæ pretio facto in *Germaniam* rediit, graviſſimum ibi, unde digreſſus erat, bellum relinquens. *Galeacio* paulò pòſt mortuo, (*b*) quod anno 1402. incidit, pleræque civitates ſe ab ſervitute vindicarunt, & in aliorum aliæ ditionem venerunt. *Veronam* & *Patavium* recepere *Veneti* (*c*) anno 1405. quo *Scaligerorum* & *Carrarienſium* dominatus exſtinctus eſt. *Piſæ Florentinorum* jugum accepere. Quæ rerum mutatio magnas ac propemodum exitiabiles *Italiæ* turbas attulit. (*d*) *Ladiſlaüs* tunc *Apuliæ* regnabat, *Caroli Dyrrachini* Regis *Apuliæ*, ac deinde *Pannoniæ*, filius; qui per Schiſmatis occaſionem, *Romam* haud ſemel occupare conatus, (*e*) ab *Ludovico Andium* Duce, *Ludovici* ejus, qui contra *Carolum Dyrrachinum* bellum movens in *Apulia* deceſſerat, filio, victus ac repreſſus eſt (*f*) anno 1410. ſed victoriâ uti neſciens *Ludovicus* infectâ re in *Gallias* revertitur.

a Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 3. Naucl. Langius. Chron. Germ. l. 26. Cuſp. *b* Anton. Palmer. Naucl. *c* Naucl. Sanſovinus. Anton. *d* Pand. l. 5. Palm. Naucl. Barlet. 10. Scanderb. *e* Pand. 3. Palmer. *f* Pand. 5.

Vetus inter hæc ac pertinax diſſidium lacerabat Eccleſiam, duobus Pontificibus *Petri* ſedem eodem ſibi tempore defendentibus. Sed ejus, qui in *Gallia* degebat, mutato *Petri Lunenſis* in *Benedictum* nomine, ut cauſſa deterior, ſic in dies minor etiam apud ſuos erat auctoritas. Itaque deſtitutus à *Francis*, in *Hiſpaniam*, unde erat oriundus, receſſit, ubi

Schiſma perſeverat.

perdiu *Aragonum* ſe ſuſtentavit opibus. In *Italia Gregorius* XII. hærebat. (a) De ambobus in ordinem cogendis convenere *Piſis* utriuſque partis Principes: iiſque abrogato Pontificatu, *Alexandrum* V. ex Minorum ordine ſubrogarunt anno 1409. Quo facto unum hoc aſſecuti ſunt, ut ad duos Pontifices tertium adjicerent.

(b) Moritur anno 1410. *Robertus* anno imperii 10. (c) *Sigiſmundus* poſt hunc à Septemviris Imperator deſignatus eſt ex *Hungariæ* Rege, *Caroli* IV. Imperatoris filius, *Venceſlai* Imperatoris frater. Quem prudentiâ, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris ampliſſimâ fortunâ dignis ornatum fuiſſe virtutibus ferunt, niſi quòd bellicis in rebus felicitas deerat. Pietate verò ac religionis ſtudio longè præſtitit. Quippe ut Eccleſiæ pacem redderet, cùm legatos circumquaque miſit ad Principes, tum *Galliam*, *Hiſpaniam*, *Angliam*, *Italiam* adire non dubitavit ipſe; nec priùs acquievit, quàm *Joannem* XXIII. qui anno 1410. *Alexandro* ſuffectus erat, ad cogendam Synodum adduxit.

Igitur *Sigiſmundi* operâ (d) anno 1414. (e) Indictione 7. cœptum eſt *Conſtantiæ* generale Concilium 5. *Novembris*, feriâ 2. & quinto inde anno terminatum eſt, *Chriſti* 1418. (f) *Aprilis* 22. feriâ 6. (g) In eo Concilio *Wicleſi* & *Joannis Huſs* damnatâ hæreſi, hic ipſe, qui tum aderat, cùm ſe clam tentaſſet eripere, nec in Eccleſiæ poteſtate eſſe vellet, flammis eſt addictus (h) anno 1415. *Julii* 6. feriâ 7. Anno ſequente *Hieronymus Pragenſis* eadem de cauſſa par ſupplicium tulit. Poſtquam autem *Joanni* XXIII. & *Benedicto* XII. Pontificatus abrogatus eſt, *Odo Columnenſis* eorum loco deligitur anno 1417. (i) *Novembris* 11. qui dies *S. Martino* ſacer eſt, feriâ 5. Ob id *Martinus* V. appellari voluit.

Ita poſt annos 40. Schiſma ſublatum eſt, (k) repu-

a Anton. Palmer. Naucl.
b Naucl. Chron. Germ. Onuphr.
c Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 6. Naucl. Palmer. Chron. Germ. Cuſpin.
Sigiſmundus Imperator.
d Conc. Conſt. Anton. Æn. Silv. Hiſt. Boëm. c. 38. Naucl. Langius. Chron. Citiz. Chron. Germ. Plat.
e Concil. Conſt. Seſſ. 1.
f Ib. Seſſ. 45.
g Æn. Silv. c. 35.
h Chron. Cit. Hiſt. Boem.
i Conc. Conſt. Seſſ. 42.
k Lang. in Cit. Chron.

repugnante licèt *Benedicto*: qui cùm anno 1424. deceſſiſſet in *Hiſpania*, ab duobus reliquis ejus factionis Cardinalibus ſubleﾭctus *Clemens* VIII. quarto pòſt anno coactus eſt in ordinem. Hinc eſt quòd annis 50. perſeveraſſe Schiſma ab nonnullis proditur. Concilii tempore *Sabaudiæ* Princeps Dux è Comite primùm à *Sigiſmundo* ſalutatus dicitur anno 1415. A. 1400. Chriſti ad 1437.

(*a*) At *Joannis Huſſi* ſectatores, qui jamdudum *Boëmiam* hoſtiliter incurſabant, illius ulturi mortem, toto per eam provinciam furore bacchati ſunt. Addebat animos *Venceſlai* Regis ignavia: quo mortuo *Chriſti* anno 1419. contra *Sigiſmundum* ejus ſucceſſorem, *Joannem Ziskam* (*b*) audacem hominem, ac manu & conſilio promptum, ducem conſtituunt. Is brevi magno collecto exercitu plurima *Boëmiæ* oppida vi cepit; *Sigiſmundi* copias ſæpè delevit, urbem in præaltis rupibus, loco naturâ munitiſſimo, condidit, (*c*) cui *Thaboris* indidit nomen, unde *Thaboritæ* ſunt dicti. Moriens ſuis edixiſſe fertur, ut cadaveri ſuo detractâ cute tympanum ex ea facerent, cujus percuſſi ſonitus in præliis terrorem hoſtibus afferret. (*d*) Id anno 1424. contigit.

In *Italia* Rege *Ladiſlao* defuncto, anno, ut (*e*) *Pandulphus* auctor eſt, 1414. ſoror ejus *Joanna Neapolitanum* regnum tenuit, levis & impudica fœmina. (*f*) Quæ *Jacobo Borbonio Marchiæ* Comiti nupta, eumdem poſtea ſummum ſibi jus in regno vindicantem fugere coëgit in *Galliam*; ubi contemptis opibus, *Veſontione* in *Franciſcanum* Ordinem eſt allectus.

(*g*) *Joanna Martini* V. Pontificis ſalienatum ab ſe animum, & *Sfortiæ* Ducis fortiſſimi converſa in ſe arma metuens, *Alphonſum Aragoniæ Siciliæ*que Regem in auxilium evocat; quo cum de adoptione ac regni ſucceſſione paciſcitur (*h*) anno poſt obitum *Ladislai* ſeptimo.

(*i*) Jam enim *Ludovicum Andegavenſem*

a Æn. Silv. c. 37. & ſeq. Naucl. Langius

b Æn. Silv. c. 38. &c.

c Æn. Silv. c. 20. & 46.

d Naucl.

e Pand. l. 5. Ant. Par. 3. Tit. 12. c. 7. Plat. in Mart. 5.

f Olivar. March. c. 1. Pand. Collen.

g Barth. Facius l. 1. & ſeq.

Alphonſus Aragoniæ Rex Neapolitanum regnum adit.

h Pand.

i Barth. Facius 2. & ſeq. Pand.

A 1400. Christi ad 1437. ejus nominis tertium, ſecundi filium, *Martinus* accierat, in eumque *Neapolitani* jura regni abdicatâ *Joannâ*, tranſtulerat, dato illi adjutore *Sfortiâ*. Hinc *Alphonſum* inter & *Ludovicum* atrox bellum exſtitit. Secuta mox Reginæ cum *Alphonſo* ipſo diſcordia: ex qua *Ludovicus*, *Sfortiæ* operâ in gratiam & adoptionem receptus, anno 1431. regnum obtinet. (*a*) Triennio poſt *Ludovicus* morbo periit, anno 1434. eodemque *Joanna*, *Rainero*, qui & *Renatus* dictus eſt, *Ludovici* fratre, hærede dicto, qui tum â *Philippo Burgundione* captus attinebatur. (*b*) *Alphonſus* interim prioris adoptionis jure fretus, regnum occupare nititur. Sed à *Genuenſibus* navali victus certamine, captuſque, ad (*c*) *Philippum Mediolani* Ducem, cujus in ditione tum erat *Genua*, perducitur, à quo humaniſſimè eſt acceptus; & paulò pòſt dimiſſus, ad recuperandum regnum revertitur, quod jam *Iſabella Renati* uxor, & liberatus à *Burgundione Renatus* ipſe, poſſederant. (*d*) Capta eſt ab *Alphonſo Neapolis* per eumdem aquæ ductum intromiſſo milite, per quem *Beliſario* duce *Romanus* olim irruperat. (*e*) Evenit hoc anno 1442. Quo ex tempore *Renato* in *Gallias* reverſo, *Alphonſus* ſine competitore regnavit; placatoque *Eugenio*, jus ſibi, ac *Ferdinando* poſt ſe notho filio ratum accepit.

a Facius l. 4. Pand.

b Pand. l. 6. & Fac.

c Pand. ib. Palm. Fac. l. 4.

d Fac. l. 7. Pand. l. 6.

e Pand. Palmer.

Per hæc tempora *Philippus Maria* Vicecomes, *Joannis Galeacii* filius, poſt *Joannis Mariæ* fratris necem, *Mediolano* potitus, (*f*) circa annum 1415. bellorum ubique cauſſas ſerens, pace cum *Florentinis* compoſitâ, *Genuenſes*, ejecto duce *Thomâ Fregoſio*, ſibi ſubjecit. (*g*) Cum *Florentinis* deinde *Venetiſque* ſuſceptum bellum, auctore per legatum *Martino* Pontifice, terminavit anno 1427. Sed brevi poſtea rurſus ad (*h*) arma redierunt.

f Naucl. de eo Facius l. 4. ſub fin.

g Anton. Par. 3. Tit. 22. c. 8.

h Anton. ib. c. 9. & ſeq.

Baſileenſe Concilium.

Martinus interim Papa, *Baſileenſi* indicto Concilio, migravit è vita anno 1431. cui ſubiectus eſt *Eugenius* IV. Is *Baſileenſes* Patres vetuit

ultra

ultra progredi. Sed nihilominus conventus agere perſeverarunt, & in *Eugenium* ipſum ſententiam dixerunt. (*a*) Ab anno itaque 1431. Indictione 9. quo primùm coiere, die *Decembris* 7. feriâ 6. (*b*) ad 1448. diemque 17. Calend. *Junii* annis ſeptemdecim *Baſileæ* conſtiterunt. Sed *Eugenii* legitimi Pontificis cauſſa potior fuit. Itaque Synodus iſta auctoritate caruit, (*c*) & qui in ea Pontifex creatus erat, *Amedeus* ex *Sabaudiæ* Duce *Felix* V. appellatus, anno 1439. *Novembris* 17. poſt *Eugenii* mortem ſponte ſe abdicavit, & â *Nicolao* V. *Eugenii* ſucceſſore, anno 1449. in purpuratorum procerum adſcriptus eſt ordinem. (*d*) Pragmatica tamen Sanctio ab illa Synodo conſtituta, in *Galliis* ab *Carolo* VII. Rege ac Senatu *Pariſienſi* recepta eſt anno 1438. nec niſi poſt annos plures *Franciſco* Rege ſublata.

A. 1400. Chriſti ad 1437.

a Conc. Baſil. Seſſ. 1.

b Seſſ. 45. Lang. in Chro. Citiz.

c Conc. Baſil. Seſſ. 39.

d Tillius.

Ante hoc tempus *Sigiſmundus* Imperator obiit 9. *Decembris* (*e*) anno *Chriſti* 1437. ætatis 70. viceſimo ſeptimo poſtquam eſt electus, ſexto verò, quàm ab *Eugenio* Pontifice redimitus eſt *Romæ*; (*f*) quod anno 1432. factum eſt; (*g*) quo & *Franciſcum Gonzagam* Marchionem *Mantuæ* eſſe juſſit.

(*h*) Hoc Imperatore præſtantis ingenii famâ vixerunt, *Petrus Aliacenſis Cameracenſis* Epiſcopus; *Joannes Gerſon Pariſienſis* Academiæ Cancellarius, (*i*) ad *Conſtantienſem* Synodum legatus ab Rege *Franciæ* miſſus; *Emmanuel Chryſoloras* homo *Græcus*, qui patria ſtudia primus in *Italiam* reportavit, & (*k*) *Conſtantiæ* per Concilii tempus interiit; (*l*) *Leonardus Aretinus*, & *Poggius*, ambo *Itali*; (*m*) *Joannes de Turre cremata* Cardinalis; *Alphonſus Toſtatus Abulenſis* in *Hiſpania* Epiſcopus; (*n*) *Thomas Valdenſis*; *Dionyſius Rikel Carthuſianus*, vir peræquè doctus & ſanctus, qui anno 1471. obiit; *Paulus* ex *Judæo Chriſtianus*, & *Burgenſis* Epiſcopus; *Flavius Blondus Forolivienſis*,

e Plat. Cuſpin. Onuphr.

f Naucl. Citiz. Chron.

g Plat. in Eug. Naucl.

h Chron. Citiz. anno 1417.

i Chron. Citiz. Trith.

k Paul. Jov. in Elog.

l Trith.

m Trith.

n Trith.

A 1400. Chriſti ad 1437. ſis, Hiſtoricus; *Nicolaus de Tudeſchis* Cardinalis & *Panormitanus* Archiepiſcopus, Canonici Juris ætate illâ princeps. Sanctitate autem imprimis antecelluerunt (*a*) *Bernardinus Senenſis* ex Minorum collegio, & *Laurentius Juſtinianus* Patriarcha *Venetus*; *Vincentius Ferrarienſis* (*b*) *Hiſpanus*, qui obiit 1418. *Catharina Senenſis*; aliique, quorum omnium ætas partim ex eorum ſcriptis, partim ex illorum temporum Hiſtoriis Chroniciſque comperta.

a Ant. 5. Part. Tit. 22. c. 5.
b Trith.

CAP. IX.

Quæ Alberto, Friderico, & Maximiliano *Imperatoribus geſta ſunt in* Germania, Pannonia, Oriente, Italia, Cypro; *deque viris illuſtribus.*

Ab anno *Chriſti* 1438. *ad* 1500. circiter.

SIgiſmundi ſoceri morte vacantem Imperii titulum accepit *Albertus Auſtriæ* Dux (*c*) anno (*c*) 1438. Qui perbrevi tempore maximis rebus adverſus *Moravos*, *Boëmos*, *Turcaſ*que confectis, in expeditione contra poſtremos iſtos vitâ functus eſt Calendis *Novembris*, anno imperii altero, *Chriſti* 1439.

(*d*) Quo anno, *Baſileenſibus* interdictos ab *Eugenio* cœtus nihilo ſecius habentibus, Pontifex legitimum tota ex Eccleſia conventum apud *Florentiam* collegit. Ad quem *Joannes Palæologus Conſtantinopolitanus* Imperator affuit, cum *Joſepho* Patriarcha, qui eodem ibi deceſſit anno. *Græci* cum *Latinis* in concordiam rediere: nec non *Armeni*, quibus Catholicæ formulam fidei ſcripſit *Eugenius*. Verum *Græci* in Orientem reverſi, *Marco Epheſino* & *Scholario* viris eruditis agentibus, ab *Romana* ſe ſocietate divellunt.

(*e*) *Fridericus Auſtriæ* Dux, *Erneſti* filius anno 1440. *Romanorum* adiit regnum: quo imperante (*f*) quietior, quàm ſolebat, fuit *Germania*,

c Naucl. Cuſpin. Onuphr. Vide Æn. Silv. de Hiſt. Boëm. c. 56. & in Europa Bonf. Dec. 3. l. 4.
d Flor. Conc. Plat. in Eug. Palmer. Citiz. Chron.
Florentinum Concilium.
e Cuſpin. Onuphr. Palm. Naucl. Citiz. Chron.
f Egnat.

mania, cùm reliquæ partes *Europæ* civilibus & externis undique bellis ſtreperent. A. 1438. Chriſti ad 1500.

Franciſcus Sfortia ejus filius, qui *Ludovicum Andegavenſem* ſecutus, in *Apulia* contra Regem *Alphonſum* egregiè certarat, (*a*) à *Philippo Mediolani* Principe, cujus ſpuriam filiam (*b*) *Blancham* duxerat, ad ejus hoſtes *Venetos* tranſiens, res illius evertit. (*c*) *Philippus* ſine hærede vitâ fungitur, ſexto Idus *Auguſti*, anno 1448. quo anno Sol eodem menſe defecit, die 29. horâ diei 7. ait *Antoninus*. Ex quo *Pandulphi* error & *Platinæ* convincitur, qui *Philippi* mortem ſuperiori adſcribunt anno. *Franciſcus* verò *Mediolanenſes* fruſtrà ſibi libertatem aſſerere conantes coëgit in poteſtatem, diſſimulante *Aragonum* & *Apuliæ* Rege *Alphonſo*, quem ab *Philippo* ſcriptum hæredem *Pandulphus Collenutius* affirmat. Nec minùs *Aurelianenſium* Dux *Carolus Ludovici* filius, eam ſibi vendicabat provinciam, utpote *Valentinâ Joannis Galeacii* filiâ, *Philippi* ſorore, genitus. (*d*) At *Veneti* tam potentis vicini metu cum *Alphonſo* fœdus percutiunt. *Florentini* adverſus utroſque *Franciſci* ſocietatem expetunt. Sic atrox in *Italia* redintegratum eſt bellum. Cum *Alphonſo* poſtea *Franciſcus Sfortia* pacem amicitiamque fecit (*e*) anno 1454. & *Alphonſo* illius nepoti, *Ferdinandi* nothi filio, *Hippolytam Mariam* filiam in matrimonium dedit. (*f*) Poſt annos inde 4. obiit *Alphonſus* ſenior Calendis *Juliis*, ætatis anno 66. *Chriſti* 1458. *Aragoniæ* ac *Siciliæ* regnis *Joanni* fratri relictis. *Neapolitanum Ferdinandus* filius accepit. (*g*) Laudatur ab Hiſtoricis *Alphonſi* Regis invictus ac generoſus animus; tum in literas earumque cultores excellens amor; cui vicem ii celebrandâ apud poſteros illius famâ retulerunt.

Mediolanenſes res.
a Naucl.
b Palm.
c Anton. 3. Par. Tit. 21. c. 12. paragraph. 1. & 2. Plat. in Nicol. 5.
d Anton. 3. P. Tit. 22. c. 21.
e Pand. l. 6.
f Pand. 6. Monſtr. 1. Jov. l. 1. Hiſt.
g Pius 2. in Eur. c. 65. Pand. 6. Facius.
Alphonſi in litteratos amor.

In *Pannonia* & *Albania Chriſtianam* rem eâ tempeſtate ſuſtinuit Principum duorum inclyta virtus, *Joannis Corvini Huniadæ*, & *Ale-*

Joannes Huniades.

A. 1438. Christi ad 1500. *Alexandri Epirotarum* Regis, qui *Scanderbegus* vulgò dicitur, (*a*) Prior *VValacho* patre, *Græcâ* matre natus, haud obſcuro genere, in vico *Corvino*, inde cognomen alterum habuit. *Huniades* verò ab agro ejus nominis appellatus eſt, quem ei *Sigiſmundus* attribuit.

a Bonfin. Dec. 3. l. 3. Chalcond. l. 8.

Hujus egregia fortitudo incumbenti in *Europæ* perniciem *Amurathis* potentiæ moras objecit; & ad pacem cum *Vladiſlao* Rege *Hungariæ* æquiſſimis conditionibus ineundam compulit. Sed eam, *Turcis Aſiatico* bello diſtentis, temerè diſturbarunt *Hungari*, haud levi *Chriſtianæ* rei damno. (*b*) Siquidem eorum exercitus ab *Turcis* ad *Varnam* profligatus eſt; quo in prælio cùm *Vladiſlaüs* ipſe Rex, tum *Julianus* Cardinalis repetendi contra fœdus belli auctor occubuit, anno 1444. *Novembris* 10. die. (*c*) Secundum hanc calamitatem *Ladiſlaus* poſthumus *Alberti Cæſaris* filius, ex *Elizabetha Sigiſmundi* filia, Rex ab *Hungaris* eligitur quinquennis puer, curatore addito regni *Joanne Huniade*: quòd *Ladiſlaum Fridericus* Imperator, (*d*) cujus fidei cum regni corona mater illum commiſerat, nollet, reddere. (*e*) Quam ob cauſſam iratus *Huniades*, anno 1445. *Auſtriam* aliaſque *Friderici* provincias pervaſtavit. Cum *Amurathe* quoque perſæpè feliciter pugnavit, & eo apud *Crojam Epiri* mortuo, cum ejus filio *Mahomete*, à quo (*f*) anno *Chriſti* 1453. capta eſt *Conſtantinopolis*, *Maii* 29. (*g*) Hunc verò triennio pòſt *Taurunum*, quam *Albam* vocant, obſidentem cum magna *Turcarum* ſtrage ignominiaque depulit anno 1456. ipſo die *S. Magdalenæ* ſacro. Ejus victoriæ cauſsâ Transfigurationis Dominicæ ſolemnem agi diem *Calliſtus* Papa decrevit. Hac in pugna, cæteriſque per id tempus cum *Turcis* ſecundo *Marte* obitis, *Joannis Capiſtrani* viri ſanctiſſimi ex Minorum Ordine ſpectata pietas eſt. Hoc enim agente, crucis inſi-

b Pius Pont. Europ. c. 5. Bonfin. Dec. 1. l. 6. Naucl.

c Æn. Silv. in Europa Bonfin. &c

Hungaricæ res.

d Pius 2. in Europ.

e Bonfin. Dec. 3. l. 7.

f Anton. Par. 3. Tit 22. c. 13. Bonf. Dec. 3. l. 8. Naucl. Palm. Chron. Citiz.

g Iid. & Æn. Silv. Boëm. Hiſt. c. 65. Chalcond. l. 8.

inſigne plerique ſumpſerunt, & ad ſacrum bellum nomina ſunt profeſſi. A. 1438. Chriſti ad 1500.

(*a*) Eodem anno *Joannes Huniades Tranſſilvaniæ* Princeps, *Vaivodam* mos eſt dicere, felici exitu diem obiit 4. Id. *Septembris*; nec multò pòſt *Capiſtranus* ipſe, (*b*) cujus ſanctimoniam prodigiis illuſtrem reddidit Deus. *a* Bonfin. Anton. &c. *b* Naucl.

Ladiſlao Rege defuncto (*c*) 10. Calendas *Decembris* anni 1458. *Matthias Corvinus Joannis* filius Rex ab *Hungaris* eligitur, nullâ re patris diſſimilis; à quo *Turcæ* non ſemel profligati. *c* Æn. Silv. c. 70. Boëm. Bonfin. Dec. 5. l. 8.

(*d*) *Scanderbegus Turcarum* manibus elapſus, paternâ *Epiri* ditione recuperatâ, ingruentes perſæpè cum infinitis millibus *Turcarum* Reges parvâ manu ſuperavit, ſummoque, quoad vixit, iis terrori fuit. Hunc anno *Chriſti* 1443. quarto Calendas *Decembres* regnare cœpiſſe, & 23. regni, 16. Calendas *Februarii* anni 1466. obiiſſe, tres & ſexaginta natum annos, auctor eſt (*e*) *Marinus Barletus*. *d* Barlet. Æn. Silv. in Europa c. 15. *Scanderbegus*. *e* Lib. 13. Hiſt. Scand. in fine.

Apud *Italiam* (*f*) *Eugenio* Papâ mortuo anno 1447. *Februarii* 23. (*g*) *Nicolaus* V. ſublegitur, doctorum hominum ac bonarum artium longè ſtudioſiſſimus. Itaque nemini uni plures ab eruditis inſcripti ſunt libri. Tum *Vaticanam* Bibliothecam, conquiſitis undique, & ex Oriente uſque, voluminibus inſtruxit. (*h*) Obiit octavo Pontificatus anno, *Chriſti* 1455. *Martii* 25. Quem *Calliſtus* III. excepit; eoque functo *Pius* II. vir doctiſſimus, qui *Æneas Silvius* antea vocabatur, anno 1458. Pontificatum iniit; cujus ad bellum *Turcis* inferendum conſilia deinceps omnia ſpectarunt. (*i*) Ob id cum *Ferdinando Neapolitano* Rege *Alphonſi* filio pacem conſtituit, ac (*k*) *Mantuam* frequentes ad concilium adeſſe juſſit, ut de bello gerendo ſtatueretur. Sed ab externis bellis ad domeſtica converſis Principum ſtudiis, nihil perfici potuit. Cœtus ille *Mantuanus* octa- *f* Plat. Anton. Par. 3. Tit. 22. c. 12. Chron. Citiz. *g* Plat. Anton. *h* Plat. Anton. c. 14. *i* Pand. l. 6. Naucl. Plat. *k* Palm. Plat. Naucl.

vo

A. 1438. Chriſti ad 1500. vo menſe dimiſſus. (*a*) *Alphonſi* cognitâ morte *Joannes Renati Andegavenſis*, quem ab illius regni poſſeſſione depulſum in patriam rediiſſe ſuprà ſignificavi, filius, magno exercitu collecto, in *Apuliam* profectus eſt, collatiſque ſignis *Ferdinandum* acie victum, & caſtris exutum, egit in fugam. Actumque de eo foret, ni *Scanderbegus* illius & *Pii* Pontificis adductus precibus ex *Epiro* ſuccurriſſet. Hujus auxilio *Ferdinandus* pulſus hoſtibus brevi omnia in poteſtatem accepit. Hæc de *Italica Scanderbegi* expeditione ab incurioſis vel ingratis omiſſa Scriptorib; (*b*) *Marinus Barletus* queritur.

a Palm. Naucl. Pand. 6. Barlet. Chalcond. 8.

b Lib 10. de Geſt. Scand.

Per idem tempus *Genuenſes* bello ab *Alphonſo* Rege vexati, *Carolo* VII. *Franciæ* Regi ſe in fidem tradidere (*c*) anno 1458. ad quod miſſus *Joannes Renati* filius eam urbem præſidio munivit. (*d*) Sed poſt annos tres ab *Francis* defecit, *Proſpero Adurno* duce; quam *Ludovicus* XI. *Franciſco Sfortiæ Mediolanenſium* Duci conceſſit (*e*) anno 1464. (*f*) quo anno *Pius* Pontifex *Anconæ* mortem obiit, brevi tempore magnâ collectâ gloriâ. Sex enim duntaxat annis præfuit. Hunc *Paulus*, qui ſecundus numerabatur, eſt ſecutus.

c Pand. Till. in Chron.

d Palm.

e Palm.

f Id. Pal. Plat. Naucl.

Dum per *Europam Chriſtiana* res inteſtinis turbatur odiis, in *Aſia* quoque par eam calamitas afflixit. (*g*) *Cyprum* inſulam *Richardus Angliæ* Rex *Græcis* ademptam *Guidoni Luſiniano Gallici* generis permiſerat, qui *Hieroſolymitani* ſibi regni jus aſſumebat.

g Pius Pont. in Aſia. c. 97. Naucl. Hiſt. Cypri.

In ea poſteris illius regnantibus, *Genuenſes*, popularium ſuorum factâ illic cæde, validam ad ulciſcendum claſſem *Turgoſio* imperatore comparant. Brevi tota, cum Rege ac Regina, inſula in poteſtatem venit. Illis, cùm aliquanto tempore in carcere detenti eſſent, tandem data venia eſt. Sed regno vectigal impoſitum, & *Salamis*, quæ eſt *Famaguſta*, negotiationibus frequens emporium, victori ceſſit

in

in prædam. Natum in carcere filium Rex appellari *Janum* voluit, quod *Genuam* vulgò *Januam* mos eſt dicere. Hunc *Ægypti Sultanus*, captâ direqtâque *Cypro*, ac multis occiſis mortalibus, ſtipendiarium fecit. Mortuo ſucceſſit *Joannes* filius, præ luxu ac deliciis, mulieris, quàm viri, ſimilior: qui *Helenam* ex *Palæologorum* ſanguine in conjugium accepit, ex qua *Carlottam* genuit; ex concubina verò *Jacobum*. *Carlotta Ludovico* Ducis *Allobrogum* filio nupſit. *Jacobus*, quem, ut ab regni ſpe pater excluderet, ſuaſu *Helenæ Nicoſienſem* Præſulem fecerat, utroque defuncto, *Cypri* potiundæ cupidior, quàm *Chriſtianum* decebat, *Ægypti Sultanum* adiit; cujus in verba nefario dicto ſacramento, ab eodem inducitur in regnum, *Ludovico Carlottæ* conjuge pulſo, (*a*) ſub annum 1459. Pòſt *Genuenſibus* ejectis, ac receptâ *Salamine*, *Jacobus Æcaterinam Marci Cornelii* filiam è *Venetis* ſibi conjugem arceſſit; quam Senatus *Venetus* in filiam adoptavit. (*b*) Exſtincto Rege, ejuſque poſthumo *Jacobo*, id regnum in *Venetorum* poteſtatem hæreditario jure pervenit, anno 1476.

A 1438. Chriſti ad 1500.

Cypri regnum ut ad Venetos pervenerit.

a Naucl.

b Iid. & Palm.

Fridericus Imperator finem vivendi fecit (*c*) anno 1493. *Auguſti* 19. imperii anno 53. cui *Maximilianus* ſucceſſit ejus filius, *Romanorum* Rex ante 7. annos creatus.

c Cuſpin. Naucl. Chron. Spanheim. Trith. Suppl. Palm.

(*d*) Hic ad annum uſque pervenit *Chriſti* 1519. imperii 26. ac pridie Idus *Januarii* ætatis anno 63. deceſſit. Multi hoc imperante, magnique, præſertim in *Italia*, ſub ejus initium motus exſtitére, qui in *Francicis* rebus exponentur.

Maximilianus.

d Onuphr. Cuſpin.

Ut illa tunc memoratu triſtia, ſic læta iſta contigere. (*e*) *Ferdinandus Hiſpaniæ* Rex *Granatam*, qua in urbe *Maurorum* reliquiæ conſederant, expugnat anno 1492. quo *Saracenorum* in *Hiſpania* dominatus poſt annos, quàm eò venerant, 780. deſiit. (*f*) Eodemque anno,

e Tarafa. Marian.

f Naucl. Mariana.

A. 1438. Christi ad 1500.

171. familiarum millia *Judaïci* generis in exſilium abiere, quæ ad 800000. capitum fuiſſe dicuntur.

Novæ regiones patefactæ.

Complures in extremis Orientis Occidentiſque finibus ignotæ regiones adiri cœptæ, patefacto ad eas per *Hiſpanas Luſitanaſque* claſſes itinere. (*a*) *Chriſtophorus Columbus* patriâ *Genuenſis*, nauticæ rei ſcientiſſimus, ſub *Ferdinandi* & *Iſabellæ* Regum auſpiciis anno 1492. ex *Hiſpania* ſolvens, novas reperit inſulas; cujus exemplum ſecuti reliqui paulatim vaſtam illam aperuere continentem, quæ partem orbis terrarum quartam efficit. (*b*) Eodem incenſus ſtudio *Vaſcus Gama Luſitanus Emmanuelis* juſſu *Oliſſipone* profectus in Orientem anno 1497. ſeptimo Idus *Julias*, ſequente anno 13. Calendas *Junias Calecutum* appulit *Indiciſque* commerciis ac *Luſitanorum* ad ea navigationibus iter oſtendit.

a Hiſtor. Ind. Append. Palm.

b Oſor. l. 1. de Geſt. Emm.

Viri illuſtres.

Literæ, *Friderico* regnante, per *Italiam* in ſplendore magno fuerunt, *Græcorum* doctiſſimis, qui captâ *Græciâ* ad eam accurrebant, æmulatione ſui *Latinorum* acuentibus ſtudia. Princeps ut dignitate, ſic eruditione *Græcorum* eſt habitus *Beſſario* Cardinalis, (*c*) quem anno 1472. legatum vidit *Gallia*: unde *Romam* rediens *Ravennæ* obiit ætatis anno 77. *Theodorus* item *Gaza Theſſalonicenſis*, qui (*d*) anno 1470. librum *de Menſibus* ſcripſit, (*e*) obiitque 1478. (*f*) *Georgius Trapezuntius Cretenſis* obiit 1485. (*g*) *Argyropylus Byzantinus* & *Demetrius Chalcondilas* eodem vixere tempore. (*h*) Inter *Latinos* eximiè floruit *Pius* II. Pontifex, qui *Æneas* antè *Silvius* appellatus eſt. *Laurentius* item *Valla*, acri mordaciq; ingenio, (*i*) mortem obiit anno 1457. *Franciſcus Philelphus*, (*k*) qui 93. natus annos moritur anno 1481. (*l*) *Flavius* verò *Blondus* Hiſtoricus anno 1473. ætatis 57. (*m*) *Nicolaus Perotus*. *Platina*, qui Pontificum *Romanorum* Vitas perſcripſit

ad

c Palm. Paul. Jov.

d Lib. de Menſib. c. 16.

e Palm. Trith.

f Paul. Jov.

g Jov.

h Trith.

i Jov.

k Trith.

l Palm.

m Jov. Trith.

ad *Paulum* uſque ſecundum. *Matthæus Palmerius Florentinus Chronici* Scriptor, (*a*) qui ob hæreſim de Angelis ſcripto proditam incendio punitur ut ait *Trithemius*; alii non ipſum, ſed ejus librum exuſtum aſſerunt: quod & ſimilius vero. *Domitius Calderinus*, qui (*b*) anno periit 1477. (*c*) *Rudolphus Agricola* (*d*) *Joannes de Monte regio* Mathematicus: is moritur *Romæ* anno 1476. Secuti ſunt *Joannes Picus Mirandulanus*; *Hermolaüs Barbarus*, quem ætatis anno 39. *Chriſti* 1493. exſtinctum ſcribit eſſe *Trithemius*; *Angelus Politianus* (*e*) obiit 1494. (*f*) ætatis 40. *Marſilius Ficinus*; *Sabellicus* Hiſtoricus; *S. Antoninus* Epiſcopus *Florentinus*. Neque verò commemorare omnes attinet; de quibus *Trithemius* ætatis ejuſdem Scriptor, & *Paulus Jovius* in *Elogiis*, compluresque alii ſcripſerunt.

A. 1438. Chriſti ad 1500.

a Trith.

b Trith.

c Id.

d Palm. Trith.

e Trith.

f Palm.

Commodùm autem accidit, ut cùm, derſâ barbarie, litteræ caput efferrent, tot magnorum ingeniorum commendandis æternitati fœtibus ars typographica prodiret (*g*) anno 1440. repertore *Joanne Guttembergio* Equite *Moguntino*.

Typographia inventa.

g Palm. an. 1457.

CAPUT X.

De rebus Francicis, *aliiſque cis* Alpes *geſtis* Carolo *VII.* Ludovico *XI.* & Carolo *VIII.* Franciæ *Regibus ac de* Italicis *etiam motibus qui hoc poſtremo regnante cum* Francicis *rebus implicati ſunt.*

REgnum *Carolus* VII. ingreſſus eſt anno 1422. miſerum & exercitum, pleraque *Franciæ Anglis* obtinentibus; quibus cum, in ultionem paternæ necis, Dux *Burgundiæ Philippus* vires ſuas conjunxerat. Prima in *Gallias Anglorum* eruptio (*h*) anno 1415. *Henrico* V. Rege contigit. Quoad *Azincurtum*, haud procul *Caletum* oppido, pugna commiſſa eſt: in ea-

Anglicum bellum.

h Alan. Monſtr. l. 1. c. 139. Naucl. Meyer. Æmil. Gaguin.

 que

A. 1422. Chriſti ad 1500.

que flos *Gallicanæ* Nobilitatis partim occidit, partim in manus venit hoſtium. Captus eſt *Aurelianenſium* Dux *Carolus*, qui (*a*) 25. annis in cuſtodia fuit, aliique principes. Prona deinceps *Anglis* omnia *Burgundi* ſocietas fecit: qui in *Franciæ* Regem neque mentis, neque juris ſui compotem, cum Regina ejuſque filia *Catharina* poteſtatem habebat. *Henricus* occupatâ regni arce *Lutetiâ* (*b*) anno 1418. (*c*) biennio poſt in *Tricaſſibus Catharinam* in conjugium accepit, cum dote regni, excluſo *Carolo* Delphino. Verùm perbrevem fructum tanti ſucceſſus habuit *Henricus* exſtinctus eo ipſo, quo *Carolum* VI. periiſſe docuimus, anno 1422. *Auguſti* 29. Huic *Henricus* VI. *Carolo* poſt menſes duos vitâ functo *Carolus* VII. ſufficitur. Perpetuus ex eo curſus *Anglicanæ* victoriæ fuit, deficientibus à *Carolo* in dies oppidis. Prima dehinc ad *Aurelianos*, nobiliſſimam *Celticæ* urbem rerum inclinatio facta eſt. (*d*) Eam *Anglus* obſederat anno 1428. quarto Idus *Octobres Sariſberienſi* duce, qui in ea obſidione cæſus eſt, propugnante verò *Joanne Notho, Ludovici Aurelianenſium* Ducis, qui à *Joanne Burgundo* interfectus eſt, naturali filio. Ultima jam metuentibus oppidanis raro ad hanc diem prodigio Deus opem attulit.

a Monſtr. l. 3. f. 106.

b Monſtr. l. 1. c. 143. & 214.

c Alan. Monſtr. l. c. 265. Olivar. c. 3. &c.

d Alan. Monſtr. 2. Meyer. Æmil. &c. Micquellus.

Joanna Aureliana puella.

Joanna Darcia virgo erat in agro *Tullenſi* patre agricolâ, ovium cuſtos. Ea divinis inſtincta vocibus ad ſolvendam *Aureliæ* obſidionem, & *Carolum* tot anguſtiis explicandum, ultrò hunc adiit: ac fide factâ, *Aureliam* cum ſubſidiis miſſa, fractos præliis aliquot *Anglos* (*e*) anno 1429. *Maii* 12. ab urbe repulit, Regem *Durocottorum Remorum* ad ſacra regni ritè capienda perduxit. Fuſis ſæpiùs hoſtibus, tandem ad *Compendium* capta eſt anno 1430. (*f*) quam poſt longam de ea quæſtionem habitam *Petrus Cauchonius Bellovacenſis* Epiſcopus damnavit. *Angli* vivam exuſſere anno 1431.

e Alan. &c.

f Monſtr. l. 2. f. 59. Æmil. Gaguin. Meyer.

quo

A. 1422. Chriſti ad 1500.

quo tempore *Baſileæ* Synodus eſt haberi cœpta, ait *Monſtreletus lib.* 2. (*a*) 70. De hac virgine, quæ *Aurelianenſis* puella vulgò dicitur, probroſa quædam falsò ab nonnullis jactata ſunt. Sed innocentem ac Deo caram fuiſſe, cùm multa perſuadent, (*b*) quæ plenis voluminibus tradita leguntur, tùm ſecundiſſimus rei ſecutus exitus; qualem non niſi auctori Deo fas ſit adſcribere. Deinceps enim *Anglis* in pejus omnia ceſſere. *Carolus* reconciliato ſibi *Burgundo* (*c*) anno 1435. paulatim ex hoſtium manu regnum recepit; (*d*) ſic ut anno 1453. cæſo *Talbotio* egregiæ fortitudinis viro, ereptâque rurſus *Aquitaniâ*, nihil præter *Caletes* reliqui *Anglis* in *Gallia* fecerit. Ad hunc modum *Anglicanus* tumultus poſt annos duodequadraginta finem accepit.

a Vide Hiſtor. Joan. à pleriſque editam. Bellefor. in Chron. in Carlo 7. & ad Nicol. Gill.

b Alan. Monſtr. 2. f. 112. Olivar. 1. c. 3.

c Monſtr. l. 3. Polyd. l. 23. Alan.

Anglicana turba domeſtica.

Pulſos finibus alienis *Anglos* diſcordia domi civilis excepit. Duæ apud illos erant regiæ familiæ, altera *Eboracenſium*, *Lancaſtriorum* altera. *Henricus Lancaſtrius*, *Richardo* II. abdicare coacto interfectoque, regnum uſurparat (*e*) anno 1399. ejuſque nominis IV. appellatus exceſſit anno 1413. Huic ſucceſſit *Henricus* V. ejus filius, qui, cum *Philippo Burgundo* ſocietate factâ, *Francorum* opes labefactavit & ſuſcepto ex *Catharina Caroli* VI. filia *Henrico* VI. mortuus eſt anno 1422. ut ſuprà retuli.

d Polyd. Virg. fine l. 21.

e Polyd l. 23.

Poſt ejectos *Galliâ Anglos*, anno 1453. ortâ domi principum factione, cujus auctor erat *Richardus Eboracenſis*, Rex *Henricus* collatis ſignis ab illo ſuperatur, anno 1460. ac de concilii ſententia *Richardo* deſtinatur regni ſucceſſio. Interim *Margareta Renati Andegavenſium* Ducis filia, virili animo prædita mulier, *Henrici* conjux, haud exiguâ manu contractâ, *Richardum* acie vicit & interfecit; tum ſubeuntem auxilio *Richardum* alterum *Warvici* Comitem caſtris exutum in fugam conjicit, ac virum reſtituit in regnum. Pòſt *Richardi* filius

A. 1422. Chriſti ad 1500. lius *Eduardus Marchiæ* Comes, *Warvicenſis* auxilio *Henricum* & *Margaretam* pellit ex *Anglia*, Rexque ipſe renunciatur (*a*) anno 1461. quarto Calendas *Julias*. Hunc deinde *Warvicenſis*, ortâ inter ambos ſimultate, *Ludovici* XI. *Franciæ* Regis ope fugavit, & *Henricum* priſtinam ad dignitatem reduxit anno 1471. *Eduardus* verò, *Carolo Burgundiæ* Duce opitulante, regnum, quod amiſerat, recepit ſexto pòſt menſe, & *Richardo Warvicenſi* in pugna interfecto, *Henrico*, nec non *Eduardo* unico ejus filio, vitam eripit. Hunc *Henricum* longè ſanctiſſimum fuiſſe, adeo ut vivus mortuuſque miraculis inclaruerit, teſtis eſt *Polydorus lib.* 24. Regis nomen habuit annos 39. menſes 6.

a Polyd. l. 23. vide Comm. in c. 50. & ſeq.

Margareta, conjuge, filio, & regno ſpoliata ad patrem revertit in *Gallias*.

Eduardus tribus & viginti regnavit annis, extinctuſque eſt anno 1483. cujus frater *Richardus Gloceſtriæ* Dux, homo ſceleratus, occiſis ejus filiis, tyrannidem invadit; quam tertio demùm anno oppugnatus ab *Henrico Richemundenſi*, *Joannis*, qui ſexti *Henrici* frater erat, filio, cum vita perdidit. *Henricus* porrò iſte anno 1486. regnum auſpicatus eſt, ejus nominis ſeptimus, octavi pater ejus, qui ab Catholica communione deſcivit. Atque ille filiam *Eduardi* Regis IV. ex *Eboracenſi* familia duxit *Elizabetham*. (*b*) Quo facto *Lancaſtriorum* & *Eboracenſium* famoſa illa & *Anglis* exitialia odia reſtinxit.

b Polyd. l. 26.

In *Galliis*, *Anglorum* excuſſo dominatu, reſpirabat *Carolus*: niſi quòd à bello quiete partâ domeſticas in turbas incidit. (*c*) Nam *Ludovicus* ejus filius offenſus patri ad *Philippum Burgundum* receptum habuit anno 1456. nec inde in *Franciam* rediit ante illius obitum: qui incidit anno 1461. *Julii* 22.

c Monſtr. l. 3. f. 68. Olivar. l. 1. c. 36.

Ludovicus XI. Igitur *Ludovicus* ejus nominis XI. anno eodem in patris locum venit, homo callidus

&

& aſtutus. Qui ſub exordium regni conſpirantium inter ſe principum factionibus agitatus, conatus illorum conſilio ac prudentia diſcuſſit. Nam omnibus, quæ peterent, prolixè tribuendo, diſtractos à ſe invicem ſingulos deinde eſt aggreſſus. (*a*) Hanc pactionem pugna anteceſſit illa, quæ ab *Montemleheri-cum* octavo circiter ab Urbe lapide facta anno 1465. in qua neutri ſatis liquida victoria conſtitit. Princeps erat adverſarum partium *Carolus* Comes *Caroleſius*, *Philippi Burgundiæ* Ducis filius. Is patris obitu, qui anno 1467. *Junii* 15. feriâ 2. contigit, ampliſſimis in opibus ac potentia cùm eſſet, ut erat naturâ ferox & novarum cupidus rerum, finitimos laceſſere non deſtitit; (*b*) præſertim verò *Renatum Lotharingiæ* Ducem. & *Helvetios*, quibus cum *Ludovicus* contra commmunem hoſtem ſocietatem fecerat. Renatum ut facilè vicit *Carolus*, & principatu propemodum exutum fugere coëgit in *Franciam*, ſic ab *Helvetiis* clade bis acceptâ, cùm *Renatus* provinciam ſuam recuperaſſet, adverſus illum contendit in *Lotharingiam*. Ibi dum *Nancejum* obſidet, ab *Renato Germanicis* & *Helveticis* auxiliis inſtructo victus in acie cecidit (*c*) anno 1477. *Januarii* 5. unicâ relictâ filiâ *Mariâ*, quæ *Maximiliano Friderici* Imperatoris filio nupta. *Caroli* auditâ morte, *Ludovicus* exemplò *Burgundiam* veteremque in *Belgia* ditionem poteſtati ſuæ ſubjecit.

A. 1422. Chriſti ad 1500.

a Monſtr. l. 3. Chron. Lud. XI. Comm. c. 8. Monſtr. l. 3. p. 152. Olivar. l. 1. c. 37.

b Comm. Till. Æmil. Gaguin.

c Comm. c. 95. Æmil. Gaguin. Till. Append. Monſtr. f 190.

(*d*) Obiit in *Turonibus Chriſti* anno 1483. tertio *Calendas Septembres*, feriâ 7. (*e*) cùm priùs ad ſe *Franciſcum Paulanum* acciviſſet ex *Italia*, virum ſanctiſſimum, ac miraculis inclytum, à quo *Minimorum* inſtitutus eſt Ordo.

d Comm. c. 136.

e Comm. c. 130.

Minimorum Ordo.

Tertium decimum agens annum *Carolus* VIII. *Ludovici* filius, (*f*) quippe natus anno 1470. prid. Idus *Julias* regnum ſuſcepit ſub *Annæ* ſororis tutela, quam *Petrus Borbonius Bellojocenſis* duxerat. (*g*) Eam ſibi prælatam ægrè tu-

f Chron. Lud. XI. Till.

g Gaguin. Æmil.

lit

A 1422. Chriſti ad 1500. ſit *Aurelianenſium* Dux *Ludovicus Caroli* filius, *Ludovici* nepos illius, quem *Joannis Burgundi* juſſu *Lutetiæ* confoſſum eſſe demonſtravimus. Igitur ad *Franciſcum Britanniæ* Ducem fugiens, cùm in ſocietatem plerique veniſſent procerum, commiſſo cum regiis ducibus prælio ad *Fanum Albini* in *Aremoricis*, victoriâ pariter ac libertate cecidit (*a*) anno 1488. (*b*) & triennali cuſtodia detentus eſt. Supplici Duci pax eâ lege conceſſa, ut quod Regis armis quæſitum erat, id in illius poteſtate maneret. (*c*) Inter hæc Duce mortuo, *Annam* ejus filiam, *Maximiliano Romanorum* Regi pactam uxorem *Carolus* accepit, repudiatâ *Margaretâ Maximiliani* filiâ, quam ſibi *Ludovico* patre auctore deſponderat. (*d*) Bellum ob id inferente *Maximiliano*, pax denique ſecuta eſt, cùm ei Comitatus *Atrebatenſium* de Regis voluntate ceſſiſſet.

a Chron. Caroli VIII. ex Jalignio &c. excerpt. à Godef.

b Id. p. 166.

c Gaguin. Excerpt. Jalig. &c. Till.

d Gaguin. Excerpt Jalign. &c. Till.

(*e*) Pace in regno compoſitâ, longinqua bella *Carolus* expetiit, ſuſceptâ in *Italiam* expeditione, ad *Neopolitanum* recuperandum regnum; quod ab *Renato Andegavenſium* Duce in *Ludovicum* XI. tranſlatum *Ferdinandus* habebat *Alphonſi* M. filius, *Alphonſi* pater alterius, cujus gener erat *Joannes Galeacius*, nihil ex *Mediolanenſi* principatu præter nomen obtinens; cùm penes *Ludovicum Sfortiam* ejus patruum poteſtas omnis eſſet, quam tutelæ ſpecie ad ſe traxerat. Ægrè id ſcilicet *Alphonſus* ferebat, ac pro genero parabat bellum. Hoc ut *Ludovicus* averteret, *Carolum* ſpe *Apuliæ* potiundæ in *Italiam* excivit. Ergo ut hoſtile nihil à tergo relinqueret, (*f*) *Ferdinando Hiſpaniæ* Regi *Ruſcinonem*, ac *Perpinianum*, de quo inter ipſos certamen erat, permiſit ultrò; tum (*g*) anno *Chriſti* 1494. ſuperatis *Alpibus*, in *Italiam* deſcendit. Quam cùm repentino terrore compleſſet, expeditum per *Tuſciam Romam* uſque, & *Neapolim* deinceps, iter habuit (*h*) *Romæ* ab

e Comm. in Car. 8 Guicc. Append. Monſtr. Gaguin. Jalign. Excerpt. &c. Ferron.

f Gaguin. Gillius. Ferron.

g Comm. Guicc. &c.

h Till

Alexan-

llexandro VI. *Conſtantinopolitani* imperii titu-
ım accepit anno 1495. cum (*a*) ſuperiore *Fer-
inandus* exceſſiſſet *Januarii* 25. (*b*) Cujus filius
Alphonſus Caroli adventu perterrefactus in *Sici-
iam* trajecit; ac regno ſe abdicans, id *Ferdi-
ando* filio reliquit. (*c*) *Ferdinandus* metu *Fran-
orum* in *Iſchiam* inſulam ſeſe recepit. *Carolus
Neapolim* ingreſſus (*d*) *Februarii* die 22. to-
o regno potitur.

Tam repentini *Francorum* ſucceſſus invidiam
pud *Italiæ* principes ac civitates habuere.
e) Ergo adjuncto ſibi *Maximiliano* Imperato-
e, & *Ferdinando Hiſpaniæ* Rege, clam etiam
Alexandro Pontifice favente, *Veneti*, ac *Ludo-
icus Sfortia*, cui (*f*) mortuo *Galeacio Mediola-
enſium* Ducis jus ac titulum *Maximilianus*
mperator conceſſerat, conjurationem faciunt,
Regemque *Franciæ* ordinatis in *Apulia* rebus
n *Galliam* redeuntem intercludere conantur.
g) Pugnatum eſt prid. Nonas *Julias* ad *Fo-
um Novanorum*, haud procul *Parmâ*; & ab exi-
ua *Francorum* manu (*h*) (ſeptem haud am-
liùs millia fuiſſe produntur) perrupta ſunt ho-
tium maximè *Venetorum*, millia quadraginta.
Carolus (*i*) recepto *Ludovico Aurelianenſium* Du-
e, qui ab *Ludovico Sfortia Novariæ* circumſeſ-
us in ſummas anguſtias venerat, decoris &
loriæ plenus rediit in *Franciam* anno eodem,
uo *Romam* ac *Neapolim* adierat. (*k*) Vix eo di-
reſſo, *Neapolitani* ac reliqui omnes ad *Ferdi-
andum* defecere. *Franci*, *Gilberto Monpenſerio*
ræfecto mortuo, paulò pòſt omnes exceſſere.
Hanc *Italiæ* cladem adventumque *Caroli* non
emel prædixiſſe dicitur *Hieronymus Savanorola
Dominicanus*, celebris ac *Florentinis* mirificè gra-
us Orator, (*l*) qui ob contumaciam ſeditio-
aſque conciones extremum ſupplicium luit
oſtridie ejus diei, quo *Carolus* è vita diſceſſit.
m) Qui apud *Ambaſiam* in *Turonibus* repentè
poplexiâ periit, 7. Idus *Apriles*, anno 1498.
egni decimo quinto.

A. 1422. Chriſti ad 1500.
a Guicc.
b Comm. Guicc.
c Guicc.
d Append. Monſtr. Gill.
e Guicc. 2. Comm.
f Guicc. 1.
g Guicc. 2. Comm. c. 1. & ſeq. Gaguin. Append. Monſtr. Excerpt. Jalign. &c.
h Gaguin.
i Excerpt. Jalign. &c. Comm. c. 38. Guicc. 2.
k Comm. c. 28. Guicc. &c. Comm. in Car. c. 25. Append. Naucl.
m Guicc. fine l. 3. Naucl.

A 1422. Chriſti ad 1500. (*a*) *Ludovicus* ejus nominis XII. mortuo ſine hærede *Carolo*, ex lege ſucceſſit *Caroli* filius, *Aurelianenſium* Dux (*b*) qui ſe extemplo utriuſque *Siciliæ* & *Hieroſolymæ* Regem, ac *Mediolanenſium* Ducem appellari voluit; ac ſubinde totus in *Italicam* expeditionem incubuit, ductâ priùs *Annâ* vidua, *Aremicorum* Principe, *Caroli* quondam octavi conjuge, ac divortio cum *Joanna* facto, *Ludovici* XI. filiâ, quam invito illi pater induxerat: quæ quidem *Bituriga*s concedens magna in ſanctitatis fama poſtmodum fuit. (*c*) *Mediolanum Ludovici Sfortiæ* fugâ in *Francorum* poteſtatem pervenit cum *Inſubribus* reliquis anno 1499.

a Comm. c. 53. Guicc. l 3. Till. Gaguin. &c.

Ludovicus XII.

b Guicc. 4. Comm. Till. Ferron. &c.

c Guicc. 4. Till. Ferron. Naucl.

CAP. XI.

Quæ anno Chriſti 1500. *ad* 1547. *toto orbe geſta ſunt, Imperatoribus* Maximiliano *&* Carolo *V. ac Regibus* Galliæ Ludovico *XII.* *&* Franciſco *I.*

MAximiliano Imperatore, ac *Ludovico* XII. Rege *Franciæ*, atrox in *Italiam* inſtauratum eſt bellum.

Trivulcium, qui *Inſubres Ludovici* XII. nomine regebat, (*d*) quod *Guelficæ* factionis eſſet, *Mediolanenſes* oderant. Nam hæc civitas *Gibellinorum* parti ex antiquo favebat. Itaque *Ludovicum Sfortiam* apud *Maximilianum* degentem clam revocant, ſeque illi tradunt anno 1500. Verùm paulò pòſt captus à *Francis Ludovicus* cum *Aſcanio* Cardinali fratre, ad arcem *Lochienſem*, id oppidum in *Turonibus* ſitum eſt, in cuſtodiam mittitur; (*e*) in qua decem annos vixit.

(*f*) Secundum hæc fœdere cum *Ferdinando Hiſpaniæ* Rege facto, *Ludovicus Neapolitanum* occupat regnum, quod tum *Fridericus* legatum ſibi ab *Ferdinando Alphonſi* fratris filio tenebat

d Guicc. 4. & ſeq Till. Addit. ad Monſtr. Ferron. Velleji Append. ad Gaguin. Hiſtor. Bayard.

e Guicc. 4.

Ludovici XII. geſta.

f Guicc. Id. l. 5. Ferron.

bat. Atque hic ex pacto ſe abdicans, in *Andegavos*, attributam ſibi ab Rege cum ſtipendiis annuis provinciam, conceſſit anno 1501. Diviſo *Francos* inter & *Hiſpanos Neapolitano* regno, haud diuturna pax eſſe potuit. A. 1500. Chriſti ad 1547.

Conſalvus Ferdinandi dux intra biennium *Francos* inde penitus expulit: ob idque *magni ducis* nomen eſt adeptus. (*a*) Deceſſere oppidis omnibus *Franci* anno 1504. *a* Guicc. 6.

(*b*) Contra *Venetos* deinde præpotentem in *Italia* civitatem viciniſque formidabilem *Ludovicus* cum *Maximiliano* & *Julio* II. *Romano* Pontifice conſpirat anno 1508. Sequente porrò, *Veneti* acie ab *Ludovico* ſuperati, quidquid in continente habebant propemodum amittunt. Sed *Julius*, reconciliatis ſibi *Venetis*, in *Ludovicum* arma convertit. Præerat *Francicis* rebus in *Italia Vaſto Fluſtas* Dux *Nemorenſis*: qui latè pervaſtatis omnibus, cum *Venetorum*, *Hiſpanorum*, ac *Julii* copiis ad *Ravennam* congreſſus eſt, partâque memorabili victoriâ, temerè in hoſtes invectus occubuit. *Ravenna* ab victoribus direpta. Huic prælio quod (*c*) anno 1512. contigit, ipſo die Paſchatis, *Bayardus* Eques *Allobrox* longè per id tempus fortiſſimus & clariſſimus interfuit. Intento in res *Italicas* Rege *Ludovico* finitimi principes *Franciæ* bellum intulere. *Ferdinandus Hiſpanus* *Vaſconum* regno, quod *Navarram* vocant, *Joannem Albretum* exuit. *Henricus* VIII. *Angliæ* Rex, qui patri cognomini ſucceſſit anno 1509. *Picardiam* aggreſſus, *Morinos* ac *Nervios* occupat. Ita *Franci* tot circumſeſſi hoſtibus *Italiam* omittunt anno 1513. quo *Julius* Papa moritur. (*d*) *Ludovicus* verò *Franciæ* Rex, compoſitis cum *Anglo* rebus, & *Henrici* ſorore *Mariâ* in matrimonium acceptâ, quippe *Anna* jam obierat, *Claudiâ* & *Renatâ* ſuperſtitibus liberis, dum novum in *Inſubres* bellum apparat, vitâ functus eſt Calendis

b Guicc. 8. & ſeq. Ferron. Till. Chron. Hiſtor. Bayard. &c.

Pugna ad Ravennam.

c Guicc. 10. Hiſt. Bayard. c. 54.

d Bellaius. 1. Comm.

(*a*) I-

A 1500. Christi ad 1547. (*a*) ipſis *Januariis*, inuentis anni 1515.

a Bellaius. Till. Parad. I. &c. *Julio* Papæ *Leo* X. ex *Medicæorum* ſtirpe ſubrogatur. *Ludovico* Regi *Franciſcus* Dux *Valeſiorum* & *Ingoliſmenſium* Comes illius gener. *Claudiam* enim ipſius & *Annæ* filiam, poſt matris obitum, duxerat. Pater huic erat *Carolus*, *Joannis Ingoliſmenſis* filius, viri ſanctitate, ac miraculis poſt obitum, illuſtris; cujus pater *Ludovicus Aurelianenſium* Dux fuit, à ſicario apud *Lutetiam* interfectus.

Franciſcus, ut primùm Rex eſt factus, ad *Mediolanenſem* expeditionem converſis viribus, *Franciſcus I.* *Helvetios*, qui ſe illi oppoſuerant, bidui pugnâ concidit ad *Marinianum* (*b*) anno 1515. *b* Till. Bellaius. Guicc. l. 12. Parad. l. 1. *Septembris* 13. & 14. Qua ex victoria *Mediolanenſis* principatus deditio ſecuta eſt. *Leo* tū Papa *Romanæ* Eccleſiæ præerat, qui *Julio* II. ex anno 1513. ſucceſſerat. Cum hoc *Bononiæ* colloquio habito *Franciſcus* de abroganda Pragmatica Sanctione & Concordato recipiendo ſtipulatus eſt, (*c*) anno 1516. *Lateranenſe* deinde Concilio; quod ex anno 1512. celebrari cœptum fuerat, finis adhibitus eſt anno 1517. decretaque in *Turcas* expeditio.

Concordatum. *c* Iid.

Idem annus *Germaniæ* totique Eccleſiæ funeſtus accidit peſtilentis hæreſis exortu: cujus conditor *Lutherus*, (*d*) apud *Iſlebium* in *Saxonia* natus anno 1483. *Novembris* 10. anno iſto 1517. contra Indulgentias declamare cœpit. Quo ex igniculo paulatim incendium exarſit; quo *Europa* tota conflagravit.

d Cochl. Till. Guicc. &c. *Lutherus.*

Carolus V. Imperator. Interim *Maximiliani* Imperatoris obitu, *Carolus* ejus nepos, *Philippi Auſtriaci* & *Joannæ Ferdinando* & *Iſabella* natæ filius, (*e*) anno *Chriſti* 1519. imperium accepit, ætatis anno 20. ſiquidem anno 1500. *Februarii* 24. editus eſt in lucem. Cum hoc perpetuum ferè bellum *Franciſcus* habuit, quod (*f*) anno 1521. denuntiatum eſt. Itaque eodem tempore potentiſſimis duobus Regibus, *Carolo* & *Henrico Anglo*,

e Guicc. 13. Till. Bellai. Parad. I. *f* Iid.

glo, *Franciſcum* oppugnantibus, tribus in locis bella ſuſtinuit. In *Vaſconibus* res initio proſperè ceſſit, captâ regni arce Pompejopoli; qua in obſidione *Ignatius Lojola Cantaber* contra *Francos* oppidum propugnans, ictu lapidis crure fracto, in extremum vitæ periculum venit: quod vulnus *Ignatio* ſalutem animi, & Eccleſiæ novum *Societatis Jeſu* ordinem peperit. *Hiſpani* paulò pòſt, ejectis *Francis*, amiſſa omnia recuperarunt. Par in *Italia Franciſci* Regis infelicitas exſtitit. Nam adverſus *Odetum Fluſtatem Lautrecium* rebellantes *Inſubres*, *Gallos* inde pepulerunt, anno ipſo 1521.

A 1500. Chriſti ad 1547. *Franciſci & Caroli bella.* *S. Ignatius.*

Quo *Emmanuel Luſitaniæ* Rex, Princeps maximus, obiit *Decembris* 23. eique *Joannes* filius ſucceſſit, ejus nominis tertius.

At verò *Leone* X. Calendis *Decembris* anni ejuſdem repentina morte functo, *Hadrianus* VI. qui tum *Hiſpaniam* adminiſtrabat, ejus locum ſuſcepit, *Januarii* 9. ſequentis anni. Quem annum *Chriſtianis* luctuoſum clades *Rhodia* fecit. (*a*) Hanc enim inſulam *Solimannus Turca*, poſt ſex menſium obſidionem urbe captâ, in ſervitutem redegit anno 1522. *Decembris* 22. proditione *Andreæ Meralii Luſitani* Equitis. (*b*) Septimo pòſt anno in *Melitam* inſulam tranſportati Equites, hactenus ibi contra Barbaros *Chriſtianæ* rei præſidio eſſe pergunt.

Rhodus capta.

a Parad. l. c 7. Guicc. l. 15. Annal. Turc. *b* Parad. l. 3.

In *Galliis Carolus Borbonius*, Magiſter utriuſque militiæ, quem *Comitem ſtabuli* vocant, offenſus Regi ad *Hiſpanum* defecit anno 1523. (*c*) Dehinc ineunte 1525. *Franciſcus Mediolano* aliiſque *Inſubrum* oppidis receptis, in *Ticini* obſidione captus *Februarii* 24. in *Hiſpaniam* mittitur ad *Carolum*; à quo parùm honeſtis conditionibus (*d*) ſequenti anno dimittitur, regiis liberis obſidibus datis. Qui (*e*) anno 1529. æquioribus legibus ſancitâ pace, vicies centenis aureorum millibus redempti ſunt.

c Till. Bellaius l. 2. Parad. l. 1. c. 6. Guic. l. 15. *Franciſcus capitur.* *d* Guicc. l. 16. Bellai. Till. Parad. *e* Iid.

At *Carolus Borbonius* contra *Clementem* VII. aliena-

Roma capta.

A 1500. Chriſti ad 1547. alienatum à *Carolo* V. bellum movens, admotis ad Urbem copiis, dum inter primos murum conſcendit, glande ferreâ trajectus cecidit (*a*) anno 1527. cujus milites captam cum Pontifice *Romam* fœdè diripuerunt. *Franciſcus* ad liberandum Pontificem, *Lautrecium* cum armata manu miſit in *Italiam*. Is *Neapolim* obſidens vulgatâ per exercitum lue, anno 1528. periit.

a Till. Bellai. Guicc. l. 28 Parad. Till. Parad. l. 2. c. 7.

Inter hos armorum tumultus *Solimannus Pannoniam* ingreſſus, *Budam* expugnavit, ac *Ludovicum* Regem devicit. Is deinde per paludes admiſſo equo fugiens, in cœnoſam voraginem implicatus interiit *Auguſti* 29. anno 1526. Hujus in locum *Ferdinandus* Imperatoris frater eligitur.

In *Germania*, ſerpente *Lutheranâ* peſte, ſciſſa eſt in varias hæreſes *Chriſtiana* profeſſio: dum, ut quiſque linguâ & audaciâ promptus eſt, ſuæ auctor eſſe ſectæ, quàm alienæ mavult inſiſtere. Cujus contagio veneni in *Britanniam* denique pervaſit inſulam. (*b*) *Henricus* VIII. qui edito contra *Lutherum* luculento nuper opere *Defenſoris fidei* titulum meruerat anno 1521. *Anna* pellicis captus illecebris, cum *Catharina* conjuge *Caroli Auguſti* matertera divortium facit anno 1532. Ob id *Romani* Pontificis ſententiâ notatus, ſe cum omni regno ſuo ab ejus communione divulſit, principatumque ſibi illius Eccleſiæ ſumpſit. Tum ab nefariis iſtis conſiliis abhorrentes ſummos etiam illuſtreſque viros affecit ſupplicio. In his *Thomam Morum* regni Cancellarium, probum & eruditum hominem, ac *Joannem Fiſcherum Roffenſem* Epiſcopum, purpurâ ornatum à Pontifice anno 1535. gladio ſubjecit; (*c*) dum *Carolus* Imperator in *Africam* claſſe trajectâ, pulſo *Barbaroſsâ* inſigni prædone, qui *Algerum* nuper occuparat, & *Goleto* arce validiſſimâ, haud procul eo loco, ubi *Carthago* ſita fuit, ſubactâ, *Muleaſsum* in regnum reſtituit.

b Hiſtor. Schiſm. Anglic. Guicc. 28. Till.

Anglicanum Schiſma.

c Parad. 3. c. 8. Till.

(*a*) Idem

(*a*) Idem rebellantes in *Germania* Principes, quos *Lutheranum* virus afflaverat, & iteratis colloquiis fruſtrà ſæpè ad concordiam invitatos, magno victos certamine ad officium coëgit anno 1546. (*b*) cùm biennio antè pacem cum *Franciſco* Rege feciſſet, inductus eo, quòd noviſſimam in *Gallias* expeditionem haudquaquam pari, ac ſperabat, exitu ſuſceperat. Quippe dum in expugnandis modicis aliquot oppidis moras agit, exercitum ſuum imminuit, ac majorem rerum occaſionem amiſit. Præcipua ad *Sandeſiderianum* illius offenſio fuit: quod in *Campaniæ Gallicanæ* aditu perexiguum ac malè munitum totis adortus viribus ſeſquimenſis obſidione expugnare non potuit; nec niſi æquiſſimis datis conditionibus in ditionem redegit anno 1544. Interim *Angliæ* Rex altera ex parte *Francos* aggreſſus bellum in *Morinis* impigrè gerebat, qui eodem tempore *Bononiam*, quod *Geſſoriacum* Veteres dixere, deditione cepit. At anno ſequente, qui fuit *Chriſti* 1545. pacem itidem cum *Franciſco* compoſuit. Anno porrò 1547. ambo illi Reges, *Henricus Angliæ*, & *Franciſcus Galliæ*, diſſimilem vitæ ſortiti ſunt exitum, ille obfirmatus in ſchiſmate; hic ſacramentis ritè omnibus acceptis, in Catholicæ fidei confeſſione diem obiit ſupremum, prid. Calendas *Apriles*, regni anno 33. cùm antecedente *Januario Henricus* obiiſſet.

A. 1500. Chriſti ad 1547.

a Parad. l. 4. c. 8. Till.

b Bellai. Comm. 10. Till.

Sandeſideriana urbis obſidio.

Multum huic Principi debent *Gallicanæ* literæ. Nam illius liberalitate, accitis undique viris omni genere artium excultis, publicæ Scholæ honeſtis ſtipendiis *Lutetiæ* conſtitutæ ſunt (*c*) anno 1530. Quam in rem hortatoribus eſt uſus *Joanne Bellajo*, qui deinde Cardinalis fuit, & *Guillelmo Budæo* viro undecumque doctiſſimo: cùm eodem floreret tempore *Deſiderius Eraſmus Batavus*, qui anno 1536. ſeptuagenarius obiiſſe fertur. *Budæus* anno

Viri literati & pii.

c Till.

1540.

A 1547. Christi ad 1589. 1540. Celebre apud poſteros nomen reliquerunt & alii complures; velut in *Germania Joannes Eckius*, & *Joannes Cochlæus*, *Albertus Pighius*, qui contra *Lutherum* pro Catholicis partibus acerrimè ſteterunt: in *Italia Thomas de Vio* Cardinalis *Cajetanus*; *Ambroſius Catharinus* è S. *Dominici* familia, Theologi. Politiore verò doctrinâ præſtantes ſunt habiti *Paulus Jovius Comenſis* Epiſcopus, *Jacobus Sadoletus Carpentoractenſis* Epiſcopus, *Petrus Bembus*, *Andreas Alciatus*, qui anno 1548. moritur: cùm anno antè *Franciſcus Vatablus Hebraicæ* linguæ Profeſſor (*a*) eodem, quo *Jacobus Tuſanus*, die *Martis* 13. deceſſiſſet: *Paulus Æmilius*, *Guicciardinus*, Hiſtorici. Sanctitate ornarunt hanc ætatem (*b*) B. *Ignatius* Societatis *Jeſu* conditor, quam anno 1540. *Paulus* III. Pontifex die 27. *Septembris* ratam eſſe juſſit: & B. (*c*) *Franciſcus Xaverius Cantaber*; qui anno 1541. primus ex *Ignatii* diſcipulis ultimum in Orientem profectus, magnis ibi geſtis rebus ac miraculis *Indorum* dici *Apoſtolus* meruit.

a Till.

b Hiſt. Soc. Jeſu. Ribad.

c Iidem, & Turſellin.

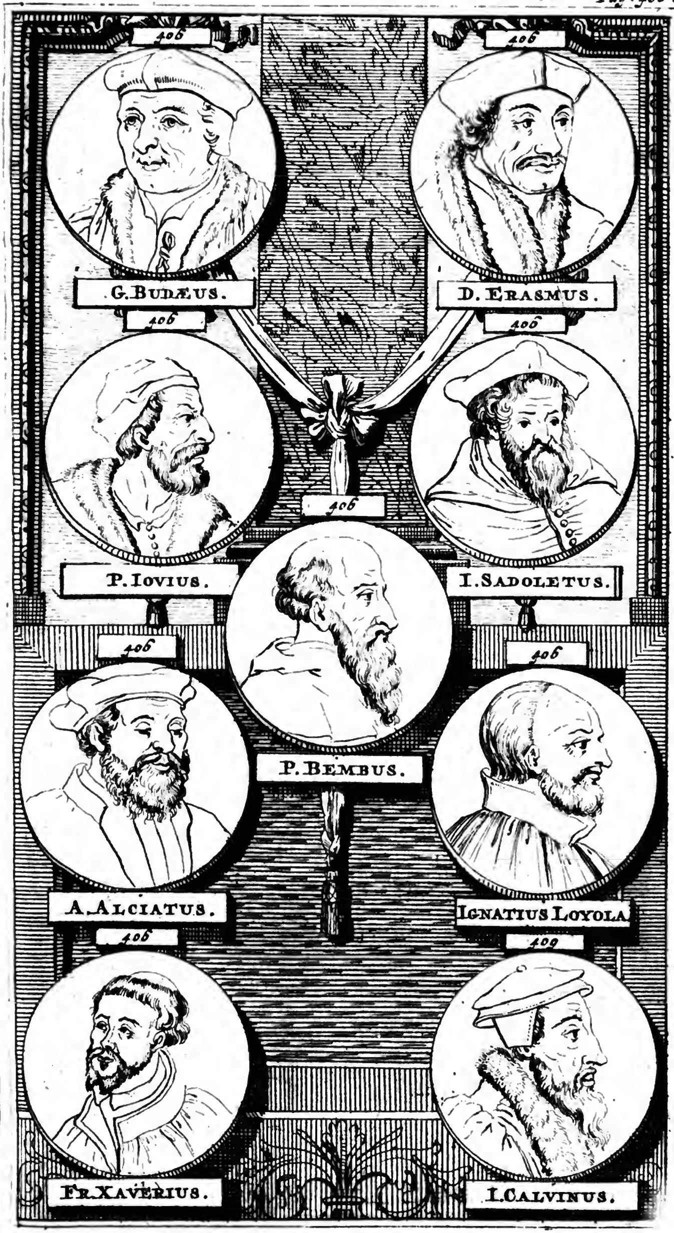
CAPUT XII.

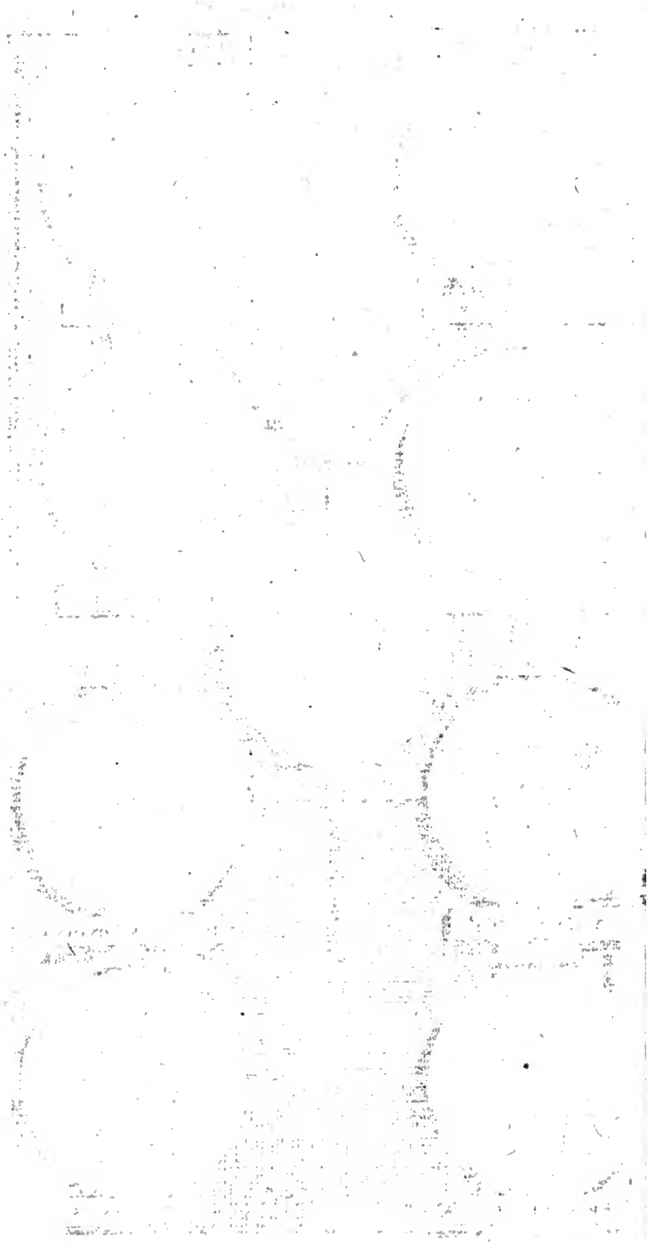
De iis, quæ per orbem memoratu digna contigerunt ab anno 1547. *ad* 1589. *ſub* Carolo *V.* Ferdinando, Maximiliano, Rodulpho *Imperatoribus*: *&* Henrico *II.* Franciſco *II.* Carolo *IX.* Henrico *III.* Valeſiis, *Regibus* Franciæ.

F*Ranciſco Valeſio Galliæ* Regi ſuperſtes fuit *Carolus* V. Imperator annos ferè 12. quibus *Henricus* II. *Franciſci* filius regnabat in *Galliis*. In *Germania*, *Luthero* turbarum omnium auctore ſublato, qui (*d*) anno 1546. *Februarii* 18. ſubitam mortem obierat, non tamen civiles motus acquievere. (*e*) Nam qui per

d Cochl.

e Guicc. Comm. l. 2

406
G. BUDÆUS.
406
D. ERASMUS.
406
P. IOVIUS.
406
I. SADOLETUS.
406
P. BEMBUS.
406
A. ALCIATUS.
406
IGNATIUS LOYOLA
406
FR. XAVERIUS.
409
I. CALVINUS.

per occaſionem *Germanicæ* aſſerendæ libertatis, ac novi propugnandi dogmatis, *Carolo* bellum intulerant, ad *Albim* flumen ab eo funduntur anno 1547. Horum princeps erat *Fridericus Saxoniæ*, Dux, qui in victoris poteſtatem venit: ab eoque damnatus capitis, ſubinde rogatu procerum mitiorem pertulit pœnam, cum eoque captus & *Lantgravius Heſſius Philippus*. Horum pœna *Germanici* tumultus paululum compreſſi. A. 1547. Chriſti ad 1589.

(*a*) *Henricus* interim II. *Franciæ* Rex, ut Rempublicam conſtitueret, ab Religione orſus, *Lutheranos* occultè graſſantes ſeveriſſimis edictis compeſcuit, nec paucos ex illa ſecta comprehenſos incendio puniit. *Lutheranos* tum cujuſcumque hæreſis homines appellare mos erat. Ac tum *Calvini* per *Gallias* novus increbreſcebat error; &, qui illum ſpargebant, fictæ integritatis fuco ac ſpecie haud paucos illexerant. Contra hos omnes *Tridenti* per id tempus Synodus habebatur ex anno cœpta 1545. *Paulo* III. *Romano* Pontifice. Sed ob civilia *Chriſtianorum* diſſidia in longum extracta, ſub *Pio* denique IV. anno 1563. finem accepit.

a Annal. Franciæ Bellefor. Matth. Pleix. *Henrici II. regnum. Tridentina Synodus.*

Inter hæc bellum *Henricus* cum Imperatore *Carolo* reſumpſit anno 1551. & utrinque captis oppidis, *Franci Mediomatricos* aliaque circumjecta ſuœ poteſtatis fecere anno 1552. *Carolus* centum armatorum millibus *Diviodurum Mediomatricorum*, quos *Metenſes* vocant, caput obſedit. Sed *Franciſco Guiſio* propugnante, potiundi deſperatione inde diſceſſit.

Tum *Carolus* rerum humanarum tædio, & amore ſeceſſus, (*b*) anno 1555. apud *Bruxellas* regno ſe imperioque abdicans, illud in *Philippum* filium, hujus adminiſtrationem in *Ferdinandum* fratrem tranſtulit. Hoc velut onere levatus in *Hiſpaniam* navigavit, ibiq; ſe *S. Juſti* Monaſterio ſepſit: ubi (*c*) anno 1558. *Ferdinando* per Septemviros renuntiato Imp., vivere deſiit.

b Guicc. Comm. l. 2.

c. Guicc. l. 2.

A 1547. Chriſti ad 1589.

(*a*) In *Anglia* paululum reſpiravit Catholica fides anno 1553. cùm poſt *Eduardi* mortem *Maria Henrici* VIII. & *Catharinæ* filia regnare cœpit. Ea verò *Philippo Hiſpaniarum* Principi nupta anno 1554. accito *Reginaldo Polo* Cardinali propinquo ſuo totam inſulam *Romanæ* fidei communionique reſtituit. Verùm ſexto pòſt anno, qui fuit *Chriſti* 1558. *Mariâ* mortuâ *Elizabetha Henrici* VIII. & *Annæ Bolenæ* filia priſtinam revocavit perfidiam.

a Hiſtorſ Schiſm. *In Anglia fides reſtituta.*

(*b*) Interim *Franci* bellum, quod cum *Carolo* geſſerant, cum *Philippo* ejus filio haud ſegniter urgebant. *Franciſcus Guiſius* in *Campaniam Neapolitanum*que regnum duxit exercitum anno 1557. Quo quidem ad *S. Quintini* oppidum in *Veromanduis* à *Philippo* cæſi ſunt *Franci*, *Auguſti* 10. die, cùm ad obſidionem ſolvendam accurriſſent. Eo prælio plerique Nobiles capti. Oppidani deditionem fecere. Sed *Hiſpani* victoriâ uti neſcierunt. Pax denique ab ambobus Regibus pari utriuſque voto recepta, nuptialique adſtricta fœdere; datâ *Philippo* in conjugium *Elizabethâ Henrici* filiâ (*c*) anno 1559. *Junii* 29.

b Annal. Franc. *Guiſii in Italiam expeditio.*

Verùm, ut humanæ res ſunt, tanta hilaritas brevi ingenti mœrore compenſatur, *Henrici* Regis obitu; qui per ludicrum certamen equitum lethale in capite vulnus accepit, obiitque *Julii* 10. ætatis 43. regni 13.

c Bellef. &c. *Mor Henrici II.*

(*d*) *Franciſco* II. *Henrici* filio qui ætatis 17. anno patri ſubrogatus eſt, ſeſquianni ferè principatus fuit. Idque ſpatium *Calvinianorum*, quos *Hugonottos* vocant, ſeditionibus inquietum fecit; quanquam de iis ſeverè quæſtio eſt habita: & ex Senatorum ordine *Annas Burgius*, qui *Henrici* juſſu in vincula conjectus erat, publicè in patibulum actus eſt, ejuſque cadaver exuſtum, *Decembris* 23. anni 1559. His ſuppliciis irritati *Hugonotti* contra Regem conſpirant: & *Ambaſiâ*, ubi tunc erat, clam eum co-

d Annal. Franc. *Franciſcus. II.*

conantur abducere. Re verò per centos indices cognitâ, *Ludovicus Borbonius* Princeps *Condæus* in ſuſpicionem adductus cuſtodiæ traditur, ac dum in eum capitis inquiritur, apud *Aureliam*, quò regni totius ordinum delecti convenerant, *Franciſcus* Rex morbo interiit anno 1560. *Decembris* 5. A 1547. Chriſti ad 1589.

Carolus eum frater natu proximus ſecutus eſt. Sub quo *Hugonottorum* furor majore ſumptâ fiduciâ, in apertam rebellionem erupit. Ad hos, ſi quâ ratione fieri poſſet, in concordiam adducendos *Piſſiaci* conventus habetur anno 1561. in quo de fidei controverſiis coram principibus Hæretici cum Catholicis Theologis in certamen venerunt. Cùm nihil profectum eſſet, res ad arma deducitur. Multis præliis victi potiùs, quàm domiti ſunt rebelles: quorum tria fuere præcipua. Primùm ad oppidum *Drocas*: in quo Princeps *Condæus* ab *Franciſco Guiſio* Catholicarum partium duce captus eſt, anno 1561. Secundum ad *Jarnacum* in *Santonibus*: quo ducente Catholicos *Henrico Caroli* fratre, idem *Condæus* occubuit, anno 1569. Tertia in *Pictonibus* ad *Moncontorium* pugna eodem & anno & imperatore facta. Cæſi magno numero perduelles.

Carolus IX. *Colloquium Piſſiacenſe.* *Pugna Droienſis. Iarnacenſis. Moncontorienſis. Cædes Hereticorum.*

Majore poſt biennium *Lutetiæ* trucidati ſunt, cùm ad celebrandas *Henrici Borbonii Navarræ* Regis, qui tum illarum partium erat, cum *Margareta* ſorore *Caroli* nuptias eò frequentes adveniſſent. Pari in pleriſque *Galliæ* urbibus cæde mactati ſunt Hæretici. Ea 9. Calendas *Septembres* anni 1572. inchoata *Lutetiæ* eſt, die *S. Bartholomæo* ſacro, â quo deinceps nomen invenit.

Ante hæc, *Ferdinandi Cæſaris* morte *Maximilianus* II. ejus filius *Romani* Imperii titulum recepit anno 1564. qui annus ad rationem computandorum temporum inſigne illud attulit, quòd *Caroli* edicto cautum eſt in *Galliis* ut *Maximilianus Imperator.*

A. 1547. Chriſti ad 1589. in publicis privatiſque tabulis ab Calendis *Januariis* annorum repeterent exordium: quod hactenus à Paſchate, vel Incarnatione, capi conſueverat. Sed & anno eodem *Joannes Calvinus* Hæreſiarcha tot motuum malorumque auctor exſtinguitur *Maii* 27.

Anni initium in Galliis à Paſchate ſumi deſitum.

Belgici motus.

In *Belgio*, quod *Margareta Philippi* fratris nomine gubernabat, ſimiliter ut in *Gallia* reliqua, infeſta Hæreticorum armis erant omnia. Miſſus ad hanc pecandam provinciam *Ferdinandus Albanus* Dux anno 1567. aſperitate animadverſionis, ac præſertim duorum primariæ nobilitatis Comitum, *Egmondani*, & *Hornani*, ſupplicio *Flandros* irritavit anno 1568. Quo *Carolus Philippi* Regis *Hiſpani* filius ex *Maria Luſitana*, à patre in cuſtodiam datus, ejus mandator neci traditur. *Batavi*, quos *Hollandos* vocant, & *Mattiacarum* inſularum incolæ, *Zelandicas* vulgò nominant, primi anno 1572. ſignum libertatis ſuſtulere, excuſſo *Hiſpanorum* imperio, quod immodicis exactionibus inviſum reddiderat *Albanus*. Ad illorum fœdus acceſſere ſubinde civitates cæteræ; & in eam coaluere Rempublicam, quæ *Fœderatorum Ordinum* hodieque dicitur.

Batavorum ab Hiſpano defectio.

Scotia vicinæ *Angliæ* contagione peſtilentem hauſit hæreſim. In quam *Maria Stuartia* Regina cùm ſe poſt *Franciſci* II. conjugis ſui *Francorum* Regis recepiſſet obitum, & *Henricum Stuartium* Ducem *Lenoxium* ſibi virum optaſſet anno 1564. eo ab Hæreticis interfecto, ipſa è cuſtodia, quâ illam *Jacobus* nothus ſepſerat, ad *Elizabetham Angliæ* Reginam dilapſa, ejus iniquiſſimâ ſententiâ, poſt 20. annorum carcerem, capite mulctatur anno 1587.

(*a*) Per hos *Chriſtianorum* in *Europa* tumultus, *Turcica* res magnis auctibus excrevit. *Ptalis Baſſa* ab obſidione *Melitæ*, quæ anno 1565. accidit, re infectâ rediens, *Chion* inſulam ſe-

a Biſarus in Hiſtor. Cypr.

ſequente anno *Genuenſibus* eripuit. *Venetis* exinde *Muſtapha Cyprum* ademit anno 1571. cùm *Salaminam* undecim menſium obſidione cinxiſſet. Quâ urbe potitus, contra pactam fidem *Chriſtianos* jugulavit omnes: præfectum verò *Bragadinum* naſo & auribus truncatum vivum cute nudavit. Eâ indignitate permotus *Pius* V. Pontifex ſanctiſſimus (hic cognomini quarto, anno 1565. vitâ functo, ſequente ſuffectus erat) ſacrum in illos inſtruit bellum. Igitur contractis in unam claſſem *Pontificiis*, *Hiſpanis*, *Venetiſ*que navibus pugna fit ad *Naupactum* in ſinu *Corinthiaco*, quâ victi Barbari ducentæ triremes partim captæ, partim depreſſæ; *Turcarum* cæſa, vel captiva fuere ad 25. millia: viginti *Chriſtianorum* libertati reddita.

A. 1547 Chriſti. ad 1589.

Pugna ad Naupactum.

Fœderata claſſis, ortâ inter principes altercatione, ſine ullo operæ pretio, quod eſſe maximum poterat, eſt dilapſa. Dies victoriæ fuit *Octobris* 7. anni 1571. Nec diu poſt hanc, cæteraſque benè geſtas in Pontificatu res, *Pius* Papa ſuperfuit: eo quippe, qui ſecutus eſt, 1572. Calend. *Maii* in cœlum abiit, ſeptimo menſe antequam noua in cœlo ſtella conſpiceretur: quæ quidem *Novembri* menſe in *Caſſiopea* videri cœpta, & ſinſim attenuata, *Chriſti* ineunte 1574. apparere deſiit. Eo, qui interjectus eſt, anno 1573. *Rupellam* in *Santonibus* prævalidam arcem ab *Hugonottis* occupatam *Henricus* obſedit *Caroli* frater. Sed cùm ſub idem tempus *Polonorum* Principum ſuffragiis ad illius gentis regnum expetitus eſſet, ab ea urbe diſceſſit, hujus expugnatæ decus *Ludovico* XIII. reſervans, à quo anno pòſt ſexto & quinquageſimo capta, rebellium Hæreticorum perfugium eſſe deſiit. *Henricus* in *Poloniam* pervenit *Januario* ſequentis anni 1574. Indèque rurſus, ſexto pòſt menſe, properavit in *Gallias*, ad regnum capiendum, quod rectore

A. 1547. Chriſti ad 1586. *Henricus II.* vacuum *Caroli* mors fecerat *Maji* 30. regni 14.

a Annal. Franc. (*a*) *Henricus Valeſius* nominis ejus tertius anno ſæculi hujus 1574. auſpicatus imperium, ad annos perduxit 15. ſuperque menſes duos; quod omne tempus perpetuis in angoribus ac periculis exegit, domeſticis pariter & externis agitatus tumultibus. *Franciſcus Alenconius* ejus frater Princeps defectionem fecit anno 1575. clam *Margaretæ* ſororis induſtriâ cuſtodibus eluſis, à quibus ob ſuſpiciones aſſervari juſſus fuerat. Cum hoc *Henricus Borbonius Vaſconum* Rex, & *Henricus* alter *Condæus* patruelis illius, cum haud exigua *Hugonottorum* manu, conjungitur, *Germanis* in auxilium conductis. Sed interventu *Catharinæ* matris reconciliatis inter ſe fratribus, *Bleſis* ex omnibus ordinibus regni conventus agitur anno 1576. in quibus lata in Hæreticorum gratiam edicta revocantur; quæ res majores ſubinde turbas concivit.

b Annal. Franc. & Fland. Hiſt. (*b*) Per *Belgium* interim Fœderatorum in *Hiſpanos* impetus ab *Joanne Auſtriaco* compreſſi. Qui cùm anno 1578. vivis abiiſſet, ad *Franciſcum Alenconium* ſumma imperii defertur ab conjuratis ordinibus. Is ex *Anglia*, quò nuptiarum cum *Elizabetha* Regina conficiendarum ſpe navigarat, ad *Belgium* appulſus anno 1582. cupidèque ab omnibus acceptus, inſequenti anno revertit in *Franciam* cùm mutata eorum, à quibus erat vocatus, in ſe ſtudia reperiſſet. Jam illic pro *Hiſpanis* aderat *Alexander Farneſius* Dux *Parmenſis*; qui fuſis ejectiſque rebellibus, paulatim civitates ad obſequium reduxit, anno maximè 1583. & 1584. Hoc poſteriore, *Guillelmo Arauſicano* interfecto, *Mauricius* ejus filius dux à Fœderatis adſciſcitur annum agens 18.

c Hiſtor. Afric. expedit. (*c*) Interea *Luſitani* magnam in *Africa* cladem à *Saracenis* accepere, cæſo ibi, cum flore *Luſitanæ* nobilitatis, Rege *Sebaſtiano*. Qui anno ætatis 24. ad *Muleium* regno ejectum armis re-

reducendum glorioſam magis quàm utilem expeditionem ſuſceperat anno 1578. Huic Cardinalis *Henricus* avi illius frater, grandis jam natu affectâque valetudine ſucceſſit; & eo mortuo, caducam regni poſſeſſionem multis ad ſe trahentibus, *Philippus Hiſpaniæ* Rex adiit anno 1580.

A. 1547. Christi ad 1589.

(*a*) At in *Anglia* Catholicos omni cruciatuum genere vexabat *Elizabetha*. Quos inter egregia fidei confeſſione claruit *Edeſmundus Campianus* è Societate *Jeſu* anno 1583. ut reliquos & numero & conſtantiâ memorabiles omittam. Hunc qui anteceſſit annus 1582. inſignis fuit emendatione Calendarii Eccleſiaſtici, quam *Gregorius* XIII. Pontifex maxima cum laude & utilitate ſtatuit. Triennio pòſt, idem accepto trium *Japoniæ* Principum per legatos illius gentis obſequio, 10. *Aprilis* exſtinctus eſt: cui *Sixtus* V. ſublectus eſt. Eodemque anno renovatis in *Gallia* civilibus procellis, occultum inter ſe fœdus de profligandis Hæreticis iniere Catholici principes, imprimis *Henricus Guiſius*, & *Carolus Borbonius* Cardinalis, *Henrici Navarræi* patruus, quam conſpirationem *Ligam* appellare conſuevimus. *Sixtus* Pontifex, dicto in *Henricos*, *Vaſconem*, & *Condæum* anathemate, utrumque ſucceſſione regni pronuntiavit indignum, quod ad illos proximè pertinebat ex anno 1584. quo *Franciſcus Alenconius* fato conceſſerat *Junii* 10. apud *Caſtrum Thedorici*. Hinc teterrimum latè bellum totâ *Gallia* diſſipatum eſt. *Henricus Navarræorum* Rex *Germanum* militem conſcripſerat. Huic *Roberto Bulionio* duce ſubeunti dum it obviam, *Annam Joyeuſium* cum exercitu ſibi occurrentem ad *Curtraſium* in *Aquitania* devicit; qua in pugna dux ipſe cecidit, anno 1583. *Germani* porrò multis ab *Henrico Guiſio* laceſſiti prælijs, ad *Alnetum* deniq; in *Bleſia* profligantur. Poſtero anno, qui ſæculi fuit 88. *Henricus Condæus* obiit 5. *Martii*,

a Hiſtor. Schiſm. Anglic.

Anglicana perſecutio.

Curtraſienſis pugna.

A. 1547. Chriſti ad 1589. hærede poſthumo relicto ejuſdem nominis, *Septembri* menſe in lucem edito: qui *Romanam* poſtea communionem ſecutus eſt, & paternam avitamque generoſitatem ſinceræ pietatis laude cumulatam ad hunc diem obtinet.

Mors Guiſiorum. Funeſtus ille idem annus exſtitit *Henrici Guiſii* nece, ac *Ludovici* Cardinalis ejus fratris: qui per *Bleſenſia* totius regni comitia juſſu *Henrici* Regis interfecti ſunt; ob id potiſſimùm infenſi, quòd paulò antè *Lutetiæ* cùm eſſet *Majo* menſe, *Guiſii* adventu commotus repentè populus ſeditionem fecerat, ac metu conſternatum Regem in fugam compulerat. *Henricus Guiſius Decembris* 23. poſtridie frater ejus ab regio ſtipatu confoſſi ſunt.

Claſſis Hiſpana diſſipatu. Inter has *Galliæ* tempeſtates *Carolus Emmanuël Sabaudiæ* Dux *Salucianum* Principatum *Franciæ* ditionis in *Sulbalpina* regione occupat *Hiſpana* claſſis quanto nunquam apparatu in *Angliam* invecta, partim naufragio, partim *Draci Anglicani* ducis maritimæ rei ſcientiſſimi conſilio & virtute periit.

Mors Henrici III. Ineuntem denique 89. ſæculi iſtius annum funeſtavit *Catharinæ* Regum matris obitus 5. *Januarii.* Sed multò Regis ipſius indigniſſima cæde triſtior evenit. Qui ex *Guiſiorum* morte magnâ collectâ invidiâ, cùm civitates ab eo paſſim deficerent, ipſaque præ cæteris caput regni *Lutetia* rebellaret, hanc, accito in auxilium *Henrico Navarræo*, oppugnare inſtituit; & ſtativis ad eam poſitis, immani parricidio trucidatur, venenato cultro per ventrem adacto Calendis *Auguſti.* Cujus morte *Valeſiorum* ſtirps regno idonea deſiit. Itaque *Borboniorum* in familiam, ut agnatione proximam, rerum ſumma deflexit, cujus origo ab *Roberto Claromontano* Comite, *S. Ludovici* ſecundo filio, deducitur.

Nunquam major aliàs, quàm his regnantibus, quos capite iſto percenſui, clarorum in-

423
AR. MONTANUS.
AQUELLUS.
423
P. MANUTIUS.
416
UJACIUS.
423
C. BARONIUS.
416
ALDUINUS.
414
I. LIPSIUS.
IOS. SC

ingeniorum per *Callias* cæteraſque regiones proventus exſtitit. Quos ſi omnes enumerare voluero, pleni voluminis res erit. Paucos ergo ſuſceptà brevitate perſtringam. A. 1547. Ch. iſti ad 1589. *Viri eruditi.*

In *Galliis* eminebat *Henrico* II. Rege *Joannes Fernelius Ambianus*, Medicus excellens *Andreas Tiraquellus*, Juriſconſultus: *Julius Cæſar Scaliger*. Sub *Carolo* IX. *Adrianus Turnebus*: *Rondeletus*, Medicus: *Joannes Auratus*: *Petrus Ronſardus*, *Callicanæ* per id tempus poëtices habitus princeps: *Jacobus Cujacius Toloſanus*, Juriſconſultus *M. Antonius Muretus Lemovix*: *Franciſcus Balduinus*, Juriſconſultus: *Dyoniſius Lambinus*: *Joannes Paſſeratius*: quorum plerique ad *Henrici* III. pervenere tempus, In aliis provinciis ſub *Henrico* circiter II. & *Carolo* IX. *Staniſlaus Hoſius*: *Ruardus Tapperus*: *Guillelmus Lindanus*: *Corneliis Janſenius*: *Andreas Vega*: *Laurentius Surius Carthuſianus*: *Jacobus Pamelius*: *Jacobus Lainez*, Societatis *Jeſu* Præpoſitus generalis: *Joannes Maldonatus*, *Franciſcus Turrianus*, ex eadem ambo Societate: *Arias Montanus*: *Martinus Azpicuelta Navarrus*: *Antonius Auguſtinus*, *Tarraconenſis* Epiſcopus: *Petrus Victorius*, qui quidem poſtremi tres anno 1586. è vita diſceſſerunt: *Paulus Manutius*: *Onuphrius Panvinius*: *Carolus Sigonius*: *Hieronymus Cardanus*, compluresque alii. Sanctitatem celebrem habuere S. *Ignatius*, qui anno 1556. prid. Calendas *Auguſti* obiit, poſt S. *Franciſcum Xaverium*; cui mors anno 1552. contigit *Decembris* 2. S. *Thereſia* anno 1582. S. *Carolus Borromæus* biennio pòſt cœlitum auxere numerum.

A 1589. Chriſti ad 1610.

CAPUT XIII.

Quæ Imperatore Rodulpho, *&* Henrico *IV.* Borbonio *Rege* Franciæ, *per orbem geſta ſunt.*

Ab anno 1589. ad 1610.

Annal. Franc.

Henricus IV.

NOva poſt *Henrici III.* necem Regum familia auſpicatò iniit anno 1589. *Henrico IV. Navarræorum* Rege ad *Francorum* regimen aſſumpto; contra quem fœderati, quòd nondum Catholicus eſſet bellum inſtaurant. Horum dux erat *Carolus Meduanus Henrici Guiſii* ab *Henrico III.* interempti frater. Dira ſubinde totâ *Galliâ* rerum perturbatio ſecuta eſt: cùm certantibus internecino odio partibus, ſciſsâque civitatum concordiâ, tam finitimæ inter ſe, quàm earumdem ſinguli invicem populi inteſtinis diſſidiis arderent. *Carolus Borbonius* Regis patruus, qui in cuſtodia adhuc habebatur, Rex per ludibrium decimus nominis illius ſalutatur anno 1590. Sub hæc ad *Andreæ* fanum nobili adeptâ victoriâ, per quam *Egmondanus* Comes *Hiſpanorum* auxiliorum ductor occubuit, quæque *Juriaca* dici ſolet, *Lutetiam* arctiſſimâ obſidione vallat *Henricus*; cùm interim *Carolus Borbonius* apud *Fontanajum* naturæ debitum ſolvit; & *Parmenſi* Duce ad opem *Pariſienſibus* ferendam à *Belgio* ſubeunte, Rex in eum, Urbe relictâ, ducit exercitum, pugnandique copiam facit. Ac *Lutetiæ*, poſt ſolutam obſidionem, de novo creando Rege ab fœderatis anno 1593. Comitia celebrantur. Ea verò per ambitionem principum ac diſſenſionem irrita fuere. *Henricus* Catholicam profeſſus fidem *Julii* 25. *Romam* ad *Clementem* Pontificem, (qui ſuperiore anno Pontificatum inierat *Januarii* 30.) impetrandæ veniæ cauſsâ lega-

Henricus IV. Catholicam fidem amplectitur.

legatum miſit *Nivernenſem* Ducem. Quod cùm differret Pontifex, *Henricus* interea *Autrici Carnutum Februarii* 27. anno 1594. ſacro oleo perungitur; quòd *Durocottorum Remorum*, ubi id ex more peragi conſuevit, in poteſtate erat hoſtium. *Lutetiam* deinde *Martii* 22. cum armato milite clam intromittitur. Tandem anno 1596. ab *Jacobo Perronio* Regis legato exoratus Pontifex, abolitâ damnationis ſententiâ, Regem in integrum reſtituit. In quo præclaram illi navavit operam *Franciſcus Toletus* è Societate *Jeſu* Cardinalis, genere licèt *Hiſpanus*: eoque nomine multum ſe illi debere præ ſe Rex tulit. Tum verò certatim proceres civitateſque ad *Henrici* fidem rediere.

A. 150. Christi ad 1610.

Tandem anno 1598. apud *Vervinos*, *Maij* 2. inter *Francos Hiſpanoſ*que pax eſt conſtituta, auctore Pontifice, & *Philippus Hiſpanus* quinto inde menſe mortuus eſt *Septembris* 13.

Pax inter Francos, & Hiſpanos.

(*a*) Dum in *Francia* res ita geruntur, in *Belgio* contra *Hiſpanos Mauricius* Fœderatorum dux Ordinum bellum haud cunctanter urgebat. Itaque per abſentiam *Parmenſis*, qui adverſus *Henricum* identidem excurrebat in *Franciam* urbes aliquot vi aut deditione cepit. *Parmenſis* anno 1592. apud *Atrebates* diem obiit, cujus loco primùm *Erneſtus Auſtriacus Rodulphi* frater Imperatoris, tùm eo exſtincto frater utriuſque miſſus eſt *Albertus* Cardinalis; cui *Iſabellâ Philippi* ſenioris filiâ in conjugium datâ, provinciarum illarum principatus obtigit anno 1598. Hic *Oſtendam* maritimam *Flandriæ* urbem aggreſſus anno 1601. tertio pòſt anno per *Ambroſium Spinolam Genuenſem* in deditionem recepit; haud ſane dignâ mercede tot impendiorum & capitum, quæ in eam obſidionem inſumpſiſſe dicitur. (*b*) Medio tempore *Elizabetha Angliæ* Regina ætatis anno 70. regni 45. fato conceſſit, *Chriſti* 1602. ſucceſſoremq; *Iacobum Scotiæ* Regem habuit, quod teſtamento

a Hiſtor. Flandr.

Oſtendæ obſidio.

b Annal. Franc.

ipſa

A. 1589. Chriſti ad 1610. ipſa juſſerat, *Mariâ Stuartiâ* genitum, quam ab *Elizabetha* contra jus interfectam ſuprà memini. (*a*) In *Suecia* quoque per id tempus turbatum eſt, cùm *Carolus Sigiſmundi* Regis *Poloniæ* patruus commiſſum fidei ſuæ regnum intervertiſſet, excluſo *Sigiſmundo*: qui eò, recuperandi illius gratiâ, è *Poloniâ* contenderat anno 1599. Id Catholico ademptum Principi Hæretici deinde proceres in ejuſdem participem ſectæ *Carolum* anno 1604. publico tranſtulere decreto. Porrò *Sigiſmundus* iſte *Joannis* III. *Sueciæ* Regis, qui anno 1592. obiit, unicus filius, eodem anno *Suecorum* appellatus Rex, ordinatis *Sueciæ* rebus, biennio pòſt in *Poloniam* redierat. In *Hungaria* & *Tranſſilvania* ſimiles ob Religionem motus exſtiterunt.

a Spond. Chron.

Suecia regnum à Carolo uſurpatum.

Hungarici tumultus.

Sigiſmundus Bathorius Tranſſilvaniæ Regulus præcipiti uſus conſilio anno 1598. principatu ſuo ceſſerat in gratiam *Maximiliani Auſtrii*. Id ægrè *Andreas Bathorius* Cardinalis patruelis illius tulit; ac ſubinde *Sigiſmundus* ipſe mutatâ mente pacta reſcidit. Ex eo bellum inter *Bathorios* & *Auſtriacos* geri cœptum: *Tranſſilvania* in horum poteſtate permanſit: *Sigiſmundus* interventu *Clementis* Pontificis in gratiam cum Imperatore rediit: ac *Pragæ* 1613. demùm anno moritur. At Hæretici rurſus, Imperatore ſpreto, *Stephanum Botskaium Hungarum Zuinglianis* imbutum erroribus ducem eligunt, qui *Turcarum* auxilio magnam *Daciæ* partem adjunxit ſibi, & Catholicos miſerè vexavit anno 1605. Idem ſequente anno pacem cum Imperatore facit his conditionibus; ut ſibi ac liberis, ſi quos mares relinqueret, *Tranſſilvaniam* haberet; quo tempore *Rodulfus* Imperator vicennales cum *Turcis* inducias iniit. In *Moſchovia* verò anno eodem 1606. *Demetrius* Princeps, quòd propenſiore in *Germanos Polonoſ*que eſſet animo, nec ab *Romano*-

Pon-

Pontifice abhorreret, ab ſuis crudeliſſimè trucidatur. A. 1589. Chriſti ad 1610.

Ut ad *Ciſrenanas* res ſtylum referam, *Henricus Franciæ* Rex *Allobrogum* Duci *Carolo* bellum indixit anno 1600. ut *Saluſſiæ* Principatum, ab eo per civiles *Galliæ* motus occupatum armis reciperet. Convenit tandem inter ipſos: ex eoque *Saluſſiæ* tractus *Sebuſianorum Ciſalpinâ* provinciâ repenſus eſt. Biennio poſtea *Carolus Gontaldus* Dux *Bironius Henrico* propter audaciam bellicam & intrepidum in periculis animum pergratus hactenus, cùm majores appeteret res, & in Regis caput occultè conſpiraret, capite plexus eſt prid. Calendas *Auguſti*, anno 1602.

Societas Ieſu reſtituta.

Societas *Jeſu* ante annos novem *Lutetiâ* aliiſque civitatibus Senatuſconſulto juſſa cedere, priſtinas in ſedes *Regis* edicto revocatur exeunte anno 1603, quod edictum Senatus *Pariſienſis* 4. Nonas *Januarias* ſequentis anni ratum habuit. Eadem Societas à pleriſque regni civitatibus expetita, ſummâ Regis humaniſſimi voluntate paſſim Scholas aperire cepit.

Quarum optandarum populis exemplum ipſe Rex dedit, qui ſuopte ſumptu *Flexiæ Andegavorum* itidem Scholas Societati illi conſtituit, aſſignato ad eas *Vindocinenſium* Ducum palatio, in quo primùm ſatus ferebatur; decretoque, ut poſt mortem cor ibi ſuum concederetur. Quod quidem citiùs factum, quàm & regni & Societatis interfuit, utrique doluerunt. Hortet animus referre fortiſſimi clementiſſimique poſt hoc conditum imperium Regis acerbiſſimam necem, quem cùm omnes immortalem cuperent, *Lutetiæ Pariſiorum* unius deteſtandi ſicarii parricidium abſtulit *Maji* 14. anni 1610. poſtridie quàm incredibili apparatu *Mariam* conjugem apud *S. Dionyſii* oppidum, ut Reginis mos eſt, ungendam coronandamque curaverat. Ea *Franciſci Medicæi*

Mors Henrici IV.

magni

A. 1589. Chriſti ad 1610. magni *Etruriæ* Ducis erat filia, quæ anno 1600. initis cum *Henrico* nuptiis, *Ludovicum* ſalutarem *Galliæ* Principem ſequente anno 1601. peperit, *Septembris* 27.

Viri eruditi & ſancti. Dum *Franciæ* regnaret *Henricus*, quà ſanctitate, quà literis ornati inſigniter obierunt, *Philippus Nerius Oratorii Romani* inſtitutor, anno 1595. *Martii* 26. qui ab *Gregorio* XV. cum aliis quatuor, *Iſidoro Hiſpano*, *Ignatio* Societatis *Jeſu* conditore, *Franciſco Xaverio Indorum Apoſtolo*, & *Tereſia*, in Sanctorum numerum ritè eſt adſcriptus *Martii* 12. anni 1622. *Franciſcus Toletus* è Societate *Jeſu* Cardinalis, anno 1596. *Cæſar Baronius* Cardinalis nobilis Annalium Eccleſiaſticorum Scriptor anno 1607. prid. Calendas *Julias*: *Juſtus Lipſius* anno 1606. *Lovanii* moritur *Martii* 23. [8] *Benedictus Arias Montanus Hiſpalenſis*: *Abraamus Ortelius*. *Thomas Stapletonus*, eodem tres anno 1598. Ex Hæreticis *Theodorus Beza*, 1605. *Octobris* 25. ætatis 87. *Joſephus Scaliger* anno periit 1609. *Januarii* 20. ætatis 69.

CAPUT XIV.

De iis, quæ Imperatoribus Rodulpho, Matthiâ, *&* Ferdinando, Ludovico *verò* Franciæ *Rege, ſcitu digna contigerunt.*

a Ex Hiſt. Ludovic. XIII. & annuis Comm.

Ab anno 1610. ad 1632.

Turba Gallicana. POſt *Henrici Magni* deplorandam ſæculis omnibus necem, quietiores in *Gallia* res fuere, quàm ſpes omnium tulerat, ſub *Ludovico* puero: cujus tutela cum regni procuratione matri extemplò permittitur. Initium tumultuandi fecere anno 1614. Principes aliquot, qui nimiam *Concini Florentini* potentiam exoſam habebant.

Per

Per hos tumultus *Ludovicus* nihilominus in *Aquitanos* profectus eſt anno 1616. ut *Annam Philippi* II. Regis *Catholici* filiam, quam per legatum ſibi ante deſponderat, juſtum ad conjugium reciperet, eodemque tempore ſororem *Elizabetham* paribus auſpiciis cum *Philippo* Tertii filio conjungendam traheret. Sic potentiſſimi Principes, ſummo Chriſtianæ rei commodo, pacis inter ſe fidem arctiùs hoc nuptiali commercio vinxerunt. Publicam hilaritatem ſequente anno geminavit domeſtica concordia, *Henrico Condæo* Principe ac Fœderatis reliquis cum *Ludovico* reconciliatis. Verùm ſubitò, novis exortis ſuſpicionibus, Calendis ipſis *Septembris* anni 1616. *Condæus* in cuſtodiam mittitur. A. 1610. Chriſti ad 1632.

Principes, qui ſuperiore bello cum eo ſocietatem fecerant, ab comitatu diſcedunt. His bellum auctoritate Regis indicitur; quod anno inſequente 1617. terminatum eſt, *Concino* regiis ab ſatellitibus in ipſo aditu regiæ confoſſo die *Aprilis* 24. quòd ab Rege certis de cauſſis comprehendi juſſus, armis ſe tentaſſet defendere. Ejus necem fœderatorum Procerum cum Rege pax & publica tranquillitas excepit. *Novi tumultus.*

Regina mater, dum turbæ iſtæ conquieſcerent, tantiſper in ſeceſſum rogata ſe *Bleſas* recepit. Quo ex tempore *Ludovicus* Rex publicam rem ſuis auſpiciis cœpit gerere. Cujus tractandæ ut ab Religione duceret initium, *Septembri* menſe lege publicâ decrevit, ut in *Bearnenſi* provincia, quæ ad radices *Pyrenæi* ſita eſt, Catholicus cultus ubique reſtitueretur; tum ut Hæretici erepta ante annos circiter 50. Eccleſiis bona redderent.

Extra *Franciam* hæc ferè memoriâ digna per eoſdem illos annos acciderunt. *Juliacum* oppidum inferioris *Germaniæ* à *Mauritio Naſſovio Francicis* auxiliis adjuto, ineunte *Septembri* anni 1610. in deditionem acceptum eſt:

de

A. 1610. Chriſti ad 1632. de cujus poſſeſſione Principes aliquot inter ſe certabant, poſtquam *Joannes Guillelmus* Dux ſine prole mortuus eſt.

Mauri ex Hiſpania pulſi. *Philippus Hiſpaniæ* Rex *Alarachiam* arcem validiſſimam ad fretum *Gaditanum* à *Mauris* exſtructam corruptis pretio cuſtodibus adeptus, *Mauros* omnes *Hiſpaniâ* juſſit excedere. Ad nongenta capitum millia exiiſſe dicuntur eodem illo *Chriſti* anno 1610. & aliquot deindeconſequentibus.

Sigiſmundus Poloniæ Rex *Smolenskum Roxolaniæ* ſeu *Moſchoviæ* munitiſſimum oppidum poſt biennii obſidionem capit anno 1611. *Iulio* menſe; cujus filium *Uladislaum Moſchi* Ducem eligunt: etſi poſtea mutato conſilio alterum optarunt. Ex quo atrox deinde bellum exſtitit.

Carolo Sueciæ Regi mortuo ſuccedit Guſtavus. *Carolus Sueciæ* Rex illate ab Rege *Dano* mœrore cladis exſtinctus *Novembri* menſe anni 1611. *Guſtavum* filium regni ſucceſſorem nactus eſt nequicquam ad *Sigiſmondum Poloniæ* Regem transferre cupientibus aliis.

Rudolphus obiit. Matthias ſuccedit. Ineunte verò 1612. *Januarii* 20. *Rudolphus* Imperator obiit, anno ab exceſſu *Maximiliani* patris triceſimo ſexto: cui frater ejus *Matthias* eodem ſucceſſit anno.

Veneti poſt hæc *Croatarum* excurſionibus offenſi, *Ferdinandum* Archiducem *Auſtriæ*, *Caroli* Archiducis, qui *Maximiliani* II. Imperatoris frater fuit filium, armis aggreſſi ſunt anno 1615. Quod bellum per mutua utrimque damna triennio geſtum, ineunte 1618. depoſitum eſt.

Bellum Sabaudiæ Ducis cum Mantuano. Gravius inter *Mantuanum Sabaudum*que Duces in eadem *Italia* coortum eſt bellum anno 1613. ſuper *Monteferratenſi* Principatu, cum *Franciſco Mantuano* ſine virili mortuo ſtirpe *Ferdinandus* ei frater ex Cardinali ſuffectus eſſet. Qui *Hiſpanorum* tectus opibus contra *Carolum Philibertum Sabaudiæ* Ducem aliquot

certavit

certavit annos, compreſſis ac reſumptis identidem armis. Quippe tertio pòſt anno, hoc eſt *Chriſti* 1615. pace compoſitâ, inſequente reditum eſt ad bellum. *Vercellæ* porrò anno 1617. *Julii* 25. ab *Mediolanenſi* Prorege captæ ſunt: & anno ferè vertente, *Chriſtianiſſimi* Regis operâ reſtitutæ anno 1618. *Junio* menſe, atque ita bellandi finis eſt factus. A. 1610. Chriſti ad 1632.

In *Dacia Gabriel Bathorius* à *Bethleemo Gabore Turcarum* auxiliis inſtructo profligatus miſerrimè periit. *Gabor* occupatam provinciam adverſus Imperatorem deinceps armis ac perfidiâ vindicavit.

Longè omnium atrociſſimum in *Germania* bellum excitatum eſt anno 1618. quo *Ferdinandus* Archidux *Auſtriæ*, ac *Boëmiæ* Rex, *Hungariæ* quoque regnum certis ab Imperatore *Matthia* conditionibus accepit. Tum verò *Pragæ* defectionem ab eo fecerunt Hæretici, *Turrenſi* inſtigante Comite. Qui occiſis Magiſtratibus, & in ſua urbe jurare coactis civibus, *Boëmiam* omnem finitimaſque provincias ad arma concivit. Ad hunc ſeſe *Erneſtus Mansfeldius* nothus adjunxit. *Germanicum bellum in Boëmia.*

Moritur inter hæc *Matthias* anno 1619. *Martii* 20. ætatis anno vertente 62. imperii 6. menſibuſque 9. cui ſublectus *Boëmiæ Hungariæ*que Rex *Ferdinandus* contra ſeditioſos bellum impigrè perſequitur, *Buquojo* ac *Dampetrio* ducibus fortiſſimis contra illos oppoſitis. At rebelles *Fridericum Palatinum* Electorem, Regis *Angliæ* generum, *Boëmiæ* Regem conſtituunt: iſque anno eodem 1619. *Novembri* menſe, cum uxore regni cupida fœmina, *Pragæ* ſolemni ritu coronam recepit. Verùm haud ſanè diuturnam ſucceſſus tanti lætitiam habuit. Siquidem eo, qui ſecutus eſt, anno 1620. *Novembris* 8. die, ſub ipſius *Pragæ* mœnia, memorabili facto prælio, à *Buquojo*, Imperatorii exercitus duce, & *Bavaro*, *Palatinus* *Palatinus Boëmiæ Rex creatur.* *Vincitur & fugatur.*

A. 1610. Chriſti ad 1632. *latinus* funditur; in fugamque conjectus, ac proſcriptus, ſequente anno transfugit ad *Batavos:* ubi privatus deinde cum conjuge ac liberis ætatem traduxit. *Boëmia* confeſtim cum cæteris provinciis ad fidem Imperatoris rediit; qui Catholicam ubique profeſſionem reſtituit; ac nominatim Societatis *Jeſu* Patres, initio turbarum *Pragâ* pulſos, eodem honorificentiſſimè reduxit. Atque huic ipſi Societati, immortali *Ludovici* Regis in eam merito, Scholas aperire *Lutetiæ* conceſſum eſt eodem, quo *Pragâ* exſulavit, anno 1618.

Qui ſextus fuit ab condito apud eamdem *Lutetiam* novo Clericorum cœtu ſub *Oratorii* nomine, quem ab *Petro Berullo Pariſienſi* Presbytero anno 1612. collectum *Paulus* V. ſequente anno Pontificio edicto ratum eſſe decrevit. Auctorem porrò præclari hujus inſtituti pari doctrinæ ac pietatis eminentem laude *Urbanus* VIII. in Eminentiſſimorum Cardinalium adſcripſit ordinem anno 1627. Qui biennio pòſt magnis cumulatus meritis, & eximiâ prole inclytus, vivere deſiit ſexto Nonas *Octobres* anno 1629. ætatis quinto & quinquageſimo.

Bellum in Tellina valle.

Per idem tempus, quo cum *Palatino* debellatum eſt, (is fuit annus 1620.) in *Tellina* valle, quæ *Rhætis*, ſive *Canis*, quos *Griſones* vocant, contribuitur, civiles motus exarſere. Catholici Hæreticorum injuriis laceſſiti, occultis inter ſe conſiliis initis, *Calvinianos* omnes opprimunt: & Ducis *Feriæ Mediolanenſis* Præfecti implorato præſidio, aliquot illi opportunis in locis imponendarum arcium poteſtatem faciunt. Ad hæc *Rhæticum* nomen omne commotum, cumque iis *Veneti*, qui hæc *Italiæ* clauſtra perpetuâ poſſeſſione teneri ab *Hiſpanis* haudquaquam è re eſſe ſua crederent. Utriſque auxilium à ſe poſtulantibus *Ludovicus Franciæ* Rex non defuit; ac primùm anno 1620.

per

per legatos obtinuit ab *Hiſpaniæ* Rege, ut ſe in integrum reſtituturum omnia promitteret, dum Catholicis conſuleretur. Quâ ab *Chriſtianiſſimo* Rege cautione probatâ, cùm res nihilominus exitu careret, ad arma deducitur. Ea porrò vario ſucceſſu, ad annos aliquot, *Hiſpanos* ac *Francos*, amborumque fœderatos, exercuerunt. A. 1610. Chriſti ad 1632.

Interim civile per *Gallias* repetitum eſt bellum, conſpirantibus adverſus *Luinium*, cujus ad invidiam uſque potentia creverat, Proceribus quibuſdam, quos clandeſtinâ ex oppido *Bleſenſi* Reginæ matris fugâ, & in arcem *Andegavenſem* tranſitus, ad res novas tentandas impulerat. *Civile bellum in Galliis.*

Quo in bello *Henrici Condæi*, qui anno 1619. *Octobri* menſe cuſtodiâ dimiſſus erat, fideli uſus operâ conſilioque *Ludovicus*, brevi otium *Francis* ac quietem reddidit, uno ad *Pontem Cæſaris* conflictu cæſis adverſariorum copiis. Quæ victoria Reginam matrem ac cæteros earumdem partium cum Rege conciliavit anno 1620. *Pugna ad Pontem Cæſaris.*

Secuta eſt anno eodem expeditio *Benearnica*: quæ incredibili celeritate confecta voto omni potiorem attulit fructum. Quippe territis repentino adventu perduellibus, prona illic ad obſequium Rex invenit omnia. Igitur ſacris ædibus boniſque Catholicorum in poteſtatem traditis, totum illum *Pyrenæis* ſubjectum collibus tractum, cujus ab reliquo regno ſeparatum jus erat, eidem deinceps contributum eſſe decreto ſuo ſtatuit: quod anno denique 1624. ſancitum eſt. *Expeditio Benearnica.*

At triennio antè, *Chriſti* 1621. quamplurima *Santonum*, ac *Novempopuloniæ*, vicinarumque provinciarum oppida, quæ ad 60. numerantur, vi, aut terrore, maxima cum perduellium ſtrage ſubacta ſunt. Paululùm ad *Montem Albanum* victoriarum curſus inſtitit: quam urbem *Montis Albani obſidio.*

A 1610. Chriſti ad 1632. urbem alienâ anni tempeſtate Rex aggreſſus, oppugnare deſiit, multis ex prima Nobilitate inſuper amiſſis; ipſoque, quod luctuoſiſſimum accidit, *Henrico* Duce *Meduano Aquitaniæ* Præfecto. Nec longo pòſt tempore *Luinius* Magiſter utriuſque militiæ ex morbo deceſſit, *Decembris* 15. anni 1621. Qui idem annus *Paulo* V. ſummo Pontifici poſtremus fuit. Nam exceſſit *Januarii* 28. die, ætatis 69. Pontificatus decimo ſexto. Inſequenti menſe, ejuſque nono die, *Alexander Ludoviſius Bononienſis* eligitur, qui *Gregorius* XV. appellari voluit. Atque hic biennio menſibuſque circiter 5. tranſactis, anno 1623. *Julii* 8. locum dedit *Maphæo Barberino*; qui ſub *Urbani* VIII. nomine, ex a. d. 7. Eid. *Auguſti* anni ejuſdem 1623. ad hoc tempus Eccleſiæ præſidet, eamque dignis tanto principatu virtutibus cum excellenti conjunctis ſcientia illuſtriorem hactenus facit.

Pauli V. obitum tertio pòſt menſe conſecuta mors eſt *Philippi* III. *Hiſpaniæ* Regis, quæ prid. Calendas *Apriles* anni 1621. incidii, ætatis 43. regni 23. *Septembri* verò menſe, 15. Calendas *Octobres Robertus Bellarminus* è Societate *Jeſu* S. R. E. Cardinalis, in cœlum evolavit, quò illum eadem, quæ ad purpuram extulerat ſingularis doctrinæ comes vitæ integritas evexit.

Bredana obſidio. Sub idem tempus & *Bredam* oppidum *Brabantiæ Spinola Hiſpanici* dux exercitus obſedit, & in *Aquitania*, *Narbonenſi*que provincia, *Rohannius* & *Subizius* Hæretici fratres contra *Ludovicum* Regem inſtauravere bellum. *Breda* anno 1624. *Auguſto* menſe circumſideri cœpta, *Junio* 13. ſequentis anni commeatus inopiâ deditionem fecit. Cum rebellibus *Francis* terrâ marique certatum eſt, & iidem utrobique victi: hoc verò poſteriore, quo dux erat *Guiſius*, *Rupellanorum* prædonum claſſe domi-

domitâ, *Rea* inſula *Ludovici* Regis in poteſtatem redacta.

A. 1610. Chriſti ad 1632.

Bellum Genuenſe.

Quæ dum in *Gallia* geruntur, in *Italia* contra *Genuenſes* & *Hiſpanos*, quorum in clientela iſti ſunt, *Francorum* exercitus, Duce *Lediguerio* Magiſtro equitum, pro *Sabaudiæ* Principe pugnabat. *Germaniam* verò crebris excurſionibus ac latrociniis infeſtam habebat *Mansfeldius*, tumultuariâ prædonum collectâ manu, qui ab *Tillio* fortiſſimo imperatore profligatus, ad *Gaborem Tranſſilvanum* profugit: indeque ad *Venetos* contendens, incredibili Catholicarum commodo partium & gaudio periit, anno 1626.

Mansfeldius.

Rea inſula ab Anglis capta.

Rupellani juratæ paulò antè fidei & eodem illo anno acceptæ pacis immemores, clam adverſus Regem *Anglos* evocant. Qui anno 1627. cum claſſe centum & viginti navium ad *Ream* inſulam appulſi, duce *Buckingamo*, univerſam occupant, præter arcem, cui *Toiraſius* præerat, ſtrenuus vir, ac rei militaris apprimè callens. Hic recentibus, licet necdum abſolutis operibus, acres & continuos hoſtium eluſit impetus, donec laborantibus jam omnium rerum inopiâ feſſiſque ſubvenit *Ludovici* Regis induſtria. Hic enim *Ricolocio* Cardinali viro omni laude florenti adjutore uſus & adminiſtro, *Schombergium* ducem inclytum cum militum haud ſanè magno numero ad obſeſſorum ſubſidium tranſmiſit. Qui, adjuncto ſibi *Toiraſio*, cæſos fugatoſque totâ inſulâ proturbavit *Anglos*.

Iiſdem erepta.

Rupella obſidio.

Nihil tot bellis & victoriis actum videbatur, quandiu comtemptrix illa Regum & dominatus omnis impatiens *Rupella* velut in medio regno regnum aliud erigeret. Quæ urbs ad æſtuaria Oceani ſita, cum loci naturâ, tum manu & arte munita ſic erat, vulgò ut inexpugnabilis haberetur. Hanc ingenti animo & ſpe, quam de Numinis ope tot rebus experta certiſ-

 ſimam

A. 1610. Chriſti ad 1632. ſimam ſumpſerat, *Ludovicus* aggreditur anno 1627. & eodem conſiliorum participe *Ricolocio* Cardinali, operibus ac munitionibus, interque cætera ſtupendis per Oceanum actis molibus, intercluſam ita anno toto tenuit, ut fame enecti cives, extremaque perpeſſi omnia, Regi ſeſe permiſerint. Ergo illa, disjectis in planum mœnibus, penè in pagi redacta ſpeciem, terrori & exemplo reliquis fuit, ut invicti fidem Principis & clementiam potiùs, quàm arma experiri cuperent. Capta eſt *Rupella* ſæculi hujus anno octavo & viceſimo, *Octobris* 30. Exinde populatim rebelles ad officium rediere, neque quicquam inſequens annus in *Galliis* hoſtile reliquum vidit.

Caſalis obſidio. Occupato circum *Rupellam* & *Anglos Ludovico* Rege, *Sabaudiæ* Dux contra *Mantuanum*, quo cum de *Montisferrati* poſſeſſione vetus habebat certamen, *Hiſpanorum* arma concitarat. Ac jam & nonnullæ captæ erant urbes, & *Caſale* (oppidum id eſt, ut minimè antiquum, ſic provinciæ illius, &, ut fama eſt, totius *Italiæ* munitiſſimum) *Collaltus* obſederat. *Ludovicus*, pacatis in *Aquitania* rebus, victorem eò per *Alpes* egit exercitum, perruptiſque montium clauſtris, quæ & natura locorum aſperitate & firmiſſimis præſidiis hoſtis invia fecerat, *Seguſionem Subalpinam* urbem primo impetu devicit *Martii* 23. anni 1629. *Hiſpani* ab *Caſali* digreſſi, liberum militari ſupplemento & commeatibus intra oppidum importandis iter noſtris reliquere. Poſt *Francerum* abitum, confeſtim ad intermiſſum obſidium rediere, majori, quàm priùs, apparatu. Nam eodem tempore *Collaltus* Imperatorii dux exercitus *Mantuanum* agrum pervaſtabat, & *Hiſpanis* præfectus ab Catholico Rege *Spinola*, vir egregiâ militiæ famâ, *Caſale* totis oppugnabat viribus. Sed *Toiraſii*, qui id oppidum præſidio tenebat, invicta virtus omnes illorum

rum conatus irritos fecit. Demùm *Franci*, *Ricolocio* Cardinali cum ſumma poteſtate bellum adminiſtrante, denuò trans *Alpes* ad opem ferendam advolant. Ibi pluribus oppidis deviĉtis, dum ad *Caſale* multis obſtruĉtum difficultatibus iter explicant, *Mantua* per acceptam intra mœnia peſtilentiam oppidanis ac defenſoribus exhauſta, ſubitò ab *Germanis* invaditur *Julio* menſe anni 1630.

A 1610. Chriſti ad 1632.

Eâ partium calamitate nihil *Franci* perterriti, nequicquam exercitibus oppoſitis tribus, per iteratas de hoſtibus viĉtorias, eò, quò intenderant, aditum ſibi virtute pepererunt. Tum ſub ipſum *Caſalis Hiſpanorum*que conſpeĉtum poſitis caſtris, cùm in procinĉtu eſſent ad præliandum, intercurrente *Mazarino*, res ad pacis conditiones ab armis & cruore deducitur, ſummâ in utroſque, imò in *Chriſtianos* omnes, providentiâ Numinis: ne vel ingenti cæde alterutris conſtaret viĉtoria: vel neutris, mutuâ faĉtâ internecione, cederet. Hic finis expeditionis *Italicæ* fuit, *Novembri* exeunte anni 1630. cùm jam *Spinolæ* morbum continuus obſidionis labor, exitum vitæ morbus attuliſſet.

Clarum poſt hæc per omnes populos *Ludovici* nomen exſtitit, non armorum magis famâ, quàm æquitatis ac fidei in ſocios: quorum ſecuritatem privatis ſuis commodis atque opibus antiquiorem duxerit. Admirationi quoque fuit Eminentiſſimi Cardinalis *Ricolocii* excellens animi vis ac virtus, & quàmlibet magis gerendis negotiis par ingenii ſolertis induſtria.

Anno 1631. *Aprili* menſe, convenientibus utrimque legatis, pax inter Imperatorem *Mantuæ*que Ducem æquis legibus conſtituta; tum huic Imperatorio decreto firmata *Mantuæ* ac *Montis-ferrati* poſſeſſio die *Julii* ſecundo. Ita, pacatis omnibus, priſtinum *Italiæ* otium ac tranquillitas rediit.

A. 1610. Chriſti ad 1632. Pacem *Italicam Francici* ac *Germanici* tumultus exceperunt. In *Galliis* Regina mater, in *Ricolocium* Cardinalem collectâ ſimultate, palam ei renuntiavit amicitiam; neque ut illum in gratiam reciperet, ullis ejus vel ipſius etiam *Ludovici* Regis filii precibus exorari potuit. Matris exemplum brevi pòſt *Gaſto* ſecutus eſt Regis frater, atque in *Aurelianos*, quæ civitas ditionis illius erat, alienato ab eodem Cardinalis animo diſceſſit. Mox *Compendium* Rex cum omni comitatu eòdemque mater Regina proficiſcuntur. Quâ ibidem relictâ cùm ſubinde Rex abiiſſet, ea clam ex oppido evaſit in *Flandriam*, *Julii* 19. die. *Aurelianenſium* Dux jam ex *Martio* menſe *Aurelianis* in *Burgundiam* digreſſus, inde Regem inſequentem fugiens, in *Lotharingiam*, ac poſtremò in *Flandriam* & ipſe conceſſit.

Regina matris, ac fratris Regis offenſio.

Tum tumultuariâ collectâ manu in *Franciam* erumpens, *Narbonenſem Galliam* anno inſequente petiit, quam *Occitaniam* vulgò nominant. Præerat huic provinciæ *Montemorencius* Dux; qui ad illum *Julio* menſe deficiens, magnum ſecum virium & animorum incrementum attulit: ut jam ſubeuntem *Schombergio* Duce Regis exercitum ſuſtinere, & cum eo congredi auderet. Ergo Calendis ipſis *Septembribus* anni 1632. perbrevi, ſed cruento prælio concurritur ad *Caſtelnaudarium*, quo victi rebelles, & haud pauci primarii viri cecidere. *Montemorencius*, aliquot acceptis vulneribus, in poteſtatem venit hoſtium; ac *Toloſam* perductus, capitali in eum ab Senatu dictâ ſententiâ, ferro cervicem ſubdidit tertio Calendas *Novembres*. Quem ille ſupremum caſum non ſolùm conſtanti, ſed etiam piè religioſeque, ut *Chriſtianum* decebat, parato animo ſuſcepit.

Civile bellum, in quo Regis victus eſt frater.

In *Germania Guſtavus Sueciæ* Rex, qui ex anno 1630. ſuis progreſſus finibus, Imperatoris

Germanici motus, & Sueciæ Regis expeditio.

ratoris copias ex *Pomerania* aliiſque finitimis provinciis ejecerat, ſequente 1631. in interiora promovit, & innumeris expugnatis oppidis latè terrorem circumtulit; nequicquam ei Catholicarum partium oppoſito duce *Tillio*; qui & ipſe *Magdeburgum* interim aggreſſus ex anno 1630. ſummâ vi perrupit, incenditque *Maji* 9. conſequentis anni 1631. At *Lutherani* Principes apud *Lipſiam* conventu habito, contra Imperatorem conſpirant, junctiſque cum *Guſtavo* viribus ſuis bellum capeſſunt. Contra hos *Tillius* objicitur, qui *Septembri* menſe, adjuncto ſibi altero duce *Papenheimio*, *Lipſiam* obſidet, ac deditionem cogit facere. Adſunt poſt paulò fœderati Principes, imprimiſque *Sueciæ* Rex, cum Duce *Saxoniæ*. A. 1610. Chriſti ad 1632.

Fit ad *Lipſiam* acerrimum inter hos & *Tillianos* prælium; cujus exitus Catholicæ parti funeſtus accidit. Victus *Tillius* fugâ ſe eripuit, amiſſis decem, ut plurimum, millibus. *Lipſia Saxonis* in ditionem recepta. Hæc victoria *Sueciæ* Regi, quod *Germaniæ* reliquum erat, nullo obſtante patefecit. *Franconiam*, captâ *Herbipoli*, ſubegit omnem, tum *Moguntiam*; aliaſque deinceps poſt alias provincias erumpentis flammæ vel torrentis fluvii more pervaſit: *Saxone* interim *Boëmiam* invadente, poſtquam caput ejus regni *Pragam* deditione cepit. Quidam è *Germaniæ* Principibus, ut ingruentem ſibi tempeſtatem averterent, *Ludovici Franciæ* Regis imploravere fidem. Quos ille armis ſuis & auctoritate tutos ab injuria præſtitit: præſertim *Trevirenſem* Archiepiſcopum. Quod anno 1632. ſequente perfectum eſt. *Pugna Lipſienſis.*

Hoc ipſo annò *Sueciæ* Rex eumdem victoriarum curſum ſine offenſione tenuit, atque *Alſatiam*, *Sueviam*, & *Bavariam* pervagatus, pleraque oppida ſuæ poteſtatis fecit. Trajecto *Danubio*, *Bavaros* fudit cum duce *Tillio*, qui paulò pòſt *Ingolſtadii* deceſſit ex vulnere,

 grandis

A. 1510. Chriſti ad 1632.

grandis jam natu, & militari gloriâ præcellens, ſed Religione & Catholicæ cultu pietatis illuſtrior. *Walſtinius* exinde ſummæ rei Catholicæ præfectus contra *Saxonem* & *Suecum*, *Pragam* recuperat. Dehinc poſt multas velitationes, tandem ad *Lutzenium*, quod oppidum haud procul *Lipſiâ* diſtat, cum *Sueciæ* Rege *Walſtinius* & *Papenheimius* biduo confligunt. Quo in prælio *Sueciæ* Rex *Guſtavus* occubuit: nec longè poſtea *Papenheimius*. *Novembri* id menſe geſtum eſt. *Sueci*, occiſo Rege ſuo, nihilo ſegniùs inſtauravere bellum; quod ad hanc diem proſequuntur.

Sueciæ Regis poſtr ma pugna & obitus.

Idem annus 1632. novum *Poloniæ* Regem dedit *Uladiſlaum*: qui in locum *Sigiſmundi* patris ſolemnibus regni Comitiis de more ſuffectus eſt *Octobri* menſe, cùm *Aprilis* antè nono & viceſimo die *Sigiſmundus* obiiſſet, regni quinto & quadrageſimo.

Veſuvii montis conflagratio

Memorabilis hic annus inſuper fuit *Veſuvii* montis incendio, quod *Februario* menſe repetitum, maximam latè vaſtitatem, *Neapolitanis* verò ingentem terrorem attulit. Qui ſolemni ob id indictâ ſupplicatione, per quam *S. Januarii* patroni urbis circumlatum caput eſt, impendentem cladem avertere.

RA-

RATIONARII TEMPORUM PARTIS PRIMÆ APPENDIX.

In qua hiſtoriæ continentur ab anno 1632. ad noſtra uſque tempora.

Caput I.

Exhibens res geſtas omnium populorum ab anno 1632. ad 1648.

REGE *Sueciæ Guſtavo*, illuſtriſſimo Heroe, atque etiam in ipſo mortis articulo hoſtium victore exſtincto, ſucceſſit in regno *Chriſtina*, tanto patre digna filia, ſed vix ſextum egreſſa annum; quare præcipuis Proceribus Regni, *Oxenſtiernæ* autem belli *Germanici*, cura commiſſa fuit. Hujus ergo conſiliis bellum feliciſſime geritur in *Germania* à *Suecis*, qui cum Fœderatis Proteſtantibus *Cæſarianos*, & qui ab iis ſtabant, fere ubique cædunt. Proteſtantes fœdus etiam *Heilbronnæ* inter ſe & cum *Suecis* renovant, anno 1633. Quo eodem anno *Vladiſlaus Poloniæ* Rex *Moſcos*, ab *Smolenski* obſidione rejectos, impoſitam ſibi pacem accipere coëgit, & *Iſabella Philippi* II. *Hiſpaniæ* Regis filia, *Belgicæ* Gubernatrix, obiit, in cujus locum ſuffectus *Ferdinandus* Cardinalis, *Philippi* IV. frater, qui per *Italiam* & *Germaniam* tendens in *Belgicam*, in

A. 1632. Chriſti ad 1648.

Chriſtina Sueciæ Regina.

A. 1632. Chriſti ad 1648.

Nordlingenſe prælium.

in itinere interfuit *Nordlingenſi* prælio, quod commiſſum a. d. 5. Calendas *Septembres* anni 1634. & quo *Sueci* gravem cladem accepe-runt, capto ipſo *Suecorum* Duce *Hornio*, *Vinarienſi* autem Principe in *Alſatiam*, paulo antè occupatam, vix elapſo, ubi *Gallorum* ope res utcunque reſtituit. Dux eo prælio *Cæſarianorum* fuit *Ferdinandus*, Imperatoris filius, *Hungariæ* Rex, cum imperioſus ille plus æquo *Valſteinius* initio anni ob proditionis ſuſpicionem *Egræ* eſſet interemptus, inconſtantis fortunæ exemplum memorabile. Per idem tempus *Ludovicus* XIII. *Galliæ* Rex, reconciliato ſibi fratre, *Aurelianenſium* Duce, contra *Imperatorem* & *Hiſpanos*, cum *Suecis* primo, dein etiam cum Proteſtantibus in *Germania* fœdus percuſſit, iiſque, ut diximus, poſt *Nordlingenſem* cladem auxilia ſubmiſit. *Carolum* vero *Lotharingiæ* Ducem, jam antea *Aurelianenſis* partes foviſſe creditum, nunc quoque cum *Ludovici* inimicis conſpirantem, Principatu ſuo exuit. *Rhenoberga* interim & *Trajecto ad Moſam* ab *Hiſpano* fruſtra tentatis, *Ferdinandus* Cardinalis cum exercitu ſuo *Belgicam* ingreditur, & *Limburgo* atque etiam *Schenkii* munimento per dolum potitur, anno 1635. quo ipſo Elector *Saxoniæ* communem Proteſtantium cauſam *Suecoſque* deſeruit, pace cum Imperatore facta *Pragæ*, ſibi quidem ſatis utili, ſed qua Religionem & libertatem *Germanicam*, quantum in ipſo fuit prodidit. Nec impune habuit. Commodum enim eodem tempore *Galli*, *Trevirorum*, qui in eorum tutela erant, occupatione per *Hiſpanos* irritati, aperto Marte *Cæſarem* & *Hiſpanos* invadunt, & hos ad oppidum *Hannoniæ Avenium* mox gravi clade afficiunt; atque ita *Suecorum* partes, quæ ab pleriſque *Germanorum* Principibus exemplo *Saxonis* deſertæ, vix unico *Guillelmo Haſſo* in partibus permanente, reſti-

Valſteinius occiſus.

Saxo Suecos deſeruit.

Pugna ad Avenium.

reſtituerunt. Hi ergo, ſeptem *Saxonicis* legionibus prope *Dœmizam* in Ducatu *Megalopolitano* anno 1635. ad internecionem cæſis, ſequenti anno ad *Vilſtocum* (id *Marchiæ Brandenburgicæ* eſt oppidum) eundem *Saxonem*, qui jam cum *Cæſaris* copiis caſtra junxerat, graviſſimo prælio, ductu *Bannerii*, vincunt. Porro autem ſimul *Guillelmus Haſſus Hannoviam* obſidione exemit, & *Cæſarianos* in *Veſtphalia* cædit. *Kniphuſius Suecicarum* copiarum ductor, ſed qui ipſo in prælio Regis ſui ad exemplum victoriam morte redemit. Nec in *Alſatia* ſegniter rem gerebant *Galli*, expulſo inde *Hungariæ* Rege, quem poſtea ex *Burgundia* quoque magno ſuorum cum detrimento recedere coëgerunt. In cumulum acceſſit gloriæ Marchio *Forcæus*, *Gallus*, ejectis magna cum clade *Cæſarianis* ex *Lotharingia*, & capto ipſo duce *Coloredo*; cum interim per illa loca ingens fames, &, ut ſolet, inde nata peſtilentia immanem in modum graſſaretur, adeo ut multi non pagi ſolum, verum & urbes incolis penitus ferme exhauſtæ fuerint. In *Italia*, *Sabaudo* & *Parmenſi* Ducibus cum *Gallo* facientibus, aliquoties, ſed ambiguo Marte, certatum eſt; viſus tamen prævalere illic *Hiſpanus*, qui certe *Parmenſem* anno 1637. ad pacem ſecum ineundam adegit. Ceterum *Batavi* anno 1636. *Schenckii* munimentum, quod ſuperiore amiſerant, poſt diuturnam obſidionem receperunt, & ſequenti anno, tentata prius incaſſum *Hulſta*, *Bredam* quoque; à cujus urbis obſidione eos avocaturus *Ferdinandus*, *Venloam* & *Ruremundam* invaſit occupavitque, *Batavis* id damnum occupatione *Del Minæ* in *Africa* penſantibus, receptaque onuſta magnis divitiis claſſe, quam ex *America Mauritius Naſſavius*, re ex ſententia geſta, in patriam remiſit. Majori motu *Hiſpanos* inter & *Gallos* dein certatum eſt. Primum quidem

A. 1632. Chriſti ad 1648.

Prælium ad Vilſtocum.

Fames & peſtilentia.

Dola

A 1632. Chriſti ad 1648.

Ferdinandus Cardinalis Picardiam vaſtat.

Dola in *Burgundia*, ad incitas jam redacta per *Condæum*, obſidione ab *Hiſpanis* exempta eſt. Dein ex *Belgica* prorumpens *Ferdinandus*, totam *Picardiam* & quæ circa ſunt Marte ſuo, quaſi torrente quodam, inundavit, jamque regni caput *Lutetiam* terrore ſui compleverat, cum, collectis ſubito copiis, & ſuperveniente etiam cum Nobilibus ipſo Rege, Cardinalis *Richelius* ſeu, ut eum *Petavius* vocat, *Ricolocius* hoſtes invaſit, & ex *Gallia* ſua recedere coëgit in *Belgicam*. Eadem fortuna *Gallaſſii* fuit, qui per *Burgundiam* volitans, in ſummam brevi annonæ penuriam adductus fuit, adeo ut inglorius, nec ſine clade, ad *Rhenum* redire debuerit.

Mors Ferdinandi II. Succedit Ferdinandus III.

In *Germania* Imperator *Ferdinandus* II. fatalem horam haud procul abeſſe ſentiens, circa finem anni 1636. Electores convocavit, ut de creando novo *Romanorum* Rege Comitia haberentur, in quibus electus eſt illius filius, *Ferdinandus* III. & paulo poſt coronatus. Nec diu poſt ſuperſtes Imperator fuit. Anno quippe ſequenti ineunte exſtinguitur ætatis 59. imperii 19. Haud adeo lætæ in *Germania* hoc tempore res *Suecorum* erant. Mortuus enim *Guillelmus* eſt, *Haſſiæ* Landgravius, in ſubjicienda ſibi *Veſtphalia* occupatus, non ſine veneni ſuſpicione. Inde de tutela impuberis filii contentiones exortæ *Haſſiam* turbis & populationibus impleverunt, quæ mox tamen pactione, ſed infida, ad tempus ſublatæ. *Bannerius* quoque, oppreſſis licet aliquot *Saxonicis* legionibus, & occupata *Torga*, *Lipſiæ* obſidionem, imo totam *Saxoniam* relinquere coactus, multa præterea *Pomeraniæ*, quo ſe receperat, oppida amiſit. Inter hæc *Bogiſlaus*, *Pomeraniæ* Ducum ultimus, mortem obiens anno 1637. de hæreditate ſua acerrimarum litium cauſam reliquit *Suecis* & *Brandenburgico* Electori, hoc ex antiquo fœdere hereditariæ

Mors Bogiſlai Pomerani.

ſucceſ-

ſucceſſionis, illis armorum jus prætexentibus, quæ diu poſt demum diviſione Ducatus ſunt ſopitæ. At in *Germania* ad *Rhenum* ambiguo certatum Marte. *Bavari* quippe, nequicquam obnitentibus *Haſſis*, poſt longam obſidionem *Hermanſteinio* in *Treviris* potiuntur. *Vinarienſis* contra *Burgundiones* & paulo poſt *Lotharingios* profligat, at mox eoſdem ad *Veſontionem*, ad quam urbem conſederant, fruſtra tentat; imo *Rhenum* tranſiturus à *Johanne Werthano Bavarorum* tunc, poſtea *Cæſarianorum*, magni nominis duce, cum aliqua clade repellitur. *Galli* interim, ſopitis civilibus turbis, quas ruſtici paſſim excitaverant, *Hiſpanos Aquitania* expulerunt, varia quoque in *Sequanis* & *Flandris* occuparunt oppida. Quo tempore *Sueci* injurias *Polonorum*, prorogatas paulo ante inducias turbantium, diſſimularunt, ne & hos in ſe concitarent, ſed mox iis ipſis rebellantes *Coſacci* tantum præbuerunt negotii, ut de laceſſendis *Suecis* non amplius cogitarint. Horum autem fortuna cœpit tandem in melius mutari: novis namque copiis aucti, anno 1638. *Cæſarianos*, à *Rugia* inſula repulſos, tota *Pomerania* excedere cogunt, & per *Saxoniam*, *Marchiam*que in *Bohemiam* uſque perſequentes valde lacerant. Et quanquam *Palatini* fratres, *Caroli Angliæ* Regis, qui ipſorum avunculus erat, opibus adjuti, comparato ſibi in *Veſtphalia* exercitu fuerint ab *Hatzfeldio* victi, alter etiam captus, abunde tamen hæc ad *Rhenum* ſarſit *Vinarienſis*: is enim ex hibernis provolans, ad *Rheinfeldam Alſaticam*, quam obſidione cinxerat, profligatur quidem, ſed poſtridie victores palantes, & nihil ejuſmodi metuentes, invadit & ad internecionem cædit, captis omnibus ducibus & impedimentis. Victoriam ſecutæ *Rheinfelda*, *Friburgum*, & poſt laborioſiſſimam obſidionem *Briſſacum*, cæſis aliquoties *Goetzio* & *Lotharingo*, qui ſuppe-

A 1631. Chriſti ad 1648.

Coſacci rebelles.

Vinarienſis victus, victor.

Briſſacum occupat.

A. 1632. Chriſti ad 1638. ſuppetias urbi ferre omni modo nitebantur. Alibi tamen *Galli* haud ſatis æquum ſibi habuere Martem, ab *Audomaro* in *Arteſia*, & *Fontarabia* in *Hiſpania* cum clade rejecti. Nec ſatis clare liquet, utrum *Hiſpanis* an *Gallis* pugnæ navalis prope Genuam commiſſæ victoria adſcribi debeat. Ceterum maximo *Galliæ* gaudio natus eſt anno 1638. *Ludovico* XIII. poſt 20. & amplius annorum ſterile conjugium filius *Ludovicus* XIV. qui ob maximas res geſtas celeberrimus poſtea Rex evaſit. Eandem *Gallis* belli fortunam experti ſunt *Batavi*; ex occupata quippe *Calloano* caſtro ejecti magna cum clade, haud minori damno ab *Geldræ* obſidione depelluntur. Verum hanc maculam ſequenti anno 1639. duplici navali victoria de *Hiſpanis* parta eluerunt.

Natus Ludovicus XIV.

Victoria Bannerii.

Perſequens *Gallaſſium Bannerius Marchiam* & *Saxoniam* fere totam occupavit, *Saliſium*, *Cæſarianorum* ducem, ſibi obvium gravi prælio fudit, nec multo poſt copias *Montecuculii*, itidem *Cæſariani* ducis, eadem felicitate ſuperavit, illaque victoria viam ſibi in ipſam *Bohemiam* aperuit. Eam ingreſſus pleraque quidem occupavit, *Praga* tamen potiri nequiit, quare vaſtatis late omnibus, *Palſium* inſuper, *Hungaricis* militibus præfectum, in ipſa acie cæſum, oppreſſit. Verum tunc ab Imperatore oppoſitus illi eſt *Hatzfeldius* Comes, qui, collectis undique copiis, curſum victoriarum *Suecicarum* ſtitit, & ſequenti anno 1640. ex *Bohemia* iterum excedere *Bannerium* coëgit. Qui dein, auctus licet *Gallicis*, *Haſſiacis* & *Luneburgicis* copiis, (*Georgius* enim Dux *Luneburgicus* ad partes *Suecorum* redierat) vel ſic tamen in *Miſnia* & *Saxonia* haud ſatis recte ſe tueri potuit, conflictatus præcipue cum magna annonæ caritate. Ceterum manus cum hoſte conſerere ſemper detrectavit; quo effectum, ut ſi leviores excipias conflictus, nihil

nihil magnæ rei fuerit geſtum, niſi quod ille tamen hoſtes magna arte & dexteritate lautiſſimis, quæ animo præceperant, in *Brunsvicenſi* agro hibernis excluſit. A. 1621. Chriſti ad 1648.

Mors Vinarienſis.

At *Vinarienſis* Princeps victorias ſuperiori anno partas ulterius perſequi cum ſtatuiſſet, ineunte vere anni 1639. in *Burgundiam* impetum fecit, eamque ſibi totam fere ſubjecit. Jamque magna animo volvebat Princeps, ad ſumma quæque natus, cum ſubito nec opina morte exſtingueretur, anno ætatis 35. Haud exigua ſuſpicio fuit, veneno interceptum, auctorque facinoris credebatur *Richelius*, quia is generoſiſſimo Principi nec minis nec blanditiis *Briſſacum* extorquere potuerat. Metuebat etiam, nec ſine cauſa fortaſſe, ne *Vinarienſis* proprium ſibi in *Alſatia* & *Burgundia* compararet principatum, atque ita Proteſtantibus *Gallis*, quos ipſe jam ad incitas redegerat, major auxilii ſpes accederet, ſi tam potens Princeps, Proteſtantium ſacris addictus, in ipſo regni limite & aditu hæreret, qui illis, ſi quando vehementius affligerentur, ſemper ſubſidio adeſſe poſſet. Ceterum, audita *Vinarienſis* morte, Princeps *Palatinus* natu major in ſpem venit recuperandi *Palatinatus*, ſi exercitum *Vinarienſis* ſibi adjungere & *Briſſaco* potiri poſſet. Ignarus iſte artium *Richelii* iter ad exercitum hunc ſuſcipit per *Galliam*. Verum ibi, cum nihil minus cogitaret, vano ſub prætextu in cuſtodiam datus eſt arctiſſimam, & in ea tamdiu detentus, quicquid etiam, admiſtis quoque minis, *Dani*, *Angli*, imo & *Sueci*, contra molirentur, donec exercitus *Vinarienſis*, auro inductus *Gallico*, ſe ſuaque *Gallis* permiſiſſet, atque ita *Palatinus* ſpe ſua eſſet dejectus. *Vinarienſi* exercitui ſummus à *Gallis* dux impoſitus eſt *Longavillæus*, qui anno 1640. inſequenti pleraque ad *Rhenum* & *Haſſiæ* loca, nequicquam reſiſtentibus *Bavaris*, occupavit.

Palatinus a Gallis captus.

A. 1632. Chriſti ad 1648. Defectio Catalaunorum. Annus hic *Hiſpaniæ* fuit infeliciſſimus, nam ut amiſſam in *Belgica Atrebatum* urbem, & in *Italia Taurinum*, irritam item *Caſalii* obſidionem taceam, afflixit vel maxime illud regnum duplex defectio, *Catalaunorum* & *Luſitanorum*. Iſti *Olivarii* Comitis, qui tum temporis totius regni habenas tractabat, injuriis præcipue irritati, occiſo Prorege ſuo, & occupata *Barcinone*, *Gallorum* ſe tutelæ tradiderunt. Luſitanorum. Hi, alienæ dominationis pertæſi, ea excuſſa, domeſticum Regem ſibi ſumpſerunt *Johannem*, *Bragantiæ* Ducem, atavis editum Regibus. In ejus verba miro animorum conſenſu omnes *Luſitanici* regni urbes & provinciæ *Indicæ* ſine mora jurarunt. Natum hinc graviſſimum bellum, quod per aliquot annos tenuit; irriti tamen fuere omnes *Hiſpanorum* conatus. Novus namque Rex, *Anglorum*, *Gallorum*, *Batavorum*que ſubnixus auxiliis, & ſuorum amore munitus, ſatis ſe contra *Hiſpanos* tueri potuit, adeo ut hi regnum illud tandem miſſum facere debuerint. Ita ergo in libertatem ſeſe iterum vindicavit *Luſitania*, anno 60. poſt, quàm à *Philippo* II. in *Hiſpanorum* poteſtatem fuerat redacta. Haud parum quoque vexavit eoſdem tunc *Monœcenſium* Principis defectio, qui anno 1641. exacto ex arce ſua *Hiſpanico* præſidio, *Gallicum* ejus loco recepit, & conſtantiſſimè poſtea ab horum partibus ſtetit. Et quaſi ad defectionem conſpiraſſent omnes, Caroli Lotharingi. *Carolus*, *Lotharingiæ* Dux, qui tanto ardore *Cæſaris* & *Hiſpani* partes ad hæc uſque tempora fuerat ſecutus, eas deſeruit, &, pace cum *Gallis* facta, ab iis in Principatum ſuum eſt reſtitutus. Verum ille mox, mutato iterum animo, ad *Auſtriacos* rediit, *Cantacrucia*, cujus amore captus tenebatur, ægrum animum, quo collibitum eſſet, impellente.

Et Sueſſionenſis Comitis. Nec immunis civilium malorum per idem tempus *Gallia* fuit, *Sueſſionenſis* ſiquidem Comes

mes in odium inciderat Cardinalis *Richelii*, quoniam hujus cognatam ducere uxorem conſtanter recuſabat. Hinc nimium gravem ſibi *Richelium* metuens, cùm ampliùs ferre non poſſet, anno 1641. ad arma confugit, & cum eo multi alii nobiliſſimi viri, atque ipſe *Aurelianenſis* Dux, Regis frater, quibus auxilium tulit legatus Imperatoris *Lambojus*. Pugnatum tunc eſt acerrimo prælio ad *Sedanum*, quo victæ quidem ſunt Regis *Gallici* copiæ, ſed quia cecidit quoque caput partium adverſarum *Sueſſionenſis*, penitus hæ, diffugientibus mox reliquis, ſunt diſſipatæ. Tum vero Rex *Ludovicus* arma magis in *Hiſpaniam* vertit, ut *Catalaunis* ſubveniret, qui in defectione acriter perſtabant, & tunc *Gallorum* ope *Hiſpanos* aliquoties fuderunt. A. 1632. Chriſti ad 1648.

Novus *Luſitaniæ* Rex per idem tempus ingens periculum ſubiit, inita contra ſe à quibuſdam Proceribus gravi conjuratione, ſed quæ in ipſos vertit auctores. Detecta re pars perpetuis carceribus incluſa, pars ſcelus capite luerunt. Ceterum fatalis fuit hic annus (1641.) *Ferdinando* Cardinali, *Belgicæ* gubernatori, *Bruxellis* menſe *Novembri* denato.

Mors Bannerii.

Bannerius quoque, *Suecorum* ſummus dux, ob reſtitutas poſt *Nordlingenſem* cladem res *Suecicas* celeberrimus, cum ſe, pervaſtata priùs *Bavaria*, prudentiſſime, nec ſine detrimento hoſtium, in *Saxoniam* recepiſſet, mortem invenit *Halberſtadii* menſe *Majo*. Itaque nihil magnæ rei hoc anno geſtum eſt, ſi duas memorabiles excipias obſidiones, *Hohentvilæ*, quæ *Vurtenbergico* Principi parebat, & *Guelpherbytanæ* arcis; illam *Cæſariani*, hanc *Sueci* & *Luneburgici*, ſed utrique irrito tentarunt ſucceſſu. Interim *Bannerio* ſubmiſſus eſt ex *Suecia* *Torſtenſohnius*, dignus omnino *Hercules*, qui tanto *Atlanti* ſuccederet. Is, reſtituta, quæ ferme poſt mortem *Bannerii* conciderat, *Cui ſuffectus Torſtenſohnius*

 diſci-

A. 1632. Chriſti ad 1648. diſciplina militari, in *Sileſiam* movit anno 1642. in qua ſubigenda dum occupatus erat, obvium ſibi habuit *Lauenburgicum* Principem cum *Cæſarianis* copiis, eumque victum cepit, graviſſimo affectum vulnere, ex quo etiam mox periit. Subacta *Sileſia*, regreſſus in *Miſniam* *Torſtenſohnius*, dum *Lipſiam* oppugnat, advolantes ad auxilium *Cæſarianos*, haud incruenta quidem, nobiliſſima tamen victoria ſuperavit. Nec feliciores in *Veſtphalia* iidem *Cæſariani* fuere. *Haſſi* quippe *Gallis* juncti eos prope *Ordingam* in *Colonienſi* agro ad internecionem cædunt, captis *Lambojo* & *Mercio*, præcipuis illorum ducibus, plurimiſque aliis. Penſavit tamen has clades utcunque, cum *Lotharingiæ* Dux, deleto exercitu *Gallico*, qui *Mottam* in *Lotharingia* obſidebat, tum *Franciſcus de Melo*, qui *Ferdinando* Cardinali in *Belgicæ* gubernatione ſucceſſerat, fuſis in *Picardia* *Gallicis* copiis. At in *Hiſpania* *Gallis* fortuna magis favit. Capto quippe *Perpiniano*, & pulſis, qui opem ferebant, cum clade *Hiſpanis*, Comitatum *Ruſcinonenſem* cum Regno ſuo in perpetuum conjunxerunt. *Mors Richelii.* Ceterum ſub finem anni fatis conceſſit Cardinalis *Richelius*, ætatis ſuæ anno 58. Dicitur Rex, audita morte ejus, à lacrymis non temperaſſe, quas utrum luctus, an gaudium expreſſerit, vulgo dubitatum eſt. Creditur enim à pleriſque in tempore tunc deceſſiſſe, incipiente jam minui, quo hactenus abunde floruerat, Regis favore & amore. Nec tamen ipſe Rex diu pòſt ſuperſtes fuit. *Et Ludovici XIII.* Anno quippe 1643. menſe *Majo* deceſſit, expletis Regni 33. vitæ vero 42. annis, ſucceſſorem ſibi relinquens filium *Ludovicum* XIV. qui adhuc dum puer erat tenellus, diuturnior tamen patre Rex futurus. Mater interea pueri Regis, quæ tutelam regni gerebat, fœdus cum *Suecis* renovavit, bellumque acriter continuavit. *Enguinius* enim Principis *Condæi* filius *Rocrojum* in

Campa-

Campania ab *Hiſpanis* obſeſſum cum eorum magna clade liberavit, & *Theonis villam* poſt gravem obſidionem inſuper ſubegit. In *Germania* tamen aliquam cladem paſſi ſunt *Galli*, quos, *Guebriano* jam mortuo, nimium ſecuros *Cæſariani Bavari*que invadunt, & cæſis haud ita multis, ad 5000. capiunt, reliquis matura fuga ſaluti ſuæ conſulentibus. Interim in *Bohemia* & *Moravia* ex lubidine ſua agebat omnia *Torſtenſohnius*, *Gallaſſio*, multis licet copiis aucto, *Suecos* tamen laceſſere non audente. Reſpirandi aliquantulum locus tandem *Cæſarianis* eſt datus. *Torſtenſohnius* quippe ſub finem anni 1643. ex improviſo Regem *Daniæ* imparatum, & nil tale metuentem, invaſit, transmiſſoque *Albi* totam fere occupavit *Holſatiam*, & in ea hiberna ſumpſit. Relictus tamen in *Germania Konigsmarckius*, occupato *Halberſtadio*, magnam pecuniæ vim *Miſniæ*, *Thuringiæ*, & *Franconiæ* extorſit, *Haſſis* per idem tempus *Veſtphaliam* obtinentibus.

A. 1632. Chriſti ad 1648.

Sueci Danis bellum inferunt.

Ortum eodem anno in *Italia* bellum, Pontifice Ducatum *Caſtri* à *Parmenſi* repetente. Verum hic, junctis cum *Venetis*, tum *Etruſcorum* & *Mutinæ* Ducibus, armis, undique *Pontificem* invadebat, qui ideo ſequenti anno pacem facere debuit, & *Parmenſi Caſtrum* relinquere. Promptior ad pacem Pontifex fuit, quia ex corporis imbecillitate vitæ finem haud procul abeſſe ſentiebat. Sed & paulo poſt perfectam pacem a. d. 3. Kalend. *Sextiles* anni 1644. exhauſtis ſenio viribus obiit Pontificatus 21. ætatis 77. anno. Poſt multas Cardinalium lites ſublectus ei eſt *Innocentius* X. ex illuſtri *Pamphiliorum* gente oriundus.

Turbæ Italicæ.

Ceterum bellum, quod *Danis* exeunte ſuperiori anno intulerant *Sueci*, hoc (1644.) terra marique omnibus viribus eſt continuatum. *Torſtenſohnius* enim occupata *Holſatia* in ipſam jam penetrabat *Cimbricam Cherſoneſum*, cum

Bellum Danos inter & Suecos continuatur.

A. 1632. Chriſti ad 1648. cum Imperator, *Dano* auxilium eſſe ferendum ratus, *Gallaſsium* adverſus *Suecos* mitteret. Is, coacto ingenti eoque lectiſſimo exercitu, junctis inſuper ſibi *Bavaris*, *Torſtenſohnium Holſatiæ* velut caveæ includere, atque ita vel fame delere ſtudebat. At hic per paluſtria elapſus ipſum *Gallaſſium* maxima afflixit rerum omnium penuria, adeo ut ſemper cum clade retro recedere debuerit, donec, præcipua exercitus parte amiſſa, in *Bohemiam*, quam cum *Moravia* & *Sileſia* pleraque, dum in *Holſatiam* aberant *Sueci*, *Cæſariani* recuperaverant, vix evaſit. Nec tamen eo tempore Regi *Daniæ* quies ab armis fuit. *Hornius* enim ab altera parte *Scaniam* inſulam ſubegit; at *Flemmengius Norvegiam* claſſe infeſtam habuit. In *Holſatia* quidem occupato contra *Gallaſſium Torſtenſohnio*, *Dani* pleraque receperunt, mari tamen, claſſe *Batavica* ab *Suecorum* partibus ſtante, infelices valde fuerunt. Nam cum uno aut altero prælio ancipiti *Marte* decertaſſent, tertio haud procul *Fionia* inſula ingenti clade affecti ſunt, tota eorum claſſe diſſipata. Auxit damnum amiſſio *Dioceſeos Bremenſis*, quam *Fridericus* Regis *Daniæ* filius Archiepiſcopi nomine tenebat. Fractus ergo his malis *Danus* pacem unicè optabat, a qua nec alieni erant *Sueci*. Convenerunt itaque anno 1645. legati utriuſque gentis, tum *Gallorum* & *Batavorum*, *Bromſebroam Gothiæ* oppidum, ubi pax facta eſt, ſed *Dano* damnoſa valde, qui varias a *Suecis* occupatas jam regiones iis relinquere, liberumque, inſuper mare & mercaturam permittere coactus fuit.

Pax Suecos inter & Danos.

Gallorum res geſta. Pace iſtic reſtituta, *Sueci* arma ſua majore vi adverſus *Cæſarianos* vertere jam poterant, id quod & ſtrenue fecerunt, ut videbimus poſtea. Nunc *Gallorum* arma reſpicienda ſunt, quæ in ſuperiore illi *Germania* ſatis fortiter & feliciter circumtulerunt, Miſſus eo erat *Enguinius*, qui

cum

cum *Turennio* caſtra *Bavarorum* prope *Friburgum*, quod hi occupaverant, nimium munita cum magna ſuorum & hoſtium ſtrage aggreſſus eſt, ſed & repulſus. Arma itaque alio vertit, nec *Bavari* prohibere potuerunt, quo minus multa oppida, & præcipuè *Philippi caſtrum*, quod annonæ ac apparatus bellici laborabat penuria, poſt undecim tantum dierum obſidionem expugnaret. Dux *Aurelianenſis* eadem felicitate uſus in *Belgica*, *Grevelingam*, munitiſſimum *Flandriæ* portum, ſubegit, adjutus *Batavorum* claſſe, qui interim, cæſis ſubinde *Hiſpanorum* auxiliis, *Saſſum Gandavenſe* expugnarunt. Sola *Catalaunia* has victorias clade ſua fœdavit, per *Hiſpanos* victoria de *Gallis* parta, quam *Ilerdæ* deditio ſecuta eſt. Eluit tamen hanc maculam ſequenti anno (1645.) *Harcourtius*, novus *Catalauniæ* Prorex, qui, capta poſt longam obſidionem *Roſa*, *Hiſpanos* gravi prælio proſtravit, cujus tamen victoriæ exiguum percepit fructum, capto vix tandem *Balaguerio*. A 1632. Chriſti ad 1648.

Ad *Rhenum* iſthoc anno vario *Marte* certarunt *Galli*. Dum enim ductu *Turennii* occupandis urbibus in *Franconia* operam dabant, ad *Mergenteihimium* a *Bavaris* cæduntur & fugantur. Sed haud diu hoſtes de victoria gloriari paſſus eſt *Enguinius*. Nec enim multo poſt, junctis exercitui ſuo *Haſſis*, ad *Allerſheimium*, qui pagus haud procul *Nordlinga* eſt, eos adortus vicit & in fugam egit, cadente *Mercio*, *Bavarorum* duce, capto *Gelenio*, qui *Cæſarianis* præerat. Non omnino læta tamen *Gallis* hæc victoria fuit, nimio quippe propriorum militum ſanguine parta. Dextrum enim cornu, quod *Galli* obtinebant, plane jam victum fuſumque erat, & actum fuiſſet, ni *Haſſi*, qui ſiniſtrum cornu tutabantur, virtute ſua prælium reſtituiſſent. Quo facto victi hoſtes ultra *Danubium* rejecti ſunt. *Pugna ad Allersheimium.*

A. 1632. Christi ad 1638.

Torſtenſohnius vincit Hatzfeldium.

Torſtenſohnius, repulſo in *Bohemiam Gallaſſio* circa finem ſuperioris anni, ſub initium ſtatim ſequentis (1645.) in *Bohemiam* movit, ut *Cæſarianis*, priuſquam ſe reficere poſſent, ſuperveniret. Itaque ad *Jancoviam*, *Bohemiæ* oppidum, adortus ſub *Hatzfeldio Cæſarianos*, poſt acerrimam plus quam octo horarum pugnam eos in fugam compulit, cæſis captiſque quamplurimis. Magna eo prælio fortitudinis & intrepidi animi indicia dedit *Carolus Guſtavus Bipontinus* Princeps, non indignum ſe *Suecica* corona, quam poſtmodum accepit, oſtendens. Secuta victoriam plurima *Bohemiæ* & *Moraviæ* oppida, donec *Brinna*, *Moraviæ* urbs munitiſſima, *Suecorum* arma ſtitit. Hac etiam victoria effectum, ut Elector *Saxoniæ* factis induciis & relicto *Cæſare*, arma ſua ponere debuerit. Sub finem anni *Torſtenſohnius*, partis tot laureis decoratus, ob pedum ægritudinem, quâ jam ab aliquo tempore vexatus fuerat, ſumma belli præfectura ſe abdicavit, ſubeunte in provinciam iſtam *Vrangelio*, qui eam quoque ornavit abunde. Etenim initio ſequentis anni (1646.) ex *Bohemia* erumpens, univerſam pene *Germaniam*, qua lubebat, pervàgatus eſt, nequiquam *Cæſarianis* hic illic ipſi obſiſtentibus. Sed præter vexationes & velitationes quaſdam ac minorum aut minus munitarum urbium expugnationes nihil memorabile hoc anno in *Germania* geſtum eſt.

Succedit iſti Vrangelius.

Victi ad Ilerdam Galli.

In *Hiſpania Gallis* adverſa penitus *Bellona* fuit: *Ilerdam* illi obſidebant, diuturna oppugnatione ad incitas jam redegerant, cum *Leganezius Hiſpanorum* dux ſubito de nocte eorum caſtra aggreſſus, poſt gravem pugnam, relictis eos impedimentis & omni apparatu bellico in præcipitem fugam egit. Id damnum in *Belgica* ſarſit *Enguinius* Princeps, qui cum alias urbes munitas, tum *Batavorum* claſſe adjutus,

tus, *Dunkerkam* commodiſſimum & permunitum *Flandriæ* portum expugnavit, Cardinale *Mazarinio*, *Richelii* quaſi ſucceſſore, omnia jam aulæ & regni negotia curante, non ſine magna præcipuorum Principum indignatione, quorum conatibus omni modo viciſſim obſtabat. A. 1632. Chriſti ad 1648.

Cæterum ſoli hoc tempore omnem *Turcorum* potentiam ſuſtinebant *Veneti*. Rerum apud illos potiebatur *Ibrahimus*, qui anno 1640. fratri ſuo *Amurathi* ſucceſſerat. Is *Melitenſibus* infeſtus, quod navem *Turcicam* cum una ex concubinis ſuis intercepiſſent, ingentem adornavit claſſem, quaſi in eos moturus. Sed de improviſo *Turci Cretam* inſulam quæ in poteſtate *Venetorum* erat, ut receptaculum *Melitenſium*, anno 1645. invaſerunt, & occupata poſt operoſam obſidionem *Canea* ſtabilem in ea pedem fixerunt. Utque *Venetorum* vires diſtraherent, *Dalmatiam* quam hi etiam tenebant, infeſtis incurſionibus vexarunt, & anno 1646. in ea *Novigradum* ceperunt; quamvis etiam palantes eos & incautos ſæpe ruſtici militibus juncti trucidarent magno numero, aut in captivitatem abducerent. Sed *Veneti*, licet mari bis vel ter claſſem hoſtium viciſſent impedire tamen non potuerunt, quo minus *Turci* plura *Cretæ* loca cæſo inſuper inſulæ præfecto, caperent, præſertim cum claſſis *Veneta* per tempeſtates valde tunc eſſet lacerata. Sequenti anno (1647.) vario *Marte* bellum ibi eſt continuatum, cæſis primo quidem *Venetis* in *Creta*, ſed qui tamen poſtea *Turcos* ab obſidione *Candiæ* repulerunt, recuperato inſuper *Mirabello*. *Bellum Venetorum cum Turcis.*

In *Germania Bavarus*, victricia *Suecorum* arma reveritus, anno 1647. inducias cum iis fecit; quare *Vrangelius* vim belli in *Bohemiam* convertit, &, cruenta licet obſidione, *Egram*, inſpectante *Cæſariano* exercitu, cepit, quo tem- *Bavarus inducias facit cum Suecis.*

 pore

A. 1632. Chriſti ad 1648. pore ipſe *Cæſar* in caſtris præſens in periculo fuit, ne caperetur ab legionibus quibuſdam *Suecorum*, qui ſummo mane in caſtra *Cæſariana* irruperant. Evaſit tamen, repulſis ab accurrente milite hoſtibus. Interim *Bavarus* ab induciis, quia eas ægerrime ferebat *Cæſar*, reſiluit: quare *Vrangelius*, relicta *Bohemia*, ut perfidiam *Bavari* ulciſceretur, in *Germaniam* rediit, ſed ob inſtantem hiemem in *Luneburgicum* agrum deflexit, dilata in ſequentem annum ultione.

Sed mox eas violat.

Haud felicior hujus, quàm ſuperioris, anni adverſus *Ilerdam Gallorum* expeditio fuit. *Hiſpani* enim *Enguinium*, qui jam poſt patris obitum *Condæus* dicebatur, ab ejus obſidione magna cum clade repulerunt. In *Flandria* quoque *Leopoldus Guillelmus*, *Ferdinandi* III. Imperatoris frater, *Belgicæ* gubernator, varia iterum *Gallis* oppida eripuit. Gravi tamen periculo per idem tempus implicita, & vix defuncta eſt res *Hiſpana*. In urbe ſiquidem *Neapolitana* immanis orta eſt ſeditio, quæ totum fere regnum corripuit. Plebs, graviſſimis vexata tributis, duce *Thoma Agnello*, (*Maſaniellum* vulgo vocabant) homine viliſſimo, rebellavit, & ad nutum illius adeo graviter tumultuata eſt, ut Prorex ſe caſtello includere debuerit. Homo iſte poſt paucos quidem dies eſt occiſus, plebs tamen in furore ſuo perſtitit: & *Gallos* ad auxilium vocavit, adſcito ſibi Principe *Guiſio* duce. Sed mox prodita eſt a quibuſdam ad id corruptis porta per quam intromiſſi milites *Hiſpani* omnia priſtinæ tranquillitati reſtituerunt. In præcipuos tumultus auctores animadverſum; *Gallica* claſſis, quæ poſt ſedatas demum turbas aderat, re infecta domum recedere debuit. Similis paulo ante ſeditio *Siciliam* pene totam invaſerat, ſed & illa brevi compoſita.

Seditio Neapolitana.

Occiſo illius auctore ſedatur.

Mors Frederici Principis Arauſiaci.

Mortuus hoc anno apud *Batavos Henricus Fredericus* Princeps *Arauſiacus*, Reip. *Batavæ* gu-

gubernator feliciſſimus, in qua dignitate ſucceſſorem habuit filium *Guillelmum* II. A. 1632. Chriſti ad 1648.

Exoritur tandem annus 1648. qui optatam *Germaniæ* pacem reddidit: Sed ut morientium ferarum morſus letiferi eſſe perhibentur, ſic etiam extremi *Martis* conatus acerrimi & tantum non exitiales exſtitere. *Vrangelius* quippe ad inſtar fulminis *Cæſarianos* ex hibernis, quæ in *Haſſia* ceperant, & in quibus etiamnum ſtertebant, non ſine clade illata expulit, & in *Franconiam* uſque perſequens, caſtra cum *Turennio* junxit. Tum verò tranſmiſſo *Danubio*, victiſque hoſtibus, cadente etiam ipſorum duce *Melandro*, *Licum* trajecit, atque ita in *Bavariam* irrupit. In ea autem ob violatas inducias jus victoris acerbe exercuit, & reſiſtentes ſibi ubique fudit, donec fluvius *Oenus*, & venientes in auxilium *Cæſariani Suecorum* progreſſus utcunque inhibuerunt. *Vrangelius Bavariam vaſtat.*

De *Veſtphalia* eodem tempore *Haſſi* & *Cæſariani* certabant *Marte* vario. Victi primo *Haſſi* mox *Lambojum* (is *Cæſaris* copias ducebat) ab *Geiſeca Veſtphaliæ* oppidulo inſigni cum clade repellunt. Poſtea idem *Haſſorum* caſtra haud procul *Colonia Vbiorum* aggreſſus vincitur, amiſſo fere omni peditatu, ſed non incruenta tamen victoria. Ultimum *Bellonæ* opus *Bohemia* exhibuit. *Konigsmarckio Egræ* agenti *Odovalskius* quidam, qui ſub *Cæſare* olim ſtipendia meruerat, nunc autem privatus vivebat, conſilia ſuggeſſit, quo pacto partem aliquam urbis *Pragenſis* ſubito ſtratagemate poſſet intercipere. Dictum factum, intempeſta nocte ea pars, quæ *Parva Vrbis* nomen habet, cum arce regia invaditur, capitur & diripitur, parta ingenti præda, multiſque captivis, viris primariis. Jamque aderat majoribus cum copiis *Carolus Guſtavus*, cui hoc tempore ſumma in *Suecicum* exercitum poteſtas erat demandata, ut reliquas ur- *Haſſi Cæſarianos vincunt.* *Praga capta.*

A. 1632. Chriſti ad 1648. urbis partes etiam ſubigeret, cum ad confectæ pacis dulciſſimum nuncium arma omnia ponerentur, quæ per triginta jam annos horrendum in modum univerſam *Germaniam* devaſtarant, uſque adeo ut vix amplius *Germania* in ipſa *Germania* poſſet inveniri.

Scilicet ab aliquot jam annis de pace actum erat, ſed ea nondum matura omnes hi conatus irriti fuerant. Anno tandem 1641. convenerunt utrinque, ut *Oſnabrugæ* cum *Suecis*, *Monaſterii* cum *Gallis* de pace ageretur. Cœptum autem de ea demum anno 1644. tractari ſed poſt id tempus tam variam pro fortuna partium induit ea res faciem, ut plerique, quibus publica tranquillitas cordi erat, non ſine cauſa vererentur, fore, ut penitus abrumperetur hæc pacificatio. Poſt multas tamen altercationes pax tandem ſub finem *Octobris* primo cum *Suecis*, pauloque poſt cum *Gallis* eſt ſancita, qua *Proteſtantibus* ſuæ Religionis libertas aſſerta, *Palatinus* Elector reſtitutus, *Suecis* ad reſarciendos belli ſumptus conceſſæ Diœceſes *Bremenſis* & *Verdenſis*, *Rugia*, *Viſmaria* & pars *Pomeraniæ*, pro qua *Brandenburgico* Electori *Magdeburgica*, *Halberſtadienſis*, *Mindenſis* & *Caminenſis* Diœceſes datæ, *Gallo* *Alſatia*, quantum *Auſtriaca* erat, cum *Briſſaco* ceſſit. Paulo ante etiam, renitentibus nequicquam *Gallis*, diuturno bello *Hiſpanos* inter & *Batavos* finis eſt impoſitus, pace *Monaſterii* facta, qua Rex *Hiſpaniæ* *Batavos* tandem in perpetuum liberos eſſe juſſit, & juri ſuo in eos plane renunciavit.

Pax Veſtphalica.

Turba Gallica.

Nondum tamen univerſa *Europa* in pacem convenire aut voluit aut potuit, durante *Hiſpanis* bello cum *Gallis*, tum etiam cum *Luſitanis*. Itaque inter illos quidem arma acriter adhuc moventur, quo *Hiſpani* *Cortraco*, *Galli* contra *Ipris* potiuntur. *Luſitani*, quando per

per *Hiſpanos* licebat, languide & remiſſe bellum gerebant. Civilibus eodem tempore motibus *Gallia* turbabatur, *Mazarinio* Cardinale præter omnium animi ſententiam regnum adminiſtrante. Factum ita, ut turbæ iſtæ anno ſequenti in apertam eruperint ſeditionem, & Rex *Lutetia* fugere coactus fuerit. Sed paulò poſt, *Hiſpanis* fruſtra ignem iſtum fovere ſtudentibus, omnia iterum in quietem ſunt compoſita. A. 1632. Chriſti ad 1648.

Ceterum annus hic (1648.) duorum Regum morte inſignis fuit, quorum alter *Daniæ*, *Chriſtianus* IV. fuit, qui pridie Kalendas IV. *Apriles*, vitæ 71. regni 60. obiit; ſucceſſorem nactus filium *Fredericum* III. qui Archiepiſcopus antea *Bremenſis* fuerat. Alter *Vladiſlaus* IV. *Poloniæ* Rex erat, denatus cum vixiſſet 53. fere annos, regnaſſet 16. Sublectus ei in regni Comitiis frater *Joannes Caſimirus*, Cardinalis, qui, depoſita Purpura, regnum anno eodem ſuſcepit. Addendus eſt his *Turcorum* Sultanus, *Ibrahimus*, qui quod uxorum imperio nimis eſſet obnoxius, nec ex ſententia civium ac præſertim militum rem gereret, infelici chorda ab *Janizariis* anno Imperii 9. eſt ſtrangulatus, ſubſtituto ipſi filio *Mahumete*. Bellum tamen cum *Venetis* perduravit, quod his ſatis feliciter hoc anno ceſſit, ſi illud excipias damnum, quod claſſi ab furentibus ventis eſt inflictum. Ea tamen mox *Helleſponti* fauces tam arcte cuſtodivit, ut *Turcica* in mare prodire haud potuerit. In *Dalmatia* quoque iidem plerumque ſuperiores, *Cliſſa* inſuper potiuntur.

Mors Chriſtiani.

Vladiſlai IV.

Et Ibrahimi Turcorum Sultani.

CAP.

A. 1632. Chriſti ad 1648.

CAPUT II.

De civilibus in Anglia *turbis ſub Rege* Carolo. *I.*

Turbæ Anglicæ.

TEmpus eſt, ut de *Anglicis* etiam turbis, de quibus hactenus ſiluimus, agamus: quæ in Regis tandem caput eruperunt. Mortuo *Jacobo* I. anno 1625. ſucceſſit filius *Carolus* itidem primus, qui eodem anno uxorem duxit ſororem *Ludovici* XIII. Regis *Galliæ*, ad quam legatos ſuos poſtea miſit Papa, ſicut ipſa viciſſim ad Papam, quod quidem *Anglicæ* genti diſplicuit valde. Cœperunt dein tumultus à *Scotis*, quibus invitis jam olim *Jacobus* I. quatuordecim Epiſcopos impoſuerat. Filius ejus *Carolus* ulterius progredi voluit, & ritus *Anglicanos* in univerſam *Scoticæ* gentis Eccleſiam, quæ ad exemplum *Genevenſis* erat conſtituta, inducere. Hujus rei auctor Regi maxime fuit *Laudus* Archiepiſcopus *Cantuarienſis*. Is ergo novam *Liturgiam* aut ipſe compoſuit, aut ſub auſpiciis certe ſuis ab alio componi curavit, diverſam aliquantulum ab *Anglicana*, & magis, ut accuſabatur, ad *Miſſale Romanum* accommodatam, quam Rex à *Scotis* omnino recipi volebat. Sed cum anno 1637. *Edimburgi* eam ex Mandato Regio publicè prælegeret Epiſcopus, tantus ſubito exortus eſt tumultus, ut Epiſcopus iſte vix ſalvus inde evaſerit. Deprecabantur tum eam *Scoti* enixiſſimis precibus, Rex contra id ipſum indigniſſime ferebat. Itaque illi, ut rebus ſuis conſulerent, fœdus inter ſe iniere pro tuenda Religione & libertate, quod *Convenantum* appellaverunt. At Regis animus ea re exacerbatus eſt multo magis, adeo ut rebellionem vocaret id fœdus, imo exercitum contra illos colligeret. Hi vero, habita Synodo, fœdus ſuum confirmarunt, abrogata etiam Epiſcopis ſua

Liturgia ab Laudo compoſita.

Convenantum Scoticum.

ſua dignitate. Ut vero contra vim, ſi inferretur, ſe tuerentur, colligendo exercitui ducem conſtituerunt *Alexandrum*, Comitem *Leſlium*. Rex veritus, ut par iis eſſet, pacem proponebat, quam hi lubentes recipiebant; Parlamentum etiam *Scoticum* convocavit, ut in eo res componerentur. Verum id, cum ad arbitrium & voluntatem Regis omnia decernere nollet, mox diſſolvit, incuſans *Scotos* non ex pacto agere. Decrevit ergo illos vi armorum cogere, eumque in finem exercitum conſcribere. Verum deſtitutus erat pecunia, quam ut impetraret, coactus fuit Parlamentum *Anglicum* convocare anno 1640. quod jam per 12. annos factum non erat. In eo, cum primum congregaretur, Rex invidioſam plane in *Scotos* orationem habuit, petiitque à Parlamento, ut ſibi ad domandos iſtos rebelles, quantum ſatis eſſet pecuniæ, dare vellet. Sed reſponſum haud gratum ſibi tulit. Volebat ſiquidem Parlamentum prius mederi inteſtinis turbis & populi querelis. Bellum illud præterea plane averſabatur, imo auctores ejus ad dignam depoſcebat pœnam. Itaque haud diu poſt Rex, nihil ſe conſecuturum cernens, inſtinctu *Laudi* & *Straffordii* Comitis, qui haud ex vano ſibi metuebant, illud iterum ſuſtulit. Bellum tamen, undecunque poterat, corraſa pecunia, contra *Scotos* movit, eique *Straffordium* illum præfecit, ſed prævaluerunt hoſtes. Quare intervenientibus quibuſdam *Angliæ* Proceribus, induciæ cum *Scotis* factæ ſunt, his honeſtiſſimæ. Eorundem vero Procerum hortatu Rex in *Anglia* convocare Parlamentum promiſit, & paulo poſt indixit, ut in eo omnes diſſidiorum cauſæ tollerentur, & in priſtinam quietem cuncta reſtituerentur. Conſedit illud menſe *Novembri* anni 1640. nec quievit prius, quàm extorſiſſet Regi promiſſionem, fore ut non diſſolveretur, antequam omnia

A. 1632. Chriſti ad 1648.

Bellum cum Scotis.

Parlamentum in Anglia perpetuum

A. 1632. Chriſti ad 1648. nia Regni mala eſſent compoſita. Verum ea re Rex ſe ſuaque omnia peſſum dedit. Prævalebant enim in Parlamento ii, qui eandem, quam *Scoti*, ſacrorum formulam ſequebantur. Ii, ſimulac Rex jure ſuo in Parlamentum ceſſiſſet, *Convenantum*, ſeu fœdus illud *Scoticum*, ſtatim ſuffragio ſuo comprobarunt, *Pontificios Londino* ejecerunt, &, omnia alia arbitratu ſuo agentes, inſuper *Guillelmum Laudum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, ut & Comitem *Straffordiæ*, *Hiberniæ* tunc Proregem, à quorum maximè conſiliis Rex pendebat, in carcerem duci juſſerunt. Accuſati illi ſunt perduellionis crimine, & *Laudus* quidem in alia dilatus tempora, *Straffordiæ* Comes autem anno 1641. damnatus & ſecuri percuſſus eſt publice, coacto prius Rege, multum licet reluctante, chariſſimi miniſtri ſui damnationem manus ſuæ ſubſcriptione confirmare.

Straffordiæ Comes ſecuri percuſſus.

Ceterum miſerat Parlamentum in *Hiberniam* acerrimum contra *Pontificios* edictum, qui eo irritati, & ſimul conditione temporum invitati, auſi ſunt horrendum ſcelus, ſed cum doctrina ſua atque odio in Hæreticos apprime conveniens. Duce etenim quodam *Phelemone Neale*, de improviſo *Proteſtantes* invaſerunt, eorumque multa millia, nulla aut ætatis aut ſexus ratione habita, interemerunt.

Rebellio Hibernorum.

Itaque hoſtes judicati, & bellum contra eos decretum, exercitus quoque eo miſſus, ſed qui primo parum profecit, imo ſequenti anno 1642. cæſus eſt. Tum vero diſcordiæ civiles in *Anglia* in apertum erupere bellum, quare utraque pars, quantum potuit, collegit militem; ſed quia Rex pecuniæ inopia laborabat, facile plures Parlamento adhæſerunt. Hos inter etiam præfectus *Hullæ* fuit, quod munitiſſimum & portu commodiſſimo inſtructum eſt oppidum *Northumbriæ*, qui illud Regi negavit, nec obſidione ad obſequium potuit retrahi.

Bellum civile Anglicum.

trahi. Inde menſe *Octobri* acie jam decertatum eſt in agro *Varvicenſi*, dubio *Marte*, paulo tamen magis in Regias inclinante partes. Verum inde nihil animi ſui abjecit Parlamentum, quin anno 1643. cum *Scotis* in fœdus eorum coiit, & ſolenniter juravit, atque ita etiam in *Anglia* Epiſcopis omnem dignitatem & auctoritatem abrogavit. Varias quidem urbes hoc anno cepit Rex, & *Hibernorum*, poſtquam inducias cum iis feciſſet, auxiliis auctus eſt; ſed fœdavit iterum hæc proſpera gravis ad *Novum Caſtellum* accepta clades. Haud parum etiam momenti ad cauſam Parlamenti promovendam attulit *Alexander Leſlius*, qui ſub finem anni cum 20000. *Scotorum* in auxilium illarum partium advenit. Adjuti ergo his ſubſidiis *Angli* anno 1644. Regios cum alibi, tum ad *Eboracum*, quod hi ab obſidione liberare ſtudebant, ingenti prælio ſuperant, captis aut occiſis omnibus ferme peditibus. Itaque *Eboracum*, haud amplius reſiſtere auſum, deditionem facere debuit. Ex illo fluere ac retro ſublapſæ referri res Regis magnis cœperunt paſſibus, cujus animum etiam haud leviter affecerunt matura nunc *Laudi* fata, qui damnatus à Parlamento, *Londini* anno 1645. publice fuit capite plexus. Accuſatus eſt vel maxime, quod *Pontificiis* faveret, imo ſtuderet eorum ſacra quaſi poſtliminio in *Angliam* reducere. Quicquid illius ſit, id certum eſt, addictiſſimum fuiſſe Eccleſiæ *Anglicanæ* ritibus, & idcirco Regi violentorum in diſſentientes conſiliorum auctorem exſtitiſſe. Majorem in toto Procerum conſeſſu adverſarium non habuit *Cromvello*. Dederat hic antea operam Theologiæ, & jam munus quoddam Eccleſiaſticum petierat, ſed à *Laudo Puritanus* eſſe arguebatur, atque ita ab tali munere excluſus fuit. Hinc acerrimum ille concepit odium in hunc *Laudum*, cui cum aliter noce-

A. 1632. Chriſti ad 1648.

Pugna ad Eboracum.

Laudus capite plexus.

Cromvellus.

A. 1532. Chriſti ad 1648. re non poſſet, ſatyricis ſcriptis eum proſcidit. Dein ejus inſtinctu incitati creduntur *Scoti*, ut *Liturgiam*, quam ipſis obtrudebat *Laudus*, publice in foro *Edimburgi* combuſſerint. Poſtea in Parlamentum miſſus, acerrimus Regiarum & Epiſcopalium partium oppugnator fuit. Ceterum infeliciſſimus eodem anno Rex etiam in bello fuit. Nec profuit ei initio anni per dolum occupata urbs *Leiceſtria*. *Fairfaxius* quippe, copiarum Parlamenti dux ſupremus, Regias primo ad iſtam urbem, dein ſub *Roberto*, Principe *Palatino*, ad *Briſtoliam*, atque alibi, magnis attrivit cladibus, captis etiam variis urbibus. Sed graviſſimum damnum præſens in caſtris Rex ad *Veſtcheſtriam* paſſus eſt, unde ipſe, amiſſo fere omni exercitu, vix ſalvus effugit. Nec *Hiberni* rebelles, contra quos bellum quoque gerebat Parlamentum, efficere quicquam potuerunt, licet, adjuti per Papam pecunia, acriter lacertos moverent, adeo ut regni caput, *Dublinum*, fere ſuam in poteſtatem redegerint. Sed prævalens ubique Parlamenti fortuna etiam illos prorſus fregit, multiſque cladibus illatis ad extrema compulit. Anno dein 1646. Regiorum in *Anglia* armorum finis eſt factus. Quæcunque enim Rex hic illic etiamnum obtinebat, ea omnia, & vel præcipue *Oxonium*, à *Fairfaxio* ſunt capta, ut adeo nihil illi amplius eſſet reliquum. Actum quidem eſt de pace per idem tempus, & Rex jam *Londinum* properabat, data ipſi nomine Parlamenti publica ſecuritate. Sed perſuaderi ſibi paſſus, fore ut à Parlamento fides ſibi non ſervaretur; quare ex itinere rediit *Oxonium*; unde fugiens mox *Scotis* ſe ſuamque ſalutem credidit, à quibus etiam perhonorifice eſt exceptus & habitus. Parlamentum vero, ſimulac id accepit, ſtatim à *Scotis* illum repetiit, ſed qui negarunt diu ſupplicem tradere, unde

Pugna ad Veſtcheſtriam.

Carolus I. Scotis ſe permittit.

de altercationes variæ & ſuſpiciones exortæ, quæ tantum non in bellum eruperunt. Tandem anno 1647. *Anglorum* voluntati ceſſerunt *Scoti*, & Regem illis, acceptis 200000. librarum *Anglicarum*, dediderunt, ea tamen conditione, ut ſarta tecta eſſet illius majeſtas & ſalus. Tum vero in ſplendidam quidem, ſed arctam tamen datus eſt cuſtodiam, ex qua poſtmodum protractus à militibus, multo ab his liberalius eſt habitus. Tractatum etiam denuo de pace, ſed cum nimis duræ præſcriberentur ſibi leges, noluit eas recipere, præſertim cum ad id à quibuſdam in exercitu incitaretur, inter quos & ipſe dicitur fuiſſe *Cromvellus*, cui hoc tempore ſummum in milites delatum eſt imperium. Inter hæc Rex manibus militum elapſus in *Vectim* inſulam ſe recepit: ſed parum ex ea re commodi percepit, imo in graviores multo, quàm quas fugiebat, caſſes incidit. Nam præfectus iſtius inſulæ *Hammondus*, qui cum Parlamento ſentiebat & *Cromvello*, omnem ſedulo dedit operam, ne tam opima ſibi e manibus elaberetur præda. Interim dum iſtic agebat Rex, Parlamentum illi denuo leges, ſed multo jam duriores præſcripſit, quas cum ſtatim approbare nollet, in arctiorem detruſus eſt cuſtodiam, unde jam de capite Regis actum fore plerique prævidebant. Multi tamen erant, qui Parlamenti cauſam probaverant quidem antea, ſed Regem ſupplicio affici nolebant, idque, ut deteſtandum quàm maxime facinus, abominabantur. Itaque plurimi tunc ſeceſſerunt in partes Regias, quæ etiam, collectis copiis, aliquoties victoria potitæ ſunt. Quin etiam *Scoti*, quod non ſtarent *Angli* promiſſis, quibus Regi ſalutem & majeſtatem ſalvam fore ſpoponderant, ingenti cum exercitu, duce *Hamiltonio*, in *Angliam* irruperunt. Sed nihil *Cromvello* invictum erat, qui ſtatim cum exercitu ſuo in occurſum

A. 1632. Chriſti ad 1648.

A quibus Anglis venditur.

Elabitur in Vectim inſulam.

Sed victis Scotis retrahitur.

A. 1632. Chriſti ad 1648. *Scotorum* properavit, eoſque duobus præliis ad internecionem cecidit capto ipſo *Hamiltonio*, aliiſque præcipuis ducibus, quo facto facile pax iterum utramque inter gentem convenit. Ita *Carolus* etiam hac ſpe orbatus, non habebat, unde aliquid auxilii ad tutandum caput ſuum ſperare amplius poſſet. Omnia tunc ipſi in pejus ruere incipiebant. Nam ex *Vecti* inſula retractus, caſtello *Horſtio* primum eſt incluſus, dein *Londinum* ductus, apud Judices ad id delectos eſt accuſatus. Iſti tandem ipſum tyrannidis, perduellionis, & male adminiſtratæ Reip. reum judicarunt, & ob iſta crimina publice ſecuri percutiendum pronunciarunt. *Scoti*, tum *Francorum*, *Batavorum*que legati omni ope interceſſerunt, ne tam dura ſententia exſecutioni daretur, ſed decretum erat Senatui *Anglicano* & *Cromvello*, ut Rex capitis ſui jactura turbas exſtingueret. Itaque pridie Kalendas *Februarias* anni 1649. ad locum ſupplicii deductus, & per larvatum hominem uno ictu capite truncatus eſt.

Damnatur.

Et ſecuri percutitur.

Ceterum, occiſo Rege, abolita etiam eſt omnis Regia poteſtas, perduellionis crimine & pœna capitis in eum conſtituta, qui poſthac de ea reſtituenda conſilia agitaret. Volebat enim *Anglia* omni ex parte libera jam eſſe Reſpublica, quæ à Parlamento ſuo regeretur. Verùm dum Regiam abolebat poteſtatem, in *Cromvelli* tyrannidem incidit, qui Protectoris titulo, *Dictator* quaſi Reip. *Anglicanæ*, per milites ſuos, ad exemplum *Prætorianorum* olim in urbe *Roma*, omnia agebat. Nec Regis ſanguine ſatiatus ille fuit. Poſt paucas enim ab ejus ſupplicio hebdomadas captivi *Scotorum* duces, qui Regem reſtituere voluerant, capitis damnati ſunt & ſupplicio itidem affecti, inter quos & ipſe Dux *Hamiltonius* fuit. Vel ſic tamen non quieverunt *Scoti*, ſed

Abolita poteſtas Regia in Anglia.

Carolus II. Rex Scotiæ renunciatur.

Carolum II. *Caroli* I. filium Regem renunciarunt. Is verò verò ſtatim cum copiis eò miſit Marchionem *Montis Roſarum*, hominem fortiſſimum, qui antea in caſtris Imperatoris meruerat, & multa ſummæ fortitudinis ſpecimina ediderat. Sed ſimul ac appulit in *Scotiam*, victus eſt & profligatus plane, adeo ut ipſe fugere & in paludibus per tres dies deliteſcere debuerit. Tandem ab milite quodam, cui ſe crediderat, proditus, ſuſpendio pœnam luit, quam etiam ſumma cum conſtantia ſubiit, fruſtra exſecutioni obnitentibus Imperatore & *Galliæ* Rege. A. 1632. Christi ad 1648.

In *Hibernia Scotorum* exemplum ſecutus eſt *Ormondiæ* Dux, qui & ipſe *Carolum* II. ibi publicè Regem renunciari curavit. Sed ipſe eo profectus cum exercitu *Cromvellus*, Regias partes mox valde afflixit. Quapropter rediit inde paulo poſt in *Angliam*, & *Iretonum* generum ſuum ſummæ rerum in *Hibernia* præfecit, qui tandem eò adegit Regios, ut anno 1651. tota *Hibernia* ſibi cedere debuerint. *Et Hibernia.*

At in *Scotia* poſt interitum Marchionis *Montis Roſarum* quies necdum reſtituta fuit. Quin ipſe *Carolus* II. eo profectus, & maximis populi applauſibus exceptus, Regnum *Scotiæ*, ſub certis tamen legibus, ſuſcepit. *Lambertum* etiam, *Anglicarum* copiarum in *Scotia* ducem, victum gravi prælio, inſuper cepit. Nec felicior *Cromvelli* gener *Iretonus* fuit, qui ex *Hibernia* in *Scotiam* trajicere cum exercitu juſſus, victus eſt & magna cum clade rejectus. Trepidatum eſt valde eo tempore *Londini*, quare *Cromvellus*, ut Reipublicæ ſuæ conſuleret, ipſe cum exercitu in *Scotiam* tetendit, & aggredientem ſe cum *Scotis Leſlium* maxima clade affecit. Nihilominus tamen *Carolus*, anno 1651. a. d. 3. Eidus *Januarias* Rex *Scotiæ* coronatus, cum exercitu in *Angliam* penetravit, ut ſibi illos jungeret, qui in ea ab ſuis partibus ſtabant. Sed *Crom-* *Trajicit in Scotiam.*

A. 1649. Chriſti ad 1672.

vellus, citato gradu eum ſecutus, ad *Vigorniam* ingentem ejus exercitui cladem inflixit, adeo ut ipſe Rex, de rebus ſuis deſperans, mentito habitu fugerit, & in *Galliam* trajecerit. *Cromvello* facile tum fuit, fugato *Carolo* reliquias belli ſopire, quo peracto, parta ingenti gloria, *Londinum* eſt reverſus. Quo pacto tyrannidem ſibi iſtic confirmaverit, & exercitui ſummam poteſtatem aſſeruerit, videbimus poſtea.

Sedvictus aufugit.

CAPUT III.

De rebus toto orbe geſtis ab anno 1649. ad annum 1672.

Exſecutio pacis.

SAncita quidem ſuperiore anno pax *Germanica*, ſed in exſequendis ejus conditionibus valde laborabatur. Reſtituendæ erant *Proteſtantibus* multæ Eccleſiæ, earumque reditus; ſed Monachi omni modo tergiverſabantur, & infinitos quærebant prætextus, ut reſtitutionem eluderent. Accedebat Papa, qui, ſicuti ſuperiore jam anno pacem pronunciarat irritam, ita nunc Principes *Pontificios* per Sacerdotes ſuos ab ejus exſecutione omnibus machinationibus deterrebat. Indictus erat conſtituendis rebus conventus Procerum ſeu Legatorum *Noribergam*, ubi altercationibus & litibus continuis eò fere deventum, ut arma jam poſita tantum non reſumpta fuerint. Sed enituit ibi *Caroli Guſtavi Bipontini*, qui *Suecorum* res curabat, ſumma prudentia & moderatio, qui his artibus etiam perfecit, ut, ringentibus licet Monachis, anno hoc 1649. & ſequenti omnia redacta fuerint in tranquillum. *Bipontinus* laborum hunc tulit fructum, ut, annitente ipſa Regina *Sueciæ*, *Chriſtina*, poſt mortem ejus ſucceſſio ipſi in Concilio Procerum decerneretur, licet haud pauci etiam eſſent, qui rem differri cuperent.

Bipontinus ſucceſſor Chriſtinæ decretus.

In

In *Polonia* hoc & ſequenti anno multum tumultuabantur *Coſacci*, *Polonorum* injuriis vexati, ſed poſt aliquot clades utrinque illatas anno 1651. pacem ſibi ſatis honeſtam & utilem confecerunt, quæ tamen ſtabilis & perpetua nondum fuit. A. 1649. Chriſti ad 1672. *Coſaccorum tumultus.*

Bellum interim *Veneti* & *Turci* ſumma cum alacritate utrinque continuabant. Memorabilis fuit ea clades, quam claſſis *Veneta* hoc anno *Turcis* intulit. Inſederat illa jamdudum *Helleſponti* fauces, ne *Turcorum* claſſi in *Mediterraneum* mare pateret aditus, quæ tamen ſubito, cuſtodias *Venetorum* latens, in portum *Foggianum* prope *Smyrnam* penetravit. Secuta illico eſt *Veneta*, & *Turcicam* ingenti clade in ipſo portu affecit, quamplurimis navibus captis aut combuſtis. *Bellum Turcicum.*

Gallia a civilibus motibus liberari nondum potuit. Gravis erat pleriſque *Mazarinius*, cujus potentiam Principes, imo & Parlamentum, ægerrime ferebant. Eruperunt illæ lites anno 1649. primum inter Regem & Parlamentum, quæ tamen mox compoſitæ ſunt, ſed perduravit Procerum odium adverſus *Mazarinium*, cujus potentia indies fere augebatur. Nec latuit ea res *Cardinalem*, qui proin præveniri conſultius ſibi ducebat. Eum igitur in finem anno 1650. tres Principes, a quibus maxime ſibi metuebat, *Condæum*, *Contium*, & *Longavillæum*, in carcerem compegit. *Turennius*, ne eandem ſortem ſubiret, fuga ſibi maluit conſulere, & ad *Hiſpanos* ſe recipere; qui hanc occaſionem haud negligendam rati ſumma vi bellum tunc contra *Gallos* urſerunt, & ita multas urbes iis ademerunt, aliquam tamen cladem ad *Rethelium Campaniæ Gallicæ* urbem paſſi. *Turba Gallica.*

Batavi per idem tempus, pacem ab externis hoſtibus nacti, domi ſtatim collidi cœperunt. Cupiebant Reipublicæ Proceres cives ſuos *Turba Batavica.*

 gra-

A 1649. Chriſti ad 1672. graviſſimis tributorum oneribus levari, ut ita reſpirarent aliquantulum & pacis fructum perciperent. Volebant itaque partem militum ſacramento ſolvi & dimitti. Sed *Arauſiacus* Princeps, *Bataviæ*, & proximarum civitatum gubernator, omni modo obſtabat, adeo ut reſiſtentes ſibi pertinacius Proceres quoſdam in carcerem rapuerit, atque adeo *Amſtelodamenſes* armis in ſententiam ſuam cogere meditaretur. Verum, detecta re, Senatus ampliſſimæ iſtius urbis illum cum ſuis militibus excluſit. Ea res tanto eum mœrore perculit, ut haud diu poſt, contracto morbo, obierit, relicta uxore gravida, quæ paulo poſt peperit *Henricum Guillelmum*, qui quum adoleviſſet, in paterna ſucceſſit munera, ſed & *Angliæ* regnum inſuper accepit, ultimus tamen ſuæ gentis futurus.

Mazarinius Galli; exulare juſſus. Turbatum adhuc in *Gallia*, ubi inviſam Proceribus *Mazarinii* ambitionem & arrogantiam Parlamentum etiam retundere hoc tempore decrevit. Itaque Principes, quos carceri mancipatos vidimus, ſub initium anni 1651. decreto ſuo in libertatem reſtituit, *Mazarinium* e contrario, ut turbarum omnium auctorem unicum, regno intra 15. dies excedere juſſit, cui etiam mandato ille paruit. *Sed mox revocatur* Sed *Condæus*, ſuſpecta habens omnia, in *Aquitaniam* ſeceſſit, ibique, conciliatis ſibi civium animis, arma in defenſionem ſui paravit. Nec falſus *Condæus* fuit. *Mazarinius* namque, inſtigante Regis Matre, ſub finem anni hujus revocatus eſt à Rege, &, quanquam *Condæus* & Parlamentum armata manu *Mazarinii* exſilium poſtularent, hic tamen, regio favore & armis nixus, facile ſe contra hoſtes tuebatur, adeo ut *Condæus*, impar viribus, anno 1654. relicta *Gallia*, ad *Hiſpanos* tranſire debuerit. Hi interim ſolerter his turbis in rem ſuam utebantur, & *Barcinonem*, *Dunkerkam*, aliaque oppida tunc receperunt.

Exarſit

Exarſit per idem tempus graviſſimum *Anglos* inter & *Batavos* bellum. Potiebatur jam rerum in *Anglia Cromvellus*, qui felici armorum ſucceſſu adverſus *Carolum* II. in id faſtigium adſcenderat, ut etiam Parlamento potentia ejus evaderet ſuſpecta, & coërcenda judicaretur. Sed is advolans cum exercitu iſtas deliberationes in herba oppreſſit, & exercitus ipſius juſſu, cui ſupremam poteſtatem vindicabat, Parlamentum illud diſſolvit. Tum vero, inſtituto, quod Remp. curaret, Conſilio ſtatus, ut vocant, ipſe pro lubitu omnia agebat. *Batavis* autem lites de halecum piſcatu movit, & vel maxime indignabatur, quod liberos *Caroli* I. terris ſuis non exigerent. Accidit inſuper forte fortuna anno 1652. ut naves quædam *Batavorum Anglicis* obviæ vela ſua, ut antea factum, ſubmittere nollent; novam eſſe Remp. *Anglorum* præfati, quæ iſtum honorem ab antiquiore jam *Batavorum* Rep. poſtulare non deberet. Hinc rixæ & pugna: & in ita res in apertum erupit bellum. Duravit id per aliquot annos, mutuis cladibus geſtum. Magis tamen *Anglis* fortuna favit, quæ res *Cromvelli* gloriam adeo apud eos auxit, ut Regiam illi dignitatem offerrent, quam reipſa tamen jam obtinebat. Sed recuſavit illam conſtantiſſime, niſi quod ſub finem anni 1653. titulum *Protectoris trium regnorum* recepit. Tandem menſe *Aprili* anni 1654. pax inter utramque gentem eſt reſtituta, *Anglis* tamen quàm *Batavis* utilior. Eodem anno *Carolus* II. denuo paternum regnum affectavit, ſed *Cromvellus*, detecta conjuratione, ejus conatum eluſit, in conjuratos autem acriter animadvertit.

A. 1649. Chriſti ad 1672.

Bellum Anglos inter & Batavos.

Ejus cauſa

Ceſſabant jam civiles in *Gallia* motus, *Condæo*, qui Majeſtatis idcirco reus eſt declaratus, apud *Hiſpanos* agente, & Parlamento non amplius Regi reſiſtere auſo. Itaque *Ludovicus* XIV. arma tunc in hoſtes convertit, & anno

Pax Anglorum cum Batavis.

A. 1649. Christi ad 1672.

no. 1654. *Hiſpanos* magna cum clade ab *Atrebati* obſidione rejecit. Ipſe *Remis* coronatus eſt & inunctus anno ætatis 17. Eodem tempore *Veneti* de *Turcis* retulerunt, *Delphinii*, Civis ſui & Senatoris nobiliſſimi, ductu, egregiam navali bello victoriam. Quin etiam in *Creta* & *Dalmatia* illorum vires novis ſubinde cladibus attriverunt.

Chriſtina regn Sueciæ ſe abdicat.

Succedit Carolus Guſtavus.

Eadem Romana ſacra amplectitur.

Bellum Sueco-Polonicum.

Ceterum memorabile hoc ipſo anno in *Suecia* facinus accidit. Regnabat ibi *Chriſtina*, *Guſtavi Adolphi* filia, quæ in ipſo ætatis flore a. d. 8. Eidus *Junias* in publico Procerum concilio regno ſeſe ultro abdicavit, illudque in amitinum ſuum *Carolum Guſtavum*, cui jam antea ſucceſſio ſuffragiis Procerum erat decreta, tranſtulit, qui etiam ſequenti die Rex publice eſt renuntiatus. Ipſa, certos ſibi reditus annuos pacta, regno ac tota mox *Suecia* ceſſit, & *Oeniponte* anno 1655. ejuratis Proteſtantium ſacris, quæ tamen aſſerturus pater ejus, ne ſanguinem quidem ſuum effundere recuſaverat, *Romanas* cerimonias eſt amplexa. Quoque magis ſe Pontifici mancipatam exinde declararet, nomen ſuum mutavit vel auxit potius, & in poſterum *Chriſtina Maria Alexandra* vocari voluit; *Maria* quidem ab Diva *Lauretana*, cui ſceptrum ſuum & coronam conſecravit; *Alexandra* vero ex nomine Papæ *Alexandri* VII. qui hoc ipſo anno in locum *Innocentii* X. ſublectus fuerat. Interim novus *Sueciæ* Rex haud diu in otio egit. Fuerant ab longo jam tempore inter *Polonos* & *Suecos* ſimultates, quæ, cum vix annum regnaſſet unum, in bellum eruperunt. Neque tamen *Poloni* illud tunc agitabant, ſatis quippe contra *Moſcos* occupati. Sed *Sueci* commodum exſequendis rebus ſuis hoc tempus rati, nec opinanti *Poloniæ* ſupervenerunt, eamque, cæſis ubique hoſtibus, totam ferme ſubjugarunt, adeo ut pleræque regiones, quum

etiam

etiam *Coſacci* ad partes *Suecorum* tranſiſſent, ſubmittere ſe debuerint. Quin etiam *Fredericus Guillelmus Brandenburgicus* Elector, ſequenti anno (1656.) arma ſua *Suecicis* junxit; quando ad *Varſaviam* ardore tanto & pertinacia pugnatum eſt, ut tertio demum die vix tandem *Sueci* victoria fuerint potiti.

A. 1649. Chriſti ad 1672.

Nec ſegnius bellum contra *Hiſpanos* urgebat *Ludovicus* XIV. qui ipſe in caſtris cum matre præſens anno 1655. *Landrecium* & multa alia *Belgica* oppida ſubjugavit, mari etiam haud procul *Barcinone* victor. Verum hanc jacturam duplici victoria anno 1656. in *Belgica* penſarunt *Condæus* & *Johannes Auſtriacus*, *Philippi* IV. nothus, qui ab hoc tempore *Belgicæ* gubernator eſt renunciatus. Segniter interim bellum adverſus *Luſitanos* gerebatur; quorum Rex *Johannes* IV. hoc ipſo anno menſe *Novembri* vivere deſiit, cum ſe regnumque ſuum per 17. circiter annos ab *Hiſpanorum* armis defendiſſet. Succeſſit ipſi filius *Alphonſus* VI. ſed quia per ætatem (vix enim annum ætatis 13. egreſſus erat) rebus gerendis nondum erat idoneus, ideo mater ejus interim regni negotia adminiſtravit.

Moritur Iohannes IV. Rex Luſitaniæ cui ſuccedit Alphonſus VI.

Ceterum ſecundiſſimi *Suecorum* in *Polonia* ſucceſſus *Ragotzium* quoque, *Tranſilvaniæ* Principem, in partes pertraxerunt. Actum jam videbatur de *Polonia*, niſi commodum Rex *Daniæ*, cui ſuſpecta erat tanta novi & vicini Regis felicitas bellum illi intuliſſet, & *Bremenſem* invaſiſſet Ducatum. Ita *Carolus Guſtavus*, relictis in *Boruſſia* ſub fratre ſuo exiguis copiis, ad propria tuenda accurrere debuit, quod etiam haud cunctanter exſecutus eſt, pulſis ex *Bremenſi* agro *Danis*, & *Holſatiæ* magna parte occupata. Quin cum *Balticum* mare frigoribus jaceret conſtrictum, ſuo cum exercitu illud tranſiit, & *Danici* regni caput *Hafniam* obſidione cinxit. Itaque coactus *Daniæ* Rex cum *Suecis* ineunte anno 1658. *Rotſchildi* pacem facere, eiſque

Danus Suecis bellum infert.

que

A. 1649. Chriſti ad 1672.

Pax Rothſchildi facta.

que varias concedere regiones. Sed haud diuturna pax fuit. Cauſſatus quippe *Carolus Guſtavus*, haud ſtari pactis à *Dano*, bellum menſe *Auguſto* ejuſdem anni repetiit, & *Hafniam* ſub initium ſequentis denuo obſedit. Verum non ceſſit illi ex ſententia hoc bellum, *Batavis* cum claſſe in auxilium *Danorum* accurrentibus. Ita factum, ut poſtquam ſæpius cum clade ab oppugnatione urbis eſſet rejectus, & mari etiam à *Batavis* victus, obſidionem ſolvere debuerit. Nec diu poſt in *Fionia* quoque gravem accepit cladem, amiſſo inſuper *Neoburgo*, munito ejus inſulæ oppido, quò ſe victi receperant. Ea res tanta conſternatione *Caroli Guſtavi* affecit animum, cum præſertim etiam *Cæſar* & *Brandenburgicus* ſe *Dano* jam junxiſſent, ut, febri correptus, a. d. 6. Kalendas *Martias Gothenburgi* obierit, regni 6. vitæ 38. anno, ſuccedente filio *Carolo* X I. ſed adhuc minorenni. Pax tamen paulo poſt eſt compoſita, qua *Sueci* pleraque *Rothſchildi* nuper ſibi conceſſa retinuerunt, cum paucos ante dies iidem cum *Polonis* quoque in *Olivenſi* cœnobio pacem ſanxiſſent, quâ redditis, quæ in *Polonia* aut *Boruſſia* tenebant, viciſſim impetrarunt, ut *Poloni* omni ſuo juri in *Sueciam* & *Livoniam* renunciarent. Ceterum *Daniæ* Rex infelicis hujus belli feliciſſimum habuit eventum & effectum. Cum enim cives ſuos variis artibus & alacritate mira in defendenda urbe ſibi conciliaſſet, hi viciſſim cum Proceribus regni litigantes, coëgerunt eos, ut regnum *Daniæ* hereditarium decernerent, adeo ut deficiente maſcula prole etiam ad feminas devenire illud poſſet, quin imo, ut Regi abſolutiſſimam nulliſque legibus adſtrictam poteſtatem conferrent. *Fredericus* quoque *Guillelmus* Elector *Brandenburgicus* à *Polonis* tunc ſolutus eſt nexu Feudi, quo ipſis ratione *Boruſſiæ* erat obſtrictus, quia, relictis *Suecis*,

Mors Caroli Guſtavi; ſucceſſit. Carolus X I.

Polo-

Polonorum armis ſua junxerat, atque ita in cauſa quodammodo fuerat, ut *Poloni* eo honeſtiorem à *Suecis* pacem impetraverint. A 1649. Christi, ad 1672.

In *Germania* mortalitatis fatum ſubiit Imperator *Ferdinandus* III. a. d. 4. Nonas *Aprilis*, anno 1657. Imperii 21. ætatis 49. Quia filium ſuum natu majorem, quem ſucceſſorem ſibi curaverat deſignari, vivus jam extulerat, Imperium per 15. menſes vacavit, poſt quod tempus, habitis Comitiis, a. d. 8. Eidus *Julias*, electus eſt Imperator, alter filius *Ferdinandi* III. *Leopoldus* I. & paulo poſt ſolenniter inauguratus. *Ferdinandus III. obiit; ſuccedente Leopoldo.*

Hoc eodem anno *Cromvellus*, qui jam pridem *Hiſpanis* erat infenſus, cum *Gallis* contra eos fœdus pepigit & bellum paravit, quod ſequenti anno magnis utrinque animis eſt geſtum, capta conjunctis viribus *Dunkerka*, cui adjecerunt *Galli Ipram*, *Gravelingam*, & varia alia oppida, cæſis etiam aliquoties *Hiſpanis*. Hi ergo, tantis ſe viribus quum impares eſſe cernerent, de pace ſerio cogitabant, quæ etiam cum *Gallo* in *Pyrenæis* montibus tandem coiit ſub finem anni 1659. novaque affinitate inſuper eſt confirmata, quâ *Ludovicus* XIV. matrimonio ſibi junxit filiam *Philippi* IV. *Mariam Thereſiam*. Nec *Anglia* huic paci multum intercedere poterat, inteſtinis Reip. ſuæ turbis interim ſatis vexata. *Cromvellus* namque, Reip. *Anglicanæ* Protector, parta ingenti gloria & potentia, qualem inter *Anglos* vix unquam Rex quiſpiam habuit, & cum maxime in ſummo ejus apice conſtitutus, a. d. 3. Eidus *Septembris* anni 1658. diem obierat ſupremum. Succeſſorem ille in eadem dignitate habuit filium ſuum *Richardum Cromvellum*, ſed qui ne per annum quidem eam tueri potuit. Primum enim *Fleedvoodus* ab exercitu in ejus locum ſummus copiarum dux eſt conſtitutus; dein Parlamentum quoque eo ipſum adegit, ut *Pax Pyrenæa.* *Cromvellus obit.*

A. 1649. Chriſti ad 1679. *Tu ba hinc o ta.* ut titulo *Protectoris* & regimine *Angliæ* ſe abdicaret, ejuſque fratrem porro ex *Hibernia*, quam gubernabat, revocavit. Laborabat ita quietem ſibi aſſerere *Anglia*, ſolidam tamen eam acquirere non potuit. Miles enim dominabatur etiamnum, cujus juſſu Parlamentum eſt diſſolutum, ſuffecto in ejus locum *Conſilio ſtatus*, ut vocant, quod interim Remp. adminiſtraret. Ceterum cum omnia ſic in incerto fluctuarent, coiit magna hominum multitudo, quæ pro reſtitutione *Caroli* II. arma cepit. Sed hic levis tantum conatus fuit. Verum anno ſequenti (1660.) *Monkius*, *Scoticarum* copiarum dux, & aſſecla olim *Cromvelli*, cum exercitu ſuo *Londinum* venit, præſidio, ut ajebat, futurus novo & liberrimo Parlamento. Sed id jam congregatum coëgit poſtea decreto ſuo Reipublicæ formam abolere, regni reſtituere, imo *Carolum* II. Regem renunciare, & legatos mittere, qui eum reducerent. Miſſi illi *Carolum Bredæ* invenerunt, eique mandata ſua expoſuerunt. Hic vero mox in *Angliam* trajecit, paternum regnum aditurus, *Bataviſque*, magno cum honore eum deducentibus, amicitiam ſuam & favorem prolixe promiſit quidem, ſed promiſſis non diu ſtetit. In *Angliam* ut appulit, magnifice ubique exceptus & in regnum ſolenniter immiſſus eſt. Aſſertores autem contrariæ partis, & maxime ii, qui *Caroli* I. judicio præfuerant, magno numero mox ad ſupplicium rapti, adeo ut ne à mortuis quidem ultio abſtinuerit, *Cromvello*, ejuſque genero *Iretono*, item *Bradſhavo*, dicti judicii quondam præſide, ex ſepulchro ſuo protractis & ſub cruce ſepultis, capitibus inſuper palo infixis. Interim novus Rex inducias cum *Hiſpanis* fecit, qui proin, undique nunc otioſi, adverſus *Luſitanos* omnes ſuas vires converterunt, cum antea contra eos ſatis languide per aliquot annos bellaſſent.

Carolus II. ad regnum revocatur.

Bellum Luſitanicum.

Luſi-

Luſitani tamen primi movere ſe cœperunt, *Pacem Auguſtam*, vulgo *Badajox*, obſidentes, ſed à qua urbe ſatis magna cum clade per *Hiſpanos* fuerunt depulſi. At hi è contrario, cum *Elvam* obſidione premerent, prælio victi ceſſere, multis ſuorum deſideratis. Rependerunt tamen hoc damnum *Luſitanis* anno 1659. cæſis eorum amplius 4000. multiſque captis, atque ita bellum ſatis feliciter etiam ſequenti anno continuarunt. Itaque *Luſitani*, ut *Batavos*, cum quibus ab aliquo jam tempore de poſſeſſionibus *Indicis* certaverant, amolirentur, pacem cum iis fecere. Sed vel ſic, quum anno 1662. duplici exercitu *Hiſpani* eos invaſiſſent, & quamplurimas ipſis urbes ademiſſent, actum de *Luſitanis* videbatur, niſi ipſis *Schombergius* contigiſſet, qui fortitudine & prudentia ſua rem reſtituit, & anno 1663. nobiliſſimam de *Hiſpanis* victoriam reportavit, adeo ut hi *Eboram* urbem, quam paulo ante ceperant, relinquere iterum debuerint. Ceterum reſpirandi mox moram nacti ſunt, tanto æſtu & fervore ſolis ſequenti anno terrarum orbem amburente, ut vix quiſquam eum perferre valuerit.

A 1649. Chriſti ad 1672.

Schombergius res Luſitanorum reſtituit.

Europa quidem maximam partem pace gaudebat, ſed quo minus illud gaudium ſolidum eſſet, *Turci* obſtiterunt. Bello, nuperrime in *Polonia* geſto, *Ragotzius*, *Tranſilvaniæ* Princeps, ſeſe immiſcuerat, & cum *Carolo Guſtavo* arma junxerat. Verum hoc in *Daniam* abeunte, cæſus à *Polonis* pacem, ſed ab his præſcriptam, accipere debuit. *Turci* autem indigniſſime illud *Ragotzii* factum tulerunt, & *Tranſilvanos*, qui tum in clientela fere *Turcorum* erant, *Ragotzio* rejecto alium Principem ſufficere juſſerunt. Hi vero, cum *Turcis* non ſatisfacerent, bello ab eis petiti ſunt anno 1660. in quo mox *Ragotzius* victus occubuit. Subſtitutus ei per *Turcos Bartſchajus*, ſed

Turba Tranſilvanica.

Tranſil-

A 1649. Christi ad 1672. *Tranſilvani Kemynium* ei oppoſuerunt. Utrique mox occiſo datus iterum à *Turcis* ſucceſſor *Abaſſius*. Imperator tandem his turbis quoque eſt implicitus, & res anno 1663. in apertum erupit bellum, quo *Turci*, fuſis *Cæſarianis*, *Neuhuſelium*, aliaque ceperunt oppida, ſed quorum quædam ſequenti anno ſunt recuperata, victis ſæpius *Turcis* cum alibi, tum præcipue ad *S. Gothardi fanum*, quo prælio ingentem illi acceperunt cladem. Sic factum, ut paucos poſt dies induciæ in 20. annos fuerint compoſitæ indignantibus valde *Hungaris*, quia tam felici armorum ſucceſſu *Neuhuſelium* tamen iſtis pactis *Turco* relinquebatur.

Pugna ad S. Gothardi fanum.

Mors Mazarinii.

In *Gallia* anno 1661. fatis & invidiæ tandem ceſſit Cardinalis *Mazarinius*, ipſo Eiduum *Martiarum* die denatus. Ex eo tempore regni curam, quod hactenus Cardinalis iſte adminiſtraverat, ipſe ſuſcepit *Ludovicus* XIV. Hunc autem ſequenti anno graviſſime offendit Papa, violata *Crequii* legati *Gallici*, dignitate, qui idcirca *Roma* diſceſſit, & ad Regem ſuum rediit. Ille vero, ut ulciſceretur iſtam injuriam, *Avenionenſem* urbem & Comitatum invaſit & Papæ ademit. Imo, quo magis ei ægre faceret, tutelam *Parmenſis* Ducis ſuſcepit, qui *Caſtrenſem* Ducatum repetebat, quem ille ſibi dudum vindicaverat. Sed anno 1664. coactus fuit Papa legatum in *Galliam* mittere, qui ſuo nomine injuriam illatam ſubmiſſiſſimis precibus deprecaretur. Sic pax reſtituta eſt, redditaque Pontifici *Avenio*, ſed qui è contrario promittere debuit reſtituturum ſe *Parmenſi Caſtri* Ducatum, quod tamen nunquam præſtitit.

Turba Galli cum Papa.

Bellum Batavorum cum Monaſterienſi.

Nec *Batavis* ſolida pax erat per idem tempus, turbante eos Epiſcopo *Monaſterienſi*, *Bernardo Chriſtophoro Galenio*, inquietiſſimi ingenii homine. *Borkeloam* is repetebat à *Batavis*,

vis, &c, qui ſub eorum tutela eam tenebant, Comitibus de *Styrum*, cumque verbis nihil proficeret, anno 1665. vim & arma iis intentabat. Et profecto magnum proprio jumento malum arceſſiviſſet ſibi importunus Sacerdos, niſi eodem tempore *Angliæ* Rex *Batavos* adortus fuiſſet. Itaque audaciam ejus dignis modis retundere haud ita facile potuerunt. Sequenti tamen anno metuere ſibi cœpit, &, pace facta, omnia, quæ rapuerat, reddidit. Ceterum, ut dixi, ſimultates, quæ doloſo cineri ſuppoſitæ, quieverant hactenus utcunque anno 1665. in apertam belli inter *Carolum* II. & *Batavos* flammam eruperant. Mox etiam pugnatum eſt, ex quo prælio *Angli*, duce Regis fratre *Jacobo*, qui poſtea Rex evaſit, ſuperiores diſceſſere. Sed paulo poſt, claſſem *Batavorum* ex *India* redeuntem in nobiliſſimo *Norvegiæ* portu *Bergenſi* invadentes, magna cum clade repulſi ſunt. Quin etiam acceſſit graviſſima, ſed manu Dei inflicta, clades, peſtilentia, quæ brevi ſpatio ad 100000. hominum in *Anglia* abripuit. Hoc tamen non obſtante, bellum ſequenti anno acriter repetitum eſt, & menſe *Junio* per quatriduum magnis animis viribuſque concurſum, ſed ingenti *Anglorum* cum damno. Unde audaciores facti jam *Batavi* anno, qui ſequebatur, (1667.) duce fortiſſimo illo *Ruterio*, in ipſa regni *Anglici* viſcera per *Tameſin* fluvium penetrarunt, &, incenſis quamplurimis navibus, incredibile damnum hoſtibus intulerunt. Id vero urbem *Londinenſem*, atque adeo totum regnum, tanto terrore perculit, ut Rex cum illis pacem facere fuerit coactus, quæ, conciliantibus *Suecis*, brevi poſt *Bredæ* ſancita fuit. Memorabile eſt incendium, quod durante bello, anno 1666. *Londinum* corripuit, quo ad tredecim ædificiorum millia abſumpta traduntur. Sed ea urbs ſequenti tempore ex cineribus ſuis

A. 1649. Chriſti ad 1672.

Et Anglis.

Varia prælia.

Pax Bredæ reſtituta.

A. 1649. Chriſti ad 1672. multo, quam fuerat ante, pulchrior & nitidior reſurrexit.

Hiſpani anno 1665. cum *Luſitanis* bellum etiamnum gerebant, ſed haud ſatis favente fortuna. Licet enim *Luſitani* agros rapinis & incendiis exhauſiſſent, duas tamen & graviſſimas mox clades ad *Villam Vitioſam*, quam obſidebant, acceperunt. Mortuus præterea eſt a. d. 17. Kalendas *Octobres* ipſe Rex *Hiſpaniæ*, *Philippus* IV. vitæ circiter 60. regni 45. anno, ſucceſſorem relinquens filium vix quadrimum, *Carolum* II. cujus ſororem *Margaretham Thereſiam* anno ſequenti (1666.) matrimonio ſibi junxit *Leopoldus* Imperator. Ceterum novo Regi bellica fortuna neutiquam arriſit, *Luſitanis Hiſpaniam* hoc ipſo & ſequenti anno ferro flammaque miſerandum in modum devaſtantibus. Acceſſit & aliud malum. *Ludovicus* XIV. uxoris nomine poſt exceſſum *Philippi Belgicas* regiones ſibi, contra, quam ſolenniſſime juraverat, poſtulabat dedi; quod quum recuſarent *Hiſpani*, vi eas ſubjicere ſibi ſtatuit. Itaque anno 1667. ingentes in *Flandriam* copias miſit, & imparatis quippe ad reſiſtendum *Hiſpanis*, quamplurimas occupavit urbes. Dein, ſub initium ſequentis, totum etiam *Burgundiæ* Comitatum in ſuam poteſtatem redegit. Quocirca Regina *Hiſpaniæ*, quæ impuberis filii nomine regnum gubernabat, pacem tandem cum *Luſitanis* fecit menſe *Februario* anni 1668. & jure ſuo in eos ceſſit. Paulo poſt etiam cum *Gallis*, quibus *Hiſpani* pleraque, quæ in *Flandria* occuparant, reliquere, *Burgundicum* tamen Comitatum receperunt. Ferociores futuri haud dubie *Galli* fuiſſent, niſi *Angli*, *Sueci*, & *Batavi* ad defendendam communibus viribus *Belgicam*] fœdus iniiſſent, quod ſub nomine *Triplicis Fœderis* eſt notiſſimum. Scilicet prævidebant facile *Batavi*, *Ulyſſis* ſe ſortem ſubituros, ut, ſubacta, quæ

Mors Philippi IV.

Ludovicus XIV. Belgicam invadit.

Pacem Hiſpani faciunt cum Luſitanis & Gallis.

Hiſpanis

Hiſpanis paret, *Belgica*, ipſi devorarentur extremi. Itaque mature ambitioni *Gallicæ* occurrendum cenſebant, quo ſalva ſibi conſtaret tantis ſumptibus & ſanguine parta libertas. Sed quam ægre id tulerit, & alta repoſuerit mente, *Ludovicus* XIV. videbimus poſtea. A. 1649. Christi ad 1672. *Triplex Fœdus.*

At *Romana* ſedes mortibus Paparum per idem tempus mutatam ſubinde vidit aulam. Anno enim 1667. Pontificatus 12. mortuus *Alexander* VII. ſucceſſorem habuit *Clementem* IX. ſed qui vix per biennium ſedem obtinuit. Mortuo ſuffectus eſt anno 1670. ſed deceſſore diuturnior futurus, *Clemens* X. Annus autem 1668. abdicatione duorum Regum, *Luſitaniæ*, & *Poloniæ*, inſignis eſt. Iſte erat *Alphonſus* VI. qui regno gerendo inidoneus plane, à Proceribus Monaſterio primùm eſt incluſus, deinde vero, ne turbulenti homines eum inde eriperent, & in regnum reſtituere conarentur, in *Flandricarum*, ut vocant, Inſularum præcipuam, quæ *Tertiaria* dicitur, deportatus. Regnum ſimul & uxor ejus data ſunt *Alphonſi* fratri *Petro*, qui tamen, dum vixit ille, non *Regem* ſe, ſed *Regentem Portugalliæ* Principem dici voluit. Rex *Poloniæ* erat *Johannes Caſimirus*, ex *Succorum* ſtirpe ultimus, qui, cum inteſtinis turbis nec finem nec modum aliquem ſe Rege futurum cerneret, regno ſe abdicare maluit, quàm cum iſtis diutius conflictari. Electus eſt in ejus locum anno 1669. *Michaël Viſniovicius*, à *Koributo*, *Jagellonis* quondam fratre oriundus, qui & ipſe vexatum multis turbis regnum deinceps tenuit. *Johannes Caſimirus* vero, relicta penitus *Polonia*, in *Galliam* habitatum conceſſit, ubi anno 1672. in Monaſterio *S. Germani* vitam finivit. *Alphonſus VI. regno exuitur.* *Johannes Caſimirus ipſe regno ſe abdicat.*

Hoc ipſo anno (1669.) *Turci* poſt operoſiſſimam multorum annorum obſidionem tandem urbe *Candia* in *Creta* potiti ſunt, *Venetis* adempta, quo perpetrato pax confeſtim inter *Turci Candiæ potiuntur.*

A 1649. Chriſti ad 1672. utroſque facta eſt, relicta *Turcis* maxima iſtius inſulæ parte.

Sequenti (1670) a. d. 5. Eidus *Februarias* obiit *Daniæ* Rex *Fredericus* III. cum annos regnaſſet 22. vixiſſet 61. adjunxiſſet etiam ante triennium regno ſuo *Oldenburgenſem* & *Delmenhorſtanum* Comitatum, qui jure hæreditatis poſt mortem ultimi Comitum *Antonii Guntheri* ad cum reciderat. Succeſſorem habuit filium *Chriſtianum* V.

Frederi-cus III. obiitque ſuccedit Chriſtia-nus V.

CAPUT IV.

De rebus toto orbe geſtis ab anno 1672. *uſque ad annum* 1688.

DEvenimus ita ad ea tempora, quibus univerſa ferme *Europa* bellis continuis cœpit permiſceri. Ægerrime, ut vidimus, ferebat Rex *Galliæ*, ambitioni ſuæ repagula *Triplicis* iſtius *Fœderis* eſſe objecta, atque idcirco non prius quievit, quàm nexum eum diſſolviſſet Omnes imprimis intendit vires, ut *Angliæ* Regem à *Batavorum* ſocietate averteret, quod & feliciter ei ceſſit. Tum vero ut hos majore cum vi jam adoriretur, in partes ſuas pertraxit non modo illum Regem, ſed & Præſules *Colonienſem* æque ac *Monaſterienſem*, Facem & Turbonem ſui ſeculi. His ſociis, & innumerabilibus penè copiis, inſtructus, bellum intulit *Batavis*, tantum non exitiale futurum. Primam ejus vim varia ad *Rhenum* oppida *Germanico* in ſolo ſenſere, *Batavorum* præſidiis munita, quæ ineunte *Junio* cœpta invadi, momento capta ſunt. Inde in ipſam Rempublicam arma convertit. Longum foret, urbes occupatas enumerare, nec enim ſtetit damnum in paucis, univerſæ imo regiones ſubigebantur. Vix fidem apud poſteros inveniet, ſeſquimenſis ſpatio *Cliviam*, *Geldriam*, *Tranſiſalaniam*, *Ultrajectum*,

Galli Angli-que bellum Batavis inferunt.

Hi pleraque amittunt.

jectum, magno munitarum urbium numero refertas partem denique *Groningani* & *Hollandici* agri in poteſtatem hoſtium conceſſiſſe. Jamque trepidabat ipſum Reipublicæ caput *Amſtelodamum*, ſub cujus fere mœnia devenerant, cum immiſſæ agris aquæ progreſſus hoſtiles ſtiterunt. Unicum rebus trepidis ſolamen fuit parta de *Gallorum* & *Anglorum* claſſibus nobilis victoria a. d. 7. Eidus *Junias*, ductu fortiſſimi *Ruterii*. Ceterum haud parum *Hollandia* & ipſa ab interitu abfuit. Plebs ſiquidem, tanto hoſtium ſucceſſu conſternata, culpam rei malè geſtæ Magiſtratibus imputabat. Hinc furere ubique cœpit, & tumultibus omnia permiſcere, adeo ut haud exigua hoſti data fuerit occaſio, iſtis turbis in rem ſuam abutendi & totam pene evertendi Rempublicam. Tandem ergo Magiſtratus *Arauſiacum* Principem, bellicæ rei jam præfectum, etiam, ſed abrogata prius lege, qua id prohibebantur, Gubernatorem Reip. conſtituerunt, qui etiam mox, ſuſcepta provincia, minus faventes ſibi, aut plebi inviſos, Proceres loco & dignitate movit. Sed vero necdum vel ſic ſatiatus fuit plebis furor: victima publicæ tranquillitati, an inviдiæ, debebatur illuſtriſſimum par fratrum, *Cornelius* & *Johannes Vittii*, qui a. d. 20. *Auguſti* diris modis *Hagæ* ſunt obtruncati. Interim hoſtis ex propinquo imminebat, quem tamen repelli poſſe & vinci, primus docuit fortiſſimus *Rabenhauptius*. Curæ ejus & fidei concredita erat urbs *Groningana*, quam omnibus viribus ſuſcepit defendendam. Itaque cum reliqua *Groningani* agri loca jam eſſent occupata, ab Epiſcopo *Monaſterienſi* obſeſſus eſt ſumma opum vi. Sed cum hoſtes prohibere nullo modo poſſent, quin ſubinde & milites & commeatus obſeſſis ſubmitterentur, poſt ſex circiter hebdomadarum obſidionem irritam, turpiter eam coacti ſunt relinquere. Nec urbem

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Arauſiacus Gubernator Reip. Batavicæ factus.

Vittii occiſi.

Groningana obſidio.

A. 1672. Chriſti ad 1688. bem eam defendiſſe contentus *Rabenhau-ptius*, ſub finem anni novas meditabatur palmas, quas & feliciter retulit, recepta per ſubitam impreſſionem *Covordia*, arce in mediis paludibus ſita, quæ ideo inexpugnabilis ferme olim fuit habita.

Covordia recepta.

Exinde mutari quodammodo rerum facies cœpit. *Hiſpani* bellum quidem nondum gerebant cum *Gallo*, ſatis tamen, quo iſta vergerent, perſpicientes, militaribus mox copiis præſto fuerunt *Batavis*. Imperator etiam & *Brandenburgicus* Elector juſtum in *Germania* exercitum colligebant, quo etſi nihil magnæ rei præſtiterint, diſtraxerunt tamen *Gallicas* vires, profecto contra eos ex *Belgica* cum parte copiarum *Turennio*. Per idem tempus de pace cœptum eſt agi, cui componendæ arbitros ſe offerebant *Sueci*; legati etiam ſub initium ſequentis anni *Coloniam* utrinque miſſi. Sed irritus iſte conatus fuit, diſcedentibus tandem ob captum a *Cæſarianis* *Furſtenbergium* legatis anno 1674.

Obſidio Trajecti ad Moſam.

Interim belli vis à *Batavis* aliquantulum averſa fuit. Scilicet intactum reliquerant *Galli* *Trajectum ad Moſam*, urbem, ut munitiſſimam, ita quoque inſtructiſſimam, quæ valde laceſſebat & turbabat iſtic res *Gallicas*. Dignam itaque judicavit *Ludovicus* XIV. quam ſuo ipſe ductu obſideret. Cœpta oppugnari ea urbs ineunte *Junio* 1673. acerrimos hoſtium inſultus fortiſſime ſuſtinuit, ſed ſub initium *Julii* debuit ſe, honeſtiſſimis tamen conditionibus, dedere. Æquior *Batavis* *Neptunus* denuo fuit.

Batavi hoſtes mari vincunt.

Occupaverant mare ampliſſimæ claſſes, hinc *Batava*, inde conjuncta cum *Gallis* *Anglica*, quæ a. d. 7. Eidus *Junias* acerrimo prælio decertarunt, cujus victoriam ancipitem fuiſſe liquet, quia utraque pars ſibi eam vindicavit, quod tamen potiori jure fecerunt *Batavi*. Sed mox colliſis iterum a. d. 18. Kalendas *Sextiles* claſſibus, *Batavi*, ſine controverſia tum quidem pulchram ſibi victoriam pepererunt.

Nec

Nec mora; reparant claſſem valde laceram *Angli*, immittunt in mare, confligunt denuo a. d. 13. Kalendas *Septembris*, ſed & denuo victi diſceſſerunt. Ita cœpit in melius mutari res *Batava* magnis paſſibus. At *Gallicus* in *Germania* ſub *Turennio* exercitus, occupata *Alſatia*, *Franconiam* ferro & igne pervaſtavit; quare Imperator, icto cum variis Principibus fœdere, ut hoſtibus reſiſteret, exercitum miſit, ſed qui hoc anno nihildum geſſit, niſi quod eo jam exeunte *Batavis* junctus oppugnationem *Bonnæ* reddiderit expeditiorem. Aderant tum cum ſuis quoque copiis *Hiſpani*, qui per idem tempus & ipſi palam contra *Gallos* arma ſumpſerunt. Nutare inſuper incipiebant Fœderati *Gallorum Anglus* ac *Epiſcopi Germanici*. Itaque metuens copiis ſuis, quæ *Batavicis* incubabant urbibus, cœpit illas ſub finem anni hujus (1673.) relinquere, cum prius rapinis & tributis graviſſimis exhauſiſſet & munimenta quarundam disjeciſſet. Munitiora tamen *Geldriæ* & *Tranſiſalaniæ* loca aduſque anni ſequentis menſem *Aprilem* retinuit.

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Obſidio Bonnæ.

Galli Bataviam relinquunt.

Priuſquam progrediamur, reſpicienda eſt *Polonia*, quæ graviſſimis turbis per hæc tempora fuit implicita. Auctores earum præcipui erant Clerici, interque eos Archiepiſcopus *Gneſenſis*, qui urgebat quam maxime, ut Rex ſe & regno abdicaret & uxore, atque hæc novo Regi eligendo nuberet. Id tamen per Nobiles impeditum eſt, & Rex ſe utcunque tuebatur. Nec ab externo hoſte interim quies erat; inſtabant enim grandi cum exercitu *Turci*, qui *Caminicia Podoliæ* occupata, *Poloniam* late populabantur. Quin ob inteſtinos tumultus, anno 1672. pacem cum *Turcis* Rex coactus fuerat facere, ſibi regnoque ſuo inhoneſtiſſimam, quæ & idcirco conſtans minime fuit. Anno ſiquidem ſequenti iterum ad arma eſt itum, & ipſe Rex, luſtrato exercitu, in *Turcos* ducebat,

Turbæ Polonicæ.

A. 1672. Chriſti ad 1683 cebat, ſed ſubito tanta vi morbi eſt correptus, ut exercitum debuerit relinquere. Haud levis ſuſpicio fuit, datum ei à malevolis venenum, unde morbus originem traxerit, quem brevi mors ſecuta eſt, a. d. 4. Eidus *Novembres*, vitæ 33. regni 5. ſeculi 73. anno. Poſtridie *Johannes Sobieskius*, ſummus belli præfectus, cum *Turcis* ſigna contulit, & de iis nobiliſſimam reportavit victoriam, quæ ipſi viam dein ad regnum munivit. Namque anno ſequenti (1674.) a. d. 3. Kalendas *Junias* in locum *Michaëlis* Rex electus eſt, regnoque per longum ſatis tempus ſumma cum gloria præfuit. Hoc anno autem *Turcos Ukrainam* vaſtantes repulit, & ex ea regione plane ejecit.

Michaël Poloniæ Rex moritur

Sed ad *Batavos* revertendum eſt, quorum res quotidie, ut ſic dicam, meliorem induebat faciem. *Angliæ* enim Rex, quia ex bello cum illis nil niſi clades ſibi & civium ſuorum odia reportabat, maluit cum iis paciſci, relictis *Gallis*, factaque pax ſub initium anni 1674. Secutus hoc exemplum Epiſcopus *Monaſterienſis*, qui cum â *Gallis Bataviam* relinquentibus etiam ſe deſtitui videret, metuere ſibi cœpit, atque ideo lubentiſſime ad pacis conditiones confugit, quæ menſe *Aprili* anni hujus (1674.) coiit, quamque ſimul amplexus eſt Archiepiſcopus *Colonienſis*. Ita tribus his hoſtibus liberati *Batavi*, acceſſione inſuper Electoris *Brandenburgici* in fœdus contra *Gallos* confirmati ſunt. Scilicet invaſione nupera in *Franconiam Galli Brandenburgicorum* ibi degentium terras quoque violaverant. Id ægre ferens Elector ſuas tum denique cum *Cæſaris* & Imperii copiis conjunxit, præſertim cum hæ jam ad *Sinzhemium* & *Ladenburgum*, utrumque in *Palatinatu* ſitum, quem ferro & igne cum maxime vaſtabant hoſtes, haud ſatis æquo *Marte* pugnaſſent. Vel ſic tamen â *Briſaci* oppugnatione rejecti *Germani*, ad *Enſisbemium* etiam *Alſatiæ*, cedere *Turennio* debuerunt. In *Belgica* vero cum

Pax Batavorum cum Anglis.

Monaſterienſi.

Et Colonienſi.

Gallis

Gallis a. d. 3. Eidus *Sextiles* cruentiſſimum ad *Seneffiam*, *Brabantiæ* vicum, dubio fere *Marte* commiſſum eſt prælium, nocte demum interveniente diremptum. *Batavi* inde ad *Graviæ* obſidionem converſi, eam poſt operoſam ſatis oppugnationem tandem in ſuam redegerunt ditionem. Sed penſarunt ſatis hoc damnum *Galli*, ſubacto *Burgundiæ* Comitatu, & recepta in deditionem *Sicilia*, quæ rebellis contra ſuum & *Hiſpanorum* Regem ultro cervices *Gallico* ſubmiſit jugo. Erexit etiam haud leviter eorum animos Rex *Sueciæ*. Is ſe induci ab illis erat paſſus, ut Electoris *Brandenburgici* terras invaderet, idque jam, ſed malis profecto avibus, faciebat. Nam cum ſub finem anni hujus (1674.) *Marcam Brandenburgicam* intraſſet ejus exercitus, & ſecure in ea, tanquam victor, ageret, abſentibus quippe ad *Rhenum* Electoris copiis, tum vero maximus hic heros haud paſſus ſe impune laceſſi, nec opinantibus hoſtibus ſubito ſupervenit, eoſque anno 1675. menſe *Junio* ad *Rattenaviam*, moxque graviori etiam clade ad *Fehrbellinum* victos, præcipites *Marca* ſua exegit penitus. Nec ſua liberaſſe contentus, percuſſo cum *Danis* & *Luneburgicis* fœdere, victis undique inſtabat. Ipſe *Pomeraniam Suecicam* ſibi ſumebat domandam, inque illa, capta *Volgaſto*, victricia circumtulit arma. *Danus Viſmariam* cepit, *Luneburgicus* autem cum *Monaſterienſi* Epiſcopo, qui nunc hoſtis etiam *Galli* ſociorumque ejus erat, *Bremenſem* Ducatum infeſtis armis vexabant; Imperator præterea & *Batavi Suecis*, *Gallorum* partes jam dudum ſequentibus, bellum quoque denunciarunt. Illi interim ſimul in *Belgica Limburgum* ceperunt, & victos prius *Germanos* tota pene *Alſatia* ejecerunt; ſed repetito mox prælio, victoria penes hoſce viciſſim ſtetit, quum fortiſſimus *Gallorum* dux, *Turennius*, in ipſo conflictu

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Prælium ad Seneffiam.

Sueci à Brandenburgicis victi.

Galli à Germanis victi.

A. 1672. Chriſti ad 1688.

flictu fuiſſet cæſus. Inde *Auguſta Trevirorum* oppugnata quam dum liberare ſtudet *Crequius*, victus fugatuſque ejus eſt exercitus. Ipſe tamen in urbem perrupit, eam defenſurus, ſed reſiſtere diu non valuit, quin a. d. 15. Kalendas *Octobres* & ſe & illam arbitrio victorum permitteret. Idem fatum ſequenti anno (1676.) ſubiit *Philippi caſtrum*. Sed in *Belgica Hiſpani* & *Batavi Trajectum ad Moſam* ſubigere non potuerunt, diutinam ejus urbis, pace demum recipiendæ, obſidionem ſolvere coacti. Feliciora Fœderatorum arma adverſus *Suecos* fuere. *Brandenburgicus* pleraque *Pomeraniæ* occupavit; *Luneburgici*, ut alia taceam, *Stadam* longa ſatis oppugnatione domuerunt; *Dani* primo *Gothiam* inſulam ſubegere, poſtea, juncta ſibi *Batavorum* claſſe, *Sueciam* aggreſſi, eam idonea ſatis clade profligarunt, quam victoriam plerarumque *Scaniæ* urbium ſecuta eſt deditio. Inde *Decembri* menſe etiam terreſtri, ſed ancipiti ad *Lundam* decertatum eſt prælio. Eodem anno cum *Gallis* in *Mediterraneo* mari conflixit *Batavorum* claſſis, cujus præfectus fortiſſimus ille *Ruterius*, globo tormenti ictus glorioſa iſtic morte occubuit. Sequenti vero anno (1677.) *Galli* arma ſua feliciter ſatis in *Belgica* circumtulerunt, captis *Valentianis*, *Cameraco*, & aliis oppidis. In *Germania* vero *Crequius*, victis hoſtibus, ſub finem anni *Friburgum*, *Brisgoviæ* oppidum, proditione præfecti in poteſtatem redegit. Sed *Rheinfeldam*, quam anno 1678. obſidebat, rejecto licet, qui obſeſſis volebat opem ferre, *Germanico* exercitu, occupare non potuit. At in *Belgica* hoc anno *Gandavum* & *Ipram* ad deditionem adegerunt. *Siciliam* tamen coacti penitus relinquere. Ceterum *Batavi* eodem anno pacem, de qua *Neomagi* agebatur, ſibi cum *Gallis* confecerunt. Priuſquam tamen illa promulgaretur, Princeps *Arauſiacus* *Gallos*, nihil minus

Dani claſſem Suecorum profligant.

Ruterii mors.

Pax Neomagenſis.

nus

nus cogitantes, ex improviſo prope *Montes Hannoniæ* adortus vicit, ſed, ſuperveniente pacis nuncio poſita mox ſunt arma. Secuti paulo poſt *Batavorum* exemplum *Hiſpani* eam quoque, relicto *Gallis Burgundico* Comitatu & quibuſdam *Belgicis* urbibus, acceperunt; *Imperator* item & *Monaſterienſis* Epiſcopus atque *Luneburgici*. Soli ergo reſtabant *Dani* & *Brandenburgici*, qui bellum hactenus feliciſſime continuaverant. Anno quippe 1677. Elector *Stetinum*, oppidum vulgo inexpugnabile habitum, ab *Luneburgicis* adjutus, arctiſſima obſidione cinxit, & poſt quintum menſem armis ſuis ſubmittere ſe coëgit. Per idem tempus *Dani*, depulſis ab *Chriſtianſtadii* in *Scania* oppugnatione *Suecis*, irrito & ipſi quidem ſucceſſu *Malmoam* tentarunt, quin mox prope *Coroniam*, in eadem inſula cum *Suecis* ancipiti *Marte* pugnarunt. At in *Norvagia*, fuſis ibi *Suecis*, *Bahuſianæ* præfecturæ oppida fere cuncta ſubegerunt. Nec mari quies. *Majo* jam menſe, *Danis* pro gloria, *Suecis* pro ſalute pugnantibus, acerrimo prælio claſſes concurrerunt, donec tandem fortuna *Danorum* iterum prævaluit, fugatis maxima cum clade *Suecis*. Nec felicior prælii, menſe *Julio* repetiti, eventus, quin imò tot cladibus fracta adeo & debilitata eſt *Suecorum* res navalis, ut juſtam claſſem poſt id tempus vix unquam portubus ſuis emittere potuerint. Acceſſit *Danis* ad tot victoriarum palmas ſub finem anni expugnatio *Rugiæ* inſulæ auſpiciis ipſius Regis perpetrata. Et quanquam ſolertiſſimi *Koningsmarkii* ductu ſub initium anni ſequentis (1678.) eam *Sueci* recuperaverint, interceptis etiam 6000. *Danicorum* militum, cum omni apparatu bellico, vel ſic tamen haud ita diu poſt *Danis* iterum facile ceſſit, præſertim cum à *Brandenburgico* illi Electore adjuvarentur, qui hoc ipſo anno munitiſſimas urbes *Stralſondam* & *Gripsval-*

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Brandenburgici res geſta.

Et Daniæ Regis.

A. 1677. Chriſti ad 1688.

Gripſvaldam; atque ita univerſam *Pomeraniam* in poteſtatem ſuam redegit. Vindicaturi hæc damna *Sueci* ſub finem anni, duce *Hornio*, ex *Livonia* in *Boruſſiam Brandenburgicam* irruperunt, eamque infeſto igne & ferro populabantur. Sed invictus ille *Fredericus Guilielmus*, non obſtante nive aut glacie, imo, ut hoſtibus ſuperveniret eo celerius, adjuvante, maxima eos clade proſtratos *Boruſſia* pene prius ejecit, quàm ſe advenire ſenſiſſent.

Sueci ex Pomerania exacti

Cæduntur in Boruſſia.

Ceterum, dura res erat, quam poſtulabant *Sueci*, &, quorum precibus inducti arma ceperant, *Galli*, cuncta ut victores victis reſtituerent, atque ideo omni illi ope & modo reluctabantur. Sed *Gallis Cliviam*, *Mindam*, *Marcanum* Comitatum, itemque *Oldenburgicum* invadentibus, coacti ſunt *Brandenburgicus* & paulo poſt *Danus* tanto ſanguine laboreque parta dimittere, ac *Suecis* omnia reddere, pace tandem anno 1679. *Saxone* arbitro facta, quæ ita tunc toti orbi *Chriſtiano*, ſed infida tamen, obtigit. Inter *Danos* & *Suecos* ea etiam arctiore vinculo eſt confirmata, Regis *Danici* ſorore *Ulrica Eleonora Suecorum* Regi anno 1680. in conjugium data. Eodem anno defunctus eſt *Auguſtus Saxonicus*, Adminiſtrator Archiepiſcopatus *Magdeburgenſis*, cujus morte illa regio vi pacis *Weſtphalicæ* ad Electorem *Brandenburgicum* devenit.

Pax facta cum Suecis & Gallis.

Sequitur Evangelicorum in *Hungaria* & *Gallia* perſecutio. Fruebantur *Hugonotæ*, ut dicebantur, in hoc regno vi *Nannetenſis Edicti* juſta religionis ſuæ libertate, ſed quæ tamen labefactata jam variis erat modis. At cœpta hoc tempore gravior perſecutio, ademptæ Reformatis ſcholæ, deſtructa templa, relegati concionatores, quin abrogatum tandem penitus, ut videbimus, *Nannetenſe* illud edictum. In *Hungaria* quoque ab longo jam tempore durius in Proteſtantes conſultum fuerat;

Perſecutio Hugonotarum.

quam-

quamobrem arma illi tandem anno 1678. pro Religione & libertate avita, duce *Emerico Tekelio* Comite, corripuerunt. Itaque Imperator, ut animos *Hungarorum* rurſus deliniret, concilium Procerum anno 1681. convocavit *Sempronii*, in quo de communi Republica ageretur, & cauſæ horum malorum tollerentur. Multa iſtic quidem iis promiſſa ſunt, etiam in Religionis negotio, ſed ne quid præſtaretur, ſedulo curaverunt Clerici, e quorum id re non erat, quippe qui Eccleſiaſtica Proteſtantium ad ſe rapuerant bona. Indignis ergo vexati modis, malebant hoſti potius *Chriſtiani* nominis ſe ſubmittere, quàm tam iniqua a *Chriſtianis* pati. Hinc ortum tandem graviſſimum cum *Turcis* bellum, de quo agemus poſtea. Per idem tempus dira peſtilentia ex *Hungaria* in *Auſtriam* delata, mox per *Bohemiam*, *Saxoniam*, & quæ circa ſunt, ſeſe explicuit, & multa hominum millia abſumpſit.

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Turbæ Hungaricæ.

Peſtilentia.

In *Polonia* anno 1675. novus Rex *Johannes III.* nobiliſſimam de *Turcis* retulit victoriam, cæſis eorum aliquot millibus, quam alia etiam cumulavit, de *Tartaris* ſub initium autumni anno ſequente parta. Sic adacti ad pacem *Turci*, quæ paulo poſt coiit, *Polonis* ſic ſatis decora.

Pax itaque per totum terrarum orbem florere incipiebat, ſed obſtabat Regis *Gallici* infinita dominandi libido, quominus ea integra & inviolata perſtaret. Inſtituerat is *Briſſaci* & *Metis* Judicia, quæ, ſub futili prætextu *Dependentiarum* & *Reunionis*, ut vocabant, multa *Alemanniæ* loca Regno & Regi *Galliæ* adjudicabant, cujus tum copiæ ea ſtatim, neglecta pace publica, occupabant. Hinc multæ querelæ & turbæ, quibus componendis anno 1680. convenerunt *Germanici* & *Gallici* legati, ſed dum de pace ab iis agebatur, *Galli* interim nihil penſi habentes, ſubito ingenti cum con-

Galli pacem turbant.

A. 1672. Chriſti ad 1688. *Germaniæ* conſternatione anno 1681. *Argentoratum*, ampliſſimam & liberam *Alſatiæ* ad *Rhenum* urbem occuparunt. Quocirca ad bellum denuo omnia vergebant, atque ad mutuam paciſque *Neomagenſis* defenſionem Imperator, *Hiſpanus*, *Suecus*, *Batavi*que fœdus inierunt. At *Galli*, nihil eo retardati, *Luxemburgum*, quod laxa hactenus obſidione clauſum tenuerant, obſederunt & infeſtis ignibus terruerunt, ſequentique anno (1684.) in ſuam redegerunt poteſtatem. Sed quia ob *Turcicum* bellum *Germani* ſua arma in illos vertere non audebant, nec *Batavi* volebant illis bellum facere ſoli, ſic ergo hi, cum pacem non poſſent, inducias vicennales anno eodem (1684.) *Gallos* inter & *Hiſpanos Germanoſ*que conciliarunt. Quia vero *Genuenſes* ſuas naves *Hiſpanicæ* claſſi adjunxerant, irritatus ea re *Ludovicus* XIV. claſſem miſit, quæ injectis ignibus eorum urbem graviſſimis afflixit ruinis. Quin & juſſi inſuper Ducem ſuum cum quatuor Senatoribus in *Galliam* mittere, & per eos delicti veniam ſupplices petere, quod licet durum præſtare Regi debuerunt, viribus ejus impares.

Induciæ cum Gallis.

Nunc ad *Turcicum* bellum, quod verbo ſuprà attigimus, temporum nos ſucceſſio ducit. Scilicet *Tekelius* & *Hungari*, excuſſo *Cæſaris* jugo, *Turcis* ſe ſubmiſerant, eorumque auxilio *Caſſoviam* aliaque oppida anno 1682. ceperant. Hinc metus graviſſimi belli Imperatoris animo obortus, qui ut id averteret, omnia ſedulo apud *Turcos* tentavit. Sed illis fixum jam ſedebat occaſione uti. Quod ubi animadvertit Imperator, omnia egit & circumſpexit, ut auxilia ſibi compararet, & ita diſtraheret hoſtium vires. Proximus erat *Poloniæ* Rex, qui cum maxime bello contra *Turcos* erat implicitus. Acceſſerunt fœderi *Bavarus*, *Saxo*, *Luneburgici*, & *Veneti*. Neque diu cunctа-

Turcicum bellum.

ctabantur *Turci*, quin anno 1683. collecto numeroſiſſimo exercitu ex *Hungaria* in *Auſtriam* ingreſſi, & ipſam Imperatoris ſedem *Viennam* adorti, arctiſſima eam obſidione cingebant. Sed illa conſtantiſſime acerrimos hoſtium inſultus ſuſtinuit, donec poſt toleratam duorum menſium & quod excurrit graviſſimam oppugnationem adventarent auxilio ipſe Rex *Poloniæ*, tum Electores *Bavarus* & *Saxo*, ac Dux *Lotharingiæ* cum exercitu *Cæſariano*, denique ab circulis *Germanicis* miſſæ ductu *Valdeccenſis* Principis copiæ. Hi, junctis caſtris animiſque, pridie Eidus *Septembres* caſtra *Turcorum* aggreſſi ab obſidione eos ingenti cum clade rejecerunt & ex *Germania* exegerunt. Perſequentes victoriam, mox eoſdem in *Hungaria* ad oppidum *Barcanum* denuo ſuperarunt, ſecutaque victoriam cum *Barcano* & *Novigrado Strigonii*, munitiſſimæ ad *Danubium* civitatis, deditio. Cœpto tam felicibus auſpiciis bello, Imperator, Rex *Poloniæ*, & *Veneta* Reſpublica, quod factum antea nunquam fuerat, arctiſſimum inter ſe fœdus ineunt adverſus *Turcos*, quod vulgo *Liga ſacra* nuncupatum. Papa etiam, quo magis Principes iſtos excitaret, laudabili exemplo magnas iis pecuniæ ſummas ad ſuſtinenda belli onera ſubmiſit. Hinc Fœderati pro ſe quiſque niti, ut, partis de hoſte laureis, legibus initi fœderis ſatisfacerent. Imperator, ut *Hungaros* a *Turcis* abduceret, anno 1684. promulgata amneſtia, quam & complures receperunt, eos ſibi conciliare ſtuduit. Duce interim *Lotharingo* in *Hungaria*, *Vicegradum*, *Vaciam*, & *Peſtum* e regione *Budæ* ſubegit, ipſam tamen *Budam*, conſumptis in irrita obſidione quatuor menſibus, multiſque militibus amiſſis, expugnare non potuit. Similiter *Poloniæ* Rex, qui *Caminiciam Podoliæ* obſidebat, & ipſe ab ea receſſit. Feliciores *Veneti* fuere, qui *Leucadiam* inſulam, vulgo *S. Mauræ* dictam, ſolitum piratarum receptaculum, in poteſtatem ſuam redegerunt, mox dein

A. 1672 Chriſti ad 1688.

Viennæ obſidio.

Liga ſacra.

A. 1672. Chriſti ad 1688.

dein *Preveſam*, quod *Epiri* ad os *Ambracii* ſinus oppidum eſt munitiſſimum.

Turba Holſatica.

Per idem tempus in Septentrione novas turbas ciebat Rex *Daniæ*. Simultates enim inter ipſum & *Holſatiæ* Principem eouſque anno 1684. proceſſerunt, ut hic fortunis omnibus exutus, per quinquennium ſuis ſedibus extorris egerit. Sed tandem an. 1689. vi pactorum *Altenavienſium*, *Holſato* cuncta tamen cum ſumma poteſtate reſtituere debuit.

Mors Alphonſi Luſitani.

Tandem etiam *Alphonſus* VI. *Luſitaniæ* quondam Rex, anno 1683. poſt 15. captivitatis annos ipſis Eidibus *Septembris* fatis ceſſit. Corpus ejus in *Luſitaniam* delatum eſt, regioque Mauſoleo illatum. Ex eo tempore frater ejus *Petrus* II. qui hactenus *Principis Regentis* titulo uſus fuerat, Regium nomen aſſumpſit, Vix menſe poſt prioris mariti obitum exacto, ſecuta eſt eum *Portugalliæ* Regina, relicta unica filia, quæ & ipſa paucos poſt annos deceſſit.

Res geſtæ contra Turcos.

In *Hungaria* Imperator anno 1685. contra *Turcos* bellum feliciter continuabat, jamque *Neuhuſelium* obſidebat; *Turci* igitur, ut eum inde averterent, *Strigonium* & ipſi oppugnarunt. Sed expugnato *Neuhuſelio Turcos* ille à *Strigonio* facile, nec tamen ſine illata clade, depulit. Poſtea *Eſperieſium* aliæque urbes ſubactæ, ſed & maximi nominis & operis Pons *Eſſekius* exuſtus. Per idem tempus *Veneti Peloponneſum* victricibus armis, quà lubebat, pervaſerunt, redacta etiam in poteſtatem *Corona* urbe. At *Poloni Turcos Tartaroſque* variis præliis fuderunt, ſequentique anno 1686. percuſſo cum *Moſcis* fœdere, *Valachiam* ſubegere, cæſis denuo, qui ejectum Principem reſtituere volebant, *Tartaris*. Eodem hoc anno *Veneti* in *Peloponneſo* ſibi ſubjicienda feliciter pergebant, captis *Novarino*, *Methone*, & quæ præcipua erat, *Nauplia*, vulgo *Neapolis Romaniæ* dicta.

Acceſ-

Acceſſere anno 1687. *Naupactus*, *Corinthus*, *Athenæ*, & in *Dalmatia Novum Caſtellum*, aliaque. Nec interim in *Hungaria* ceſſabant *Cæſariani*, qui ſuperiore anno *Budam*, infeliciter tentatam nuper, ſub ipſo *Turcici* exercitus conſpectu vi ſubegerunt. Inde, ut alia prætermittam, *Segedinum* & *Quinque Eccleſias* expugnarunt. Hoc vero (1687.) victis ductu *Bavari* ad *Mohatzium* ingenti clade *Turcis*, *Claudiopolim*, *Eſſekium*, *Agriam* occuparunt. Procedente tam feliciter bello, & recuperata *Hungaria*, Imperator filium ſuum natu maximum, *Joſephum*, ſucceſſorem ſibi dari & coronari curavit. At *Conſtantinopoli* alia longe rerum facies fuit. Infelicitas quippe temporum & tot accepta damna ipſi Sultano *Mahomethi* IV. vel maxime adſcribebantur, qui idcirco militari tumultu in carcerem detruſus eſt, ſubſtituto ejus in locum fratre *Solimanno* III.

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Pugna ad Mohatzium.

Mahometi ſubſtituitur Solimannus III.

Ne gaudium hoc *Chriſtianis* aut Imperatori ſolidum eſſet & perpetuum, *Galli* culpa fuit, cum quo quidem factæ erant nuper induciæ in annos viginti, ſed eas haud diu duraturas eſſe facile quivis perſpiciebat. Commoda litibus occaſio dabatur morte *Caroli Palatini* Electoris, qui anno 1685. fatis erat functus. Electoratus cum *Palatinatu* ad *Philippum Guillelmum Neoburgicum* redibat, cetera heres defuncti erat ſoror, fratri *Gallorum* Regis, *Aurelianenſium* Duci, nupta, cujus nomine tanta poſtulabantur, ut exſolvendis iis vix tota ſufficeret regio. Omnem quidem dedit operam novus Elector, ut tranſigeret cum *Gallis*, ſed irrita, ut ſequenti capite videbimus, fuere cuncta. Interim in *Gallia* Edictum tandem *Nannetenſe* an. 1685. penitus ab Rege eſt abolitum, & Proteſtantes ſua ſacra dimittere juſſi. Verum hi, quum, ſi vis inferretur, quam impares ad reſiſtendum eſſent, ſatis exploratum ha-

Turba Palatina.

Edictum Nannetenſe ſublatum.

A. 1672. Chriſti ad 1688. berent certatim diffugere incipiebant. Sed Rex ſolitudinem regni metuens, ne quis diſcederet, ſub graviſſima pœna prohibuit. Vel ſic tamen multa hominum millia ſe ſubduxerunt, qui ab Proteſtantibus exteris ſumma cum humanitate excepti & adjuti ſunt. Sed quibus fugiendi facultas præcluſa, in eos milites immiſſi, qui plus quàm barbara crudelitate miſeros magno numero ad Miſſam compulerunt. Idem fere periculum per idem etiam tempus in *Anglia* Proteſtantium Religio ſubiit, ſed quod in ipſos vertit auctores. Regnabat in ea *Carolus* II. ſegnis Princeps, qui etiam ſub finem vitæ omnem regni curam fratri ſuo, *Jacobo*, Principi *Eboracenſi*, quem impenſe amabat, commiſerat. Is vero jam dudum in exſilio ad Pontificias partes tranſierat, iiſque immane quantum erat addictus. Itaque non ſine cauſa Religioni & libertati etiam ſuæ metuebant *Anglorum* Proceres, atque ideo acerrimas in Pontificios leges condebant, & ipſum *Eboracenſem* à ſucceſſione excludere parabant. Hæc cauſa fuit, quare *Carolus* II. diſſolvere identidem gentis concilium debuerit, quippe quod eam in rem unice incumbebat. Rebus ita conſtitutis, ſub initium anni 1685. exſpiravit *Carolus* II. Quo facto, ſtatim ſe *Londini* Regem publice renunciari curavit *Jacobus* II. id quod paulo poſt etiam in *Scotia*, *Hibernia*, & *Indicis* poſſeſſionibus factum. At *Monmuthius* Princeps, *Caroli* II. filius, ſed, ut ipſe pater publice profeſſus fuerat, nothus, legitimum ſe ferens, reluctabatur, quin, ut bellum excitaret, ipſe cum *Argilio* Duce ſedulo laborabat. Sed *Jacobus*, benigna omnia ſuis civibus pollicitus, eos ita delinivit, ut quieſcerent, atque ideo *Monmuthius* facile ſuperatus, imo prodente eum *Grajo*, etiam captus fuit, & paulo poſt *Londini* publice ſecuri percuſſus. Idem fatum ſubiit *Argilius* in *Scotia*. Inde in conjuratos magno

Carolo II. ſuccedit Jacobus II.

Monmuthius.

gno numero ſævitum. Sublato competitore, *Jacobus* fidem populo datam haud diu ſervavit. Namque, ut primo ſtatim regni ſui anno oſtenderet, quid agitaret animo, vetuit, ne horrendæ illius in Regem & Parlamentum conjurationis, tempore *Jacobi* I. factæ & detectæ, oppreſſio celebraretur amplius. Idem ſequenti anno edixit in ſolenne feſtum, quo grata poſteritas *Elizabethæ*, laudatiſſimæ quondam Reginæ, memoriam ſumma cum feſtivitate recolebat. Ceterum conatibus Regis nihil magis obſtabat, quàm *jusjurandum ſuprematus*, ut vocant, & *Leges Pœnales*, per quas ab omnibus publicis muneribus excludebantur Pontificii. Abrogationem earum reſpuebant penitus Proceres. Itaque primo ſibi poteſtatem Rex ſumpſit ſolvere illos legibus & jurandi neceſſitate, atque ita eos paſſim publicis muneribus præfecit. Hinc infinitæ in regno turbæ, ſed quæ in damnum Proteſtantium plerumque deſinebant. Imo quo immodeſtius Pontificiis ſuis faveret, omnibus ab Eccleſia *Anglicana* diſſentientibus liberrimum Religionis uſum conceſſit. Sed & legatum anno 1687. *Romam* miſit, qui ſe regnumque ſuum in clientelam Sedis *Romanæ* dederet. Ceterum in *Anglia* atque etiam in *Scotia* artibus agebat, quò facilius eas, ſub jugum prius miſſas, deinceps domare poſſet. At in *Hibernia* vi & armis omnia palam agebantur, dejiciebantur muneribus plerique omnes Proteſtantes, eorumque in locum Pontificii ſubſtituebantur, rerum licet imperitiſſimi, & viliſſimæ originis. Iſtis templa, ſcholæ, concionatores adimebantur, omnibuſque modis vexabantur, adeo ut in litibus etiam civilibus ad damnationem ſufficeret, ſi quis publicis iſtic ſacris eſſet addictus, & adverſarium haberet Pontificis deditum. Quis exitus fuerit harum rerum, ſequens declarabit caput.

A. 1672. Chriſti ad 1688.

Iacobus II. reſtituere ſtudet Pontificios.

A. 1633.
Chriſti
ad. 1699.

CAPUT V.

De iis, quæ memoratu digna per orbem contigerunt ab anno 1688. *ad* 1699.

Bellum Turcicum. FElicem *Cæſari* ſucceſſum belli *Turcici* ad hoc uſque tempus retulimus antea, nunc illud eadem felicitate propagatum porro videbimus. Ante triennium jam *Tekelii* muniſſima arx, *Mongatſium*, cœperat obſideri, ſed defendente eam fortiter iſtius uxore, hoc demum anno fame fatigata ſeſe dedidit. Expugnatæ præterea, fuſis prælio *Turcis*, *Alba Regalis* & *Græca*, ac *Petrovaradinum*. *Veneti* vero, oppugnata licet incaſſum *Chalcide*, quam nunc *Negroponte* vocant, *Kninum* tamen *Dalmatiæ* armis ſuis ſe ſubmittere coëgerunt.

Bellum Gallicum. Ceterum nimis commodum *Gallo* videbatur hoc tempus, quàm ut nihil in *Cæſarem* tentaret. Itaque, percuſſo etiam cum *Turcis* fœdere, magno invaſit *Germaniam* exercitu, & vix trium menſium ſpatio, quippe nullo reſiſtente, *Heilbronnam*, *Maguntiacum*, *Philippiburgum*, *Spiram*, *Vormatiam*, ut alia taceam quamplurima, occupavit. Mortuus eſt præterea eodem tempore Archiepiſcopus *Colonienſis*, cui ſuccedere cum non poſſet *Furſtenbergius*, Archiepiſcopatum hunc *Gallo* tradidit, qui hoc pacto *Bonna*, *Rhenoberga*, *Cæſarisverda*, aliiſque oppidis potitus eſt, magno dein labore & ſanguine repetendis. Eodem

Turba Anglica. tempore *Hiſpanis* & ſub finem anni *Batavis* quoque bellum indixit, in gratiam ſcilicet Regis *Angliæ*, cujus conatibus hi obſtituri videbantur, quod nihilominus fecerunt. Pergebat nempe Rex iſte Religioni in ſuo regno mutandæ incumbere, & cum Epiſcopi aliquot conſtantius illi reſiſterent, vel potius, ne ita miſcere vellet omnia, obnixe deprecarentur,

tur, tanta in eos exarſit ira, ut, fremente licet multum & indignante univerſa *Anglia* in *Londinenſem* eos Turrim compegerit. Subierat per idem tempus ejus animum hæc cura, fruſtra ſe de reducenda in *Angliam* Pontificia Religione laborare, niſi maſculam haberet ſobolem, quæ ipſi ſuccederet, filiaſque ejus, priori ex conjugio natas, & Proteſtantium ſacris addictas, a ſucceſſione excluderet. Quapropter quamvis eam ab longiſſimo jam tempore nullam genuiſſet, puerum tamen tam opportuno ſibi rerum articulo, prout volebat, facile reperit, undecumque conceptum ac editum, eumque pro ſuo agnoſcere haud recuſavit. Tum vero de excutiendo cœperunt jugo *Angli* ſeriò tandem cogitare, & idonea eam in rem circumſpicere auxilia. Nec defuit vel juſtis eorum precibus, vel etiam ſibi & conjugi ſuæ *Guillelmus Arauſiacus*, qui edicto tandem ſignificavit, paratum ſe eſſe ad jus ſuum & leges ac Religionem *Anglorum* tuenda, eamque in rem prompta ſibi eſſe *Batavorum* auxilia, qui & ipſi publice edicto ſuo id affirmarunt. Tum vero metuere ſibi *Jacobus* impenſe cœpit, Procerum fidem imploravit, & cuncta in integrum ſe reſtituturum promiſit. Sed quum fidem ejus ſuſpectam Proteſtantes haberent pene omnes, certatim non urbes ſolum & regiones, ſed & ipſi milites ad *Arauſiacum*, qui ſub initium *Novembris* in *Angliam* appulerat, tranſierunt. Quare, deſperatis rebus, primum uxorem cum puero, quem *Valliæ* Principem dixerat, a. d. 5. Eidus *Decembres* in *Galliam* miſit, quos ipſe a. d. 4. Nonas *Januarias* anni 1689. piſcatorio lombo, qui tot navium bellicarum paulo ante dominus fuerat, ſecutus eſt. Ejecto eo, ſtatim *Arauſiaco* & ſereniſſimæ *Mariæ*, ejus conjugi, à Proceribus delatum eſt regnum *Angliæ*, qui illud etiam receperunt, à Parlamento mox confirmati in ea dignitate &

A. 1685. Chriſti ad 1699

Valliæ Princeps.

Arauſiacus Angliam petit.

Iacobus II. fugit in Galliam.

A. 1688. Chriſti ad 1699.

paulo poſt coronati. *Anglorum* exemplum, excuſſo *Jacobi* jugo, ſecuta eſt etiam *Scotia*, recepto & ſolenniter ibi quoque renunciato Rege *Arauſiaco*. Sed non tam commode in *Hibernia* res ſucceſſit. Gubernaverat eam hactenus pro Rege Comes *Tyrconellus*, *Jacobo* II. cariſſimum caput, & acerrimus *Romanarum* partium ſectator. Deformaverat is *Hiberniam* miſerandum in modum, adeo ut vix ampliùs ſibi conſtaret. Ceterum quia Magiſtratus ferè omnes ab ipſo conſtituti & magna incolarum pars erant Pontificii, hinc in fide *Jacobi* II. facilius & diutius potuit retineri, qui proin in eam cum copiis auxiliaribus ex *Gallia* eodem anno rediit, & vario *Marte* pugnavit primum. Sed adventante *Guillelmo* III. & Duce *Schombergio*, victi & repreſſi ſunt *Galli Hibernique*. Sequenti anno, licet auxilia ipſi denuo ſubmiteret *Ludovicus* XIV. & *Tourvillius Gallus Anglicæ Batavicæque* claſſi aliquantum damni intuliſſet, magnis tamen paſſibus in *Hibernia* retro labebatur *Jacobi* fortuna. Aucto namque *Danicis* ſubſidiis *Guillelmi* exercitu, ad *Boynam* fluvium acerrimo concurſum eſt prælio, & affecti tanta clade hoſtes, ut *Jacobus* & iſtic de rebus ſuis deſperans, in *Galliam* denuo ſe receperit. Hinc *Guillelmo* prona fuerunt omnia, captæ ſunt urbes, & anno 1691. adventantia ſubinde *Gallorum* auxilia deleta. Itaque *Galli*, quum jam occupatum tandem eſſet etiam præcipuum ipſorum receptaculum *Limericum*, ſub finem anni, & cum iis aliquot incolarum Pontificiorum millia *Hiberniam* relinquentes, in perpetuum victori ceſſerunt.

Turba Hibernica.

Hibernia pacata.

Interim has clades illi in continenti ſatis crudeliter ulti ſunt. Occupaverant, ut vidimus, anno 1688. *Palatinatum* & vicina pleraque. In ea vero, cum tueri ſe non poſſint, adventante anno 1689. *Germanorum* exercitu, plus quàm barbara feritate ferro & igne adeo ſævierunt,

runt, ut vix veſtigia florentiſſimarum urbium reliquerint. Inde ad liberandam ab crudeliſſimis his hoſtibus patriam converſi tandem *Germani*, *Rhenobergam*, *Cæſarisverdam*, *Maguntiacum*, & *Bonnam* receperunt, imo inferiore *Germania* eos prorſus exegerunt. Verum ſequens annus (1690.) Fœderatis infelix valde exſtitit. Nam *Valdeccenſis* Princeps ad *Floriacum*, *Namurcenſis* Comitus vicum, cum *Luxemburgico* Duce, qui *Gallicorum* armorum hoc tempore ſummus in *Belgica* erat præfectus, acie decernens, gravi clade affectus eſt; & *Sabaudiæ* Dux, qui fœderi contra *Gallos* acceſſerat, ab iiſdem ad *Staffardiam* victus univerſam *Sabaudiam* amiſit. At *Badenſis* Princeps, qui copias *Cæſaris* ducebat anno 1689. in *Servia* quidem *Turcos* bis profligavit, & varias iis urbes iſthic ademit, ſed corruperunt hæc proſpera anno ſequenti cum *Hannoveranus* Princeps ſub ipſum anni initium cum aliquot legionibus cæſus, tum etiam *Heuſlerus*, victus & ipſe cum copiis, quas ducebat, imo & captus. Hinc ſubactæ ſuperiori anno in *Servia* urbes iterum amiſſæ, quin & *Alba Græca*, parte munitionum per incenſum ſive caſu, ſive per incendiarios, pulverem pyrium dejecta, in poteſtatem hoſtium rediit. Penſatum tamen quodammodo hoc damnum *Caniſchæ* occupatione. Sed & *Veneti*, ne nimis alte animos tollerent *Turci*, obſtiterunt, qui, victa prius hoſtium claſſe, *Malvaſiam* ſibi ſubjecerunt, atque iſtoc pacto univerſa tandem *Peloponneſo* ſunt potiti.

A. 1688. Chriſti ad 1699.

Pugna ad Floriacum.

Infelicia cum Turcis prælia.

Ceterum Imperator, ut filio ſuo ſucceſſionem in Imperium conciliaret, ſub initium anni 1690. Electores ad habenda Comitia convocavit, in quibus mox iſte filius ejus, *Joſephus*, Rex *Romanorum* eſt deſignatus, & a. d. 17. Kalendas *Februarias* coronatus.

Joſephus Rex Rom. electus.

Mortuus eſt a. d. 17. Kalendas *Octobres* anni

 1689.

A. 1688. Chriſti ad 1699.

Stirps Lauenburgica defecit.

1689. *Julius Franciſcus*, Dux *Saxo Lauenburgicus*, in quo gentis iſtius maſcula proles omnino defecit. Hinc, ut ſolet, de hæreditate acerrimæ varios inter Principes lites ſunt ortæ, nam, ut defuncti filias prætercam, & *Saxones*, & *Anhaltini*, & *Megalopolitani* ſucceſſionem poſtulabant. Præcipui tamen omnium erant *Luneburgici*, qui illius hereditatem ut patrimonium Majorum ſuorum repetebant, jura ſua uſque ab *Henrico Leone*, qui tempore *Frederici Barbaroſſæ* vixit, deducentes; quin facto ipſo poſſeſſionem arripuerunt, & in ea ſe tuentur. Lis tamen cum maxime adhuc ſub judice pendet.

Mors Chriſtinæ.

Tandem etiam menſe *Aprili* anni 1689. *Chriſtina Suecorum* quondam Regina vivere deſiit *Romæ* ætatis 63. anno 35. poſtquam regno ſe abdicaverat. Secutus eſt paulo poſt Papá *Innocentius* XI. qui anno 1676. in locum *Clementis* X. fuerat ſuffectus. Succeſſor illi datus *Alexander* VIII. ſed qui poſt ſedecim circiter Pontificatus ſui menſes anno 1691. & ipſe diem obiit. Iſtius excepit vices *Innocentius* XII. ex *Neapolitana Pignatellorum* gente oriundus.

Prælium ad Leuſam.

Pergebant in bello per idem tempus *Galli* ſatis feliciter. *Sabaudo* ſiquidem *Nicæam*, *Carmaniolam*, *Montemmelianum*, aliaque oppida ademerunt. In *Belgica* verò *Montes* per proditionem accepiſſe creduntur; equeſtri mox etiam prælio ductu *Luxemburgici*, ſed levi aut nullo cum fructu, ad *Leuſam* in *Hannonia* victores. Ceterum quia Gubernatores *Belgicæ* identidem rem male geſſerant, hinc *Carolus* II. in omnes vitæ dies ei præfecit *Maximilianum Emmanuelem*, Electorem *Bavaricum*, ſpectatæ fortitudinis Principem. Feliciora Imperatoris arma contra *Turcos* fuerunt. Namque reparato exercitu, cui *Ludovicus Badenſis* præfectus erat, magno ardore ad *Salankemen* con-

Pugn. ad Salankemen.

curſum

curſum eſt menſe *Auguſto*, ſed *Turci* tandem, accepta ingenti clade, *Chriſtianis* cedere debuerunt. Secutæ victoriam variæ iſtius tractus urbes, *Lippa*, *Viminiacum*, *Gradiſca*. *Varadinum* vero cœptum obſideri, anni demum ſequentis *Majo* exeunte ſubactum. Mortuus quoque a. d. 9. Kalendas *Julii* anno 1691. quarto, poſtquam ad Imperium pervenerat, *Turcorum* Sultanus *Solimannus* III. ſucceſſorem habuit fratrem *Achmetem* II. Hic non ſolum in bello adverſus *Chriſtianos* infelix fuit, ſed & præfectorum ſuorum in *Aſia* defectione immane quantum vexatus. *Luxemburgicus* vero in *Belgica* anno 1692. primo *Namurcum*, inſpectante fruſtra ingentibus cum copiis *Guillelmo Angliæ* Rege, ſubegit; dein prope *Steenkerkam*, *Hannoniæ* vicum, a. d. 13. Kalendas *Septembres* cum Fœderatis ſigna contulit, & victoria quidem potitus eſt, ſed quam ingenti ſuorum militum ſtrage redimere debuit. Simile fuit, aut paulo felicius *Gallis* in *Germania* prælium, quod ad *Pforzheimium* Marchionatus *Badenſis* oppidum eſt commiſſum. Sed & in *Italia Oneliam*, *Liguriæ*, ſed *Sabaudici* juris portum, in poteſtatem redactam crudeliter tractarunt itidem *Galli*. At alibi hæc damna ſatis ſuperque penſarunt Fœderati. Nam ut taceam rejectos per *Haſſum* à *Rheinfelſa* hoſtes, *Sabaudus* cum ſociis, recepta *Eporedia*, impetum in *Provinciam* & *Delphinatum* fecit, captaque *Ebroduno* aliiſque urbibus, regiones eas tributis exhauſit: nam quæ negabant tributum oppida, in cineres ſunt redacta. Ceterum, quia munitas iſtic urbes *Sabaudus* non tenebat, exercitum tandem ad ſua reduxit integrum. His adde relatam de hoſtili claſſe victoriam pulcherrimam, cujus pleræque tunc naves captæ aut ſubmerſæ, fractaque adeo eſt hac clade res navalis *Gallorum*, ut toto hoc bello deinceps juſtam claſſem adornare vix potuerint. Tantum

A 1688. Chriſti ad 1699.

Pugna ad Steenkerkam.

Sabaudi irruptio in Galliam.

Gallicæ claſſis victa.

A. 1688. Christi ad 1695. etiam eadem *Gallorum* Regi terrorem incuſſit, ut ad tuenda littora Nobiles ſuos evocaverit, ne exſcenſionem facerent *Britanni Batavi*que, quæ tamen hoc anno tentata non fuit. Memorabilis eſt hic ipſe annus (1692.) nova dignitate, qua *Hannoveranus* Princeps ornatus, eſt, quippe quem Imperator in Electorum adſcivit collegium, ſed cujus conſtitutioni plurimi *Germaniæ* Principes obnitebantur, effectumque eſt ea re, ut longiſſimo dein tempore ad Electorale ſuffragium non fuerit admiſſus.

Novus Elector conſtitutus.

Galli vero clades ſuperiori anno acceptas, hoc (1693.) ſatis feliciter rependerunt Fœderatis. Fuſis enim hoſtibus, *Hojam* &, quod jam priore anno infeſtis tentaverant ignibus, *Caroloregium* ſubegerunt. Eadem fortuna uſi in *Catalaunia*, munitiſſimam iſtius tractus urbem, *Roſam*, ad deditionem adegerunt. Sed & *Sabaudos* eorumque ſocios pariter victos à *Pinaroliï* oppugnatione rejecerunt. At in *Germania Heidelbergam*, ſedem olim *Palatinorum* elegantiſſimam, proditione præfecti *Heidersdorfii*, ſed qui idcirco dignitate motus, cumque ignominia dimiſſus eſt, in poteſtatem redegerunt, ac crudelitatem ſuam, quaſi haud ſatis triſtia ejus documenta jam exſtarent, omnibus in ea modis exſeruerunt, adeo ut (nefas!) ne à mortuis quidem impias manus cohibuerint, erutis à furenti milite cadaveribus, & per plateas disjectis. Leve damnum erat præ tot victoriis, quod in *Americæ* inſula *Martinicia* acceperunt, deprædantibus eam ſed mox iterum relinquentibus *Anglis*. Rex *Ludovicus* tamen, non obſtantibus tot ſucceſſibus, deficiente pecunia, præcipuo rerum gerendarum nervo, ne *Turci* pacem facerent, valde metuebat. Itaque, ut id impediret, arctius multo fœdus, quàm antea cum iis iniit. Hinc anno 1694. bellum acriter quidem, nec tamen pari ubi-

Heidelberga direpta.

Galli cum Turcis fœdus.

ubique felicitate continuavit. In *Catalaunia* quidem res ſatis proſpere ceſſit. Victis enim ad *Sambrocam* fluvium, quem nunc *El Ter* vocant, *Hiſpanis*, primo *Palamus*, dein *Gerunda*, aliæque minores *Catalauniæ* urbes ſubactæ. At in *Belgica* ipſe aliquam cladem paſſus, *Hojam* nuperrime captam Fœderatis iterum relinquere debuit. Quin etiam *Anglica* & *Batavica* claſſes, littora *Gallica* circumvectæ, præcipuos iſtic portus, *Deppam*, *Portum Gratiæ*, *Caletum*, *Fanum S. Maclovii*, alioſque, infeſtis ignibus pene abſumpſerunt, naves etiam mercatorum, & vel maxime annonam vehentes, magno numero interceperunt. In *Sabaudia* quidem Fœderati nec *Pinarolium* nec *Caſale* hoc anno ſubigere potuerunt, incolæ tamen vallium *Alpinarum* militibus juncti palantes *Gallos* magno numero aut trucidarunt aut in captivitatem abduxerunt. A. 1688. Christi ad 1699.

Nec *Turcorum* Sultanus felicior. Nam per *Cæſarianos* à *Petrovaradino* in *Sclavonia* non ſine clade rejectus, *Juliam* quoque *Hungariæ* cedere iiſdem debuit. Dein *Veneti Chion* inſulam, ſed quam poſt biennium amiſerunt iterum, & in *Dalmatia Ciclutum*, aliaque munitiſſima propugnacula, rejectis, qui amiſſa recuperatum venerant, hoſtibus, occuparunt. *Poloni* etiam hoc ipſo anno nobilem de *Turcis Tartariſ*que, qui *Caminiecio* ſubveniebant, victoriam retulerunt. Sub finem anni ſereniſſima *Angliæ* Regina *Maria*, *Guillelmi* III. conjux, mortem obiit, magno ſui deſiderio civibus bonis relicto. *Maria Angliæ Regina obit.*

Interea Imperator anno 1695. ſummum belli contra *Turcos* ducem conſtituit Electorem *Saxoniæ Fredericum Auguſtum*, fortiſſimum omnino Heroëm, qui *Cæſariano* exercitui magnam copiarum ſuarum partem adjunxit. Impedire tamen ob loci iniquitatem non potuit, quo minus Comes *Veteranius* ad *Lugoſium*, ſupe-

A. 1688. Chriſti ad 1699. ſuperioris *Hungariæ* oppidum edita prius fortiſſima pugna, & cæſis ingenti numero *Turcis* tandem ſuccumberet. Inde *Lippam* hi ejuſdem tractus urbem ſubegerunt, ſed direptam iterum reliquerunt, eandemque mox fortunam urbs *Titula* experta eſt. At *Veneti* ad *Chion* inſulam de illorum claſſe egregiam reportarunt victoriam. Hoc ipſo quoque anno 1695. ineunte, fato ſuo functus *Turcorum* Sultanus *Achmetes* II. ſucceſſorem nactus eſt *Muſtapham* II. filium *Mahometis* IV. iſtius, quem ſolio dejectum & in carcerem, in quo ſuperiori anno deceſſit, detruſum ſuprà vidimus.

Mors Achmetis II. cui ſuccedit Muſtapha II.

Ceterum expeditionis contra *Gallos* hoc anno ſic ſatis felix eventus fuit. Namque *Sabaudus Caſale* tandem armis ſuis dedere ſe ſubegit, & Fœderati in *Belgica*, inſpectante licet viciſſim ingenti hoſtium exercitu, *Namurcum*, quam urbem inexpugnabilem venditarant *Galli*, ad deditionem compulerunt. Iidem tamen hanc jacturam penſarunt utcunque, redacta in poteſtatem, proditione præfecti, *Flandriæ* urbe *Dixmuda*, & *Bruxellarum* per injectos ignes vaſtatione. Sed claſſis *Anglo-Batavica* ignibus ignes repoſuit, dum varias denuo in *Galliæ* littore urbes flammis deformavit. Interim grande nefas parabant in *Anglia Galli* profuguſque *Jacobus*. Corruperant iſti aliquot homines in id, ut *Gullielmum* in venatione occiderent. Quin, ut confirmaret iſtos & patrato facinore caput ſe gerendis rebus præberet, tranſmiſerat quoque in *Angliam*, *Jacobi* nothus, Dux *Bervicius*. Ipſe *Jacobus Caletum* ſe contulerat, ad primum rei ex ſententia geſtæ nuncium in *Angliam* cum claſſe & copiis trajecturus, ſed detecta conjuratione in locum venationi ſimul & parricidio deſtinatum milites miſſi, qui percuſſorum maxi mam partem ceperunt, reliquis, inter quos ipſe *Bervicius*, ſaluti ſu æ matura & præcipiti, fuga conſulentibus.

Namurcum captum.

Conſpiratio in Anglia.

In

A 1688. Chriſti ad 1699.

In *Sabaudia* tamen *Ludovico*, quod jam dudum meditatus fuerat, ceſſit ex ſententia. Laboraverat diu jam in eo, ut *Sabaudum* à Fœderatis peculiari pace abſtraheret, quod anno hoc (1696.) feliciter perfecit. Itaque honeſtiſſimas ei pacis conditiones conceſſit, ſecundum quas etiam filia illius natu major in matrimonium Duci *Burgundiæ*, Regis *Galliæ* nepoti, eſt data. Ceterum *Sabaudus*, ut quietem ſibi à bello conciliaret, finem ejus in *Italia* quærebat, atque ideo *Hiſpani* ſimul & Imperatoris conſenſum flagitabat in perpetuas iſtic inducias. Sed cum illi cunctarentur, adjutus à *Gallis Valentiam* in *Mediolanenſi* agro obſedit, atque ita conſenſum iis tandem expreſſit. At quas tentare voluerat in *Belgica* urbes, *Namurcum* & *Gandavum Villaregius*, qui *Luxemburgici* nuper demortui vices exceperat, de ſucceſſu deſperans, omittere debuit. Feliciores anno, qui ſequebatur, (1697.) *Galli* fuerunt. Nam captum quidem in ſuperiori *Germania* a *Badenſi* Principe *Ebernburgum*, ſed ipſi viciſſim in *Belgica Athum*, & in *Catalaunia*, poſt cruentam tamen demum obſidionem, *Barcinonem* ſubegerunt. Quin & mari haud infelices fuerunt: nam interceptis quamplurimis hoſtium navibus, *Pointius* etiam, *Carthagine* nova in *America* potitus, ingentes inde divitias reportavit. Verum hæc damna a Fœderatis *Jamaicæ* inſulæ direptione ſic ſatis ſunt penſata.

Sabaudus pacem facit cum Gallo.

Ceterum pacem quæſiverat ab aliquo jam tempore *Ludovicus* XIV. qua hoc ipſo anno (1697.) *Rysvici* concluſa cum Fœderatis, omnia poſt pacem *Neomagenſem* erepta reſtituit, excepta *Argentina*, ſed pro qua *Friburgum* reddidit & *Briſſacum*, quod jam inde à morte *Bernardi Vinarienſis* in poteſtate *Gallorum* fuerat. *Guillelmum* quoque III. legitimum *Britannicarum* inſularum Regem profeſſus, *Jaco-*

Pax Rysvicenſis.

A. 1688. Chriſti ad 1699. *Jacobo* II. inſuper nec clam nec palam auxilia ſe ſubminiſtraturum promiſit. Arbiter pacis Rex *Suecorum* erat, *Carolus* XI. ſed qui, dum de pace agebatur, ipſis Nonis *Aprilibus* fatis conceſſit. Filius ejus & ſucceſſor, ſed minorennis adhuc, ſub aviæ & Procerum quorundam tutela regnum ſuſcepit. Sed & nomine ejus, legati *Suecici* negotium pacis, ut arbitri, ad finem perduxere.

Mors Caroli X I.

Mors Iohannis IV. Poloniæ Regis cui ſuffectus Auguſtus II.

At in *Polonia* ſuperiori jam anno a. d. 15. Kal. *Quinctil.* Rex *Johannes* IV. *Sobieskius* fatalem horam obierat; poſt quam de ſucceſſione acres continuo lites exortæ. Præcipui diadematis iſtius Candidati erant *Contius* Princeps, ex regia *Gallorum* cognatione, & *Fredericus Auguſtus*, *Saxoniæ* Elector. Scindebatur hinc in partes *Polonia*, ſed poſt anni & quod excurrit interregnum, potioribus Procerum & Nobilium ſuffragiis poſterior ad regnum vocatus eſt, qui illud etiam confeſtim adiit. Neque tamen adverſa factio ſe ſubmiſit ſtatim, ſed evocato ex *Gallia Contio*, civile bellum excitatura videbatur. Appulit is quidem cum claſſe ad *Gedanenſem* urbem, ſed excluſus ea, & effuſa incaſſum pecuniæ ingenti ſumma domum ſe mox recipere debuit, quo facto prævaluit facile *Saxonicus* Elector, qui exinde, *Auguſtus* II. appellatus, variis ſtatim turbis implicitum geſſit regnum. Ceterum præfuerat is ſuperiori anno (1696. *Cæſariano* contra *Turcos* exercitui, quando *Temesvarium* quidem expugnare non potuit, hoſtes tamen egregia, licet haud incruenta, victoria ſuperavit. Poſt ejus vero diſceſſum dux belli contra *Turcos* conſtitutus eſt *Eugenius Sabaudiæ* Princeps, qui varia virtutis & prudentiæ militaris ſpecimina cum in *Sabaudia*, tum etiam in *Hungaria* jam ediderat. Nec defuit, ubi fortitudinem oſtenderet, occaſio. Anno 1697. ipſe *Turcorum* Sultanus cum univerſis fere imperii ſui viribus in *Hun-*

ga-

gariam movebat. *Eugenius* igitur, quanta potuit celeritate hoſti occurrit, ad *Zentham*, haud procul a *Tibiſco* flumine, manus cum eo conſerens, menſe *Septembri*, nobiliſſimam reportavit victoriam, cæſis ingenti clade *Turcis*. A. 1683. Christi ad 1699. *Pugna ad Zentham.*

Per idem tempus *Moſci* quoque *Turcis* bellum intulerunt, & cœptam jam obſideri anno 1695. *Aſovam*, munitiſſimam ad oſtium fere *Tanais* urbem, ſequenti ad deditionem compulerunt. Et cum dein anno 1697. *Tartaros* irruentes, prædæque magis quàm prælio intentos, magna cum clade rejeciſſent, ſequenti *Precopenſem* urbem obſederunt, accurrenteſque ad auxilium *Tartaros* ac *Turcos* ingenti ſtrage repulerunt.

Pax cum Turcis. Fracti tot malis *Turci* de pace & ipſi ſerio cogitarunt, quæ etiam *Carlovitii* anno 1699. ipſos inter & Imperatorem, tum *Polonos*, quibus *Caminiecium* reſtituere debuerunt, ac *Venetos* eſt ſancita. Difficiles hi ſe præbebant primo, quia *Naupactum* reddere & caſtella quædam diruere jubebantur; ſed ipſi quoque paulo poſt tamen in pacis leges conſenſerunt. At vero magis etiam cunctabantur *Moſci*, quin proin hoc quidem tempore cum *Turcis* inducias tantum in biennium fecerunt, quæ tamen anno 1700. in pacem ſunt converſæ.

Per idem tempus Elector *Brandenburgicus* pecuniam, quam ipſi debebant *Poloni*, repetebat, cumque verbis nihil proficeret, armis eam extorquere conſtituit, redacta in poteſtatem *Elbinga*, *Boruſſiæ* urbe, ſed quam, compoſitis mox litibus, *Polonis* reddidit.

Faſti emendati. Ceterum quia *Europam* turbabat valde diverſus Faſtorum uſus, Pontificiis *Gregorianam*, Proteſtantibus vero pleriſque antiquam ſeu *Julianam* computationem ſequentibus, datum idcirco viris quibuſdam in eo genere eruditionis illuſtribus id negotii, ut Faſtos ſedulo corri-

A. 1688. Chriſti ad 1699.

corrigerent, qui ſic emendati dein à pleriſque populis ſunt recepti.

Iter Magni Moſcorum Ducis.

Eodem tempore Magnus *Moſcorum* Dux, *Petrus*, elegantioris, quàm pro indole gentis, ingenii Princeps, cives ſuos barbariei & inſcitiæ, cui hactenus immerſi penitus fuerant, eximere cupiens, contra conſuetudinem fere iſtius populi anno 1697. iter in exteras ſuſcepit oras, & per *Poloniam* in *Boruſſiam* veniens ab Electore *Brandenburgico* per aliquot hebdomadas magnifice exceptus eſt & cultus. Dein per *Germaniam* in *Bataviam* perrexit, & *Amſtelodami* aliquamdiu ſubſtitit, ubi, quò magis cives ſuos ad artes & præcipue ad navigationem excitaret, ipſe exſtruendis navibus operam dedit, multis quoque omnis generis artificibus, ut in *Moſcoviam* migrarent, magna promittendo præmia, perſuaſit. Sed & bellicos omnis ordinis duces quamplurimos ad idem faciendum pellexit, qui indigenas milites in arte & diſciplina militari exercerent; cujus ſapientiſſimi inſtituti cum maxime uberrimos percipit fructus. Viſa inde *Anglia*, *Viennam* regreſſus anno 1698. & ab Imperatore magnifice habitus eſt. Sed cum in *Italiam* ire meditaretur, audiit rebellionem domi contra ſe ab ſororibus concitatam, quare ſubito in patriam recurrens, præſentia ſua & ſuppliciorum ſeveritate tumultum iſtum facile compeſcuit.

CAPUT VI.

Continens hiſtoriam omnium populorum ab anno 1700. ad annum 1709.

Bellum Dani cum Holſato

PAcem univerſo quidem terrarum orbi reſtitutam ſuperiori capite vidimus, ſed annus hic 1700. graviſſimorum deinde bellorum dedit initium. Proluſio fuit, & quaſi præparatio quædam ad ſequentia illud bellum,

quod

A. 1700. Chriſti ad 1709.

quod *Daniæ* Rex contra *Holſatiæ* Ducem movit. Erat iſte *Fredericus* IV. qui patri *Chriſtiano* V. anno ſuperiore (1699.) a. d. 8. Kalendas *Septembres* denato, ſucceſſerat. Is pacta *Altenavienſia* aliter, quàm *Holſatiæ* Duci conſultum erat, explicabat. Hinc lites & bellum, in quo quia ab *Holſatis* ſtabant *Luneburgici*, in horum terras ſubitò irruperunt *Dani* &, qui cum iis faciebant, *Saxones*, populabundi & prædas paſſim agentes; verum milites cum ruſticis ſupervenientes & prædam receperunt, & in præcipitem hoſtes egerunt fugam. Ceterum Rex *Daniæ*, quia hinc cum claſſe *Angli* & *Batavi Balticum* mare invadebant, inde Rex *Sueciæ Carolus* XII. cum exercitu in ipſam penetrabat *Zelandiam Danicam*, atque etiam *Holſatiæ* Dux cum ſuis ſociorumque copiis imminebat, coactus fuit pacem facere, quæ a. d. 18. Kalendas *Septembres Traventhalii* ſancita eſt.

Pax Traventhalenſis.

Traxit ex hoc bello originem ſuam aliud multo acrius, quodque ad hunc uſque diem etiamdum durat. Scilicet ſocius *Dani* fuerat *Auguſtus* II. *Poloniæ* Rex, qui, ut *Suecorum* vires diſtraheret, & ſimul, quod promiſerat Reip. *Polonicæ*, adempta olim recuperaret, *Livoniam* ſubitò invaſit, ſubactiſque aliquot arcibus, ipſum regionis caput *Rigam* gravi obſidione premebat. Accedebat etiam *Moſcorum* Monarcha, qui munitiſſimam *Livoniæ* urbem *Narvam* ingenti cum exercitu circumſidebat. Sed non paſſus eſt *Suecorum* Rex *Livonos* ſuos auxilium diu exſpectare. Appulit ipſe cum haud ita magno quidem, lectiſſimo tamen exercitu, &, rejecto à *Riga Auguſto* II. ſub finem *Novembris* munitiſſima *Moſcorum* aggreſſus eſt caſtra, eoſque, numero licet immane quantum ſuperiores, ingenti tamen cum clade à *Narvæ* obſidione depulit.

Victi à Suecis Moſci.

Interim in Occidente haud vanus futuri belli timor erat ob adverſam plerumque valetudi-

A. 1700. Chriſti ad 1707. nem Regis *Hiſpaniæ Caroli* II. improlis. Juſtus heres futurus erat Imperator, ejuſque filii, ſed inhiabat etiam *Ludovicus* XIV. tantis opibus. Itaque *Angli Batavi*que, à *Gallis* ultro inducti, ſecuritati publicæ diviſione regnorum *Hiſpanicorum* ſic ſatis caveri poſſe crediderunt. Ea ratione *Ludovicus* XIV. *Neapolitanum* & *Siciliæ* regnum cum *Lotharingia*, cujus Duci pro eo *Mediolanum* deſtinabatur, accepturus erat, reliqua ditionis *Hiſpanicæ* Imperatoris filio natu minori *Carolo* decernebantur. Sed recuſabat ea Imperator, quin ipſe Rex *Hiſpaniæ* ægerrime ferebat, vivo ſibi ab alienis heredes ſcribi. Dum hæc geruntur, Rex iſte *Carolus* II. ipſis Kalendis *Novembris* anno 1700. ætatis 39. regni 36. ineunte, vitam cum morte commutavit, relicto teſtamento, (ſed cujus verus auctor dicitur crediturque Cardinalis *Portocarrerus*, Regi *Carolo* à confeſſionibus) quo ſororis ſuæ & Regis *Gallici* nepotem *Philippum*, Ducem *Andegavenſem*, ex aſſe ſibi heredem ſcripſit, quem etiam *Ludovicus* XIV. accepto hoc mortis nuncio, eam hereditatem adire juſſit, neglecta, quam prius *Anglis* & *Batavis* ultro ſuaſerat diviſione. Ea res univerſum *Europæ* orbem ingenti, nec ſine cauſa, conſternatione perculit: quippe facile videbatur nunc fore *Gallo*, ut quam dudum meditatus fuerat, univerſam Monarchiam ſibi compararet. Itaque nimias ejus vires retundere, & jus *Auſtriacæ* gentis aſſerere decreverunt cum Imperatore *Angli*, *Batavi*, & plerique *Germaniæ* Principes. Quia vero imparati erant, ideo arma ſtatim quidem arripere tunc non potuerunt, ſed aliquanto poſt demum ea, verum ingenti cum *Galliæ* malo, ceperunt. Ceterum finem vitæ hoc anno quoque a. d. 5. Kalendas *Octobris* invenit Pontificiæ Eccleſiæ caput, *Innocentius* XII. cui ſuffragiis Cardinalium ſublectus eſt *Clemens* XI. ex *Albanorum* familia, qui Pontificatum

Mors Caroli II.

Succedit Philippus V.

tum difficillimo hoc ſibi tempore, multis moleſtiis implicitum, cum maxime gerit. A. 1700. Chriſti ad 1709.

Initium ſeculi XVIII. novum *Europæ* Regem dedit *Fredericum*, Electorem hactenus *Brandenburgicum*, qui ab Imperatore Rex *Boruſſiæ*, *Vandaliæ*, & *Caſſubiæ* renunciatus, a. d. 16. Kalendas *Februarias Regiomonti* cum sereniſſima thori ſocia eſt coronatus, quam dignitatem etiam pleraque *Europa*, ſi Papam & hoſtes cum maxime *Gallum* & *Hiſpanum* excipias, ſua gratulatione ratam habuit. *Novum Boruſſiæ regnum.*

Parabatur interim utrinque ſumma vi bellum, cujus primam vim ſenſit *Italia*. Nam, ut reliqua regni *Hiſpanici*, ſic *Mediolanum* quoque *Philippi* V. nomine occupaverant *Galli*. Pertraxerunt etiam iidem in partes ſuas cum *Sabaudum*, cujus filiam ille duxit uxorem, & qui ſummus militum præfectus in *Italia* eſt conſtitutus, tum quoque *Mantuanum* Ducem, qui omnibus Principatus ſui munimentis *Gallorum* præſidia paſſus eſt imponi. Ergo, ut ſua ſibi in *Italia* aſſereret Imperator, lectiſſimum eo miſit anno 1701. exercitum, cui ſummum ducem dedit fortiſſimum Heroëm, *Eugenium Sabaudum*, qui *Spartam* iſtam ornavit abunde. Nam licet hoſtes eum *Italia* excludere omni opere laborarent, prohibere tamen non potuerunt, quin per invios montes, quaſi alter *Hannibal*, irruperit, & ipſos retro recedere coëgerit. Mox etiam a. d. 7. Eidus *Julias* ad *Carpum* in *Mutinenſi* Principatu hoſtes aggreſſus vicit & caſtris exuit. Dux *Gallorum* iſto in prælio fuit *Catinatus*, qui ſuperiori contra *Sabaudum* bello rem egregie geſſerat, verum hac clade Regis gratia excidit fere, certe ſubſtitutus in ejus locum *Villaregius*, qui haud ita diu poſt cum auxiliis in caſtra ſuorum pervenit. Is, ut maculam ſuperioris cladis elueret, exercitum *Cæſarianum* in *Brixiano* agro prope vicum *Chiarum* ſumma vi adortus, *Bellum in Italia.* *Pugna ad Carpum.* *Pugna ad Chiarum.*

 magna

A. 1700. Christi ad 1709. magna ſuorum ſtrage repellitur. Poſt hanc victoriam *Eugenius* varias urbes & caſtella *Mantuani* maxime agri ſibi ſubjecit, minoribuſque aliquot præliis victor, tandem digreſſis in hiberna hoſtibus, *Mantuam* laxa per hiemem obſidione cinxit.

At *Belgicæ* urbibus, paratis necdum ad reſiſtendum *Batavis*, *Galli* præſidia ſua impoſuerunt, & illorum milites, qui *Hiſpanorum* nomine & propriæ ſecuritatis cauſa eas tenuerant hactenus, inde migrare juſſerunt. Bellum tamen in ſequentem dilatum eſt annum. Ceterum receperant ubique regni *Hiſpanici* provinciæ *Andegavenſem*, ſeu jugum potius *Gallicum*, nec ulli uſquam, niſi ſoli *Neapolitani*, reluctabantur, qui, excitato tumultu, *Carolum*, Imperatoris filium, Regem renunciarunt. Sed quia auxilium iis ſubmittere necdum poterat Imperator, facili negotio à Prorege, Duce *Medinacælio*, in ordinem redacti ſunt, qui etiam immani tunc in eos crudelitate detonuit.

Turba Neapolitana.

Haud levi interea conſternatione communi Fœderatorum cauſæ faventes perculit inopina mors *Guillelmi* III. *Angliæ* Regis, qui, fatali Principibus caſu, cum equo collapſus, paulo poſt a. d. 14. Kalendas *Apriles* anni 1702. tranquillo fine ſolutus eſt. Succeſſit ipſi in *Angliæ* regno *Anna Jacobi* II. altera filia, *Georgio* Principi *Daniæ* nupta, quæ ſceptrum auſpicato acceptum ſumma cum gloria & gratia populari, totoque orbe applaudente, adhucdum feliciſſime gerit. Ceterum, quia nec ea prolem jam habet ullam, ut tamen ſpes omnis præcideretur Pontificiis propiore gradu junctis, Procerum conſenſu & publica lege ſucceſſio decreta eſt *Sophiæ*, matri Electoris *Hannoverani* ejuſque hæredibus, quippe quæ avum habuit maternum *Jacobum* I. *Angliæ* Regem. Hujus enim filia *Elizabetha Frederici* V.

Mors Guillelmi III.

Succedit Anna.

Palati-

Palatini & Regis *Bohemiæ* uxor fuit, ex quo matrimonio nata eſt hæc *Sophia*, ſola reliquis fratribus & ſororibus ſuperſtes. Quocirca ſtomachum *Anglicæ* genti vehementiſſime movit *Ludovicus* XIV. cum poſt mortem profugi *Jacobi*, quæ a. d. 16. Kalendas *Octobres* anni 1702. contigit, filium ejus, ut fertur, *Valliæ* hactenus Principem vulgo dictum, ſine populi ſuffragio *Britanniæ* Regem declaravit. Sed penſarunt ſatis hanc injuriam *Angli* inflictis *Gallo* multis cladibus, quas habebimus poſtea. Conjuraviſſe interim in *Cæſarem* jactabatur *Hungaricos* aliquot Proceres, quorum caput eſſet *Ragotzius*, atavis ortus *Tranſilvaniæ* Principibus; qui idcirco in carcerem datus eſt cum quibuſdam aliis *Hungaris*, quorum tamen aliqui plane innocentes deprehenſi, iterum dimiſſi ſunt. Inter hos fuit illuſtriſſimus *Syrmayus*, cujus poſtmodum fideli & diligenti opera in componendis *Hungariæ* turbis uſus eſt Imperator. Ipſe *Ragotzius*, corrupto centurione, qui eum cuſtodiebat, carcere elapſus tamdiu latuit, donec, adjutore *Berezinio* Comite, qui, & ipſe inter conjuratos habitus, perſequentium manus evaſerat, *Hungariam* pene univerſam ad corripienda arma concitavit; qui tumultus ad hunc uſque diem componi neutiquam potuit.

A. 1700. Christi ad 1708.

Mors Iacobi II.

Ragotzius captus evadit.

Ceterum *Sueci* hoc anno (1701.) bellum contra *Polonos* magna cum alacritate & felicitate continuarunt. *Riga* enim movens *Carolus* XII. *Polonos* & *Saxones* a. d. 7. Eidus *Sextiles* aggreſſus profligavit adeo, ut caſtris etiam exueret. Inde occupata jam *Curonia*, ſeu *Curlandia*, à gente *Sapiebarum*, quæ cum *Oginskiis* civile bellum in *Lithuania* gerebat, in auxilium vocatus, hos etiam penitus ferme debellavit. Ceterum *Polonos* pacem tunc orantes ſuperbe rejecit, non conceſſurus eam, niſi dejecto Regi ſuo *Auguſto* alium

 ſubſti-

A. 1700. Chriſti ad 1709. ſubſtituerent. Hinc multæ in iſto regno turbæ, & quia *Polonorum* aliqui, ut mos eſt genti, ad *Suecum* tranſibant, ita factum, ut hic perſequens anno 1702. victorias ſuas, & a. d. 4. Nonas *Sextiles* ad *Cliſſoviam* haud ita procul à *Cracovia* cum *Polonis* & *Saxonibus* denuo confligens, ingenti eos clade affecerit, ac ſecuta victoriam *Cracovia Sueco* ſeſe dediderit. Stetit tamen eidem hæc victoria ſat magno pretio; nam ut taceam magnum cecidiſſe militum numerum, affinis etiam Regis, Dux *Holſatiæ*, ipſo in prælio, fortiſſime dimicans, occubuit.

Pugna ad Cliſſoviam.

At *Moſci*, quorum *Magnus* Dux hoc ipſo tempore cum *Auguſto* II. arctiſſimam contra *Suecos* ſocietatem inierat, ex fœdere ſubitam irruptionem in *Livoniam* facientes, *Slippenbachium*, *Suecorum* iſtic ducem multitudine ſua oppreſſerunt potius quam vicerunt, licet ille tamen cum quibuſdam ſuorum ferro ſibi viam & ſalutem invenerit. Sed iidem dein *Dorpatum* etiam tentantes, proficere nihil in eam hoc quidem tempore potuerunt, *Notebargum* tamen *Ingriæ*, & alia quædam caſtella ſubmittere ſe coëgerunt.

Slippenbachius cæſus.

Sed ad *Gallicum* bellum revertimur, quod impeditius fecit *Colonienſis* Archiepiſcopi perfidia, qui vano ſub prætextu, quaſi metueret ſibi à *Palatino*, *Gallicas* copias, auxiliarium circuli *Burgundici* titulo larvatas, in terras ſuas immiſit, & urbes earum præſidio firmavit. Itaque hoſtis una cum *Gallis* judicatus eſt, & *Batavi*, cum & ipſi & *Angli* quoque iiſdem bellum indixiſſent, auxilio *Boruſſorum* aliorumque *Germaniæ* Principum Diœceſin *Colonienſem* invadentes ſub initium anni 1702. *Cæſariſverdam* poſt difficilem ſatis obſidionem occuparunt. Frater *Colonienſis*, Elector *Bavariæ* & ipſe quidem nutabat jam, ac fratrem ſuum, ſed verbis hactenus defendebat, interim copias ingentes conſcribens; ſed erupit

Colonienſis Elector.

Cæſariſverda occupata.

demum

demum menſe *Septembri* ejus quoque cum *Gallis* conſpiratio, quando *Vlmam* & *Memmingam*, ampliſſimas & liberas Imperii civitates, ſubito oppreſſit, & iſtam quidem inſidiis, hanc autem aperto *Marte*. Antequam vero iſta fierent, *Landavia* ab exercitu *Germanico* auſpiciis & ductu ipſius *Romanorum* Regis obſeſſa eſt, & quam *nemini ceſſuram* portis ſuperbe inſcripſerant *Galli*, ea, cum prius arx ubi imminens vi eſſet capta, victas *Cæſari* manus porrigere debuit. Haud ita diu poſt non procul ab *Hagenoa* cum *Gallis*, quos *Catinatus* ex *Italia* revocatus ducebat, acerrimo ſed & ancipiti prælio pugnavit *Ludovicus Badenſis*.

A. 1700. Chriſti ad 3709.

Vlma & Memmingi oppreſſa à Bavaro.

Landavia capta à Germanis.

Pugna prope Hagenoam

In *Italia* maximus Heroum *Eugenius* ſub initium hujus anni (1702.) pulcherrimum nec ulla unquam exſtinguendum oblivione facinus edidit. Secure ſcilicet hibernis *Cremonæ* fruebatur *Villaregius*. At *Eugenius*, ſubito de nocte ad d. 4. Nonas *Februarii* ad iſtam urbem veniens, & per cloacam milites aliquot in eam immittens, porta potitus eſt, per quam irruens urbem ipſam cum toto præſidio procul dubio intercepiſſet, ſi *Vaudemontius* junior ad conſtitutum potuiſſet adeſſe, quod iſte ob impeditius iter exſequi non valuit. Itaque contentus ea gloria fuit, irrupiſſe ſe munitam in urbem, multis hoſtium millibus inſeſſam, idque paucioribus longe copiis, & tamen ſummum hoſtium ducem, ipſum *Villaregium*, eduxiſſe inde captivum, ſuos denique incolumes reduxiſſe. At vero hoſti ea res tantum incuſſit terroris, ut varias mox urbes reliquerit. Et *Galliæ* Rex, cum quanto ſibi iſthic hoſte res eſſet, ſatis jam perſpiciens, quem cum eo compararet, hæſitabat valde, donec tandem *Vendocinum*, ſed ingentibus auctum copiis, in *Italiam* deſtinavit. Omnes hic ſtatim intendit nervos, ut rem deceſſoribus corruptam emendaret, & feliciter mox *Mantuam*, ad extrema

Cremona fere intercepta.

Villaregius captus.

Succedit Vendocinus.

 ferme

A. 1700. Chriſti ad. 1709. ferme annonæ penuriâ redactam, copiis & alimentis in urbem immiſſis confirmavit. Hinc tres *Cæſarianorum* equitum legiones haud procul *Berſello* adortus cum 15000. ſuorum militum fudit quidem, ſed tamen *Viſconitus*, qui illis præerat, ferro ſibi & hoſtium ſtrage viam aperuit, qua cum pleriſque ſalvus evaſit. Haud ita diu poſt *Vendocinus* cum ingenti exercitu caſtris *Cæſarianorum* appropinquabat, quaſi ea aggreſſurus. Sed non expectavit eum fortiſſimus Princeps *Eugenius*, quippe qui ipſe, quanquam viribus impar, *Gallos* ad *Luzzarum* in *Mantuano* agro invaſit, & poſt cruentam pugnam loco tandem cedere coëgit. Sed quia ob prævalentum hoſtium numerum effectus victoriæ nullus fuit, ideo & *Galli* ſuperiores in prælio ſibi partes vindicabant, ſed qua re ludibrio ſe & riſui aliorum expoſuere.

Cæſariani aliquot fundit.

Prælium ad Luzzaram.

Gravius fuit damnum, quod *Anglo-Batavica* claſſis *Gallicæ* inflixit. Tentaverat iſta, ſed incaſſum, *Gades*, jamque *Luſitaniæ* littora legebat reditura domum, quando claſſem hoſtilem, quæ divitias *Indicas* advexerat, ſimulque bellicam, quæ iſtam deduxerat, in *Vigum*, *Galliciæ* portum, appuliſſe cognovit. Itaque rei bene gerendæ occaſionem haud ſegniter ſibi elabi paſſa, hoſteſque in ipſo portu aggreſſa, perruptis clauſtris, partem navium corrupit, partem cum ingentibus divitiis captam abduxit.

Claſſis Indica direpta.

Nec in continenti eodem anno (1702.) *Batavi* cum ſociis cunctanter lacertos movebant. Nam præter *Cæſarisverdam* nuper captam, & rejectos feliciter a *Neomagenſi* urbe, *Athlonii* ſolertia & civium virtute, *Gallos*, *Venloam* quoque, *Ruremundam*, *Stephaniverdam*, & *Leodocum* e *Gallorum* faucibus eripuerunt: in quibus ſubigendis *Cohornii*, peritiſſimi Poliorcetæ, ars & dexteritas mirifice enituit. Secutæ proximo anno 1703. *Bonna*, *Trar-*

Urbes multa a Fœderatis captæ.

bachi

bachia, *Hoja*, *Limburgum*, *Rhenoberga*, & *Geldra*. At in *Germania* & *Italia* haud ita læ- tus armorum ſucceſſus fuit, turbante res Fœderatorum *Bavaro*, Equidem *Styrumius* Comes *Palatinatum* ſuperiorem, captis aliquot urbibus, onerabat tributis, *Bavarus* contra *Sueviam*. Hic *Schlikium* etiam prope *Schardingam*, & ipſum *Styrumium* haud procul *Donaverda*, cruento licet prælio, fudit, ac *Neoburgum* intercepit. Quin *Galli*, capta prius *Kehla*, munitiſſimo e regione *Argentinæ* caſtro, duſtore *Villarſio*, ad *Bavarum* perrumpere omnibus viribus contendebant; id quod etiam rejecti licet a vallo *Stolhofienſi*, per *Hercynii* ſaltus reliquias, quæ *Silva nigra* iſthic vocatur, feliciter perfecerunt. Tanto auctus ſubſidio *Bavarus* ingentia moliebatur, & tantum non univerſam ſuis ſubjugandam armis *Germaniam* animo præcipiebat. Nec cunctantius rem aggreſſus, cum *Gallis* primum, qui *Italiam* obtinebant, caſtra jungere nitebatur, & idcirco, *Kuffſteinio* intercepto, *Tirolenſem* Comitatum ad *Oenipontem* uſque & ultra occupavit. Sed dum *Gallos Tridentum* moratur nequicquam oppugnatum, interim inſurgunt in *Bavaros* ruſtici, qui ex montibus ſuis arbores ſaxaque demolientes & impune hoſtibus inſultantes, in tantas eos rederunt anguſtias, ut, quo ſe verterent, vix haberent, ipſeque Elector ægre periculum evaſerit, retento tantum ex omnibus, quæ occupaverat, *Kuffſteinio* Ruſtici mox hoſtem terris his ejeciſſe non contenti, damna ſua inſuper reſarcire cupiebant, atque ideo in ipſam irruperunt *Bavariam*, eamqueferro, igne & rapinis depopulati ſunt.

A. 1700. Chriſti ad 1709.

Res geſta Bavari.

Qui Tirolem invadit.

Sed cum clade ejicitur a ruſticis.

Qui Bavariam depopulantur.

At alibi *Bavarus* & *Gallus* arma felicius tractarunt. Nam ut *Ratisbonam*, *Auguſtam Vindelicorum*, *Campodunum*, *Paſſavium* denique ab

Oppida varia a Bavaro & Gallo capta.

A 1700. Christi ad 1709.

ab illo captas urbes prætercam, *Gallus* quoque occupatam nuper *Landaviam*, victi prius ad amnem *Spirenſem*, qui ad auxilium accurrebant, *Germanis*, in ſuam redegit poteſtatem. In *Italia* etiam *Berſellum*, *Mutinenſis* agri munitiſſimam urbem, tamen & diuturna obſidione demum victam occupavit. Sed *Starenbergium*, qui abſente *Eugenio*, ſupremus *Cæſarianorum* dux erat, in caſtris ſuis adorientes, cum aliqua clade repelluntur. Interim Rex *Luſitaniæ*, & *Sabaudicus* Princeps, miſſis *Gallis*, in Fœderatorum ſocietatem venerunt. Iſti id metuentes, *Sabaudi* milites, in caſtris ſuis adhuc agentes, ſubito oppreſſerunt, & in cuſtodiam dederunt. Hic contra, ut par pari referret, quos in terris ſuis deprehendere poterat *Gallos*, captivos invicem habuit, & ita hoſtem ſe eorum profeſſus eſt. Satius quippe exiſtimabat, dignitatis, ſuæ & ſecuritatis, quam filiarum habere rationem, idque agere, ne *Galli* ſemper eſſet obnoxius. Hi ergo iram in eum ob id conceptam evomere parabant, ſed quo minus id pro arbitrio ſuo facerent, operam ſedulo dederunt Fœderati, qui *Sabaudo* cum antea jam tum præcipue ſub fortiſſimo *Starrenbergio* ſatis magna ſubmiſerunt auxilia. Sit vero etiam *Luſitaniæ* Rex ab nimium aucta *Gallorum* potentia ſibi jam metuens, quaſi ad corrupturum cuncta incendium, conjunctis viribus reſtinguendum, accurrit & ipſe, indicto *Galli Hiſpaniſ*que bello. Acceſſit ad hæc mala *Ludovico* orta ſuperiori anno ob graviſſimas exactiones, & prohibitum Reformatæ Religionis uſum, in *Gebennæ* montibus ſeditio, quæ mox latius ſerpens, magnam *Occitaniæ* partem invaſit; licet *Montrevellus*, ad comprimendam eam miſſus, crudeliſſime in captos animadverteret victus tamen plerumque proficere nil potuit, nec niſi anno demum ſequenti (1704.) pactione, ſed quæ doloſa fuit, rebellantes ad obſequium reducti.

Berſellum a Gallis captum.

Sabaudus Gallos deſerit.

Et Luſitaniæ Rex.

Turbæ Gallicæ.

Idem

Idem etiam malum *Hungariam* valde afflixit, quam *Rogotzius* Princeps univerſam fere ſuis partibus adjunxit, concitatis civibus ad arma, ut vexillis inſcripſerat, *Pro Deo, Patria, & Libertate* corripienda, & nequicquam cum *Eugenius*, tum alii duces in domandis iis operam ſumſerunt; immo vero confirmati etiam *Caroli* Comitis & aliorum ad ipſos defectione, eo illi proceſſerunt audaciæ, ut ipſam *Auſtriam* & *Moraviam* excurſionibus ſuis infeſtam habuerint. Nec exiguus erat metus, fore, ut *Turci* a *Gallis* etiam incitati, occaſione hac in rem ſuam uterentur, & amiſſa ſuperiori bello recuperare conarentur. Sed nolebant illi fœdus nuperum violare, neque adeo per civiles licebat turbas. Namque *Janitzarii* diutinam aulæ abſentiam ægre ferentes agmine facto *Adrianopolim*, ubi agebat Sultanus pergebant, ſolio eum dejecturi. Miſſi tunc contra illos ex aula rebellibus ſe junxerunt, & ita caſtris animiſque junctis mox redierunt *Muſtapha*, qui ab anno 1695. diadema geſſerat, in carcerem compacto Imperium abrogantes, idque ejus fratri natu minori, *Achmeti* III. permittentes, qui & perſoluto militi ſtipendio, confirmataque jurejurando *Carlovicenſi* pace, lubens illud ſuſcepit.

A. 1700. Chriſti ad 1709.

Et Hungarica.

Muſtapha dejectio ſuccedit Achmetes III.

In *Polonia* felici armorum ſucceſſu *Suecus* ubique fere fruebatur, inteſtinis turbis facilem ei victoriam præbentibus. Cardinalis ſiquidem *Radziouskius*, Regni *Polonici* Primas, factionem ſibi jam dudum comparaverat, atque hoc tempore Nobiles ad ſe *Varſoviam* evocavit, ut ibi de ſumma Republica ageretur. *Auguſtus* contra irritum pronunciavit ejus ejus edictum, & eoſdem ad ſe *Mariæburgum* convocavit. Habitum quidem dein gentis concilium *Lublini*, ubi etiam pleriq; Proceres ſumma ſua ſtudia *Auguſto* detulerunt, ſed interim *Poloniam* impune pergavabatur *Carolus* XII. & in *Lithuania* quidem per duces ſuos fudit *Oginskia-*

Turba Polonica.

Carolus XII. Sueciæ Rex Poloniam impune pervagatur.

A. 1703. Christi ad 1709.

kianos & Moſcos; at in Maſovia ad Poloſcum ipſis Kalendis Maii Saxones per ſe ipſe profligavit penitus. Inde Boruſſiam verſus tendens, Poſnam urbem in itinere occupavit, tributiſque exhauſit. Idem dein fatum expertæ cum aliæ urbes, tum præcipue, ſed poſt gravem demum & cruentiſſimam obſidionem, Thorunum in Boruſſia, Gedanenſibus etiam ad ſolvendam grandem pecuniæ ſummam adactis. Soli Moſci fortunam Suecorum remorati, Cronhiortum illorum in Finnia ducem, gravi clade affecerunt.

Carolus III. Rex Hiſpaniæ renunciatur.

Hoc ipſo etiam anno 1703. Imperator filiuſque ejus Joſephus jus ſuum omne in Hiſpanicam Monarchiam transtulerunt in natu minorem filium, eumque ſub nomine Caroli III. Hiſpaniæ Regem renunciarunt. Is ergo, ut regnum adiret, in viam ſeſe dedit, & magnifice exceptus ubique, per Germaniam in Belgicam venit, dein claſſe in Britanniam & Luſitaniam trajecit, inde poſtea in Catalauniam, ut videbimus, transfretaturus.

Eugenius & Malborougius in auxilium Germaniæ accurrunt.

Bavarus Germaniam hactenus armis ſuis ſic ſatis felicibus turbaverat, & magna cum maxime animo meditabatur. Quin actum de ea videbatur, niſi contigiſſent ſæculo huic maximi Heroës Eugenius & Malborougius. Itaque, ut viſcera Germaniæ tandem aliquando ab hoſte liberarentur, accurrit in ejus auxilium fortiſſimus pariter & feliciſſimus iſte Anglorum Dux, qui iſtic cum Badenſi Principe, qui Cæſarianos ducebat, caſtra conjunxit. Prona hinc fuere omnia. Viam ſibi vi faciunt, profligatis feliciter a. d. 6. Kalendas Sextiles in Schellembergio monte hoſtibus, captaque eodem tumultu Donaverda. Inde in ipſam Bavariam impetus factus, adactuſque fuiſſet continuo ad accipiendam pacem Bavarus, niſi Tallardus cum flore & robore Gallici ſanguinis in ejus auxilium adveniſſet. Hinc ille animos iterum in immenſum tollere, nec detrectare

Bavari in Schellenbergio victi.

am-

amplius pugnam, cujus ei mox copiam quoque fecere Fœderati. Concurritur ergo ipſis Eidibus *Sextilibus* ad *Hochſtettam* in *Neoburgico* tractu, ingentibus animis viribuſque, & licet fortiſſime dimicaret hoſtis, prævaluit tamen Fœderatorum cauſa, affectique ſunt hoſtes tanta clade, quanta, noſtra certe memoria, nunquam antea contigerat. Nam, ut taceam, numerari cæſorum captivorumque, inter quos ipſe fuit exercitus *Gallici* ductor *Tallardus*, ad 30000. ipſe *Bavarus*, vix fuga ſe perſequentium manibus eripiens, adeo conſternatus animi tunc fuit, ut omnia ſua penitus relinquere & in *Galliam* faceſſere debuerit. Itaque victas tota *Bavaria* porrigebat manus, & glorioſiſſimi victores arma inde rurſus ultra *Rhenum* proferentes, *Landaviam*, præſente ipſo *Romanorum* Rege *Joſepho*, *Auguſtam Trevirorum*, *Trarbachum*, aliaſque urbes in poteſtatem redegerunt. Auxit gaudium claſſis *Anglo-Batavica*, quæ de hoſtibus haud procul *Malaca* in *Hiſpanico* littore, adulta jam æſtate, inſignem retulit victoriam. Ceterum *Angli Batavique* in reditu ſubito *Columnam Herculis Europæam*, quam cum maxime *Gibraltarium* vocant, aggreſſi, paucarum horarum oppugnatione ad deditionem compulerunt, nec potuerunt eam dein *Hiſpani* ac *Galli*, licet terra marique omnibus premerent viribus, ſibi iterum ſubjicere. *Luſitani* etiam, ſociorum auxiliis adjuti, quæ occupaverant *Hiſpani*, cæſo eorum duce *Ronquillo*, recuperarunt. At in *Italia* per majorem longe copiarum numerum prævaluere *Galli*, *Sabaudoque Vercellas* & *Seguſionem* eripuerunt.

A. 1700. Chriſti ad 1709.

Pugna ad Hochſtettam.

Bavarus in Galliam aufugit.

Pugna navalis prope Malacam.

Gibraltarium captum.

Ceterum *Malborougius* pretium liberatæ *Germaniæ* tulit, dum ab Imperatore *Princeps Imperii Romano Germanici* renunciatus, & *Mundelheimenſi* Dynaſtia donatus fuit.

Malborougius renunciatus Princeps.

Interim in *Polonia Carolus* XII. eo tandem rem

A. 1700. Christi ad 1709. rem perduxit, ut Comitia, quibus novus crearetur Rex, abdicato *Auguſto*, haberentur. Sed &, licet pars Procerum ad ea convenerit tantum, & illi ipſi inſuper diſſiderent, electus tamen eſt commendatione maxime *Sueci*, *Poſnanus Palatinus*, poſtea *Staniſlaus* I. dictus; cum ſe interim *Auguſtus* utcunque tueretur. Nam lætis *Suecorum* ſucceſſibus triſtes immiſcuit caſus ſubinde fortuna, dum *Moſci* in *Livonia Dorpatum* & *Narvam* in poteſtatem ſuam redegerunt, mari etiam anno ſequenti 1705. victores; Sed & in *Curlandia*, licet *Moſcorum* aliquot millia fuerint cæſa, prævaluerunt tamen eorum partes. At viciſſim anno 1706. *Rheinſchildius*, *Suecorum* poſt ipſum Regem dux præcipuæ dignitatis, *Saxones Moſcoſ*que ad *Fravenſtadium* ipſis Eidibus *Februariis* gravi clade proſtravit. Tandem *Carolus* XII. ipſam *Saxoniam* adulta jam æſtate ingreſſus, pleraque ejus oppida occupavit. Quocirca defuit *Auguſtus* duriſſimas accipere pacis conditiones, quas ferebat *Sueciæ* Rex, & *Polonico* ſe abdicare regno. Priuſquam tamen illa ſanciretur, vicerat *Auguſtus Suecos* ſub *Mardefeldo* ad *Kaliſcham*, quod tamen non impediit, quo minus pax in pago *Alt-Ranſtadio* prorſus concluderetur.

Staniſlaus Rex Poloniæ electus.

Pugna ad Fravenſtadium.

Sueci Saxoniam invadunt.

Prælium ad Kaliſcham.

Sed redeundum eſt ad bellum Fœderatorum cum *Gallis*. Expetebant *Catalauni* juſtum ſibi Regem, atque ideo in *Philippum* V. arma ſumſerunt. Nec deſtituerunt eos vel Fœderati, vel, cujus potiſſimum cauſa agitur, ipſe *Carolus* III. qui cum claſſe *Anglo-Batavica Oliſſipone* profectus in *Hiſpaniam* appulit, & *Barcinonem* a. d. 6, Nonas *Octobris* ſibi ſubjecit. Hinc ſuo ſe Regi univerſa ferme *Catalaunia*, & magna etiam *Arragoniæ Valentiæ*que in magno cum gaudio ſubmiſit. At in *Belgica Galli*, & *Bavarus*, qui iſtam *Philippi* V. nomine gubernabat, *Hojam*, & *Leodicum*, dum ad *Moſel-*

Catalaunia Carolo III. ſe ſubmittit

Hoja & Leodicum capta a Gallis, & mox recuperata.

Moſellum aberat *Malborougius*, in ipſa *Galliæ* viſcera aditum quærens, ſubito occuparunt. At iſte redux ex *Germania* facile eas recuperavit, & mox munitiones etiam hoſtium in *Brabantia* ſuperavit. In *Germania Ludovicus Badenſis* quoque munimentis ſuis hoſtes ejecit, ac *Hagenoam* in eas redegit anguſtias, ut præſidiarii eam tacite noctu deſeruerint. A. 1700. Clxiiii ad 1769.

In *Italia* tamen adhuc ſuperiores erant *Galli*, ſed quod ſat magno illis pretio ſtetit. Supremum iſtic in milites ducatum gerebat cum fratre *Vendocinus*, qui *Verucam*, *Aſtenſis* Comitatûs munitiſſimam urbem, cunctis obſedit viribus etiam per hiemem. Sed præfectus urbis mira ipſi reſtitit fortitudine, adeo ut ea ſexto demum menſe potitus, victo quam victori fuerit ſimilior. Eandem tamen quam *Veruca* ſortem cum aliæ ſubierunt urbes tum etiam *Monſmelianus*, qui, cetera inexpugnabilis, fame vix poſt biennium expugnatus. Quinimo parabant jam *Galli* obſidere ipſam *Taurinorum Auguſtam* aut certe injectis ignibus *Vulcano* conſecrare. At *Eugenius* ut id impediret recta in *Vendocinum* movit, & cum eo, numero licet militum ſuperiore, ad *Caſſanum* a. d. 19. Kalendas *Septembres* conflixit pari fere *Marte*. Vel ſic tamen iſte ab *Eugenii* virtute ſibi impenſe metuens, *Feuilladum*, qui dictam urbem oppugnaturus erat, plures ſibi copias ſubmittere juſſit. Ita vero quod deſtiverat, exſequi non potuit; *Eugenius* contra, quod ſibi propoſuerat, perfecit. Ceterum turbavit valde domum *Cæſaream* mors Imperatoris *Leopoldi* qui hydrope confectus a. d. 3, Nonas *Maji* obiit, vitæ quidem 65. Imperii autem 47.

Obſidio & expugnatio Verucæ.

Monſmelianus fame expugnatus.

Pugna ad Caſſanum.

Mors Imperatoris Leopoldi

Tandem anno 1706, *Eugenius* in *Italia Gallos* penitus debellavit, qua re eo majorem ſibi peperit laudem & gloriam, quia illo ipſo tempore ad

A. 1700. Chriſti ad 1709. ad ſummum fortunæ faſtigium *Galli* iſthic res ſuas perduxerant. Ad extremas redactus jam erat anguſtias Dux *Sabaudiæ*, & præter *Auguſtam Taurinorum* vix quicquam ei ſupererat amplius. Sed & hanc *Galli*, quia vel ſic ille ad multas eorum pollicitationes ſurdas prebebat conſtanter aures, hoc anno ſibi ſubjicere ſtatuerunt. Itaque *Angli Batavique* juſtam conſtantiæ *Sabaudi* rationem eſſe habendam cenſuerunt, eamque in finem *Eugenium* armis nummiſque inſtruxerunt abunde, ut ſuccurrere illi poſſet. Interim aliud accedebat malum. *Vendocinus* enim, priuſquam in caſtra veniret *Eugenius*, collectis ſubito majoribus multo copiis, *Reventlaum*, qui tunc *Germanicis* præerat militibus, aggreſſus eſt, & vicit. Sed accurrens opportune *Eugenius* virtute ſua res utcunque reſtituit. Interim *Feuilladus* demandatam ſibi *Auguſtæ Taurinorum* obſidionem alacriter cœperat; ſed ſumittebat identidem urbi novas copias & commeatum *Sabaudus*. Verum etiam illud impedivere tandem *Galli*. Ceterum, qui defendebat urbem, Comes *Thaunius* fortiſſime tamen reſtitit, donec ad liberandam accurrere poſſet *Eugenius*. Is vero, ut id efficeret, nec opinantibus ſtupentibuſque *Gallis*, quibus tunc *Aurelianenſis* præerat, *Vendocino* in *Belgicam* evocato, ipſis Nonis *Quinctilibus Atheſin*, & dein *Padum* trajecit, per hoſtium terras incolumen traduxit exercitum, ipſiſque Kalendis *Septembribus* cum *Sabaudo* caſtra conjunxit. Inde a. d. 7. Eidus *Septembris Aurelianenſem* & *Feuilladum* aggreſſus, tantam reportavit victoriam, ut illi cum reliquiis exercitus trans *Alpes* in *Galliam* aufugere debuerint, relictis omnibus impedimentis, tormentis & apparatu bellico. Secutæ victoriam innumeræ urbes, &, ut verbo abſolvam, univerſa ferme, ut vocant, *Longobardia*, exceptis pauciſſimis urbibus, quas

Reventlaus victus.

Auguſta Taurinorum obſeſſa.

Sed ab Eugenio liberata.

Et Galli tota Italia pulſi.

quas *Medavius* Comes tuebatur, victas victoribus ultro manus dedit. Quin & *Ludovicus* XIV. ſatis perſpiciens, ſe res ſuas iſthic nullo pacto poſſe reſtituere, deſcendit tandem ad conditiones, quibus conceſſit Imperatori omnia, quæ in ſuperiori *Italia* etiamnum tenebat, ſed viciſſim pactus, ut copiis ſuis liber in *Galliam* permitteretur abitus; id quod anni ſequentis (1707.) *Martio* menſe eſt factum.

A. 1700. Christi ad 1709.

At in *Belgica* anno iſto, in quo verſamur (1706.) haud minusglorioſam de iiſdem hoſtibus victoriam retulere Fœderati, qui ad *Ramilliacum Brabantiæ* eos ſub *Villaregio* & *Bavaro* a. d. 10. Kalendas *Junias*, ipſo *Pentecoſtes* feſto ingenti clade profligaverunt, adeo ut præcipiti fuga ſe proripientes univerſam *Brabantiam* & magnam *Flandriæ* partem victoris arbitrio permiſerint. Inde *Oſtenda*, quæ ante ſeculum & quod excurrit vix quarto anno *Hiſpanis* ceſſerat, poſt pauciſſimos obſidionis dies capta eſt. Subiere mox eandem ſortem urbes munitiſſimæ *Teneramunda*, *Athùm*, *Menena*. Nec ſegniùs in *Hiſpania* res geſta. Parabat iſtic *Philippus* V. competitorem ſuum ex *Hiſpania* iterum ejicere, ideoque ſuo ipſius ductu *Barcinonem* obſidebat, quod ut feliciùs procederet, *Galli* cum claſſe aderant, qui urbem mari premebant. Jamque ad ultima fere redacta erat ea civitas, quum commodùm appellebat Fœderatorum claſſis, cujus adventu perterrita *Gallica* pridie jam aufugerat. Hinc confirmati civium pariter & militum jam vacillantes animi, è contrario *Galli* tanta conſternatione perculſi, ut ante diem 4. Eidus *Majas* de nocte urbis obſidionem reliquerint, & *Philippus* vix exiguas laceri exercitus reliquias reduxerit. Sed ad *Rhenum* haud ſatis proſper belli ſucceſſus *Germanis* fuit, *Gallis* numero multum prævalentibus, ideoque *Villarſius*, qui hos duce-

Pugna ad Ramilliacum.

Oſtenda & Menena captæ.

Barcino a Philippo V. obſeſſa.

Sed mox relicta.

A. Chriſti 1700. ad 1709. bat, iſtos à munimento *Ludoviciano*, quod per hiemem fame preſſerant, recedere coëgit, ipſe verò *Druſenheimium* & *Hagenoam*, adempta nuper oppida, recuperavit. Majora molientem nuncius *Brabantinæ* cladis inhibuit, namque per auxilia eò miſſa debilitatus adeo ipſius eſt exercitus, ut ſua ſervaſſe contentus alieno abſtinuerit.

Petrus Rex Luſitaniæ obiit. Sub finem anni hujus (1706.) mortalitatem explevit *Petrus II. Luſitaniæ* Rex, anno 38. poſtquam, abdicato fratre, regno præeſſe cœperat, vitæ 58. Succeſſit ei filius *Joannes* V. qui in Fœderatorum ſocietate, renitentibus nequicquam *Gallis*, perſtat, matrimonio etiam cum Imperatoris ſorore inito, iſtis partibus adſtrictus.

Magna Britannia. In *Britannia* per idem tempus ſereniſſima *Anna* feliciter tandem duo regna *Angliæ* & *Scotiæ* in unum *Magnæ Britanniæ* conjunxit, ſuperatis prudentiſſimè innumeris difficultatibus, atque ita iſtud negotium, publica lege in gentis concilio ſancitum, ad finem perduxit, in quo inde à *Jacobo* I. fruſtra deſudaverant ejus deceſſores.

Ceterùm expeditiones bellicæ anni 1707. haud ſatis ex voto ceſſerunt Fœderatis. Nam quia *Galli* detrectabant in *Belgica* pugnam, & cunctabantur perpetuo, extractus eſt nihil agendo annus, quoniam nec caſtra hoſtium munitiſſima aggredi poterant Fœderati, nec urbis alicujus obſidionem tentare ob eoſdem

Galli Sueviam pervagantur. veſtigiis continuo hæſuros. At in *Germania* numero *Galli* ſuperiores, eo in rem ſuam uſi ſunt, perruptiſque hoſtium munimentis univerſam *Sueviam*, duce *Villarſio*, pervagantes, ingentem iſti regioni pecuniæ vim extorſerunt, donec *Hannoveranus* Elector, provinciam *Ludovici Badenſis*, ineunte anno defuncti, ſuſpiciens, res reſtituit, atque illos per *Mercium* Comitem etiam clade affecit. Quia

verò

verò iidem *Italiam* ex pacto jam reliquerant, hinc *Sabaudus* arma ſua in *Galliam* ipſam convertit. Conſtituerant Fœderati ipſum navale *Gallorum Telonem Martium* occupare, & idcirco *Eugenius* & *Sabaudus* per *Provinciam*, obſtantibus nequicquam hoſtibus, cum exercitu ad eam urbem perruperunt. Sed & aderant magna cum claſſe *Angli Batavi*que, mari eam oppugnaturi. Verùm, quia reſiſtebant fortiter obſeſſi, & deficiebat interim Fœderatis annona ac apparatus bellicus, accedebant etiam innumeræ hoſtium copiæ, debuerunt tandem canere receptui. Reduxit tamen *Eugenius* ſolerti cura & virtute incolumem per *Alpes* exercitum, mirante & vix credente factum terrarum orbe. Sed nec impedire *Galli* tunc potuerunt, quô minus *Seguſionem*, munitiſſimam in radicibus *Alpium* urbem, & ab ſe nuper occupatam, recuperaret *Sabaudus*.

A. 1700. Chriſti ad 1709.

Obſidio Telonis Martii irrita.

Seguſio recuperata.

At infelicior etiam hujus anni expeditio Fœderatis in *Hiſpania* fuit. *Gallovidio* enim a. d. 7. Kalendas *Maij* ad *Almanzam* cum *Gallis* ſigna conferente, acerrimè quidem pugnatum eſt, ſed ceſſit ille tandem loco, & in *Catalauniam* ſe ſubduxit, amiſſa exercitus magna parte. Redierunt tunc ad *Philippum* univerſa *Arragonia* & magna *Valentiæ* pars; quin *Ilerda* quoque in *Catalaunico* agro, ſed poſt cruentiſſimam demum obſidionem, ſeſe dedidit.

Prælium ad Almanzam.

Penſata tamen quodammodo ſunt hæc damna in *Italia Neapolitani* regni occupatione. Exploratum ſatis erat, pleroſque iſtius regni cives *Gallorum* dominationem ægriùs ferre, & nihil magis quàm mutationem circumſpicere. Itaque fortiſſimus *Thaunius* per Pontificis agros exercitum eò duxit, ac feſtis plauſibus exceptus utique, & vel maximè in *Neapolitana* urbe, omnia ad obſequium prona

Neapolitani regni occupatio.

A. 1700. Christi ad 1709. na reperit. Dux *Eſcalonius*, qui *Philippi* V. auſpiciis regnum adminiſtraverat, *Cajetam* ſe contulit, ſed, capta per vim ea urbe, ipſe cum ſuis in poteſtatem hoſtium venit.

Irrita Gallorum in Scotiam expeditio. Non ceſſavit interea *Ludovicus* XIV. omnem movere lapidem & cuncta tentare, unde rebus ſuis labefactatis levamen aliquod ſperare poſſet, & idcirco civile in *Britannia* bellum moliebatur. Credebat ſcilicet eſſe iſthic quamplurimos, qui mitiſſimum licet & exoptatiſſimum ſereniſſimæ *Annæ* imperium, vel ſic tamen inviti, paterentur. Itaque claſſem qualemcunque adornavit, quæ cum *Jacobo* III. ut eum appellari voluit, ineunte vere anni 1708. *Dunkerka* movit, & verſus *Scoticum* littus vela convertit, ſed cum illuc perveniſſet, contra quàm exſpectaverat, nullos invenit rebus novandis incumbentes. Quieta è contrario erant iſthic omnia, nec nutabat vel minimum Reginæ regnoque debita fides. Sed & aderat mox claſſis *Britannica*, quæ hoſtilem ſtatim in fugam præcipitem compulit cum iſtoc ſuo *Regulo*. Quin, ne quid illa in aliis *Scotiæ* partibus tentaret, ipſæ obſtiterunt tempeſtates & procellæ, adeo ut vix lacera in portum, unde venerat, redierit.

In campum eodem anno prodierunt utrinque exercitus numeroſiſſimi, qui dum caſtra ſibi habebant oppoſita, acceſſit inſuper à *Moſella* Fœderatis *Eugenius*, *Gallis* contra *Bervicius*. Aſt interea temporis, ſubito belli furto hi *Gandavum* & *Brugas* occupaverant. Verum dedit ea res prælio, quod Fœderati vel maximè quærebant, commodam occaſionem. Nam dum *Galli* *Aldenardam* quoque tentabant, ſupervenit ſubito illorum exercitus, & hoſtilem, volentem nolentem, ad pugnam adegit, victumque mox in fugam conjecit, captis & occiſis magno numero hoſtibus. Hinc *Inſulanæ* urbis cœpta obſidio, cui vix parem annales referunt.

Gandavum & Brugæ occupatæ. Pugna ad Aldenardam.

Obſidio & expugnatio Inſulæ.

A. 1700. Chriſti ad 1709.

referunt. Namque & obſeſſi fortiſſimè ſe defendebant, & exercitus *Gallicus*, ne Fœderatis vel annona vel rerum bellicarum copia ſubmitteretur, omnibus modis & viribus impedire ſtuduit. Verùm, repulſo jam *La Mothio*, qui, *Gandavo* accurrens, commeatum, cum in caſtra Fœderatorum, *Oſtenda* duceretur, intercipere voluerat, coacti & tandem obſeſſi ad deditionem, ſed urbis tantum, a. d. 11. Kalendas *Novembres* factam. Reſtabat arx munitiſſima, ſed quæ & ipſa *Eugenio* ſe ſubmiſit, quum Fœderati prius, ſuperato *Scaldi*, *Bavarum* a *Bruxellis*, acerrimè ab ipſo oppugnatis, ſola adventus ſui fama depuliſſent. Deinde obſeſſa *Gandavenſis* urbs, quam *La Mothius* multis cum copiis defendebat. Verùm iſte, quod tamen timebatur, victricia non diu remoratus eſt arma, ſed ſalvum ſibi pactus abitum, *Gandavum* & *Brugas* Fœderatis reddidit. In tempore ſanè, vix enim in poteſtatem eorum redactæ erant iſtæ urbes, cum ſubito tantum frigus exortum eſt, quantum, ut de noſtra taceam, vix patrum aut avorum etiam memoriâ contigit.

La Mothius repulſus.

Obſidio & expugnatio Gandavi.

Ceterum *Dertoſam* quidem ceperunt hoc anno in *Catalaunia Galli* & *Hiſpani*. Sed penſata eſt ſatis ſuperque hæc jactura occupatione *Sardiniæ* & *Minoris Balearium*, tam levi aut nullo diſpendio, ut hanc quidem cum commodiſſimo *Magonis* portu veniens *Stanhopius* eodem fere momento ceperit.

Dertoſa capta.

Sardinia & Minor Balearium occupata.

Mortuus eſt ſub finem anni a. d. 4. Eidus *Novembris* in *Britannia Georgius*, *Daniæ* Princeps, ſereniſſimæ *Annæ* maritus, 56. vitæ anno.

Mors Georgii Dani.

Obſidio & expugnatio Tornaci.

In *Belgica* anno 1709. Fœderati *Tornacenſem* urbem & arcem facile omnium iſthic munitiſſimam ſubito obſidione cinxerunt, quæ ob immenſam cuniculorum ſubterraneorum multitudinem cruenta ſatis fuit. Vel ſic ta-

A. 1700. Chriſti ad 1709.

men urbs primum a. d. 4. Kalendas *Auguſti*, arx verò ſub initium *Septembris* deditionem facere, totumque præſidium arbitrio victorum ſe permittere debuit. Poſtea *Montium* in *Hannonia* decreta obſidio: ſed priuſquam illa inciperet, ventum eſt prope iſtam urbem a. d. 3. Eidus *Septembres* ad pugnam, in qua ſupra fidem & exſpectationem fortiſſimè dimicatum utrinque. Vicerunt tamen poſt acerrimam pugnam Fœderati, & hoſtes caſtris exutos cedere ſuos in fines coëgerunt. Impetrata victoria, *Montium* obſidio a. d. 7. Kalendas *Octobres* felicibus cœpit auſpiciis, &, redacta in poteſtatem urbe a. d. 10. Kalendas *Novembris*, finita.

Pugna prope Montes.

Obſidio & expugnatio Montium.

In *Germania* hoc anno *Hannoveranus* Elector *Mercium* Comitem miſit, qui trajecto *Rheno*, hoſtilem agrum cum aliquot legionibus ſub finem *Auguſti* ingreſſus, terrore ſui omnia iſthic implevit. Sed mox à *Gallis*, vel duplo pluribus, ductu Comitis *Bourgii*, victus receſſit. At in *Hiſpania* amiſſa quidem eſt poſt diuturnam obſidionem *Alona*, quam nunc *Alicantam* dicimus. *Starenbergius* tamen vel ſic invadendæ *Arragoniæ* conſilium cepit; itaque ſubito *Sicorim* tranſiit, & *Balaguerium* cum duabus, quæ præſidio erant, legionibus intercepit. Nec potuit inde poſtea depelli, licet ad nuncium geſtæ rei accucurrerit ipſe *Philippus*. Is tamen damnum hoc penſavit ea victoria, quam de *Luſitanis* retulit, ſed cujus nullum percepit fructum, niſi quòd partem aliquam *Luſitanici* agri populationibus ſuis infeſtam habuerint *Hiſpani*.

Mercius victus.

Alicanta amiſſa.

Starenbergius Arragoniam invadit.

Supereſt, ut de rebus in Septentrione geſtis, quæ ſanè ſunt maximæ, etiam aliquid dicamus. Scilicet quo pacto inter *Auguſtum* II. & *Carolum* XII. poſt irruptionem hujus in *Saxoniam* pax fuerit facta; iſteque *Polonico* regno decedere debuerit, jam antea vidimus.

Res Polonicæ.

Ceterum

Ceterum reditus *Succorum* in *Poloniam* dilatus eſt in adultam uſque æſtatem anni 1707. quando tandem poſt annuam ferme manſionem *Poloniam* repetiverunt. In ea civilibus motibus finem non fecerat *Auguſti* abdicatio. Reſpuebant plerique datum ſibi à *Succis* Regem *Staniſlaum*; quin *Auguſtum* ad regnum revocabant. Sed *Sueciæ* Rex, relictis *Polonis*, in *Moſcos* ibat. Hi verò confligere nondum audentes, vaſtatis priùs omnibus, retro ſemper recedebant, & iſta tergiverſatione ſua inſtructiſſimum illius exercitum imminuere & conſumere ſtudebant. Superavit tamen utcunque has difficultates *Carolus* XII. *Moſcoſque* perpetuo ſequebatur prælium detrectantes, donec tandem pridie Eidus *Sextiles* anni 1708. haud procul *Mobilova*, urbe ad *Boryſthenem*, concurſum eſt acerrima pugna, ſed de cujus exitu diverſiſſimæ ſunt partium utrarumque narrationes. Aliud accidit dein a. d. 4. Eidus *Septembris* in *Lithuania* prælium, ſed & de eo diverſiſſima referunt, utraque gente victoriam ſibi vindicante. Certior eſt, & ſimul graviſſima, ea clades, quam *Suecis Moſci* haud ita diu poſt intulerunt. Properabat ad Regem ſuum cum aliquot militum millibus & magna annonæ copia *Lævenhauptius* Hanc ut impediret conjunctionem, ipſe *Moſcorum* Monarcha contra ducem iſtum profectus eſt, & a. d. 7. Eidus *Octobris* cum eo conflixit tam feliciter, ut cæſo fere univerſo ejus exercitu, ipſe dux cum paucis equitum legionibus ad Regem ſuum ægre evaſerit. Iſta clades *Suecorum* res in extremas fere redegit anguſtias, ex quibus tamen ſe fortiſſimus Rex ad tempus utcunque explicuit. Perrupit tandem cum exercitu in *Roxolanorum* regionem, quam nunc *Ukrainam* vocant, & ſub *Moſcorum* clientela incolunt *Coſacci*. Hos ipſos ferè in partes ſuas pertraxiſſet, & ſi res ex voto ſucceſſiſſet, mirifice

A. 1700. Chriſti ad 1709.

Pugna ad Mobilovam.

Lævenhauptius victus.

Res Sueciæ

A. 1700. Chriſti ad 1709. mirificè omnino rebus ſuis conſuluiſſet. Verum, detecta re, fruſtra fuit, & in majores identidem incidit difficultates, præſertim cum *Moſci*, qui jam fortes eſſe ſolerti cura Monarchæ ſui & ipſo belli uſu didicerant, levioribus ex præliis plerumque victores diſcederent. Decrevit tunc *Carolus* XII. *Pultavam* urbem ſubigere, eamque omnibus viribus aggreſſus eſt. Sed dedit ea res occaſionem acerrimo prælio, quo *Moſci*, ductu ipſius Principis ſui cum *Suecis* a. d. 8. Eidus *Quinctilis* anni 1709. decernentes, ingenti eos clade proſtraverunt, reliquis præcipiti ſe fuga proripere tentantibus. Sed perſequens hoſtes *Menzikovius*, eos ſub duce *Lövenhauptio* ad *Boryſthenem* deprehendit, & victricibus armis ſeſe permittere coëgit. Ita univerſus *Suecorum* exercitus vel cæſus eſt, vel in poteſtatem victoris redactus. Ipſe Rex eorum *Carolus*, tranato cum paucis equitibus *Boryſthene*, in extremas *Tartariæ* oras elapſus, *Turcorum* ſe crediſſe fidei fertur. Ceterum clades hæc labantes jam *Staniſlai* in *Polonia* opes penitus afflixit, pleriſque Procerum ad contrarias partes jam deſciſcentibus. Sed & *Auguſtus* continuis *Polonorum* precibus repetitus, ceſſit tandem eorum voluntati, & ad ipſos rediit, reſumturus coronam, quam iniqua pace coactus alteri antea ceſſerat. At *Staniſlaus* cum *Craſſavio*, qui *Suecicis* in *Polonia* copiis præfuit, in *Pomeraniam* receſſit, atque ita cum *Suecis* ſimul vacuum communibus inimicis regnum reliquit.

perrumpit in Vkrainam.

Prælium ad Pultavam.

Auguſtus in Poloniam redit.

Hungaria eodem in ſtatu perſtat, dum æquo fere *Marte* bellum iſthic continuatur. Actum equidem ſæpiſſime de concordia & pace reſtituenda, ſed ea hactenus reduci non potuit, irritæque fuerunt omnes de ea deliberationes. Nec armis etiam domari difficillimo hoc tempore potuit: nam licet ſæpe à *Cæſarianis* fuſi

Res Hungarica.

fuſi dicantur *Hungari*, tuentur tamen ſe, & in gerendo acriter bello adhuc perſeverant. A. 1710. Chriſti ad 1719.

CAPUT VII.

Quæ, variis in locis, ab anno 1710. *ad* 1719. *memoriâ digna, contigerunt.*

Hoc anno 1710. de pace, inter Galliæ Hiſpaniæque Reges & Fœderatos, agi cœpit, habito, in hunc finem, apud Gertruydenbergam, in Hollandiâ, Legatorum congreſſu, qui tamen ſucceſſu caruit; Itaque continuatum eſt bellum vario ſucceſſu. In Belgica, (1) Duacum à Fœderatis expugnatum eſt, tum Bethunia aliaque minoris momenti, oppida (2) quædam capta ſunt. In Hiſpaniâ Auguſto menſe, Starembergius illuſtrem ad (3) Cæſaraugustam victoriam reportavit, ex quâ maximâ regni parte potitus eſt; Philippo verſus Pyrenæos pulſo: at 5. Id. Decembr. capto ad Brihuegam Stanhopio, cum Anglis ſuis, die ſequenti Starembergius ad Villavicioſam à Philippi V. copiis fuſus eſt; ſicque Philippi ferè perditæ res brevi ſunt reſtitutæ. In ſeptentrione Moſchi Suecorum regis abſentiâ utentes Rigam obſident & expugnant.

1 *Douay*
2 *Bethune*
3 *Sarragoſſe*

Anno ſequenti à Noaillio, Gallici exercitus Duce, expugnata eſt in Catalauniâ (4) Gerunda & à Fœderatis in Belgio (5) Bochanium. At præcipue duorum Principum funeribus illuſtris fuit hic annus. Ludovici nimirum Delphini, Ludovici 14. filii unici, & Joſephi I. Imperatoris, qui ambo, menſe Aprili è vitâ migrarunt. Joſepho ſub anni finem ſucceſſor in Comitiis Electoralibus Francofurti datus eſt Carolus Frater hujus nominis VI. 1711

4 *Girone*
5 *Bouchain*

Interea Britanniæ Regina, mutatis præcipuis eorum qui interius ejus conſilium hucuſque compoſuerant, & pro Marlburgio, Duci

 Ormondio,

A. 1709. Chriſti ad 1712. Ormondio, dato exercitus in Belgio ductu, apertiora pacis conſilia cum Galliarum Rege agitare cæpit. Indicitur itaque initio anni 1712.
1712. (1) Ultrajecti legatorum ad hoc conventus, nondum tamen interruptis belli expeditionibus ad Julium uſque menſem. Ideo ſub Martii finem (2) Sluſa à Gallis vi capitur, & ineunte Julio, Eugenius (3) Quercetum in (4) Hannoniâ expugnat & (5) Landrecium obſidione cingit. At dum in obſidione illâ verſatur Ormondo cum Anglorum exercitu reliquas Fœderatorum copias deſerente illas ad (6) Denaniam non procul Bochanio in Hannoniâ fundit Villarſius a. d. IX. Cal. Auguſti: Quam victoriam ſecuta eſt (7) Fani S. Amandi & (8) Marchianæ à Gallis expugnatio tum Landrecianæ obſidionis ſolutio; Pauloque pòſt Duacum, Quercetum, & Bochanium, victricibus Gallorum armis ceſſere.

1 Utrecht, 2 l'Ecluſe, 3 Le Queſnoy, 4 Le Hainaut, 5 Landrecy, 6 Denain, 7 St. Amand, 8 Marchiennes.

Mortuus erat initio anni, medio ſcil. Februario menſe Ludovicus Delphinus, Ludovici XIV. Nepos, Mariâ Adeleide Sabaudiæ illius uxore paucis ante diebus ſimiliter fato functâ, & initio Martii ſequentis ejuſdem filius Britanniæ ſeu Armoricæ dux dictus obiit.

Sueci duce Steinbokio egregiam de Danis & Saxonibus victoriam apud Gadebuſchi oppidum reportant die 20. Decemb.

Helvetiæ quoque turbata fuerat pax, hujus anni initio occaſione incolarum (9) Toggenburgii qui à Principe ſuo Sangallenſi Abbate, ſe opprimi querentes ad Helvetios Evangelicos confugerant: Catholicis contra Abbatis partes ſuſcipientibus; At quum Evangelici de hoſtibus victoriam ad Vilmergam reportaſſent, brevi reſarcita eſt. inter illos pax, ineunte ſcilicet Auguſto menſe.

9 Toggenburg

1713. Anno ſequenti pax etiam Ultrajecti inita eſt inter Gallos & Britanniæ Reginam, Luſitaniæ

taniæ, Boruſſiæque Reges & Sabaudiæ ducem Idib. April. Quibus ſequenti die ſeſe adjunxerunt & paci ſubſcripſerunt Fœderati Belgii ordines. A. 1713. Chriſti ad 1709.

Poſtea Ibid. Jul. inter Philippum V. Hiſpaniæ Regem & Anglos, Sabaudumque pax etiam compoſita eſt. Tuncque Sabaudo conceſſa eſt Sicilia Inſula; Ex eoque tempore Siciliæ Regis titulum ſumpſit.

Bello tamen inter Cæſarem & Galliæ Regem perſeverante à Gallis expugnatur Landavia, (1) tum (2) Friburgum Briſgoiæ. Tandem inter eos etiam pax inita eſt XVII. Cal. April. anni 1714. apud Caſtellum Raſtad quæ deinde Sept. menſe ſolennius ad Thermas (3) ſuriores in Helverâ ſancita eſt.

1 Landau. 2 Friburg en Briſgau. 3 Baden en Suiſſe.

Multi autem Principes duobus his annis obierunt. Fridericus I. Boruſſiæ Rex. a. d. V. Kal. Martias anni 1713. mortuus erat, relicto filio & regni hærede Friderico Gulielmo. Anno 1714. XVI. Kal. Mart. vitam deſeruit Maria Ludovica Gabriella Sabaudiæ, uxor Philippi V. Hiſpaniarum regis, qui eodem anno menſe Octobri Elizabetham Farneſiam Parmenſis Ducis filiam duxit. Menſe Maio mortuus eſt Carolus Dux Biturigum Ludovici XIV. nepos. Tandem IV. Id. Auguſti diem clauſit Anna, Magnæ Britanniæ Regina. Et Georgius Dux Brunſvvicenſis Hanoveranus Elector Rex ſtatim proclamatus brevique adveniens coronatus eſt.

Interea è Turcicâ ditione in quam poſt infelix ad Pultavvam prælium confugerat & in quâ ad 6. uſque annum remanſerat, poſt varios exantlatos labores in propriam ditionem rediit Carolus XII. Suecorum Rex & 10. Kal. Decemb. anni hujus 1714 Stralſundam appulit, nec tamen belli finem hinc videre potuit; in eum enim cum cœteris hoſtibus hoc anno arma movit Boruſſus, & junctis cum

Dano

A. 1710. Chriſti ad 1719. Dano copiis Stralſundam occupavit & paulò poſt provinciis omnibus quas in Germaniæ continenti occupabant pulſi ſunt Sueci.

Mortuus eſt hoc anno Kal. Septembr. Ludovicus XIV. Galliarum rex Anno Æt. 77. regni 73. quo longius non habet Francorum Hiſtoria. Succeſſit illi Ludovicus XV. pronepos annum agens ætatis ſextum, ſub Philippi Aurelianenſis tutelâ.

At dum firmando novo regimini tum in Britanniâ tum in Galliâ intenti ſunt novi Principes & alibi conſtituendæ aut confirmandæ paci in Europâ incumbitur; novum Turcas inter & Venetos ob veteres tum de Peloponneſo tum de navigatione rixas oritur bellum, quod fruſtra componere conatus Cæ-
1716 ſar, tandem pro Venetis adverſus Turcas bellum ſuſcipere coactus fuit, quod feliciſſimè per biennium aut circiter geſſit, reportatâ duplici illuſtri victoriâ & expugnatis poſt primam quidem anno 1716. Temeſvvariâ &
1717 anno ſequenti poſt alteram Belgrado. Hoc etiam anno 1717. novum aut ſaltem quaſi ſopitum bellum acriter in Italiæ maritimis actum eſt Hiſpaniæ rege Philippo V. qui ſub auxilii Religioni adverſus Turcas ferendi prætextu ingentem claſſem conſtruxerat, Inſulas Sardiniam & Siciliam invadente, quâ occaſione novum etiam inter Cæſarem, Gallos, Anglos, Batavoſque initum eſt fœdus ad pacem Italiæ firmandam. In illud fœdus poſtea pulſus Siciliâ Sabaudus ingreſſus eſt copiaſque cum Cæſarianis in eâ inſulâ conjunxit. Anglus quoque quum Hiſpanum ad pacem trahere non potuiſſet, claſſem in mare mediterraneum miſit quæ Hiſpanæ circa Siciliam occurrens illi ingentem intulit cladem.

1718 Dum hoc inter Chriſtianos ardet bellum pax Cæſarem inter & Turcas inita eſt in oppido Paſſarovvitza eâque non tantum arces

Temeſ-

Temeſvaria & Belgradum, ſed etiam provinciarum vicinarum maximi tractus Cæſari ceſſere. A. 1710. Chriſti ad 1719.

In ſeptentrione cum expeditionem in Norvegiam ſuſcepiſſet Suecorum rex apud Frideríckshallum quod obſidebat ſclopeti ex arce exploſi globo interfectus eſt 3. Id. Decemb. Illique in regno ſucceſſit ſoror Ulrica Eleonora Principis Hereditarii Haſſo-Caſſellani uxor. Dum hæc inter Principes geruntur duoque acerrima in Europâ geruntur bella primum in ſeptentrione inter Suecos & Fœderatos eorum hoſtes, alterum ad Meridiem de Siciliæ imprimis poſſeſſione, in Eccleſiâ Pontificiâ vehementer agitantur animi occaſione Bullæ ſeu Conſtitutionis Pontificiæ 6. Id. Sept. anni 1713. editæ, quâ 101. propoſitiones ex Queſnelli notis in N. T. extractæ damnantur, quâ bullâ quum veram Eccleſiæ doctrinam proſcribi exiſtiment in Galliâ præſertim plurimi & maximi quidem nominis Antiſtites ipſeque Pariſienſis Præſul Noaillius ad futurum Concilium œcumenicum variis temporibus ab iis provocatum eſt.

INDEX

INDEX
RERUM MEMORABILIUM,
Quæ in prima parte Rationarii continentur.

A.

Abaſſius Princeps Tranſilvaniæ creatus, 640
Abaris, 122
Abas Lyncei filius, 36
Abbatiæ à ſæcularibus poſſeſſæ magno eorum damno, 465
S. *Abbo* Floriacenſis, 491
Abdias Propheta, 71
Abdirama rex Saracenorum, 443
Abdolonimus Tyri Rex, 152
Abel à fratre cæſus, 4
Abiam Rex Judę, 64
Abimelech filius Gideonis, 23.
Aborigines, 53.
Abraami hiſtoria, 7.9.10.11. & 12.
Abſalom, 27.
Abydum expugnat Philippus, 196.
Abyſſus quid apud Moſem ſignificet, 2.
Acacius Conſtantinopol. 372. perfidus, & hæreticus, *ibid.* ob id damnatus, 373. moritur, *ibid.* de ejus eradendo nomine certatum, *ibid.* tandem deletum eſt, 387.
Acarnanes victi, 196.
Acaſtus, 31.
Accius poëta, 215.
Acephalorum origo, 373.
Acepſimas martyr, 306.
Achab rex Judę, 66.
Achæi ubi habitarint, 57. de eorum republica, 182. bella, 180. & 183.
Achæi Prætores creabant Verno tempore, 192. cum Romanis bellum gerunt, 211. domiti, 212.
Achæus contra Antiochum rebellat, 187.
Achæus Xuthi filius, 31. 32.
Achaja unde dicta, 31. Græcia omnis ita dicta, 212.
Achaz rex Judæ, 71.
Achilleus, 294.
Achmetes Turca, 547.
Achmetes I I Turcorum Sultanus, 665. moritur, 668.
Achmetes III Sultanus Turcorum factus, 683.
Acriſius, 16. 36.
Acro victus à Romulo, 90.
Acrotatus Arei filius, 177.
Adalbero Lauduni Epiſcopus, 486.
Adalbertus Marchio, 473. 474.
S. *Adalbertus* martyr, 488.
Adam creatur, & in hortis collocatur, 3. contra Deum pec-

peccat, 4.
Adelais Radulphi filia nupta Lothario, 473. tum Othoni Imp. 476.
Adelgarius preſbyter, 486.
Adolphus rex Romanorum, 523.
Admetus, 30.
Adonias à Salomone occiſus, 28.
Adonibezec, 21.
Adraſtus, 30. Sycionem migrat, 34. inde Argos repetit, *ibid.* Thebas obſidet, 49.
Æacidas pater Pyrrhi, 142.
Æacus pluviam impetrat, 47.
Æga magiſter palatii, 431.
Ægeus moritur, 47.
Ægialea, eadem Achaja dicta, 31.
S. *Ægidius*, 441.
Æginetæ Dario ſe dedunt, 99.
Ægiſthus, 51.
Ægyptiorum regnum, 9. plagæ, 18. reges poſtremi, 99. & 100. Romanis legatur, 225.
Ægyptus Beli filius, 35.
Ægyptus in provinciam redacta, 242.
Ægyſtus, 51.
Ælianus ſcriptor, 277.
Æmilianus tyrannus, 285.
Æmilius (Paulus) hiſtoricus, 576.
Æmilius Paulus Rom. Imper. Perſeum vicit. 198.
Æmilius Barbula, 167.
Æneas Sylvius, 559.
Æneas, 51. in Italiam venit, 52.
Æolenſes populi, 33.
Æolica migratio, 57.
Æolica lingua, 32.
Æolus, 29. ejus poſteri, 30.
Æpalius rex, 33.
Æqui victi, 131.
Aërii hæretici, 314.
Æs Corinthium, 212.
Æſchylus, 121. 133.
Æſon Jaſonis pater, 30. 45.
Æſopus, 111.
Aëtii geſta, 345. Francos reprimit, *ibid.* Attilam vincit, 364. moritur, 365.
Aëtius hæreticus, 314.
Ætoli in Elidem recepti, 56.
Ætoli cum Achæis bellum gerunt, 182. cum Romanis ſocietatem faciunt, 192. ab iis victi, 192.
Afranius dux Rom. 234.
Africam Vandali occupant, 344. in ea Catholici vexantur, 374.
Africanus ſcriptor, 283.
Agamemnon filiam mactat, 23. Pliſthenis filius fuit, non Atrei, 39. Troja exciſa periit, 51.
Agapetus Papa, 403.
S. *Agatha*, 289.
Agathobulus, 276.
Agathoclea meretrix, 190.
Agathocles Lyſimachi F. 177.
Agathoclis Syracuſani geſta, 159. 160.
Agave, 41.
Agaunenſe cœnobium, 399.
Agenor, à quo nata Agenoridarum ſtirps, 35. 40. 41.
Agericus Virdunenſis, 407.
Ageſilai geſta, 137.
Agidis hiſtoria, 181.
S. *Agnes*, 297.

Agens

Agnoëta, 388.
Agobardus Epiſcop. 453.
Agraria lex Romę lata à Flaminio, 125. à Saturnino, 223.
Agricola (Rud.) 563.
Agrippa Judææ rex, 258.259.
Agrippa (M. Vipſanius) Auguſti amicus, 242.
Agrippina, 257.
Aiſtulphus Longobardorum rex domitus à Pipino, 449.
Aithales martyr, 306.
Alani in Gallias irrumpunt, 334. Hiſpanias occupant, ibid.
Alaricus, 334. & ſeq. Romam capit, 334. obiit, ibid.
Alaricus alter à Chlodoveo cęſus, 382.
Alba Gręca capta, 663.
Albani à Romanis victi, 90.
Albanus (Ferdinandus) Hiſpanorum dux, 580.
Albericus Marozię filius, 473
Albertus Magnus, 523. obiit, 526.
Albertus Auſtriacus Archidux, 587.
Albertus Rodolphi filius Imperat. 523.
Albertus Auſtriacus Imperator, 556.
Albertus (Joannes) rex Navarrę, 571.
Albigenſe bellum, 531.
Albim, 577.
Albinus (Clodius) 278.
Alboſledis ſoror Clodovei, 38.
Alboinus, 412.
Alcæus Poëta, 110.
Alcæus Perſei filius, 37.54.
Alcander Lycurgo effodit oculum, 77.
Alceſtis, 31.
Alcibiades, 134.
Alcidamidas Meſſenius, 93.
Alcimus, 206.
Alcmæon, 49.
Alcman poëta, 110.
Alcmena, 37.44.
Alcuinus, 451.
Alcyone, 30.
Aldephonſus Caſtus rex Hiſpanię, 450.
Alectus, 294.
Alenconius (Franc.) 582. obiit, 583.
Aleus, 42.
Alexander Judęorum rex, 219.
Alexander Ariſtobuli F. 232.
Alexander, vide *Paris*.
Alexander Alenſis, 522.
Alexander Severus, 81. Chriſtianis favit, ibid.
Alexander V Papa, 552.
Alexander Imper. Conſtantinop. 477.
Alexander epiſcopus Alexandriæ, 305.
Alexander Zebina. 218.
Alexander Herodis filius, 246.
Alexander Amyntæ filius rex Macedonum, 116.
Alexander Caſſandri filius, 158.
Alexander Bala, 207.
Alexander Pheræus, 139.
Alexander Epiri rex, 142. 163.
Alexander Magnus, ejuſque res geſtæ, 149. & 150. audit Ariſtotelem, 150. Perſas

ſas vincit, 151. Jaddu- am Pontif. veneratur, 152. Darium profligat, *ibid* moritur, 153
Alexander Leſlius, 625
Alexander VII. Papa moritur, 641
Alexander VIII. fit Papa, 664. moritur, 664.
Alexandri M. ſucceſſores, 154. 155. 156. 157.
Alexandri duo, quorum alter Syriæ, alter Ægypti rex fuit, 218. 219.
Alexandria condita, 152.
Alexandrina Synodus ſub Athanaſio, 316.
Alexandrina Eccleſia mortuo Athanaſio vexatur, 321.
Alexandrini Romanorum auxilio tuentur ſe contra Antiochum, & Philippum, 194.
Alexius Manuelis filius, 513
Alexius Angelus Imper. 515.
Alexius Comnenus, 500. Francos vexat, 501.
Alicanta capitur ab Hiſpanis, 694.
Alphonſus Aragoniæ, Siciliæque rex à Joanna adoptatur, & Neapolitanum regnum obtinet, 553. 554. captus à Genuenſibus, dimittitur à Philippo duce Mediolanenſi, 554. obiit, 557.
Aliacenſis (Petrus) 555.
Alienora Ludovici VII Franciæ regis uxor, 517. repudiata nubit Henrico Angliæ regi, *ibid.*
Allienſis clades, 143.
Allobrogicum bellum, 221.
Alphonſus Ferdinandi F. rex. Neapolitanus, 568.
Alphonſus Caſtellæ rex aſtronomus à Germanis in Imperium adſcitus id negligit, 523. Saracenos vincit, 530.
Alphonſus S. Ludovici frater, comes Tol. 530. obiit, 531.
Alphonſus VI. Rex Luſitaniæ, 643. regno exuitur, 635. moritur, 656.
Alſatia Gallis conceſſa, 620.
Altenavienſia pacta, 671.
Alyattes Lydiæ rex, 95.
Amalaphrida, 395.
Amalaricus Gothorum rex, 383.
Amalaſuntha, 349. 395.
Amali, 348.
Amandus Burdegalenſis, 331.
S. *Amandus* Trajecti. 427.
Amantius cubicularius, 379.
Amaſis Ægypti rex, 100. 113.
Amaſias rex Judæ, 69.
Amazones à Theſeo victæ, 48.
Ambaſienſes turbę in Galliis, 578.
Ambroſiana baſilica, 329.
Ambroſius fit Epiſcopus, 322. Theodoſium excommunicat, 326. ejus geſta, 329. 330. obiit, 336.
Amedeus fit Papa Felix V ex

Sabaudiæ duce, 555.
Amelius, 292.
Ammianus, 323.
Aminias archon, 145.
Ammon, 11.
Ammonius, 283.
Amneſtia ab Imperatore Hungaris conceſſa, 655.
Amnon Davidis filius, 27.
Amon rex Judæ, 73.
Amos propheta, 71.
Amphia capta, 93.
Amphiaraus, 30.
Amphidamas, 43.
Amphilochius, 330.
Amphion, 42.
Amphitheatrum Titi, 265.
Amphitruo, 38. 54.
Ampulla ſacra Rhemenſis, 381.
Amri rex Iſraëlis, 65.
Amulius, 88.
Amurathes I, 544.
Amurathes II, 545.
Amurathes III, 547.
Amurathes IV, 548.
Amurathes Turcorum Sultanus, 617.
Amythaon, 30.
Anaballianus rex, 308.
Anacharſis, 111.
Anacletus II antipapa, 509.
Anacreon, 121.
Ananias, Azarias, & Miſaël, 97.
Anarchia Romæ quinquennalis, 144.
S. *Anaſtaſius* Perſa, 427.
Anaſtaſius Papa, 338.
Anaſtaſius Imper. 376. 377. obiit, 379. Chlodoveum ſibi conciliat, 383. Catholicam fidem vexat, 385.
Anaſtaſius, ſive Artemius, 437.
Anaſtaſius Sinaita, 422.
Anaſtaſius Papa, 386.
Anatolius, 297.
Anatolius Conſtantinopol. epiſcopus, 369.
Anaxagoras, 132.
Anaximander, 112.
Anaximenes, 112.
Anaxo, 37.
Ancæus, 43.
Anchiſes, 51.
Ancus Martius, 90.
Ancyrana ſynodus, 307.
Andegavi à Northmannis populati, 465. occupati, 455. 456.
Andragathius, 325.
Andreas rex Neapolitanus ab uxore necatus, 535.
Andriſcus, 215.
Androgeos, 47.
Andromeda, 36.
Andronicus occidit Oniam, 203.
Andronicus Palæologus, 528.
Andronicus Imper. 514.
Angelus Politianus, 563.
Angli ad fidem converſi, 421. Franciam invadunt, 541. & 563. ejecti è Galliis, 565. domi civilibus diſcordiis jactati, 565. & ſeq. Catholicos perſequuntur, 583. cum Ludovico XIII. bellum gerunt, & vincuntur, 597. à Batavorum claſſe repulſi, 641. jugum Regis Jacobi II excutiunt, 660. 661. 662.
Anglia magnam viciſſitudinem experta, quando ad North-

Northmannos regnum tranſiit, 504. 505. 506. Romano Pontifici ſubjecta, 518. à Francis occupata, ſed ſubinde amiſſa, 519. Lutherana hæreſi infecta, 574. Parlementum liberum petit, 628.
Anglorum cum Francis bellum ſub Philippo Auguſto, 518. ſub Philippo Pulchro, 533. ſub Philippo Valeſio, 538. ſub Joanne, 539. ſub Carolo Sapiente, 540.
S. *Anianus*, 364. 375.
Anicius de Gentio triumphat, 199.
Anna regina Franciæ Ludovici XII uxor, 591.
Anna Bolena, 571. 578.
Anna Britanniæ ducis filia nupta Carolo VIII, 568 poſtea Ludovico XII, 570.
Anna Jacobi II filia, uxor Georgii Daniæ Principis, fit Regina Angliæ, 676. duo regna in unum conjungit, 488.
Annas Burgius hæreticus, 578.
Annus computari cœptus à Januario edicto Caroli IX Franciæ regis, 579. 580.
Anomœi, 314.
Anſelmus Mediolanenſis, 452.
S. *Anſelmus* Cantuar. 506.
Antenor Trojam prodit, 52. Patavium condit, 52.
Anterus Papa, 288.
Anthemius Imper. 367. obiit, 367.
Anthimus hæreticus, 403.
Antia, vide *Sthenobœa*.
Antigonus Alexandri ſucceſſor, 155. moritur, 157.
Antigonus Gonata, 183.
Antigonus Δωσων, 183. 191.
Antigonus Ariſtobuli filius, 232.
Antiochena prima Synodus contra Samoſatenum, 291.
Antiochena ſecunda Synodus adverſus eundem, 291.
Antiochena Synodus alia in Encæniis, ſeu ad dedicandam Conſtantini baſilicam, 312.
Antiochena Synodus altera ad ſtatum Antiochiæ poſt Theodoſii renunciationem componendum, 330.
Antiochenum ſchiſma, ſeu Antiochia diviſa in tres factiones, 316.
Antiochenum ſchiſma fovetur, 318.
Antiochenum ſchiſma ſublatum, 322.
Antiochi magni geſta, 188. & ſeq. victus ad Raphiam, 188. à Rom. victus, 197. ejus mors, 199.
Antiochia terræ motu quatitur, 379. 380.
Antiochia ſeditio, ac ſtatuæ Imperatricis Placillæ ibidem dejectæ, 326.
Antiochus Aſiaticus, 224.

Antiochus Cyzicenus, 217. 224.
Antiochus Deus, 179.
Antiochus Epiphanes ejuſque geſta, 199. & 200. 201. Ægyptum invadit, 201. ab Ægypto depellitur, 204. Templum Judæorum polluit, *ibid.* moritur, 205.
Antiochus Eupator, 185.
Antiochus Grypus, 218.
Antiochus Hierax, 186.
Antiochus Pius, 224.
Antiochus Seleuci filius, 158.
Antiochus Seleuci nepos, Antiochi filius, 185.
Antiochus Sidetes, 209. 217.
Antiopa, 41.
Antipater Idumæus, 231. 244.
Antipater Macedo victus à Grȩcis, 155.
Antoninus Alagabalus, 280.
S. *Antoninus* Florentinus Epiſcopus, 563.
M. *Antonius* Pius, 271.
M. *Antonius*, 234. ejus geſta poſt obitum Cæſaris, 239. obiit, 241.
Antonius Guntherus Comes, 644.
M. *Antonius* Muretus Lemovix,
M. *Antonius* orator, 236.
S. *Antonius* Patavinus, 522.
S. *Antonius* monachus, 314.
Apde, 41.
Apelles hæreticus, 277.
Aper Grammaticus, 277.
Aphareus, 31.
Apia Peloponneſus dicta, 16.
Apis Peloponneſi rex, 16.
Apollinaris Hierapolitanus, 276.
Apollinaris unde orta hæreſis, 323.
S. *Apollonia*, 289.
Apollonius martyr, 283.
Apollonius Tyaneus, 267.
Apollonius ſcriptor Chriſtianus, 283.
Appianus, 277.
Appio Grammaticus, 268.
Appius cæcus, 168.
Appius Claudius Decemvir, 131.
Apries Ægypti Rex, 100. 113. & 114.
Apſimarus Imper. 435.
Apulejus, 277.
Aqua rerum omnium materia, 2. ex qua ſunt & cȩleſtes orbes fabricati, 3. eà nebulȩ inſtar tenuis erat, 2.
Aquila Judæus, 278.
Aquileja ab Attila everſa, 264. 265.
Aquilius vicit Ariſtonicum, 221.
Aquiſgranenſe palatium à Northmannis incenſum, 466.
Aquitania Francis obtigit, 384. ab duce Northmanniæ & Anglię rege quomodo poſſeſſa, 517. Aquitani ab Anglo domino ſuo vexati fidem implorant Francię regis, 540.
Arati Sicyonii geſta, 180. mors, 193.

Arator

Arator, 407.
Aratus Poëta, 195.
Arauſiacus Princeps moritur, 632.
Arauſiacus Princeps Gubernator Reipublicæ Batavicę factus, 646. Gallos vincit, 650. 651.
Arauſicana ſynodus II. 403.
Arbaces, 78
Arbellica pugna, 153.
Arbogaſtes, 326. obiit, *ibid.*
Arbor vitæ & ſcientiæ boni & mali, 3.
Arca Judæorum capta, 25. in Sionem delata, 27.
Arca Noëmi, 5. & ſeq. ejus reliquię ſervatæ, 6. *ibid.*
Arcades, 33. in ſedibus ſuis hæſerunt, 56.
Arcadius Imperator, 332. obiit, 333.
Arcas, 42.
Arceſilaus, 165.
Archelaus Herodis F. relegatur, 246.
Archelaus Caſcharæ Epiſcopus, 296
Archelaus Comanorum in Ponto ſacerdos, 225.
Archemorus, 30
Archidamus à Demetrio vincitur, 158.
Archilochus, 110.
Archimedes, 172.
Archontes, ſive Prætores Athenienſium, 57.
Areus rex Spartæ, 176.
Ardaburius, 343
Arelatenſis I Synodus, 305. altera Synodus, 374
Aretinus (Leonardus) 555.
Argentina, 669.
Argilius Dux in Scotia ſecuri percuſſus, 658.
Argivorum regnum, 15. & 34.
Argonautarum expeditio, 44. 45. 46.
Argiropilus, 562.
Ariadna Zenonis uxor, 376. obiit, 378.
Ariana hæreſis, 306. & ſeq. ſub Conſtantio progreſſa, 311. & 312.
Ariani Antiochiæ conſpirant in catholicam profeſſionem, 318.
Ariarathes Cappad. rex, 206.
Arias Montanus, 413. obiit, 585.
Aridæus Alex. ſucceſſor, 154.
Arienne Aſtyagis uxor, 95.
Ariminenſis ſynodus, 313.
Ariobarzanes, 227.
Ariſtæus, 41.
Ariſtagoras, 116.
Ariſtarchus Comicus, 133.
Ariſtides, 129. & ſeq.
Ariſtides Chriſt. ſcriptor, 276.
Ariſtobulus primus ex Haſamonæis rex, 220. 231.
Ariſtobulus ſecundus, 231.
Ariſtobulus Herodis F. 246.
Ariſtobulus Mariamnes frater, 246.
Ariſtodemus Meſſenię rex, 93.
Ariſtodemus Heraclida, 55.
Ariſtogiton, 119. ſtatua ei poſita, *ibid.*
Ariſtomachus Heraclida, 55.
Ariſtomenes Meſſenius, 94.
Ariſtonicus Aſiam occupat, 220. 221.
Ariſtophanes Comicus, 147.
Ariſtoteles naſcitur, 146.
Arius hæreticus, 306. periit, 307.

307.
Armatus magiſter militum, 361.
Armenorum unio, 556.
Arne fœmina, & urbs, 31.
Arnobius, 298.
Arnulphus Imp. 461. Italiam aggreditur, *ibid.* obiit, 461.
Arnulphus Remorum epiſcopus, 486. ab Hugone Capeto vexatur, 486. 487.
S. *Arnulphus* Metenſis, 427.
S. *Arnulphus* Sueſſion. 506.
Arphaxad, 86.
Arragonia ſe Philippo V. ſubmittit, 489.
Arrianus hiſtoricus, 179.
Arſaces Parthorum regni conditor, 179.
Arſacius, 337.
Arſenius, 331.
Artabanus Parthorum rex, 280. occiſus, 281.
Artabanus Xerxem occidit, 129.
Artabaſdus, 444.
Artaphernes, 117.
Artaxerxes Perſarum inſtaurat imperium, 281.
Artaxerxes Longimanus, 129.
Artaxerxes Mnemon, 136.
Artemius Imp. vide *Anaſtaſius*. 376.
Artemius martyr, 316.
Artevellius rebellium Flandrorum dux, 541.
Arymbas Moloſſorum rex, 142.
Aſa regis Judæ geſta, 64. moritur, 65.
Aſcanius, 53.
Aſcelinus Laudunenſis Epiſcopus, 486.
Aſcholius, 327.
Aſconius, 268.
Aſer Jacobi filius, 12.
Aſia Romanis legata ab Attalo, 220.
Aſiani Paſcha non ritè celebrantes, 282.
Aſova obſeſſa, 671.
Aſpar, 343. 360.
Aſſaracus, 50.
Aſſimbeji, 548. 549.
Aſſyriorum, ſive Chaldæorum imperium oritur, 8. deſiit, 78. inſtauratur, 84. 85. 86.
S. *Aſterius*, 338.
Aſtyages, (79.) Alyattis filiam ducit (95.) ejus geſta, 101. 102.
Aſtyoche, 50.
Atalanta, 43.
Athalaricus, 395.
Athalia, 69.
Athamas, 30.
Athanagildus, 415.
Athanaricus, 319. ab Theodoſio recipitur, 325. Catholicos vexat, 349.
Athanaſius, 306, ejus vexationes, 306. 312. 313. redit Alexandriam mortuo Conſtantio, 316. pellitur à Juliano, *ibid.* moritur, 317. 321.
Athaulphus, 335. Placidiam duxit, 342. mortuus, 342.
Athenagoras, 276.
Athenæ incenſæ à Perſis, 126. inſtauratæ, 127. captæ à Lyſandro, 135. à Caſſandro, qui iis curatorem adhibuit; Demetr. Phaler.

ler. 156.
Athenienſes Inarum Ægypti regem contra Perſas adjuvant, 128. eoſdem vincunt Cimone duce, 129. in Sicilia victi, 135.
Athenienſes Romanorum ſocii, 196.
Athenienſium regnum, 17. Iones appellati, 31. 32. horum regio coloniis obnoxia non fuit, 32. 33. regnum deſiit, 57. contra Perſas in Aſia pugnant, 116. contra Darium, 117. contra Xerxem, 126. cum Lacedæmoniis bellum ineunt, 135. & ſeq.
Athlonius Neomagum liberat, 680.
Atlantis tempus, 17.
Athum captum Fœderatis, 488.
Atoſſa, 118.
Atrebates à Carolo VIII. rege Franciæ Maximiliano Auſtriaco conceſſi, 568.
Atreus & Thyeſtes, 39.
Atreus contra Heraclidas pugnat, 55.
Atta Comicus, 238.
Attalus rex Pergami, 178. alter, 190. Romanorum ſocius, 193. alius tutor Eumenis, 211.
Attalus tyrannus, 340.
Attalus Grammaticus, 216,
Attalus Aſiam Rom. legat, 221
Attica lingua, 33.
Atticus Conſtantinopolitanus Epiſcopus. 337.
Attila, 344. ejus excurſio in Gallias 363. clades, *ibid.* Italiam invadit, 365. redit in Gallias, ubi vincitur, & poſtea moritur. *ibid.*
Attilius (Regulus) 163.
Audefleda, ſive Audeflendis ſoror Chlod. 380.
Audiani, 314.
S. *Audoënus*, 433.
Audoinus rex Longobardorum, 412.
S. *Audomarus*, 433.
Avenionem translata ſedes Romana, 536. eam urbem ab Joanna regina emit Clemens VI. 535. Romam rediit, ſed eo mortuo ſchiſma factum, 536
Auguſta Taurinorum obſeſſa à Gallis ab Eugenio liberatur, 487.
Auguſta Vindelicorum capta, 681.
Auguſtinus, 355. ejus ætas, geſta & mors, *ibid.* & ſeq.
Auguſtinus (Anton.) 585.
Auguſtulus, 368.
Auguſtus, 242. & alibi, ſolus dominatur, *ibid.* & alibi, mors, 245. ejus laus, *ibid.*
Auguſtus Saxonicus moritur, 652.
S. *Avitus* Aurelian. 390.
Avitus Imper. 366.
Avitus Viennenſis, 384. 389.
Aulus Gellius, 277.
Auratus, (Joan.) 585.
Aurelianenſis Dux Greve-lin-

lingam ſubigit, 615
Aurelianenſis ſtatus, 579.
Aureliani obſeſſi ab Attila, 364. Synodus prima ibi facta, 384
Aureliani à Northmannis vaſtati, 465. Aurelię miraculum in æde S. Crucis, *ibid.* S. Aniani ædes ibidem condita, 502. Aurelia incenſa, *ibid.* obſidentur ab Anglis, & liberantur Aureliani, 564.
Aurelianus Imper. 287.
M. *Aurelius* Imper. 272. 273. obiit, *ibid.*
Aureolus tyrannus, 287.
S. *Auſtregiſillus*, 428.
S. *Autbertus*, 433. 441.
Autonoë Cadmi filia, 41
Auxentius Arianus, 336.
Azarias, vide *Oſias*.
Azarias, vide *Ananias*.
Azincurtenſis pugna, 563.

B.

B*aalis* ſacerdotes occiſi, 68
Baaſa rex Iſraëlis, 64.
B*abelis* turris, 7
B*abyloniorum* regnum à Nabonaſſaro, 87. deſiit, 98
Bacauda, 294
Bacchi ortus, 41
B*acchiadæ* Corinthi reges, 60.
B*acchylides*, 133
B*actriani* & Zoroaſtes à Nino domiti, 8
Bactrianum regnum, 180.
Badenſis Dux Turcos bis profligat, 663. Hagenoam occupat, 687.
Bajazethes I, 544. idem Chriſtianos vincit, *ibid.* à Tamberlane captus eſt, *ibid.*
Bajazethes II, 546.
Bala, 112.
Balaam, 20.
Balac, 19.
Balaguerium captum, 615.
Balticum mare frigoribus ita conſtrictum, ut exercitus Suecorum illud tranſierit, 635.
Balamir, 349.
Balbinus Imperator, 284.
Balduinus Flandrenſis Imperator, 515. 527. occiſus à Bulgaris, 527.
Balduinus Flandrenſis, 503.
Balduinus, (Franc.) 585.
Baldus, 536.
Baltaſar Babylonis rex, 97.
Balth. 348.
Balthi Gothici generis, *ibid.*
Bamba Hiſp. regis pietas, 434.
Bannerius Dux, 605. 606. Marchiam & Saxoniam occupat, 608. moritur, 611.
De *Baptiſmo* hęreticorum diſſidium, 290.
Barac, 22.
Barbaroſſa prędo, 547. 574.
Barberinus, (Maph.) qui poſtea Papa fuit, 596.
Barcino obſeſſa & relicta, 686.

Bar-

Barcochebas , 270.
Bardanes Imper. 454.
Bardas Cęſar, 469.
Baronius (Cæſar) 590.
In S. *Bartholomæi* feſto cædes hæreticorum, 579.
Bartolus , 536.
Bartſchajus à Turcis Princeps Tranſilvanius creatus , 630.
Baruch , 75.
Baſileenſis ſynodus, 554.
Baſiliſcus tyrannus , 361. obiit , *ibid.* hęreticus , *ibid.*
Baſilius Amaſcenſis, 304.
Baſilius M. fit Epiſcopus Cæſareenſis, 321. moritur, 330.
Baſilius Ancyranus , 313.
Baſilius Macedo Imper. 470.
Baſilius & Conſtantinus Imp. 495. 496
Baſina uxor Childerici 347.
Baſſianus , *vide* Caracalla.
Batavi recuperant Schenkii munimentum, 624 liberi renunciati , *620.* cum claſſe in auxilium Danorum contra Suecos accurrunt, *636.* cum Monaſterienſibus bellum gerunt, 640. multa oppida amittunt, 6 4. 645. Anglos cum Gallis mari vincunt, *646.*
Batea Teucri filia , 50.
S *Bathildis* , 431. 434.
Bathorii cum Auſtriacis bellum gerunt, 588.
Bathorius (Gabriel) Dacus obiit, *593.*
Bathorius (Sigiſmundus) Princeps Tranſſilvanię , 588.
Battus Cyrenen condidit, 107.
Bavari in Schellenbergio victi , 684.
Bavaria victa , 684. 685.
Bavarus inducias facit cum Suecis , 617. Turcos cędit, *656.*
S. *Bavo* , 427.
Bayardus eques , 571.
Beliſarius, 393. ejus geſta, 394. & ſeq. obiit , 398.
Bellajus (Joannes) 575.
Bellarminus (Rob.) Cardinalis obiit , *596.*
Bellerophon , 30.
Bellum Anglos inter & Batavos , *633.* ejus cauſæ , *633.* Anglos inter & Batavos , *641.* ab Gallis & Anglis Batavis illatum , *644.* Anglos inter & Scotos, 623. civile Anglicum , 624. in Polonia , unde ortum , *670.* Sapiehas inter & Oginskios, *677.* Dani cum Holſato , *672.* Danos inter & Suecos , *613.* Gallicum , *660.* Italicum, *675.* Luſitanicum , 638. Sueco-Polonicum , *634.* Turcicum 631. Venetorum cum Turcis , 617
Belus rex Aſſyriorum , 8.
Belus , Belidarum unde ſtirps , Danai parens , 35.

Bembus, (Petrus) 576.
Benadad rex Syriæ, 64. 66.
S. *Benardinus*, 556.
Benardus Italiæ rex, 452.
Benearnenſis provincia catholico cultui reſtituta, 591. 595.
S. *Benedictus*, 407. Henrico Imperatori ſanitatem reddit, 491.
Benedictus XI. Papa, 533.
Benedictus XII. Papa, 535.
Benjamin naſcitur, 13. tribus ejus penè occidione deleta, 21. 22.
Beneventum Rom. Pontifici datum, 492.
Berengarius I. rex Italiæ, 460. pulſus à Ludovico, recuperat regnum, 472. occiditur, *ibid.*
Berengarius II. Italię rex, *ibid.*
Berengarius hæreticus, 507.
Berezinius Comes, 677.
Berimud, 349. 350.
S. *Bernardi* res geſtæ, 509. & ſeq. obitus, 510. 511.
Bernardus Chriſtophorus Galenius, cum Batavis bellum gerit, 640. 641.
Berno Gigniacenſis, 487.
Berſellum à Gallis captum, 682.
Berta Roberti regis uxor, 354.
Berta Philippi I. Franci uxor, 502.
Bertrandus Gueſclinus, 540
Bertrarda Philippi I. Franci pellex, 504.
Bervicius Dux, 668. Jacobi II. Nothus in Angliam miſſus, 668.
Berullus (Petrus) Cardinalis, 594.
Beſſario, 562.
Beſſus, 153.
Bethleem Gabor, 593.
Bethſabee, 18.
Beza (Theodorus) 590.
Bias Melampodis frater, 30.
Bias ſapiens, 111.
Bironius dux morte affectus, 589.
B*ithynia* facta Romanorum, 228.
B*ituitus*, 221.
B*lachernatum* Eccleſia, 354.
B*lanca* S. Ludovici mater, 531.
B*leda* frater Attilæ, 363.
B*leſenſis* ſtatus, 582.
B*londus* (Flavius) 562.
B*ocacius*, 536.
B*œoti* contra Lacedæm. pugnant, 138.
B*œotus*, à quo dicta Bœotia, 31.
B*oëſlaus* rex Boëmiorum, 475.
B*oëtius*, (Sever.) 385. 389.
B*ogislaus* Pomeraniæ Dux moritur, 606.
B*ogoris*, 469.

Boji victi à Romanis, 164.
Bojorum fit mentio, 170.
Bombarda inventæ, 536. 537.
S. *Bonaventura*, 526.
Bonifacius comes, 343. obiit. 344.
Bonifacius Papa, 353.
Bonifacius Montis-ferrati Marchio, 527.
S. *Bonifacius* Germanorum Apoſtolus, 444.
S. *Bonifacius* VIII. Papa, 533.
Bonna obſeſſa, 647. capta, 680.
Bononia, ſive Geſſoriacum ab Anglis capitur, 575.
Borboniorum familia regnum iniit, 584. 586.
Borkeloa capta, 641.
Botskajus (Steph.) 588.
Bourgius Comes Mercium vincit, 491.
Ad *Bovinas* prælium, 520.
Brabantia relicta à Gallis, 488.
Brandenburgici res geſtæ, 651.
Brandenburgicus Elector ſuas cum Cæſaris & Imperii copiis conjungit, 648. Elbingam capit & reſtituit, 671.
Braſidas, 134.
Breda capta, 605.
Breda obſidio, 596.
Brenni in Græciam expeditio, 162.
S. *Brigitta*, 536.
Briſſacum occupatum, 607. reſtitutum, 669.
Britannia minor Northmannis data, 468. de ejus poſſeſſione controverſia inter Carolum Bleſenſem & Montefortium, 540. Francorum in ditionem pervenit, 568.
Britannia inſula à Pictis, & Scotis occupata, 345.
Britannia à Pelagianorum hæreſi liberatur, 357.
Britannicus à Nerone occiſus, 257.
Britannia magna, 488.
Bromſebroenſis pax, 614.
Bruga à Gallis captæ, 490. à Fœderatis recuperatæ, *Ibid.*
Brunechildis, 416. interfecta, 426.
S. *Bruno*, 507.
Brutus Cæſarem occidit, 235. cum Antonio, & Octavio pugnat, 239. obiit, 240.
Brutus (Junius) primus Conſul, 123.
Bruxella ignibus vaſtatæ, 668.
Bucellini Italica expeditio, 402.
Buda à Turcis capta, 574.
Budæus, 575.
Bulgari, dux, 377.
Buquojus, 593.
Burdinus Antipapa, 508.

Burgundiæ regnum, 472. 473. primus ibi rex fuit Rudolphus, *ibid.* Burgundiæ duces aliquot, 482. regnum à Rudolpho datur Conrado II Imper. 492. Ita deſiit regnum, *ibid.* Joannis regis filius Philippus dux fit Burgundię, 539. ad Francos redit, 567.
Burgundiæ Dux filiam Sabaudi ducit, 669
Burgundiones irrumpunt in Gallias, 341. 342. eorum reges, 381. 382. eorum leges, *ibid.* à Francis domiti, 384. *vide* & 399.
Buſiris, 35.
Byzantium à Severo captum, 278. 279. à Conſtantino mirificè auctum, 302.

C.

CAbades Perſa, 377.
Cadmeam arcem occupant Lacedæm. 137.
Cadmus, 40. ejus filię, 41.
Cæcilianus Carthaginenſis, 305.
Cæcilius Poëta, 215.
Cæleſyria Ægypti regibus paruit, 188. de ea pugnans cum Ptolemęo Antiochus M. ad Raphiam vincitur, 188. recuperatur ab Antiocho, 194. repetitur ab Ægyptiis, 200.
Cæleſtinus I Papa, 352. in Britannias mittit S. Germ. 357.
Cæleſtinus III. Papa, 525.
Cæleſtius Pelagianus, 351. damnatus, *ibid.*
L. *Cælius* Antipater, 238.
Q. *Cæpio* Viriathum ſuperat, 214. victus à Gallis, 222.
Cæſar (Julius) ejuſque geſta, 233. Pompejum vincit, 234. moritur, 235. ejus mors prodigiis inſignis, 238. fit ejus mentio, 603. 605. & ſeq.
Cæſariani cæſi, 680. Budam ſubigunt, 657.
Cæſarius Arelatenſis. 389.
Cæſarisverda occupata, 678.
Cajeta capta, 692.
Cajetanus Cardin. 576.
Cainani, 277.
Cainus fratrem occidit. 4.
Cajus Cęſar Caligula, 255. & ſeq.
Calchedon condita, 107.
Calchedonenſe concilium, 370. ejus ſeries, *ibid.* ejus canones à Leone minimè ſunt recepti, *ibid.*
Caleb, 19.
Calendarium correctum à Gregorio XIII. 583.
Calenſe cœnobium, 434.
Caletes ab Anglis occupati, 539.
Calirrhoë Scamandri filia, 50.
Callimachus Poëta, 195.
Callimachus in pugna Marathonia clarus, 118.
Calliſto, 43.
Calliſtus III. Papa, 559.
Callixtus II. 508.
Calpurnius Poëta, 298.
Calvinus, ejuſque ſecta, 577. obiit, 580.

Calvinianorum civiles turbæ, 578. 579. cæſi in Franci. variis præliis, *ibid.*
Cambyſes, 104. 113. & ſeq. mors, 114. 115.
Camilli geſta, 143. 144.
Caminiecium reſtitutum Polonis, 671
Campodunum captum, 681.
Candelori, 54..
Candia à Turcis capta, 643.
Canea urbs, 617.
Cannenſis clades, 171.
Cantabri domiti, 242.
Cantacrucia, 61..
Canutus Danorum rex, 505. Angliam occupat, *ibid.*
Capaneus, 49.
Capiſtranus, vide Joannes.
Capitolini Jovis templum, 91.
Capitolinus agon, 255.
Capræ palus, 89.
Capua à Romanis capta, 173.
Capys, 51.
Caracalla (Antoninus) prius Baſſianus dictus, 280. & ſeq.
Caramanni, 549.
Carauſius tyrannus, 294.
Carbo, 228.
Carcaſſona fruſtra à Francis obſeſſa, 384.
Cardinalibus ruber pileus quando datus, 522.
Carileſus, 390.
Carinus Imper. 293.
Carlomannus Ludovici F. 459.
Carlomannus Caroli Balbi F. 460.
Carlomannus Caroli Martelli F. 448
Carlomannus Pipini F. 449.
Carlovitienſis pax, 671.
Carneades, 210. obitus ejus, 237.
Carnuthes à Northmannis liberati circumlata ſubucula B. Virginis, 468.
Carolus Martellus, 439. obiit, 443.
Carolus Magnus, 449. ejus geſta, *ibid.* & ſeq. doctus fuit, 449. fit Imperator Occidentis, 452. obiit, *ibid.* ejus poſteritas paulatim excidit regno, 466. & ſeq.
Carolus Calvus, 453. ejus regnum, 457. ejus geſta, 457. 458. 459. fit Imperator, 459. obiit, *ibid.* ejus inertia, 465.
Carolus Craſſus, 459. Imperator fit, *ibid.* & rex Franciç, 466.
Carolus Borbonius ad Hiſpanos deficit, 573.
Carolus Simplex naſcitur, 460. fit rex Franciæ, 461. regno privatur, 481. in carcerem conjicitur, 482.
Carolus dux Lotharingiæ Lotharii frater, 484. regno ejectus ab Hugone rege Franciæ capitur, 486. ejus filii, 487.
Carolus Auſtriacus V. Imperator, 572. cum Franciſco rege Franciæ bellat, 572. 573. expeditio ejus in Africam, 574. in Galliam 575. cum Henrico II. bellum gerit, 577. ſecedit & moritur, *ibid.*

Carolus frater S. Ludovici fit rex Siciliæ, 524. amittit Siciliam, 525. in Africam contra Saracenos irrumpit, 532.
Carolus Claudus, 525. captus dimittitur, *ibid.*
Carolus Aurelian. dux, 557.
Carolus Dyrrachinus Neapolitanus rex, 536.
Carolus Pulcher, Franciæ rex, 538.
Carolus V rex Franciæ, 539.
Carolus VI Franciæ rex, 540. & ſeq. in amentiam incidit, 541. obiit, 542.
Carolus VII Franciȩ rex, 563. & ſeq.
Carolus VIII. 567. & ſeq. Neapolitanum regnum obtinet, 568. quod deficit poſtea, 569. obiit, 569.
Carolus IX rex Franciæ, 579.
Carolus Valeſius Philippi Pulchri frater, 538.
Carolus Bleſenſis, 540.
Carolus Aurelianenſis dux, 564.
Carolus Philebertus Sabaudiæ dux, 592.
Carolus Philippi II Hiſpani filius à Patre necatus, 580.
Carolus Borbonius Cardinalis, 583. fit rex per factionem, 586. obiit, *ibid.*
Carolus rex Sueciæ, 588. moritur, 592.
Carolus Comes Hungaricus, 683.
Carolus, Lotharingiæ Dux, Hiſpanos deſerit, 610.
Carolus Palatinus Elector, ultimus Simmerenſium, moritur, 657.
Carolus Guſtavus Bipontinus Princeps, 616. ejus prudentia & moderatio, 630. ſucceſſor Chriſtinæ decretis, *ibid.* fit rex Sueciæ, 634. contra Polonos bellum gerit, 635. 636. ubique victus moritur, 636.
Carolus I Rex Angliȩ, 622. Scotis ſe permittit, à quibus Anglis venditur, 626. 627. ſecuri percutitur, 628.
Carolus II Rex Scotiæ & Hiberniæ renunciatur, 628. 629. Regnum Scotiæ ſuſcipit, 630. vincitur, *ibid.* ad regnum Angliæ revocatur, 638. moritur, 658.
Carolus II Rex Hiſpaniæ, 642. moritur, 674.
Carolus III Imperatoris filius, Hiſpaniæ Rex renunciatur, 684. in Hiſpaniam appellit, 686.
Carolus Lotharingiæ Dux, 604.
Carolus XI fit Rex Sueciæ, 636. arbiter pacis Gallos inter & Fœderatos, 670. obit, *ibid.*
Carolus XII Suecorum Rex Zelandiam Danicam invadit, 673. Poloniam impunè pervagatur, 683. Saxones profligat, 684. Saxoniam ingreditur, 686. Moſcos perſequitur, 491. in Ukrainam perrumpit, 492. car-

492. cæſus à Moſcis vix evadit, 492.
S. *Carolus* Borromæus, 585.
Carthaginenſes victi à Gelone, 126. 127. in Siciliam veniunt, 135. à Dionyſio victi, 139.
Carthaginenſes, *vide* in Punicum. contra mercenarios bellant, 169.
Carthaginenſis Synodus contra Pelagium, 352.
Carthago à Vandalis capta, 345. nunquam à Perſis, 423. à Saracenis capta, 435.
Carthuſienſium initia, 507.
Cardanus (Hieronymus) 585.
Carus Imper. 293.
Caſale occupatum, 668.
Caſalis obſidio, 598.
S. *Caſimirus*, 503.
Caſſander Alexandri ſucceſſor, 156. & ſeq. obiit, 158.
Caſſianus, 357.
Caſſiodorus, 391. 406.
In *Caſſiopea* nova ſtella, 581.
Caſſius, (Spurius) 125.
L. *Caſſius* Conſul à Tigurinis victus, 222.
Caſſius Cęſarem occidit, 235. moritur, 240.
Caſtor & Pollux, 45.
Caſtor Agrippa Chriſtianus ſcriptor, 276.
Catalauni deficiunt ab Hiſpanis, 610. arma ſumunt in Philippum V Regem, & ſe Carolo III ſubmittunt, 686.
Catalaunici campi, 364.
Cataphryges, 277.
S. *Catharina* Senenſis, 536. 556.
Catharina Valeſiorum regum mater obiit, 584.
Catharinus (Ambroſius) 576.
Catilina, 230. 237.
Catinatus Gallorum Dux, 675.
M. *Cato* moritur, 235.
Catullus, 238.
Caudinæ furcæ, 163.
Cecrops, 17.
Cecrops alter rex Athenienſium, 32.
Celſus Juriſconſ. 281.
Cenſores primùm creati, 132.
Cenſus Romæ inſtitutus, 91.
Cephalus, 31.
Cepheus, 36.
Cerdo hæreticus, 277.
Cerinthus, 267.
Cethura, 12.
Ceyx Trachinis rex, 54.
Chabrias Athenienſ. dux, 137.
Chæronenſis pugna, 142.
Chaganus, 411.
Chaldæorum imperium, *vide* Aſſyriorum.
Chamus, 6.
Charibertus, 415. & ſeq. obiit miſerè, 416.
Charibertus Dagoberti frater, 426.
Chelonis Spartana, 182.
Cherſonitæ dirè à Juſtiniano II. affecti, 436.
Cherroneſus Thraciæ à Miltiade occupata, 120.
Childebertus I. Francorum rex, 399. 400. ejus Hiſpanica expeditio, 401.

Childebertus Sigeberti F. 417. obiit, 419. ejus filii, 419. 425
Childebertus Franciæ rex II. 439.
Childericus I Francus, 347
Childericus Chlodovei II filius, 432.
Childericus III 440.
Chilo, 111
Chilpericus Clotharii F. 415 ejus civilia bella, 416. & ſeq. obiit, 418.
Chilpericus Burgundus. 382.
Chilpericus II. 439.
Chimæra à Bellerophonte victa, 36
Chios Inſula occupata & relicta, 667. à Turcis capta. 581.
Chlodomirus, 391. ejus filii cæſi, 400.
Chlodoveus, ejuſque geſta, 381. baptizatur, *ibid.* Gothos vincit, 382. miracula in ejus gratiam facta, 383. Conſulatus inſignia ſuſcepit, *ibid.* ejus crudelitas, 384. moritur, *ibid.* ejus filii, *ibid.* horum civilia bella, 400.
Chlodoveus II Dagoberti F. 431. ejus pietas, 432.
Chlodoveus III, 439.
S. *Chlodovaldus*, 400.
Chloris, Neſtoris mater. 31.
Chlotharius I. Francorum rex, 399. ejus filii dividunt regnum, 403. filiorum geſta, 415. & ſeq.
Chlotharius II, 417. obiit, 426.
Chlotharius Chlodovei II filius, 432.
Chlotildis nupta Chlodoveo, 381.
Chlotildis altera prioris filia, 400.
Chlothoſinda uxor Alboini, 403.
Chodonomarus, 310.
Choſroës in Phocam bellum movet, 422. & in Heraclium, 423. vincitur, *ibid.*
Choſroës alter, 407. pacem dat Sophiæ Juſtini II conjugi, 409. Patrem necat, 410.
Chramnus, 403.
Chriſtianæ religionis incrementa, 260.
Chriſtiani in ſiti M. Aurelio aquam impetrant, 273.
Chriſtianus IV Danorum Rex moritur, 621.
Chriſtianus V Rex Daniæ, 644.
Chriſtina Guſtavi Adolphi filia Regina Sueciæ, 603. regno ſeſe ultro abdicat, 634. Romana ſacra amplectitur, *ibid.* nomen mutat, *ibid.* Romæ moritur, 664.
Chriſtophorus Imperator Conſtantinop. 478.
Chriſtophorus Columbus, 562.
Chuſan, 22.
Chryſargyrum tributum, 377.
Chryſippus, 194.
Chryſoloras, 555.
Chryſoſtomus (Joan.) 336. 337. obiit. 337.
Cicero Catilinam ejicit, 230. exſulat, 235. periit, 230.
Cilix, 40.
Cimbri Romanos vincunt, ac demum

demum profligantur, 222.
Cimon frater Miltiadis, 120.
Cimon filius Miltiadis, 128.
Cineas, 168.
Cinna, 228.
Ciſtercienſium exordia, 507.
Civile bellum Cæſaris, & Pompeji, 233. Antonii, & Cęſaris, 238 & ſeq.
Civiles turbæ ſub Ludovico XIII Franciæ rege, 598. & ſeq.
Clarevallenſis cœnobii initia, 516.
S. *Clara*, 526.
Claromontanum Concilium, 504.
Claſſis Anglo-Batavica urbes Galliæ ignibus devaſtat, 668.
Claſſis Batavica diſſipata, 614.
Claſſis Indica Hiſpanorum direpta, 480.
Claudianus, 339.
Claudius Nero Conſul Haſdrubalem vincit, 174.
Claudius I, Imperator, 256. & ſeq.
Claudius II, Imper. 287.
Claudius Gothorum dux, 418.
S. *Claudius*, 390.
Cleander Præf. Præt. 273.
Fl. *Clemens* martyr, 267.
Clemens Alexandrinus, 283.
Clemens IV Papa, 524.
Clemens V Papa, 533.
Clemens VI Papa, 535.
Clemens VII Avenione ſedit., 536.
Clemens VIII Papa, 86.
Clemens X Papa, 643 .564.
Clemens XI Papa, 674. 675.
Cleo dux Athen. 134.
Cleobulus, 111.
Cleomenes rex Lacedæm. 120.
Cleomenes rex alter Lacedæm. 176.
Cleomenes alius, ejuſque geſta, 182. & ſeq. victus in Ægyptum fugit, 184. occiditur, 185.
Cleonymus Lacedæmonius Lucanos vicit, 177. Pyrrhum evocat, 161. 177.
Cleopatra Ptolemæi Euergetis uxor, 218. a filio necata, 219.
Cleopatra Antiochi Cyziceni uxor, 219.
Cleopatra ultima Ægypti regina, 225. 235. moritur, 241.
Cletus Papa, 266.
Clitus Alexandri M. dux, 153.
Cloaca Romæ extructæ, 91.
Clodius, Ciceronis inimicus, 235. obiit, 236.
Clœlia, 124.
Clojo, ſive Clodio, ſive Chlogio rex Francorum, 346. 347.
Cluniacenſis ordinis initium, 487.
Ad *Cluſas* victi Franci, 538. 539.
Clytamneſtra, 52.
Cnapheus, 372. 373.
Cocalus, 48.
Cochlæus (Joannes) 376.
Codorlabomer, 10.
Codrus ultimus rex Atticæ, 17. pro patria moritur, 57.
Cohornius peritiſſimus poliorcetes, 680.
Collatio Donatiſtarum cum

Catholicis, 355.
Colonienſis Diœceſis invaſa à Fœderatis, 678.
Colonienſis Elector moritur; 660.
Colonienſis Elector cum Gallis conſentit, 678.
Coloredus Dux, 605.
Coloſſus Rhodius, 191.
S. *Columbanus* 421.
Comeſtor, 517.
Comites de Styrum à Monaſterienſi Epiſcopo vexati, 641.
Comitia habita in Polonia, 686
Comentiolus, 411.
Commodus, 273. & ſeq.
Comneni à Mahomete II capti, 549.
Comneni Conſtantinop. imperium capiunt, 500.
Concilium Dublini habitum, 683.
Concinus, 591.
Concordatum inſtitutum, 572
Condæus (Henricus) pater, 582. obiit, 583.
Condæus (Henr.) filius, 591. 595.
Condæus (Ludovicus) 579.
Condæus Princeps in carcerem conjectus, 631. in libertatem reſtitutus in Aquitaniam ſecedit, 632.
Conon, 137.
Conradinus, 524. obiit, *ibid.*
Conradus rex Apuliæ, 524.
Conradus I. Imperator, 474.
Conradus II. Imperator, 492.
Conradus III, 510. in Palæſtinam abiit, *ibid.*
Conſalvus magnus dux, 571.
Conſilium ſtatus in Anglia quid? 638.
Conſpiratio in Anglia, 668.
Conſtans Conſtantini filius, 308.
Conſtans Heraclii N. 428.
Conſtantia ſoror Conſtant. 311.
Conſtantia Roberti regis uxor, 592.
Conſtantia Rogerii filia, 511.
Conſtantia Manfredi filia, 370. ejus humanitas in dimittendo Carolo Claudo. 525.
Conſtantienſe concilium, 552.
Conſtantinopolis condita, 302.
Conſtantinopolitana Synodus prima, 328. quæ Jura Conſtantinopolitano Epiſcopo decreta, *ibid.* diu ſchiſmate diviſa à Romana ſede Conſtantinopolitana fuit Eccleſia, 385. 386. tandem pax redintegrata, 387. Synodus ſub Menna, 404.
Conſtantinopolis à Latinis occupatur, 515. eam quamdiu Latini tenuerint, 526. 527. Latinis pleraque, quæ poſſidebant, Joannes Ducas eripuit, 527. Conſtantinopolitani imperii occaſus cauſa, 542.
Conſtantinus magnus, 295. & ſeq. Maxentium vincit, 301. moritur, 302. Chriſtianam rem auget, 306. 307.
Conſtantinus junior Magni F. 308. mors ejus, 309.

Con-

Conſtantinus Porphyrogenitus, 477. & ſeq
Conſtantinus & Baſilius Impp. 495.
Conſtantinus monomachus, 497.
Conſtantinus Copronymus, 444. & ſeq. obiit, 445.
Conſtantinus Irenes F. Caroli M. filiam ducere cupit, 446. 447. Mariam invitus ducit, & poſt repudiat, 447. excæcatur 447.
Conſtantinus Heraclii F. 428.
Conſtantinus tyrannus, 341.
Conſtantinus Ducas, 499.
Conſtantinus Pogonatus 429
Conſtantinus ultimus Imperator Conſtantinopolitanus, 543.
Conſtantinus Papa, 436.
Conſtantius Imperator, 308. obiit, 310.
Conſtantius Chlorus, 294. fit Auguſtus, 295. 299.
Conſtantius Comes, 340. 341. Conſtantinum tyrannum capit, 341. fit Imperator, 342. moritur, *ibid.*
Conſtantius Juliani pater, 308.
Conſules primi, 123. è plebe creati primùm, 144.
Contius Princeps in carcerem conjectus, 631.
Contius Princeps cum claſſe Gallica ad Gedanenſem urbem appellit, 670.
Convenantum Scoticum, 622.
Corbejenſe cœnobium, 434.
Corbulo, 257.
Core, Dathan, & Abiron, 19.
Corinthiorum regnum, 60.
Corinthus everſa, 212.
Coriolanus, 125.
Cornelius Coſſus, 131.
Cornelius Nepos, 243. ejus error, 120.
Cornelius Gallus, 241.
Cornelius Papa, 289.
Corœbus primus Olympionica, 83.
Corporis Chriſti feſtum inſtituitur, 524.
Corvinus (Matthias) 559.
Corſi à Romanis victi, 169.
Corvinus (Joannes) Huniades, 557. 558. obiit, 559.
Corvinus (Meſſala) 144. 164.
Coſacci rebelles, 607. ad Suecos tranſeunt, 634. 635. Ukrainam incolunt, 492.
Coſaccorum tumultus, 631.
Coſmas & Damianus, 297.
Covordia recepta, 646.
Cracovia ſe Suecis dedit, 678.
Cranon, ad quam victi Athen. 155.
Crantor, 165.
L. *Craſſus* orator, 237.
M. *Craſſus* in Parthos profectus, 234.
Craterus Alexandri M. dux, 155.
Crates, 165.
Cratinus Comicus, 133. 147.
Creon Thebanus rex, 38. 44.
Creon rex Corinthi, 46.
Crequius legatus Galliæ ad Papam, 640. victus & fugatus, 650. Friburgum occu-

occupat, *ibid.*
Creſcentius Romæ Conſul, 488.
Creſphontes Heraclida, 55.
Creſſiacenſe prælium, 538. 539.
Cretam Saraceni occupant, 456.
Criſpus Cæſar, 302. occiditur, *ibid.*
Critheus, 30. 45.
Critolaus Philoſophus, 216.
Critolaus dux Achæorum, 212.
Crixus, 230.
Crœſi hiſtoria, 102. & ſeq. & 114.
Cromvellus, ejus indoles, 615. potitur ſummo imperio in milites, 627. & ſeq. Regem Scotiæ fugat, 629. 630. regia dignitas ipſi offertur, 633. titulum trium regnorum Protectoris ſuſcipit, *ibid.* cum Gallis contra Hiſpanos fœdus pangit, 637. moritur, *ibid.* cum ſuo genero effoſſus ſub cruce ſepelitur, 638.
Cronhiortus Dux Suecorum cæſus, 684.
Crotoniatæ à Pythagora inſtituti, 122.
S. *Crux* ab Heraclio recuperata, 423. 424. S. Crucis Baſilica Aurelianis ingenti miraculo ſervata, 465. inſtauratur, 502.
Cteſias, 114.
Cteſias medicus, 146. 147.
Cujacius (Jacobus) 585.
Cuma Phricotis, 58.
Cuma Euboica condita, 59.
S. *Cunegundis*, 491. obiit, 492.
Cunerius (Petrus) 539.
Curonia, ſive *Curlandia* à Rege Sueciæ occupata, 677.
Curopalatis hiſtoria ubi deſinat, 501.
Curtius in voraginem inſilit, 144.
Curtracenſis pugna ſub Philippo Pulchro, 533.
Curtracenſis pugna, 583.
S. *Cuthbertus*, 440.
Cyaxares cum Alyatte confligit, 95.
Cybioſactes, 225.
Cylonis piaculum, 108.
Cynægirus in Marathonia pugna celebris, 118.
S. *Cyprianus*, 290.
Cyprum Romani obtinent, 235. Regi Hieroſolymitano à Richardo Anglo tradita, 518. turbæ in ea inſula, & quomodo à Venetis occupata, 560. & ſeq. à Turcis capta, 581.
Cypſelus, 60.
Cyrene condita, 107.
Cyri primordium, 102. res geſtæ, *ibid.* & ſeq. Babylonem capit, 103. moritur, 104. de ejus geſtis & morte quid Cteſias prodiderit, *ibid.* initium ejus Babylonicum, 103. 104.
Cyrus junior cum Artaxerxe fratre bellat, 136.
Cyrillus Alexandr. 353. 358.
Cyrillus redarguitur ab Iba, 404.

404.
Cyrthæ in Numidia concilium, 297.
Cyzicus condita, 107.

D.

DÆdalus, 48.
Dagobertus I. 426. & ſeq. obiit, 431.
Dagobertus Sigeberti F. *ibid.*
Dagobertus Childeberti filius, 439.
Dalmatius, 308.
Damaſcius Philoſophus, 407.
Damaſus Papa Apollinarem hæreticum damnat, 323.
Damiata à Chriſtianis capta, 529. & rurſus, *ibid.*
Dampetrius dux, 593.
Dan, 12.
Danai dicti Argivi, 35.
Danaidum hiſtoria, *ibid.*
Danaus rex Argivorum, 16. 35.
Dani à Carolo M. domiti, 452. regiones occupatas Suecis relinquunt, 614. Suecis bellum inferunt, 635. ex Bremenſi agro pulſi, *ibid.* Gothiam ſubigunt, 650. claſſem Suecorum profligant, *ibid.* Suecis occupata reddunt, 652.
Daniel, 75. regna quatuor ab illa prædicta, 160.
Daniel Francorum rex, 439.
Daniel Stylita, 375. 376.
Danitarum hiſtoria, 21.
Daphne apud Delphos oracula fudit, 49.
Dardanus, 50.
Darius Medus. *vide* Nabonidus.
Darius Codomanus, 150. moritur, 153.
Darius Hyſtaſpis filius, ejuſque res geſtæ, 115. & ſeq. in Græciam copias mittit, 117. in ipſa vincitur, 118. mors ejus, 118.
Datis dux Darii, 117.
David regnat, 26. ejus geſta 26. & ſeq. mors, 28.
Debora, 22.
Decemviri Romæ facti ad leges ferendas, 131. ſublati *ibid.*
Decentius Magnentii frater, 309.
Decius Coſ. ſe devovet, 164.
Decius Imperator, 285. & ſeq.
Dejoces quis fuerit, 86.
Deion, 30.
Delphinatus Francis traditus, 539.
Demades, 142.
Demarathus rex Lacedæm. pulſus, 120.
Demarathus Corinthius, 91.
Demetrius Eucærus, 220. 224.
Demetrius Cynicus, 267.
Demetrius Moſchoviæ princeps, 589.
Demetrius Pharius, 192.
Demetrius Phalereus, 156. 166.
Demetrius Poliorcetes, 157. & ſeq. victus in Seleuci poteſtatem venit, 158.
Demetrius Soter, 206.
Demetrius Nicanor, 207.
Demetrius Chalcondylas, 562
Democritus naſcitur, 132.
Demoſthenes dux Athen. 135.
Demoſthenes orator, 166.
Dependentia, quæ, 653.

Dertoſa capta, 490.
Deſiderius Longobardus, 414.
Deucalion, ejuſque diluvium, 29.
Diadumenus, 280.
Diaſia Jovis feſtum, 108.
Dictator creatus primò, 124.
Didonis, ſive Eliſæ hiſtoria, 76.
Didymus, 322.
Didymus, grammat. 238
Dies ſex, quibus conditus eſt mundus, 2 & 3.
Diluvii hiſtoria, 5. & ſeq. diluvium Ogygis, *vide* in Ogyge. Deucalionis, *vide* in Deucalione.
Dina, 12.
Dio Pruſæus, 276
Dio Hiparini filius, 135.
Diocletianus, 293. & ſeq. abdicat ſe, 295. 298. perſequitur Chriſtianos, 296. & 303.
Diodorus Siculus, 238
Diœceſis Bremenſis amittitur, 614.
Diogenes Cynicus, 165
Diogenes Stoicus, 216
Diomedes Tydei filius, 34
Dionyſius I. Siciliæ tyrannus 139. ejus mors, *ibid.*
Dionyſius II. tyrannus Siciliæ, 139 & ſeq.
Dionyſius Epiſcopus Corinthius, 276
Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus, 290.
Dionyſius Halicarnaſſ. 243
Dionyſius Mediolanenſi Epiſcopus, 312. 313
Dionyſius Exiguus, 407.
Dionyſius Richel Carthuſianus, 555.
S. *Dionyſius* Pariſienſis Epiſcopus, 289. ejus ædes à Dagoberto condita, 426. immunis facta, 432.
Dioſcorus hæreticus, 369. relegatur, 370.
Dioſpolitana Synodus, 351.
Diſpargum, 346.
Diviſio Regnorum Hiſpanicorum, 674.
Dixmuda prodita, 668.
S. *Dominicus*, ejuſque ordo, 522.
Domitilla, (Flavia) 267.
Domitiani geſta. 265.
Domitius Calderinus, 563.
Domnus Antiochenus, 369.
Donati duo hæretici, 305.
Donatiſtarum origo, & hiſt. *ibid* collatio, 355.
Donatus grammaticus, 315.
Dorica lingua, 32. & ſeq.
Dorienſes ubi ſiti, 33. regnant in Peloponneſo, 59.
Dorotheus Theſſalonicenſis, 387.
Dorpatum à Moſcis captum, 686.
Dorus, 29.
Draco legiſlator, 107. 108.
Drocenſe prælium, 579.
Druſus, (Liv.) 223.
C. *Duillius* Pœnos vincit, 169.
Dumnolus Cenomanenſis, 422.

E.

EBbo Remenſis Epiſcopus depoſitus, 453.
Ebion hæreticus, 267.

Ebro-

Ebrodunum captum, 665.
Ebroinus, 432. & ſeq. ejus crudelitas, 433. 438. mors, *ibid.*
Ecbatana à quo condita, 86.
Eccleſiaſtica juriſdictio agitata in Francia, 539.
Ecebolius, 317.
Ecelinus tyrannus, 521.
Echion, 41.
Echemus Hyllum occidit, 55.
Eckius, (Joannes) 576.
Edeſmundus Campianus, 583
Edeſſa Saracenis erepta, 513.
Edictum Nannetenſe à Ludovico XIV. ſublatum, 657.
Edimburgenſis tumultus 622.
Editha S. Edoardi Angli uxor, 505.
S. *Edoardus* rex Angliæ, 505.
Edoardus Marchiæ comes fit Angliæ rex, 566.
Edoardus II. rex Angliæ, 376
Edoardus III. Anglus, 539.
Eduardus Eduardi F. dux VValliæ Joannem Franciæ regem capit, 579.
Egidius Sueſſionum Præfectus fit rex Francorum, 347.
Eglon, 22.
Egmondanus Comes ſupplicio affectus, 580.
Egmondanus Comes alter occiſus in prælio, 586.
Ela rex Iſraëlis, 65.
Elatus, 42.
Elcana, 24.
Eleazarus Aaronis filius, 19.
Eleazarus, ſeditioſus Judæus, 263.
Eleazarus ab Antiocho occiſus, 204.
Electores 7. ab Imperatore creati, 488.
Electryo Perſei filius, 37. 38.
Elei, 33.
Eleutherus Papa, 275. 282.
Eliacim Joſiæ filius, 73. 74.
Elias Propheta, ejuſque res geſtæ, 66. rapitur in cœlum, 67.
Elias Hieroſ. Epiſcopus, 387.
Elidem Oxylus tenet, 55. 56.
Elidenſes Piſatas opprimunt, 82.
S. *Eligius*, 433.
Elipandus hæreticus, 451.
Eliſa. vide Dido.
Elizabetha Borbonia regina Hiſpaniæ, 591.
S. *Elizabetha* Thuringa, 522.
Elizabetha Angliæ regina, 583. & ſeq. obiit, 587.
Elizabethæ Reginæ feſtum celebrari prohibitum, 659.
Eliſei geſta, 68. & ſeq. mors, 70.
Elpais pellex Pipini ac mater Caroli Martelli, 439.
Elxai, 277.
Emericus Tekelius Comes arma pro religione & libertate ſuſcipit, 653.
Emmanuel Luſitaniæ rex, 562. obiit, 573.
Emmanuel Chryſoloras, 555.
Emmanuel Sabaudiæ dux, 584.
Empedocles, 133.
Enguinius Condæi filius, 612. Gallorum Dux, 615. poſt patris obitum Condæus dictus, 618.
Ennius, 195. obiit, 215.

Ennodius Ticinenſis, 375. 386. 390.
Enos cœpit invocare nomen Dei, 4.
Enoch rapitur, *ibid.*
Epaminonda geſta 137. & ſeq. mors, 139.
Epaphus, 16. 35.
S. *Eparchius*, 422.
Epheſina Synodus œcumenica, 353.
Epheſina Synodus latrocinalis, 369.
Epheſinæ Dianæ templum conflagravit, 149. rurſus à Scythis ſub Gallo & Voluſiano crematum, 286.
Ephorus, 146.
S. *Ephrem*, 323.
Epicurus, 165.
Epidamnus condita, 107.
Epigoni Thebas oppugnant, 49.
Epimenides, 112.
Epiphanius Ticinenſis, 374. 375.
S. *Epiphanius* Salaminæ Epiſcopus, 322. & 337.
Epiſcopi 14. Scotis impoſiti, 622.
Epiſcopi Anglicani juſſu Jacobi II. in carcerem conjecti, 660. 661.
Epopeus, 42.
Eraſmus, 576.
Eratoſthenes, 195.
Erchenualdus, 433.
Erechtheus rex Atticæ, 30.
Erichthonius Dardani F. 50.
Erginus, 44.
Eriphyle, 30.
Eros Epiſcopus Pelagium accuſat, 351.
Eſau naſcitur, 12
Eſcalonius Prorex Neapol. à Cæſarianis captus, 489.
Eſſekius Pons exuſtus, 656.
Eſtenſes Ferrariȩ dominantur, 535.
Ethelredus rex Angliȩ, 505.
Etheocles, 48. 49.
Etruſci victi à Romanis, 164.
Eva formata, 4.
Evander in Italiam venit, 52.
Evariſtus, 274. 275.
S. *Eucherius* Epiſcopus Aurelian. 444.
Eucherius Stiliconis filius, 334. occiſus, 335.
Eudo Vaſc. dux, 439. obiit, 444.
Eudocia Romani Diogenis Imperator. uxor, 499.
Eudocia Theodoſii II. uxor, 358.
Eudocia filia Valentiniani, 365.
Eudoxia Arcadii uxor, 332. obiit, 337.
Eudoxia filia Theodoſii, Valentiano nupta, 340. Maximo, 365. Genſericum evocat, *ibid.* in Africam abducta, Conſtantinopolim remittitur, 365. 366.
Eudoxus Cnidius, 146.
Evilmerodachus, 97.
Eugenius tyrannus, 316.
Eugenius III. Papa, 510. obiit, 511.
Eugenius IV. 554. Florentinum concilium celebrat, 556.
Eugenius, Sabaudiȩ Princeps, Prȩfectus militum Cȩſarianorum, 690. ingenti

genti clade cędit Turcos, 671. Italiam ingreditur lectiſſimo exercitu, 675. Gallos cędit, *ibid.* ad Luzzaram Gallos invadit & profligat, 680. Auguſtam Taurinorum ab obſidione liberat, 487. cum Vendocino Duce pugnat, 687. Gollos in Italia penitus debellat, 487. Telonem Martium fruſtra obſidet, 489.
S. *Eulogius*, 422.
Eumenes Aſię rex, 210.
Eumenes Alexandri ſucceſſor, 156. 157.
Eunapius, 339.
Eunius, *vide* Mummolus.
Eunomius, 314. 320.
Eunus, 215.
Euphaës rex Meſſenię, 93.
Euphemius Epiſc. Conſtantinopol. 373. 376. ſede pulſus, 385.
Euphrates Stoicus, 276.
Eupolis, 147.
Euridice Aridęi uxor, 157.
Euripides, 133.
Europa rapta ab Jove, 40.
Europa univerſa bellis continuis turbata, 644.
Europus Macedonię rex, 80.
Euryſthenes Ariſtodemi filius, 55. ejus poſteri reges, 59.
Euryſtheus, 16. 38. 39. Herculis poſteros vexat, 48. occiditur, 54.
Euſebius Cęſarienſis, 305. 315.
Euſebius Dorylænſis, 369.
Euſebius Nicomedienſis, 305.
Euſebius Samoſatenus, 321.
Euſebius Vercellenſis, 312. 316. moritur, 323.
S. *Euſpicius*, 390.
Euſtathius Hom. Interpres, 513.
Euſtathius Antiochenus Epiſcopus, 307. 315.
Euſtathius Sebaſtenus, 320.
Euſtochium, 358.
Eutharicus, 349.
Eutropius, 332. obiit, 333.
Eutychis hær. hiſtoria, 369.
Eutychianæ ſectę divortia, 388.
Eutychius patriarcha vir ſanctus, 398. 420.
Eutychius grammaticus, 277.
S. *Eutymius*, 455.
S. *Evortius*, 375.
Exarchatus Ravennæ datur à Francis Rom. Pont. 449.
Exarchi Ravennæ, 415. & ſeq.
Excelſa apud Judęos quid fuerint, 64.
Exemptio ab juriſdictione Epiſcoporum data cœnobio S. Dionyſii, 432.
Expeditio, Gallorum in Scotiam irrita, 489.
Exſecutio Pacis, 630.
Exuperius Toloſanus, 331.
Ezechiæ geſta. 71. 72.
Ezechiel, 75.

F.

F*Abianus* Papa, 289.
Fabii ad Cremeram cęſi, 130.
Fabius cunctator, 171.
C. *Fabricius*, 167. 168.
Facundus Hermianenſis, 407.
Fairfaxius, 626.

Faliſci victi à Camillo, 143.
iterum victi à Fabio, 144.
Fames & peſtilentia in Lotharingia, 605.
Faſti emendati, 671. 672.
Faunus Latii rex, 52.
Fauſta uxor Conſtantini, 300.
occiditur, 302.
Fauſtina, 272.
Fauſtinus & Jovita, 275.
Fauſtus Regienſis, 374.
Feliciſſimi ſchiſma, 290.
S. *Felicitas*, 275. 276.
Felix V, *vide* Amedeus.
Felix Aptungitanus, 304.
Felix Papa, 372.
Felix Orgelitanus, 451.
Ferdinandus Hiſpaniæ rex, 568.
Ferdinandus Archidux Auſtriȩ, Caroli F. Imperator, 592. ejus geſta, 593.
Ferdinandus dux Mantuæ, 592.
Ferdinandus Alphonſi M. filius rex Neapolitanus, 568.
Ferdinandus Rex Neapolitanus, 557. 559.
Ferdinandus Hiſpaniæ rex Mauros ejicit, 561.
Ferdinandus Cardinalis, 603. 604. Picardiam vaſtat, 606 moritur, 611
Ferdinandus II. Imperator obit, 606.
Ferdinandus III Imperator, 606. obit, 637.
Fernelius (Joan.) 585.
Feretrius Juppiter, 90.
Feſtus Romanus Senator, 386.
Feuilladus Dux ab Eugenio vincitur, 487.
Fidenates victi, 90.
Filii Dei qui ſint, 4.
Firmamentum quid ſignificet, 2.
Firmilianus Cæſarienſis, 290.
Firmus tyrannus, 320.
Fiſcanenſe cœnobium, 440.
Flaccus (Ful.) 221.
Flaccus Avilius Ægypti Præfectus, 258.
Flaminii lex agraria, 170.
Q. *Flaminius* Philippum vincit, 196.
Flandri cum Francis bella gerunt, 535.
Flavianus Antiochenus Epiſcopus, 328. cum Papa reconciliatur, 330.
Flavianus Conſtantinop. Epiſcopus, 369. damnatus ab hæreticis, *ibid.* poſt mortem honor ei habitus, 370.
Flavita hȩreticus, 373.
Flemmingius, 614.
Flexenſe collegium Societ. Jeſu, 589.
Florentini in Italiam potentes, Piſas occupant, 551.
Florentinum Concilium, 556.
Floriacenſe cœnobium incenſum, 465.
Florianus, 288.
Florus Magiſter, 462.
Fœderati dicti Gothi, 349.
Fœderati profligant Gallos & Bavaros ad Hochſtettam, 685. Gallos cædunt ad Ramilliacum, 487.
Fœdus Proteſtantium Heilbronnȩ renovatum, 603.
Fœdus Imperatorem inter & Hiſpanos, Suecos, Batavoſque contra Gallos factum,

ctum, 654.
S. *Foillanus*, 434
Fontinellenſe cœnobium, 440.
Fontinatenſe prælium, 456
Forcaus Marchio, 605.
Formoſus Papa, 461. poſt mortem vexatur, *ibid.*
Forum Novanorum, vulgò *Fornova*, ad quod prælium inter Francos, & Venetos, 569
S. *Franciſcus* Aſſiſienſis, ejuſque ordo, 522.
S. *Franciſcus* Paulanus, 567.
Franciſcus Sfortia, Friderici Auſtriaci, Romanorum regis, & poſt imperatoris, filius, 557 Mediolanenſes reprimit, *ibid.*
Franciſcus Valeſius I rex Franciæ, 572. & ſeq. cum Carolo V bellum gerit, 572. 573. captus, 573. pacem facit cum Carolo & Anglo, *ibid.*
Franciſcus II Franciæ rex, 578
Franciſcus Britanniæ dux 568
Franciſcus Dux Mantuanus, 592
Franciſcus de Melo præfectus Belgicæ ſuccedit Ferdinando Cardinali, 612
Franco Leodienſis de quadratura circuli ſcripſit, 506.
Francofurdenſis Synodus, 451.
Francorum origo, & initia, 345. & ſeq. unde dicti, & quinam ita vocati, *ibid.* incrementa, 399. de iis Agathiæ teſtimonium, 401. in Italiam expeditio, 401. reges ad inertiam ſoluti, 432. regnum tranſit in novam familiam Pipini, 448. Romanis Pontificibus multa donant, 448. 449. & ſeq. ad Hugonis ſtirpem tranſit, 501.
Fravitta, 333.
Fraxinetum, 474.
Fredegundis, 417. & ſeq. vincit Childebertum, 419.
Fredericus III Danorum Rex, 621. obit, 644.
Fredericus Auguſtus Saxoniæ Elector copiarum Cæſaris præfectus, 667. fit Rex Poloniæ, 670. Auguſtus II. appellatus, *ibid.* Livoniam invadit, 673. Suecos vincit, 686. Polonico regno decedere debet, 491. in Poloniam redit, 492.
Fredericus Guillelmus Brandenburgicus Elector arma Suecicis jungit, 635. à Polonis ſolvitur nexu feudi Boruſſici, 636. Stetinum occupat, 651. Suecos Boruſſia ejicit, 652. primus Rex Boruſſiæ coronatur, 675.
Friburgum, 669.
Fridericus I Ænobarbus Imper. 511.
Fridericus II Imper. 520. excommunicatur, 521. Italiam turbat, *ibid.* exauctoratur, 522.
Fridericus Auſtriacus electus Imperator contra Ludovicum Bavarum, 534.
Fridericus Auſtriacus rex Romanorum, 556. 557. poſt Imperator. obiit, 561.
Fridericus Neapolis rex in

Franciam tranſlatus, 571.
Fridericus Saxo captus à Carolo V. 577.
Fridericus Palatinus regnum occupat Bohemiæ, 593. ſed mox vincitur, & pellitur, 594.
Fritigernes, 319.
Fritigernes, ſive Fridigernus, 348.
Fronto Orator, 277.
Frumentius Tyrius, 306.
Fulbertus Carnotenſis, 503.
S. Fulgentius, 389.
S. Fulradus Abbas, 449.
Fulvia uxor Antonii, 241.
Furnenſe prælium, 533.
S. Furſeus, 434.
Furſtenbergius, 660.

G.

Gabaonitarum flagitium, 21.
Gabinius Ptolemæum reſtituit, 225. de eodem Gabinio fit & mentio, 232.
Gabor (Bethlem) 593.
Gad, 12
Gades, 680.
Gæſata, 170.
Gaimarius Salerni princeps, 489. 490.
Gainas, 232. obiit, 233.
Gaiſo, 309.
Galba Imperator, 262.
Galeacius Vicecomes Mediolan. dux, 551.
Gallaſſius, 606. deceptus, 613. 614.
Galli Romam capiunt, 143. eorum aliæ expeditiones in Romanos, 144. in Græciam, 162. in Aſiam, *ibid.* in Italiam, 164. & ſeq. à Pruſia victi, 190. à Romanis trans Alpes, 221. 222. expellunt Hiſpanos Aquitania, 607. ad Ilerdam victi, 616. Ipris potiuntur, 620. Bataviam invadunt, 644. 645. relinquunt, 647. occupant Siciliam, 649. à Germanis victi, 649. 650. arma in Belgica circumferunt, 650. prope Montes Hannoniæ victi, 651. pacem turbant, 653. Argentoratum occupant, 654. Luxenburgum occupant, *ibid.* Genuam ignibus vaſtant, *ibid.* invadunt Germaniam, 660. barbara feritate Palatinatum devaſtant, 662. 663. varias urbes Sabaudo adimunt, 665. cum Turcis fœdus pangunt, 666. Hojam & Caroloregium ſubigunt, *ibid.* ab Incolis Alpinarum vallium cæſi, 667. in Italia penitus debellati, 487. Italia pulſi, *ibid.* Sueviam pervagantur, 488. ad Aldenardam cæſi, 490.
Gallias quæ gentes tenuerint Valentiniani tertii tempore, 363.
Gallica Claſſis victa, 665.
Gallienus, 286.
Gallorum res geſtæ, 614. 615. crudelitas Heidelbergæ, 666.
Gallovidius vincitur à Gallis, 489.

489.
Gallus Imp. 285. & ſeq.
Gallus Cæſar, 309. obiit, 310
S. *Gallus*, 427.
Gandavum à Gallis captum, 490. à Fœderatis recuperatum, *ibid.*
Gangrenſis Synodus, 307.
Ganymedes, 50.
Gaſto dux Aurelianenſis Ludovici XIII. frater in Gallias irrumpit, 600.
Gaza, (Theodorus) 562.
Gebennæ Montes, 682.
Gedanenſes Suecorum Regi magnam pecuniæ vim ſolvunt, 684.
Gedeon, 22. 23.
Geiſericus Africam occupat, 343. Catholicos vexat, 355. nurum ſuam malè afficit, 363. Romam diripit, 365.
Gelanor Rex Argivorum, 16. & ſeq. & 37.
Gelaſius I. Papa, 385.
Geldra à Fœderatis capta, 681.
Gelenius Dux captus, 615.
Gelo rex Siciliæ, 127.
Geminus, 237.
Gennadius Conſtantinopol. 372. 375.
S. *Genovefa*, 358. & 391. ejus baſilica à Northmannis incenſa, 464.
Gentius victus, 199.
Gentiliacenſis Synodus, 451.
Genuenſium bella cum Venetis, 526. 537. Francis ſe dedunt, 560. Sfortiæ tradita Genua, *ibid.* bellum cum duce Sabaudiæ, 597.
Georgius Maniaces, 496. 497.
Gregorius Alexandrinus Epiſcopus, 317.
Georgius Daniæ Princeps moritur, 490.
Georgius Dux Luneburgicus 608.
Gerberga ſoror Othonis, 475. 484.
Gerbertus Remenſis Epiſcopus, poſt Papa Sylveſter II. 489. fit ejus mentio, 487.
Germani imperium Romanum obtinet, 476. quis primus Imperator fuerit, *ibid.* eorum bella, 476. & ſeq. diverſas urbes recuperant, 663. à Gallis & Bavaris victi, 682.
Germania devaſtata, 620.
Germanicus, 249.
Germanorum copiæ in Gallia deletæ, 583.
S. *Germanus* Pariſienſis, 422.
S. *Germanus* Capuanus, 387.
S. *Germanus* Conſtantinop. 437. 441. 442.
S. *Germanus* Antiſſiodorenſis, quando in Britanniam profectus, 357.
Gerſon (Joannes) 555.
S. *Gertrudis* Pipini filia, 434.
Gervaſii & Prothaſii corpora reperta, 329.
Geta Auguſtus, 280.
Gibellini orti, 521. 570.
Gibraltarium ab Anglis & Batavis captum, 685.
S. *Gildardus*, 407.
Gildo, 333.
Gilimer, 394. & ſeq.

Gineth,

Gineth, 65.
Giſelicus Gothus, 383.
Giſibertus Lothar. dux, 475.
Glauce Creontis filia, 46.
Glaucus Belleroph. pater, 30. 36.
Glycerius Imperator, 367.
Gneſenſis Epiſcopus turbas Polonicas movet, 647.
Godefridi Bolionii expeditio, ejuſque genus, 504.
Godefridus rex Danorum, 452.
Godefridus Gibboſus, 504.
Godegiſilus, 382.
Godeſcalus, monachus, 462.
Goduinus Anglus, 505.
Goetzius cæſus, 607.
Goleti arx capta, 574.
Goliath, 27.
Gonzaga Mantuæ dominantur, 535.
Gordianus Imperator, 284.
Gorgophone Perſei filia, 31. 37.
Gotfredus Andegav. dux, 503.
Goſuintha, 419.
Gothia dicta Narbonenſis pars, 382. 383. ea Francis conceſſa, 402.
Gothelo dux Lotharingię, 492.
Gothi ad Romanos tranſeunt ſub Theodoſio, 325. in Gallias irrumpunt, 341. in Hiſpanias, 342. Narbonenſis pars iis conceſſa, *ibid.* & 383. hinc regnum illorum cœpit, *ibid.* horum origines latę, 348. & ſeq. duę illorum familię, *ibid.* & ſeq. Ariani fiunt, 349. in Italia regnant, 368. 369. victi à Francis, 398. cum iis Juſtiniani bellum, 395. & ſeq. Francos cędunt, 418. in Hiſpania fiunt Catholici, 420.
Gothi a Claudio cęſi, 287.
T. *Gracchi* ſeditio, 221.
C. *Gracchi* ſeditio, *ibid.*
Gręcia populi antiqui tres, 32. linguę quot, *ibid.*
Grajus prodit Monmuthium, 658.
Granata à Ferdin. capta, 561.
Gratianus Valentiniani pater, 318.
Gratianus Imper. 324. obiit, 325.
Gratianus Turonenſis, 289.
Gratianus Decretorum collector, 510.
Gravia à Batavis capta, 649.
Gregorius Thaumaturgus, 283.
Gregorius Cappadox, 312.
Gregorius Nazianzenus, 321. 330. & ſeq. fit Epiſcopus Conſtantinop. 328.
Gregorius Nyſſenus, 321. 330.
Gregorius Turonenſis, 422.
S. *Gregorius* M. primùm apocriſiarius, inde Papa, 420. Angloscon vertit ad fidem, 421. moritur, 426.
Gregorius II. Italiam à Leone Iſaurico abſtraxit, 442.
Gregorius III, 443.
Gregorius V. Papa, 488. 502.
Gregorius VII, 493. & ſeq. obiit, 494. 495.
Gregorius IX. Papa, 521.
Gregorius X. Papa, 524.
Gregorius XI 636. Romam Avenione redit, *ibid.*
Gregorius XII. 552.
Gregorius XIII. 583.

Gregorius XV, 524
Grimoaldus magiſter palatii, 431.
Gripho Martelli F. 448.
Groninga ab Epiſcopo Monaſterienſi obſeſſa, 645.
Guelforum & Gibellinorum factiones ortæ, 521. & 570
Guibertus antipapa, 493. obiit, 494.
Guicciardinus, 576.
Guido Flandrenſis comes, 533.
Guillelmus Pictavorum comes, 516.
Guillelmus nothus dux Northmanniæ, 503.
Guillelmus Hollandiæ comes, 522.
Guillelmus Hollandus rex Germaniæ, 523. obiit, 523.
Guillelmus Pariſienſis, 522.
Guillelmus Ferrabrachius, 490. 491.
Guines, 550.
Guillelmus II Princeps Arauſiacus, 619.
Guillelmus III Arauſiacus naſcitur, 632. Angliam petit, 661. fit Rex Angliæ, 661. 662. moritur, 676.
Guillelmus Haſſus, 604. 605. 606.
Guiſius (Franciſcus) 577. 578. ejus in Italiam expeditio, 578.
Guiſius (Henricus) 583.
Guiſius (Ludovicus) 584.
Guiſius Princeps, 618.
Gundobaldus Burgundus, 381 382.
Gundericus rex Burgundionum, 382.
Guntramnus rex Francorum, 416. obiit, 418.
Guſtavi, Sueciæ Regis, mors, 603.
Guſtavus Sueciæ rex, 592. Germaniam infeſtat, 600. 601. occumbit, 602.
Guttembergius (Joan.) typographiæ inventor, 563.
Gylippus Athenienſes vincit in Sicilia, 135.

H.

Hadrianus Papa, 446.
Hadrianus Papa Caroli M. tempore, 449.
Hadrianus Imper. 270.
Hadrianus IV. Papa, 511.
Hadrianus VI. Papa, 573.
Hæſitantes hæretici, 376.
Hagar ancilla, 11.
Hagenoa à Badenſi Duce capta, 687.
Hales Machometis gener, 550.
Hamiltonus Dux in Angliam irrumpit, 627. victus & captus 628. capitis ſupplicio affectus, *ibid.*
Hammondus, 627.
Hanani propheta, 64.
Hannibal Hamilcaris filius, 135.
Hannibal alter Punico bello ſecundo dux, 171. victus, 175. obiit, 197.
Hannoveranus Princeps, 663. Dux nonus Elector conſtitutus, 666.

Ha-

Haraldus rex Angliȩ, 505.
Harcourtius Catalauniȩ Prorex, 615.
Harduellis Sicaidares, 550.
Harpagus, 102. Aſtyagis exercitum Cyro prodit. *ibid.*
Haſamonaorum pricipatus definit, 245.
Haſdrubal frater Hannibalis vincitur, 173.
Haſdrubal Giſconis filius, 174. 175.
Haſſi Cæſarianos vincunt, 619.
Haſſorum virtus, 615.
Haſtingus dux Northmannorum, 463.
Hatzfeldius Comes, 608.
Hazaël rex Syriȩ, 69.
Heber à ſtirpe ortum duxit Abraamus, 277.
Hegeſippus, 276.
Hegira, 424.
Heiderſdorfius Heidelbergam prodit, 666.
Helas Perſei filius, 37.
Helena à Theſeo rapta, 48. à Paride, 51.
Helena Conſtantini mater, 299. Crucem invenit, 306.
Heli, 24. 25.
Helice Selinuntis filia, 32.
Heliodorus Seleuci purpuratus, 199.
Heliogabalus, vide *Alagabalus.*
Hellanicus, 146.
Hellanodica, 82.
Helle, 29. 30. 41.
Hellen, 29. Græci nominati Hellenes, *ibid.* & 34.
Helvidius Priſcus, 263.
Henoch raptus à Deo, 4.
Henoticon Zenonis, 372.
Henricus Auceps Imper. 475.
S. *Henricus* Bavarus Imper. 489. à S. Benedicto curatur, 491. obiit, *ibid.*
Henricus III Imperat. 492.
Henricus IV Imp. ſchiſmaticus, 493. obiit, *ibid.*
Henricus V Imper. 508.
Henricus VI Imper. 511. Apuliam & Calabriam obtinet, 512.
Henricus II Angliȩ rex, 517.
Henricus III Angliȩ rex, 519.
Henricus IV Lancaſtrius rex Angliȩ, 541.
Henricus V Anglus, 563.
Henricus VI Anglus, 564.
Henricus VII Angliȩ rex, 565.
Henricus VIII Angliȩ rex Francis bellum infert, 571. in hȩreſim incidit, 575. moritur, *ibid.*
Henricus Friderici II Imper. filius, 521.
Henricus Lutzemburgenſis Imper. 534. veneno ſublatus, *ibid.*
Henricus Balduini frater Imper. Conſtantinop. 527.
Henricus Caſtellȩ rex Petrum fratrem interficit, 540.
Henricus Cardinalis Luſitaniȩ rex, 583.
Henricus I Franciæ rex, 503.
Henricus II Franciȩ rex, 577. & ſeq. cum Carolo V bellat, *ibid.* 578.
Henricus III Franciȩ rex, 582. regnum obtinet, *ibid.*
Henricus Borbonius, 579. ex-

excommunicatus ob hæreſim, 583.
Henricus IV Borbonius regnat, 586. ejus geſta, *ibid.* & ſeq. fit Catholicus, 587. pacem cum Hiſpano facit, *ibid.* obiit, 589.
Henricus Fredericus Princeps Arauſiacus moritur, 618.
Henricus Leo, 664.
Hephæſtio, 152. 153.
Heracles, 283.
Heraclianus Comes fit tyrannus, 341.
Heraclidæ Peloponneſum occupant, 55.
Heraclitus, 123.
Heraclius Imper. ejuſque res geſtæ, 423. 424. 425. Choſroëm vincit, 423. in hæreſim lapſus ecthesim proponit, 425. obiit, *ibid.*
Heraclius Heraclii F. 423.
Hercules plures, 44.
Hercules Alcm. filius naſcitur, 38. & 44. ejus certamina, 44. & ſeq. mors 45. ejus ſtirps, 48.
Heribertus Comes, 481. ejus perfidia in Regem, 481. 482. miſerè obiit, 483.
S. *Heribertus* Colonienſ. 491.
Heriveus Remenſis, 481.
Hermannus rex Germaniæ, 494.
Hermenaricus, 359.
Hermenefridus, 400.
Hermenegiſclus, 403.
Hermenigildus, 419. 420.
Hermias Car. 187.
Hermione Oreſtis uxor, 52.
Hermocrates, 135. 136.
Hermogenes Tarſenſis, 277.
Hermolaus Barbarus, 563.
Herodes, Antipatri Idumei filius, Antigonum Ariſtobuli filium opprimit, 232. fit Judææ Rex, 245. ejus geſta, 244. & ſeq. filios occidit, 246. obiit, *ibid.*
Herodes Antipas, 258.
Herodes Atticus, 277.
Herodias, 258.
Herodotus, 146.
Heſiodi ætas, 59.
Heſione, 46. 47. 51.
Heuſterus Dux Cæſarianorum victus & captus, 663.
Hibba Gothus Francos vincit, 384.
Hiberni cæſi cum Gallis ab Anglis, 662.
Hibernia pacata, 662.
Hieremias, 75.
Hierechuntis everſio, 20.
Hiero Syrac. Rex, 128.
Hiero alter, 168. 170.
Hieronymus Pragenſis, 552.
S. *Hieronymus*, 355.
Hieroſolyma primò ſub tributum redacta, 231. capta ab Herode, 245. à Tito, 264. & ſeq. Judæis interdicta, 271.
Hieroſolymitana expeditio duce Petro Eremita, 504.
Hieroſolymitana expeditio auctore S. Bernardo, 510.
Hieroſolymitana expeditio Friderici Ænobarbi, 511. regnum Hieroſolymitanum quomodo in regum Siciliæ ditionem venerit, 521. expeditio alia, 529. deſitæ ſunt cæteræ, 530.

Hieroſolymitanum Templum à Conſtantino imperatore Chriſtiano inſtauratum, 497.
S. *Hilario*, 323.
Hilarius Papa, 374.
S. *Hilarius* Pictavienſis, 315. obiit, 323.
S. H*ilarius* Arelatenſis, 356.
Hilarius alter, qui de Semipelagianis ſcripſit ad Auguſtinum, 356.
Hildebertus filius Grimoaldi, 431.
Hildericus Rex Auſtraſiæ, 431.
Hilpericus computi auctor, 506.
Himera everſa, 135.
Himerius Sophiſta, 317.
Hincmarus, 462.
Hipparchus Aſtronomus, 216.
Hipparchus Piſiſtratis filius, 119.
Hippaſus Pythagoræ proavus, 56.
Hippias Sophiſta, 133.
H*ippias* tyrannus, 117. 119.
H*ippocles* Cumarum cond. 59.
H*ippocrates*, 133.
H*ippodamia*, 39.
H*ippolyta* Amazon, 44.
S. H*ippolytus* Martyr, 290.
H*ipponax*, 110.
H*ipponome* Menœcei filia, 37.
H*ippotes* Æoli pater, 31.
H*ippothoë*, 37.
H*iram* Rex Tyri, 76.
H*iſpani* Cortraco potiuntur, 620. cæſi, 637. Eboram urbem relinquunt, 639. vincentes vincuntur ad Villam Vitioſam, 642. arma contra Gallos ſumunt, 647.
H*iſpaniam* Regina nomine filii gubernat, 642.
H*iſpanias* occupant Saraceni, 440.
H*iſtiei* Mileſii geſta, 116. & ſeq.
H*oja* à Gallis capta, 667. relicta Fœderatis, *ibid.* à Fœderatis, *ibid.* à Fœderatis capta, 681. capta à Gallis, & mox recuperata à Malborougio, 687.
Hollandi ab Hiſpano deficiunt, 580.
Holophernes Cappad. Rex, 207.
Holophernes alius à Juditha cæſus, 73. 87.
Holſatiæ Dux occumbit in Polonia, 678. à Danis vexatur, 656.
Homar interpres Mahometis, 550.
Homerus unde verſus ſuos ſumpſerit, 49. ejus ætas, 59.
Honoria Valentiniani ſoror, 344.
Honorius Imperat. 332. 340. & ſeq. obiit, 343.
Honorius I. Papa ab Monothelitarum errore defenditur, 430.
Honorius II. Papa, 509. 521.
Horatius Cocles, 124.
Horatius, 243.
Hormiſda Papa, 378. 387.
Hornius Suecorum Dux, 604. 652. Scaniam ſubigit, 614.
Hoſius, 305.

Hoſius, (Stanislaus) 585.
S. *Hoſpitius* incluſus, 422.
Hunaldus Aquitanus, 448.
Humbertus Silvę candidæ, 498.
Humbertus Viennenſis, 539.
Hunericus Theodorici gener, 363. Catholicos vexat, 374. obiit, 374.
Hungari Germaniam incuſant, 474. fiunt Chriſtiani, 488.
Hungaria à Cęſarianis recuperata, 657.
Hungarici tumultus, 677.
Hungarorum clades ſub Uladislao, 558.
Hugo Abbas Dux Franciæ, 465. 483. 487. & ſeq. ejus filii, 484.
Hugo Arelatenſis, Rex Italiæ, 473.
Hugo Capetus, 484. fit Rex Franciæ, 485. 501.
S. *Hugo* Gratianopolitanus, 516.
Hugo à ſancto Victore, *ibid.*
Hugonota in Gallia perſecutionem patiuntur, 652.
Hugonotti, 578. & ſeq.
Huniades, *vide* Joannes.
Huſſita bacchantur, 553.
Hyarbas, 76.
Hybreas orator, 243.
Hyginus, *ibid.*
Hyginius, 275.
Hyllus, 33.
Hymenaus hęreticus, 267.
Hypatia, 358.
Hyrcanus, 217. & ſeq. primus Judæorum Pontifex, 219. *vide* Joannes.
Hyrcanus ſecundus Pontifex, 231. Pontificatu ſpoliatur, 231. 232. ipſum recipit, *ibid.*

I.

JAbin, 22.
Jacob naſcitur, 12. illius hiſtoria, *ibid.* & ſeq. obiit, 9.
Jacobus major occiditur, 259.
Jacobus minor, 261.
Jacobus Borbonius Marchię Comes Rex Neapolitanus fit Franciſcanus, 553.
S. *Jacobus* Niſibenus, 311. 315.
Jacobus I, Rex Angliæ moritur, 622.
Jacobus II ad partes pontificias tranſit, 658. ſe Regem renunciari curat, *ibid.* Pontificos reſtituere ſtudet, 659. Legatum ad Papam mittit, *ibid.* ex Hibernia in Galliam fugit, 661. Guillelmum Regem occidere cupit, 668. moritur, 677.
Jacobus III Scotiam fruſtra occupare tentat, 489.
Jacuppus Perſidis Rex, 549.
Jadduas Pontifex, 152.
Jamaica Inſula, 669.
Janſenius, (Cornelius) 585.
Jani templum clauſum, 169.
Janiculum munitum, 91.
Janus Latii Rex, 52.
Japoni Legati ad Gregorium XIII, veniunt, 583.
Japhet, 6.
Jarnacenſe prælium, 579.
Jaſius Dardani frater, 50.
Jaſon Judęorum falſus Pontifex, 200. 204.

Iaſonis geſta, 44. 45. 46. 47.
Iaſus, 16. 35.
Iba epiſtola, 404.
Ibrahimus Turcorum Imperator, 617. ſtrangulatur, 622.
Iconoclaſtæ damnati, 446.
Ida mons, 50.
Idacius Epiſcopus, 329.
Idæa, vide Peſſinuntia.
Idæus, 43.
Idumæi Judæos ritus accipiunt, 220. quomodo alienigenæ dicantur, 244.
Iechonias, *vide* Joachim.
Iehu, 68.
Iephte, 23.
Ieroboam primus Rex Iſraelitarum, 62. 63. populum ad idololatriam abducit, 63.
Ieroboam ſecundus, 69. 70.
Ieſuatarum origo, 536.
Ieſus Chriſtus naſcitur, 249. patitur, 250.
Iethro ſocer Moyſis, 14.
Ieſabel, 66. occiſa, 68.
S. *Ignatius* Conſtantinop. Epiſcopus, ejuſque vexatio, 470.
S. *Ignatius* Confeſſor convertitur ad Deum & Societatem Jeſu inſtituit, 573. 576. obiit, 585.
Ignis Græcus, 430.
S. *Ildefonſus*, 434.
Ildibaldus, 396.
Ilerda capta, 489.
Ilium conditum, 51.
Ilus, 50. 51.
Illus patricius, 362.
Illyricum bellum Romanorum, 169. domiti Illyrii, 199.
Imagines quis primus oppugnarit, 373. Leo Iſauricus deinde, 441. tum Copronymus, 445. reſtitutæ in 7. Synodo, 446.
Imilco Carthagin. Dux, 139.
Imperator Occidentis primus Carolus, 452. ejus creandi jus in Electores transſlatum, 488.
Imperatores Auguſti primùm duo fuere, 272.
Imperium Romanum ad Germanos pervenit, 476.
Inachus Rex Argivorum, 16. & 35.
Inarus Libyæ Rex, 129.
Indiæ Orientales à Luſitanis apertæ, 562.
Indiæ Occidentales detectæ, 562.
Indictionum Origo, 302. & ſeq. quotuplex ejus uſus, *ibid.*
Induciæ tricennales Athenienſium, & Lacedæmoniorum, 130.
Incendium Londinenſe, 641.
Ingelgerius, 464.
Ingoliſmæ mœnia divinitus corruunt, 383.
Ingundis, 419.
Innocentius I. Papa, 337. 351. & ſeq.
Innocentius II. Papa, 509. captus à Rogerio, 510.
Innocentius III. Papa, 520.
Innocentius IV. Papa, 522.
Innocentius X. Papa, 613.
Innocentius XI. Papa moritur, 664.
Innocentius XII. fit Papa, 664. mo-

664. moritur, 674.
Ino, 31. 41.
Inſubres à Romanis victi, 170.
Inſulæ captæ, 490.
Interregnum in Polonia, 670.
De *Inveſtituris* altercatio, 493.
Io, 16. Iſis dicta, *ibid.*
Joachaz Rex Iſraëlis, 69.
Joachaz Joſiæ filius, 73. 74.
Joachin, 73. 74. idem cum Jechonia, *ibid.* liberantur, 97.
Joakimus, 73. 74.
Joanna Darcia Aurelianenſis puella, 564. Innocens fuit, 565.
Joanna Regina Neapolitana virum interficit, 535.
Joanna altera Neapolitana Regina, 554.
Joanna (Sancta) filia Ludovici XI Franci, 570.
Joanna Papiſſæ fabula, 461. 462.
Joannes Apoſtolus, 266.
S. *Joannes* Damaſcenus, 444.
S. *Joannes* Silentiarius, 390.
S. *Joannes* Anachoreta, 331.
S. *Joannes* eleëmoon, 426.
Joannes tyrannus, 343.
Joannes Tzimiſces, 480. ejus pietas, *ibid.*
Joannes Papa Maroziæ F. 473. Pontificatus ei abrogatus, 476.
Joannes Hyrcanus, 217. & ſeq. 219.
Joannes Hieroſolymitanus, 331.
Joannes Auſtriacus, 582.
Joannes Huniades, 558.
Joannes Antiochenus, 235. 285.
Joannes Talaida, 372.
Joannes Papa à Theodorico conjectus eſt in vincula, 389. ærumnis confectus, obiit Ravennæ, *ibid.*
Joannes Comnenus, 512.
Joannes ſine terra Angliæ Rex, 518.
Joannes XV Papa, 487.
Joannes poſtumus Ludovici Hutini F. 538.
Ioannes Rex Franciæ, 539. obiit, *ibid.*
Ioannes Dux Biturigum patruus Caroli VI, 540. 541.
Ioannes Nivernenſis Dux, 541. Ludovicum Aurelianenſem occidit, & poſt occiditur, 542. captus à Turcis, 537. 544.
Ioannes Cantacuzenus, 545.
Ioannes Capiſtranus vir ſanctus, 558. obiit, 559.
Ioannes Galeacius Dux Mediolanenſis, 568. & ſeq.
Ioannes Emmanuelis filius Luſitaniæ Rex, 573.
Ioannes Fiſcherus Roffenſis, 574.
Ioannes Palæologus Imperat. Conſtantiaopol. cum Latinis conjungitur, 556.
S. *Ioannes* Columbinus, 536.
Ioannes Prochythæ dominus, 524.
Ioannes Brennus Hieroſolymorum Rex, 521.
Ioannes Ducas Imperator Græcorum, 527.
Ioannes de Monteregio, 563.
Ioannes Andegavenſis Neapolitanum regnum bello repetit,

repetit, 560.
Joannes Huſz. 552.
Joannes Galeatius Dux Mediolanenſium, 537.
Joas Rex Judæ, 69.
Joatham Rex Judæ, 71.
Jobates Lyciæ Rex, 36.
Jobi tempus, & hiſtoria, 15.
Joël, 71.
Iohanam Ioſiæ filius, 73. 74.
Iohannes Auſtriacus Philippi IV Nothus renunciatur Belgicæ Gubernator, 635.
Iohannes Bragantiæ Dux, fit Rex Luſitanorum, 610. moritur, 635.
Iohannes V fit Rex Luſitaniæ, 488. Imperatoris ſororem ducit, *ibid.*
Iohannes Caſimirus Cardinalis fit Poloniæ Rex, 621. ex Suecorum ſtirpe ultimus regno ſe abdicat, 643. moritur in Gallia, *ibid.*
Iohannes Sobieskius ſummus belli Præfectus Turcos profligat, 648. fit Rex Poloniæ, *ibid.* Turcos vincit 653. moritur, 670.
Iohannes VVerthanus, 607.
Iojadas Pontifex, 69.
Iocaſta, 42.
Iojenſius, (Annas) 583.
Iolaus, 54.
Ion Xuthi filius, 31. 32.
Ionas Propheta, 71.
Ionathas Pontifex, 207. obiit, 208.
Ionathas Saulis filius, 25. 26.
Iones ubi habitarint, 55. in Atticam venere, 56. poſtea in Aſiam, 57. 58. à Perſis 116. & ſeq.
Ionica migratio, 57.
Ionica lingua, 32.
Ioram Rex Iudæ, 66. 68.
Ioram Iſraëlis Rex, 67. 68.
Ioſaba, 69.
Ioſaph. Regis Iudæ geſta, 65. 66. 67.
Ioſeph Iacobi filius, ejuſque res geſtæ, 12. 13. moritur, 14.
Ioſephus, 264. 268. & *alibi.*
Ioſephus Comes, 315.
Ioſephus Rex Hungariæ coronatur, 657. Rex Romanorum electus, 663.
Ioſiæ Regis Iudę geſta, 73. ejus filii, 73. & 74.
Ioſue, 20. 21.
Iovianus Imp. 317.
Iovianus hæreticus, 331.
Iovinus tyrannus, 341.

Iphiclus, 54.
Iphicrates, 137.
Iphitus, 56.
Ira mons, 94.
Irenæus, 282.
Irene Copronymi conjux, 444.
Irene Conſtantini mater, 446. in ordinem redacta, 447. filium excæcat, *ibid.*
Iretonus Cromvelli gener, ſummæ rerum in Hibernia præfectus, 629.
Irmingardis, 452.
Iſaacus naſcitur, 11. 12. ejus hiſtoria, *ibid.*
Iſaacius Comnenus, 498.
Iſaacius Comnenus Trapezuntinus Imperator, 546.
Iſaacius Angelus Imperat. 514. 515.
Iſabella Philippi II Hiſpani filia, 587.
Iſabella mater Edoardi Philippi Pulchri filia, 538.
Iſabella Renati Andegavenſis uxor, 554.
Iſabella Ferdinandi uxor, 562.
Iſabella, Philippi II Regis Hiſpaniæ, filia, 603.
Iſaias Propheta, 71. 72.
Iſauricum bellum ſub Zenone, 377.
Isboſeth, 26.
Iſchia inſula tutata eſt Ferdinandum Neapolis Regem, 569.
Iſdegerdes, 355.
S. *Iſidorus* Hiſpanus, 590.
Iſidorus Gazęus, 407.
Iſidorus Hiſpalenſis, 427.
Iſmaël Abraami filius, 11.
Iſmaël Sophus, 550. fit Rex Perſarum, *ibid.*
Iſis, *vide* Io.
Iſocrates naſcitur, 147.
Iſraëlitæ in deſerto degunt, 18. 19. eorum regnum bifariam diviſum, 62. deſitum, 71.
Iſſaſchar, 12.
Italia cur in plures diviſa Principes, 535.
Italia Gręcis Imperatoribus erepta, 442.
Ithacius Epiſcopus, 329.
Ithobalus Rex Tyri, 66. 76.
Itta, 434.

Iuda naſcitur, 12. Judę regnum, 62. ejus opes, 65.
Iudæa Syrię contributa, 259.
Iudæi à Pharaone afflicti, 14. à Cyro liberati, 104.
Iudæi à Dagoberto, & Heraclio ad fidem coacti, 426. è Gallia pulſi, 518.
Iudæi ab Antiocho dirè vexati, 200. 204. in Romanorum venere ditionem, 231. 232. conventus quinque juridici à Gabino inſtituti, 232. à Claudio pulſi, 256. à Veſpaſiano & Tito profligati, 264. à Tajano, 269. ab Hadriano, 270. Hieroſolymam adire vetiti, 271. Romano in orbe vexati, 503.
Iudaicum bellum ſub Veſpaſiano, 263. 264.
Iudas Machabęus, 205. & ſeq. obiit, 206.
Iudices Iſraëlitarum, 21. & ſeq.
Iudicia Romę ad equites translata, 223.
Iudith, 73. 86.
Iuditha Ludovici Pii uxor, 452. 453.
Iuliacenſis obſidio ſub Ludovico XIII, 591.
Iulianus Comes Hiſpanus, 440.
Iulianus Pelagianus, 352.
Iulianus annus inſtitutus, 235.
Iulianus Cardinalis, 558.
Iulianus, (Didius) 278.
Iulianus Imper. 310. fratrem habuit diverſum à Gallo, 309. ejus geſta, 310. Lutetiæ fit Auguſtus, 315. mors, ibid.
Iulius Papa Athanaſium abſolvit, 312.
Iulius Franciſcus Dux Saxo-Lauenburgicus moritur, 664.
Iusjurandum ſuprematus, quid? 659.
S. Ivo, 526.
Ivo Carnotenſis, 506. 516.
Iuppiter Ὅρκιος, 82.
Iuriaca pugna, 586.
Ius civile in Italia floret, 510.
Iuſtina Valentiniani uxor, 324.
Iuſtiniani primi Imp. res geſtę, 392. & ſeq. varia bella ejuſdem cum Perſis, *ibid.* reliqua, 393. & ſeq. mors, 398. Francis Narbonenſis provincia ceditur, 402. Eccleſiam turbat, 405.
Iuſtinianus Rhinormetus, 434. imperio pulſus ad Chaganum fugit, 435. reſtituitur *ibid.* ejus crudelitas, 435. & ſeq. moritur, *ibid.*
Iuſtinus Martyr, 275.
Iuſtinus Imper. 379. & ſeq. ignariſſimus fuit, 380. pacem reddit Eccleſiæ, 388. & ſeq. ejus pietas, *ibid.*
Iuſtinus II. 408. & ſeq. ejus juſtitiæ exemplum memorabile, 408. 409. & ſeq. obiit, 409.
Iuſtitia ſpecimen inſigne, 488.
Iuſtus Tiberiadenſis, 268.

Iuve-

Iuvenalis, *ibid.*
Iuvenalis Hieroſolymorum Epiſcopus, 369.
Iuvencus, 308.

K.

*K*Aliſcha, 686.
Kehla capta, 681.
Kemynius à TranſilvanisPrinceps creatur, 640.
Kniphuſius Dux Suecorum, 605.
Konigsmarkius, 613. 651.
Kufſteinium à Bavaris captum, 681.

L.

*L*Abanus, 12.
Labdacus, 41.
Labeo (Domitius) Juriſconſultus, 277.
Laboroſſarchodus eſt Baltaſar, 98.
Labynitus Babylonius, 95. idem cum Nabuchodonoſoro, *ibid.*
Lacedæmoniorum regnum, 59. bellum cum Meſſeniis, 92. 93. 107. ab Athenienſibus diſſident, 129. eorum res inclinant, 137. regiæ duæ familiæ, 59. 60. 181. adjungitur Achajæ, 197.
Lachares, 157.
Lactantius, 298. 307.
Lacydes, 195.
Ladiſlaus Apuliæ Rex, 551.
Lævinus contra Pyrrhum pugnat, 167. Philippum, Macedoniæ regem, vincit, 173.
Lainez, (Jacobus) 585.
Lajus, 41.
S. Lambertus Martyr, 433. 439.
Lambertus Imp. 461.
Lambinus, (Dionyſius) 585.
Lambojus Dux Cæſarianorum, 611. capitur, 612. vincitur, 619.
Lamiacum bellum, 155.
Lamorabaquinus, 545.
Lampſacena Synodus, 320.
Lampridius poeta, 298.
Lancaſtrius regnat in Anglia, 541.
Lancea ſacra Conſtantini, 475.
Landavia capta, 679. à Gallis capta, 682.
Landericus Epiſcopus Pariſienſis, 432.
Lanfrancus, 506.
Langobardorum origo, 412. regnant in Italia, *ibid.* & ſeq. à Pipino domiti, 448. 449.
Lanthildis ſoror Chlodovei, 381.
Laomedon, 44. 45. 51.
Lateranenſe Concilium I. 520.
Lateranenſe Concilium alterum ſub Leone X. 572.
Latij Reges, 52.
Latinæ feriæ, 92.
Latini ab Andronico cæſi, 514.
Latinorum cum Romanis bellum, 124.
Latinus Latii Rex, 52.
Latrocinalis Synodus, *vide*

Epheſina.
Lauduni captus Carolus ab Hugone, 486.
Laudus Archiep. Cantuarienſis novam Liturgiam componit, 622. capite plexus, 625.
Lauenburgica ſtirps deficit, 664. de ejus ſucceſſu variæ lites obortæ, *ibid.*
Lauenburgicus Princeps, victus à Torſtenſohnio, 612.
Lavinia Æneæ uxor, 53.
Lavinium conditum, *ibid.*
S. *Launomarus*, 390.
S. *Laurentius*, 290.
S. *Laurentius* Iuſtinianus, 556.
Laurentius Valla, 562.
Laurentius ſchiſmaticus Papa, Antipapa, 386. damnatus, *ibid.*
Lautrecius Dux Francorum, ad liberandum Pontificem in Italiam miſſus obiit, 574.
Lazarus Pelagii accuſator, 351.
Lazi, ſive Colchi, 392.
S. *Leander*, 420. 422.
Learchus, 30.
Lediguierius, 597.
Leganezius Hiſpanorum Dux, 616.
Leges duodecim Tabularum latæ, 131.
Leges Pœnales, 659.
Leodicum captum, 680. captum à Gallis, & mox recuperatum à Malborougio, 686. 687.
Leopoldus Guillelmus Ferdinandi III frater, 618.
Leopoldus I fit Imperator, 637. matrimonio ſibi jungit filiam Regis Hiſpaniæ, 642. concilium Procerum Hungaricorum Sempronii convocat, 653. moritur hydropicus, 487.
Leo I Papa, 356. Attilam placat, 365. Genſericum, *ibid.* obiit, 374.
Leo III Papa, 451. à Romanis malè affectus, *ibid.*
Leo IV, 462.
Leo Pont. Rom. Ianni Alberici F. ſuffectus, 476.
Leo IX Papa, 492. à Northmannis captus, 503. recenſetur inter doctrinâ & morum integritate conſpicuos, 506.
Leo X Papa, 572. obiit, 573.
Leo I Imperat. 359.
Leo II Imper. Zenonis filius, 360.
Leo Phocas, 478.
Leo Philoſophus Imper. 471.
Leo Armenius Imper. 455.
Leo Iſauricus, 437. 441. & ſeq.
Leo Copronymi F. 445.
Leocrates Dux Athenienſium, 129.
S. *Leodegarius* Martyr, 433.
Leonidas Rex Lacedæm. 181.
Leonides Origenis pater, 282. 283.
Leonina dicta pars urbis Romæ, 462.
Leontius Imper. 435.
Leoſthenes dux Athen. 155.

Leotychides Rex Laced. 120.
Leovigildus, 419. obiit, 420.
Lepantina pugna, quæ & pugna Naupactia, ſeu ad Naupactum dicitur, 581.
Lepidi ſeditio, 228.
Lepidus Triumvir, 239.
Leporius, 354.
Leptines Octavium occidit, 206.
Leubovera Abbatiſſa, 421.
Leucadia Inſula à Venetis capta, 655.
Leucippus, 31.
Leuctrium prælium, 138.
Leudeſius, 433.
Levi, 12.
Leutharis Francorum Dux, 283.
Lia, 12.
Libanius, 317.
Liberatus, 371. 407.
Liberius Papa, 313. 322.
Libya nympha, 35.
Licinius Cæſar, 300. Auguſtus fit, *ibid.* perit, 302.
C. *Licinius* Stolo, 144.
Licymnius, 38.
Liga in Galliis, 583.
Liga ſacra, 655.
Ligures victi, 169.
Limburgum captum, 604. 649. 681.
Limericum captum, 662.
Lindanus, (Guillelmus) 585.
Linus Papa, 266.
Lipſienſe prælium, 601.
Lipſius, 590.
Litorius Dux, 344.
Livia uxor Auguſti, 242.
Livius Poëta, 195.
Livius Salinator, 174.
Locri conditi in Italia, 107.
Longavillæus Dux Gallorum, 609.
Longavillæus Princeps in carcerem conjectus, 631.
Longinus ſcriptor, 292.
Longinus Exarchus, 413. 415.
Longinus Zenonis frater, 377.
Lotharingia unde dicta, 457. 458. in Teutonum ditionem venit, 476. eam Franci recuperare conantur, 484.
Lotharingiæ Dux, ejus geſta, 655.
Lotharius Othoni Lotharingiam remittit, 485.
Lotharius Ludovici Pii F. 456. à fratribus vincitur, 456. Imperator fit, *ibid.* ejus filii, 457.
Lotharius Lotharii F. 457. excommunicatus, 458. moritur, ejuſque regnum dividitur, *ibid.*
Lotharius Saxo Imp. 453.
Lotharius Ludovici Transmarini F. 484. & ſeq.
Lotharius Hugonis F. 472.
Lothus, 10. 11.
Lôvenhauptius Suecorum Dux victus à Moſcis, 492.
Lucanus, 267.
S. *Lucia*, 297.
Lucianus, 277.
Lucianus Martyr, 304.
Lucianus Presbyter, 357.
Lucidus Prædeſtinatianus, 374.
Lucifer Calaritanus, 316. ejus ſchiſma, *ibid.* moritur, 323.

Lucilius, 238.
Lucilla femina Donatiſtarum auctor, 304.
Lucius Arianus Alexandrinus Epiſcopus, 321.
Lucretia, 92.
Lucretius, 238.
Lucretius Conſul, 124.
Luculli geſta, 224. 229.
Lucumo Tarquinius dictus, 91.
S. *Ludovicus* Toloſanus Epiſcopus, 526.
Ludovicus Tarentinus Rex Neapolitanus, 535.
Ludovicus Hungariæ Rex, Andreæ, Neapolitani Regis, frater, 535. & ſeq.
Ludovicus Andegavenſis Rex Neapolitanus fit à Joanna, 536. obiit, *ibid. vide* & 541.
Ludovicus Rex Hungariæ periit, 547.
Ludovicus Pius, 452. à filiis ejectus, reſtituitur, *ibid.* & 453. obiit 453. ejus filii diſſident, 456. & ſeq.
Ludovicus Pii filius, 453. regnum, 457. ejus mors, 459.
Ludovicus II Imperat. 457. moritur, 459.
Ludovicus Ludovici F. *ibid.*
Ludovicus Balbus 459. obiit, 460.
Ludovicus Balbi F. 460.
Ludovicus Boſonis F. Rex Italiæ, 471. excæcatus & imperio privatus, *ibid.*
Ludovicus Tranſmarinus Caroli Simplicis F. obiit, 483. ejus filii, 484.
Ludovicus poſtremus Rex Francorum è Caroli ſtirpe, 485.
Ludovicus Bavarus Imp. 534. obiit, 535.
Ludovicus Sfortia Dux Mediolan. 568 captus à Francis, & Lochienſi arci incluſus, 570.
Ludovicus Flandrenſis Comes rebelles oppugnat, 541.
Ludovicus Hutinus, 538.
Ludovicus Aurelianenſis frater Caroli VI, 541.
Ludovicus Hungariæ Rex cæſus, 547.
Ludovicus III Andegavenſis à Martino V fit Rex Neapolitanus, 553. 554.
Ludovicus Craſſus Franciæ Rex in Palæſtinam abiit, 510.
Ludovivus VII Franciȩ Rex, 516.
Ludovicus VIII Franciȩ Rex, 530.
S. *Ludovicus* IX. Franciȩ Rex maternum genus ad Carolum M. refert, 487. ejus geſta, 531. obiit, 531. 532.
Ludovicus XI Francus, 566. & ſeq.
Ludovicus XII, 570. fit Rex Franciæ, *ibid.* obiit, 571. 572.
Ludovicus XIII Galliȩ Rex, 604. moritur, 612.
Ludovicus XIV Rex Galliȩ naſcitur, 608. fit Rex Galliȩ, 612. Remis coronatus, 634. contra Hiſpanos bellum

lum urget, 635. matrimonio ſibi jungit Mariam Thereſiam, 637. regni curam ſuſcipit, 639. Belgicam invadit, 642. Burgundiæ comitatum in poteſtatem redigit, *ibid.* Batavis bellum infert, 644. cum Turcis fœdus facit, 666.
Ludovicus Badenſis contra Gallos pugnat, 679. moritur, 489.
Lugdunenſe Concilium ſub Innocentio IV, 522. aliud ſub Gregorio, 524.
Lugdunenſes martyres, 275.
Lugdunenſis Synodus, 374. ejus Eccleſiæ nomine liber editus à Floro, 462.
Lugdunum incenſum à Severo, 279.
Luinius, 595.
Luithprandus Longobardus à Gregorio II placatur, 442. à Carolo Martello territus, 443.
Luneburgici Stadam ſubigunt, 650.
Luneburgicus cum Monaſterienſi Epiſcopo Bremenſium Ducatum infeſtant, 649.
Lupicinius, 319.
Lupicinius Gothos irritat, 349.
S. *Lupus* Sedonenſis, 427.
S. *Lupus* Trecenſis, 357. 375.
Luſitani deficiunt ab Hiſpanis, 610.
Luſitania in Hiſpanorum poteſtatem redacta, 583.
Luſitaniæ Rex Gallos deſerit, 682.
Luſitanorum cum Romanis bellum, 213.
C. *Lutatius* Pœnos vincit, 169.
Lutetia regni facta caput, 383. à Northmannis vaſtata, 464. obſeſſa ab iiſdem, 467. ſed irrito conatu, *ibid.*
Lutetiæ obſidio ſub Henrico IV, 586.
Lutherus, 572. & ſeq. obiit, 576.
Lutherani à Carolo V domiti, 575. 577. in Gallia puniti, *ibid.*
Luxemburgicus Dux cum Belgis pugnat, 663. vincit Belgas, 665.
Lycaon, 42.
Lycia, 155.
Lyco, 195.
Lycortas, 197.
Lycurgus Admeti frater, 39.
Lycurgus ultimus Rex Lacedem. 192.
Lycurgus Legiſlator, 77. ejus clementia, aliaque geſta, *ibid.* & ſeq.
Lycus, 41.
Lydia ſubacta à Cyro, 102.
Lynceus, 35.
Lyſander Athen. vincit, 135.
Lyſias Dux Antiochi, 205.
Lyſidice Pelopis filia, 37.
Lyſimachus Alexandri ſucceſſor, 157. obiit, 158. ejus crudelitas, 178.

M.

Macedoniani hæretici, 313. plerique Nicęnam amplexi fidem 320.
Macedoniæ Reges ab Hercule oriundi, 79. Macedonia in provinciam redacta, 199. iterum ſubacta, 215.
Macedonius II. Conſtantinop. Epiſcopus, 385.387.
Macedonum regnum fundatum eſt, 79. finis ejus, 80.
Macedones, infante Rege ob oculos poſito, acrius pugnant & vincunt, 80. Demetrii poſteri ibi regnant, 159. Peloponneſum obtinent, 184.
Machabæi Martyres, 204.205.
Machanidas Lacedæm. tyrannus, 194.
Machometes Arabum Legiſlator, 424. & ſeq.
Machometes I. Turca, 545.
Machometes II. 545. & ſeq.
Machometes III. 547.
Macrinus Imperat. 280.
Macro Præfectus Prætorio, 255.
Macrobius, 331.
Mæcenas, 242.
Magi ſub Perſis in pretio fuerunt, 281.
Magi in Perſide regnum, 115.
Magnetius tyrannus, 309.310.
Magnes, 30.31.
Magonis portus capitur, 490.
Mahumetes IV. fit Imperator Turcarum, 621. in carcerem detruſus, 657.
S. Majolus, 488. 506.
Majorianus Imperator, 366.
Malborougius fortiſſimus Heros & Dux Anglorum, 684. Princeps Imperii Romano-Germanici renunciatur, 685.
Maldonatus, (Joannes) 585.
Malvaſia ſubacta à Venetis, 663.
Mamertini, 168.
Mamilius gener Tarquinii, 124.
Mammaluci, 547.
Manaſſes Rex Judæ, 72.
Mancinus à Numantinis victus, 214.
Mandane Cyri mater, 101.
Manes, ſive Manichæus, 296.
Manfredus, 524.
Manichæorum ortus, 296.
M. Manlius capite punitus, 144. & ſeq.
Mansfeldius prædonum Dux, 597.
Mantinæenſis pugna, 139.
Manto, 49.
Mantua in Marchionatum erecta, 555. ibi Concilium à Pio II celebratum, 559. æquis inter Imperatorem Mantuęque ducem legibus pace conſtituta, Mantuæ huic ac Montisferrati decreto imperatorio firmata poſſeſſio, 599.
Mantua obſidione cincta, 676.
Mantuanus Dux cum Sabaudiæ duce bellum gerit, 592.

Man-

Mantuanus Dux in partes Gallorum pertrahitur, 675.
Manuel Comnenus, 513.
Manutius, (Paulus) 585.
Marathonia pugna, 118.
Marcam equum Galli vocant 162.
S. *Marcella*, 339.
Marcelliani hæretici, 313.
Marcellinus Hiſtoricus, 341.
Marcellinus Comes Chronographus, 407.
Marcellus contra Pœnos bellat, 172.
Marcianus Imp. 359. & ſeq.
Marcianus Anthemii F. 362.
Marcomanicum bellum M. Aurelii, 272.
Marcomeres Francorum regulus, 346.
SS. *Marcus* & Marcellianus, 297.
Marcus Epheſinus, 556.
Marcus Caryneníis primus Achæorum prætor, 176.
Mardaita, 429. à Juſtiniano ſecundo detrahuntur, 434.
Mardefeldus Dux Suecorum victus à Polonis, 686.
Mardokempadus, *vide* Merodach.
Mardonii expeditio in Græciam, 117. 126.
Margaretha Valeſia nupta Henrico Navarræo, 579.
Margaretha Henrici VI. Angli uxor, 565.
Margaretha Auſtriaca, 579.
Margaretha Thereſia uxor Leopoldi Imperatoris, 642.
Maria Medicea Regina Francię, 589.
Maria Anglię Regina, 578.
Maria Oegniacenſis, 522.
Maria Scotiæ Regina, 580.
Maria Britannica uxor Arauſiaci Principis fit regina Anglię, *661*. *662*. moritur, *667*.
Maria Thereſia uxor Ludovici XIV. Regis Gallię, *637*.
B. *Mariam* Viginem Copronymus contemnens miſerè periit, 445.
Mariamne, 246.
Marianus Scotus, 493.
Marianus Comes, 362.
C. *Marii* geſta, 222. 223. 227. 228. ejus filius, *ibid.*
Marinus Comes, 341.
Marozia, 473.
Marſicum bellum, 226. & ſeq.
Marſilius Ficinus, 563.
Martialis, 268.
Martina Heraclii uxor, 428.
Martiniciam deprędantur Angli, 666.
S. *Martinus* Turonenſis, 322. à Maximo colitur, 329. obitus ejus annus eſt incertus, 336. ejus Eccleſia incenſa, 464. ejus corpus translatum, *ibid.*
S. *Martinus* Gallecienſis, 422.
S. *Martinus* Papa, 428.
Martinus V. Papa, 552. obiit, 554.
Martyres primi in Galliis, 275.
Maſaniſſa geſta, 175. & ſeq.

ejus

ejus mors, 213.
Maſcezel, 333.
Maſſilia condita, 103.
Mathanias, qui & Sedecias, 74.
Mathatias Machabæorum pater, 204.
Matthias Corvinus, 559.
Matthias Imper. 592.
Mauri Hiſpania pulſi, 561. & 592.
Mauricius Arauſicanus dux fœderatorum ordinum, 582.
S. *Mauricius*, 297.
Mauricius Imper. 410. ejus nex, 412. contra Longobardos irritat Francos, 418.
Mauricius Andegavenſis, 331.
Mauritius Naſſavius, 605.
Mauvia Sacenorum Rex, 191.
Mauvia Saracenorum regina, 321. 322.
Maxentius, 299. ejus clades, 301.
Maxentius, (Joannes) 351.
Maximianus Herculius, 294. & ſeq. abdicat ſe, 295. periit, 300.
Maximianus, (Galerius) 295. 298. fit Auguſtus, 298. obiit, 300.
Maximilianus Imperator, 561. 568.
Maximilianus Emmanuel, Elector Bavaricus fit Præfectus Belgicæ, 664.
Maximinus, (Galerius) 295. periit, 301.
Maximinus Imper. 282. & ſeq.
S. *Maximinus* Aurelianenſis, 390.
Maximus Cynicus, 328.
S. *Maximus* monachus, 429.
Maximus Pupienus Imperator, 284.
Maximus tyrannus, 325.
Maximus Imperator, 365. obiit, *ibid.*
Maximus philoſophus, 317.
Maximus Tyrius, 276.
Mazarinus, 599.
Mazarinus Cardinalis, 617. Gallia exulare juſſus, 632. revocatur, *ibid.* ejus mors, 640.
S. *Medardus*, 407.
Medavius Comes, 487.
Medea, 45. exitus illius, 46.
Medinacælius Prorex Neapolitanus, in cives crudelitate ſævit, 676.
Mediolanenſium urbem evertit Fridericus, 511. ejus dux Philippus Maria Vicecomes, 554. tum Sfortia, 557. item Ludovicus XII. 570. tum Franciſcus I, 572.
Mediolanenſes addicti Gibellinis, 570.
Mediolanum nomine Philippi V occupant Galli, 675.
Mediomatrici capti à Francis, 577.
Medorum initium, 79. Imperii eorum finis, 102.
Meduanus (Henricus) dux, 596.
Meduanus (Carolus) dux, 586.
Megabazus, 116. Ægyptum recuperat, 129.
Megacles,

Megacles, 109.
Megapentes Prœti filius, 37.
Megara Herculis uxor, 44.
Megaſthenes Cumarum conditor, 59.
Melampus, 30.
Melania, 323.
Melanion, 43.
Melantus in Atticam venit, 56.
Melchiades Papa de Donatiſtis cognoſcit, 305.
Melchiſedech, 10.
Meletii in Ægypto ſchiſma, 304. 305.
Meletius Antiochenus, 316. 321. obiit, 328.
Melicertes, 30.
Melita obſidio, 547. ea inſula data Rhodiis equitibus, 573. obſeſſa, 580.
Melito Sardenſis, 276.
Sp. *Melius* occiſus, 131.
Memminga à Bavaris capta, 679.
Memnon Epheſinus, 354.
Memnon Tithoni filius, 51.
Memorius Epiſcopus, 352.
Menander hęreticus, 267.
Menander Comicus, 166.
Menelaus, 51. 52.
Menelaus Pont. Judęorum, 202. 203.
Menelaus mathematicus, 276.
Menena capta à Fœderatis, 488.
Menenius Agrippa, 125.
Meneſtheus Rex Athenienſium, 48.
Mennas Conſtantinop. Epiſcopus, 405.
Menœceus, 41.
Menzicovius Princeps, 492.
Mercius capitur, 612. Bavarorum Dux, 615. victus, 491.
Meroveus Rex Francię, 347.
Merodach, 72. 73. 87. idem eſt cum Mardokempado, 88.
Merope Bellerophontis avia, 30.
Meropheus Chilperici F. 417.
Meroveus Chlotharii F. 425.
Merovingi regnare deſinunt, 448.
Meſſalina, 256.
Meſſana condita, quæ & Zancle, 94.
Meſſeniacum bellum, 92. 93. 94. 107.
Meſſenii Rhegium commigrant, 93 Meſſanam, 94.
Meſtor Perſei filius, 37.
Metellus Macedoniam ſubegit, 215.
Q. *Metellus* Numidicus, 223.
S. *Methodius* martyr, 297.
Methodius vir ſanctus, 455.
Meto, 133.
Metrodorus, 237.
Metius Fuffetius, 90.
Mezentius, 53.
Michaël Palæologus Imper. 528. Conſtantinopolim recipit,
Michaël Parapinacius, 499. 500.
Michaël Imper. Græcorum, 469.
Michaël Paphlago, 496.
Michaël Calæphatus, 497.
Michaël Cerularius, 498.
Michaël Stratioticus, *ibid.*
Michaël Curopalates, 454. & ſeq.
Michaël Balbus, 455.

Michaël Viſniovicius, Rex Poloniæ creatur, 643. moritur, 648.
S. *Michaëlis* apparitio in Galliis, 441.
Midea urbs, 38.
Milevitana Synodus, 352.
Milo, 236.
Miltiades Chriſtianus ſcriptor, 283.
Miltiades Athen. 117. ejus hiſtoria, 120. & ſeq. duo fuerunt ejuſdem nominis, *ibid.*
Del Mina capta, 605.
Mimas Æoli filius, 31.
Minervina, 302.
Minimorum ordo, 567.
Minor Balearium capta, 490.
Minos, 42. duo fuerunt ejus nominis, *ibid.* Athenienſibus vectigal imponit, 47.
Minotauri hiſtoria, 47.
Minucius Felix, 283.
Minya, 44. quinam fuerint, 58. ulterior eorum hiſtoria, *ibid.* & ſeq.
Miſaël vide Ananias.
Miſenus Cumanus Epiſcopus, 372. depoſitus, *ibid.*
Miſitheus, 284.
Mithridates, 226. & ſeq.
Mithridaticum bellum, *ibid.* & ſeq. finitum, 229.
Mitylenæi domiti ab Athen. 134.
Mneſarchus Pythagoræ pater, 56.
Moab, 11.
Moabitarum rex filium ſuum ſacrificat, 68.
Modeſtinus Juriſconſ. 281.
Molinæi Calviniſtę inſcitia, 329. 330.
Molo victus ab Antiocho, 187.
Mompenſerius (Gilbertus) dux Francorum, 569.
Momyllus ultimus in Italia Imperator, 368.
Majus monaſterium in Turonis incenſum, 464.
Moncontorienſis pugna, 579.
S. Monica, 331.
Mon ius Dux Scotorum, 638.
Monmuthius Caroli II Nothus, bellum excitat, 658. proditus ſecuri percutitur, *ibid.*
Monothelitarum initia, 425. damnati à Martino, 428. à Philippico inſtaurati, 436. 437.
Monſmelianus fame expugnatus, 687.
Montanus hæreticus, 277.
Montecucullius ſuperatus, 608.
Monteferratenſe bellum, 598.
De *Monteferratenſi* principatu bellum, 592.
Montefortius (Joannes) Aremoricorum regulus, 540. à rege Carolo VI oppugnatur, 541.
Montemleherienſis pugna 567.
Montemmorencius dux rebellat, 600. capitis damnatur, *ibid.*
de *Monteregio*, vide Joannes.
Montes in Hannonia captæ, 491.
Montis Albani obſidio, 596. 597.
Montis Roſarum Marchio victus, 628. ſuſpendio pœnas

pœnas luit, 629.
Montrevellus Gallorum Dux, 682.
Moria mons, 11.
Moſci Turcis bellum inferunt, 671. eos magna clade profligant, *ibid.* victi à Suecis, 633. Suecos ad Pultavam ingenti clade vincunt, 492.
La Mothius Comes repulſus, 490.
Moyſes Epiſcopus, 322.
Moyſis res geſtæ, 14. 18. 19. ejus mors, 20.
Mucianus Syriȩ prȩſes, 263.
L. *Mummius* Corinthum excidit, 212.
Mummolus, 416.
Mundus à Deo factus ſex diebus, 2.
Murana dux contra Mithridatem, 228.
Muretus, (Mar. Ant.) 585.
Muſca per Olympicos ludos avolabant, 83.
Muſonius, 263. 267.
Muſtapha Imper. Turcarum, 547. 548.
Muſtapha II fit Turcorum Sultanus, 668. ſolio dejicitur, 683.
Mycena à Perſeo conditæ, 37. ab Argivis everſæ, 128.
Mycenas Argorum tranſtulit regnum Perſeus, 34. 37. Mycenæorum regum catalogus ab Euſebio non ſatis ex fide redditus, 38.
Mycale, ad quam Perſæ victi, 126.
Myſon ſapiens, 111.

N.

NAas Ammonitarum rex, 25.
Nabis tyrannus, 194. 196.
Nabonaſſarus, 87. 88.
Nabonidus, Laboroſſarcodi ſeu Baltaſari interfectorum unus, 98. idem cum Dario Medo, 103. vincitur à Cyro, 98. 103.
Nabopolaſſarus, 74. 96.
Nabuchodonoſor Aſſyrius, 73. 86.
Nabuchodonoſor Babylonius, 74. & 95. moritur, 97.
Nabuzardan, 75.
Nævius, 195.
Namnetum urbs capta, 463.
Namurcum à Gallis captum, 665. à Fœderatis recuperatum, 668.
Nancejum obſidetur à Carolo Burgundione, 567.
Nanea templum, 217.
Nanthildis, 431.
Narbonenſis Gallia fit provincia, 221.
Narbonenſis Gallia Oſtrogothis ceditur, 384. & ſeq.
Narciſſus Claudii libertus, 256.
Narſes dux Romanorum, 396. ejus theſauri, 411. plures hujus nominis, 413. & ſeq.
Narſeus rex Perſarum victus à Galerio, 295.
Narva obſeſſa à Moſcis, 673.
Narva in Livonia à Moſcis capta, 686.
Naſica, 221.

Navarra regnum occupant Hiſpani, 571.
Navarrus, (Martinus) 585.
Naves Turcicæ captæ & combuſtæ, 631.
Naupactia pugna, vulgò *de Lepanto*, 581.
Nazarius Orator, 308.
Neapolis capta ab Alfonſo Aragoniæ & Siciliæ rege, 554. à Carolo VIII Franciæ rege, 568. ſed ab eo deficit, 569. ab Ludovico XII occupatur, 570. ſed mox amittitur, 571.
Neapolitana urbs ſe Thaunio ſubmittit, 489.
Necos rex Ægypti, 73. 100.
Nectarius, 328. obiit, 336.
Neleidæ in Atticam migrant, 56.
Neleus, 30. ejus filii ab Hercule cæſi, *ibid.* 31.
Nembroth idem cum Belo, 8.
Nemeſianus poëta, 298.
Nemorenſis dux ad Ravennam cæſus, 571.
Neoburgum à Bavaro captum, 681.
Nephele uxor Athamantis, 30. 41.
Nephtali naſcitur, 12.
Nepos. (Julius) Imper. 367.
Nepotianus tyrannus, 309.
Neptunus, 37.
Neriglosſoorus, 97.
Neronis res geſtæ, 257. & ſeq.
Nerva Imper. 268.
Neſtori Meſſeniam dedit Hercules, 56.
Neſtorii hæreſis, 353. relegatur in Oaſin, 354. ejus memorabilis exitus, *ibid.*
Nica, *vide* Seditio.
Nycæna ſynodus, 305.
Nicanor victus à Judæis, 296.
Nicephorus Phocas, 479.
Nicephorus Irene ejecta fit Imperator, 447. & 454.
Nicephorus Botoniates, 500.
Nicephorus Bryennius, *ibid.*
Nicetas Studienſis, 498.
Nicias, 134.
Nicippe Pelopis filia, 38.
Nicolaus Lyranus, 526.
Nicolaus Damaſcenus, 243.
Nicolaus Patriarcha Conſtantinop. tutor Conſtantini Porphyrogeniti, 478.
Nicolaus I Papa, 458.
Nicolaus V Antipapa, 535.
Nicolaus hæreſiarcha, 265.
S. Nicolaus, 307.
Nicolaus V Papa, 559.
Nicomedes Bithyniam Romanis legat, 228.
Nicomedes Pruſię filius, 211. & ſeq. à Mithridate Bithynia expellitur, 227.
Niger, (Peſcennius) 278.
Ninus conditor Ninives, 8.
Ninyas, 8.
Niobe, 42.
Niſibis ter obſeſſa, 310. conceſſa Perſis ab Joviano, 318.
Nobiles in Gallia evocati ad litora tuenda, 666.
Noemi hiſtoria, 5. vite ſata inebriatur, 6. ejus poſteri per orbem diviſi, 7.
Nogaretus & Sarra Columnenſis Bonifacium capiunt, 533.

Nordlin-

Nordlingenſe Prælium, 604.
Northmannorum origo & res geſtæ, 463. & deinceps, fiunt Chriſtiani, 468. dataque illis Neuſtria, *ibid.* Italiam invadunt, 489. & deinceps, fideles ſunt Pontifici Rom. 494. in Anglia regnant, 505. & ſeq.
Noteburgum à Moſcis captum, 678.
Novatianus, 289.
Novatus, *ibid.*
Nuceria collocati Saraceni, 521.
Numæ geſta, 90.
Numantinum bellum 214. & ſeq.
Numerianus, 293.
Nummos aureos ſua effigie ſignare nulli regi conceſſum præter Francos, 402.
Numitor, 88. 89.
Nycteis, 41.
Nyctæus, *ibid.*
Nyctimus, 42.

O.

Ochozias rex Iſraël, 67.
Octavia uxor Antonii, 241.
Octavius legatus occiſus in Syria, 206.
Octavius Cæſar, *vide* Auguſtus.
Odenatus, 286.
S. Odilo, 506.
Odo rex Franciæ, 461.
Odo Campanienſis, 492.
Odovacer rex Italię, 368.
Odovacrius Saxo, 347.
Odovalskius, 619.
Oedipus, 48. ejus hiſtoria, *ibid.*
Oenomaus, 39.
Oenomaus philoſophus, 276.
Oenus fluvius, 619.
Og rex Baſan, 19.
Ogygis diluvium, 17.
Ckimus, 536.
Olivarius Comes, 610.
Olybrius Imper. 367.
Olympiades nonnulli malè putant dictas à voce *Olympias*, Ægyptiis idem, quod Latinis *luna*, 81.
Olympias mater Alexandri, 156.
Olympicos ludos celebravit Hercules, 44. Atreus, 81. Iphitus illos inſtaurat, *ibid.* fusè de iis agitur, 81. & ſeq. ipſis Elei præfuere, 82. quinque diebus celebrati, *ibid.* in iis nudi certabant athletæ, 83.
Olympii Jovis templum apud Olympiam, 81. 82.
Olympius Stiliconem detegit, 335.
Oneſimus, 275.
Onias Pontifex, 194. 200. occiſus, 202.
Onion, 264.
Onomarchus Phocenſis, 141.
Onufrius Panvinius, 585.
Opheltes, 30.
Ophitæ, 277.
Opima ſpolia à Romulo reportata, 90. à Cornelio Coſſo, 131. 132.
Opimius Coſſ. 221.
Optatus Milevitanus, 323.
Optatus patricius, 308.
Oratorii congregatio Lutetiæ

tetiæ inſtituta, 594.
Orchomenus, 44.
Oreb, 14.
Oreſtes matrem occidit, 51. 52. diu regnat, *ibid.*
Oreſtes Alexandriæ præfectus, 358.
Oreſtes Momylli pater, 368.
Origenes, 282. 283. ſacrificat idolis, & moritur, 289. in quinta Synodo damnatus, 405.
Origeniſtæ damnati, 338.
Oribaſius, 317.
Oropus, de qua legati miſſi Athenis, 216.
Oroſius, 357.
Orpheus, 45.
Orſeis uxor Hellenis, 29.
Ortelius, 590.
Oſee propheta, 71.
Oſee rex Iſraelis, 71.
Oſias rex Judæ, 69. 70.
Oſius Cordubenſis, 313.
Oſmannus Turcarum Imper. 548.
Oſtenda capta, 488.
Oſtendæ obſidio, 587.
Oſtia urbs condita, 91.
Oſtrogothorum initia, & geſta, 348. & ſeq. regnant in Italia, 350.
S. *Oſuvaldus*, 434.
Otho I Imper. 474. & al. Italiam occupat, 473. & ſeq. & al. ejus geſta, *ibid.* & al. obiit, 477.
Otho II, 484. cum Francis bellat, 483. 484.
Otho III Imper. 488. uxorem ſupplicio damnat, *ibid.* obiit, 489.
Otho rex Germaniæ, 518. 519. & ſeq. tum Imperator *ibid.* obiit, *ibid.*
Otho Imper. 262.
Othomannus primus Turcarum Imper. 543.
Otho rex Franciæ. *Vide* ſuprà Odo.
S. *Otho* Pomeraniæ apoſtolus, 508. 509.
Othoniel, 22.
Otium qua lege ab Amaſide caſtigatum, 101.
Ottocarus rex Boëmiæ, 523.
Ovidius, 244.
Oxylus Heraclidarum ductor 55. 56.

P.

Paches dux Athen. 134.
Pacis templum à Veſpaſiano conditum, 264.
Pacuvius, 215.
Palatinus à Gallis captus, 609.
Palatinus Elector reſtitutus, 620.
Palatinatus ab Gallis occupatus, 662.
Palæologi imperant, 542.
Palæpolitani victi, 165.
Palfus Præfectus militum Hungaricorum, 608.
Palladius Scotorum apoſtolus, 357.
Pallantium ab Evandro conditum, 52. & ſeq.
Pallas libertus Claudii, 256.
Pamelius, (Jacobus) 585.
Palmerius, (Mat.) 563.
Pamphilus martyr, 304.
Panathenæorum tempus, 119.

Pandulphus Capuæ dux, 490.
Panormitanus, *vide* Nicolaus de Tudeſcis.
Pantanus, 283.
S. *Paphnutius*, 307.
Papias, 276
Papinianus, 280.
Papyrius Romanorum dux, 163.
Paradiſus terreſtris, ubi ſitus, 3.
Paris, qui & Alexander, 51. Helenam rapit, *ibidem.*
Pariſienſi Senatui ſedes in Palatio conſtituta, 538.
Parlamentum in Anglia perpetuum, 624. 625.
Parmenides, 133.
Parmenio dux, 153.
Parmenſes Fridericum II ſuperant, 522.
Parmenſis dux Belgii præfectus, 582.
Parmenſis dux Hiſpanis præfectus bellum in Francia gerit, 586. & ſeq.
Parthenii, 93. 107.
Parthenopæus, 30. 49.
Parthi in Syriam irrumpunt, 241. Craſſi ſigna reſtituunt, 242. deſiit eorum imperium, 281.
Parthorum regnum iniit, 178.
Paſchaſinus Lilybætanus, 370.
Paſchatis controverſia, 282.
Paſſeratius, (Joan.) 585.
Patavium captum, à Bavaris, 681.
Patera orator, 308.
Patriarcha Conſtantinopolitanus fit Gregorius Nazianzenus; nam Epiſcopus Conſtantinopolitanus vocabatur & Patriarcha Conſtantinopolitanus, 328.
Patricius Cæſar, 359.
S. *Paula*, 331. 338.
S. *Paulinus*, 356.
Paulinus Trevirenſis, 315.
Paulinus Antiochenus Epiſcopus, 316.
Paulus apoſtolus convertitur 250. geſta, 259. & ſeq. mors, 261.
Paulus Samoſatenus, 291.
S. *Paulus* eremita, 291. 314.
Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, martyr, 312.
Paulus Æmilius Perſen vincit, & triumphat, 198.
Paulus Juriſconſ. 281.
Paulus Burgenſis, 536.
Paulus II Papa, 560.
Paulus V Papa obiit, 596.
Pauſanias dux Laced. 126. 127. ejus mors, 128.
Pauſanias ſcriptor, 277.
Pax Carolum XII inter & Auguſtum, 491. Hiſpanos inter Luſitanos & Gallos, 642. Luſitanos inter & Batavos, 639. Sabaudum inter & Gallos, 669. Turcos inter & Polonos, 647. Turcos inter & Venetos, 643. 644. cum Turcis facta, 671. Alt-Ranſtadienſis, 686. Batavorum cum Anglo, 648. cum Monaſterienſi & Colonienſi Epiſcopis, *ibid.* Bredæ facta Anglos inter & Batavos, 641. Monaſterienſis inter Hiſpanos & Batavos, 620. Neomagenſis, 650. Olivenſis, 636.

Pragæ facta, 604. Pyrenæa, 637. Rotſchildi facta Succos inter & Danos 636. Rysvicenſis Gallos inter & Fœderatos, 669. Traventhalienſis 673. Veſtphalica, 620.
Pax Auguſta urbs, 639.
Pelagii hæreſiarchæ hiſtoria, 350. Dioſpoli abſolutus, 351. damnatus punitur, 352. damnatur in Epheſina Synodo illius hæreſis, 354.
Pelagius Papa, 406.
Pelagius alter occiſus à Zenone, 363.
Pelaſgi, 43. in Italiam veniunt, 53.
Peleus, 45.
Pelias, 30. 31. 45.
Pelopidas, 137.
Peloponneſiacum bellum, 130. ejus ſpatium, 134. & ſeq.
Peloponneſus duplici genere frequentata, Dorico, & Æolico, 33.
Pelops Tantali filius, 39. ab eo orti Pelopidæ regnant, 16. 39. cum Perſeidis conjuncti, 39.
Penthilus Oreſtis filius, 16. 55. 58.
Perdiccas, 141. & ſeq.
Peregrinus Philoſophus 276.
Perennis Prætorio Præfectus 273.
Pergamenum regnum, 177.
Periander, 60. 109.
Periclis geſta, 130. 134. obiit, *ibid*.
Perieres, 30. 31. 37.
Pero, 30. 31.
Perronius, (Jacobus) 587.
Perotus, (Nicol.) 562.
Perperna vicit Ariſtonicum, 221.
Perpiniani comitatus, *vide* in Ruſcinone.
Perſæ Chriſtianos vexant, 355.
Perſeus Stoicus, 180.
Perſecutio Chriſtianorum, ſub Nerone, 260. ſub Domitiano, 266. ſub Trajano, 274. ſub Severo, 283. ſub Maximino, 288. ſub Decio, 289. ſub Gallo, & Voluſiano, 289. 290. ſub Valeriano & Gallieno, *ibid.* ſub Aureliano, 291. ſub Diocletiano, 296. & ſeq. & 303. ſub Juliano, 316.
Perſecutio Hugonotarum, 652.
Perſeus rex Macedonum, 198.
Perſeus Acriſium occidit, 16. ejus hiſtoria, 36. & 37. filii, *ibid.* cum Pelopidis juncti, 39.
Perſici imperii primordium, 102. finis, 152. inſtauratur ſub Alexandro Severo, 281.
Perſidem invadunt Turcæ, 543.
Perſicum bellum ſub Theodoſio, 340.
A. Perſius Poëta, 268.
Pertinax Imper. 278.
Peruſinum bellum, 241.
Peſſinuntia Dea Romam tranſlata, 174.
Peſtilentia Anglicana, 641.
Peſtilentia per Hungariam, Auſtriam, Bohemiam & Saxoniam graſſans, 653.
Petrarcha, 536.
Petronius Syriæ præſes, 258.

Petrus Antiochiæ ſedet, 259. & Romæ, 260. ubi & moritur, 261. de ejus Romana cathedra, 259. 260.
S. *Petrus* Martyr, 526.
Petrus Antiſſiodor. Imperator Conſtant. 527.
Petrus Alexandrinus, 304. alter ejuſdem nominis, 321. & 328.
S. *Petrus* Chryſologus, 356.
Petrus Fullo 361. exulat, 371.
Petrus Moggus, 370. 372. fit Epiſcopus Alexandr. *ibid.*
Petrus Eremita, 504.
Petrus Leonis Antipapa, 509.
Petrus Corbarienſis Antipapa, 534. 535.
Petrus Bertrandus Cardinalis, 539.
Petrus Caſtellæ rex Henrici frater, 540.
Petrus Cunerius, 539.
Petrus Lombardus, 517.
Petrus rex Arragonum, 524. obiit, 525.
Petrus Moſcorum Dux magnum facit iter per multas Regiones, 672. Narvam obſidet, 673. Lövenhauptium profligat, 492.
Petrus II Princeps Regens Luſitaniæ, 643 fit Luſitaniæ Rex, 656. obiit, 488.
Phalantus, 107.
Phalaris, 109.
Pharamundus, 346.
Pharao ſubmerſus, 18.
Pharnabazus, 137.
Pharſalicum prælium, 234.
Phavorinus, 276.
Phayllus Phocenſium dux, 141.
Phelemon Neales Dux rebellium Hibernorum, 624.
Pherecydes, 112.
Pheres, 30.
Phidon Argivus, 79.
Philaſtrius, 331.
Philelphus, (Franc.) 562.
Philetærus, 177.
Philetus, 267.
Philinna, 154.
Philippenſe prælium, 240.
Philippicus Imperator, 436. hereticus, 436. 437.
Philippis Sydonus ab Arianis habita, quę Sardicenſis ab iis vocata, 312.
Philippus I Franciæ rex, 503. mors ejus, 504.
Philippus Auguſtus rex Franciæ, 517. & ſeq. in Palæſtinam abit, 518. eodem tempore duplicem victoriam refert, 518. & moritur, 519.
Philippus Audax rex Franciæ, 532. obiit, *ibid.*
Philippus Pulcher, 532. 533. excommunicatur à Bonifacio VIII, 533. abſolvitur à Benedicto, *ibid.* obiit, *ibid.*
Philippus Longus, 538.
Philippus Valeſius, *ibid.*
Philippus Maria Vicecomes dux Mediolanenſis, 554.
Philippus II Hiſpaniæ rex, 578. moritur, 587.
Philippus III. Hiſpaniæ rex. 592.
Philippus Imper. 285.
S. *Philippus* Nerius, 590.

Philippus Germaniæ rex, 519. & ſeq.
Philippus Burgundiæ dux, regis Joannis filius, 540. Flandriam obtinet, *ibid.*
Philippus II. Burgundionum dux, 540.
Philippus Auſtriacus pater Caroli V. Imper. 572.
Philippus Macedo, ejuſque geſta 141. & ſeq. mors, 142.
Philippus alter regnat Macedonibus, 185. contra Romanos bellum gerit, *ibid.* & 193. pacem facit, 194. Ægyptum aggreditur, *ibid.* rurſus bellat cum Romanis, 196. obiit, *ibid.*
Philippus IV. Hiſpaniæ Rex, 603. moritur, 642.
Philippus V. Andegavenſis Dux, fit Rex Hiſpaniæ, 674. Barcinonem obſidione cingit, 488.
Philippus Guillelmus Neoburgicus fit Elector Palatinus, 657.
Philiſtæi Iſraëlitas opprimunt, 23. 24.
Philiſtus hiſtoricus, 146.
Philo Judæus, 267.
Philomelus Phocenſium dux, 140. 141.
Philopœmen dux Achæorum, 193. 197. obiit, *ibid.*
Philoſtratus, 277.
Philotas, 153.
Philoxenus Cytherejus, 147.
Philoxenus, qui & Xenajas, hæreticus, 373.
Phinees Eleazari filius, 20.
Phlegon, 277.
Phocæorum colonia Maſſilia, 103.
Phocas Mauricio cæſo fit Imperator, 411. 422.
Phocenſes ſacro bello profligati, 140. & ſeq. eorum urbes everſæ, 141.
Phocion, 156. & ſeq.
Phocylides, 121.
Phœbidas Cadmeam occupat, 137.
Phœnix, 40.
Phoroneus, 16.
Photinus martyr, 275.
Photinus hæreticus, 313.
Photius patriarcha, 470. 471. pulſus à Leone Imper. 471.
Phryxus, 30. 41.
Phthius, 43.
Phul rex Aſſyriorum 84. & ſeq.
Phygellus, 267.
Picardia vaſtata, 606.
Picens bellum, 168.
Picus in Latio regnat, 52.
Picus Mirandulanus, 563.
Pighius, (Albertus) 576.
Pilati acta, 304.
Pindarus, 133.
Pindus, 30.
Pionius martyr, 275.
Pipinus Auſtraſii regni præfectus, 426. Auſtraſii regni, & Occidentalis Franciç regni præfectus eſt, 438. ejus geſta & mors, 438. 439.
Pipinus Martelli filius, 448. fit rex, *ibid.* Romano Pontifici multa reſtituit, 448. 449. moritur, 449.

Pipinus

Pipinus Caroli M. filius, 452.
Pipinus Ludovici Pii F. 453. obiit, *ibid.*
Piraeus portus Athenienſium factus, 127.
Piraticum bellum, 230.
Pirithous, 45.
Piſa urbs, quæ & Olympia, 81.
Piſa Florentinis ſubjectæ, 551.
Piſatis regio, 81.
Piſiſtratus, 109. ejus, & ſtirpis ipſius hiſtoria, 118. 119. & ſeq.
Cn. *Piſo* Germanicum ſuſtulit, 249.
Piſſiacenſe colloquium, 579.
Pittacus, 110.
Pius I Papa, 275.
Pius II, 559. obiit, 560.
Pius V Pontifex, 581.
Placidia nubit Athulpho, 342. pòſt Conſtantio, *ibid.* ab Honorio ejecta, 343. redit, *ibid.* fit Auguſta, *ibid.* moritur, 365.
Placilla uxor Theodoſii, 326.
Plataæ everſæ, 138.
Plataenſes in Marathonia pugna clari, 117. 118.
Plataenſis pugna, 126.
S. *Plato*, 447. 455.
Plato Comicus, 133.
Plato philoſophus, 145.
Plautianus, 279.
Plautilla, 279.
Plautus, 195.
Plectrudis, 439.
Plinius uterque, 268.
Plinius Proconſul de Chriſtianis ſcribit Trajano, 274.
Pliſthenes Atrei filius, 39.
Plotinus, 283.
Plutarchus, 276.
Podarces, ſive Priamus, 51.
Poghius, 555.
Pointius ingentes divitias Carthagine nova reportat, 669.
Polemo philoſophus, 165.
Polemo Sophiſta, 277.
Pollux, 45.
Poloni Turcos & Tartaros variis pręliis fundunt, 656. Valachiam ſubigunt, *ibid.* cædunt Turcos & Tartaros, 667.
Poloniæ rex Henricus Valeſius, 581.
Polonicæ turbę, 678.
Polycarpus, 275.
Polycrates martyr, 283.
Polycrates Samiorum tyrannus, 114. 122.
Polydectes, 51.
Polydectus rex Lacedæm. 77.
Polydorus Cadmi filius, 41.
Polyanus, 113.
Pollio Grammaticus. 193.
Polynices, & ejus hiſtoria, 48. 49.
Polyſperchon, 156.
Pomeranię maxima pars occupata, 650.
Pompejopolis à Francis capta, 404.
Cn. *Pompejus* M. 228. & ſeq. Rom. imperium amplificavit, 232. cum Cæſare civile bellum gerit, 233. & ſeq. vincitur, 234. tum ejus filii, 241.
Pompejus, (Sext.) 241.
Pompejus Strabo, 157.
Pomponius Juriſconſ. 281.

Pons

Pons ſublicius Romę factus, 62.
Pontianus Papa, 201.
Pontificii Londino ejecti, 442.
Popilius Antiochum ab Ægypto deterret, 203.
Poplicola, 124.
Poppæa, 257.
Porcius Latro, 169.
Porphyrius, 197.
Porphyrius poëta, 308.
S. *Porphyrius* Gazenſis, 236.
Portocarrerus Cardinalis, 674.
Porſenna, 124.
Portugalliæ Regina moritur, 465.
Portus præcipui Galliæ ab ignibus Fœderatorum conſumpti, 472.
Porus, 105.
Poſſeſſor Africanus, 275.
A. *Poſtumius* Dictator filium occidit, 132.
Poſna occupata, 684.
Prædeſtinatiani, 373. 374.
Pręlium ad Almanzam, 489. ad Boynam fluvium, 662. ad Hochſtettam, 685. ad Kaliſcham, 686. ad Leuſam, 664. in Lithuania, 491. ad Lundam, 652. ad Luzarram, 680. ad Pultavam, 492. ad Rattenaviam & Fehrbellinum, 649. ad Schellenbergium Montem, 684. ad Senaffiam, 649 ad Virſtocum, 605. navale Anglos inter & Batavos, 641. navale Danos inter & Suecos, 650. (vide in V. Pugna)
Praga capta, 619.
Pragenſe bellum ſub Ferdinando Imper. 418.
Pragmatica ſanctio, 555. ſublata, 572.
Priamus, *vide* Podarces.
S. *Principius*, 375.
Priſcilla, & Maximilla, 277.
Priſcillianiſtarum hæreſis, 329.
Priſcillianus, *ibid.*
Pro Deo, *Patria*, *&* *Libertate*, hæc verba vexillis Ragotzii inſcripta, 483.
Probus Imper. 201. 204. & ſeq.
Proclidæ reges Lacedęmonii, 41.
Proclus mathematicus, 266.
Procopius tyrannus, 319.
Procopius martyr, 297. 304.
Procris, 31.
Proculus Juriſconſ. 281.
Proculus Siccenſis, 277.
Prodicus hęreticus, *ibid.*
Prodicus Sophiſta, 133.
Prœtus, 30. 36.
Prohœreſius Sophiſta, 317.
Promethei ætas, 17.
Propertius, 244.
Proſcriptio ab Triumviris facta, 166.
Proſper Aquitanus, 357. alter Aurelianenſis, 375.
Proſper Adurnus, 395.
Protagoras, 133.
Proterius Alexandrinus martyr, 370. 371.
Proteſtantes in Germania libertatem religionis adipiſcuntur, 620. à Rege Galliæ vexantur, 657. 658. multa in Anglia patiuntur, 658. & 659. in Hibernia, 659. ad

659. ad Arauſiacum tranſeunt, 662.
Prudentius, 339.
Pruſias rex Bithyniæ, 210.
Pſammenitus, 114.
Pſammetichus, 99. 114.
Pterelas, 37.
Ptolomæus Ceraunus, 159. à Gallis occiſus, 162.
Ptolemæorum in Ægypto regnum, 159.
Ptolemæus Lagi filius, 155. 158. & ſeq. obiit, 158.
Ptolemæus Philadelphus, 158. 160. cum Romanis fœdus init, 168.
Ptolemæus Euergetes, 186. 218.
Ptolemæus Philometor, 200. & 207.
Ptolemæus Philopator, 186. & ſeq. vincit Antiochum, 188. ejus crudelitas, & impietas, 189. 190. obiit, 194.
Ptolemæus Euergetes II, 200. cum fratre pugnat, 201.
Ptolemęus Phyſco, 208.
Ptolemęus Appio, 218.
Ptolemęus Lathurus, 218. & ſeq.
Ptolemęus Alexander, 218. matrem occidit, 219.
Ptolemęus Cypri rex moritur, 235. 236.
Ptolemęus Auletes, 225.
Ptolemęus Bacchus, *ibid.*
Ptolemęus aſtronomus, 276.
Pueri tres in fornacem miſſi, 97.
S. *Pulcheria*, 339. ejus pietas, 354. obiit, 359.
Pugna ad Aldenardam, 490. ad Allersheimium, 615. ad Avenium, 604. ad Carpum, 675. ad Caſſanum, 687. ad Eboracum 625. ad Chiarum, 675. ad Cliſſoviam, 678. ad Frauenſtadium, 686. ad S. Gothardi fanum, 640. prope Hagenoam, 679. ad Mohatzium, 657. ad Mohilovam, 491. ad Montes in Hannonia, 491. ad Poloſcum, 684. ad Ramilliacum, 487. ad Salankemen Chriſtianos inter & Turcos, 664. ad Steenkęrkam, 665. ad Pforzheimium, *ibid.* Sedanenſis, 611. ad Veſtcheſtriam, 626. ad Zentham, 671. navalis prope Malacam, 685. (vide in V. Prælium)
Pultava fruſtra à Suecis obſeſſa, 492.
Punicum bellum primum, 168. 169.
Punicum bellum ſecundum, 170. & ſeq.
Punicum bellum tertium, 212. 213.
Pupienus Imper. *vide* Maximus.
Putiphar, 13.
Pygmalion, 76.
Pyrrha uxor Deucalionis, 29.
Pyrrhus Achillis F. ab Oreſte cæſus, 52.
Pyrrhus alter Maced. occupat, 158. ejus res geſtæ, 161. 168. 176. 177. obiit, 161. 177.
Pythagoræ origo, 56. ejus hi-

hiſtoria, 122. & ſeq.
Pythia quando peracta, 141.

Q.

Q*Vinctius* Capitolinus, 130. Dictator factus ab aratro venit, 131.
Quinctius Flaminius Philippum vincit, 196.
Quintilianus, 268.
Quinquogentiani, 295.
Quinta Synodus, 406.
Quintillus, 287. & ſeq.
S. *Quintini* oppidum ad quod victi Franci, 578.
Quintus Curtius. 268.

R.

R*Abenhauptius* fortiſſimus Dux, Groninganæ urbis Gubernator, 645. Covordiam occupat, 646.
Rabula Edeſſenus, 404.
Rachel, 12. moritur, 13.
Rachiſius Longobardorum rex, 448.
Radagaiſus, 334. cæſus, *ibid.*
S. *Radegundis*, 400.407.421. in ejus monaſterio turbæ, *ibid.*
Radziouskius Regni Polonici Primas, 683.
Raginfredus, 439.
Ragotzius Princeps Tranſilvaniæ, 635. victus occumbit, 639.
Ragotzius alius, caput Procerum Hungaricorum, qui conjuraſſe ferebantur, 677. captus evadit, *ibid.*
Raimondus comes Toloſanus 530.
Raimundus Lullus, 526.
Rathodus Friſius, 439.
Ratisbona capta à Bavaris, 681.
Ratisbonenſis Synodus contra Felicem Urgelitanum, 451.
ad *Ravennam* prælium, 571.
Ravennius Arelatenſis, 356.
Rea inſula capta à Ludovico XIII. rege, 597.
Rebecca, 11.
Rebellio Hibernorum, 624. plebis in Hollandia contra magiſtratus. 645.
Rechiarius Suevorum rex, 366.
Regales Francorum, 346.
Reges Roma ejecti, 123.
Regillus lacus, ad eamque pugna, 124.
Reginaldus Polus, 578.
Regis infantis aſpectus Macedonas ad certamen acuit, 80.
S. *Remaclus*, 433.
S. *Remigius*, 375. 389.
Remis baſilica S. Remigii dedicatur, 503. conſecrari ibi reges non eſt neceſſe, 516.
Remus, vide Romuli & Remi hiſtoria.
Renatus Lotharingiæ dux, 567.
Renatus Andegavenſis rex, Neapolitanus, 554.
Reventlaus victus, 487.

Reunia, unde? 653.
Rhabanus Maurus, 462.
Rhaticus, 18.
Rhaphienſe prelium, 188. & ſeq.
Rhegnidas Philiuntem invadit, 56.
Rheinſchildius Saxones & Moſcos profligat, 686.
Rhenoberga à Fœderatis capta, 681.
Rhetoribus attributa ſalaria, 263.
Rhodogune, 218.
Rhodon, 283.
Rhodus capta à Turcis, 547. & 573.
Rhodi coloſſus evertitur, 191.
Rhodii cum Pruſia bellum gerunt contra Byzantios, 192. à Romanis, Lycia & Caria iis adempta, multantur, 211.
Ricaredus rex Hiſpanię, 419. 420.
Richardus Northmanniæ dux tertius, 484.
Richardus Cornubiæ princeps rex Germanorum electus, 523.
Richardus Angliæ rex è Palęſtina rediens capitur, 518. in Oriente res ejus geſtę, *ibid.* obiit, *ibid.*
Richardus VVarnicenſis, 565. & ſeq.
Richardus Gloceſtriæ comes rex Angliæ, 566.
Richelius, ſive Ricolocius, Cardinalis, 606. moritur, 612.
Ricimer, 366. 367.
Ricolocius Cardinalis, 597.
Riga obſeſſa, 673.
Roberti Francię ducis à Northmannis occiſi fit mentio, 461. & ſeq.
Robertus Franciæ ducis filius, 461. ipſo Richardoque ducibus cæſi ad Carnutum oppidum Northmanni, 468.
Robertus VViſcardus, 490. 494. obiit 495.
Robertus rex Franciæ, 502.
Robertus rex Neapolitanus, 535.
Robertus Imper. Conſtantinop. 527.
Robertus Bavarus Imp. 551. & ſeq. obiit, 552.
Robertus Sorbona, 533.
Robertus, Princeps Palatinus, 626.
Roboami res geſtæ, 62.
S. *Rochus*, 526.
Rodolphus Imp. ſub Gregorio X, 523. obiit, *ibid.*
Rodulphus Burgundię, tum Italiæ rex, 472. & ſeq. & 482.
Rodulphus rex Francorum, 481. 482. obiit, 482.
Roffenſis, (Joannes) 574.
Rogerius comes Apuliæ, 509. Rex fit ab Anacleto, *ibid.*
Rogerius Tarraconenſis dux, 532.
Rollo dux Northmannorum fit Chriſtianus, 468.
Roma conditus, 89. in ea reges quot, & quinam ii fuerint, 89. 90. 91. 92. PetrusRomę ſedet 260. capta ab Alarico, 335. & ſeq. à Beliſario, 396.
Græcis

Græcis Imperatoribus erepta, 412.
Romana ſedes a Avenionem translata, 533.
Romana Eccleſię multa donantur à Pipino, 449. à Carolo, 450.
Romanus Lecapenus, Imper. 478. pellitur, 479.
Romanus Imperat. Conſtantini F. 479.
Romanus Diogenes, 499. obiit. *ibid.*
Romanus Argyrus, 496.
Romuli & Remi hiſtoria, 89. illius res geſtæ, *ibid.* & ſeq.
Rondeletus, 585
Ronſardus, (Petrus) *ibid.*
Ronquillus Dux Hiſpanorum cęſus, 685.
Roſa, urbs, 666.
Roſebequenſe pręlium, 541.
Roſemunda uxor Alboini, 413.
Rotrudis filia Caroli M. 446.
Roxolanorum Regio, 492.
Ruben naſcitur, 12.
Rudericus rex Hiſpanię 440.
Rudolphus Imper. Maximiliani F. obiit, 592.
Ruffinus Aquilejenſis, 331. ejus ac mortis ipſius fit mentio, 339.
Rugia Inſula à Danis expugnata, 651.
Rupella obſeſſa ab Henrico Valeſio, 591. ejus incolę domiti, 598. capta ab Ludovico XIII, *ibid.*
Ruremunda capta, 680.
Ruſcinonis & Perpiniani comitatu, ceſſit Hiſpanis Carolus VIII. rex Franciæ, 568.
Ruſtanus rex Perſarum, 550.
Ruſtici Tirolenſes inſurgunt in Bavaros, 681. Bavariam ferro & igne depopulantur, *ibidem.*
Ruſticus & Eleutherus, 289.
Ruterius Architalaſſus Batavus incredibile damnum Anglis infert, 641. occumbit, 650
Rutlandus dux Caroli. M.. 450.

S.

S. S*Abbas*, 390.
Sabaudiæ princeps dux è comite primùm factus à Sigiſm. 553.
Sabaudiæ dux Emmanuel Salucianos occupat, 584. Carolus dux oppugnatur ab Henrico IV. 589. pax facta *ibid.* cum Mantuano bellat 592. 593.
Sabaudiæ Dux à Gallis vincitur ad Staffardiam, 663. irrumpit in Galliam, 665. Caſale impetrat, 668. pacem facit cum Gallis, 669. Gallos deſerit, 682.
Sabellicus, 563
Sabellius, 291.
Sabinarum raptus, 89.
Sabinenſe territorium datum Romano Pontifici, 450.
Sacrilegorum pœnæ 140. & ſeq. Sacrilegi eas mirabili caſu perpeſſi ſunt tres, 141.
Sadoletus, 576.
Sæculares ludi ſub Philippo, 285.
Sagit-

Sagittarius, & Salonius, 421.
Sagra fluvius, 123.
Saguntus exciſa, 171.
Salaminia pugna, 126.
Salem, ſive Hieruſalem, 10.
Salica lex ſervata in Philippo Longo, 538. in Philippo Valeſio, *ibid.*
Saluſtius hiſtoricus, 238.
Salmanaſar, 71. 72. 85. 86.
Salmoneus, 30.
Salome, ſive Saalina, 220.
Salomon naſcitur, 27. regnat, 28. ejus geſta, 28. 61.
Salonius Epiſcopus, 421.
Salucianus principatus à Sabaudiæ duce occupatus, 584.
Salvius Julianus, 277.
Salvius Albigenſis, 422.
Samaria condita, 66. capta à Salmanaſaro, 71. quâ ratione coloni in eam profecti, 85.
Samii à Pericle domiti, 130.
Samniticum bellum, 145. 163.
Samoſatenus, 291.
Samſon, 23. *& ſeq.*
Samuel, 24. ejus hiſtoria, 25. *& ſeq.* obiit, 26.
Sandeſiderianum oppidum in Gallia obſeſſum, 575.
Sardinia capta à Fœderatis, 490.
Santabarenus, 471.
Sapientes ſeptem, 110.
Sapores Chriſtianos vexat, 306.
Sappho, 110.
Sara uxor Abraami, 7. & 11. obiit, 11.
Saraceni victi à Conſtantino Pogonato, 429. Hiſpanias occupant, 440. à Carolo Martello fuſi, 443. Cretam occupant, item Apuliam & Calabriam, 456. Nuceriæ collocati, 521. in Hiſpania victi inſigniter, 530. 531. & ſeq. inde prorſus ejecti, 561.
Sardicenſis Synodus catholica, 312. altera Philippis habita ab Arianis, quam & Sardicenſem vocarunt, *ibid.*
Sargon quis fuerit, 87.
Sarra Columnenſis ejuſque ac Nogareti, equitis Franci, in Bonifacium Pontificem factum, 533.
Saturninus Trib. Pl. 223.
S. Saturninus martyr, 289.
Saturnus in Latio regnat, 52.
Savanorola, (Hieronymus) 569.
Saul, 25. obiit, 26.
Saulus, *vide* Paulus.
Saulus dux, 334.
Saxo Suecos deſerit, 604. arbiter Danos inter & Suecos, 652.
Saxones à Carolo M. domiti, 450.
Scævola, 124.
Scaliger, (Jul. Cæſar) 585.
Scaliger, (Joſephus) 590.
Scaligeri Veronæ viciniſque in oppidis principes, 535. deſinunt ibidem dominari, 551.
Scanderbegus, 545. 557. 558. obiit, 559. in Italiam

Michaël Viſniovicius, Rex Poloniæ creatur, 643. moritur, 648.
S. *Michaëlis* apparitio in Galliis, 441.
Midea urbs, 38.
Milevitana Synodus, 352.
Milo, 236.
Miltiades Chriſtianus ſcriptor, 283.
Miltiades Athen. 117. ejus hiſtoria, 120. & ſeq. duo fuerunt ejuſdem nominis, *ibid.*
Del Mina capta, 605.
Mimas Æoli filius, 31.
Minervina, 302.
Minimorum ordo, 567.
Minor Balearium capta, 490.
Minos, 42. duo fuerunt ejus nominis, *ibid.* Athenienſibus vectigal imponit, 47.
Minotauri hiſtoria, 47.
Minucius Felix, 283.
Minya, 44. quinam fuerint, 58. ulterior eorum hiſtoria, *ibid.* & ſeq.
Miſaël vide Ananias.
Miſenus Cumanus Epiſcopus, 372. depoſitus, *ibid.*
Miſitheus, 284.
Mithridates, 226. & ſeq.
Mithridaticum bellum, *ibid.* & ſeq. finitum, 229.
Mitylenæi domiti ab Athen. 134.
Mneſarchus Pythagoræ pater, 56.
Moab, 11.
Moabitarum rex filium ſuum ſacrificat, 68.
Modeſtinus Juriſconſ. 281.
Molinæi Calviniſtæ inſcitia, 329. 330.
Molo victus ab Antiocho, 187.
Mompenſerius (Gilbertus) dux Francorum, 569.
Momyllus ultimus in Italia Imperator, 368.
Majus monaſterium in Turonis incenſum, 464.
Moncontorienſis pugna, 579.
S. *Monica*, 331.
Mon ius Dux Scotorum, 638.
Monmuthius Caroli II Nothus, bellum excitat, 658. proditus ſecuri percutitur, *ibid.*
Monothelitarum initia, 425. damnati à Martino, 428. à Philippico inſtaurati, 436. 437.
Monſmelianus fame expugnatus, 687.
Montanus hæreticus, 277.
Montecucilius ſuperatus, 608.
Monteferratenſe bellum, 598.
De *Monteferratenſi* principatu bellum, 592.
Montefortius (Joannes) Aremoricorum regulus, 540. à rege Carolo VI oppugnatur, 541.
Montemleheriçenſis pugna 567.
Montemmorencius dux rebellat, 600. capitis damnatur, *ibid.*
de *Monteregio*, vide Joannes.
Montes in Hannonia captæ, 491.
Montis Albani obſidio, 596. 597.
Montis Roſarum Marchio victus, 628. ſuſpendio pœnas

poenas luit, 629.
Montrevellus Gallorum Dux, 682.
Moria mons, 11.
Moſci Turcis bellum inferunt, 671. eos magna clade profligant, *ibid.* victi à Suecis, 633. Suecos ad Pultavam ingenti clade vincunt, 492.
La Mothius Comes repulſus, 490.
Moyſes Epiſcopus, 322.
Moyſis res geſtæ, 14. 18. 19. ejus mors, 20.
Mucianus Syriç prçſes, 263.
L. *Mummius* Corinthum excidit, 212.
Mummolus, 416.
Mundus à Deo factus ſex diebus, 2.
Murana dux contra Mithridatem, 228.
Muretus, (Mar. Ant.) 585.
Muſcæ per Olympicos ludos avolabant, 83.
Muſonius, 263. 267.
Muſtapha Imper. Turcarum, 547. 548.
Muſtapha II fit Turcorum Sultanus, 668. ſolio dejicitur, 683.
Mycenæ à Perſeo conditæ, 37. ab Argivis everſæ, 128.
Mycenas Argorum tranſtulit regnum Perſeus, 34. 37. Mycenæorum regum catalogus ab Euſebio non ſatis ex fide redditus, 38.
Mycale, ad quam Perſæ victi, 126.
Myſon ſapiens, 111.

N.

NAas Ammonitarum rex, 25.
Nabis tyrannus, 194. 196.
Nabonaſſarus, 87. 88.
Nabonidus, Laboroſſarcodi ſeu Baltaſari interfectorum unus, 98. idem cum Dario Medo, 103. vincitur à Cyro, 98. 103.
Nabopolaſſarus, 74. 96.
Nabuchodonoſor Aſſyrius, 73. 86.
Nabuchodonoſor Babylonius, 74. & 95. moritur, 97.
Nabuzardan, 75.
Nævius, 195.
Namnetum urbs capta, 463.
Namurcum à Gallis captum, 665. à Fœderatis recuperatum, 668.
Nancejum obſidetur à Carolo Burgundione, 567.
Nanea templum, 217.
Nanthildis, 431.
Narbonenſis Gallia fit provincia, 221.
Narbonenſis Gallia Oſtrogothis ceditur, 384. & ſeq.
Narciſſus Claudii libertus, 256.
Narſes dux Romanorum, 396. ejus theſauri, 411. plures hujus nominis, 413. & ſeq.
Narſeus rex Perſarum victus à Galerio, 295.
Narva obſeſſa à Moſcis, 673.
Narva in Livonia à Moſcis capta, 686.
Naſica, 221.

Navarra regnum occupant Hiſpani, 571.
Navarrus, (Martinus) 585.
Naves Turcicæ captæ & combuſtæ, 631.
Naupactia pugna, vulgò *de Lepanto*, 581.
Nazarius Orator, 308.
Neapolis capta ab Alfonſo Aragoniæ & Siciliæ rege, 554. à Carolo VIII Franciæ rege, 568. ſed ab eo deficit, 569. ab Ludovico XII occupatur, 570. ſed mox amittitur, 571.
Neapolitana urbs ſe Thaunio ſubmittit, 489.
Necos rex Ægypti, 73. 100.
Nectarius, 328. obiit, 336.
Neleidæ in Atticam migrant, 56.
Neleus, 30. ejus filii ab Hercule cæſi, *ibid.* 31.
Nembroth idem cum Belo, 8.
Nemeſianus poeta, 298.
Nemorenſis dux ad Ravennam cæſus, 571.
Neoburgum à Bavaro captum, 681.
Nephele uxor Athamantis, 30. 41.
Nephtali naſcitur, 12.
Nepos. (Julius) Imper. 367.
Nepotianus tyrannus, 309.
Neptunus, 37.
Neriglоſſoorus, 97.
Neronis res geſtæ, 257. & ſeq.
Nerva Imper. 268
Neſtori Meſſeniam dedit Hercules, 56.
Neſtorii hæreſis, 353. relegatur in Oaſin, 354. ejus memorabilis exitus, *ibid.*
Nicæ, vide Seditio.
Nycæna ſynodus, 305.
Nicanor victus à Judæis, 206.
Nicephorus Phocas, 479.
Nicephorus Irene ejecta fit Imperator, 447. & 454.
Nicephorus Botoniates, 500.
Nicephorus Bryennius, *ibid.*
Nicetas Studienſis, 498.
Nicias, 134.
Nicippe Pelopis filia, 38.
Nicolaus Lyranus, 526.
Nicolaus Damaſcenus, 243.
Nicolaus Patriarcha Conſtantinop. tutor Conſtantini Porphyrogeniti, 478.
Nicolaus I Papa, 458.
Nicolaus V Antipapa, 535.
Nicolaus hæreſiarcha, 265.
S. Nicolaus, 307.
Nicolaus V Papa, 559.
Nicomedes Bithyniam Romanis legat, 228.
Nicomedes Pruſię filius, 211. & ſeq. à Mithridate Bithynia expellitur, 227.
Niger, (Peſcennius) 278.
Ninus conditor Ninives, 8.
Ninyas, 8.
Niobe, 42.
Niſibis ter obſeſſa, 310. conceſſa Perſis ab Joviano, 318.
Nobiles in Gallia evocati ad litora tuenda, 666.
Noemi hiſtoria, 5. vite ſata inebriatur, 6. ejus poſteri per orbem diviſi, 7.
Nogaretus & Sarra Columnenſis Bonifacium capiunt, 533.

Nordlin-

Nordlingenſe Prælium, 604.
Northmannorum origo & res geſtæ, 463. & deinceps, fiunt Chriſtiani, 468. dataque illis Neuſtria, *ibid.* Italiam invadunt, 489. & deinceps, fideles ſunt Pontifici Rom. 494. in Anglia regnant, 505. & ſeq.
Noteburgum à Moſcis captum, 678.
Novatianus, 289.
Novatus, *ibid.*
Nuceriæ collocati Saraceni, 521.
Numæ geſta, 90.
Numantinum bellum 214. & ſeq.
Numerianus, 293.
Nummos aureos ſua effigie ſignare nulli regi conceſſum præter Francos, 402.
Numitor, 88. 89.
Nycteis, 41.
Nycteus, *ibid.*
Nyctimus, 42.

O.

Ochozias rex Iſraël, 67.
Octavia uxor Antonii, 241.
Octavius legatus occiſus in Syria, 206.
Octavius Cæſar, *vide* Auguſtus.
Odenatus, 286.
S. Odilo, 506.
Odo rex Franciæ, 461.
Odo Campanienſis, 492.
Odovacer rex Italię, 368.
Odovacrius Saxo, 347.
Odovalskius, 619.
Oedipus, 48. ejus hiſtoria, *ibid.*
Oenomaus, 39.
Oenomaus philoſophus, 276.
Oenus fluvius, 619.
Og rex Baſan, 19.
Ogygis diluvium, 17.
Oktimus, 536.
Olivarius Comes, 610.
Olybrius Imper. 367.
Olympiades nonnulli malè putant dictas à voce *Olympias*, Ægyptiis idem, quod Latinis *luna*, 81.
Olympias mater Alexandri, 156.
Olympicos ludos celebravit Hercules, 44. Atreus, 81. Iphitus illos inſtaurat, *ibid.* fusè de iis agitur, 81. & ſeq. ipſis Elei præfuere, 82. quinque diebus celebrati, *ibid.* in iis nudi certabant athletæ, 83.
Olympii Jovis templum apud Olympiam, 81. 82.
Olympius Stiliconem detegit, 335.
Oneſimus, 275.
Onias Pontifex, 194. 200. occiſus, 202.
Onion, 264.
Onomarchus Phocenſis, 141.
Onufrius Panvinius, 585.
Opheltes, 30.
Ophitæ, 277.
Opima ſpolia à Romulo reportata, 90. à Cornelio Coſſo, 131. 132.
Opimius Coſſ. 221.
Optatus Milevitanus, 323.
Optatus patricius, 308.
Oratorii congregatio Lutetiæ

tetiæ inſtituta, 594.
Orchomenus, 44.
Oreb, 14.
Oreſtes matrem occidit, 51. 52. diu regnat, *ibid.*
Oreſtes Alexandriç prçfectus, 358.
Oreſtes Momylli pater, 368.
Origenes, 282. 283. ſacrificat idolis, & moritur, 289. in quinta Synodo damnatus, 405.
Origeniſtç damnati, 338.
Oribaſius, 317.
Oropus, de qua legati miſſi Athenis, 216.
Oroſius, 357.
Orpheus, 45.
Orſeis uxor Hellenis, 29.
Ortelius, 590.
Oſee propheta, 71.
Oſee rex Iſraelis, 71.
Oſias rex Judç, 69. 70.
Oſius Cordubenſis, 313.
Oſmannus Turcarum Imper. 548.
Oſtenda capta, 488.
Oſtendç obſidio, 587.
Oſtia urbs condita, 91.
Oſtrogothorum initia, & geſta, 348. & ſeq. regnant in Italia, 350.
S. *Oſvvaldus*, 434.
Otho I Imper. 474. & al. Italiam occupat, 473. & ſeq. & al. ejus geſta, *ibid.* & al. obiit, 477.
Otho II, 484. cum Francis bellat, 483. 484.
Otho III Imper. 488. uxorem ſupplicio damnat, *ibid.* obiit, 489.
Otho rex Germaniç, 518. 519. & ſeq. tum Imperator *ibid.* obiit, *ibid.*
Otho Imper. 262.
Othomannus primus Turcarum Imper. 543.
Otho rex Franciç. *Vide* ſuprà Odo.
S. *Otho* Pomeraniç apoſtolus, 508. 509.
Othoniel, 22.
Otium qua lege ab Amaſide caſtigatum, 101.
Ottocarus rex Boëmiç, 523.
Ovidius, 244.
Oxylus Heraclidarum ductor 55. 56.

P.

PAches dux Athen. 134.
Pacis templum à Veſpaſiano conditum, 264.
Pacuvius, 215.
Palatinus à Gallis captus, 609.
Palatinus Elector reſtitutus, 620.
Palatinatus ab Gallis occupatus, 662.
Palæologi imperant, 542.
Palæpolitani victi, 165.
Palfus Prçfectus militum Hungaricorum, 608.
Palladius Scotorum apoſtolus, 357.
Pallantium ab Evandro conditum, 52. & ſeq.
Pallas libertus Claudii, 256.
Pamelius, (Jacobus) 585.
Palmerius, (Mat.) 563.
Pamphilus martyr, 304.
Panathenæorum tempus, 119.

Pandulphus Capuæ dux, 490.
Panormitanus, *vide* Nicolaus de Tudeſcis.
Pantanus, 283.
S. *Paphnutius*, 307.
Papias, 276
Papinianus, 280.
Papyrius Romanorum dux, 163.
Paradiſus terreſtris, ubi ſitus, 3.
Paris, qui & Alexander, 51. Helenam rapit, *ibidem*.
Pariſienſi Senatui ſedes in Palatio conſtituta, 538.
Parlamentum in Anglia perpetuum, 624. 625.
Parmenides, 133.
Parmenio dux, 153.
Parmenſes Fridericum II ſuperant, 522.
Parmenſis dux Belgii præfectus, 582.
Parmenſis dux Hiſpanis præfectus bellum in Francia gerit, 586. & ſeq.
Parthenii, 93. 107.
Parthenopæus, 30.49.
Parthi in Syriam irrumpunt, 241. Craſſi ſigna reſtituunt, 242. deſiit eorum imperium, 281.
Parthorum regnum iniit, 178.
Paſchaſinus Lilybætanus, 370.
Paſchatis controverſia, 282.
Paſſeratius, (Joan.) 585.
Patavium captum, à Bavaris, 681.
Patera orator, 308.
Patriarcha Conſtantinopolitanus fit Gregorius Nazianzenus; nam Epiſcopus Conſtantinopolitanus vocabatur & Patriarcha Conſtantinopolitanus, 328.
Patricius Cæſar, 359.
S. *Paula*, 331. 338.
S. *Paulinus*, 356.
Paulinus Trevirenſis, 315.
Paulinus Antiochenus Epiſcopus, 316.
Paulus apoſtolus convertitur 250. geſta, 259. & ſeq. mors, 261.
Paulus Samoſatenus, 291.
S. *Paulus* eremita, 291.314.
Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, martyr, 312.
Paulus Æmilius Perſen vincit, & triumphat, 198.
Paulus Juriſconſ. 281.
Paulus Burgenſis, 536.
Paulus II Papa, 560.
Paulus V Papa obiit, 596.
Pauſanias dux Laced. 126. 127. ejus mors, 128.
Pauſanias ſcriptor, 277.
Pax Carolum XII inter & Auguſtum, 491. Hiſpanos inter Luſitanos & Gallos, 642. Luſitanos inter & Batavos, 639. Sabaudum inter & Gallos, 669. Turcos inter & Polonos, 647. Turcos inter & Venetos, 643. 644. cum Turcis facta, 671. Alt-Ranſtadienſis, 686. Batavorum cum Anglo, 648. cum Monaſterienſi & Colonienſi Epiſcopis, *ibid.* Bredæ facta Anglos inter & Batavos, 641. Monaſterienſis inter Hiſpanos & Batavos, 620. Neomagenſis, 650. Olivenſis, 636.

Pragæ facta, 604. Pyrenæa, 637. Rotſchildi facta Suecos inter & Danos 636. Ryſvicenſis Gallos inter & Fœderatos, 669. Traventhalienſis 673. Veſtphalica, 620.
Pax Auguſta urbs, 639.
Pelagii hæreſiarchæ hiſtoria, 350. Dioſpoli abſolutus, 351. damnatus punitur, 352. damnatur in Epheſina Synodo illius hæreſis, 354.
Pelagius Papa, 406.
Pelagius alter occiſus à Zenone, 363.
Pelaſgi, 43. in Italiam veniunt, 53.
Peleus, 45.
Pelias, 30. 31. 45.
Pelopidas, 137.
Peloponneſiacum bellum, 130. ejus ſpatium, 134. & ſeq.
Pehloponneſus duplici genere frequentata, Dorico, & Æolico, 33
Pelops Tantali filius, 39. ab eo orti Pelopidæ regnant, 16. 39. cum Perſeidis conjuncti, 39.
Penthilus Oreſtis filius, 16. 55. 58.
Perdiccas, 141. & ſeq.
Peregrinus Philoſophus 276.
Perennis Prætorio Præfectus 273.
Pergamenum regnum, 177.
Periander, 60. 109.
Periclis geſta, 130. 134. obiit, *ibid*.
Perieres, 30. 31. 37.
Pero, 30. 31.
Perronius, (Jacobus) 587.
Perotus, (Nicol.) 562.
Perperna vicit Ariſtonicum, 221.
Perpiniani comitatus, *vide* in Ruſcinone.
Perſæ Chriſtianos vexant, 355.
Perſeus Stoicus, 180.
Perſecutio Chriſtianorum, ſub Nerone, 260. ſub Domitiano, 266. ſub Trajano, 274. ſub Severo, 283. ſub Maximino, 288. ſub Decio, 289. ſub Gallo, & Voluſiano, 289. 290. ſub Valeriano & Gallieno, *ibid*. ſub Aureliano, 291. ſub Diocletiano, 296. & ſeq. & 303. ſub Juliano, 316.
Perſecutio Hugonotarum, 652.
Perſeus rex Macedonum, 198.
Perſeus Acriſium occidit, 16. ejus hiſtoria, 36. & 37. filii, *ibid*. cum Pelopidis juncti, 39.
Perſici imperii primordium, 102. finis, 152. inſtauratur ſub Alexandro Severo, 281.
Perſidem invadunt Turcæ, 543.
Perſicum bellum ſub Theodoſio, 340.
A. Perſius Poëta, 268.
Pertinax Imper. 278.
Peruſinum bellum, 241.
Peſſinuntia Dea Romam tranſlata, 174.
Peſtilentia Anglicana, 641.
Peſtilentia per Hungariam, Auſtriam, Bohemiam & Saxoniam graſſans, 653.
Petrarcha, 536.
Petronius Syriæ præſes, 258.

Petrus

Petrus Antiochiæ ſedet, 259. & Romæ, 260. ubi & moritur, 261. de ejus Romana cathedra, 259. 260.
S. *Petrus* Martyr, 526.
Petrus Antiſſiodor. Imperator Conſtant. 527.
Petrus Alexandrinus, 304. alter ejuſdem nominis, 321. & 328.
S. *Petrus* Chryſologus, 356.
Petrus Fullo 361. exulat, 371.
Petrus Moggus, 370. 372. fit Epiſcopus Alexandr. *ibid.*
Petrus Eremita, 504.
Petrus Leonis Antipapa, 509.
Petrus Corbarienſis Antipapa, 534. 535.
Petrus Bertrandus Cardinalis, 539.
Petrus Caſtellæ rex Henrici frater, 540.
Petrus Cunerius, 539.
Petrus Lombardus, 517.
Petrus rex Arragonum, 524. obiit, 525.
Petrus Moſcorum Dux magnum facit iter per multas Regiones, 672. Narvam obſidet, 673. Lövenhauptium profligat, 492.
Petrus II Princeps Regens Luſitaniæ, 643 fit Luſitaniæ Rex, 656. obiit, 488.
Phalantus, 107.
Phalaris, 109.
Pharamundus, 346.
Pharao ſubmerſus, 18.
Pharnabazus, 137.
Pharſalicum prælium, 234.
Phavorinus, 276.
Phayllus Phocenſium dux, 141.
Phelemon Neales Dux rebellium Hibernorum, 624.
Pherecydes, 112.
Pheres, 30.
Phidon Argivus, 79.
Philaſtrius, 331.
Philelphus, (Franc.) 562.
Philetærus, 177.
Philetus, 267.
Philinna, 154.
Philippenſe prælium, 240.
Philippicus Imperator, 436. hereticus, 436. 437.
Philippis Sydonus ab Arianis habita, quę Sardicenſis ab iis vocata, 312.
Philippus I Franciæ rex, 503. mors ejus, 504.
Philippus Auguſtus rex Franciæ, 517. & ſeq. in Palæſtinam abit, 518. eodem tempore duplicem victoriam refert, 518. & moritur, 519.
Philippus Audax rex Franciæ, 532. obiit, *ibid.*
Philippus Pulcher, 532. 533. excommunicatur à Bonifacio VIII, 533. abſolvitur à Benedicto, *ibid.* obiit, *ibid.*
Philippus Longus, 538.
Philippus Valeſius, *ibid.*
Philippus Maria Vicecomes dux Mediolanenſis, 554.
Philippus II Hiſpaniæ rex, 578. moritur, 587.
Philippus III. Hiſpaniæ rex. 592.
Philippus Imper. 285.
S. *Philippus* Nerius, 590.

Philippus Germaniæ rex, 519. & ſeq.
Philippus Burgundiæ dux, regis Joannis filius, 540. Flandriam obtinet, *ibid.*
Philippus II. Burgundionum dux, 540.
Philippus Auſtriacus pater Caroli V. Imper. 572.
Philippus Macedo, ejuſque geſta 141. & ſeq. mors, 142.
Philippus alter regnat Macedonibus, 185. contra Romanos bellum gerit, *ibid.* & 193. pacem facit, 194. Ægyptum aggreditur, *ibid.* rurſus bellat cum Romanis, 196. obiit, *ibid.*
Philippus IV. Hiſpaniæ Rex, 603. moritur, 642.
Philippus V. Andegavenſis Dux, fit Rex Hiſpaniæ, 674. Barcinonem obſidione cingit, 488.
Philippus Guillelmus Neoburgicus fit Elector Palatinus, 657.
Philiſtæi Iſraëlitas opprimunt, 23. 24.
Philiſtus hiſtoricus, 146.
Philo Judæus, 267.
Philomelus Phocenſium dux, 140. 141.
Philopœmen dux Achæorum, 193. 197. obiit, *ibid.*
Philoſtratus, 277.
Philotas, 153.
Philoxenus Cytherejus, 147.
Philoxenus, qui & Xenajas, hæreticus, 373.
Phinees Eleazari filius, 20.
Phlegon, 277.
Phocæorum colonia Maſſilia, 103.
Phocas Mauricio cæſo fit Imperator, 411. 422.
Phocenſes ſacro bello profligati, 140. & ſeq. eorum urbes everſæ, 141.
Phocion, 156. & ſeq.
Phocylides, 121.
Phœbidas Cadmeam occupat, 137.
Phœnix, 40.
Phoroneus, 16.
Photinus martyr, 275.
Photinus hæreticus, 313.
Photius patriarcha, 470. 471. pulſus à Leone Imper. 471.
Phryxus, 30. 41.
Phthius, 43.
Phul rex Aſſyriorum 84. & ſeq.
Phygellus, 267.
Picardia vaſtata, 606.
Picens bellum, 168.
Picus in Latio regnat, 52.
Picus Mirandulanus, 563.
Pighius, (Albertus) 576.
Pilati acta, 304.
Pindarus, 133.
Pindus, 30.
Pionius martyr, 275.
Pipinus Auſtraſii regni præfectus, 426. Auſtraſii regni, & Occidentalis Franciç regni præfectus eſt, 438. ejus geſta & mors, 438. 439.
Pipinus Martelli filius, 448. fit rex, *ibid.* Romano Pontifici multa reſtituit, 448. 449. moritur, 449.

Pipinus Caroli M. filius, 452.
Pipinus Ludovici Pii F. 453. obiit, *ibid.*
Piraeus portus Athenienſium factus, 127.
Piraticum bellum, 230.
Pirithous, 45.
Piſa urbs, quæ & Olympia, 81.
Piſa Florentinis ſubjectæ, 551.
Piſatis regio, 81.
Piſiſtratus, 109. ejus, & ſtirpis ipſius hiſtoria, 118. 119. & ſeq.
Cn. *Piſo* Germanicum ſuſtulit, 249.
Piſſiacenſe colloquium, 579.
Pittacus, 110.
Pius I Papa, 275.
Pius II, 559. obiit, 560.
Pius V Pontifex, 581.
Placidia nubit Athulpho, 342. pòſt Conſtantio, *ibid.* ab Honorio ejecta, 343. redit, *ibid.* fit Auguſta, *ibid.* moritur, 365.
Placilla uxor Theodoſii, 326.
Plataa everſæ, 138.
Plataenſes in Marathonia pugna clari, 117. 118.
Pla a nſis pugna, 126.
S. *Plato*, 447. 455.
Plato Comicus, 133.
Plato philoſophus, 145.
Plautianus, 279.
Plautilla, 279.
Plautus, 195.
Plectrudis, 439.
Plinius uterque, 268.
Plinius Proconſul de Chriſtianis ſcribit Trajano, 274.
Pliſthenes Atrei filius, 39.
Plotinus, 283.
Plutarchus, 276.
Podarces, ſive Priamus, 51.
Poghius, 555.
Pointius ingentes divitias Carthagine nova reportat, 669.
Polemo philoſophus, 165.
Polemo Sophiſta, 277.
Pollux, 45.
Poloni Turcos & Tartaros variis prçliis fundunt, 656. Valachiam ſubigunt, *ibid.* cædunt Turcos & Tartaros, 667.
Polonia rex Henricus Valeſius, 581.
Polonica turbç, 678.
Polycarpus, 275.
Polycrates martyr, 283.
Polycrates Samiorum tyrannus, 114. 122.
Polydectes, 31.
Polydectus rex Lacedæm. 77.
Polydorus Cadmi filius, 41.
Polyanus, 113.
Pollio Grammaticus. 193.
Polynices, & ejus hiſtoria, 48. 49.
Polyſperchon, 156.
Pomeraniç maxima pars occupata, 650.
Pompejopolis à Francis capta, 404.
Cn. *Pompejus* M. 228. & ſeq. Rom. imperium amplificavit, 232. cum Cæſare civile bellum gerit, 233. & ſeq. vincitur, 234. tum ejus filii, 241.
Pompejus, (Sext.) 241.
Pompejus Strabo, 157.
Pomponius Juriſconſ. 281.

Pons

Pons ſublicius Romę factus, 62.
Pontianus Papa, 201.
Pontificii Londino ejecti, 442.
Popilius Antiochum ab Ægypto deterret, 203.
Poplicola, 124.
Poppæa, 257.
Porcius Latro, 169.
Porphyrius, 197.
Porphyrius poëta, 308.
S. *Porphyrius* Gazenſis, 236.
Portocarrerus Cardinalis, 674.
Porſenna, 124.
Portugalliæ Regina moritur, 465.
Portus præcipui Galliæ ab ignibus Fœderatorum conſumpti, 472.
Porus, 105.
Poſſeſſor Africanus, 275.
A. *Poſtumius* Dictator filium occidit, 132.
Poſna occupata, 684.
Prædeſtinatiani, 373. 374.
Pręlium ad Almanzam, 489. ad Boynam fluvium, 662. ad Hochſtettam, 685. ad Kaliſcham, 686. ad Leuſam, 664. in Lithuania, 491. ad Lundam, 652. ad Luzarram, 680. ad Pultavam, 492. ad Rattenaviam & Fehrbellinum, 649. ad Schellenbergium Montem, 684. ad Senaffiam, 649 ad Vitſtocum, 605. navale Anglos inter & Batavos, 641. navale Danos inter & Suecos, 650. (vide in V. Pugna)
Praga capta, 619.
Pragenſe bellum ſub Ferdinando Imper. 418.
Pragmatica ſanctio, 555. ſublata, 572.
Priamus, *vide* Podarces.
S. *Principius*, 375.
Priſcilla, & Maximilla, 277.
Priſcillianiſtarum hæreſis, 329.
Priſcillianus, *ibid.*
Pro Deo, Patria, & Libertate, hæc verba vexillis Ragotzii inſcripta, 483.
Probus Imper. 201. 204. & ſeq.
Proclidæ reges Lacedęmonii, 41.
Proclus mathematicus, 266.
Procopius tyrannus, 319.
Procopius martyr, 297. 304.
Procris, 31.
Proculus Juriſconſ. 281.
Proculus Siccenſis, 277.
Prodicus hęreticus, *ibid.*
Prodicus Sophiſta, 133.
Prœtus, 30. 36.
Prohœreſius Sophiſta, 317.
Promethei ætas, 17.
Propertius, 244.
Proſcriptio ab Triumviris facta, 166.
Proſper Aquitanus, 357. alter Aurelianenſis, 375.
Proſper Adurnus, 395.
Protagoras, 133.
Proterius Alexandrinus martyr, 370. 371.
Proteſtantes in Germania libertatem religionis adipiſcuntur, 620. à Rege Galliæ vexantur, 657. 658. multa in Anglia patiuntur, 658. & 659. in Hibernia, 659. ad

659. ad Arauſiacum tranſeunt, 662.
Prudentius, 339.
Pruſias rex Bithyniæ, 210.
Pſammenitus, 114.
Pſammetichus, 99. 114.
Pterelas, 37.
Ptolomæus Ceraunus, 159. à Gallis occiſus, 162.
Ptolemæorum in Ægypto regnum, 159.
Ptolemæus Lagi filius, 155. 158. & ſeq. obiit, 158.
Ptolemæus Philadelphus, 158. 160. cum Romanis fœdus init, 168.
Ptolemæus Euergetes, 186. 218.
Ptolemæus Philometor, 200. & 207.
Ptolemæus Philopator, 186. & ſeq. vincit Antiochum, 188. ejus crudelitas, & impietas, 189. 190. obiit, 194.
Ptolemæus Euergetes II, 200. cum fratre pugnat, 201.
Ptolemæus Phyſco, 208.
Ptolemæus Appio, 218.
Ptolemæus Lathurus, 218. & ſeq.
Ptolemæus Alexander, 218. matrem occidit, 219.
Ptolemæus Cypri rex moritur, 235. 236.
Ptolemæus Auletes, 225.
Ptolemæus Bacchus, *ibid.*
Ptolemæus aſtronomus, 276.
Pueri tres in fornacem miſſi, 97.
S. *Pulcheria*, 339. ejus pietas, 354. obiit, 359.
Pugna ad Aldenardam, 490. ad Allersheimium, 615. ad Avenium, 604. ad Carpum, 675. ad Caſſanum, 687. ad Eboracum 625. ad Chiarum, 675. ad Cliſſoviam, 678. ad Frauenſtadium, 686. ad S. Gothardi fanum, 640. prope Hagenoam, 679. ad Mohatzium, 657. ad Mohilovam, 491. ad Montes in Hannonia, 491. ad Poloſcum, 684. ad Ramilliacum, 487. ad Salankemen Chriſtianos inter & Turcos, 664. ad Steenkerkam, 665. ad Pforzheimium, *ibid.* Sedanenſis, 611. ad Veſtcheſtriam, 626. ad Zentham, 671. navalis prope Malacam, 685. (vide in V. Prælium)
Pultava fruſtra à Suecis obſeſſa, 492.
Punicum bellum primum, 168. 169.
Punicum bellum ſecundum, 170. & ſeq.
Punicum bellum tertium, 212. 213.
Pupienus Imper. *vide* Maximus.
Putiphar, 13.
Pygmalion, 76.
Pyrrha uxor Deucalionis, 29.
Pyrrhus Achillis F. ab Oreſte cæſus, 52.
Pyrrhus alter Maced. occupat, 158. ejus res geſtæ, 161. 168. 176. 177. obiit, 161. 177.
Pythagoræ origo, 56. ejus hi-

hiſtoria, 122. & ſeq.
Pythia quando peracta, 141.

Q.

Q*Vinctius* Capitolinus, 130. Dictator factus ab aratro venit, 131.
Quinctius Flaminius Philippum vincit, 196.
Quintilianus, 268.
Quinquogentiani, 295.
Quinta Synodus, 406.
Quintillus, 287. & ſeq.
S. *Quintini* oppidum ad quod victi Franci, 578.
Quintus Curtius, 268.

R.

R*Abenhauptius* fortiſſimus Dux, Groninganæ urbis Gubernator, 645. Covordiam occupat, 646.
Rabula Edeſſenus, 404.
Rachel, 12. moritur, 13.
Rachiſius Longobardorum rex, 448.
Radagaiſus, 334. cæſus, *ibid.*
S. *Radegundis*, 400.407.421. in ejus monaſterio turbæ, *ibid.*
Radziouskius Regni Polonici Primas, 683.
Raginfredus, 439.
Ragotzius Princeps Tranſilvaniæ, 635. victus occumbit, 639.
Ragotzius alius, caput Procerum Hungaricorum, qui conjuraſſe ferebantur, 677. captus evadit, *ibid.*
Raimondus comes Toloſanus 530.
Raimundus Lullus, 526.
Rathodus Friſius, 439.
Ratisbona capta à Bavaris, 681.
Ratisbonenſis Synodus contra Felicem Urgelitanum, 451.
ad *Ravennam* prelium, 571.
Ravennius Arelatenſis, 356.
Rea inſula capta à Ludovico XIII. rege, 597.
Rebecca, 11.
Rebellio Hibernorum, 624. plebis in Hollandia contra magiſtratus. 645.
Rechiarius Suevorum rex, 366.
Regales Francorum, 346.
Reges Roma ejecti, 123.
Regillus lacus, ad eamque pugna, 124.
Reginaldus Polus, 578.
Regis infantis aſpectus Macedonas ad certamen acuit, 80.
S. *Remaclus*, 433.
S. *Remigius*, 375.389.
Remis baſilica S. Remigii dedicatur, 503. conſecrari ibi reges non eſt neceſſe, 516.
Remus, vide Romuli & Remi hiſtoria.
Renatus Lotharingiæ dux, 567.
Renatus Andegavenſis rex, Neapolitanus, 554.
Reventlaus victus, 487.

Reunia

Reunia, unde? 653.
Rhabanus Maurus, 462.
Rhaticus, 18.
Rhaphienſe prælium, 188. & ſeq.
Rhegnidas Philiuntem invadit, 56.
Rheinſchildius Saxones & Moſcos profligat, 686.
Rhenoberga à Fœderatis capta, 681.
Rhetoribus attributa ſalaria, 263.
Rhodogune, 218.
Rhodon, 283.
Rhodus capta à Turcis, 547. & 573.
Rhodi coloſſus evertitur, 191.
Rhodii cum Pruſia bellum gerunt contra Byzantios, 192. à Romanis, Lycia & Caria iis adempta, multantur, 211.
Ricaredus rex Hiſpaniæ, 419. 420.
Richardus Northmanniæ dux tertius, 484.
Richardus Cornubiæ princeps rex Germanorum electus, 523.
Richardus Angliæ rex è Palæſtina rediens capitur, 518. in Oriente res ejus geſtæ, *ibid.* obiit, *ibid.*
Richardus VVarnicenſis, 565. & ſeq.
Richardus GlOceſtriæ comes rex Angliæ, 566.
Richelius, ſive Ricolocius, Cardinalis, 606. moritur, 612.
Ricimer, 366. 367.
Ricolocius Cardinalis, 597.
Riga obſeſſa, 673.
Roberti Franciæ ducis à Northmannis occiſi fit mentio, 461. & ſeq.
Robertus Franciæ ducis filius, 461. ipſo Richardoque ducibus cæſi ad Carnutum oppidum Northmanni, 468.
Robertus VViſcardus, 490. 494. obiit 495.
Robertus rex Franciæ, 502.
Robertus rex Neapolitanus, 535.
Robertus Imper. Conſtantinop. 527.
Robertus Bavarus Imp. 551. & ſeq. obiit, 552.
Robertus Sorbona, 533.
Robertus, Princeps Palatinus, 626.
Roboami res geſtæ, 62.
S. *Rochus*, 526.
Rodolphus Imp. ſub Gregorio X, 523. obiit, *ibid.*
Rodulphus Burgundiæ, tum Italiæ rex, 472. & ſeq. & 482.
Rodulphus rex Francorum, 481. 482. obiit, 482.
Roffenſis, (Joannes) 574.
Rogerius comes Apuliæ, 509. Rex fit ab Anacleto, *ibid.*
Rogerius Tarraconenſis dux, 532.
Rollo dux Northmannorum fit Chriſtianus, 468.
Roma conditus, 89. in ea reges quot, & quinam ii fuerint, 89. 90. 91. 92. PetrusRomæ ſedet 260. capta ab Alarico, 335. & ſeq. à Beliſario, 396. Græcis

Sagittarius, & Salonius, 421.
Sagra fluvius, 123.
Saguntus exciſa, 171.
Salaminia pugna, 126.
Salem, ſive Hieruſalem, 10.
Salica lex ſervata in Philippo Longo, 538. in Philippo Valeſio, *ibid.*
Saluſtius hiſtoricus, 238.
Salmanaſar, 71. 72. 85. 86.
Salmoneus, 30.
Salome, ſive Saalina, 220.
Salomon naſcitur, 27. regnat, 28. ejus geſta, 28. 61.
Salonius Epiſcopus, 421.
Salucianus principatus à Sabaudiæ duce occupatus, 584.
Salvius Julianus, 277.
Salvius Albigenſis, 422.
Samaria condita, 66. capta à Salmanaſaro, 71. quâ ratione coloni in eam profecti, 85.
Sami à Pericle domiti, 130.
Samniticum bellum, 145. 163.
Samoſatenus, 291.
Samſon, 23. *& ſeq.*
Samuel, 24. ejus hiſtoria, 25. *& ſeq.* obiit, 26.
Sandeſiderianum oppidum in Gallia obſeſſum, 575.
Sardinia capta à Fœderatis, 490.
Santabarenus, 471.
Sapientes ſeptem, 110.
Sapores Chriſtianos vexat, 306.
Sappho, 110.
Sara uxor Abraami, 7. & 11. obiit, 11.
Saraceni victi à Conſtantino Pogonato, 429. Hiſpanias occupant, 440. à Carolo Martello fuſi, 443. Cretam occupant, item Apuliam & Calabriam, 456. Nuceriæ collocati, 521. in Hiſpania victi inſigniter, 530. 531. & ſeq. inde prorſus ejecti, 561.
Sardicenſis Synodus catholica, 311. altera Philippis habita ab Arianis, quam & Sardicenſem vocarunt, *ibid.*
Sargon quis fuerit, 87.
Sarra Columnenſis ejuſque ac Nogareti, equitis Franci, in Bonifacium Pontificem factum, 533.
Saturninus Trib. Pl. 223.
S. Saturninus martyr, 289.
Saturnus in Latio regnat, 52.
Savanorola, (Hieronymus) 569.
Saul, 25. obiit, 26.
Saulus, *vide* Paulus.
Saulus dux, 334.
Saxo Suecos deſerit, 604. arbiter Danos inter & Suecos, 652.
Saxones à Carolo M. domiti, 450.
Scævola, 124.
Scaliger, (Jul. Cæſar) 585.
Scaliger, (Joſephus) 590.
Scaligeri Veronæ viciniſque in oppidis principes, 535. deſinunt ibidem dominari, 551.
Scanderbegus 545. 557. 558. obiit, 559. in Italiam

Pio II. evocatur, 560.
Scania, 463.
Scapula Chriſtianos vexat, 282.
Schenkii munimentum ab Hiſpanis captum 604. recuperatum à Batavis, 605.
P. *Scipio* Africanus, 173. in Africam trajicit, 174. Pœnos debellat, 175. contra Antiochum profectus, 197. obiit, *ibid.* & 221.
L. *Scipio* Aſiaticus vicit Antiochum, 197.
P. *Scipio* Æmilianus Carthaginem evertit, 213. Numantiam, 214. obiit, 221.
Scipiones ambo in Hiſpania cæſi, 173.
Schiſma Imper. Henrici IV. 493. Henrici V, 508. & ſeq.
Schiſma ſub Innocentio II, 509. ſub Friderico Ænobarbo I. 511. & ſeq. ſub Ludovico Bavaro, 534.
Schiſma poſt Gregorium XI, 536. Petri de Luna, 551. ſublatum, 552. 553.
Schiſmaticus fuit Laurentius Papa, 386.
Schlickius profligatus à Bavaris, 681.
Scholarius, 556.
Schombergius dux, 597.
Schombergius Dux res Luſitanorum reſtituit, 639. Hibernos cædit, 662.
Scoti Britanniam occupant, 345. à Palladio ad fidem converſi, 357. infecti hæreſi, 580. tumultuantur, 622.
Scythæ Romanum imperium lacerant, 286.
Scythæ monachi de Trinitate otioſas quæſtiones ferunt, 388.
Scytharum in Aſiam irruptio, 94. Darium vincunt, 115.
Sebaſtianus Comes à Geiſerico necatus, 355.
S. *Sebaſtianus*, 296.
Sebaſtianus rex Luſitaniæ in Africa victus, 582.
Sedecias, 73. 74. 75.
Seditio Conſtantinopolitana, 393.
Seditio Neapolitana, 618.
Segor, 11.
Seguſio capta à Gallis, 685. recuperata, 489.
Sejanus, 249.
Seleucidarum res geſtæ, 185. & ſeq. & 223. & ſeq.
Seleucienſis Synodus, 313.
Seleucius, 155. 157. & ſeq. Antiocho filio conjuge cedit, 158.
Seleucus Ceraunus, 178. 187.
Seleucus Philopator, 199.
Seleucus à matre occiſus, 218.
Selimus I. Turca, 547.
Selimus II, *ibid.*
Selinus Achajæ rex, 32.
Selinus urbs everſa, 135.
Sellum Rex Judæ, 73.
Sem, 6.
Semele, 41.
Semiamira, ſive Julia, 280.
Semiariani, 313. 320.
Semipelagiani, 247. 250.
Semiramis, 8.
Senacherib, 72. 86. meminit ejus Herodotus, 99.
Seneca, 257. 267.

Seneſſienſe Prælium, 649.
Senones victi à Romanis, 113.
Seon, 19.
Sephora, 14.
Septem ducum ad Thebas expeditio, 49.
Septima Synodus œcumenica, 446.
Serapidis templum dirutum, 330.
Serena uxor Stilichonis occiſa, 335.
Sergius invaſor Romanæ ſedis, 461.
Serici conficiendi ratio è Perſis allata, 398.
Serpens æneus, 19.
Sertorius, 228.
Servile bellum, 215. cum Spartaco, 230.
Servilius Ahala, 131.
Servius Tullius, 91.
Seſac rex Ægypti, 63.
Seth naſcitur, 4.
Sethiani, 277.
Sethon rex Ægypti, 99.
Severianus, 338.
S. *Severinus* Noricus, 368.
Severus Imperat. ejuſque geſta, 278. & ſeq.
Severus alter Imperator in Italia, 367.
Severus Trevirenſis, 357.
Severus Cæſar, 295. 300.
Severus hæreticus, 386.
Sexta Synodus, 430.
L. *Sextius* primus è plebe Conſul, 144.
Sextus Philoſophus, 276.
Sfortia dux fortiſſimus, 553. & ſeq.
Sichem urbem Ieroboamus condidit, 63.
Sichimorum vaſtatio, 13.
Sicilia capta à Beliſario, 396. ejus reges Hieroſolymitanum regnum obtinent, 521. Franci ea potiuntur, 525. amittunt, *ibid.* ſubmittit cervices jugo Gallico, 649.
Siciliam aggrediuntur Athenienſes, 134.
Sicula veſperæ, 525.
Siculi Italiâ pulſi, 53.
Sicyoniorum regnum, 9.
Sidonius Apollinaris, 375.
Sigebertus rex Francorum, 415. 416. obiit, 417.
Sigebertus Dagoberti F. 431.
Sigiſmundus Burgundiæ rex, 391. ejus hiſtoria, 399.
Sigiſmundus rex Hungariæ, 552. fit Imperator, *ibid.* obiit, 555.
Sigiſmundus rex Poloniæ, 5 8. 592.
Sigonius, (Carolus) 585.
Sileſia ſubacta à Suecis, 611. 612.
Silingi Bæticam invadunt, 335.
Silius Italicus, 267.
Silius amaſius Meſſalinæ, 256.
Silphium quando natum, 107.
Silverius Papa, 404.
Simeon Cleophæ filius, 274.
Simeon Iacobi filius, 12.
Simon Magus, 267.
Simon Pontifex, 208. occiſus, 209.
Simonides, 107. 121.
Simplicius Viennenſis, 331.
Simplicius Cilix, 407.
Sinai mons Oreb, 14.
Siricius Papa, 330. 331.
Sirmienſis Synodus, 313.

Siroës rex Perſarum, 423. & ſeq.
Siſara, 22.
Siſyphus, 30.
Sixtus primus Papa, 275. 290.
Sixtus V. Papa, 583.
Slippenbachius à Moſcis cæſus, 678.
Smyrna condita, 59.
Sociale bellum Grecorum, 140. alterum Philippo duce in Ætolos, 191. & ſeq.
Sociale bellum Romanorum, 226.
Societas Jeſu inſtituta, 576. in Franciam revocata, 589. & ſeq. Pragam reducta, 593. Lutetiæ Scholas inſtaurat, 594.
Sochoth, 12.
Socratis ortus, 132.
Sodoma & Gomorrha, 11.
S. *Solemnis*, 375.
Solimannus Selimi F. 547.
Solimannus III. in locum fratris ſubſtituitur, 657. moritur, 665.
Solon, 103. Draconis leges abrogat, 108. ejus ætas, 111.
Sophia uxor Iuſtini, 409.
Sophia, Mater Electoris Hannoverani, 676.
Sophocles, 121. 133.
Sophoniſba, 174. 175.
Sophus Perſidis rex, à quo Sophi dicti, 550.
Sorbonæ initium, 533.
Soſthenes, 162.
Soter Papa, 275.
Sparta condita, 17.
Spartacus, 230.
Speuſippus, 145. 146.
S. *Spiridio*, 307.
Stanislaus I. Rex Poloniæ creatur, 686.
Stapletonus, (Thomas) 590.
Starrenbergius Dux Gallos repellit, 682. Arragoniam invadit, 491.
Statius, 268.
Stauracius, 446. 447.
Stauracius Imper. 454.
Stella nova, 581.
Stephaniverda capta à Fœderatis, 680.
S. *Stephanus* lapidatur, 250. ejus inventę reliquiæ, 357.
Stephanus I. Papa, 290.
Stephanus III. Papa ad Pipinum fugit, 448. 449.
Stephanus V. Papa, 452.
S. *Stephanus* rex Hungariæ, 488. uxor ei fuit Giſſa, 491.
Stephani ſtudio converſi fidem ad Chriſtianam Hungari, *ibid.*
Stephanus Antiochenus martyr, 372.
Steſagoras, 120.
Steſichorus, 110.
Sthenobœa, 36. 42.
Sthenelus, 37. 38.
Strabo, 267.
Straffordiæ Comes ſecuri percuſſus, 624.
Strato, 194.
Stilicho, 332. Gothos delet, *ibid.* occiditur, 334.
Studius, à quo Studitę, 376.
Styrumius Comes victus à Bavaro, 681.
Sueci Danis bellum inferunt, 613. Poloniam ſubjugant, 634.

634. à Brandenburgicis victi, 649. Pomerania exacti, cæduntur in Boruſſia, 652. Saxoniam invadunt, 686. à Moſcis ingenti clade cæſi, 492.
Suecia regnum uſurpat Carolus, 588.
Sueſſionenſis Comes, 610. 611.
Suetonius, 268.
Suevi in Gallias irrumpunt, 335. in Hiſpanias, *ibid.* victi à Theodorico, 366.
S. *Sulpicius* Bituricenſis, 422.
Sulpicius Trib. Pl. 228.
Surius, (Laurentius) 585.
Sybaritæ à Crotoniatis cęſi, 122.
Syllæ geſta, 227. & ſeq. cum Mario bellat, 228. obiit, *ibid.*
Syloſon, 115. 122.
Symeon Stylita, 354. 358. 376. 377.
Symmachus Interpres Scripturæ, 278.
Symmachus Præf. Urbis, 331. 353.
Symmachus à Theodorico cæſus, 385.
Symmachus Papa, 386.
Syneſius, 338. 358.
Syphax, 173. & ſeq. captus eſt, 175.
Syracuſæ à Marcello ſunt captæ, 172.
Syrmayus captus dimittitur, 677.

T.

T*achon* Ægypti rex, 139.
Tacitus Imper. 288.
Tacitus hiſtoricus, 268.
Talaus, 30.
Talbotius, 565.
Tallardus Galliæ Dux cum exercitu profligatus & captus, 684. 685.
Tamberlanes, 544. 545.
Tanaxarces Cyri filius, 104.
Tancredus de Altavilla, 490.
Tantalus Ganymedem rapuit, 50. 51.
Taphius, 37.
Tapperus, (Ruardus) 585.
Taraſius Patriarcha, 446.
Tarentini Pyrrhum in Romanos evocant, 161. 167. victi ſunt, 168.
Tarentum conditum, 107. captum ab Hannibale, 173.
Tarquinii oppidum, 91.
Tarquinius Priſcus, 91.
Tarquinius Superbus, 91. 92.
Tarquinius Collatinus, 123.
Tartari cæſi à Polonis, 656.
Tartarorum eruptio, 528. & ſeq.
Tatius dux Sabinorum, 89.
Taurus Berytius, 276.
Tejas Gothorum rex, 397.
Tekelius excuſſo Cęſaris jugo Turcis ſe ſubmittit, 654. ejus uxor defendit Mongarzium, 660.
Telamon, 45.
Telchin, 16.
Teleboa, 37.
Teleclus rex Spartæ, 92.
Telephaſſa Cadmi mater, 40.
Telephus, 43.
Teleſtes poëta, 147.
In *Tellina* valle bellatum, 599
Temenus Heraclida, 55.
Templarii ſupplicio affecti, 533.

Templum Hieroſolymitanum conditum à Salomone, 61. inſtaurari cœptum ſub Cyro 104. & ſeq. pollutum ab Antiocho, 204. ab Herode inſtauratum, 246.
Terieramunda à Fœderatis capta, 488.
Terentius Comicus, 215.
S. *Tereſia*, 585.
Tertullianus, 283.
Teſtamentum Regis Hiſpaniæ falſum, 674.
Tetrapolis Doridis, 30. & 31.
Tetricus tyrannus, 287.
Teucer primus in Troade regnat, 50.
Teuta regina, 169.
Teutones cum Romanis certant, 222.
Thales, 110.
Thamar à fratre violata, 27.
Thare, 7.
Thartan, 87.
Theba conditæ, 41. à ſeptem ducibus obſeſſæ, 49. ab Alexandro, 150.
Thebani cum Laced. certant, 137. & ſeq. eos vincunt, 138.
Thebani urbe ſua pulſi ab Epigonis, 49.
Thebes oppidum ab Abimelecho captum, 23.
Thelxion, 16.
Themiſtius Agnoëta, 388.
Themiſtius philoſophus, 317. 323.
Themiſtocles, 127. fugit, 128.
S. *Theobaldus*, 507.
S. *Theodardus*, 433.
Theodatus, 395. occiſus eſt à Vitige, 396.
Theodebaldus Theodeberti filius, 401. & ſeq.
Theodebertus Theodorici filius, 401.
Theodebertus Chilperici F. 416. obiit, *ibid.*
Theodomir, 350.
Theodonis villa, ubi conventus factus Ludovici Pii tempore, 453.
Theodora uxor Juſtiniani, 392. obiit, 394.
Theodora Imperatrix, 469.
Theodora uxor Conſtantii Chlori, 294.
Theodoretus, 358. depoſitus ab hereticis, 369.
Theodoricus I. Viſegothorum rex, 344. ejus filia Genſerici filio nupta, malè accepta, 365. obiit, *ibid.*
Theodoricus Oſtrogothorum rex, 349. & 350. in Italia regnat victo Odovacre, 368. & 381. Narbonenſem obtinet, 383. Francos vincit, *ibid.* mores in deterius mutat, 385. obiit, *ibid.* damnatus eſt, 389.
Theodoricus Triarii filius, 360.
Theodoricus Theodorici fil. Viſegothorum rex, Hiſpanias invadit, 366.
Theodoricus Italiæ rex, 383.
Theodoricus Childeberti filius, 419. 425. obiit, *ibid.*
Theodoricus Chlodovei II. filius, 432. 438. 439.
Theodoricus à Carolo Martello fit rex Franciæ, 439.
Theodorus Mopſueſtenus 331

331. de eo quæſtio, 405.
Theodorus Studita, 447. 455.
Theodorus vir ſanctus, 456.
Theodorus Dyrrachinus, 527.
Theodorus Laſcaris Græcorum Imper. 527.
Theodorus Laſcaris alter Joannis filius, 528.
Theodoſius I. Imp. 320. fit Imper. 324. ejus mores, 325. ab Ambroſio multatus, 326. ejus geſta *ibid.* Arianis adimit Eccleſias, 327. obiit, 326. ejus pietas, 327. 328. 329. 330.
Theodoſius II Imp. 339. moritur, 340. 370.
Theodoſius Adramyttenus Imp. 437.
Theodota pellex Conſtantini Irenes filii, 447.
Theodotio, 277.
Theodotus coriarius, 282.
Theodotus Bactriani regni conditor, 180.
Theodotus alter Syriam prodit Antiocho, 188.
Theodulphus Aurelianenſis, 452.
Theognis, 110.
Theopaſchitæ, 371.
Theophanes, 456.
Theophania Othonis II uxor, 477.
Theophilus Imperat. 456.
Theophilus Alexand. Epiſcopus, 330. & 338.
Theopompus hiſtoricus, 146.
Theophraſtus, 165.
Theophylactus patriarcha Conſtantinop. homo impurus, 478.
Thera inſula frequentata, 58.
Theras è Laconica profectus in Lybiam, 58.
Thermopylæ, ad quas Lacedæmonii contra Perſas pugnarunt, 126. 128.
Theſeus, 45. Minotaurum occidit, 47. obiit in exilio, 48.
Theſſalonice uxor Caſſandri, 158.
Theſſalonicenſe regnum, 527.
Theſſalonicenſis cædes juſſu Theodoſii, 326.
Theſſalus, à quo Theſſalia, 47.
Theuthras Thelephi pater, 43.
S. *Thomas* Cantuarienſis, 539.
S. *Thomas* Aquinas, 526.
Thomas Valdenſis, 555.
Thomas Agnello (Maſaniellus) ſeditionem Neapoli movet, 618.
Thoriſmundus, 349.
Thoriſmundus Theodorici filius, 364. 365.
Thorunum à Suecis captum, 684.
Thraſamundus, 389.
Thraſea, 263.
Thraſemenus lacus, & ad eum clades Romana, 171.
Thraſybulus Hieronis frater, 128.
Thraſybulus dux Athen. 136. 137.
Thraſybulus Mileti tyrannus, 109.
Thucydides, 146.
Thuringia ubi ſita. 347.
Thymœtes Athenienſium rex, 56.
Thyeſtes, 39.
Tiberius Imperator, 249. ejus geſta, 248. 249. obiit, 249. fit & ejus ac geſtorum ipſius

ipſius mentio, 243.
Tiberius Imperator Chriſtianus, 409. fit Imperator, 410.
Tiberius Apſimarus Imper. 435.
Tibullus, 244.
Tiburtes bellum gerunt cum Romanis, 144.
Tiburtius martyr, 282.
Ticinenſis clades Romanorum, 171.
Tigurini Caſſium vincunt, 222.
Tillius dux, 597.
Timocharis, 166.
Timoleon, 140.
Timotheus poëta, 147.
Timotheus dux Athen. 137.
Timotheus Alexandr. Epiſcopus, 328.
Timotheus Ælurus, 361. ejectus, 370. obiit, 371.
Timotheus Solophaciolus, 372.
Tiraquellus, (Andreas) 585.
Tireſias, 49.
Tiridates, 257.
Tiſamenus Oreſtis F. 16. 55.
Tiſſaphernes, 137.
Tithonus Laomedontis filius, 51.
Titus Imperat. 265.
Tobias, 72.
Toiraſius dux, 597.
Toletus, (Franciſcus) 587. obiit, 590.
Tolmides dux Athenienſium, 130.
Toleſa à Cæpione direpta, 222. Gothici regni caput, 342.
Toloſanus Comitatus in Franciæ regum ditionem quomodo venerit, 530. hujus comitatus hæres fuit, mortuo Alfonſo, Gallorum rex Philippus Audax, 532.
Tolumnius Vejens occiſus, 131.
Tomyris, 104.
Tornacum à Fœderatis captum, 490.
Torquatus filium occidit, 145.
Torſtenſohnius Suecorum Dux, 611. & ſeq. vincit Hatzfeldium, 616. belli præfectura ſe abdicat, *ibid.*
Totilas, 396.
Tourvillius Archithalaſſus Galliæ, 662.
Traditores qui, 297. hi ſemen Donatiſtarum ſchiſmatis poſtea fuere, *ibid.*
Trajanopolis quæ priùs Selinus, 270.
Trajanus Imp. 269.
Trajectum ad Moſam à Gallis capitur, 646.
Transfigurationis feſtum inſtitutum, 558.
Transſubſtantiatio in Lateranenſi Concilio nominata, 520.
Trapezuntinum imperium, 546.
Trapezuntius, (Georgius) 562.
Trarbachia à Fœderatis capta, 680. 681.
Trebienſis clades Romanorum, 171.
Tribuni plebis creati primò, 125.
Tridentina Synodus, 577.
Triobas, 17.
Triplex Fœdus quando factum, 642. quod ęgré fert

fert Ludovicus XIV, 643.
Triſagium vitiatum ab hæreticis, 371. 378.
Trium Capitulorum hiſtoria, 404.
Triumphi Romuli, 90.
Triumviratus, 239.
Trivultius Dux, 570.
Troja in Italia condita, 491.
Troja capta ab Hercule, 44. & ſeq. à Græcis, 51.
Trojanum regnum à quo cœptum, ejuſque reges, 50.
Tros, 50.
Trullana Synodus, 438.
Trybana, 218. & ſeq.
Tryphon rex Syriæ, 208. 209.
de *Tudeſcis* (Nicolaus) Cardinalis, & Panormitanus Epiſcopus, 556.
Tullus Hoſtilius, 90.
Turba Angliæ, 622. 638. 661. Batavitæ, 632. & ſeq. Galliæ Regis cum Papa, 640. Galliæ, 621. 630. 682. 656. Hungaricæ, 652. 653. 683. Italicæ, 613. Neapolitanæ, 676. Palatinæ, 657. Polonicæ, 647 683. Tranſilvanicæ, 639.
Turbo, (Martius) 269. 270.
Turcæ Perſidem occupant, 497.
Turcarum origo, Impp. & res geſtæ, 543.
Turci ab obſidione Candiæ repulſi, 617. Candia potiuntur, 643. populantur Poloniam, 647. Ukraina ejiciuntur, 648. Auſtriam invadunt, 655. magnam accipiunt cladem, *ibid.* cæſi à Cæſarianis, 656. 657. 667. à Polonis, 667.
Turennius Gallorum Dux, 615. Franconiam ferro & igne pervaſtat, 647. in prælio cæſus, 649. 650.
Turnebus, (Adrianus) 585.
Turnus, 53.
Turpilius Comicus, 238.
de *Turrecremata*, (Joannes), 555.
Turrianus, (Franc.) 585.
Tuſanus, (Jacobus) 576.
Tuſci ſubacti à Tarquinio, 91.
Tuſculum à Romanis everſum, 512.
Tydeus, 34. 49.
Tygranes Syriam obtinet, 224. & ſeq.
Tyndareus, 31. ei Laconicam commiſit Hercules, 56.
Typographia reperta, 563.
Tyranni triginta, 136.
Tyrconellus Comes, Prorex Hiberniæ, 662. vincitur ab Rege Guillelmo III, 662.
Tyriorum regnum, 76. & ſeq.
Tyrium conciliabulum, 306.
Tyro Salmonei filia, 30. 45.
Tyrtæus poeta, 93.
Tyrum capit Alexander, 152.
Tzathius, 379. 392.
Tzimitſet, *vide* Joannes.

V.

ad V*Adimonis* Lacum cæſi Etruſci, & Boji, 164.
Vaipharius Aquitaniæ dux, 449.
Valdeccenſis Princeps, 655. cum Luxemburgico Duce prælium committit, 663.

663.
Valdenſis, *vide* Thomas.
Valens Imp. 319. moritur, *ibid.* Arianus cùm eſſet Eccleſiam perſequitur, 320. octoginta clericos demergi in mare imperat, 321.
Valentia obſeſſa, 669.
Valentinianus II, 324. ejus initium adſtruitur, *ibid.* à Theodoſio reſtituitur, 325. obiit, 326.
Valentina uxor Ludovici Aurelianenſium ducis, 537.
Valentinianus I Imperator 318. obiit, 319.
Valentinianus III. 343. malè ſe gerit, 363. 364. 365. obiit, 365.
Valeria Diocletiani filia, 294.
Valerianus Imper. 286. 290. 291.
Valerianus martyr, 282.
Valerius Flaccus, 268.
Valeſiorum regia ſtirps deficit, 584.
Vallia Gotthus, 342.
Vallia Princeps, 661. à Ludovico XIV. Rex Angliæ declaratus, 677.
Valſteinus occiſus, 604.
Vandali in Gallias irrumpunt 335. in Hiſpanias, *ibid.* in Africam, 343. Carthag. capiunt, 345. à Juſtiniano victi, 394.
S. *Vandregiſillus*, 440.
Varnorum hiſtoria, 403.
Varro (P. Terentius) Atacinus, 237. 238.
M. *Varro* alter eruditione clarus, 237.
Varro (M. Terentius) ad Cannas victus, 171.
Vaſcus Gama, 562.
Vatablus, 576.
Vaticana biliotheca inſtituta, 559.
Vaudemontius Princeps, 679.
S. *Udalricus*, 476.
S. *Vedaſtus*, 375.
Vega, (Andreas) 585.
Vejentes victi, 89. 130. 131. Camillus eos domat, 143.
Vellus Aureum quid fuerit, 41. 45.
S. *Venceſlaus*, 475.
Venceſlaus rex Romanorum, 535. 536. 537.
Vendocinus Gallorum Dux, 679. Reventlaum vincit, 487.
Veneti cum Genuenſibus bellant, 526. 531. à Philippo, Mediolani principe, ad eos tranſit Franciſcus Sfortia, 557. Carolum VIII. Francum intercludere conantur, 569. cum Ludovico XII. bellant, 571. cum Ferdinando Imper. 592. cæſi in Creta à Turcis, 617. Peloponneſum ſubigunt, 656. potiuntur Peloponneſo, 663. victoriam ad Chion reportant, 667.
Venetiarum origo, 365.
Ventidius Parthos ejicit, 241.
Venulejus Juriſconſ. 281.
Vercellæ ab Hiſpanis captæ, & reſtitutæ, 593. à Gallis captę, 685.
Verina imperatrix, 360. obiit, 362.

Veruca obſeſſa & expugnata à Gallis, 687.
Verus, (Annius) 271. imperat cum M. Aurelio, 272. obiit, *ibid.*
Verus (Ælius) ab Hadriano adoptatus, 271.
Veſegothicum regnum in Galliis cœptum, 341. eorum origo, & res geſtę, 348.
Veſpaſianus, ejuſque geſta, 263. Judæos debellat, 264.
Veſpera Siculæ, 525.
Veteranius Comes cæditur à Turcis, 667. 668.
Vetilius Prætor, 213.
Vetranio, 309.
Victor, (Aur.) 323.
Victor Papa, 282.
Victor Capuanus, 407.
Victor Tununenſis, 371. 407.
S. *Victoria* cœnobium extruitur, 518. 519.
Victorinus rhetor, 315.
Victorius, (Petrus) 585.
Victorius Aquitanus, 375.
Viennæ obſidio, 655.
Vigilantius, 331.
S. *Vigilius*, 338.
Vigilius Papa, 404. quid in cauſa trium capitulorum egerit, 406. obiit, 405. 406.
Vigus Galliciæ Portus, 680.
Villaregius Gallorum Dux Namurcum & Gandavum fruſtra petit, 669. à Cæſarianis repellitur, 675. 676. Cręmonæ captus, 679 cum exercitu profligatus, 488.
Villarſius Gallorum Dux, 681. Sueviam pervagatur, 488.
Vinarienſis profligat Burgundiones & Lotharingios, 607. repellitur ad Rhenum, *ibid.* victus fit victor, *ibid.* ejus mors, 609.
S. *Vincentii* ſtola Lutetiam advecta ibidemque cœnobium exſtructum, 401.
Vincentius Beluacenſis, 522.
Vincentius Lirinenſis, 357.
S. *Vincentius* Martyr, 297.
S. *Vincentius* Ferrarienſis, 556.
Virdumarus, 170.
Virgilius naſcitur, 238. obiit, 243.
Virgilius notatur, 76.
Virginia à patre occiſa, 131.
Viriathi hiſtoria, 213. 214.
Viſcentii pugna cum Gallis, 680.
Vitalianus Scytha, 378. occiditur, 379.
Vitalis hęreticus, 323.
Vitalis Troëntinus, 372. depoſitus, *ibid.*
Vitellius Imperator, 263.
Vitiges, 396.
Vitruvius, 238.
Vittii, fratres Hagę occiſi, 645.
Vladislaus Sigiſmundi Poloniæ regis filius, 592.
Vladislaus Hungarię rex, 558.
Vladislaus IV. Polonię Rex, 603. moritur, 621.
Vlma ſubitò capta à Bavaris, 679.
V*lphilas*, 348.
V*lpianus*, 281.
V*lrica* Eleonora uxor Regis Suecorum, 652.
S. V*ltanus*, 434.

V*orla-*

Vocladenſis pugna, 383.
Volſci cum Romanis bellant, 124. 125. 132.
Voluſianus Imper. 285.
Voluſius Mætianus, 277.
Vrangelius pervagatur Germaniam, 616. Bavariam vaſtat, 619.
Vrbanus II Papa, 504.
Vrbanus IV. 524.
Vrbanus V. 536.
Vrbanus VI. *ibid.*
Vrbanus VIII. 594. 596.
Vrchanes Turca, 543. 544.
Vria rex, 27.
S. U*rſmarus*, 440.
U*rſicini* ſchiſma, 322.
U*ſumcaſſanes*, 549.

VV.

W*Alamir*, 350.
VValdrada, 458.
VVallius Gothus, 342.
VVallſtinius Dux, 602.
VVarnenſis clades Hungarorum, 558.
VViclefus, 552.
VVido Italię rex, 460.
S. *VVillebrordus*, 440.
VV*illelmus* Northmanniæ dux, Rollonis F. 483.
VV*inomadus*, 347.

X.

X*Anthippus* Attilium vincit, 169.
Xanthus Bœotorum rex, 57.
S. *Franciſcus* Xaverius, 576. obiit, 585.
Xenajas, 373. 386.
Xenocrates, 146. 165.
Xenophanes, 112. 122.
Xenophon, 137. 146.
Xerxis geſta, 125. mors, 128.
Xiphilinus, (Joan.) 499.
Xuthus, 30. 31. 33.

Z.

Z*Abulon*, 12.
Zacharias Jojadæ filius, 69.
Zacharias Papa auctoritate ſua regnum Pipino confirmat, 448. contra Longobardos Pipinum implorat Stephanus, *ibid.*
Zamri rex Iſraëlis, 65.
Zancle, *vide* Meſſana.
Zara pater Jobi, 15.
Zara rex Æthiopum, 64.
Zelpha, 12.
Zeno Eleates, 123.
Zeno Stoicus, 165. 166.
Zeno primus Imperator, 360. ejus aliquoties fit mentio, 371. 372. obiit, 363. hereticus fuit, 361. ejus geſta, 361.
Zenobia, 286. 287. 292.
Zenodia uxor Baſiliſci, 361.
Zethus, 42.
Zodiaci partitio non adeo vetus, 81.
Zoë Imperatrix, 477. 478.
Zoë Imperatrix, 496.
Zonaras ubi deſinat, 501.
Zoroaſtres Bactrianorum rex, 8.
Zoſimæ anachoretæ duo, 390.
Zoſimus hiſtoricus, 339.
Zoſimus Papa, 351. & ſeq.

FINIS.

M. 2 vol

0056834 12